ST 459/25

CATALOGUL MANUSCRISELOR DIN BIBLIOTECA PATRIARHIEI ROMÎNE

I.

MANUSCRISELE ROMÎNEȘTI DE LA INTERNATUL TEOLOGIC

În fondul de cărți de la Internatul Teologic din București, acum la Institutul Teologic Universitar din București, se aflau înregistrate, între numerele 2237 și 2372, un număr de manuscrise românești, grecești și slavone. Aceste manuscrise, provenite în majoritate de la Mînăstirea Căldărușani, au fost trecute Bibliotecii Patriarhiei Române. Fiind înglobate în catalogul Bibliotecii Internatului Teologic, la un loc cu tipăriturile, manuscrisele acestea au trecut neobservate, și deci necercetate și nestudiate, cu toată valoarea lor mare și știrile noi pe care le aduc. Așa, ca să nu vorbim de manuscrisele Sfîntului Simeon Noul Teolog sau ale Sfîntului Ioan Scărarul, care vor face obiectul unui studiu special, nu mai departe, chiar primul manuscris, înregistrat în catalogul Bibliotecii Internatului Teologic la numărul 2237, iar în catalogul acesta la numărul 1, ne dă știri destul de prețioase, care pun în altă lumină editarea lui de mai tîrziu de la Mînăstirea Neamț din 1823. De pildă, printre altele, că traducerea a fost făcută în anul 1804-1805, de «Isaac Paisiot Dascal», în Sfîntul Munte, in «chilia Prodromului ce iaste supt Lavră» și că Iosif Ieromonahul, editorul de mai tîrziu al manuscrisului, n-a integrat în ediția sa toate cuvintele traduse de Isaac Dascalul.

*

Aceste manuscrise s-au separat de tipăriturile fondului de la Internatul Teologic. Pentru că un manuscris este altceva decît o tipăritură. Un manuscris, chiar cînd este o copie, este un unicat. Aș îndrăzni chiar să spun că este o personalitate, cu caracterele și diferențele specifice, care-l fac să fie totdeauna altceva decît un alt manuscris similar. Într-un manuscris intră în întregime personalitatea autorului sau a copistului. În foile lui simțim sufletul celor care au migălit, de multe ori în miez de noapte, gîndurile lor sau gîndurile altora. Îl simțim într-o literă rotunjită cu îngrijire într-o poartă de carte, într-un frontispiciu, într-o literă începătoare. Simțim în paginile înflorate de scris, de linii sau de flori, cum au căutat,

II 8833

după măsura talentului lor, să coboare din suflet pe hîrtie frumusețe din frumusețea sufletului lor.

Pentru aceste pricini un manuscris este altceva decît o tipăritură. E deosebirea dintre un tablou și o fotografie. Chiar tipăritura executată în cele mai bune condițiuni tehnice este de mai puțin preț decît cel mai lipsit de preț manuscris. Dacă ar putea fi unul ca acesta! După trecere de secole, simțim și azi cum bate într-un manuscris inima celui ce a scris cuvîntul și și-a înflorat scrisul. Într-o tipăritură, inima aceasta e înghețată, moartă, pietrificată. Aici stă taina și frumusețea unui manuscris. Un manuscris întinde în fața noastră un cîmp larg, în care visul și realitatea își dau mîna, cum își dau ele mîna în sufletul nostru.

*

Pentru întocmirea acestui catalog și descrierea manuscriselor am avut ca model metoda folosită de cele mai bune cataloage de manuscrise din alte țări, iar de la noi de catalogul manuscriselor grecești, întocmit de Nestor Camariano *(București, 1940), și de catalogul manuscriselor slave, întocmit de* P. P. Panaitescu *(București, 1959), și mai ales de indicațiile date de marele bizantinolog romîn,* Demostene Russo, *în lucrarea sa:* «Cum trebuie întocmit un catalog de manuscrise ideal», *în* «Studii critice», *București, 1910, pp. 56-116.*

*

Am dat deci întîi numărul manuscrisului; apoi, cu alte caractere de litere titlul manuscrisului, *condensînd, pe cît s-a putut, titlul prolix de multe ori al manuscriselor. De pildă:* «Sf. Ioan Scărarul, Scara»; *sau:* «Sf. Simeon Noul Teolog, Cuvinte»; *sau:* «Minei pe decembrie»; *sau:* «Tipic bisericesc»; *sau:* «Cîntări bisericești». *Cînd un manuscris este alcătuit din mai multe scrieri din diferiți autori, l-am intitulat:* «Mîscelaneu».

După titlu am dat, cu litere mici, tot ce se referă la forma manuscrisului: 1) Data manuscrisului. *Datarea manuscrisului s-a făcut pe secole sau pe început sau sfîrșit de secol. Cînd manuscrisul ne-a dat indicații precise asupra datei lui, am pus această dată în paranteze rotunde, îndată după secol. De pildă: Sec. XIX (1806-1808), adică manuscrisul a fost scris între anii 1806 și 1808. 2)* Materialul *pe care e scris. 3)* Numărul foilor. *Paginația originală a fost menționată. Lipsa unei asemenea mențiuni arată că manuscrisul a fost paginat de alcătuitorul acestui catalog. 4)* Formatul. *Măsurătoarea în centimetri și jumătăți de centimetri am făcut-o pe foaia de manuscris, nu pe copertă. Pentru miscelanee cu formate deosebite și de importanță deosebită, am dat formatul fiecărei părți constitutive a miscelaneului. Dacă miscelaneul nu prezintă valoare deosebită, am dat formatul preponderent. 5)* Scrisul. *Felul scrisului, cerneala, podoabe, frontispicii, inițiale etc. 6)* Rîndurile pe pagină. *În cazul cînd paginile au un număr deosebit de rînduri, am dat numărul cel mai mic de rînduri și cel mai mare; de pildă, 30-32, adică numărul rîndurilor pe pagină variază între 30 și 32 de rînduri. 7)* Numărul condeielor,

cu indicarea, dacă e cu putință, a copistului sau a copiștilor. 8) Legătura. *Felul legăturii: în piele, lemn, carton, pînză. Dacă legătura e contemporană cu manuscrisul sau posterioară. 9)* Colaționarea. *Dacă manuscrisul a fost colaționat cu izvodul, dacă a fost revizuit sau îndreptat de cel ce a scris manuscrisul sau de altă mînă. 10)* Proveniența. *De unde a venit manuscrisul. Lipsa unei atari indicații arată că nu se cunoaște proveniența lui. 11)* Numere vechi de catalog, *pe care manuscrisul le-a avut în alte biblioteci și au fost notate fie pe cotorul legăturii, fie în interior, la începutul lui.*

Urmează apoi descrierea conținutului manuscrisului. *Aici am urmat firul foilor manuscrisului în ordinea lui firească. Amestecul de foi la legat l-am notat în descrierea formală a manuscrisului. Am numerotat, începînd cu numărul 1, toate titlurile lucrărilor cuprinse într-un manuscris, chiar a lucrărilor ce par de minimă importanță. Asta pentru că un catalog de manuscrise trebuie să înregistreze tot cuprinsul unui manuscris, să nu neglijeze nimic, să nu socotească nimic lipsit de interes. Un catalog de manuscrise e oglinda manuscriselor. Cataloagele de manuscrise cu indicații sumare și necomplete sau cu omisiuni fac mai mult rău decît lipsa unui catalog. Duc la înmormîntarea scrierilor omise din catalog. Din titluri am înlăturat, pentru scurtime și claritate, adjectivele puse înaintea unui nume. De pildă, în loc de:* «A celui întru sfinți părintelui nostru Ioan Gură de Aur», *am scris:* «Sf. Ioan Gură de Aur». *Cînd urmează la rînd scrierile aceluiași autor, n-am mai repetat autorul, ci l-am înlocuit cu:* «Același». *Prescurtările obișnuite ale cuvintelor:* Dumnezeu, Domnul, Iisus Hristos, Născătoarea de Dumnezeu, Evanghelie *etc., le-am întregit fără a mai întrebuința semne. Am căutat pe cît am putut, să identific toate lucrările descrise în catalog. Pentru cele neidentificate am dat începuturile și sfîrșiturile. Am semnalat, unde a fost cazul, problemele pe care nu le-am putut dezlega. Cînd un manuscris sau o lucrare este fără început sau fără sfîrșit sau cu foile amestecate, am arătat asta prin cuvintele:* fără început, fără sfîrșit, foile amestecate, *în descrierea formală a manuscrisului.*

În sfîrșit, în ultima parte a descrierii unui manuscris, am notat însemnările, dar numai pe acelea care prezintă un interes deosebit și au o valoare culturală, așa cum cere profesorul Demostene Russo. Însemnările de pe manuscrise le-am împărțit în două grupe: I. Însemnări de la prima mînă, II. Insemnări de la mîni posterioare, orînduite, pe cît s-a putut, în ordine cronologică.

Am folosit următoarele semne convenționale:

< > pentru a închide literele sau cuvintele introduse în text și care lipsesc din manuscris.

( ) pentru a cuprinde ceea ce însuși autorul sau copistul pune în paranteză.

** * * * pentru a arăta lacunele din manuscris.*

|||||| pentru a arăta literele sau cuvintele șterse, care nu s-au putut citi.

..... pentru a arăta omiterile ce le-am făcut transcriind un text.

1

SFÎNTUL EFREM SIRUL, Cuvinte şi învăţături, vol. III

Sec. XIX (1806-1808), hîrtie, 1 f. nenum.+413 f., paginaţie originală pînă la f. 232, 34×23; 32 rînduri pe pagină, cerneală neagră şi roşie, scris cursiv, cu frontispicii şi iniţiale frumos încondeiate, legătură veche, piele şi hîrtie; două condeie; provenit de la Mănăstirea Căldăruşani. Numere vechi de bibliotecă: 2237 de la Internatul Teologic şi alt număr 65, tot pe cotorul legăturii, de la sfîrşitul secolului XIX. După însemnările ascunse în poarta cărţii, frontispicii şi iniţiale, primul condei aparţine lui Acachie Ieromonahul. Acesta a scris primele 232 foi; şi-a început lucrul la 30 decembrie 1806 (f. 1 sub frontispiciu şi în iniţiala S) şi l-a terminat la 1 martie 1808 (f. 232); poarta manuscrisului o desenează şi o scrie la 2 martie 1808 (f. 1 nenumer.). Acachie Ieromonahul nu este numai un bun caligraf, ci şi un artist cu gust, imaginaţie şi prospeţime. Poarta, frontispiciile, iniţialele sînt mărturie. Al doilea condei, necunoscut, scrie foile 233 pînă la 413. Îşi începe lucrul la 1 ianuarie 1806 (f. 233) şi-l termină la 8 februarie 1808 (f. 413). Manuscrisul a fost colaţionat de prima mînă cu izvodul, iar scăpările din vedere au fost notate pe margine.

f. 1 nenumer. *Ale sfintului părintelui nostru Efrem Sirului Scripturile care să coprind în tomul al treilea al tipăriturii ceii în Roma făcute greco-latina, care s-au tipărit în anul 1746. Care acum întîiu s-au tălmăcit şi pre limba noastră cea rumînească în Sf. Munte al Atonului, în sfîntul Schit al Înnainte Mergătoriului, spre folosul rumînilor celor ce vor citi. S-au tălmăcit zic în anul 1804 şi 1805 cu multă sîrguinţă şi luare aminte de smeritul între monahi Isaac Paisiot Dascal.*=S. P. N. Ephraem Syri Opera omnia quae exstant graece, syriace, latine in sex tomos distributa... Opera et studio Josephi Assemani, Tomus tertius, graece et latine, Romae, 1746.

1. f. 1-6. *Sf. Efrem Sirul,* Povestire către monahi, pentru a sa petreacere. Pentru sfîntul Efrem. *Op. cit.*, p. XXIII-XXXI.

2. f. 6-8. Pentru sfîntul Efrem Sirul. *Op. cit.*, p. XXXI-XXXIV.

3. f. 8-9. *Sf. Teodor Studitul,* La pomenirea Hrisostomului şi a sfîntului Efrem, cum că între oameni nimic nu iaste mai fericit decît fapta bună, că aceasta singură iaste vreadnică de fericire. *Op, cit.*, p. XXXIV-XXXV.

4. f. 9-12 v. *Sf. Efrem Sirul,* Cuvînt pentru preoţie. *Op. cit.*, p. 1-6.

5. f. 12 v-15 v. *Acelaşi,* Răspuns către un frate, pentru Ili preotul. *Op. cit.*, p. 6-11.

6. f. 16-16 v. *Acelaşi,* Pentru praznice. *Op. cit.*, p. 11-12.

7. f. 17-20. *Acelaşi,* Cuvînt pentru dragoste. *Op. cit.*, p. 13-17.

8. f. 20-21. *Acelaşi,* Cuvînt pentru psalm. *Op. cit.*, p. 17-19.

9. f. 21-22 v. *Acelaşi,* Pentru rugăciune. *Op. cit.*, p. 19-21.

10. f. 22 v-23 v. *Acelaşi,* Pentru iubirea de săraci. *Op. cit.*, p. 21-22.

11. f. 23 v-24. *Acelaşi,* Pentru post. *Op. cit.*, p. 22-23.

12. f. 24-25. *Acelaşi,* La aceia: Doi vor fi în ţarină. *Op. cit.*, p. 23-24.

13. f. 25-25 v. *Acelaşi,* Pentru acelea care are viiaţa aceasta. *Op. cit.*, p. 24-25.

14. f. 25 v-26 v. *Acelaşi,* Pentru fericitelea lăcaşuri. *Op. cit.*, p. 25-26.

15. f. 26 v-28. *Acelaşi,* Pentru fericitele locuri. *Op. cit.*, p. 26-28.

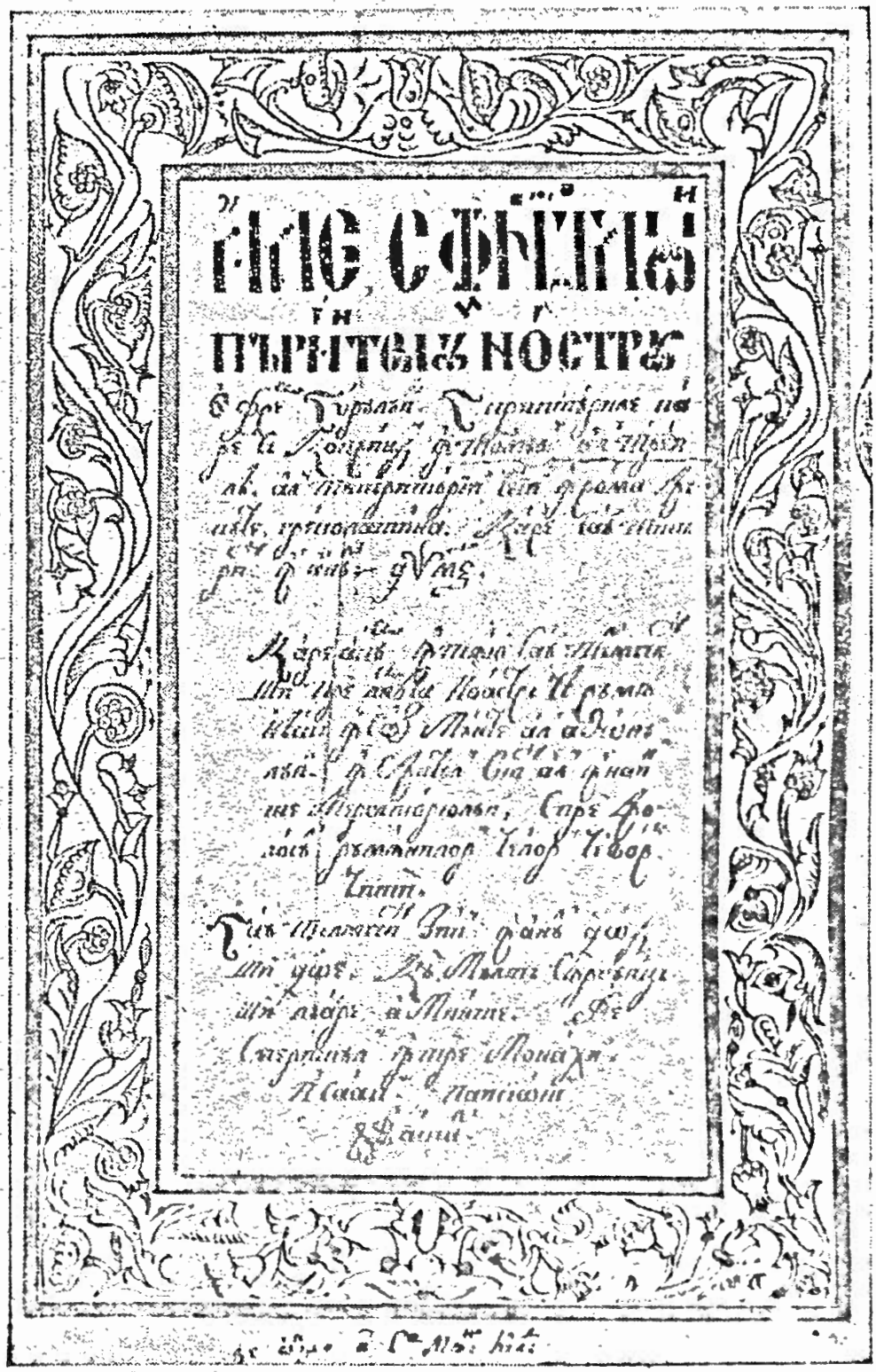

Planșa I. Poarta manuscrisului *Cuvinte și învățături de Efrem Sirul*, lucrată de *Acachie Ieromonahul*, la 2 martie 1808.

16. f. 28-29 v. *Același*, Pentru ca să nu ne minunăm de ceale vremealnice, nici să ne amăgim cu ceale veselitoare ale vieții. Și la psalmul al șaptezecilea și doi. *Op. cit.*, p. 29-31.

17. f. 29 v-31. *Același*, Cîntare bine tocmită cătră cei ce în fieșteș carea zi păcătuiesc și în fieșteș carea zi să pocăiesc. *Op. cit.*, p. 31-33.

18. f. 31-33 v. *Același*, Îndemnare pentru ca să nu smintim pre aproapele și pentru viiața cea dreaptă. *Op. cit.*, p. 33-36.

19. f. 33 v-34 v. *Același*, Pentru adevărata lepădare de lume și pentru în ce chip va afla sufletul pre Dumnezeu, pentru care au și venit Domnul. *Op. cit.*, p. 36-38.

20. f. 34 v-38. *Același*, Cuvînt pustnicesc folositoriu. *Op. cit.*, p. 38-42.

21. f. 38-41 v. *Același*, Pentru dumnezeescul dar. *Op. cit.*, p. 42-47.

22. f. 41 v-42 v. *Același*, Cuvînt cătră cei ce zic cum că din aburul pămîntului să fac cutremurile. *Op. cit.*, p. 47-48.

23. f. 42 v-44. *Același*, Cuvînt pentru ca să nu ne amăgim de înțeleagerea cea elinească. *Op. cit.*, p. 48-51.

24. f. 44-47 v. *Același*, Cum că nu să cade creștinilor a să juca și pentru iubirea de săraci. *Op. cit.*, p. 51-56.

25. f. 48-53 v. *Același*, Pentru cei ce amăgesc suflete spre înviersunare, zicînd cum că nu iaste nimic lucrul acesta. *Op. cit.*, p. 56-64.

26. f. 53 v-55 v. *Același*, Pentru ca să ne depărtăm de poftele ceale trupești și pentru nevoință și multa întemeiare și păzire, cătră un frate ce au căzut. *Op. cit.*, p. 64-67.

27. f. 55 v-58. *Același*, Pentru ca să ne depărtăm de toată întîlnirea vătămătoare și pentru înfrînare. *Op. cit.*, p. 67-70.

28. f. 58 v-61. *Același*, Înprotiva muerilor celor reale. *Op. cit.*, p. 70-74.

29. f. 61-65. *Același*, Pentru feciorie. *Op. cit.*, p. 74-79.

30. f. 65-67. *Același*, Pentru pocăință. *Op. cit.*, p. 79-81.

31. f. 67-68. *Același*, Cuvînt pentru pocăință. *Op. cit.*, p. 81-83.

32. f. 68-70 v. *Același*, Cuvînt pentru pocăință și răbdare. *Op. cit.*, p. 83-86.

33. f. 70 v-75. *Același*, Pentru răbdare și umilință. Cuvînt îndemnătoriu. *Op. cit.*, p. 86-92.

34. f. 75-83. *Același*, Cuvînt pentru răbdare și pentru sfîrșitul lumii și pentru a doa venire și pentru cugetarea dumnezeeștilor Scripturi și ce iaste folosul liniștii. *Op. cit.*, p. 93-104.

35. f. 83-89 v. *Același*, Cuvînt după întrebare și răspuns. *Op. cit.*, p. 104-113.

36. f. 89 v-93 v. *Același*, Pentru pomenirea morții și pentru fapta bună și pentru bogăție. *Op. cit.*, p. 114-119.

37. f. 93 v-99 v. *Același*, Pentru înviiarea morților. *Op. cit.*, p. 119-127.

38. f. 99 v-104 v. *Același*, Pentru ceice zic cum că nu iaste înviiare. *Op. cit.*, p. 127-134.

39. f. 104 v-106. *Același*, Pentru venirea Domnului nostru Iisus Hristos. *Op. cit.*, p. 134-136.

40. f. 106 v-108 v. *Același*, Pentru venirea Domnului. *Op. cit.*, p. 136-140.

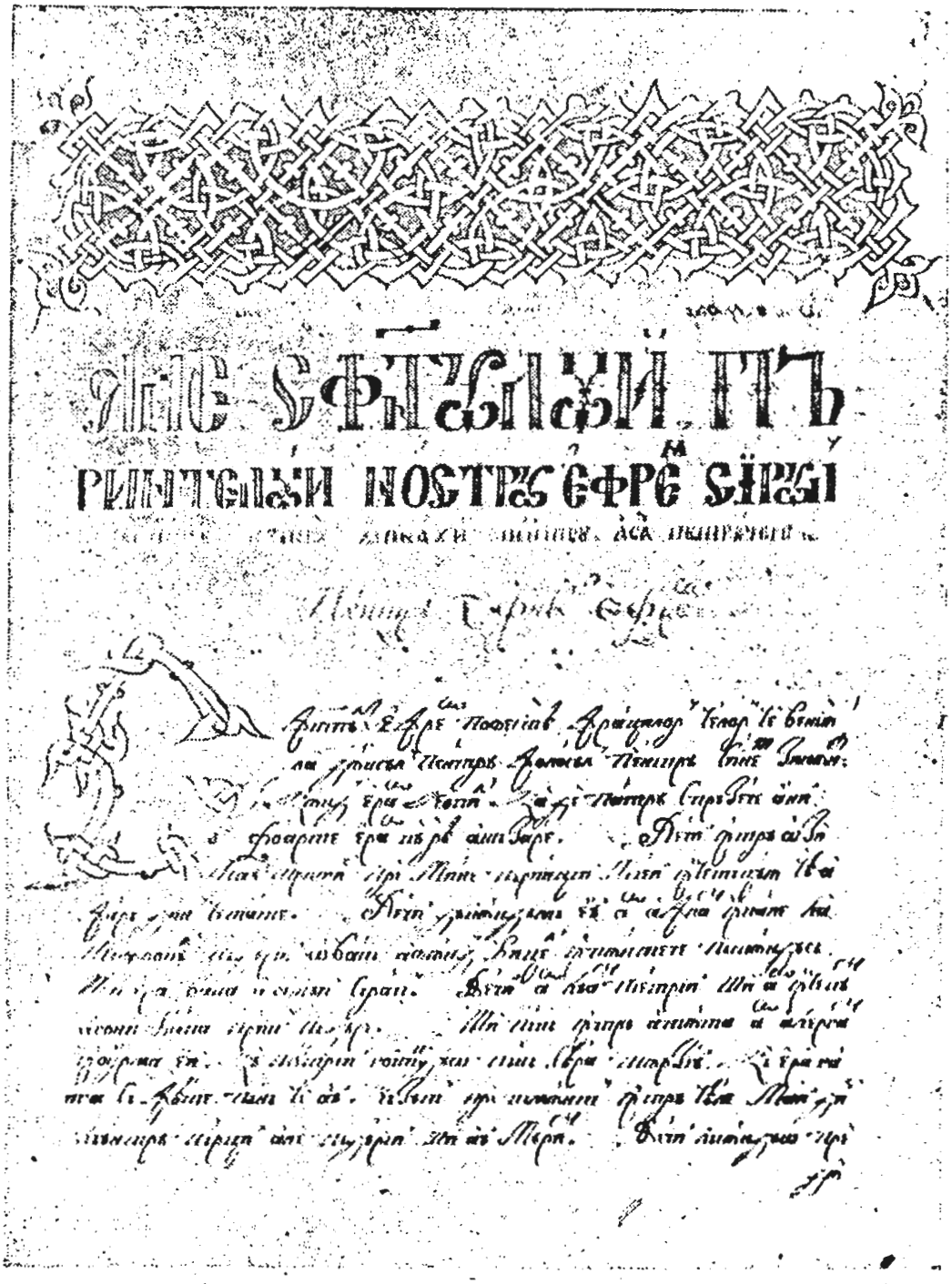

Planșa II. Prima pagină din *Cuvinte și învățături de Efrem Sirul*, scrisă de *Acachie Ieromonahul* la 30 decembrie 1806. *Ms. 1.*

41. f. 109-111 v. *Același*, Pentru venirea Domnului. *Op. cit.*, p. 140-143.

42. f. 111 v-114. *Același*, Pentru semnul crucii, care să va arăta în ceriu. *Op. cit.*, p. 144-148.

43. f. 114 v-116. *Același*, Pentru judecată și pentru înviiare. *Op. cit.*, p. 148-150.

44. f. 116-117. *Același*, Pentru monahi. *Op. cit.*, p. 150-152.

45. f. 117-122 v. *Același*, Cuvînt îndemnătoriu pentru a doa venire a Domnului și pentru pocăință. *Op. cit.*, p. 152-159.

46. f. 122 v-156 v. *Același*, Pentru pocăință. *Op. cit.*, p. 160-205.

47. f. 156 v-163 v. *Același*, Sfătuire cătră frați. *Op. cit.*, p. 205-215.

48. f. 163 v-166 v. *Același*, Cuvînt pentru lepădarea cea din vremea botezului. *Op. cit.*, p. 215-219.

49. f. 166 v-177 v. *Același*, Pentru atotîntrarmarea cătră monahi. *Op. cit.*, p. 219-234.

50. f. 177 v-179. *Același*, Indemnare pentru liniște. *Op. cit.*, p. 234-236.

51. f. 179-179 v. *Același*, Pentru înfrînare și pentru ca să nu răvnim pre păcătoși, vremea puind pricină și pentru Noe. *Op. cit.*, p. 236-237.

52. f. 179 v-181 v. *Același*, Pentru Lot și pentru păzirea cu întemeiare. *Op. cit.*, p. 237-239.

53. f. 181 v-184 v. *Același*, Cuvînt la sfîntul Ilie prorocul. *Op. cit.*, p. 240-243.

54. f. 184 v-188. *Același*, Cuvînt pentru patima Mîntuitoriului nostru Iisus Hristos. *Op. cit.*, p. 244-248.

55. f. 188-191 v. *Același*, Laudă la sfinții mucenici. *Op. cit.*, p. 248-254.

56. f. 192-196. *Același*, Pentru Iuliian Pustnicul. *Op. cit.*, p. 254-260.

57. f. 196-203 v. *Același*, Cuvînt la cei întru Hristos adormiți frați. *Op. cit.*, p. 260-273.

58. f. 203 v-222. *Același*, Cuvînt la cuvîntul care au zis Domnul, cum că în lumea * aceasta necaz veți avea și pentru ca să fie omul desăvîrșit. *Op. cit.*, p. 278-308.

59. f. 222 v-225 v. *Același*, Cuvînt pentru viiața cea deșartă și pentru pocăință. *Op. cit.*, p. 308-314.

60. f. 225 v-227 v. *Același*, Pentru ca să petreacă frații întru unirea la un gînd și întru dragoste unii cu alții. *Op. cit.*, p. 314-316.

61. f. 227 v-232. *Același*, Cuvînt cătră cei ce să leapădă de lume. *Op. cit.*, p. 317-324.

f. 232 v. Albă.

62. f. 233-256. *Același*, Didascalie cătră monahi. *Op. cit.*, p. 324-356.

63. f. 256-257 v. *Același*, Cuvînt pentru ca deapururea să avem în minte zioa eșirii din viiață. *Op. cit.*, p. 356-357.

64. f. 257 v-258. Din cartea sfîntului Efrem. *Op. cit.*, p. 358.

65. f. 258. Al sfîntului Efrem. *Op. cit.*, p. 358-359.

66. f. 258-259 v. *Același*, Pentru a suferi ocările. *Op. cit.*, p. 359-361.

67. f. 259 v-260 v. *Același*. *Op. cit.*, p. 361-362.

68. f. 260 v-262 v. *Același*, Cuvînt pentru lucrarea urîtoriului de bine demon. *Op. cit.*, p. 362-365.

---

* în ms.: «leamea».

69. f. 262 v-265. *Același,* Cuvînt de suflet folositoriu. *Op. cit.,* p. 365-368.

70. f. 265-266. *Același,* Pentru pocăință și umilință. *Op. cit.,* p. 369-370.

71. f. 266-269. *Același,* Pentru pocăință și pentru judecată și pentru a doa venire a Domnului nostru Iisus Hristos. *Op. cit.,* p. 371-375.

72. f. 269 v-272 v. *Același,* Pentru pocăință și pentru judecată și pentru despărțirea sufletului de trup. *Op. cit.,* p. 376-380.

73. f. 273-275 v. *Același,* Pentru cum să întoarce cineva la ceale dinnapoi și cum că nu să cuvine creștinului să joace, dupre cum și canoanele sfinților apostoli zic și cum că cel ce fluerează și lăutăreaște cu slujitorii de idoli are parte, dupre cum zice și dumnezeescul apostol. *Op. cit.,* p. 381-385.

74. f. 276-283. *Același,* Voroavă la curva cea din Evanghelie carea au uns pre Domnul cu mir. *Op. cit.,* p. 385-395.

75. f. 283 v-284. *Același,* Pentru lucrarea faptelor celor bune și pentru suferirea lui Dumnezeu. *Op cit.,* p. 396.

76. f. 284-284 v. *Același,* Pentru isprăvirea faptei bune. *Op. cit.,* p. 397.

77. f. 284 v-287. *Același,* Invățătură pentru pocăință și pentru judecata ceaia ce va să fie și pentru depărtarea de mueri și pentru viiața cea desfătată. *Op. cit.,* p. 398-401.

78. f. 287-288. *Același,* Pentru judecată. *Op. cit.,* p. 401-403.

79. f. 288-290 v. *Același,* Cum că șapte sînt lucrările monahului. *Op. cit.,* p. 403-406.

80. f. 290 v-298 v. *Același,* Cătră Ioann monahul, ca să se depărteaze de nebuniia și hula lui Nestorie. *Op. cit.,* p. 407-417.

81. f. 298 v-303. *Același,* Cuvînt pentru aceia carii iscodesc firea Fiiului lui Dumnezeu. *Op. cit.,* p. 418-424.

82. f. 303 v-311 v. *Același,* Pentru faptele bune și patimile ceale sufletești. Cuvîntul acesta iaste foarte folositoriu și de toată înțelepciunea plin. *Op. cit.,* p. 425-435.

83. f. 311 v-313. *Același,* Cuvînt la un frate ce au adormit și pentru alți adormiți. *Op. cit.,* p. 436-438.

84. f. 313 v-324 v. *Același,* Mustrare luișI și mărturisire. *Op. cit.,* p. 439-454.

85. f. 324 v-327 v. *Același,* Cuvînt pentru rugăciune. *Op. cit.,* p. 455-458.

86. f. 327 v-329. *Același,* Cuvînt cătră sufletul cela ce să trîndăveaște *Op. cit.,* p. 459-461.

87. f. 329-329 v. *Același,* Pentru lupta cea duhovnicească. *Op. cit.,* p. 461-462.

88. f. 329 v-335 v. *Același,* Laudă la sfinții apostoli Petru și Pavel, și Andreiu și Toma și Luca și Ioann și cetire la Evangheliia lui Ioann pentru Toma. *Op. cit.,* p. 462-470.

89. f. 336-339 v. *Același,* Cuvînt la Sfînta și Marea Vineri și la tîlhariul și la Cruce. *Op. cit.,* p. 471-476.

90. f. 339 v-341 v. *Același.* Intrebări și răspunsuri. *Op. cit.,* p. 476-478.

91. f. 341 v-344. *Același,* Cuvinte pustnicești. *Op. cit.,* p. 478-481.

92. f. 344. *Acelaşi,* Pentru ca să nu ne înbătăm de vin şi ca să nu petreacem cu mueri. *Op. cit.,* p. 481-482.

93. f. 344-350. *Acelaşi,* Cuvînt pentru înviiare şi pentru judecată şi pentru împărăţiia ceriurilor şi curăţeniia sufletului. *Op. cit.,* p. 553-557.

94. f. 350-354 v. *Acelaşi,* Cuvînt pentru nevoinţă sau pentru luptele veacului acestuia. *Op. cit.,* p. 557-560.

95. f. 355-369. *Acelaşi,* Cuvînt la prorocul Iona şi pentru pocăinţa nineviteanilor. *Op. cit.,* p. 561-568.

96. f. 369 v-372. *Acelaşi,* Cîntec duhovnicesc spre lauda şi iubirea învăţăturii şi a înţelepciunii cătră tinerii creştini. *Op. cit.,* p. 569-570.

97. f. 372-375 v. Şocoteli din scripturile sfîntului părintelui nostru *Efrem Sirul* şi din viiaţa lui culease şi întru scripturile sfinţilor părinţi greci celor de demult aflate. *Op. cit.,* p. 571-573.

—. f. 372. Grija sufletelor nu să cuvine a o ceare. *Op. cit.,* p. 571.

—. f. 372-372 v. Pentru săvîrşirea lucrării ceii bune şi lucrarea rugăciunii. *Op. cit.,* p. 571.

—. f. 372 v. Înprotiva amăgirii visurilor. *Op. cit.,* p. 571.

—. f. 372 v. De bună orînduială totdeauna şi pretutindinea trebuinţă iaste. *Op. cit.,* p. 571.

—. f. 372 v. Viiaţa liniştită îndreptarea nu să cuvine a o defăima. *Op. cit.,* p. 571.

—. f. 372 v-373. Dascalilor şi povăţuitorilor să cuvine a ne supune. *Op. cit.,* p. 571-572.

—. f. 373-373 v. Înprotiva celor poruncitori, prigonitori şi iubitori de voia sa. *Op. cit.,* p. 572.

—. f. 373 v. Înprotiva desfrînării şi înpodobirii hainelor. *Op. cit.,* p. 572.

—. 373 v. Cum că nu să cuvine a căuta laude, ci a le lepăda. *Op. cit.,* p. 572.

—. f. 374. Înprotiva lenevirii. *Op .cit.,* p. 572.

—. f. 374. Înprotiva celor trîndavi şi lenevoşi. *Op. cit.,* p. 572.

—. f. 374. Trei bunătăţi să pun înnainte să se păzească. *Op. cit.,* p. 572.

—. f. 374. Cum că să cuvine a ne păzi de sminteale. *Op. cit.,* p. 572.

—. f. 374. Înprotiva multei cuvîntări şi vătămarea limbii. *Op. cit.,* p. 573.

—. f. 374-374 v. Cum că să cuvine a lua aminte la rugăciune. *Op. cit.,* p. 573.

—. f. 374 v. Cum că să cuvine a suferi neputinţa celor neputincioşi. *Op. cit.,* p. 573.

—. f. 374 v. Cum că povăţuitoriul are trebuinţă de toiag. *Op. cit.,* p. 573.

—. 374 v-375. Înprotîva ispitelor şi pîndirilor * diiavolului şi înprotiva gîndurilor cealor reale. *Op. cit.,* p. 573.

—. f. 375-375 v. In ce chip înnaintea lui Dumnezeu să cuvine să stăm şi cu vrednicie să ne cuminecăm. *Op. cit.,* p. 573.

* In ms.: «pîndiririlor».

98. f. 375 v-378. *Același*, Plîngeri adecă tînguiri ale Prea Slăvitei Fecioare Mariei Maicii Domnului pentru patimile Domnului. *Op. cit.*, p. 574-575.

99. f. 378-380 v. *Aceași*, Cuvînt de laudă la Prea Sfînta Născătoarea de Dumnezeu Fecioara Mariia. *Op. cit.*, p. 575-577.

100. f. 380 v-382. *Același*, Rugăciune cucernică și umilicioasă către Dumnezeu. *Op. cit.*, p. 578.

101. f. 382-386. *Același*, Voroavă pentru zioa judecății. *Op. cit.*, p. 579-581.

102. f. 386-387. *Același*, Hotărîri. *Op. cit.*, p. 581-582.

103. f. 387-388 v. *Același*, Cuvînt îndemnătoriu. *Op. cit.*, p. 582-583.

104. f. 388 v-391. *Același*, Cuvînt îndemnătoriu. *Op. cit.*, p. 583-584.

105. f. 391-392. Din viețile sfinților părinți, *Op. cit.*, p. 584-585.

106. f. 392-393. Din viețile sfinților părinți. *Op .cit.*, p. 585.

107. f. 393-393 v. *Sf. Efrem Sirul*, Pentru frica Domnului. *Op. cit.*, p. 585-586.

108. f. 393 v-394. *Același*, Pentru dragostea lui Dumnezeu și a aproapelui. *Op. cit.*, p. 586.

109. f. 394-394 v. *Același*, Pentru iubirea și prieteniia. *Op. cit.*, p. 586.

110. f. 394 v-395. *Același*, Pentru înțelepciune. *Op. cit.*, p. 586.

111. f. 395. *Același*, Pentru ertarea vrăjmașilor. *Op. cit.*, p. 586-587.

112. f. 395-396 v. *Același*, Pentru pocăință. *Op. cit.*, p. 587.

113. f. 396 v. *Același*, Pentru răbdare. *Op. cit.*, p. 587.

114. f. 396 v-398 v. *Același*, Îndemnare pentru rugăciune și pentru cuvintele ceale nelucrătoare. *Op. cit.*, p. 587-588.

115. f. 398 v-401. *Același*, Cîntec la Nașterea Domnului. *Op. cit.*, p. 600-601.

116. f. 401.-404 v. *Același*, Cîntec pentru Mariia și pentru magi. *Op. cit.*, p. 601-603.

117. f. 404 v. *Același*, Rugăciune la Nașterea Domnului nostru Iisus Hristos. *Op. cit.*, p. 603.

118. f. 404 v-405 v. *Același*, Rugăciune după pavecerniță. *Op. cit.*, p. 606-607.

119. f. 405 v-406 v. *Același*, < Altă rugăciune >. *Op. cit.*, p. 604-605.

120. f. 406 v-407. *Același*, Rugăciune. *Op. cit.*, p. 605.

f. 407 : Aceaste doao cuvinte ale sfîntului Efrem Sirului s-au tălmăcit din limba slovenească în cea latinească și din latinească în cea rumînească.

121. f. 407-411. *Același*, Cuvîntul 1 pentru sfintele și de viiață făcătoarele taini ale creștinilor. *Op. cit.*, p. 608-610.

122. f. 411 v-413. *Același*, Cuvîntul al doilea pentru aducerea sfintelor Daruri. *Op. cit.*, p. 610-611.

Insemnări de la prima mînă :

f. 1 nenum. : *1808, martie 2, Acachie Ieromonah.*

f. 343 v : *Aicea mi să pare că lipsește izvodul.*

Apoi în diferitele locuri (foile : 1, 6, 16, 17, 24, 25 v, 26 v, 29 v, 31, 53 v, 61, 75, 114 v, 177 v, 181 v, 188, 192, 203 v, 225 v, 227 v, 232, 233, 252, 266.

354 v, 375 v, 413), copiștii înseamnă (Acachie deobiceiu între înfloriturile inițialelor), datele de popas ale muncii lor de caligrafi.

f. 413 : *Sfîrșitul tălmăcirii tomului al treilea al scripturilor sfîntului Părintelui nostru Efrem Sirului, Martie 31, anul 1805, în sfîntul Munte, în chiliia Prodromului ce iaste supt Lavră. Iară acum la anul 1808 s-au prescris de pre însăși izvodul în Sf. Mînăst. Căldărușani. Și lui Dumnezeu slavă și închinăciune și mulțămită în veaci. Amin. 1808, Fev. 8.*

Insemnări posterioare :

f. 1 nenum. :*De opște a Sf. Mîn <ăstiri> Căld <ăruș ani>*

IV 10

2

METODIE ANTRACITUL, Păstorul de oi cuvîntătoare

Sec. XIX (1824), hîrtie, 1 f. nenum. + 241 pagini, paginație originală, 37×23,5, 33-35 rînduri pe pagină, cerneală neagră, scris cursiv, legătură în piele la cotor și colțuri. Un singur condei, poate al tălmăcitorului ; al doilea condei revizuiește traducerea mai ales în ce privește lexicul. Numere vechi de bibliotecă : nr. 2238 al Bibliotecii Internatului Teologic ; nr. 151, tot pe cotorul legăturii, de la sfîrșitul secolului XIX ; nr. 400, cu cerneală violetă, pe f. nenumerotată.

f. 1 nenumer. *Păstoriu de oi cuvîntătoare adecă pentru datoriia păstoriului celui duhovnicesc și cum să cuvine a paște turma cea cuvîntătoare care s-au încredințat lui* [= Βοσκός λογικῶν προβάτων, ἤτοι περί τοῦ καθήκοντος τῶ πνευματικῶ ποιμένι, καί πῶς δεῖ ποιμαίνειν τό ἐμπιστευθέν αὐτῶ λογικόν ποίμνιον, *Veneția, 1708.* Cf. *A. Papadopulos Vretos,* Νεοελληνική φιλολογία, ἤτοι κατάλογος τῶν ἀπό πτώσεως τῆς βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας μέχρι ἐγκαθιδρύσεως τῆς ἐν Ἑλλάδι βασιλείας τυπωθέντων βιβλίων παρ' ἑλλήνων εἰς τήν ὁμιλουμένην, ἤ εἰς τήν ἀρχαίαν ἑλληνικήν γλῶσσαν, Atena, 1854, Partea I, p. 55, nr. 152.

p. 1-2. Care iaste pravățul și rînduiala cărțuliei aceștiia.

p. 2-23. Cap. 1. Așezămînt 1. Că Dumnezeu au pus rînduială în toate făpturile Sale și fiește care să cuvine să o păzască și să nu o calce.

p. 24-27. Așezămînt 2. Cum să cuvine să să iconomisască copii pre sineș.

p. 27-29. Cap. 2. Așez. 1. Pentru preoție în scurt ce iaste și cine au așezat-o și pentru ce.

p. 29-30. Care iaste Ierarhul cel întîiu și ce însemna jertfile celor vechi. Așez. 2.

p. 31-35. Că Hristos să închipuia și la cei mai nainte de leage și după leage. Așez. 3.

p. 35-47. Pentru covîrșirea preoților lui Hristos de preoții cei mai denainte. Cap. 3.

p. 47-58. Pentru cum să cuvine a fi preotul. Cap. 4.

p. 58-71. Pentru sarcina și greutatea vredniciei păstoriului. Cap. 5.

p. 72. Din care semne poate să cunoască omul de iaste chemat de către Dumnezeu la îngrijire de suflete cuvîntătoare. Cap. 6. Așez. 1.

p. 72-84. Pentru lumina întîiu. Așez. 2.

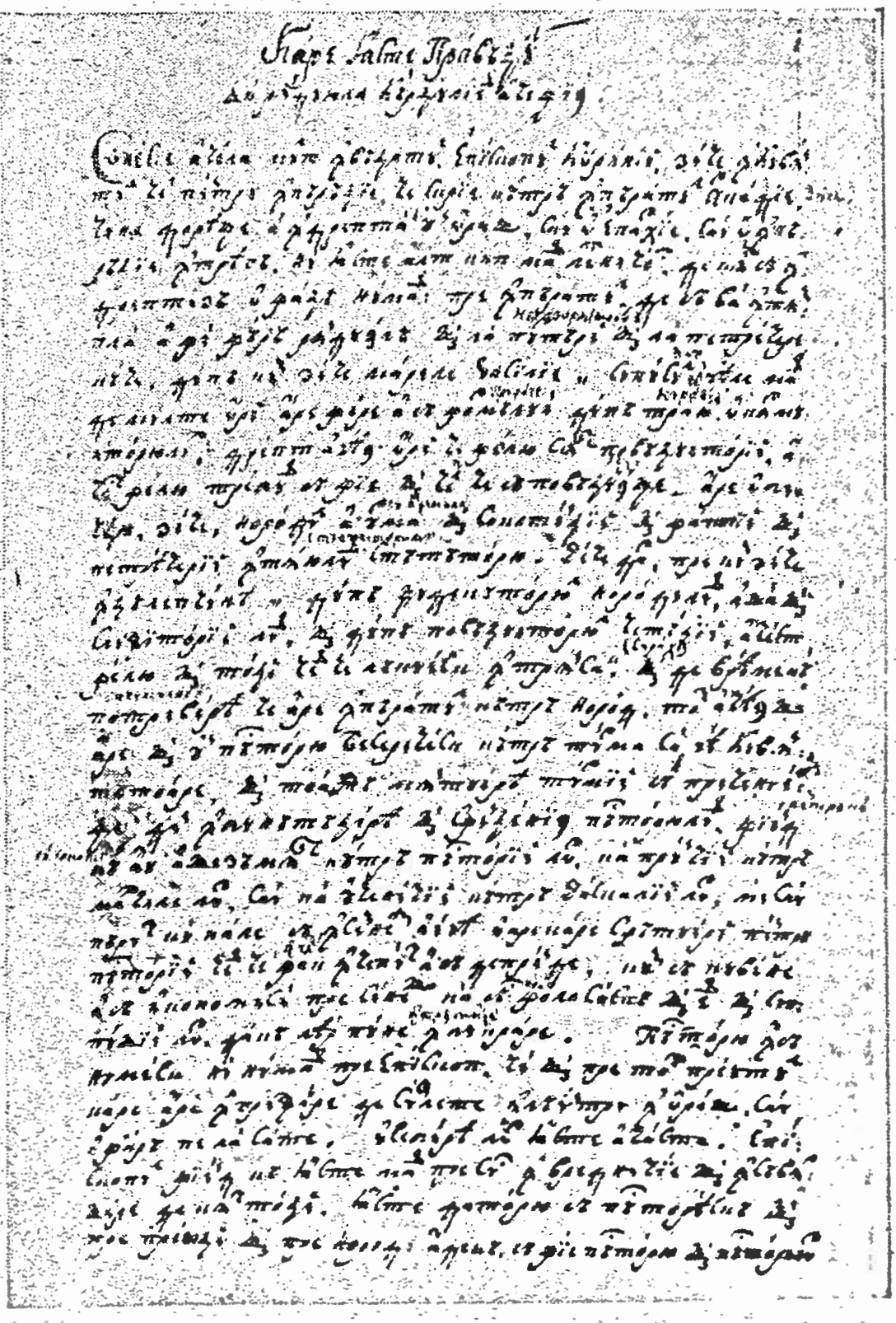

Planșa III. Prima pagină din *Păstorul de oi cuvîntătoare*. Ms. 2.

p. 84-88. Pentru lumina a doao. Așez. 3.
p. 88-90. Pentru lumina a treialea. Așez. 4.
p. 90-101. Cum poate să-și îndrepteză greșala sa cel ce s-au apucat de a purta de grije pentru suflete, fără să fie chiemat de Dumnezeu. Cap. 7.
p. 101-118. Pentru cum să cuvine să cerceteză păstoriul și să aleagă fețele la steapenele besericești. Cap. 8.
p. 119-121. Că și cel ce să hirotonișeaște să cuvine să să cerceteză pre sineși. Cap. 9.
p. 121-126. Pentru cum să cuvine norodul să aleagă pre păstoriul său. Cap. 10.
p. 126-131. Pentru cum să cuvine turma să să supue păstoriului Cap. 11.
p. 131-134. Pentru cum are datorie păstoriul să înveță turma sa cea cuvîntătoare pre ceale ce priivesc spre mîntuire. Cap. 12.
p. 134-143. Puțină cercetare pentru gătirea mai înnainte și pentru chipul ce are să unelteasc̆ă păstoriul și ori care propoveduitoriu evanghelicesc spre a învăța cuvîntul lui Dumnezeu. Cap. 13
p.143-152. Răspunsuri la pricinuirile ce obicinuiesc a aduce păstorii cei leneși spre ajutoriul lor, întru a nu învăța (propovedui) cuvîntul lui Dumnezeu. Cap. 14.
p. 152-163. Pentru cum să cuvine păstoriul să învețe pre copii credința lui Hristos și faptele ceale plăcute lui Dumnezeu. Cap. 15.
p. 163-170. Pentru cum să cuvine păstoriul să îndrepteză pre cei păcătoși (sau pre cei ce greșesc). Cap. 16.
p. 170-173. Pentru cum să cuvine să învețe păstoriul turma sa cu pilda cea bună. Cap. 17.
p. 173-176. Pentru cum să cuvine a iconomisi păstoriul turma sa cu sfintele Taine. Cap. 1.
p. 176-183. Pentru botez. Cap. 2.
p. 183-185. Pentru ungere sau sfîntu mir. Cap. 3.
p. 185-199. Pentru mulțămire sau sfînta înpărtășire. Cap. 4.
p. 199-211. Pentru păcăință și mărturisire. Cap. 5.
p. 211-213. Pentru maslu. Cap. 6.
p. 213-215. Pentru preoție. Cap. 7.
p. 215-217. Pentru nuntă. Cap. 8. Așezămînt 1.
p. 217-226. Pentru nuntă cea desăvîrșit. Așezămînt 2.
p. 226-228. Pentru nuntele celor besearicești. Așezămînt 3.
p. 228-229. Pentru deslegarea nuntelor celor făcute. Așezămînt 4.
p. 229-231. Pricini de deslegarea nuntei. Așezămînt 5.
p. 231. Pricini care opresc de a să face nunta. Așezămînt. 6.
p. 231-232. Pentru rudeniia cea din sînge. Așezămînt 7.
p. 232-233. Pentru rudeniile ceale de aproape (cuscrii). Așezămînt 8.
p. 233-234. Pentru rudeniia de trei neamuri (cuscrii). Așezămînt 9.
p. 234. Pentru priimirea în loc de fiiu. Așezămînt 10.
p. 234-235. Pentru priimirea din sfîntul botez. Așezămînt 11.
p. 235-238. Cuvînt preste cuvîntul cărțuliei aceștiia.
p. 239-241. Catalog pentru ceale ce să cuprind în cărțuliia aceasta.

Însemnări de la prima mînă :

p. 241 : S-au tălmăcit din porunca părintelui Romanului Kiriu Gherasim, la anul 1824.

? IV 5

3

Tipic bisericesc

Sec. XIX (1811-1813), hîrtie, 158 foi, paginație originală. La legat au fost amestecate cele două corpuri ale manuscrisului ; s-au legat întîi foile 56-158, apoi foile 1-55 (între acestea un număr, 33 sărit). Amîndouă corpurile fără sfîrșit. 33 × 22. Scris cursiv, cu cerneală neagră și roșie. Un condei : Natanail. 30-32 rînduri pe pagină. Legătură mîncată de carii, posterioară manuscrisului, carton cu piele la cotor. În Biblioteca Internatului Teologic a avut nr. 2239 ; tot pe cotor nr. 19.

f. 1-1 v. Albă.

f. 2. *Adecă închipuirea bisericeștii urmări în Ierusalim a Sfintei Lavre a prea cuviosului și de Dumnezeu purtătorului Savei părintelui nostru. Tot această urmare să face și în celelalte cinstite lăcașuri în Ierusalim, aseamenea și în cealelalte sfinte ale lui Dumnezeu besearici* = Тγпїкóнъ, сіесть, изωбражéніе чúна цр҃кóвнагw, йже зовéтсѧ ставъ : къ ц҃рствующіемъ, великомъ градѣ Москвѣ, въ лѣто ѿ сотворéнїѧ мíра, „зсо҃, ѿ Рж҃тва же по плóти Бг҃а Слóва, „аѱа҃, Индíкта ѕ́, мца маїа.

f. 2-3. Cap. 1 Rînduiala vecerniei cei mici. *Op. cit.*, f. 1-2.

f. 3-11. Rînduiala vecerniei ceii mari adecă a priveghierii ceii de toată noaptea și a utreniei învierii. *Op. cit.*, f. 2-9 v.

f. 11-12. Rînduiala Panaghiei carea să face prin mănăstiri în toate zilele. *Op. cit.*, f. 9 v-10 v.

f. 12-13. Pentru sfinții cei ce au bdenie de să vor întîmpla dumineca. *Op. cit.*, f. 10 v-11 v.

f. 13-13 v. Rînduiala blagoslovenii colivei, adecă a cutiei sau a grîului fiert amestecat cu miiare și cu alte feliuri de poame și semințe dulci înpodobite, ce să aduc în bisearică întru cinstea și pomenirea praznicilor dumnezeești sau sfinților lui Dumnezeu. *Op. cit.*, f. 11 v.

f. 13 v-14 v. Cap. 4. Pentru sfîntul ce are polieleu, de să va întîmpla, dumineca. *Op. cit.*, f. 11 v-12 v.

f. 14 v-15. Cap. 5. Pentru sfinții carii să cîntă pe 6, de să vor întîmpla dumineca, neavînd polieleu. *Op. cit.*, f. 12 v-13.

f. 15 v. Cap. 6.* Pentru priveghierile de toată noaptea care să fac peste tot anul. *Op. cit.*, f. 13 v.

f. 15 v-18. Cap. 7. Iară în știință să fie că în lăcașurile ceale mici și în bisearicile ceale sobornicești și mirenești unde nu să întîmplă hramul în zioa dumineii unde nu să face bdenie sau nu voiaște cel mai mare așijderea și utreniia în vreamea lor într-acest chip. *Op. cit.*, f. 13 v-15 v.

f. 18-18 v. Pentru liturghii a ști să cuvine și pentru sfînta dumnezeiasca slujbă. *Op. cit.*, f. 15 v-16.

* În ms. : «7».

f. 18 v-25. Pentru aceasta adecă cum să cuvine a însemna la toată zioa şi aicea arătarea cea pentru vecernie şi pentru utriane zilelor săptămîniei şi în care cîntăm Aliluia şi pentru întîiul ceas. *Op. cit.*, f. 16-22 v.

f. 25-25 v. Cap. 10. Pentru cum să cetesc Evangheliile şi tîlcuirile aceştiia. *Op. cit.*, f. 22 v-23.

f. 25 v-26 v. Cap. 11. Pentru canoanele a toată săptămîna. Cum să cîntă canoanele octoihului înpreună cu mineiul. *Op. cit.*, f. 23-24.

f. 26 v-28. Cap. 12. Pentru slujba sîmbetei, pentru vecernie, pentru utrenie şi pentru liturghie, cînd cîntăm Dumnezeu este Domnul. *Op. cit.*, f. 24-25 v.

f. 28-29 v. Cap. 13. Cade-să a şti de să va întîmpla şi va voi mai marele sîmbăta a cînta Aliluiia. *Op. cit.*, f. 25 v-27.

f. 29 v-31. Cap. 14. Cade-să a şti cum să face urmarea pentru cei adormiţi. *Op. cit.*, f. 27-28 v.

f. 31-33 v. Cap. 15. Pentru sfinţii carii au polieleu, de să va întîmpla sîmbăta. *Op. cit.*, f. 28 v-30.

f. 33 v-34. Cap. 16. Pentru sveatilne la utrenie. După peasna 9 în urma lui Cade-să cu adevărat, cum să zic în săptămînă afară de dumineca. *Op. cit.*, f. 30.

f. 34-35 v. Pentru Psaltire, cum sîntem datori a o ceti preste tot anul, din Dumineca Antipashii, carea iaste a Tomei şi pînă la odovaniia Innălţării cinstitei şi de viaţă făcătoarei Crucii Domnului. *Op. cit.*, f. 30-31 v.

f. 35 v-36 v. Arătare pentru Psaltire. Cum sîntem datori a o ceti în sfîntul şi marele post. *Op. cit.*, f. 31 v-32 v.

f. 36 v. Cap. 18. Pentru peasne, cum să stihoslovesc : Să cîntăm Domnului şi Domnului să-i cîntăm. *Op. cit.*, f. 33.

f. 37-37 v. Cap. 19. Pentru catavasiile care să cîntă întru domneştile Stăpînului şi ale Născătoarei de Dumnezeu praznice şi în zilele Invierii şi la numiţii sfinţi preste tot anul. *Op. cit.*, f. 33-33 v.

f. 37 v-38. Cap. 20. Pentru cînd să cîntă Cea mai cinstită şi cînd nu să cîntă. *Op. cit.*, f. 33 v-34.

f. 38-38 v. Cap. 21. Pentru cînd să zice obedniţa şi cînd antifoanele. *Op .cit.*, f. 34-34 v.

f. 38 v-39. Cap. 22. Cade-să a şti ****

f. 39-39 v. Cap. 23. Pentru perdeaoa sfîntului oltariu, cînd să deşchide şi cînd să închide. *Op. cit.*, f. 35-35 v.

f. 39 v-40. Cap. 24. Pentru aprinderea lumînărilor, cum să cuvine în bisearică a le aprinde dumineca şi la praznicile lui Hristos şi ale Născătoarei de Dumnezeu şi ale sfinţilor şi în cealelalte zile. *Op. cit.*, f. 35 v.

f. 40-40 v. Cap. 25. Pentru cea din toate zilele aprindere a lumînărilor. *Op. cit.*, f. 36.

f. 40 v. Cap. 26. Cade-să a şti întru care vreame fraţii în bisearică a nu sta cu toegile. *Op. cit.*, f. 36.

f. 40 v-41. Cap. 27. Pentru canonarhul. *Op. cit.*, f. 36 v-37.

f. 41-41 v. Cap. 28. Pentru strigările ceale fără de rînduială. *Op. cit.*, f. 37.

f. 41 v. Cap. 29. Pentru descoperirea capetelor. *Op. cit.*, f. 37.

CATALOGUL MANUSCRISELOR DIN BIBLIOTECA PATRIARHIEI ROMÎNE *

11

SFÎNTUL SIMEON NOUL TEOLOG, Cuvinte, Traducere de Isaac Dascălul, Vol. I

Sec. XIX (1804); hîrtie; 340 foi; pe f. 57v icoana sfîntului Simeon Noul Teolog; 32×23. Scriere cursivă, cerneală neagră; titlurile, colontitlurile, inițialele și unele însemnări marginale, cu cerneală roșie. Frontispicii și inițiale, artistic lucrate, în două culori. 31 rînduri pe pagină. Două condeie. Manuscrisul a fost corectat de prima mînă și de mîini posterioare. Legătură veche în piele. A aparținut Mînăstirii Căldărușani. Numere vechi de bibliotecă: pe cotor: «Manus. 28»; în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2251.

După Pr. D. Furtună *(Ucenicii Stareţului Paisie în Mănăstirile Cernica și Căldărușani, cu un scurt istoric asupra acestor mănăstiri*, București, [1927] **, manuscrisul acesta este scris «de pe însuși izvodul» de Nicodim Greceanu» (p. 103). Probabil că Pr. D. Furtună a luat știrea aceasta de pe poarta manuscrisului, dispărută astăzi.

f. 1. *Mărturii pentru sfîntul Simeon.*

1. f. 1. *Sf. Grigorie al Tesalonicului Palama,* Din cuvintele ceale pentru cei ce cu sfințenie să liniștesc = Τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν Συμεὼν τοῦ Νέου Θεολόγου, Τὰ εὑρισκόμενα διῃρημένα εἰς δύω... μεταφρασθέντα εἰς τὴν κοινὴν διάλεκτον παρὰ .. Διονυσίου Ζαγοραίου, Veneția, 1790, I, p. V. Citată mai jos: Dionisie Zagoreu.

2. f. 1. *Sf. Filotei Patriarhul Constantinopolei,* Din cuvîntul al zeacelea cel înprotivă grăitoriu la scripturile lui Grigora, carele iaste în Tomul Agapiii, foaia 115 = Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. V.

3. f. 1-1v. *Meletie episcopul Atenei,* Din Istoriia Bisericească. Tomul II, Cartea X, Capul VIII, fața 372, în numărul al treilea = Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. V-VI.

4. f. 1v-2. A Sfîntagoreților = Φιλοκαλία τῶν ἱερῶν νηπτικῶν, Veneția, 1782, p. 753.

---

* Continuare din nr. 9-10, anul XI (1959).

** De aici înainte înlocuiesc parantezele ascuțite < > cu paranteze drepte [ ].

f. 2v. Albă.

5. f. 3-8. Innainte cuvîntare la cartea aciasta cătră cititorii carii să vor îndeletnici a o citi = Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. VII-XIV.

Traducătorul romîn îşi ia permisiunea de a interveni în textul «Înainte Cuvîntării» lui Dionisie Zagoreu şi a o modifica potrivit scopurilor urmărite de el şi de traducerea sa. Astfel, între altele, textul acesta al lui Dionisie: «*Dar, iată, iată că împlineşte acum această dorinţă* (adică să se dea în tipar, «*să se scrie cu condei de fier şi de plumb*», cum se exprimă el metaforic), *cu toată rîvna un frate cinstitor de Dumnezeu şi iubitor de Hristos, acesta, mişcat de harul lui Dumnezeu, fără să cruţe cheltuielile, a pus în carte, sau mai bine zis, a săpat cuvintele dumnezeescului părinte cu condei cu adevărat de fier şi de plumb, ca să rămînă neşterse şi veşnice şi prin lumina tipografiei înfăţişează în privelişteа lumii scrierile acestea ale lui foarte folositoare de suflet şi mîntuitoare şi predică de pe case, ca să vorbesc evanghelicește, acelea care în urechile inimii lui au fost grăite tainic de Prea Sfîntul Duh*» (p. X-XI), textul acesta îl prefaţă într-un chip surprinzător, şi ne dă ştiri deosebit de preţioase asupra izvoarelor folosite de marele Isaac Dascălul la traducerea operei sfîntului Simeon Noul Teolog:

«*Însă iată acum, iată, că nu numai aciasta i-o împlineşte Dumnezeu, Cel ce face voia celor ce să tem şi Îl iubesc pre Dînsul şi Îi păzesc poruncile Lui, ci şi mai mult oare ce. Că nu numai că s-au scris în carte cu condeaiu de hier şi de plumb, adecă s-au tipărit în limba grecească pe prost, ci au iconomisit prin oarecarele rob netreabnic şi păcătos al lui şi în limba rumînească să se tălmăcească scripturile dumnezeescului părinte ceale prea folositoare de suflet şi mîntuitoare, adunîndu-să din multe izvoade şi prescrieri cite s-au aflat prin locurile aceastea şi să propoveduesc pre case, evanghelicește să zicem, acealea care în urechile inimii lui s-au grăit cu taină de la Prea Sfîntul Duh.*

Însă să cuvine să se ştie şi aciasta: că de Dumnezeu însuflatele cuvintele prea cuviosului şi sfîntului părintelui nostru Simeon, nu dupre care s-au făcut de sfîntul, nici dupre cum s-au prescris şi s-au aşăzat de ucenicul lui, Sfîntul Nichita Stitat, s-au tălmăcit, ci dupre cum s-au aflat un izvod ellinesc care s-au adus de oarecine de la Sfîntul Munte al Atonului. Şi fiindcă şi acela n-au fost deplin, au urmat nevoe de au mai metahirisit şi alte prescrieri, dintru care culegîndu-să toate cite s-au aflat s-au strîns la un loc dupre cum s-au putut. Că n-au căutat ceale ce le-au tălmăcit ca să le pue la acest fealiu de rînduială, adecă dupre cum s-au făcut de sfîntul, sau precum s-au aşăzat de ucenicul lui, una că nici iaste cu putinţă acest lucru, schimonosite fiind de prescriitori greceşti şi, printr-atita vreame strecurîndu-să, iară altă ca să nu să întîrzîiaze la tălmăcire, ci mai degrab să se dea la lumină nişte atita de folositoare şi mîntuitoare de suflet scripturi. Că aciasta era mai de nevoie şi de trebuinţă, iară aceaia nu atita, de vreame ce nimic nu vatămă nici păgubeaşte pre cititori, ci de nu le va citi cu luoare aminte ca să le înţeleagă, că sînt greale de înţeles şi pre la ceale mai multe locuri cu totul neînţelease de mînţile celor noi începători, poate şi de ale celor de mijloc, numai de cei ce au ajuns în măsură desăvîrşit, de să află în vremile aceastea unii ca aceştea, să vor putea înţeleage» (f. 5v-6).

Deci, Isaac Dascălul, negăsind manuscrisele autografe ale Sfîntului Simeon Noul Teolog, nici ediţia manuscrisă scoasă sub îngrijirea lui Nichita Stitat, ucenicul său — preocupări de autentic erudit — traduce opera sfîntului Simeon după un izvod elin adus de la Muntele Athos şi după alte manuscrise care completau lipsurile izvodului. Izvodul acesta grecesc exista în Biblioteca Mînăstirii Neamţu pe la 1820; manuscrisul era de format mare, coala împărţită în 4 (cf. Pr. D. Fecioru, *Un catalog vechi de manuscrise şi cărţi al Bibliotecii Mînăstirii Neamţului*, Bucureşti, 1941, p. 27). Mai putem adăuga că un alt izvor de seamă i-a fost versiunea neogreacă a lui Dionisie Zagoreu. Despre raportul versiunii romîneşti a lui Isaac Dascălul cu versiunea neogreacă a lui Dionisie Zagoreu vom vorbi într-un articol consacrat manuscrisului grec nr. 1 al Bibliotecii Patriarhiei Romîne, care cuprinde textul elin al unei mari părţi din opera sfîntului Simeon Noul Teolog: 81 de cuvinte şi «Capete o sută». Tot atunci voi căuta să răspund la o legitimă întrebare: Nu este oare manuscrisul acesta tocmai «izvodul ellinesc care s-au adus de oarecine de la Sfîntul Munte al Atonului», şi pe care l-a folosit Isaac la traducerea sa?

f. 9-20v. Tablă întîiei părţi a cărţii aceştiia.

f. 21-21v. Albe.

Planşa XIII. Icoana Sfîntului Simeon Noul Teolog. Ms. 11, f. 57 v.

6. f.22-49. Partea întîiu. Viiața și petreacerea celui întru sfinți părintelui nostru Simeon Noul Bogoslov, carea s-au scris de prea cuviosul *Nichita Stitat*, ucenicul lui, și s-au tălmăcit în limba cia de obște mai pe scurt = Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 1-23.

f. 49v. Albă.

7. f. 50-54v. *Nichita Stitat*, Mai nainte privire înlăuntru aducătoare la Cartea aciasta a Cuviosului Părintelui nostru Simeon Noului Bogoslov = Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 24-27.

8. f. 55-55v. *Același*. Cătră dumnezeescul Simeon și cătră cei ce vor citi cartea aciasta. Intru altele s-au aflat = Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 28.

f. 56. Albă.

f. 56v. Două texte scripturistice: Psalmi, 8, 6, și Matei, 13, 22.

f. 57. Albă.

f. 57v. Icoana Sfîntului «Simeon Noul Bogoslov». Icoană neasemuit de frumoasă, în șase culori. Pr. D. Furtună (*Op. cit.*, p. 103) o atribuie lui Nicodim Greceanu.

9. f. 58-61. *Sfintul Simeon Noul Teolog*, Cuvîntul 1, 1: Pentru dragoste și care sînt căile bărbatului celui duhovnicesc și faptele 2: Și fericiri către cei ce au pre dragoste în inimă.

Inc. Fraților și părinților, voesc să grăesc cătră voi acealea care privesc și ajută cătră folosul sufletului.
Sf. Și spre adăogirea neperitoarei și fericitei vieți.

In versiune neogreacă, Cuvîntul 53. Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 275-277.

10. f. 61-68. *Același*, 1: Pentru ca să fugim de oamenii cei pierzători și de stricăciune făcători și pentru ca să lepădăm cuvintele lor. 2: Și pentru ca să ne sculăm și să ne deșteptăm cătră lucrarea faptei bune. 3: Și încă și pentru că să cade să luom seama de avem întru noi înșine fericirile lui Iisus Hristos. 4; Și pentru lacrămi și umilință. Cuvîntul 2.

Inc. Fraților și părinților, tot carele voiaște să afle pre Dumnezeu.
Sf. Să guste din dulciața cea prea dulce a bunătăților acelora care sînt ale împărăției Lui.

In versiune latină, Pontanus, Cuvîntul 28, *Migne, Patrologia Graeca*, vol. CXX, col. 455-464.

11. f. 68-74. *Același*, 1: Pentrucă să cuvine bine a ne supune și a nu uita făgăduințele pre care le-am făcut cătră Dumnezeu. 2: Și cum că nu să cade a cîrti întru priveghierile ceale de noaptea ale dimineților. Cuvîntul 3.

Inc. Fraților și părinților, aducîndu-vă aminte de poruncile lui Dumnezeu.
Sf. Și uniia și nedespărțitei Treimi a-i sta înnainte și a i ne închina să ne învrednicim, întru Însuși Hristos Domnul nostru.

In versiune neogreacă, Cuvîntul 73, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 392-397.

12. f. 74-85v. *Același*, 1: Pentru pocăință și umilință. 2: Și din care lucruri iaste cu putință a o căștiga cineva pre aciasta. 3: Și pentru

Planşa XIV, foaia 58 din ms. 11.

lacrămi. 4: Şi cum că fără de lacrămi, cu neputinţă iaste întru curăţie şi nepătimire să vie cineva. Cuvîntul 4.

Inc. Părinţilor şi fraţilor, cînd de Dumnezeu însuflatele scripturi ale sfîntului părintelui nostru Simeon Studitul.
Sf. Şi să intrăm împreună cu dînsul întru împărăţiia ceriurilor şi veacinicile bunătăţi să le dobîndim.

In versiune neogreacă, Cuvîntul 75, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 405-416.

13. f. 85v-102v. *Acelaşi*, 1: Pentru pocăinţă. Şi cum că nu iaste destul noao numai împărţirea averilor noastre şi însăşi dezgolirea de lucruri spre curăţirea sufletului deaca nu şi plînsul îl vom căştiga. 2: Şi pentru izgonirea lui Adam. Şi cum că de s-ar fi pocăit după ce au călcat porunca, nu ar fi căzut din raiu. 3: Şi ce fealiu de bunătate au lucrat pocăinţa lui cea după căderea. 4: Şi pentru osîndirea păcătoşilor. 5: Şi la sfîrşit mustrare a celor ce întru răutate şi făţărnicie trăesc. Cuvîntul 5.

Inc. Fraţilor şi părinţilor, bun lucru iaste pocăinţa şi folosul cel ce dintru dînsa să face.
Sf. Pînă ce către fericirea cea de acolo ne vom muta şi bunătăţile ceale făgăduite le vom dobîndi.

In versiune neogreacă, Cuvîntul 66, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 346-363.

14. f. 102v-108v. *Acelaşi*, 1: Pentru lucrarea cea duhovnicească. 2: Şi carea era lucrarea sfinţilor celor vechi. 3: Şi cum pre aciasta putem să o isprăvim, ca şi părtaşi ca aceia ai Preasfîntului Duh să ne facem. Cuvîntul 6.

Inc. Fraţilor şi părinţilor, de vreame că oarecarii mari ipolipsis pentru sineşi socotind şi avînd.
Sf. Dăruindu-le lor de aicea acum împărăţiia ceriurilor.

In versiune neogreacă, Cuvîntul 81, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 450-456.

15. f. 108v-115v. *Acelaşi*, 1: Pentru înpătimirea cea către rudenii şi carea iaste amăgirea eii; şi în ce fealiu de prăpastie şi în ce fealiu de legături pogoară pre cei stăpîniţi de dînsa. 2: Şi pentru deznădăjduire şi deosebirea carea iaste întru dînsa. 3: Şi ce iaste cel ce va creade şi să va boteza, mîntui-să-va, iar cel ce nu va creade osîndi-să-va. Cuvîntul 7.

Inc. Fraţilor şi părinţilor, bine ar fi fost ca deapururea să tac şi pre ale meale răutăţi să mi le plîng.
Sf. Iar mai vîrtos El pre noi să ne suie şi ne va proslăvi.

In versiune neogreacă, Cuvîntul 74, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 398-405.

16. f. 116-121. *Acelaşi*, Învăţătură către cei ce acum de curînd s-au lepădat de lume. Cuvîntul 8.

Inc. Fraţilor şi părinţilor miei iubiţi, auziţi putearea cuvintelor meale.
Sf. Si graiu celor ce binevestesc cu puteare multă.

In versiune neogreacă, Cuvîntul 69, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 374-379.

17. f. 121v-124v. *Acelaşi*, 1 : Pentru dragostea cea desăvîrşit şi carea iaste lucrarea eii. 2 : Şi cum că deaca nu ne vom sîrgui de aicea acum să ne facem părtaşi ai înpărtăşirii Duhului nici credincioşi şi creştini putem să fim, încă nici fii şi copii ai lui Dumnezeu nu vom fi. Cuvîntul 9.

Inc. Fraţilor şi părinţilor, deaca celce să lăţărniceaşte faptă bună spre amăgirea şi pierzarea multora.
Sf. Ci vă rog pre voi, părinţilor şi fraţilor, să ne sîrguim noi cu toată putearea.

In versiune neogreacă, Cuvîntul 54, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 278-281.

18. f. 124v-131. *Acelaşi*, 1 : Pentru milostenie. Şi cine iaste carele pre Dumnezeu cînd iaste flămînd Îl hrăneaşte şi cînd însetează Îl adapă şi cealelalte. Şi cum să va isprăvi de cineva acest lucru. 2 : Şi cum că deaca nu cineva întru sineş pre aceastea le va face şi va hrăni şi va adăpa pre Hristos, nimic nu să va folosi dintru căci pre singure aceastea le face la săraci, iar pre sineşi nehrănit şi gol de dreptatea lui Dumnezeu să treace cu vedearea. Cuvîntul 10.

Inc. Fraţilor şi părinţilor, să cădea adecă să nu îndrăznesc eu către voi nici decum să grăesc.
Sf. Ca pre un mare sîn al lui Avraam priimindu-ne pre noi şi încălzîndu-ne

In versiune neogreacă, Cuvîntul 21, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 115-121.

19. f. 131-133v. *Acelaşi*, 1 : Pentru înpărtăşirea Sfîntului Duh şi pentru sfinţenie şi pentru nepătimirea cea desăvîrşit. 2 : Şi cum că cel ce iubeaşte slava oamenilor nimic din cealelalte fapte bune nu să foloseaşte, măcar de şi pre toate le-ar isprăvi. Cuvîntul 11.

Inc. Fraţilor şi părinţilor, au nu vedeţi cum cei ce stau înnaintea înpăratului celui pămîntesc.
Sf. Să ajungem şi la bărbat desăvîrşit la măsura vîrstii plinirii lui Hristos.

In versiune neogreacă, Cuvîntul 55, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 282-284.

20. f. 134-137. *Acelaşi*, Cum că nu să cuvine folosul postului numai întru întîia săptămînă a păreasimilor cu sîrguinţă să-l păzim şi să-l îmbrăţişăm, ci pre cea întocma şi aceaiaşi sîrguinţă întru toate săptămînile păreasimilor nevoe urmează celor sîrguitori să o păzească. Cuvîntul 12.

Inc. Fraţilor şi părinţilor, să cădea adecă noao ceale ce vor să se zică acum de noi către dragostea voastră în Dumineca cea trecută să le zicu.
Sf. Şi înplinitori ai poruncilor lui Dumnezeu ne vom arăta.

In versiune neogreacă, Cuvîntul 76, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 417-419.

21. f. 137-141. *Acelaşi*, Pentru înfrînare şi pentru răbdarea întru lucrarea faptelor bune în vreamea postului. Şi pentru sîrguinţa. Şi cum că să cade în tot postul a poväţui pre cei ce să nevoesc întru adevăr. Cuvîntul 13.

Inc. Fraţilor şi părinţilor, eu adecă şi cu sufletul şi cu trupul.
Sf. Merinde să mi să facă mie cînd către viiaţa cea de acolo mă voiu duce.

In versiune neogreacă, Cuvîntul 77, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 420-424.

22. f. 141v-144. *Acelaşi,* Pentru înviiarea lui Hristos şi carea iaste sau cum întru noi să face înviiarea lui Hristos şi împreună cu dinsa înviiarea sulletului. Şi ce iaste taina învierii aceştiia. S-au zis după Paşti luni a doa săptămînă de la Paşti. Cuvîntul 14.

Inc. Fraţilor şi părinţilor, acum Pasha zioa cea de bucurie.
Sf. Zicu adecă de însăşi vedearea lui Hristos să ne îndulcim.

In versiune neogreacă, Cuvîntul 42, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 196-198.

23. f. 144-146v. *Acelaşi,* 1: Pentru lucrările Sfîntului Duh şi carea iaste vedearea tainelor lui şi cum celor curaţi cu inima să descoper. 2: Şi povestire întru început folositoare pentru oare carele poslujnic ce au luoat Duh Sfînt cu rugăciunile duhovnicescului său părinte. Cuvîntul 15.

Inc. Fraţilor şi părinţilor şi fiilor, un tînăr oarecarele mi-au povestit mie zicînd.
Sf. Vom fi lumină şi sare şi spre mare folos.

In versiune neogreacă, Cuvîntul 86, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 494-496.

24. f. 146v-148v. Pentru vedeare şi descoperire şi rugăciunea cea luminată. Şi în ce chip cel ce s-au coprins de dragos[tea] lui Dumnezeu şi întru adîncul smeritei cugetări au venit, să lucrează de Duhul cel Sfînt. Cuvîntul 16.

Inc. Fraţilor şi părinţilor, multă iaste pogorîrea şi iubirea de oameni a lui Dumnezeu.
Sf. Şi v-au arătat să călătoriţi pre calea mîntuitoarelor poruncilor lui Dumnezeu.

In versiune neogreacă, Cuvîntul 92, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 528-530.

25. f. 149-158v. *Acelaşi,* Pentru meşteşugirile vicleanului prin care sfătuieşte pre cei mai ascunşi şi tăinuiţi şi iubesc întîiciunile, cînd păstoriul să va duce către Domnul. Cuvîntul 17.

Inc. Frate, deaca preste norod şi preste turmă te-ai pus păstoriu.
Sf. Că Dumnezeul nostru iaste foc ce mistuieşte.

26. f. 158v-161. *Acelaşi,* 1: Pentru cum că nu să cuvine întru singure cuvintele şi făgăduinţele oamenilor a nădăjdui, ci din lucruri încredinţarea cuvintelor lor să adeveriază şi să întăreaşte. 2: Şi carea iaste aşăzarea adevăraţilor dascali şi dragostea către ucenicii lor. Şi carea iaste milostivirea şi grija lor. Şi în ce chip mijlocesc pentru dînşii înnaintea lui Dumnezeu. Cuvîntul 18.

Inc. Fraţilor şi părinţilor şi fiilor, începutul iubirii voastre ceii către mine.
Sf. Că eu de prihănirea cea pentru voi mă dezleg.

27. f. 161v-165. *Acelaşi,* 1: Pentru lepădarea de lume şi pentru tăiarea voii. Către cei ce au cerut să le scrie lor, cum iaste datoriu cineva să

săvîrșască viiața cea pustnicească. 2: Și cum că bine iaste la acest lucru iscusit povățuitoriu, adecă părinte duhovnicesc să aibă ca să să învețe fapta bună și meșteșugul cel pustnicesc, adecă lucrarea cea cu greu de isprăvit. 3: Și pentru credința cea către părinții cei duhovnicești. 4: Și pentru vedearea luminii de la carea tot sufletul luminîndu-să sporește întru dragostea lui Dumnezeu. Cuvîntul 19.

Inc. Fraților miei prea doriți și iubiți, de multe ori ați voit să auziți cuvînt de folos.
Sf. Ci fără de grijă trăind să va mîntui.

In versiune neogreacă, Cuvîntul 72, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 388-391.

28. f. 165-167v. *Același*, 1: Pentru pomenirea morții. 2: Și ce fealiu de bun sfîrșit au avut de trei ori fericitul Antonie fratele lui. 3: Și la sfîrșit, Cuvînt de îngropare către dînsul. Cuvîntul 20.

Inc. Fraților și părinților, mă rog lui Dumnezeu Celui ce m-au miluit pre mine.
Sf. Intru slava cea nepovestită și întru strălucirea ceaia întru Tată.

29. f. 167v-173. *Același*, Pentru credință și învățătură pentru cei ce zic că nu iaste cu putință în mijlocul celor lumești la săvîrșirea faptelor bune a ajunge. Și povestire întru începutul Cuvîntului foarte folositoare. Cuvîntul 21.

Inc. Fraților și părinților, bun lucru iaste a propovedui noi către toți mila lui Dumnezeu.
Sf. Impreună cu toți sfinții cei din veac.

In versiune neogreacă, Cuvîntul 56, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 285-290.

30. f. 173-176v. *Același*, Pentru pocăință și frica lui Dumnezeu. Și care nevoință a sufletului și carea dureare a inimii are cel ce cu duh zdrobit să pocăiaște. Și care sînt acealea pre care le zice cînd să roagă către Domnul. Cuvîntul 22.

Inc. Auziți cuvîntul mieu, fiii miei, cei foarte iubiții mici.
Sf. Ce voesc din tot sufletul să se mîntuiască.

In versiune neogreacă, Cuvîntul 67, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 364-367.

31. f. 177-183. *Același*, 1: Pentru că nu să cuvine să ne aflăm cu lenevire către lucrarea poruncilor lui Dumnezeu. 2: Și pentru ca să răbdăm cu bărbăție ispitele. Cuvînt 23.

Inc. Fraților și părinților, au nu auziți pre Domnul și pre apostolii Lui strigînd.
Sf. Pînă la moarte pentru dorul împărăției ceriurilor.

In versiune neogreacă, Cuvîntul 50, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 253-259.

32. f. 183v-190. *Același*, 1: Pentru făcătoarea de viiață omorîre ceaia ce de la Duhul să face întru cei ce să nevoesc mai nainte de moarte. 2: Și cum că cei din dar, carii mai pre sus de leage s-au făcut, pre darul dumnezeeștii lumini cu cunoștință îl iau întru sineși. Că cei ce nu au

luoat acum pre lumina aciasta în viiața ciastă de acum, nici o au văzut pre dînsa, încă supt umbra legii sînt și să vor judeca de dînsa. 3: Și în ce fealiu să cade să fie preotul carele au luoat de sus stăpînire a lega și a dezlega. 4: Și cum că celui ce cu adevărat lucrează ceale sfinte și de dumnezeiasca lumină iaste prea strălucit, toți oamenii îi sînt prea arătați și însuși cei ce cu Duhul lui Dumnezeu umblă și cei ce încă de omul cel de țărînă nu s-au dezbrăcat. Cuvînt 24.

Inc. Fraților și părinților; vedeți cum auziți.
Sf. Ci veniți cei ce pre lumina cea gîndită întru sinevă o aveți.

In versiune neogreacă, Cuvîntul 79, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 434-440.

33. f. 190v-193. *Același*, Pentru cum să cade fiește carele a să cerceta pre sineși și cu sîrguință a să iscodi pre sineși deosebi. Și cum să cuvine pre lucrurile sale să le alăture cu poruncile lui Hristos. Cuvînt 25.

Inc. Fraților și părinților, întru cuvîntul de învățătură cel ce au trecut.
Sf. Și întru toate următori ai Tatălui Său și Dumnezeu.

In versiune neogreacă, Cuvîntul 70, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 380-382.

34. f. 193-195. *Același*, Pentru hulă. Cuvîntul 26.

Inc. Fraților și părinților, tot păcatul, (zice prea sfințitul cuvînt al Mîntuitoriului).
Sf. Putincioase noao aceastea și lesnicioase le-au lucrat.

In versiune neogreacă, Cuvîntul 64, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 340-342.

35. f. 195-199. *Același*, 1: Pentru înpărtășirea Sfîntului Duh. 2: Și cum că cu neputință iaste într-alt fealiu să se adevereaze lucrurile faptei bune, fără numai prin venirea Duhului, fără de carele niminea către fapta bună nu să îndreptează, nici pre alții nu poate să-i folosească sau gînduri streine să priimească. 3: Și pentru că deopotrivă întru toate și aseamenea iaste Dumnezeirea cea în trei ipostasuri. Cuvîntul 27.

Inc. Fraților și părinților, foc iaste Dumnezeu.
Sf. Izvorul și viiața cea deapururea vie și nemuriloare.

In versiune neogreacă, Cuvîntul 59, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 309-313.

36. f. 199-205v. *Același*, Cum că nu iaste cu putință (ci de primejdie lucru) a ascunde talantul cel dat noao de la Dumnezeu, că să cuvine a-l arăta pre dînsul și tuturor a-l descoperi și facerile de bine ale lui Dumnezeu cu bună cunoștință a le propovedui spre folosul auzitorilor, măcar de și nu le place oare cărora. Cuvîntul 28.

Inc. Fraților și părinților și fiilor întru Hristos Dumnezeu.
Sf. Însuși bunul și făcătoriul de bine Dumnezeul nostru.

In versiune neogreacă, Cuvîntul 89, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 511-516

37. f. 205v-209v. *Același*, 1: Cum au pierdut omul adevărul după ce s-au scos afară din raiu. Care iaste cuvîntul lui Dumnezeu. 2: Și care

iaste păcatul diiavolului şi care iaste păcatul lui Adam. 3: Şi cum că tot omul iaste păcătos dintru însăşi zămislirea lui. 4: Şi cum de a doa oară să naşte întru Duhul Sfînt prin sfîntul Botez. 5: Şi care sînt acealea pre care mulţi proroci şi împăraţi le-au dorit mai nainte de Hristos. 6: Şi cum că Duhovnicul nu să cuvine pre creştinii cei neînvăţaţi tainele carii să pocăesc de ceale ce au păcătuit şi să mărturisesc supt legături de canoane şi certări să-i pue, ci să-i înveaţe taina credinţei şi să-i deprinză tainele creştinătăţii. 7: Şi cum că tot creştinul are trebuinţă de dumnezeiască schimbare, că aciasta iaste săvîrşirea. Cuvîntul 29.

Inc. De vreame ce Adam au crezut diiavolului acestuia ce au minţit.
Sf. Deşartă le iaste şi credinţa cea întru Hristos.

In versiune neogreacă, Cuvîntul 37, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 177-181.

38. f. 209v-212v. *Acelaşi,* Cum că să cade mai întîiu a să înputernici omul de la Hristos prin sfîntul botez şi atuncea a lucra poruncile lui Hristos. Că sfîntul botez, ori neporniţi, ori cu greu porniţi cătră cel rău îi face. Precum şi al doilea botez al pocăinţii carele prin dumnezeiasca şi îngereasca shimă să face. Şi carii sînt cei ce au crezut întru adevăr lui Hristos. Şi în ce fealiu să cade să fie slujitorii şi preoţii şi arhiereii şi povăţuitorii sufletelor. Cuvîntul 30.

Inc. Cela ce zice cuiva, fă aciasta şi aciasta să nu o faci.
Sf. Şi prin nevoinţele care facem să-l creaştem înlăuntru nostru.

In versiune neogreacă, Cuvîntul 51, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 259-262.

39. f. 212v-217. *Acelaşi,* 1: In ce fealiu şi cîte sînt fealiurile cunoştinţei de Dumnezeu. 2: Şi cum că ni să cade a cunoaşte că iaste Dumnezeu, iară ce iaste nu ni se cade a căuta. 3: Şi cum să cuvine să crează creştinul întru Dumnezeu şi să se boteaze. 4: Şi carele şi să zice şi iaste creştin. Şi carele să zice adecă creştin, dar nu iaste. 5: Că cei ce nu face voia lui Hristos, nu iaste creştin. 6: Şi cum că decît iudeii cei nedrepţi, creştinii cei nedrepţi mai răi sînt. Cuvîntul 31.

Inc. Cinci sînt fealiurile cunoştinţii de Dumnezeu.
Sf. De care surgunie din împărăţiia ceriurilor nu vor fi vreadnici.

In versiune neogreacă, Cuvîntul 30, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 152-156.

40. f. 217-221v. *Acelaşi,* 1: Cum că tot cela ce ceare neştiind ce ceare, în zadar ceare. Iară deşi ştie ce ceare, dar nu va ajunge să ia aceaia ce ceare, nimic nu să foloseaşte. 2: Şi carea iaste împărăţiia lui Dumnezeu. 3: Şi cum o iau pre dînsa creştinii. 4: Şi carele iaste cel rău, şi cum poate cineva să se izbăvească de robiia celui rău. 5: Şi cum şi prin care lucruri să face înviiarea sufletului. Cuvîntul 32.

Inc. Mulţi din creştini ori carii poartă chipul.
Sf. Măcar multe, măcar puţine de ar fi.

In versiune neogreacă, Cuvîntul 29, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 146-151.

41. f. 222-224. *Acelaşi,* Pentru cei ce sînt datori să se cuminece cu dumnezeeştile taine. Şi carele iaste carele cu nevrednicie mănîncă şi bea Trupul şi Singele lui Hristos, dupre cum zice apostolul. Cuvîntul 33.

Inc. Zic părinţii cum că precum omul cel de bun neam şi bogat.
Sf. Carele vreadnic fiind nu s-au apropiiat cu vrednicie.

In versiune neogreacă, Cuvîntul 33, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 163-165.

42. f. 224v-227v. *Acelaşi,* Cum că oamenii să vîneză şi să domnesc de bani de dulciaţă şi de slavă deşartă. Cuvîntul 34.

Inc. Trei sînt cu care să vîneză tot sufletul ce vine în viiaţă.
Sf. Pentru mila lui Hristos întru carele creadem.

In versiune neogreacă, Cuvîntul 23, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 126-129.

43. f. 228-231. *Acelaşi,* 1 : Cum că doao sînt pricinile, una adecă a peirii, iară alta a mîntuirii. 2 : Şi cum că mîndriia înpreună creaşte cu oamenii. 3 : Şi cum că semnul creştinului iaste smerita cugetare. 4 : Şi cum că de nevoe iaste să se cunoască fieşte carele pre sineşi, că iaste un nimic. 5 : Şi cum că doao jertve sînt bine priimite lui Dumnezeu întîia şi a doa, fără de care nu iaste mîntuire. 6 : Şi carele iaste semnul celui ce să apropie de Dumnezeu. Cuvîntul 35.

Inc. Doao sînt toate întru viiaţa ciastă de acum.
Sf. Iaste mintea ceaia ce să află întru întunerecul nepriceaperii.

In versiune neogreacă, Cuvîntul 31, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 157-160.

44. f. 231-232v. *Acelaşi,* 1 : Carele iaste cel nelegiuit, carele cel fără de leage, carele păcătos şi carele păgîn. 2 : Şi cum că Hristos pentru păgînătăţile şi păcatele oamenilor au murit ca pre aceastea să le vindece. 3 : Şi cum că a ne numi numai creştini iaste şi să trage dupre neam. Cuvîntul 36.

Inc. Nelegiuit, fără de leage, păcătos, păgîn.
Sf. Carele iaste strămoşasca şi adevărata cinstire de Dumnezeu a lor.

In versiune neogreacă, Cuvîntul 28, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 144-145.

45. f. 232v-236. *Acelaşi,* 1 : Pentru cum că Dumnezeu n-au făcut pre niminea rob al oamenilor, cu cît mai vîrtos al dracilor. 2 : Şi pentru mînie şi polta cea necuvîntătoare şi de unde le pătimeaşte pre aceastea sufletul. 3 : Şi cum că precum vedearea cea trupească are trebuinţă de simţiri nevătămate, de măsuratică mişcare, de măsurată depărtare, de aer curat şi de soare să-i răsară, aşa şi vedearea minţii are trebuinţă gînditoriu de aceastea. Cuvîntul 37.

Inc. In veacul cest de acum, adecă în viiaţa ciastă de acum.
Sf. Carii au trebuinţă de înfocarea şi arderea cea veacinică de acolo.

In versiune neogreacă, Cuvîntul 24, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 130-133.

46. f. 236v-239. *Acelaşi,* 1 : Cum că cel ce să pocăieşte pentru păcatele sale ceale mai denainte, nimic nu să foloseaşte, deaca şi pre vindecarea neputinţei lor prin pocăinţă nu o va lua de la Hristos. 2 : Cum că tot omul cîte face în viiaţa aciasta, deaca nu ajută şi nu folosesc la sănătatea sufletului său, deşarte sînt. Pentru aciasta să cade a să vindeca boalele. 3 : Şi cum să face păcatul cel de voe şi cum cel fără de voe. Cuvîntul 38.

Inc. A plînge cineva şi a să întrista şi a ruga pre Dumnezeu.
Sf. Iar fuga nu într-alt fealiu să face fără numai prin a nu pofti.

In versiune neogreacă, Cuvîntul 12, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 81-83.

47. f. 239-242. *Acelaşi, 1 :* Cum că tot ori ce bine face omul, pentru sineşi îl face. 2 : Şi de unde să cunoaşte postul, milosteniia, rugăciunea, că le-au priimit Dumnezeu. 3 : Şi cum să cuvine să cînte cineva. 4 : Şi cum că sfinţirea şi slobozeniia prin credinţă să dăruesc. 5 : Şi cum că chiar cîntare de psalmi iaste smerita cugetare. 6 : Şi care sînt acealea care sting darul lui Dumnezeu. Cuvîntul 39.

Inc. Frate cînd auzi pre sfinţii părinţi zicîndu-ne noao.
Sf. Şi va lucra prin trupul lui pre ceale mai reale decît ceale mai dintîi.

In versiune neogreacă, Cuvîntul 17, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 100-103.

48. f. 242v-247v. *Acelaşi,* 1 : Pentru cum că cinci ştiinţe mari are diiavolul. 2 : Şi cum că tot orice bine va face omul cătră Dumnezeu, ori rugîndu-să, ori mulţămire înplinind va face. 3 ; Şi cum cel ce doreaşte întru adevăr să să mîntuiască, să cade să se nevoiască a să mîntui. 4 : Şi al cărora iaste înpărat şi al cărora nu iaste, Înpăratul tuturor şi Dumnezeu. Cuvîntul 40.

Inc. Duh gîndit fiind diiavolul şi avînd îndrăzneală cătră firea oamenilor.
Sf. Aşa şi omul cel ce creade întru Dînsul să se facă Dumnezeu.

In versiune neogreacă, Cuvîntul 44, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 203-208.

49. f. 248-251v. *Acelaşi,* 1 : Carea iaste stăpînirea pre carea o au luat Hristos după înviiare. 2 : Şi cum că să cade mai întîiu a ne înpărtăşi de darul lui Hristos şi aşa să metahirisim petreacerea cea dupre Dumnezeu. 3 : Şi ce lucru iaste păcatul şi ce iaste dreptatea ? 4 : Şi pentru cel trupesc şi duhovnicesc. 5 : Şi care iaste capul faptelor bune şi care picioarele. Cuvîntul 41.

Inc. Zice David : «Cine iaste omul carele va fi viu.
Sf. Că ceaia ce am fost datori să o facem, o am făcut.

In versiune neogreacă, Cuvîntul 22, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 122-126.

50. f. 251v-254v. *Acelaşi,* 1 : Cum că a ţinea cineva în minte cuvintele dumnezeeştilor Scripturi care le citeaşte iaste cu totul al lui Dumnezeu. 2 : Şi pentru rugăciune şi cetire. 3 : Şi cum să cade să cînte creştinul. Cuvîntul 42.

Inc. Cel ce învaţă deaca nu va ţinea minte pre ceale ce s-au învăţat.
Sf. Că nici o înpărtăşire nu iaste luminii cu întunearecul.

În versiune neogreacă, Cuvîntul 8, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 58-61.

51. f. 254v-257. *Același*, 1 : Cum că pentru covîrșirea dragostii au supus Dumnezeu pre om în multe primejdii. 2 : Și cum că lipsa, facere de bine iaste a lui Dumnezeu. 3 : Și cel ce fuge de lipsă, fuge de creștinătate. 4 : Și cum că hotărîrile lui Dumnezeu firi sînt și toate necazurile mulțămire ne învață. 5 : Și pentru ce iaste păcat și boale și moarte. Cuvîntul 43.

Inc. Cu frici multe și cu primejdii de multe fealiuri au împresurat Dumnezeu pre om.
Sf. Și în necazuri și în strîmtorări și în scîrbe să cădem.

În versiune neogreacă, Cuvîntul 7, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 55-57.

52. f. 257v-261v. *Același*, 1 : Cum că cine iaste creștin întru adevăr. 2 : Și cum că creștinul cel ce poftește bani și dezmierdări sau slavă nu iaste creștin. 3 : Și cum că spre a să vindeca aceastea de la Hristos să cuvine să pătimească rău și să se nevoiască pustnicii. 4 : Și cum că tot lucrul bun acest sfîrșit are, ca să se împărtășască de sfînțeniia lui Hristos. 5 : Și cum că a cînta cu priceapere iaste, dar de la singur Dumnezeu. 6 : Și cum să face vrajbă între Dumnezeu și între oameni. Cuvîntul 44.

Inc. Creștin iaste cel ce prin căci au mărturisit înnaintea lui Dumnezeu și a îngerilor.
Sf. Că știe Dumnezeu să nu auză pre cei ce nu știu ce cer.

În versiune neogreacă, Cuvîntul 16, Dionîsie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 95-99.

53. f. 261v-265v. *Același*, Pentru schimbările sufletului și ale trupului, care din aer, din stihii, din bucate și care de la draci să pricinuesc noao. Cuvînt 45.

Inc. Datoriu iaste creștinul nu numai pre schimbările ceale ce să fac în suflet.
Sf. Să se învețe tainele ceale adînci ale Duhului.

În versiune neogreacă, Cuvîntul 43, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, *I*, p. 199-202.

54. f. 265v-269. *Același*, Pentru cunoștința duhovnicească și cum că comoara Duhului cea ascunsă în slova dumnezeeștii Scripturi nu tuturor celor ce voesc iaste arătată, ci numai singuri acelora ce au căștigat înăăunt[r]ul lor pre Hristos, Cel ce le deschide pre mintea lor ca să înțeleagă Scripturile. Cuvînt 46.

Inc. Să aseamănă cunoștința cea duhovnicească, o fraților, unii case.
Sf. Cu haina cea luminată a nestricăciunii Duhului.

În versiune neogreacă, Cuvîntul 49, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 249-252.

55. f. 269-275. *Același*, 1 : Pentru făcătoarea de viiață omorîre ceaia ce de la Duhul să face și mai nainte de moarte întru credincioșii cei ce să nevoesc. 2 : Și cum că cei din dar mai pre sus de leage făcîndu-să pre darul dumnezeeștii lumini cu cunoștință întru dînșii îl iau. Că cei ce nu au luat de acum lumina aciasta din viiața ciastă de acum, nici curat o văd pre dînsa, încă supt umbra legii sînt și să vor judeca de dînsa. 3 : Și cum

să face înpărtășirea Sfîntului Duh întru cei credincioși și sfînțeniia și nepătimirea cea desăvîrșit. Cuvîntul 47.

Inc. Cercați Scripturile au zis Domnul și Dumnezeul nostru Iisus Hristos.
Sf. Și îndulcirea și desfătarea bunătăților celor cerești să ni-o dăruiască.

56. f. 275v-281. *Același*, 1 : Cum că să cade a lua seama de avem pre fericirile lui Hristos întru înșine. Că aceastea sînt semnul peceții lui Hristos și osebirile haractirului Lui. 2 : Și cum că cu neputință iaste cel ce nu s-au însemnat cu semnul lui Hristos și pre haractirul Lui întru dînsul nu-l poartă întru înpărățiia ceriurilor să între. Cuvîntul 48.

Inc. Cîți sîntem nepecetluiți cu peceatea Domnului.
Sf. Și scîrbă veți avea în veacul cel nemărginit.

In versiune neogreacă, Cuvîntul 3, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 35-40.

57. f. 281-290. *Același*, 1 : Ce iaste aceaia adecă : Cel ce va creade și să va boteza mîntui-să-va, iară cel ce nu va creade osîndi-să-va. 2 : Și care sînt seamnele dragostii ceii către Dumnezeu și către aproapele ? 3 : Și pentru dragostea cea desăvîrșit și carea iaste lucrarea aceștiia. 4 : Și cum că deaca nu ne vom sîrgui acum de aicea să dobîndim dragostea și să ne înpărtășim de darul Prea sfîntului Duh, nici credincioși, nici creștini nu putem să fim, încă nici fii nici feți ai lui Dumnezeu nu ne vom face, ci ca niște necredincioși mai vîrtos în zioa judecății ne vom osîndi. Cuvîntul 49.

Inc. Domnul și Dumnezeul nostru Iisus Hristos, Fiiu fiind adevărat.
Sf. Că nu puteți, zice Domnul, fără de Mine să faceți nimica.

58. f. 290-293v. *Același*, 1 : Pentru lepădarea de lume și pentru tăiarea voii. 2 : Și cum iaste datoriu cineva să săvîrșască viiața cea pustnicească. 3 : Și cum că bun lucru iaste și de folos a avea întru aciasta povățuitoriu iscusit, adecă părinte duhovnicesc ca să se înveațe de la dînsul lucrurile faptei bune și lucrarea cea cu greu de isprăvit a meșteșugului pustnicesc. 4 : Și pentru credința cea către părinții cei duhovnicești. 5 : Și pentru vedearea luminii, de carea tot sufletul luminîndu-să sporește întru dragostea lui Dumnezeu. Cuvîntul 50.

Inc. Frate, deaca în viiața de obște ședzi, să nu voești a te face.
Sf. Ci fără de grijă viețuind să va mîntui.

In versiune neogreacă, Cuvîntul 72, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 388-391.

59. f. 294-300. *Același*, Cum că să cuvine povățuitoriul turmei lui Hristos cei cuvîntătoare să ia seama și să judece cu deamăruntul întîi ceale pentru sineș. Că să cade mai întîiu el să se înveațe și să lucreaze deapururea voia lui Dumnezeu și așa să înveațe pre alții să facă aceasta, ca cuvîntul dăscăliei lui lucrătoriu fiind, priimit să se facă auzitorilor. Iar deaca nu de a sa mîntuire grijască-să, ca nu pricinuitoriu pierzării sale și celor de supt dînsul să se facă. Cuvîntul 51.

Inc. Domnul nostru și Dumnezeu Iisus Hristos nu pre cel ce învață numai îl fericește.
Sf. Fiindcă Dumnezeul nostru iaste foc ce mistuiaște.

In versiune neogreacă. Cuvîntul 88, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 506-511.

60. f. 300-305v. *Acelaşi,* Pentru începutul vieţii cel foarte folositoriu şi mîntuitoriu care să potriveaşte celor ce acum de lume şi de ceale din lume să leapădă. Şi învăţătură către cei noi începători foarte folositoare. Cuvîntul 52.

Inc. Tot omul, fraţilor, ce acum de curînd s-au lepădat de lume şi de ceale din lume.
Sf. Cel ce ţe-au dat ţie darul Sfîntului şi de viiaţă făcătoriului Său Duh.

In versiune neogreacă, Cuvîntul 71, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 383-387.

61. f. 305v-309. *Acelaşi,* Pentru pocăinţă şi începutul vieţii şi cum cineva cu cale şi dupre rînduială sporind întru fapta bună, prin lucrarea poruncilor, vine întru săvîrşire. Cuvîntul 53.

Inc. Omul cel ce pre toate ceale văzute le-au defăimat.
Sf. Să-L slăvim pre Dînsul şi El ne va slăvi pre noi.

In versiune neogreacă. Cuvîntul 65, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 342-345.

62. f. 309-312. *Acelaşi,* 1 : Pentru aşăzarea cea înpătimită şi necredincioasă şi rea. 2 : Şi carea iaste unirea lui Dumnezeu cu fiii luminii şi în ce chip să face aciasta întru dînşii. 3 : Şi la sfîrşit prihănire şi mustrare a celor ce cu nevrednicie îndrăznesc asupra arhieriei. Cuvîntul 54.

Inc. Deapururea şi totdeauna, fraţilor, unele altora să înponcişazăi.
Sf. A cărora îndulcirea iaste negrăită şi viiaţa veacinică şi nemuritoare.

In versiune neogreacă, Cuvîntul 25, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 134-136.

63. f. 312-317v. *Acelaşi,* 1 : Cum că toţi oamenii pre carii Hristos nu-i-au luminat orbi sînt şi cu neputinţă iaste ca ei lucrurile luminii să le lucreaze sau pre calea vieţii drept să umble. Pentru aceaia datori sîntem să vedem şi să luom aminte de înşine de întru adevăr pre calea carea duce la ceriuri călătorim, carea iaste poruncile lui Dumnezeu. 2 : Şi cum că cei ce întru păcatele ceale mici să biruesc, robi sînt şi ai celor mari. 3 : Şi prin care fapte poate cineva să se izbăvească de patimi. Cuvîntul 55.

Inc. Precum orbul umblînd nevoe iaste să se poticnească.
Sf. Ci dupre glasul Domnului de a priveghiia şi a ne ruga nu vom înceta.

64. f. 318-323v. *Acelaşi,* 1 : Pentru cum că nu să cade a zice, cum că iaste cu neputinţă acum la vîrful faptei bune să vie cel ce voiaşte şi sfinţilor celor de demult să se asemeneaze. 2 : Şi cum că tot cela ce învaţă ceale înprotivnice dumnezeeştilor Scripturi, eres nou celor ce să pleacă lui dogmatiseaşte. 3 : Şi pentru lacrămi, cum că din fire sînt întru noi lacrămile. Cuvîntul 56.

Inc. Fraţilor şi părinţilor, mulţi totdeauna zic, pre carii îi auzim şi noi zicînd
Sf. Împreună cu toţi cei ce din veac bine l-au plăcut Lui.

In versiune neogreacă, Cuvîntul 47, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 240-244.

65. f. 323v-326. *Același*, Cum că să cade creștinul bărbătește și cu îndelungă răbdare să sufere năpădirile tuturor ispitelor celor ce îi vin lui asupră. Cuvîntul 57.

Inc. Cei întru adevăr robi ai lui Dumnezeu și carii Îl iubesc pre Dînsul.
Sf. Ia să răbdăm ispitele ceale ce vin asupra noastră pînă la moarte pentru darul înpărăției ceriurilor.

66. f. 326-334v. *Același*, Cuvînt teologhicesc întîiu. Și înprotiva celor ce zic cum că Tatăl iaste mai întîiu decît Fiiul. Cuvîntul 58.

Inc. A zice pentru Dumnezeu sau a grăi și a cerca ceale pentru dînsul.
Sf. La limanul cel liniștit al vieții ceii nestricăcioase.

In versiune neogreacă, Cuvîntul 60, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 313-320.

67. f. 334v-340v. *Același*, Bogoslovesc al doilea. Și asupra celor ce să apucă să bogoslovească fără de Duhul Sfînt. Cuvîntul 59.

Inc. Cel ce au luat de sus pre lauda lui Dumnezeu.
Sf. Și fii ai lui Dumnezeu vor fi.

In versiune neogreacă, Cuvîntul 61, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 321-326.

Însemnări de la prima mînă:
f. 1v. În floarea finală: *1804, Ianu[a]r[ie] 1.*
f. 58. În inițiala F: *Ianu[a]r[ie] 14, 1804.*
f. 90. În josul paginii: *Fevruar[ie] 1, 1804.*
f. 141. În podoaba finală: *Fevr[uarie] 28.*
f. 141v. În inițiala F: *1804, Fev[ruarie] 28.*
f. 144. Pe margine, la începutul Cuvîntului 15: *Însuși sfîntul Simeon iaste acesta și ca despre altul vorbește.*
f. 158v. În inițiala F: *Mar[tie] 9, 1804.*
f. 168. Pe margine, la Cuvîntul 21: *Însuș de sine povestește sfîntul.*
f. 183. În josul paginii: *1804, Mart[ie] 28.*
f. 195. În inițiala F: *1804, Aprilie 2 zile.*
f. 224v. În inițiala T: *1804, Ap[rilie] 26. M: ar În. săp[tămîna] cea lu[minată].*
f. 225v. Pe margine: *Al soborului de la Cartaghen 113.*
f. 239. În inițiala F: *Mai 6, 1804.*
f. 248. În inițiala Z: *1804, Mai 18.*
f. 257v. În inițiala M: *Mai 25.*
f. 266. În inițiala S: *Mai 28.*
f. 269. Pe margine, la începutul Cuvîntului 47: *Acest Cuvînt mai tot un fealiu iaste cu Cuvîntul 24.*
f. 281. În inițiala D: *Iul[ie] 8* (sic).
f. 294. În inițiala D: *Iunie 16.*
f. 300. În inițiala T: *1804, Iunie 18.*
f. 305v. În inițiala O: *1804, Iul[ie] 21.*
f. 312v. În inițiala P: *Avg[ust] 3, 1804. Pocăiți-vă că s-au apropiat înpărăția.*
f. 340v. Între podoabele finale: *1804, Oc[tomvrie] 19.*

Insemnări de la mîni posterioare:

f. 134. Pe margine, la începutul Cuvîntului 12: *In simbăta sfîntului Teodor să se cetească.*

f. 137. Pe margine, la începutul Cuvîntului 13: *Duminecă întru a 2 săptămînă din post.*

f. 269. In inițiala Ce: *1868, Dometian monah.*

? IV 11

12

SFÎNTUL SIMEON NOUL TEOLOG, Cuvinte, Traducere de Isaac Dascălul. Vol. II

Sec. XIX (1804-1805); hîrtie; f. 341-681; formatul 32×23. Scriere cursivă, cerneală neagră; titlurile, colontitlurile și unele din inițiale cu cerneală roșie. 31 rînduri pe pagină. Copist: *Acachie Ierodiaconul.* Manuscrisul a fost corectat de prima mînă Legătură veche în piele. A aparținut Mînăstirii Căldărușani. Numere vechi de bibliotecă nr. 2252 în Biblioteca Internatului Teologic.

68. f. 341-344. *Același,* Bogoslovesc al treilea. Și cum că aceaia ce iaste Tatăl aciasta și Fiiul și ceaia ce iaste Fiiul aciasta și Duhul cel Sfînt Și cum că aceste trei feațe sînt un Duh de o cinste, de o ființă și de un scaun. Cuvînt 60.

Inc. Dumnezeu Carele deapururea adecă să laudă și de noi să prosläveaște
Sf. Și întru bogată îndulcirea acestora să ne facem.

In versiune neogreacă, Cuvîntul 62, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.,* I, p. 327-330.

69. f. 344-374. *Același,* Puțină oare carea fisiologhie. Pentru facerea lumii și pentru zidirea lui Adam. Cuvînt 61.

Inc. Deci cele ce să cădea adecă să răspunz și să zic către cei ce să pun în protivă noaă.
Sf. Ca și întru descoperirea și întru simțirea și întru vederea și întru cîștigarea.

In versiune neogreacă, Cuvîntul 45. Dionisie Zagoreu, *Op. cit.,* I, p. 209-236.

70. f. 374-391v. *Același,* Partea 1. Cuvîntul 62, 1: Indemnătoriu întru începuturi către pocăință. 2: Și la cuvîntul apostolului acesta: Pre cari mai nainte i-au cunoscut pre aceștea mai nainte i-au și hotărît, și la ce lealalte. 3: Și înprotiva celor ce îl răzvrătesc și rău îl tîlcuesc pre dînsu și pre toată Scriptura .Cuvînt 62.

Inc. Pre mulți din oameni am auzit zicînd.
Sf. De pocăință cu toată puterea să ne grijim.

In versiune neogreacă. Cuvîntul 26, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.,* I, p. 137-141.

71. f. 391v-403. *Același,* 1: La cuvîntul apostolului întru care zice Și știu pre unul ca acesta că pănă la al treilea ceriu s-au răpit și au auzit graiuri negrăite, care nu iaste cu putință omului să le grăiască. Și cari sînt graiurile acelea negrăitele pre care le-au auzit Pavel. 2: Și cari

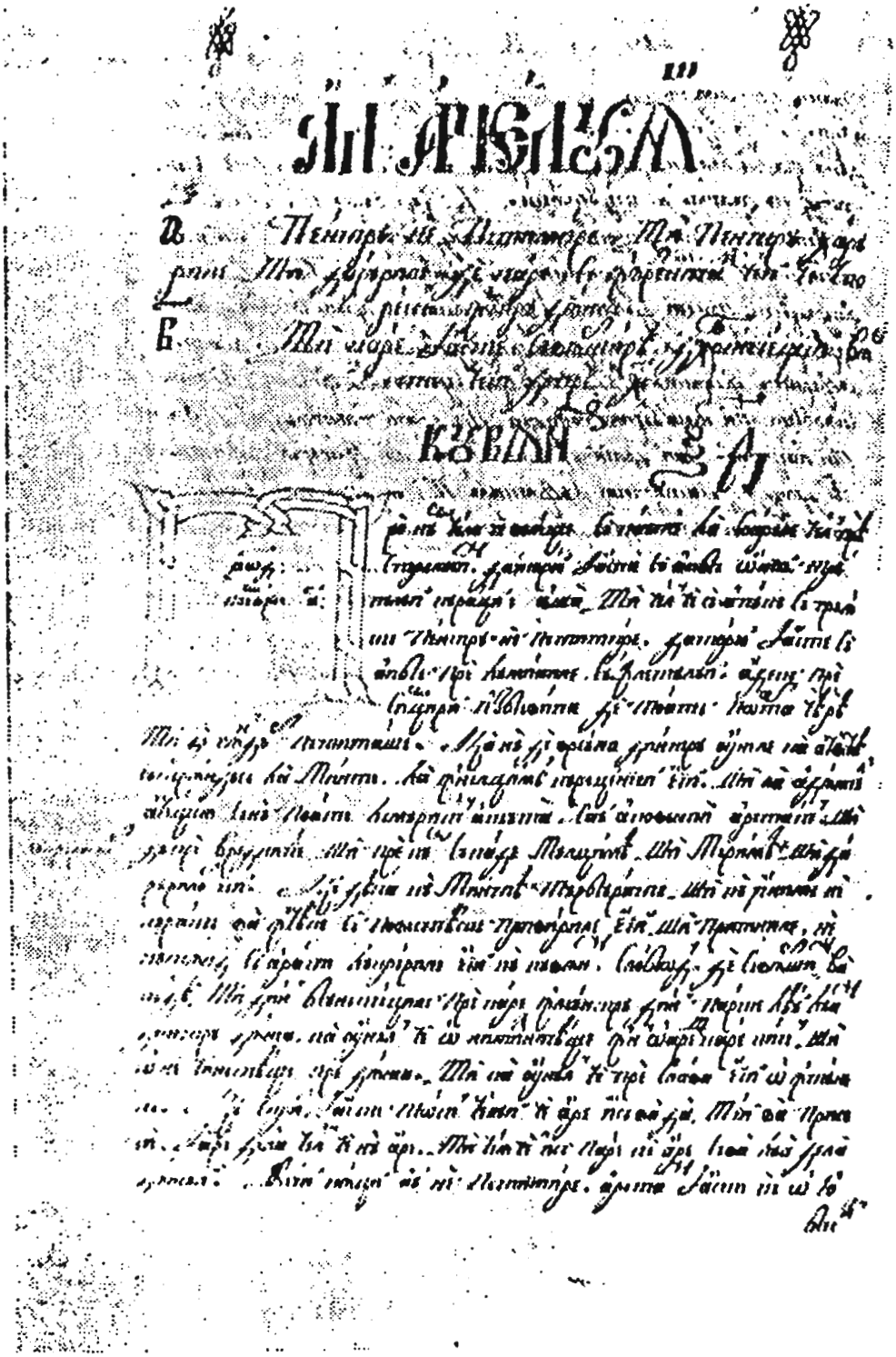

Planșa XV, foaia 403 v din ms. 12.

sînt bunătățile acelea pre care ochiu nu le-au văzut și ureache nu le-au auzit și la inimă de om nu s-au suit. 3 : Și ce iaste sau cum va fi și în ce chip să află întru noi înpărățiia lui Dumnezeu. Și carea iaste lucrarea acestiia care să face întru noi. Cuvîntul 63.

Inc. De vreame ce arătat Stăpînul tuturor totdeauna prin Evanghelii strigă.
Sf. Și de tine deapururea purtîndu-să Dumnezeu Cel ce iaste preste toate.

In versiune neogreacă, Cuvîntul 52, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 263-274.

72. f. 403v-418v. *Același*, 1 : Pentru nepătimire și pentru harurile și darurile de care să învrednicesc cei ce sporesc întru dînsa. 2 : Și care iaste săvîrșirea duhovnicești vîrste ceii dupre Hristos. Cuvînt 64.

Inc. Precum cela ce voiaște să caute la soarele cel prea strălucit.
Sf. Și întru înpreunare negrăită, dupre nemincinoasele Lui făgăduințe.

In versiune neogreacă, Cuvîntul 84, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 475-489.

73. f. 419-428. *Același*, 1 : Pentru cei ce socotesc cum că au întru sineș pre Duhul cel Sfînt fără de cunoștință și nu simt nici de cum lucrarea Lui. Și pentru cei ce zic cum că nu poate nimenea din oameni în viiața ceastă de acum să vază slava Sfîntului Duh. Și dovadă pentru aciasta cu graiuri ale sfintei Scripturi. 2 : Și cum că nu iaste nici o pizmă întru sfinți cînd prin toată sîrguința cea înbunătățită cu aceștea ne vom potrivi. 3 : Și în ce chip veade cineva pre Dumnezeu ; 4 : Și cum că cel ce la niște măsuri ca acestea au ajuns cît să vază dupre cît iaste cu putință pre Dumnezeu, încă de aicea să învață și desfătarea ceia ce va să se dea sfinților în veacul cel viitoriu. 5 : Și cum că cîte ar zice unul ca acesta sau ar face sau ar scrie, nu el, ci Duhul cel Sfînt, Carele grăiaște întru dînsul pre acestea le grăiaște și le scrie. 6 : Și cum că cel ce leapădă cuvintele Lui sau zice că sînt neadevărate și mincinoase înprotiva Duhului lui Dumnezeu, Carele lucrează și grăiaște întru dînsul păcătuiaște și huleaște. Cuvînt 65=Editat de *Irénée Hausherr cu* o traducere în limba franceză, în : *Orientalia christiana*, vol. IX, 2, Num. 36, Roma, 1927, p. 173-209.

In versiune neogreacă, Cuvîntul 63, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 331-340.

74. f. 428-436v. *Același*, 1 : Pentru nepătimire și viiața cea înbunătățită. 2 : Și cum să cuvine să-și tae cineva voia sa și la înnălțimea săvîrșirii să se sue. 3 : Și pentru unirea lui Dumnezeu cu sufletul și a sufletului cu trupul. 4 : Și pentru prea slăvita unire a celor trei, a lui Dumnezeu, a sufletului și a trupului. 5 : Și pentru duhovnicească vindecare și cum să cuvine să tămăduiască cineva pre cei bolnavi cu sufletul. Cuvînt 66.

Inc. Cu mulți din cei din lume de multe ori vorovind.
Sf. Sau te vei nevoi să-l cîștigi.

In versiune neogreacă, Cuvîntul 83, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 467-474.

75. f. 436v-446v. *Acelaşi*, 1 : Pentru cei ce slujăsc lui Dumnezeu, carii sînt şi în ce fealiu să află. 2 : Şi carele iaste cel ce să pocăiaşte şi carea iaste lucrarea lui. 3 : Şi carele iaste cel ce vieţuiaşte viiaţă pustnicească şi carea iaste lucrarea lui. 4 : Şi cine iaste carele slujaşte lui Dumnezeu şi care iaste lucrul lui. 5 : Şi cum că deaca nu vom cîştiga fapte bune, nimic pre noi izbăvirea de patimi nu ne va folosi. Cuvînt 67.

Inc. De vreame ce cît de la dumnezeescul botez creştini pre noi.
Sf. Pănă la sfîrşeniia veacului şi în veaci încă.

In versiune neogreacă, Cuvîntul 78, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 424-433.

76. f. 447-450v. *Acelaşi*, 1 : Pentru dragostea lui Dumnezeu şi pentru credinţă şi cum cineva cîştigă pre dragostea lui Dumnezeu. 2 : Şi pentru strălucirea şi vederea luminii şi pentru tainica vorbire a Duhului. Cuvîntul 68.

Inc. Să auzim de să pare, o fraţilor, pre Mîntuitoriul nostru.
Sf. Şi deaca nu va priimi în sufletul său pre Prea Sfîntul Duh.

In versiune neogreacă, Cuvîntul 58, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 306-309.

77. f. 450v-459. *Acelaşi*, 1 : Pentru cunoştinţa cea adevărată. Şi cum că cunoştinţa lui Dumnezeu nu din învăţături, ci din curăţeniia sufletului şi din darul cel de sus să pricinuiaşte întru cei sîrguitori şi înbunătăţiţi. 2 : Şi cum că rău lucru iaste osîndirea. 3 : Şi mustrare a celor ce socotesc că ştiu pre ceale [ale] Duhului fără de Duhul. 4 : Şi pentru sfinţeniia Duhului. 5 : Şi ce fealiu de bunătate iaste credinţa. 6 : Şi cum că cei ce au întru eişi pre comoara Duhului, o cunosc cînd iaste şi întru alţii şi care sînt seamnele sfinţilor şi cum şi prin care să cunosc. 7 : Şi cum că cel ce nu s-au născut de sus nu poate să vază pre Dumnezeu Cel ce l-au născut, nici poate să cunoască pre cel ce în măsura aciasta au ajuns prin Duhul. Cuvînt 69.

Inc. Acum bună vreame iaste să zic cu David.
Sf. Şi atuncea pre sfinţii cei ce au ajuns întru aciasta cu lesnire îi vom cunoaşte.

In versiune neogreacă, Cuvîntul 80, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 441-449.

78. f. 459-474. *Acelaşi*, 1 : Pentru înfricoşata zi a Domnului şi pentru judecata ceia ce va să fie, cum că şi mai nainte de moarte înlăuntru întru noi cei ce acum ne curăţim prin lacrămi să lucrează şi cum că pre aceia întru carii să face în viiaţa ceastă de acum întru ceaia ce va să fie nu-i întîmpină. 2 : Şi carea iaste zioa Domnului şi cărora fără de veaste să descopere. 3 : Şi cum că credinţa cea întru Hristos nu poate singură să ne mîntuiască pre noi, deaca nu şi ai Sfîntului Duh cu cunoştinţă părtaşi ne vom face. 4 : Şi cum că nu toţi cei ce să botează prin botez iau pre Hristos. 5 : Şi cum poate cineva să cunoască de poartă întru sineşi pre Hristos şi s-au făcut părtaşiu al Sfîntului Duh. Şi tîlcuire ca în treacăt la :

Intru inceput era Cuvîntul. 6: Şi fericiri cătră aceia carii din nevoinţă pre venirea asupra lor a Duhului o au priimit. Cuvînt 70.

Inc. Mult iaste, o iubiţilor, cuvîntul nostru cel pentru judecată.
Sf. El pre sineş fieşte carele de nişte bunătăţi ca acestea dupre măsura nelucrării şi a lipsirii poruncilor să lipseaşte.

In versiune neogreacă, Cuvîntul 57, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 291-305.

79. f. 474-486v. *Acelaşi*, 1: Pentru omorîrea cea de viiaţă făcătoare a lui Iisus şi Dumnezeu, carea deapururea să face cu bună simţire întru cei desăvîrşit. 2: Şi cum că cîştigarea faptelor bune cu sînge să cumpără. Şi care sînt lăcaşurile faptelor bune. 3: Şi cum că cela ce nu prin treapta cea dintîiu dupre rînduială să sue întru înpărăţiia ceriurilor, nici de cum nu va intra întru dînsa. 4: Şi cum că întru cei desăvîrşit bucurie şi veselie iaste, iară nu lacrămi. 5: Şi cum că întru dînşii izvorăsc rîurile cuvîntării de Dumnezeu. 6: Şi la sfîrşit, cum că nu să cade noaă să năvălim asupra dregătoriilor fără de darul carele adeverează pre inimile noastre, cela ce ne chiiamă spre a paşte pre norodul lui Dumnezeu. 7: Şi care iaste lucrul al celor ce au ocîrmuirea norodului şi carea iaste grija înprejurul oilor celor cuvîntătoare şi cum să cuvine a să paşte acestea de păstorii lor. Cuvînt 71.

Inc. Fieşte carele ce aude pentru omorîrea cea de viiaţă făcătoare a lui Iisus şi Dumnezeu.
Sf. Şi toate să vor supune lui Dumnezeu şi Tatălui.

In versiune neogreacă, Cuvîntul 82, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 456-466.

80. f. 487-490v. *Acelaşi*, 1: La graiul apostolului ce zice: Răscumpărînd vremea că zilele reale sînt. 2: Şi cum răscumpără cineva cu înţelepciune vremea vieţii ceştii de acum. Cuvîntul 72.

Inc. Nimic aşa alt lucru din toate cealelalte mai folositoriu sufletului.
Sf. Bine neguţătorind vremea ceastă de acum a vieţii ceştii de aicea.

In versiune neogreacă, Cuvîntul 34, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 166-169.

81. f. 490v-495v. *Acelaşi*, 1: La graiul apostolului: Omul cel dintîiu, din pămînt, pămîntesc; al doilea om, Domnul din ceriu. 2: Şi cum de omul cel de pămînt ne dezbrăcăm şi întru Hristos ne înbrăcăm şi rudenii ale Lui şi fraţi ne facem. Cuvînt 73.

Inc. Bine după ce ne-au ospătat pre noi fericitul Pavel.
Sf. Şi sîrguiască-se prin pocăinţă şi măturisire ca să dobîndească bunătăţile ceale veacinice.

In versiune neogreacă, Cuvîntul 35, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 170-173.

82. f. 495v-500v. *Acelaşi*, 1: Pentru praznice şi cum să cuvine a le prăznui şi ale cărora sînt seamnele ceale ce să săvîrşăsc în praznice. 2: Şi înprotiva celor ce să fălesc întru dînsele. 3. Şi pentru cei ce cu vrednicie sau cu nevrednicie să înpărtăşăsc. 4: Şi carea deosebire iaste întru aceş-

tea? 5: Şi la sfîrşit cum să înpreună cineva cu Dumnezeu prin sfînta Cuminecătură şi cum nu să înpreunează. Cuvîntul 74.

Inc. Cela ce poate să priceapă şi să ştie că gol dintru nefiinţă s-au adus.
Sf. Decît care nimic nu iaste mai mare întru înpărăţiia ceriurilor.

În versiune neogreacă, Cuvîntul 41, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 191-196.

83. f. 500v-504. *Acelaşi,* Pentru linişte. Şi ce fealiu de lucrare iaste datoriu să metaherisească cela ce întru aciasta cu bărbăţie îngăduiaşte. Cuvîntul 75.

Inc. Fiindcă am sîrguinţă să zic puţine oare care cuvinte pentru linişte, carea iaste cea mai desăvîrşit întru faptele bune.
Sf. Şi va răsplăti fieşte căruia dupre lucrurile şi dupre gîndurile şi dupre cuvintele lui.

În versiune neogreacă, Cuvîntul 85, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 490-493.

84. f. 504-511v. *Acelaşi,* 1: Pentru mărturisire, care s-au scris cătră oare carele fiiu duhovnicesc al lui. 2: Şi oare carii sînt aceia carii au luat stăpînire a lega şi a dezlega păcatele. Cuvînt 76 = Karl Holl, *Enthusiasmus und Bussgewalt beim griechischen Mönchtum,* Leipzig, 1898, p. 110-127.

85. f. 511v-526. *Acelaşi,* 1: Carele s-au scris cătră unul din ucenicii lui mirean. Şi coprinde cu care chip poate cineva să cunoască pre bărbatul cel sfînt. 2: Şi cum şi ce făcînd îl va afla pre dînsul. 3: Şi după ce îl va dobîndi pre unul ca acesta, cum i să cuvine să se afle cătră dînsul. Cuvînt 77.

Inc. Te-am zămislit pre tine, o fiiule, prin învăţătură, am chinuit să te nasc prin pocăinţă.
Sf. Ca printr-însul şi cu însuş Hristos să te înpreunezi.

În versiune neogreacă, Cuvîntul 11, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 68-81.

86. f. 526-536. *Acelaşi,* Pentru cei ce să fac dascali şi povăţuitori nehirotonisiţi de alţii şi vrednicie apostolească fără de darul cel de sus iau asupra loruş. Şi cum că nu să cuvine mai nainte de a să naşte şi de a să lumina cineva de la părinte duhovnicesc să povăţuiască sau să înveaţe pre alţii nici de cum. Cuvîntul 78.

Inc. Voiam, o iubite frate, pănă întru atîta să mă omoru şi eu despre toată lumea.
Sf. Şi să plîngem întru durerea inimii deaca dorim şi să fim creştini adevăraţi.

În versiune neogreacă, Cuvîntul 87, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 497-505.

87. f. 536v-539. *Acelaşi,* Carele s-au trimis cătră un frate creştin pentru pocăinţă. Şi care sînt acelea care să cuvine să le facă acela carele au căzut mai nainte în păcate şi au luat obiceaiu rău întru dînsălea şi mai pre urmă s-au mărturisit şi au pus începătură ca să se pocăiască. Cuvînt 79

nu să cuvine niciodată nici pentru mulţimea păcatelor să ne deznădăjduim.

Sf. Şi scrie-ne noaă adease ori pentru sănătatea ta, ca şi noi credinţa ţe cea către noi şi dragostea văzîndu-o.

In versiune neogreacă, Cuvîntul 32, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 160-163.

88. f. 539-542v. *Acelaşi*, 1 : Carea iaste călcarea de poruncă a lui Adam, 2 : Şi cum din călcarea de poruncă a lui s-au făcut tot omul stricăcios şi muritoriu. 3 : Şi cum milostivul şi iubitoriul de oameni Dumnezeu prin înomenirea Sa din stricăciune şi din moarte au slobozit pre neamul omenesc. 4 : Şi carea iaste taina crucii şi a îngropării ceii de trei zile a Domnului şi Dumnezeului şi Mîntuitoriului nostru Iisus Hristos. Cuvîntul 80.

Inc. Omul cel întîiu zidit încă fiind înlăuntru în raiu.
Sf. Aşa şi măsura puterii lui Dumnezeu să dăruiaşte celor ce să închină crucii de la Dumnezeu.

In versiune neogreacă, Cuvîntul 1, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 29-32.

89. f. 543-545v. *Acelaşi*, Cum că prin naşterea cea de a doa oară a dumnezeescului şi sfinţitului botez, să înviiază iarăş sufletele credincioşilor şi iau pre Duhul cel Sfînt al lui Dumnezeu ca un suflet precum îl avea pre dînsul Adam mai nainte de călcarea poruncii. Cuvîntul 81.

Inc. Cela ce s-au botezat cu dumnezeescul botez să zice luminat.
Sf. Şi a sufletului şi să rodim rodurile Sfîntului Duh.

In versiune neogreacă, Cuvîntul 46, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 237-239.

90. f. 545v-549. *Acelaşi*, 1 : Cum să înţeleage : Începutul înţelepciunii iaste frica Domnului. 2 : Şi care sînt seamnele şi lucrurile credincioşilor şi ale oamenilor celor ce să tem de Dumnezeu. Cuvîntul 82.

Inc. Scris iaste : Începutul înţelepciunii iaste frica Domnului.
Sf. In ce chip să lipsesc cei ce nu au crezut întru Hristos, de nu i-ar zice cineva că şi mai rău.

In versiune neogreacă, Cuvîntul 39, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 185-188.

91. f. 549v-552v. *Acelaşi*, 1 : Cum că pre cei ce nu au cerut să ia darul lui Dumnezeu ca pre nişte păcătoş[i] îi va osîndi Dumnezeu în zioa judecăţii. 2 : Şi cum că fără de atotîntrarmarea Sfîntului Său Duh nimenea nu poate să stea înprotiva diiavolului şi îngerilor lui. 3 : Şi cum că să tăinuiaşte de oameni putearea păcatului. 4 : Şi cum unelteaşte Hristos ca pre nişte arme pre mădulările creştinilor. Cuvînt 83.

Inc. Doaă lucruri sînt ale firii omeneşti, unul adecă a păcatului.
Sf. Mădulările noastre înnaintea lui Hristos arme ascultătoare puterii Lui.

In versiune neogreacă, Cuvîntul 36, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, *I*, p. 174-177.

92. f. 553-555v. *Acelaşi*, *1* : Cum că să cuvine să ştie fieştecarele din noi că iaste Adam ca să se facă Hristos. 2 : Şi cum că pentru aciasta taina cea mare a întrupării Fiiului şi Cuvîntului lui Dumnezeu s-au făcut,

ca cei ce cred întru Dînsul să se prefacă întru nestricăciune şi întru nemurire că al singurii dumnezeeştii puteri iaste lucrul acesta. 3: Şi cînd hotărîrile lui Dumnezeu să fac firi. 4: Şi care hotărîri ale lui Dumnezeu să răstoarnă iarăş de Dînsul şi în ce chip. Cuvînt 84.

Inc. Fieşte carele din noi, deaca nu va şti că el iaste Adam.
Sf. Şi să ne aflăm milostivi către cei de aproape şi înduraţi.

In versiune neogreacă, Cuvîntul 38, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 182-184.

93. f. 555v-559v. *Acelaşi*, 1: Ce ceare de la creştin Dumnezeu. 2: Ce au pătimit omul. Şi ce pătimeaşte de la diiavolul şi nu cunoaşte. 3: Şi cum că toţi oamenii bolesc sufleteaşte şi nu înţeleg, nici cunosc. 4: Şi cum că să cuvine mai întîiu aceştea să-şi cunoască boalele sale ca să caute pre doftor. 5: Şi cum vicleanul pre a sa lucrare ca pre o amăgire o pune înnainte. 6: Şi pentru carea pricină nu sînt toţi creştinii înbunătăţiţi. Cuvîntul 85.

Inc. Dumnezeu de la creştin ceare mai întîiu ca să-şi mărturisească toate păcatele lui.
Sf. Pentru că acela iaste şi să zice duhovnicesc, carele să lucrează de Sfîntul Duh.

In versiune neogreacă, Cuvîntul 14, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 87-90.

94. f. 560-563. *Acelaşi*, 1: Cum că patru sînt pricinile prin care greşăsc oamenii: de voe, fără de voe, întru cunoştinţă şi întru neştiinţă. 2: Şi cum că doftoriia carea tămăduiaşte pre suflet una iaste şi nu multe. 3: Şi cum că nici unul din oameni nu poate cu lesnire ca să se mîntuiască, căci întru singur Dumnezeu iaste mîntuirea. Cuvîntul 86.

Inc. Fiindcă sufletul iaste prost şi din părţi nealcătuit.
Sf. Că să va despărţi sau să va depărta nici odată de la Dumnezeu.

In versiune neogreacă, Cuvîntul 13, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 84-86.

95. f. 563-565v. *Acelaşi*, 1: Carii sînt aceia carii întru adevăr iubesc pre Dumnezeu şi de unde să face dragostea cea către Dumnezeu şi cum să arată. 2: Şi care sînt lucrurile dragostii ceii dupre Dumnezeu către aproapele. 3: Şi cum că capul legii ceii vechi şi al ceii noaă iaste dragostea. Cuvîntul 87.

Inc. Să minunează oare carii cum cei mulţi din creştini nu iubesc pre Hristos.
Sf. Drept aceaia, noi fraţilor, să ne grijim de dragostea cea desăvîrşit.

In versiune neogreacă, Cuvîntul 20, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 112-114.

96. f. 565v-568v. *Acelaşi*, 1: Cum că Dumnezeu n-au făcut pre om dintru început neputincios, ca să păcătuiască din neputinţă precum păcătuieşte acum. 2: Şi cum că altul iaste păcatul lui Adam şi altele sînt păcatele care păcătuim noi acum. 3: Şi ce iaste păcatul şi care sînt acelea care s-au dat noaă de la Hristos. 4: Şi cum că pentru aciasta s-au făcut Dumnezeu om, ca să piiarză lucrurile diiavolului. Cuvîntul 88.

Inc. De ar fi văzut cineva păcatul care au păcătuit Adam.

Sf. De iaste şi aciasta cu putinţă că cum va putea să vază drept mintea cea turburată.

In versiune neogreacă, Cuvîntul 10, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 65-67.

97. f. 568v-570v. *Acelaşi,* Cum că înfrînarea iaste un rod din roadele Sfîntului Duh. Şi să cuvine cei ce cred întru Hristos să cunoască cum că darurile Sfîntului Duh de la Dînsul le iau, că cei ce nu cunosc că de la Hristos iau darurile în zadar au crezut. Cuvîntul 89.

Inc. Zic de Dumnezeu înţelepţiţii părinţii noştri şi adevărat zic.
Sf. Văpaia să aprinde şi luminează pre vecini.

In versiune neogreacă, Cuvîntul 40, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 188-190.

98. f. 570v-573. *Acelaşi,* 1 : Cum că mai mare decît toate păcatele iaste a să ruga cineva lui Dumnezeu fără de frică şi fără de evlavie şi fără de luare aminte ; că a cînta cineva lui Dumnezeu numai cu gura, netreabnic lucru iaste. 2 : Şi cum că pentru ca să cunoască cineva pre Dumnezeu are trebuinţă de lumină dumnezeiască. Că deaca nu să va lumina mintea de la Dumnezeu şi nu să va întări întru credinţă, în zadar au crezut acela carele au crezut întru Hristos. 3 : Şi cum că trei sînt acelea prin care păcătuiaşte omul, adecă cu mintea, cu cuvîntul şi cu lucrul. Cuvînt 90.

Inc. Mai mare păcat decît a să ruga cineva lui Dumnezeu fără de frica cea cuviincioasă.
Sf. Şi a cunoştinţii cu care să cunoaşte fieşte carele pre sineş şi pre Dumnezeu.

In versiune neogreacă, Cuvîntul 9, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 62-64.

99. f. 573-577v. *Acelaşi,* 1 : Cum că sufletul prin credinţă şi prin lucrarea poruncilor lui Hristos să curăţeaşte. 2 : Şi cum că să înbracă cu putearea cea dintru înălţime a Prea Sfîntului Duh şi să învredniceaşte a vedea pre Dumnezeu. 3 : Şi cum că cei ce voesc să dobîndească bunătăţile lui Dumnezeu să cuvine să rabde cu bucurie tot necazul şi reaoa pătimire şi ispita care le vine asupră-le. 4 : Şi cum că să cade fieştecarele să se cerceteaze pre sineş de iaste vreadnic să între întru înpărăţiia lui Dumnezeu. Cuvîntul 91.

Inc. Streine vederi veade mintea ceaia ce s-au unit cu Dumnezeu prin credinţă.
Sf. Şi hrănindu-l cu dulceaţa bunătăţilor acelora ale înpărăţiei Sale.

In versiune neogreacă, Cuvîntul 19, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 107-111.

100. f. 577v-580v. *Acelaşi, 1 :* Cum că după călcarea de poruncă a omului celui dintîiu, fireaşte odrăsleaşte firea oamenilor păcatul. Şi cum poate omul să păcătuiască. 2 : Şi cum că nu au pus mai nainte Dumnezeu întru oameni aleagerea binelui şi a răului precum oarecarii au socotit. Cuvîntul 92.

Inc. Omul după călcarea de poruncă au auzit : Pămînt eşti şi în pămînt te vei duce.
Sf. Dar numai acelora apropiială, adecă celor mulţămitori.

101. f. 580v-583v. *Acelaşi,* 1 : Cum că în şapte chipuri să zice credinţa. 2 : Cum că prin credinţă vine darul lui Dumnezeu în om. 3 : Şi cum că fără de credinţă cu neputinţă iaste să placă cineva lui Dumnezeu. Cuvîntul 93.

Inc. Credinţa iaste a creade cineva întru Dumnezeul cel necoprins.
Sf. Deci ia să ne nevoim şi noi fraţilor să facem toate lucrurile noastre.

In versiune neogreacă, Cuvîntul 18, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.,* I, p. 104-106.

102. f. 583v-586v. *Acelaşi,* 1 : Cum că prin întruparea Cuvîntului lui Dumnezeu firea oamenilor iarăşi să întoarce întru bine a fi, adecă întru buna aceaia şi dumnezeiasca stare carea o avea mai nainte de călcarea de poruncă a lui Adam. 2 : Şi carele iaste chipul prin carele poate cineva să vie întru bine a fi. 3 : Şi pentru legea cea firească şi cea scrisă şi cea duhovnicească. 4 : Şi prin care lucruri putem să întrăm întru înpărăţiia ceriurilor. Cuvîntul 94.

Inc. Fiindcă firea oamenilor prin răotate au pierdut pre bine a fi.
Sf. Să ne facem asemenea lui Hristos prin faptele ceale bune.

In versiune neogreacă, Cuvîntul 2, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.,* I, p. 32-34.

103. f. 586v-590. *Acelaşi,* 1 : Cum că ceaia ce iaste trupului boala, aciasta iaste sufletului păcatul. 2 : Şi pre cum avem simţire trupească aşa să cade să avem şi simţire gîndită a sufletului şi să simţim cu mintea şi boala şi sănătatea. 3 : Şi cum că creştinul carele nu are simţire gîndită încă nu iaste creştin, de şi creştin să numeaşte. Că terminul credinţii creştinilor sănătatea sufletului iaste. Cuvîntul 95.

Inc. Boala trupului iaste lipsirea sănătăţii.
Sf. Să petreacem după cum ni să cuvine, ca să se slăvească Dumnezeu prin noi.

In versiune neogreacă, Cuvîntul 6, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.,* I, p. 52-55.

104. f. 590-594. *Acelaşi,* 1 : Cum că şapte rîndueli sînt ale celor ce au trebuinţă de rugăciune pentru mîntuirea lor. 2 : Şi cum că cei ce cer de la Dumnezeu acelea care nu le ştiu, nu sînt auziţi. 3 : Şi cum că acum iaste ciasul cînd să cade a ne închina lui Dumnezeu cu duhul şi cu adevărul. 4 : Şi cum că cei ce nu să roagă cu duhul ca nişte neluminaţi de la Dumnezeu înzadar să ostenesc. Cuvîntul 96.

Inc. Şapte rîndueli sînt ale celor ce au trebuinţă de mîntuire.
Sf. Deaca nu să vor îndumnezei cei ce să mîntuesc.

In versiune neogreacă, Cuvîntul 15, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.,* I, p. 91-94.

105. f. 594-598. *Acelaşi,* 1 : Ce iaste stăpînirea de sineş a omului carea i-o au dăruit Dumnezeu dintru început. 2 : Şi după călcarea de poruncă ce au rămas omului dintru stăpînirea de sineşi. Cuvîntul 97.

Inc. De vreame ce omul pentru călcarea de porunca lui Dumnezeu.
Sf. Ca să ne facem părtaşi ai dumnezeeştii firi ceii nestricăcioase şi nemuri-

In versiune neogreacă, Cuvîntul 5, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 48-51.

106. f. 598-602v. *Acelaşi*, 1 : Cum că depărtarea de lume iaste neînpătimirea lucrurilor celor materiialnice şi tăiarea omorîrea poftelor celor pătimaşă. 2 : Şi cum să cade să petreacă cela ce voiaşte să între întru înpărăţiia ceriurilor. 3 : Şi care sînt ceale dăruite noaă de la Hristos spre lăsarea păcatelor. Cuvîntul 98.

Inc. Să ne depărtăm, iubiţilor fraţi, de lume, mă rog prin neînpătimirea lucrurilor celor materiialnice.
Sf. Cu aceaiaş voire a face bine şi a da milostenie.

107. f. 602v-610. *Acelaşi*, 1 : Cum că moartea sufletului iaste despărţirea şi depărtarea Sîntului Duh. Şi boldul morţii iaste păcatul. Şi cum că moartea şi stricăciunea trupului iaste asemănare a morţii şi a stricăciunii sufletului. 2 : Şi care sînt seamnele sufletului celui mort şi ale celui viu. 3 : Şi cum să face surpare a stricăciunii şi a morţii. Şi cum că moartea nu s-au omorît acum, ci s-au călcat şi s-au defăimat. 4 : Şi cum după moarte să proslăvesc trupurile sfinţilor celor adormiţi. Şi pentru înviiare. Şi pentru dreapta judecată a lui Dumnezeu. Cuvîntul 99.

Inc. Precum despărţirea sufletului iaste moarte a trupului.
Sf. Să ne facem şi noi de un chip cu Hristos.

In versiune neogreacă, Cuvîntul 4, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 41-48.

108. f. 610-615. *Acelaşi*, Cum că nu să cuvine să nădăjduim că iaste cu putinţă să ne mîntuim cu credinţa numai nefăcînd lucruri bune. Cuvîntul 100.

Inc. Deaca dorim, iubiţii miei fraţi, să dobîndim înpărăţiia lui Dumnezeu.
Sf. Ca dupre vrednicie să te încununezi de la Dînsul.

In versiune neogreacă, Cuvîntul 48, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 245-249.

109. f. 615-616v. *Acelaşi*, Sfătuiri foarte de suflet folositoare cătră fieşte care creştin. Cuvînt 101.

Inc. Fraţilor miei întru Domnul iubiţi, ascultaţi mă rog ceale ce vă poruncesc.
Sf. Că eu mi-am făcut datoriia mea cu voi.

In versiune neogreacă, Cuvîntul 27, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 142-143.

110. f. 617-623. *Acelaşi*, 1 : Pentru ceale trei chipuri ale luîrii aminte şi ale rugăciunii. 2 : Pentru întîiul chip. 3 : Pentru al doilea. 4 : Pentru al treilea. Cuvîntul 102.

Inc. Lesnire au aflat diiavolul cu dracii lui.
Sf. Şi aşa casa cea duhovnicească o săvîrşim.

In versiune neogreacă, fără introducere şi stihuri. Cuvîntul 68, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 368-373.

Introducerea : f. 617, *Inc.* Lesnire au aflat diiavolul cu dracii lui. *Sf.* Pînă cînd să va închipui Hristos întru voi.

Stihurile: f. 617-617v, *Inc.* Cela ce voiaşte lumina aceaia să o vază. *Sf.* Pre dragoste, carea iaste capul faptelor bune.

111. f. 623-628. *Acelaşi,* Mulţămire cătră Dumnezeu pentru darurile acelea de care s-au învrednicit să le ia. Şi tîlcuire în ce chip deapururea să arată Dumnezeu celor curaţi cu inima şi întru care lucruri şi semne. Cuvîntul 103.

Inc. Mulţămesc şi mă închin şi caz la Tine, Doamne al tolului.
Sf. Ca toată pricinuirea şi neascultarea dreaptă răsplătire să ia.

In versiune neogreacă, Cuvîntul 90, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.,* I, p. 517-521.

112. f. 628-634. *Acelaşi,* Mulţămire cătră Dumnezeu pentru facerile de bine care i-au făcut lui. Întru care şi pentru rugăciunea cea duhovnicească. Şi pentru sporirea cea întru aciasta. Şi pentru dumnezeiasca strălucire şi vederea cea nerătăcitoare şi dragostea cea cătră Dumnezeu. Cuvîntul 104.

Inc. Mulţămesc Ţie, Doamne al ceriului şi al pămîntului.
Sf. Şi carele aşa ai priimit să Te numeşti dragoste.

In versiune neogreacă, Cuvîntul 91, Dionisie Zagoreu, *Op. cit.,* I, p. 522-527.

f. 634v. Albă.

113. f. 635-664. *Acelaşi,* Capete 181 lucrătoare şi de Dumnezeu grăitoare = Dionisie Zagoreu, *Op. cit.,* I, p. 531-558.

Comparînd ordinea capetelor din manuscris cu ordinea capetelor din ediţia neogreacă a lui Dionisie Zagoreu, se constată că paralelismul dintre cele două texte se păstrează de la cap. 1 pînă la cap. 63 şi de la cap. 72 pînă la sfîrşit (cap. 181). Restul capetelor prezintă următoarea ordine în cele două texte:

Ms.		D.Z:
64	=	66
65	=	67
66	=	68
67	=	69
68	=	70
69	=	71
70	=	64
71	=	65

114. f. 664v-674v. *Simeon Studitul,* Cuvîntul cest de faţă, carele iaste pustnicesc şi în multe părţi, năravnic şi în capete, nu iaste dintru ale sfîntului Simeon Noului Cuvînt[ător] de Dumnezeu ci al lui Simeon Evlavisului, carele au fost stareţ Noului Cuvînt[ător] de Dumnezeu, pentru aceaia s-au adăogat aicea = Dionisie Zagoreu, *Op. cit.,* I, p. 559-568.

Cuvîntul are 40 de capete.

115. f. 675-681v. *Sf. Simeon Noul Teolog,* Alte capete, care în cărţile dupre care s-au tălmăcit cuvintele şi capetele sfîntului Simeon nu s-au aflat, care s-au tălmăcit din cea slovenească.

Sînt 38 de capete.

Inc. 1. Dumnezeu adecă celor ce văd trupeaşte nicăiri nu iaste.

Sf. Moştenitori adecă ai lui Dumnezeu, dar împreună moştenitori ai lui Hristos.

Insemnări de la prima mînă :

f. 374. În iniţiala P : *1804, maiu 10, Acachie Ier[o]d[iacon].*
f. 403v. În iniţiala P : *1804, noemvrie 1.*
f. 474v. În iniţiala F : *1805, mar[tie] 8. Acachie Ier[o]di[acon].*
f. 504v. În iniţiala A : *1805, aprilie 6.*
f. 539. În iniţiala O : *1805, maiu 17.*
f. 553. În iniţiala F : *1805, iunie 1. Acachie.*
f. 560. În iniţiala F : *1805, iunie 6.*
f. 573v. În iniţiala S : *1805, iunie 20.*
f. 603. În iniţiala P : *1805, avgust 5.*
f. 615. În iniţiala F : *1805, avgust 26.*

Insemnări posterioare :

f. 341 : *De opşte a sfintei mo[nastiri] C[ăldăruşani].*
f. 610 : *Din cea pe prost.*
f. 681v : *Sfirşit şi lui Dumnezeu laudă.*

Pr. D. FECIORU

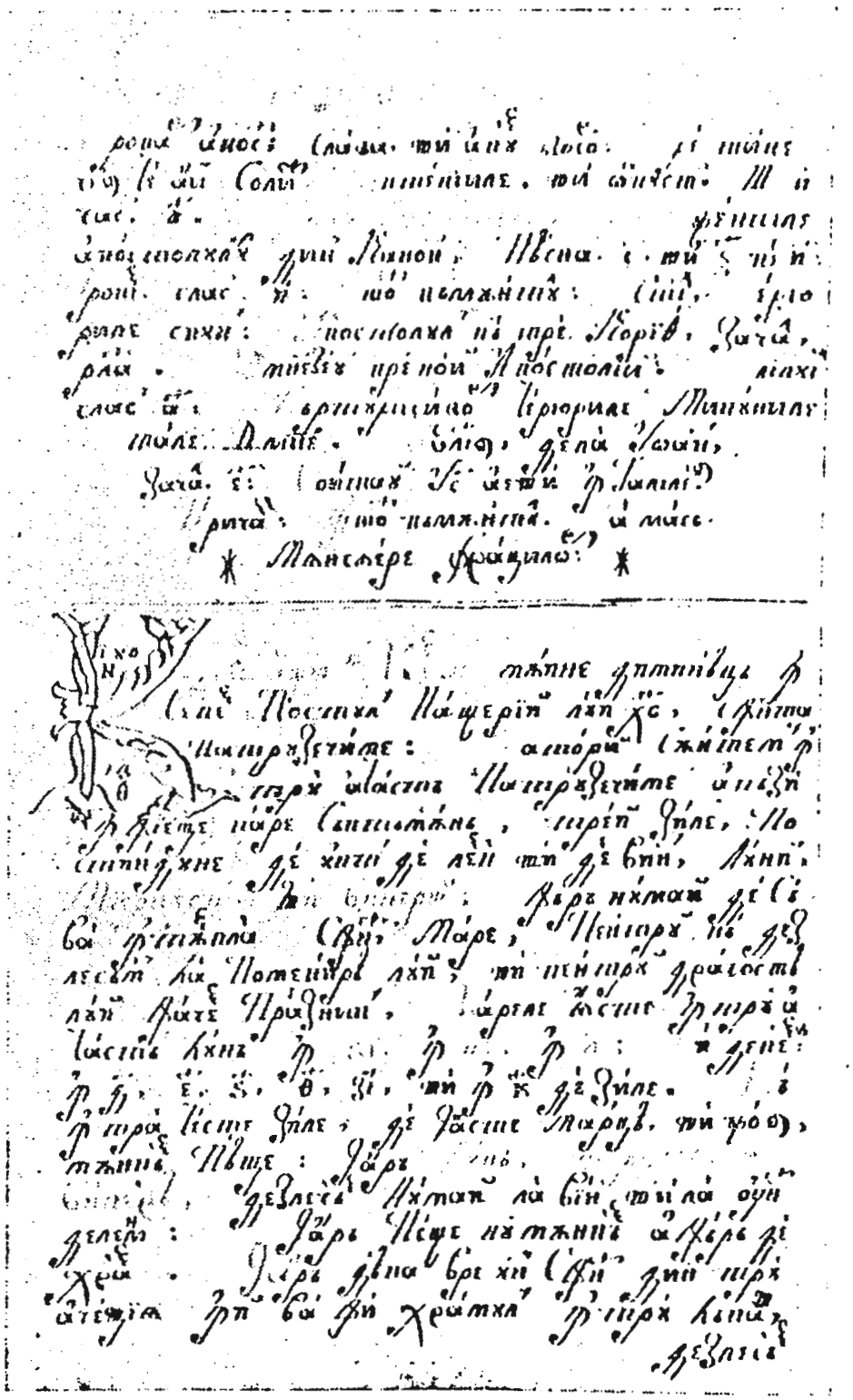

Planșa IV. Foaia 115 v din *Tipicul Bisericesc* scris de *Natanail*, în anii 1811-1813. *Ms. 3.*

f. 41 v. Cap. 30. Pentru a nu face vorbă în bisearică. *Op. cit.*, f. 37.

f. 41 v-42. Cap. 31. Pentru că să cuvine a avea deșteptătoriu. *Op. cit.*, f. 37 v.

f. 42-42 v. Cap. 32. Din pravelile sfinților apostoli și ale sfinților părinți pentru sfînta marea patruzecime, pre carea datori iaste tot creștinul a o păzi prea cu fereală. *Op. cit.*, f. 37 v-38.

f. 42 v. Cap. Pentru înpărtășirea cu Sfintele Taine ale lui Hristos. *Op. cit.*, f. 38.

f. 42 v. Pentru spălarea gurii fraților celor ce să priceștuiesc cu prea curatele Taini ale lui Hristos. *Op. cit.*, f. 38.

f. 42 v-43. În sfînta și marea Dumineca a Paștilor și întru toată săptămîna cea luminată deslegăm călugării la brînză, la oao și la peaște, iară mireanii la carne. *Op. cit.*, f. 38 v.

f. 43-44. Cap. 33. Pentru deslegarea a tot anul. *Op. cit.*, f. 38 v-39.

f. 44. Pentru postul Prea Sfintei Născătoarei de Dumnezeu să cuvine a ști. *Op. cit.*, f. 39 v.

f. 44. Pentru legiuitele posturi pre care sobornicească Bisearică le-au dat pravoslavnicilor creștini ; a sfinților apostoli pravila 69. *Op. cit.*, f. 39 v.

f. 44-44 v. Tilcuire, *Op. cit.*, f. 39 v.

f. 44 v. Cap. 34. Pentru traiul petrecerii în obștejite. *Op. cit.*, f. 39 v-40.

f. 44 v-47 v. Cap. 35. Socotire pentru mîncarea și băutura sîmbeteii și dumineci și celorlalte zile ale săptămînii și pentru toată alcătuirea measii. *Op. cit.*, f. 40-42 v.

f. 47 v. Cap. 36. Pentru tăcerea la masă. *Op. cit.*, f. 43.

f. 47 v-49 v. Pentru legumi și pentru pometuri. *Op. cit.*, f. 43-44 v.

f. 49 v. Cap. 37. Pentru cîntare, cum că nu să cade afară de sobor deosebi a cînta. *Op. cit.*, f. 44 v.

f. 49 v-50. Cap. 38. Pentru că nu să cuvine a mînca afară de masa cea de obște. *Op. cit.*, f. 44 v-45.

f. 50-50 v. Cap. 39.. Pentru înbrăcăminte și încălțăminte și pentru toată trupeasca trebuință. *Op. cit.*, f. 45-45 v.

f. 50 v-51. Cap. 40. Cînd cinevași voiaște a să despărți de frățime. *Op. cit.*, f. 45 v.

f. 51-51 v. Pentru Muntele sfîntului Auxentie. *Op. cit.*, f. 45 v-46.

f. 51 v-52. Cap. 41. Pentru slujitorii și pentru cealelalte petrecanii ale fraților. *Op. cit.*, f. 46 v.

f. 52-52 v. Cap. 42. Pentru slujbele ceale greale. *Op. cit.*, f. 46 v-47.

f. 52 v-53. Pentru casa cea deosebi. *Op. cit.*, f. 47-47 v.

f. 53-54. Cap. 44. Pentru lucrarea cea întru obștime. *Op. cit.*, f. 47 v-48.

f. 54-54 v. Cap. 45. Pentru agonisirea ostenealelor celor streine. *Op. cit.*, f. 48-48 v.

f. 54 v-55. Cap. 46. Pentru bolniță și pentru casa cea de streini și pentru bătrîni și bolnavi. *Op. cit.*, f. 48 v-49.

f. 55-55 v. Pentru seamnele stăpînești1or praznice și ale Născătoarei de Dumnezeu și ale sfinților. *Op. cit.*, f. 49 v.

Fără sfîrșit.

f. 56. *Începutul cu Dumnezeu cel sfînt al Minologhionului sau al sinaxarului celor 12 luni și urmarea și alcătuirea bisericeștii cîntării psalmilor*

a tot anul care să începe de la luna lui septemvrie pînă la luna lui avgust. Cap. 48.

Textul este tradus tot după Tipicul slavon citat mai sus. Dar pentru că în exemplarul de la Academia Republicii Populare Romîne, nr. 5585 cota veche, după care am identificat manuscrisul acesta, lipseşte partea a doua a Tipicului, adică tocmai Minologiul, f. 50-368, identific partea aceasta din manuscris după Tipicul tipărit la Iaşi în 1816, care nu-i altceva decît traducerea tipicului slavon, cu unele mici modificări şi lămuriri, după cum spune Mitropolitul Veniamin Costache în predoslovie.

f. 56-89. Luna lui septemvrie. *Tipicul de la Iaşi,* 1816, p. 57-97.
f. 89-107. Luna lui octovrie. *Op. cit.,* p. 98-124.
f. 107-133. Luna lui noemvrie. *Op. cit.,* p. 124-156.
f. 133 v-158 v. Luna lui dechevrie. *Op. cit.,* p. 156-191.
Fără sfîrşit.

Insemnări de la prima mînă:
f. 3, în iniţiala D: *1811, Nath < anail >*
f. 39 v, în iniţiala L: *Nath < anail >.*
f. 115 v, în iniţiala K: *1813, Nath < anail >*

? IV 6 4 ~~Tipic bisericesc~~ Triodion

Inceputul secolului XIX, hîrtie, 2 f. nenum.+85 foi; pînă la f. 76 paginaţie originală; numărul 27 e sărit, fără sfîrşit, 34×23,5, scris cursiv, cerneală neagră şi roşie, 32 rînduri pe pagină, legătură în piele, un condei, poate al lui Natanail, copistul manuscrisului nr. 3. In Biblioteca Internatului Teologic a avut nr. 2240.

f. 1. *Triodion adecă trei cîntări cu Dumnezeu cel Sfînt Carele cuprinde în sine urmarea cea cuviincioasă Lui != Tipicul Slavon,* Moscova, 1769.
f. 1-2 v. Cap. 49. Dumineca întru carea să citeaşte sfînta Evanghelie a pildei vameşului şi a fariseului. *Op. cit.,* f. 369-370 v.
f. 2 v-3 v. Dumineca întru carea să citeaşte sfinţita şi sfînta Evanghelie a pildei fiiului celui curvariu. *Op. cit.,* f. 370 v-371 v.
f. 3 v-5. In sîmbăta lăsatului de carne facem pomenire tuturor celor din veac adormiţi pravoslavnicilor creştini, părinţilor şi fraţilor noştri. *Op. cit.,* f. 371 v-373 v.
f. 5-6. Dumineca lăsatului de carne. *Op. cit.,* f. 373 v-374 v.
f. 6-6 v. Luni în săptămîna brînzii. *Op. cit.,* f. 374 v-375.
f. 6 v-7 v. Marţi în săptămîna brînzii. *Op. cit.,* f. 375-376.
f. 7 v-9. Miercuri în săptămîna brînzii. *Op. cit.,* f. 376-377 v.
f. 9-9 v. In joia brînzii. *Op. cit.,* f. 378.
f. 9 v-10. In vinerea brînzii. *Op. cit.,* f. 378-378 v.
f. 10-10 v. In sîmbăta brînzii. *Op. cit.,* f. 378 v-379 v.
f. 10 v-12 v. In Dumineca lăsatului de brînză, izgonirea lui Adam. *Op. cit.,* f. 379 v-381 v.
f. 12 v-21. Inceputul sfîntului şi marelui post. Luni în săptămîna cea dintîiu. *Op. cit.,* f. 382-391.

f. 21. Pentru închinăciuni și pentru rugăciuni, bisericească punere de leage ***** *Op. cit.*, f. 391.

f. 21-24 v. Albe.

f. 25-26. Miercuri întiia săptămînă. *Op. cit.*, f. 395-396.

f. 26-28. Vineri seara. *Op. cit.*, f. 396-397.

f. 28-28 v. Sîmbătă întiia săptămînă a sfîntului post. *Op. cit.*, f. 397 v-398.

f. 28 v-30. Dumineca întîia a sfîntului post, întru carea să pomenească pravoslaviia, facem bdenie după obiceaiu. *Op. cit.*, f. 398-399 v.

f. 30-30 v. Luni a doa săptămînă din post. *Op. cit.*, f. 400.

f. 30 v-31. Vineri a doa săptămînă. *Op. cit.*, f. 400-400 v.

f. 31-32. Sîmbătă a doa săptămînă. *Op. cit.*, f. 400 v-401 v.

f. 32-33. Dumineca a doa săptămînă a sfîntului post, cîntă-să această urmare a celui întru sfinți părintelui nostru Grigorie arhiepiscopul Tesalonicului, Palama, făcătoriul de minuni, alcătuită de prea sfințitul patriarh Filoteiu. *Op. cit.*, f. 402-403.

f. 33-33 v. Întru aceaiaș săptămînă a treia, vineri. *Op. cit.*, f. 403-403 v.

f. 33 v. Sîmbătă a treia săptămînă din post. *Op. cit.*, f. 403 v.

f. 33 v-35 v. Dumineca a treia a sfîntului post prăznuim închinarea cinstitei și de viiață făcătoarei Cruci. *Op. cit.*, f. 403 v-405 v.

f. 35 v. Marți a patra săptămînă. *Op. cit.*, f. 405 v-406.

f. 35 v-36. Miercuri a 4 săptămînă. *Op. cit.*, f. 406-406 v.

f. 36. Vineri întru aceaiaș săptămînă. *Op. cit.*, f. 406 v.

f. 36-36 v. Sîmbătă a patra săptămînă din post. *Op. cit.*, f. 406 v.

f. 36 v-37. Dumineca a patra a sfîntului post. *Op. cit.*, f. 407-408.

f. 37 v. Miercuri a 5 săptămînă. *Op. cit.*, f. 408-408 v.

f. 38-38 v. Joi a 5 săptămînă a sfîntului post. *Op. cit.*, f. 408 v-409 v.

f. 38 v-39. Vineri a 5 săptămînă. *Op. cit.*, f. 409 v-410.

f. 39-40. Sîmbătă a 5 săptămînă din post. *Op. cit.*, f. 410-411.

f. 40 v-41. Dumineca a 5 a sfîntului post, rînduiala aseamenea ca și în cealelalte dumineci, întru carea cîntăm și slujba sfîntului ce să va întîmpla la mineiu, iară alții mai pe urmă au așăzat să se cînte întru această duminecă slujba prea cuvioasei maicii noastre Mariei Egipteancii. *Op. cit.*, f. 411-412.

f. 41-41 v. Vineri a 6 săptămînă a Stîlpărilor. *Op. cit.*, f. 412-413.

f. 42-43. Sîmbătă a sfîntului și dreptului Lazăr. *Op. cit.*, f. 413-414.

f. 43-44 v. În sîmbăta Stîlpărilor. *Op. cit.*, f. 414-416.

f. 44 v-45. În dumineca Stîlpărilor. *Op. cit.*, f. 416-416 v.

f. 45-47 v. În Sfînta și Marea Luni. *Op. cit.*, f. 416 v-419.

f. 47 v-48 v. În Sfînta și Marea Marți. *Op. cit.*, f. 419-420.

f. 48 v-50. În Sfînta și Marea Miercuri. *Op. cit.*, f. 420-421 v.

f. 50-51 v. În Sfînta și Marea Joi. *Op. cit.*, f. 421 v-423.

f. 51 v-56. Slujba sfintelor și Mîntuitoarelor Patimi ale Domnului nostru Iisus Hristos. *Op. cit.*, f. 423-428.

f. 56-59 v. În Sfînta și Marea Sîmbătă. *Op. cit.*, f. 428-431 v.

2 f. albe nenumerotate.

f. 60. *Începutul cu Dumnezeu cel Sfînt al Penticostariului adecă al celor cincizeci de zile care să înceapă din Sfînta și Marea Duminecă a*

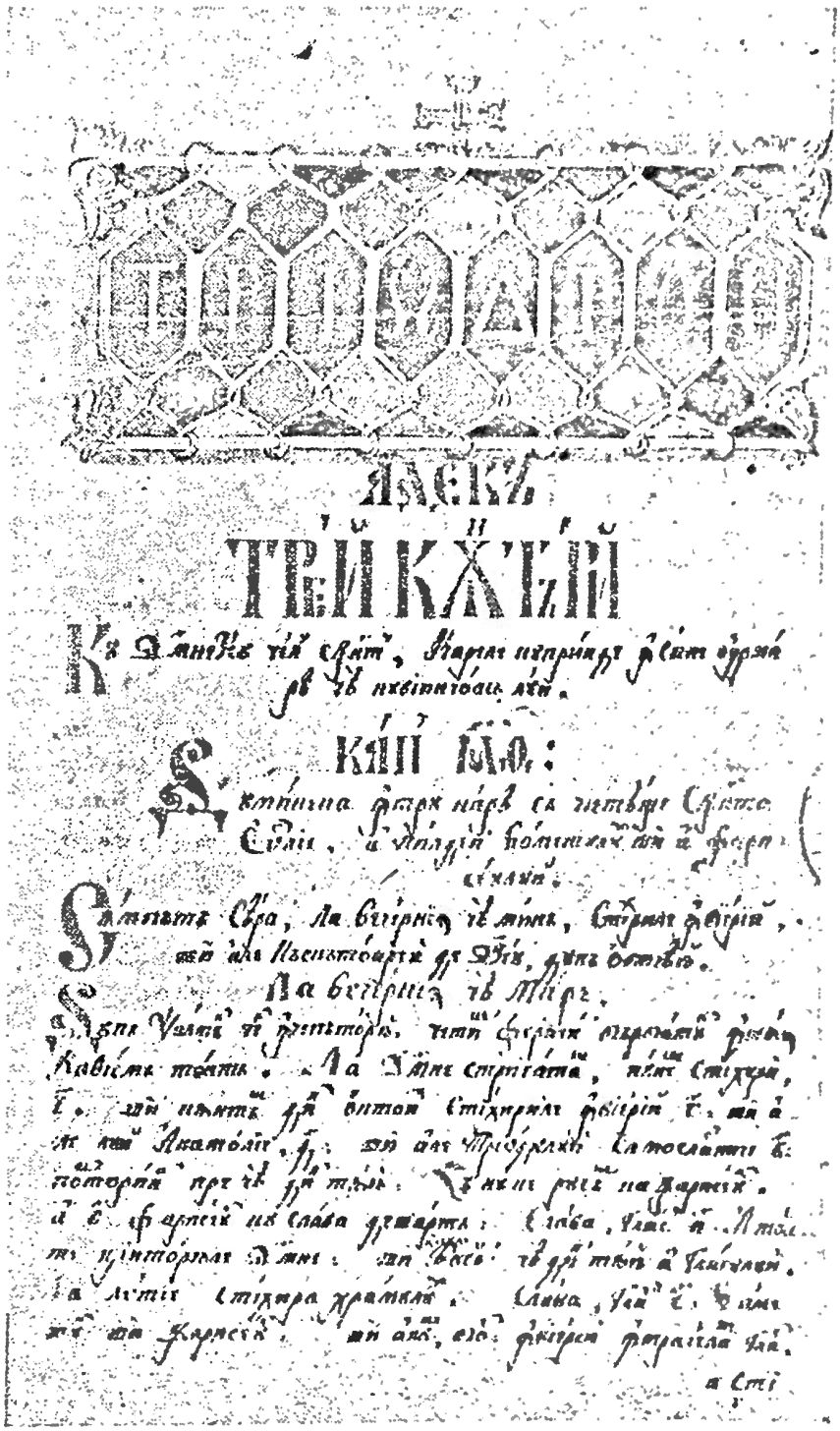

ТРЕПКЪЛЕЙ

Къ Дѣтиѣ тѣй Сѫтъ, Мареа пѣтрѣнѫ Дѣтъ ѡбраѕа
ѡ тѣ пѣвѣнтоаѕе лѣи.

КЪПѢ ЮѢ:

Ѕ. ѣтѣпѣна ѳтрѣх нѣрѣ са четѣрѣ Сѫтѣ
Сѫлѣи, а Ѧлѣлуи помѣнѣлѣ ѣи ѡ ѳбрѣ
сѫлѣи.

Ѕѫтѣтѣ Сѫа, Ла вѣсѣрѣ тѣ мѣнѣ, Стѣхнѣ ѳбрѣи,
тѣи ѡи Посѣтѣтѣ дѣ Дѣѣ, ѣнѣ ѳстѣ.

Ла вѣсѣрѣ тѣ Тѣрѣ.

Ѕѫпѣ Уѣлѣ ѣ ѣѣѣтѣрѣ, тѣи ѳбрѣи пѣѣѣлѣ ѣѣѣ
Кавѣсѣ тѣѣѣ. Ла Дѣѣ Сѣѣтѣѣ, пѣѣ Стѣхнѣ,
Т. ѣи пѣѣѣ ѣѣ ѳѣтѣѣ Стѣхнѣлѣ ѳвѣрѣи Т. ѣи а
ѣ тѣи Ѧлѣтѣлѣи. Ѕ. ѣи ѡи Трѣѳѣрѣлѣ Сѣтослѣѣѣ Т.
потѣрѣѣ прѣ тѣ ѣѣ тѣѣ. Ѵѣѣѣ ѣѣѣ пѣ Дѣѣѣѣ.
ѣ Т. ѳрѣѣѣ пѣ Слѣѣѣ ѣѣѣѣѣ. Слѣѣѣ, Уѣѣ. Т. Ѧлѣ
тѣ ѣѣѣѣѣѣ Дѣѣѣ. ѣи Вѣсѣ тѣ ѣѣ тѣѣ ѣ Уѣѣѣѣѣ.
Ла Ѧѣѣѣ Стѣхнѣ ѣѣѣѣѣ. Слѣѣѣ, Уѣѣ Т. Ѳѣѣѣ
тѣ ѡи Ѣѣѣѣѣ. ѣи ѡѣ, ѣѣ ѳѣѣѣѣ ѣѣѣѣѣѣ Уѣѣ.

а Стѣ

Planșa V. Foaia 1 din *Tipicul Bisericesc. Ms. 4.*

Paștilor dimineața și să sfîrșaște la Dumineca Tuturor Sfinților. Care cuprinde în sine fără de lipsă toată slujba pe toate zilele.

f. 60-63. Rînduiala slujbei Învierii. *Op. cit.*, f. 432-436 v.

f. 63-65 v. Cade-să a ști cum să cade a cînta paraclisul la Sfintele Paști. *Op. cit.*, f. 436 v-438 v.

f. 65 v-66 v. Rînduiala artosului. *Op. cit.*, f. 439-440.

f. 66 v-67 v. Întru Sfînta și Marea Dumînecă a Paștilor. *Op. cit.*, f. 440-441.

f. 67 v-68 v. Luni în săptămîna cea luminată. *Op. cit.*, f. 441-442.

f. 68 v. Marți în săptămîna cea luminată. *Op. cit.*, f. 442-442 v.

f. 68 v-69 v. Iară sîmbătă după otpustul Liturghiei. *Op. cit.*, f. 444-444 v.

f. 69 v-72. Dumineca Antipasha, carea iaste pipăirea sfîntului slăvitului apostol Tomei. *Op. cit.*, f. 445-447 v.

f. 72-74. Luni a doa săptămînă după Paști. *Op. cit.*, f. 447 v-450.

f. 74 v-76. Pentru sîmbetele cincizecimei după Paști. În sîmbăta a 2 antipasha și a 3 și a 4 și a 5 săptămînă. *Op. cit.*, f. 450 v-452.

Manuscrisul neterminat.

f. 76 v-85 v. Albe.

IV 4

5

IOAN SCĂRARUL, Scara

Sec. XVIII, hîrtie, 229 f. Foile 1-19 alterate de umezeală în partea de sus a foii. Fără sfîrșit. Scris cursiv cu cerneală neagră, iar titlurile cu cerneală roșie; inițiale simple și neîndemînatece; 21-27 rînduri pe pagină; legătură posterioară, carton cu piele la cotor și colțuri. Un condei. Din biblioteca Mînăstirii Căldărușani. Numere vechi de bibliotecă: nr 2241 al bibliotecii Internatului Teologic; nr. 61, tot pe cotorul legăturii.

1. f. 1-5. Viiața pre scurtu a fericitului Ioan nastavnecul sfîntului Munte al Sinai, carile să numește Sholasticos, adică nevoitoriu, cela ce au scris aceastia lespezi cerești; care viiață o au scris smeritul monah *Daniil de la Raito* = Migne, Patrologia graeca, vol. 88, col. 596-608.

2. f. 5-6. Poslaniia lui ava *Ioan de la Raito* către cel vreadnic egumen al Sinai, carile să chiiamă Sholasticos și pre urmă s-au numit dupre numirea cărții lui Lestlicinic, adică Scara. *Op. cit.*, col. 624-625.

3. f. 6-7 v. Răspunsul poslănii ceii de susu. Eu Ioan zic ție lui Ioan să te bucuri. *Op. cit.*, col. 625-628.

4. f. 7 v-8. Pinax adică adunare pentru ceale 30 de cazanii ce să coprind întru această carte. *Op. cit., col. 629.*

f. 8 v. *Cazanie sihăstrească a lui ava IOAN NASTAVNECUL CĂLUGĂRILOR DE LA MUNTELE SINAI, care cazanie o au trimes la ava Ioan de la Raito, fiind înpărțită în trei zeci de capete, car <e> ca o scară să sue pre cei ce voar vrea să urmeze din treaptile ceale mai scunde la ceale mai înnalte. Drept aceaia s-au numit și cartia scară.*

5. f. 8 v-17 v. *Sf. Ioan Scărarul,* Cazaniia 1, care arată cu ce feliu de mijlocire poate neștine să se dăpărteze de amăgitoare lume și să se lepede de dănsa de tot. *Op. cit.*, col. 632-644.

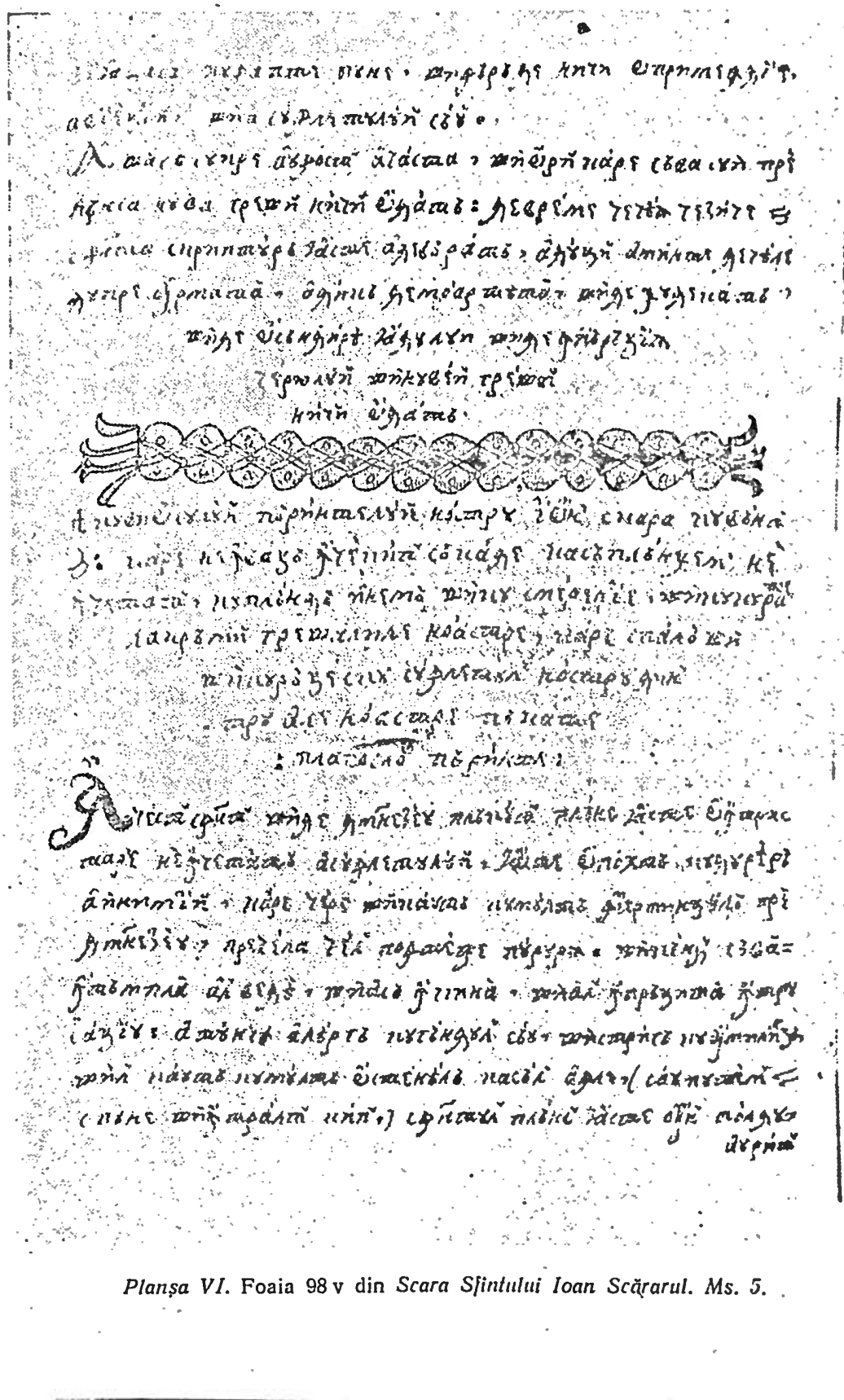

Planșa VI. Foaia 98 v din *Scara Sfîntului Ioan Scărarul. Ms. 5.*

6. f. 17 v-22. *Același,* Cuvânt 2, carile ne învață cum că călugărul nu să cade să iubească lucrurile ceale lumești dintru care s-au lăpădat, nici să le mai socotească pre urmă, nici să dorească dă ele vreodată, măcar de ar fi lucruri cât de scumpe și de folosu, ci să înnalțe gândul său todeana în ceriu. *Op. cit.,* col. 653-657.

7. f. 22-28 v. *Același,* Cuvânt 3, care învață pentru cea adevărată streinătate ce feliu iaste și cum să cade călugărul să petreacă ca un strein și ca un călătoriu la această vremelnică viiață și să alerge cu mare dor la cea cerească și să nu bage în seamă visurile. *Op. cit.,* col. 664-669.

8. f. 28 v-31. *Același,* Povestire pentru visuri și năluciri care-i văd cei ce vin curând și ciarcă călugăriia la mănăstire și la visuri să turbură. *Op. cit.,* col. 669-672.

9. f. 31-73. *Același,* Cuvânt 4, care povestește pentru cea de multe cununi vreadnică ascultare care pricinuiaște mucenicești cununi celor adevărați ascultători, carii ostenesc făr de cărtire pîna la sfârșitul lor. *Op, cit.,* col. 677-728.

10. f. 73 v-75 ; 75 v albă ; 76-92 v. *Același,* Cuvânt 5, care îndemnează a ne purta grija și a ne osărdui dupre a noastră putere a săvârși bună și de plin pocaianie și dă pildă vreadnică pre cuvioșii cei ce sânt însemnați mai jos, pentru ca să facem și noi cu cât voam putea aseamenea acelora pentru ca să scăpămu de păcat. *Op. cit.,* col. 764-781.

11. f. 92 v-98 v. *Același,* Cuvânt 6, care ne învață ca să ne aducem aminte de sfârșitul nostru și să ne temem de groaznica moarte ; căci că aceasta ne ajută foarte a ne depărta pururia de răotate și a săvârși faptile ceale bune, cu frica lui Dumnezeu. *Op. cit.,* col. 793-800.

12. f. 98 v-117 v. *Același,* Cuvânt 7, care ne învață în ce chip să cade ca să plângem neîncetat cu blândă inemă și cu smerenie și cu curate lacrămi greșalile noastre care spală și curățescu sufletul nostru dintru ale noastre păcate. *Op. cit.,* col. 801-817.

13. f. 118-128. *Același,* Cuvânt 8, care arată în ce chip să cade a să dăpărta neștine de mănie, nici să se iuțească pentru orice pricină, ci să pătreacă cu răbdare, cu tăcere și cu bunătate, lin făr de turburare, fără a scandelesi pre altul sau a să scandelisi de la altul. *Op. cit.,* col. 828-836.

14. f. 128 v-132 v. *Același,* Cuvânt 9, care ne povestește pentru ținerea de mănie, adică aducerea aminte de rău, care să înrădăcinează în inema omului și-l îndemnează a ținea minte și a face izbândă în protiva răului celui ce au pătimit și în ce chip va putea să o biruiască ca să dobândească cunună de biruință. *Op. cit.,* col. 840-844.

15. f. 132 v-137. *Același,* Cuvânt 10, care ne învață și ne arată cu <m> că mare rău iaste grăirea de rău și în ce chip avem datorie a ne dăpărta de dânsa cu toată puterea noastră, pentru ca nu cumva să ne osândim în munca cea vecinică. *Op. cit.,* col. 845-849.

16. f. 137-140 v. *Același,* Cuvânt 11, care oprește limbuțiia și o ceartă pentru răotate și zminteala cea pricinuitoare și laudă tăcerea pentru bunătatea și folosul cela ce dăruiaște priiatenilor ei. *Op. cit.,* col. 852-853.

17. f. 140 v-143. *Același,* Cuvânt 12, care ne îndemnează a ne dăpărta de jurământ și de cea multă încărcătoare minciună ca de întunerec, căci că acea sânt de la diiavolul și diiavolul îi iaste părinte, precum zice sfînta

Evanghelie și cu această cea dintăiu a lui minciună ca o amăgitătoare undiță au tras afară pre cel întâiu zidit Adam și de atuncea încoace ne trage pre noi. Deci bine norociți voar fi cei ce voar putea a să dăpărta de unile ca aceastea, căci că voar căștiga adevărul adică pre Domnul Hristos, Cela ce iaste deplin adevărul. Amin. *Op. cit.*, col. 853-856.

18. f. 143 v-147 v. *Același,* Cuvânt 13, care însemnează și dășichide mintea omului a vedea și a păzi de cea slăbănogită lenevire, căci că precum vedem cum că pricinuiaște pre cea depururea și face pre suflet lipsit de ceale pământești bunătăți, pentru aceaia ori câți voar vrea să dobândească pre Dumnezeu cu osteneala lor și pre împărăția Sa, să gonească dupre lângă ei pre aceasta lenevire și să se ferească de dânsa de tot și să dobândească pre procopseala de voar vrea bogățiile ei. *Op. cit., col.* 857-861.

19. f. 147 v-160. *Același,* Cuvânt 14, care îndemnează ca să urăm și să ne depărtăm de cel nesățios și viclean pântece ucigătoriu și de cel cu mare laudă și cu multă supunere lăcomiia și sațiul și pentru ca să poftim a purta cel îngeresc post carile îl gonește și-l biruiaște și ne dăruia <ș> te de oarece lucru cununile biruinții. *Op. cit.*, col. 864-872.

20. f. 160-193. *Același,* Cuvânt 15, care ne aduce aminte de cea nemuritoare curățenie și îngeresc și minunat dar și făclie nestinsă a fecioriei care să face în firea omenească cu multe ostenele și reale pătimiri care iaste un lucru îngeresc și cinstit și niciodată nu să cade nicidecum a să întina nici a să întuneca, ci să se afle pururea întru cea îngerească curățenie ca un înger, căci că nu i să dă slobozenie uneori să fie stinsă și oneori aprinsă, ci neadormit și nemuritoriu să se aprinză și să lumineze în gând și în suflet (precum luminează lumina la făclie) așa să lumineaze și să se înnalțe din feciorescul lui trup ca un pom înnalt stând zioa și noaptea înnaintea lui Dumnezeu înpodobit cu toate ceale bune de bun neam ale lui roduri i să cuvine. *Op .cit.*, col. 880-904.

21. f. 193 v-198. *Același,* Cuvânt 16, care ne arată cum rău iaste nemilostiva iubirea de argint care iaste precum spune Pavel o închinare de idoli și cătă stricăciune pricinuiaște celor iubitori de argint și pentru aceaia trebue a să dăpărta fieștecarile și să-și petreacă viiața cu sărăcie de va pofti să dobândească înpărăția ceriului, dupre sfînta Evanghelie care zice: Fericiți cei săraci cu duhul că acelora este înpărăția ceriului, adică fericiți sânt oricâți cu toată pofta lor petrec aicea cu sărăcie, căci că pre unii ca aceștia îi așteaptă înpărăția ceriului, ca să se odihnească în veaci. *Op. cit., col.* 924-925; 928-929.

22. f. 198-202 v. *Același,* Cuvânt 17, care ne învață ce rău iaste nesimțirea și înpietrirea inimii omului, care nu-l lasă a să supune învățăturilor și celor trebuincioase, care omoară sufletul și ucide gândul mai nainte până nu va muri trupul și face pre fieștecarile a să afla fără de nici o lucrare, ca când ar fi slăbănog. *Op. cit.*, col. 932-933.

23. f. 203-205 v. *Același,* Cuvânt 18, care grăiaște pentru somn și pentru rugăciune și pentru cântarea bisericească ceaia ce să face dintru adunarea părinților. *Op. cit.*, col. 937-940.

24. f. 205 v-209. *Același,* Cuvânt 19, care spune în ce chip să cade să priveghiem și ce să facem ca să dobândim pre cel de Dumnezeu lu-

minat dar a lui Dumnezeu ca să-l povățuiască spre voile sale. *Op. cit.*, col. 940-941.

25. f. 209-211 v. *Același*, Cuvânt 20, care arată noao ce feliu de lucru iaste cea nebună și slabă sfiiala, care ne dojenește și ne face a tremura ca copii cei mici și în ce chip să cade ca să înprotivim la toate ceale de înprotivă și numai de Dumnezeu și de ascultare să ne temem. *Op. cit.*, col. 945-948.

26. f. 212-224. *Același*, Cuvânt 21, care ne învață a ne depărta de cea cu multe fețe și zadarnică slavă deșartă, care strică florile harului și nu le lasă ca să rodească ticălosul om, ci ar poftì ca să rămâe uscat și neroditoriu și plin de spini și de pălămidă și de pir, pentru ca să se arză în veaci. *Op. cit.*, col. 948-957.

27. f. 224-228 v. *Același*, Cap. 22, care ne arată și ne dovedește cu cât rău mare iaste cea nedumnezeită mândrie și cum trebue a ne dăpărta de dânsa pentru ca să nu ne facem nedumnezeiți și de Dumnezeu lepădați și aseamenea cu diiavolul, carile s-au lăpădat de Dumnezeu și din slava Lui și s-au făcut din înger luminat diiavol întunecat, căci trebue de voam fi mândri să ne osândim în veaci cu acești diiavoli dinpreună. *Op. cit.*, col. 965-968.

Fără sfîrșit.

Manuscrisul, după cum se vede din Tabla de materii (f. 8) a avut inițial toate cele 30 de cuvinte.

Insemnări posterioare manuscrisului:

f. 1. *De obște a sf. Mîn < ăstîri > Căld < ăruşani >*

După fiecare titlu, înainte de începerea textului Cuvîntului, este intercalat: «Blagoslovește, Părinte», indicație că lucrarea în forma aceasta era destinată cultului.

Izvodul acestei traduceri din sfîntul Ioan Scărarul a fost un text slavon, cu foarte mari deosebiri față de textul grec, cunoscut și publicat în Migne, Patrologia Graeca. Mai mult, izvodul slavon este chiar deosebit structurat. De pildă în Cuvîntul 16 (f. 193 v-198) sînt integrate Cuvintele 16 și 17 din textul grec, astfel: f. 193 v-195 v = Cuvîntul 16 din Migne, 88, col. 924-925, iar foile 195 v-198 = Cuvîntul 17, Migne, 88, col. 928-929.

6

IV 2 **SFÎNTUL TEODOR STUDITUL, 137 Cateheze şi alte opere**

Sec. XIX (1805), hîrtie, 7 f. nenum. + 209 foi, paginație originală, 35×23,5, scris cursiv, cerneală neagră, titlurile și inițialele cu cerneală roșie, inițialele ornate, 31 rînduri pe pagină. Legătură veche în piele, pe cotor imprimat: Teodor Studitul. Un condei: Antonie Ierodiaconul (în inițiala F de pe f. 1). Textul colaționat. Numere vechi de bibliotecă: 2243 al Bibliotecii Internatului Teologic și alt număr mai vechi, 62.

f. 1-1 v nenum. Albă.

f. 2-7 nenum. *Scară pentru cuvintele sfintului Teodor Studitul, ce să cuprind întru această carte.*

f. 1. *Ale prea cuviosului și de Dumnezeu purtătoriului TEODOR STUDITUL Catihisis cîte s-au aflat = Sanctis Patris et Confessoris Theodori, Studitarum praefecti, ad discipulos catechesis quator et triginta*

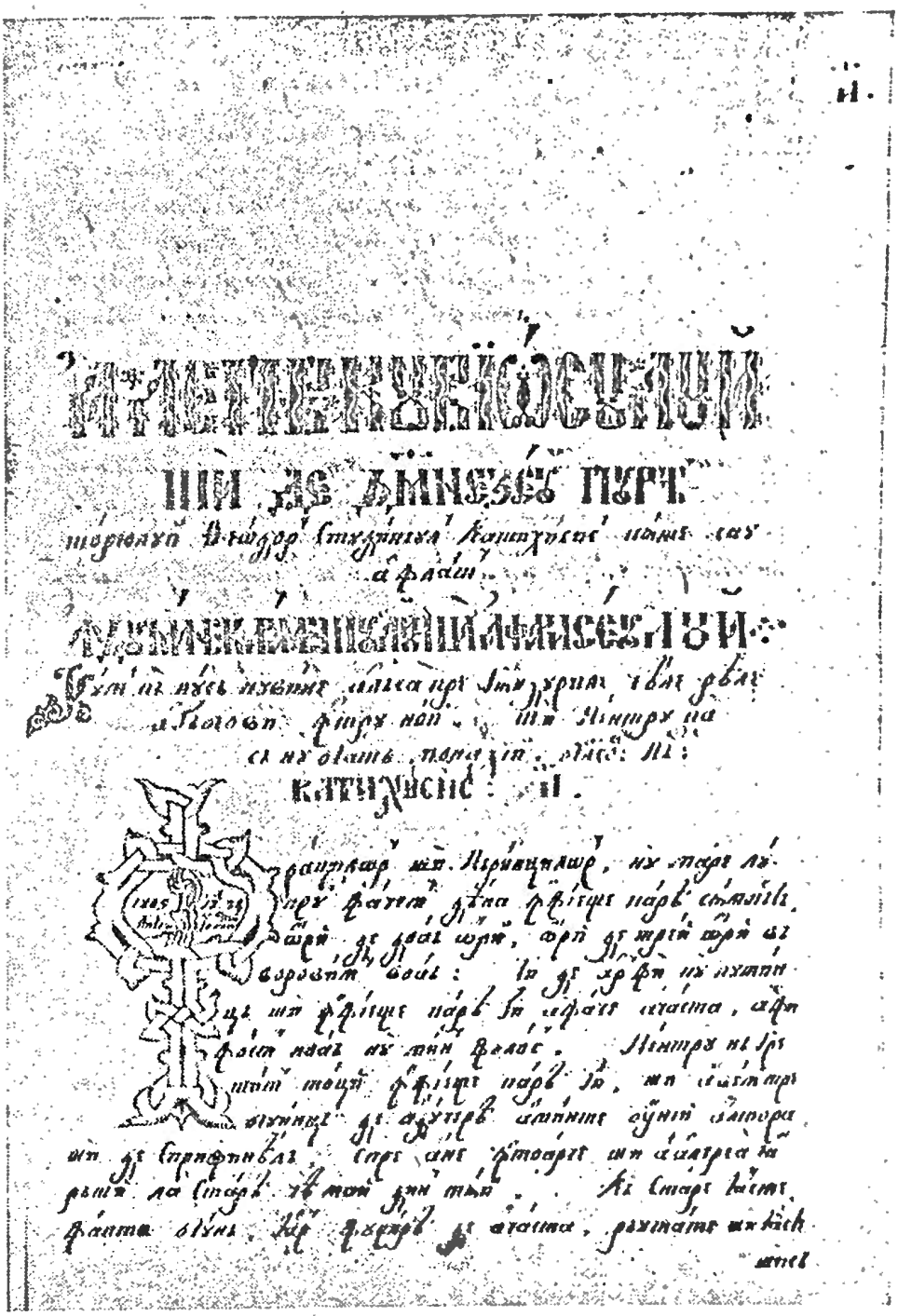

Planșa VII. Foaia 1 din *Catehezele sfîntului Teodor Studitul*, copiate de *Antonie Ierodiaconul*, în 1805. *Ms. 6.*

supra centum sermones complectens, în : Migne, Patrologia graeca, vol. 99, col. 509-688. Citat mai jos : MG, 99.

1. f. 1-2 v. *Același,* În Dumineca Vameșului și a Fariseului. Cum că nu să cuvine a lăsa pre gîndurile ceale reale a zăbovi întru noi și pentru ca să nu bată monahii. Blago<slovește>Păr<inte>.Catihisis 1 = MG, 99, col. 572-574. Cuvîntul 47.

2. f. 3-4 v. *Același,* În Dumineca Fiiului celui curvariu. Pentru slujbe și pentru ascultare și unirea la un gînd și pacea. Catihisis 2 = MG, 99, col. 574-575. Cuvîntul 48.

3. f. 4 v-5 v. *Același,* În Vinerea Lăsatului sec de carne. Pentru înfrînare și pentru mărturisirea ceaia ce ne stă înnainte. Catihisisul 3 = MG, 99, col. 575-576. Cuvîntul 49.

4. f. 5 v-6 v. *Același,* În Dumineca lăsatului sec de carne. Pentru zioa Domnului nostru Iisus Hristos cea mare și luminată. Catihizmul 4 = MG, 99, col. 577. Cuvîntul 50.

5. f. 6 v-8. *Același,* În Miercurea Brînzii. Pentru ca să fim cu bună îndrăzneală și viteaji în goana aceasta. Catihismul 5 = MG, 99, col. 577-579. Cuvîntul 51.

6. f. 8-9 v. *Același,* În Vinerea Brînzii. Pentru înfrînare și pentru rugăciune. Catihismul 6 = MG, 99, col. 579-580. Cuvîntul 52.

7. f. 9 v-10 v. *Același,* În Dumineca Brînzii. Pentru post și cum că al adevăratului și al ascultătoriului poslușnic postul cel adevărat îi iaste tăiarea voii. Catihizmul 7 = MG, 99, col. 580-581. Cuvîntul 53.

8. f. 10 v-12. *Același,* În Miercurea 1 săptămîni a sfîntului post. Care s-au zis întru începutul postului. Pentru post și pentru nepătimire. Catihizmul 8 = MG, 99, col. 581-582. Cuvîntul 54.

9. f. 12-13 v. *Același,* În Vinerea 1 săptămîni a postului. Pentru ca să înpodobim casa noastră cea nestricăcioasă prin înnălțarea faptelor bune. Catihizmul 9 = MG, 99, col. 582-584. Cuvîntul 55.

10. f. 13 v-14 v. *Același,* În Dumineca 1 a sfîntului post. Pentru ca să nu ne întindem mai pre sus de putearea noastră întru sîrguințele ceale dupre Dumnezeu și pentru ca să hrănim pre sufletul nostru întru privirile ceale duhovnicești. Catihizmul 10 = MG, 99, col. 584-585. Cuvîntul 56.

11. f. 14 v-15 v. *Același,* În Miercurea 2 săptămîni a sfîntului post. Pentru ca să păzim sufletul nostru de patimile ceale de stricăciune făcătoare. Catihizmul 11 = MG, 99, col. 585-586. Cuvîntul 57.

12. f. 15 v-16 v. *Același,* În Vinerea 2 săptămîni din post. Pentru unirea la un gînd și pentru dragoste și pentru ca să suferim vitejaște lucrurile ceale ostenicioase ale faptei bune, pentru ca să dobîndim înpărăția ceriurilor. Catihizmul 12 = MG, 99, col. 586-587. Cuvîntul 58.

13. f. 16 v-17 v. *Același,* În Dumineca 2 săptămîni a sfîntului post. Pentru ca cu blîndeațe și ușor să săvîrșim noi zilele sfintelor păreasimi spre nădeajdea vieții ceii nesfîrșite. Catihizmul 13 = MG, 99, col. 587-588. Cuvîntul 59.

14. f. 17 v-18 v. *Același,* În Miercurea 3 săptămîni a sfîntului post. Pentru ducerea cea fără de veaste de aicea și învățătură ca cu înteme-

iare să păzim simțirile noastre și mintea de patimile ceale necuvioase. Catihizmul 14 = MG, 99, col. 588-589. Cuvîntul 60.

15. f. 18 v-19 v. *Același,* În Vinerea 3 săptămîni o sfîntului post. Cum că nu să cade a ne supune pre însine-întru ispite și pentru pace. Catihizmul 15 = MG. 99, col. 589-590. Cuvîntul 61.

16. f. 20-20 v. *Același,* La sfinții patruzeci de mucenici. Pentru ca să urmăm noi patimilor Domnului. Catihizmul 16 = MG, 99, col. 590-591. Cuvîntul 62.

17. f. 21-22 v. *Același,* În Dumineca a treia a sfîntului post, a închinării sfintei Cruci. Pentru creștinii cei ce au fost uciși în Bulgariia pentru ca să mînînce carne în sfîntul și marele post. Catihizmul 17 = MG, 99, col. 591-592. Cuvîntul 63.

18. f. 22 v-23 v. *Același,* La Buna Vestire a Născătoarei de Dumnezeu. Pentru iconomiia cea prin trup a Domnului nostru Iisus Hristos și cum că să cuvine duhovnicește să prăznuim. Catihizmul 18 = MG, 99, col. 592-596. Cuvîntul 64.

19. f. 23 v-24 v. *Același,* La același praznic. Pentru feciorie. Catihizmul 19 = MG, 99, col. 596-597. Cuvîntul 65.

20. f. 24 v-25 v. *Același,* În Miercurea săptămînii ceii din mijlocul sfîntului post. Cum că Pasha acesta închipuire iaste cătră Pasha cela ce va să fie și veacinic și pentru răbdare. Catihizmul 20 = MG, 99, col. 597-599. Cuvîntul 66.

21. f. 26-26 v. *Același,* În Vinerea săptămînii ceii din mijlocul postului. Cum că cînd vom omorî patimile trupului și vom învia cu faptele bune, atuncea prăznuim și păștim Domnului și Dumnezeului nostru. Catihizmul 21 = MG, 99, col. 599-600. Cuvîntul 67.

22. f. 27-28. *Același,* În Dumineca 4 a sfîntului post. Pentru primăvară și cum că să cade noaă să ne înnoim spre nevoințele ceale din nainte prin răbdarea ispitelor celor ce ni să întîmplă noaă văzute și nevăzut. Catihizmul 22 = MG, 99, col. 600-601. Cuvîntul 68.

23. f. 28-29. *Același,* Iarăși la Dumineca 4 din post. Pentru înjumătățarea sfintei patruzecimi și ca să ne sîrguim și cătră nevoința cea deaceia innainte. Catihizmul 23.

Inc. Fraților și părinților, Darul Prea Sfîntului Duh ne-au adus pre noi pănă la jumătatea prea cinstitei patruzecimi cu inimă bună.

Sf. Și pre cum v-am ajutat pre voi întru Domnul și pre cum am iubit să vă deosebiți voi întru dumnezeiasca slavă, pre carea dea Dumnezeu.

24. f. 29-30 v. *Același,* În Miercurea 5 săptămîni a sfîntului post. La pomenirea sfîntului Platon și cum că cei ce întru necazuri și întru strîmtorări ș-au săvîrșit viața, de neîntristătoare și negrăită bucurie să vor îndulci. Catihizmul 24 = MG, 99, col. 601-602. Cuvîntul 69.

25. f. 30 v-31 v. *Același,* In Vinerea 5 săptămîni a sfîntului post. Pentru ca să suferim noi toată munca dupre urmarea și a lui Hristos și a sfinților Lui. Catihizmul 25 = MG, 99, col. 602-604. Cuvîntul 70.

26. f. 31 v-33. *Același,* In Dumineca 5 a sfîntului post. Pentru viața cea întru Dumnezeu și fericita petreacerea noastră. Catihizmul 26 = MG, 99, col. 682-683. Cuvîntul 131.

27. f. 33-34 v. *Același,* În Miercurea 6 săptămîni a sfîntului post. Pentru pomenirea morții și pentru feciorie. Catihizmul 27 = MG, 99, col. 680-682. Cuvîntul 130.

28. f. 34 v-35 v. *Același,* În Vinerea 6 săptămîni a sfîntului post. Cum că să cuvine a ne păzi pre înșine de cea întru toate vicleniia diavolului și pentru a nu ne deosebi singuri. Catihizmul 28 = MG, 99, col. 604-605. Cuvîntul 71.

29. f. 36-37. *Același,* În Sîmbăta sfîntului Lazăr. Pentru săvîrșirea sfîntului post și învățătură mai nainte de deschiderea mînăstirii. Catihizmul 29 = Κατηχητικόν τουτέστιν αἱ κατηχήσεις τοῦ ἁγίου Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου, μεταγλωττισθεῖσαι μέν εἰς ἁπλήν φράσιν ὑπό ἐναρέτων ἀνδρῶν, νεωστί δέ εἰς τύπον ἐκδοθεῖσαι και ἐτιμελῶς διορθωθεῖσαι, Veneția, 1770, p. 136-137, Cuvîntul 64.

30. f. 37 v-38 v. *Același,* La Dumineca stîlpărilor. Cum că nu să cuvine să ne mîhnim, ci să ne înbărbătăm întru lucrul la care ne-au chiemat pre noi Dumnezeu. Catihizmul 30 = MG, 99, col. 613-614. Cuvîntul 79.

31. f. 38 v-39 v. *Același,* Iarăși la Duminica Stîlpărilor. Cum că să cade cu toată sîrguința și voirea a lucra mîntuirea noastră. Catihizmul 31 = MG, 99, col. 625-626. Cuvîntul 89.

32. f. 39 v-41. *Același,* În Sfînta și Marea Miercuri. Pentru mîntuitoarea patimă și învățătură pentru smerita cugetare și pentru răbdare. Catihizmul 32 = MG, 99, col. 605-606. Cuvîntul 72.

33. f. 41-42. *Același,* În Sfînta și Marea Vineri. Pentru mîntuitoarea patimă a Domnului nostru Iisus Hristos. Catihizmul 33 = MG, 99, col. 606-607. Cuvîntul 73.

34. f. 42-43 v. *Același,* Proimion la cuvîntul cel învățătoriu al celui întru sfinți Părintelui nostru Ioann Gură de Aur, la Sfînta și Marea Duminecă a Paștelui. Cuvîntul 34 = Κατηχητικόν, p. 146-147, Cuvîntul 69.

35. f. 43 v-44 v. *Același,* La Dumineca cea noaă adecă a sfîntului Toma. Pentru ca cu nevoință și cu îngrijare să săvîrșim toată viața noastră. Catihizmul 35 = MG, 99, col. 509-510. Cuvîntul 1.

36. f. 44 v-45 v. *Același,* În Dumineca 3 după Paști a Mironosițelor. Cum că să cuvine a muri noi deapururea cu moartea cea de voe și pentru buna rînduială. Catihizmul 36 = MG, 99, col. 510-511. Cuvîntul 2.

37. f. 45 v-47. *Același,* În Dumineca 4 după Paști a Slăbănogului. Cum că să cuvine noaă a umbla dupre vredniciia rînduielii și cinului monahicesc și a goanei cu carea sîntem goniți pentru Domnul. Catihizmul 37 = MG, 99, col. 512-513. Cuvîntul 3.

38. f. 47-48. *Același,* În Miercurea înjumătățirii Praznicului. Cum că să cade să ne facem pre înșine bine mirositori prin lucrarea faptelor bune. Catihizmul 38 = MG, 99, col. 515-517. Cuvîntul 6.

39. f. 48-49 v. *Același,* La Dumineca 5 după Paști a Samarineancii. Pentru ca să luăm aminte de sinene și să fugim de locurile ceale pierzătoare și de năravurile păcatului. Catihizmul 39 = MG, 99, col. 513-514. Cuvîntul 4.

40. f. 49 v-50 v. *Același,* La Dumineca 6 după Paști a Orbului. Pentru ca cu plăceare de Dumnezeu să petreacem. Catihizmul 40 = Mg, 99, col. 517-518. Cuvîntul 7.

41. f. 50 v-51 v. *Același,* La Înnălțarea Domnului nostru Iisus Hristos. Cum că să cuvine cu curată știință a ne împărtăși cu Sfintele Taini. Catihizmul 41 = MG, 99, col. 518-519. Cuvîntul 8.

42. f. 52-53. *Același,* La Dumineca 7 după Paști. Pentru înfricoșatul divan și pentru ca cu întemeiare să petreacem viața ceastă de acum. Catihizmul 42 = MG, 99, col. 514-515. Cuvîntul 5.

43. f. 53-55 v. *Același,* La Sfînta și Marea Duminecă a Cincizecilea. Pentru Pogorîrea Sfîntului Duh și pentru moartea lui Evtropie. Catihizmul 43 = MG, 99, col. 519-522. Cuvîntul 9.

44. f. 55 v-57. *Același,* La Dumineca tuturor sfinților carea să zice cea mare. Cum că nu numai cei ce prin sînge s-au săvîrșit sînt mucenici, ci și cei ce cu viață dumnezeiască petrec sînt mucenici. Catihizmul 44 = MG, 99, col. 522-523. Cuvîntul 10.

45. f. 57-58. *Același,* La Dumineca 2 după Rusalii. Învățătură pentru pace. Catihizmul 45 = MG, 99, col. 523-524. Cuvîntul 11.

46. f. 58-59. *Același,* La Dumineca 3 după Rusalii. Cum că să cuvine cu frică și cu dragostea lui Dumnezeu a petreace viiața noastră și pentru adormirea fratelui Evdochim. Catihizmul 46 = MG, 99, col. 524-525. Cuvîntul 12.

47. f. 59-60 v. *Același,* La Dumineca 4 după Rusalii. Pentru pomenirea morții și dare de răspuns pentru ceale greșite de noi în viiață înnaintea înfricoșatului divan. Catihizmul 47 = MG, 99, col. 525-527. Cuvîntul 13.

48. f. 60 v-62. *Același,* La Dumineca 5 după Rusalii. După pomenirea sfîntului marelui mucenic Teodor Stratilat. Pentru petreacerea noastră cea dumnezeiască și pentru ca să nu ne teamem întru ispite. Catihizmul 48 = MG, 99, col. 527-528. Cuvîntul 14.

49. f. 62-63 v. *Același,* După pomenirea Mergătoriului Înnainte. Dogmaticesc catihizmu pentru cinstea și închinăciunea sfintelor icoane. Catihizmul 49 = MG, 99, col. 528-530. Cuvîntul 15.

50. f. 63 v-64 v. *Același,* La Dumineca 6 după Rusalii. La începutul secerișului, pentru omorîrea patimilor și pentru secerișul cel duhovnicesc. Catihizmul 50 = MG, 99, col. 530-531. Cuvîntul 16.

51. f. 65-66. *Același,* După pomenirea sfinților apostoli Petru și Pavel. Pentru răbdare și pentru ca să priimim pre cei ce vin la supunere. Catihizmul 51 = MG, 99, col. 534-535. Cuvîntul 19.

52. f. 66-67. *Același,* La Dumineca 7 după Rusalii. Pentru săcerișul cel duhovnicesc și pentru pustniciia și nevoința cea întinsă a robilor lui Hristos. Catihizmul 52 = MG, 99, col. 531-532. Cuvîntul 17.

53. f. 67-68 v. *Același,* La Dumineca 8 după Rusalii. Pentru săcerișu și pentru neînpătimirea celor de aicea dulci și frumoase și pentru dorirea bunătăților celor veacinice. Catihizmul 53 = MG, 99, col. 532-534. Cuvîntul 18.

54. f. 68 v-70. *Același,* La sfînta Schimbare la Față a Domnului nostru Iisus Hristos. Cum că să cuvine a păzi noi frumuseațea sulletului și bunul chip neîntinat și pentru pocăință. Catihizmul 54 = MG, 99, col. 535-536. Cuvîntul 20.

55. f. 70-71 v. *Același,* La pomenirea sfîntului Mihail prea sfințitul mitropolit al Sinadelor. Pentru pomenirea morții întru care și pentru

adormirea lui Mihail prea sfințitului mitropolit al Sinadelor. Catihizmul 55 = MG, 99, col. 536-538. Cuvîntul 21.

56. f. 71 v-73. *Același,* La pomenirea prea sfințitului mitropolit al Halchidonului chir Ioann și pentru adormirea lui. Și cum că ne vom cunoaște unii pre alții întru a doa naștere. Catihizmul 56 = MG, 99, col. 538-539. Cuvîntul 22.

57. f. 73-74. *Același,* La Adormirea Născătoarei de Dumnezeu. Pentru duhovnicescul praznic cel de aicea și pentru căștigarea înpărăției ceriurilor. Catihizmul 57 = MG, 99, col. 539-540. Cuvîntul 23.

58. f. 74-75 v. *Același,* La începutul indictului și al annului nou. Pentru darul lui Dumnezeu cel neajuns și nescovîrșit și pentru dragostea cea către dînsul și pentru urîciunea cea către diavolul și pentru smerita cugetare. Catihizmul 58 = MG, 99, col. 540-542. Cuvîntul 24.

59. f. 75 v-77. *Același,* La culesul viilor. Pentru ca să nu odrăslim noi mărăcini și spini ai patimilor, ci să rodim pre ostenealele faptei bune. Catihizmul 59 = MG, 99, col. 542-543. Cuvîntul 25.

60. f. 77-78 v. *Același,* La Innălțarea cinstitei și de viiață făcătoarei Cruci. Pentru ca să nu ne pogorîm pre înșine în patimile necinstirii, nici să socotim că iaste dulce dezmierdarea. Catihizmul 60 = MG, 99, col. 543-545. Cuvîntul 26.

61. f. 78 v-79 v. *Același,* La sămînță. Pentru sămînța cea duhovnicească și pentru ca să priveghiem întru dumnezeeștile cugetări. Catehizmul 61 = MG, 99, col. 545-546. Cuvîntul 27.

62. f. 79 v-81. *Același,* La sămînătură. Pentru credință și pentru ca nu în deșărt și în zădar să chieltuim viața noastră și cum că vis și umbră sînt ceaste de acum pre lîngă ceale ce vor să fie. Catihizmul 62 = MG, 99, col. 546-547. Cuvîntul 28.

63. f. 81-82 v. *Același,* La pomenirea mucenicului Taddei. Pentru mulțămire și didascalie, pentru închinarea sfintei icoanei lui Hristos și pentru mărturisirea fratelui nostru Taddei. Catihzmul 63 = MG, 99, col. 547-548. Cuvîntul 29.

64. f. 82 v-84. *Același,* La sfîntul Pavel Mărturisitoriul. Pentru negrăită purtarea de grijă a Stăpînului Hristos și pentru întemeiarea și neprihănirea vieții noastre ceii dupre Dumnezeu. Catihizmul 64 = MG, 99, col. 548-550. Cuvîntul 30.

65. f. 84-85 v. *Același,* Mai nainte de adormirea prea cuviosului părintelui nostru Teodor Studitului. Pentru judecata ceaia ce va să fie și cum că goana ceastă de acum de față, unora adecă iaste materie de faptă bună, iar altora de răutate. Catihizmul 65 = MG, 99, col. 550-552. Cuvîntul 31.

66. f. 85 v-86 v. *Același,* La Dumineca 9 după Rusalii. Pentru ca să păzim dumnezeeștile porunci și pentru dreapta îngrozire asupra celor ce să află cu lenevire către mîntuirea lor. Catihizmul 66 = MG, 99, col. 641-643. Cuvîntul 103.

67. f. 87-88. *Același,* In Dumineca 10 după Rusalii. Pentru ca să ne curățim pre înșine de toate patimile și să luăm asupră-ne pre ostenealele faptei bune. Catihizmul 67 = MG, 99, col. 644-645. Cuvîntul 105.

68. f. 88-89. *Acelaşi,* La Dumineca 11 după Rusalii. Pentru curata şi adevărata dragoste şi supunere către igumenul şi pentru înfricoşata cercare a dreptului Judecătoriu. Catihizmul 68 = MG, 99, col. 643-644. Cuvîntul 104.

69. f. 89-90 v. *Acelaşi,* La Dumineca 12 după Rusalii. Pentru ca cu trezvire şi cu priveghiiare să chivernisim corabiia vieţii noastre. Catihizmul 69 = MG, 99, col. 645-646. Cuvîntul 106.

70. f. 90 v-92. *Acelaşi,* La Dumineca 13 după Rusalii. Pentru pomenirea morţii şi pentru ca nu cu lenevire să ne aflăm în vreamea împărtăşirii sfinţitelor taini. Catihizmul 70 = MG, 99, col. 646-648. Cuvîntul 107.

71. f. 92-93. *Acelaşi,* La Dumineca 14 după Rusalii. Pentru ca să fim lesne porniţi către nevoinţele şi luptele faptei bune. Catihizmul 71 = MG, 99, col. 648-649. Cuvîntul 108.

72. f. 93 v-94 v. *Acelaşi,* La Dumineca 15 după Rusalii. Pentru zioa cea mai de pre urmă şi pentru arătarea marelui Dumnezeu şi Mîntuitoriului nostru Iisus Hristos. Catihizmul 72 = MG, 99, col. 653-654. Cuvîntul 112.

73. f. 94 v-96. *Acelaşi,* La Dumineca 16 după Rusalii. Pentru ca nu dupre plecare şi hatîr să facă ceva frăţimei şi iconomul şi ori carele altul întru slujba cea încredinţată lui, ci cu milostivire şi cu iubire de fraţi, ca să se slăvească Dumnezeu. Catihizmul 73 = MG, 99, col. 568-569. Cuvîntul 44.

74. f. 96-97. *Acelaşi,* La Dumineca 17 după Rusalii. Pentru fraţii ce au făcut fără de rînduială, şi învăţătură dojenitoare pentru buna rînduială. Catihizmul 74 = MG, 99, col. 570-571. Cuvîntul 45.

75. f. 97-98 v. *Acelaşi,* La Dumineca 18 după Rusalii. Pentru cei ce s-au sfădit, pentru pace şi blîndeaţe şi domolire şi pentru feciorie. Catihizmul 75 = MG, 99, col. 571-572. Cuvîntul 46.

76. f. 98 v-100. *Acelaşi,* La Dumineca 19 după Rusalii. Inprotiva lui Mihail celui ce păgîneaşte au înpărăţit şi întru răzvrătită credinţă şi pentru ca să nu pătimim noi ceva strein întru ispite. Catihizmul 76 = MG, 99, col. 608-609. Cuvîntul 74.

77. f. 100-101. *Acelaşi,* La Dumineca 20 după Rusalii. Pentru pomenirea morţii şi pentru ca să urîm lumea şi ceale din lume. Catihizmul 77 = MG, 99, col. 610-611. Cuvîntul 76.

78. f. 101-102. *Acelaşi,* La Dumineca 21 după Rusalii. Pentru adevărata şi nemincinoasa supunere şi mărturisirea noastră şi pentru ca să păzim dumnezeeştile porunci. Catihizmul 78 = MG, 99, col. 611-612. Cuvîntul 77.

79. f. 102-103. *Acelaşi,* La Dumineca 22 după Rusalii. Pentru ca cu luare aminte să ascultăm sfintele Scripturi. Catihizmul 79 = MG, 99, col. 612-613. Cuvîntul 78.

80. f. 103-104. *Acelaşi,* La Dumineca 23 după Rusalii. Invăţătură pentru credinţă. Catihizmul 80 = MG, 99, col. 614-615. Cuvîntul 80.

81. f. 104-105. *Acelaşi,* La Dumineca 24 după Rusalii. Pentru dragostea igumenului cea către fraţi şi pentruca să nu ne îndeletnicim întru ceale deşarte ale vieţii, ci să ne întindem către ceale mai înnalte. Catihizmul 81 = MG, 99, col. 615-616. Cuvîntul 81.

82. f. 105-106 v. *Acelaşi,* La Dumineca 25 după Rusalii. Pentru ca să ne curăţim pre înşine de toată întinăciunea prin pocăinţa cea de Dumnezeu dăruită. Catihizmul 82 = MG, 99, col. 616-617. Cuvîntul 82.

83. f. 106 v-107 v. *Acelaşi,* La Dumineca 26 după Rusalii. Mulţămită pentru căci din destul au priimit şi au găzduit pre fraţii cei ce venea la sfinţiia sa. Catihizmul 83 = MG, 99, col. 618-619. Cuvîntul 83.

84. f. 107 v-108 v. *Acelaşi,* La Dumineca 27 după Rusalii. Cum că nu să cuvine a da pricină celor ce caută pricină şi pentru ca să ne nevoim înprotiva patimilor. Catihizmul 84 = MG, 99, col. 619-620. Cuvîntul 84.

85. f. 108 v-109 v. *Acelaşi,* La Dumineca 28 după Rusalii. Didascalie pentru ca să fugim de dulceaţa şi dezmierdarea cea pierzătoare. Catihizmul 85 = MG, 99, col. 620-621. Cuvîntul 85.

86. f. 109 v-110 v. *Acelaşi,* La Dumineca 29 după Rusalii. Pentru mulţămire şi pentru ca să nu şchiopătăm (adecă să nu ne înputinăm) întru ispite. Catihizmul 86 = MG, 99, col. 621-622. Cuvîntul 86.

87. f. 110 v-111 v. *Acelaşi,* La Dumineca 30 după Rusalii. Pentru necăştigarea şi pentruca nu deosebi singuri să vieţuim. Catihizmul 87 = MG, 99, col. 622-623. Cuvîntul 87.

88. f. 111 v-113. *Acelaşi,* La Dumineca 31 după Rusalii. Pentru pomenirea morţii. Catihizmul 88 = MG, 99, col. 623-624. Cuvîntul 88.

89. f. 113-114. *Acelaşi,* La Dumineca 32 după Rusalii. Cum că nu să cade a deşchide uşa diiavolului prin priimirea aducerilor aminte celor reale. Catihizmul 89 = MG, 99, col. 626-627. Cuvîntul 90.

90. f. 114-115. *Acelaşi,* La Dumineca 33 după Rusalii. Pentru ca cu sîrguinţă să ne şireguim înprotivă la războiul pierzătorilor draci. Catihizmul 90 = MG, 99, col. 627-628. Cuvîntul 91.

91. f. 115-116 v. *Acelaşi,* La Dumineca 34 după Rusalii. Cum că nu să cuvine a ne deznădăjdui noi pentru întinderea goanei, ci la Dumnezeu a arunca pricina. Catihizmul 91 = MG, 99, col. 628-629. Cuvîntul 92.

92. f. 116 v-117 v. *Acelaşi,* La Duminica 35 după Rusalii. Pentru cei ce cu dezmierdările trupului s-au amăgit şi apoi iarăşi prin pocăinţă s-au chemat înnapoi. Catihizmul 92 = MG, 99, col. 629-630. Cuvîntul 93.

93. f. 117 v-118 v. *Acelaşi,* Pentru Naşterea Mîntuitoriului nostru Iisus Hristos şi pentru ca cu bună sîrguinţă şi întindere să ne ţinem de pustnicească noastră viiaţă. Catihizmul 93 = MG, 99, col. 552-553. Cuvîntul 32.

94. f. 118 v-119 v. *Acelaşi.* Pentru pomenirea morţii şi pentru umilinţă care s-au zis după o zi de la pomenirea fericitului părintelui nostru Platon. Catihizmul 94 = MG, 99, col. 553-554. Cuvîntul 33.

95. f. 119 v-120 v. *Acelaşi.* Pentru mutarea cea din ceaste de aicea şi pentru odihna şi încetarea cea dintru împărăţiia ceriurilor. Catihizmul 95 = MG, 99, col. 554-555. Cuvîntul 34.

96. f. 120 v-122. *Acelaşi,* La pomenirea sfîntului părintelui nostru Vasilie cel Mare. Pentru feciorie şi pentru chiemarea înnapoi a fratelui Memnon. Catihizmul 96 = MG, 99, col. 555-556 Cuvîntul 35.

97. f. 122-123 v. *Acelaşi,* Pentru ca să fim întăriţi întru mărturisirea noastră şi pentru adormirea fratelui Teodul. Catihizmul 97 = MG, 99, col. 556-558. Cuvîntul 36.

98. f. 123 v-125. *Același,* După Botezul Domnului. Cum că nu să cade a prăznui întru mahmurii și întru beții. Și pentru pomenirea morții. Catihizmul 98 = MG, 99, col. 558-559. Cuvîntul 37.

99. f. 125-126 v. *Același,* Pentru că să cuvine să urmăm viețile sfinților părinților noștri și să rămînem întru aceaia întru carea ne-au chiemat pre noi Dumnezeu. Catihizmul 99 = MG, 99, col. 559-561. Cuvîntul 38.

100. f. 126 v-127 v. *Același,* Cum că să cade a răvni viețile sfinților părinților noștri. Catihizmul 100 = MG, 99, col. 561-562. Cuvîntul 39.

101. f. 127 v-128 v. *Același,* Pentru viețile sfinților părinți. Și pentru ca să petreacem noi întru înnoirea vieții precum ne-am făgăduit întru sfînta shimă. Catihizmul 101 = MG, 99, col. 562-564. Cuvîntul 40.

102. f. 129-130. *Același,* Pentru ca să privim noi viețile sfinților părinți spre a răvni și a le urma isprăvile lor. Catihizmul 102 = MG, 99, col. 564-565. Cuvîntul 41.

103. f. 130-131. *Același,* La pomenirea sfîntului Ioann Gură de Aur și a sfîntului Efrem. Cum că nimic din ceale ce să află la oameni iaste fericit afară de fapta bună, că aceasta singură iaste vreadnică de fericire. Catihizmul 103 = MG, 99, col. 565-567. Cuvîntul 42.

104. f. 131-132 v. *Același,* Pentru mucenicul Taddeu și pentru cuviosul Antonie și pentru facerea de bine a lui Dumnezeu și pentru deprinderea de Dumnezeu priimitoarei și a vieții noastre ceii frumoase. Catihizmul 104 = MG, 99, col. 567-568. Cuvîntul 43.

105. f. 132 v-133. *Același,* Cum că să cuvine neispitit să fie cela ce au ales să viețuiască dupre Dumnezeu și pentru ca să sufere cu mulțămită ceale dureroase, căutînd la darea de plată ceaia ce va să fie. Catihizmul 105 = MG, 99, col. 609-610. Cuvîntul 75.

106. f. 133 v-134 v. *Același,* Pentru ceale ce să socotesc că sînt greale întru viața de obște, dar pricinuitoare de bucurie pentru nădeajdea celor gătite noaă în ceriuri. Catihizmul 106 = MG, 99, col. 630-631. Cuvîntul 94.

107. f. 134 v-136. *Același,* Pentru calea cea strîmtă și necăjită și pentru lăcașul cel bun al vieții ceii veacinice. Catihizmul 107 = MG, 99, col. 631-633. Cuvîntul 95.

108. f. 136 v-137 v. *Același,* Pentru despărțirea fratelui Carterie și învățătură pentru unirea la un gînd și pentru pace. Catihizmul 108 = MG, 99, col. 633-634. Cuvîntul 96.

109. f. 137 v-139. *Același,* Pentru ca să ne strîngem și să ne ferim noi de cei ce au căzut în certări și canonisiri și iarăși s-au dus și s-au dat în partea celor de altă credință. Catihizmul 109 = MG, 99, col. 635-636. Cuvîntul 97.

110. f. 139-140. *Același,* Pentru ca să ne supunem igumenului și ca cu mulțămită să suferim pătimirile supunerii. Catihizmul 110 = MG, 99, col. 636-637. Cuvîntul 98.

111. f. 140-141 v. *Același,* Pentru ca să ne pironim noi cu frica lui Dumnezeu ca să putem scăpa de năvălirea cea de suflete pierzătoare a dracilor. Catihizmul 111 = MG, 99, col. 637-638. Cuvîntul 99.

112. f. 141 v-142 v. *Același,* Pentru ca întru ceale deadreapta cu isteține să îndreptăm mintea noastră spre negrăitele frumuseți ale zidi-

rilor lui Dumnezeu. Catihizmul 112 = MG, 99, col. 638-639. Cuvîntul 100.

113. f. 142 v-143 v. *Acelaşi,* Pentru înomenirea lui Hristos şi plîngere pentru fraţii cei ce s-au depărtat şi învăţătură pentru întemeiarea lor. Catihizmul 113 = MG, 99, col. 639-640. Cuvîntul 101.

114. f. 143 v-144 v. *Acelaşi,* Cum că prin adevărata smerenie scăpăm de măestriile dracilor ceale în multe chipuri. Catihizsmul 114 = MG, 99, col. 640-641. Cuvîntul 102.

115. f. 144 v-146. *Acelaşi,* Pentru adormirea fratelui Teosost. Şi pentru ca cu blagocestie şi cu cuvioşie să vieţuim. Catihizmul 115 = MG, 99, col. 649-650. Cuvîntul 109.

116. f. 146-147. *Acelaşi,* Pentru vieţuirea noastră cea de bucurie făcătoare şi pentru ca să nu ne trîndăvim întru lupta vrăjmaşului. Catihizmul 117 = MG, 99, col. 650-651. Cuvîntul 110.

117. f. 147-148 v. *Acelaşi,* Pentru răbdare şi umilinţă. Catihizmul 117 = MG, 99, col. 652-653. Cuvîntul 111.

118. f. 148 v-149 v. *Acelaşi,* Pentru credinţă şi dragoste şi feciorie. Catihizmul 118 = MG, 99, col. 654-656. Cuvîntul 113.

119. f. 149 v-151. *Acelaşi,* Pentru petreacerea monahicească şi pentru starea înprotivă la eresul cela ce s-au fost ridicat atuncea. Catihizmul 119 = MG, 99, col. 655-657. Cuvîntul 114.

120. f. 151-152. *Acelaşi,* Pentru pomenirea morţii şi pentru adormirea fratelui Iacov şi pentru pocăinţă. Catihizmul 120 = MG, 99, col. 659-660. Cuvîntul 115.

121. f. 152-153. *Acelaşi,* Pentru ispitele şi necazurile ceale din mîini văzute şi nevăzute şi pentru dobîndirea vieţii ceii fericite. Catihizmul 121 = MG, 99, col. 660-661. Cuvîntul 116.

122. f. 153 v-154 v. *Acelaşi,* Pentru odihnirea fratelui Memnon şi poruncire pentru să nu petreacă cineva singur, ca să scăpăm de patimile ceale făcătoare de stricăciune care să fac întru noi. Catihizmul 122 = MG, 99, col. 661-662. Cuvîntul 117.

123. f. 155-156. *Acelaşi,* Pentru păzirea şi întemeiarea mărturisirii ceii neabătute şi pentru supunerea noastră şi pentru luarea aminte cea cu întindere şi pentru deşteptarea cea întru slujbe. Catihizmul 123 = MG, 99, col. 662-664. Cuvîntul 118.

124. f. 156 v-158. *Acelaşi,* Cum că cela ce caută pre Dumnezeu prin păzirea dumnezeeştilor porunci neînfricoşat iaste în vreamea eşirii din trup de năvălirea dracilor şi pentru pomenirea morţii şi pentru dragoste. Catihizmul 124 = MG, 99, col. 664-665. Cuvîntul 119.

125. f. 158-159 v. *Acelaşi,* Cum că nu să cuvine cei răstigniţi lumii să se uimească întru ceale deşarte ale vieţii, ci să se sue cătră ceale mai înnalte. Catihizmul 125 = MG, 99, col. 665-667. Cuvîntul 120.

126. f. 159 v-161. *Acelaşi, Pentru* pomenirea morţii şi pentru un stareţ oarecarele cinstit ce s-au săvîrşit. Catihizmul 126 = MG, 99, col. 667-668. Cuvîntul 121.

127. f. 161-162. *Acelaşi,* Pentru ca cu statornicie şi cu bărbăţie de suflet să slujim Domnului şi ca cu întindere să săvîrşim drumul pustniciei noastre. Catihizmul 127 = MG, 99, col. 668-669. Cuvîntul 122.

128. f. 162-163 v. *Același,* Pentru ca fără de pregetare să călătorim în călătoriia noastră cea duhovnicească și să urîm ceale dulci și frumoase ale vieții aceștiia și pentru fericitul lăcașul nostru. Catihizmul 128 = MG, 99, col. 669-671. Cuvîntul 123.

129. f. 163 v-165. *Același,* Pentru ca să nu deschidem noi ușă patimilor, ci afară de poftele ceale necuvioase să fim. Cathizimul 129 = MG, 99, col. 671-672. Cuvîntul 124.

130. f. 165-166 v. *Același,* Pentru ascultare și pentru ca cu credință și din inimă curată spre slujbe să ne sîrguim. Catihizmul 130 = MG, 99, col. 672-676. Cuvîntul 125.

131. f. 166 v-167 v. *Același,* Cum că să cade cei răstigniți lumii prin adevărata supunere și lepădare de lume cu bucurie să priimească despărțirea de trup. Catihizmul 131 = MG, 99, col. 675-676. Cuvîntul 126.

132. f. 167 v-169. *Același,* Pentru ca cu îndrăzneală și cu bărbăție a sta înprotivă ispitelor celor omenești care să rîdică asupră-ne. Catihizmul 132 = MG, 99, col. 676-678. Cuvîntul 127.

133. f. 169-170. *Același,* Pentru supunere și tăiarea voilor. Catihizmul 133 = MG, 99, col. 678-679. Cuvîntul 128.

134. f. 170-171 v. *Același,* Cum că să cuvine prin statornică luare aminte a ne nevoi înprotiva dușmanilor celor nevăzuți și pentru ca să fugim de înpărtășirea ereticilor. Catihizmul 134 = MG, 99, col. 679-680. Cuvîntul 129.

135. f. 171 v-172 v. *Același,* Pentru adormirea fratelui Grigorie și pentru ca să ne gătim noi deapururea către eșire. Catihizmul 135 = MG, 99, col. 683-684. Cuvîntul 132.

136. f. 173-174. *Același,* Pentru mîntuitoarea mărturisire și cum că să cuvine fiește carele dupre darul care l-au luat să înpărtășască și pre alții. Catihizmul 136 = MG, 99, col. 684-685. Cuvîntul 133.

137. f. 174-175 v. *Același,* Pentru ca să nu pătimim ceva strein întru certările ceale de la igumenul și cum că prin multe necazuri ni să cade noaă a întra întru înpărățiia ceriurilor. Catihizmul 137 = MG, 99, col. 685-688. Cuvîntul 134.

138. f. 176-180 v. *Același,* Diiata = MG, 99, col. 1813-1824.

139. f. 181-190. A lui *Nafcratie monahului* epistolie către toți ucenicii sfîntului Teodor Studitului = MG, 99, col. 1825-1849.

f. 100 v. Albă.

f. 191. *Sfîntul Teodor Studitul,* Stihuri iamvicești la fealiuri de pricini.

1. f. 191. *Același,* La moaștele sfinților mucenici = I, MG, 99, col. 1780.

2. f. 191. *Același,* La chilia Părintelui nostru — II, MG, 99, col. 1780.

3. f. 191-191 v. *Același,* La cei ce să leapădă de lume = III, MG, 99, col. 1780-1781.

4. f. 191 v. *Același,* La igumen = IV, MG, 99, col. 1781.

5. f. 191 v. *Același,* La ascultători = V, MG, 99, col. 1781.

6. f. 191 v-192. *Același,* La povățuitoriu = VI, MG, 99, col. 1781.

7. f. 192. *Același,* La iconomul = VII, MG, 99, col. 1781.

8. f. 192-192 v. *Același,* La cei ce stăpînesc cu știință = VIII, MG, 99, col. 1781-1784.

9. f. 192 v. *Același*, La judecători = IX, MG, 99, col. 1784.
10. f. 192 v. *Același*, La începătoriu = X, MG, 99, col. 1784.
11. f. 192 v-193. *Același*, La începătoriu = XI, MG, 99, col. 1784.
12. f. 193. *Același*, La chelariu = XII, MG, 99, col. 1784.
13. f. 193. *Același*, La trapezariul = XIII, MG, 99, col. 1784-1785.
14. f. 193-193 v. *Același*, La bucătariu = XIV, MG, 99, col. 1785.
15. f. 193 v. *Același*, La cei preste haine = XV, MG, 99, col. 1785.
16. f. 193 v-194. *Același*, Îndemnare la rugăciune = XVI, MG, 99, col. 1785.
17. f. 194. *Același*, La bolnicearul = XVII, MG, 99, col. 1785.
18. f. 194. *Același*, La bolnavi = XVIII, MG, 99, col. 1785-1788.
19. f. 194-194 v. *Același*, La cizmari = XIX, MG, 99, col. 1788.
20. f. 194 v. *Același*, Rugăciune pentru somn = XX, MG, 99, col. 1788.
21. f. 194 v-195. *Același*, Pentru neamăgirea de ceaste trecătoare = XXI, MG, 99, col. 1788.
22. f. 195. *Același*, La mireni = XXII, MG, 99, col. 1788.
23. f. 195. *Același*, La călătoriu = XXIII, MG, 99, col. 1789.
24. f. 195-195 v. *Același*, Pentru calea cea lucrătoare = XXIV, MG, 99, col. 1789.
25. f. 195 v. *Același*, La staul = XXV, MG, 99, col. 1789.
26. f. 195 v. *Același*, La portariu = XXVI, MG, 99, col. 1789.
27. f. 195 v-196. *Același*, La ascultătorii cei ce să trimit afară = XXVII, MG, 99, col. 1789.
28. f. 196. *Același*, La aceiași = XXVIII, MG, 99, col. 1789-1792.
29. f. 196. *Același*, La sfintele Daruri = XXIX, MG, 99, col. 1792.
30. f. 196-196 v. *Același*, La închinarea de icoane = XXX, MG, 99, col. 1792.
31. f. 196 v. *Același*, Alta la aceaiași = XXXI, MG, 99, col. 1792.
32. f. 196 v. *Același*, Alta de cătră fața icoanei lui Hristos = XXXII, MG, 99, col. 1792.
33. f. 197. *Același*, Alta la aceaiași = XXXIII, MG, 99, col. 1792-1793.
34. f. 197. *Același*, Alta la aceaiași = XXXIV, MG, 99, col. 1793.
35. f. 197. *Același*, Alta la aceaiași = XXXV, MG, 99, col. 1793.
36. f. 197. *Același*, Alta de cătră fața icoanei Maicii lui Dumnezeu = XXXVI, MG, 99, col. 1793.
37. f. 197-197 v. *Același*, Cătră Născătoarea de Dumnezeu = XXXVII, MG, 99, col. 1793.
38. f. 197 v. *Același*, De cătră Maica lui Dumnezeu = XXXVIII, MG, 99, col. 1793.
39. f. 197 v. *Același*, Alta de cătră fața lui Hristos = XXXIX, MG, 99, col. 1793.
40. f. 197 v. *Același*, Alta spre Născătoarea de Dumnezeu = XL, MG, 99, col. 1793.
41. f. 197 v. *Același*, Alta pentru închinarea icoanei lui Hristos = XLI, MG, 99, col. 1793.
42. f. 197 v. *Același*, Alta pentru sfintele Daruri = XLII, MG, 99, col. 1793.
43. f. 197 v-198. *Același*, Alta la aceaiași = XLIII, MG, 99, col. 1796.

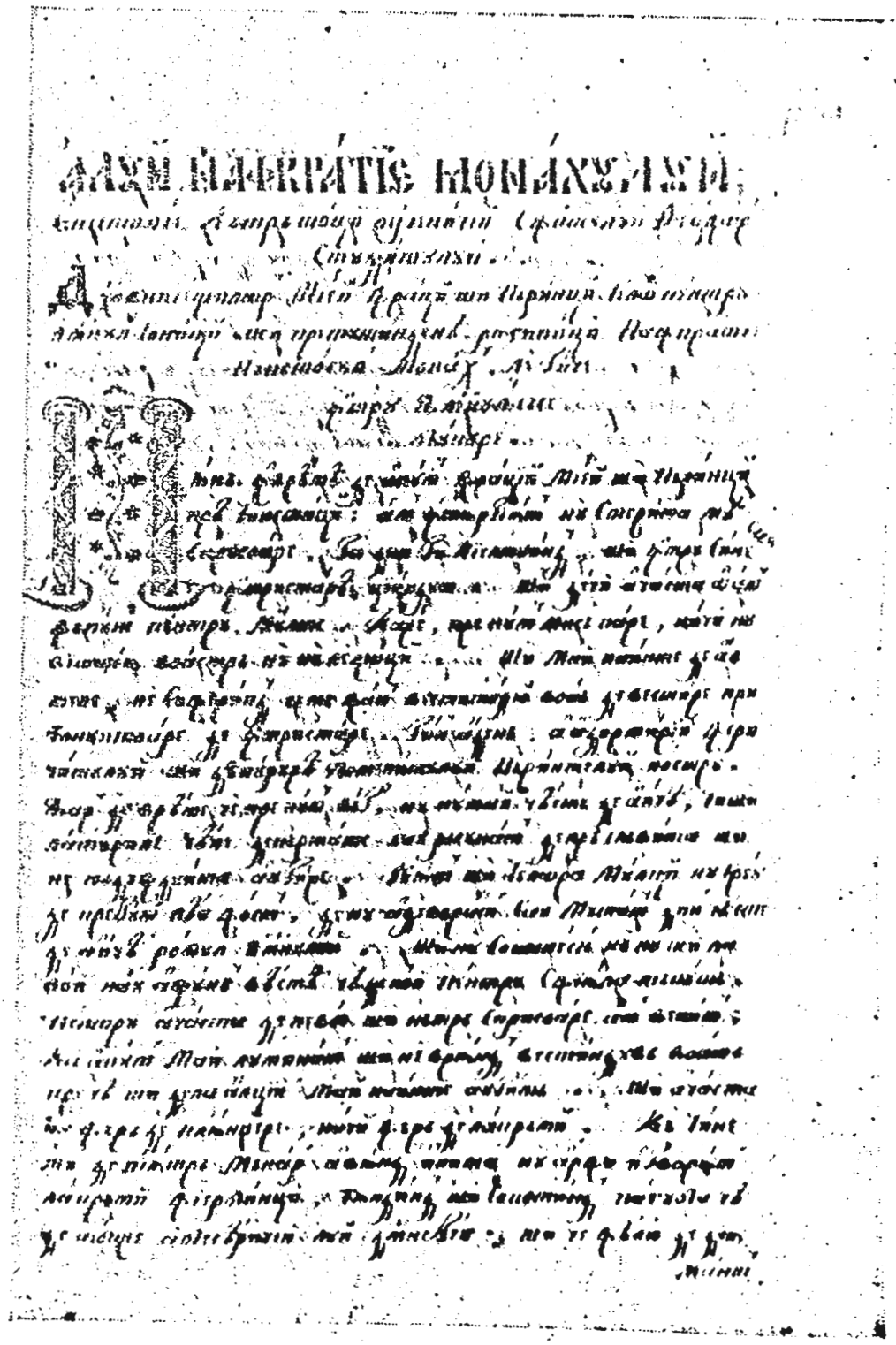

Planșa VIII. Foaia 181 din *ms. 6.* Copist *Antonie Ierodiaconul.*

44. f. 198. *Acelaşi,* Alta la aceaiaşi = XLIV, MG, 99, col. 1796.
45. f. 198. *Acelaşi,* Alta îndemnătoare = XLV, MG, 99, col. 1796.
46. f. 198. *Acelaşi,* Alta la aceaiaşi = XLVI, MG, 99, col. 1796.
47. f. 198. *Acelaşi,* La cruce = XLVII, MG, 99, col. 1796.
48. f. 198. *Acelaşi,* Alta la aceaiaşi = XLVIII, MG, 99, col. 1796.
49. f. 198. *Acelaşi,* Alta la aceaiaşi = XLIX, MG, 99, col. 1796.
50. f. 198. *Acelaşi,* Alta la aceaiaşi = L, MG, 99, col. 1796.
51. f. 198. *Acelaşi,* Alta la aceaiaşi = LI, MG, 99, col. 1796.
52. f. 198-198 v. *Acelaşi,* Alta la aceaiaşi = LII, MG, 99, col. 1796.
53. f. 198 v. *Acelaşi,* Alta la aceaiaşi = LIII, MG, 99, col. 1796.
54. f. 198 v. *Acelaşi,* Alta la aceaiaşi = LIV-LVII, MG, 99, col. 1796.
55. f. 198 v. *Acelaşi,* Alta la aceaiaşi = LVIII, MG, 99, col. 1796.
56. f. 198 v. *Acelaşi,* Alta de către faţa crucii = LIX, MG, 99, col. 1797.
57. f. 198 v. *Acelaşi,* Alta = LX, MG, 99, col. 1797.
58. f. 198 v199. *Acelaşi,* Alta la icoana Mergătoriului Innainte = LXI, MG, 99, col. 1797.
59. f. 199. *Acelaşi,* la Ioann Teologul = LXII, MG, 99, col. 1797.
60. f. 199. *Acelaşi,* la sfîntul Pavel = LXIII, MG, 99, col. 1797.
61. f. 199. *Acelaşi,* la sfîntul Zahariia = LXIV, MG, 99, col. 1797.
62. f. 199. *Acelaşi,* La sfîntul Dionisie = LXV, MG, 99, col. 1797.
63. f. 199. *Acelaşi,* la sfîntul Vasilie — LXVI, MG, 99, col. 1797.
64. f. 199-199. v. *Acelaşi,* La sfîntul Grigorie = LXVII, MG, 99, col. 1797.
65. f. 199 v. *Acelaşi,* La sfîntul Grigorie făcătoriul de minuni = LXVIII, MG, 99, col. 1797.
66. f. 199 v. *Acelaşi,* La sfîntul Epifanie = LXIX, MG, 99, col. 1797.
67. f. 199 v. *Acelaşi,* La sfîntul Ignatie = LXX, MG, 99, col. 1797.
68. f. 199 v. *Acelaşi,* La sfîntul Atanasie = LXXI, MG, 99, col. 1800.
69. f. 199 v. *Acelaşi,* La sfîntul Ioann Hrisostomul = LXXII, MG, 99, col. 1800.
70. f. 199 v. *Acelaşi,* La sfîntul Chirill = LXXIII, MG, 99, col. 1800.
71. f. 200. *Acelaşi,* La sfîntul Grigorie Nisis = LXXIV, MG, 99, col. 1800.
72. f. 200. *Acelaşi,* La sfîntul Teodor Sicheotul = LXXV, MG, 99, col. 1800.
73. f. 200. *Acelaşi,* La sfîntul Antonie = LXXVI, MG, 99, col. 1800.
74. f. 200. *Acelaşi,* La sfîntul Ilarion = LXXVII, MG, 99, col. 1800.
75. f. 200. *Acelaşi,* La sfîntul Eftimie = LXXVIII, MG, 99, col. 1800.
76. f. 200. *Acelaşi,* La sfîntul Savva = LXXIX, MG, 99, col. 1800.
77. f. 200-200 v. *Acelaşi,* La sfîntul Dalmat = LXXX, MG, 99, col. 1800.

78. f. 200 v. *Același,* La sfîntul Pahomie = LXXXI, MG, 99, col. 1800.

79. f. 200 v. *Același,* La sfîntul Arsenie = LXXXII, MG, 99, col. 1800-1801.

80. f. 200 v. *Același,* La sfîntul Teodosie = LXXXIII, MG, 99, col. 1801.

81. f. 200 v. *Același,* La cuviosul Die = LXXXIV, MG, 99, col. 1801.

82. f. 200 v. *Același,* La sfîntul Hristofor = LXXXV, MG, 99, col. 1801.

83. f. 201. *Același,* La sfîntul Petru = LXXXVI, MG, 99, col. 1801.

84. f. 201. *Același,* La sfîntul Andrei = LXXXVII, MG, 99, col. 1801.

85. f. 201. *Același,* Alta = LXXXVIII, MG, 99, col. 1801.

86. f. 201. *Același,* La sfînta Eufimiia = LXXXIX, MG, 99, col. 1801.

87. f. 201. *Același,* La sfîntul Ioann Teologul = XC, MG, 99, col. 1801.

88. f. 201. *Același,* La besearica Născătoarei de Dumnezeu tristihuri = XCI, MG, 99, col. 1801.

89. f. 201-201 v. *Același,* La pînza cea zugrăvită = XCII, MG, 99, col. 1801.

90. f. 201 v. *Același,* La icoana lui Hristos = XCIII, MG, 99, col. 1801.

91. f. 201 v. *Același,* La cel închis = XCIV, MG, 99, col. 1801-1804.

92. f. 201 v. *Același,* La cel ce viețuiaște bine = XCV, MG, 99, col. 1804.

93. f. 201 v-202. *Același,* La monahii cei înbunătățiți = XCVI, MG, 99, col. 1804.

94. f. 202. *Același,* La suflet = XCVII, MG, 99, col. 1804.

95. f. 202. *Același,* La temnița Halchitului = XCVIII, MG, 99, col. 1804.

96. f. 202. *Același,* Alta = XCIX, MG, 99, col. 1804.

97. f. 202. *Același,* Alta = C, MG, 99, col. 1804.

98. f. 202 v. *Același,* Alta = CI, MG, 99, col. 1805.

99. f. 202 v. *Același,* La luminări = CII, MG, 99, col. 1805.

100. f. 202 v. *Același,* La sîrguința cetirii = CIII, MG, 99, col. 1805.

101. f. 202-v. *Același,* Epigrammă la casa de mueri streine = CIV, MG, 99, col. 1805.

102. f. 202 v. *Același,* La streini = CV, MG, 99, col. 1805.

103. f. 202 v. *Același,* La oprirea cuvîntului.

Inc. Cela ce voiaște să oprească limba mea greșaște
Sf. Pentru care aicea o Vizantie, de mult mă păzești.

104. f. 203. *Același,* La loc frumos.

Inc. Frumos e acum și bun cu așăzarea
Sf. Unde ceatele dreptilor să desfătează.

105. f. 203. *Acelaşi,* Alta.

Inc. Cunoscînd socotealele încă şi tîlcuirile celor patru
Sf. Spre părinteasca oarecum laudă săvîrşit.

106. f. 203. *Acelaşi,* La eşirea din viiaţă.

Inc. Locul acesta grădină a mormînturilor fiind
Sf. Deaca aceastea le vei priimi, luminare sufletului vei dobîndi.

107. f. 203-203 v. *Acelaşi,* La soru-sa.

Inc. Groapa ceasta e ţie margine a tot drumul
Sf. Ca bine să trec viiaţa ceastă mult învîrtită.

108. f. 203 v. *Acelaşi,* Cuvînt de îngropare la mireni.

Inc. O amarule morminte, mărginitoriule al vieţii .
Sf. Duhul aceştiia, Stăpînul tuturor.

109. f. 203 v. *Acelaşi,* La mînăstire de bărbaţi = CVI, MG, 99, col. 1805.

110. f. 203 v-204. *Acelaşi,* Despre mînăstire = CVII, MG, 99, col. 1805.

111. f. 204. *Acelaşi,* la priimitoriul de streini = CVIII, MG, 99, col. 1805.

112. f. 204. *Acelaşi,* Despre faţa lui Leon = CIX, MG, 99, col. 1805.

113. f. 204. *Acelaşi,* La mormînt = CX, MG, 99, col. 1808.

114. f. 204-204 v. *Acelaşi,* La Stefan = CXI, MG, 99, col. 1808.

115. f. 204 v. *Acelaşi,* La casă adecă besearică = CXII, MG, 99, col. 1808.

116. f. 204 v. *Acelaşi,* La un adormit = CXIII, MG, 99, col. 1808.

117. f. 204 v. *Acelaşi,* La lepădarea de lume a lui Leon = CXIV, MG, 99, col. 1808.

118. f. 205. *Acelaşi,* La Anna soţiia lui = CXV, MG, 99, col. 1808.

119. f. 205. *Acelaşi,* Alta la Evdochiia = CXVI, MG, 99, col. 1808-1809.

120. f. 205-205 v. *Acelaşi,* La Irina = CXVII, MG, 99, col. 1809.

121. f. 205 v. *Acelaşi,* La aceaiaşi = CXVIII, MG, 99, col. 1809.

122. f. 205 v. *Acelaşi,* La Dionisie = CXIX, MG, 99, col. 1809.

123. f. 205 v. *Acelaşi,* La întrarea mînăstirii = CXX, MG, 99, col. 1809.

124. f. 205 v. *Acelaşi,* La Teofil = CXXI, MG, 99, col. 1809.

125. f. 205 v-206. *Acelaşi,* La Pamfil = CXXII, MG, 99, col. 1809.

126. f. 206. *Acelaşi,* Epistolie cătră grammatic = CXXIII, MG, 99, col. 1809.

127. f. 206. *Acelaşi,* La cuviosul părintele nostru Teodor = CXXIV, MG, 99, col. 1812.

f. 206-209 v. Albe.

Însemnări de la întîia mînă:

f. 1. În inițiala F: *1805, Iul < ie > 24, Antonie ierodiacon.*

f. 28: *Întru cea de la Stavronichita.*

f. 115: *Cînd sînt cîșlegi mai multe.*

f. 119 v: *S-au zis între praznice.*

f. 122: *Care s-au zis între praznice.*

f. 206: *Sfîrșitul tîlmăcirii catihizmurilor sfîntului Teodor Studitului, care s-au făcut în Sfîntul Munte al Atonului spre folosul cel de obște al rumînești lor monahi, în anul 1804.*

«Blagoslovește, Părinte» din prima catehză și orînduirea catehezelor pe duminicile și sărbătorile de peste an, ne arată că textul în forma aceasta avea o destinație cultică. Manuscrisul este un omiliar pentru întreg anul.

Textul catehezelor din manuscrisul nostru reprezintă o altă tradiție manuscris decît textele editate ale catehezelor: *ediția din Migne* (care, de altfel, ne dă numai textul latin, în afară de catehezele 41, 64, 65, 114 și 125 și cîteva fragmente în catehezele 2, 9, 30, 31 și 69) și *ediția în neogreacă tipărită la Veneția* în 1770. N-aș putea spune care e raportul manuscrisului nostru cu ediția din 1891 de la Paris a lui Auvray și Tougard, întrucît n-am putut-o găsi. Manuscrisul nostru are altă ordine a catehezelor, alte titluri, mai multe cateheze, dintre care una, nr. 23, inedită și face parte din aceeași familie ca și manuscrisul grec nr. 962 din Biblioteca Academiei Republicii Populare Romîne, care ne transmite, într-o copie din sec. XVI, catehezele Sfîntului Teodor Studitul din perioada postului mare.

Versurile iambice, la fel, reprezintă tot o altă tradiție manuscris, față de textul publicat în Migne. Versurile de la numerele 103-108 nu le-am găsit în edițiile ce le-am avut la îndemînă.

Pr. D. FECIORU

PATRIARHIA ROMÂNĂ
BIBLIOTECA
SFÂNTUL SINOD

NOTE BIBLIOGRAFICE

PANAIT KANELLOPULOS, *M-am născut în 1402*, Atena, 1957 (pp. 730).

Fostul profesor de la universitatea din Atena, Panait Kanellopulos, care, dedicîndu-se activităţii publice a părăsit catedra, a continuat să se arate şi mai departe acelaşi intelectual pasionat de litere, de filozofie şi mai ales de trecutul îndepărtat al neamului său. O seamă de lucrări istorico-literare şi filozofice ca: «Istoria spiritului european» (ed. I-1942; ed. II-1947), «Creştinismul şi epoca noastră» (1953), «Dialoguri ateniene-Grecia şi creştinismul», (1950), «Sfîrşitul lui Zaratustra» (1956), «Prolegomene la o metafizică» (1956), în care autorul se arată un literat şi un filozof desăvîrşit, l-au urcat, încetul cu încetul către cea mai înaltă distincţie, premiul Academiei din Atena pentru litere, care i-a şi fost acordat pentru această ultimă lucrare a sa, în martie 1958.

Se pare că tema de predilecţie a preocupărilor lui Panait Kanellopulos o formează elenismul, creştinismul şi Bizanţul, pe care le studiază şi le înfăţişează nu numai pe bază de izvoare, ci şi în lumina ultimelor cercetări ştiinţifice. In «Dialoguri ateniene» autorul, sub forma unor dialoguri, se ocupă de vasta problemă «Grecia şi creştinismul», îmbrăţişînd perioada de timp dintre anul 51, adică sosirea Sf. Apostol Pavel la Atena şi pînă la 529, anul închiderii de către Justinian a ultimelor şcoli filozofice de la Atena. In lucrarea de faţă, sub formă de autobiografie, autorul înfăţişează istoria apusului Bizanţului, începînd cu ultimele lui zile şi pînă la crepusculul care a urmat apusul acela şi la ridicarea ţinuturilor greceşti, mai ales a Peloponezului şi a Cretei, din care aveau să iasă primele raze ale aurorii reînvierii neamului grecesc.

Lucrarea de faţă cuprinde trei cărţi şi un epilog. Cartea I, care ţine loc şi de introducere se compune din trei capitole: a) «M-am născut în Patras», în care se înfăţişează situaţia Patrelor la începutul sec. XV; b) «Neamul şi împăraţii», în care sînt înfăţişaţi împăraţii bizantini în raporturile lor cu neamul grecesc şi c) «In Atena lui Antoniu Atzaghioli», unde arată situaţia Atenei în timpul stăpînirii franceze, cu care prilej autorul vorbeşte şi de transformarea Partenonului în biserică creştină. Partea propriu zisă a lucrării o alcătuiesc cărţile II şi III. Fiecare dintre aceste cărţi cuprinde cîte trei capitole şi anume: Cartea I: a) «Constantin Paleologul în Patras»; b) «La Mistra cu Pleton»; c) «Constantinopolul în 1437». Cartea II: a) «Veneţia, Ferrara, Florenţa»; b) «Mistra şi ultima acţiune a neamului»; c) «A căzut Constantinopolul». Cel din urmă stadiu al acestei biografii îl constituie o mînăstire din Creta, unde se presupune că se refugiază autorul, după căderea Constantinopolului şi unde îşi scrie epilogul lucrării, care este în acelaşi timp un epilog al întregii istorii tragice de pînă la 1472. Lucrarea se încheie cu cîteva însemnări lămuritoare şi bibliografice.

Autorul îşi epuizează informaţiile din izvoare de mîna întîi (D. Kydonis, Bessarion, G. Sholarul, M. Eugenic, Sfrantzi, Duca, Silv. Spiropulos, Kritobulos, Laon. Halkokondilis, Cronica Moreei, N. Machiavelli etc. cum şi alte multe din sec. XVI şi XVII). Lăsînd la o parte vastele cunoştinţe ale autorului în legătură cu Bizanţul, cu Apusul şi cu istoria bisericească a sec. XV, caracteristic în lucrarea de faţă rămîne felul autorului de a considera trecutul din punct de vedere istoric şi social, ca şi interesul viu şi susţinut faţă de chestiunile religioase şi teologice ale timpului. Excursurile istorice, topografice, politice, economice şi chiar artistice pe care le întîlnim în lucare, constituie o contribuţie de seamă la înţelegerea epocii respective şi a civilizaţiei ei.

O impresie deosebită produce familiaritatea autorului cu scriitorii mistici bizantini, mai ales Ion Scărarul şi Simeon Noul Teolog, pe acesta din urmă numindu-l în repetate rînduri «poetul lui drag». Progresul pe care l-a făcut autorul, de la primele lucrări şi pînă în momentul de faţă, cu privire la înţelegerea Bisericii Ortodoxe şi a întîistătătorilor ei, care au luat parte activă la tot progresul şi la toate străduaniile mari ale Bizanţului, se vădeşte în entuziasmul cu care autorul vorbeşte, de data aceasta, despre Biserica Ortodoxă, despre Sfîntul Munte şi despre misticismul ortodox. «Neamul nostru poate că are mai multă nevoie de Sfîntul Munte — zice autorul într-un loc — decît

In concluzie, profesorul Diulgherov arată că Biserica lui Hristos este una și unică. Ea este organism viu, divino-uman ; ea este nedespărțită. Există numai o singură Biserică a lui Hristos. Pentru aceasta, toți care mărturisesc pe Hristos-Dumnezeu-Omul, trebuie să se întoarcă în Biserica lui Hristos, să alcătuiască o turmă (Ioan X, 16) «cu o inimă», cu o rațiune și o voință (Fapt. Ap. IV, 32 ; II, 44 ; Romani X, 10 ; Efeseni IV, 4 ; I Coloseni II, 17), ca să preîntîmpine puterea satanei. Contrariu, ei vor fi acuzați că n-au putut să recunoască semnele vremilor (Matei XVI, 3) și că «ziua ca furul» (I Coloseni V, 4) i-a surprins.

Trebuie să menționăm că și această operă, de asemenea, nu este definitiv terminată.

*

Ultima sinteză dogmatică a teologiei bulgare prezintă, după cum am văzut, într-o formă clară și concisă, adevărurile credinței creștine.

Studiile dogmatice ale profesorului Dimitär Diulgherov argumentează destul de judicios și vin cu numeroase mărturii pline de autoritate, ca să demonstreze temeinicia învățăturii creștine, aducînd un real folos teologiei ortodoxe și credincioșilor. care doresc să se zidească pe sine și să contribuie la consolidarea învățăturii creștine.

CATALOGUL MANUSCRISELOR DIN BIBLIOTECA PATRIARHIEI ROMÎNE *

IV 7

7

SFÎNTUL CHIRIL AL IERUSALIMULUI, Opera Completă

Traducere de ISAAC DASCĂLUL

Sec. XVIII-XIX (1799-1801) ; hîrtie ; 207 foi 33×24. Scriere cursivă, cerneală neagră; titlurile, colontitlurile, inițialele și notele marginale cu cerneală roșie ; inițialele ornate ; unele inițiale în 4 culori; 30 și 32 rînduri pe pagină. Două condeie. Legătură veche în piele. Manuscrisul e corectat de întîia mînă. A aparținut Mînăstirii Căldărușani. Numere vechi de bibliotecă : pe color : «Manus. 2» ; în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2245.

1. f. 1-3 v. *Luna lui Martie în 18 zile, pomenirea celui întru sfinți părintelui nostru Chirill arhiepiscopul Ierusalimului* = Sf. Dimitrie al Rostovului, Книга житїй святыхъ, III, Moscova, 1762, f. 91 v-93.

2. f. 4-15 v. *Mărturii ale celor vechi pentru sfîntul Chirill Ierusalimleanul și pentru scripturile lui* = Migne, Patrologia Graeca (citat mai jos MG), vol. 33, col. 293-321.

3. f. 4. *Sf. Vasilie,* În voroava 13, pagina 413 = MG, 33, col. 293.

4. f. 4. Soborul a toată lumea a Țarigradului = MG, 33, col. 293.

5. f. 4. *Teodorit,* Besericeasca istorie, Cartea 5, Cap. 9 = MG, 33, col. 293.

6. f. 4. *Sf. Epifanie, Eresul 66* = MG, 33, 293.

7. f. 4-4 v. *Același,* În eresul 73 = MG, 33, col. 293-296.

8. f. 4 v-5. *Rufin,* Istoricul Bisericesc = MG, 33, col. 296.

9. f. 5. *Sf. Ieronim,* În Hronicul său = MG, 33, col. 296.

10. f. 5-5 v. *Același,* În catalogul scriitorilor bisericești = MG, 33, col. 296.

11. f. 5 v. *Sf. Nil* = MG, 33, col. 297.

12. f. 5 v. *Filostorghie,* Bisericeasca istorie = MG, 33, col. 297.

13. f. 5 v. *Sf. Proclu patriiarhul Țarigradului și sf. Vasilie al Seleftchiei* = MG, 33, col. 297.

* Continuare din nr. 5-6, p. 387.

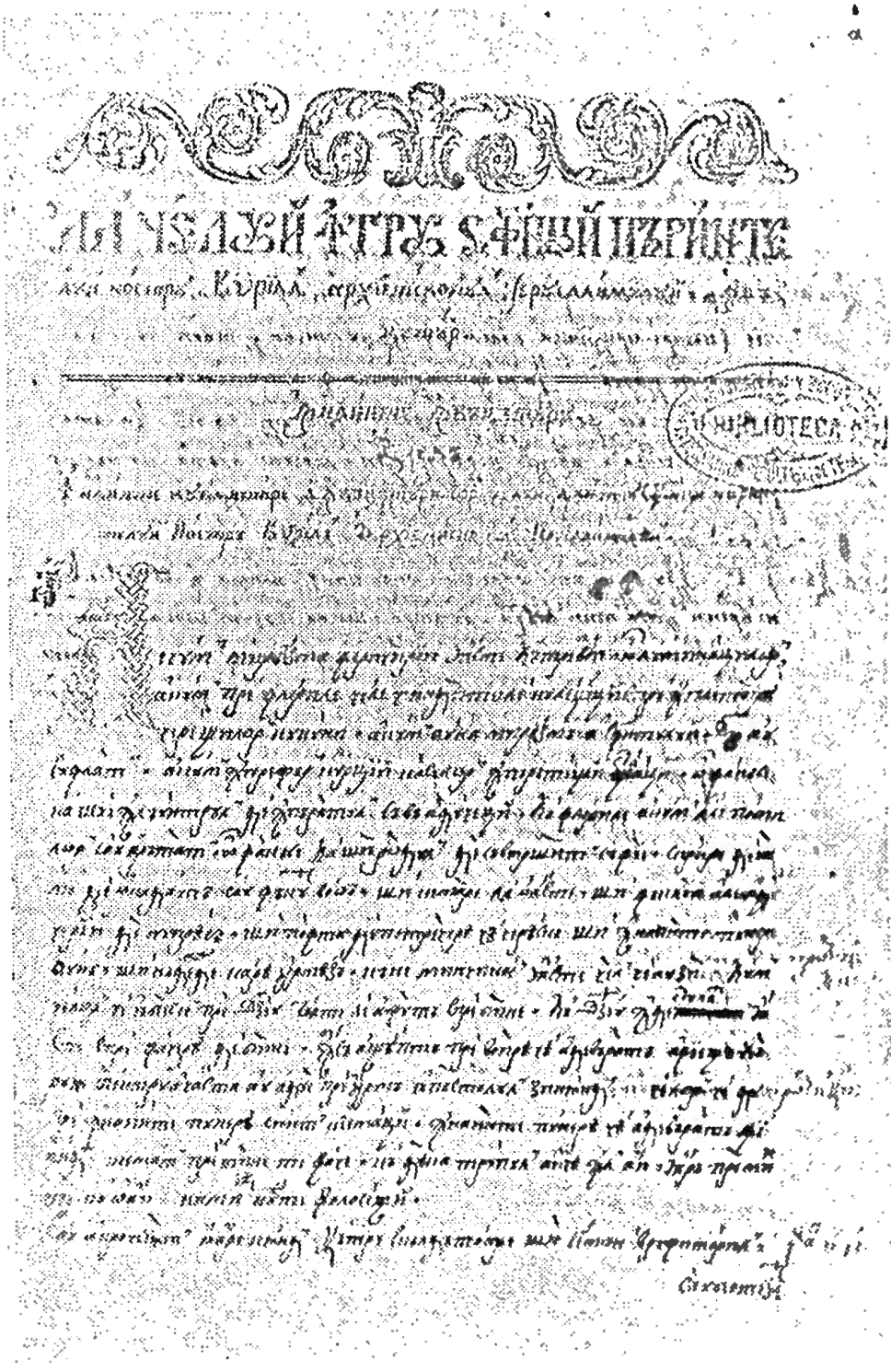

Planșa a IX-a. Foaia 18 din manuscrisul 7.

14. f. 5 v-6 v. *Socrat* istoricul bisericescu = MG, 33, col. 297-300.
15. f. 6 v-8. *Sozomen, Istor <ia> bisear <icească>* = MG, 33, col. 300-304.
16. f. 8-9. *Teodorit, Istor <ia> bisear <icească>* = MG, 33, col. 304-305.
17. f. 9. *Ghelasie* = MG, 33, col. 305.
18. f. 9-9 v. *Marchel Comitul,* în Hronograful său = MG, 33, col. 305.
19. f. 9 v. *Sf. Efrem patriiarhul Antiohiei* = MG, 33, col. 305.
20. f. 9 v. *Evstratie* = MG, 33, col. 305.
21. f. 9 v. *Leontiia* = MG, 33, col. 305.
22. f. 9 v. *Anastasie Sinaitul* = MG, 33, col. 305.
23. f. 9 v-10. *Grigorie Bogoslovul* = MG, 33, col. 305-308.
24. f. 10. *Intru un catalog al unii vivliotichi Constinești* = MG, 33, col. 308.
25. f. 10. *Sf. Maxim avva* = MG, 33, col. 308.
26. f. 10. Soboriul Literanensul = MG, 33, col. 308.
27. f. 10-10 v. *Sf. Ioan Damaschin,* Cuvîntul al 3 pentru icoane = MG, 33, col. 308.
28. f. 10 v. Soborul Nicheii cel 2 a toată lumea = MG, 33, col. 308.
29. f. 10 v. *Ilie Criteanul* = MG, 33, col. 309.
30. f. 10 v-11. *Teofan,* în Hronografiia sa = MG, 33, col. 309.
31. f. 11-11 v. *Nichifor patriiarhul Constandinopoliei,* în Hronografiia sa = MG, 33, col. 309.
32. f. 11 v. *Freculfus* episcopul Lexoviensului* = MG, 33, col. 309.
33. f. 11 v. *Petru** Sincheliianul Istoricul* = MG, 33, col. 312.
34. f. 11 v-12. *Fotie patriiarhul Țarigradului* = MG, 33, col. 312.
35. f. 12. Scriitoriul faptelor soboriului arienescu ce s-au adunat în Ierusalim = MG, 33, col. 312.
36. f. 12. *Simeon Metafrast, In viiața sfîntului Atanasie* = MG, 33, col. 312.
37. f. 12. Un scriitoriu nenumit al vieții sfîntului Atanasie = MG, 33, col. 312.
38. f. 12-13. *Evtihie patriarhul Alexandreanul,* Din annalii scriitorilor arabicești = MG, 33, col. 312-314.
39. f. 13. *Gheorghie Chedrino,* Intru cuprinderea în scurt a Istoriei sale = MG, 33, col. 313-316.
40. f. 13 v. *Mihail Glica,* In Leatopisețul său = MG, 33, col. 316.
41. f. 13 v. *Antonie Melissa**** = MG, 33, col. 316.
42. f. 13 v-14 v. *Nichifor Calistul,* Istor <ia> bisear <icească> = MG, 33, col. 317-320.
43. f. 14 v-15. *Ioan Chiparisiotul* = MG, 33, col. 320.
44. f. 15. *Sinaxariul romanescu* = MG, 33, col. 320.
45. f. 15-15 v. *Mineiul grecescu* = MG, 33, col. 320-321.

---

* In ms.: «*Treculfus*».
** In ms.: *Pentru.*
*** In ms.: *Melica.*

46. f. 15 v. *Tipicul sfintului Savei* = MG, 33, col. 321.

47. f. 15 v. Dintru un sinaxariu al apuseanilor = MG, 33, col. 321.

48. f. 16-17. Scară de catihismurile (sfîntului) Chirill Arhiepiscopul Ierusalimului = MG, 33, col. 321-328.

f. 17 v. Albă.

Al celui întru sfinți părintelui nostru Chirill arhiepiscopul Ierusalimului, Învățătură.

49. f. 18-23. Innainte învățătură adecă înnainte cuvîntare a învățăturilor *sfintului Chirill arhiepiscopul Ierusalimului* = MG, 33, col. 332-365.

50. f. 23. Către cetitor = MG, 33, col. 365.

51. f. 23-25 v. *Sf. Chiril al Ierusalimului.* Catihismul 1 a celor ce să luminează, în Ierusalim grăit, înlăuntru-ducătoriu celor ce către botez să apropie. Și cetire de la Isaiia: Spălați-vă (și) curați faceți-vă, lepădați vicleniile de la sufletele voastre înnaintea ochilor Miei, și cealelalte = MG, 33, col. 369-377.

52. f. 25 v-31. *Același,* Catihismul 2 al celor ce să luminează, în Ierusalim grăit, pentru pocăință și lăsarea păcatelor și pentru înprotivnul. Și cetire de la Iezechiil: Dreptatea dreptului preste dînsul va fi și fără de leagea celui fără de leage preste dînsul va fi și cel fără de leage deaca să va întoarce de la toate, și cealelalte = MG, 33, col. 381-408.

53. f. 31-36 v. *Același,* Alt catihismu asemenea cu cel de mai sus scris, numai la sfîrșit puțin iaste schimbat, fiindcă așa s-au aflat în cartea cea greco-latino de pre care s-au tîlmăcit. Catihismul 2 al celor ce să luminează, în Ierusalim pentru pocăință și lăsarea păcatelor și pentru înprotivnicul. Și cetire de la proorocul Iezechiil: Viu sînt eu, zice Domnul, că nu voescu moartea păcătosului, pre cît să se întoarcă el și să fie viu, și celelalte = MG, 33, col. 409-424.

54. f. 37-41 v. *Același,* Catihizmul al treilea al celor ce să luminează, carele în Ierusalim s-au alcătuit, pentru botez. Și cetire de la Epistoliia cea către Romani: «Oare nu știți cum că cîți întru Hristos Iisus ne-am botezat, întru moartea Lui ne-am botezat? Ingropatu-ne-am drept aceaia înpreună cu dînsul prin botez întru moarte, și cealelalte = MG, 33, col. 425-449.

55. f. 42-51 v. *Același,* Catihizmul 4 al celor ce să luminează, în Ierusalim alcătuit, pentru ceale zeace dogme. Și cetire din Epistoliia cea către Colosseani: «Vedeți ca nu cineva pre voi să vă înșale prin filosofiia și deșarta amăgire, dupre predaniile oamenilor, dupre stihiile lumii, și cealelalte = MG, 33, col. 453-504.

56. f. 51 v-55 v. *Același,* Catihizmul al cincilea al celor ce să luminează, în Ierusalim alcătuit pentru credință. Și cetire din Epistoliia cea către Evrei: Iar credința iaste ipostas al lucrurilor celor ce să nădăjduesc și dovadă a celor ce nu să văd. Că întru aceasta mărturisiți s-au lăcut bătrînii, și cealelalte = MG, 33, col. 505-524.

57. f. 55 v-56. Simvolul Ierusalimlenilor, din multe locuri ale catihismurilor lui Chirill adunat = MG, 33, col. 535-536.

58. f. 56-67. *Același,* Catihismul 6 al celor ce să luminează, în Ierusalim alcătuit, pentru monarhia lui Dumnezeu. La aceaia adecă: Crez întru unul Dumnezeu. Și pentru eresuri. Și cetire de la Isaia: Innoiți-vă cătră Mine ostroave. Israil să mîntuiaște de Domnul cu mîntuire veacinică; nu să vor rușina, nici să vor înfrunta pănă în veac, și cealelalte = MG, 33, col. 537-604.

59. f. 67-71.*Același,* Catihizmul al șaptelea al celor ce să luminează, în Ierusalim alcătuit. La aceaia adecă: Tatăl. Și cetire din Epistoliia cea cătră Efeseani: «Pentru aceasta îm<i> plec genunchele meale cătră Tatăl, de la Carele toată moștenirea în ceriuri și pre pămînt să numeaște, și cealelalte = MG, 33, col. 605-621.

60. f. 71 v-73. *Același,* Catihismul 8 al celor ce să luminează, în Ierusalim alcătuit. La aceaia: Atotțiitoriul. Și cetire de la Ieremiia: Dumnezeul cel mare și Domnul cel tare, cel mare întru sfat și puternic întru lucruri, atotțiitoriul, Domnul cel cu nume mare, și cealelalte = MG, 33, col. 625-636.

61. f. 73 v-78 v. *Același,* Catihismul 9 al celor ce să luminează, în Ierusalim alcătuit. La aceaia: Făcătoriul ceriului și al pămîntului, văzutelor tuturor și nevăzutelor. Și cetire de la Iov: «Cine iaste acesta carele ascunde de Mine sfatul și ține graiuri în inimă și de Mine socotește să se ascunză? și cealelalte = MG, 33, col. 637-656.

62. f. 78-78 v. Arătare a acestui catihism ce au trecut = MG, 33, col. 656-657.

63. f. 79-85. *Același,* Catihismul 10 al celor ce să luminează, în Ierusalim alcătuit. La aceaia adecă: Și întru unul Domnul Iisus Hristos. Și cetire din cea cătră Corinteani întîia Epistolie: Că de și sînt aceaia ce să zic dumnezei ori în ceriu, ori pre pămînt, dar noao unul ne iaste Dumnezeu: Tatăl de la Carele-s toate și noi întru Dînsul; și unul iaste Domnul Iisus Hristos, prin Carele-s toate și noi printr-însul, și cealelalte = MG, 33, col. 660-689.

64. f. 85 v-92. *Același,* Catihismul 11 al celor ce să luminează, în Ierusalim alcătuit. La aceaia: Fiiul lui Dumnezeu, Unul-Născut, Carele din Tatăl s-au născut, Dumnezeu adevărat, mai nainte de toți veacii, prin Care toate s-au făcut. Și cetire din Epistoliia cea cătră Evrei: «În multe fealuri și în multe chipuri de demult Dumnezeu grăind părinților prin proroci în zilele ceale mai de pre urmă aceastea au grăit noao întru Fiiul, și cealelalte = MG, 33, col. 692-724.

65. f. 92 v-102 v. *Același,* Catihismul 12 al celor ce să luminează, în Ierusalim alcătuit. La aceaia: Carele s-au întrupat și s-au făcut om. Și cetire de la Isaiia: «Și au adaos Domnul a grăi cătră Ahaz, zicînd: «Ceare-ți ție semn, și cealelalte; «Iată Fecioara în pîntece va luoa și va naște Fiiu și vor chiema numele Lui Emmanuil», și cealelalte = MG, 33, col. 725-769.

66. f. 102 v-115. *Același,* Catihizmul 13 al celor ce să luminează, în Ierusalim alcătuit. La aceaia: S-au răstignit și s-au îngropat. Și cetire de la Isaia: Doamne, cine au crezut auzului nostru și brațul Domnului

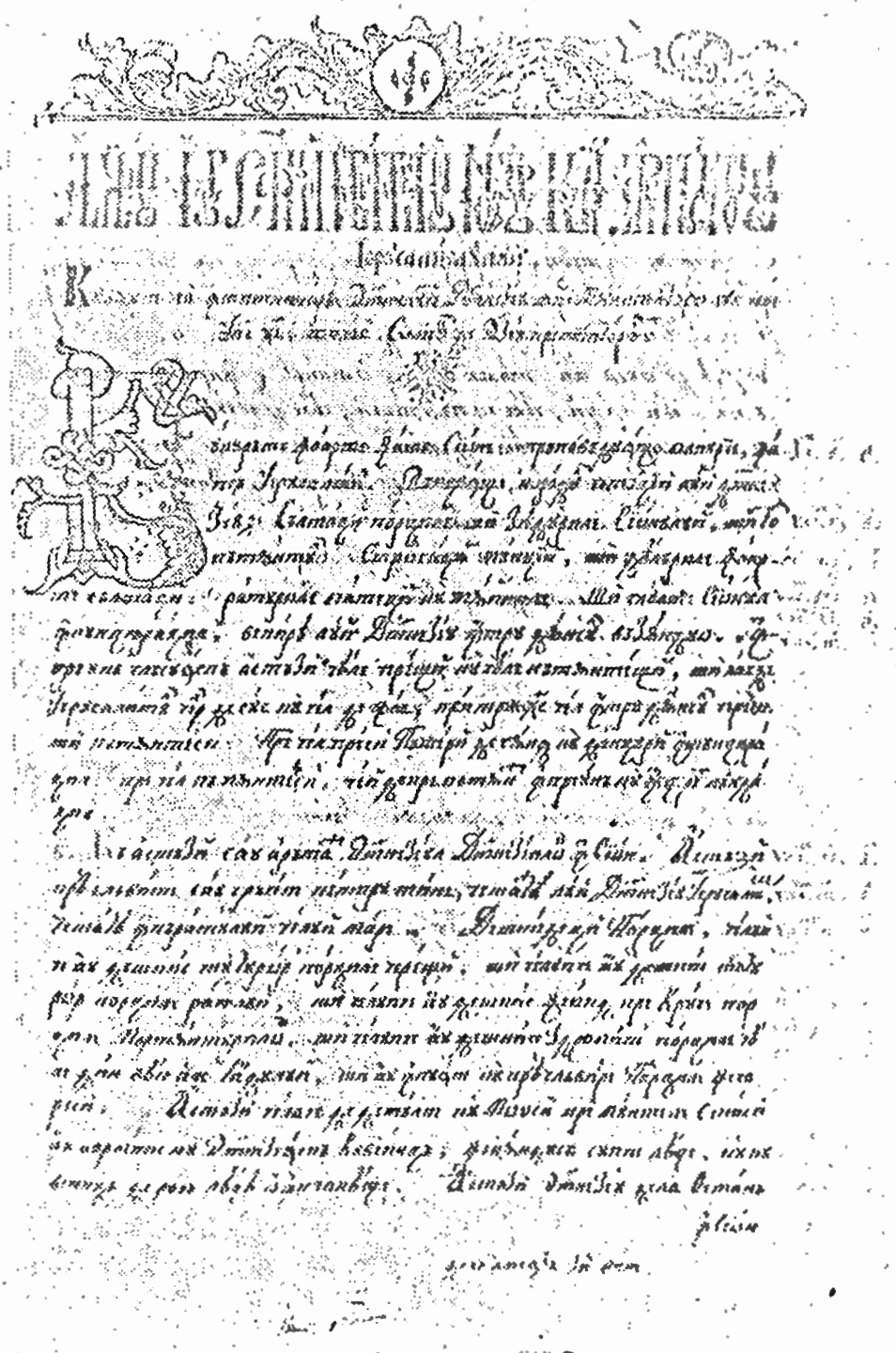

Planşa a X-a. Foaia 188 din manuscrisul 7.

cui s-au descoperit? și cealelalte. Ca o oae spre junghiiare s-au adus, și cealelalte = MG, 33, col. 772-821.

67. f. 115-124 v. *Același,* Catihismul 14, în Ierusalim alcătuit. La: Și au înviiat din morți a treia zi și s-au suit la ceriuri și au șăzut deadreapta Tatălui. Și cetire din întîia Epistolie cea către Corinteani: Și fac cunoscută voao, fraților, Evangheliia carea v-am vestit voaoă, și cealelalte. Că s-au sculat a treia zi dupre Scripturi, și cealelalte = MG, 33, col. 825-865.

68. f. 124 v-135. *Același,* Catihismul 15 al celor ce să luminează, în Ierusalim alcătuit. La aceaia: Și (iarăși) va să vie cu mărire să judece vii și morții, a Căruia împărăție nu-i va fi sfîrșit. Și pentru antihrist. Și cetire de la Daniil: Priviiam până ce scaunile s-au pus și cel vechiu de zile au șăzut, și cealelalte. Priviiam în vedeniia nopții și iată cu norii ceriului, ca un fiiu de om venind, și cealelalte = MG, 33, col. 869-916.

69. f. 135-144. *Același,* Catihismul 16 al celor ce să luminează, în Ierusalim alcătuit. La: Și întru Sfîntul Duh Mîngîitoriul, Carele au grăit prin proroci. Și cetire din Epistoliia cea către Corinteani: Iar pentru duhuri, fraților, nu voesc să nu știți voi, și ceale deaciia înnaiinte, și despărțiri de daruri sînt, însă același Duh, și cealelalte = MG, 33, col. 917-964.

70. f. 144 v-145. *Același,* Un adaos dintru acest catihism, supt sfîrșitul numărului 3, după graiul: Și l-au arătat pre el, în condica lui * * * * * am aflat (zice latinul) pre această bucată pre carea o am pus aicea în locul acesta = MG, 33, col. 964-965.

71. f. 145-155. *Același,* Catihismul 17 al celor ce să luminează, în Ierusalim alcătuit. La cealelalte care mai sînt pentru Sfîntul Duh. Și cetire din întîia Epistolie cea către Corinteani: Că unuia adecă prîn Duhul i să dă cuvîntul înțelepciunii, și cealelalte = MG, 33, col. 968-1012.

72. f. 155 v-165. *Același,* Catihismul 18 al celor ce să luminează, în Ierusalim alcătuit. La: Și întru una, sfînta, sobornicească Besearică și întru înviiarea trupului și întru viiața veacinică. Și cetire de la Iezechiil: Și s-au făcut preste mine mîna Domnului și m-au scos pre mine întru Duhul Domnului și m-au pus în mijlocul unui cîmp și acesta era plin de oase de oameni, și cealelalte = MG, 33, col. 1017-1060.

f. 165 v. Albă.

Ale aceluiași, cuvinte învățătoare către cei de curînd luminați, cinci.

73. f. 166-168. *Același,* Catihismul întîi învățătoriu de taine către cei de curînd luminați. Și cetire din sobornicească întîia Epistoliia lui Petru, de la: Treziți-vă, priveghiiați, până în sfîrșitul epistoliei = MG, 33, col. 1065-1076.

74. f. 168-170. *Același,* Catihismul 2 învățătoriu de taine. Pentru botez. Și cetire din Epistoliia cea către Romani, de la: Au nu știți căci cîți ne-am botezat întru Hristos Iisus întru moartea Lui ne-am botezat? până la: Că nu sînteți supt leage, ci supt dar = MG, 33, col. 1077-1084.

75. f. 170-171 v. *Același,* Catihismul 3 de taine învățătoriu. Pentru ungere. Și cetire din sobornicească întîia epistolie a lui Ioann, de la: Și voi ungere aveți de la Dumnezeu și știți toate, până la: Și să nu ne rușinăm de la Dînsul întru venirea Lui = MG, 33, col. 1088-1093.

76. f. 171 v-173. *Acelaşi,* Catihismul învăţătoriu de taine 4. Pentru Trupul şi Sîngele lui Hristos. Şi cetire din Epistoliia lui Pavel cea < către > Corinteani : Că eu am luoat de la Domnul aceaia care o am şi dat voao, şi cealelalte = MG, 33, col. 1097-1105.

77. f. 173-176 v. *Acelaşi,* Catihismul al 5 învăţătoriu de taine. Din sobornicească Epistolie a lui Petru : < Pentru > aceaia lepădînd to<a > tă întinăciunea şi tot vicleşugul şi grăirea de rău, şi cealelalte = MG, 33, col. 1109-1128.

78. f. 177-182. *Acelaşi,* Voroavă la slăbănogul cel de la scăldătoare = MG, 33, col. 1132-1153.

f. 182 v. Albă.

79. f. 183-185. *Acelaşi,* în luna lui mai în 7 zile, Epistolie către Costantie prea blagocestivul înpărat, pentru semnul crucii cel văzut pre ceriu de lumină, carele s-au arătat în Ierusalim = MG, 33, col. 1165-1176.

Mărturii ale celor vechi pentru semnul crucii cel în Ierusalim arătat.

80. f. 185 v-186. *Filostorghie,* Cartea a treia a Besericeştii Istorii = MG, 33, col. 1176.

81. f. 186. *Socrat,* Cartea 2-a Besericeştii Istorii = MG, 33, col. 1176.

82. f. 186. *Idaţie.* În Minologhiile ceale Consuleşti = MG, 33, col. 1176.

83. f. 186-186 v. *Un hronic adecă Anic alexandrinesc* = MG, 33, col. 1177.

84. f. 186 v. *Pavel Acviletiianul Diaconul,* Din cartea 2 a Istoriilor = MG, 33, col. 1177.

85. f. 186 v-187. *Faptele sfîntului marelui mucenic Artemie* = MG, 33, col. 1177.

86. f. 187. *Tipicul sfîntului Savvei* = MG, 33, col. 1177.

87. f. 187-187 v. *Mineiul cel grecesc la zioa 7 a lui maiu* = MG, 33, col. 1177.

88. f. 187 v. *Sf. Chiril al Ierusalimului.* Din voroava ce s-au zis la Evangheliia, unde Domnul apa vin o au făcut = MG, 33, col. 1181.

89. f. 188-191 v. *Acelaşi,* Cuvînt la Întîmpinarea Domnului Dumnezeu şi Mîntuitoriului nostru Iisus Hristos şi la Simeon de Dumnezeu priimitoriul = MG, 33, col. 1188-1204.

90. f. 192. *Acelaşi,* Numărarea de ani = MG, 33, col. 1204.

91. f. 192 v. Cuprindere a epistoliilor celor de desupt puse a sfîntului Chirill Ierusalimleanul şi a lui Iulie papa catolicească, de la Ioan Nicheianul în Epistoliia cea către Zahariia mai marele Armeniei = MG, 33, col. 1208.

92. f. 193. Alţii zic cum că această epistolie să nu fie a lui Chirill, ci a lui Iuvenalie patriarhul Ierusalimului şi scriu aşa = MG, 33, col. 1208-1209.

f. 193 v. Albă.

93. f. 194-207 v. *Sf. Maxim Mărturisitorul.* La rugăciunea lui Tatăl Nostru, către oareş carele iubitoriu de Hristos, tîlcuire scurtă = MG, 90, col. 872-909.

Însemnări de la prima mînă:

f. 1, în frontispiciu: ὁ Θεός *1799.* f. 71 v, în frontispiciu: *1800,* f. 85, în podoaba finală: *1800* f. 87, între rînduri: 1800 *avg<ust>* 2. f. 92, în josul paginii: *avg.<ust>* 7. f. 115, în frontispiciu: *1800, sep<tembrie>8.* f. 165, în podoaba finală: *1801, ian<uarie>* 18. f. 166, în frontispiciu: *1801,* f. 176v, în podoaba finală: *1801, fev<ruarie>* 4. f. 182, în podoaba finală: *1801, fev<ruarie>* 11. f. 186, în frontispiciu: *1801* f. 191 v, în podoaba finală: *1801, fev<ruarie>* 20.

Însemnări posterioare:

f. 1: *De obște a sfintei Mîn<ăstiri> Căld<ărușani>.*

III/14

8

SFÎNTUL TEODOR STUDITUL, Cuvinte

Sec. XVIII (1778); hîrtie; 170 f.; 31×21. Scriere cursivă, cerneală neagră. Titlurile și inițialele cu cerneală roșie. 28 rînduri pe pagină. Copist: *Pătrașco logofăt.* Legătură veche în piele. A aparținut Mînăstirii Căldărușani. Numere vechi de bibliotecă, pe cotor: «Manuscris 3»; în Biblioteca Internatului Teologic a avut nr. 2254.

f. 1-4. Scară pentru cuvintele sfîntului Teodor Studitul ce să coprinde într-această carte.

1. f. 5-8 v. *Sf. Teodor Studitul,* Cuvînt pentru că treabue a sluji cu frica lui Dumnezeu canonarhul și aprinzătoriul de candele și tipicariul = Κατηχητικὸν τουτέστιν αἱ κατηχήσεις τοῦ ἁγίου Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου, μεταγλωττισθεῖσαι μὲν εἰς ἁπλῆν φράσιν ὑπὸ ἐναρέτων ἀνδρῶν, νεωστὶ δὲ εἰς τύπον ἐκδοθεῖσαι καὶ ἀτιμελῶς διορθωθεῖσαι, Veneția, 1770, p. 1-5.

2. f. 8 v-11. *Același,* Pentru cea dep<u>r<u>rea luminătoare isp vedanie și pentru a ne osteni spre toată fapta bună prin smerenie = *Op. cit.,* p. 6-9.

3. f. 11-12 v. *Același,* Pentru despărțirea sufletului de trup și cum că mare ajutoriu face înblînzirea lacrămilor = *Op. cit.,* p. 9-11.

4. f. 13-16. *Același,* Pentru dragostea cea întru Hristos și pentru că treabue să fim sărguitori la toate slujbele și cîntările Besearicii = *Op. cit.,* p. 11-14.

5. f. 16-18. *Același,* Pentru cei ce trăesc întru obștejitie cum că urmează viețuirea apostolilor lui Hristos = *Op. cit.,* p. 14-17.

6. f. 18-19 v. *Același,* Pentru smerenie și pentru ca mai mult să strălucească cel sîrguitoriu întru slujbe cu plecăciune, cu smerenie și cu gînd bun = *Op. cit.,* p. 17-18.

7. f. 19 v-21. *Același,* Pentru că cei ce au lăsat toate și au urmat lui Hristos de vor fi și proști nu să vor lipsi de plata lor = *Op. cit.,* p. 19-20.

8. f. 21-24. *Același,* Pentru cei ce să ostnesc în obștejitie cum că căștigă aseamenea cunună cu mucenicii = *Op. cit.,* p. 21-23.

9. f. 24-26. *Același,* Pentru cei bolnavi cum că să cade să sufere cu mulțumire, că mare iaste plata lor = *Op. cit.,* p. 23-25.

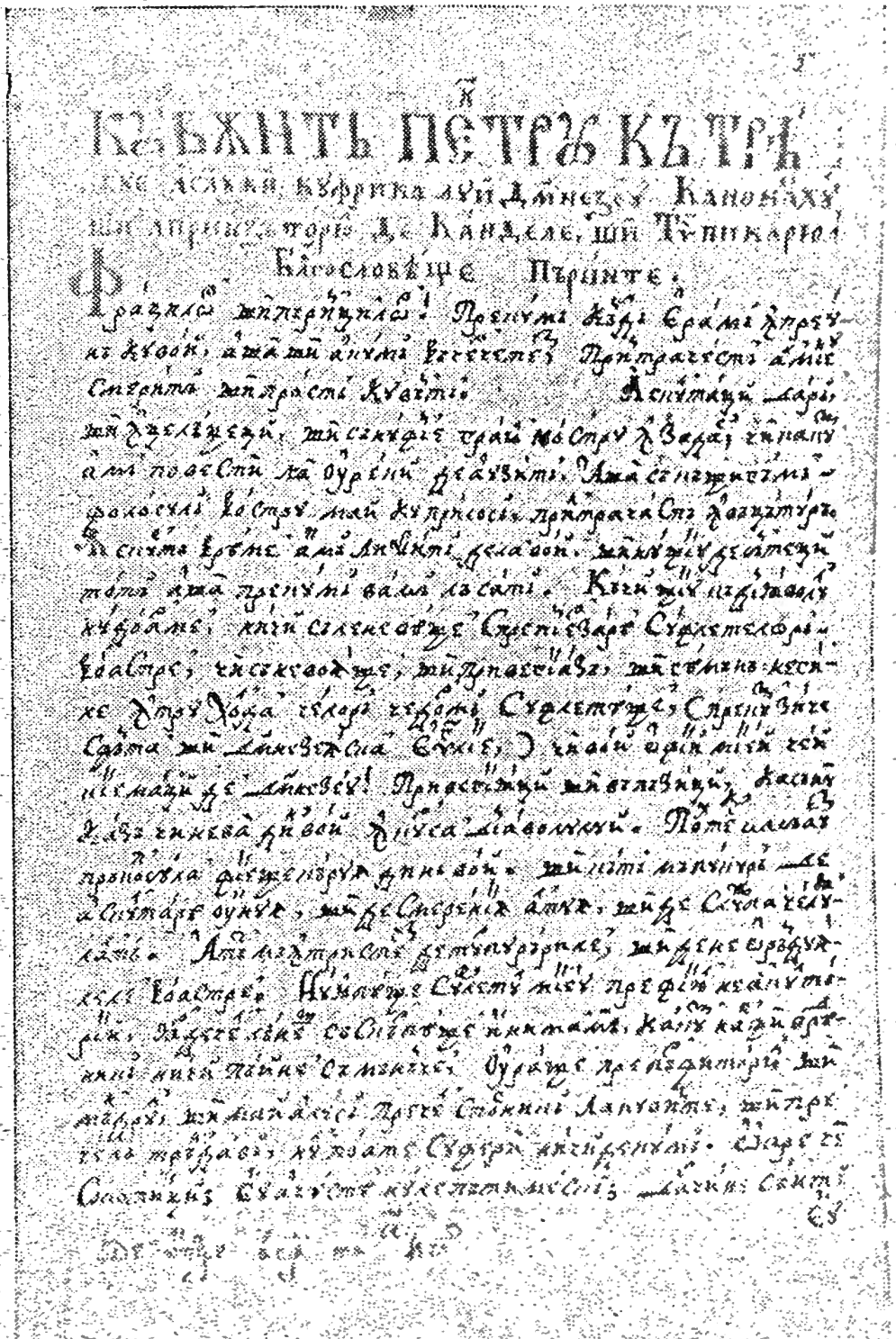

Planșa a XI-a. Foaia 5 din manuscrisul 8.

10. f. 26-27. *Acelaşi,* Pentru cei ce fac între dănşii priiteşug într-ascuns şi necuvios = *Op. cit.,* p. 25-27.

11. f. 27-28 v. Pentru că să cade să ne supunem stareţului ca hierul la covaci şi aşa făr de grijă să vieţuim = *Op. cit.,* p. 27-29.

12. f. 28 v-30 v. *Acelaşi,* Pentru că să cade să fim deapururea trezi şi să săvîrşim poruncile fericitei supuneri = *Op. cit.,* p. 29-31.

13. f. 31-32. *Acelaşi,* Pentru înfrănare şi pentru că să cade să ne păzim pre noi de mulţe fealiuri de bucate = *Op. cit.,* p. 32-33.

14. f. 32-33. *Acelaşi,* Pentru a suferi cu mulţămită întristările vieţii noastre = *Op. cit.,* p. 33-34.

15. f. 33-34 v. *Acelaşi,* Pentru ca să aruncăm noi toată grija şi leanea şi să ne sculăm la lucru duhovnicesc = *Op. cit.,* p. 35-37.

16. f. 34 v-35 v. *Acelaşi,* Pentru că să cade să ascultăm înfricoşerile şi învăţăturile sfinţilor părinţi = *Op. cit.,* p. 37-38.

17. f. 35 v-37 v. *Acelaşi,* Pentru ca să nu ascundem gândurile ceale reale, ci să le arătăm prin mărturisanie = *Op. cit.,* p. 38-40.

18. f. 37 v-39. *Acelaşi,* Pentru zioa cea înfricoşată a judecăţii = *Op. cit.,* p. 41-43.

19. f. 39-40 v. *Acelaşi,* Pentru cea bună şi pentru căzuta mulţămire = *Op. cit.,* p. 43-45.

20. f. 40 v-41 v. *Acelaşi,* Pentru oştirea noastră cea duhovnicească = *Op. cit.,* p. 45-46.

21. f. 41 v-43. *Acelaşi,* Pentru buna voire şi întărirea fraţilor de la Tripolianis = *Op. cit.,* p. 46-48.

22. f. 43-44. *Acelaşi,* 22. Pentru tăerea voii noastre = *Op. cit.,* p. 49-50.

23. f. 44-45 v. *Acelaşi,* 23. Pentru dragostea cea din tot sufletul = *Op. cit.,* p. 50-52.

24. f. 45 v-47. *Acelaşi,* Pentru păstoriia oilor celor cuvîntătoare ale lui Hristos. 24 = *Op. cit.,* p. 52-53.

25. f. 47-49 v. *Acelaşi,* 25. Pentru că trebue nastavnicul a mângâia pre cei ce să află supt mucenicească ascultare, cu toate căte aduc bucurie, ca cu faţă veaselă, biruind pre vrăjmaşul să să încunune de Dumnezeu cu cununa slavei de veaci = *Op. cit.,* p. 54-57.

26. f. 49 v-52. *Acelaşi,* 26. Pentru că nu să cade să să dea, nici să să ia cevaş de ale mănăstirii între fraţi fără blagoslovenie = *Op. cit.,* p. 57-60.

27. f. 52-54. *Acelaşi,* 27. Pentru că trebue a ne osteni întru slujbele mănăstireşti, cu silinţă şi cu luare aminte, ca cum am sluji Domnului = *Op. cit.,* p. 60-62.

28. f. 54-56. *Acelaşi,* 28. Pentru cum trebue să petreacem vreamea vieţii noastre, ca să dobândim bunătăţile ceale veacinice = *Op. cit.,* p. 63-65.

29. f. 56-57 v. *Acelaşi,* 29. Pentru că nu iaste altă viaţă mai vreadnică de laudă decît obştejitiia = *Op. cit.,* p. 65-66.

30. f. 57 v-59 v. *Acelaşi,* 30. Pentru a ne feri de îndrăznire, fiindcă iaste vătămătoare de suflet = *Op. cit.,* p. 67-69.

31. f. 59 v-62 v. *Acelaşi,* 31. Pentru meşteşugurile diiavolului cu care să sileaşte să ne înşale şi pentru că multă plată vor lua cei ce să ostenesc cu cuviinţă = *Op. cit.,* p. 69-72.

32. f. 62 v-65. *Acelaşi,* 32. Pentru ca să ne mulţămim întru toate cu puţin şi pentru că să cade să priimim pre orbi şi pre schiopi şi pre prunci ca pre niște fraţi = *Op. cit.,* p. 72-75.

33. f. 65-67 v. *Acelaşi,* 33. Pentru ca să nu rămăe întru căderile lor cei ce să poticnesc şi arătare folositoare pentru certarea şi legarea stareţului = *Op. cit.,* p. 75-78.

34. f. 67 v-69 v. *Acelaşi,* 34. Pentru nădejdea bunătăţilor celor veacinice = *Op. cit.,* p. 78-80.

35. f. 69 v-70 v. *Acelaşi,* 35. Pentru că trebue să ne întristăm şi să ne rugăm lui Dumnezeu cu tot denadinsul pentru cei ce să despărţescu din fraţi, pentru nesfătuire şi neascultare = *Op. cit.,* p. 80-82.

36. f. 70 v-72. *Acelaşi,* 36. Pentru mihniciunea ce să întâmplă la obştejitie şi pentru că înmulţindu-să adunarea fraţilor îndestulează Dumnezeu ceale trebuincioase ale vieţii = *Op. cit.,* p. 82-84.

37. f. 72-73 v. *Acelaşi,* 37. Pentru că trebue cineva să priimească a fi mai micu decâtu toţi şi să sufere oropsirea şi necinstea cu mulţămire de la toţi = *Op. cit.,* p. 84-85.

38. f. 73 v-75. *Acelaşi,* 38. Pentru ca să fim următori lui Hristos, Celui ce toată amărăciunea pătimirii cei reale au suferit pentru noi = *Op. cit.,* p. 85-87.

39. f. 75-76. *Acelaşi,* 39. Pentru că de vom petreace între noi cu unire, cu pace şi cu dragoste, vom fi adevăraţi ucenici ai lui Hristosu = *Op. cit.,* p. 87-89.

40. f. 76-77 v. *Acelaşi,* 40. Innaintea Crăciunului. Pentru Naşterea Mîntuitoriului nostru Iisus Hristos. Şi cum că trebue să ne străduim cu vitejie întru această viaţă = *Op. cit.,* p. 89-90.

41. f. 77 v-79 v. *Acelaşi,* 41. In Dumineca Vameşului şi a Fariseului. Cum că să cuvine a păzi poruncile ceale dumnezeeşti. Şi pentru dreapta îngrozire a păcătoşilor şi a celor ce-şi petrecu viaţa întru lenevire = *Op. cit.,* p. 91-94.

42. f. 79 v-81 v. *Acelaşi,* 42. La Dumineca Preacurvariului. Pentru înfrănare şi pentru întărire la mărturisirea sfintelor icoane = *Op. cit.,* p. 94-96.

43. f. 81 v-83. *Acelaşi,* 43. La Dumineca Lăsatului secu de carne. Pentru zioa cea mare şi înfricoşată a arătării Domnului nostru Iisus Hristos, cea de al doilea = *Op. cit.,* p. 96-98.

44.f. 83-84 v. *Acelaşi,* 44. In Miercurea Lăsatului de brânză. Pentru ca să ne aducem aminte de darurile lui Dumnezeu, şi să adăogim silinţă spre plăcearea Lui = *Op. cit.,* p. 98-100.

45. f. 84 v-86 v. *Acelaşi,* 45. In Vinerea săptămânii de brânză. Pentru mângăerea sărbătorilor şi pentru ca să ne rugăm pentru cei din lume = *Op. cit.,* p. 100-102.

46. f. 86 v-88 v. *Acelaşi,* 46. In Dumineca lăsatului secu de brânză, Pentru adevăratu postu. La cei supuşi şi ascultători iaste tăerea voii lor = *Op. cit.,* p. 102-104.

47. f. 88 v-90. *Același*, 47. În Miercurea săptămânii cei dintâiu a postului celui mare. Pentru postu, pentru curățenie și pentru ferirea patimilor = *Op. cit.*, p. 104-106.

48. f. 90-92. *Același*, *48*. În Vinerea aceaiași săptămâni. Pentru înpodobirea lăcașului nostru celui sufletesc prin fapte bune = *Op. cit.*, p. 107-108.

49. f. 92-93. *Același*, 49. În Dumineca Pravoslaviei. Pentru că nu să cuvine a ne sili întru săvârșirea faptelor celor bune, preste putința noastră și pentru că trebue a ne hrăni sufletul cu cugetările duhovnicești. = *Op. cit.*, p. 109-110.

50. f. 93-94 v. *Același*, 50. Miercuri a 2 săptămînă din postu. Pentru paza sufletului de patimile ceale pierzătoare = *Op. cit.*, p. 110-112.

51. f. 94 v-95 v. *Același*, 51. În Vinerea aceiași săptămîni. Pentru unire și dragoste și pentru că să cade a suferi cu vitejie ostenealele faptelor celor bune, ca să căștigăm înpărățiia ceriurilor = *Op. cit.*, p. 112-113.

52. f. 95 v-96 v. *Același*, 52. La a 2 Duminecă aceiași săptămîni. Ca să petreacem zilele postului cu liniște și cu blăndeațe pentru nădeajdea vieții ceii veacinice = *Op. cit.*, p. 114-115.

53. f. 96 v-98. *Același*, 53. În Miercurea a treia din post. Pentru despărțirea noastră de aicea cea fără de veaste și pentru ca să păzim cu luare aminte gândurile noastre, a nu să spurca de pohte trupești = *Op. cit.*, p. 115-117.

54. f. 98-99 v. *Același*, 54. În Vinerea aceaiași săptămîni. Pentru postire și îndemnare la toate cealelalte bunătăți = *Op. cit.*, p. 117-118.

55. f. 99 v-101. *Același*, 55. Dumineca a treia. Pentru creștinii bulgari ce au suferit mucenie pentru că n-au priimit să mănânce carne în postul cel mare = *Op. cit.*, p. 119-121.

56. f. 101-102 v. *Același*, 56. La sfinții 40 de mucinici. Pentru ca să fim următori patimilor lui Hristos = *Op. cit.*, p. 121-122.

57. f. 102 v-103 v. *Același*, 57. La Buna Vestire a Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu. Pentru taina întrupării Domnului și cum că noi trebuie duhovnicește să prăznuim =*Op. cit.*, p. 122-124.

58. f. 104-105. *Același*, 58. În Miercurea înjumătățării postului. Că Paștile acest trecătoriu iaste ca o pildă și închipuire celui viitoriu și veacinic și pentru răbdare = *Op. cit.*, p. 124-126.

59. f. 105-106 v. *Același*, 59. În Vinerea înjumătățării postului. Pentru că de ne vom omorî patimile trupului și vom învia cu faptele ceale bune vom prăznui cu adevărat Paștile Domnului = *Op. cit.*, p. 126-128.

60. f. 106 v-107 v. *Același*, 60. Dumineca a patra. În primăvară, cum că trebue să ne înnoim cu silința spre ceale dinnainte fapte bune prin suferirea ispitelor celor văzute și celor nevăzute = *Op. cit.*, p. 128-129.

61. f. 107 v-109 v. *Același*, 61. În Miercurea a cincea din postu. Pentru ca să fim cu mare grijă când vom să ne pricestuim cu sfintele taine = *Op. cit.*, p. 130-132.

62. f. 109 v-111. *Același*, 62. În Vinerea aceaiași săptămăni. Pentru că să cade a fi cu osărdie porniți spre faptele ceale bune = *Op. cit.*, p. 132-134.

63. f. 111-112 v. *Același*, 63. Duminecă a 5 din postu. Pentru că cei ce sufere scărbele fără de întristare, mare și negrăit dar vor dobândi de la Dumnezeu. Și pentru pomenirea sfîntului Platon = *Op. cit.*, p. 134-135.

64. f. 112 v-113 v. *Același*, 64. Miercuri a 6. Pentru săvârșirea postului și învățătură mai nainte, de deschiderea mănăstirii = *Op. cit.*, p. 136-137.

65. f. 113 v-115 v. *Același*, 65. În Vinerea Florilor. Pentru paza ce să cade a avea pentru meșteșugurile diavolului = *Op. cit.*, p. 137-140.

66. f. 115 v-117. *Același*, 66. În Dumineca Florilor. Că cu bucurie trebue să ne sârguim și cu vitejie să ne silim la lucrul cel ce Domnul ne-au chiemat = *Op. cit.*, p. 140-141.

67. f. 117-118 v. *Același*, 67. În Sfînta și Marea Miercuri. Pentru patimile lui Hristos ceale mântuitoare și pentru smerenie și răbdare = *Op. cit.*, p. 141-143.

68. f. 118 v-120. *Același*, 68. În Sfînta și Marea Vineri. Pentru înfricoșatele patimi ale Domnului nostru Iisus Hristos = *Op. cit.*, p. 144-145.

69. f. 120-121 v. *Același*, 69. Preadoslovie la cuvântul celui întru sfinți părintelui nostru Ioann Zlatoust, în Sfînta și Marea Duminecă a Paștelui = *Op. cit.*, p. 146-147.

70. f. 121 v-123. *Același*, 70. Pentru Înnălțarea Mântuitoriului Hristos și pentru înpărtășirea tainelor cu gând curat = *Op. cit.*, p. 148-149.

71. f. 123-125 v. *Același*, 71. În Dumineca Penticostii. Pentru pogorîrea Duhului Sfînt și pentru moartea ticălosului Eftropianos = *Op. cit.*, p. 150-153.

72. f. 125 v-127 v. *Același*, 72. La prăznuirea mai nainte de Schimbarea la față a Domnului nostru Iisus Hristos. Pentru că trebue să ne păzim frumusețea sufletului și fecioriia neîntinată și pentru pocăință = *Op. cit.*, p. 153-155.

73. f. 127 v-128 v. *Același*, 73. La Adormirea Născătoarei de Dumnezeu. Pentru ca să o prăznuim duhovnicește și pentru că să cade să cearem înpărățiia ceriurilor = *Op. cit.*, p. 156-157.

f. 129. La începutul indictionului să începu învățăturile să să citească în toate zilele până la cinstita Cruce (afară din sărbătoarea Născătoarei de Dumnezu) și după zioa Crucii până la 14 ale lui Noemvrie numai în dumineci. Și isprăvindu-să la Diata sfîntului, iarăși să începe carte < a de la 15 ale lui noemvrie.

74. f. 129-130 v. *Același*, 74. Pentru mărirea darurilor și a dragostii lui Dumnezeu ce au arătat cătră noi și pentru dușmăniia diavolului și pentru smerenie = *Op. cit.*, p. 158-160.

75. f. 130 v-133. *Același*, 75. Pentru că trebue să flămânzim și să însetoșem și să suferim până la moarte toată ticăloșiia, pre cum ne-am făgăduit la postrijenie = *Op. cit.*, p. 160-163.

76. f. 133-134 v. *Același*, 76. Pentru că nu să cuvine a face adunări reale și să izvodim între noi vorbe ce aducu pierzare sufletelor noastre = *Op. cit.*, p. 163-165.

77. f. 134 v-136. *Același*, 77. Pentru a suferi noi toate întristările ce ni să întâmplă ca să căștigăm înpărățiia ceriurilor = *Op. cit.*, p. 165-167.

78. f. 136-138. *Același*, 78. Cum că trebue să ne silim și să ne înbărbătăm spre nevoințele noastre ceale duhovnicești, ca să căștigăm cununa răbdării = *Op. cit.*, p. 167-169.

79. f. 138-139 v. *Același*, 79. Pentru mulțămire și pentru răbdare = *Op. cit.*, p. 169-171.

80. f. 139 v-141. *Același*, 80. Pentru supunere, unime și pace = *Op. cit.*, p. 171-172.

81. f. 141-142. *Același*, 81. Pentru că trebue să căștigăm viață curată și să fugim de cei vicleani = *Op. cit.*, p. 172-174.

82. f. 142-144. *Același*, 82. La culesul viilor. Pentru ca să nu crească mărăcini și spini ai patimilor în viia cuiva cea sufletească, ci să facă rodu strugurii faptelor celor bune = *Op. cit.*, p. 174-176.

83. f. 144-145 v. *Același*, 83. Pentru cei ce să înșală cu poftele și desfătările trupului, apoi iarăș să întorc la pocăință = *Op. cit.*, p. 176-177.

84. f. 145 v-146 v. *Același*, 84. Pentru cei ce sufere osteneala vieții cei de obște cu bucurie pentru nădejdea bucuriei bunătăților cerești = *Op. cit.*, p. 178-179.

85. f. 146 v-149. *Același*, 85. Pentru calea cea strimtă și cu scărbe, ce ne duce la odihna vieții cei veacinice = *Op. cit.*, p. 179-181.

86. f. 149-151. *Același*, 86. La Innălțarea Crucii. Ca să nu cădem în patimile ceale de necinste ale păcatului înșălându-ne de dulceața păcatului = *Op. cit.*, p. 182-183.

87. f. 151-152. *Același*, 87. Dumineca cea dintîiu după Innălțarea Crucii. Pentru sfărșitul vieții de aicea și odihna cea întru lăcașurile cerești = *Op. cit.*, p. 184-185.

88. f. 152-153. *Același*, 88. In Dumineca a doa după Innălțarea Crucii. Cum că trebue cu mare luare aminte și cu înțelegere să ascultăm sfintele Scripturi = *Op. cit.*, p. 185-186.

89. f. 153-155. *Același*, 89. In Dumineca a treia după Innălțarea Crucii. Pentru că trebue să ne smerim și să ne alcătuim cu frica lui Dumnezeu ca să scăpăm de vătămarea vrăjmașului diiavol = *Op. cit.*, p. 187-188.

90. f. 155-156. *Același*, 90. In Dumineca a patra. Pentru că trebue să nu lăsăm mintea noastră a să rătăci întru ceale netreabnice, ci să privim cu dănsa frumusețile ceale negrăite a zidirilor lui Dumnezeu = *Op. cit.*, p. 188-190.

91. f. 156-157 v. *Același*, 91. In Dumineca a cincea. Pentru că trebue să urmăm viața părinților noștri celor de demult = *Op. cit.*, p. 190-191.

92. f. 157 v-159. *Același*, 92. In Dumineca a șasea. Pentru cei ce să sfădesc și să mănie și laudă pentru pace și pentru feciorie = *Op. cit.*, p. 192-193.

93. f. 159-160 v. *Același*, 93. In Dumineca a șaptea. Cum că nu trebue creștinii să să grijască de ceale deșarte, ci pentru ceale veacinice = *Op. cit.*, p. 193-195.

94. f. 160 v-162 v. *Același*, 94. In Dumineca a opta. Pentru aducerea aminte de moarte și pentru feciorie = *Op. cit.*, p. 196-197.

95. f. 162 v-164. *Același*, 95. În Dumineca a noa. Pentru supunere și pentru cea cu inimă curată osârdie spre toată poslușaniia = *Op. cit.*, p. 198-199.

96. 164-168. *Același*, Diiata, după care au orânduit ca să viețuiască monași la toate obștejitiile = *Op. cit.*, p. 200-206.

f. 169-170 v. Albe.

Însemnări de la prima mînă:

f. 4 v. *Orînduiala vremii cînd să cuvine a să citi învățăturile sfăntului Teodor Studitul.*

Să începu de la cincisprezece ale lui noemvrie din zioa dintăiu a postului Nașterii lui Hristos. Iar cealelalte să începu de la Duminica Vameșului și a Fariseului și să isprăvesc la Paște, și mai rămăindu alte învățături să încep de la zioa dintîiu a lui septemvrie și să citesc pînă la patrusprezece ale lui noemvrie dimpreună și cu diiata sfăntului. Iară cealelalte învățături ce sînt anume pă zilile praznicilor să citesc în zioa a fiește căruia praznic după cum scrie și tiutiulus. Însă toate acestea să citesc după otpustul utrănii la sfîrșitul a lui pervăi ceas, adică după ce să zice molitva cea obicinuită: Hristoase lumina cea adevărată, și după isprăvirea citirii păucenii zicem troparіul sfăntului: Îndreptătoriu credinții, apoi zicem: Apărătoarei Doamnei, și otpustu.

f. 106 v, în inițiala F: *1778.*

f. 168 v. *Această sfîntă și dumnezeiască carte a aceluiaș întru sfinți Părintelui nostru și Mărturistoriul Teodor Studitul scrisu-s-au cu toată cheltuiala Prea Sfinției Sale Părintelui Filaret Mitropolitul al Miralichiei, în zilele Prea Luminatului și Prea Înălțatului nostru Domnu și Oblăduitoriu a toată Țara Rumănească, Io Alexandru Ioan Ipsilant Voevod, întru întăia domnie a Mării Sale, purtând cărma pravoslaviei Prea Sfințitul nostru Mitropolit a toată Ungrovlahiia Kiriu Kir Grigorie, prin osteneala celui mai mic și plecat între slugile Prea Sfinției Sale, Pătrașco log <ofăt> la leat 1778, sept <emvrie> 23.*

Însemnări posterioare:

f. 5. *De opște a sfintei Mîn <ăstiri> Căld <ărușani>.*

După fiecare titlu, înainte de începerea textului cuvîntării, este intercalat: «Blagoslovește, Părinte», indicație îndestulătoare, în afară de însemnarea de la f. 4 v, reprodusă mai sus, asupra destinației cultice a acestei lucrări.

Pr. D. FECIORU

NOTE BIBLIOGRAFICE

KÖBERT R., *Vocabularium Syriacum*, Roma, Pontificium Institutum Biblicum, 1956, VIII+216 p.

Acest lexicon cuprinde vocabulele întîlnite în traducerea Peşito, la Noul Testament, precum şi în crestomaţiile siriace. Pentru fiecare cuvînt sînt date şi corespondentele greceşti, akkadiene, sumeriene, ebraice, etc., pe lîngă cuvîntul latin care traduce pe cel siriac.

Precum se vede, lucrarea profesorului Köbert depăşeşte stadiul elementar, pentru care a fost în rîndul întîi alcătuită şi pătrunde suficient în lexicografia semitică comparată, stimulînd pe cititor sau utilizator la îndeletniciri mult mai temeinice.

O lucrare asemănătoare ar fi necesară şi asupra traducerii Peşito la Vechiul Testament, completînd în felul acesta întreaga Biblie siriacă a Vechiului şi Noului Testament. (O. Eissenfeldt, «Orientalistische Literaturzeitung», nr. 1/2, 1958).

INSTITUTION BIBLIQUE. Introd. à l'étude des Saintes Écritures, publ. sous la dir. de A. Robert et A. Tricot, 3 éd. ref. Paris, Desclée et C-ie, 1954, p. XXVI+1082.

Această a treia ediţie a lucrării de faţă, (prima a apărut în 1939), are multe capitole refăcute, iar altele complet noi. Aşa cum se prezintă acum lucrarea este o adevărată enciclopedie biblică. Ea dă informaţii precise în legătură cu tot ceea ce priveşte studiul Vechiului şi Noului Testament (inspiraţia, formarea şi definirea canonului, limbă şi scriere, genuri literare — capitol foarte mult îmbunătăţit cu un util expozeu despre *Formgeschichte* — critica textuală, versiuni, istoria exegezei, geografia şi etnografia Palestinii, arheologia şi cronologia biblică, istoria lui Israel şi a popoarelor vecine, istoria epocii apostolice, istoria religiilor în contact cu lumea biblică etc.). Diferitele capitole sînt alcătuite de specialişti de prima mînă. Ele înfăţişează un foarte bun rezumat al chestiunilor biblice, cu bibliografia la zi, făcînd astfel un mare serviciu studenţilor şi celor ce se interesează de studiile biblice. (Bull. critique..., august 1955).

STEINMANN J., *Les plus anciennes traditions du Pentateuque*. Paris, J. Gabalda, 1954, p. 214.

Ţinînd seamă de emendaţiile sugerate de critica contemporană a textului, autorul traduce aici un anumit număr de texte biblice, integrîndu-le într-un expozeu continuu. Traducerea sa, plină de nerv şi de colorit, reînnoieşte textul vechi, pentru mulţi lectori. Grupul de texte pe care le studiază, detaşate de alte straturi redacţionale, care formează azi contextul lor în Biblia noastră, este cel numit de obicei, isvorul Yahwist. Rezultatele bune ale criticii literare biblice sînt acceptate şi folosite în ceea ce au ele esenţial, de autor. Comentarul, discret, face să iasă în evidenţă caracteristicile acestor texte vechi. Volumul este o bună introducere pentru înţelegerea legilor şi istorisirilor ebraice din timpurile primitive. (Bull. critique..., aprilie 1955).

că e și puțin orgoliu la mijloc. Ei își dețin creștinismul lor din alte surse de cît a misionarilor, surse care dacă nu duc direct la predica primară a Apostolului la care ei se referă totuși, duce la acea amintire a Panditului Viswa-Mitra, care le-a adus vestea nașterii Mîntuitorului — amintire pe care ei o păstrează ca un tezaur de preț și-i pregătesc în taină rodirea și triumful. Și poate că procedeul lor este cel mai just și mai potrivit spiritului meditativ și pașnic al indienilor. Dacă misionarii creștini, destul de mulți de altfel, n-au realizat roade mai bogate în India, cu toate eforturile depuse, faptul se datorește în parte, și felului ostentativ cum acest misionarism a căutat să-și îndeplinească opera. Mai ales că mulți din acești misionari aparțineau națiunii engleze, care stăpînea prin violență sutele de milioane de hinduși, cărora acești misionari veneau să le vorbească de iubirea și pacea lui Hristos.

*

Am crezut că aceste considerente în legătură cu magii de care ne vorbesc sfintele Evanghelii, considerente care conțin și cîteva date noi, poate mai puțin cunoscute, pot fi de folos cititorilor revistei, acum în preajma Sfintelor Sărbători ale Nașterii Domnului, cînd pe meleagurile țării noastre stelarii își vor începe vechiul cîntec al celor «Trei magi de la Răsărit, după stea călătorind...».

PATRIARHIA ROMÂNĂ
BIBLIOTECA
SFÂNTUL SINOD

CATALOGUL MANUSCRISELOR DIN BIBLIOTECA PATRIARHIEI ROMÎNE *

IV 8

9

SFÎNTUL EFREM SIRUL, Cuvinte şi Învăţături

Sec. XVIII (1781); hîrtie; 223 foi; 34×23. Scriere cursivă, cerneală neagră; titlurile, colontitlurile şi iniţialele, cu cerneală roşie. Ornamentaţii simple şi stîngace, cu cerneală roşie şi neagră. 31-33 rînduri pe pagină. Manuscrisul e scris de *«Serafim ermonah schevifilax şi nastavnicul sfintei Mănăstiri Căldoroşan[i]»*. Legătură veche în piele. Manuscrisul a fost corectat de întîia mînă. A aparţinut Mînăstirii Căldăruşani. Numere vechi de bibliotecă: pe cotor: «Manuscris 2»; în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2255.

La legat s-au întrebuinţat ca Vorsatz patru foi — două la început şi două la sfîrşit — dintr-un manuscris scris tot de Serafim: «Sfîntul Ioan Scărarul, Scara». Legătorul, pentru a arăta că aceste foi nu fac parte din manuscris, le-a legat întorcînd foile cu partea de sus, jos. Am paginat aceste foi deosebit (p. 1-6), urmînd ordinea textului, nu ordinea legăturii.

1. f. 1-1v. Cuvănt de viiaţa sfăntului şi prea cuviosului părintelui nostru Efrem Harapul. Blagosloveaşte, Părinte = S. P. N. Ephraem Syri, *Opera omnia quae exstant graece, syriace, latine in sex tomos distributa... opera et studio Josephi Assemani*, Tomus I, graece et latine, Romae, 1732, p. XXIX-XXX.

2. f. 1v-3. Cuvănt de Marele Vasilie şi de sfăntul Efrem. Blag< osloveaşte >, Părinte = *Op. cit.*, Vol. I, p. XXXIV-XXXVI.

3. f. 3-4v. Cartea Părintelui Efrem Siriianul ce să chiiamă pre limbă elineaşcă parenisis, iar parenisis să tălcuiaşte poveaste, măngăiare, cereare, învăţătură, spune în multe chipuri de folosire. Blagosloveaşte, Părinte.

Inc. Era un bărbat oare carele despre răsărit, cu numele Efrem fiind, de neam siriian. Acest bărbat era temătoriu de Dumnezeu de să feria de toate lucrurile cele reale.

Sf. Şi a dobăndi ertare celor ce am greşit păcatelor noastre.

* Continuare din nr. 7-8, p. 489.

4. f. 4v-7. *Acelaşi,* Învăţături şi spuneri de folosul sufletesc. Blag<osloveaşte>, Părint<e>.

Inc. Eu Efrem cela păcătosul şi neînţeleptul ce pururea sânt slab şi mâhnit spre nevoinţile duhovniceşti.

Sf. Stăpânii noastre Născătoarei lui Dumnezeu şi Pururea Fecioarei Marii şi a tuturor Sfinţilor Tăi.

5. f. 7-7v. *Acelaşi,* Învăţătură. Cuvânt 2 = *Op. cit.,* Învăţătura 1, Vol. II, Romae, 1743, p. 72-73.

6. f. 7v-8v. *Acelaşi,* Învăţătură către temătorii de Dumnezeu. Cuvânt 3 = *Op. cit.,* Învăţătura 2, Vol. II, p. 74-76.

7. f. 8v-9v. *Acelaşi,* Învăţătură. Cuvânt 4. Blag<osloveaşte> Părinte = *Op. cit.,* Învăţătura 3, Vol. II, p. 76-77.

8. f. 9v-10v. *Acelaşi,* Învăţătură. Cuvânt 5 = *Op. cit.,* Învăţătura 4, Vol. II, p. 77-78.

9. f. 10v-11. *Acelaşi,* Învăţătură. Cuvânt 5 (sic) = *Op. cit.,* Învăţătura 6, Vol. II, p. 79-80.

10. f. 11-11v. *Acelaşi,* Învăţătură de rogodelie. Cuvânt 6. Blag<osloveaşte> Părinte = *Op. cit.,* Învăţătura 7, Vol. II, p. 80.

11. f. 11v-12. *Acelaşi,* De să nu osândim. Cuvânt 7. Blag < osloveaşte> Părinte = *Op. cit.,* Învăţătura 8, Vol. II, p. 81.

12. f. 12-12v. *Acelaşi,* Învă<ţă>tură. Cuvânt 8. Blagosloveaşte Părinte = *Op. cit.,* Învăţătura 9, Vol. II, p. 81-82.

13. f. 12v-13v. *Acelaşi,* Învăţătură. Cuvânt 9 = *Op. cit.,* Învăţătura 10, Vol. II, p. 83-84.

14. f. 13v-14. *Acelaşi,* Învăţătură. Cuvânt 10. Blag<osloveaşte> Părinte = *Op. cit.,* Învăţătura 11, Vol. II, p. 84-85.

15. f. 14-15. *Acelaşi,* Învăţătură. Cuvânt 11. Blag<osloveaşte>Părint<e> = *Op. cit.,* Învăţătura 12, Vol. II, p. 85-86.

16. f. 15-16. *Acelaşi,* Învăţătură. Cuvânt 12 = *Op. cit.,* Învăţătura 14, Vol. II, p. 87-89.

17. f. 16-17. *Acelaşi,* Învăţătură. Cuvânt 13 = *Op. cit.,* Învăţătura 15, Vol. II, p. 89-90.

18. f. 17-18. *Acelaşi* Învăţătură. Cuvânt 14 = *Op. cit.,* Învăţătura 16, Vol. II, p. 90-92.

19. f. 18-18v. *Acelaşi,* Învăţătură de să nu fie măreţ întru dăşert. Cuvânt 15. Blag<osloveaşte> Părinte = *Op. cit.,* Învăţătura 17, Vol. II, p. 92-93.

20. f. 18v-19v. *Acelaşi,* Învăţătură. Cuvânt 16 = *Op. cit.,* Învăţătura 18, Vol. II, p. 93-95.

21. f. 19v-20. *Acelaşi,* Învăţătură. Cuvint 17 = *Op. cit.,* Învăţătura 19, Vol. II, p. 95.

22. f. 20-21. *Acelaşi,* Învăţătură de preveghiere. Cuvânt 18. Blag< osloveaşte>Părinte = *Op. cit.,* Învăţătura 20, Vol. II, p. 95-97.

23. f. 21-22. *Acelaşi,* Învăţătură. Cuvânt 19 = *Op. cit.,* Învăţătura 21, Vol. II, p. 97-100.

24. f. 22-23. *Acelaşi,* De mâhnire şi de lucrul mâinelor. Cuvânt 20. Blag<osloveaşte> Părinte = *Op. cit.,* Învăţătura 22, Vol. II p. 100-102.

25. f. 23-26. *Același,* De cugete și de u<m>blarea den loc în loc. Cuvânt 21. Blag<oslovește>Părinte = *Op. cit.,* Învățătura 23, Vol. II, p. 102-107.

26. f. 26-26v. *Același,* Învățătură, că să cade a petrece tot într-un loc până la sfârșenie. Cuvânt 22 = *Op. cit.,* Învățătura 24, Vol. II, p. 107-108.

27. f. 26v-29. *Același,* Învățătură. Cuvânt 23 = *Op. cit.,* Vol. I, p. 254-258.

28. f. 29-31. *Același,* Învățătură de puslușanie. Cuvânt 24 = *Op. cit.,* Învățătura 45, Vol. II, p. 165-169.

29. f. 31-32. *Același,* Învățătură de răbdare. Cuvânt 25, Blag<oslovește> Părinte = *Op. cit.,* Vol. II, p. 366-368.

30. f. 32-34. *Același,* Învățătură. Cuvânt 26 = *Op. cit.,* Învățătura 25, Vol. II, p. 108-111.

31. f. 34-35v. *Același,* Învățătură. Cuvânt 27 = *Op. cit.,* Învățătura 26, Vol. II, p. 111-114.

32. f. 35v-36v. *Același,* Învățătură pentru Paladie, carele veți cu frica lui Dumnezeu întru plecăciune. Cuvânt 28 = *Op. cit.,* Învățătura 27, Vol. II, p. 114-115.

33. f. 36v-37. *Același,* Învățătură de care, care ce<l>ui ce are i să va da. Cuvânt 29 = *Op. cit.,* Învățătura 28, Vol. II, p. 116-117.

34. f. 37-38v. *Același,* Învățătură de starea în sobor sau u<m>blă cu întunecări <le> sale, cad pre pământ de năprasnă. Cuvânt 30 = *Op. cit.,* Învățătura 29, Vol. II, p. 117-119.

35. f. 38v-39. *Același,* Învățătură de smerita înțelepciune. Cuvânt 31 = *Op. cit.,* Învățătura 30, Vol. II, p. 119-120.

36. f. 39-40v. *Același,* Învățătură că să cade creștinului a fi îndelung răbdătoriu și blând. Cuvânt 32 = *Op. cit.,* Învățătura 31, Vol. II p. 120-123.

37. f. 40v-41. *Același,* Învățătură pentru pohte. Cuvânt 33 = *Op. cit.,* Învățătura 32, Vol. II, p. 123-124.

38. f. 41-43v. *Același,* Învățătură cum că să cade a mângâia pre cel slăbit și pre cel scârbit. <Cuvânt> 34 = *Op. cit.,* Învățătura 33, Vol. II, p. 124-128.

39. f. 43v-44. *Același,* Învățătură cum să cade <celui> ce citește întru auzul fraților cu deadinsul a ceti. Cuvânt 35 = *Op. cit.,* Învățătura 34, Vol. II, p. 128-129.

40. f. 44-45v. *Același,* De curăție. Cuvânt 36 = *Op. cit.,* Învățătura 35, Vol. II, p. 129-132.

41. f. 45v-46v. *Același,* Învățătură pentru curăție. Cuvânt 37 = *Op. cit.,* Învățătura 36, Vol. II, p. 132-133.

42. f. 46v-47v. *Același,* Învățătură de să nu arunci ochii încoace și încolo, ci să-ți ții ochii în jos. Cu<vă>nt 38 = *Op. cit.,* Învățătura 37, Vol. II, p. 133-135.

43. f. 47v-49. *Același,* Învățătură de înblânzirea patimilor. Cuvânt 39 = *Op. cit.,* Învățătura 38, Vol. II, p. 136-138.

44. f. 49-52v. *Același,* Învățătură către cei neplecați. Și de tocmire și de frica lui Dumnezeu și de judecata lui Dumnezeu. Cuvânt 40 = *Op. cit.,* Învățătura 39, Vol. II, p. 138-145.

45. f. 52v-54v. *Același,* Învățătură de înfricoșare. Cuvânt 41 = *Op. cit.,* Învățătura 40, Vol. II, p. 145-148.

46. f. 54v-57v. *Același,* De cei ce cad din leanea sa și celor ce li să pare vină de păcate. Cuvânt 42 = *Op. cit.,* Învățătura 41, Vol. II, p. 148-154.

47. f. 57v-61. *Același,* Învățătură de cei feri<ci>ți. Cuvânt 43 = *Op. cit.,* Vol. I, p. 292-299.

48. f. 61-65v. *Același,* Învățătură de judecată și de milostenie. Cuvânt 44.

Inc. Dumnezeu fiind bun și de oameni iubitoriu, multe căi ne-au închipuit noă spre spăsenie.

Sf. Cărora învrednicindu-ne, toți vom fi destoinici și ne vom ruga Dumnezeului nostru, Celui ce ne dă nooa unile ca aciastea.

49. f. 65v-68v. *Același,* De curăție. Cuvânt 45.

Inc. De junie și de sfințirea sufletului grăiaște apostolul Pavel, ca un sfetnic ales ne învață pre noi toate.

Sf. In ciasul acel Infricoșat și cutremurat când va veni Hristos, de va vrea să dea fiește căruia după lucrul lui.

50. f. 68v-73v. *Același,* Învățătură spre îndreptarea celor ce petrec în laturi și celor ce caută cinste și dregătorie. Cuvânt 46.

Inc. Frații miei, clătescu-mă și mă cutremur și de grijă sânt rănit pentru Cel ce au grăit: Vedeți negrijilivilor.

Sf. Slăviți pre Domnul nostru Iisus Hristos și Sfințiia Sa Insuși vă va [ve]seli pre voi întru înpărățiia Sa.

51. f. 73v-76v. *Același,* De patimile Spăsitoriului, aceaste cuvinte la sfintele strastii a Domnului nostru Iisus Hristos, după Blajăne, după a șaptea Evanghelie. Cuvânt 47.

Inc. Mă tem a grăi cu limba și mă atinge de învricoșata poveaste a Domnului, că cu frică iaste a grăi de aciasta.

Sf. Mărire Tie Celui ce ai vrut a spăsi păcătoșii cu multe îndurări ale miloserdii Tale.

52. f. 76v-87. *Același,* Poveaste de sfântul Avramie. Acest cuvânt să citește în luna lui Octomv<r>ie 29. Cuvânt 48 = *Op. cit.,* Vol. II, p. 1-20.

53. f. 87-90v. *Același,* De pocaianie. Cuvânt 49 = *Op. cit.,* Vol. I, p. 148-153.

54. f. 90v-96. *Același,* Învățătură de poc<a>ianie. Cuvânt 50 = *Op. cit.,* Vol. I, p. 40-49E.

55. f. 96-99v. *Același,* De pocaianie. Cuvânt 51 = *Op. cit.,* Vol. I, p. 49E-55C.

56. f. 99v-102v. *Același,* De pocaianie. Cuvânt 52 = *Op. cit.,* Vol. I, p. 55C-60A.

Cuvintele de la numerele 54, 55 și 56 sînt integrate în *Cuvîntul Ascetic* al ediției lui Assemani.

57. f. 102v-106v. *Același*, De pocaianie. Cuvănt 53.

Inc. Făr de față de nimic iaste oglinda iar după ce o pune înnaintea feții poate să arate chipul feții.
Sf. Auzi, Doamne, rugăciunia mia a robului Tău, cu rugăciunia a tuturor sfinților, fiind preste tot binecuvîntat.

Începutul cuvîntului acestuia, cam 5 rînduri, se aseamănă cu textul din *Cuvîntul Ascetic* din ediția lui Assemani, *Op. cit.*, Vol. I, p. 60AB; restul cuvîntului însă diferă total.

58. f. 106v-107 v. *Același*, Învățătură de pocăință. Cuvănt 54 = *Op. cit.*, Vol. II, p. 370-371 E.

In ediția lui Assemani cuvîntul e mai întins. In manuscrisul nostru avem numai jumătatea de la început.

59. f. 107v. *Același*, Învățătură. Cuvănt 55.

Inc. Raiul iaste plin de roada veseliei, de multe chipuri de flori.
Sf. Și mulțime într-însa, înpodobiți cu multe feliuri de flori.

60. f. 107v-108. *Același*, Pentru grijile și lucrurile ceale lumești. Cuvănt 56.

Inc. Cum iaste legătura vulturului nedezlegată așa iaste și grija lumiască.
Sf. Așa și clevetirea strică sufletul.

61. f. 108-110v. *Același*, Învățătură de cei cu înțelepciune naltă și de lucrul pizmei și de u<m>blare den loc în loc. Cuvănt 57.

Inc. Cum iaste un copaciu nalt și frumos și făr de poame.
Sf. Laudă Sfăntului Duh, ce ne-au înnoit pre noi, întru cei făr de sfărșenie.

62. f. 110v-111v. *Același*, <Cuvînt> ce au grăit cănd veniră cătră dănsul niște frați și nitoviini și-l întrebară pre dănsul de lucruri. Cuvănt 58, ce are capete 22 = *Op. cit.*, Prolog, Vol. I, p. 1-2.

63. f. 111v. *Același*, De frica lui Dumnezeu. Glav. 1. Cuvănt 59 = *Op. cit.*, Cap. I, Vol. I, p. 2-3.

64. f. 111v-112. *Același*, De cei ce n-au frica lui Dumnezeu. Cap. 2 Cuvănt 60 = *Op. cit.*, Cap. 2, Vol. I, p. 3.

65. f. 112-112v. *Același*, De liubov. Cap. 3. Cuvănt 61 = *Op. cit.*, Cap. 3, Vol. I, p. 3-4.

66. f. 112v-113. *Același*, De cei ce n-au liubov. Cap. 4. Cuvănt 62 = *Op. cit.*, Cap. 4, Vol. I, p. 4-5.

67. f. 113. *Același*, De răbdare îndelungu. Cap. 5. Cuvănt 63 = *Op. cit.*, Cap. 5, Vol. I, p. 5.

68. f. 113-113v. *Același*, De cei ce n-au îndelunga răbdare. Cap. 6. Cuvănt 64 = *Op. cit.*, Cap. 6, Vol. I, p. 5.

69. f. 113v. *Același*, De răbdare. Cap. 7. Cuvănt 65 = *Op. cit.*, Cap. 7, Vol. I, p. 6.

70. f. 113v-114. *Același*, De cei ce n-au răbdare. Cap. 8. Cuvănt 66 = *Op. cit.*, Cap. 8, Vol. I, p. 6-7.

71. f. 114-114v. *Același*, De fără mănie. De să n-aibă mănie. Cap. 9. Cuvănt 67 = *Op. cit.*, Cap. 9, Vol. I, p. 7.

72. f. 114v. *Același*, De firea cea iute ce să zice de mănie. Cap. 10. Cuvănt 68 = *Op. cit.*, Cap. 10, Vol. I, p. 7-8.

73. f. 114v-115. *Același*, De blăndețe. Cap. 11. Cuvănt 69 = *Op. cit.*, Cap. 11, Vol. I, p. 8-9.

74. f. 115-115v. *Același*, De vicleșuguri. Cap. 12. Cuvănt 70 = *Op. cit.*, Cap. 12, Vol. I, p. 9-10.

75. f. 115v. *Același*, De adevăru. Cap. 13. Cuvănt 71 = *Op. cit.*, Cap. 13, Vol. I, p. 10.

76. f. 115v-116. *Același*, Pentru minciuni și pentru ceice n-au adeveritură. Cap. 14. Cuvănt 72 = *Op. cit.*, Cap. 14, Vol. I, p. 10-11.

77. f. 116-116v. *Același*, De ascultare. Cap. 15. Cuvăntul 73 = *Op. cit.*, Cap. 15, Vol. I, p. 11.

78. f. 116v-117. *Același*, De neascultare și de răpștire. Cap. 16. Cuvănt 74 = *Op. cit.*, Cap. 16, Vol. I, p. 11-12.

79. f. 117-117v. *Același*, De care să nu avem pizmă și sfadă. Cap. 17. Cuvănt 75 = *Op. cit.*, Cap. 17, Vol. I, p. 12-13.

80. f. 117v-118. *Același*, De pizmă și de sfadă *. Cap 18. Cuvănt 76 = *Op .cit.*, Cap. 18, Vol. I, p. 13-14.

81. f. 118. *Același*, De pizmă și de sfadă * și să nu fie mozavir. Cap. 19. Cuvănt 77 = *Op. cit.*, Cap. 19, Vol. I, p. 14.

82. f. 118-118v. *Același*, De clevetire. Cap. 20. Cuvănt 78 = *Op. cit.*, Cap. 20, Vol. I, p. 14-15.

83. f. 118v-119. *Același*, De ținere. Capul 21. Cuvănt 79 = *Op. cit.*, Cap. 21, Vol. I, p. 15-16.

84. f. 119-120v. *Același*, De ținere. Capul 22. Cuvăntul 80 = *Op. cit.*, Cap. 22, Vol. I, p. 16-18.

85. f. 120v-123. *Același*, Învățătură de pocaianie. Cuvăntul 81 = *Op. cit.*, Vol. I, p. 154-158.

86. f. 123-126. *Același*, Învățătură de pocaianie și de umilenie. Cuvă <n> tul 82 = *Op. cit.*, Vol. I, p. 161-165.

87. f. 126-130v. *Același*, De judecată și de liubov și de pocaianie. Cuvănt 83.

Inc. Veniți-vă întru sine, frații miei, și ascultați toți sfatul mieu al păcătosulu[i].

Sf. Să se îndulciască și să se scoață întru viiața cia de vecie.

88. f. 130v-133. *Același*, De duminecă. Că nu să cade creștinilor a glumi cu lucruri păgănești. Cap. 84.

Inc. Că nu se cade a juca cum grăiaște și pravila sfinților părinți, că cel ce va merge la joc.

Sf. Ci să ne temem fraților, de înfricoșata muncă.

89. f. 133-134. *Același*, Pentru prescure, ce să zice cuminecătura. Cuvăntu <1> 85.

Inc. Spuseră de un frate oarecarile, că fiind sobor într-o duminecă, să sculă după obiceiu de să meargă în biserică.

Sf. Aceastia auzindu-le frații multă umilenie luară și să duseră pre la chilie[le] lor.

*) In ms: *sfară*.

90. f. 134-138. *Același,* Către un frate ce căzuse și de pocaianie. Slovo 86 = *Op. cit.,* Învățătura 42, Vol. II, p. 154-161.

91. f. 138-139. *Același,* Învățătură către cine au fost cuvântul: Mai bine este a să însura și a să mărita decât a să incinederia. Slova 87 = *Op. cit.,* Învățătura 44, Vol. II, p. 164-165.

92. f. 139-139v. *Același,* Învățătură, de liubov. Cuvântul 88 = *Op. cit.,* Învățătura 46, Vol. II, p. 169-170.

93. f. 139v-143v. *Același,* De curăție și de răbdare și de pocaianie. Slovo 89 = *Op. cit.,* Învățătura 48, Vol. II, p. 175-183.

94. f. 143v-145. *Același,* Învățătură de deprinderea cea ria a cugetelor. Slovo 90 = *Op. cit.,* Învățătura 49 și 50, Vol. II, p. 183-186.

95. f. 145v-146v. *Același,* Învățătură că nu se cade a să jura. Slova 91 = *Op. cit.,* Învățătura 43, Vol. II, p. 161-163.

96. f. 146v-149v. *Același,* Învă < ță > tură către Efloghie. Cuvânt 92 = *Op. cit.,* Învățătura 47, Vol. II, p. 170-174.

97. f. 149v-150v. *Același,* De fericiți. Cuvânt 93 = *Op. cit.,* Vol. II, p. 334-335.

98. f. 150v-157. *Același,* De poc <a> ianie și de judecată ce va să fie. Cuvântul 94 = *Op. cit.,* Vol. I, p. 28-40.

99. f. 157-158. *Același,* Învățătură de pocaianie. Slovo 95.

Inc. Să luăm aminte și să fim și de miloserdiia păcatelor, cum era acel luîtoriu de mită.

Sf. Ca să te curățească de toate păcatele, ca să ne bucurăm și noi cu tine, frate.

100. f. 158-159. *Același,* Cu tocmeală cântare către cei ce greșesc și să căesc. Slovo 96.

Inc. Până când o, prietene, ținut de vrăjmașul îi u[m]bli ceale ce-i plac lui, până când o, o, prietene, vei sluji pohtelor.

Sf. Ci spălatu-te-ai, nu te mai spurca, că n-ai bae vărtoasă spre spălare, iar acelor ce le vei spurca.

101. f. 159-161. *Același,* Învățătură pentru patime. Slovo 97 = *Op. cit.,* Vol. I, p. 144-147.

102. f. 161-164. *Același,* Învățătură de răbdare și de sfârșeniia veacului. Și de a doa venire a Domnului nostru Iisus Hristos. Și de învățătura dumnezeeștilor cărți. Ce iaste folosul tăcerii. Cuvânt 98.

Inc. Luminată viață a celor drepți, cum să lumină au nu cu răbdarea. Deci aciasta o iubește.

Sf. Intru sfințire și întru dreptate, întru toate zilele vieții mele.

103. f. 164-166v. *Același,* Învățătură de pocaianie. Slovo 99.

Inc. Rogu-vă dar pre voi, fraților, ceice așteptați aceastia, nevoiți-vă a vă afla înpăcați și curați și nevinovați.

Sf. Că eu alt nu caut, ce numai spășeniia, ca să dobândesc mila ta și miloserdiia.

104. f. 166v-167v. *Același*, De tăcer <e>. Cuvânt 100.

Inc. Căștigă, frate, teceria, ca un perete vărtos, că teceria te va face de vei fi deasupra patimilor.
Sf. Și tăceria cu frica lui Dumnezeu, ca de toată bogăția și Dumnezeul păcii să fie cu tine.

105. f. 167v-168. *Același*, Învățătură de credință și de nădejde și de liubov. Slovo 101.

Inc. Rogu-vă pre voi, frații miei, cei de Dumnezeu iubiți, nevoiți-vă în toate zilile a face acestora pomenire.
Sf. In zioa cea învricoșată înnaintia dreptului Judecătoriu, Celui ce va da fiește căruia după lucrul lui.

106. f. 168-175. *Același*, De pocaianie și de dragoste. Și încă și de botez și de mărturisir<e>. Și de lauda crucii. Și de a doua venire a lui Hristos și de judecata ce va să fie. Slovo 102 = *Op. cit.*, Vol. II, p. 209-222.

107. f. 175-178. *Același*, De a doa venire a lui Hristos. Slova 103.

Inc. Iubiților frați, abateți-vă toți de căile ceale reale, să auzim pre Domnul grăind: Nevoiți-vă a întra în porțile cealea strinte.
Sf. Celor ce strigă către Dănsul din toată inema, că Acela e Dumnezeul celor ce să pocăesc.

108. f. 178-189v. *Același*, Pentru Iosif cel frumos. Și aceastia să citeaște luni în săptămâna cea mare a Sfintelor Patimi ale lui Hristos. Cuvântul 104 = *Op. cit.*, Vol. II, p. 21-41.

109. f. 189v-196. *Același*, Pentru antihrist. Cuvânt 105 = *Op. cit.*, Vol. II, p. 222-230.

Cuvîntul acesta e împărțit în patru părți: prima parte, fără titlu (f. 189v-191); celelalte, cu următoarele titluri: «Cumpăna de[n]tăiu» (f. 191-192); «Altă măsură» (f. 192-193v); «Altă cumpănă» (f. 193v-196). In ediția lui Assemani nu avem această împărțire.

110. f. 196-203. *Același*, De pocaianie și de spășeniia sufletului. In Dumineca lesat sec de carne. Slovo 106.

Inc. Lepădare ce o facem întru sfântul botez, deci de ceale ce-s grăite să arată puținele.
Sf. Veniți dar să ne închinăm și să cădem înnaintia Lui, mărturisindu-ne păcatele noastre.

111. f. 203-206. *Același*, Învățătură de sfintele și prea cinstitel<e>și de vi<ia>ță făcătoare ale lui Hristos taine. Slovo 107.

Inc. Nu ne iaste noi, fraților, din destul de numai ci să ne chemăm creștini, ci ne trebuesc noi și lucrure.
Sf. Și voam [fi] vreadnici de împărăția lui Dumnezeu, cu mila și cu darul.

112. f. 206-209v. *Același*, Cuvânt de Avraam și de Isac. Cuvânt 108 = *Op. cit.*, Vol. II, p. 312-319.

113. f. 209v-214v. *Același*, Lauda de sfântul Vasilie, arhiepiscopul Chesarii Capadochiului. Cuvânt 109 = *Op. cit.*, Vol. II, p. 289-296.

114. f. 214v-216v. *Același*, Den cuvintele spre vădiria și de mărturisire și de îngăduință. Cuvânt 110 = *Op. cit.*, Vol. I, p. 119-123 D.

Manuscrisul nostru reproduce numai prima parte a cuvîntului editat de Assemani.

115. f. 216v-219v. *Același*, Cuvânt pentru părinții ce s-au sfârșit, carii întru post au strălucit. Intru sânbăta brânzii. Cuvânt 111 = *Op. cit.*, Vol. I, p. 175-180.

116. f. 219v-221v. *Același*, Pentru părinții ce s-au sfârșit. Iar întru acia sâmbătă a brânzii. Cuvântul 112 = *Op. cit.*, Vol. I, p. 172-175.

Insemnări de la prima mînă :

f. 1. *Și s-au scris în zilele prea luminatului domn Io Alixandru Ioan Ipsila <n>t Voevod, fiind mitropolit și arhiereu țării aceștiia chiriu chir Grigorie, cu cheltuiala sfintei mănăstiri Căldoroșan <i>. Și am scris eu Serafim ermonah, fiind nastavnic și schevofilax aicea la sfânta mănăstire. Și s-au început la luna lui fevruarie în cinsprezece zile precum să arată aicea, veleat 1781.*

f. 221v. *Sfârșitul aceștii cărți a prea cuviosului părintelui nostru Efrem Harapul Siriian.*

f. 222. *O, Prea Sfântă Troiță, I <i>suse Hristoase prea dulce. Amin <n.>*

Sfinților părinți și fraților miei, întâiu au pătimit Hristos și S-au răstignit și S-au îngropat și au înviiat, apoi S-au înnălțat la ceriure. Aseamenia și noi trebue întâiu să ne omorâm patimile și să îngropăm întru pierzaria păcatelor noastre și să ne înviem către Dumnezeu cu dragoste den inemă și cu fapte plăcute lui Dumnezeu și atuncea noi, la vremia morții noastre să ne înnălțăm cu îngerii la ceriuri, înnaintia lui Hristos să ne cinstim. Drept aceaia am pus aicea și sfânta înnălțare pentru ca să se înnalțe gândul nostru pururia către Dumnezeu, ca să-L slăvim și să ne închinăm și să-I ascultăm cu tot gândul nostru și fierbințeala și cuvântul și fapta neîncetat, pentru ca să dobândim și să câștigăm ceale dorite, Amin.

Celui în Troiță Dumnezeu slavă deapururia și mie ticălosului, celui ce a scris, mântuire și celor oricâți o citesc și ascultă cuvintele cu luare aminte și să nevoesc a le săvârși, înpărăției cea veacinică să-i odihnească și pe unde voar găsi greșală să îndrepteze cu duhul blândeților și pre mine ticălosul și bătrânul să nu mă pue în ponos și Dumnezeu să-i iarte și pre cei ce voar citi și voar îndrepta greșalile noastre. Și am scris eu Serafim Ermonah schevifilax și nastavnecul sfintei Mănăstiri Căldoroșan <i>și cu toată cheltuiala sfintei mănăstiri. Și s-au început la fev ruarie> 15, 1781 și s-au săvârșit la mai 12. Sfârșit și lui Dumnezeu mărire.

f. 222v-223. Albe.

Insemnări posterioare :

f. 223v. Texte din Psaltire, din Sfintele Evanghelii și din Graiurile Părinților.

Foile nenumerotate de la început și de la sfîrșit, întrebuințate de legător ca hîrtie de Vorsatz (pag. 1-6) :

pag. 1. *Leastreţu adecă Scara, ce cuprinde în sine viiaţa sfăntului prea cuviosului părintelui nostru Ioanu, carele au alcătuit aciastă carte, ce are treizeci de cazanii pentru îndreptare şi un cuvăntu de învăţătură către nastavnec. Şi s-au scris în zilele prea luminatului domnu Ioan Alixandru Ioan Ipsila[n]t voevod, fiindu mitropolit Ungro-Vlahii chir Grigorie, cu toată osteneala şi cheltuiala sfinţii sale părintelui Serafim schevofilax şi nastavnecu sfintei mănăstiri Căldorăşani şi s-a început acuma în luna lui Iunie 1, 1780.*

pag. 1-3. Titlul şi începutul vieţii Sfîntului Ioan Scărarul scrisă de Daniil de la Rait = MG, vol. 88, col. 600A.

pag. 4. Din Cuvîntul 13 al Scării = MG, vol. 88, col. 860BC.

pag. 5. Sfîrşitul Cuvîntului 13 al Scării = MG, vol. 88, col. 861A.

pag. 5-6. Începutul Cuvîntului 14 al Scării = MG, vol. 88, col. 864BC.

IV 9 10

SFINŢII VARSANUFIE şi IOAN, Întrebări şi Răspunsuri, Traduse de Isaac Dascălul şi «privite» de Ilarion Dascălul

Sec. XIX (1812-1816); hîrtie; 326 foi; 34×23. Scriere cursivă, cu cerneală neagră. Titlurile, iniţialele şi colontitlurile, cu roşu. La început, f. 7, un frontispiciu frumos ornat în două culori. 32 rînduri pe pagină. Două condeie. Legătură veche în piele. Manuscrisul e corectat de mîna întîia şi de o mînă posterioară. A aparţinut Mînăstirii Căldăruşani. Numere vechi de bibliotecă: pe cotor, 31; în Biblioteca Internatului Teologic a avut nr. 2244.

f. 1-5. Descoperire cătră cetitori pentru sfinţii stareţi carii să pomenesc adeaseori în cartea aciasta.

«*Descoperirea*» aceasta, o introducere care prefaţează textul romînesc al operei sfinţilor Varsanufie şi Ioan, este, după cum citim în ultimul aliniat al ei, opera traducătorului, a lui Isaac Dascălul. Este cel dintîi *studiu* de patrologie scris în romîneşte, şi cu asta Isaac Dascălul este cel dintîi patrolog romîn. In «*Descoperirea*» sa, Isaac studiază viaţa şi opera Sfinţilor Varsanufie, Ioan şi Serida, cu o metodă de cercetare şi cu o informaţie care ar face cinste chiar unui cercetător contemporan. Mai tîrziu, la începutul secolului nostru, un occidental, Siméon Vailhé, în articolele sale despre Sfinţii Varsanufie, Ioan şi Serida,* nu ne-a adus mai multe ştiri despre aceşti sfinţi decît ne adusese Isaac Dascălul cu 120 de ani înainte, fără să aibă documentaţia şi bibliotecile lui Vailhé. Biblioteca lui Isaac al nostru a fost Muntele Atos, iar birou, chilia de la Neamţu şi chilia de la Schitul Prodromului de la Sfîntul Munte ce «iaste supt Lavră».

Aş îndrăzni să spun chiar ceva mai mult despre Isaac, şi cu asta să-i împletesc o altă cunună. Poate că spiritul lui viu şi iscoditor, poate că omul acesta veşnic pe drum, cînd la Athos, cînd în ţară, poate că sufletul lui îndrăgostit de scrierile Sfinţilor Părinţi, poate că munca lui neobosită — de pildă, traducerea acestui masiv volum de 660 de pagini o duce la sfîrşit în patru luni, şi luni de vară —, poate că rîvna lui de a da la lumină comorile de gîndire patristică strînsă veacuri de-a rîndul în Bibliotecile Atosului, poate că traducerea aceasta în romîneşte a operei Sfinţilor Varsanufie şi Ioan l-a îndemnat pe un alt contemporan al său, ucenic şi el al marelui stareţ Paisie, pe Sfîntul Nicodim Aghioritul, să se gîndească la o ediţie greacă a aceleiaşi opere. Ce altă concluzie se poate trage, cînd în romîneşte opera lui Varsanufie şi Ioan apare în 1787, iar Nicodim semnează prefaţa ediţiei sale abia în 1803, şi cînd ştim care erau legăturile culturale dintre Neamţu şi Atos?

---

* *Les lettres spirituelles de Jean et de Barsanuphe*, «Échos d'Orient», 7 (1904), pp. 268-276; *Saint Barsanuphe*, «Échos d'Orient», 8 (1905), pp. 14-25; *Jean le prophète et Séridos*, «Échos d'Orient», 8 (1905), pp. 154-160.

Şi pentru a cinsti pe cel mai mare şi mai fecund traducător patristic romîn * şi pentru a-i aduce aici cel dintîi omagiu, dăm studiul lui despre viaţa Sfinţilor Varsanufie, Ioan şi Serida.

f. 1 *Nu era trebuinţă de a mai adăoga cuvinte şi mai virtos pre ale meale, ale unui nevreadnic şi mai prost decît toţi oamenii, lingă ale unor sfinţi ca aceştea şi mari bărbaţi, carii nu din înţelepciunea cea lumească le-au grăit, ci din însuşi înţelepciunea lui Dumnezeu, dupre apostolul. Că de vreame ce ei pre toate ceale pă<m>întesti şi vremealnice defăimîndu-le şi pre însuşi trupurile sale, încă şi pre însuşi sufletele sale, dupre glasul Domnului pierzîndu-le şi pre sineşi lumii răstignindu-să şi pre lume loruşi, pentru dragostea lui Dumnezeu, pentru aceaia şi Dumnezeu nu au trecut cu vedearea pre dragostea lor cea către Dînsul, ci dupre făgăduinţă, El Însuşi înpreună cu Tatăl au venit şi întru dînşii lăcaşiu Luiş ş-au făcut; şi deaciia nu mai vieţuia loruşi, ci lui Hristos şi vieţuia întru dînşii Hristos. Şi de vreame ce avea ei pre Hristos vieţuind întru sineşi, Carele iaste înţelepciunea şi putearea lui Dumnezeu, apoi arătat ìdste, că dintru acea înţelepciune au grăit. Nu era zic trebuinţă de a mai adăoga cuvinte, ci de vreame ce şi peltiţiile pruncilor celor mici fac oareşi care mîngăiare părinţilor săi, pentru aciasta am îndrăznit de m-am apucat de un lucru ca acesta, ce iaste mai pre sus de măsura mea, socotind că poate şi oareş care descoperire la cei ce mai cu neiscusinţă să află întru scripturile sfinţilor părinţi să pricinuiască lucrul acesta. Că arătînd cine iaste marele stareţ şi cine iaste celalalt stareţ şi cine iaste avva al*

f. 1v *chinoviei / şi cine iaste avva Ioan, către carele multe răspunsuri face sfîntul Varsanufie, apoi mai cu lesnire şi fără nici o îndoire fieşte carele cetitoriu, cetind întru aciastă carte va putea să înţăleagă. Şi de vreame ce prea cuviosul părintele nostru Varsanufie nu să află nici în sinaxar înpreună cu ceialalţi sfinţi, nici viiaţa lui nu să află scrisă nici de cum, fără numai sfîntul Teodor Studitul în diiata sa face oareş care pomenire pentru dînsul şi-l mărturiseaşte că iaste mare sfînt şi-i priimeaşte şi icoana lui şi să închină eii. Fiindcă fusease oareş care iritic cu numele iarăşi Varsanufie, cu multă vreame mai nainte de dînsul şi oareş carii cu rea socoteală îl prepunea că iaste cuviosul acesta, pentru aciastă pricină sfîntul Teodor îl mărturiseaşte şi-l priimeaşte în rîndul sfinţilor. Încă şi prea cuviosul părintele nostru Nicon aduce martor pre un Evagrie Sholastic, că mărturiseaşte pentru prea cuviosul în istoriia sa că iaste mare sfînt şi mare făcătoriu de minuni. Ci aceastea sînt pentru sfinţeniia lui şi pentru ca să se surpe socotealele ceale reale ce era asupra cuviosului. Iar pentru viiaţa lui cum am mai zis nu avem nici o ştiinţă. Pentru aciasta am soco-*

* Opera lui este exrtraordinară; în afară de traducerea lui Varsanufie şi Ioan, a mai tradus: Efrem Sirul, *Opera completă*; Sf. Ioan Gură de Aur, *Comentar la Evanghelia după Matei*; Sf. Ioan Gură de Aur, *Comentar la Psalmi*; Sf. Iustin Martirul, *Opera*; Sf. Chiril al Ierusalimului, *Opera completă*; Sf. Ciprian, *Tîlcuire la Cîntarea Cîntărilor*; Evghenie Vulgaris, *Cuvinte sfătuitoare*; Nichifor Teotochi, *Patru cuvinte la tundere*; Sf. Simeon Noul Teolog, *Opera completă*; Teodorit al Cirului, *Tîlcuirea Psaltirei*; Isaia Pustnicul, *Cartea a doua*; Ilie Miniat, *Piatra smîntelii*. Apoi: *Carte cu cuvinte la praznice peste tot anul* (604 foi); *Carte cu patru cuvinte la tundere*; *Hotărîri ale Sfîntului Sobor* (cf. Pr. D. Fecioru, *Un catalog vechi de manuscrise şi cărţi al Bibliotecii Mînăstirii Neamţului*, Bucureşti, 1941, pp. 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 18, 19).

Planșa XII. Foaia 7 din ms. 10

tit că nu iaste cu cale cetindu-i cineva cuvintele lui, iar mai bine să zic ale lui Hristos Celuice grăia întru dînsul, și folosindu-să din sfătuirile lui ceale de suflet folositoare, să nu știe cine iaste și din ce neam și ce fealiu de nevoință au metahirisit, și la ce fealiu de măsură a faptei bune s-au suit. Ci, dupre putearea mea, să fac oareș ce cituș de cît pomenire pentru viiața și petreacerea lui, și aciasta nu de altu < n > deva, ci din însuși cuvintele lui adunîndu-o. Ca prin cetirea vieții lui să să îndeamne spre cetirea cuvintelor lui; și prin cetirea cuvintelor lui, să se aprinză cu rîvnă spre urmarea vieții lui. Iar viiața lui dupre a mea socoteală și înțăleagere iaste întru acest chip.

Prea cuviosul părintele nostru Varsanufie, carele în cartea aciasta a
f. 2 *lui să numește Marele Stareț, au înflorit ca pre / la cinci sute și doaozeci și cinci de ani de la nașterea lui Hristos, într-o vreame cu sfîntul Ioan Scărariul și cu sfîntul Simeon cel nebun pentru Hristos, după cum mărturisește Meleatie episcopul Atinii în Istoriia sa cea bisereciască, în tomul al triilea, în capul al patrusprezeacelea. Eghiptean de neam, din părinți blagocestivi, pedepsit la învățătura cea din afară în limba eghipteneașcă, dupre cum mărturisesc și noimele scripturilor lui. După aciasta, din tînără vîrstă, lepădîndu-să de lume și de toate ceale veselitoare, iar mai bine să zic scîrbitoare ale lumii, monahiciasca și cea cu liniște viiață o au înbrățișat. Mai întîiu sihăstrind întru alt oareș carele loc, pentru carele nu am nici un fealiu de dovadă să vă dau. Iar mai pre urmă, după mulți ani ai vîrstii sale și ai ceii mai pre sus de firea omenească nevoinții sale, au venit înpreună cu sfîntul Ioan ucenicul și înpreună pustnicul său, cel numit proroc, și s-au așezat în mînăstirea sfîntului Serid, carea era zidită în ținutul Gazii, după cum însuș el arată întru un răspuns al său, ce-l face cătră Ioann cel din Mirosavi, pre carele îl mustră pentru oare care pricină ce avea asupra avei Serid, zicînd: «Cîți ne doriia pre noi bătrînii și alerga și nu li s-au dat lor, iară el șezînd, Dumnezeu ne-au trimis pre noi cătră dînsul și fiiu al nostru iubit l-au făcut pre el». Iar ce fealiu de nevoință au metahirisit printr-aciastă viiață și ce fealiu de fapte bune și ce fealiu de ispite de la draci au suferit, cine poate altul din oameni să le povestească? Că de ar fi și fost cineva de față măcar cu dînsul prin toată viiața sfîntului și ar fi privit cu deadinsul pre toate nevoi < n > țele lui și ispitele, încă nu ar fi putut să le scrie, cîte una cîte una, și pentru mulțimea și pentru desimea și pentru zăbăvniciia firii omenești; iar cel ce înpreună cu aceastea are și pre vechimea vremii și pre prea multa prostime, ce poate*
f. 2v *să / zică sau să povestească, fără numai să aducă pre însuș mărturiile lui ceale ce, din prea multa prisosință, el însuș zice pentru ispitele carele-au suferit, întru un răspuns ce-l face cătră Ioann cel din Mirosavi, carele era iconom chinoviei, și era nevoe să se facă oareș care zidire în mînăstire. La care el, ca un iscusit ce era, au însemnat măsurile lucrului, iar oare carii din frați, pre ascuns de dînsul, au adăogat oareș ce puțin și au stricat; pentru care turburîndu-să el și înputînîndu-să, prea cuviosul îi face răspuns lui mîngăindu-l și sfătuindu-l să nu să turbure și îi scrie între altele și aciasta: «Pentru că de voi scrie ție pre ispitele care le-am răbdat, încă grăesc, că nu vor suferi urechile tale, dar poate că nici ale altui cuiva în vreamea aciasta». Și pentru nevoință, iarăși zice cătră oare-*

carele frate cu numele Andreiu : «Creadeți-mi mie, fraților, că m-au biruit pre mine mărirea deșartă, că nici odată bolnav fiind, nu mă puneam pre sinem jos, nici slăbiiam lucrul mîinilor meale și mari boale mi-au venit mie». Și iarăș într-alt loc, că șasezeci de ani nu s-au culcat. Deci deaca în vreame de boale, și încă mari, și atît de mari nevoințe au avut cît să nu să culce jos, ci șezînd și lucrînd să zacă, care lucru mai pre sus de firea omenească iaste, apoi poate să socotească fiește carele în vreamea sănătății lui ce fealiu de nevoință va fi uneltit. Întru cît ne face să creadem cum că de va putea a număra cineva picăturile ploii și noianul mării cu mici păhară a-l măsura și năsipul ei a-l socoti, apoi va putea a povesti cîte una cîte una și nevoințele și vitejiile cuviosului. Pentru aciasta și Dumnezeu de nenumărate și negrăite daruri l-au umplut pre dinsul. Că dînd el mai întîiu sînge prin multe sudori și osteneale, au priimit pre darul Duhului, Carele mai nainte l-au curățit și l-au sfințit și lăcași vreadnic și curat al prea Sfintei și prea închinatei Troițe l-au săvîrșit. Și atun | cea Tată! și Fiiul, împreună cu Sfîntul Duh (dupre nemincinoasa f. 3
făgăduință) întru dînsul s-au sălășluit, și purtătoriu de Dumnezeu și fiiul al lui dupre dar l-au arătat. Și pentru ca deplin să te încredințezi tu, cum că aceastea așa sînt, și eu de lungirea cuvîntului să scap, pre mărturiia a însuș cuviosului, carea o au scris către acelaș frate Andreiu voi aduce la mijloc. Că zice : «Înnaintea lui Dumnezeu zic și nu mințu, că știu pre oarecarele rob a lui Dumnezeu, întru acest neam al nostru, într-aciastă vreame și întru blagoslovitul locul acesta, că și morți poate să scoale întru numele Stăpînului nostru Iisus Hristos și draci să izgonească și boale nevindecate să vindece și alte puteri să facă, nu mai puțin decît apostolii, pre cum mărturisește Cel ce i-au dat lui darul, iar mai bine să zic darurile. Pentru că aceastea ce sînt a să face întru numele lui Iisus? Însă nu unelteaște pre a sa puteare, de vreame ce poate și războae să surpe și să încue și să deschiză ceriul ca Ilie. Pentru că totdeauna are Domnul robi adevărați, pre carii nu-i mai cheamă robi, ci fii». Și după puțin zice iarăși : «Cine auzind pre aceastea lucruri prea mari, nu zice că mi-am eșit din minte și cu adevărat mă înnebunesc?». Și după puțin, iarăși : «Și deaca cineva voiaște a zice că mi-am eșit din sinemi, pre cum ziseiu, las să zică». Și pentru săvîrșirea și îndrăzneala cea multă ce avea el către Dumnezeu, iarăș pre a lui mărturie vă voiu da-o. Că zice întru un răspu<n>s ce-l face către toți părinții chinoviei, carii îl rugase ca să se roage pentru lume carea era să se primejduiască de urgiia lui Dumnezeu ce era să vie asupră-i, pentru păcatele ei, zicînd așa : «Și sînt trei bărbați desăvîrșit lui Dumnezeu, carii au covîrșit măsura omenească și au luat stăpînire a dezlega și a lega și a lăsa păcatele și a le ține și stau întru zdrobire ca nu de năpraznă să se prăpădească toată lumea. Și | prin f. 3v
rugăciunile lor cu milă o ped<e>pseaște. Și li s-au spus lor că la puțină vreame mai rămîne asupra ei urgiia. Și întîmpină rugăciunile acestor trei întru întrarea cea mai de sus a jărtvealnicului Părintelui luminilor. Și să bucură împreună unii cu alții și împreună să veselesc întru cei cerești». Și după puțin zice : «Și sînt Ioann în Rama și Ilie în Corint și altul în părțile Ierusalimului». Pre acesta ce-l zice că iaste în părțile Ierusalimului, însuși el iaste. Că obiceaiu au sfinții a-ș<i> a <s>cunde vredni-

ciile sale și faptele ceale bune, fugind de mărirea deșartă și de slava oamenilor. Dar fiindcă înpreună cu suirea la cea prea înnaltă și mai pre sus de om înnălțime a faptelor bune și a darurilor celor dumnezeești cărora să învrednicisă, să suise și la vîrsta cea desăvîrșit a vieții cei trupești și acum prea să înbătrînise, trebuia și el pre calea cea firiască călătorind, să treacă cătră cel prea dorit al său. Drept aceaia pre aciasta după săvîrșirea lui avva Serid și a avei Ioann, și după ce au mai viețuit cîțiva ani întru tăcearea cea desăvîrșit și întru ne darea a nici un răspuns nimunui, în pace cu multă bucurie și veselie o au călătorit. Ducîndu-să încărcat de roadele faptelor bune cătră cel dorit de dinsul, lăsînd multe scripturi pline de folos sufletesc și ucenicilor săi, pre care unul dintr-înșii adunîndu-le le-au pus la rînduiala aciasta precum să văd.

Și de vreame ce cît mi-au fost prin putință ziseiu pentru prea cuviosul părintele nostru Varsanufie din ceale preamulte prea puține, vino acum să zicem puține și pentru celalalt stareț, ca să înplinim făgăduința. Celalalt stareț să numește avva Ioann ucenicul și înpreună pustnicul sfintului Varsanufie și starețul sfintului Dorotei, pre carele îl și numește în cartea sa proroc, pentru darul mai nainte vederii ce lăcuia întru dinsul. Pentru carele nimic alt nu pociu să zic, fără numai aciasta. Că lepădînd el în-
f. 4 *preună cu lumea și | pre toate voile sale, s-au făcut ucenic sfintului Varsanufie și ascultătoriu pănă la moarte părintelui său celui duhovnicesc, drept aceaia și moștenitoriu darurilor lui s-au arătat, precum mărturisește însuși prea cuviosul Varsanufie, cînd l-au întrebat niște frați din chinovie, ca să le spue lor viiața celuialalt stareț. El au răspuns așa: «Iar pentru petreacerea celui de un suflet fiiu al blagoslovitului și smeritului ascultătoriu, a celui ce întru toate s-au lepădat pănă la moarte de toate voile sale, ce pociu să zic? Fără numai aciasta: Au zis Domnul, cel ce M-au văzut pre Mine au văzut pre Tatăl. Și pentru ucenic au zis, că poate să fie ca dascalul său. Cel ce are urechi de auzit, auză». Iar pentru sfîrșitul sfintului Ioann nu iaste trebuință să mai arătăm, fiindcă iaste scris în cartea aciasta înnainte. Și cel ce va pofti să știe, să cetească cartea și va afla dorirea.*

Să mai zicem încă puține și pentru avva al chinoviei și apoi să înplinim cuvîntul, ca nu pentru cei doi numai zicînd, iar pentru dinsul tăcînd, să rămîe cuvîntul nesăvîrșit. Și zic cum că cel ce să tot numește adease ori în cartea aciasta avva al chinoviei, iaste sfîntul Serida, pre carele și sfintul Dorotei îl pomenește în cartea sa. Acesta, cu ostenealele ceale multe ale sale și cu purtarea de grijă a sa cea fără de măsură, au zidit o mînăstire în ținutul Gazii și s-au adunat la dinsul o samă de frați. Și viețuia cu plăceare de Dumnezeu. Iar după cît <i> va ani ai petreacerii sale înpreună cu frații ceii adunați la dinsul au venit și sfintul Varsanufie înpreună cu sfintul Ioann ucenicul său la mîn<ă> stirea lui și s-au sălășluit în chiliile ceale făcute de sfintul Serida în preajma mînăstirii, precum singur cuviosul Varsanufie scrie întru răspuns < ul ce-l face cătră avva Ioann cel din Mirosavi, pre carele o am adus și mai sus,
f. 4v *zicînd: | «Cîți ne doriia pre noi bătrînii și alerga și nu li s-au dat lor. Iară el, săzînd, Dumnezeu ne-au trimis cătră dinsul și fiiu iubit al nostru l-au făcut pre dinsul». Cărora cu destulă osîrdie și cu multă dragoste și*

cu mare credință, ca însuși lui Dumnezeu, le slujiia lor întru toate până la sfîrșitul său. Că numai lui îi era slobodă intrarea în chiliile sfinților bătrîni, iar altora din frații chinoviei sau din streini nici de cum nu le era slobodă întrarea către dînșii. Pentru aciasta ori răspuns de era trebuință să se scrie către cineva din frații chinoviei sau către cineva din streinii cei de afară, el scriia, ori alte slujbe de avea sfinții, el le împlinea. Drept aceaia, ca pre niște doao rîuri oare care ce să pohoesc de apele darului, pre darurile sfîntului Varsanufie, zic, și ale sfîntului Ioann, le-au abătut întru însuș sufletul său și din destul l-au adăpat pre el până la răvărsare. Și cu ajutoriul rugăciunilor și al unuia și al altuia, ca cu doao aripi prea ușor la înălțimea săvîrșirii faptelor celor bune au zburat. Pentru carea și pentru sfîrșitul lui vrînd cineva a ști, silească-se unul ca acesta a ceti cartea aciasta și va afla pentru aciastă pricină. Căci mie nu-m <i> dă mîna acum a mai lungi cuvîntul.

Iar pentru Ioann cel către carele face sfîntul Varsanufie multe scrisori, să nu socotească cineva, că acesta iaste Ioan ucenicul sfîntului cu carele au venit la mînăstirea sfîntului Serid, ci acesta iaste altul oare carele, ce au petrecut mai întîiu la altă mănăstire, ce era întru un loc ce să numiia Mirosavi, precum arată la începutul cărții aceștiia, și pe urmă au venit de s-au făcut și el ucenic sfinților bătrîni. Și către acesta face sfîntul multe răspunsuri la începutul cărții.

Deci iată, o prea iubiți cetitori, că după putearea mea am descoperit cine iaste Marele Stareț și cine iaste celalalt stareț și cine iaste avva și cine iaste cela / lalt Ioann, carii adeaseori să pomenesc în cartea aciasta, f. 5
pre carea acum de nou spre folosul cel de obște din limba elinească o am tălmăcit pre cea rumînească. Deci vă rog pre toți de obște, carii vă veți îndeletnici a ceti cuvintele sfinților părinți cu luare aminte și cu scopos ca să și lucrați, pre ceale ce să cetesc să cetiți, ca și pre folosul cel ascuns întru dînsele să-l cîștigați. Că nu ascultătorii legii, zice Apostolul, s-au îndreptat lîngă Dumnezeu, ci făcătorii legii să vor îndrepta. Pre Carele rugați-L ca și pre tălmăcitorii și pre scriitorii împreună cu cetitorii să-i învredniciască împărăției Sale ceii cerești. Amin.

f. 5-5v. A doi stareți duhovnicești ce sihăstriia în chinoviia ce era în ținutul Gazii, și carea să zicea a avvei Serida. Trimiteri și răspunsuri prin egumenul carele și le slujiia lor, ale cărora numele sînt Varsanufie și Ioann. Insă să cade a ști cum că Mare Stareț Varsanufie să zice. Pentru aceaia și ceale mai multe din răspunsuri așa arată. Blagosloveaște, Părinte.

Inc. Să rugăm pre cei ce vor ceti aciastă carte cu evlavie și cu credință să priimească.

f. 6-6v. Albe.

f. 7-326. Cartea avvei Varsanufie.

Inc. Răspuns al Marelui Stareț către avva Ioan cel din Mirosavi, carele au cerut să vie și să lăcuiască la dînșii în viiața de obște. Scris iaste în Apostol.

Sf. Iar cel ce fără de îndoire creade Lui, au stătut pre piiatra cea tare neclătit.

După cum spuneam mai sus, Sfîntul Nicodim Aghioritul, după pilda lui Isaac Dascălul, a pregătit şi el o ediţie a lui Varsanufie. Lucrarea o termină în 1803, cînd semnează prefaţa, dar apare după moartea lui, la Veneţia în 1816, cu următorul titlu: Βίβλος ψυχωφελεστάτη περιέχουσα ἀποκρίσεις διαφόροις ὑποθέσεσιν ἀνηκούσαις, συγγραφεῖσα μὲν παρὰ τῶν ὁσίων καὶ θεοφόρων πατέρων ἡμῶν Βαρσανουφίου καὶ Ἰωάννου, ἐπιμελῶς δὲ διορθωθεῖσα καὶ τῇ τῶν ὁσίων ἐιογραφίᾳ καὶ πλατυτάτῳ πίνακι πλουτισθεῖσα παρὰ τοῦ ἐν μοναχοῖς ἐλαχίστου Νικοδήμου Ἁγιορείτου, νῦν δὲ πρῶτον τύποις ἐκδοθεῖσα, Veneţia, 1816, XX—411 pag. (cf. S. Vailhé, *Les lettres spirituelles de Jean et de Barsanuphe*, Échos d'Orient 7 (1904), p. 269.

N-am putut găsi această lucrare. După indicaţiile bibliografice date de S. Vailhé (Échos d'Orient, 7 (1904), p. 268-276), manuscrisul românesc s-ar deosebit de ediţia de la Veneţia a lui Nicodim şi prin aceea că nu are numerotate întrebările şi răspunsurile şi prin aceea că are un număr sporit de întrebări şi răspunsuri, 845 în loc de 836. Manuscrisul grec, după care a făcut Isaac Dascălul traducerea sa, se mai găsea în Biblioteca Mînăstirii Neamţu pe la 1825 (cf. Pr. D. Fecioru, *Op. cit.*, p. 20).

Însemnări de la prima mînă:

f. 7. deasupra frontispiciului: *1812, Dechemvrie 14.*

f. 326. *1816, Ianuarie 20.*

f. 326v. *Sfîrşitul răspunsurilor sfinţilor părinţi Varsanufie şi Ioann. Şi Celui în Troiţă închinat Dumnezeu, slavă. Amin.*

Tilmăcitu-s-au aciastă sfîntă şi de suflet folositoare carte a sfîntului Varsanufie acum de nou din limba elinească în limba noastră cea rumînească de oarecarele din cei prea mici şi mai de pre urmă ucenici ai stareţului Paisie şi s-au privit de Dascalul Ilarion întru anii de la Hristos 1787 în sfînta Mănăstire a Neamţului. Carea începîndu-să a să tilmăci din zioa dintîiu a lui maiu, s-au sfîrşit în luna lui septemvrie în 25, întru acelaş an, ca să fie spre folosul cel de obşte al neamului rumînesc.

Însemnări posterioare:

f. 1 jos. *De obşte a Sfintei Mîn<ăstiri> Căld<ăruşani>.*

f. 7 jos. *Sfînta M<înăstire> Căldăruşani.*

f. 326. *În sfînta Mîn<ăstire> Căld<ăruşani>.*

f. 326v. *Carte de opşte a sfintei Mîn<ăstiri> Căld<ăruşani>.*

Pr. D. FECIORU

tririi din a doua jumătate a secolului XV. Lor li se adaugă discurile smălțuite și ciupercuțele folosite pentru împodobirea în exterior atît a bisericii, cît și a chiliilor.[53]

În curtea mînăstirii Neamțul s-au executat săpături în 1956 și 1957, avînd ca obiectiv principal identificarea vechilor ziduri ale bisericii atribuite lui Petru Mușat (1374-1391). Atît la sud cît și vest de biserica Sf. Gheorghe, nu s-a găsit nici o urmă a bisericii mușatine, ceea ce a dus la concluzia că, în cazul în care acesta va fi existat, temelia ei trebuie căutată în interiorul bisericii Sf. Gheorghe.[54]

14—17. *Buhalnița, Hangu, Secu* și *Izvorul Alb* (Reg. Bacău).

Sondajele și săpăturile arheologice efectuate în ultimii ani în numeroase puncte din zona viitorului lac de acumulare al hidrocentralei «V. I. Lenin» de la Bicaz, au dus, între altele, la cîteva precizări în legătură cu anumite biserici din secolele XVII-XVIII, situate de-a lungul Bistriței.

Astfel, cu prilejul săpăturilor arheologice executate între 1954-1957 în curtea fostei mînăstiri *Buhalnița,* s-au identificat temeliile chiliilor cu trapeza și pavajele de piatră din secolele XVII și XVIII, infirmîndu-se ipoteza după care era localizată aici «mînăstirea Hangului», pomenită pentru prima dată într-un document din timpul lui Ștefan cel Mare. În acest loc a existat numai biserica zidită de Miron Barnovschi în prima jumătate a secolului al XVII.[55]

La *Hangu,* pe terasa din curtea bisericii actuale, s-au dezvelit temeliile unei biserici dispărute, construită, probabil, la sfîrșitul secolului XVIII, deasupra unui cimitir din secolele XVII-XVIII.[56]

Prin sondajele de la *Secu* și *Izvorul Alb,* din 1955 și 1956, s-au identificat temeliile de piatră ale bisericuțelor de lemn din secolul XVIII.[57]

53. Ion Nestor și colaboratori, *op. cit.,* pp. 265-275; aceiași, *Materiale,* V, 1959, pp. 611-615.

54. P. Diaconu, *Săpăturile de la Mînăstirea Neamțu,* în *Materiale,* VI, 1959, pp. 699-702.

55. C. S. Nicolăescu-Plopșor și M. Petrescu-Dîmbovița, *Principalele rezultate ale cercetărilor arheologice de la Bicaz,* în *Materiale,* V, 1959, pp. 54-55; A. și M. Florescu, în *Șantierul arheologic Bicaz,* în *Materiale,* VI, 1959, pp. 72-78.

56. *Ibidem,* p. 54.

57. *Ibidem,* pp. 56-57.

Pf II-12
Vezi mai nr. urm.

PATRIARHIA ROMÂNĂ
BIBLIOTECA
SFÂNTUL SINOD

CATALOGUL MANUSCRISELOR DIN BIBLIOTECA PATRIARHIEI ROMÎNE *

IV 12

13

FERICITUL TEODORET EPISCOPUL CIRULUI, Opera. Traducere de Mitropolitul Veniamin Costache. Vol. I

Sec. XIX (1844); hîrtie; 404 foi; (foile amestecate la legat; foile 202-205 au locul lor firesc între foile 180 şi 181); 36,5×23; scris cursiv cu cerneală neagră; 45-48 rînduri pe pagină; mai multe condeie. Insuşi izvodul. Corectat de prima mînă. Legătură deteriorată, în pînză şi hîrtie. Provenit din Biblioteca Seminarului din Huşi. Numere vechi de Bibliotecă: pe hîrtia de Vorsatz: 9 şi 535 (535 scris cu cerneală violetă); în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2246.

In ultimii ani ai vieţii sale, în retragerea de la Mînăstirea Slatina, fericitul mitropolit Veniamin al Moldovei traduce Opera completă a lui Teodorit episcopul Cirului, şi Comentarul lui Teofilact al Bulgariei la cele patrusprezece epistole ale Sfîntului apostol Pavel, în total şase volume groase în folio, 1587 foi; trei volume opera lui Teodoret şi trei volume Comentarul lui Teofilact. In Biblioteca Patriarhiei Romîne avem astăzi numai cinci volume: volumul al doilea din Comentarul lui Teofilact s-a pierdut. Soarta acestor manuscrise a fost aceasta. După trecerea la cele veşnice a marelui mitropolit, 18 decembrie 1846, manuscrisele au rămas în păstrarea celui mai iubit ucenic al său, Meletie Istrate, stareţ pe atunci al Mînăstirii Slatina. Cînd a fost ales episcop la Huşi, în 1851, Meletie le ia cu el, ca pe o sfîntă moştenire, şi le depune în Biblioteca Seminarului. Desfiinţîndu-se în 1894 Seminarul din Huşi, manuscrisele, după mărturia lui C. Erbiceanu, trec împreună cu toată biblioteca, în Biblioteca Internatului Teologic din Bucureşti (cf. Teodoret episcopul Cirului, *Cinci cuvinte asupra Istoriei Bisericeşti de la 325-429, traduse în romîneşte de* Metropolitul Veniamin Costache, *Bucureşti, 1894, p. VI)*, iar de aici în Biblioteca Patriarhiei Romîne.

In toate aceste manuscrise se observă mai multe condeie. Acelaşi lucru se vede şi în alte manuscrise ale marelui mitropolit, de pildă în manuscrisele traducerii comentariilor Sfîntului Ioan Gură de Aur la Faptele Apostolilor şi la Epistolele Sfîntului apostol Pavel (cf. Preotul Dr. Ilie Gheorghiţă, *Un veac de la moartea Mitropolitului Veniamin Costache. Modest Omagiu*, Mînăstirea Neamţu, 1946, p. 254-256). Prezenţa atîtor condeie, dintre care, după cum spune C. Erbiceanu, *(Op. cit.*, p. VII), nu lipseşte condeiul traducătorului, se explică prin maniera de lucru a marelui mitropolit: Fericitul Veniamin Costache dicta traducerea, iar ucenicii săi, pe rînd, cum le îngăduiau ascultă-

* Continuare din nr. 1-2, anul XII (1960).

rile, scriau după dictatul dascălului lor. Chiar marele tălmăcitor ne dă mărturie, în testamentul său, de felul lui de lucru: «Toate tălmăcirile mele... unile sînt scrise cu mîna mea şi unile de alţii, spre ajutorul mieu» (Pr. Dr. Ilie Gheorghiţă, *Op. cit.*, p. 247). Despre ucenicii care «îl ajutau» pe mitropolit, cu alte cuvinte, care scriau după dictarea lui, ne dau ştire C. Erbiceanu *(Op. cit.*, p. VII) şi Mitropolitul Atanasie Mironescu (cf. Teofilact al Bulgariei, *Trimiterile cele patruspräzéce ale slăvitului apostol Pavel... traduse în limba romînă de Veniamin Costache, Mitropolitul Moldovei şi Sucevei,* Bucureşti, 1904, Tomul I, p. XLII). Aceştia sînt: a) Arhidiaconul său, *Meletie Istrate,* starețul Slatinei şi episcopul de mai tîrziu al Huşilor; b) *Ieromonahul Calinic,* eclesiarhul Mînăstirii Slatina; c) *Gheorghe Hasnaş,* fiul protopopului Hasnaş din Fălticeni, absolvent al Seminarului din Socola; d) *ieromonahul Veniamin Andreescu,* fost om în casa mitropolitului timp de 30 de ani. La această listă aş mai adăuga şi pe cei care semnează ca martori în testamentul fericitului Veniamin: *Nicanor arhimandrit, Grigorie duhovnic* şi *Silvestru duhovnic.* N-am la îndemînă documentaţia trebuitoare pentru identificarea scrisului fiecăruia.

Mitropolitul Veniamin Costache traduce opera lui Teodoret al Cirului după ediţia lui Evghenie Vulgaris, Halle, 1768-1775, 5 volume. Din pricină că această ediţie este rară, identificările operelor traduse le fac după ediţia lui Migne, *Patrologia Graeca,* vol. 80-84 (citată mai jos MG). Textele care nu se găsesc în MG le identific după ediţia lui Evghenie Vulgaris (citată Evghenie Vulgaris).

I. f. 1. *Teodorit episcopul Cirului,* La cele nedomerite ale dumnezeeştii Scripturi dupre alegere.

1. f. 1. Procuvîntare = MG, vol. 80, col. 76.
2. f. 1-27. La Facere = MG, vol. 80, col. 77-225.
3. f. 27-38v. La Eşire = MG, vol. 80, col. 225-297.
4. f. 38v-46v. La cea Leviticească = MG, vol. 80, col. 297-349.
5. f. 47-54v. La Nomere = MG, vol. 80, col. 349-400.
6. f. 54v-63v. La a doa Lege = MG, vol. 80, col. 401-456.
7. f. 63v-68. La Iisus a lui Navi = MG, vol. 80, col. 457-485.
8. f. 68-73. La judecători = MG, vol. 80, col. 485-517.
9. f. 73-74. La Rut = MG, vol. 80, col. 517-528.

II. f. 74. *Acelaşi,* La întrebările Inpărăţiilor şi ale Paralipomenilor.

1. f. 74-74v. Procuvîntare = MG, vol. 80, col. 528-529.
2. f. 74v-84. La cea întîiu a Inpărăţiilor = MG, vol. 80, col. 529-596.
3. f. 84-94v. La a doa a Inpărăţiilor = MG, vol. 80, col. 597-668.
4. f. 94v-106v. La a treia carte a Inpărăţ[iilor] = MG, vol. 80, col. 668-744.
5. f. 106v-114v. La cea a patra a Inpărăţiilor = MG, vol. 80, col. 745-800.
6. f. 114v-117v. La cartea 1 a Paralipomenilor = MG, vol. 80, col. 801-817.
7. f. 117v-123v. La a doa carte a Paralipomenilor = MG, vol. 80, col. 820-858.

f. 123v. *De aicea la ce[l] elinesc urmează tîlcuirea Psaltirii cu care să [s]fîr[şe]şte tomul întîiu.*

f. 123v. *Începutul tomului al doilea care să înceapă cu Cîntarea Cîntărilor şi după aciasta urmează prorocii.*

III. f. 123v. *Acelaşi,* Tîlcuire dupre alegere la Isaiea prorocul.

1. f. 123v-124. Pricina = MG, vol. 81, col. 216-217.
2. f. 124-166v. Cap. 1-66 = MG, vol. 81, col. 217-493.

IV. f. 166v. *Același,* Tîlcuire la prorocia dumnezeiescului Ierimia.

1. f. 166v-167. Procuvîntare = MG, vol. 81, col. 496.

2. f. 167-172. Tomul 1. Proteorie. Cap. 1-4 = MG, vol. 81, col. 496-533.

3. f. 172-175v. Tomul 2. Cap. 5-8 = MG, vol. 81, col. 536-557.

4. f. 175v-180v. Tom. 3. Din același Cap, s[ti]h 21 — Cap. 13 = MG, vol. 81, col. 557-589.

5. f. 180v ; 202-204v. Tomul 4. Cap. 14-18 = MG, vol. 81, col. 589-612.

6. f. 204v-205v ; 181-182v. Tomul 5. Din același Capu, [stih] 18 — Cap. 23 = MG, vol. 81, col. 612-633.

7. f. 182v-185v. Tomul 6. Capul 24-29 = MG, vol. 81, col. 633-653.

8. f. 186-190v. Tomul 7. Cap. 30-36 = MG, vol. 81, col. 653-684.

9. f. 190v-194v. Tom. 8. Cap. 37-45 = MG, vol. 81, col. 685-708.

10. f. 194v-198v. Tomul 9. Cap. 46-49 = MG, vol. 81, col. 708-737.

11. f. 198v-201v. Tomul 10. Capul 50-52 = MG, vol. 81, col. 737-760.

12. f. 206-208v. Tomul 11. Varuh, Capul 1-5 = MG, vol. 81, col. 760-780.

13. f. 208v-212. Tomul 12. Plîngerile. Cap. 1-4 = MG, vol. 81, col. 780-805.

V. f. 212v. *Același,* Tîlcuire la prorocia dumnezeiescului Iezechiil.

1. f. 212v-213v. Pricina = MG, vol. 81, col. 808-816.

2. f. 213v-219. Tomul I. Capul 1-3 = MG, vol. 81, col. 816-852.

3. f. 219-223. Tomul 2. Din același capu, [stih] 22 — Cap. 7 = MG, vol. 81, col. 852-880.

4. f. 223v-226v. Tomul 3. Cap. 8-11 = MG, vol. 81, col. 881-904.

5. f. 227-230v. Tomul 4. Capul 12-15 = MG, vol. 81, col. 904-929.

6. f. 230v-234v. Tomul 5. Cap. 16 = MG, 81, col. 929-957.

7. f. 234v-237v. Tomul 6. Capul 17-18 = MG, vol. 81, col. 957-980.

8. f. 237v-240v. Tomul 7. Cap. 19-20 = MG, vol. 81, col. 980-1004.

9. f. 240v-244v. Tomul 8. Din același Cap., [stih] 45 — Cap. 22 = MG, vol. 81, col. 1005-1032.

10. f. 244v-247. Tomul 9. Cap. 23 = MG, vol. 81, col. 1033-1049.

11. f. 247-249. Tomul 10 *. Capul 24-25 = MG, vol. 81, col. 1049-1065.

12. f. 249-254. Tomul 11. Capul 26-28 = MG, vol. 81, col. 1065-1101.

13. f. 254-259v. Tomul 12. Capul 29-32 = MG, vol. 81, col. 1104-1140.

14. f. 259v-263v. Tomul 13. Capul 33-34 = MG, 81, col. 1141-1169.

15. f. 263v-266. Tomul 14. Capul 35-36 = MG, vol. 81, col. 1169-1188.

16. f. 266-270v. Tomul 15. Capul 37-39 = MG, vol. 81, col. 1189-1220.

17. f. 270v-276. Tomul 16. Capul 40, 43-48 = MG, vol. 81, col. 1220-1256.

VI. f. 276. *Același,* Povestire la vedeniile proorocului Daniil.

1. f. 276-277v. Proteorie = MG, vol. 81, col. 1256-1268.

2. f. 277v-279v. Tomul 1. Cap. 1 = MG, vol. 81, col. 1268-1284.

3. f. 280-284. Tomul 2. Cap. 2 = MG, vol. 81, col. 1284-1313.

4. f. 284-288. Tomul 3. Capul 3 = MG, vol .81, col. 1313-1345.

* In ms : *20.*

5. f. 288-292v. Tomul 4. Din acelaşi Cap, [stih] 98 — Capul 4 = MG, vol. 81, col. 1345-1376.
6. f. 292v-294v. Tomul 5. Capul 5 = MG, vol. 81, col. 1376-1393.
7. f. 295-299. Tomul 6. Din acelaş Cap, [stih] 31 — Cap. 6 = MG, vol. 81, col. 1393-1409.
8. f. 299-305. Tomul 7. Capul 7 = MG, vol. 81, col. 1412-1437.
9. f. 305-307v. Tomul 8. Capul 8 = MG, vol. 81, col. 1437-1453.
10. f. 307v-316. Tomul 9. Capul 9 = MG, vol. 81, col. 1453-1485.
11. f. 316-328. Tomul 10. Capul 10-12 = MG, 81, col. 1488-1545.

VII. f. 328v. *Acelaşi,* Tîlcuire la cei doisprăzece proroci.
1. f. 328v-329. Procuvîntare = MG, vol. 81, col. 1545-1548.
2. f. 329. Despre vremile întru care fieşte carele din cei doisprăzece proroci au prorocit = MG, vol. 81, col. 1548-1549.

VIII. f. 329. *Acelaşi,* Tîlcuire la prorocul Osie.
1. f. 329-329v. Pricina = MG, vol. 81, col. 1552-1553.
2. f. 329v-343v. Cap. 1-14 = MG, vol. 81, col. 1553-1632.

IX. f. 344. *Acelaşi,* Tîlcuire la prorocul Ioilu.
1. f. 344. Pricina = MG, vol. 81, col. 1633.
2. f. 344-348v. Cap. 1-3 = MG, vol. 81, col. 1633-1664.

X. f. 349. *Acelaşi,* Tîlcuire la pr[o]rocul Amos.
1. f. 349. Pricina = MG, vol. 81, col. 1664.
2. f. 349-356v. Cap. 1-9 = MG, vol. 81, col. 1665-1708.

XI. f. 357. *Acelaşi,* Tîlcuire la prorocul Avdiu.
1. f. 357. Pricina = MG, vol. 81, col. 1709.
2. f. 357-358. Cap. 1 = MG, vol. 81, col. 1712-1717.

XII. f. 358v. *Acelaşi,* Tîlcuire la prorocia prorocului Iona.
1. f. 358v-359. Pricina = MG, vol. 81, col. 1720-1724.
2. f. 359-362v. Capul 1-4 = MG, vol. 81, col. 1724-1740.

XIII. f. 362v. *Acelaşi,* Tîlcuire la pr[o]rocul Mihea.
1. f. 362v. Pricina = MG, vol. 81, col. 1741.
2. f. 363-370. Cap. 1-7 = MG, vol. 81, col. 1741-1785.

XIV. f. 370. *Acelaşi,* Tîlcuire la prorocul Naum.
1. f. 370-370v. Pricina = MG, vol. 81, col. 1788-1789.
2. f. 370v-374v. Capul 1-3 = MG, vol. 81, col. 1789-1808.

XV. f. 374v. *Acelaşi,* Tîlcuire la pr[o]rocul Amvacum.
1. f. 374v-375. Pricina = MG, vol. 81, col. 1809-1812.
2. f. 375-380. Cap. 1-3 = MG, vol. 81, col. 1812-1836.

XVI. f. 380v. *Acelaşi,* Tîlcuire la prorocul Sofonie.
1. f. 380v. Pricina = MG, vol. 81, col. 1837.
2. f. 380v-384. Cap. 1-3 = MG, vol. 81, col. 1837-1860.

XVII. f. 384. *Acelaşi,* Tîlcuire la prorocul Aggheu.
1. f. 384-384v. Pricina = MG, vol. 81, col. 1860-1861.
2. f. 384v-386. Cap. 1-2 = MG, vol. 81, col. 1861-1873.

XVIII. f. 386. *Același,* Tîlcuire la prorocul Zaharia.
1. f. 386-386v. Pricina = MG, vol. 81, col. 1873-1876.
2. f. 386v-400v. Cap. 1-14 = MG, vol. 81, col. 1876-1960.
XIX. f. 400v. *Același,* Tîlcuire la prorocul Malahia.
1. f. 400v. Pricina = MG, vol. 81, col. 1960-1961.
2. f. 400v-404v. Cap. 1-4 = MG, vol. 81, col. 1961-1988.
f. 404v. *Sfîrșitul Tomului al doilea.*

IV 12 14

FERICITUL TEODORET EPISCOPUL CIRULUI, Opera, Traducere de Mitropolitul Veniamin Costache. Vol. II

Sec. XIX (1845); hîrtie; 288 foi; 36,5×23; scris cursiv cu cerneală neagră; 46 pînă la 47 rînduri pe pagină: mai multe condeie. Însuși izvodul. Manuscrisul a fost corectat de prima mînă. Legătură deteriorată, în pînză și hîrtie. Provenit din Biblioteca Seminarului din Huși. Numere vechi de bibliotecă: nr. 2256 în Biblioteca Internatului Teologic.

I. f. 1. *Teodoret episcopul Cirului, Tîlcuire la cele 14 epistolii ale sfîntului apostol Pavel.*
1. f. 1-2. Procercetare = MG, vol. 82, col. 36-44.
II. f. 2. *Același,* Tîlcuire la Episto[l]ia cea către romani.
1. f. 2-2v. Pricina = MG, vol. 82, col. 44-48.
2. f. 2v-10. Cap. 1-3 = MG, vol. 82, col. 48-80.
3. f. 10-16. Tomul 2. Din același Cap., [stih 10] — Cap. 6 = MG, vol. 82, col. 80-108.
4. f. 16-23v. Tomul al triile. Din același Cap, [stih 12] — Cap. 8 = MG, vol. 82, col. 108-148.
5. f. 23v-31. Tom. al patrule, Cap. 9-11 = MG, vol. 82, col. 148-184.
6. f. 31-41. Tomul 5. Cap. 12-16 = MG, vol. 82, col. 184-225.
III. f. 41. *Același,* Tîlcuire la Epist. cea întîiea către Corinteni.
1. f. 41-41v. Pricina = MG, vol. 82, col. 225-228.
2. f. 41v-49v. Cap. 1-6 = MG, vol. 82, col. 228-272.
3. f. 49v-58. Tomul al doilea. Cap. 7-11 = MG, vol. 82, col. 272-320.
4. f. 58-63v. Tomul al triele. Cap. 12-14 = MG, vol. 82, col. 320-348.
5. f. 64-68v. Tomul al treilea *. Cap. 15-16 = MG, vol. 82, col. 348-376.
IV. f. 69. *Același,* Tîlcuire la Epistoliia cea a doa către Corinteni.
1. f. 69. Pricina = MG, vol. 82, col. 376-377.
2. f. 69-78. Cap. 1-7 = MG, vol. 82, col. 377-421.
3. f. 78-84. Tomul 2, Cap. 8-13 = MG, vol. 82, col. 421-460.
V. f. 84v. *Același,* Tîlcuire la Epistolia cea către Galateni.
1. f. 84v. Pricina = MG, vol. 82, col. 460-461.
2. f. 84v-91. Cap. 1-6 = MG, vol. 82, col. 461-504.

* In ms a fost șters *patrule* și pus *treilea.*

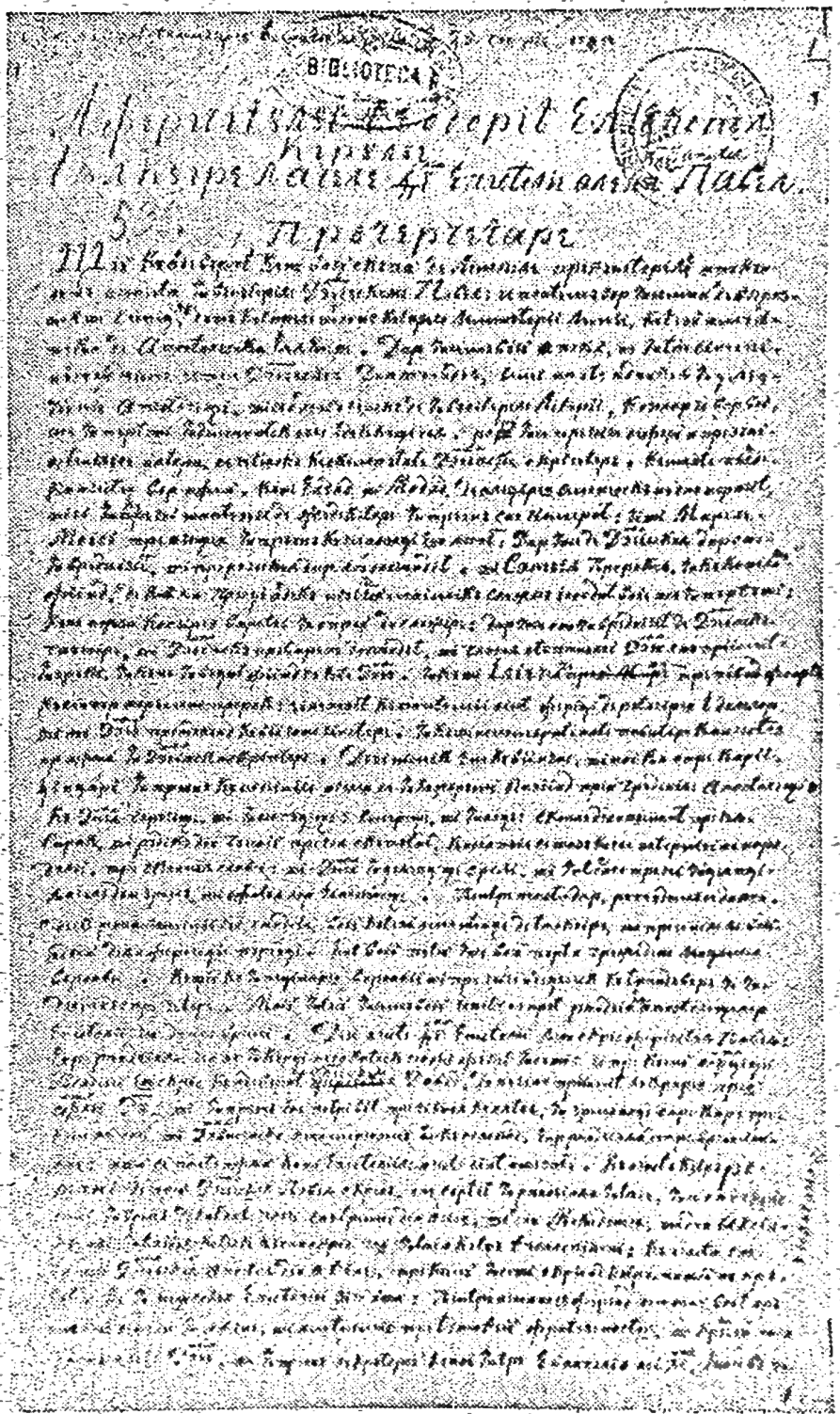

Planșa XVI. Foaia 1 din ms. 14.

VI. f. 91v. *Același,* Tîlcuire la epistolia cea către Efeseni.
1. f. 91v-92. Pricina = MG, vol. 82, col. 505-508.
2. f. 92-100. Cap. 1-6 = MG, vol. 82, col. 509-557.

VII. f. 100. *Același,* Tîlcuire la epistoliia cea către Filipiseni.
1. f. 100-100v. Pricina = MG, vol. 82, col. 557-560.
2. f. 100v-106. Cap. 1-4 = MG, vol. 82, col. 560-589.

VIII. f. 106v. *Același,* Tîlcuire a Epistoliei cei către Coloseni.
1. f. 106v-107. Pricina = MG, vol. 82, col. 592-593.
2. f. 107-113. Cap. 1-4 = MG, vol. 82, col. 593-628.

IX. f. 113. *Același,* Tîlcuire la epistoliia 1 către Tesalonicheni.
1. f. 113-113v. Pricina = MG, vol. 82, col. 628-629.
2. f. 113v-118v. Cap. 1-5. = MG, vol. 82, col. 629-656.

X. f. 118v. *Același,* Tîlcuire la a doa Epist. către Tesalonicheni.
1. f. 118v. Pricina = MG, vol. 82, col. 657.
2. f. 119-121v. Cap. 1-3 = MG, vol. 82, col. 657-673.

XI. f. 121v. *Același,* Tîlcuire la Epistoliia cea către Evrei.
1. f. 121v-122. Pricina = MG, vol. 82, col. 673-677.
2. f. 122v-127v. Cap. 1-4 = MG, vol. 82, col. 677-705.
3. f. 127v-136v. Tomul 2. Din acelaș Cap, [stih] 14 — Cap. 10 = MG, vol. 82, col. 705-749.
4. f. 136v-143. Tomul al triile. Din acelaș Cap, [stih] 19 — Cap. 13 = MG, vol. 82, col.749-785.

XII.f. 143v. *Același,* Tîlcuire cea întâiu către Timotei.
1. f. 143v. Pricina = MG, vol. 82, col. 788.
2. f. 143v-152. Cap. 1-6 = MG, vol. 82, col. 788-829.

XIII. f. 152. *Același,* Tîlcuire la a doa Epistolie către Timotei.
1. f. 152. Pricina = MG, vol. 82, col. 832.
2. f. 152-157. Cap. 1-4 = MG, vol. 82, col. 832-857.

XIV. f. 157v. *Același,* Tîlcuire la Epistolia cea către Tit.
1. f. 157v. Pricina = MG, vol. 82, col. 857.
2. f. 157v-159v. Cap. 1-3 = MG, vol. 82, col. 857-869.

XV. f. 160. *Același,* Tîlcuire la epistoliia cea către Filimon.
1. f. 160. Pricina = MG, vol. 82, col. 872.
2. f. 160-161. Cap. 1 = MG, vol. 82, col. 872-877.

XVI. f. 161v. *Același,* Cinci cuvinte despre Istoria Bisericească.

Multe din traducerile rămase de la marele mitropolit al Moldovei Veniamin Costache au avut fericirea să vadă lumina tiparului. Printre acestea se numără și Istoria Bisericească a lui Teodoret al Cirului, dată în tipar de Constantin Erbiceanu. A tipărit-o întîi în revista *«Biserica Ortodoxă Română»,* anii: XVIII, 1894-1895; XIX, 1895-1896; XXI, 1897-1898; XXII, 1898-1899 (cf. Teodor N. Manolache, *Bibliografia Mitropolitului Veniamin Costache,* București, 1946, p. 16). Din revista *«Biserica Ortodoxă Română»* a fost extrasă în volum sub titlul: Teodoret episcopul Cirului, *Cinci*

cuvinte asupra Istoriei Bisericești de la 325-429. Traduse în românește de Mitropolitul Veniamin Costachi, fiind în retragere la Monastirea Slatina, în anul 1845 și imprimate de pe original de Constantin Erbiceanu, profesor, București, 1894, XVIII+267 pagini. C. Erbiceanu însoțește traducerea fericitului Veniamin cu un studiu despre *«Viața și scrierile lui Teodoret»* (p. III-XVIII), relipărire din revista *«Biserica Ortodoxă Română»,* (anul XXII, 1898-1899, p. 481-496), și cu: *«Cîte-va cuvinte asupra o doue manuscripte ce cuprind Istoria Bisericéscă a lui Theodoret»* (p. 3-5).

1. f. 161v. Procuvîntare. Scopul istoriei = MG, vol. 82, col. 881.

f. 161v. Cuvîntul întâiu.

1. f. 161v-162. Cap. 1. De unde s'au început eresul arienilor = MG, vol. 82, col. 884-885.

2. f. 162-162v. Cap. 2. Catalogul Episcopilor celor ce era mai înlăi = MG, vol. 82, col. 885-888.

3. f. 162v-166v. Cap. 3. Epistoliia lui Alecsandru Episcopului Alecsandriei cătră Alecsandru Episcopul Constantinupolei = MG, vol. 82, col. 888-909.

4. f. 166v-167. Cap. 4. Scrisoare a lui Arie cătră Evsevie episcopul Nicomidiei = MG, vol. 82, col. 909-913.

5. f. 167-167v. Cap. 5. De la Evsevie Episcopul Nicomidiei trimitire cătră Pavlin Episc[opul] Tirului = MG, vol. 82, col. 913-916.

6. f. 167v-168v. Cap. 6. Cele din vremia marelui sobor celui în Nicheea = MG, vol. 82, col. 916-920.

7. f. 168v-169v. Cap. 7. Înfruntaria celor de eresul lui Arie din cărțile lui Evstafie și a lui Atanasie = MG, vol. 82, col. 920-925.

8. f. 169v-170v. Cap. 8.* Cele asupra lui Meletie Eghiptianului dintru carile să trag meletiianii shismatici și pînă acum; și epistolie sinodiciască despre dînsul = MG, vol. 82, col. 928-932.

9. f. 170v-171v. Cap. 9. Epistoliia înpăratului Constantin cătră episcopii** cei rămași, despre cele ce s-au închipuit în sinod = MG, vol. 82, col. 932-937.

10. f. 171v. Cap. 10. Pentru tainaturile cele ce să da besericilor și pentru ceialaltă faptă bună a înpăratului = MG, vol. 82, col. 937-940.

11. f. 171v-173. Cap. 11. Epistolie a lui Evsevie Episcopul Chesariei despre credința ceia ce s-au așăzat în Nichea = MG, vol. 82, col. 940-945.

12. f. 173-173v. Cap. 12. Mustraria a arienilor hulitori de acum armeni din conscrisurile lui Evsevie Episcopul Chesariei = MG, vol. 82, col. 945-948.

13. f. 173v-174. Cap. 13. Despre sfîrșitul lui Arie, din Epistoliia lui Atanasie = MG, vol. 82, col. 949-952.

14. f. 174-174v. Cap. 14. Epistoliia înpăratului Costandin pentru zidiria Beserecilor = MG, vol. 82, col. 952-953.

15. f. 174v. Cap. 15. Epistoliia aceluiaș pentru faceria svințitelor cărți = MG, vol. 82, col. 953-956.

16. f. 174v-175. Cap. 16. Epistolie a aceluiaș cătră Măcarie Episcopul Ierusalimului, pentru zidiria dumnezăiești Beserici = MG, vol. 82, col. 956-957.

---

* In ms: *9.*

** In ms: *episcopiscopii.*

17. f. 175-175v. Cap. 17. Despre Elena Maica împăratului şi despre sărguinţa cea pentru zidirea dumnezeieştii Beserici = MG, vol. 82, col. 957-961.

18. f. 175v-176. Cap. 18. Despre nelegiuita mutaria lui Evsevie al Nicomidiei = MG, vol. 82, col. 961.

19. f. 176-176v. Cap. 19. Epistoliia împăratului Constandin asupra lui Evsevie şi a lui Teogonie scrisă Nicomidenilor = MG, vol. 82, col. 961-965.

20. f. 176v-177. Cap. 20. Despre vicliana clevetire ce s-au făcut de către Evsevie şi de către cei împreună cu elu asupra svîntului Eustaţie episcopul Antiohiei = MG, vol. 82, col. 965-968.

21. f. 177-178v. Cap. 21. Despre episcopii eretici ce s-au aşăzat în Antiohiia după eşiria svîntului Eustaţie = MG, vol. 82, col. 968-969.

22. f. 177v-178. Cap. 22. Despre credinţa indienilor = MG, vol. 82, col. 969-972.

23. f. 178-178v. Cap. 23. Despre povăţuirea Ivirilor către buna cinstire de Dumnezeu = MG, vol. 82, col. 972-973.

24. f. 178v-179v. Cap. 24. Epistoliia marilui Constandin împăratului către Savorie împăratul Perşilor pentru providenţiia norodului lui Dumnezeu = MG, vol. 82, col. 973-980.

25. f. 179v. Cap. 25. Despre meşteşugita vrăjmăşie asupra dumnezeescului Atanasie = MG, vol. 82, col. 980-981.

26. f. 180. Cap. 26. Altă vrăjmăşuire asupra lui Atanasie = MG, vol. 82, col. 981.

27. f. 180-180v. Cap. 27. Scrisoaria împăratului Constandin către soborul cel în Tiru = MG, vol. 82, col. 981-984.

28. f. 180v-181. Cap. 28. Despre sinodul ce s-au făcut în Tir = MG, vol. 82, col. 984-988.

29. f. 181-181v. Cap. 29. Despre înnoirile cele ce s-au făcut în Ierusalim şi despre izgoniria svîntului Atanasie = MG, vol. 82, col. 988.

30. f. 181v. Cap. 30. Despre testamentul fericitului Constandin împăratului = MG, vol. 82, col. 989.

31. f. 181v. Cap. 31. Dezvinovăţire despre împăratul = MG, vol. 82, col. 989.

32. f. 181v-182. Cap. 32. Despre sfîrşitul acestui împărat = MG, vol. 82, col. 989.

f. 182. Cuvîntul al doilea.

1. f. 182. Cap. 1. Despre întoarceria svîntului Atanasie = MG, vol. 82, col. 992-993.

2. f. 182v. Cap. 2. Cu ce chip Constandie împăratul s-au abătut din adevărata credinţă = MG, vol. 82, col. 993-996.

3. f. 182v-183. Cap. 3. Despre a doa izgonire a fericitului Atanasie şi despre aşezaria lui Grigorie încă şi sfîrşitul = MG, vol. 82, col. 996.

4. f. 183. Cap. 4. Despre Pavel carele s-au făcut episcop Constandinupolei = MG, vol. 82, col. 997.

5. f. 183-183v. Cap. 5. Despre eresul lui Machedonie şi despre alcătuiria cea de dînsul = MG, vol. 82, col. 997.

6. f. 183v-186v. Cap. 6. Despre soborul ce s-au făcut în Sardichiia = MG, vol. 82, col. 997-1017.

7. f. 186v-187. Cap. 7. Cele asupra episcopilor Efratan şi Vichentie şi despre viclenirea ce[a] făcută asupra acestora în Antiohia = MG, vol. 82, col. 1017-1020.

8. f. 187-187v. Cap. 8. Despre caterisiria lui Ştefan = MG, vol. 82, col. 1021.

9. f. 187v. Cap. 9. Despre a doa întoarcere a svîntului Atanasie = MG, vol. 82, col. 1021-1024.

10. f. 187v-188. Cap. 10. Despre a treia izgonire a lui şi despre fugă = MG, vol. 82, col. 1024-1025.

11. f. 188-188v. Cap. 11. Despre Gheorghie şi despre relele cele ce s-au cutezat de elu în Alecsandriia = MG, vol. 82, col. 1025-1029.

12. f. 188v-189v. Cap. 12. Despre soborul ce s-au făcut în Mediolan = MG, vol. 82, col. 1029-1033.

13. f. 189v-190v. Cap. 13. Dialogul lui Constandie înpăratul şi a lui Liverie papa Romei = MG, vol. 82, col. 1033-1040.

14. f. 190v-191. Cap. 14. Despre izgoniria şi întoarceria svîntului Liverie = MG, vol. 82, col. 1040-1041.

15. f. 191-192v. Cap. 15. Despre soborul ce s-au făcut în Arimin = MG, vol. 82, col. 1041-1049.

16. f. 192v-193. Cap. 16. Despre soborul cel în Nichia Trachiei şi alcătuirea credinţii de aciia scrisă = MG, vol. 82, col. 1049-1052.

17. f. 193-193v. Cap. 17. Sinodicescul Tomu a lui Damasu al Romei şi al apusenilor episcopi despre sinodul cel adunat în Arimin = MG, vol. 82, col. 1052-1056.

18. f. 193v-194. Cap. 18. Epistoliia lui Atanasie, episcopului Alecsandriei despre acelaş sobor = MG, vol. 82, col. 1056-1057.

19. f. 194-194v. Cap. 19. Despre reaua nieşteşugire a lui Leontie episcopul Antiohiei şi despre îndrăzniala lui Flaviian şi a lui Diodor = MG, vol. 82, col. 1057-1061.

20. f. 195. Cap. 20. Despre noa scornire (chenotomie) a lui Evdocsie Ghermanicul şi despre Vasilie al Anghirei şi despre Estatie al Sevastiei şi despre soborul cel făcut asupra lui = MG, vol. 82, col. 1061.

21. f. 195. Cap. 21. Despre soborul ce earăşi s-au făcut în Nichea = MG, vol. 82, col. 1061-1064.

22. f. 195-195v. Cap. 22. Despre soborul ce s-au făcut în Selevchiia Isavriei = MG, vol. 82, col. 1064-1065.

23. f. 195v-196v. Cap. 23. Despre cele ce s-au întămplat drept slăvitorilor episcopi în Constantinopuli = MG, vol. 82, col. 1065-1069.

24. f. 196v-197v. Cap. 24. Sinodiciască carte scrisă asupra lui Aetie = MG, vol. 82, col. 1069-1073.

25. f. 197v-198. Cap. 25. Care prilej au rumpt pre evnomiiani de arieni = MG, vol. 82, col. 1073-1076.

26. f. 198-198v. Cap. 26. Despre încunjuraria cetăţii Nisiveilor şi despre apostoliasca vieţuire a lui Iacov episcopului = MG, vol. 82, col. 1076-1080.

27. f. 198v-199v. Cap. 27. Despre soborul ce s-au făcut în Antioşia şi despre cele ce s-au întâmplat înprotiva sfîntului Meletie acolo = MG, vol. 82, col. 1080-1084.

28. f. 199v. Cap. 28. Despre Evsevie episcopul Samosatilor = MG, vol. 82, col. 1084.

f. 200. Cuvîntul al triilea.

1. f. 200-200v. Cap. 1. Despre înpărăţiia lui Iuliianu; că în copilărie crescîndu-se întru buna cinstire de Dumnezeu s-au răsturnat în păgînătate şi cum că la început ascundia păgînătate[a] şi la sfărşit o au descoperit = MG, vol. 82, col. 1085-1088.

2. f. 200v-201. Cap. 2. Despre întoarcerea episcopilor şi despre hirotoniia lui Pavlin = MG, vol. 82, col. 1088-1089.

3. f. 201-202. Cap. 3. Cîte şi ce feliu de răutăţi au cutezat elinii asupra hristiianilor de la Iulian luînd stăpînire = MG, vol. 82, col. 1092-1096.

4. f. 202. Cap. 4. Cele ce au legiuit Iuliean înprotiva hristianilor = MG, vol. 82, col. 1096.

5. f. 202. Cap. 5. Despre a patra izgonire şi fuga sfîntului Atanasie = MG, vol. 82, col. 1096.

6. f. 202-202v. Cap. 6. Cele ale lui Apolon din Dafne şi cele ale svîntului Vavila = MG, vol. 82, col. 1097.

7. f. 202v-203. Cap. 7. Despre mărturisitoriul Teodor = MG, vol. 82, col. 1097-1100.

8. f. 203. Cap. 8. Despre jăfuiria svinţilelor odoară şi despre oprirea celor de hrană ce să înpărţiia = MG, vol. 82, col. 1100.

9. f. 203. Cap. 9. Cele ale lui Iuliean unchiului înpăratului şi ale lui Felicus = MG, vol. 82, col. 1101.

10. f. 203-204. Cap. 10. Despre fiiul preotului = MG, vol. 82, col. 1101-1104.

11. f. 204. Cap. 11. Despre svinţii mucenici Ioventin* şi Macsimin = MG, vol. 82, col. 1104-1105.

12. f. 204-204v. Cap. 12. Despre Valentiian carele au înpărăţit în urmă = MG, vol. 82, col. 1105-1108.

13. f. 204v-205. Cap. 13. Despre cielalţi mărturisitori = MG, vol. 82, col. 1108-1109.

14. f. 205. Cap. 14. Despre Duca Artemie şi despre Pavliia diiaconiţa şi despre îndrăzniala cea către Dumnezeu a iei = MG, vol. 82, col. 1109-1112.

15. f. 205-205v. Cap. 15. Cele despre iudei şi despre apucaria zidirii şi despre bătăile cele slobozite de la Dumnezeu = MG, vol. 82, col. 1112-1113.

16. f. 205v-206. Cap. 16. Despre oştiria cia asupra Perşilor = MG, vol. 82, col. 1113-1116.

17. f. 206. Cap. 17. Despre îndrăzneala Verieanului celui politevsit = MG, vol. 82, col. 1116.

18. f. 206-206v. Cap. 18. Despre proziceria Pedagogului = MG, vol. 82, col. 1116-1117.

* In ms: *Iovenin.*

19. f. 206v. Cap. 19. Despre prorociia svîntului Iulian Singuraticu = MG, vol. 82, col. 1117.

20. f. 206v-207. Cap. 20. Despre junghieria lui Iulian înpăratului în Persiea = M.G, vol. 82, col. 1117-1120.

21. f. 207. Cap. 21. Pentru vrăjiria ceia ce s-au vădit în Cares după ucideria lui = MG, vol. 82, col. 1120.

22. f. 207-207v. Cap. 22. Despre capetele ce s-au aflat în curtia înpărătiască din Antiohiia şi despre dantul ce de opşte s-au făcut în Antiohiia = MG, vol. 82, col. 1120-1121.

f. 207v. Tomul al patrulea.

1. f. 207v. Cap. 1. Despre înpărăţiia şi buna cinstire de Dumnezeu a lui Iovian = MG, vol. 82, col. 1121-1124.

2. f. 208. Cap. 2. Despre întoarceria svîntului Atanasie = MG, vol. 82, col. 1124.

3. f. 208-209. Cap. 3. Epistolie sinodiciască către Iovian înpăratul pentru credinţă = MG, vol. 82, col. 1124-1128.

4. f. 209. Cap. 4. Despre pensiile (merindile) cele ce să da besericilor şi despre săvîrşirea înpăratului = MG, vol. 82, col. 1129.

5. f. 209-209v. Cap. 5. Despre înpărăţiia lui Valentiniian şi cum că prea Valentu fratele său l-au făcut părtaş = MG, vol. 82, col. 1129-1132.

6. f. 209v-210. Cap. 6. Despre hirotoniia lui Amvrosie episcopul Mediolanului = MG, vol. 82, col. 1132-1133.

7. f. 210-210v. Cap. 7. Scrisoarea înpăratului Valentinian şi Valent despre numirea deofiinţă, scrisă către asieneasca ocîrmuire = MG, vol. 82, col. 1133-1137.

8. f. 210v-211v. Cap. 8. Carte sinodicească a sinodului celui în Ilirico adunat pentru credinş = MG, vol. 82, col. 1137-1141.

9. f. 211v. Cap. 9. Despre eresul avdiianilor = MG, vol. 82, col. 1141.

10. f. 211v-212. Cap. 10. Despre eresul mesaliianilor = MG, vol. 82, col. 1141-1145.

11. f. 212-212v. Cap. 11. In ce chip au căzut Valis în eresu = MG, vol. 82, col. 1145-1148.

12. f. 212v. Cap. 12. Cumu au izgonit pre episcopii cei ce strălucia în faptă bună = MG, 82, col. 1148.

13. f. 213-213v. Cap. 13. Despre Evsevie episcopul Samosatenilor şi despre cielalţi = MG, vol. 82, col. 1148-1153.

14. f. 214. Cap. 14. Despre svîntul Varsu şi despre izgoniria episcopului Edesăi şi a celor înpreună cu dînsul = MG, vol. 82, col. 1153.

15. f. 214-215. Cap. 15. Despre goana ce s-au făcut în Edesa şi despre Evloghie şi Protoghen, preoţi edesineni = MG, vol. 82, col. 1153-1160.

16. f. 215-216. Cap. 16. Despre svîntul Vasilie episcopul Chesariei şi despre cele ce s-au făcut asupra lui de către Valent şi Modest iparhul = MG, vol. 82, col. 1160-1164.

17. f. 216. Cap. 17. Despre săvîrşiria marilui Atanasie şi despre hirotoniia lui Petru = MG, vol. 82, col. 1164.

18. f. 216-217. Cap. 18. Despre scoateria lui Petru şi întraducerea lui Luchie ariianului = MG, vol. 82, col. 1164-1168.

19. f. 217-219. Cap. 19. Din epistoliea lui Petru episcopul Alecsandriei, povestire pentru cele ce s-au întîm[p]lat în Alecsandriea în vremea lui * Luchie arieanul = MG, vol. 82, col. 1168-1181.

20. f. 219-219v. Cap. 20. Despre Maviia începătoarea sarachinenilor şi despre hirotoniia lui Moisi monahului = MG, vol. 82, col. 1181.

21. f. 219v. [Cap.] 21. Despre cele ce s-au cutezat în Constandinocetatea = MG, vol. 82, col. 1181-1184.

22. f. 219v-220. [Cap.] 22. În ce chip Flaviian şi Diodor au adunat în Antiohiia biserica ortodocsilor = MG, vol. 82, col. 1184-1185.

23. f. 220-220v. [Cap.] 23. Cele înprotiva sfîntului Afraat monahului = MG, vol. 82, col. 1185-1188.

24. f. 220v-221. [Cap.] 24. Cele asupra svîntului Iulian monahului = MG, vol. 82, col. 1188.

25. f. 221. Cap. 25. Oare carii alţi monahi au încuviinţat întru ace vreme = MG, vol. 82, col. 1189.

26. f. 221-221v. Cap. 26. Despre Didim al Alecsandrenilor şi despre Efrem Sirul = MG, vol. 82, col. 1189-1192.

27. f. 221v. Cap. 27. Carii episcopi încuviinţa în pămîntul asienesc şi cel ponticesc în ace vreme = MG, vol. 82, col. 1192.

28. f. 221v. Cap. 28. Despre cele scrisă de Valent cătră marile Valentiniian despre războiu şi de cela înprotivă scrisă pentru credinţă = MG, vol. 82, col. 1192.

29. f. 221v-222. Cap. 29. Despre buna cinstire de Dumnezeu a lui Traiian comitul = MG, vol. 82, col. 1192-1193.

30. f. 222. Cap. 30. Despre îndrăzniala lui Traean voevodului de oşti = MG, vol. 82, col. 1193.

31. f. 222. Cap. 31. Despre Isaachie cel ce petrecia în singurătate în Constandinupoli şi despre îndrăzniala lui Vretanion episcopului schitean = MG, vol. 82, col. 1193-1196.

32. f. 222v. Cap. 32. Despre oştirea lui Valent ce asupra Gotthilor şi cum ş-au luat răsplătirea păgînătăţii = MG, vol. 82, col. 1196.

33. f. 222v. Cap. 33. De unde s-au înpărtăşit Gotthii de arieniasca rătăcire = MG, vol. 82, col. 1196-1197.

f. 222v. Cuvîntul al cincîle.

1. f. 222v-223. Cap. 1. Despre buna cinstire de Dumnezeu a lui Gratiian înpăratului = MG, vol. 82, col. 1197.

2. f. 223. Cap. 2. Despre întoarcirea episcopilor = MG, vol. 82, col. 1197-1200.

3. f. 223-224. Cap. 3. Despre prigonirea lui Pavlin şi a lui Apolinarie al Laodichiei. Chenotomie (adecă noă scornire de eres) şi despre filosofiia şi iubirea de Dumnezeu a lui Meletie = MG, vol. 82, col. 1200-1201.

4. f. 224. Cap. 4. Despre Evsevie episcopul Samosatilor = MG, vol. 82, col. 1201-1205.

5. f. 224. Cap. 5. Despre oştiria lui Teodosie = MG, vol. 82, col. 1205.

6. f. 224v-225. Cap. 6. Despre înpărăţiia acestuia şi despre visurile cele ce mai înnainte le-au văzut = MG, vol. 82, col. 1205-1208.

* In ms: *lui lui.*

7. f. 225. Cap. 7. Carii au fost mai însămnați apărători ai eresului lui Arie = MG, vol. 82, col. 1208.

8. f. 225-225v. Cap. 8. Despre sinodul cel adunat în Constandinupoli = MG, vol. 82, col. 1209-1212.

9. f. 225v-227. Cap. 9. Sinodiciască scrisoare de la sinodul cel adunat în Constandinupoli = MG, vol. 82, col. 1212-1217.

10. f. 227-227v. Cap. 10. Sinodiciască carte a lui Damas episcopului Romii asupra lui Apolinarie și a lui Timoteiu scrisă = MG, 82, col. 1220-1221.

11. f. 227v-228. Cap. 11. Mărturisire catolicești credință, pre care papa Damas o au triimis către episcopul Pavlin în Machedonia, care venisă în Tesalonic = MG, vol. 82, col. 1221-1225.

12. f. 228v. Cap. 12. Despre săvîrșirea lui Grațiian și despre tiraniia (adică nelgiuita apucare de stăpînire) a lui Macsim = MG, vol. 82, col. 1225.

13. f. 228v. Cap. 13. Despre Iustina soțiia lui Valentiniian și despre vrăjmășiia vieții lui Amvrosie = MG, vol. 82, col. 1225-1228.

14. f. 228v. Cap. 14. Despre cele ce s-au arătat lui Valentiniian de către Macsim tiranul = MG, vol. 82, col. 1228.

15. f. 228v-229. Cap. 15. Despre scrisorile înpăratului Teodosie pentru aciasta = MG, vol. 82, col. 1228-1229.

16. f. 229. Cap. 16. Despre Amfilofie episcopul Iconiei = MG, vol. 82, col. 1229-1232.

17. f. 229-230v. Cap. 17. Despre junghierile cele ce s-au făcut în Tesalonic și despre îndrăzniala episcopului Amvrosie și despre buna cinstire de Dumnezeu a înpăratului = MG, vol. 82, col. 1232-1237.

18. f. 230v. Cap. 18. Despre înpărăteasa Plachila = MG, vol. 82, col. 1237-1240.

19. f. 231-231v. Cap. 19. Despre revoluțiea ce s-au făcut în Antiohia = MG, vol. 82, col. 1240-1241.

20. f. 231v. Cap. 20, Despre stricarea capiștilor idolești din tot pămîntul = MG, vol. 82, col. 1241.

21. f. 231v-232. Cap. 21. Despre Marchel episcopul Apamiei și despre capiștile idolești cele de dînsul stricate = MG, vol. 82, col. 1244-1245.

22. f. 232-232v. Cap. 22. Despre Teofil episcopul Alecsandriei și despre cele ce s-au făcut acolo întru răsipiria idolilor = MG, vol. 82, col. 1245-1248.

23. f. 232v-233. Cap. 23. Despre Flaviean episcopul Antiohiei și despre revuluție ce s-au făcut de cei apusenești pentru Pavlin = MG, vol. 82, col. 1248-1249.

24. f. 233-234. Cap. 24. Despre tiraniia lui Evghenie și despre biruința cia prin credință a lui Teodosie = MG, vol. 82, col. 1249-1253.

25. f. 234. Cap. 25. Despre săvîrșirea înpăratului Teodosie = MG, vol. 82, col. 1253-1256.

26. f. 234. Cap. 26. Despre înpărăția lui Onorie și despre Telimah monahul = MG ,vol. 82, col. 1256.

27. f. 234. Cap. 27. Despre buna cinstire de Dumnezeu a lui Arcadie înpăratului şi despre hirotoniia lui Ioan Hrisostomului = MG, vol. 82, col. 1256.

28. f. 234v. Cap. 28. Despre îndrăzneala cea dupre Dumnezeu a episcopului acestuia = MG, vol. 82, col. 1256-1257.

29. f. 234v. Cap. 29. Despre idoleştile capişti cele din Finiche prin acesta răsîpite = MG, vol. 82, col. 1257.

30. f. 234v. Cap. 30. Despre beserica Gotthilor = MG, vol. 82, col. 1257.

31. f. 234v. Cap. 31. Despre providenţiia ce s-au făcut de acesta la Schiti şi despre rîvna cia înprotiva marchioniştilor = MG, vol. 82, col. 1257-1260.

32. f. 235. Cap. 32. Despre cereria lui Gaina şi ziceria înprotivă a lui Ioan episcopului = MG, vol. 82, col. 1260-1261.

33. f. 235-235v. Cap. 33. Despre soliea acestuia cătră Gaina = MG, vol. 82, col. 1261.

34. f. 235v-236. Cap. 34. Despre cele ce s-au întîmplat pentru Hrisostom = MG, vol. 82, col. 1261-1265.

35. f. 236. Cap. 35. Despre Alecsandru episcopul Antiohiei = MG, vol. 82, col. 1265.

36. f. 236-237. Cap. 36. Despre dizgroparea rămăşiţei marelui Ioan şi despre credinţa lui Teodosie înpăratului şi a fraţilor lui = MG, vol. 82, col. 1265-1269.

37. f. 237. Cap. 37. Despre Teodot episcopul Antiohiei = MG, vol. 82, col. 1269-1272.

38. f. 237-238. Cap. 38. Despre goana ce[a] urmată în Persida şi despre cei ce au mărturisit acolo = MG, vol. 82, col. 1272-1276.

39. f. 238v. Cap. 39. Despre Teodor episcopul Mopsue[s]tiei = MG, vol. 82, col. 1277.

40. f. 238v. Catalogul episcopilor celor ce au ocărmuit besericile cele mai mari = MG, vol. 82, col. 1277-1280.

f. 238v. Sfîrşitul al Besericeştii Istorii.

XVII. f. 239. *Acelaşi,* Iubitoare de Dumnezeu istorie. Aschitiască vieţuire.

1. f. 239-241. Procuvîntare = MG, vol. 82, col. 1284-1293.
2. f. 241-243v. Iacov. [Cap.] 1 = MG, vol. 82, col. 1293-1305.
3. f. 243v-247v. Iulian. [Cap.] 2 = MG, vol. 82, col. 1305-1324.
4. f. 247v-250. Marchian. [Cap.] 3 = MG, vol. 82, col. 1324-1340.
5. f. 250-252v. Evsevie. [Cap.] al 4 = MG, vol. 82, col. 1340-1352.
6. f. 252v-253v. Puplie. [Cap.] al cincile = MG, vol. 82, col. 1352-1357.
7. f. 253v-255. Simioan cel vechiu. [Cap.] 6 = MG, vol. 82, col. 1357-1364.
8. f. 255-255v. Paladie. [Cap.] 7 = MG, vol. 82, col. 1364-1365.
9. f. 255v-258. Afraat. [Cap.] 8 = MG, vol. 82, col. 1368-1377.
10. f. 258v-260v. Petru. [Cap.] 9 = MG, vol. 82, col. 1377-1388.

11. f. 260v-262 (f. 261v albă). Teodosie. [Cap.] 10 = MG, vol. 82, col. 1388-1393.
12. f. 262-262v. Romano. [Cap.] 11 = MG, vol. 82, col. 1393-1396.
13. f. 262v-263v. Zinon. [Cap.] 12 = MG, vol. 82, col. 1396-1400.
14. f. 263v-265v. Machedonie. [Cap.] 13 = MG, vol. 82, col. 1400-1412.
15. f. 265v-266. Mesimas. [Cap.] 14 = MG, vol. 82, col. 1412-1413.
16. f. 266v-267. Achepsima. [Cap.] 15 = MG, vol. 82, col. 1413-1417.
17. f. 267-267v. Maron. [Cap.] 16 = MG, vol. 82, col. 1417-1420.
18. f. 267v-268v. Avraam. [Cap.] 17 = MG, vol. 82, col. 1420-1425.
19. f. 268v-269. Evsevie. [Cap.] 18 = MG, vol. 82, col. 1425-1428.
20. f. 269-269v. Salaman. [Cap.] 19 = MG, vol. 82, col. 1428-1429.
21. f. 269v. Maris. [Cap.] 20 = MG, vol. 82, col. 1429-1432.
22. f. 269v-274. Iacov. [Cap.] 21 = MG, vol. 82, col. 1432-1452.
23. f. 274v-275. Talasie ori Limneul. [Cap.] 22 = MG, vol. 82, col. 1452-1456.
24. f. 275. Ioan. [Cap.] 23 = MG, vol. 82, col. 1456-1457.
25. f. 275-276v. Zevin ori Polihronie. [Cap.] 24 = MG, vol. 82, col. 1457-1464.
26. f. 276v. Asclipie. [Cap.] 25 = MG, vol. 82, col. 1464.
27. f. 277-280. Simeon. [Cap.] 26 = MG, vol. 82, col. 1464-1484.
28. f. 280-280v. Varadat. [Cap.] 27 = MG, vol. 82, col. 1484-1485.
29. f. 280v-281. Taleleu. [Cap.] 28 = MG, vol. 82, col. 1488-1489.
30. f. 281-281v. Marana și Chira. [Cap.] 29 = MG, vol. 82, col. 1489-1492.
31. f. 281v-282v. Domnina. [Cap.] 30 = MG, vol. 82, col. 1492-1496.

XVIII. f. 282v-287v. *Același,* Cuvînt despre dumnezăeasca și svînta dragoste = MG, vol. 82, col. 1497-1521.

f. 287v. Sfîrșit.

f. 288 și 288v. Albe.

Insemnări de la prima mînă:

f. 1. Pe marginea de sus a foii: *S-au început tîlmăcirea Tomului al treilia în 25 Ghenarie 1845.*

IV12

15

FERICITUL TEODORET AL CIRULUI, Opera. Traducere de Mitropolitul Veniamin Costache. Vol. III

Sec. XIX (1845); hîrtie; 275 foi; 36,5×23; scris cursiv, cu cerneală neagră; unele foi (f. 19-81v și 133v-275) sînt scrise pe două coloane; 45-52 rînduri pe pagină; foile 82-91 au 27-42 rînduri pe pagină. Mai multe condeie. Insuși izvodul. Corecturi de la prima mînă. Legătură deteriorată în pînză și hîrtie. Provenit de la Biblioteca Seminarului din Huși. Numere vechi de bibliotecă: 2257 în Biblioteca Internatului Teologic.

In volumele precedente, I și II, fuseseră legate traducerile operelor lui Teodorit al Cirului cuprinse în volumele I, II și III din ediția lui Evghenie Vulgaris, folosită de Mitropolitul Veniamin Costache, afară de traducerea *Vieții fericitului Teodorit al Cirului,* pe care o găsim la începutul volumului III al manuscrisului nostru, și de traducerile

Tîlcuirii la Psalmi şi a *Tîlcuirii la Cîntarea Cîntărilor*, pe care, potrivit însemnării de la f. 123v din volumul I, însuşi marele mitropolit le lăsase la o parte.

In volumul acesta, al treilea, urma să găsim traduse operele din volumele IV şi V ale ediţiei lui Evghenie Vulgaris. Din nefericire, nu găsim decît părţi din operele cuprinse în volumele IV şi V, legate într-o ordine inversată — volumul V înaintea volumului IV — iar între operele din volumul V şi cele din volumul IV (f. 82-91v) legate 10 foi cu o materie cu totul străină: copiile a două scrisori despre magnetismul animal şi spiritism. Scrisorile nu poartă nici o semnătură. Unul din corespondenţi e romano-catolic.

Se pune acum o îndreptăţită întrebare: a tradus fericitul mitropolit integral toate lucrările lui Teodorit, editate de Evghenie Vulgaris din volumele IV şi V? Răspunsul la această întrebare ni-l dă însemnarea din josul foii 36 al acestui volum al manuscrisului nostru, unde citim: «*S-a început tomul al cincilia în anul 1845, avg[ust] 20*». Or, marele mitropolit nu putea spune că a început tomul al cincilea, dacă nu sfîrşise de tradus tomul al patrulea. Prin deducţie, cred că a tradus şi toate lucrările din tomul al cincilea, căci şi pentru volumul V (f. 81v), ca şi pentru volumul IV (f. 275v), scrisul arată că manuscrisul continua şi că s-a legat atît cît s-a găsit. Deci s-a pierdut traducerea următoarelor lucrări din volumul IV: sfîrşitul *Cuvîntului 5 (Pentru firea oamenilor)*, apoi: *Despre dumnezeeasca pronie, Cuvîntul 6; Despre jertfe, Cuvîntul 7; Despre cinstirea mucenicilor, Cuvîntul 8; Despre legi, Cuvîntul 9; Despre profeţiile adevărate şi false, Cuvîntul 10; Despre sfîrşit şi judecată, Cuvîntul 11; Despre virtutea lucrătoare, Cuvîntul 12; Impotriva lui Nestorie, către Sporachie; Cuvinte 27 despre diferite teze; 164 epistole*. Din volumul V s-a pierdut traducerea următoarelor lucrări: *Dialogul 5 către macedonieni; Dialogul 6 despre Sfînta Treime (către apolinarişti); Dialogul 7 către apolinarişti; 18 Cuvinte ale lui Evtirie episcopul Tianelor, pe care Fotie le-a numit cuvinte ale fericitului Teodorit.*

I. f. 1-18. *Diaconul Evghenie Vulgaris,* Viaţa fericitului Teodorit episcopul Chirului. Τοῦ μακαρίου Θεοδωρήτου ἐπισκόπου Κύρου Τὰ σῳζόμενα εἰς χρῆσιν τῶν φιλομαθῶν ἑλλήνων, ἑλληνιστὶ μόνον ἐκδοθέντα... ὑπὸ Εὐγενίου Διακόνου τοῦ Βουλγάρεως ἐν Χάλῃ, 1768, vol. I, p. 3-72.

f. 18v. Albă.

II. f. 19. *Teodorit al Cirului,* Cunoştinţe vindecătoare de elineştile pătimiri ori cunoştinţă a evanghelicescului adevăru din elineasca filosofie.

f. 19-19v. Pricina = MG, vol. 83, col. 784-788B.

Din această lucrare este tradusă numai o parte din Pricină. Textul este neterminat, se frînge în mijlocul frazei, lăsînd restul paginii albă. Vom avea tradusă lucrarea la sfîrşitul volumului.

f. 20. Tomul al 5-lea.

III. f. 20. *Aceleaşi,* Surpare a celor 12 anatematizmuri ale fericitului Teodorit asupra lui Chiril. S-au adaos deslegările şi dezvinovăţitoarele răspunderi ale lui Chiril = Τοῦ μακαρίου Θεοδωρήτου ἐπισκόπου Κύρου Τὰ σῳζόμενα εἰς χρῆσιν τῶν φιλομαθῶν ἑλλήνων, ἑλληνιστὶ μόνον ἐκδοθέντα. Τόμος ε', ᾧ προσετέθησαν ἐκλογαί τινες ἐκ τῶν τοῦ Φωτίου, ἐν Χάλῃ, 1775 (citată mai jos: Evghenie Vulgaris).

1. f. 20. Anatematizmul 1 = Evghenie Vulgaris, vol. V, p. 10 (MG, vol. 76, col. 296).

2. f. 20. Dezlegarea întîiea = Evghenie Vulgaris, vol. V, p. 1-2 (MG, vol. 76, col. 296-297).

3. f. 20-20v. Surpare a lui Teodorit = Evghenie Vulgaris, vol. V, p. 2-3 (MG, vol. 76, col. 392-393).

4. f. 20v-21v. Dezvinovăţitoriul răspuns a[l] lui Chiril = Evghenie Vulgaris, vol. V, p. 3-5 (MG, vol. 76, col. 393-397).

5. f. 21v. Anatematizmul al 2 = Evghenie Vulgaris, vol. V, p. 5 (MG, vol. 76, col. 297).

6. f. 21v. Dezlegarea a 2 = Evghenie Vulgaris, vol. V, p. 5-6 (MG, vol. 76, col. 297-300).

7. f. 21v-22. Surparea lui Teodorit = Evghenie Vulgaris, vol. V, p. 6 (MG, vol. 76, col. 400).

8. f. 22. Răspunderea lui Chiril = Evghenie Vulgaris, vol. V, p. 6-7 (MG, vol. 76, col. 400-401).

9. f. 22. Anatematizmul 3 = Evghenie Vulgaris, vol. V, p. 7 (MG, vol. 76, col. 300).

10. f. 22-22v. Dezlegarea a 3 = Evghenie Vulgaris, vol. V, p. 7-8 (MG, vol. 76, col. 300-301).

11. f. 22v-23. Surparea lui Teodorit = Evghenie Vulgaris, vol. V, p. 8-9 (MG, vol. 76, col. 401-404).

12. f. 23-23v. Răspunderea lui Chiril = Evghenie Vulgaris, vol. V, p. 9-11 (MG, vol. 76, col. 404-409).

13. f. 23v. Anatematizmosul al 4 = Evghenie Vulgaris, vol. V, p. 11 (MG, vol. 76, col. 301).

14. f. 23v-24. Dezlegarea a 4 = Evghenie Vulgaris, vol. V, p. 11-12 (MG, vol. 76, col. 301-304).

15. f. 24-24v. Surparea lui Teodorit = Evghenie Vulgaris, vol. V, p. 12-13 (MG, vol. 76, col. 409-413).

16. f. 24v-25v. Dezvinovățirea lui Chiril = Evghenie Vulgaris, vol. V, p. 13-16 (MG, vol. 76, col. 413-417).

17. f. 25v. Anatematizmosul al 5 = Evghenie Vulgaris, vol. V, p. 16 (MG, vol. 76, col. 304).

18. f. 25v. Dezlegarea a 5 = Evghenie Vulgaris, vol. V, p. 16-17 (MG, vol. 76, col. 304).

19. f. 25v-26. Surparea lui Teodorit = Evghenie Vulgaris, vol. V, p. 17 (MG, vol. 76, col. 417-420).

20. f. 26-26v. Răspunderea lui Chiril = Evghenie Vulgaris, vol. V, p. 17-18 (MG, vol. 76, col. 420-421).

21. f. 26v. Anatematizmosul al 6 = Evghenie Vulgaris, vol. V, p. 18 (MG, vol. 76, col. 305).

22. f. 26v. Dezlegarea a 6 = Evghenie Vulgaris, vol. V, p. 18 (MG, vol. 76, col. 305).

23. f. 26v. Surparea lui Teodorit = Evghenie Vulgaris, vol. V, p. 19 (MG, vol. 76, col. 421-424).

24. f. 26v-27. Răspunderea lui Chiril = Evghenie Vulgaris, vol. V, p. 19-20 (MG, vol. 76, col. 424-425).

25. f. 27. Anatematizmul al 7 = Evghenie Vulgaris, vol. V, p. 20 (MG, vol. 76, col. 305).

26. f. 27. Dezlegarea a 7 = Evghenie Vulgaris, vol. V, p. 20 (MG, vol. 76, col. 305-308).

27. f. 27. Surparea lui Teodorit = Evghenie Vulgaris, vol. V, p. 20-21 (MG, vol. 76, col. 425).

28. f. 27-27v. Răspunderea lui Chiril = Evghenie Vulgaris, vol. V, p. 21-22 (MG, vol. 76, col. 425-428).

29. f. 27v. Anatematizmul al 8 = Evghenie Vulgaris, vol. V, p. 22 (MG, vol. 76, col. 308).

30. f. 27v. Dezlegarea a 8 = Evghenie Vulgaris, vol. V, p. 22 (MG, vol. 76, col. 308).

31. f. 27v-28. Surparea lui Teodorit = Evghenie Vulgaris, vol. V, p. 22 (MG, vol. 76, col. 428-429).

32. f. 28. Răspunderea lui Chiril = Evghenie Vulgaris, vol. V, p. 22-23 (MG, vol. 76, col. 429).

33. f. 28. Anatematizmul al 9 = Evghenie Vulgaris, vol. V, p. 23 (MG, vol. 76, col. 308).

34. f. 28. Dezlegarea a 9 = Evghenie Vulgaris, vol. V, p. 23 (MG, vol. 76, col. 308-309).

35. f. 28-28v. Surparea lui Teodorit = Evghenie Vulgaris, vol. V, p. 23-24 (MG, vol. 76, col. 429-432).

36. f. 29-29v. Răspundirea lui Chiril = Evghenie Vulgaris, vol. V, p. 24-25 (MG, vol. 76, col. 433-436).

37. f. 29v. Anatematizmul al 10 = Evghenie Vulgaris, vol. V, p. 25-26 (MG, vol. 76, col. 309).

38. f. 29v-30. Dezlegarea a 10 = Evghenie Vulgaris, vol. V, p. 26 (MG, vol. 76, col. 309).

39. f. 30-30v. Surparea lui Teodorit = Evghenie Vulgaris, vol. V, p. 26-27 (MG, vol. 76, col. 436-437).

40. f. 30v-33. Răspundirea lui Chiril = Evghenie Vulgaris, vol. V, p. 27-31 (MG, vol. 76, col. 437-445).

41. f. 33-33v. Anatematizmul 11 = Evghenie Vulgaris, vol. V, p. 31 (MG, vol. 76, col. 309-312).

42. f. 33v. Dezlegarea a 11 = Evghenie Vulgaris, vol. V, p. 31 (MG, vol. 76, col. 312).

43. f. 33v-34. Surparea lui Teodorit = Evghenie Vulgaris, vol. V, p. 31-32 (MG, vol. 76, col. 445-448).

44. f. 34-34v. Răspundirea lui Chiril = Evghenie Vulgaris, vol. V, p. 32-33 (MG, vol. 76, col. 448-449).

45. f. 34v. Anatematizmul al 12 = Evghenie Vulgaris, vol. V, p. 33 (MG, vol. 76, col. 312).

46. f. 43v. Dezlegarea a 12 = Evghenie Vulgaris, vol. V, p. 33 (MG, vol. 76, col. 312).

47. f. 34v-35. Surparea lui Teodorit = Evghenie Vulgaris, vol. V, p. 33-34 (MG, vol. 76, col. 449).

48. f. 35-35v. Răspundirea lui Chiril = Evghenie Vulgaris, vol. V, p. 34 (MG, vol. 76, col. 449-452).

f. 35v. Adăogire adăogită la tălcuirile fericitului Teodorit.

f. 36. Tomul al 5-lea.

IV. f. 36. Adăogire adaosă la ale fericitului *Teodorit episcopul Chirului.* Au rînduit Ioan Garniriul. S-au adaos la tomul întăiu.

1. f. 36-37v. Urmare a lui *Teodorit*. Din tîlcuirile sale. Cum s-au alcătuit Psaltirea și cum s-au așăzat Psalmii; și care sînt cărțile cele ce să pomenescu în Scripturi ca cum ar fi fost, însă neafiîndu-să și care sînt cele ce s-au făcut la sfîrșitul lui David și carii au tîlcuit Psaltiria și cîți și cînd = MG, vol. 84, col. 19-32.

2. f. 37v. Care sînt cărțile cele ce să pomenesc însă nu să află = MG, vol. 84, col. 32.

V. f. 38. La Tomul al Treele.

1. f. 38. La Evanghelia lui Luca (La Cap. 22, 44) = MG, vol. 84, col. 32.

VI. f. 38. Adăugiere adaosă la tomul al patrule.

1. f. 38-42. *Același*, Orație la naștiria cinstitului, slăvitului Innainte Mergătoriului Botezătoriului Ioan = MG, 84, col. 33-48.

2. f. 42-43v. *Același*, Din cele cinci cuvinte a svîntului Ioan Hrisostom = MG, vol. 84, col. 48-53.

VII. f. 43v-47. *Același*, Cuprindere de cinci cuvinte despre înomenire = MG, vol. 84, col. 65-88.

VIII. [7 Dialoguri despre Sfînta Treime].

1. f. 47v-57. *Același*, Dialog înntîiu despre Sfînta Treime = Evghenie Vulgaris, vol. V, p. 60-78.

2. f. 57v-67v. *Același*, Dialogul al doilea despre Sfînta Treime = Evghenie Vulgaris, vol. V, p. 78-97.

3. f. 67v-78v. *Același*, Dialogul al treilea despre Sfînta Treime. Intru care este înprotivă-punere de un eretic ce cugetează cele ale lui Machedonie luptătoriului de Duh «cătră ortodocsu» = Evghenie Vulgaris, vol. V, p. 98-119.

4. f. 78v-81v. *Același*, Dialogul al patrulea despre Sfîntul Duh. Cuvînt în chip de vorovire cu un machedonist luptătoriu de Duh = Evghenie Vulgaris, vol. V, p. 119-127, coloana II, rîndul 3 de jos.

f. 82-91v.

Despre cuprinsul acestor pagini vezi cele spuse mai sus, pag. 248/139.

f. 92. Tomul 4-lea.

IX. f. 92. *Același*, Cercetătoriu ori iscoditoriu adică de multe feliuri.

1. f. 92-92v. Procuvîntare = MG, vol. 83, col. 28-29.

2. f. 92v-107. Neprifăcut. Dialogul 1. Ortodocsul și cercetătoriul — MG, vol. 83, col. 32-105.

f. 107. Sfîrșitul dialogului întăiu.

3. f. 107v-128v. Neamestecatul. Dialogul al doilea. Cercetătoriul și ortodocsusul = MG, vol. 83, col. 105-220.

f. 128v. Sfîrșitul dialogului al doilia.

4. f. 129-147. Nepătimașul. Dialog al treile. Ortodocsul și cercetătoriul = MG, vol. 83, col. 220-317.

f. 147v-150. *Același*, Dovadă prin siloghizmuri cum că neprifăcut este Dumnezeu Cuvîntul = MG, vol. 83, col. 317-336.

X. f. 150v. *Acelaşi,* În scurtă cuprindere a ereticescului rău moral.

1. f. 150v-151, [Scrisoare către Sporachie] = MG, vol. 83, col. 336-340.

Cuprindere în scurt a ereticescului rău nărav.

Cuvîntul întăiu.

2. f. 151. [Vădirea Capitilor] = MG, vol. 83, col. 340-341.

3. f. 151v. Procuvîntare = MG, vol. 83, col. 341.

4. f. 151v-152. Despre Simon vrăjitorul. [Cap.] 1 = MG, vol. 83, col. 341-345.

5. f. 152. Despre Menandru. [Cap.] 2 = MG, vol. 83, col. 345-348.

6. f. 152-152v. Despre Satornil. [Cap.] 3 = MG, vol. 83, col. 348.

7. f. 152v. Despre Vasilid şi despre Isidor. [Cap.] 4 = MG, vol. 83, col. 348-349.

8. f. 152v-153. Despre Carpocrat şi Epifan. [Cap.] 5 = MG, vol. 83, col. 349-352.

9. f. 153. Despre Prodicu. [Cap.] 6 = MG, vol. 83, col. 352-353.

10. f. 153-154. Despre Valentin. [Cap.] 7 = MG, vol. 83, col. 353-357.

11. f. 154. Despre Secund şi alţii. [Cap.] 8 = MG, vol. 83, col. 357.

12. f. 154-154v. Despre Marco fermecătoriul. [Cap.] 9 = MG, vol. 83, col. 360.

13. f. 154v. Despre cei ce să numesc ascodruţi ori ascodrupiţi. [Cap.] 10 = MG, vol. 83, col. 360.

14. f. 154v. Despre cei arhondiceşti. [Cap.] 11 = MG, vol. 83, col. 360-361.

15. f. 154v. Despre colovrasieni. [Cap.] 12 = MG, vol. 83, col. 361.

16. f. 154v-155. Despre varvidioteni adică varvoriani. [Cap.] 13 = MG, vol. 83, col. 361-364.

17. f. 155-155v. Despre sitiani ori ofiani ori ofiţăni. [Cap.] 14 = MG, vol. 83, col. 364-368.

18. f. 155v. Despre caineni. [Cap.] 15 = MG, vol. 83, col. 368.

19. f. 155v-156. Despre andictateni. [Cap.] 16 = MG, vol. 83, col. 368.

20. f. 156. Despre perateni. [Cap.] 17 = MG, vol. 83, col. 368-369.

21. f. 156. Despre Monoim. [Cap.] 18 = MG, vol. 83, col. 369.

22. f. 156. Despre Ermogenu. [Cap.] 19 = MG, vol. 83, col. 369.

23. f. 156. Despre Tatian şi idroparastatei adecă înfrănaţi. [Cap.] 20 = MG, vol. 83, col. 369-372.

24. f. 156-156v. Despre Sevir. [Cap.] 21 = MG, vol. 83, col. 372.

25. f. 156v. Despre Vardisan şi Armoniu. [Cap.] 22 = MG, vol. 83, col. 372.

26. f. 156v. Despre Florin şi Vlast. [Cap.] 23 = MG, vol. 83, col. 372.

27. f. 156v-157. Despre Cherdon şi Marchion. [Cap.] 24 = MG, vol. 83, col. 372-376.

28. f. 157-157v. De[s]pre Apel, Potit, Prepon şi despre cielalţi. [Cap.] 25 = MG ,vol. 83, col. 376-377.

29. f. 157v-158. Despre Manent. [Cap.] 26 = MG, vol. 83, col. 377-381.

Cuvîntul al doile despre ereticiasca ră nărăvire.

30. f. 158v. [Vădirea Capitilor] = MG, vol. 83, col. 381-384.
31. f. 158v-159v. Procuvîntare. Despre ereticii cei ce au fost în vremia apostolilor = MG, vol. 83, col. 384-388.
32. f. 159v. Despre Evion. [Cap.] 1 = MG, vol. 83, col. 388-389.
33. f. 159v. Despre nazorei. [Cap.] 2 = MG, vol. 83, col. 389.
34. f. 159v. Despre Chirint. [Cap.] 3 = MG, vol. 83, col. 389.
35. f. 159v. Despre Artemon. [Cap.] 4 = MG, vol. 83, col. 389-392.
36. f. 159v-160. Despre Teodot. [Cap.] 5 = MG, vol. 83, col. 392.
37. f. 160. Despre melhesedichiani. [Cap.] 6 = MG, vol. 83, col. 392-393.
38. f. 160. Despre elchiseiu. [Cap.] 7 = MG, vol. 83, col. 393.
39. f. 160-160v. Despre Pavel Samosateul. [Cap.] 8 = MG, vol. 83, col. 393-396.
40. f. 160v. Despre Savelie. [Cap.] 9 = MG, vol. 83, col. 396.
41. f. 160v. Despre Marchel. [Cap.] 10 = MG, vol. 83, col. 396-397.
42. f. 161. Despre Fotino. [Cap.] 11 = MG, vol. 83, col. 397.

Cuvîntul al 3. Despre eriticiasca * re nărăvire.

43. f. 161. [Vădirea Capitiilor] = MG, vol. 83, col. 400.
44. f. 161-161v. Procuvîntare. Cum că şi despre eresurile cele ce vre să fie au prozis Stăpînul Hristos = MG, vol. 83, col. 400-401.
45. f. 161v. Despre necolaiteni. [Cap.] 1 = MG, vol. 83, col. 401.
46. f. 161v-162. Despre mondanişti. [Cap.] 2 = MG, vol. 83, col. 401-404.
47. f. 162. Despre Noit zmirneanul. [Cap.] 3 = MG, vol. 83, col. 404-405.
48. f. 162. Despre patrusprezăceni. [Cap.] 4 = MG, vol. 83, col. 405.
49. f. 162-162v .Despre Navat. [Cap.] 5 = MG, vol. 83, col. 405-408.
50. f. 162v-163. Despre Nepot. [Cap.] 6 = MG, vol. 83, col. 408-409.

Cuvîntul 4. Despre eriticiasca re nărăvire.

51. f. 163. [Vădirea Capitilor] = MG, vol. 83, col. 412.
52. f. 163-163v. Procuvîntare = MG, vol. 83, col. 412.
53. f. 163v-164. Despre Arie. [Cap.] 1 = MG, vol. 83, col. 412-416.
54. f. 164. Despre Evdochie. [Cap.] 2 = MG, vol. 83, col. 416-417.
55. f. 164-165. Despre Evnomie şi Aetie. [Cap.] 3 = MG, vol. 83, col. 416-421.
56. f. 165. De[s]pre psaîiriani şi despre ceialalţi carii să trag din eresul lui Arie. [Cap.] 4 = MG, vol. 83, col. 421-424.
57. f. 165. Despre machedoniani. [Cap.] 5 = MG, vol. 83, col. 424.
58. f. 165-165v. Despre donatişti. [Cap.] 6 = MG, vol. 83, col. 424.
59. f. 165v. Despre meletianii cei din Eghipt. [Cap.] 7 = MG, vol. 83, col. 425.
60. f. 165v-166. Despre Apolinarie. [Cap.] 8 = MG, vol. 83, col. 425-428.

---

* In ms.: *ericiciasca.*

61. f. 166. Despre polemiani şi despre ceilalţi apolinaristi. [Cap.] 9 = MG, vol. 83, col. 428.

62. f. 166. Despre avdieani. [Cap.] 10 = MG, vol. 83, col. 428-429.

63. f. 166-166v. Despre metaliani, adecă despre cei rugătoreşti şi entusieasiţi. [Cap.] 11 = MG, vol. 83, col. 429-432.

64. f. 166v-167. Despre Nestorie. [Cap.] 12 = MG, vol. 83, col. 432-436.

65. f. 167-167v. Despre Evtihie. [Cap.] 13 = MG, vol. 83, col. 436-437.

Cartea a cincea. Arătare în scurt a dumnezăeştilor dogme înprotiva eriticeştii rălei nărăviri.

66. f. 167. [Vădirea Capitiilor] = MG, vol. 83, col. 440.

67. f. 168. Procuvîntare = MG, vol. 83, col. 440-441.

68. f. 168-169. Despre început şi despre Tatăl. [Cap.] 1 = MG, vol. 83, col. 441-448.

69. f. 169-170v. Despre Fiiul. [Cap.] 2 = MG, vol. 83, col. 448-453.

70. f. 170v-171v. Despre Svîntul Duh şi despre dumnezăeştile numiri. [Cap.] 3 = MG, vol. 83, col. 453-460.

71. f. 171v-172. Despre facerea totului. [Cap.] 4 = MG, vol. 83, col. 460-464.

72. f. 172v-173. Despre materie. [Cap.] 5 = MG, vol. 83, col. 464-465.

73. f. 173-173v. Despre veacuri. [Cap.] 6 = MG, vol. 83, col. 465-468.

74. f. 173v-174. Despre angheli. [Cap.] 7 = MG, vol. 83, col. 468-473.

75. f. 174-175. Despre diiavolul şi despre demoni. [Cap.] 8 = MG, vol. 83, col. 473-477.

76. f. 175-176. Despre om. [Cap.] 9 = MG, vol. 83, col. 477-484.

77. f. 176-177. Despre providenţie. [Cap.] 10 = MG, vol. 83, col. 484-488.

78. f. 177-178v. Despre iconomiea Mîntuitoriului. [Cap.] 11 = MG, vol. 83, col. 488-496.

79. f. 178v-179. Cum că Stăpînul au luat trup. [Cap.] 12 = MG, vol. 83, col. 496-497.

80. f. 179-179v. Cum că şi suflet înpreună cu trupul au luat. [Cap.] 13 = MG, vol. 83, col. 497-500.

81. f. 179v-180. Cum că fire desevîrşită omenească au luat. [Cap.] 14 = MG, vol. 83, col. 500-504.

82. f. 180. Cum că pre firea ceia ce o au luat o au învieat. [Cap.] 15 = MG, vol. 83, col. 504-505.

83. f. 180v-181. Cum că acestaşi este şi bun şi drept. [Cap.] 16 = MG, vol. 83, col. 505-508.

84. f. 181-181v. Cum că acestaş au dat şi Testamentul cel Vechiu şi pre cel Nou. [Cap.] 17 = MG, vol. 83, col. 508-512.

85. f. 181v. Despre botezu. [Cap.] 18 = MG, vol. 83, col. 512.

86. f. 181v-182v. Despre înviere. [Cap.] 19 = MG, vol. 83, col. 512-517.

87. f. 182v-183. Despre judecată. [Cap.] 20 = MG, vol. 83, col. 517-520.

88. f. 183. Despre făgăduințe. [Cap.] 21 MG, vol. 83, col. 520-521.

89. f. 183-183v. Despre a doa arătare a Dumnezeului și Mîntuitoriului nostru. [Cap.] 22 = MG, vol. 83, col. 521-525.

90. f. 183v-184v. Despre antihrist. [Cap.] 23 = MG, vol. 83, col. 525-532.

91. f. 184v-185v. Despre feciorie. [Cap.] 24 = MG, vol. 83, col. 532-536.

92. f. 185v-186v. Despre nuntă. [Cap.] 25 = MG, vol. 83, col. 536-541.

93. f. 186v. Despre a doa nuntă. [Cap.] 26 = MG, vol. 83, col. 541-544.

94. f. 186v-187. Despre curvie. [Cap.] 27 = MG, vol. 83, col. 544-545.

95. f. 187-188v. Despre pocăință. [Cap.] 28 = MG, vol. 83, col. 545-553.

96. f. 188v. Despre înfrînare. [Cap.] 29 = MG, vol. 83, col. 553-556.

XI. f. 189. *Același,* Despre pronie ori providențiе. Zece cuvinte.

1. f. 189-192. Dovadă de la ceriu și de la soarte și de la lună și de la celelalte stele. Cuvîntul 1 = MG, vol. 83, col. 556-576.

2. f. 192-194. Dovadă de la aer și de la pămînt și de la marea și de la rîuri și de la izvoară. Cuvînt 2 = MG, vol. 83, col. 576-588.

3. f. 194-197v. Dovadă din alăctuire[a] trupului omenesc. Cuvîntul 3 = MG, vol. 83, col. 588-605.

4. f. 197v-200. Dovadă de la omenești mîini și de la meșteșugurile aflate. Cuvîntul 4 = MG, vol. 83, col. 605-624.

5. f. 200-203v. Dovadă din supuniria dobitoacelor celor necuvîntătoare. Cuvîntul 5 = MG, vol. 83, col. 624-644.

6. f. 203v-207v. Cuvîntul 6 = MG, vol. 83, col. 644-665.

7. f. 207v-211. Cuvîntul 7 = MG, vol. 83, col. 665-685.

8. f. 211-216. Cuvîntul 8 = MG, vol. 83, col. 685-716.

9. f. 216-220. Și despre înnviere. Dovadă din siloghismuri firești. Cuvîntul 9 = MG, vol. 83, col. 716-740.

10. f. 220-226. Cum că din început Dumnezeu nu numai iudeilor, ce și al tuturor oaminilor s-au aflat de grijă purtătoriu. Și despre înomeniria Mîntuitoriului. Cuvîntul 10 = MG, vol. 83, col. 740-773.

XII. f. 226. *Același,* Cunoștință vindecătoare de elinești pătimiri ori cunoștință a evanghelicescului adevăru din elineasca filosofie.

1. f. 226-227v. Pricina = MG, vol. 83, col. 784-789.

2. f. 227v-238. Pentru credințiă. [Cuvîntul] 1 = MG, vol. 83, col. 789-825.

3. f. 238-248v. Pentru început. [Cuvîntul] 2 = MG, vol. 83, col. 825-861.

4. f. 248v-258. Pentru îngeri și pentru ceice să chiamă dumnezei și pentru demonii cei vicleni [Cuvîntul] 3 = MG, vol. 83, col. 861-897.

5. f. 258-266. Pentru materie și pentru lume [Cuvîntul] 4 = MG, vol. 83, col. 897-924.

6. f. 266-275v. Pentru firea oamenilor [Cuvîntul] 5 = MG, vol. 83, col. 924-952A.

Insemnări de la prima mînă:

f. 36, în josul paginii, sub o linie trasă sub text: *S-au început tomul al cincilia în anul 1845, avg[ust] 20, fără de cele doăsprezece anatemuri asupra svîntului Chiril, episcopul Alexandriei,* socotind eu smeritul a fi de prisos, ca să nu zic de smintială.*

** și de surparea acelora, de dezlegările și de răspunderile lui Chiril.*

Textul însemnării acesteia de la: *«fără de cele doăsprezece»* pînă la sfîrșit e șters cu o linie trasă peste cuvinte. Explicația acestei ștersături nu e alta decît că fericitul Mitropolit Veniamin a revenit asupra gîndului dintîi de a nu traduce anatematismele lui Teodoret împotriva sfîntului Chiril al Alexandriei. Și, după cum s-a văzut, avem traducerea anatematistemlor.

Textul din nota însemnării este scris de mîna marelui mitropolit.

Pr. D. FECIORU

Scriptură, în mod pozitiv, ca o purificare de orice imperfecțiune, înnoire totală și desăvîrșire a ei. «Și am văzut un cer nou și un pămînt nou. Căci cerul cel dinîi și pămîntul cel dintîi au trecut... și moarte nu va mai fi, nici plîngere, nici strigăt, nici durere nu vor mai fi, căci cele dintîi au trecut» (Apoc. XXI, 1-5). [65]

Lumea nu poate avea un sfîrșit înainte de a se împlini porunca lui Dumnezeu dată în Sf. Scriptură: «Creșteți și vă înmulțiți și umpleți pămîntul și supuneți-l și stăpîniți peste peștii mării și peste păsările cerului și peste toate vietățile care se mișcă pe pămînt» (Gen. I, 28). Analizînd cu atenție această poruncă ne dăm seama că omul este încă departe de împlinirea ei. Din această cauză pesimismul eshatologic al acelora care caută analogii între unele semne eshatologice descrise simbolic în Sf. Scriptură și anumite situații din istoria bisericească sau universală, este cu totul nepotrivit.

PATRIARHIA ROMÂNĂ
BIBLIOTECA
SFÂNTUL SINOD

65. *Ibidem*

CATALOGUL MANUSCRISELOR DIN BIBLIOTECA PATRIARHIEI ROMÎNE*

16 IV 13

TEOFILACT AL BULGARIEI, Comentar la cele 14 epistole ale sf. ap. Pavel. Traducere de Mitropolitul Veniamin Costache. Vol. I

Sec. XIX (1845-1846); hîrtie; 188 foi; 36×23; scris cursiv cu cerneală neagră, cu note în josul paginii. Rîndurile pe pagină variază din pricina notelor, mai mari sau mai mici, scrise mai des şi cu litere mai mici decît textul. Mai multe condeie. Însuşi izvodul. Corecturi de la prima mînă. Legătură deteriorată în pînză şi hîrtie. Provenit din Biblioteca Seminarului din Huşi. Numere vechi de bibliotecă: nr. 2247 în Biblioteca Internatului Teologic.

Fericitul Mitropolit Veniamin Costache traduce, între 27 noiembrie 1845 şi 24 octombrie 1846, Comentarul lui Teofilact al Bulgariei la cele patrusprezece epistole ale sfîntului apostol Pavel. Traducerea o face după versiunea neogreacă a lui Nicodim Aghioritul, editată în trei volume la Veneţia, în 1819. Traducerea romînească a fost împărţită şi ea tot în trei volume. Volumul al doilea, din nefericire, nu-l mai avem astăzi, a dispărut. Se mai afla în Biblioteca Internatului Teologic, în 1927, cînd Preotul D. Furtună (*Op. cit.*, p. 104) a studiat manuscrisele de la Internatul Teologic.

Fericitul Mitropolit Veniamin Costache termină traducerea acestei opere la 24 octombrie 1846, şi, după mai puţin de două luni, la 18 decembrie, se mută la Domnul şi Stăpînul său, Căruia Îi slujise întreaga sa viaţă cu cuvîntul, cu fapta şi cu scrisul. Lucrarea aceasta din urmă a marelui mitropolit, terminată cu puţin înaintea adormirii sale, este icoană şi simbol al sufletului său mistuit neîncetat de dorul de a îmbogăţi cît mai mult literele teologice romîneşti şi de a pune, în limbă romînească, la îndemîna ucenicilor şcolii înfiinţate de el şi a clericilor cît mai mult scrieri din părinţii şi scriitorii bisericeşti. N-a lăsat pana din mînă decît atunci cînd, la porunca Domnului, vasul s-a spart. Asta a fost pricina că acest din urmă rod al muncii mitropolitului Moldovei, ca şi altele de altfel, n-a rămas uitat într-un colţ de dulap, ci a văzut, în 1904, prin hotărîrea Sfîntului Sinod, lumina tiparului.* Sfîntul Sinod, în şedinţa sa din 8 mai 1903,

---

* Continuare din nr. 3-4, anul XII (1960).

* *Trimterile cele patrusprezăce ale slăvitului şi prea lăudatului apostol Pavel, tâlcuite elineşte de fericitul Teofilact Arhiepiscopul Bulgariei, tâlmăcite în limba cea obicinuită acum grecească şi împodobite cu felurite însemnări de Nicodim Aghioritul.* Traduse în limba română de Veniamin Costache, mitropolitul Moldovei şi Sucevei, Bucureşti, 1904, Tomul I, LVIII [—LX]-576 pag.+3 pl.; tomul II, 645 pag.; tomul III, 704 pag.

motivează astfel hotărîrea sa: «Avînd în vedere că în anul viitor 1904 se împlinesc una sută de ani de la înființarea Seminarului Veniamin din monastirea Socola, fundațiune a nemuritorului Mitropolit Veniamin Costache, crezând că este lucru de mare cuviință ca și Sfîntul Sinod să aducă marelui Mitropolit prinosul său de recunoștință cu ocazia acestui centenar, propunem a se imprima cea din urmă lucrare a sa: Traducerea tâlcuirii lui Teofilact la cele 14 Epistolii ale Sfântului Apostol Pavel, prelucrată în limba greacă-apla de Nicodim Aghioritul și tradusă în rominește de Mitropolitul Veniamin Costache în ultimele zile ale vieții sale, fiind păstrată pînă acum numai în manuscris». Sfîntul Sinod a însărcinat pe Ghesarim, episcopul Argeșului, și pe Athanasie, episcopul Rîmnicului, cu supravegherea imprimării.**

Episcopul Rîmnicului, Athanasie Mironescu, prefațează tipăritura cu o frumoasă și savantă *«Precuvîntare»*, în care, după ce vorbește de «împrejurarea cărei să datorește eșirea la lumină a scrierii de față» (p. V-VII), de raporturile politice și bisericești ale Țărilor Romîne cu Bulgaria și Ohrida (p. VII-XI; XVI-XIX), de învățăturile de căpetenie ale epistolelor sfîntului apostol Pavel (p. XI-XIV și de comentatorii epistolelor lui Pavel (p. XIV-XVI), trece și tratează pe larg despre: a) Viața și opera lui Teofilact al Bulgariei (p. XIX-XXIV); b) Viața și opera lui Nicodim Aghioritul (p. XXIV-XXVIII); c) Manuscrisul din Biblioteca Episcopiei Rîmnicului, cu o altă traducere în rominește mai veche, din sec. XVIII, a comentarului lui Teofilact, în 2 volume: volumul I scris în sec. XVIII, iar volumul II, o copie din 1852 făcută din porunca sfîntului Calinic, episcopul Rîmnicului, pentru semînarul eparhiei (p. XXVIII-XXX); d) Epoca de înflorire a literelor teologice în secolul XVIII în țara noastră (p. XXX-XXXVIII); e) Viața și activitatea mitropolitului Veniamin Costache, cu privire specială asupra celor trei volume manuscris, a căror editare o supraveghează, și asupra limbii folosite de Veniamin în această traducere (p. XXXVIII-LVIII).

f. 1. Trimitirile cele patrusprăzeci ale slăvitului și prea lăudatului Apostol Pavel = Παύλου τοῦ θείου καὶ ἐνδόξου ἀποστόλου Αἱ ιδ' ἐπιστολαὶ ἑρμηνευθεῖσαι μὲν ἑλληνιστὶ ὑπὸ τοῦ μακαρίου Θεοφιλάκτου ἀρχιεπισκόπου Βουλγαρίας, μεταφρασθεῖσαι δὲ εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς κοινοτέραν διάλεκτον, καὶ σημειώσασι διαφόροις καταγλαϊσθεῖσαι, παρὰ τοῦ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει γενομένου Νικοδήμου Ἁγιορείτου, Volumul I-III, Veneția, 1819.

I. f. 1. Tîlcuirea a lui *Teofilact arhiepiscopul Vulgariei* la Trimitirea cea către Romani a apostolului Pavel.

1. f. 1-2. Pricina Trimitirii ceii către Romani, dupre dumnezăescul Hrisostom, Teodorit, Teofilact și Icumenie = *Op. cit.*, vol. I, p. 1-2.

2. f. 2v-92v. Tîlcuire la Trimiteria cea către Romani = *Op. cit.*, vol. I, p. 3-191.

II. f. 93. Tîlcuire a lui *Teofilact Episcopul Vulgariei* la Trimitirea I către Corinteni, tălmăcită în limba romană din cea grecească proastă.

1. f. 93. Pricina Trimitirii I către Corinteni, dupre Hrisostom, Teodorit, Teofilact și Icumenie = *Op. cit.*, vol. I, p. 192-193.

2. f. 93v-188v. Tîlcuire la cea întîiea către Corinteni = *Op. cit.*, vol. I, p. 194-395.

Manuscrisul e fără sfîrșit. După indicațiile date de Athanasie Mironescu în *«Precuvîntarea»* sa *(Op. cit.*, vol. I, p. XLII), volumul acesta, întîiul, avea după paginația veche 382 pagini. In forma sa actuală, manuscrisul merge numai pînă la pagina 374 (paginația veche), deci îi lipsesc, i s-au pierdut, 4 foi (paginile 375-382).

Insemnări de la prima mînă:

f. 1, în colțul de sus, în dreapta: *S-au început tălmăcirea la anul mîntuirii 1845, noemvr[ie] 27. M[ănăstirea] Slatina.*

** *Op. cit.*, vol. I, p. VI.

Manuscrisul mai avea o însemnare pe pagina 382 (paginația veche), pe care a salvat-o dela pieire Athanasie Mironescu, dînd-o în facsimil (*Op. cit.*, vol. I, p. XLIII). Iată această însemnare: «*S-au început aciastă tălmăcire în limba românească din tălmăcirea cea din limba obicinuită acum greciască a fericitului întru pomenire dascalului Nicodim Atonitului, de smeritul V[eniamin] P[roin] M[itropolit] la anul mîntuirii 1845 noem[vrie] 27, tom I, și cu ajutorul lui Dumnezeu în următorul an 1846, fevr[uarie] 22 s-au isprăvit.*

*

După cum aminteam mai sus, volumul al doilea din această traducere nu-l mai avem azi în Bibliotecă. După descrierea făcută de Athanasie Mironescu în «*Precuvîntarea*» *sa* (*Op. cit.*, vol. I, p XLIII-XLV), acest volum avea 417 pagini, cu următoarea distribuție a materiei:

1. p. 1. Cele patrusprezăce trimiteri a sfîntului, slăvitului și întru tot lăudatului apostol Pavel. Tîlcuire a lui Teofilact Arhiepiscopul Bulgariei, la a doua trimitere a apostolului Pavel către Corinteni, tîlmăcită în limba romînească din tîlmăcirea grecească a fericitului întru pomenire Nicodim Sfetagorianul.

2. p. 129. A lui Teofilact Arhiepiscopul Bulgariei tîlcuire la trimiterea apostolului Pavel cea către Galateni, tîlmăcită din tîlmăcirea pe prost a cuviosului părinte Nicodim Atonitului pe romînie.

3. p. 199. Tîlcuire la trimeteria cea către Efesăni a sfîntului apostol Pavel, tîlcuită de Teofilact episcopul Vulgariei și tălbăcită (sic) din eliniască în cia proastă greciască de fericitul întru pomenire monahul Nicodim Aghioritul și acum românește de smeritul V[eniamin] P[roin] M[itropolit]. (Facsimil, *Op. cit.*, vol. I, p. XLIV).

4. p. 293. Tîlcuirea lui Teofilact arhiepiscopul Bulgariei la trimiterea apostolului Pavel cea către Filipisăni, tîlmăcită în limba romînească.

5. p. 351. Tîlcuire la trimiterea cea către Coloseni a apostolului Pavel de Teofilact arhiepiscopul Bulgariei, elinește, și tîlmăcită din limba cea proastă grecească a fericitului întru pomenire Nicodim Atonitul în limba romînească de smeritul V[eniamin] P[roin] M[itropolit] M[oldovei].

Manuscrisul mai avea două însemnări: Una, pe pagina 1, pe marginea de sus: *S-au început la anul mîntuirii 1846, fevr[uarie] 23, Mon[astirea] Slatina* (Facsimil, *Op. cit.*, vol. I, p. XLIV); alta, pe pagina 417, ultima, pe marginea de jos a manuscrisului: *Tomul al doilea s-au sfîrșit în 29 a lui mai 1846.* (Facsimil, *Op. cit.*, vol. I, p. XLIV).

17 IV 13

TEOFILACT AL BULGARIEI, Comentar la cele 14 epistole ale sf. ap. Pavel. Traducere de Mitropolitul Veniamin Costache. Vol. III

Sec. XIX (1846); hîrtie; 215 foi; 37×23,5; scris cursiv cu cerneală neagră, cu note în josul paginii. Rîndurile pe pagină variază din pricina notelor, mai mari sau mai mici, scrise mai des și cu litere mai mici decît textul. Mai multe condeie. Însuși izvodul. Legătură deteriorată în pînză și hîrtie. Provenit din Biblioteca Seminarului din Huși. Numere vechi de bibliotecă: în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2247; un alt număr mai vechi, 535, scris cu cerneală violetă. *

f. 1. Tomul al 3-lea a trimiterilor sfîntului apostol Pavel.

f. 1v. Albă.

* Numerele scrise cu cerneală violetă sînt numerele de ordine ale Bibliotecii Seminarului din Huși.

f. 2. Cele patrusprezăce Epistolii adică trimiteri ale dumnezăescului şi slăvitului apostol Pavel tîlcuite în limba elină de fericitul *Teofilact Arhiepi[scopul] Vulgar[iei]*, tălmăcite însă în cia greciască proastă şi înpodobite cu feliuri de însămnări de fericitul întru pomenire Nicodim Aghioritul. Tomul al treilia, carele cuprinde pre cea întăia şi a doa cătră Tesalonicheni,* pre cea cătră Timotei întăia şi a doa, pre cia cătră Tit, pre cea cătră Filimon şi pre cea cătră Evrei.

f. 2. Un text motto din «Voroava IX la cea cătră Colosăni» a sfîntului Ioan Gură de Aur.

I. f. 2. Tîlcuire a lui *Teofilact Arhiepiscopul Vulgariei* la întăia epistolie a apostolului Pavel cătră Tessalonicheni, tălmăcită acum în cia proastă greciască, în limba românească de smeritul V[eniamin] P[roin] M[itropolit].

1. f. 2-2v. Pricina Epistoliei întăe cătră Tessalonicheni dupre Teodorit şi Icumenie numai = *Op. cit.*, vol. III, p. 1-2.

2. f. 3-25. Tîlcuire la cia I cătră Tesalonicheni = *Op. cit.*, vol. III, p. 3-52.

II. f. 25v. Trimitere a II cătră Tesalonicheni a slăvitului şi întru tot lăudatului apostol Pavel, tălcuită de *Teofilact Arhiepiscopul Vulgariei* în limba elină, apoi tălmăcită în cea opştiască greciască de fericitul Nicodim Aghioritul şi acum în cea românească de smeritul V[eniamin] P[roin] M[itropolit].

1. f. 25v-26. Pricina Trimiterii a II cătră Tesalonicheni, dupre Hrisostom, Teodorit, Teofilact şi Icumenie = *Op. cit.*, vol. III, p. 53-54.

2. f. 26-37v. Tîlcuire la cea a II cătră Tesalonicheni = *Op. cit.*, vol. III, p. 55-80.

III. f. 38. Trimiteria întăi cătră Timotei a slăvitului şi întru tot lăudatului apostolul Pavel, tîlcuită în limba elină de sfinţitul *Teofilact Arhiepiscopul Vulgariei* şi în urmă în limba proastă greciască de cuviosul Nicodim Atonitul, apoi în limba romană de smeritul V[eniamin] P[roin] M[itropolit].

1. f. 38-38v. Pricina trimiterii I a ceii cătră Timotei, dupre Hrisostom, Teodorit, Teofilact şi Icumenie = *Op. cit.*, vol. III, p. 81-82.

2. f. 38v-76. Tîlcuire la cia I cătră Timotei = *Op. cit.*, vol. III, p. 83-167.

IV. f. 76v. Trimiteria a doa cătră Timotei a slăvitului şi întru tot lăudatului apostol Pavel, tîlcuită de *Teofilact Arhiepiscopul Vulgariei* în limba elină, apoi tălmăcită în cia proastă de fericitul întru pomenire dascalu[l] Nicodim Atonitul şi apoi în limba romană de smeritul V[eniamin] P[roin] M[itropolit].

1. f. 76v-77. Pricina aceştii trimiteri dupre Hrisostom, Teodorit, Teofilact şi Icumenie = *Op. cit.*, vol. III, p. 168-169.

2. f. 77-100. [Tîlcuire la cea II cătră Timotei] = *Op. cit.*, vol. III, p. 170-221.

V. f. 100v. A lui Pavel slăvitului şi întru tot lăudatului apostol Trimitere cătră Tit, tîlcuită pre limba elină de *Teofilact Arhiepiscopul Vulga-*

* *Către Tesalonicheni* adaos de unul din supraveghetorii tipăririi.

riei, apoi mult în urmă tălmăcită în cia proastă greciască de Nicodim Atonitul, de pe care tradusă în limba românească de smeritul V[eniamin] P[roin] M[itropolit] M[oldovei].

1. f. 100v-101. Pricina Trimiterii aceştii către Tit. Este dupre Hrisostom, Teodorit, Teofilact şi Icumenie=*Op. cit.*, vol. III, p. 222-223.

2. f. 101-113. [Tîlcuire la cea către Tit]=*Op. cit.*, vol. III, p. 224-249.

VI. f. 113v. A slăvitului şi întru tot lăudatului apostolului Pavel Trimitere către Filimon, tîlcuită de *Teofilact Arhiepiscopul Vulgariei* în limba elină, apoi tălmăcită în limba proastă greciască de fericitul întru pomenire Nicodim Aghioritul şi acum tradusă în limba românească de smeritul V[eniamin] P[roin] M[itropolit] M[oldovei].

1. f. 113v. Pricina trimiterii dupre Hrisostom, dupre Teodorit, Teofilact şi Icumenie = *Op. cit.*, vol. III, p. 250-251.

2. f. 114-116v. Tîlcuire la cea către Filimon=*Op. cit.*, vol. III, p. 252-259.

VII. f. 117. A slăvitului şi întru tot lăudatului apostol Pavel Trimitere către Evrei, tîlcuită de *Teofilact Arhiepiscopul Vulgariei* în limba elină şi întradusă în cea proastă greciască de monahul Nicodim Atonitul, apoi tălmăcită în limba românească de smeritul V[eniamin] P[roin] M[itropolit] M[oldovei].

1. f. 117-118v. Pricina Trimiterii aceştiia dupre Hrisostom, Teodorit, Teofilact şi Icumenie = *Op. cit.*, vol. III, p. 260-263.

2. f. 119-213. Tîlcuire la Triimiteria ce[a] către Evrei = *Op. cit.*, vol. III, p. 264-452.

f. 213v. Insemnări.

f. 214-215v. Albe.

Insemnări de la prima mînă:

f. 2, în colţul de sus, în dreapta: *S-au început la anul mîntuirii 1846, iunie 1, Mo[nasterea] Slatina.*

f. 213v: *Cu ajutorul lui Dumnezău s-au sfirşit şi tomul al treilia de tălmăcit la anul 1846, octomvrie în 24.*

Insemnări posterioare:

f. 213v: *Tomul al treilea conţine precum se vede pag. 624, însă cu numărare greşită, de ore[ce] sare de la pag. 379 la 400, de la pag. 409 la 500 şi de la pag. 509 la 600 fără însă a fi lipsă ceva din corpul scrierii. Athanasie Rîmnic. Meletie Gălăţeanu. 9 Mai 1903.*

18

IV/4

FENELON, Despre existenţa şi atributele lui Dumnezeu. Traducere de Meletie Istrate, episcopul Huşilor

Sec. XIX (înainte de 1857); hîrtie; 212 foi; formate deosebite: foile 1-10 şi 100-207, formatul 34×21; foile 11-61 şi 208-212, formatul 22×18; foile 62-99, formatul 36×22; scriere cursivă, cerneală neagră, cu 14 pînă la 28 de rînduri pe pagină. Trei condeie, dintre care ultimul (f. 62-207) condeiul traducătorului, după a mea socotinţă. Manuscrisul a fost corectat de prima mînă. Legătură deteriorată, în pînză şi hîrtie. A aparţinut

Seminarului din Huşi. Numere vechi de bibliotecă: nr. 2259 în Biblioteca Internatului Teologic.

Meletie Istrate, episcopul Huşilor (1851-1857), traducătorul acestei frumoase lucrări a lui Fénelon, luînd pildă de smerenie de la marele său dascăl Veniamin Costache, nu-şi înseamnă numele pe traducerea sa. O mînă posterioară, nu mult după răposarea episcopului, prin însemnarea de la începutul manuscrisului (f. 1): *«Tradus din franţuzeşte de răposatu episcopu Meletie»*, îl scoate din uitare şi-l integrează istoriei literelor teologice romîne.

Meletie Istrate este un revoluţionar în scrisul teologic al vremii sale. Foloseşte în traducerea sa un vocabular, pe care l-aş putea numi chiar îndrăzneţ. Abia după cincizeci de ani teologii vor avea curajul să întrebuinţeze vocabularul lui Meletie. Ba sînt şi astăzi cîţiva care se feresc de unele cuvinte, prea noi după socotinţa lor. Aşteaptă poate ca limba să le arunce la arhivă, ca să le poată întrebuinţa. Ca ilustrare a îndrăznelii vocabularului lui Meletie şi totodată şi a frumuseţii limbii sale, voi da cîteva rînduri de la începutul traducerii lui: «Nu-mi pot deschide ochii fără a admira arta ce străluceşte în toată natura! Cea mai mică ochire ajunge spre a zări mîna ce face totul. Oamenii deprinşi a medita adevărurile abstracte şi a se înălţa la cele întăi pricini, pot cunoaşte pe Dumnezeire prin a lor idee; aceasta-i îndrumă sigur spre a ajunge a obărşia a tot adevărul» (f. 1). Îţi face impresia că textul a fost scris azi! Meletie Istrate, însă, nu se mărgineşte numai să traducă lucrarea lui Fénelon, ci o şi îmbogăţeşte cu note personale, aşezate în josul paginilor pentru a informa pe cititori asupra numelor proprii folosite în text. Astfel, nota de la f. 83-83v, despre Epicur, pe care îl califică «renumit filosof grec»; nota de la f. 85, despre Amfion; nota de la f. 93, despre Lucretius; nota de la f. 98, despre Minucius Felix, şi nota de la f. 129v-130, despre Spinoza.

f. 1. Tractatu de ecsistenţa şi atributele lui Dumnezeu = Fénelon, *De l'existence et des attributs de Dieu*, Paris, 1853.

f. 1. Partea I-ia. Demonstraţie despre ecsistenţa lui Dumnezeu trasă din privirea naturei şi din cunoaşterea omului = *Op. cit.*, p. 1.

f. 1-5. Capu I-iu. Încredinţeri despre ecsistenţa lui Dumnezeu, trase din viderea generală a universului = *Op. cit.*, p. 1-6.

f. 5-83. Capu II-le. Argumentaţie despre esistenţa lui Dumnezeu, trase din privirea celoru mai însemnătoare minuni ale naturei = *Op. cit.*, p. 6-77.

f. 83-100v. Capu III. Răspuns la îndoelile epicureiloru = *Op. cit.*, p. 77-101.

f. 101. Partea a doa. Dimonstraţie despre eczistenţa şi însuşirile lui Dumnezeu, trasă din idei înţelesuale = *Op. cit.*, p. 101.

f. 101-113. Capu întăiu. Metodul ce să cuvine a se păzi în urmărirea adevărului = *Op. cit.*, p. 101-116.

f. 113v-116v. Capu II. Argumentaţii metafizice despre eczistenţa lui Dumnezeu. Notiţii pregătitoare = *Op. cit.*, p. 116-120.

f. 117-119v. Întăia argumentaţie trasă din nedeplinătate[a] fiinţei omeneşti = *Op. cit.*, p. 120-123.

f. 119v-124. A doa argomentaţie trasă din ideea ce avemu despre nemărginitulu = *Op. cit.*, p. 123-127.

f. 124-129v. A treia argumentaţie trasă din ideea fii[n]ţei necesarie (neaparate) = *Op. cit.*, p. 127-132.

f. 129v-141v. Capu III. Refutaţie asupra spinocismului = *Op. cit.* p. 132-142.

f. 142-156v. Capu IV. Noui argumentaţii despre eczistenţa lui Dumnezeu trase din natura ideiloru = *Op. cit.*, p. 142-154.

f. 156v-159v. Capu V. Despre natura şi atributele lui Dumnezeu = *Op. cit.*, p. 154-157.

f. 159v-174. Articululu întăiu. Unitatea lui Dumnezeu = *Op. cit.*, p. 157-169.

f. 174-177v. Articululu II. Simplicitatea lui Dumnezeu = *Op. cit.*, p. 169-172.

f. 178-189v. Articululu alu III. Neschimbarea şi vecinicia lui Dumnezeu = *Op. cit.*, p. 173-183.

f. 189v-198v. Articululu IV. Nemăsurarea lui Dumnezeu = *Op. cit.*, p. 183-191.

f. 199-207 (f. 205v albă). Articululu V. Ştiinţa lui Dumnezeu = *Op. cit.*, p. 191-200.

f. 207v. Albă.

f. 208-212v, copia foilor 6v-9 şi 10-10v din acest manuscris.

IV1 **19**

Îndreptarea legii

Sec. XVIII (1791); hîrtie; 369 foi (lipsă 2 foi între foile 293 şi 294); 34×24. Scrisul cursiv, cu cerneală neagră; tot cu cerneală neagră şi colontitlurile; titlurile şi iniţialele cu cerneală roşie, decolorată pe unele locuri de nu se mai înţelege scrisul. La începutul unor capitole frontispicii liniare stîngace din cerneală neagră şi roşie. Între 30 şi 39 rînduri pe pagină. Un singur condei, al *monahului Dionisie ot mănăstirea Dobrovăţul.* Corecturi rare, făcute de însuşi copistul. Legătură veche, ornamentată, în piele, cu păftăluţe. Provenit de la Biblioteca Seminarului din Huşi. Numere vechi de bibliotecă: nr. 2253 în Biblioteca Internatului Teologic; pe f. 1, marginea de sus a foii, un alt număr mai vechi, cu cerneală violetă; 397.

Îndreptarea Legii de la Tîrgovişte (1652) se înfăţişează în manuscrisul acesta sub o formă îmbunătăţită. Monahul Dionisie de la mănăstirea Dobrovăţul, cunoscător de limbă greacă şi slavonă, nu se mărgineşte numai să copie textul de la Tîrgovişte, ci îl şi îmbunătăţeşte: 1) Traduce în romîneşte majoritatea cuvintelor şi textelor slavone; 2) Elimină din tabla de materii: «*Catastihul al doilea*» (f. XVIII-XXIVv), care de fapt nici nu-i o tablă de materii, ci un indice de pravile împărăteşti cu indicaţia paginilor din Îndreptarea Legii; 3) Intervine în structura titlurilor capitolelor, dîndu-le claritate şi sens; 4) Redactează titiuri noi celor două prefeţe ale ediţiei de la Tîrgovişte: prefaţa lui Daniil Panoneanul şi prefaţa mitropolitului Ştefan. Dar libertatea pe care şi-o ia faţă de titlurile capitolelor, nu şi-o ia faţă de textul lor. De text nu se atinge. Nu intervine în structura frazei romîneşti, chiar atunci cînd textul ar fi cerut o redactare mai pe înţeles.

Profesor Şt. Berechet (*Biserica, ctitoră a vechii legislaţii,* în revista: Biserica Ortodoxă Romînă, LXIII (1945), p. 231) a văzut o copie a Îndreptării Legii în Muzeul preotului V. Ursăcescu din comuna Curteni, fostul judeţ Fălciu. Manuscrisul era din 1804. S-ar putea ca acest manuscris să fie chiar o copie a manuscrisului lui Dionisie de la Dobrovăţ.

Indentificarea textului manuscrisului nostru o fac cu ediţia de la Tîrgovişte a Îndreptării Legii. Cele 25 foi de la început nenumerotate, le-am numerotat, pentru înlesnire, I-XXIV.

f. 1. *Îndreaptarea leagii* cu Dumnezeu carea area toată judecata arhierească şi înpărătească de toate vinile preoţeşti şi mireneşti. Pravilă a sfinţilor apostoli şi a celor şapte soboară şi toate ceale namestniceşti. Lîngă aceaste şi ale sfîntului dascăl a lumii Vasilie cel Mare şi Timotei,

Nichifor, Nicolae, Teologhia dumnezăeștilor bogoslovi scrise mai înnainte și tocmai cu poronca și învățătura blagocestivului înpărat chir Ioan Comninul, de cuvăntătoriul diacon al Marii Bisearici lui Dumnezău și păzitoriul de pravile chir Alexie Aristinu, iar scoasă și tipărită de pe limba elinească pe limba rumănească de sfinției sa mitropolitul chir Ștefan, în sfînta mitropolie Tărgoviștea, exarhu al plaiului și a toată U[n]grovlahie în tipografie prea luminatului domnu Io Mattei Voevod Basarab, unde este hramul Innălțări, veleato ot Adama 7160, ot Hs 1652 Mart[ie] 20 = *Indreptarea Legii*, Tîrgoviste, 1652, f. I.

f. 1v-2. Cătră pravoslavnici cetitori cuvînt mai înnainte după cum am aflat aciasta în sfînta pravilă cari o au scris în vreamea aceia Daniil monah cătră preaosfințiia sa mitropolitul Ștefan în Tărgoviște, iată că și eu nevrednicul am scris, n-am trecut cu videarea aceste sfinte cuvinte=*Op. cit.*, f. Iv-II.

f. 2v-7v. Cuvîntu[l] și învățătura acelui sfîntu mitropolit al Tirgoviștii exarhul plaiului și a toată U[n]grovlahiia ce au fost atuncea cîndu s-au tipărit aciastă sfîntă pravilă trimețindu tuturor cetitorilor arhierească blagosloveniia. A fi cetitori de obște = *Op. cit.*, f. III-VIII.

f. 8-19. Începearea cu Dumnezău sfîntul pentru ceale ce s-au aflat în sfînta pravila cea marea. Pinax adecă însămnare a căte listul și anume capul a căte și pentru cea cum arată în gios anume = *Op. cit.*, f. VIIIv-XVIIv.

f. 19-19v. Cu Dumnezău sfîntul arătare pentru canoane=*Op. cit.*, f. XVIIv-XVIII.

f. 20-207. [Capetele 1-417 ale Indreptării legii]=*Op. cit.*, p. 1-424.

Din loc în loc, la cap. 43, cap. 89 și cap. 106, înainte de titlul capitolelor sînt așezate aceste cuvinte «*Pravile împărătești*», iar înainte de titlul capitolului 317, cuvintele «*Îndreptarea legii*». Aceste cuvinte, care nu se leagă în nici un chip cu titlul capitolelor ne-ar putea duce poate pe urma izvoarelor, a diferitelor corpuri care alcătuesc această colecție. Lipsa de sistemă a Indreptării Legii nu are altă explicație decît că alcătuitorul ei a unit într-un tot diferite corpuri, iar cuvintele «*Pravile împărătești*» și «*Îndreptarea legii*» ar fi cîteva pietre de hotar supraviețuitoare.

f. 207v. Albă.

f. 208. Nomocanon cu Dumnezău sfîntul, avînd adunate pre toate canoanele, ale sfinților apostoli și ale sfintelor săboară ale lumii și a celoralalte soboară, carele s-au făcut prin bogate locuri, carele să chiamă namestnice, după aceia și a marelui Vasilie și ale altor sfinți bărbați și părinți purtători de Dumnezău, alcătuită cu ruga și îndemnarea blagocestivului înpărat chir Ioan Comninul de cuvăntătoriul diacon al Marii Bisearici al lui Dumnezău și păzitoriul de pravilă chir Alexie Aristunu= *Op. cit.*, p. 425.

f. 208-209. Canoanele sfinților apostoli [Pinax]=*Op. cit.*, p. 425-428.

f. 209v-216. Canoanele sfinților apostoli=*Op. cit.*, p. 429-444.

f. 216v. Sfîntul sobor întîi a toată lumea carea s-au făcut la Nichea Vitiniei=*Op. cit.*, p. 445.

f. 216v. Insămnare = *Op. cit.*, p. 445-446.

f. 217-220. Canoanele soborului întăi de la Nichea=*Op. cit.*, p. 447-454.

f. 220v. Soborul sfinților părinți carele să chiamă namestnic [de la Anchira]=*Op. cit.*, p. 455.

f. 220v-221. [Pinax]=*Op. cit.*, p. 455-456.

f. 221-224v. Canoanele sfîntului sobor de la Anchira=*Op. cit.*, p. 457-465.

f. 225. Soborul sfinților părinți carele să chiamă namestnic al doile [de la Neochesarie]=*Op .cit.*, p. 466.

f. 225. [Pinax]=*Op. cit.*, p. 466.

f. 225v-227. Canoanele sfinților părinți carea s-au adunat la Neochesarie=*Op. cit.*, p. 467-470.

f. 227. Soborul sfinților părinți de la Gangra,* care să chiamă namestnic=*Op. cit.*, p. 471.

f. 227-227v. [Pinax]=*Op. cit.*, p. 471-472.

f. 227v-228. Canoanele sfinților părinți carii s-au adunat la Gangra=*Op. cit., p.* 473-474.

f. 228-229. Tîlcuirea acestor 20 de canoane al soborului de la Gangra=*Op. cit.*, p. 474-476

f. 229v-230. Săborul sfinților părinți carele să chiamă namestnic [de la Antiohiia]= *Op. cit.*, p. 477-478.

f. 230. [Pinax]= *Op. cit.*, p. 478-479.

f. 230v-234. Canoanele sfinților părinți. Soborul de la Antiohiia= *Op. cit.*, p. 480-487.

f. 234. Săborul sfinților părinți carele să chiamă namestnic [de la Laodichia]=*Op. cit.*, p. 478.

f. 234-234v [Pinax]=*Op. cit.*, p. 478-490.

f. 235-239v. Canoanele sfinților părinți. Soborul de la Laodichia=*Op. cit.*, p. 491-501.

f. 240-240v. Sfîntul săbor a toată lumea al doile al sfinților părinți = *Op. cit.*, p. 502-503.

f. 240v. [Pinax]=*Op. cit.*, p. 504.

f. 241-242. Canoanele sfinților părinți. Soborul de la Țarigrad al 2=*Op. cit.*, p. 505-508.

f. 242v-243. Sfîntul și a toată lumea al treile sobor=*Op. cit.*, p. 509-510.

f. 243. [Pinax]=*Op. cit.*, p. 510.

f. 243v-244v. Canoanele sfinților părinți de la Efes. A 3 sobor=*Op. cit.*, p. 511-513.

f. 244v. Sfăntul săbor a toată lumea al patrăle al sfinților părinți= *Op. cit.*, p. 514.

f. 244v-245. [Pinax]=*Op. cit.*, p. 514-515.

f. 245-249. Canoanele sfinților părinți de la Halchidon, soborul a 4= *Op. cit.*, p. 516-526.

f. 249v. Săborul sfinților părinți carele să chiamă namestnic carele s-au adunat la Sardichia=*Op. cit.*, p. 527.

f. 249v-250. [Pinax]=*Op. cit.*, p. 528.

f. 250-253. Canoanele sfinților părinți de la Sardichia=*Op. cit.*, p. 529-536.

* In ms: *Grangra.*

f. 253v. Săborul sfinţilor părinţi carele să chiamă namestnic [de la Cartaghen] = *Op. cit.*, p. 537.

f. 253v-255v. [Pinax] = *Op. cit.*, p. 537-543.

f. 256-275. Canoanele sfinţilor părinţi de la Cartaghen = *Op. cit.*, p. 544-587.

f. 275. Din canoanele Ţarigradului pentru Agapie şi Gavadie carii să pricia pre locul episcopiei Vostrei, Canon unul = *Op. cit.*, p. 588.

f. 275v-276. Sfîntul şi a[toa]tă lumea săborul al cincele = *Op. cit.*, p. 589-591.

f. 276v-279. Sfăntul şi a to[a]tă lumea săborul al şasăle = *Op. cit.*, p. 592-598.

f. 279v-280v. Învăţătura săborului a şasea care s-au făcut la Trula şi au făcut canoane 98 = *Op. cit.*, p. 599-602.

f. 281-294. Sfîntul şi a toată lumea săborul 5-6 = *Op. cit.*, p. 604-634.

f. 294v-295. Sfîntul a toată lumea săborul al 7 = *Op. cit.*, p. 635-636.

f. 295. [Pinax] = *Op. cit.*, p. 637.

f. 295v-299v. Canoanele săbor[ului] a şaptea a toată lumea = *Op. cit.*, p. 638-647.

f. 300. Săborul carele să chiamă a 2, carele s-au făcut în bisearica sfinţilor Apostoli = *Op. cit.*, p. 648.

f. 300-300v. [Pinax] = *Op. cit.*, p. 649.

f. 300v-301v. Canoanele fără tălcuri al săborului de pre urmă a 2 = *Op. cit.*, p. 650-652.

f. 302. Canoanele carele s-au făcut de sfîntul săbor în sfînta bisearică a Cuvăntului lui Dumnezău Sofiia = *Op. cit.*, p. 653.

f. 302v. Pentru sfîntul şi Marele Vasilie = *Op. cit.*, p. 654.

f. 303-304. [Pinax] = *Op. cit.*, p. 655-657.

f. 304-315. Canoanele sfîntului şi Marele Vasilie = *Op. cit.*, p. 658-682.

f. 315-318v. Răspunsurile canoneşti ale lui Timotei sfîntul episcop al Alexandriei = *Op. cit.*, p. 683-690.

f. 318v-319v. Întrebări şi răspunsuri săborniceşti făcute de pururea pomenitul patriiarhul chir Nicolae = *Op. cit.* p. 691-692.

f. 319v-322v. Alte întrebări din pravilă al sfîntului Timotei patriiarhul [A]lexandriei = *Op. cit.*, p. 693-699.

f. 322v-325. Întrebări trimisă de episcopul Costandin către prea fericitul Nichita mitropolitul Iracliei de folos = *Op. cit.*, p. 699-704.

f. 325-325v. Poronca Marelui Vasilie către preot pentru dumnezăiasca Liturghie = *Op. cit.*, p. 704-705.

f. 325v. Învăţătură al sfîntului Ioan Zlatoust pentru preot = *Op. cit.*, p. 705.

f. 325v-326. Nichifor patriiarhul Ţarigradului pentru preot = *Op. cit.*, p. 705.

f. 326. Marele Vasilie, Pentru pricisienie = *Op. cit.*, p. 705.

f. 326v. Învăţăturile dumne[zăie]ştilor bogoslovi. Întrebări şi răspunsuri a sfîntului patriiarhu Anastasie al Antiohiei = *Op. cit.*, p. 706.

f. 326v-327. Însămnare = *Op. cit.*, p. 706-709.

f. 327-368. [Teologhia dumnezăeştilor părinţi] = *Op. cit.*, p. 709-794.

f. 368v. [Închinare și mulțumire către Sfînta Treime pentru săvîrșirea lucrului] = *Op. cit.*, p. 795.

f. 368v. [Textul slavon, fără numele lui Daniil Panonianul] = *Op. cit.*, p. 795.

f. 369-369v. Albe.

Însemnări de la prima mînă:

f. 1: *Aciastă sfîntă și dumnezăiască pravilă întru anii acești mai pre urmă, eu cel mult păcătos și nevreadnicul întru cinul mănășesc, am scris de pe aciastă sfîntă carte ce arată mai sus, cu toată cheltuiala sfinții sale a preotului Grigorie ot sat i ot mănăstirea Dobrovățul și cu blagosloveniia sfinții sale părintelui egumenului chirie chirie Porfirie, cănd era strălucite părțile aceste supt putearnica înpărățiie a Moscovia, fiindu preaosfințitul exarhu mitropolit Amvrosie și multe altele căpetenii din armie. Anii 7299, iar de la Hristos 1791 ghenuarie. Eu netrebnicul rob monah Dionisie ot mănăstirea Dobrovățul elah[istos].*

f. 2. *După cum am găsit aceste sfinte și scumpe cuvinte, scriindu sluga cătră preaosfințit stăpînul său din vreamea aceaia, aseamene și eu păcătosul și ticălosul cad și vă rog căzindu cu fața la pămînt, părinți sfinți, care veți ceti și mă ertați pe mine păcătosul, netrebnicul Dionisie monah ot mănăstirea Dobrovățul.*

f. 19: *Cu mila lui Dumnezău am început a scrie de la dechemvrie 18 și am sosit pănă aice la fev[ruarie] 15 în sămbăta morților a pomenirii strămoșilor și ai moșilor și a tuturor creștinilor pravoslavnici, 1791, fev[ruarie] 16. Dionisie ot mănăstirea Dobrovățul. Tocma 60 zile am avut călătoriia aciasta.*

f. 19v. *Aceste 19 [file] le-am pus numărul așa* ca să nu să greșască, eu ticălosul.*

f. 207: *Din darul și ajutoriul și mila prea putearnicului Dumnezău și cu blagosloveniia sfinții sale părintelui egumenului chir Porfirie al sfintei mănăstiri Dobrovățul și monahi și dregătorii sfintei mănăstiri sfințiia sa chir Filotei musicu și dicheu și părintele Teoctist duhovnic iermonah și altor părinți monahi: chir Paisie Ioachim, chir Mitrofan, Antoniia, Iorest și toată sinodiia sfintei mănăstiri. Iar toată cheltuiala a sfinții sale părintelui ierei Grigorie Nistorevici bivdiacon ot Dobrovăț, o elahistos cai tapinos, cai taleporos /////// Dionisios Monahos.*

f. 207v: *De aice să încep canoanele sfinților apostoli și alte sfinte canoane.*

f. 326: *Însă să știe, avut-am începerea la dec[hemvrie] 18 și am sosit aice întru sfinta și marea sămbătă a Paștilor. Iar de aice mai avem: Teologhie sfinților păr[inți].*

f. 368: *Sfărșit și lui Dumnezău mărire, Amin. Celui ce mi-au dat și mi-au dăruit mie netrebnicului ticălosul după început de am văzut și sfărșitul.*

Cu mila și agiutoriul lui Dumnezău și cu blagosloveniia sfinției sale

* Adică a paginat aceste 19 file și le-a pus numărul în josul pagini, spre deosebire de paginația restului, pusă în susul paginii în dreapta.

părintelui egu[men] chir Porfirie și a tot săborul am scris |aciastă sfîntă carte. Am început la dec[hemvrie] 18 mercuria și am sosit la sfărșit, ap[rilie] 26, sămbăta Tomei. 7299, 1791. april 26. M[ona]h Dionisie.

Insemnări posterioare:

a) cu litere chirilice:

f. 7v: *Aci[a]stă sfîntă pravilă a sfinților părinți, cari au fost la șapte soboară am dat-o nepotului meu părintelui Costachi ca în ve[a]cu să mă pomenească pi mine pe taică-meu, pi maică-me, pi soție și frați Vasili irodiiacon, Gheorghie, Ion, Grigorie, Ana și pre tot neamul și urmași[i] sfinție[i] sale |sănt datori să pomeni[a]scă și i-am dat-o să fie veșnică pomeniri. Spre mai bună credință |am scris și |am și iscălit. Necolai Iconom, am scris și am iscălit, 1847, fe[v]r[uarie] 26.*

b) cu litere latine:

f. 368v: *Aceastu manuscriptu avendu'lu și eu cumparatu dela unu ginere de a Economului Ieremia Cloșca (fostu protoiereu în distr. Fălciuu) l'amu presentatu bibliotecei Seminaruli de Huși, (unde și eu mi'amu inceputu carriera în lume prin professoratŭ) spre a sta acolea ca unu micu monumentu de curiositate și de palaeografie romană. C. Nica. Hussi în 28 Gennar 1865.*

20

ANDRONIC DUHOVNICUL
Cronica anilor de la 1701 pînă la 1826

Sec. XIX (1856); hîrtie; 173 foi; 34×22: scris cu cerneală neagră, cu chirilice drepte, afară de foile 128 și 129, scrise cu chirilice cursive; între 24 și 27 rînduri pe pagină. Două condeie. Legătură veche în piele. Legătura și foile, de la început și de la sfîrșit, mîncate rău de cari. A aparținut arhiereului Narcis Crețulescu; acesta l-a dăruit Seminarului din Huși. Numere vechi de bibliotecă: nr. 2258 în Biblioteca Internatului teologic; pe f. 2, marginea de sus a foii, un unumăr mai vechi, cu cerneală violetă, 541.*

Pentru poarta manuscrisului a fost întrebuințat un clișeu tipografic folosit ca chenar de poartă la mineile tipărite la Neamțu sub starețul Neonil; pe partea din spate a foii de titlu, iarăși un clișeu tipografic, din aceleași tipărituri, icoana hramului Mănăstirii Neamțu, Înălțarea Domnului. Sub icoană, troparul Înălțării.

Potrivit paginației originale, manuscrisul a avut la început 200 foi; din manuscris au fost tăiate — tăietura se cunoaște — 31 foi, foile 126 pînă la 156, și înlocuite cu două foi, altă calitate de hîrtie și alt condei. Textul pe aceste foi e scris în așa fel ca să fie legătură între scrisul de pe foile noi și scrisul de pe foaia veche, 157. In forma sa actuală nu-ți lasă impresia că a fost amputat textul manuscrisului. Dacă este de fapt o amputare și dacă amputarea aceasta a făcut-o Andronic și nu alt cineva, atunci Andronic a făcut-o sau pentru că n-a mai fost de acord cu cele ce scrisese mai nainte pe aceste pagini și le-a suprimat, condensînd materialul celor 62 de pagini în patru pagini — de fapt mai mult o eliminare decît o condensare — sau s-a gîndit că materialul acestor pagini, (în care era vorba de evenimentele anului 1794, anul morții fericitului Paisie și de oameni în legătură cu marele stareț), poate forma obiectul unei lucrări aparte și ca atare nu-și mai avea locul în această cronică. De altfel și avem de la Andronic o lucrare despre istoria mănăstirii Neamțu pe timpul fericitului stareț Paisie.

Acum cîteva cuvinte și despre Andronic și lucrările sale.

Tradiția manuscris îl cunoaște pe cel din urmă cronicar moldovean sub numele

de Andronic Duhovnicul. Numele lui întreg e Andronic Popovici. E fiul preotului Ioan Popovici din Lungani, ținutul Iașilor. S-a născut în anul 1820 și a primit din botez numele Andrei. A venit probabil pe lume în ziua de 30 noembrie, ziua de pomenire a sfîntului Andrei. Spre mănăstirea Neamțu i-a îndreptat pașii moșul său după tată, Lavrentie, legător de cărți, care ducea la frații de peste munți, în Ardeal, cărțile tipărite la Mănăstirea Namțu. E de presupus că a intrat de copil în mănăstire, căci la vîrsta de 30 de ani, în 1850, termină volumul întîi al cronicii sale: *«Istoriile bisericești și politicești de la începutul anilor 301 și pînă la sfîrșitul anului o mie»*. Viața lui a fost nespus de bogată: a scris, a îndrumat duhovnicește, a fost ctitor de mănăstiri. A trecut pe celălalt tărîm în vîrstă de 73 de ani, anul 1893.

In afară de lucrarea aceasta, descrisă în catalogul de față, pe care, după știința mea, o are numai Biblioteca Patriarhiei Romîne, Biblioteca Academiei R.P.R., posedă manuscrisele următoarelor lucrări:

1. *Istoriile bisericești și politicești de la începutul anilor 301 și pînă la sfîrșitul anului o mie*, 1850, 359 foi. (ms. rom. nr. 1239).

2. *Istoriile bisericești și politicești de la anii de la Hristos 1001 și pînă la 1700*, 340 foi. (ms. rom. nr. 1240).

3. *Istoria Mănăstirilor Neamțu și Secu.* Cărțile I-IV, 1862-1863. (mss rom. nr. 1269, 1270).

4. *Istorie pentru sfintele Mănăstiri Neamțu și Secu*, 1887, 174 foi. (ms. rom. nr. 1525).

5. *Istoria Mănăstirii Neamțu*, 1882, 251 foi. (ms rom. nr. 3529).

6. *Începutul creștinătății și al ierarhiei în Moldavia, 34 foi.* (ms rom. nr. 4611).

7. *Istoria sfintei Mănăstiri Neamțu.* Tomul I. (Adăugită și prelucrată de arhiereul Narcis Crețulescu), 1888-1889, 222 foi. (ms rom. nr. 5691).

8. *Istoria sfintei Mănăstiri Secu*, Tomul II. (Adăugită și prelucrată de arhiereul Narcis Crețulescu), 1888-1889, 111 foi. (ms rom. nr. 5692).

9. *Istoria sfintei Mănăstiri Neamțu-Secu pe timpul cuviosului stareț Paisie 1763-1794.* (Cu un adaos de arhiereul Narcis Crețulescu). 1888, 150 foi. (ms rom. nr. 5693).

10. *Istoria sfintelor Mănăstiri Neamțu și Secu între 1794 și 1860.* (Cu un adaos de arhiereul Narcis Crețulescu), 1888 și 1890, 150 foi. (ms. rom. nr. 5694).

După cum se vede, întreaga operă a lui Andronic, toată în manuscris — și e de presupus că opera lui e mai bogată decît lista întocmită mai sus — e operă de cronicar. E ucenicul cronicarilor moldoveni. Stilul și anecdota îl apropie de Ioan Neculce. Ca ilustrare un episod din viața lui Petru cel Mare și o caracterizare a domniei marelui împărat al Rusiei.

«Iară după aceia s-au pornit [împăratul] să meargă la Sesterbek, ca să vaze fabrica armelor. Și ajungînd la satul Lahta în 5 Noemvrie, pe o furtună foarte mare, și fiind seara tirziu, au auzit că un vas ce era încărcat cu soldați și mărineri, carii mergea de la Kronștat, s-au aruncat pe mal de către puternice vînturi și valuri și să află în mare primeajdie. Și îndată au trimis întru ajutoriu pre mărinerii din vasul său. Însă văzînd că ei puțin sporea și că pre mulți îi apuca valurile mării, el însuși nu s-au răbdat, ci îndată au mers acolo și s-au aruncat în mare, și mergea spre vas prin apă pînă la piept. Și le-au ajutat a-l scoate din mare. Și așa au mîntuit pre mulți din primejdiia ce îi amenința. Dar la Sesterbek nu s-au mai dus, fiind că au priimit mare vătămare din răciala apei, ci s-au întors la Peterburg. (f. 85v-86).

«In anul acesta, marele împărat Petru, măcar că să afla bolnav din răciala ce pătimise la Lahta, însă au mers în ziua de Botezul Domnului la sfințirea apei. Și fiind cumplit ger i s-au mai înmulțit boala. Și așa văzindu-se tare slab, s-au împărtășit cu Sfintele Taine și apoi au zis către cei ce îi sta înprejur: «Din mine veți cunoaște cît de neputincioasă zidire este omul». Și după aceia la Ianuarie în 28, la cinci ciasuri după miezul nopții s-au mutat din viața aciasta. Iară trupul lui s-au îngropat la Martie în 8, în Peterburg, în biserica cetății Petropavlovsc. Statul lui Petru au fost de șapte palme domnești și șapte palmace. Și așa acest Petru Mare, în scurtă vreame, au înălțat țara Rossiei de este pînă astăzi înfricoșată la toată lumea... Că au înzestrat-o cu de toate, cum nici că s-au auzit că au făcut altul undeva. Că el au înmulțit toate veniturile și au alcătuit tot fealiul de fabrici și mașine pentru toate metalurile. Că mai nainte era nevoită Rossiia, ca aramă, fier, arme, postavuri, pînză și tot fealiul de materii să aducă de la altele streine țări. Ci el de odată cu mare grăbire au făcut, ca cum am zice din

pămînt să răsară. Că acolea vedeai fabrică de fier, acolo de aramă şi de ciaun, dincolo maşine de arme, dincoace să vărsa tunuri, mortine, bombe, cartice; mai incolo să ţesea postavuri, pînză, fealiuri de materii şi toate ceale de trebuinţă cu înbielşugare. Mergeai pre la cetăţile care sînt pe lîngă riuri şi pre lîngă marea şi îndată vedeai sume de corăbii mari şi mici durîndu-se. Oşti regulate în toate părţile de tot fealiul şi altele nenumărate, pre cum să arată în tomurile vieţii lui. Mai ales canalurile de la Peterburg, căptuşala lor cu pietri granate, uliţile, curţile, stilpii, Kronştatul cu flota, Ţarscoe Selo şi altele multe ce minunează lumea, care toate de la Petru îşi au începutul său». (f. 86-87v).

f. 1-1v. Albe.

f. 2. Întru slava Sfintei şi cei de o fiinţă şi de viiaţă făcătoarei şi nedespărţitei Treimi, s-au adunat întru acest chip şi s-au scris aciastă sfîntă şi de suflet folositoare carte, carea cuprinde întru sine istoriile bisericeşti şi politiceşti din anii de la Hristos 1701 şi pînă în zilele noastre de mine mult păcătosul *Andronic,* în sfînta Monastire a Neamţului, anul 1856.

Lucrarea o începe în anul 1853. Aceasta e concluzia pe care o trag din textul de pe f. 10v, unde e vorba de întemeierea oraşului lui Petru: *«Şi pentru sineşti [împăratul] mai întiiu singur ş-au zidit o căsuţă pe malul Nevii, carea şi pînă acum este (la 1853)».*

f. 2v. [Clişeul tipografic cu gravura Înălţării Domnului, făcută de Teodosie monah în 1854 şi cu troparul praznicului Înălţării, tras la maşina de tipărit].

f. 3-141. Veacul al 18 de la întruparea Domnului.

Şi în cadrul acestui larg capitol, Andronic deapănă «istoriile bisericeşti şi politiceşti» ale secolului 18, fără să împartă materia în perioade sau secţiuni. E cronicar, nu istoric. Rar de tot notează în cuprinsul textului anul în care se petrec evenimentele povestite. Notarea anilor o face în colonititluri: aici înseamnă anul, punînd alături de an numele patriarhului ecumenic şi al ţarului Rusiei din acea vreme. Un colontitlu, de pildă, se prezintă sub această formă: *«Anul Domnului 1711. Atanasie 1. Petru 30»,* adică pe pagina cu acest colontitlu sînt povestile evenimente petrecute în anul 1711, primul an de patriarhat al lui Atanasie al Constantinopolei şi al treizecilea an de domnie al lui Petru cel Mare al Rusiei.

Dau mai jos desfăşurarea anilor pe pagini. Anii înscrişi de Andronic în cuprinsul textului îi dau cu litere cursive.

Anul 1701 (f. 3-5v). Anul 1702 (f. 6-10v). Anul 1703 (f. 10v-11). Anul 1704 (f. 11v-16v). Anul 1705 (f. 16v-20). Anul 1706 (f. 20-22v). Anul 1707 (f. 22v-24v). Anul 1708 (f. 25-39). Anul 1709 (f. 39-48v). Anul 1710 (f. 48v-50). Anul 1711 (f. 50-59). Anul 1712 (f. 59-60). Anul 1713 (f. 60-60v). Anul 1714 (f. 60v-61). Anul 1715 (f. 61-62). Anul 1716 (f. 62-62v). Anul 1717 (f. 62v-63). Anul 1718 (f. 63-66). Anul 1721 cu textul *«aşezămînturilor»* date de Petru cel Mare Bisericii Ruse (f. 66v-84). Anul 1722 (f. 84v). Anul 1723 (f. 85). *Anul 1724* (f. 85-86). *Anul 1725* (f. 86-89v). Anul 1726 (f. 89v-90). *Anul 1727,* Anul 1728, Anul 1729 (f. 90-91v). *Anul 1730* (f. 91v-93v). Anul 1731 (f. 93v-94). Anul 1732 (f. 94). *Anul 1733* (f. 94-94v). Anul 1734 (94v-95), Anul 1735-1746 (f. 95-96). *Anul 1741* (f. 96-97). Anul 1742-1752 (f. 97-99). *Anul 1753* (f. 99). *Anul 1754*-1756 (f. 99-99v). *Anul 1757*-1759 (f. 99v-100). *Anul 1760* (f. 100-100v). *Anul 1761* f. 100v-101v). *Anul 1762*-1764 (f. 101v-103). *Anul 1765*-1767 (f. 103-103v). *Anul 1768* (f. 103v-104). *Anul 1769*-1771 (f. 104-107). *Anul 1772*-1781, cu arătarea *bărbaţilor care au strălucit întru înţelepciune şi întru învăţătură şi în veacul acesta al 18* (f. 107-121v). *Anul 1782*-1784 (f. 121v-122). *Anul 1785*-1787 (f. 122-123v). *Anul 1788*-1793 (f. 123v-128). *Anul 1794,* cu arătarea *bărbaţilor care au mai strălucit întru fapte bune şi în învăţătură în veacul acesta, la răsărit* (f. 128-132). Anul 1795 (f. 132). *Anul 1796*-1798 (f. 132-132v). *Anul 1799*-1800, cu arătarea în scurt a faptelor celor mai însemnate din secolul I pînă în secolul XVIII (f. 132v-141).

f. 141v. Albă.

f. 142-173. Veacul al 19 de la întruparea Domnului.

Anul 1801-1802 (f. 142-142v). *Anul 1803* (f. 142v). *Anul 1804* (f. 142v-143). *Anul 1805* (f. 143-143v). *Anul 1806* (f. 143v-144v). *Anul 1807* (f. 144v-145v). *Anul 1808*-1809 (f. 145v-146v). *Anul 1810*-1811 (f. 146v-147). Anul 1812, cu povestirea războiului ruso-turc (f. 147-155). *Anul 1813*-1818 (f. 155-159v). *Anul 1819* (f. 159v-161). Anul 1820-1821 (f. 161-171). Anul 1822-1826 (f. 171-173).

f. 173v. Albă.

Insemnări posterioare, autografe ale lui Narcis Crețulescu:

f. 3, pe marginea de sus a foii: *Să dăruiește bibliotecii Seminarului de Huși de Narcis C[rețulescu] Botoșineanu.*

f. 63, între rînduri: *Din biblioteca arhiereului Narcis Crețulescu Botoșineanu, hirotonisit la 1881, Aug[ust] 16, profes[or] de Teologie și Rector Semin[arului] de Huși.*

f. 63, în marginea de jos a foii: *păr[intele] Doh[ovnic] Andronic, care au scris acest script mi-au fost mie Dohovnic, în an[ii] 1856-60, în M[ănăsti]rea Neamțu.*

f. 172v, între rînduri: *Să se știe că Andronic au scris multe cărți de felul aceștia, pe care le-am cetit eu. + Narcis C[rețulescu] Botoșăneanu.*

Alte două mîni anterioare lui Narcis Crețulescu, scriu pe fața interioară a tartașului din spate aceste însemnări. O mînă scrie: *Cea mai mare bătae a tunurilor să mărginește pînă la 1500, 1800 și 3460 de stînjini.* Alta: *Stadia este cale de 100 stînjini.*

IV 57

21

PROTASIE IEROMONAHUL, Versuri și viața stareţului Gheorghe de la Cernica

Sec. XIX (1852); hîrtie; 26 foi; 34×22, scris chirilic cu cerneală neagră; paginile încadrate în chenar liniar; un condei; 28-29 rînduri pe pagină. Legătură în pînză și hîrtie. Provenit de la Mănăstirea Căldărușani. Numere vechi de bibliotecă: pe cotor, un număr vechi *«Manuscript 4»*; în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2248.

f. 1-2v. Albe.

1. f. 3-16v. [Povățuire în versuri cu privire la viața monahală din Cernica].

Lucrarea aceasta, scrisă de Protasie în 1785 (f. 16v), care începe cu versurile:

O, dulcele mieu îndreptătoriu
Blagoslovește pre cel întru puțin ostenitoriu

a fost editată de Preotul D. Furtună, în lucrarea: *Ucenicii stareţului Paisie în mănăstirile Cernica și Căldărușani, cu un scurt istoric asupra acestor mănăstiri.* Teză de Doctorat, București [1927], p. 144-169, cu un titlu dat editor (acceptat și de mine mai sus): *«O povățuire în versuri a ieromonahului Protasie cu privire la viața monahală din Cernica».* In adevăr lucrarea a ieșit din mîinile lui Protasie fără titlu. Nici unul din manuscrisele cu această lucrare văzută fie în Biblioteca noastră, fie în Biblioteca Academiei R.P.R. nu are titlu; începe direct cu versurie. De asta mă întreb pe ce se întemeiază Pr. D. Furtună cînd spune la pag. 56, că «sfătuirea de care ne ocupăm poartă titlul *«Sfat cu totul nemomelnic»*? Și dacă are un temei, atunci pentru ce i-a alcătuit un alt titlu cînd o editează?

In lucrarea sa, la paginile 56-63, Pr. D. Furtună ne dă știri despre viața și

activitatea literară a lui Protasie ieromonahul şi analizează această povăţuire în versuri. La lucrările lui Protasie notate de Pr. D. Furtună mai trebuie adăugată încă una: «*Parte din viaţa Prea Sfinţitului Mitropolit Filaret*», păstrată în ms. rom. nr. 5854 din 1802 de la Biblioteca Academiei R.P.R.

2. f. 17-24v. Din parte pentru viiaţa părintelui nostru stareţ Gheorghie şi cum din a lui Dumnezeu pronie au venit aici şi au sădit cu părinţii viiaţă de obşte în ostrovul Cernica, unde să prăznueşte hramul sfîntului ierarh Nicolae.

Lucrarea este editată de Pr. D. Furtună, *Op. cit.*, p. 114-124.

f. 25-26v. Albe.

Insemnări de la prima mînă:

f. 24v, în marginea de jos a foii: *Prescrisă după mai sus iscălitului* * *Thiithphx monah, anul 1852, av[gus]t 25.*

Iscălitura copistului în criptogramă. Pr. D. Furtună, *Op. cit.*, p. 57, citeşte criptograma aceasta «*Nicodim*». Numărul de litere corespunde (th are în chirilică valoarea unei litere) dar semantica lor nu e aceeaşi; al doilea th nu mai are valoarea primului th, adică n; cei doi i iarăşi nu au aceeaşi valoare fonetică.

Insemnări posterioare:

f. 3, în marginea de jos a foii: *De obşte a sfintei mînăstiri Căldărăşani.*

III 13 22

Miscelaneu

Sec. XIX (la începutul secolului); hîrtie; 141 foi; 32×23; scriere cursivă, cu cerneală neagră şi roşie; mai mult condeie; ultimele două condeie (f. 128-141), condeie de caligraf; pe foaia 128 un frontispiciu în patru culori. Legătură veche în piele. Numere vechi de bibliotecă: pe cotor un număr vechi: «Manus[cris] 38; în Biblioteca Internatului Teologic a avut nr. 2242.

1. f. 1-11v. *Sf. Chiril al Alexandriei,* Cuvânt pentru eşirea sufletului din trup şi pentru înfricoşata a doo venire a lui Hristos, foarte de folos sufletului, carele aduce la umilinţă şi la pocăinţă. Scoasă întîiu din elenie pre limba slovenească şi iară pre limba rusească şi acum pre limba rumînească = MG, vol, 77, col. 1072-1089.

2. f. 11v-12v. *Sf. Ioan Scărarul,* De la cuvânt pentru întreaga înţele [p]ciune, pă urmă.

Inc. Iată prin care năravu şi obiceaiu pre priiatenul miu acesta eu legîndu-l după urmarea.

Sf. De o vei căştiga-o smereniia, mi-ai tăiat capul.

3. f. 13-13v. Cuvînt de la *Crinii Ţarinii.* [Din Cuvîntul înainte].

Inc. Omule, ia-te aminte pre tine cu înţeleagere, cum Dumnezeu cel atotputernic, căsaşul cel a toată lumea.

Sf. Să ne izbăvească pre noi de înşălăciunea diiavolului şi de patimi, cu darul său în veaci, Amin.

* Adică iscălitura lui Protasie, cu care se termină viaţa stareţului Gheorghe.

După informaţiile pe care le deţin de la Prea Sfinţitul Episcop Antim Nica, lucrarea aceasta este atribuită de cercetătorii ruşi stareţului Paisie.

f. 14-14v. Albe.

4. f. 15-16. În luna lui maiu, în zioa dintîiu, pomenirea sfîntului proroc Ieremiei = Sinaxarul sfîntului prooroc din Mineiul pe mai, ziua întîia.

5. f. 16-22. Arătăm aicea de plîngerea prorocului Ieremiei pentru Ierusalim şi de prada lui şi de nălucirea lui Avimeleh.

Inc. Acest mare proroc Ieremiia carele era din satul Anatot au prorocit mult pentru Ierusalim.

Sf. Cînd toate limbile să vor închina la lemn, slăvind şi blagoslovind pre Dumnezeul nostru.

f. 22v. Albă.

6. f. 23-38v. *Filotei Sinaitul,* Capete pentru trezvire şi rugăciune = Φιλοκαλία τῶν ἱερῶν νηπτικῶν, Veneţia, 1782, p. 515-525.

Manuscrisul nostru are altă ordine şi altă structurare a capitolelor decît textul publicat în Filocalie. Dau mai jos un tabel sinoptic al capetelor din cele două texte. În prima coloană numărul de ordine al capetelor din manuscrisul nostru, în a doua coloană numărul de ordine al capetelor din Filocalie.

Cap 1 = Cap 1
„ 2 = Numai primele trei pătrimi din Cap 2.
„ 3 = Cap. 3
„ 4 = „ 7
„ 5 = „ 8
„ 6 = „ 23
„ 7 = „ 27
„ 8 = „ 28
„ 9 = „ 24, afară de sfîrşitul capitolului.
„ 10 = Sfîrşitul cap. 24 şi cap. 25.
„ 11 = Cap 26
„ 12 = „ 21
„ 13 = „ 29
„ 14 = „ 22
„ 15 = „ 4
„ 16 = „ 5, afară de sfîrşitul capitolului.
„ 17 = Sfîrşitul cap. 5 şi cap. 6.
„ 18 = Cap 30
„ 19 = „ 9
„ 20 = „ 10
„ 21 = „ 11
„ 22 = „ 31
„ 23 = „ 12
„ 24 = „ 13
„ 25 = Prima parte a cap. 14.
„ 26 = A doua parte a cap. 14.
„ 27 = Cap 32
„ 28 = „ 15
„ 29 = „ 33
„ 30 = „ 34, 35, 36.
„ 31 = „ 37
„ 32 = „ 38
„ 33 = „ 39, 40
„ 34 = „ 20
„ 35 = „ 16

„ 36 = „ 17
„ 37 = „ 18

Din manuscrisul nostru lipseşte cap 19 din Filocalie.

7. f. 39-43. *Nichifor Monahul,* Cuvînt pentru păzirea inimii plin de folos = Φιλοκαλία νῶν ἱερῶν νηπτικῶν, Veneţia, 1782, p. 869-870; 875-876.

f. 43v. [La mijlocul foii, un fragment de rugăciune].

8. f. 44-49. *Sf. Vasile cel Mare,* Trimitere către Hilon ucenicul lui pentru pustniciasca viiaţă = MG, vol. 32, col. 348-360.

f. 49v .Albă.

9. f. 50-59. Plîngerea sfintei mănăstiri a Silvaşului din eparhiia Haţagului din Prislop.

Plingerea sfintei mănăstiri a Silvaşului a fost publicată întîia oară de Cezar Boliac în ziarul *Buciumul,* Bucureşti, 1863, p. 11-12, 16, 19-20. Peste 15 ani, Ghenadie Enăceanu o publică din nou după manuscrisul pe care îl descriu în aceste pagini în revista *Biserica Ortodoxă Romînă,* IV (1878), p. 496-507. Ion Lupaş o publică *în: Cronicari şi istorici romini din Transilvania,* Craiova, vol, I, p. 58-78, după Dr. Iacob Radu, *Istoria vicariatului greco-catolic al Haţegului,* Lugoş, 1913, pag. 351-367.

10. f. 59-59v. La cazaniia lui *Nechifor Teotoche* la list 56 aşa scrie.

Inc. Mai nainte era hotărît Faraon spre pierzare. Pentru ce dară Dumnezeu au făcut atîtea minuni.
Sf. De să vor afla acolo zece drepţi, nu voi pierde pentru cei zece.

11. f. 59v-60. *Sf. Erem Sirul,* La list 107 din cuvîntul al 8.

Inc. Încă şi acum tot petrec întru gănduri spurcate, întru zavistie, întru rea voire.
Sf. Pentru leage, şi pentru proroci şi pentru Evanghelie.

f. 60v. Albă.

12. f. 61-62v. *Sf. Vasile cel Mare,* Învăţătură.

Inc. Acum mulţi din oameni de poruncile Mîntuitorului arătat nu bagă seamă.
Sf. Decît pre al său spor cinsteşte aceia ce iaste altora spre folos, căruia nu iaste din gura lui vicleşug.

13. f. 63-64v. *Isaia Pustnicul,* Cuvînt al 14-lea, Fapte ale plîngerii = MG, vol. 40, col. 1139-1141.

14. f. 65-72v. *Sf. Ioan Gură de Aur,* Trimitere plină de tot folosul şi trezvirea. Cuvănt 2, din tomul 7.

Inc. Zice dumnezeescul apostol: Neîncetat vă rugaţi, fără de mănie şi fără gănduri. Şi bine au zis sfîntul fără de gănduri.
Sf. Pre suflet trăgîndu-l, ci încetează şi pre toată sărguinţa sa spre căştigarea a veacinicilor bunătăţi.

15. f. 72v-75. *Sf. Ioan Scăraru,* Celengul al saisprăzeacealea carele îl căştigă către ceriu, călătoreaşte nemateriialnic. Pentru nesimţire adecă pentru murirea sufletului şi pentru moartea minţii mai înnainte de moartea trupului. Cuvăntul al şaptesprezeacelea pentru nesimţire = MG, vol. 88, col. 932-933.

16. f. 75-75v. Din Pateric.* La Macarie.

* In ms: *Paterig.*

Inc. Aşa şi Ecclisiiastul, căci că precum oasele ceiia ce naşte aşa iaste şi calea duhului.
Sf. Iară de nu deşi eu voiu tăcea pietrile vor striga.

17. f. 76. La cartea lui Iosif, la list 96.

Inc. Cînd vei şedea, fără de teamere vei fi şi de vei dormi dulce.
Sf. Că eu sînt cela ce îţi curăţesc fără de legile tale şi nu le voi pomeni.

f. 76v. Albă.

18. f. 77-86 (f. 80, 82, albe, sărite la scris). *Sf. Simeon Noul Teolog,* Mulţămire cătră Dumnezeu pentru facerile de bine care au făcut lui întru care şi pentru rugăciunia cea duhovnicească şi pentru sporirea cea întru aciasta şi pentru dumnezeiasca strălucire şi vedearea cea nerătăcitoare şi dragostea cea către Dumnezeu. Cuvînt 104=In versiune neo greacă, în: Τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν Συμεὼν τοῦ Νέου Θεολόγου Τὰ εὑρισκόμενα διηρημένα εἰς δύω... μεταφρασθέντα εἰς τὴν κοινὴν διάλεκτον παρὰ... Διονυσίου Ζαγοραίου, Cuvîntul 91, Veneţia, 1790, I, p. 522-527.

f. 86v. Albă.

19. f. 87-87v. *Sf. Vasile cel Mare,* Poruncă către preot=MG, vol. 31, col. 1685-1688.

20. f. 87v-89. *Sf. Maxim înţeleptul,* Cuvănt pentru preot, cum să cade să fie.

Inc. Cade-să preotului să fie sfîntu şi cu sufletul şi cu trupul.
Sf. O piatră de moară să-l arunce în mare pentru căci au călcat şi n-au grijit de o învăţătură ca aceasta.

21. f. 89-89v. *Sf. Efrem Sirul,* La list 127, Cuvănt 11.

Inc. Darul deapururea lucrează, cercetează inimile noastre necurmat.
Sf. De fapte bune şi sfinţire de suflet şi să lăcuiască întru dînsul în veacul veacului.

22. f. 90-90v. *Sf. Ioan Gură e Aur,* Cuvănt fieşte căruia om folositor de suflet.

Inc. Omule, toate le-ai luat de la Dumnezeu înţelegerea şi priceperea şi mintea şi toate sînt plecate ţie sub picioare.
Sf. Că aşa nimic nu te vei folosi întru acel cias, ci mai nainte, fraţilor, să ne pocăim.

23. f. 90v-91. *Sf. Simeon,* Cap. 20.

Inc. Cu cei ce au sporit întru rugăciune sau să sîrguesc întru rugăciune.
Sf. Acestea să întîmplă celor ce să nevoesc.

f. 91v-92. Albe.

f. 92v. [Cîteva texte din Sfînta Scriptură şi din Triod.]

24. f. 93-102v. *Sf. Grigore Palama,* Pentru cei ce cu sfinţenie să liniştesc = MG, vol. 150, col. 1101-1118.

25. f. 102v-104. *Crinii Ţarinii.* Pentru curăţiia inimii şi a minţii şi a sufletului. Cap. 20.

Inc. Intru viiaţa cea cu multe ostencale şi cu blîndeaţea sa.
Sf. Iară fără de aciasta vei sămăna începutul în mare şi îl vei înneca.

26. f. 104-104v. *Crinii Ţarinii.* Pentru înnegurirea minţii adecă întunecarea minţii. Cap. 21.

Inc. Intunecarea minții să face din patimi, din gîlcevele vorbelor.
Sf. Și umblă cu gîndurile pretutindenea și uită ce face și doarme mult.

27. f. 104v. *Crinii Țarinii.* Pentru trezvirea minții, adecă pentru luminarea minții. Cap. 22.

Inc. Trezvirea minții, adecă luminarea priceaperii să face din nepătimire.
Sf. Și de grosime și de u[m]blarea cugetului.
E numai partea de la început a capitolului 22. Restul lipsește. A fost tăiată cu lama o foaie.

28. f. 105-121v. *Sf. Ioan Damaschin,* Cuvânt la prea sfînta Naștere a Domnului nostru Iisus Hristos = Editată de Sofronie Evstratiade în revista Νέος Ποιμήν. 1921, p. 23-42.

Cuvîntarea aceasta circulă și sub numele sfîntului Ioan Gură de Aur și al lui Ioan al Eubeii (cf. MG, vol. 64, col. 1377-1378).

29. f. 122-125v. [60 de] epitimii adecă certări.

Inc. Deacă cineva sănătos fiind cu trupul nu s-ar griji de rugăciuni sau de învățătura psalmilor.
Sf. Fără de arhimandritul să fie fără de blagoslevenie.

f. 126-127v. Albe.

30. f. 128-141v. *[Protasie ieromonahul,* Povățuire în versuri cu privire la viața monahală din Cernica] = Pr. D. Furtună, *Op. cit.,* p. 144-169. Vezi mai sus, ms nr. 21.

Pr. D. FECIORU

NOTE BIBLIOGRAFICE

BEAUCAMP E., *SOUS LA MAIN DE DIEU*, t. II : *La Sagesse et le destin des élus*. Paris, Éd. Fleurs, 1958, 296 pp.

Colecția «Sous la main de Dieu» urmărește să ajute pe preoți și pe credincioși să-și transpună, în viața lor, sfaturile profeților și ale înțelepților. În două volume, scriitorul studiază pe autorii inspirați, care s-au lăsat în mîna lui Dumnezeu. După ce în tomul I a analizat diferitele mesaje profetice, în cel de al doilea autorul studiază ansamblul cărților înțelepciunii (adică cele didactice, inclusiv cartea Daniel), care sînt mai puțin cunoscute și în general mai puțin apreciate decît profeții. Aceste cărți ale înțelepciunii sînt prezentate în ordinea lor istorică, în ce privește compunerea ; iar autorul se străduiește să ne facă să întrezărim formația individuală a evreului, căci cuvintele profeților vizau mai mult formația poporului ales, ca un tot («Livres et Lectures», nr. 24, februarie 1958). *(Pr. At. N.)*.

HEINZ SCHUMACHER, *DIE NAMEN DER BIBEL UND IHRE BEDEUTUNG. Nach Deutungen von Th. Burgstahler u. Georg Kahn*, Stuttgart, Velgar Geyen, 1958, 224 pp.

O lucrare de popularizare urmărind a da o interpretare și explicații cu privire la mulțimea de nume și numiri întîlnite în ambele părți ale Cărții Sfinte. Se face o transcripție a termenilor din textele originale (grecești, ebraice, chaldee), bine înțeles în limba germană. Autorul arată cît de diferit și de greșit au apărut diferitele nume și denumiri în zecile și sutele de traduceri contemporane ale Bibliei. Face totodată și o expunere filologică asupra formării și cu privire la sensul numelor proprii ebraice, ocupîndu-se de asemenea și de nume și numiri, considerate necanonice, în raport cu cele fixate prin sinoade, precum și de numele lui Hristos. Cercetările se extind și asupra cărților, monede, plante, animale, instrumente, pietre prețioase, cu un cuvînt, asupra tuturor numirilor din textele celor două părți ale Bibliei. Autorul s-a folosit de tălmăcirile anterioare făcute de Th. Burgstahler și Georg Kahn, prin confruntare cu felurite surse bibliografice, în primul rînd cu dicționare și studii lexicografice de specialitate. *(V. M.)*.

W. BEYERLIN, *DIE KULTTRADITION ISRAELS IN DER VERKÜNDIGUNG DES PROPHETEN MICHA*, Göttingen, Vandenhoeck & Ruprecht, 1959, 102 pp. (Forschungen zur Religion und Literatur des Alten und Neuen Testaments. N. E., H. 54).

Lucrarea lui Walter Beyerlin, apărută în colecția «Cercetări asupra Religiei și Literaturii Vechiului și Noului Testament, seria nouă, caietul 54», tratează despre «tradițiile culturale ale lui Israel în profeția lui Miheia». Problema este interesantă, căci critica negativă de pînă mai eri susținea că profeții Vechiului Testament sînt adevărați inovatori ai religiei lui Israel, iar legislația mozaică a Pentateuhului n-ar proveni de la Moise, ci abia după exil, cînd școala profetului Ezechiel a pus bazele întocmirii așa-numitului Cod Sacerdotal. *(Pr. At. N.)*.

greci.[39] Vîrsta de aur cîntată de Hesiod e transportată în Italia și Saturn e constituit ca rege al ei.

Deci legenda epocii de aur, trecută din mitologia greacă în cea romană, este produsul unui proces evolutiv. Egalitatea sclavilor cu stăpînii în Saturnalii provine din concepția întîlnită la Croniile grecești, că aceștia colaborează la opera comună a secerișului.

Dar, oricum s-ar fi format această legendă a «vîrstei de aur», lucru cert este că ea a fost și a rămas expresia celor mai înalte și mai arzătoare dorințe ale oamenilor antichității clasice: dorința de pace și bună stare. E expresia acelui *somnium saeculare* ce a însuflețit masele oprimate ale sclavilor și a inspirat pe cei mai mari și mai buni dintre vechii poeți. Această lume ideală se fundamentează pe egalitate, fraternitate și dreptate, lozinca revoluționarilor francezi de mai tîrziu. Dar, alături de aceste trei noțiuni, în concepția ce se desprinde că o aveau cei vechi despre lumea ideală, trebuie adăugată încă o noțiune: comunitatea bunurilor. Între cetăți nu existau șanțuri, nu apăruse proprietatea particulară și, după cum spune Ferecrate, «nu erau nici sclavi, nici stăpîni»,[40] «toți trăiau ca zeii, cu suflet pașnic»[41] și «nici războaie, nici lupte nu aveau loc între oameni».[42]

Așadar, mai presus de orice, secolul de aur din mitologia greco-romană este expresia năzuinței de pace și bună stare a omenirii. Acest vis nu s-a realizat însă decît în zilele noastre și numai într-o anumită categorie de țări. Aici s-a realizat, sau este pe cale să se realizeze, comunitatea bunurilor și aici se militează intens pentru menținerea, consolidarea și apărarea păcii, cauza și maica tuturor bunurilor, așa cum o numesc unii dintre Sfinții Părinți.[43]

39. Dio. Hal., I, 34, 4; VI, 1, 4; Macrob., I, 8, 2; 10, 22.
40. Ferecrate în Athenaios, VI, 19.
41. Hesiod, *Munci și zile*, 109.
42. Porphir, *De abstinentia*, IV, 1, 2.
43. Sf. Ioan Hrisostom spune: « «μήτηρ πάντων τῶν ἀγαθῶν ἐστιν εἰρήνη» (Pacea e maica tuturor bunurilor), Migne, P. G., vol. LXII, col. 322. Cam la fel a spus și Paul de Emessa: «εἰρήνην τὴν πάντων τῶν ἀγαθῶν αἰτίαν» (Pacea e cauza tuturor bunurilor), Migne, P. G., vol. LXXVII, col. 1293.

CATALOGUL MANUSCRISELOR DIN BIBLIOTECA PATRIARHIEI ROMÎNE*

III 15

23

Miscelaneu

Sec. XVIII (1781); hîrtie; 174 foi; 31×22,5; scrisul cu cerneală neagră; pe 2 coloane foile 1v-45 şi 140-173; titlurile şi iniţialele cu cerneală roşie; frontispicii, iniţiale finale ornamentale în două şi trei culori, f. 17v-47 şi f. 141-173. Trei condeie, din care unul al lui *Dumitrachi Dumitrivici Moldoveanu*. Corecturi de la prima mînă. Legătură veche în piele. Provenit de la mînăstirea Căldăruşani. Numere vechi de bibliotecă: un număr vechi pe cotor, 142; în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2249.

Pe f. 1 şi 173v stampile cu fum ale mînăstirii Căldăruşani: una mare, din 1838 cu mînăstirea (f. 1 şi 173v) şi două mici: una din 1847, cu mînăstirea, alta cu icoana sfîntului Gheorghe (f. 1).

I. f. 1. Intrebări bogoslovești și cu răspunsuri adunate din scripturile *marelui Atanasie* și de la alți părinți și tălcuite pre limba rumăniască de Ianache biv vel postelnic, în tipografiia școalei Bucureștilor la anul de la zidiria lumii 7249. Iară acum m-am îndemnat de am scris-o eu Dumitrachi Dumitrivici Moldovian, în zilele prea luminatului și prea înnălțatului Domn țării rumănești Ioan Alixandru Ipsilat voevod, la anul de la zidiria lumii 7289, iar de la Hristos 1781.

După cum arată copistul chiar în titlu, lucrarea este o copie a *Intrebărilor bogoslovești*, tipărită la București în anul 1741. Identificările le fac cu această tipăritură.

1. f. 1v. Predoslovie cu rugăciuni = *Op. cit.*, f. [II-III].

2. f. 1v. Insemnare de căte să cuprind întru această cărticică = *Op. cit.*, f. [IIIv-IVv].

3. f. 2-15v. Intrebări b[o]goslovești, cu întrebăciuni și cu răspunsuri, adunate din scripturile marelui Atanasie și ale altor părinți = *Op. cit.*, f 1-70.

Manuscrisul a rămas neterminat. Se întrerupe la începutul coloanei întîia de pe f. 15v.

---

* Continuare din nr. 5-6, anul XII (1960).

II. *[Învățături creștinești foarte de folos,* traduse din greceşte de ieromonahul *Filotei Sfetagoretul* și tipărite la Snagov în 1700, de Gheorghe Radovici].

1. f. 16-16v. Prea creștinului, prea luminatului și prea înnălțatului domnului și stăpânitoriului a toată țara rumânească domnului Ioan Costandin Basarab voevod, acia plecată până la pământ închinăciune. [Prefața lui Gheorghie Radovici] = Învățături creștinești, Snagov, 1700, p. 3-7.

2. f. 16v. Predoslovie către cititori = *Op. cit.*, p. 8-9.

3. f. 17. Capete căte să află într-aciastă cărticică = *Op. cit.*, p. 10.

4. f. 17v-18v. Învățături creștinești folositoare de suflet fieşte căruia creștin. Pentru credință. Cap. 1 = *Op. cit.*, p. 1-11.

5. f. 18v-19v. Pentru care săvârșire s-au zidit omul. Cap. 2 = *Op. cit.*, p. 11-16.

6. f. 19v-20. Pentru defăimaria lumii. Cap. 3 = *Op. cit.*, p. 16-20.

7. f. 20-20v. Pentru moarte. Cap. 4 = *Op. cit.*, p. 20-24.

8. f. 20v-21. Pentru judeţul cel de apoi. Cap. 5 = *Op. cit.*, p. 24-28.

9. f. 21-21v. Pentru munca de veaci. Cap. 6 = *Op. cit.*, p. 28-33.

10. f. 21v-22. Pentru văcuirea muncilor iadului. Cap. 7 = *Op. cit.*, p. 33-37.

11. f. 22-22v. Pentru raiu. Cap. 8 = *Op. cit.*, p. 37-41.

12. f. 22v-23. Pentru că păcătosul necinsteşte pre Dumnezeu înnaintea lui când face păcatul. Cap. 9 = *Op. cit.*, p. 41-44.

13. f. 23-23v. Pentru că să cade mai vârtos decât toate a grîji de mântuirea noastră. Cap. 10 = *Op. cit.*, p. 44-48.

14. f. 23v-24. Pentru păcat. Cap. 11 = *Op. cit.*, p. 48-52.

15. f. 24-24v. Pentru pocăință. Cap. 12 = *Op. cit.*, p. 52-56.

16. f. 24v-25v. Pentru că păcătosul nu se cade ca să depărteaze vreamea mântuirii sale. Cap. 13 = *Op. cit.*, p. 56-61.

17. f. 25v-26. Pentru că creștinul iaste datoriu ca să zică adevărul fără frică și cu îndrăzneală. Cap. 14 = *Op. cit.*, p. 61-65.

18. f. 26. Pentru că nu să cade să se nădăjduiască omul spre sine. Cap. 15 = *Op. cit.*, p. 65-67.

19. f. 26-26v. Pentru că creștinului nu i să cade să-și treacă vreamia lui în deșărt. Cap. 16 = *Op. cit.*, p. 67-69.

20. f. 26v-27. Pentru dar. Cap. 17 = *Op. cit.*, p. 69-74.

21. f. 27-27v. Pentru primiria darului. Cap. 18 = *Op. cit.*, p. 74-76.

22. f. 27v-28v. Pentru dumnezeiasca liturghie. Cap. 19 = *Op. cit.*, p. 76-83.

23. f. 28v-29. Pentru primirea tainelor. Cap. 20 = *Op. cit.*, p. 83-87.

24. f. 29-29v. Pentru milostenie. Cap. 21 = *Op. cit.*, p. 87-90.

25. f. 29v-30. Pentru cum să cade a face neștine milostenîia. Cap. 22 = *Op. cit.*, p. 90-96.

26. f. 30-31v. Pentru zmintealâ. Cap. 23 = *Op. cit.*, p. 96-106.

27. f. 31v-32. Pentru răbdarea. Cap. 24 = *Op. cit.*, p. 106-109.

28. f. 32-32v. Peniru că să cade omul să-ș[i] supue voia lui întru voia lui Dumnezeu. Cap. 25 = *Op. cit.*, p. 109-116.

29. f. 32v-33. Pentru nădejdea cea către Dumnezeu. Cap. 26 = *Op. cit.*, p. 116-119.

30. f. 33-33v. Pentru dragostea cea către Dumnezeu. Cap. 27 = *Op. cit.*, p. 119-123.

31. f. 33v-34. Pentru dragostea care iaste către Domnul nostru Iisus Hristos. Cap. 28 = *Op. cit.*, p. 123-126.

32. f. 34. Pentru dragostea care iaste către deaproapele. Cap. 29 = *Op. cit.*, p. 126-128.

33. f. 34v. Pentru dragostea care iaste către vrăjmaș. Cap. 30 = *Op. cit.*, p. 128-131.

34. f. 34v-35v. Pentru că acela carele va să-ș[i] izbăndească spre vrăjmașul lui, cade în multe răutăț[i]. Cap. 31 = *Op. cit.*, p. 131-138.

35. f. 35v-36v. Pentru urmarea Domnului nostru Iisus Hristos. Cap. 32 = *Op. cit.*, p. 138-143.

36. f. 36v-37. Pentru că viiața Fiiului lui Dumnezeu să cade să fie chip vieții și săvărșirei creștinului. Cap. 33 = *Op. cit.*, p. 143-149.

37. f. 37-38. Cari să chiamă a fi adevărat ucenic și următoriu lui Hristos. Cap. 34 = *Op. cit.*, p. 149-154.

38. f. 38-38v. Pentru că să cade să slujim lui Dumnezeu cu mare căldură. Cap. 35 = *Op. cit.*, p. 154-157.

39. f. 38v-39. Pentru evlaviia cea către Sfânta Fecioară și Născătoare de Dumnezău. Cap. 36 = *Op. cit.*, p. 157-160.

40. f. 39-40v. Pentru rugăciune. Ce iaste rugăciunea și cum să cade creștinului să se roage. Cap. 37 = *Op. cit.*, p. 161-173.

41. f. 40v-42v. Pentru arhiereii și nastavnicii Besearicii, adecă pentru diregătoriia nastavnicilor Bisericii. Cap. 38 = *Op. cit.*, p. 173-187.

42. f. 42v-44. Pentru afurisanie. Ce va să zică afurisanie și cum să cade să se facă și când. Cap. 39 = *Op. cit.*, p. 187-198.

f. 44. Sfărșit și lui Dumnezeu slavă.

III. f. 44-44v. Din cartea lui *Simeon Soluneanul*. Pentru cîte daruri are sfînta rugăciune. Cap. 296 = *Op. cit.*, p. 198-203.

f. 45-46v. Albe; însemnări de la prima mînă și însemnări posterioare pe f. 45 și 45v.

IV. *Ioan Casian*. Pentru ceale opt gînduri ale răutății = MG, vol. 28, col. 872-905.

In MG, lucrarea e publicată sub numele sfîntului Atanasie cel Mare, cu titlul: Πρὸς τὸν αὐτὸν Κάστορα, Περὶ τῶν ὀκτὼ τῆς κακίας λογισμῶν. Sub numele lui Casian e tipărită în Φιλοκαλία τῶν ἱερῶν νηπτικῶν, Veneția 1872, p. 61-76.

1. f. 47-47v. Pentru înfrînarea pîntecelui = MG, vol. 28, col. 872-876.

2. f. 47v-49. Pentru duhul curviei și al poftirii trupului = MG, vol. 28, col. 876-880.

3. f. 49-51v. Pentru iubirea de argint = MG, vol. 28, col. 880-888.

4. f. 52-54v. Pentru mînie = MG, vol. 28, col. 888-896.

5. f. 54v-55. Pentru [necaz] = MG, vol. 28, col. 896-897. (In MG lipsește sfîrșitul).

6. f. 55v-56v. Pentru trîndăvire = MG, vol. 28, col. 897-901. (În MG lipseşte începutul).
7. f. 57-57v. Pentru măriria deşartă = MG, vol. 28, col. 901-904.
8. f. 57v-58v. Pentru mîndrie = MG, vol. 28, col. 904-905.

V. f. 59-60v. Din cartea ce să numeşte iconion sau închipuire a evangheliceştii vieţi de obşte de la sfinţii părinţi în scurt adunate ce s-au tipărit în Vilna la 1618. Intrare întru cea de obşte şi evanghelicească viiaţă cu cea desăvîrşit sărăcie şi cu dezgolirea vieţii. Pentru viiaţa de obşte şi slava ei.

Inc. Intrebare. Pentru ce în chip rătund viaţa de obşte s-au scris? Răspuns. Pentru aceia că asemănarea ceriului poartă întru sine.
Sf. In zioa judecăţii înnaintea Domnului Dumnezeu să vor afla.

VI. f. 61-62v. *Nil Sinaitul,* Cuvînt către nevoitorii lui Hristos, îndreptătoriu de năravuri şi în multe chipuri înpărţit, întru care sînt sfătuiri duhovniceşti, despărţit în patru capete = Τοῦ μακαρίου πατρὸς ἡμῶν Νείλου Λόγος ἀσκητικὸς καὶ πολυμερὴς ἐν ᾧ νουθεσίαι πνευματικαί = MG, vol. 79, col. 1280-1285.

VII. f. 62v-64v. Cuvînt de învăţătură pentru dragoste.

Inc. Bine au zis Domnul că sarcina Mea uşoară iaste, căci care greutate au care osteneală iaste mai uşoară şi mai mică.
Sf. Că Dumnezeu dragoste e şi cel ce petreace în dragoste, în Dumnezeu petreace, şi Dumnezeu într-însul.

VIII. f. 64v-74v. *Ava Zosima,* Vorbe folositoare de suflet.

Inc. Povestit-au noaă ucenicul lui avva Zosima. Oarecînd zice: Şăzînd cu printele mieu Zosima.
Sf. Ci numai în deşărt petreace şi nimic unul ca acesta sporeaşte.

Partea de la început a acestor «*vorbe folositoare de suflet*» (f. 64v-69), într-o altă traducere, e publicată în: *Adunare a cuvintelor celor pentru ascultare,* M-rea Neamu, 1817, p. 177-197.

IX. f. 75. Pentru doftoriia sufletească.

Inc. Grăia părinţii că trecînd oarecarele frate prin Eghipet, au venit la doftorie şi au văzut acolo pre mulţi venind.
Sf. Şi aşa vei vindeca mulţimea păcatelor tale şi vei fi sănătos, ca nici cînd ai fi fost bolnav.

f. 75v. Albă, cu o însemnare posterioară.

X. f. 76-84v. *Paisie Starețul,* Cuvînt de folos pentru viaţa călugărească, cum să cuvine a petreace. In trei chipuri alcătuit din sfintele Scripturi ale sfinţilor părinţi, din fealiuri de flor[i] îndulcitoare de suflet, cu dulci mireasme duhovniceşti. Carele este trimiterea cuviosului părinte chir Paisie stareţul sfintei şi marii obştimi din sfînta Mînăstirea Neamţului ce iaste în ţara Moldovei, către prea iubitul său priiaten Dimitrio prezviter la patrida sa, la anii de la Hristos 1766, pănă încă era lăcuitoriu în sfînta mănăst[ire] Dragomirna, avînd începutul într-acest fealiu: Următoriului lucrurilor lui Avraam, osărduitoriului păzitoriu a poruncei-

lor lui Dumnezeu, prea scumpului mieu priiaten, cinstitului părinte Dimitrie preotului, întru Domnul să se bucure.

Scrisoarea aceasta este publicată în: *Adunare a cuvintelor celor pentru ascultare*, M-rea Neamțu, 1817, p. [296a]-336, sub acest titlu: «Cătră Dimitrie preotul din Poltava, următoriului de faptele lui Avraam și lucrătoriului celui oserdnic al poruncilor lui Dumnezeu, prea scumpului mieu priiaten, părintelui chir Dimitrie preotului, întru Domnul să se bucure».

f. 85-86. Albe.

XI. *Sf. Teodor Studitul*, Cuvinte.

1. f. 86v. Orînduiala vremii cînd să cuvine a să citi învățăturile sfîntului Teodor Studitul = B.P.R., ms 8, f. 4v (în *Studii Teologice*, XI (1959), p. 489).

2. f. 87-89. *Același*, Cuvînt pentru că trebue a sluji cu frica lui Dumnezeu canonarhul și aprinzătoriul de candele și tipicariul. [Cuvîntul] 1. Blagosloveaște, părinte * = Κατηχητικὸν τουτέστιν αἱ κατηχήσεις τοῦ ἁγίου θεοδώρου τοῦ Στουδίτου, μεταγλωττισθεῖσαι μὲν εἰς ἁπλῆν φράσιν ὑπὸ ἐναρέτων ἀνδρῶν, νεωστὶ δὲ εἰς τύπον ἐκδοθεῖσαι καὶ ἐπιμελῶς διορθωθεῖσαι, Veneția, 1770, p. 1-5.

3. f. 89-91. *Același*, Pentru cea deapururea luminătoarea mărturisire și pentru a ne osteni spre toată fapta bună [prin] smerenie. [Cuvîntul] 2 = *Op. cit.*, p. 6-9.

4. f. 91-92. *Același*, Pentru despărțirea sufletului de trup. Și cum că mare ajutoriu face înblînzirea lacrămilor. [Cuvîntul] 3 = *Op. cit.*, p. 9-11.

5. f. 92-94v. *Același*, Pentru dragostea cea întru Hristos. Și pentru că trebue să fim sîrguitori la toate slujbele și cîntările Bisearecii. [Cuvîntul] 4 = *Op. cit.*, p. 11-14.

6. f. 94v-96. *Același*, Pentru cei ce trăesc în viiața cea de obște, cum că viețuirii apostolilor lui Hristos urmează. [Cuvîntul] 5 = *Op. cit.*, p. 14-17.

7. f. 96-97. *Același*, Pentru smerenie și pentru ca mai mult să strălucească cel sîrguitoriu întru slujbe cu plecăciune, cu smerenie și cu gînd bun. [Cuvîntul] 6 = *Op. cit.*, p. 17-18.

8. f. 97-98v. *Același*, Pentru că cei ce au lăsat toate și au urmat lui Hristos, de vor fi și proști, dar nu să vor lipsi de plata lor. [Cuvîntul] 7 = *Op. cit.*, p. 19-20.

9. f. 98v-100v. *Același*, Pentru cei ce să ostenesc întru viața de obște, cum cîștigă cunună aseamenea cu mucenicii. [Cuvîntul] 8 = *Op. cit.*, p. 21-23.

10. f. 100v-101v. *Același*, Pentru cei bolnavi, cum că să cade să sufere cu mulțumire, că mare iaste plata lor. [Cuvîntul] 9 = *Op. cit.*, p. 23-25.

11. f. 102-103. *Același*, Pentru cei ce fac între sineși prieteșug într-ascuns și necuvios. [Cuvîntul] 10 = *Op. cit.*, p. 25-27.

12. f. 103-104. *Același*, Pentru că să cade să ne supunem starețului ca hierul la covaciu și așa fără de grijă să viețuim. [Cuvîntul] 11 = *Op. cit.*, p. 27-29.

---

* *Blagosloveaște, părinte* se repetă după fiecare titlu.

13. f. 104-105v. *Acelaşi,* Pentru că să cade să fim dea pururea treji şi să săvîrşim poruncile fericitei supuneri. [Cuvîntul] 12 = *Op. cit.,* p. 29-31.

14. f. 105v-106v. *Acelaşi,* Pentru înfrînare. Şi pentru că să cade să ne păzim pre noi de multe fealiuri de bucate. [Cuvîntul] 13 = *Op. cit.,* p. 32-33.

15. f. 106v-107. *Acelaşi,* Pentru a suferi cu mulţămită întristările vieţii noastre. [Cuvîntul] 14 = *Op. cit.,* p. 33-34.

16. f. 107-108v. *Acelaşi,* Pentru ca să lepădăm noi toată grija şi leanea şi să ne sculăm la lucrul cel duhovnicesc. [Cuvîntul] 15 = *Op. cit.,* p. 35-37.

17. f. 108v-109. *Acelaşi,* Pentru că să cade să ascultăm înfricoşerile şi învăţăturile sfinţilor părinţi. [Cuvîntul] 16 = *Op. cit.,* p. 37-38.

18. f. 109-110v. *Acelaşi,* Pentru ca să nu ascundem gîndurile ceale reale, ci să le arătăm prin mărturisire. [Cuvîntul] 17 = *Op. cit.,* p. 38-40.

19. f. 110v-111v. *Acelaşi,* Pentru zioa cea înfricoşată a judecăţii. [Cuvîntul] 18 = *Op. cit.,* p. 41-43.

20. f. 112-113. *[Acelaşi,* Pentru cea bună şi pentru căzuta mulţămire]. [Cuvîntul] 19 = *Op. cit.,* p. 43-45.

21. f. 113-113v. *Acelaşi,* Pentru oştirea noastră cea duhovniciască. [Cuvîntul] 20 = *Op. cit.,* p. 45-46.

22. f. 113v-114v. *Acelaşi,* Pentru buna voire şi întărirea fraţilor de la Tripoliani. [Cuvîntul] 21 = *Op. cit.,* p. 46-48.

23. f. 115-115v. *Acelaşi,* Pentru tăerea voii noastre. [Cuvîntul] 22 = *Op. cit.,* p. 49-50.

24. f. 115v-116v. *Acelaşi,* Pentru dragostea cea din tot sufletul [Cuvîntul] 23 = *Op. cit.,* p. 50-52.

25. f. 116v-117. *Acelaşi,* Pentru păstorii oilor celor cuvîntătoare ale lui Hristos. [Cuvîntul] 24 = *Op. cit.,* p. 52-53.

26. f. 117v-119. *Acelaşi,* Pentru că trebue înnainte stătătoriul a mîngîia pre cei ce să află supt muceniciasca ascultare cu toate cîte aduc bucurie, ca cu faţă veaselă biruind pre vrăjmaşul să să încununeaze de Dumnezeu cu cununa slavei de veaci. [Cuvîntul] 25 = *Op. cit.,* p. 54-57.

27. f. 119-120v. *Acelaşi,* Pentru că nu să cade să să dea, nici să să ia cevaş de ale mînăstirii între fraţi fără de blagoslovenie. [Cuvîntul] 26 = *Op. cit.,* p. 57-60.

28. f. 120v-122v. *Acelaşi,* Pentru că să cade a ne osteni întru slujbele ceale mînăstireşti cu silinţă şi cu luare aminte, ca cum am sluji Domnului. [Cuvîntul] 27 = *Op. cit.,* p. 60-62.

29. f. 122v-123v. *Acelaşi,* Pentru că să cade să petreacem vreamea vieţii noastre, ca să dobîndim bunătăţile ceale veacinice. [Cuvîntul] 28 = *Op. cit.,* p. 63-65.

30. f. 123v-124v. *Acelaşi,* Pentru că nu iaste altă viiaţă mai vreadnică de laudă decît viiaţa cea de obşte. [Cuvîntul] 29 = *Op. cit.,* p. 65-66.

31. f. 124v-125v. *Acelaşi,* Pentru ca să ne ferim de îndrăzneală căci iaste vătămătoare de suflet. [Cuvîntul] 30 = *Op. cit.,* p. 67-69.

32. f. 125v-127v. *Același,* Pentru vicleșugurile necuraților draci, cu care să silesc să ne înșale și pentrucă multă plată vor lua cei ce să ostenesc cu cuviință. [Cuvîntul] 31 = *Op. cit.,* p. 69-72.

33. f. 127v-129. *Același,* Pentru ca să ne mulțămim întru toate cu puțin. Și pentru că să cade să priimim pre orbi și pre șchiopi și pre prunci ca pre niște frați. [Cuvîntul] 32 = *Op. cit.,* p. 72-75.

34. f. 129-130v. *Același,* Pentru ca să nu rămîie întru căderile lor cei ce să poticnesc. Și arătare folositoare pentru certarea și legarea starețului. [Cuvîntul] 33 = *Op. cit.,* p. 75-78.

35. f. 130v-132. *Același,* Pentru nădeajdea ,bunătăților celor veacinice. [Cuvîntul] 34 = *Op. cit.,* p. 78-80.

36. f. 132-132v. *Același,* Pentru [că] să cade să ne întristăm și să ne rugăm lui Dumnezeu cu tot dinadinsul pentru frații carii să despărțesc de obștime, pentru nesfătuirea și neascultarea. [Cuvîntul] 35 = *Op. cit.,* p. 80-82.

37. f. 132v-133v. *Același,* Pentru măhniciunea ce se întîmplă la obștejitie și pentru că înmulțindu-să adunarea fraților îndestulează Dumnezeu toate ceale trebuincioase ale vieții. [Cuvîntul] 36 = *Op. cit.,* p. 82-84.

XII. *Ioan Moshu,* Adunare în scurt din cartea ce să numește Limonariu.

1. f. 134. *Același,* Limonariu. Cap. 119 = MG, vol. 87, III, col. 2984.

2. f. 134. *Același,* Limonariu. Cap. 122 = MG, vol. 87, III, col. 2983-2986.

3. f. 134-134v. *Același,* Limonariu. Cap. 124 = MG, vol. 87, III, col. 2985-2988.

4. f. 134v-135. *Același,* Limonariu. Cap. 126 = MG, vol. 87, III, col. 2988.

5. f. 135. *Același,* Limonariu. Cap. 40 = MG, vol. 87, III, col. 2893-2896.

6. f. 135. *Același,* Limonariu. Cap. 53 = MG, vol, 87, III, col. 2908.

7. f. 135-135v. *Același,* Limonariu. Cap. 55 = MG, vol. 87, III, col. 2909.

8. f. 135v. *Același,* Limonariu. Cap. 56 = MG, vol. 87, III, col. 2909.

9. f. 135v. *Același,* Limonariu. Cap. 57 = MG, vol. 87, III, col. 2912.

10. f. 135v. *Același,* Limonariu. Cap. 59 = MG, vol. 87, III, col. 2912.

11. f. 136-136v. *Același,* Limonariu. Cap. 60 = MG, vol. 87, III, col. 2912-2913.

12. f. 136v. *Același,* Limonariu. Cap. 72 = MG, vol. 87, III, col. 2924.

13. f. 137. *Același,* Limonariu. Cap. 73 = MG, vol. 87, III, col. 2925.

14. f. 137-137v. *Același* Limonariu. Cap. 80 = MG, vol. 87, III, col. 2937-2940.

15. f. 137v-138. *Același,* Limonariu, Cap. 88 = MG, vol. III, 87, col. 2945.

16. f. 138-138v. *Același,* Limonariu. Cap. 92 = MG, vol. 87, III, col. 2949.

17. f. 139-139v. Albe.

XIII. *Andrei arhiepiscopul Cesariei Capadochiei,* Tîlcuire întru descoperirea lui Ioan a Cuvântătoriului de Dumnezeu = Ἀνδρέου ἀρχιεπισκόπου Καισαρείας Καππαδοκίας Ἑρμηνεία εἰς τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ ἁγίου ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου Θεολόγου, MG, vol. 106.

1. f. 140-140v. Cuvântare înnaite = MG, vol. 106, col. 216-220.

2. f. 141-142v. Descoperirea sfântului apostolului și evanghelistului Ioan a cuvîntătoriului de Dumnezeu. Arătare e aciasta a tainelor lui Dumnezeu. Cap. 1 = MG, vol. 106, col. 220-225.

3. f. 142v-143v. Vedenie întru carea l-au văzut pre Domnul în mijloc între șapte sfeșnice de aur îmbrăcat cu veșmînt lungu pănă în pămănt. Cap. 2 = MG, vol. 106, col. 228-232.

4. f. 144-144v. Cele scrise cătră îngerul Bisericii Efeseanilor. Cap. 3 = MG, vol. 106, col. 232-233.

5. f. 144v-145. Cele însemnate îngerului Bisericii Smirneanilor. Cuvînt 2. Cap. 4 = MG, vol. 106, col. 233-236.

6. f. 145-145v. Ceale însemnate îngerului Bisericii Pergamului. Cap. 5 = MG, vol. 106, col. 236-237.

7. f. 145v-146v. Cele însemnate îngerului Bisearicii Tiatirilor. Cap. 6 = MG, vol. 106, col. 240-244.

8. f. 146v-147. Cele însemnate îngerului Bisearicii Sardiei. Cuvînt 3. Cap. 7 = MG, vol. 106, col. 244-245.

9. f. 147-148. Cele însemnate îngerului Bisericii Filadelfiei. Cap. 8 = MG, vol. 106, col. 245-248.

10. f. 148-149. Cele însemnate cătră îngerul Bisericii Laodichiianilor. Cuvînt 4. Cap. 9 = MG, vol. 106, col. 248-252.

11. f. 149v-151. Pentru ușa cea văzută în ceriu și pentru cei doaăzeci și patru de bătrîni și pentru cealelalte. Cuvînt 5. Cap. 10 = MG, vol. 106, col. 253-260.

12. f. 151. Pentru cartea cea pecetluită cu șapte peceț[i] pre carea dintru firea ciastă zidită nu poate nimenea a o deșchide. Cap. 11 = MG, vol. 106, col. 260.

13. f. 151v-152. Pentru vedeniia cea în mijlocul scaunului și a celor patru vite. Cap. 12 = MG, vol. 106, col. 261-264.

14. f. 152-152v. Deslegarea peceții ceii dintîiu, carea însemnează învățătura cea apostolească. Cuvînt 5. Cap. 13 = MG, vol. 106, col. 264-265.

15. f. 152v-153. Dezlegarea peceții a doaă. Cap. 14 = MG, vol. 106, col. 265.

16. f. 153-153v. Dezlegarea peceții a treia. Cap. 15 = MG, vol. 106, col. 268.

17. f. 153v. Dezlegarea peceții a patra. Cuvînt 6. Cap. 16 = MG, vol. 106, col. 268-269.

18. f. 153v-154. Dezlegarea peceții a cincea carea o arată strigarea cătră Domnul a sufletelor sfinților cea pentru sfîrșitul lumii. Cap. 17 = MG, vol. 106, col. 269-272.

19. f. 154-155. Dezlegarea peceții a șasea carea însemnează ranele cele ce să vor aduce întru sfîrșitul lumii. Cap. 18 = MG, vol. 106, col. 272-276.

20. f. 155-156v. Pentru ceale o sută patruzeci și patru de mii carii să mîntuesc dintru rana celor patru îngeri. Cuvînt 7. Cap. 19 = MG, vol. 106, col. 276-281.

21. f. 156v-157v. Pentru mulțimea cea nenumărată a celor ce din păgîni era înbrăcați cu haine luminoase. Cap. 20 = MG, vol. 106, col. 281-285.

22. f. 157v-158v. Dezlegarea peceții a șaptea, carea arată cum că puterile cele îngerești le duc la Dumnezeu rugăciunile sfinților ca niște tămîie. Cap. 21 = MG, vol. 106, col. 285-289.

23. f. 158v. Pentru cei șapte îngeri, dintru carii cel dintîiu trîmbițînd, grindină și foc și sînge să aduce pre pămînt. Cuvînt 8. Cap. 22 = MG, vol. 106, col. 289-292.

24. f. 158v-159. Pentru îngerul al doilea și pentru perirea însuflețitelor jivinelor celora ce-s în mare. Cap. 23 = MG, vol. 106, col. 292.

25. f. 159. Pentru îngerul al treilea și pentru amărăciunea apelor rîurilor. Cap. 24 = MG, vol. 106, col. 292-293.

26. f. 159v. Pentru îngerul al patrulea și pentru întunecarea luminătorilor. Cuvînt 9. Cap. 25 = MG, vol. 106, col. 293-296.

27. f. 159v-160v. Pentru îngerul al cincilea și pentru lăcustele cele înțălegătoare și pentru felniciia chipurilor lor. Cap. 26 = MG, vol. 106, col. 296-300.

28. f. 160v-161v. Pentru îngerul al șaselea și pentru îngerii carii să dezlegară în preajma rîului Efratului. Cap. 27 = MG, vol. 106, col. 300-304.

29. f. 161v-162. Pentru îngeru[l] cel înbrăcat cu nor și cu curcubeu, carele mai nainte îl vestește sfîrșitul lumii. [Cuvînt 10. Cap. 28] = MG, vol. 106, col. 305-308.

30. f. 162-162v. În ce feliu o luă cărțuliia de la înger evanghelistul. Cap. 29 = MG, vol. 106, col. 308-312.

31. f. 162v-163. Pentru Enoh și pentru Ilie. Cap. 30 = MG, vol. 106, col. 312-316.

32. f. 163v. Cum că omorîndu-să despre antihrist, acești doi prooroci ai lui Dumnezeu vor învia. Cuvînt 11. Cap. 31 = MG, vol. 106, col. 316.

33. f. 163v-164. Pentru trîmbița a șaptea și pentru sfinții carii îl vor lăuda pre Dumnezeu pentru judecata carea va să fie. Cap. 32 = MG, vol. 106, col. 317.

34. f. 164-166. Pentru goanele Bisericii ceale mai din nainte și pentru ceale ce vor fi pă vremea lui antihrist. Cap. 33 = MG, vol. 106, col. 317-325.

35. f. 166-166v. Pentru războiul îngerilor și al dracilor și pentru căderea satanii. Cuvînt 12. Cap. 34 = MG, vol. 106, col. 325-329.

36. f. 167-167v. Cum că bălaurul nu încetează Biserica gonindu-o. Cap. 35 = MG, vol. 106, col. 329-332.

37. f. 167v-168. Pentru fiara cea cu zece coarne și cu șapte capete. Cap. 36 = MG, vol. 106, col. 332-336.

38. f. 168v-169. Pentru proorocul cel mincinos. Cuvînt 13. Cap. 37 = MG, vol. 106, col. 336-340.

39. f. 169-169v. Pentru spurcatul numele lui antihrist. Cap. 38 = MG, vol. 106, col. 340.

40. f. 169v-170. Pentru Mielul și pentru ceale o sută patruzeci și patru de mii. Cap. 39 = MG, vol. 106, col. 341-344.

41. f. 170. Pentru îngerul carele mai nainte o vestește apropierea judecății cei fiitoare. Cuvînt 14. Cap. 40 = MG, vol. 106, col. 344.

42. f. 170-170v. Pentru îngerul carele o propoveduiaște căderea Vavilonului. Cap. 41 = MG, vol. 106, col. 344-345.

43. f. 170v-171. Pentru alt înger carele îi întărește pre cei credincioși a nu-l priimi pre antihrist. Cap. 42 = MG, vol. 106, col. 345-348.

44. f. 171-171v. Cum că cela ce șade în nor cu secerea le va conceni pre ceale ce odrăslesc din pămînt. Cuvînt 15. Cap. 43 = MG, vol. 106, col. 348-349.

45. f. 171v-172. Pentru îngerul carele o culege viia amărăciunei. Cap. 44 = MG, vol. 106, col. 349-353.

46. f. 172-173. Pentru cei șapte îngeri carii le aduc asupra oamenilor desăvîrșitele ranele ceale mai nainte de sfîrșitul lumii și pentru marea cea de sticlă pre carea o văzu întru descoperire. Cap. 45 = MG, vol. 106, col. 353-357.

47. f. 173. Cum că întîia năstrapă vărsîndu-să bubă să face asupra depărtaților. Cuvînt 16. Cap. 46 = MG, vol. 106, col. 357-360.

48. f. 173v. Rana a doaă asupra sufletelor celor din mare. Cap. 47 = MG, vol. 106, col. 360.

49. f. 173v. Cum că prin rana a treia rîurile întru sînge să prea amestecă. Cap. 48 = MG, vol. 106, col. 360.

Manuscrisul a rămas neterminat; se întrerupe la mijlocul coloanei a doua.

f. 174-174v. Albe.

Insemnări de la prima mînă:

f. 45: *Aceste învățături creștinești au fost întîi tălmăcite și tipărite la Znagov, în zilele prea luminatului domn Io Costandin Basarab voevod, în anul mîntuirii 1700 de Gheorghie Radovici. Iară acum m-am îndemnat de am scris-o eu Dumitrachi Dumitrivici Moldoveanu, în zilele prea luminatului și prea înnălțatului domn Țării Rumînești Io Alexandru Ipsilat voevod, în anul mîntuirii 1781, noemvrie 1, în București.*

Insemnări posterioare:

f. 1: *De opște a sfintei Monastiri Căldărușani.*

f. 1v: *De opște [a] sfintei mo[nastiri] Căldărușani.*

f. 45v: *La leat 1828, aprilie 28, au venit Muscali în București.*

Urmează apoi un autograf al starețului Gheorghie:

Gheorghie ieromonahul starețul sfintei obștimi de la Cernica, dinpreună cu toți cei întru Hristos ai miei duhovnicești frați.

f. 75v: *Foarte bună cartea aceasta, dar eu sînt neluător aminte la cuvintele cele mai de frunte măcar și de cele de opștie sînt sătul; bla-*

goslovіţi şi mă iertaţi pre mine păcătosul. 1843, augustu 5. Iscălitura indescifrabilă.

f. 173v: *De opşte a sfintei monastiri Căldărușani.*

24

III19

Pateric

Sec. XVIII; foaia 1, de la începutul sec. XIX; hîrtie; 299 foi (manuscrisul e fără de început; s-au pierdut primele foi, poate cinci; lipsă o foaie între foile 44 şi 45; 29×20; scris cursiv cu cerneală neagră; iniţialele şi colontitlurile scrise cînd cu cerneală roşie, cînd cu cerneală albastră, cînd cu cerneală roşie şi albastră, cînd cu cerneală neagră; pe unele foi frontispicii şi iniţiale ornamentate în trei culori; 24-25 rînduri pe pagină; două condeie; corecturi de o altă mînă. Legătură veche în lemn şi piele; se păstrează numai tartaşul din faţă; şi acesta rupt în două. Numere vechi de bibliotecă: pe cotor, «Manus[cript] 96»; în Biblioteca Internatului Teologic a avut nr. 2260.

Textul e împărţit în 580 de zăceale sau secţiuni, notate pe marginea exterioară a paginii.

[Pateric pe alfa-vita al sfinţilor părinţi. Cap. 1].

1. f. 1-1v. [Pentru avva Arsenie. Sfîrşitul zăcealii 8].
   Inc. it lor cu dragoste cuvinte părinţeşti folositoare de suflet.
   Sf. Cu fagure de miiare dîndu-i în gura lui.
2. f. 1v-4. Pentru avva Agaton. [Zăceala] 9-14.
   Inc. Un frate oarecarele au întrebat pre avva Agaton zicînd: Ce voi face, părinte.
   Sf. Nu să poate sui omul nici la o faptă bună.
3. f. 4-5. Pentru prea cuviosul părintele nostru Ammos. [Zăceala] 15-17.
   Inc. Acestui prea cuvios părinte Ammos i-au poruncit avva Antonie, zicînd.
   Sf. Şi îndată-şi s-au aflat în drum mergînd la Schit.
4. f. 5-6. Pentru prea cuviosul părintele nostru Apollos. [Zăceala] 18-21.
   Inc. Era un stareţ oarecarele dintr-o chilie, numele lui Apollos.
   Sf. De vreme ce nevrînd el i să fac lui aceastea.
5. f. 6-7v. V. Pentru prea cuviosul părintele nostru Visarion. [Zăceala] 22-26.
   Inc. Zis-au avva Visarion: Eu, fiilor, cînd m-am călugărit.
   Sf. Cu bucurie şi cu bună nădeajde la chilia sa.
6. f. 7v-8. G. Pentru avva Ghelasie. [Zăceala] 27.
   Inc. Spunea părinţii pentru avva Ghelasie că mult îl supăra pe el gîndurile sale.
   Sf. Veade lucrurile şi faptele omeneşti.
7. f. 8-8v. D. Pentru avva Dioscor. [Zăceala] 28.
   Inc. Zis-au avva Dioscor: Fiilor, de ne vom îmbrăca în veşmîntul ceresc.
   Sf. Goniţi întru întunearecul cel din afară.
8. f. 8v-9v. Pentru prea cuviosul părintele Daniil igumenul Schitului. [Zăceala] 29.
   Inc. Eşit-au odată avva Daniil igumenul Schitului
   Sf. Şi chiliia sa cu folos şi cu bună nădeajde.

9. f. 9v-16. Pentru avva Dula şi pentru năpastea şi marea răbdarea lui. [Căceala] 30-32.

Inc. Zis-au avva Daniil igumenul Schitului; Eu, fiilor, am şezut în mănăstire.
Sf. Şi-ţi vei turbura obiceaiul tăcerii tale.

10. f. 16-16v. E. Pentru avva Epifanie. [Căceala] 33-36.

Inc. Zis-au avva Epifanie: Melhisedec fiind chipul lui Hristos.
Sf. Şi rugăciunea ta scurtă şi deasă şi aşa te vei mîntui.

11. f. 16v-18v. Z. Pentru avva Zinon. [Căceala] 37-39.

Inc. Zis-au avva Zinon: Cela ce va vrea să fie degrabă auzit.
Sf. Aciasta făcînd, fiiule, te vei izbăvi şi te vei măntui.

12. f. 18v-19. I. Pentru avva Irinei. [Căceala] 40-41.

Inc. Zis-au avva Irinei: Fraţilor să ne nevoim şi să ne silim a răbda toate.
Sf. Sînt tipicul de învăţătura mîntuirii.

13. f. 19-21. Pentru avva Isaia. [Căceala] 42-52.

Inc. Zis-au avva Isaia: Cînd îţi faci pravila.
Sf. Prin multa dosădire.

14. f. 21-22v. Pentru avva Ilie. [Căceala] 53-56.

Inc. Zis-au avva Ilie: Cînd ne rugăm noi.
Sf. S-au făcut călugăr iscusit.

15. f. 22v-24. Th. Pentru avva Teodor. [Căceala] 57-59.

Inc. Zis-au avva Teodor, că mergînd eu odinioară către avva Ioann.
Sf. Auzind fratele s-au întărit şi s-au dus.

16. f. 24-25v. Pentru avva Teofil arhiepiscopul. [Căceala] 60-67.

Inc. Au întrebat fericita maica Teodora pe avva Teofil.
Sf. Milostiv dăruitoriu şi de suflete iubitoriu.

17. f. 26-28v. K. Pentru avva Ioann Colov. [Căceala] 68-80.

Inc. Zis-au avva Ioann Colov: Pentru sufletul.
Sf. La faptele sale şi au văzut pre înger.

18. f. 28v-31. Pentru avva Ioann Chilichiianul. [Căceala] 81-93.

Inc. Zis-au avva Ioann Chilichiianul (carele au fost igumen în Rait).
Sf. Şi aşa şi voi făcînd vă veţi mîntui.

19. f. 31-32v. Pentru avva Iosif. [Căceala] 94-98.

Inc. Un frate au întrebat pre avva Iosif grăind.
Sf. Şi să nu grăeşti de rău pe nimene, nici osîndi şi te vei mîntui.

20. f. 32v-34. Pentru avva Casian. [Căceala] 99-105.

Inc. Spunea avva Casian pentru un stareţ, numele lui Conon.
Sf. Şi te întinde la rugăciune.

21. f. 34-35. L. Pentru avva Loghin. [Căceala] 106-111.

Inc. Avva Logghin odată bolind zicea către sine.
Sf. Iarăşi să vor lumina căindu-sa.

22. f. 35-36. M. Pentru avva Marco. [Căceala] 112-114.

Inc. Acesta, fericitul Marco, în tinereaţele sale.
Sf. Şi înbunătăţitului Marco am însemnat.

23. f. 36-37. [Pentru avva Macarie] Eghipteanul. [Căceala] 115-122.

Inc. Un frate au întrebat pe avva Macarie zicînd: Ce iaste, părinte.
Sf. Şi răvnirea nevoinţei.

24. f. 37-40v. Pentru alt Macarie, Alexandreanul. [Căceala] 123*-124.
Inc. Şi pre ale altui Macarie cetăţean.
Sf. Şi mîntuirea celor ce nădăjdueso spre tine.

25. f. 40v-41v. Pentru avva Moisi Arapul. [Căceala] 125-129.
Inc. Odată la Schit fiind sobor s-au vorbit părinţii.
Sf. Cinstea omenească şi toată voia trupească.

26. f. 41v-42v. Pentru avva Matoe. [Căceala] 130-132.
Inc. Zis-au avva Matoe ucenicului său: Să ştii.
Sf. Şi rabdă scîrbele aceia sînt tari.

27. f. 42v-43. Pentru avva Maghetie. [Căceala] 133.
Inc. Zis-au avva Maghetie: Mai nainte cînd ne adunam.
Sf. Jos întru adîncul iadului.

28. f. 43. Pentru avva Mio. [Căceala] 134.
Inc. Zis-au avva Mio al Chilichiei: Cela ce face ascultare.
Sf. Asculta-va pre el Dumnezeu.

29. f. 43-45. Pentru avva Marchel. [Căceala] 135-136.
Inc. Povestiia noao avva Teona pentru avva Marchel.
Sf. Şi aşa va fi odihnit.

30. f. 45. Pentru avva Marchelin. [Căceala] 137.
Inc. Spunea Părinţii pentru avva Marchelin că acesta cînd sta în sfînta bisearică.
Sf. Şi rămîne besearica iară în firea sa.

31. f. 45-45v. Pentru avva Miron. [Căceala] 138.
Inc. Evstatie partriarhul Ierusalimului auzind de prea cuviosul avva Miron.
Sf. Şi să mă izbăvesc de muncile ceale veacinice.

32. f. 45v-46v. N. Pentru avva Nisteron. [Căceala] 138 (sic)-141.
Inc. Zis-au ava Nisteron: Datoriu iaste.
Sf. Mai mult să asculţi decît să vorbeşti.

33. f. 46v-47v. Pentru avva Nichita. [Căceala] 142.
Inc. Spunea avva Nichita pentru doi fraţi.
Sf. Amîndoi nedespărţiţi pînă la sfîrşitul său.

34. f. 47v. X. Pentru avva Xantasie. [Căceala] 143.
Inc. Zis-au avva Xantasie: Fraţilor, tîlhariul.
Sf. Ceia ce s-au nădăjduit spre sine au căzut.

35. f. 47v. O. Pentru avva Orisie. [Căceala] 144.
Inc. Zis-au avva Orisie: Fraţilor, pentru aciasta nu sporim.
Sf. Să cîştigăm darurile bunătăţilor.

36. f. 47v-52. P. Pentru avva Pimen. [Căceala] 145-174.
Inc. Şezînd oarecînd avva Isaac la avva Pimen.
Sf. Iară de mînie a să înfrîna nu s-au învăţat.

37. f. 52-54v. Pentru avva Pamvo. [Căceala] 175-178.
Inc. Au zis avva Pimen pentru avva Pamvo.
Sf. Mare va fi întru înpărăţiia ceriurilor.

38. f. 54v-55. Pentru avva Pitirion. [Căceala] 179.
Inc. Zis-au avva Pitirion ucenicului lui avva Antonie.
Sf. Aşijderea şi toate patimile.

* In ms: *125.*

39. f. 55. Pentru avva Pavel. [Zăceala] 180.
Inc. Au zis avva Pavel: In noroi.
Sf. Lui Iisus, miluește-mă.

40. f. 55. Pentru avva Petru. [Zăceala] 181.
Inc. Zis-au avva Petru: Fraților, nu să cade noao a ne mîndri.
Sf. Și darul și mila ce face cu noi.

41. f. 55-60v. Pentru avva Paladie. [Zăceala] 182-184.
Inc. Un frate au întrebat pre avva Paladie.
Sf. Și foarte folosit au mers la casa sa.

42. f. 60v. R. Pentru avva Ruf. [Zăceala] 182 (sic.).
Inc. Un frate au întrebat pre avva Ruf zicînd.
Sf. Că nu știi în ce cias va veni furul.

43. f. 60v-63. S. Pentru avva Sisoe. [Zăceala] 185-192.
Inc. Avva Sisoe rugat mult au fost de un frate.
Sf. Caut să vorbesc cu dînsul și nu-l aflu.

44. f. 63-64v. Pentru avva Siluan. [Zăceala] 193-194.
Inc. Grăia oarecine din stareți că am vorbit.
Sf. Și așa îți va da ție Dumnezeu umilință.

45. f. 64v. Pentru avva Sarmatan. [Zăceala] 195-196.
Inc. Un frate au întrebat pre avva Sarmatan.
Sf. Ca un mare drept neatins de păcat.

46. f. 65. Pentru avva Serida. [Zăceala] 197.
Inc. Zis-au avva Iov pentru avva Serida: Eu, părinte.
Sf. Mai vîrtos să-ț[i] păzești orînduiala ta.

47. f. 65. Pentru amma * Sinclitichiia. [Zăceala] 198.
Inc. Zis-au amma Sinclitichiia: Precum corabia.
Sf. Intru izvoară de apă să o întorci.

48. f. 65-65v. T. Pentru avva Titos. [Zăceala] 199-200.
Inc. Șezînd oarecînd avva Titos și neștiind.
Sf. Că cugetul mieu mai jos iaste decît toate făpturile.

49. f. 65v-66. I. Pentru avva Iperhie. [Zăceala] 201-210.
Inc. Au zis avva Iperhie: Călugărul privighetoriu.
Sf. Au fost ascultătoriu pînă la moartea sa.

50. f. 66-66v. F. Pentru avva Filorom. [Zăceala] 211.
Inc. Filorom oarecarele cu numele au fost călugăr iscusit.
Sf. Și niciodată cu mintea de la Dumnezeu s-au depărtat.

51. f. 66v-67v. Pentru avva Foca. [Zăceala] 212.
Inc. Spunea noao avva Foca povestind de avva Iacov.
Sf. S-au izbăvit de dracul curviei.

52. f. 67v. H. Pentru avva Homa. [Zăceala] 213.
Inc. Spunea părinții pentru avva Homa, că vrînd el a răposa.
Sf. Ci mai vîrtos spre dare.

53. f. 67v. Pentru avva Herimon. [Zăceala] 214.
Inc. Spunea părinții pentru avva Herimon cel de la Schit.
Sf. Și grijindu-să pentru mîntuirea sa.

---

* Pe marginea paginii traducerea cuvîntului: *Maica.*

54. f. 68-68v. Ps. Pentru avva Psentasie. [Zăceala] 215.
Inc. Zis-au avva Psentasie şi Sur şi Tone.
Sf. Povăţuiaşte pre noi cătră Dumnezeu.

55. f. 68v-70v. Omega. Pentru avva Or. [Zăceala] 216-218.
Inc. Spunea pentru avva Or şi avva Teodor.
Sf. Ci după mare mila Sa să ne învrednicească şi pre noi a le cîştiga, întru Hristos... Amin.

56. f. 71-71v. A sfîntului Ioan Gură de Aur.
Inc. Fericită e cetatea.
Sf. A nu osîndi pre nimenea.

57. f. 71v-72. Pentru ceale ce sînt lipsă în Patericul acesta pe alfa-vita. A. [Pentru avva Antonie. Zăceala] 219-220.
Inc. Fraţii au venit cătră părintele Antonie.
Sf. Destul iaste mie numai a te vedea avvo.

58. f. 72-72v. Pentru avva Alexandru. [Zăceala] 221.
Inc. Grăia avva Daniil, că mai nainte pînă ce a veni avva Arsenie.
Sf. Ca să se aşeaze gîndurile lor prin ascultarea ta.

59. f. 72v. Pentru avva Avraam. [Zăceala] 222.
Inc. Un frate au întrebat pre avva Avraam.
Sf. Au ţi se pare că la arie ai venit.

60. f. 72v-73. V. Pentru avva Visarion. [Zăceala] 223.
Inc. Au povestit noao ucenicii părintelui Visarion pentru viaţa lui.
Sf. Că mi se cade pururea umblînd * a sfîrşi alergătura.

61. f. 73. E. Pentru avva Epifanie. [Zăceala] 224.
Inc. Au zis iarăşi: Mare întărire e spre a nu greşi cetirea Scripturilor.

62. f. 73-73v. Pentru avva Evprepie. [Zăceala] 225.
Inc. Acelaşi au zis: Că lipsirea mîncărilor.
Sf. Pururea să petreacă cu tine.

63. f. 73v. Pentru avva Evghenie. [Zăceala] 226.
Inc. Au zis avva Evghenie: De vom face pîntecele nostru mic.
Sf. Fără de grijă putem a ne mîntui.

64. f. 73v. I. Pentru avva Isaia. [Zăceala] 227.
Inc. Au zis iarăşi: Să urăţi pe toate.
Sf. A nu-l odihni pre el.

65. f. 73v-74v. Întrebări ale sfîntului Varsonofie. [Zăceala] 228.
Inc. Întrebare. Pentru ce aşa luptă curviia pre om.
Sf. Nu osîndiţ[i] ca să nu fiţi osîndiţi.

f. 74v. Sfîrşitul Patericului pe alfa-vita şi lui Dumnezeu mărire în veacii veacilor. Amin.

66. f. 75-83v. Cap al doile. Pentru fără de grija şi liniştea cu tăceare. [Zăceala] 229-259.
Inc. Zis-au avva Antonie: Precum peştele zăbovindu-să la uscat moare.
Sf. Gata e inima mea, Dumnezeule, gata e inima mea... Amin.

67. f. 83v-97v. Cap. al treilea. Pentru umilinţă. [Zăceala] 260-296.
Inc. Spunea Părinţii pentru avva Arsenie că în toate zilele vieţii sale.
Sf. Iaste trupul mai ales a celui tînăr.

* Pe margine: *rămînînd.*

68. f. 98-108v. Cap al patrulea. Pentru grija. [Zăceala] 297-316.

Inc. Cuvîntul sîntului părinte Evagrie. Zis-au avva Evagrie: Amar sufletului.
Sf. Şi Dumnezeu te va milui şi te vei mîntui.

69. f. 109-125v. Cap al cincelea. Pentru smerenie şi plîngere. Învăţătură. [Zăceala] 317-337.

Inc. Un părinte oarecarele trăia aproape de fericitul Antonie.
Sf. Şi aşa s-au dus mulţămind lui Dumnezeu.

70. f. 126-141v. Cap al şaselea. Pentru postul şi înfrînarea nu numai de bucate, ci şi de alte patimi vătămătoare de suflet. [Zăceala] 338-396.

Inc. Spunea părinţii pentru avva Agaton că ş-au pus o piatră.
Sf. Şi băutura lui apă din izvor.

71. f. 141v-167. Cap al şa[p]tele. Pentru multe fealiuri de patimi şi războae ale curviei ce să rădică asupra robilor lui Dumnezeu. [Zăceala] 397-434.

Inc. Zis-au avva Pimen: Precum iaste ostaşul împăratului.
Sf. Că acealea ne spurcă inimile şi sufletele noastre.

72. f. 167v-197. Cap al optule. Pentru multe fealiuri de năluciri şi înşălăciuni dievoleşti, cu care amăgeaşte şi înşală vrăjmaşul pre mulţi, vrînd ca să-i sminteascâ din calea mîntuirii şi să-i depărteaze de Dumnezeu şi să le fie în zadar truda şi osteneala lor, pre cum pre mulţi din părinţii şi săhastrii cei mari (carii nu s-au păzit şi nu s-au socotit pre sine bine) i-au amăgit şi i-au înşălat şi pre mulţi cu nălucirile şi înşălăciunile ceale vrăjmăşăşti i-au depărtat de Dumnezeu şi i-au pierdut. [Zăceala] 435-461.

Inc. Era un sihastru mare oarecarele şi trăia în pustie.
Sf. La chiliia sa mulţămind Domnului.

73. f. 197v-203. Cap al noaole. Pentru gîndurile ceale de hulă, care vin în inima omului hulitoare spre Dumnezeu şi spre Prea Curata Fecioară Maica lui Hristos Dumnezeu şi spre sfinţii lui Dumnezeu şi spre sfintele taine. [Zăceala]462.

Inc. Întrebare: Oare de unde să întîmplează de vin şi înntră în inima omului.
Sf. Şi dievoleştile gînduri ceale hulitoare despre Dumnezeu.

74. f. 203v-210v. Cap al zeacele. Pentru patimile care scriu sfinţii părinţi că nu poate cu dînsele să se mîntuiască, nici priimeaşte Dumnezeu rugăciunile lui. [Zăceala 463-]468.

Inc. Patru lucruri sînt care opresc şi nu lasă.
Sf. Şi mila lui Dumnezeu, în munci vom mearge.

75. f. 211-239. Cap al unsprezeacele. Pentru multe graiuri şi cuvinte de învăţătură ale prea cuvioşilor şi purtătorilor de Dumnezeu părinţi. Pentru smerenie. [Zăceala] 469-518.

Inc. Zis-au prea cuviosul părintele nostru Antonie: Eu, fiilor, am văzut toate mrejele.
Sf. Şi ne va feri pre noi de toate laţurile vrăjmaşului... Amin.

76. f. 239v-250. Cap. 12. Pentru răbdare. [Zăceala] 519-536.

Inc. Un frate au întrebat pre un părinte oarecarele iscusit, zicînd.
Sf. Fără de smerenie nemica acealea nu pot folosi.

77. f. 250v-258v. Cap 13. Pentru dragostea frăţească şi iubirea fraţilor unul pre altul. [Zăceala] 537-554.

Inc. Zis-au Domnul: Iată porunca noaoă vă dau.
Sf. Rugăciunea ta cînd o trimiţi cătră Dumnezeu.

78. f. 258v-260v. Cap 14. Pentru cei săraci de bună voia sa, carii din bună voia lor lasă şi părăsesc bunătăţile şi bogăţiile lumii aceştiia şi priimesc sărăciia pentru împărăţiia ceriurilor. Că aceştea sînt carii să chiiamă cei săraci cu duhul. [Zăceala] 555.

Inc. Zis-au Domnul: Fericiţi sînt cei săraci cu duhul.
Sf. La moşiia ta carea iaste împărăţiia ceriurilor.

79. f. 261-274v. Cap 15. Pentru că nu să cade a-ş[i] arăta neştine viiaţa sa şi fa[p]tele ceale bune înnaintea oamenilor pentru laudă, ca să-l laude şi să-l fericească pre el oamenii, ci de are vreo faptă oarecarea bună, postire sau pri[ve]ghiiare întru multă rugăciune sau curăţiia fecioriei şi alte înfrînări, aceastea să cade cît va putea să le ascunză şi să le tiinuiască despre o[a]meni. [Zăceala] 556-572.

Inc. Zis-au un stareţ oarecarele: Cela ce-ş[i] descopere şi-ş[i] arată faptele sale.
Sf. Aşa iaste, bine ai zis, prea cinstite părinte.

80. f. 274v-278v. Cap. 16. Pentru zadarnica deşărtăciunea şi nepriceaperea şi nesocotinţa cea cu înnaltă mîndrie a celor ce doresc şi pururea să silesc şi să nevoesc, ca să fie mai mari stăpînitori şi poruncitori preste alţi fraţi. [Zăceala] 573.

Inc. Zis-au Domnul celor doi ucenici ai Săi, fiilor lui Zevedeiu.
Sf. Şi cu nepurtarea de grijă de mîntuirea supuşilor tăi.

81. f. 279-280v. Cap 17. Pentru că cela ce va vrea şi va dori să se îndulciască de mîngăiarea lui Dumnezeu cea prea dulce, aceluia întîiu i să cade să să osăbească de lume şi să părăsască toate gîlcevile şi grijile şi deşărtăciunile lumii aceştiia. [Zăceala 574].

Inc. Zis-au Domnul: Nimenea nu va putea sluji la doi domni.
Sf. Cu toate deşărtăciunile şi grijile eii.

82. f. 280v-281. Cap 18. Pentru ceale 12 porunci care s-au poruncit ca să păzească, adecă aceastea. [Zăceala] 575.

Inc. Nu avea prieteşug cu muiare.
Sf. Păzindu-le, te vei mîntui întru Domnul.

83. f. 281v-283. Cap. 19. Pentru pravila sau ruga, cum şi în ce chip este datoriu a-ş[i] ceti pravila şi ruga în chilia sa... [Zăceala] 576-579.

Inc. Rugăciunile care să zic făcînd metanii mari.
Sf. Cuvîntul ce iaste scris: Neîncetat vă rugaţi.

84. f. 283v. Pravila carea o au dat sfîntul înger marelui Pahomie, carea iaste şi să face începînd aşa: Slavă Ţie, Dumnezeul nostru, slavă Ţie. [Zăceala] 580.

85. f. 283v-288v. Cap 20. Poveaste minunată, cum au venit diavolul la prea cuviosul Antonie în chipul unui om mult greşit şi păcătos...

Inc. Marele întru părinţii cei desăvîrşit, prea cuviosul Antonie.
Sf. Şi veseliia cea pururea fiitoare şi neschimbată în veaci... Amin.

86. f. 289-289v. La cartea sfîntului proorocu Iezechiil, Cap. 18, stih 21, grăiaşte Insuş Domnul Dumnezeu zicînd aşa.

Inc. Omul păcătos şi fără de leage de va săvîrşi.
Sf. Ci cu cei fără de leage va fi osîndit.

87. f. 289v-291. Indemnarea părinţească.

Inc. Iată, prea iubite întru Hristos frate, că ţ-am scris şi ţ-am arătat învăţăturile.
Sf. Aşa fă, prea iubite frate, şi te vei mîntui întru Domnul.

88. f. 291v-299v. Insemnare pentru lucrurile ceale mai alease care sînt scrise întru aciastă carte părinţească, care s-au numit Pateric.

Insemnări de la prima mînă.

f. 274v : *Din Mineiul cel mare ce să chiamă Cetia.*

Insemnări posterioare.

Pe marginea de jos a foilor 1, 2, 3, 4 : *dezlipi din obştime va fi supt neertat canon pănă o va întoarce iar în obşte.*

Pr. D. FECIORU

NOTE BIBLIOGRAFICE

PFEIFFER R. H., *THE BOOKS OF THE OLD TESTAMENT*, London, Black, 1957, 350 pp.

Profesorul Pfeiffer de la Universitatea Harward a publicat monumentala sa *Introduction to the Old Testament*, în 1941. Voluminoasă şi plină de informaţii, ea a fost un instrument nedespărţit chiar pentru specialişti. Acum autorul, tăind, condensînd şi simplificînd opera primă, a făcut o lucrare de introducere mai uşor de manipulat, dar totuşi de erudiţie, care va avea poate o şi mai largă utilizare. Anumite secţiuni importante, ca de exemplu cele ce tratau despre istoria textelor şi a versiunilor, au fost lăsate afară, iar bibliografiile respective şi cea mai mare parte a referinţelor subpaginale au fost cu totul reduse. Cărţile Vechiului Testament sînt orînduite după ordinea Bibliei engleze. («British Book News», februarie 1958, p. 84).

NIELSEN ED., *ORAL TRADITION. Studies in Biblical Theology*, nr. 2, London, «S.C.M. Press», 1954, 109 pp.

In acest opuscul, succesorul lui Bentzen la Universitatea din Copenhaga ne dă o excelentă introducere la una din cele mai dezbătute probleme ale ştiinţei biblice: partea tradiţiei orale în formarea literaturii Vechiului Testament. La ora actuală se înfruntă încă două metode: de o parte există partizani ai criticii istorice şi literare care se forţează să descopere pasajele autentice ale cutărui profet sau istoric; de altă parte se situează tradiţionaliştii, care renunţînd să afle «ipsissima verba», cred că cunoştinţele noastre nu pot merge dincolo de aflarea cercurilor de tradiţii şi motive din care au ieşit cărţile Vechiului Testament. Cine spune tradiţie, afirmă importanţa elementului oral, căci în Orient tradiţia orală a precedat pe cea scrisă, iar autorul citează multe exemple, atît din antichitate cît şi din timpurile noastre. Nielsen nu se limitează numai la afirmaţii generale, ci face aplicaţia practică a principiilor pe care le enunţă. Aşa de exemplu, studiind cap. XXXVI din Ieremia, ajunge la concluzia că, pentru noi, problema nu e de a şti care e partea respectivă a sulului primitiv şi apoi a adausurilor, ci de a sesiza procesul tradiţiei care a făcut să se ajungă la textul actual. Analizînd pe Mica 4-5, ajunge la rezultatul că nu sîntem în prezenţa unui ansamblu de adausuri, ci al unui complex care s-a format puţin cîte puţin, într-o manieră perfect organică.

După Nielsen, ca şi după alţi savanţi scandinavi, ne-am afla azi la o cotitură, aşa că anumite poziţii ar trebui radical abandonate. Este incontestabil că tradiţia orală a jucat un rol, dar acest mare rol ea l-a asumat graţie substratului din documentul scris. Nu trebuie uitat că critica literară a ajuns chiar la exagerări, dar a avut şi rezultate pozitive. O istorie a literaturii şi chiar şi o istorie a poporului şi religiei lui Israel n-ar fi fost posibile fără metodele unei şcoli, al cărei reprezentant cel mai lustru rămîne Wellhausen.

Prin claritatea şi obiectivitatea ei, cartea lui Nielsen va stîrni un nou avînt în cercetarea formării textului sacru, căci poziţia autorului este cea a exegezei liberale. (Ed. Jacob, în «Rev. Hist., Phil. Rel.», an. 38, 1958, nr. 3).

XXX, *ELIE LE PROPHÈTE*, tome I: *Selon les Écritures et les Traditions chrétiennes;* tome II: *Dans le judaïsme et l'Islam. «Études Carmélitaines»*, Bruges, Desclées de Brouwer, 1956, 2 vol. în 8°, 272 +371 pp.

«Studiile Carmelitane» consacră două frumoase volume, foarte bine documentate şi în acelaşi timp ilustrate, profetului Ilie, ca un omagiu pios adus fondatorului Ordinului Carmelit, care se forţează să rămînă fidel liniei mistice şi activiste a profetului.

CATALOGUL MANUSCRISELOR DIN BIBLIOTECA PATRIARHIEI ROMÎNE[1]

1117

25

Miscelaneu

Sec. XVIII; hîrtie; 239 foi; 30×20,5. Scriere cursivă, cerneală neagră; unele iniţiale, titluri şi colontitluri, cu cerneală roşie; frontispicii şi podoabe finale liniare din cerneală neagră şi roşie; 27-30 rînduri pe pagină. Mai multe condeie, dintre care unul este al lui *Serafim schevofilaxul şi stareţul mănăstirii Căldăruşani* (foile 1-80 şi 171-172v). Corecturi, de la mîna întîia, pe foile 99-163. Legătură veche în piele şi carton. La legat s-a întrebuinţat ca hîrtie de Vorsatz foi de manuscris, iar în cartonul legăturii se văd foi dintr-un manuscris slavon. A aparţinut mînăstirii Căldăruşani. Numere vechi de bibliotecă: pe color, 133; în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2263.

Manuscrisul e format din patru corpuri: corpul 1, foile 1-80; corpul 2, foile 81-95; corpul 3, foile 96-163; corpul 4, foile 164-239. Mai tîrziu, au fost rupte din manuscris: patru foi între foile 80 şi 81, trei foi între foile 95 şi 96 şi o foaie între foile 220 şi 221. Foile 161-163 legate greşit; ordinea firească e aceasta: 163, 161,162.

I. *Lavsaicon.*[2]

1. f. 1-2. [Scrisoare de dedicaţie iscălită de Teofilact clucerul] = *Lafsaicon,* Bucureşti, 1760.[3]

2. f. 2-4. Predoslovie a vieţii cuvioşilor părinţi ce să coprinde în Lavsaicon. Blagosloveaşte, părinte = Λαυσαϊκόν, ἤτοι Βίβλος περιέχουσα διηγήσεις ἀσκητικάς ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, προσφωνηθεῖσα τῷ αἰτήσαντι Λαύσῳ Πραιποσίτῳ, παρὰ τοῦ Ἡρακλείδους ἐπισκόπου, μεταφρασθεῖσα μὲν παρά τινος ἀνωνύμου ἐκ τῆς ἑλληνίδος εἰς ἁπλῆν

1. Continuare din nr. 7-8, anul XII (1960).

2. Este o copie a *Lafsaiconului* tradus de Teofilact biv-vel clucerul şi tipărit la Bucureşti în anul 1760. Manuscrisul e mutilat, lipsesc cinci foi de la sfîrşit. Copia e făcută de neobositul copist *Serafim,* stareţul şi schevofilaxul mînăstirii Căldăruşani. Nu-i găsesc însemnat numele în manuscris; identificarea o fac după scris. Se prea poate ca sfîrşitul manuscrisului să fi purtat şi numele lui.

3. O prefaţă dedicatorie care ar merita un studiu asupra izvoarelor şi compoziţei.

φράσιν, τύποις δὲ ἐκδοθεῖσα προτροπῇ τοῦ... ἐν Ἱεροδιδασκάλοις Κυρίου Ἐφραίμ... Νεωστὶ μετατυπωθὲν καὶ ἐπιμελῶς διορθωθέν, Veneția, 1807, pp. 17-23.[4]

3. f. 4-6v. Scrisoare ce s-au scris către Lavs Prepositul de Iraclid episcopul Capadochiei = *Op. cit.*, p. 24-31.

4. f. 7. Lavsaicon. Cu ajutoriul lui Dumnezeu începerea povestii pentru viiața bărbaților celoru cuvioși și a muerilor care s-au scris de Eraclid episcopul către Lavsu Prepositul. Blagoslov[easte], părinte = *Op. cit.*, p. 1.

5. f. 7-9. Pentru avva Isidor priimitor de strein[i] = *Op. cit.*, p. 1-5.

6. f. 9-9v. Pentru fecioara Potamiena = *Op. cit.*, p. 6-7.

7. f. 9v-10. Pentru Didimu = *Op. cit.*, p. 7-8.

8. f. 10-10v. Viiața Alixandriei = *Op. cit.*, p. 8-10.

9. f. 10v-11v. Pentru fecioara cea iubitoare de argint = *Op. cit.*, p. 10-12.

10. f. 11v-12v. Pentru avva Arsasie și pentru cei dupre lângă dânsul = *Op. cit.*, p. 12-14.

11. f. 12v-14. Pentru avva Amun și pentru soțiia lui = *Op. cit.*, p. 15-18.

12. f. 14-15. Pentru avva Oru = *Op. cit.*, p. 18-21.

13. f. 15-16. Pentru avva Pamfo = *Op. cit.*, p. 21-23.

14. f. 16. Pentru avva Pioru = *Op. cit.*, p. 24.

15. f. 16-16v. Pentru avva Amonie și pentru frații și denpr[e]ună cu surorile lui = *Op .cit.*, p. 24-26.

16. f. 16v-17v. Pentru avva Veniamin = *Op. cit.*, p. 26-27.

17. f. 17v. Pentru avva Apolonie = *Op. cit.*, p. 27-28.

18. f. 17v-18v. Pentru avva Paisie și Isaiia = *Op. cit.*, p. 28-30.

19. f. 18v-19. Pentru avva Macarie cel tănăr = *Op. cit.*, p. 30-31.

20. f. 19-20. Pentru avva Natanail = *Op. cit.*, p. 31-34.

21. f. 20-26v. Pentru avva Macarie Alixandreanul = *Op. cit.*, p. 35-51.

22. f. 26v-27. Pentru avva Marco = *Op. cit.*, p. 51-52.

23. f. 27-27v. Pentru avva Pavel și pentru fecioara care făcea șapte sute de rugăciun[i] = *Op. cit.*, p. 52-53.

24. f. 27v-28. Pentru Cronie preotul = *Op .cit.*, p. 53-54.

25. f. 28-30. Pentru Evloghie și pentru cel slăbănog = *Op. cit.*, p. 54-60.

---

4. Teofilact biv vel clucerul traduce Lavsaiconul după versiunea neogreacă editată în 1756 de ierodidascalul Efrem. In limba romînă apare deci la patru ani după editare. Și aici o dovadă a sensibilității cărturarilor romîni pentru noutățile literare. Ediția întîia a lucrării fiindu-mi inaccesibilă, fac identificările după ediția din 1807, pe care o are fondul de cărți de la Internatul Teologic al Bibliotecii Institutului Teologic din București. Intr-o redacție prescurtată, lucrarea este editată în MG, vol. 34, col. 995-1260. O ediție critică a lucrării, precedată de un amplu studiu, a dat C. Butler (*The Lausiac History of Palladius. A critical Discussion together with Notes on early Egyptian Monachism* (Texts and Studies 6, 1), Cambridge, 1898; *The Lausiac History of Palladius. II. The Greek Text edited with Introduction and Notes* (Texts and Studies 6, 2), Cambridge, 1904). Butler folosește numai manuscrisele din bibliotecile occidentale. Manuscrisele din bibliotecile răsăritene, multe la număr, au rămas necercetate și nefolosite. S-ar putea ca cercetarea acestora să modifice concluziile lui Butler.

26. f. 30-30v. Pentru vedeniia care au văzut marile Antonie = *Op. cit.*, p. 60-61.
27. f. 30v-33. Pentru Pavel cel prost = *Op. cit.*, p. 61-68.
28. f. 33v-34v. Pentru avva Pahonu = *Op. cit.*, p. 69-72.
29. f. 35-35v. Pentru avva Ştefan = *Op. cit.*, p. 72-74.
30. f. 35v-36. Pentru Oali cel ce au căzut = *Op. cit.*, p. 74-76.
31. f. 36v-37. Pentru Iron = *Op. cit.*, p. 76-78.
32. f. 37. Pentru Ptolomeiu [5] cel ce au căzut = *Op. cit.*, p. 78.
33. f. 37-37v. Pentru fecioa[ra] ceaia ce au căzut = *Op. cit.*, p. 79.
34. f. 37v-38. Pentru avva Ilie = *Op. cit.*, p. 79-81.
35. f. 38-38v. Pentru avva Dorotei = *Op. cit.*, p. 82.
36. f. 38v-39. Pentru fecioara Piiamun = *Op. cit.*, p. 82-83.
37. f. 39-41. Pentru marile Pahomie = *Op. cit.*, p. 83-89.
38. f. 41-42v. Pentru o fecioară ce să făcea nebună pentru Hristos = *Op. cit.*, p. 89-93.
39. f. 42v-45. De viaţ[a] lui avva Ioan cel din Lico = *Op. cit.*, p. 93-100.
40. f. 45-45v. Pentru Pimeniia = *Op. cit.*, p. 100-101.
41. f. 45v. Pentru avva Amona şi cei ce era înpreun[ă] cu dănsul = *Op. cit.*, p. 101.
42. f. 45v-46. Viiaţa lui avva Vi = *Op. cit.*, p. 102.
43. f. 46-46v. Pentru Teona = *Op. cit.*, p. 103-104.
44. f. 46v-47. Pentru avva Ilie = *Op. cit.*, p. 104-105.
45. f. 47-48v. Pentru avva Copri = *Op. cit.*, p. 105-109.
46. f. 48v-49. Pentru avva Surul şi Isaiia şi Pavel = *Op. cit.*, p. 109-111.
47. f. 49-51. Pentru avva Elin = *Op. cit.*, p. 111-115.
48. f. 51. Pentru avva Apeli = *Op. cit.*, p. 115-116.
49. f. 51-52. Pentru avva Ioan = *Op. cit.*, p. 116-119.
50. f. 52-52v. Pentru avva Pavnutie = *Op. cit.*, p. 119-121.
51. f. 52v-53v. Pentru Protocomitulu = *Op. cit.*, p. 121-123.
52. f. 53v-54v. Pentru un neguţător = *Op. cit.*, p. 123-125.
53. f. 54v-55v. Pentru avva Apolonie şi Filimon şi pentru alţii ce au mărtu[ri]sit cu el = *Op. cit.*, p. 125-128.
54. f. 56. Pentru Dioscor = *Op. cit.*, p. 129-130.
55. f. 56-56v. Pentru priviria părinţilor Nitriii = *Op. cit.*, p. 130-131.
56. f. 56v-57. Pentru avva Amonie = *Op. cit.*, p. 131-132.
57. f. 57-57v. Pentru avva Isidor = *Op. cit.*, p. 132-133.
58. f. 57v. Pentru preasfinţitul Amonna = *Op. cit.*, p. 133.
59. f. 57v. Pentru avva Ioan = *Op. cit.*, p. 134.
60. f. 57v-58. Pentru avva Pitirion = *Op. cit.*, p. 134-135.
61. f. 58-58v. Pentru avva Evloghie = *Op. cit.*, p. 135-136.
62. f. 58v. Pentru avva Serapion [6] = *Op. cit.*, p. 136.
63. f. 58v-59. Pentru avva Posidonie = *Op. cit.*, p. 136-138.

5. In ms: *Potolomeiu.*
6. In ms: *Sarapion.*

64. f. 59-59v. Pentru Ieronim[7] și P[a]vla, Oxipertie, Petre și Simeon = *Op. cit.*, p. 138-139.

65. f. 59v-62. Pentru acest fericit Evagrie diiaconul = *Op. cit.*, p. 139-145.

66. f. 62. Pentru avva Pior = *Op. cit.*, p. 146-147.

67. f. 62-62v. Pentru avva Moisi cel din Liviia = *Op. cit.*, p. 147-148.

68. f. 62v-63. Pentru avva Hronie = *Op. cit.*, p. 148.

69. f. 63-65. Pentru avva Iiacov și Pafnutie și Herimon și pentru fratele cel ce s-au îngropat și au murit de sete = *Op. cit.*, p. 149-154.

70. f. 65. Pentru sfîntul Solomon = *Op. cit.*, p. 154-155.

71. f. 65-65v. Pentru avva Dor[o]teiu = *Op. cit.*, p. 155.

72. f. 65v. Pentru avva Diocli = *Op. cit.*, p. 155-156.

73. f. 65v. Pentru avva Capiton = *Op. cit.*, p. 156.

74. f. 65v. Pentru cel ce să batjocoria = *Op. cit.*, p. 156-157.

75. f. 66-66v. Pentru cu[vi]osul Efrem = *Op. cit.*, p. 157-158.

76. f. 66v. Pentru avva Iuliian = *Op. cit.*, p. 158-159.

77. f. 67-67v. Pentru avva Adolie = *Op. cit.*, p. 161.

78. f. 67-67v. Pentru avva Adolie = *Op. cit.*, p. 161.

79. f. 67v. Pentru avva Avramie = *Op. cit.*, p. 162.

80. f. 67v-68. Pentru avva Elpidie = *Op. cit.*, p. 162-163.

81. f. 68. Pentru avva Enesie și avva Evstafie = *Op. cit.*, p. 163.

82. f. 68-68v. Pentru avva Sisinie = *Op. cit.*, p. 164.

83. f. 68v. Pentru avva Gadana = *Op. cit.*, p. 165.

84. f. 68v-69. Pentru avva Ilie = *Op. cit.*, p. 165-166.

85. f. 69. Pentru oarecare Savatie = *Op. cit.*, p. 166-167.

86. f. 69v-70. Pentru Filorom preotul = *Op. cit.*, p. 167-169.

87. f. 70-70v. Pentru Severiian și pentru soția lui = *Op. cit.*, p. 169-170.

88. f. 70v-71v. Pentru avva cel milostiv = *Op. cit.*, p. 170-172.

89. f. 71v-72v. Pentru cuvio[a]sa Melana cea tănără = *Op. cit.*, p. 172-174.

90. f. 72v. Pentru Alvina și pentru Opiiano = *Op. cit.*, p. 175.

91. f. 72v-73. Pentru Pammahie, Macarie, Constandie[8] și Pavla = *Op. cit.*, p. 175-176.

92. f. 73. Pentru Evstohiia și Veneriia, Teodora, Usiia și Adoliia = *Op. cit.*, p. 176-177.

93. f. 73-73v. Pentru Vasianila, Fotini, Asela și Avita = *Op. cit.*, p. 177-178.

94. f. 73v-74. Pentru fericita Magna = *Op. cit.*, p. 178-179.

95. f. 74-74v. Peniru fecioara care au primiit pre marile Atanasie = *Op. cit.*, p. 179-181.

96. f. 74v. Pentru cuvioasa Talida = *Op. cit.*, p. 181.

97. f. 75-75v. Pentru avva Taoru = *Op. cit.*, p. 182-183.

98. f. 75v-77v. Pentru fiica preotului = *Op. cit.*, p. 183-189.

99. f. 77v-78v. Pentru cuvioasa Olibiiada = *Op. cit.*, p. 189-191.

---

7. In ms: *Ieorim.*
8. In ms: *Costandin.*

100. f. 78v-79. Pentru cuvioasa Candida = *Op. cit.*, p. 192-193.

101. f. 79. Pentru cuvioasa Ghelasiia = *Op. cit.*, p. 193.

102. f. 79-80v. Pentru altă fecioară de bun neam = *Op. cit.*, p. 193-196.

103. f. 80v. Pentru Magnentie şi pentru soţiia dregătoriului sfetnic = *Op. cit.*, p. 197.

II. 1. f. 81-89v. Viiaţa cuviosului părintelui nostru Alexie omul lui Dumnezeu. Blagosloveaşte, părinte = Βιβλίον Καλούμενον Ἐκλόγιον, τουτέστιν οἱ ὡραιότεροι βίοι τῶν ἁγίων ἐκ τοῦ Μεταφραστοῦ Συμεῶνος ἐκλελεγμένοι, καὶ εἰς κοινὴν μεταφρασθέντες διάλεκτον παρὰ Ἀγαπίου Μοναχοῦ τοῦ Κρητός, νεωστὶ μετατυπωθέντες... Veneţia, 1794, p. 267-278.

2. f. 89v-96v. Tălcul sfintei Liturghii, ce s-au arătat din dumnezeiasca descoperire, precum scrie Bariunuş la anul 1009.

Inc. Cînd înpărăţiia Amurat înpărat la Vavilon, iară Amfilog înpărat la Amoreia.

Sf. Căţi au crezut în Domnul nostru Iisus Hristos şi dobîndiră toţi cununile muceniciei... Amin.

3. f. 96-98v. Predoslovie cătră cetitoriul = **Кни́га жи́тїи сты́хъ на трй̀ мца̀ вторы́мъ, є́же є́стъ, Декє́мврїй, Іанва́рїй, ѝ Февра́рїй, Moscova, 1762, f. I-II v.**

III. 1. f. 99. Luna lui Dechemvrie are zile 31. În zioa 1, pomenirea sfîntului proroc Naum = *Op. cit.*, f. 1.

2. f. 99-111. Pomenirea sfîntului Filaret celui milostiv = *Op. cit.*, f. 1-8v.

3. f. 111-111v. Dechemvrie 2. Sfîntul proroc Avvacum = *Op. cit.*, f. 9.

4. f. 112-113. Întru această zi pomenirea sfintei muceniţă Miropii = *Op. cit.*, f. 9-9v.

5. f. 113-113v. Dechem[vrie] 3. Sfîntul proroc Sofonie = *Op. cit.*, f. 10v.

6. f. 113v-121v. Întru această zi viiaţa preacuviosului părintelui nostru Ioann cel tăcut = *Op. cit.*, f. 10v-15v.

7. f. 121v-129. Dechemvrie 4. Întru această zi sfînta marea muceniţă Varvara = *Op. cit.*, f. 17v-22.

8. f. 129-139. Întru această zi Dechemvrie 4. Viaţa prea cuviosului părintelui nostru Ioann Damaschin = *Op. cit.*, f. 23v-29.

9. f. 139-160v ; 163-163v, 161. Dechemvrie 5. Viiaţa prea cuviosului părintelui nostru Savva sfinţitul = *Op. cit.*, f. 29v-44v.

10. f. 161-162. Deche[mvrie] 6. Viaţa a celui dintre sfinţi Părintelui nostru Nicolae arhiepiscopul Mirilor, făcătoriul de minuni = *Op. cit.*, p. 45-46. [9]

f. 162v. Albă.

IV. 1. f. 164-168v. *Cuvînt al lui Ioan Zlatost* la pomenirea celor trei ierarşi : Aşa să lumineaze lumina voastră înnaintea oamenilor ca văzînd

9. Manuscrisul a rămas neterminat.

ale voastre fapte bune, să slăvească pre Părintele vostru cel din ceriuri. Matthei, cap. 25.

Inc. Cine nu vede în toate zilele cum că fiind împăratul stealelor soarele deasupra pământului.

Sf. Ci dar așa să lumineaze și lumina voastră înaintea oamenilor, ca să vază... Amin.

2. f. 169-171. *Cuvânt al sfântului Ioan Zlatoust,* la preobrajeniia Domnului nostru Iisus Hristos, Avgust 6 = Savil., VIII, 339, cf. MG, vol. 64, col. 1355.

3. f. 171-172v. Intru aciastă lună în 26 de zile *pomenirea sfîntului prea cuviosului părintelui nostru Nicodim Sfințitul* și arhimandritul, din lavra sfintei mănăstiri Teasnienii = Același text cu textul sinaxarului sfîntului Nicodim din mineiul de pe decembrie. [10]

4. f. 173-181v. *Cuvînt al sfântului Grigorie Nisis* îndemnătoriu spre pocăință. Cap. 7 = MG, vol. 40, col. 352-369.

Sfîrșitul cuvîntării (f. 180v-181v) sporit cu un text străin, cu următorul început și sfîrșit:

Inc. Blagosloviților creștini, ați auzit din cuvîntul sfîntului că pocăință.

Sf. Într-aciastă viață și dup adânci bătrâneațe dând sfârșit bun, vă veț[i] învrednici... Amin.

5. f. 182-187. *Cuvânt al lui Ioan Zlatoust* la Dumineca a treia a lui Mathei ce s-au scos de la tomul al doilea, list 150 = MG, vol. 57, col. 293-300.

f. 187v. Albă, cu un început de schiță în cerneală a icoanei unei sfinte.

6. f. 188-194. *Cuvânt al sfântului Ioan Zlatoust* ce spune la pilda fiului celui curvariu = MG, vol. 59, col. 515-522.

f. 194. Albă, cu un început de schiță în cerneală a chipului unui ieromonah cu cădelnița în dreapta și cu sfînta Evanghelie în stînga.

7. f. 195-203v. *A sfântului Chiril* Cuvânt pentru eșirea sufletului și pentru a doao venire a lui Hristos = MG, vol. 77, col. 1072-1089.

8. f. 204-210. *Cuvânt al sfântului Ioan Zlatoust,* la tâlcul Evangheliei al cincea săptămână de la Matthei, Cap. 8, stih 29 = MG, 57, col. 352-358.

f. 210v. O icoană în 4 culori a sfîntului Ioan Botezătorul. Deasupra ei Hristos a înviat, în grecește (cu litere chirilice), și în romînește.

9. f. 211-215. *Cuvânt al lui Ioan Zlatoust,* la sâmbăta lui Lazar, de de la tomul al șaptelea, list 334 = MG, vol. 61, col. 715-718. [11]

f. 215v. Albă.

10. f. 216-220v. *Cuvânt al sfântului Ioan Zlatoust* la s[via]tele Florii, de la tomul al șaptelea, list 334 = MG, vol. 61, col. 715-718. [11]

---

10. Pînă la ediția mineelor de la Neamț, slujba sfîntului Nicodim cu sinaxarul său nu se găsea în mineele romînești, ci circula într-o filadă deosebită. Cu binecuvîntarea mitropolitului Meletie al Moldovei, în 1846, s-a așezat slujba sfîntului cu sinaxarul său în mineiul de pe decembrie, în 26 zile, după slujba Prea Sfintei Născătoarei de Dumnezeu. (Cf. *Mineiul lunii lui Dechemvrie,* M-rea Neamțu, 1846, f. 101). Serafim de la Căldărușani a copiat sinaxarul sfîntului Nicodim după o astfel de filadă.

11. Cuvîntul este fără sfîrșit; a fost ruptă o foaie din manuscris.

11. f. 221-223. *Cuvânt al lui s[vea]tăii Ioan Zlatoust,* la graiul ce zice: Adunat-au evreii sfat și zicea ce să facem (Ioan, cap. 11, 44). La Sfânta și Marea Luni (Tom 7, list 552) = MG, vol. 59, col. 525-528.

f. 223v. Albă.

12. f. 224-227. *A sfântului Ioan Zlatoust* la Vinerea cea Mare, la sfântă patima Domnului. Tom 7, list 459 = MG, vol. 62, col. 721-724.

f. 227v. Textul grec al începutului acestei predici.

13. f. 228-233. *Cuvânt al sfântului Ioan Zlatoust* către ceia ce cercetează pentruce diavolul nu s-au prăpădit de tot să fie lipsit și cum că nimic nu ne vatămă răotatea lui de vom fi priveghitori și pentru pocăință = MG, vol. 49, col. 258-264.

f. 233v. Albă.

14. f. 234-239v. *Cuvânt al 4 al sfântului Ioan Zlatoust* ce face la poslaniia către rămleani: Drept aceaia i-au dat pre dânșii Dumnezeu întru patimi de ocară; că ceale ce sânt parte fămeiască ale lor (adecă muerile) au schimbat lucrarea cea firească întru lucrarea cea afară de fire; dar aseamene și bărbații lăsând lucrarea cea firească a femeii s-au aprinsu întru pohta lor, unii spre alții = MG, vol. 60, col. 415-422.

Însemnări posterioare:

f. 1-1v, pe marginea de jos a paginii: *Aciastă carte este a noastră eu Ioan Stănilesco tată lu[i] Marin Rachier și o amu dat-o sfîntului Dimitrie de la Căldăroșan[i] citind părinții să ne pomenească și să ne erte Dumnezeu și părinții la tot neamu nostru.*

f. 146v. *Să se știe că aciastă carte carte (sic) este al jupân Marin Rachier și cine s-o ispiti să i-o fure să fie afurisit de toți sfinți[i].*

f. 239v. 1789 apr[ilie]. *Govoranas-Oriens: Cuar Dian* (?), scrise cu litere latine.

26 III 18

IOAN AL MIRELOR LICHIEI, Tîlcuirea marelui canon al sfîntului Andrei Criteanu.

Sec. XIX (1800); hîrtie; 287 foi; 30×20. Scriere cursivă cu cerneală neagră; titlurile și inițialele cu cerneală roșie. Fără podoabe. Locurile rezervate ornamentației au rămas albe. 25 rînduri pe pagină. Un singur condei.[1] Corecturi de la prima mînă. Legătură veche în piele. A aparținut Mînăstirii Căldărușani. Numere vechi de bibliotecă: pe color, «Manuscrip[t] 5; în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2261.

f. 1-2v. Albe.

1. f. 3. Tîlcuirea dumnezeescului și sfințitului Marelui Canon al celui întru sfinți părintelui nostru Andrei arhiepiscopul Critului, Ierusalimneanul, carele s-au tîlcuit cu mila lui Dumnezeu *de smeritul arhiepiscopul Ioan al Mirelor Lichiei din ostrovul Lindului.*[2] Și dăruit de dînsul Prea Slă-

1. Pr. D. Furtună, *Op. cit.*, p. 104, spune că manuscrisul e scris de *Nicodim Greceanu.*

2. Ioan arhiepiscopul Mirelor Lichiei este unul din numeroșii cărturari greci, care au

vitei şi Pururea Fecioarei Maicii Dumnezeului nostru şi Împărătesii a toate. Tomul 1 carele coprinde întîia, a dooa şi a treia peasnă şi acum întîiu tipărit spre folosul cel de obşte al pravoslavnicilor în Viena întru anii mîntuirii noastre 1796 de Marchedon Pulie[3] Ἑρμηνεία τοῦ θείου καὶ ἱεροῦ Κανόνος τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἀνδρέου ἀρχιεπισκόπου Κρήτης, (cf. Em. Pandelachis, în: Μεγάλη Ἑλληνικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία, Atena [1930], vol. 13, p. 365.

2. f. 3v. [Rugăciune către Pururea Fecioara Maria].

3. f. 4-4v. [Scrisoare de dedicaţie către Pururea Fecioara Maria, cu titlul:] Pururea Fecioarei Maicii lui Dumnezeu şi aceştii sfinţite cărţi, cu evlavie îi dăruesc smerita afierosire.

4. f. 5-7. [Predoslovie către cititori:] Ioan smeritul arhiepiscopul Miralichiei Lindiianul, tuturor cetitorilor le rog de la bunul Dumnezeu mare şi bogată milă.

f. 7v. Albă.

f. 8. *A lui Ioan smeritul arhiepiscop al Miralichiei Lindiianul,* Tîlcuire cu ajutoriul Sfîntului Duh la întîia şi a doaoa şi a treia peasnă a sfinţitului şi marelui canon al celui întru sfinţi părintelui nostru Andrei Criteanul Ierusalimleanul.

5. f. 8-10v. Irmosul. Tîlcuire. Pentru eşirea evreilor din Eghipet în pustie şi pentru învîrtoşarea lui Farao şi pentru ceale zeace rane de Dumnezeu trimise care au pătimit eghiptenii prin prorocul Moisi şi care sînt acestea. Cum că cîte au urmat atuncea lui Faraon şi eghipteanilor purta chipul celor ce vrea după aceiea să urmeaze diavolului faraonului celui

---

găsit, în vremuri vitrege, ospitalitate pe pămîntul Ţării Romîneşti şi care, la rîndul lor, au pus în slujba culturii romîneşti cunoştinţele, talentul şi priceperea lor. Ioan al Mirelor s-a născut în prima jumătate a secolului XVIII în Lindos — insula Rodos —, de unde şi numele de Ioan Lindios. A ajuns ieromonah şi a fost întîi profesor în Scopelo. De aici a plecat în Tesalonic, Sfîntul Munte şi în alte oraşe. Ajuns în Smirna este numit predicator. In 1785, Procopie, mitropolitul Smirnei, fiind ales patriarh ecumenic, îl ia cu el la Constantinopole şi-l numeşte predicator al Marii Biserici, iar în 1786 îl hirotoneşte episcop al Mirelor Lichiei. Nu rămîne însă în eparhie decît trei ani, din pricina conflictelor cu eparhioţii săi. Amărît şi supărat pe eparhioţi se retrage şi «pleaca în 1789 în în Romînia şi se instalează într-o mînăstire de lîngă Bucureşti». A murit în 1796. Pe lîngă lucrarea de mai sus a scris: a) Ἑρμηνεια εἰς το Ἆσμα τῶν ᾀσμάτων τῆς Π. Διαθήκης, Veneţia, 1785; b) Ἀποστολικη σαγήνη, 1785; c) Τοῦ ἐν ἁγιοις πατρος ἡμῶν Ἰωάννου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Χρυσοστόμου Τόμος πρῶτος Χρυσοπηγη καλούμενος, Veneţia, 1786 (Em. G. Pandelachis, *Art. cit.*, p. 365); Ἐρωτοαποκρισεις πνευματικαί, πανυ ὠφελιμοι καὶ ψυχωφελεῖς, μετα καὶ τινων ἐπιστολων πατριαρχικῶν περὶ ὑποθεσεων διαφόρων Veneţia, 1785 (A. Papadopulos Vretos, Νεοελληνικὴ φιλολογια, Μέρος Α', Atena, 1854, p. 111.

Em. G. Pandelachis nu ne dă numele mînăstirii de lîngă Bucureşti, unde s-a retras arhiepiscopul Ioan. Putem presupune, fără să greşim, că mînăstirea pe care şi-a ales-o Ioan al Mirelor Lichiei ca loc de linişte a fost Mînăstirea Cernica, în floare pe acea vreme, sub stareţul Gheorghe. Putem merge cu presupunerea mai departe: se prea poate ca însuşi stareţul Gheorghe, care prin călătoriile sale avea legături cu Sfîntul Munte, să-l fi atras spre Cernica. Şi trăitorii Mînăstirii Cernica, ca un omagiu postum, i-au tradus ultima sa lucrare, apărută chiar în anul în care şi-a luat zborul către Domnul, şi pe care o primise poate de la Viena nu cu mult înainte de trecerea lui pe celălalt tărîm. Nu posedăm izvodul traducerii; nu ştim nici cine e traducătorul. Avem numai copia aceasta, făcută în anul 1800.

3. Trebuie citit: *Marchizii Pulie.*

înțelegătoriu și dracilor carii sînt eghipteanii cei de gînd, prin icononiia cea trupească a Domnului.

6. f. 10v-12v. Tropariul 1. Tîlcuire. Pentru deosebirea căderii și a greșalii și cîte și ce fealiu sînt chipurile prin care să săvîrșaște și să mărgineaște păcatul.

7. f. 12v-14. Tropariul 2. Tîlcuire. Cum că fără de roadă și nefolositoare iaste pocăința carea să face fără de trupești nevoințe și osteneale și mai ales cea după moarte și ce fealiu iaste sufletul mai nainte de păcat și ce fealiu să face după păcat.

8. f. 14-15. Tropariul 3. Tîlcuire. In ce fealiu era în raiu mai nainte de călcarea poruncii cei întîiu ziditi și ce fealiu s-au făcut după călcare și cum că unii ca aceștea să fac și cîți fără de căință lucrează păcatul după sfîntul botez.

9. f. 15-16v. Tropariul 4. Tîlcuire. Cum că aceia ce s-au făcut atuncea la strămoși însăși aciasta să face și la noi totdeauna și cu ce chip.

10. f. 16v-18. Tropariul 5. Tîlcuire. Cum că păcatul adecă are la putină vreame pre dulciață și necontenită pre amăriciune și muncă, iară fapta bună pre tot lucrul cel înprotivă, adecă vremealnică pre amăriciune și pre necaz și necontenită pre dulciață și odihnă.

11. f. 18-20. Tropariul 6. Tîlcuire. Cum că Dumnezeu nu ca cum muncind, ci ca cum bine făcînd au scos pre strămoși din raiu, ca să nu sporească spre ceale mai reale; acelaș lucru să face și cu păcătoșii cînd în viiata aciasta îi pedepseaște cu multe feliuri de chinuri și necazuri cu care îi deșteaptă către întoarcere și pocăință.

12. f. 20-22. Tropariul 7. Tîlcuire. Pentru zavistie. Cum că patima aciasta iaste cel mai pierzătoriu păcat decît toate celelalte păcate de moarte și cum că acela carele îș ucide sufletul lui cu păcatul și pre sufletele ceale de aproape cu sfătuirea sa și cu pilda cea rea a sa, să va munci mai mult și mai greu decît răul și ucigașul de frate Cain.

13. f. 22-25. Tropariul 8. Tîlcuire. Pentru ca dumnezeiasca Scriptură numeaște daruri pre ceale de Avel lui Dumnezeu aduse, iar pre ceale de la răul Cain le numeaste jărtvă? Și cum că mîlostenii'e păcătosilor celor ce nu să pocăesc si afierosirile ceale pre la sfintele bisearici nimic nu să deosebesc de pîngăritele jărtve ale lui Cain. Și ce iaste deosebirea darului și jertvei?

14. f. 25-26v. Tropariul 9. Tîlcuire. Cum că cel ce să apropie la Dumnezeu prin rugăciune cu fapte întinate și cu gînduri pătimase si pîngărite, să aseamănă cu răul Cain, iar cel ce să curățeaște la suflet și la trup și curat să roagă să aseamănă cu dreptul Avel.

15. f. 26v-29. Tropariul 10. Tîlcuire. Pentru zidirea și de a doaoară zidire a omului și cum că singur omul iaste o dovadă vie a prea înțeleptei înțelepciunii și puterii lui Dumnezeu.

16. f. 29-30v. Tropariul 11. Tîlcuire. Pentru patimile sufletului și pentru patimile trupului. Si cu ce chip poate cineva a să slobozi de dînsele.

17. f. 30v-32v. Tropariul 12. Tîlcuire. Cum că de nici o faptă bună alta nu să bucură atîta Dumnezeu și nu să veseleaste cît să prea bucură și să prea veseleaște de întoarcerea și curata pocăință a unui om păcătos.

Și cum că de ar fi fost cu putință să pizmuiască sfinții îngeri nu ar fi pizmuit altuia fără numai singurii dragostii lui Dumnezeu, carea o păzește către omul cel păcătos cînd curat să pocăiaște de păcatele lui.

18. f. 32v-35v. Tropariul 13. Tîlcuire. Cum că judecățile lui Dumnezeu sînt adînc și cum că cel ce cu iconomie păcătuiaște la tinereațele lui cu scopos ca să se pocăiască la bătrîneațele lui, unul ca acesta nu să învreadniceaște de la Dumnezeu să se pocăiască.

19. f. 35v-37v. Tropariul 14. Tîlcuire. Cum că dintru a noastră lenevire ne urmează noao toate patimile ceale reale și pierzătoare, care pre furiș le seamănă întru inimile noastre ucigașul de om diavolul.

20. f. 37v-40. Tropariul 15. Tîlcuire. Cine iaste omul acela carele în tîlhari au căzut și cine sînt tîlharii și ce iaste Ierusalimul dintru carele s-au pogorît în Ierihon și ce iaste Ierihonul și cine iaste preotul carele s-au pogorît pre acea cale și ce iaste calea și cine iaste levitul și cine iaste samarineanul, carele călătorind și văzînd pre omul cel rănit i s-au făcut milă de dînsul și ce iaste vinul și untul de lemn, care l-au turnat preste dînsul și ce iaste dobitocul pre care l-au pus și ce iaste casa de oaspeți întru carea l-au adus.

21. f. 40-41v. Tropariul 16. Tîlcuire. Cum că dobitoacele ceale ce să jărtviia după legea lui Moisi mai nainte închipuia junghiiarea Fiiului lui Dumnezeu pre carea o au pătimit pentru noi pre cruce ca un om. Și cum că greu lanț era păcatul strămoșilor, pre care l-au dezlegat Domnul cu vărsarea prea sfîntului Său Sînge.

22. f. 41v-44. Tropariul 17. Tîlcuire. Pentru ce să zice lanț greu păcatul și cum că de la ceale mici să fac păcatele ceale mari și cel ce nu să păzeaște de ceale mici cade întru ceale mari.

23. f. 44-45v. Tropariul 18. Tîlcuire. Cum că păcatul usebit că iaste o greotate nemărginită, iaste și o mare necurăție și cel ce cu dînsul să apropie la Dumnezeu prin rugăciune porneaște asupră-și nu mică urgie de Dumnezeu trimisă cît și moare fără vreame.

24. f. 45v-47v. Tropariul 19. Tîlcuire. Pentru covîrșitoarea dragoste a lui Dumnezeu pre carea o are către om și cum că doao chipuri sînt de pocăință ; unul adecă iase de la noi, iar altul de la Dumnezeu. Și care iaste al nostru și care iaste cel de la Dumnezeu dat ?

25. f. 47v-49v. Tropariul 20. Tîlcuire. Cum că precum zidirile ceale văzute rămîind întru firești le lor hotară să păzesc nevătămate și nerîsipite, așa și ceale cuvîntătoare și nevăzute, adecă îngerii și sufletele oamenilor, cînd rămîn în hotarele acelea care Ziditoriul din început le-au înfipt lor, să păzesc întregi și nestricați și să fac părtași dumnezeeștii străluciri și fericiri.

26. f. 49v-51. Tropariul 21. Tîlcuire. Pentru darurile sfîntului Duh și cum că nimic din ceale de pre pămînt poate să odihnească pre sufletul cel omenesc fără numai hrana cea duhovnicească. Și carea iaste aciasta ?

27. f. 51-54. Tropariul 22. Tîlcuire. Pentru Iisus numele și pentru ce Iisus s-au numit Domnul și cum că păcatul lui Adam prin îndelungarea vremii s-au făcut un lanț mult împletit din nenumărate alte fără de

legi și păcate pre care nimenea altul nu putea să-l desleage fără numai singur Iisus cu moartea Lui cea de pre cruce.

28. f. 54-57. Tropariul 23. Tîlcuire. Pentru înfricoșata și nemitarnica judecată ceia ce va să fie și pentru groaznica osîndă a celor ce fără de pocăință au eșit din viiața aciasta de acum.

29. f. 57-59v. Tropariul 24. Tîlcuire. Pentru bogosloviia Tatălui, a Fiiului și a Sfîntului Duh și pentru ce Dumnezeu să zice mai pre sus de ființă și Troiță înpreună și unime acelaș.

30. f. 59v-62v. Tropariul 25. Tîlcuire. Cum că chiar de Dumnezeu Născătoare iaste Prea Sfînta Fecioara Mariia, iar nu de Hristos Născătoare, după cum păgîneaște bîrfiia începătoriul de eres și neîndumnezeitul Nestorie.

31. f. 62v-64v. Cîntarea 2. Irmos. Tîlcuire. Cum că dumnezeeștii proroci și sfinții dascali ai Bisericii spre rușinarea și înfruntarea celor ce nu să pleacă învățăturilor sale își întorc de multe ori prorocescul și dăscălescul lor cuvînt cătră zidirile ceale neînsuflețite și nesimțite.

32. f. 64v-66v. Tropariul 1. Tîlcuire. Cum că nici o zidire alta nu dă Ziditoriului tuturor Dumnezeu atîta de mare laudă și pofală cîtă omul cînd rămîne întru cea după fire a lui înbunătățită așezare.

33. f. 66v-68. Tropariul 2. Tîlcuire. Cum că atîta de înfricoșat rău din fire iaste păcatul cît și ace'a ce îl lucrează nu are ochi să-l vază.

34. f. 68v-70. Tropariul 3. [Tîlcuire]. Pentru deosebirea păcatului și cum că același de la feațele care-l lucrează și de la întîmplările vremii și ale locului ori să măreaște ori să micșorează. Și cum că aciasta să cade să o caute duhovnicul la sfințita mărturisire, ca să facă celor ce să mărturisesc cuviincioasa îndreptare.

35. f. 70-72. Tropariul 4. Tîlcuire. Cum că dintru a noastră înșine puteare fără de dumnezeescul ajutoriu cu neputință iaste să ne slobozim din întreita învăluire a patimilor și a necazurilor. Pentru aciasta să cuvine cu sdrobită inimă să cearem dintru înălțime ajutoriul lui Dumnezeu.

36. f. 72-73v. Tropariul 5. Tîlcuire. Pentru potrivita canonisire care să cade să o dea părintele cel duhovnicesc celor ce să mărturisesc și pentru lacrămi și de cîte fealiuri sînt lacrămile și care lacrămi folosesc și care nu folosesc.

37. f. 73v-76v. Tropariul 6. Tîlcuire. Pentru suflet, că acesta înbrăcat fiind cu dumnezeescul dar mai nainte de păcat iaste decît toate zidirile ceale văzute și nevăzute cea mai cu bun chip și mai frumoasă făptură a lui Dumnezeu. Iar după păcat să face și decît însuș dracii mai grozav și mai urît pentru lipsirea dumnezeescului și cerescului dar.

38. f. 76v-78. Tropariul 7. Tîlcuire. Cum că aceia ce o au pătimit Adam în raiu prin sfatul cel de moarte purtătoriu al șarpelui celui simțitoriu, pre însăși aciasta o pătimim și noi acum în fieștecare zi și cias de la șarpele cel înțelegătoriu și satanicesc și pentru aciasta să cuvine să luăm aminte. Și cînd ne biruim și cădem jos iarăși să ne sculăm prin sfințita mărturisire.

39. f. 78-80. Tropariul 8. Tîlcuire. Cum că toată sîrguința diavolului iaste să ne goneasca pre noi de cereasca și de lumină purtătoarea haina

a sfîntului botez şi să ne înbrace în urîta şi rupta haina păcatului. Drept aceia să cade foarte să ne trezvim şi să nu priimim realele şi momitoarele lui înţeleageri.

40. f. 80-83. Tropariul 9. Tîlcuire. Cum că iscoditoarea cercetare este de multe şi de multe fealiuri de păcate pricinuitoare şi să cuvine să o înfrînăm cu dumnezeeasca fricâ.

41. f. 83-84v. Tropariul 10. Tîlcuire. Cum că păcatul adecă cel din răpire cu lesnire să tămăduiaşte, iar cel din cugetare cu multă nevoinţă şi osteneală. Şi care adecă iaste păcatul cel din răpire şi care cel din cugetare.

42. f. 84v-86v. Tropariul 11. Tîlcuire. Jalnica cuvîntare a păcătosului celui ce curat să pocăiaşte, pre carea o zice întru sineş cel ce să tînguiaşte şi de la Dumnezeu iertarea păcatelor sale o ceare.

43. f. 87-88v. Tropariul 12. Tîlcuire. Care sînt hainele ceale de piele cu care au înbrăcat Dumnezeu pre Adam după călcarea de poruncă şi care iaste haina cea de Dumnezeu ţesută cu carea era înbrăcat mai nainte de călcarea poruncii.

44. f. 88v-91. Tropariul 13. Tîlcuire. Cum că însuşi de sineşi păcatul iaste păcătosului o înfricoşată muncă mai nainte de munca cea veacinică şi cînd îl ascunde întru sineşi nemărturisit nu are trebuinţă unul ca acesta de altă muncă şi pedeapsă mai grea întru aciastă de acum viiaţă.

45. f. 91-94. Tropariul 14. Tîlcuire. Pentru vînzarea prea frumosului Iosif de cătră fraţii lui şi pentru pogorîrea lui în Eghipet şi la istoriia aciasta duhovnicească aligorie, carea în vremea ciastă de acum foarte foloseaşte noao pravoslavnicilor.

46. f. 94-97. Tropariul 15. Tîlcuire. Minunată învăţătură la cea după chip şi după asemănare.

47. f. 97-99. Tropariul 16. Tîlcuire. Cum că diavolul şi vicleanii lui draci căzînd din ceriu pentru mîndriia lor ş[i]-au mai pierdut şi pre a loruşi puteare lîngă cealelalte şi s-au făcut şi decît ţînţarii mai slabi. Iar cu călcarea poruncii a strămoşilor iarăşi s-au înputernicit. Iar pre urmă cu înomenirea Domnului cu totul au slăbit. Însă prin păcatele noastre iarăşi să înputernicează asupra noastră ca şi mai nainte. Dar cînd pre dînsele le şteargem prin mărturisire iarăşi să fac neputincioşi prea răii.

48. f. 99-102. Tropariul 17. Tîlcuire. Cum că a diavolului cei trei mari şi putearnici voevozi sînt, cel al iubirii de argint, cel al măririi deşarte şi cel al lăcomiei pîntecelui; şi cel ce va birui pre aceştea cu putearea lui Dumnezeu lesne va birui şi pre ceialalţi.

49. f. 102-104v. Tropariul 18. Tîlcuire. Cum că precum cuvîntătoriul suflet al omului iaste icoană a lui Dumnezeu celui nevăzut aşa şi a sufletului celui cuvîntătoriu iaste icoană trupul său şi după aşezarea sufletului împreună să întocmeaşte şi trupul lui.

50. f. 104v-107. Tropariul 19. Tîlcuire. Ce închipuia cortul acela al mărturiei, care au poruncit Domnul lui Moisi proorocului să-l facă după chipul care i-au arătat lui în muntele Sinai. Şi asupra muerilor acelora şi a bărbaţilor carii nu să grijesc de sufletele lor şi să sîrguesc cu totul la traiul bun şi la înpodobirea cea din afară a trupului lor celui muritoriu

51. f. 107-109. Tropariul 20. Tîlcuire. Carea iaste legea cea duhovnicească a minții noastre și carea legea păcatului ceia ce împrotivă să ostășaște, carea iaste sămănată în mădulările noastre ceale trupești?

52. f. 109-112. Tropariul 21. Tîlcuire. Mîngîiare cătră păcătoși ca să nu să desnădăjduiască și pentru dumnezeiasca milostivire. Și încă și chip minunat al dumnezeeștii providenții, cu care trage Dumnezeu pre cei înbunătățiți să se înfierbinte cătră dragostea Lui cea împrotivă răsplătitoare.

53. f. 112-114v. Tropariul 22. Tîcuire. Cum că doao curgeri es din trupul nostru: una adecă pîngărește, iar alta sfințește și curățește întinăciunile noastre. Și care sînt acestea?

54. f. 114v-117. Tropariul 23. Tîlcuire. Pentru ce să părăsesc de Dumnezeu de multe ori cei înbunătățiți și oamenii cei sfinți ca să cază în păcate de moarte precum dumnezeescul David și fericitul Petru.

55. f. 117-120v. Tropariul 24. Tîlcuire. Pentru vameșul și fariseul minunată învățătură.

56. f. 120v-122v. Tropariul 25. Tîlcuire. Cum că lacrămile ceale firești sînt neroditoare, iar altuindu-se întru ceale duhovnicești să fac foarte folositoare și cu care chip și meșteșug putem să altuim pre ceale firești în lacrămile ceale duhovnicești, și cum că deaca nu aducem înlăuntru pre ale noastre nu ne dă noao Dumnezeu pre ale Sale.

57. f. 122v-124v. Tropariul 26. Tîlcuire. Umiloasă mărturisire cătră Domnul nostru Iisus Hristos.

58. f. 124v-127. Tropariul 27. Tîlcuire. Ce iaste sfîrșitul pentru care au zidit Dumnezeu pre om? Și cum că vicleanii draci ca cei ce sînt fără de trup sînt nepriimitori de pocăință.

59. f. 127-129. Tropariul 28. Tîlcuire. Cum că noi oamenii de vicleanul amăgindu-ne scoatem din lumină întunearec. Iar Dumnezeu ca un prea bun din întunearecul nostru scoate lumina smereniei. Și cum că înfricoșat iaste păcatul osîndirii.

60. f. 129-131v. Tropariul 29. Tîlcuire. Cum că mare iaste cătră cei ce să pocăesc folosirea Născătoarei de Dumnezeu cînd cu credință o chiamă spre ajutoriu.

61. f. 131v-135. Alt irmos al aceiiași peasne. Tîlcuire. Mustrare împrotiva evreilor și mai ales împrotiva noastră a creștinilor carii călcăm sfințitele porunci ale dumnezeeștii Evanghelii. Și cum că creștinii cei ce fără de pocăință au ieșit din viiață mai greu să vor munci decît ellinii și decît evreii și decît toată altă seminție fără de Dumnezeu și necredincioasă.

62. f. 135-140. Tropariul 1. Tîlcuire. Foarte minunată îndreptare de cuvinte a cerescului și iubitoriului de oameni părinte, carea mustră nemulțămitoarea socoteală a păcătoșilor și satanicească nepocăință.

63. f. 140-143. Tropariul 2. Tîlcuire. Pentru răul Cain și dreptul Avel. Și care era chipul cu carele au ucis pre fratele său Avel ucigașul de frate acela și de unde l-au învățat.

64. f. 143-146v. Tropariul 3. Tîlcuire. Cum că depărtarea de multe și de multe fealiure de bucate și înfrînarea de patimile ceale trupești face pre om cu îndelungată viiață. Și pentru vicleniia cea rea și cea bună. Și

carea iaste cea rea și vreadnică de muncă și carea cea bună și de mîntuire pricinuitoare.

65. f. 146v-149v. Tropariul 4. Tîlcuire. Pentru dreptul Noe și pentru chivot și pentru potopul acela de a toată lumea. Și cum că aseamenea vom pătimi și cîți rîd de dumnezeeștile și evangheliceștile învățături ale propoveanicilor.

66. f. 149v-154v. Tropariul 5. Tîlcuire. Prea minunată și foarte folositoare și de suflet mîntuitoare învățătură pentru Lameh. Și tîlcuire la ceale șapte izbîndituri ale lui Cain și la ceale de șaptezeci de ori cîte șapte ale lui Lameh.

67. f. 154v-157. Tropariul 6. Tîlcuire. Cum că trei sînt părțile sufletului, adecă cea cuvîntătoare, cea mîniicioasă și cea poftitoare și ce iaste adecă cea cuvîntătoare și cea mîniicioasă și ce cea poftitoare.

68. f. 157-160v. Tropariul 7. Tîlcuire. Cum că foarte rău și de primejdie lucru iaste mîndriia și a să întări cineva întru a sa înțelepciune și priceapere, iar nu întru ajutoriul lui Dumnezeu.

69. f. 160v-162v. Tropariul 8. Tîlcuire. Cum că cu neputință iaste să scăpăm de păcat de nu vom fugi mai întîiu de pricini și de feațele ceale frumoase, care ne smintesc pre noi.

70. f. 162v-167v. Tropariul 9. Tîlcuire. Pentru înfricoșata dumnezeiasca mînie întru carea au căzut sodomiteanii pentru păgînătățile și nelegiuitele fapte ale ceii afară de fire zăcerii cu bărbat.

71. f. 167v-170. Tropariul 10. Tîlcuire. Cum că cînd ne muncim și ne pedepsim pentru păcatele noastre ori în viiața ciastă de aicea ori în ceia ce va să fie noi de la însine sîntem ai muncii pricinuitori iar nu Dumnezeu.

72. f. 170-172v. Tropariul 11. Tîlcuire. Pentru ce Dumnezeu să zice Treime, Acelaș și Unime nedespărțită? Și cum că prin trupeasca iconomie a dumnezeescului Cuvînt au putut să vază și îngerii cei cerești pre Dumnezeu față către față.

73. f. 172v-175v. Tropariul 12. Tîlcuire. Cum că cel ce își va întinde toate nădejdile lui către Prea Sfînta Născătoare de Dumnezeu iaste cu neputință unul ca acesta să se munciască în veacul cel viitoriu, încă și în viiața ciastă de acum. Deaca va cădea în primejdii și în necazuri degrab îl zlobozește iubitoarea de oameni Stăpîna noastră cînd o chiamă spre ajutoriu cu fierbinte credință.

74. f. 175v-177v. Peasna 3. Irmosul. Tîlcuire. Carea iaste piiatra cea neclătită a lui Hristos pre carea iaste întărită Bîsearica Lui? Și carea iaste chiar Bisearica lui Hristos?

75. f. 177v-179. Tropariul 1. Tîlcuire. Pentru ce acoperit și nu arătat s-au învățat evreii atuncea de la prorocul Moisi taina Prea Sfintei Troițe?

76. f. 179-180. Tropariul 2. Tîlcuire. Cum că urîtele și dobitocești polte, carele aprinde vrăjmașul întru inimile noastre, foarte folosește deasa aducere aminte a patimilor celor de pre cruce ale lui Hristos și Mîntuitoriului nostru.

77. f. 180-181v. Tropariul 3. Tîlcuire.

78. f. 181v-183. Tropariul 4. Tîlcuire. Cum că de doao feaiiuri iaste

mărturisirea: una adecă iaste mulțămire către Domnul pentru facerile de bine care au luat, iar alta iaste arătare în taină fierbinte a păcatelor care am lucrat noi.

79. f. 183-184v. Tropariul 5. Tîlcuire. Cum că mai nainte de trupeasca iconomie a lui Dumnezeu avea vicleanii draci tărie ca să silească pre oameni în oare care chip spre păcat. Iar după dumnezeiasca iconomie cea trupească, nici o puteare nu au. Drept aceia cel ce păcătuiaște acum de la sineși păcătuiaște nesilit de cineva. Pentru aciasta de nu să va pocăi rămîne fără de răspuns.

80. f. 184v-185v. Tropariul 6. Tîlcuire. Pentru ce Hristos să numeaște cu multe și de multe fealiuri de nume.

81. f. 185v-188. Tropariul 7. Tîlcuire. Cum că aceleași lucruri unora adecă să fac pricinuitoare de bucurie și de veselie, iar altora cu totul înprotivă, adecă de scîrbă și de mîhniciune pricinuitoare.

82. f. 188-190v. Tropariul 8. Slavă. Tîlcuire. Pentru dumnezeeștile nume bogoslovie deslușită și încă și pentru rătăcire, dintru carea sînt ispitele și necazurile ceale de multe fealiuri și cum că îndoită iaste rătăcirea.

83. f. 190v-193. Și acum. Tîlcuire. Cum că Născătoarea de Dumnezeu și iaste și să zice și pîntece de Dumnezeu priimitoriu și scaun al Domnului și maică a vieții noastre și pentru ce într-acest chip să numeaște.

84. f. 193-197v. Alt irmos. Tîlcuire. Cum că sfințitele slove ale dumnezeeștii Scripturi ceii vechi și ceii noao să aseamănă cu niște sicriiașe încuiate, întru care sînt păzite comori de mult preț ale înțeleagerilor celor înnalte ale Duhului. Și să cuvine fierbinte să rugăm pre Dumnezeu să ni să deschiză de sus. Încă pentru dumnezeeștile porunci, pre care ni le-au dat noao Domnul, nu pentru a Sa cinste și slavă, ci pentru întemeiarea noastră și cinstea și odihna.

85. f. 197v-200. Tropariul 1. Tîlcuire. Cum că Dumnezeu dintru început moarte n-au făcut, ci singură răotatea diavolului și lenevirea omului. Și cum că dracii fără de slobozeniia lui Dumnezeu nu pot nici pre un țînțariu să-l vatăme. Iar deaca și pot asupra oamenilor de multe ori, aciasta să face, ori după dumnezeiasca slobozire, ori după dumnezeiasca părăsire.

86. f. 200-201v. Tropariul 2. Tîlcuire. Cum că cîți petrec în lume, deaca nu vor avea mueri după leage, ori altă oarecarea boală trupească, iaste cu neputință să se păzească nerăniți de dracul curviei. Cum că cîți din sfinții păstori și dascali și slujitori ai Bisericii sînt, să acopere mai de multe ori de dumnezeiasca puteare nepărtași de acest putearnic drac al curviei, pentru folosul norodului și mîntuirea și ca să nu să detaime dumnezeeștile taine care printr-înșii să lucrează și să săvîrșesc de dumnezeescul Duh.

87. f. 201v-203v. Tropariul 3. Tîlcuire. Cum că după treapte și după vrednicii și după cunoștința celor ce păcătuesc să judecă și păcatele înnaintea lui Dumnezeu, ori mici și vreadnice de ertat, ori mari și neertate.

88. f. 203v-206. Tropariul 4. Tîlcuire. Cum că după dumnezeiasca amerințare au aflat dreptul Noe vița și vinul după potop, în vremea

întru carea s-au ertat de la Dumnezeu oamenilor și mîncarea de carne. Și pentru ce tatăl greșind, adecă Ham au moștenit blestemul fiiului, adecă Hanaan? Și încă blestemați să fac și aceia carii arată păcatele ceale tainice atît ale părinților celor trupești și ale celor duhovnicești, cît și ale fieștecăruia altui creștin de o credință cu dînsul.

89. f. 206-208. Tropariul 5. Tîlcuire. Pentru de sineși stăpînirea omului pre carea cînd o pleacă spre cel bun îndată să unește cu darul Sfîntului Duh și putearea și săvîrșaște printr-însa lucrurile ceale bune omul cel bun. Iar cînd o pleacă spre cel rău să depărtează de la dînsul dumnezeescul dar și puterea și vine și să ameastecă cu dînsa lucrarea cea de moarte purtătoare a duhului celui rău și lucrează printr-însa ceale reale omul cel rău.

90. f. 208-210v. Tropariul 6. Tîlcuire. Fiindcă Noe din dumnezeiasca poruncă după potop înpărțind tot pămîntul cel de supt soare fiilor lui celor trei, pămîntul hananeesc l-au dat spre moștenire fiiului său lui Ham, pentru ce pre urmă Dumnezeu l-au luat de la neamul lui Ham și l-au dat strănepoților lui Sim adecă evreilor?

91. f. 210v-213v. Tropariul 7. Tîlcuire. Cum că Dumnezeu ca un prea bun, cînd află vreun suflet credincios și de bine voitoriu varsă întru dînsul toate darurile ceale mai pre sus [de] fire ale dumnezeeștii Sale bunătăți.

92. f. 213v-216. Tropariul 8. Tîlcuire. Cum că dumnezeescul Avraam ospătînd la stejariul Mamvri pre Prea Sfînta Troiță în chip de trei tineri, întru întîiaș dată nici ca pre niște îngeri, nici ca pre Sfînta Troiță i-au cunoscut și i-au ospătat, ci așa fiește cum ca pre niște călători tineri.

93. f. 216-221. Tropariul 9. Tîlcuire. Pentru cuvîntătoarea jărtvă cea din voire a dumnezeescului Avraam și pentru ascultarea cea desăvîrșit a fiiului său Isaac și cum că Avraam adecă închipuia pre Părintele cel ceresc, iar Isaac era chip al lui Iisus Hristos și cum că năvălirilor adecă și ocările celor ce ni să aduce asupră-ne de la vrăjmași să face Dumnezeu aspru izbînditoriu și pedepsitoriu; iar pentru ceale făcute asupra Lui îndelung rabdă și sufere.

94. f. 221-223v. Tropariul 10. Tîlcuire. Pentru Agara eghipteanca și pentru fiiul ei Ismail și cum că cei credincioși și botezați sînt fii lui Avraam, ca Isaac din făgăduință. Iar cîți rămîn nebotezați sînt ca Ismail, fii ai trupului și ai Tatălui ceresc nemoștenitori.

95. f. 223v-226v. Tropariul 11. Tîlcuire. Cum că mai nainte de potop era toți oamenii întocma cinstiți și nu era atuncea încă rob și slobod, stăpînitoriu și stăpîn. Ci după potop pentru blestemul care au luat Hanaan de la moșu-său Noe, s-au tîns robiia în toată omenire. Și păcatul nemulțămirii al ucigașului de tată Ham au sfășiiat și au rumpt pre neamul omenesc de la întocma cinstirea și slobozeniia firii. Încă pentru multa nemulțămire a robilor carea o păzesc către stăpînii și de binefăcătorii lor.

96. f. 226v-231. Tropariul 12. Tîlcuire. Pentru fericiții patriarhi Isaac și Iacov și pentru scara cea lungă pînă la ceriu, pre carea o au văzut Iacov în videnie pre cale, ducîndu-să la Mesopotamiia către unchiu-său Lavan.

97. f. 231-237. Tropariul 13. Tîlcuire. Pentru Melhisedec istorie și tîlcuire prea minunată și frumoasă.

98. f. 237-240v. Tropariul 14. Tîlcuire. Pentru muiarea lui Lot, carea s-au făcut stîlp de sare și tîlcuire la istoriia aciasta foarte de suflet mîntuitoare.

99. f. 240v-243v. Tropariul 15. Tîlcuire. Foarte de suflet folositoare aligorie și năravnică învățătură la Sodoma și Gomorra.

100. f. 243v-246v. Tropariul 16. Tîlcuire. Cum că vremea aciasta iaste vreame de milă și de milostivire; iar ceia ce va să fie, de dreaptă judecată și de răsplătire.

101. f. 246v-251. Tropariul 17. Tîlcuire. Pentru cum să cuvine să se facă rugăciunea noastră către Domnul. Și cum că cei ce să roagă și cer de la Dumnezeu lucrurile ceale deșarte și nefolositoare iau de multe ori pre ceale înprotivnice, spre pedepsirea cearerii lor ceii îndrăzneațe și fără de socoteală.

102. f. 251-253v. Slavă. Tîlcuire. Pentru bogoslovie și cum că nici una din zidiri iaste singuratecă și fireșă după ființă și fire, fără numai singură ființă și firea cea mai presus de ființă a Dumnezeirii ceii nezidite și în trei ipostasuri.

103. f. 253v-257v. Și acum. Tîlcuire. Pentru taina nașterii ceii preste fire a lui Hrisots ceii din Fecioară, carea s-au încredințat din multe și sfințite dovezi ale sfințitei Scripturi.

104. f. 257v-261v. Tropariul sfîntului. [Tîlcuire]. Laudă la sfîntul Andrei și sfințitul scriitoriu al acestor de față de suflet folositoare tropare, de tîlcuitoriul *Ioann al Mirelor.*

105. f. 262-265v. Poslanie pentru răbdare a aceluiași către oarecarele duhovnicesc priiaten.

106. f. 266-273v. Cuvînt de laudă la cel întru sfinți părintele nostru și de minuni făcătoriul Noul Dionisie arhiepiscopul Eghinii, alcătuit cu mila lui Dumnezeu de acelaș smerit *arhiepiscop al Mirelor Lichiei Ionn Lindiianul,* rugat fiind de cel între ieromonahi duhovnicescul lui fiiu chir Partenie Zachintiianul.[4]

f. 274-284. Scară.

f. 284v-287v. Albe.

Însemnări de la prima mînă:

f. 284. *1800, octom[vrie] 18.*

Însemnări posterioare:

f. 3. *De obște a sf[întei] Mîn[ăstiri] Căld[ărușani].*

f. 284v. Însemnare cu creionul: *Amu citit și eu aciastă carte. Ierodieaconu Nifon, 1874, Dechem[vrie] 2.*

Pr. D. FECIORU

4. Cuvîntul are o «înnainte cuvîntare», 5 capitole și un epilog.

NOTE BIBLIOGRAFICE

J. LIVER, *TOLEDOTH BETH DAVID (Casa lui David de la căderea regatului Iuda, pînă la căderea celui de al doilea stat, și după aceea)*. Jerusalem, «Magnes Press», The Hebrew University, 1959, 169 pp. (Cu sumar în limba engleză, pp. V-VIII).

Prima parte a acestei cărți a fost scrisă ca teză de doctorat în filozofie la Universitatea ebraică din Ierusalim. Ea conține o analiză a genealogiei dinastiei lui David, scoasă din sursele biblice (I Chr. III și posterioare), apoi din perioada mișnaică și cea talmudică. Cu privire la această evidență posterioară, autorul arată că pretențiile descendenței davidice a patriarhilor Palestinei, ca și a exilaților babilonieni sînt nefondate din punct de vedere istoric. Partea II-a a cărții tratează despre starea casei lui David în timpul exilului babilonic și perioadei reîntoarcerii în Sion, apoi despre diferitele mișcări mesianice în timpul celui de al doilea stat și despre timpul dinaintea și de după revolta lui Bar-Kochba. Autorul încearcă să urmărească procesul declinului complet al familiei lui David, care a dus la superioritatea lui Mesia al casei lui Aaron asupra lui Mesia de descendență davidică, în viziunile eshatologice (de exemplu în scrierile sectei de la Marea Moartă).

Abia cu sporirea opresiunii străine sub stăpînirea romană, deci după multe generații, a survenit o reînviere a speranței mesianice într-un viitor regat, condus de un descendent al lui David. («Israel Exploration Journal», vol. 9, nr. 3, Jerusalem, 1959).

PENEI 'OLAM HA-MIQRA (VEDERI DIN LUMEA BIBLICĂ), II: *Profeții anteriori* (Josua-Judecători). Editori: B. Mazar, M. Avi-Yonah, A. Malamot, S. Talmon. Jerusalem, «The International Publishing» Co., Ltd., 1959, 295 pp.

Al doilea volum al acestui comentar, să-i spunem astfel, care apare la mai puțin de un an, tratează despre perioadele istoriografice principale ale Bibliei, și anume de la așezarea în Canaan pînă la distrugerea primului templu. Metoda urmată este aceeași ca și în primul volum: versetele alese din textul biblic sînt însoțite de una sau mai multe ilustrații și de un comentar de zece pînă la douăzeci de rînduri. Pe cît posibil, materialul prezentat este adaptat conținutului fiecărei cărți. Așa, de exemplu, cartea Josua este ilustrată prin hărți, vederi ale localităților și peisaje caracteristice diferitelor ținuturi tribale. Cu perioada monarhiei, materialul egiptean devine mai puțin frecvent, deoarece influența egipteană este în declin. În locul influenței egiptene apar izvoarele mesopotamiene și siriene. Acestea sporesc în importanță îndată după perioada monarhiei divizate. Editorii n-au ezitat, cînd li s-a părut necesar, să recurgă la material posterior (greco-roman), care să ilustreze supraviețuirea elementelor orientale. («Israel Exploration Journal», vol. 9, nr. 3, 1959). *(Pr. At. N.)*.

NEGOIȚĂ AT., *LE SENS DES MOTS «CHABOD» ET «GHEDOLAH» DANS L'ANCIEN TESTAMENT*. Extrait des «Studia et Acta Orientalia», I (1957), pp. 248-257. București, 1958.

Pr. At. Negoiță, fostul lector de limba ebraică de la Institutul Teologic din București, actualmente membru al Societății de Istorie și Filologie din Romînia — Secția Orientalistică —, în periodicul: «Studia et Acta Orientalia» al acelei societăți, a publicat un interesant articol despre «Sensul cuvintelor «Chabod» și «Ghedolah» în Vechiul Testament», pe care apoi și l-a extras în broșură aparte.

Mîntuitorul şi de Sfinţii Săi Apostoli, le-a potrivit apoi cu vremea şi rînduielile justiţiei de stat şi le-a lăsat moştenire pentru călăuzirea comportării credincioşilor şi a clericilor în aşa fel, ca paşii lor să fie purtaţi cît mai aproape de «căile dreptăţii». Ceea ce putem arăta în mod şi mai concret, din analizarea problemei care a făcut obiectul studiului de faţă, poate fi schiţat în următoarele precizări :

1. Judecata bisericească, mai ales la începutul organizării Bisericii, a avut un rol deosebit de important pentru menţtnerea disciplinei şi moralităţii creştinilor.

2. Ca mijloace în realizarea acestui scop, Biserica foloseşte mai întîi sfaturile, învăţăturile şi normele Evangheliei, cu ajutorul cărora încurajează, îndeamnă şi explică, apoi avertismentele. Dar, atunci cînd aceste mijloace devin insuficiente, recurge la mustrare, iar în caz de nevoie, făcînd uz de puterea judecătorească proprie, ea pedepseşte pe cei care devin o primejdie pentru toată comunitatea.

3. Mărturisirea în primele veacuri creştine, fie publică sau particulară, a stat în strînsă legătură cu judecata bisericească. Putem afirma, fără să greşim, că ea a fost un aspect al judecăţii bisericeşti, iar preotul în scaunul de duhovnicie a îndeplinit în mod statornic, pe lîngă rostul de duhovnic şi pe acela de judecător.

4. De la începutul organizări sale, Biserica şi-a avut organele sale de judecată, mai întîi în Sfinţii Apostoli, iar după aceea în episcopi şi preoţi.

5. Judecata bisericească n-a urmărit, ca un scop în sine, pedepsirea celor ce săvîrşeau fărădelegi, ci disciplinarea şi îndreptarea lor în vederea mîntuirii, scopul ultim şi permanent al oricărei lucrări bisericeşti.

CATALOGUL MANUSCRISELOR DIN BIBLIOTECA PATRIARHIEI ROMÎNE*

II 286

27

ISAIA PUSTNICUL

Sec. XVIII; hîrtie; 144 foi; 27×19; scriere cursivă cu cerneală neagră; iniţialele, titlurile şi colontitlurile cu cerneală roşie; frontispicii liniare din roş şi negru; unele iniţiale frumos împodobite cu elemente noi de ornamentaţie; 25 rînduri pe pagină. Un singur condei. Corectat de prima mînă şi de mîini posterioare. Legătură veche în piele. Provenit de la Mînăstirea Căldăruşani. Numere vechi de bibliotecă: pe cotor: «Manus. 39»; în biblioteca Internatului Teologic a avut nr. 2340.

I. *Ale cuviosului părintelui nostru Isaiei Pustnicului, Porunci.*[1]

1. f. 1-2v. Cuvînt întîi = Oratio I, MG, vol. 40, col. 1105-1107.

2. f. 2v-4v. *Acelaşi,* Cuvînt al doilea. Pentru leagea cea după fire = Oratio II, MG, vol. 40, col. 1107-1108.

3. f. 4v-8v. *Acelaşi,* Cuvînt al 3. Pentru aşăzarea[2] începătorilor şi a celor de prin chilii = Oratio III, MG, vol. 40, col. 1108-1112.

4. f. 9-21v. *Acelaşi,* Cuvînt al 4. Pentru ştiinţa celor ce şăd în chilii = Oratio IV, MG, vol. 40, col. 1112-1121.

5. f. 21v-28v. *Acelaşi,* Cuvînt al cincilea. Pentru porunci credincioase şi pentru zidirea celor ce vor a lăcui cu pace unii cu alţii înpreună = Oratio V, MG, vol. 40, col. 1121-1125.

6. f. 28v-30. *Acelaşi,* Cuvînt al şaselea. Pentru cei ce vor a să linişti întru linişte bună, ca să ia aminte de sineşi... = Oratio VI, MG, vol. 40, col. 1125-1126.

7. f. 30-34v. *Acelaşi,* Cuvînt al şaptelea. Pentru fapte bune = Oratio VII, MG, vol. 40, col. 1126-1129.

---

* Continuare din nr. 9-10, anul XII (1960).

1. Textul grec al acestor «Porunci» ale Sfîntului Isaia Pustnicul n-a găsit încă un editor; le avem numai în o traducere latină din 1574, datorită lui Zinus, reprodusă în MG, vol. 40.

2. Pe margine, de aceeaşi mînă: *sau starea.*

8. f. 34v-40v. *Acelaşi,* Cuvînt al optulea. Adunare de răspunsuri = Oratio VIII, MG, vol. 40, col. 1129-1133.

9. f. 41-42. *Acelaşi,* Cuvînt al noaălea = Oratio IX, MG, vol. 40, col. 1133-1134.

10. f. 42v-43v. *Acelaşi,* Cuvînt al zecelea = Oratio X, MG, vol. 40, col. 1135.

11. f. 43v-44. *Acelaşi,* Cuvî[n]t al u[n]spreze[ce]lea. Pentru grăuntul mustarului = Oratio XI, MG, vol. 40, col. 1135-1136.

12. f. 44-45v. *Acelaşi,* Cuvîntul al 12. Pentru vin = Oratio XII, MG, vol. 40, col. 1136-1137.

13. f. 46-49. *Acelaşi,* Cuvîntul al 13-lea. Pentru cei ce s-au nevoit şi au săvîrşit = Oratio XIII, MG, vol. 40, col. 1137-1139.

14. f. 49-51. *Acelaşi,* Cuvîntul al 14-lea. Fapte ale plîngerii = Oratio XIV, MG, vol. 40, col. 1139-1141.

15. f. 51-53. *Acelaşi,* Cuvîntul al 15-lea. Pentru lepădare = Oratio XV, MG, vol. 40, col. 1141-1142.

16. f. 53-63v. *Acelaşi,* Cuvîntul al 16-lea. Pentru bucuriia ce să face sufletului carele voiaşte a sluji lui Dumnezeu = Oratio XVII, MG, vol. 40, col. 1146-1153.

17. f. 63v-69. *Acelaşi,* Cuvînt 17. Pentru gîndurile lepădării şi ale înstreinării = Oratio XVI, MG, vol. 40, col. 1142-1146.

18. f. 69-72. *Acelaşi,* Cuvînt al 18. Pentru ţinearea minte de rău = Oratio XVIII, MG, vol. 40, col. 1153-1155.

19. f. 72-74. *Acelaşi,* Cuvînt al 19-lea. Pentru patimi = Oratio XIX, MG, vol. 40, col. 1155-1158.

20. f. 74v-85v. *Acelaşi,* Cuvînt al 20. Pentru smerita cugetare = Oratio XX, Oratio XXI, MG, vol. 40, col. 1157-1166.

21. f. 85v-92. *Acelaşi,* Cuvînt al 22. Pentru fapta omului celui nou = Oratio XXII, MG, vol. 40, col. 1166-1170.

22. f. 92-98. *Acelaşi,* Cuvîntul al 23-lea. Pentru săvîrşirea = Oratio XXIII, MG, vol. 40, col. 1170-1174.

23. f.98-98v. *Acelaşi,* Cuvî[n]t al 24-lea. Pentru nepătimire = Oratio XXIV, MG, vol. 40, col. 1174.

24. f. 98v-121. *Acelaşi,* Cuvînt al 25. Cătră avva Petru ucenicul lui = Oratio XXV, MG, vol. 40, col. 1174-1191.

25. f. 121v-126. *Acelaşi,* Cuvînt al 26. Cuvinte care au zis avva Petru, ucenicul lui, că le-au auzit de la dînsul = Oratio XXVI, MG, vol. 40, col. 1191-1194.

26. f. 126v-129v. *Acelaşi,* Cuvînt al 27. La ia aminte de sineţi = Oratio XXVII, MG, vol. 40, col. 1194-1197.

27. f. 129v-132. *Acelaşi,* Cuvînt al 28. Al acestuiaşi pentru ramurile răutăţii = Oratio XXVIII, MG, vol. 40, col. 1197-1199.

28. f. 132v-139. Ale acestuiaş plîngeri. Cuvînt al 29 = Oratio XXIX, MG, vol. 40, col. 1199-1206.

II. f.139v-141. *Sf. Vasile cel Mare,* Învăţătură.

Inc. Acum mulţi din oameni de poruncile Mîntuitoriului arătat.

Sf. Aceaia ce iaste altora spre folos, căruia nu iase vicleşug din gura lui.

f. 141v-142. Scara cărții cuviosului părintelui nostru Isaiei pustnicului.

f. 142v-143, 144. Albe.

f. 143v, 144v. Însemnări.

Însemnări posterioare:

f. 1, cu creionul: *Această carte este a sfintei M[ănăstiri] Căld[ărușani].*

f. 94. Este lăsat un loc gol cam de două rînduri, iar pe margine copistul a scris: *Lipsește izvodul.*

f. 142. *Pomeniți-mă, sfinților părinți, dinpreună cu părintele Isaia Pustnicul, pre mine păcătosul Gherasie monah.*

f. 143v. Printre alte texte din Scriptură, următoarea însemnare:

Și s-au zidit acest sfînt lăcași la leat de la Hristos 1638, iar de la zidirea lumii șapte mii o sută patruzeci și șapte de Io Matei Basarab v[oe]v[od] cu mila lui Dumnezeu Domn a toată țara rumînească. [3]

f. 144v. *Am cetit aciastă sfîntă carte foarte folositoare de suflet a sfîntului Isaiia Pusneculuí, cu ale căruia rugăciuni dea Dumnezeu și mie nevrednicului a urma din parte celor scrise într-însa. Și fie mila Domnului cu toți, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin. Leat 1847 Dechemvrie. Sh[imonah] Ev[sevie].* [4]

II 177 28

CARTEA A DOUA A LUI PAVEL EVERGHETINOS

Sec. XIX (1801-1802); hîrtie; 396 foi; 23×17; scriere cursivă, de caligraf, cu cerneală neagră; inițialele, titlurile și colontitlurile cu cerneală roșie; frontispicii și inițiale ornamentale; 20 rînduri pe pagină. Un singur condei. Coredtat de prima mînă. Legătură veche în piele. Provenit de la Mînăstirea Căldărușani. Numere vechi de bibliotecă: pe cotor: «Manus. 63»; în Biblioteca Internatului Teologic a avut nr. 2337

f. 1. Însemnări.

f. 1v-2v. Albe.

1. f. 3-8v. Pinax a cărții 2 a lui Everghetinos.

f. 9. *Începutul al cărții a doa a lui Everghetinos.* [5]

---

3. Este vorba negreșit de anul zidirii bisericii Sfîntului Dumitru Izvorîtorul de Mir de la Mînăstirea Căldărușani.

4. Scrisul ne arată că tot acest Evsevie a scris și însemnările de pe f. 143v.

5. Un studiu remarcabil despre Pavel Everghetinos și opera lui a publicat F. Gheorghe *(Un dascăl ecumenic uitat: Cuviosul Pavel Everghetinul. Ctitoria și scrierile sale»*, în *Mitropolia Olteniei*, 1956, VIII, pp. 456-481. Autorul studiului, spre deosebire de teologii apuseni, care au tratat același subiect, interiorizînd opera lui Everghetinos, intuiește gîndurile directoare ale acestei culegeri de pilde și graiuri. De aceea interpretarea sa pune într-o lumină nouă strădaniile cărturărești ale acestui scriitor bizantin, transmițător de valori spirituale ale primului mileniu creștin, citit cu nesaț și în secolul al XIX-lea.

2. f. 9-31. Pricina 1. Că cei ce să prostesc pre sineș cinstiți sînt la Dumnezeu = Συναγωγὴ τῶν θεοφόγγων ῥημάτων καὶ διδασκαλιῶν τῶν θεοφόρων καὶ ἁγίων πατέρων, ἃ ὁ πάσης γραφῆς θεοπνεύστου σηναθροισθεῖσα.... παρὰ Παύλου τοῦ ὁσιωτάτου μοναχοῦ καὶ κτήτορος μονῆς τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου τῆς Εὐεργέτιδος καὶ Εὐεργετινοῦ ἐπικαλουμένου..... Veneția, 1783, p. 305-320.

3. f. 31-56. Pricina 2. Că defăimarea pre smerenie, iar cinstea pre mîndrie le pricinuiaște. Pentru aceaia și smeriții cugetători defăimați fiind să bucură, iar cinstiți fiind să mîhnesc = *Op. cit.*, p. 320-336.

4. f. 56-67. Pricina 3. Că nu să cuvine cineva fără lucru a fi, ci și trupească a lucra; și cum că deșărtăciunea pricină a multe răutăți iaste = *Op. cit.*, p. 337-344.

5. f. 67-70v. Pricina 4. Cu care scopos să cuvine a lucra călugărul și spre cîte și care lucruri a unelti = *Op. cit.*, p. 345-347.

6. f. 71-72v. Pricina 5. Care să cuvine a păzi frații lucrînd unii cu alții = *Op. cit.*, p. 347-348.

7. f. 72v-80v. Pricina 6. Că în obște nu să cuvine cineva al său ceva a avea. Iar celui ce are prea grea muncă asupră i să atîrnă = *Op. cit.*, p. 349-354.

8. f. 80v-88. Pricina a șaptea. Că cela ce dă sau vinde ceva din lucrurile ceale folositoare Mînăstirii, sau pre ascuns ia, mult greșaște la Dumnezeu și mai mult să va munci. Pentru aceaia să cuvine de dînsele ca de ceale ce sînt afierosite lui Dumnezeu foarte a purta grijă și nici de ceale prea mici a nu ne băga de seamă. Și cum că întru toate, lenevirea iaste vătămătoare = *Op. cit.*, p. 354-358.

9. f. 88-94. Pricina 8. Cu ce fealiu de așăzămînt să cade a sluji sau a să sluji și ce dobîndă iaste din slujire = *Op. cit.*, p. 359-363.

10. f. 94-96v. Pricina a noa. Cînd și la care lucruri slujba să cuvine a să cinsti mai întîiu decît rugăciunea = *Op. cit.*, p. 363-364.

11. f. 96v-105. Pricina a zeacea. Că trebue cu osîrdie la rugăciune a ne scula și cu răbdare a stărui la dînsa; și de unde și pentru ce din început s-au rînduit rugăciunile ceale la hotărîte ceasuri și cum că nu să cuvine de aceastea a ne lenevi = *Op. cit.*, p. 365-370.

12. f. 105-114. Pricina 11. Pentru cîntare și rugăciune și buna rînduială întru dînsele = *Op. cit.*, p. 371-377.

13. f. 114-117v. Pricina 12. Că să cuvine pre cei ce grăesc îndeșărt la dumnezăeștile slujbe a-i canonisi și de nu să vor îndrepta a-i împinge din besearică cu asprime = *Op. cit.*, p. 377-380.

14. f. 118-127. Pricina 13. Că să cuvine în toată vreamea a priveghiia și atîta a dormi cît trupul a să ținea. Și că ceice încep la nevoință trebue și prin izvodiri a obicinui priveghiiarea = *Op. cit.*, p. 380-386.

15. f. 127-128v. Pricina 14. Pentru iubirea de sine = *Op. cit.*, p. 387-388.

16. f. 128v-135. Pricina 15. Care folos iaste din înfrînare și care vătămare din neînfrînare și ce piiardere iaste din nemăsurarea vinului = *Op. cit.*, p. 388-392.

17. f. 135-139. Pricina 16. Cum părinții postul l-au iubit și l-au săvîrșit și pînă unde și întru acesta cu dinadinsirea o unelțea = *Op. cit.*, p. 393-396.

18. f. 139v-147. Pricina 17. Fealiuri de fapte ale părinți sfinți, desteptînd spre răbdare pre a noastră neputință și cu covîrșire învățîndu-ne pre noi smerenie = *Op. cit.*, p. 396-401.

19. f. 147-158. Pricina 18. Cum să cuvine a purta grijă de trup și carea iaste nevoința cea cu socoteală și înfrînarea = *Op. cit.*, p. 401-408.

20. f. 158-160. Pricina 19. Cum să cuvine iubitoriului de Dumnezeu a prăznui. Și carea iaste și în praznice hrana părinților = *Op. cit.*, p. 409-410.

21. f. 160v-161v. Pricina 20. Că mare rău iaste mîncarea într-ascuns; pentru aceaia poate și numai singură a piiarde pre monah = *Op. cit.*, p. 411-412.

22. f. 161v-164v. Pricina 21. Că să cuvine călugărului odată a mînca în zi și aciasta după al noaolea cias, cătră seară, de poartă grija de cu dinadinsire, pre carea toți părinții o au păzit și nu numai în liniște, ci și în viețile de obște cei mai mulți = *Op. cit.*, p. 412-414.

23. f. 165-170. Pricina 22. Că nu să cuvine pentru îndulcire, ci dupre trebuință a mînca; și cum că cel ce nu dupre îndulcire mănîncă, măcar dulci bucatele de vor fi, nimic nu să păgubeaște = *Op. cit.*, p. 415-418.

24. f. 170-176. Pricina 23. Cum să cade și cu ce scopos monahul la masă a șădea și de ceale puse înnainte a să atinge. Și ce să cuvine a păzi la masă = *Op. cit.*, p. 419-423.

25. f. 176-179v. Pricina 24. Pentru mîncare și băutură și cînd și cum și de care să cade a nu ne înpărtăși sau a ne depărta = *Op. cit.*, p. 423-425.

26. f. 179v-191v. Pricina 25. Care iaste deosebirea războiului curviei și cum să cade înprotiva lui a ne nevoi = *Op. cit.*, p. 426-434.

27. f. 191v-201. Pricina 26. Că desăvîrșit războiul curviei nu iaste cu putință într-alt fealiu a să izbăvi fără decît din ajutoriul lui Dumnezeu, care ajutoriu urmează nevoitorilor. Și carea iaste cea desăvîrșit curățenie = *Op. cit.*, p. 434-440.

28. f. 201-202v. Pricina 27. Carea iaste cinstea curățeniei și carea iaste necinstea curviei și sfîrșiturile a fieștе căriia și răsplătirile și acum și în cel viitoriu veac = *Op. cit.*, p. 441-442.

29. f. 202v-224. Pricina 28. Că și gînduri urîte a priimi și nû îndată a le înpinge. Așijderea și cu iscodire a să uita și urîte a grăi sau a auzi supt pedeapsă iaste. Iar alcătuirea de o potrivă cu fapta să munceaște. Și că prin multe fealiuri de fealiuri de meșteșuguri Duhul curviei năvăleaște. Pentru aceaia să și cuvine a luoa aminte deapururea = *Op. cit.*, p. 442-456.

30. f. 224v-244. Pricina 29. Că trebue de vorbirile mueriior a ne abate și de cealelalte ce zîdăresc patimile = *Op. cit.*, p. 456-470.

31. f. 244-245. Pricina 30. Că nu să cuvine nicidecum... = *Op. cit.*, p. 470-471.

32. f. 245-247. Pricina 31. Că din fealiuri de pricini visarea să face = *Op. cit.*, p. 471-472.

33. f. 247-270v. Pricina 32. Că prea mare iaste lucrarea plînsului și în cîte fealiuri iaste plînsul și care iaste deosebirea lacrămilor = *Op. cit.*, p. 473-488.

34. f. 270v-275. Pricina 33. Că la sfîrșitul vieții mai cumplit să pun dracii asupra omului; pentru aceaia foarte să cuvine a luoa aminte = *Op. cit.*, p. 489-491.

35. f. 275-278. Pricina 34. Că nimic așa nu este cu nepotrivire credinciosului ca îndrăzneala și rîsul întru carea și pentru evlavie și care sînt ale aceștiia deosebirile = *Op. cit.*, p. 492-494.

36. f. 278-289v. Pricina 35. Că nu să cuvine nicidecum a să mîniia cineva pre om sau a striga. Și care iaste nașterea mîniei și carea iaste tămăduirea = *Op. cit.*, p. 494-502.

37. f. 290-292. Pricina 36. Că cei ce doresc desăvîrșire și cît de puțin a să turbura cu inima, cătră cel ce-l nedreptățește sau îl ocărește, nu nevinovat să arată = *Op. cit.*, p. 502-503.

38. f. 292v-309. Pricina 37. Că să cuvine a fi fratele îndelung răbdătoriu cătră cei ce-i greșăsc lui și pre cei ce-l nedreptățesc a nu-i dosădi = *Op. cit.*, p. 504-514.

39. f. 309-322v. Pricina 38. Că să cade hristianul nu numai celor ce nedreptățesc a nu izbîndi, ci cu îndelungă răbdare nedreptățirea a o suferi și cu nerăutatea a-i rușina pre dînșii = *Op. cit.*, p. 515-523.

40. f. 322v-327. Pricina 39. Că cei ce cu mulțămită rabdă strîmbătatea și nu-și izbîndesc loruși, Dumnezeu izbînditoriu să face. Și de multe ori cu mai mari le răsplătește decît ceale ce s-au nedreptățit = *Op. cit.*, p. 524-527.

41. f. 327-341v. Pricina 40. Că să cade și pre vrăjmași a-i iubi... = *Op. cit.*, p. 527-535.

42. f. 341v-343. Pricina 41. Că nu să cuvine pre vreun om a urî = *Op. cit.*, p. 536-537.

43. f. 343v-350v. Pricina 42. Că pierzătoare iaste pomenirea de rău și nu numai pre toată lucrarea cea duhovnicească o netrebnicește ci și pre milostivirea lui Dumnezeu o întoarce înnapoi; și cum trebue a sta înprotiva ei = *Op. cit.*, p. 538-542.

44. f. 351-353. Pricina 43. Că nu să cuvine a blestema pre cineva = *Op. cit.*, p. 543-544.

45. f. 353v-355. Pricina 44. Că nu să cade numai a nu ocărî pre cineva, și pre cei ce ne ocărăsc a-i binecuvînta și așa pre mîniia lor a o potoli = *Op. cit.*, p. 545-546.

46. f. 355-357v. Pricina 45. Că nu să cade a minți, ci adevărul a grăi = *Op. cit.*, p. 546-548.

47. f. 358-367v. Pricina 46. Că mare iaste păcatul năpăstuirii și spre slava celor năpăstuiți de vor răbda cu mulțămită, de multe ori și aiclea asupra năpăstuitorilor vine de la Dumnezeu pedeapsă = *Op. cit.*, p. 549-555.

48. f. 368-376. Pricina 47. Pentru cuvînt și tăceare. Și cum și cînd să cade pre aceastea a le unelti. Și că îndeșert a cuvînta nu iaste fără de vină = *Op. cit.*, p. 556-561.

49. f. 376-380. Pricina 48. Că și prost a să jura păcat iaste; iar jurămîntul strîmb netrecută muncă are; și cum că jurămîntul cel ce să face din obrăznicie spre lepădarea poruncii lui Dumnezeu trebue a-l dezlega și a să pocăi pentru dînsul = *Op. cit.*, p. 562-564.

50. f. 380-387. Pricina 49. Că să cade nu numai a nu cleveti, ci nici pre cel ce cleveteaşte a nu-l îngădui, nici a şopti, nici a cîrti = *Op. cit.*, p. 565-569.

51. f. 387-394v. Pricina 50. Cum că trebue fraţii lăcuind înpreună a să îndrepta unul pre altul, greşind întru cevaş; şi cînd şi în care greşale să cuvine a tăcea; şi iară cînd şi în care a grăi şi a nu ascunde = *Op. cit.*, p. 570-574.

f. 394v. Sfîrşit al cărţii a doao a lui Everghetinos.

f. 395-396v. Insemnări.

Insemnări de la prima mînă:

f. 8v. *1801, Iul[ie] 13.*

f. 139. *1802, Deche[mvrie] 30.*

f. 394v. *1802, Sep[temvrie] 7.*

Insemnări posterioare.

f. 1. *Aciastă carte este a Călduruşanilor şi este foarte bună şi de folos numai să o cetiţi [cu] luare aminte şi cele ce citiţi să le şi faceţi.*

Altă mînă: *Aciastă carte este de la cămar[ă].*

Altă mînă: *Aciastă sfîntă carte au fost dată la fratele Petru Băinu, 1841 fevruarie 8. Petru Băinu.*

f. 3, pe marginea de jos a foii: *De opste a sf[intei] m[ănăstiri] Căld[ăruşani].*

Altă mînă, pe marginea din dreapta: *Am primit de la Chir Dumitru.*

f. 396. *Matei Voevod, Elena Doamna, Filaret arhiereul, Gheorghi, Dosotei, Dorotei, Dani[i]l arhimandriţi.*[6]

f. 396v. *Costache Gheorghiu din postăvărie am citit aciastă sfîntă carte, întru care am aflat lucru[ri] foarte folositoare de suflet. 1844, Fevr[u]arie în 23.*

29 II 167

CARTEA TREIA A LUI PAVEL EVERGHETINOS

Sec. XIX (1800?); hîrtie; 419 foi (pe foaia 153v copistul scrie numai două rînduri şi trece, în continuare, pe foaia 154); 23×17; scriere cursivă, de caligraf, cu cerneală neagră; iniţialele, titlurile şi colontitlurile cu cerneală roşie; frontispicii şi iniţiale ornamentale; 20 rînduri pe pagină. Două condeie, din care unul al lui *Nicodim.* Corectat de prima mînă. Legătură veche în piele. Provenit de la Mînăstirea Căldăruşani. Numere vechi de bibliotecă: pe cotor: 139; în Biblioteca Internatului Teologic a avut nr. 2299.

f. 1. *Începutul a cărţii a treia a lui Everghetinos.*

1. f. 1-10v. Pricina 1. Că nu trebuie din prepusuri a osîndi sau cumvaşi a crede prepusurilor = Συναγωγὴ τῶν θεόφθόγγων ῥημάτων καὶ διδασκαλιῶν τῶν θεοφόρων καὶ ἁγίων πατέρων, ἀπὸ πάσης γραφῆς θεοπνεύστου συναθροισθεῖσας.... παρὰ Παύλου τοῦ ὁσιωτάτου μοναχοῦ καὶ κτήτορος μονῆς τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου τῆς Εὐεργέτιδος καὶ Εὐεργετινοῦ ἐπικαλουμένου.... Veneţia, 1783, p. 575-581.

6. Un pomelnic al ctitorilor şi stareţilor Mînăstirii Căldăruşani.

2. f. 10v-42v. Pricina 2. Că nici pre cel ce la arătare păcătuieşte trebue a-l osîndi, nici a defăima pre cineva, ci a lua aminte de sine şi a nu iscodi cele streine; că cel ce ia aminte la ale sale răotăţi, pre aproapele a-l osîndi nu poate = *Op. cit.*, p. 581-599.

3. f. 43-48v. Pricina 3. Că nu trebue pre cineva întru ceale ce nu sînt dupre poruncă a-l sminti. Şi ce poate numele sminteali. Şi cum că nu să cuvine a ne sminti, iară pre cei ce să smintesc a-i tămădui = *Op. cit.*, p. 600-603.

4. f. 48v-52. Pricina 4. Că să cade creştinul a-şi robi toată înţeleagerea întru Hristos, că cei duhovniceşti şi dintru însăşi cugetările ceale mireneşti sau şi din lucruri reale întru cugetări bune să povăţuesc = *Op. cit.*, p. 603-605.

5. f. 52-54v. Pricina 5. Pentru vicleşug şi răutate, pentru prostime şi nerăutate de unde să nasc şi ce folos şi vătămare iaste dintr-însele şi pentru pizmă = *Op. cit.*, p. 605-606.

6. f. 54v-57. Pricina 6. Că cei ce defaimă şi iau în batjo[co]ră pre bărbaţii cei proşti[7] şi carii pre sineş să smeresc, prea mult greşesc = *Op. cit.*, p. 607-608.

7. f. 57-60v. Pricina 7. Că să cade credinciosul ceale ce le face cu ştiinţă bună a le face şi nu cu rea; că Dumnezeu pre fapta fieşte căruia nu precum să veade, ci dupre scoposul al celui ce face o judecă = *Op. cit.*, p. 609-610.

8. f. 60v-62. Pricina 8. Că mare bunătate ni s-au dat noaă de la Dumnezeu ştiinţa şi mult ajută celuia ce o ascultă pre aciasta = *Op. cit.*, p. 611-612.

9. f. 62v-78. Pricina 9. Că trebue a luoa aminte deapururea şi de pretutindinea a ne păzi pre înşine, că vrăjmaşul de pretutindinea şi prin toate năvăleaşte = *Op. cit.*, p. 613-621.

10. f. 78-81. Pricina 10. Că să cade a ne cerceta pre înşine şi pre greşale a le îndrepta, iară pre ceale bune a le creaşte = *Op. cit.*, p. 621-623.

11. f. 81v-95. Pricina 11. Că nu fără de primejdie iaste credinciosului călcarea a unii porunci, ca unul ce au luat puteare a le lucra pre toate şi mai vîrtos cerîndu-i-să; şi că puţină răutate vatămă prea mult = *Op. cit.*, p. 623-630.

12. f. 95-97v. Pricina 12. Că acelor ce au priimit dumnezeiasca cunoştinţă şi a călugărilor celor cucearnici greşalele şi ceale mici cu mari munci să cercetează = *Op. cit.*, p. 631-632.

13. f. 98-117v. Pricina 13. Că să cade bărbăteaşte a sta înprotiva întristării ceii dela draci şi a trîndăviei şi pentru răbdare = *Op. cit.*, p. 633-644.

14. f. 117v-127. Pricina 14. Că să cade nevoitoriul şi bolnav fiind cu trupul nu cu totul... ci întru Dumnezeu, cu a Căruia í[co]nomie şi boalele să fac = *Op. cit.*, p. 645-650.

15. f. 127v-133v. Pricina 15. Cum şi cînd şi care doftorii să cuvine a unelti... = *Op. cit.*, p. 651-654.

---

7. Pe margine: *neprefăcuţi*.

16. f. 133v-141. Pricina 16. Că nu să cuvine monahul fără de mare nevoie a să scălda sau cumvaşi a să goli = *Op. cit.*, p. 655-659.

17. f. 141-143. Pricina 17. Că nu iaste ceva nehotărît la Dumnezeu şi toate cele ce să fac şi însuşi morţile ceale de năprasnă cu mai înnainte cunoştinţa Lui Dumnezeu sînt hotărîte = *Op. cit.*, p. 660-661.

18. f. 143-152v. Pricina 18. Pentru răbdarea cea în boale şi folosul dintr-însele şi cum că la unii din cei înbunătăţiţi iconomiceşti pedeapse de la Dumnezeu li să aduc spre desăvîrşită curăţenie = *Op. cit.*, p. 662-667.

19. f. 153-159. Pricina a 19. Că de multe ori şi dreptii cu folos [8]... = *Op. cit.*, p. 668-671.

20. f. 159-165. Pricina 20. Că nu să cade a să minuna cînd ceva primejduincios se întîmplă bărbaţilor celor drepţi = *Op. cit.*, p. 672-675.

21. f. 165-177v. Pricina 21. Că să cuvine credincio[su]l, măcar să va lipsi vreodată cu folos şi de ceale de nevoe, a nu să înputina îndatăşi, ci a mulţămi şi a aştepta pre Domnul şi fără de îndoială a nădăjdui cum că bunul Dumnezeu negreşit va purta grijă de dînsul ; şi cum că ruşine iaste pustnicului, slugă fiind lui Dumnezeu, a să apropiia la mireani şi a ceare ceale de trebuinţă, măcar să înghesuiaşte cu lipsa = *Op. cit.*, p. 676-683.

22. f. 177v-180. Pricina 22. Cine iaste carele cu nebunie nădăjduiaşte întru Hristos = *Op. cit.*, p. 684-685.

23. f. 180-182v. Pricina 23. Că nici pre cea mai mică poruncă nu să cade a o vinde pentru oareş care trebuinţă trupească, măcar silitoare va fi ; sau pentru frica omenească = *Op. cit.*, p. 686-687.

24. f. 182v-186. Pricina 24. Că să cade credinciosului măcar şi în turburări vreodată va cădea a nu să preface înpreună cu lucrurile ceale dinafară, ci cătră Dumnezeu a privi şi plăcearea Acelui a o face = *Op. cit.*, p. 688-689.

25. f. 186-189. Pricina 25. Că să cade cel [ce] caută a plăcea lui Dumnezeu, necinstirile şi cinstele de la oameni întru nimic a le socoti = *Op. cit.*, p. 690-692.

26. f. 189-202v. Pricina 26. Că să cuvine întru ascuns pre fapta bună a o metahirisi şi a nu o vădi sau a să lăli ; şi pentru mărirea deşartă şi plăcearea omenească ; şi de unde să naşte mărirea deşartă şi lucrează şi cum să ucide = *Op. cit.*, p. 692-700.

27. f. 202v-208. Pricina 27. Că nu să cade a căuta preteşugurile celor mari din lume = *Op. cit.*, p. 701-704.

28. f. 208-213v. Pricina 28. Că nu să cuvine din plăcearea de sineş a face mai pre sus de ceialalţi fraţi ce sînt înpreună în mînăstire = *Op. cit.*, p. 704-707.

29. f. 214-230. Pricina 29. Că şi singură mîndriia poate a pierde pre creştin şi cum cei ce să îngîmfează pentru îndreptări, părăsiţi fiind de la dar cad = *Op. cit.*, p. 708-717.

30. f. 230-237v. Pricina 30. De unde să naşte hula şi cum să tămăduiaşte = *Op. cit.*, p. 718-722.

---

8. Pe margine: *de la Dumnezeu să slobod.*

31. f. 237v-252. Pricina 31. Că prea mare între faptele bune iaste dreapta socoteală ; şi să cuvine credinciosul cu dînsa a face cele ce face. Că ceale ce face fără de socoteală şi fără de scopos, măcar bune ar fi nimic nu folosesc, iar uneori şi vatămă = *Op. cit.*, p. 723-731.

32. f. 252-256v. Pricina 32. Că fără de ajutoriul cel de sus, nici izbăvire de răutate, nici dobîndire de faptă bună să face celui ce să nevoieşte ; şi cum că punerea de fii nu din lucruri, ci din dar să face = *Op. cit.*, p. 731-733.

33. f. 257-276v. Pricina 33. Ce iaste pricina ispitelor şi ce iaste folosul dintru aceastea şi carea iaste deosebirea = *Op. cit.*, p. 734-745.

34. f. 277-288. Pricina 34. Cum să cade a sta înprotiva ispitelor şi că nu să cade a să arunca pre sineş într-însele. Şi cînd şi întru care să cuvine a fugi sau a priimi ispita = *Op. cit.*, p. 745-751.

35. f. 288-299v. Pricina 35. Că nu iaste bine a alerga spre a face minuni, ci a să dezbate de aciasta prin smerenie ; şi nu să cade nici de alte daruri a dori sau a ceare. Iar de să va şi învrednici, să nu cugete înnalt, ci să se păzească prin smerenie. Şi că decît cei ce face seamne nimic nu sînt mai de jos cei ce arată vieţuire dumnezeiască. Şi că decît a face minuni sînt alte daruri şi mai mari dintru carii să cunosc cei duhovniceşti = *Op. cit.*, p. 752-758.

36. f. 299v-312. Pricina 36. Că mai mare decît toate faptele ceale bune iaste dragostea şi că cel ce iubeaşte după Dumnezeu pre folosul aproapelui său sau odihna, întru toate mai întîiu decît pre sineşi îl cinsteaşte = *Op. cit.*, p. 759-766.

37. f. 312-319v. Pricina 37. Că să cade pentru aproapele şi sufletul a-l pune = *Op. cit.*, p. 766-770.

33. f. 257-276v. Pricina 33. Ce iaste pricina ispitelor şi ce iaste folosmerenie şi sîrguiaşte a nu întrista, ci în tot feal[ul a] ajuta aproapelui şi pre toate ceale ale lui ca pre ale sale a le ocroti = *Op. cit.*, p. 771-779.

39. f. 333v-338. Pricina 39. Că cel ce are dragoste după Dumnezeu şi neştiind aproapele să sîrguiaşte a-i face bine = *Op. cit.*, p. 779-781.

40. f. 338-345. Pricina 40. Că să cuvine credinciosului cînd cumpără şi cînd vinde sau altceva de acest fealiu face a avea pre Dumnezeu înnaintea ochilor şi paguba aproapelui a nu o priimi, măcar acela va zice nu mi să face strîmbătate. Si să cade întru dragoste a păzi neîndrăzneala şi mai vîrtos cei tineri... ca ceale ce sînt pierzătoare = *Op. cit.*, p. 782-786.

41. f. 345-350v. Pricina 41. Că să cuvine a face către cei ce vin şi cum a-i întîmpina pre dînşii şi a vorbi = *Op. cit.*, p. 787-790.

42. f. 350v-357v. Pricina 42. Că întru venirile celor ce vieţuesc după Dumnezeu, mulţi din părinţi, pentru odihna celor ce venim, slăbim puţin din post, nimic dintru aciasta vătămîndu-să pentru nepătimirea ; iar unii dintr-înşii şi pentru acea puţină răsuflare, pre eiş să chinuia mai pre urmă. Şi că cel ce păzeaşte întru veniri şi mîngîeri pre a sa postire nedezlegată sau dezleagă însă puţin, lăudat iaste la cei ce bine judecă. Şi că nu să cade a să pleca întru mîngîeri celor ce silesc preste măsură = *Op. cit.*, p. 791-795.

43. f. 357v-362. Pricina 43. Că nu să cuvine celor ce vin la obşte, măcar călugări de vor fi, a le da voe să vorbească cu fraţii fără opreală

sau a lăcui înpreună. Încă şi fraţii ce să cuvine a păzi cătră cei ce vin = *Op. cit.*, p. 796-798.

44. f. 362-364v. Pricina 44. Că nu să cuvine cu bărbaţii cei nebăgători de seamă a mînca înpreună. Şi că de ceice întreabă şi nu fac după întîia şi a doao vorbă a ne dezbate trebue = *Op. cit.*, p. 799-800.

45. f. 364v-369v. Pricina 45. Încă şi însuş celor ce vin, care iaste cea cuviincioasă petreacere în streinătate. Şi cum să cade a călători sau şi înpreună a călători cu fraţii = *Op. cit.*, p. 801-803.

46. f. 369v-388. Pricina 46. Că să cuvine tot cel ce să apropie la noi pentru a căştiga milă, a nu-l întoarce deşert, ci ca pre un trimis de la Dumnezeu să-l priimim cu blîndeaţe şi să-i dăm din ceale ce avem. Măcar el obrăzniceaşte, să fim fără de răutate şi să nu ne mîniem, dupre asemănarea lui Dumnezeu. Şi că Dumnezeu pre cei milostovi de multe ori mult le răsplăteaşte. Şi cum trebue şi înpărţirea în chinovie şi de la cine să se facă = *Op. cit.*, p. 804-817.

47. f. 388-401. Pricina 47. Că nu să cuvine călugărul cu pricina milosteniei a avea bani sau a priimi ceale date. Şi carea iaste milosteniia cea cuvi[i]ncioasă călugărului = *Op. cit.*, p. 817-824.

48. f. 401-407v. Pricina 48. Că de multe ori unii întru sărăcie fiind dupre puteare miluind, apoi îndestulîndu-să de bani, cu iubirea de argint biruindu-să şi milosteniia carea avea o au pierdut = *Op. cit.*, p. 825-828.

49. f. 407v-415. Pricina 49. Că nu să cade monahul fără de socoteală de la tot omul a lua, nici preste trebuinţă, şi că datoriu iaste cel ce ia pentru cei ce dau a să osteni = *Op.cit.*, p. 829-833.

50. f. 415-419. Pricina 50. Că să cade de ceale ce nu ne folosesc noao sau sînt streine, ca de nişte pierzătoare a ne depărta = *Op. cit.*, p. 833-835.

f. 419v. Albă.

Insemnări de la prima mînă:

f. 1, în înfloriturile frontispiciului: *Nicodim, 18[00] av[gust] 4 zile.*

f. 43, în iniţiala O: *Fev[ruarie] 21.*

f. 52, în iniţiala M: *Martie 1 zi.*

f. 62v, în iniţiala K: *Martie 5.*

f. 65v, în iniţiala O: *Martie 9:*

f. 152v, la sfîrşitul pricinii 18, numele copistului în criptogramă: ИВПЛѦВѢ : КЪПЪѰѦWS : ВКЦЛІВ.[9]

Insemnări posterioare:

Pe foaia de Vorsatz: *Bine iaste cine au scris. Cu multă plecăciune mă închin Dumitale chir cutare să aduci o cazetă de la mănăstirea Neamţului.*

f. 1, pe marginea de jos a foii: *De opste a sf[intei] m[ănăstiri] Căld[ărușani].*

9. In ms următor pe care-l descrim, nr. 32, în josul foii 146v, scris de aceeaşi mînă ca şi manuscrisul acesta, acelaşi nume în criptogramă; o mînă posterioară, tot cu litere chirilice, tălmăceşte această criptogramă astfel: *Nicodim păcătosul.*

30

Π 119

MISCELENEU

Sec. XIX (1813); hîrtie; 180 foi; format din două corpuri: primul corp, f. 1-146; al doilea, f. 147-180; manuscrisul a rămas neterminat; textul se întrerupe la mijlocul foii 180; 23×17; scriere cursivă cu cerneală neagră; în corpul întîi, inițialele, titlurile și colontitlurile cu cerneală roșie; în corpul al doilea (f. 170-80), inițialele și titlurile, cu cerneală roșie; 20-21 rînduri pe pagină. Mai multe condeie, din care unul al lui *Nicodim*. Corectat de prima mînă. Legătură veche în piele. Provenit de la Mînăstirea Căldărușani. Numere vechi de bibliotecă: pe cotor: «Manus. 90»; în Biblioteca Internatului Teologic a avut nr. 2289.

I. *Din cartea a treia a lui Pavel Everghetinos.*

1. f. 1-33v. Pricina 2. Că nici pre cel ce la arătare păcătuiaște trebue a-l osîndi, nici a defăima pre cineva, ci a luoa aminte de sineși și a nu iscodi ceale streine. Că cel ce ia aminte la ale sale răutăți pre aproapele a-l osîndi nu poate = Συναγωγὴ τῶν θεοφθόγγων ῥημάτων καὶ διδασκαλιῶν τῶν θεοφόρων καὶ ἁγίων πατέρων ἀπὸ πάσης γραφῆς θεοπνεύστου συναθροισθεῖσα.... παρὰ Παύλου τοῦ ὁσιωτάτου μοναχοῦ καὶ κτήτορος μονῆς τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου τῆς Εὐεργέτιδος καὶ Εὐεργετινοῦ ἐπικαλουμένου, Veneția, 1783, p. 581-599.

2. f. 33-39v. Pricina 3. Că nu trebue pre cineva întru ceale ce nu sînt după poruncă a-l sminti. Și ce poate numele smintealii și cum că nu să cuvine a ne sminti. Iar pre cei ce să smintescu a-i tămădui = *Op. cit.*, p. 600-603.

3. f. 39v-43. Că să cade creștinul a-și robi toată înțeleagerea întru Hristos, că cei duhovnicești și dintru însuși cugetările ceale mirenești sau și din lucruri reale întru cugetări bune să povățuesc = *Op. cit.*, p. 603-605.

4. f. 43-45. Pentru vicleșug și răutate, pentru prostime și nerăutate și de unde să nasc, iaste dintr-însele și pentru pizmă = *Op. cit.*, p. 605-606.

5. f. 45-47v. Pricina 6. Că cei ce defaimă și ia în batjoc[u]ră pre bărbații cei proști și cari pre sineși să smeresc prea mult greșesc = *Op. cit.*, p. 607-608.

6. f. 47v-50v. Pricina 7. Că să cade credinciosul ceale ce le face cu știință bună a le face și nu cu rea; că Dumnezeu pre fapta fiește căruia nu precum să veade, ci dupre scopos al celui ce o face o judecă = *Op. cit.*, p. 609-610.

7. f. 50v-52v. Pricina 8. Că mare bunătate ni s-au dat noao de la Dumnezeu ști[i]nții și mult ajută celuia ce o ascultă pre aciasta = *Op. cit.*, p. 611-612.

8. f. 52v-68v. Pricina 9. Că trebue a lua aminte deapururea și de pretutindenea a ne păzi pre înșine... = *Op. cit.*, p. 613-621.

9. f. 68v-72v. Pricina 10. Că să cade a ne cerceta pre înșine și pre greșale a le îndrepta iar pre ceale bune a le crește = *Op. cit.*, p. 621-623.

10. f. 72v-86. Pricina 11. Că de nu fără de primejdie iaste credinciosului și călcarea a uni[i] porunci, ca cel ce au luoat puteare a le lucra pre toate și mai vîrtos certîndu-să; și că puțintică răutate vatămă pre[a] mult = *Op. cit.*, p. 623-630.

11. f. 86-88v. Pricina 12. Că a celor ce au primit dumnezeiasca cunoştinţă şi a călugărilor celor cucernici greşalele şi ceale mici cu mari munci să cercetează = *Op. cit.*, p. 631-632.

12. f. 88v-109v. Pricina 13. Că să cade bărbăteaşte a sta înprotiva întristării cei de la draci şi a trîndăviei şi pentru răbdare = *Op. cit.*, p. 633-634.

13. f. 110-120v. Pricina 14. Că să cade nevoitoriul şi bolnav fiind cu trupul nu cu totul... ci întru Dumnezeu cu a căruia iconomie şi boalele să fac = *Op. cit.*, p. 645-650.

14. f. 120v-126v. Pricina 15. Cum şi cînd şi care doftorii să cuvine a unelti şi că nu să cade monahul pentru tămăduire trupească din mănăstire călătoriu a să face, ci şi bolnăvindu-să într-însa a răbda, îndestulîndu-să cu căutările fraţilor = *Op. cit.*, p. 651-654.

15. f. 126v-134v. Pricina 16. Că nu să cuvine monahul fără de mare nevoe a să scălda sau cumvaşi a să goli = *Op. cit.*, p. 655-659.

16. f. 134v-136v. Pricina 17. Că nu iaste ceva nehotărît la Dumnezeu şi toate ceale ce să fac şi însuşi morţile ceale de năprasnă, că mai nainte cunoştinţa lui Dumnezeu sînt hotărîte = *Op. cit.*, p. 660-661.

17. f. 136v-146v. Pricina 18. Pentru răbdarea cea în boale şi folosul dintr-însăle şi cum că la unii din cei înbunătăţiţi iconomeaşte pede[p]sire de la Dumnezeu li să aduc spre desăvîrşita curăţănie = *Op. cit.*, p. 662-667.

II. *[Cuvinte din Prolog]*.

1. f. 147-148. Cuvînt al sfîntului *Ioann Gură de Aur*, Cum să cade a cinsti pe preot = *Întru slava Sfintei şi ceii de o fiinţă şi de viiaţă făcătoarei şi Nedespărţitei Treimi, s-au tipărit acest P r o l o g adecă Adunare în scurt din Viiele sfinţ[ilor] în zilele prea Înnălţatului nostru Domn Grigorie Alexandru Ghica vv cu Blagosloveniia Înnalt prea osfinţitului Arhiepiscopului şi Mitropolitului Moldavei şi Sucevei i cavaler Chiriu Chir Sofronie. Prin osîrdiia prea Cuviosului Arhimandrit şi Stareţ al sfintelor M[ănă]s[tiri] Neamţul i Secul Chir Natanail. Cu cheltuiala sfintei M[ănă]s[tiri] Neamţul, acum întîiaşi dată din nou tipărită întru însăşi a sa Tipografie. Anul 1855*, [Prolog pe lunile Iunie, Iulie şi August], f. 1v-2.

2. f. 148-149. Învăţătură a sfîntului *Ioann Gură de Aur* = *Op. cit.*, f. 6-6v.

3. f. 149v-150. Cuvînt al sfîntului *Vasilie*, Pentru multa aveare = *Op. cit.*, f. 7v.

4. f. 150-151v. Cuvînt de învăţătură cătră mueri ca să fie tăcute = *Op. cit.*, f. 7v-8.

5. f. 151v-152v. Cuvînt al sfîntului *Ioann Gură de Aur* = *Op. cit.*, f. 10-10v.

6. f. 152v-153v. Cuvînt al sfîntului părintelui nostru *Moisi*, Pentru jurămînturi şi blestemuri = *Op. cit.*, f. 10v-11.

7. f. 153v-155. Cuvînt de la *Înţe[le]pciune*, Pentru învăţătura fiilor = *Op. cit.*, f. 11v-12.

8. f. 155-158. Cuvînt al sfîntului *Vasilie*, Pentru moarte = *Op. cit.*, f. 12-13.

9. f. 158-160v. Cuvînt pentru slujbă la carea să stăm în biserică cu frica lui Dumnezeu = *Op. cit.*, f. 16v-17.

10. f. 160v-161v. Cuvînt al sfîntului *Vasilie*, Pentru ca să nu asuprească robii... = *Op. cit.*, f. 17-17v.

11. f. 161v-163v. Cuvînt pentru un părinte Daniil = *Op. cit.*, f. 19-20.

12. f. 164-164v. Învățătură a lui *Grigorie* monahul, Pentru milostenie = *Op. cit.*, f. 20.

13. f. 164v-165v. Cuvînt din Pildele lui Solomon, Pentru învățătura fiilor = *Op. cit.*, f. 22-22v.

14. f. 165v-167. Luna lui Iunie[10] în 9 zile, pomenirea celui dintru sfinți părintelui nostru Chirill arhiepiscopul Alexandriei. Intru aceaiaș zi, cuvînt din Pateric = *Op. cit.*, f. 24-24v.

15. f. 167-168. Luna lui Iunie în 10 zile, pomenirea sfîntului sfințit mucenic Timotei episcopul Prusiei. Intru aceaiași zi, cuvînt de la Iisus Sirah = *Op. cit.*, f. 25v.

16. f. 168-170v. Intru aceaiași zi, cuvînt al sfîntului *Ioann Gură de Aur*, Pentru ca să nu ne jurăm, căci că înfricoșat lucru iaste = *Op. cit.*, f. 25v-26v.

17. f. 170v-173v. Luna lui Iunie în 11 zile, pomenirea sfinților apostoli Vartolomei și Varnava. Intru aceaiași zi, cuvînt din Evanghelia cea de la Luca, Pentru bogatul cel fără de nume și pentru săracul Lazăr = *Op. cit.*, f. 28-29.

18. f. 173v-174v. Intru aceaiași zi, cuvînt al sfîntului *Ioann Gură de Aur*, Pentru aleagerea episcupilor și cum că de multă nelesnire plină iaste episcopiia = *Op. cit.*, f. 29-29v.

19. f. 175-176. Luna lui Iunie în 12 zile, pomenirea cuviosului părintelui nostru Onufrie cel Mare. Intru aceaiași zi, cuvînt al sfîntului *Vasilie*, Pentru viața cea deșartă = *Op. cit.*, f. 30v-31.

20. f. 176-176v. Luna lui Iunie în 13 zile, pomenirea sfintei muceniță Achilina. Intru aceaiași zi, cuvînt al sfintu[lui] proroc *Ierimiia*, Pentru curvari = *Op. cit.*, f. 32v.

21. f. 176v-177v. Intru aceaiași zi, cuvînt din *Pateric*.

Inc. Un frate oarecarele să trimisease la o slujbă de al său părinte și mergind la un loc.

Sf. Și așa au petrecut ne eșind din lăcaș pînă la moartea sa.

22. f. 177v-179. [Din Limonariu. Capitolul 39. Viața monahului din mănăstirea lui Ava Severian. In ce chip s-a întors de la fața unei fete de țară, ca să nu păcătuiască cu ea] = *MG*, vol. 87, III, col. 2889-2892.

22. f. 179v. Luna lui Iunie în 14 zile, pomenirea sfîntului proroc Eliseiu. Intru aceaiași zi, cuvînt din *Limonariu* = *Prolog pe lunile Iulie și August, Mănăstirea Neamțul, 1855*, f. 34.

23. f. 179v-180. Intru aceaiaș zi, cuvînt pentru un neguțătoriu = *Op. cit.*, f. 34-35.

f. 180v. Albă.

---

10. In ms: *Iulie*.

Insemnări de la prima mînă.

f. 1, în iniţiala U: *1813, Iulie 11.*

f. 146v, la sfîrşitul «pricinii», în josul paginii, numele unuia din copişti în criptogramă: нвплѧѣѧ: кънъѱлwѕ *1813, Iunie 24.* Sub criptogramă, o mînă posterioară traduce: *Nicodim păcătosul.*

Insemnări posterioare.

Foaia de Vorsatz de la început, iscălitura lui *Dorotei ierodiaconul* şi *Daniil ierodiaconul.*

f. 1, pe marginea de jos a foii: *De opşte a sf[intei] m[ănăstiri] Căld[ărușani].*

f. 180, o iscălitură cu litere latine: *Monahul Ghelasie Zagorschi 1873, Iulie 9.*

31 Ţi 130

AGAPIE LANDU, Mîntuirea păcătoşilor

Sec. XVIII (1797); hîrtie; 165 foi (între foile 95 şi 96 lipsă o foaie); 23×17; scriere cursivă cu cerneală neagră; colontitulurile şi unele titluri de capitole cu cerneală roşie; între 19 şi 24 rînduri pe pagină; mai multe condeie, dintre care unul al lui Ilie Gheorghiovici călugărul Bucureşteanul. Donat de Arhimăndritul Stelian Barbu de la Sfînta Mitropolie a Ungro-Vlahiei Bibliotecii Facultăţii de Teologie în 1893. Legătură veche în piele. Numere vechi de bibliotecă: pe cotor: No. 571 «script»; 112; în Biblioteca Internatului Teologic a avut nr. 2266.

I. *Amartolon Sotiria, adecă Mintuirea păcătoşilor.*[11]

1. f. 2-3. Insemnare pentru cele ce să află întru aciastă carte sfîntă adică Mîntuirea Păcătoşilor.

f. 3v. Albă.

2. f. 4-6v. Glav. 1 = Βιβλίον ὠραιότατον καλούμενον Ἁμαρτωλῶν σωτηρία, συντεθὲν εἰς κοινὴν τῶν Γραικῶν διάλεκτον παρὰ Ἀγαπίου τοῦ Κρητός ..., Veneţia, 1817, Partea I, Cap. 1, p. 1-3.

3. f. 6v-8. Glav. 2. Pentru păcatul morţii de oşte şi cătă pagubă face păcătoşilor = *Op. cit.*, Partea I, Cap. 2, p. 3-4.

---

11. *Mintuirea Păcătoşilor*, lucrarea principală a lui Agapie Landu sau Agapie Criteanu († înainte de 1664), este concepută în trei părţi; primele două părţi tratează într-o formă populară diferite probleme de morală şi spiritualitate creştină, iar a treia, care a circulat mai ales separat, bucurîndu-se de o largă răspîndire în toată lumea ortodoxă, are ca obiect Minunile Maicii Domnului. Manuscrisul pe care-l descriem cuprinde partea întîia şi partea a doua a lucrării Mîntuirea Păcătoşilor. Versiunea romînească, însă, nu este o traducere fidelă a textului lui Agapie Landu, cum e versiunea din manuscrisul nr. 32 al Bibliotecii noastre, descris mai jos, ci o prelucrare. Autorul acestei prelucrări alcătuieşte un singur tot din cele două prime părţi şi numerotează capitolele în continuare, eliminînd unele (de pildă capitolul 16 din partea întîi) şi inversînd altele; prescurtează şi modifică titlurile capitolelor, prescurtează textul sau elimină pagini întregi dintr-un capitol; uneori partea de la mijloc, alteori sfîrşitul. Sînt şi cazuri cînd amplifică textul, de pildă sfîrşitul capitolului: «Pentru aducerea aminte de moarte». Vrednic de notat este că versiunea aceasta aparţine secolului al XVIII-lea şi s-ar putea să vină prin intermediul unei versiuni slave sau ruse.

4. f. 8-13. Glav. 3. Pentru păcatele cele mai grele = *Op. cit.*, Partea I, Cap. 3, p. 4-8.

5. f. 13-13v. Cap. 4. Pentru păcatele cele mari şi mai uşoare = *Op. cit.*, Partea I, Cap. 4, p. 9.

6. f. 14-16. Cap. 5. Lecuirea dinpreună a tot păcatul = *Op. cit.*, Partea I, Cap. 5, p. 10-12.

7. f. 16-22. Glav. 6. Pentru necurata hulă = *Op. cit.*, Partea I, Cap. 6, p. 12-19.

8. f. 22-26v. Cap. 7. Pentru cea protivitoare de Dumnezeu şi drăcească mândrie = *Op. cit.*, Partea I, Cap. 7, p. 19-25.

9. f. 26v-30. Cap. 8. Pentru mărirea deşartă = *Op. cit.*, Partea I, Cap. 8, p. 25-28.

10. f. 30-36. Cap. 9. Pentru iubirea de argint = *Op. cit.*, Partea I, Cap. 9, p. 28-36.

11. f. 36-42. Cap. 10. Pentru curvie = *Op. cit.*, Partea I, Cap. 10, p. 36-47.

12. f. 42-44. Cap. 11. Pentru mînie = *Op. cit.*, Partea I, Cap. 11, p. 47-50.

13. f. 44-47. Cap. 12. Pentru saţiul pântecelui = *Op. cit.*, Partea I, Cap. 12, p. 50-55.

14. f. 47-49. Cap. 13. Pentru pizmă = *Op. cit.*, Partea I, Cap. 13, p. 55-59.

15. f. 49v-55v. Cap. 14. Pentru trândăvire şi negrijăre = *Op. cit.*, Partea I, Cap. 14, p. 59-65.

16. f. 56-59. Cap. 15. Pentru nemulţămire = *Op. cit.*, Partea I, Cap. 15, p. 66-71.

17. f. 59-60v. Cap. 17. Pentru că dreptii au scărbe, iar păcătoşii uşurare = *Op. cit.*, Partea I, Cap. 17, p. 79-82.

18. f. 60v-63. Cap. 18. În ce chip să cade să pohtim scărbele = *Op. cit.*, Partea I, Cap. 18, p. 82-89.

19. f. 63-63v. Cap. 19. Pentru mângăerea celor scărbiţi = *Op. cit.*, Partea I, Cap. 19, p. 90-91.

20. f. 63v-65. Cap. 20. Pentru scărbe trecătoare = *Op. cit.*, Partea I, Cap. 19, p. 91-93.

21. f. 65-66. Cap. 21. Luarea fericirii cereşti = *Op. cit.*, Partea I, Cap. 21, p. 93-95.

22. f. 66-67. Cap. 22. Pomenirea cinstitelor patimi ale lui Hristos = *Op. cit.*, Partea I, Cap. 22, p. 95-96.

23. f. 67-67v. Cap. 23. Lecuirea cea de rugă = *Op. cit.*, Partea I, Cap. 23, p. 96-97.

24. f. 67v-68. Cap. 24. Pentru sfînta precistanie = *Op. cit.*, Partea I, Cap. 25, p. 100-101.

25. f. 68-69. Cap. 25. Mângîiere pentru cei săraci = *Op. cit.*, Partea I, Cap. 26, p. 101-104.

26. f. 69-69v. Cap. 26. Pentru mângîerea celor ce... au sărăcit = *Op. cit.*, Partea I, Cap. 27, p. 104-106.

27. f. 69v-73. Cap. 27. Mângăerea cea mai de apoi = *Op. cit.*, Partea I, Cap. 29, p. 108-113.

28. f. 73-75. Cap. 28. Pentru cari pohtesc locul cel mai de sus = *Op. cit.*, Partea I, Cap. 30, p. 113-117.

29. f. 75-76. Cap. 29. Pentru deşărtăciunea lumii = *Op. cit.*, Partea I, Cap. 31, p. 117-120.

30. f. 76-76v. Cap. 31 = *Op. cit.*, Partea I, Cap. 32, p. 120-122.

31. f. 76v-77v. Cap. 32. Pentru scurtarea vieţii = *Op. cit.*, Partea I, Cap. 33, p. 122-125.

32. f. 77v-79. Cap. 33, Pentru ca să nu să laude cineva în deşărt = *Op. cit.*, Partea I, Cap. 34, p. 125-129.

33. f. 79-79v. Cap. 34. Pentru mincinoasele închipuiri = *Op. cit.*, Partea I, Cap. 35, p. 129-134.

34. f. 80-81v. Cap. 35. Pentru a să cunoaşte omul însuşi = *Op. cit.*, Partea I, Cap. 37, p. 138-142.

35. f. 81v-83. Cap. 36. Pentru streinătatea şi nemerniciia noastră = *Op. cit.*, Partea I, Cap. 38, p. 142-147.

36. f. 83-85. Cap. 37. Pentru dragoste = *Op. cit.*, Partea II, Cap. 2, p. 155-159.

37. f. 85-86v. Cap. 38. Pentru omorîrea pohtelor = *Op. cit.*, Partea II, Cap. 3, p. 160-164.

38. f. 86v-87v. Cap. 39. Pentru îndreptarea bunătăţilor = *Op. cit.*, Partea II, Cap. 4, p. 165-171.

39. f. 88-88v. Cap. 40. Pentru umilinţa cea zdrobită = *Op. cit.*, Partea II, Cap. 5, p. 171-173.

40. f. 88v-93. Cap. 41. Pentru ispovedanie = *Op. cit.*, Partea II, Cap. 6, p. 178-186.

41. f. 93-93v. Cap. 42. Pentru post, milostenie şi rugă = *Op. cit.*, Partea II, Cap. 8, p. 191-196.

42. f. 93v-94v. Cap. 43. Pentru sfintele taini = *Op. cit.*, Partea II, Cap. 9, p. 197-200.

43. f. 94v-98. Cap. 44. Pentru preoţii carii îndrăznesc cu nevrednicie = *Op. cit.*, Partea II, Cap. 13, p. 211-217.

44. f. 98-100v. Cap. 45. Pentru carii să pricestuesc cu nevrednicie, cum sănt certaţi de Dumnezeu = *Op. cit.*, Partea II, Cap. 14, p. 217-220.

45. f. 100v-101v. Cap. 46. Pentru carii să pricestuesc cu vrednicie = *Op. cit.*, Partea II, Cap. 15, p. 220-222.

46. f. 101v-105. Cap. 47. Pentru minunile care au făcut sfîntul Trup al Domnului nostru Iisus Hristos = *Op. cit.*, Partea II, Cap. 16, p. 222-225.

47. f. 105-110v. Cap. 48. Pentru slava raiului = *Op. cit.*, Partea II, Cap. 21, p. 256-265.

48. f. 110v-114v. Cap. 49. Pentru nespuse munci = *Op. cit.*, Partea II, Cap. 22, p. 265-275.

49. f. 114v-118v. Cap. 50. Pentru pocăinţă, că în ciasul morţii nu foloseaşte = *Op. cit.*, Partea II, Cap. 23, p. 275-283.

50. f. 118v-121. Cap. 51. Pentru a doa venire a Domnului Hristos = *Op. cit.*, Partea II, Cap. 20, p. 245-250.

51. f. 121-121v. Pentru că iubitorii trupului nu vor moşteni. Intru înpărăţiia cerului = *Op. cit.*, Partea II, Cap. 17, p. 225-228.

52. f. 121v-126. Pentru aducerea aminte de moarte = *Op. cit.*, Partea II, Cap. 16, p. 239-244.

Urmează apoi trei fragmente:

53. f. 126-126v. Învăţătură pentru plîngere.

Inc. De-ţi iaste voia să dobîndeşti plîngerea.
Sf. Ca celor nevolnici a cere pentru Dumnezeu.

54. f. 126v. Pentru lene.

Inc. De-ţi este lenea a te scula noaptea.
Sf. Să poate aduce lui Dumnezeu.

55. f. 126v. Pentru curvie.

Inc. De ţi se încinge trupul şi inima.
Sf. Să va duce de la el războiul.

f. 126v. Slavă şi lui Dumnezeu laudă. Pînă aici să cuprinde Amartolon Sotiria; iar mai nainte am scris altele.

f. 127. Albă.

II. f. 127-130. Poveste foarte de folos = *Mineiul lunii Septemvrie*, ediţia III-a, Bucureşti, 1929, p. 121-122. (Intre sinaxarele din ziua de 8 septembrie).

f. 130v. Albă.

III. f. 131-142v. Viiaţa prea cuviosului părintelui nostru Alexie omul lui Dumnezeu, ce să prăznueşte în 17 zile ale lui Martie = Βιβλίον καλούμενον Ἐκλόγιον, τουτέστιν οἱ ὡραιότεροι βίοι τῶν ἁγίων, ἐκ τοῦ Μεταφραστοῦ Συμεῶνος ἐκλελεγμένοι, καὶ εἰς κοινὴν μεταφρασθέντες διάλεκτον παρὰ Ἀγαπίου μοναχοῦ τοῦ Κρητός, νεωστὶ μετατυπωθέντες.... Veneţia, 1764, p. 267-278.

f. 143. Albă.

f. 143v-146v. Însemnări de cheltuieli din anul 1857.

f. 147-165. Albe. (Unele din ele — f. 163, 163v, 164v, 165 şi 165v — cu însemnări posterioare).

Insemnări de la prima mînă.

f. 1. *Această carte, ce să numeşte mîntuirea păcătoşilor, iaste a mea celui mai jos iscălit şi o am scris-o eu cu mîna mea, cîndu mă aflam slujindu la prea sfinţiia sa părintele episcopul Constandie al sfintei episcopii Buzău, mitropolit fiindu Ungro-Vlahiei prea sfinţiia sa părintele Dositee, întru al patrulea an ai păstorii prea sfinţiilor sale în zilele prea înnălţatului domn Io Alexandru Ipsilant voevod întru a doa domnie a mării sale aici în Ţara Muntenească şi am însemnat ca să să ştie la leat 1797, Septemvrie 10. Ilie Gheorghiovici călugărul Bucureşteanul.*

Insemnări posterioare.

f. 1v. *Şi am scrisu eu Gligore sin Gheorghe.*

Aceeaşi mînă, puţin mai jos:

Şi am scrisu eu chir cutare care nime n-are, cu mînă de ţărînă; că mîna va putrezi şi slova va rămînea; şi cine va citi mă va pomeni şi-mi va zice: Dumnezeu să-i odihnească sufletul întru înpărăţiia cerului.

f. 2. No. *Inv[entar] 571.*

f. 4. No. *Inv[entar] 571. Dăruită bibliotecii Facultății de Theologie de părint[ele] Archim[andrit] Stelian Barbu din sf. Metropolie a Ungro-Vlahiei, 1893 Februar[ie] 10.*[12]

f. 4, iscălitură autografă a donatorului: *Archim. Stelian Barbu.*

f. 163v. *Aciastă carte este fo[a]rte folositoare. Cela ce o va ceti cu toată luaria aminte și o va urma căte ceva din cele ce sînt scrise într-ă[n]sa, că cel ce o va ceti și o va urma să fie încredințat că va dobândi fericirea sufletului.*

f. 165. *Aciastă carte este a lui chir Ianou, cumpărat[ă] de la u[n] creștin ce au fost călugăr la o mînăstire ce se numești Căldărușani și a dat preț 6 galbeni crăești. Și eu cel păcătos am însemnat, a ști fiecare creștin, aproape de Nașterea Domnului nostru Iisus Hristos, Dumnezeul nostru, eu Nicolae robul lui Hristos, 1847 Dechemvrie 21.*

// 252

32

AGAPIE LANDU, Mîntuirea păcătoșilor

Sec. XIX (1842-1844); hîrtie; 350 foi; manuscrisul a rămas neterminat; se întrerupe la f. 320; 21×17; scriere cursivă cu cerneală neagră; titlurile capitolelor și inițialele cu cerneală roșie; 19 rînduri pe pagină; un singur frontispiciu în 3 culori pe foaia 2; un singur condei: Meletie ierodiaconul; corecturi de la prima mînă. Legătură veche în piele. Provenit de la Mînăstirea Căldărușani. Numere vechi de bibliotecă: pe cotor: «Manuscript 11»; în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2349.

I. *Mîntuirea păcătoșilor.*

1. f. 2-5. Procuvîntarea scriitorului acestii cărți către cetitori:

f. 2 *Domnilor, această carte, ce o țineți în mîini-vă, întitulată «Mîntuirea păcătoșilor» (sau putem să-i zicem povățuirea păcătoșilor) am găsit-o manuscript prin ostenelile unui temătoriu de Dumnezeu, doritori de sufletul său și iubitori de omenire. Cunoștința sa de Dumnezeu să vede din scrierile sale că l-au pătruns. Și cu înălțimea minții au zburat ca un al doilea Pavel pînă la scaunul lui Dumnezeu și de acolo (ca o albină încărcată de nictarul florilor) s-au întorsu într-însul încărcat din cerești*

f. 2v *vederi, pre care înscris într-această carte ni le arată. / Au ocolit pămîntul și ne arată rodurile, frumusețile, minunile, apoi și grozăviile lui. Ne arată pe omul, înpărăția și slava lui; apoi deaciia, și ticăloșiile lui, prin care toți trecem, și sfîrșitul, un mormînt, o pătrejune, o putoare și mîncare viermilor. «Tot omul ca iarba și toată slava lui ca floarea erbii», zice prorocul David, și ca visul fugetivu al celui ce să deșteaptă! O! ce minune iaste omul! Dar prin cîte ticăloșii trebue să treacă! Și cu cîte patimi îi trebue să se lupte și mai vîrtos cu diiavolul, tîlharul cel mare și vrăjmașul neamului omenesc cel de obște, carele umblă răcnind ca să înghiță și să pogoare în iad pre omul cel ade-*

12. Aceste două însemnări cu cerneală violetă, de aceeași mînă; poate a bibliotecarului sau a unui funcționar al Facultății de Teologie.

f. 3 *vărat, adecă pre sufletul. Toate acestea și mii / altele, iubitule cetitor, le vei vedea și le vei înțelege cu darul lui Dumnezeu ce te va însoți de vei ceti cu rivnă și fără trîndăvire. Și te încredințezu că multe vei folosi și te vei regula a trăi într-aciastă lume moralicească (precît să poate fericitu) și vei călători în cea viitoare, ce ne așteaptă, neîntristat și fără mustrare de cuget, de vei urma cît de puțin acestor sfinte povățuiri.*

Iubiților cetitori, cuvioș[i] bisericești și domnilor lumești, vă rog cu cea mai curată inimă și smerenie, ce poate înfățișa lumi un monah să nu judecați că aciastă osteneală ce amu jărtfit cu prescrierea aceștii cărți ar fi izvorît din vreo mîndrie oare carea, ci numai din rîvna ce am către

f. 3v *Dumnezeu[l] mieu, Căruia m-amu afierosit a-i sluji, și pentru / iubirea ce am către omenire am fostu înpinsu, dorind mîntuirea fraților miei creștini și pizmuind pre diiavolul vrăjmașul cel rău al omenirii! Cu adevărat că lipsă de cărți nu avem și după urmare, nici de îndemnători și povățuitori la fapte bune. Că destul iaste sfînta Evanghelie ce strigă în toate zilele în sfînta Biserică: «Ce ție nu-ț[i] place altuia nu face», și iarăș: «Nu poate sluji nimînea la doi domni», adecă lui Dumnezeu și diiavolului. Și iarăș: «Cel ce va vrea să-ș[i] mîntuiască sufletul său, pierde-l-va pentru Mine și pentru Evanghelie, ca să-l afle pre el»; și iarăș: «Cel ce va vrea să vie după mine să se lepede de sineș și să-ș[i] ia crucea sa și să vie după Mine», zice dulcele mieu Iisus Hristos și celelalte.*

f. 4 *Destule și prea destule ar fi acestea / deaca omul ar sta vitejește a să lupta cu poftele lui și cu amăgirile diiavolului și să le biruiască; dar pentru slăbiciunea lui, care îl trage și-l apleacă din tinerețe tot spre cele rele, bărbații cei însuflaț[i] de Dumnezeu și iubitori de omenire nu ș[i]-au miluit ostenelile numai, ci și viiața aciasta trecătoare ș[i]-au jărtfit-o pentru binele vecinului, dupre porunca lui Dumnezeu (să iubești pre vecinul tău ca însuț[i] pre tine) ca să o înplinească, unii cu propoveduire[a], alții cu tîlmăcirea, alții cu scrierea numai; și toț[i] au făcut zidire Bisericii lui Dumnezeu și creștere, dupre cum zice marele apostol Pavel: «Eu am sădit, Apolos au udat, iară Dumnezeu au făcut creșterea»; și iarăș: «A lui Dumnezeu frămîntătură sîntem toți»; și iarăș: «unii zidesc cu aur,*

f. 4v *alții / argint, alții fin sau trestie, mistuindu-se prin foc să vor lămuri și al fieștecăruia lucru să va vedea la zioa cea de apoi a cercetării».*

Așa dar iubiț[i] fraț[i], de aceste pilde fiind îndemnat și de mii altele ca acestea, nefiind dată la tiparu aciastă darte, rivna mea m-au îndemnat a o prescrie pre cît am putut mai curat, ca să se înmulțească talantul Domnului, a să împărtășî și alții iubitori de sfintele povățuiri și a să mîntui. Vă rog cu dragoste și cu cea mai cucernică smerenie, pe toț[i] cîț[i] vă veț[i] învrednici să cetiț[i] aciastă sfîntă carte, să nu mă ponosluiți pentru proasta formă a condeiului mieu, nici să-m[i] înputaț[i] greșalele slovelor ce veț[i] găsi cetindu, ci cu dragostea lui Hristos să

f. 5 *vă gîndiț[i] și să îndreptaț[i] ori slova sau / înțelesul vreunor cuvinte, ce vă vor părea întunecate, din greșalele puntuații, și să vă folosiț[i]. Dea-vă Domnul Iisus Hristos bunătatea Sa, Carele au zisu: «Ertate să-ț[i] fie păcatele tale», ca să-m[i] ziceț[i] toț[i]: «Domnul să-l erte amin», ca și voi toț[i] să aflați ertare la zioa cea de apoi.*

Anul 1843, Fevruarie 27 de zile, în sfînta mînăstire Căldăruşani.
Al vostru tuturor plecat şi cătră Dumnezeu rugătoriu,
Meletie Ierodiiacon.

f. 5v. Albă.

f. 6. A păcătoşilor spăsenie.

2. f. 6-10. Doao învăţături de folos mai nai[n]te puse într-aciastă spăsitoare carte. Cap. 1 = Βιβλίον ὠραιότατον καλούμενον Ἁμαρτωλῶν σωτηρία, συντεθὲν εἰς κοινὴν τῶν Γραικῶν διάλεκτον παρὰ Ἀγαπίου τοῦ Κρητός .., Veneţia, 1817, Partea I, Cap. 1, p. 1-3.

3. f. 10-13. Pentru păcatul de moarte cel de obşte şi cîte pagube aduce celor ce păcătuesc. Cap. 2 = *Op. cit.*, Partea I, Cap. 2, p. 3-4.

4. f. 13-23v. Pentru ceale mari păcate ori care. Cap. 3 = *Op. cit.*, Partea I, Cap. 3, p. 4-8.

5. f. 23v-25v. Pentru ceale mai uşoare vini. Cap. 4 = *Op. cit.*, Partea I, Cap. 4, p. 9.

6. f. 25v-30v. Vindecările şi dohtoriile de obşte cătră fieşte care păcat foarte mare. Cap. 5 = *Op. cit.*, Partea I, Cap. 5, p. 10-12.

7. f. 30v-46v. Pentru urîtul de Dumnezeu, nelegiuitul blestem. Cap. 6 = *Op. cit.*, Partea I, Cap. 6, p. 12-19.

8. f. 47-60. Pentru împrotivnica de Dumnezeu şi drăciasca trufie. Cap. 7 = *Op. cit.*, Partea I, Cap. 7, p. 19-25.

9. f. 60-66v. Pentru slava deşartă. Cap. 8 = *Op. cit.*, Partea I, Cap. 8, p. 25-28.

10. f. 66v-83. Pentru iubirea de bani. Cap. 9 = *Op. cit.*, Partea I, Cap. 9, p. 28-36.

11. f. 83-108v. Pentru curviia păgubitoarea de suflet. Cap. 10 = *Op. cit.*, Partea I, Cap. 10, p. 36-47.

12. f. 108v-115. Pentru mîniia şi urgiia. Cap. 11 = *Op. cit.*, Partea I, Cap. 11, p. 47-50.

13. f. 115-126. Pentru lăcomie. Cap. 12 = *Op. cit.*, Partea I, Cap. 12, p. 50-55.

14. f. 126-133v. Pentru zavistiia dintru carea şi uciderea să plămădeşte şi să naşte. Cap. 13 = *Op. cit.*, Partea I, Cap. 13, p. 55-59.

15. f. 133v-147. Pentru lenevirea. Cap. 14 = *Op. cit.*, Partea I, Cap. 14, p. 59-66.

16. f. 147v-160v. Pentru facerea de bine. Cap. 15 = *Op. cit.*, Partea I, Cap. 15, p. 66-72.

17. f. 160v-172. Pentru scîrbele ceale în feliuri de feliuri şi pentru cî[i] rîdică crucea de voe, li să face uşoară, iară fără de voe iaste grea. Cap. 16 = *Op. cit.*, Partea I, Cap. 16, p. 72-78.

18. f. 172-178. Drept ce pricină drepţii au scîrbe într-aciastă lume şi cei păcătoşi au răposare.[13] Cap. 17 = *Op. cit.*, Partea I, Cap. 17, p. 79-82.

19. f. 178-192v. Pentru că trebue să pohtim scîrbele ca pre nişte folositoare ale noastre ce sînt, prin care scîrbe folos luom. Cap. 18 = *Op. cit.*, Partea I, Cap. 18, p. 82-89.

13. Aceeaşi mînă, cu cerneală neagră: *odihnă.*

20. f. 192v-195. Intîia mîngîere a celor scîrbiți iaste cunoștința de sineș a păcatelor sale. Cap. 19 = *Op. cit.*, Partea I, Cap. 19, p. 90-91.

21. f. 195-197v. Pentru a doao mîngîere. Că cu trecătoarele acestea scîrbe să izbăvească cel scîrbit de muncile de veaci. Cap. 20 = *Op. cit.*, Partea I, Cap. 20, p. 91-93.

22. f. 198-201v. A treia mîngîere iaste căștigarea cereștii fericiri. Cap. 21 = *Op. cit.*, Partea I, Cap. 21, p. 93-95.

23. f. 201v-204v. A patra mîngîere iaste cercetarea deapururea a patimii Stăpînului Hristos și aducerea aminte. Cap. 22 = *Op. cit.*, Partea I, Cap. 22, p. 95-96.

24. f. 204v-206v. A cincea vindecare iaste rugăciunea către Dumnezeu. Cap. 23 = *Op. cit.*, Partea I, Cap. 23, p. 96-97.

25. f. 206v-210. Aseamenea altă aducere aminte la scîrbe... Cap. 24 = *Op. cit.*, Partea I, Cap. 24, p. 98-99.

26. f. 210-212v. A șaptea mîngîere iarăș ale scîrbiților iaste prin mijlocul sîîntului dar. Cap. 25 = *Op. cit.*, Partea I, Cap. 25, p. 100-101.

27. f. 212v-217. Așijderea sau asemenea mîngîere la cei pedepsiți și săraci. Cap. 26 = *Op. cit.*, Partea I, Cap. 26, p. 101-104.

28. f. 217-220v. Mîngîere iarăși pentru cei ce au... sărăcit. Cap. 27 = *Op. cit.*, Partea I, Cap. 27, p. 104-106.

29. f. 220v-224. Mîngîiare pentru cei bolnavi și slabi cu trupul. Cap. 28 = *Op. cit.*, Partea I, Cap. 28, p. 106-108.

30. f. 224-233. Cea mai după urmă mîngîere pentru cei ce plîng pre morții lor. Cap. 29 = *Op. cit.*, Partea I, Cap. 29, p. 108-113.

31. f. 233-240v. Pentru nebunîia celo[r] ce pohtesc... Cap. 30 = *Op. cit.*, Partea I, Cap. 30, p. 113-117.

32. f. 240v-245. Pentru dășărtăciunea lumeștilor lucruri... Cap. 31 = *Op. cit.*, Partea I, Cap. 31, p. 117-120.

33. f. 245-248v. Pentru cîștigurile lumii... Cap. 32 = *Op. cit.*, Partea I, Cap. 32, p. 120-122.

34. f. 248v-253v. Pentru primejduirile vieții noastre și scurtarea ei. Cap. 33 = *Op. cit.*, Partea I, Cap. 33, p. 122-125.

35. f. 253v-260v. Pentru că nu trebue să să lase cinevași la buna norocire a trupului, ci la săvîrșitul lui să uită. Cap. 34 = *Op. cit.*, Partea I, Cap. 34, p. 125-129.

36. f. 260v-269. Pentru scîrnava amegire și pentru mîncinoasa plecăciune și pentru vicleana răsplătire... Cap. 35 = *Op. cit.*, Partea I, Cap. 35, p. 129-134.

37. f. 269-275v. Pentru deșărtăciunea și pentru primejduiri și pentru scurta cinste... Cap. 36 = *Op. cit.*, Partea I, Cap. 36, p. 134-137.

38. f. 275v-284. Pentru ca să te cunoști pre tine însuș... Cap. 37 = *Op. cit.*, Partea I, Cap. 37, p. 138-142.

39. f. 284-294v. Pentru că streini sîntem... Cap. 38 = *Op. cit.*, Partea I, Cap. 38, p. 142-147.

II. *Adăugiri din alte cărți.*

1. f. 294v-295v. Pentru dohtoriia sufletească.

Inc. Grăescu părinții că trecînd oarecarele frate prin Eghipet au venit la o casă de dohtorie.

Sf. Sănătos ca cum n-ar fi fost bolnav.

2. f. 295v-298. *Din Pateric.* Pentru răbdare = *Patericul ce cuprinde în sine cuvinte folositoare ale sfinților bătrîni...* iar acum a treia oară se tipărește..., Rîmnicul-Vîlcii, 1930, p. 351-353 (nr. 1-3).

3. f. 298-300. Pentru rugăciune = *Op. cit.*, p. 333 (nr. 2), p. 435 (nr. 5), p. 439 (nr. 21, 22 și 24), p. 440 (nr. 30).

4. f. 300-313. Vedeaniia lui Chir Daniil.

Inc. Eu cel prea mic între monahi Daniil, petreceam în Chirchira (adecă Corfus).

Sf. Și se cetiia atunci psaltirea.

5. f. 313-316v. Viiața și muceniia ce i s-au întîmplat sfîntului mucenic Anastasie, de la tatăl lui, chir Daniil, în cetatea Telvinul.

Inc. Patrida mucenicului Anastasie și a lui Daniil iaste Telvinul.

Sf. Și au mers la Țarigrad, bine sporind întru Domnul.

6. f. 316v-319v. Din Mineiul cel Mare, ce să chiiamă al Cetii. Matei 6. Pentru că cela ce va vrea și va dori să se îndulcească de preadulcea mîngîiarea lui Dumnezeu, aceluia întîiu i să cade... să părăsească toate gîlcevile și grijile și deșărtăciunile... Mateiu 6.

Inc. Zis-au Domnul: Niminea nu va putea sluji la doi domni deodată. Dulce iaste mîngîiarea dumnezeiască.

Sf. Cu toate deșărtăciunile și grijile ei.

7. f. 319v-320. Din cartea ce să numește Începutul Hristiianismosului. Adunare religioasă.

Inc. Am zis că era un ce în privealiștea aciasta care umilea cu deosebire.

Sf. După aceasta to[i] să așăzară să asculte din.

f. 320v-350v. Albe.

Insemnări de la prima mînă.

f. 6, pe marginea de sus a foii: *1842, dechem[vrie] 1.*

f. 316v. *De la anul 1763, cînd s-au întîmplat vederea aceasta în Țarigrad: 1844 Ianuarie 4 ([—] 1763 [=] 81.*

Insemnări posterioare.

f. 1v. *Aciastă carte o au scris robul lui Dumnezeu Miercurie ierodiiaconul și o au hărăzit s[fintei] mon[astiri] Căld[ărușani] a fi de opște spre folosul fraților, în vreamea stăriției s[finției sale] păr[intele] Meletie, la anul 1843.*[14]

14. După însemnarea aceasta din 1843, manuscrisul ar fi fost scris de Mercurie ierodiiaconul; «Procuvîntarea» (f. 2-5), însă, ne îndreptățește să atribuim scrierea manuscrisului lui Meletie ierodiaconul, semnatarul procuvîntării. Cine l-a scris: Miercurie sau Meletie? Să credem mărturia unei însemnări scrise de o altă mînă decît mîna care a scris întreg manuscrisul sau mărturia semnatarului procuvîntării, mîna care a scris și procuvîntarea și textul? Răspunsul autorizat la această întrebare nu ni-l va putea da decît confruntarea grafiei acestui manuscris cu scrisul lui Miercurie. Pînă la această confruntare, pe care n-am elementele s-o fac, înclin către Meletie ierodiaconul.

f. 2, pe marginea de jos a foii: *De opște a s[fintei] m[onastiri] Căld[ărușani].*

1848, fev[ruarie] 25 au răposat p[ă]r[intele] Miercurie.[15]

II 276

33

VIEȚI DE SFINȚI DIN LUNA IANUARIE

Sec. XVIII; hîrtie; 171 foi; 22×17; scriere cursivă, de caligraf, cu cerneală neagră; inițialele, titlurile și colontitlurile cu cerneală roșie; inițiale ornamentate; 20 rînduri pe pagină; un condei [16]; corecturi făcute de prima mînă; legătură veche în piele. Provenit de la Mînăstirea Căldărușani. Numere vechi de bibliotecă: pe cotor: «Manus 33»; în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2280.

1. f. 1-50. Luna lui Ianuarie în 17 zile. Viiața și petreacerea cuviosului și de Dumnezeu purtătoriului părintelui nostru Antonie celui Mare = Βιβλίον καλούμενον Παράδεισος ἐκ τῶν λόγων τοῦ ὁσίου.... πατρὸς ἡμῶν Συμεῶνος τοῦ Μεταφραστοῦ, μεταφρασθὲν παρὰ Ἀγαπίου Μοναχοῦ τοῦ Κρητός..., Veneția, 1782, p. 345-368.

f. 50v. Albă.

2. f. 51-97. A celui întru sfinți părintelui nostru *Antonie celui Mare,* Învățături pentru năravul oamenilor și pentru buna viețuire, întru capete 170.[17] = Φιλοκαλία τῶν ἱερῶν νηπτικῶν, Veneția, 1782, p. 11-30.

f. 97v. Albă.

3. f. 98-170v. Luna lui Ianuarie în 5 zile. Viața și petreacerea cuvioasei maicii noastre Sinclitichiei, scrisă de Marele Atanasie Arhiepiscopul Alexandriei = MG, vol. 28, col. 1488-1557.

f. 171-171v. Albe.

Însemnări de la prima mînă.

f. 97, la sfîrșitul lucrării «Învățături pentru năravul oamenilor» i «*S-au tîlmăcit din limba elliniască de Ieromonah Macarie*».

Însemnări posterioare.

f. 1, pe marginea de jos a foii: *De opșt[e] a sfintei m[ă]n[ăstiri] Căld[ărușani].*

Pr. D. FECIORU

15. Același condei ca și în însemnarea de pe f. 1v.

16. Pr. D. Furtună, *Op. cit.*, p. 103, nu știu pe ce temei afirmă că manuscrisul a fost scris de monahul Antonie.

17. Copistul înseamnă la sfîrșitul lucrării că traducerea este a lui Macarie ieromonahul. Nu greșesc, cred, dacă atribui tot lui Macarie și traducerea celorlalte două lucrări din acest manuscris, adică *Viața Sfîntului Antonie* și *Viața Sfintei Sinclitichii.*

NOTE BIBLIOGRAFICE

Chaim Rabin and Yigael Yadin, editors, *Aspects of the Dead Sea Scrolls*. («Scripta Hierosolymitana», IV), Jerusalem, «The Magnes Press Hebrew University», 1958, 282 pp.

După cum se vede din titlu, volumul acesta face parte din publicațiile Universității ebraice din Ierusalim, și anume din ciclul «Scripta Hierosolymitana». Acest volum, al patrulea din colecție, este publicat de colectivul de profesori ai Institutului de studii iudaice al Facultății de umanistică, dar cu ajutorul financiar al lui Rosenbloom din Pittsburgh, Pennsylvania.

Volumul este dedicat memoriei prof. Eliezer Lipa Sukenik, care, în urmă cu zece ani, a reușit să obțină, pentru Universitatea ebraică din Ierusalim, cîteva suluri din cele descoperite la Marea Moartă, pe care apoi tot el le-a și publicat în primă traducere.

Universitatea ebraică n-are un departament dedicat special pentru studiile sulurilor de la Marea Moartă. Colaboratorii acestui volum sînt profesori la catedrele de Biblie, Arheologie, Filologie iudaică, Lingvistică generală și Religia comparată. Cîteva din articole au fost citite la «Congresul al doilea de studii iudaice», ținut la Universitatea din Ierusalim, în iulie 1957, una din chestiunile dezbătute fiind și cea a sulurilor de la Marea Moartă.

Volumul de care ne ocupăm conține zece articole, și anume:

1. E. Y. Kutscher, *The Language of the Genesis Apocryphon. A preliminary Study* (pp. 1-35). După cercetarea atentă a limbii din Genesis Apocryphon în comparație cu celelalte forme de vorbire aramaică, în special cu aramaica imperiului, autorul găsește că limba manuscrisului nu mai este aramaica biblică și nici cea medie, ci este limba care se folosea la scris în secolul I în. Hr.

2. Yigael Yadin, *The Dead Sea Scrolls and the Epistle to the Hebrew* (pp. 36-55). La multele și uneori contrariatele propuneri cu privire la chestiunea «adresanții Epistolei către Evrei», autorul mai adaugă și el una, și anume, că epistola ar fi fost trimisă către membrii comunității din Qumran, care se făcuseră creștini, dar care nu se eliberaseră de toate concepțiile credințelor lor anterioare.

3. N. Avigad, *The Paleography of the Dead Sea Scrolls and related documents* (pp. 56-87). In 36 de coloane, ne este pusă în față dezvoltarea bogată a formelor literelor ebraice, începînd din secodul V în. Hr. și ajungînd pînă în secolele III d. Hr. Ni se arată cum au evoluat literele aramaice, derivate din ebraică. O deosebită atenție dă autorul textelor aflate de curînd la Qumran și în Wadi Murabba'at.

4. J. Licht, *An analysis of the Treatise of the Spirits*, în *D.S.D* (pp. 88-100). Autorul descrie formarea și evoluția gîndirii în scrierea D.S.D. III, 13,-IV, 26, care reprezintă un tratat al celor trei teme: predestinație, dualism și eshatologie. De altfel, episodul acesta (D.S.D. III, 13-IV, 26) are foarte multe repetări și întreruperi de idei.

5. M. H. Groshen-Gottstein, *Linguistic structure and Tradition in the Qumran Documents* (pp. 101-137). Autorul reclamă pentru cercetarea lingvistică a textelor de la Qumran, refacerea ori completarea metodei comparativ-istorice, și anume cercetarea sincronistic-structurală. El arată că dacă se analizează fenomenele sulurilor de la Qumran, în special, și cele ale textelor fragmentare în general, după această nouă metodă, se ajunge la redarea lor reală.

6. M. H. Segal, *The Qumran War Scroll and the date of its composition* (pp. 138-143). Autorul arată influența pe care au avut-o asupra sectarilor (activismul obiectiv) victoriile strălucite ale macabeilor asupra seleucizilor. El datează sulul în timpul lui Ioan Hircan (135-104 în. Hr.).

7. Chaim Rabin, *The Historical Background of Qumran Hebrew* (pp. 144-161). Autorul arată că în timpul în care ebraica Mișnei era folosită de o parte însemnată a iudeilor palestinieni ca limbă literară, lumea de la Qumran și-a compus scrierile în ebraica biblică, ceea ce înseamnă că după ruperea legăturilor cu fariseii, comunitatea de la Qum-

Iată pentru ce Biserica n-a înlăturat din cadrul cultului divin Psaltirea, ci din contră, psalmii sînt cîntați alături de imnele creștine, făcînd parte împreună cu acestea din momentele cele mai importante ale dumnezeieștilor slujbe. Se observă, deci, că împletirea armonioasă a profețiilor mesianice din Vechiul Testament cu împlinirile lor din Noul Testament în Sf. Liturghie, ne oferă unul din cele mai puternice argumente referitoare la atitudinea Bisericii Ortodoxe față de Legea Veche, precum și referitor la unitatea Sf. Scripturi. De aceea Liturghiile ortodoxe — reprezentînd într-o oarecare măsură tradiția vie a Bisericii — vor rămîne normative pentru atitudinea și folosirea justă a Vechiului Testament în creștinism.

Biser. Sft. Ilie-Rahova BUCUREŞTI

CATALOGUL MANUSCRISELOR DIN BIBLIOTECA PATRIARHIEI ROMÎNE*

II 291 34 D 1358

ISAAC SIRUL, Cuvinte pustniceşti.

Sec. XVIII; hîrtie; 620 foi; 23×16; scriere cursivă cu cerneală neagră; titluri şi iniţiale cu cerneală roşie numai de la f. 546 pînă la f. 587v. 19 rînduri pe pagină. Un singur condei. Corectat de prima mînă. Legătură veche în piele cu păftăluţe. Provenit de la Mînăstirea Căldăruşani. Numere vechi de bibliotecă: pe cotor, 100; în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2334.[1]

f. 1-2v. Albe.

f. 3. A celui întru sfinţi părintelui nostru avva *Isaac Sirul Postnicul şi Sihastrul,* carele au fost episcop iubitoarei de Hristos cetăţi Ninevii, Cuvinte pustniceşti, scrise adecă de dînsul pre a sa limbă, iară tălmăcite pre limba cea ellinească de cuvioşii părinţii noştrii de avva Patrichie şi de avva Avramie filosofii ş[i] sihastrii, carii au pustnicit în lavra celui întru sfinţi părintelui nostru Savvei = Τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἰσαὰκ ἐπισκόπου Νινευὶ τοῦ Σύρου τὰ εὑρεθέντα ἀσκητικά, ἀξιώσει μὲν τοῦ μακαριωτάτου καὶ θειοτάτου καὶ σοφωτάτου πατριάρχου τῆς ἁγίας πόλεως Ἱερουσαλὴμ Κυρίου Κυρίου Ἐφραίμ, ἐπιμελείᾳ δὲ Νικηφόρου ἱερομονάχου τοῦ Θεοτόκου, Leipzig, 1770.

1. f. 3-13v. Cuvînt 1. = *Op. cit.*, p. 1-11.
2. f. 13v-18v. Cuvînt 2. = *Op. cit.*, p. 12-16.
3. f. 18v-23v. Cuvînt 3. Pentru depărtare şi cum că nu ni să cuvine a ne spăimînta şi a ne teame, ci a ne întări cu inima cu nedeajdea spre Dumnezeu şi a cuteza cu neîndoita credinţă ca unii ce avem străjuitoriu şi păzitoriu pre Dumnezeu = *Op. cit.*, p. 16-20.

---

* Continuare din nr. 1-2, anul XIII (1961).

1. Manuscrisul este o copie a traducerii Cuvintelor pustniceşti făcută de Macarie Ieromonahul. Traducerea aceasta, cu mici îmbunătăţiri făcute pe rînd, întîi de Isaac Dascălul după un manuscris de la Muntele Athos şi apoi de Iosif Ieromonahul, care a adăugat şi sholiile din ediţia lui Nichifor Teotochi, lăsate la o parte de Macarie Ieromonahul, a fost tipărită la Mînăstirea Neamţu în 1819.

4. f. 23v-27v. Cuvînt 4. Pentru dorirea lumii = *Op. cit.*, p. 21-25.

5. f. 27v-49v. Cuvînt 5. = *Op. cit.*, p. 25-45.

6. f. 50-51. Cuvînt 6. = *Op. cit.*, p. 45-46.

7. f. 51v-56v. Cuvînt 7. Pentru rînduiala noilor începători şi pentru aşăzarea şi pentru ceale ce sînt cuviincioase lor = *Op. cit.*, p. 46-51.

8. f. 56v-63v. Cuvînt 8. Pentru rînduiala cea supţire a socotealii = *Op. cit.*, p. 51-58.

9. f. 63v-66v. Cuvînt 9. Pentru rînduiala vieţii călugăreşti şi pentru scurtime şi osebire şi cum şi prin care chip să nasc bunătăţile unele dintru altele = *Op. cit.*, p. 59-62.

10. f. 66v-69. Cuvînt 10. Pentru ca în ce să păzeşte frumuseaţea vieţii ceii călugăreşti şi care e chipul slavosloviei lui Dumnezeu = *Op. cit.*, p. 62-64.

11. f. 69-71v. Cuvînt 11. Pentru că nu să cuvine robului lui Dumnezeu cela ce s-au făcut sărac... şi au eşit spre căutarea lui, pentru că n-au ajuns cuprinderea adevărului pentru frica acestui (lucru), a înceta despre căutare şi a i să răci fierbinţeala, ceaia ce să naşte din dorirea celor dumnezeeşti şi din cercarea tainelor acestora, prin care chipuri obicinuiaşte mintea a să amesteca întru pomenirea patimilor = *Op. cit.*, p. 64-67.

12. f. 72-76v. Cuvînt 12. Pentru cum e datoriu socotitoriul a şedea în linişte = *Op. cit.*, p. 67-72.

13. f. 76v-80. Cuvînt 13. Pentru cum că e de folos sihastrilor a fi deşărţi despre griji; şi de e vătămare întrarea şi eşirea = *Op. cit.*, p. 72-75.

14. f. 80-81v. Cuvînt 14. Pentru schimbarea şi prefacerea carea să face celora ce călătoresc în calea liniştii, în ceaia ce de la Dumnezeu e orînduită = *Op. cit.*, p. 76-77.

15. f. 81v-84. Cuvînt 15. Pentru cei ce liniştesc, cînd încep a priceape unde au ajuns întru lucrurile sale, în marea cea netrăcută adecă întru petreacerea liniştii şi cînd pot a nădăjdui puţin, cum că au început a le da lor ostenealele lor roduri = *Op. cit.*, p. 77-80.

16. f. 84-87v. Cuvînt 16. Pentru chipurile bunătăţilor = *Op. cit.*, p. 81-84.

17. f. 87v-92v. Cuvînt 17. Pentru tîlcuirea chipurilor bunătăţii şi carea iaste putearea fieşte căriia dintru aceastea şi carea iaste usebirea fieşte căriia dintru iale = *Op. cit.*, p. 85-91.

18. f. 92v-97. Cuvînt 18. Pentru cîtă să face măsura cunoştinţei; şi măsurile ceale pentru credinţă = *Op. cit.*, p. 92-96.

19. f. 97-111v. Cuvînt 19. Pentru credinţă şi pentru smerita cugetare = *Op. cit.*, p. 96-109.

20. f. 111v-120v. Cuvînt 20. Pentru cîtă cinste are smerita cugetare şi cu cît mai înnaltă e treapta ei = *Op. cit.*, p. 110-118.

21. f. 120v-127v. Cuvînt 21. Pentru din ce să foloseaşte omul spre a să apropiia la Dumnezeu întru inima sa. Şi carea iaste pricina cea adevărată carea apropie spre dînsul întru ascuns ajutoriul. Şi iarăşi

carea iaste pricina ceaia ce aduce pre om întru smerenie = *Op. cit.*, p. 119-125.

22. f. 128-134. Cuvînt 22. Pentru chipurile nădejdii ceii spre Dumnezeu şi cui i să cuvine a nădăjdui spre Dumnezeu şi cine iaste cela ce cu nebunie şi cu neînţeleagere are nădeajde = *Op. cit.*, p. 126-130.

23. f. 134-155. Cuvînt 23. Pentru dragostea lui Dumnezeu şi pentru lepădare şi pentru odihnirea cea întru dînsul = *Op. cit.*, p. 131-151.

24. f. 155-156v. Cuvînt 24. Pentru seamnele şi lucrurile dragostei lui Dumnezeu = *Op. cit.*, p. 152-153.

25. f. 157-161. Cuvînt 25. Pentru răbdarea cea pentru dragostea lui Dumnezeu şi cum sprijineala să află întru dînsa = *Op. cit.*, p. 154-158.

26. f. 161-174v. Cuvînt 26. Pentru cea deapururea postire şi pentru a să aduna pre sineşi întru un loc şi ce e ceale ce să nasc dintru aciasta. Şi cum că prin cunoştinţa socotealelor învăţată a fost adeverinţa uneltirii unora ca acestora = *Op. cit.*, p. 159-171.

27. f. 174v-178v. Cuvînt 27. Pentru pomirea trupului = *Op. cit.*, p. 172-175.

28. f. 179-182. Cuvînt 28. Pentru privighiiarea nopţilor şi pentru chipurile ceale de multe fealiuri ale lucrării ei = *Op. cit.*, p. 176-179.

29. f. 182-189. Cuvînt 29. Pentru căile ceale ce ne fac a ne apropiia spre Dumnezeu şi care să arată omului din lucrurile ceale dulci ale priveghierii ceii de noapte şi cum că cei ce lucrează întru petreacerea aciasta, cu miere să hrănesc întru toate zilele vieţii lor = *Op. cit.*, p. 180-185.

30. f. 189-200. Cuvînt 30. Pentru mulţămirea lui Dumnezeu, întru carele şi învăţături prin capete = *Op. cit.*, p. 186-196.

31. f. 200-201v. Cuvînt 31. Pentru osebirea socotealii ceii din linişte şi pentru stăpînirea minţii şi pînă unde are aciastă stăpînire a mişca mişcările sale întru osebirea chipurilor rugăciunii. Şi care e hotarul rugăciunii cel ce iaste dat firii şi pînă unde ai stăpînire întru aciasta a te ruga şi pre care hotar trecîndu-l a nu fi aciasta rugăciune, deşi cu numirea rugăciune să grăiaşte ceaia ce să săvîrşaşte = *Op. cit.*, p. 196-198.

32. f. 202-212v. Cuvînt 32. Pentru rugăciunea cea curată = *Op. cit.*, p. 198-207.

33. f. 212v-221. Cuvînt 33. Pentru chipul rugăciunii şi pentru cealealalte ceale ce de nevoe să caută pentru cea deapururea pomenire şi care folosesc prin multe părţi, deaca cinevaşi întru socotinţă cetindu-le le-ar păzi pre aceastea = *Op. cit.*, p. 207-214.

34. f. 221v-235. Cuvînt 34. Pentru metanii şi alte cuvinte = *Op. cit.*, p. 215-226.

35. f. 235-239v. Cuvînt 35. Pentru ce oamenii cei sufleteşti întru cunoaştere privesc spre oarecare duhovniceşti dupre grosimea trupurilor şi cum poate a să înnălţa dintru aciasta mintea şi care e pricina a nu fi slobozit dintru aciasta. Şi cînd şi întru care iaste cu putinţă înlăuntru a rămînea cugetul afară de năluciri în ciasul rugăciunii = *Op. cit.*, p. 226-230.

36. f. 239v-245. Cuvînt 36. Că nu să cuvine fără de nevoe a poftì sau a căuta oareşcarea seamne arătate a avea în mîinile noastre = *Op. cit.*, p. 231-235.

37. f. 245-248v. Cuvînt 37. Pentru cei ce vieţuesc lîngă Dumnezeu şi întru viaţa cunoştinţei zilele sale petrec = *Op. cit.*, p. 235-239.

38. f. 249-256v. Cuvînt 38. Pentru a priceape cinevaşi întru care măsură stă din gîndurile ceale ce să mişcă într-însul = *Op. cit.*, p. 239-246.

39. f. 256v-259. Cuvînt 39. Pentru mişcarea cea îngerească spre înnaintea sporirea sufletulu[i] întru ceale duhovniceşti prin proniia lui Dumnezeu deşteptare face întru noi = *Op. cit.*, p. 247-249.

40. f. 259-261. Cuvînt 40. Pentru a dooa cea întru om lucrare = *Op. cit.*, p. 249-251.

41. f. 261v-267v. Cuvînt 41. Pentru păcate de voe şi fără de voe şi pentru ceale ce dintru oareşcare întîmplare să fac=*Op. cit.*, p. 251-256.

42. f. 267v-270v. Cuvînt 42. Pentru putearea şi lucrarea răutăţilor păcatului din carea să alcătuesc şi din care să încetează = *Op. cit.*, p. 256-259.

43. f. 270v-283. Cuvînt 43. Pentru păzirea şi ferirea despre cei leaneşi şi trîndavi şi cum că din apropiiarea acestora înpărăţeaşte întru om lenevirea şi trîndăvirea şi să umple de toată necurata patimă şi pentru a păzi pre sineşi de apropiiarea celor mai tineri, pentru ca să nu să spurce mintea în gîndurile ceale curveşti = *Op. cit.*, p. 259-269.

44. f. 283v-291v. Cuvînt 44. Pentru simţiri întru carele şi pe[n]tru i[s]pite = *Op. cit.*, p. 270-276.

45. f. 291v-295v. Cuvînt 45. Pentru milostivirea Stăpînului prin carea dintru înălţimea mărimei Sale spre neputinţa oamenilor s-au pogorît şi pentru ispite = *Op. cit.*, p. 277-280.

46. f. 295v-305. Cuvînt 46. Pentru chipurile ispitelor celor de multe fealiuri şi cătă dulceaţă au ispitele ceale ce să fac pentru adevăr şi sînt suferite. Şi treaptele şi rînduialele întru care omul cel înţelept călătoreaşte = *Op. cit.*, p. 280-288.

47. f. 305-307. Cuvînt 47. Pentru cum că trupul temîndu-se de ispite să face priiaten păcatului = *Op. cit.*, p. 289-290.

48. f. 307-310. Cuvînt 48. Pentru care pricină lasă Dumnezeu ispitele preste cei ce-l iubesc pre dînsul = *Op. cit.*, p. 291-293.

49. f. 310-318v. Cuvînt 49. Pentru cunoştinţa cea adevărată şi pentru ispite şi pentru ca să cunoaştem cu deadinsul cum că nu numai oareşcarii prea mici şi neputincioşi şi neiscusiţi, ci şi cei ce s-au învrednicit nepătimirii cu zăbavă şi au ajuns la săvîrşirea înţeleagerii şi despre o parte aproape s-au făcut lîngă curăţeniia cea înjugată cu omorîrea, să face spre dînşii slobozire prin milă pe[n]tru cădearea mîndriei = *Op. cit.*, p. 294-302.

50. f. 319-324. Cuvînt 50. Pentru aceaiaş minte a capului acestuia şi pentru rugăciune = *Op. cit.*, p. 303-308.

51. f. 324-327. Cuvînt 51. Pentru fealiuri de chipuri ale războiului celui de la diiavolul către cei ce călătoresc în calea cea strîmtă ceaia ce iaste mai înnaltă decît lumea = *Op. cit.*, p. 309-311.

52. f. 327-331. Cuvînt 52. Pentru chipul al doilea războaielor diavolului = *Op. cit.*, p. 312-315.

53. f. 331-332v. Cuvînt 53. Pentru chipul al triilea al vrăjmaşului spre cei putearnici şi viteaji = *Op. cit.*, p. 316-317.

54. f. 332v-337v. Cuvînt 54. Pentru înprotivă grăitoriul chipul cel al patrulea al războiului vrăjmaşului = *Op. cit.*, p. 317-322.

55. f. 337v-342v. Cuvînt 55. Pentru patimi = *Op. cit.*, p. 322-327.

56. f. 342v-359v. Cuvînt 56. Pentru cum că cu folosinţă au slobozit Dumnezeu sufletul a fi primitoriu de patimi. Intru carele şi pentru lucrurile ceale sihăstreşti = *Op. cit.*, p. 327-343.

57. f. 359v-362. Cuvînt 57. Pentru schimbarea ceaia ce în suflet să face întru toată vreamea, a luminii şi a întunearecului şi pentru eşirea ceaia ce întru ceale deadreapta şi stînga să face = *Op. cit.*, p. 344-346.

58. f. 362-372. Cuvînt 58. Pentru vătămarea răvnii ceii nebune, a ceii ca întru faţa a cei dumnezeeşti. Şi pentru ajutoriul cel dintru blîndeaţe. Şi pentru alte chipuri = *Op. cit.*, p. 346-357.

59. f. 372-373v. Cuvînt 59. Pentru schimbările ceale multe care urmează cugetului şi care prin rugăciune să ispitesc = *Op. cit.*, p. 357-359.

60. f. 373v-380v. Cuvînt 60. Pentru gînduri vicleane ceale ce fără de voe sînt făcute din dezlegarea lenevirii cea mai denainte de aceastea = *Op. cit.*, p. 359-365.

61. f. 380v-384v. Cuvînt 61. Pentru de unde să păzeaşte trezvirea cea ascunsă carea înlăuntru în suflet să face. Şi de unde întră somnul şi răceala în minte şi stînge sfînta ferbinţeală din suflet şi omoară pofta cea spre Dumnezeu din fierbinţeala celor duhovniceşti şi cereşti = *Op. cit.*, p. 366-369.

62. f. 385-394v. Cuvînt 62. Pentru ceale trei chipuri ale cunoştinţei şi pentru osebirea lucrării lor şi a înţeleagerilor lor. Şi pentru credinţa sufletului şi pentru bogăţiia cea tainică, carea e ascunsă întru aciasta şi cîtă osebire are cunoştinţa lumii aceştiia dintru chipurile ei de prostimea credinţei = *Op. ct.*, p. 370-378.

63. f. 394v-398. Cuvînt 63. Pentru întîia rînduială a cunoştinţei = *Op. cit.*, p. 379-382.

64. f. 398-399. Cuvînt 64. Pentru a doao rînduială a cunoştiţii = *Op. cit.*, p. 382-383.

65. f. 399-403v. Cuvînt 65. Pentru a tri'ia rînduială a cunoştinţei. Carea iaste rînduiala săvărşirii = *Op. cit.*, p. 383-388.

66. f. 403v-405. Cuvînt 66. Pentru alte chipuri şi înţeleageri ale osebirii cunoştinţei = *Op. cit.*, p. 388-390.

67. f. 405-410v. Cuvînt 67. Pentru pricina sufletului celui ce caută vedeniia cea adîncă, ca să se cufunde întru aciasta despre cugetele ceale trupeşti, care sînt din pomenirea lucrurilor = *Op. cit.*, p. 390-396.

68. f. 410v-412v. Cuvînt 68. Pentru păzirea inimii şi pentru vedenie mai supţire = *Op. cit.*, p. 397-398.

69. f. 412v-418. Cuvînt 69. Pentru fealiuri de pricini carea iaste trebuinţa a fieşte căruia dintru aceastea = *Op. cit.*, p. 399-405.

70. f. 418v-422. Cuvînt 70. Pentru cuvintele dumnezeeştii Scripturi ceale ce îndeamnă spre pocăinţă. Cum că spre neputinţa oamenilor au fost grăite, pentru ca să nu piară despre Dumnezeul cel viu. Şi cum că nu să cuvine spre pricina păcătuirii a le lua pre aceastea = *Op. cit.*, p. 405-408.

71. f. 422-429. Cuvînt 71. Pentru acealea prin carea poate cinevaşi a cîştiga schimbarea înţeleagerilor celor ascunse împreună cu schimbarea vieţuirii ceii din afară = *Op. cit.*, p. 409-415.

72. f. 429-433. Cuvînt 72. Carele cuprinde pricini folositoare pline de înţelepciunea Duhului = *Op. cit.*, p. 415-418.

73. f. 433-445v. Cuvînt 73. Carele cuprinde sfătuiri pline de folosinţă, pre care întru dragoste le-au grăit celora ce îl caută pre el cu sm[e]renie = *Op. cit.*, p. 419-430.

74. f. 446-449. Cuvînt 74. Pentru arătarea şi pentru pilda[2] vedeniei sîmbetei şi a duminecii = *Op. cit.*, p. 431-434.

75. f. 449-451v. Cuvînt 75. Pentru povestirea sfinţilor bărbaţi şi întru tot cuvioaselor cuvintelor lor. Şi pentru minunata vieţuirea lor = *Op. cit.*, p. 434-436.

76. f. 451v-454. Cuvînt 76. Pentru stariţul cel vechiu = *Op. cit.*, p. 436-438.

77. f. 454-456. Cuvînt 77. Pentru alt stareţi = *Op. cit.*, p. 439-440.

78. f. 456-458v. Cuvînt 78. Pentru întrebarea oareşcăruia frate = *Op. cit.*, p. 441-443.

79. f. 458v-465. Cuvînt 79. Pentru prihănirea oareşcăruia frate = *Op. cit.*, p. 443-449.

80. f. 465-467v. Cuvînt 80. Carele cuprinde de zi aducere aminte prea de nevoe şi foarte folositoare celuia ce şade întru chilia sa şi singuru de sineşi a lua aminte voieşte = *Op. cit.*, p. 449-451.

81. f. 467v-480v. Cuvînt 81. Pentru osebirea bunătăţilor şi pentru săvîrşirea a toată călătoriia = *Op. cit.*, p. 451-461.

82. f. 480v-483v. Cuvînt 82. Pentru cum că fără de osteneală înntră sufletul spre înţeleagerea înţelepciunii lui Dumnezeu şi a zidirilor Lui de va linişti şi despre lume şi despre grijile vieţii. Pentru că atuncea poate a cunoaşte firea sa şi vistieriile ceale ce înlăuntru le are ascunsă = *Op. cit.*, p. 462-465.

83. f. 483v-491v. Cuvînt 83. Pentru suflet şi pentru p'atimi şi pentru curăţeniia minţii. Dupre întrebare [şi] răspundere = *Op. cit.*, p. 465-472.

84. f. 491v-499v. Cuvînt 84. Pentru vedearea firii celor netrupeşti. Dupre întrebare şi răspundere = *Op. cit.*, p. 472-482.

85. f. 499v-541. Cuvînt 85. Pentru fealiuri de pricini. Dupre întrebare şi răspundere = *Op. cit.*, p. 482-518.

86. f. 541-545v. Cuvînt 86. Pentru fealiuri de pricini, dupre întrebare şi răspundere = *Op. cit.*, p. 518-524.

Pe f. 545v o altă doxologie a aceluiaşi cuvînt.[3]

---

2. In ms: *pinda*.

3. Lipsă în ediţia de la Leipzig.

87. f. 546-552. Trimiterea 1. Scrisă către oareşicarele frate ce iubea liniştea = *Op. cit.*, p. 525-530.

88. f. 552-554. Trimiterea 2. Către oarescarele frate firesc şi duhovnicesc, carele îl îndemna şi-l ruga prin scrisori ca să iasă către dînsul, carele era în lume şi însătoşa ca să-l vază pre acesta = *Op. cit.*, p. 531-532.

89. f. 554-562v. Trimiterea 3. Trimisă către oareşicarele iubit al lui. Şi îl învaţă întru aciasta ceale pentru tainele liniştii. Şi cum mulţi pentru a nu le cunoaşte pre aceastea să lenevesc întru minunată lucrare aciasta. Şi cum că cei mai mulţi au ţinut şădearea chiliilor din moştenirea ceaia ce călătoreaşte între călugări, cu scurtă adunarea cea cuviincioasă povestirii liniştii = *Op. cit.*, p. 533-540.

90. f. 563-614. Trimiterea 4. Către prea cuviosul părintele Simeon făcătoriul de minuni = *Op. cit.*, p. 540-584.

f. 614. Sfîrşitul cuvintelor a prea cuviosului părintelui Isaac Sirul.

f. 614v-620. Albe.

Insemnări posterioare:

f. 3, pe marginea de jos a foii: *De obşte a sf[intei] Mîn[ăstiri] Că[l]d[ăruşani].*

f. 620v. *A celui întru sfinţi părintelui ava Isac Sirieanul. Cuvinte pusniceşti foarte folosito[a]re de suflet către cei ce voesc să se mîntuească, cu ale căruea rugăciuni, Hristose, mîntueşte-mă şi pre mine nevrednicul rob al Tău, că să cuvine slava în veci, Amin. Toate neamurile plesniţi cu mînile, slăviţi pre Dumnezeu cu glas de bucurie.*

Sf. Mănăstirea Călăruşani

35 II 134

GRIGORE SINAITUL, Opera [4]

Sec. XVIII-XIX, 182 foi; 23×17; scriere cursivă, cu cerneală neagră; titlurile, colontitlurile şi iniţialele cu cerneală roşie; frontispicii în 2-4 culori, executate de mîini diferite; 19 rînduri pe pagină; un singur condei; Corecturi făcute de prima mînă şi de o mînă posterioară. Legătură veche în piele. A aparţinut Mînăstirii Căldăruşani. Numere vechi de bibliotecă: pe cotor, 101; în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2268.

f. 1-3v. Albe.

I. f. 4-24. *[Stareţul Vasile de la Poiana Mărului]*, Cuvînt înnainte sau înnainte călătorie celor ce vor vrea să cetească aciastă carte şi să nu greşască înţeleagerea ce iaste într-însa.

Inc. Mulţi cetind această sfîntă carte a sfîntului Grigore Sinaitul şi neştiind cercarea .

4. Manuscrisul acesta este un adevărat corp al operei Sfîntului Grigorie Sinaitul. E mai complet decît cel publicat de Sfîntul Nicodim Aghioritul în Φιλοκαλία τῶν ἱερῶν νηπτικῶν, Veneţia, 1782, p. 879-925, 1186-1197 şi reprodus în MG, vol. 150, col. 1240-1345; înglobează lucrări necunoscute ediţiei lui Nicodim, întregeşte după manuscrise slavone lucrarea «Ştiinţă cu deamăruntul» (vezi mai jos VI, 2-6) şi prezintă o tradiţie manuscris mai bună decît cea folosită de Filocalie.

Sf. Rugînd pre Domnul nostru Iisus Hristos ca să ne fie ajutătoriu şi învăţătoriu la aciasta... Amin.

II. A sîntului *Gr[i]gorie Sinaitul* Innainte cuvîntare asupra cărţii aceştiia.

1. f. 24-26. Pentrucă nu este lupta noastră cătră sînge şi trup şi ce iaste războiul şi ce este ostaşul şi toată arma lui Dumnezeu.

Inc. Canon iaste al bunătăţilor despărţirea; iar privealişte adunare iaste, îngerilor şi oamenilor.
Sf. Şi odihnesc şi au săvîrşit lucrul lui Dumnezeu.

2. f. 26-27. Pentru ceale trei părţi ale sufletului.

Inc. Sufletul să înparte spre (partea) cea cuvîntătoare.
Sf. Voire de înpărăţiia lui Dumnezeu, iubire de punere de fii.

3. f. 27-29v. Pentru gînduri prin care tot păcatul să săvîrşaşte.

Inc. Deci opt sînt gîndurile ceale cuprinzătoare.
Sf. Cu sfinţii îngeri, în veacii cei fără de sfîrşit strălucindu-să.

III. f. 29v-108v. *Acelaşi,* Capete prin acrostihidă foarte folositoare, ale cărora acrostihida, adecă marginosloviia greceşte la greci iaste aciasta: Cuvinte fealnice pentru porunci, dogme, înfricoşări şi făgăduinţe, încă şi pentru gînduri şi patimi şi bunătăţi, încă şi pentru linişte şi rugăciune = MG, vol. 150, col. 1240-1300. [5]

IV. *Acelaşi,* Alte capete.

1. f. 108v-109v. Cap. 1-3 = MG, vol. 150, col. 1300.
2. f. 109v-110. Pentru schimbarea cea pătimicioasă. Cap. 4 = MG, vol. 150, col. 1301.
3. f. 110-110v. Pentru schimbarea cea bună. Cap. 5 = MG, vol. 150, col. 1301.

V. *Acelaşi,* Pentru liniştire în capete cincisprezeace.

1. f. 110v-112. Pentru ceale doao chipuri ale rugăciunii. Cap. 1 = MG, vol. 150, col. 1313.
2. f. 112-113v. Pentru cum să cuvine a lucra rugăciunea. Cap. 2 = MG, vol. 150, col. 1313-1316.
3. f. 113v-115. Pentru răsuflare. Cap. 3 = MG, vol. 150, col. 1316-1317.
4. f. 115-116. Pentru cum să cuvine a cînta. Cap. 4 = MG, vol. 150, col. 1317.
5. f. 116-117. Pentru osebirea celora ce cîntă. [Cap.] 5 = MG, vol. 150, col. 1317-1320.
6. f. 117-118. Inprotivă grăire. [Cap.] 6 = MG, vol. 150, col. 1320.
7. f. 118-118v. [Cap.] 7 = MG, vol. 150, col. 1320.
8. f. 118v-120. Cap. 8 = MG, vol. 150, col. 1320-1321.

5. In ms, spre deosebire de ediţia din Migne şi din Φιλοκαλία τῶν ἱερῶν νηπτικῶν, Veneţia, 1782, p. 879-905, lucrarea este împărţită pe probleme, indicate în titlu, astfel: Cap. 1-25, Pentru porunci; Cap. 26-32, Pentru dogme; Cap. 33-40, Pentru munci; Cap. 41-59, Pentru făgăduinţe; Cap. 60-74, Pentru gînduri; Cap. 75-82, Pentru patimi; Cap. 83-98, Pentru bunătăţi; Cap. 99-110, Pentru linişte; Cap. 111-130, Pentru rugăciune; Cap. 131-137, Pentru înşelare.

9. f. 120-121v. Cap. 9 = MG, vol. 150, col. 1321-1324.
10. f. 121v-123. Pentru înșălare. Cap. 10 = MG, vol. 150, col. 1324.
11. f. 123-124v. Pentru cetire. Cap. 11 = MG, vol. 150, col. 1324-1325.
12. f. 124v-125v. Cap. 12 = MG, vol. 150, col. 1325.
13. f. 125v-126. Cap. 13 = MG, vol. 150, col. 1325.
14. f. 126-128v. Cap. 14 = MG, vol. 150, col. 1325-1328.
15. f. 128v-129v. Cap. 15 = MG, vol. 150, col. 1328-1329.

VI. *Același.* Știință cu deamăruntul pentru liniște și rugăciune. Și încă și pentru seamnele darului și al înșelării și carea iaste osebirea căldurii și a lucrării? Și cum că fără de povățuitoriu lesne înpreună vinerătăcirea. Capete 10.

1. f. 129v-138v. Cap. 1-10 = MG, vol. 150, col. 1304-1312.

f. 138v. *Până aicea întru ceia grecească. Iar întru cea slovenească scoatere încă să află și aceste cuvinte:*

2. f. 138v-139. [Sfîrșitul capitolului 10].

Inc. Și preacurveaște întru ascuns înfierbîntînd și aprinzînd mădulările.
Sf. Ca să aprinză pre om spre lucrarea înșelării.

3. f. 139-139v. Cap. 11.

Inc. Să cade a ști că înșelarea iaste aprinderea păcatului.
Sf. Pre lucrarea cea de rușine ca pre o îndulcire cea deapururea dobîndindu-o.

4. f. 139v-140v. Cap. 12.

Inc. Război adecă a doi oareșcărora să face în vreamea rugăciunii.
Sf. Cu putință este pre fieșteș care a înțeleage și a afla.

5. f. 140v-142v. Pentru căldura darului.

Inc. Căldura darului iaste focul Duhului spre carele au venit Domnul.
Sf. Și mai vîrtos de la bînîuitori amestecată să fie.

6. f. 142v-143v. [Sfîrșitul lucrării].

Inc. Aceastea s-au zis după cît era cu putință pentru seamnele darului.
Sf. Și al luminării săvîrșaște pre cei ce dintru smerenie sporesc înainte.

VII. *Același,* Pentru liniște. Cum întru aciasta să cade a ședea.

1. f. 143v-144v. Cap. 1. = MG, vol. 150, col. 1329.
2. f. 144v-145. Cap. 2. Pentru cum să cade a grăi rugăciunea = MG, vol. 150, col. 1329-1332.
3. f. 145-146v. Cap. 3. Pentru cum să cade a ținea pre minte = MG, vol. 150, col. 1332.
4. f. 146v-147v. [Cap. 4]. Pentru cum să cade a goni pre gînduri = MG, vol. 150, col. 1332-1333.
5. f. 147v-151. Cap. 5. Pentru cum să cuvine a cînta = MG, vol. 150, col. 1333-1336.
6. f. 151-153v. [Cap. 6]. Pentru cum să cuvine a ne hrăni = MG, vol. 150, col. 1336-1337.

VIII. f. 153v-162. *Același,* Pentru înșelare întru care și pentru [alte] multe pricini = MG, vol. 150, col. 1337-1345.

IX. f. 162-163v. *Acelaşi,* Chipurile proniei lui Dumnezeu.

Inc. Toate sînt de la Dumnezeu şi ceale necăjitoare şi ceale nevreadnice.
Sf. Au slobozit a să aspri pentru nesupunerea.

X. f. 163v-164. *Acelaşi,* Pentru însuşi desine stăpînirea noastră.

Inc. Dumnezeu au zidit pre om singur de sine stăpînitoriu.
Sf. Cătră bunătate şi cătră răutate grăesc stăpînirea abaterii am luat.

XI. *Acelaşi,* Pentru ceale patru sfinţite începătorii.

1. f. 164-165. De cîte ori sfinţită începătorie să grăiaşte şi de cîte ori să înparte cea cu aşezămînt vedeare.

Inc. Pricină adecă tuturor fiind Troiţa.
Sf. Ceale cugetătoare şi nematerialnice şi dumnezeeşti.

2. f. 165-166. Pentru numirea şi rînduiala a fieşte căriia din ceale sfinţite începătorii.

Inc. Precum adecă cea îngerească sfinţită începătorie.
Sf. După ascultare au cîştigat viiaţă.

3. f. 166-166v. Pentru a bisearicii sfinţită începătorie.

Inc. Iar bisericească sfinţită începătorie.
Sf. Începătorii preoţilor mai vîrtos a prorocilor.

4. f. 166v-167v. Ce fealiu iaste aşezarea vieţii cei sînguratice de mijloc.

Inc. Şi cei dintîiu adecă adecă sînt ai aşezării cei lucrătoare de mijloc.
Sf. Ceale proaste, zice, scaune sînt simţirii.

5. f. 167v-168v. Tîlc pentru sfinţita începătorie.

Inc. Sfinţita începătorie iaste sobornicească a zice.
Sf. Străjariu te-am dat pre tine casii lui Israil.

6. f. 168-169. Ce este şi cum să săvîrşaşte cea după bunătate începătură de sfinţenie a cei sînguratice vieţuiri.

Inc. Sfinţita începătorie adecă a rînduialii cei bisericeşti.
Sf. De sfinţenie să fac şi desăvîrşit să lucrează.

7. f. 169-172. Tălcuire pentru fealu sfinţitei aşăzări.

Inc. Să căutăm cum înnainte au judecat cuvîntul.
Sf. Mie lumea s-au răsticnit şi eu lumii.

8. f. 172-173v. Care este după călugărească vieţuire de sfinţenie începătorie şi cum după bunătate să face.

Inc. Cea închipuitoare adecă sfinţită începătorie.
Sf. Cînd graiu întru altele vom zice.

9. f. 173v. Pentru chipul închipuirii a înbrăcămintei cei călugăreşti.

Inc. Iară înbrăcămintea cea înnegrită.
Sf. Al bunătăţilor tot chipul călugăresc.

10. f. 173v-176. Ce sînt chipurile aşezării sfinţitei începătorii cei bisericeşti.

Inc. De vreame ce rînduialele amîndurora închipuitoare sînt.
Sf. Şi înpărăţiia celor vreadnici însemnează.

11. f. 176-176v. Aşezămînturile ceale cu chip dumnezeesc.

Inc. Păharul iaste, carele iaste fără de durearea morţii.
Sf. Cea întru veselie uimire a cugetului celui de fire.

12. f. 176v-177v. Pentru supunere și ascultare .
Inc. Supunerea iaste slujire lui Hristos.
Sf. Dumnezeieștii părinții au așezat.

XII. f. 177v-179v. *Același,* Pentru ispitele ceale în somn = MG, vol. 150, col. 1301-1304.

XIII. f. 179v-180. *Același,* Pentru cum să cade a lua milostenie cel ce liniștează = MG, vol. 150, col. 1304.

f. 180v-182v. Albe.

Insemnări de la prima mînă :

f. 180. *Sfîrșit, August 27 și s-au început Ghenarie 1.*

Insemnări posterioare:

f. 4, pe marginea de jos a foii : *De opște a s[fintei] M[înăstiri] C[ăldărușani].*

f. 5, pe marginea de jos a foii : *De obște a sf[intei] Min[ăstiri] Că[ld[ărușani].*

36 II 138

AVA TALASIE ȘI GRIGORE SINAITUL

Sec. XVIII și XIX, hîrtie ; 88 foi ; 23×17 ; scriere cursivă, cu cerneală neagră ; cu cerneală roșie titlurile, colontitlurile, inițialele și numerele de ordine ale capitolelor (numai foile 1-43) ; un singur frontispiciu, în două culori, negru și roș, pe foaia 38 ; 20-24 rînduri pe pagină ; trei condeie ; corecturi de la prima mînă. Legătură veche în piele și hîrtie. A aparținut Mînăstirii Căldărușani. Numere vechi de bibliotecă : în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2276.

Manuscrisul e format din trei corpuri. Corpul întîi, foile 2-37 ; corpul al doilea, foile 38-42 ; amîndouă scrise în sec. XVIII ; corpul al treilea, foile 43-88, fără sfîrșit, scris de o altă mînă la începutul sec. XIX, continuă lucrarea din corpul al doilea, rămasă neterminată. Foaia 1, foaie de Vorstatz.

I. *Ava Talasie Libianul și Africdnul,* Pentru dragoste și înfrînare și cea după minte petreacere, către Pavel Prezviterul, capete ce aduc slove pre margine aceastea : Duhovnicescului frate și iubit Domnului Pavel, Talasie, cel ce adecă cu arătarea iaste pustnic, iară cu adevărul neguțătoriu măririi deșarte.

1. f. 2-10v. Suta întîiu = MG, vol. 91, col. 1428-1437.

2. f. 10v-19. Suta a doao, a cărăra stihuri pre margine : Roagă-te pentru mine, frate prea cinstite, că mari reale aștept, vrednice voii meale, scîrbe sufletului și dureri trupului = MG, vol. 91, col. 1437-1448.

3. f. 19-27v. Suta a treia, a cărora stihuri pre margini sînt aceastea : Insă reale cu adevărat nu ceale ce pe trup adecă îl strică, iar pre suflet îl curățesc sînt, ci ceale ce întristează pre știință, iar pre trup îl veselesc = MG, vol. 91, col. 1448-1457.

4. f. 27v-37v. Pentru aceleaș[i]. Suta a patra, a cărora stihuri pre margine acestea : Dar însă și de ceale cu adevărat răutăți și de ceale ce nu cu adevărat, dar părute, roagă-te întins cătră Domnul Dumnezeul nostru să ne izbăvim noi = MG, vol. 91, col. 1457-1469. [6]

6. Textul sutei a patra transmis de acest manuscris prezintă unele deosebiri față

II. f. 38-42 ; f. 42 v albă ; f. 43-52v. *[Stareţul Vasile de la Poiana Mărului]*. Cuvînt înnainte sau înnainte călătorie celor ce vor vrea să cetească aciastă carte şi să nu greşască înţeleagerea ce iaste într-însa.[7]

Inc. Mulţi cetind aciastă sfîntă carte a sfîntului Grigorie Sinaitul.
Sf. Rugînd pre Dumnezeul nostru Iisus Hristos ca să ne fie ajutoriu şi învăţătoriu la aciastă... Amin.

III. *A sfîntului Grigorie Sinaitul,* Înnainte cuvîntare asupră părţii aceşte.

1. f. 53-54. Pentru că nu este luptă noastră către sînge şi către trup şi ce este războiul şi ce este ostaşul şi toată arma lui Dumnezeu.

Inc. Conac este stare a bunătăţilor cea cu depărtare, iar privealişlea adunare este a îngerilor şi oamenilor.
Sf. Şi să odihnesc şi au sfîrşit lucru lui Dumnezeu.

2. f. 54-54v. Pentru ceale trei părţi ale sufletului.

Inc. Sufletul să înparte spre parte cea cuvîntătoare.
Sf. Voire de înpărăţiia lui Dumnezeu, iubire de punerea de fii.

3. f. 55-56. Pentru gîndurile prin care tot păcatul să săvîrşeaşte.

Inc. Deci opt sînt gîndurile ceale cuprinzătoare.
Sf. Cu sfinţii îngeri, în veacii cei fără de săvîrşit strălucindu-se.

f. 56v. Albă.

III. f. 57-60 ; 60v-61, albe ;[8] 61v-88. *Acelaşi,* Capete prin acrostihidă foarte folositoare, ale cărura acrostihidă, marginosloviia greceaşte la greci este aciastă. Cap. 1. Cuvinte fealnici pentru porunci, dogme, înfricoşări şi făgăduinţi, încă şi pentru gînduri şi patimi şi bunătăţi încă şi pentru lineşte şi rugăciune :[9] = MG, vol. 150, col. 1240-1273.

Însemnări posterioare.

f. 1. *Această carte s-au citit : Teodul cîntăreţu 1841 octomvrie 30.*

f. 2, pe marginea de jos a foii : *De obşte a s[fintei] Min[ăstiri] Că[l]d[ăruşani].*

Pr. D. FECIORU

---

de cel publicat în MG : are numai 98 de capete ; lipseşte cap. 24 din MG, iar capetele 82 şi 83 din MG sînt înglobate într-un singur cap., numărul 81. Mai mult, textul capetelor prezintă oarecare variante faţă de cel editat, de pildă cap. 94 din ms, respectiv 96 din MG.

7. Textul acestei introduceri în scrierile Sfîntului Grigore Sinaitul, este scris de doi copişti la o distanţă apreciabilă de timp. Începutul, f. 38-42, este scris în sec. XVIII, iar restul, f. 43-52v, la începutul sec. XIX. Al doilea copist a găsit începutul acestei introduceri şi o continuă ; dar nu pe foaia unde rămăsese primul copist (f. 42), ci pe un caiet nou, lăsînd f. 42v albă şi făcînd legătura dintre texte prin repetarea pe f. 43 a ultimului cuvînt de pe foaia 42 : «sfînt».

8. f. 60v şi 61 rămase, din neatenţia copistului, albe, căci textul se continuă firesc pe f. 61v. Cap. 25 a rămas nescris de copist. Se poate ca textul de pe care copia să fi prezentat sau greutăţi de lectură, sau să fi fost mutilat din cine ştie ce pricină : cerneală, apă etc. Manuscrisul este legat fără sfîrşit. Cuvîntul care termină f. 88v arată că textul se continua. S-a legat atît cît s-a găsit.

9. Aceeaşi împărţire pe probleme ca şi în ms 35.

NOTE BIBLIOGRAFICE

A. S. Kapelrud, *Central ideas in Amos.* (Publicații ale Academiei norvegiene de Științe. Secția de Istorie și Filozofie, 4), Oslo, 1956, 86 pp.

Lucrările recente consacrate profetului Amos au dus la revizuirea imaginii pe care și-o făcuse despre profet exegeza din prima jumătate a secolului nostru. Așa se face că azi se admite că Amos a fost un novator cu mult mai puțin decît am fi bănuit, că a avut unele legături cu profetismul tradițional, iar opoziția dintre cult și morală nu există, dacă textele sînt citite obiectiv. Urmînd o linie originală, Kupelrud încearcă să reliefeze ideile esențiale ale lui Amos. El subliniază cu tărie ceea ce s-ar putea numi moștenirea tradiției. Lucrul acesta ar apărea în mod evident în profețiile de blestem asupra cîtorva națiuni străine și asupra lui Israel, care formează începutul cărții Amos (I, II, 1-16), și care au originea în templul din Ierusalim (Am. I, 2). Dar universalismul pe care îl arată Amos, ale cărei urme le vedem în alte pasaje ale cărții, are rădăcini mai vechi încă și ar proveni din cultul lui *El,* cu care Yahweh ar fi fuzionat. Lucrul acesta pare destul de important și trebuie să fim recunoscători savantului profesor de la Oslo, pentru că a subliniat rolul dumnezeului El, pentru înțelegerea textelor profetice, după ce alții au făcut-o pentru cărțile istorice și pentru psalmi.

Predica etică a lui Amos nu-i mai puțin fondată în tradiție. Profetul nu cere poporului să se supună unor norme noi, ci simplu, el îi trimite la ceea ce i-a fost relevat deja de mult timp, prin legile scrise și orale. Cît despre cuvintele așa de aspre asupra cultului (Am. V, 23 sq.), este bine să le examinăm în lumina contextului lor. Dacă Amos, în oracolele sale asupra popoarelor și în imne, a adoptat forme ieșite din cult, e cu neputință ca el să condamne cultul ca o instituție nelegitimă. Ceea ce Amos condamnă este un cult depărtat de scopul său. Căutarea plăcerilor egoiste și interesate împiedică pe Dumnezeu să se reveleze credincios și pe credincios să asculte pe Dumnezeu. Poate că am putea să ne gîndim că originalitatea lui Amos a fost mai mare decît ar voi Kapelrud, dar trebuie să-i fim recunoscători că el a arătat importanța pe care tradiția o îmbracă în viața profeților. (E. Jacob, «RHPR», 39 (1959), nr. 3). *(Pr. At. N.).*

Prof. dr. Dușaan Glumac (Beograd), *Zu Psalm II, 11-12,* în «ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟΝ ΤΙΜΗΤΙΚΟΣ ΤΟΜΟΣ ΑΜΙΛΚΑ Σ. ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΥ» ΑΘΗΝΑΙ 1958, pp. 82-87.

Autorul voiește să precizeze traducerea părții a doua a versetului 11 și părții prime a versetului 12 din psalmul 2, întrucît traducerile variază, modificînd sensul versetelor menționate.

In partea primă, versetul 11 sună: «Slujiți Domnului cu frică», iar în partea a doua — după majoritatea traducerilor — «vă bucurați (gilu) cu cutremur». Traducerea ar fi fără sens: a se bucura tremurînd (?), și nu indică legătura logică cu partea primă a versetului 12, unde «nasgu bar» în majoritatea traducerilor, e redat cu «sărutați pe Fiul». După unii ar trebui inversate ultimele două cuvinte ale v. 11 și primele ale v. 12, traducînd: «sărutați picioarele Lui (Jahve) cu cutremur». Dar sensul acesta este străin religiei lui Israel din Vechiul Testament, întrucît obiceiul de a săruta picioarele nu exista. Textul acesta nu-i clar nici în timpul Septuagintei, cînd «gîju» a fost tradus cu ἀγαλλιᾶσθε, dar «nasgû bar» cu δράξασθε παιδείας. Autorul crede că cheia pentru corecta înțelegere a textului menționat îl oferă cuvîntul «gîlû», căci nu-i posibil ca starea psihologică de entuziasm și bucurie, ce culminează în jubilare, să fie acompaniată de cutremur. Deci traducerile menționate nu pot fi corecte.

EPILOG

Evitînd orice cuvinte de laudă deşartă a strădaniilor cărturăreşti şi a valorii operei canonice a lui Constantin Popovici, am căutat să înfăţişăm cît se poate de schematic şi de veridic contribuţia pe care a adus-o prin munca sa la dezvoltarea studiului Dreptului bisericesc ortodox.

Era de o modestie şi sobrietate rară, a studiat cu temeinicia cărturarului de vocaţie, dînd la iveală scrieri de o valoare pe care trecerea vremii a verificat-o şi a confirmat-o în cea mai mare parte. Ele stau la baza oricărei munci ştiinţifice de viitor în acelaşi domeniu, şi constituie o pildă şi un îndemn pentru cărturarii Bisericii noastre, şi în acelaşi timp o călăuză pentru cîrmuitorii şi slujitorii ei.

Căci într-adevăr, din cercetarea operei sale se desprinde în mod limpede atît chemarea la muncă susţinută, temeinică şi onestă, cît şi la îndrumarea activităţii practice a vieţii bisericeşti pe calea tradiţiei şi a Canoanelor. Din acestea se desprinde necesitatea de a păstra buna rînduială şi disciplină în treburile interne ale Bisericii ca şi datoria de a observa neabătut calea arătată de Mîntuitorul în treburile ei din afară, privind atitudinea de respect şi loialitate desăvîrşită faţă de stat şi faţă de întocmirile acestuia.

Venerabil şi luminat părinte povăţuitor şi îndrumător al cărturarilor Bisericii şi al slujitorilor ei, chipul lui Constantin Popovici se ridică în rîndul acelora care străjuiesc şi de dincolo de marginile vieţii, rosturile sfinte ale Bisericii.

PATRIARHIA ROMÂNĂ
BIBLIOTECA
SFÂNTUL SINOD

CATALOGUL MANUSCRISELOR DIN BIBLIOTECA PATRIARHIEI ROMÎNE*

37

TRIPESNIȚELE

Ef 118

Sec. XIX; hîrtie; 78 foi+3 foi hîrtie de Vorsatz, una la început și două la sfîrșit; 23×19; scris cursiv de caligraf, cu cerneală neagră; titlurile, colontitlurile și inițialele cu cerneală roșie; 21 rînduri pe pagină; un condei; corecturi de la prima mînă și de la una posterioară; legătură veche în piele. Numere vechi de bibliotecă: pe cotor, «Manus. 45»; în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2270.

Tripeasnițele ce să citesc la pavecerniță înpreună cu canonul Maicii Domnului întru toată Cincizecimea.

1. f. 1-3. Duminecă, a doao săptămînă după Paști, seara la pavecerniță. Tripeasneț, facerea lui Iosif, al căruia stihu de pre margine la greci iaste acesta: Te laud pre tine Iosif = *Penticostarul,* care cuprinde în sine slujba ce se urmează din sfînta și luminata duminecă a Paștilor pînă la dumineca tuturor sfinților, Ediția V, București, 1936, p. 368-369.

2. f. 3-5v. Luni, a doao săptămînă după Paști, seara. Tripeasneț. Al căruia stihul cel de pre margine la greci iaste acesta: Psalo teo Iosif. Cînt lui Dumnezeu, Iosif = *Op. cit.,* p. 369-370.

3. f. 5v-7v. Marți, a doao săptămînă după Paști, seara. Tripeasneț. Al căruia stihul cel de pre margine iaste acesta: Laud pre Dumnezeu, Iosif = *Op. cit.,* p. 370-371.

4. f. 7v-9v. Miercuri, a doao săptămînă după Paști, seara. Tripeasneț. Al căruia stihul cel de pre margine iaste acesta: Imnodiia Iosif. Cîntarea lui Iosif = *Op. cit.,* p. 372-373.

5. f. 9v-11v. Joi, a doao săptămănă după Paști, seara. Tripeasneț. Al căruia stihul cel de pre margine iaste acesta: Doxa to Teo, amin. Slavă lui Dumnezeu, amin = *Op. cit.,* p. 373-374.

6. f. 11v-14v. Vineri, a doao săptămînă după Paști, seara. Cetveropeasneț. Al căruia stihul cel de pre margine la greci iaste acesta: Proton melpo melos. Cea dintîiu cînt cîntare = *Op. cit.,* p. 374-375.

* Continuare din numărul 3-4, anul XIII (1961).

7. f. 14v-16v. Duminecă, a trei săptămână după Paşti, seara. Tripeasneţ. Al căruia sticel de pre margine la greci iaste acesta: Adei tade Iosif. Cînt aceastea Iosif = *Op. cit.*, p. 375-376.

8. f. 16v-18v. Luni, a treia săptămână după Paşti, seara. Tripeasneţ. Al căruia stihul cel de pre margine la greci iaste acesta: Hriste, soson me. Hristoase, mîntuiaşte-mă = *Op. cit.*, p. 376-377.

9. f. 18v-20v. Marţi, a treia săptămână după Paşti, seara. Tripeasneţ. Al căruia stihul cel de pre margine la greci iaste acesta: Igherti o Sotir. Sculatu-s-au Mîntuitoriul = *Op. cit.*, p. 377-378.

10. f. 20v-22. Miercuri, a treia săptămână după Paşti, seara. Tripeasneţ. Al căruia stihul cel de pre margine la greci iaste acesta: Asma aso to Teo. Cîntare voiu cînta lui Dumnezeu = *Op. cit.*, p. 378-379.

11. f. 22v-24v. Joi, a treia săptămână după Paşti, seara. Tripeasneţ. Al căruia stihul cel de pre margine la greci iaste acesta: Doxa to Teo, amin. Slavă lui Dumnezeu, amin = *Op. cit.*, p. 379-381.

12. f. 24v-27v. Vineri, a treia săptămână după Paşti, seara. Cetveropeasneţ = *Op. cit.*, p. 381-382.

13. f. 27v-29v. Duminecă a 4 săptămână după Paşti, seara. Tripeasneţ. Al căruia stihul cel de pre margine la greci iaste acesta: Anesti o Sotir. Inviiat-au Mîntuitoriul = *Op. cit.*, p. 382-383.

14. f. 29v-31v. Luni, a 4 săptămână după Paşti, seara. Tripeasneţ. Al căruia stihul cel de pre margine la greci iaste acesta: Psalmodiia Iosif. Cîntarea lui Iosif = *Op. cit.*, p. 383-384.

15. f. 31v-33. Miercuri, a 4 săptămână după Paşti, seara. Tripeasneţ. Al căruia stihul cel de pre margine la greci iaste acesta: Ainesis Kirio. Laudă Domnului = *Op. cit.*, p. 384-385.

16. f. 33-35v. Joi, a patra săptămînă după Pa[şti], seara. Tripeasneţ. Al căruia stihul cel de pre margine la greci iaste acesta: Doxa soi o Teos. Slavă ţie Dumnezeule = *Op. cit.*, p. 385-386.

17. f. 35v-38. Vineri, a 4 săptămână după Paşti, seara. Cetveropeasneţ. Al căruia stihul cel de pre margine la greci iaste acesta: Tritos ihos pefane. Al treilea glas au arătat = *Op. cit.*, p. 386-388.

18. f. 38-40v. Duminecă, a 5 săptămână după Paşti, seara. Tripeasneţ. Al căruia stihul cel de pre margine la greci iaste acesta: Doxa Teo imon. Slavă Dumnezeului nostru = *Op. cit.*, p. 388-389.

19. f. 40v-42. Luni, a 5 săptămână după Paşti, seara. Tripeasneţ. Al căruia stihul cel de pre margine la greci iaste acesta: Imnodia Iosif. Cîntarea lui Iosif = *Op. cit.*, p. 389-390.

f. 42. Marţi tripeasneţ nu iaste.

20. f. 42v-44. Miercuri, a 5 săptămână după Paşti, seara. Tripeasneţ, al căruia stihul cel de pre margine la greci iaste acesta: Odi Teo prepi. Cîntare lui Dumnezeu să cuvine = *Op. cit.*, p. 391-392.

21. f. 44-46v. Joi, a 5 săptămână după Paşti, seara. Tripeasneţ. Al căruia stihul cel de pre margine la greci iaste acesta: Doxa to Teo amin. Slavă lui Dumnezeu. Amin = *Op. cit.*, p. 392-393.

22. f. 46v-49v. Vineri, a cincea săptămînă după Paşti, seara. Cetverepeasneţ. Al căruia stihul cel de pre margine la greci iaste acesta : Ado melos tetarton. Cînt cîntarea a patra = *Op. cit.*, p. 393-395.

23. f. 49v-51. Duminecă, a 6 săptămănă după Paşti, seara. Tripeasneţ. Al căruia stihul cel de pre margine la greci iaste acesta : Doxa Teo prepi: Slavă lui Dumnezeu să cuvine = *Op. cit.*, p. 395-396.

24. f. 51-52v. Luni, a şasea săptămănă după Paşti, seara. Tripeasneţ. Al căruia stihul cel de pre margine la greci iaste acesta : Odi avti Iosif. Cîntarea aciasta a lui Iosif = *Op. cit.*, p. 396.

25. f. 52v-54v. Joi, a şasea săptămănă după Paşti, seara. Tripeasneţ = *Op. cit.*, p. 397-398.

26. f. 54v-57v. Vineri, a şasea săptămănă după Paşti, seara. Cetveropeasneţ = *Op. cit.*, p. 398-399.

27. f. 57v-59v. Duminecă, a şaptea săptămănă după Paşti, seara. Tripeasneţ = *Op. cit.*, p. 399-400.

28. f. 59v-62. Luni, a şaptea săptămănă după Paşti, seara. Tripeasneţ = *Op. cit.*, p. 400-401.

29. f. 62-63v. Marţi, a şaptea săptămănă după Paşti, seara. Tripeasneţ = *Op. cit.*, p. 401-403.

30. f. 64-66. Miercuri, a şaptea săptămănă după Paşti, seara. Tripeasneţ = *Op. cit.*, p. 403-404.

31. f. 66-68v. Joi, a şaptea săptămănă după Paşti, seara. Tripeasneţ = *Op. cit.*, p. 404-405.

32. f. 68v-70. Luni, în săptămăna a cincizeçilea, seara. Tripeasneţ = *Op. cit.*, p. 405-406.

33. f. 70-72. Marţi, în săptămăna a cincizecilea. Tripeasneţ = *Op. cit*, p. 406-407.

34. f. 72v-74v. Miercuri, în săptămăna a cincizecilea. Tripeasneţ = *Op. cit.*, p. 407-408.

35. f. 74v-76. Joi, în săptămăna a cincizecilea, seara. Tripeasneţ = *Op. cit.*, p. 409-410.

36. f. 76-78v. Vineri, în săptămăna a cincizecilea, seara. Cetveropeasneţ = *Op. cit.*, p. 410-411.

f. 78v. Sfîrşit şi lui Dumnezeu laudă.

II 165

38

MISCELANEU

Sec. XVIII ; hîrtie ; 162 foi ; 23×17 (foile 1-125 şi foile 150-162), 22×15 (foile 126-149) ; scriere cursivă cu cerneală neagră ; cu cerneală roşie, titlurile, iniţialele şi numerele capitolelor ; cu cerneală roşie şi neagră, frontispiciile de la foile 142 şi 146, podoabele finale de la foile 141v şi 149 şi iniţialele de la foile 142, 145 şi 146 ; cu cerneală roşie, verde şi neagră frontispiciul de la foaia 9 şi iniţialele de al foile 9 şi 10v ; 18-20 rînduri pe pagină ; mai multe condeie ; corecturi de la prima mînă ; legătură veche în piele. A aparţinut Mînăstirii Căldăruşani. Numere vechi de bibliotecă : pe cotor, «Manus. 7» ; în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2277.

f. 1-8v. Albe.

I. *Sf. Maxim Mărturisitorul,* Patru sute de capete pentru dragoste.

1. f. 9-10v. Cuvînt înnainte cătră Elpidie = MG, vol. 90, col. 960-961.

2. f. 10v-31. Suta întîia din capetele ceale pentru dragoste ale sfîntului Maxim Mărturisitoriul = MG, vol. 90, col. 961-984.

3. f. 31-60v. Suta a doa = MG, vol. 90, col. 984-1017.

4. f. 60v-89. Suta a treia. Pentru dragoste = MG, vol. 90, col. 1017-1048.

5. f. 89-110v. Din capetele ceale pentru dragoste. Suta a patra = MG, vol. 90, col. 1048-1073.

f. 111. Începutul unei povestiri din Pateric.

f. 111v-125v. Albe.

II. f. 126-128. Vreadnic de milă călugăr, cu numele *Teofan,* scară aşază a dumnezăeştilor daruri, pre carea cercarea au făcut-o cunoscută purtătorilor de Dumnezeu = Φιλοκαλία τῶν ἱερῶν νηπτικῶν, Veneţia, 1782, p. 549-550.

f. 128v-129v. Albe.

III. f. 130-135v. *Sf. Macarie Egipteanul.* Cuvînt (pentru) carele este sufletul cel ce întru adevăr s-au făcut mireasă lui Hristos.

Inc. Mi se pare şi mie acum cu cădearea a fi a zice ceale ale proroculuĭ
Sf. Ca să ştim cui ne închinăm dupre cel ce au zis: Noi ne închinăm căruia ştim.

IV. f. 135v-137. *[Sf. Isaac Sirul],* Cuvînt 10. Pentru în ce să păzeaşte vieţii călugăreşti şi carele este chipul slovosloviei lui Dumnezeu = Τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἰσαάκ ἐπισκόπου Νινεύϊ τοῦ Σύρου Τὰ εὑρεθέντα ἀσκητικά, ἀξιώσει μὲν τοῦ μακαριωτάτου καὶ θειοτάτου καὶ σοφωτάτου πατριάρχου τῆς ἁγίας πόλεως Ἱερουσαλὴμ Κυρίου Κυρίου Ἐφραίμ, ἐπιμελείᾳ δὲ Νικηφόρου ἱερομονάχου τοῦ Θεοτόκου, Leipzig, 1770, p. 62-64.

f. 137v. Albă.

V. *[Capete isihastice].*

1. f. 138. Pentru tăceare, cum se cade a gîndi.

Inc. Dar ce ani şi a zice eu bine, a tot noroiu şi tină fiind.
Sf. Sau a mă număra cu oamenii.

2. f. 138. Pentru cînd te îndeamnă gîndul să te duci în chilla cuiva.

Inc. Cine sînt eu un nebăgat în samă şi netreabnic.
Sf. Din suflet să grăeşti cu smerenie.

3. f. 138-138v. De petreacerea cu fraţii cum a gîndi.

Inc. Şi să aibi pre aceia totdiauna mai bogaţi decît pre tine.
Sf. Şi a vedea pre ei şi pemmila (sic) priimit.

4. f. 138v-139. Pe[n]tru cu ce minte [ias]te a face închinăciune.

Inc. Iară după slobozirea pavecerniţii făcînd închinăciune.
Sf. Apoi şi la utrănie să le scoli cu toţii.

5. f. 139. Pentru ce iaste lumea.

6. f. 139-139v. Pentru patimi.
Inc. Deaca trupul nespurcat vom păzi.
Sf. A zice că sîntem noi slobozi de păcat.

7. f. 139v. Cum a scăpa de patimi.
Inc. Cel ce totdeauna îşi aduce aminte de greşalele sale.
Sf. Acela bine va răspunde pentru toate.

8. f. 139-140. Cum să avea sfinţii pre sine.
Inc. Intîi tăind alergătura sa.
Sf. Iar a nu să cunoaşte iaste a nu avea cu cineva ceva.

9. f. 140. Pentru a nu să slăbi.
Inc. Să întăreşti gîndul tău.
Sf. Şi prin care chiemat eşti.

10. f. 140-140v. Pentru înnălţarea cîntărilor.
Inc. Că cel ce de cea obicinuită adunare îi pare rău.
Sf. Iaste şi vrăjmaş lui Dumnezeu şi priiaten diiavolului.

11. f. 140v. De păzirea simţirilor.
Inc. Carii pînă la căutarea ochilor.
Sf. S-au făgăduit lui Hristos.

12. f. 140v. Pentru umilinţă.
Inc. Cînd să va umili sufletul.
Sf. Ce încă şi pre greşala fieştecăruia.

13. f. 140v. Pentru nevoinţă.
Inc. Li să pare a să mîntui fără de rugăciune.
Sf. Ci nu iaste aşa.

14. f. 141. Pentru mîndrie.
Inc. Să nu te înşăli mărire dobîndind.
Sf. Şi a începe a schimba toate simţirile.

15. f. 141. Pentru tăceare.
Inc. Mai nainte de toate agoniseaşte tăceare întru înţăleagere.
Sf. Fără de Duhul Sfînt poruncile a păzi cu toate.

16. f. 141-141v. Pentru lacrămi.
Inc. Mai nainte de lacrămi şi de plîngere.
Sf. Nu s-au făcut a să înpreuna Duhul Sfînt.

17. f. 141v. Pentru care sînt a păcatului pricini.
Inc. Iară pricinile păcatului sînt aceastea.
Sf. Şi cea desăvîrşit sănătate a trupului.

VI. f. 142-144v. Din învăţăturile lui *avva Ammona* = Patrologia Orientalis, Paris, 1916, vol. 11, col. 455-458.

VII. f. 144v-145v. Altă învăţătură din Pateric. Pentru doftoria sufletească.
Inc. Grăiia părinţii că trecînd oarecarele frate prin Eghipet au venit la doftorie.
Sf. Şi vei fi sănătos, ca nici cînd ai fi fost bolnav.

VIII. f. 146-149. *Marco Pustnicul*, Capete ale ceii dumnezăești și duhovnicești legi.

Inc. Besearica lui Dumnezeu celui viu dupre glasul marelui Pavel sîntem.

Sf. Ajunge în cel duhovnicesc raiu al dragostei, iar dragostea este Dumnezeu... Amin.

f. 149v. Albă.

IX. f. 150-162. *[Despre rugăciune].*[1]

Inc. Acesta e meșteșugul vicleanului și cu săgețile aceastea otrăvește pre tot sufletul.

Sf. Și iubitoriul de Dumnezeu pre aciasta o dorește ca pre o vistierie neprețuită.

f. 162v. Albă.

Însemnări posterioare.

Pe foaia albă a tartașului din față:

O mînă: *De pre acest izvod am scris și eu o carte a sfîntului Maxim Mărturi[sitorul].*

Altă mînă: *Monahul Nicodim de la schitul Cîrnul au scris la anul 1822 în Ianuar 28 de zile.*

f. 9, pe mraginea de jos a foii: *De opșt[e] a sf[intei] M[î]n[ăstiri] Căld[ărușani].*

De pe foaia albă a tartașului din spate, culeg dintre multele însemnări pe acestea:

O mînă: *Am scris două sute de capete din carte[a] sfîntului Maxim.*

Altă mînă: *Pă această carte am cetit și eu păcătosul Evloghie.*

Altă mînă: *Inochentie monah ot Sinai.*

39 II 46

MISCELANEU

Sec. XVIII-XIX; hîrtie; 53 foi; 22×16; scriere cursivă cu cerneală neagră; titlurile și inițialele cu cerneală roșie; inițiala de la f. 27, cu cerneală roșie și verde; 20 rînduri pe pagină; mai multe condeie, din care unul (foile 1-9v) face parte din școala lui Acachie Ieromonahul de la Căldărușani; corecturi de la prima mînă; legătură veche în piele și hîrtie. A aparținut Mînăstirii Căldărușani. Numere vechi de bibliotecă: pe cotor, «Manus 48», în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2278.

Manuscrisul a fost legat după anul 1863 (vezi mai jos) și au fost integrate în el cinci corpuri: primul, foile 1-9; o foaie albă, foaia 10; al doilea, foile 11-26; al treilea, foile 27-42; al patrulea, foile 43-48; al cincilea, foile 49-53. Toate manuscrisele legate sînt fără sfîrșit, fie că s-au legat cu lipsuri, fie că au rămas neterminate.

---

1. Lucrarea este fără titlu. N-am putut-o identifica. Dacă în cuvintele de la începutul rîndului 16, foaia 153: «*Au zis Părintele nostru starețul Paisie*» am vedea pe Paisie starețul sfintelor Mînăstiri Neamțu și Secul, atunci lucrarea aceasta ar aparține unuia din ucenicii lui Paisie Velicicovschi.

I. f. 1-1v. Al celor prea mici între pustnici al lui *Calist şi Ignatie Xantopolii*. Meşterşug şi îndreptariu cu ajutoriul lui Dumnezeu prea cu deadinsul şi de la sfinţi avînd mărturiile, pentru cei ce aleg şi priimesc cu liniştire a vieţui şi călugăreaşte: şi pintru chipul traiului vieţii şi petreacerea şi hrană lor; şi pentru a cît de mari bunătăţi iaste pricinuitoare liniştirea celor ce cu socoteală o uneltesc pre dînsa. Şi să zice numirea cărţii Raiu, căci mai că din toată dumnezeiasca Scriptură cuprinde întru sineşi mărturiile.

1. f. 2-3v. Innainte cuvîntarea cuvîntului carea şi a capului dintîiu numărul îl are. Pentru dăruirea şi darul cel dumnezeesc şi mai pre sus de fire, carele prin Sfîntul Duh iaste întru cei credincioşi. Cap. 1 = MG, vol. 147, col. 636-637.

2. f. 3v-5. Că pentru întrebarea oareşcăruia frate; încă şi pentru păzirea poruncii părinteşti şi după scoposul aceluia aşa s-au întins aciastă pricină a cuvîntului. Cap. 2 = MG, vol. 147, col. 637.

3. f. 5-5v. Cum că decît tot lucrul scoposul mai întîiu povăţuiaşte; deci şi scoposul aceştii osteneli iaste ca să ne învăţăm, carea adecă iaste temeliia zidirii cei după Hristos şi lucrării; şi carea iaste înplinirea şi cum că să cuvine mai întîiu de tot alt lucru aciasta a cuno[a]şte noi. Cap. 3 = MG, vol. 147, col. 637.

4. f. 5v-6v. Că început a toată lucrarea cea după Dumnezeu aceaia iaste, adecă după poruncile Mîntuitoriului a petreace; iară sfîrşit aceaia adecă să ne întoarcem cătră cel ce din început ni s-au dăruit noaoă prin dumnezeescul botez desăvîrşit dar al Prea Sfîntului Duh. Cap. 4 = MG, vol. 147, col. 637-640.

5. f. 6v-9. Pentru aceaia adecă carele iaste darul şi cum ni s-ar fi făcut nooă să-l dobîndim pre acesta. Şi care sînt ceale ce le fac pre acesta turbure şi care iarăşi ceale ce a doo [o]ară îl curăţesc. Cap. 5 = MG, vol. 147, col. 640-641.

6. f. 9v. Cum că adecă întru sfîntul botez în dar pre dumnezeescul dar desăvîrşit îl priimim; şi pre acesta după ce cu patimile l-am acoperit, iarăşi prin înplinirea poruncilor de a doa oară îl curăţim. Cap 6[2] = MG, vol. 147, col. 641.

f. 10-10v. Albe.

II. *Ava Talasie Libianul şi Africanul*, Pentru dragoste şi înfrînare şi cea după minte petreacere cătră Pavel presviterul. Capete ce aduc slove pre margine aceastea: Duhovnicescului frate şi iubit Domnului Pavel, Talasie, cel ce adecă cu arătarea iaste pustnic, iar cu adevărul neguţătoriu al slavei deşarte.

1. f. 11-23. Suta întîiu = MG, vol. 91, col. 1428-1437.

2. f. 19. Pentru acealeaşi. Suta a doa[3] = MG, vol. 91, col. 1437-1441.

f. 23v-26v. Albe.

---

2. Lipsă sfîrşitul manuscrisului.

3. Manuscrisul a rămas nelerminat; s-a copiat numai pînă la cap. 51.

III. f. 27-34. Poveastea părintelui Loghin cum i s-au ispovedit un drac înnaintea lui.[4]

Inc. Spusu-ne-a avva Pior că fiind eu, zice, tînăr.
Sf. Şi umplu chiliia de fum ca de nişte piiatră pucioasă.

IV. f. 34-42. Povestirea părintelui Eliseiu însuşi pentru sine[5].

Inc. Părintele Eliseiu spunea noao că fiind eu (zice) tînăr m-am bolnăvit.
Sf. Şi aşa deaciia am petrecut cu părintele Isaiia şi m-am [supus] lui întru toate.

f. 43. Scurte extrase din *Varsa[nufie], Ion Arhireu şi Isaou.*

f. 43v-44v. Albe.

f. 45-48v. Scurte extrase din *Var[sanufie], Maxim [Mărturisitorul]* şi din *Sfînta Scriptură.*

V. *[Varsanufie,* Întrebări şi răspunsuri].

f. 49-51v. [Sfîrşitul unui răspuns, apoi două întrebări şi două răspunsuri][6].

Inc. Micşoare rămăşiţe ale păcatelor din tinereaţe şi au voit mult milostivul Dumnezeu.
Sf. Aurul ce i l-am dat eu au ridicat aciastă[7].

f. 52-53. Albe.

f. 53v. Insemnări fără valoare.

Insemnări posterioare.

f. 1, diferite mîini scriu printre altele:

εστιλα εις τον πατερ Λαβρεντιε
Νικανορ
εγραψα εγο ο διμιτρις ο παρακλισιαρχις...
τουτο το γραμα ινε του αγιο πατερ λαυρεντιε μοναχος διακονος

La 1865. S-a cetit de smeritul Serapion monahu bibliotecar.

f. 2, pe marginile foii:

1863. *D[e]opşte a sf[i]nt[ei] M[înăstiri] Căldăruşani*[8].

De obşte a sf[intei] Min[ăstiri] Că[l]d[ăruşani].

f. 11, pe marginea de jos a foii: *1863. De opşte a sfintei M[înăstiri] Căldăruşani*[9].

f. 34. *Şi Dumnezeului nostru slavă. [17]96 fevr[uarie] 24*[10].

---

4. Scrisă de două condeie.

5. Doi copişti au scris şi această «Povestire»; primul copist scrie f. 34-34v; al doilea, f. 35-42. Povestirea a fost legată cu lipsuri; lipsesc foi între foile 34 şi 35.

6. Iată începuturile acestor două întrebări: 1, *«După ce să întoarse mîhnit omul acela»*; 2. *«Şi deci ciţi aicea petrec viaţa cinstită şi odihnicioasă».*

7. Manuscrisul a rămas neterminat.

8. Insemnarea e scrisă de mîna bibliotecarului Serapion.

9. Insemnarea aceasta de pe foaia de la începutul corpului al doilea din acest miscelaneu, scrisă tot de Serapion, bibliotecarul Mînăstirii Căldăruşani, este o indicaţie că manuscrisul a fost legat după 1863.

10. Insemnarea e scrisă de copistul care a scris «Povestea Părintelui Loghin».

II 80

40

MISCELANEU

Sec. XVIII-XIX; hîrtie; 75 foi+1/2 foaie cu însemnări lipită la sfîrşit; 23×19; foile 56 şi 57 de alt format: 22×15,5; scriere cursivă cu cerneală neagră; de la f. 43v înainte, titlurile şi iniţialele cu roşu; între 13 şi 20 rînduri pe pagină; mai multe condeie; corecturi de la prima mînă şi de la altă mînă posterioară; legătură veche în piele şi hîrtie. A aparţinut Mînăstirii Căldăruşani. Numere vechi de bibliotecă: pe color, 127; în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2269.

I. f. 1-23; f. 23v-24 albe[11]; 24v-43. Puţinea aleagere din viiaţa sfîntului părintelui nostru Andreiu cel ce s-au făcut nebun pentru Hristos, avînd întrebările sfîntului Epifanie cu răspunsurile sfîntului Andreiu, foarte de folos. Blagosloveaşte, părinte.

Inc. Bine e dară şi cum să cade lăudat este cum este zic a spune celor ceştiu măriia lui Dumnezeu.

Sf. Iară deacă iaste în tăcere şi mai vîrtos în pustie atunce vede lipsa lui.

II. f. 43v. Vreadnic de milă călugăr cu numele *Teofan* scară aşăza a dumnezeeştilor daruri. Pentru cercarea au făcut-o cunoscută purtătorii de Dumnezeu[12] = Φιλοκαλια τῶν ἱερῶν νηπτικῶν, Veneţia, 1782, p. 549.

III. f. 44-55v. Ale lui chir *Calist Tilicudi,* Pentru iscusirea liniştii = MG, vol. 147, col. 817-825.

IV. f. 56-57v. *Sf. Simeon Noul Teolog,* Dumnezeeşti cîntări ale doririi. Cuvînt al 17[13].

Inc. Vino, lumina cea adevărată, vino, viaţa cea vecinică, vino taina cea ascunsă.

Sf. Şi închinat şi slujit de toţi credincioşii... Amin.

V. f. 58-61v. A aceluiaşi *Marco Pusnic,* Pentru post şi pentru smerenie. Cuvînt 8 = MG, vol. 65, col. 1109-1117.

VI. *Sf. Dimitrie arhiepiscopul Rostovului,* Învăţătură duhovnicească a omului celui din lăuntru. Omul cel din lăuntru în cămara inimii sale osebindu-să să învaţă şi să roagă în taină.

1. f. 62-62v. Innainte cuvîntare.

Inc. De vreame ce mulţi sînt întru noi neştiind ce este lucrul cel dinlăuntru al omului.

Sf. A să povăţui Domnul ajutînd.

2. f. 63-66v. Duhovnicească învăţătură a omului celui dinlăuntru să înceape din cuvintele lui Hristos acestea: Cînd te rogi intră în cămara ta şi închide uşa ta, roagă-te Părintelui tău în taină, Cap. 1. Pentru că îndoit este omul şi pentru învăţătura rugăciunii cei în cămară.

---

11. Au rămas albe din neatenţia copistului; textul continuă firesc.

12. A fost copiat numai un fragment de 10 viersuri de la început; aceeaşi traducere ca şi în ms 38; viersurile însă sînt aşezate într-o ordine inversă, de la viersul 10 la viersul 1. Cred că greşeala aceasta de transcriere, care a vrut să fie o îndreptare a textului după care se copia, l-a făcut pe copist să abandoneze copierea întregii lucrări.

13. Textul a fost scris de 2 condeie.

Inc. Îndoit este omul cel din afară şi cel din lăuntru.
Sf. Ca să poată a creaşte în bărbatul cel desăvîrşit.

3. f. 67-68v. Cap. 2. Pentru rugăciunea carea încălzeaşte pre om spre dragostea aceaia care îl uneaşte cu Dumnezeu.

Inc. Întîiu să cuvine să ştii aciasta cum că unui om creştin.
Sf. Şi de acolo scoţînd dulciaţa cea duhovnicească.

4. f. 68v-70v. Cap. 3. Cum că rugăciunea carea să grăeşte cu buzele iar fără de luarea aminte nimic este.

Inc. Cu cale iaste să aducem aminte aicea oareş care ziceri.
Sf. Aciasta într-alt loc scrie sfîntul.

5. f. 70v-73v. Cap. 4.

Inc. S-au cunoscut din cei iscusiţi întru cugetarea de Dumnezeu.
Sf. Înaintea lui Dumnezeu şi să priveşti la El.

VII. f. 74-74v. Apostol la list 94 = II Timotei, III, 1-9.

VIII. f. 75-75v. A sfîntului Simion cap. 132 la capetile lui Simion Evlavis.

Inc. Precum poruncile cele cuprinzătoare cuprind întru sineşi pre toate poruncile.
Sf. Scrise cu degetul lui Dumnezeu întru dînsa.

Însemnări posterioare:

f. 74v: *Ioan sin pop[a] Grigorie am cetit aci[a]stă prea folosito-[a-r[e] cărticică,... 1803 Iul[ie] 20.*

Altă mînă, pe aceeaşi pagină: *De obştie a sfintei Mănăstiri Căldăruşani la cei ce cu osărdie şi cu multă evlavie o vor ceti mult folos vor dobîndi dintrînsa cu darul lui Hristos, ajutîndu prin rugăciunile prea cuviosului părintelui nostru Andreiu cel ce s-au făcut nebun pentru Hristos.*

Pe 1/2 de foaie lipită la sfîrşitul manuscrisului: *Eu sînt păcătoşilor cătră Fiiul Mieu chezeşuirea. Acesta mi s-au făgăduit să Mă auze pur[u]-rea. Ca cei ce vor aduce mie totdeauna bucurie, a să bucura în veaci prin Mine să le fie.* 1839 Mai 27.

Pe verso acestei foi: *Anul 1853 Iulie 8 am cetit şi eu mai jos semnat Gherontie monah.*

Pe foaia albă a tartaşului din spate: *Cel ce va ceti cu luoare aminte acela să va folosi şi multe va culege dintrînsele; iar cel ce va ceti cu capu între urechi acela va fi ca un orbu. 1848 Avg[ust] 27. Cutare care nume n-are.*

II 91
41
Ioasim Mărturisitorul

PAISIE STAREŢUL ŞI ISAAC SIRUL

Sec. XIX (înainte de 1828); hîrtie; 155 foi; 22×18; scriere cursivă cu cerneală neagră; titlurile şi iniţialele cu roşu; 22 rînduri pe pagină; mai multe condeie; legătură veche în piele. A aparţinut Mînăstirii Căldăruşani. Numere vechi de bibliotecă: pe color, 32; în Bblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2279.

f. 1-7v. Albe.

I. A sfîntului *Macsim Mărturistoriul* [14], Din cartea ce să numeaşte Iconion sau închipuirea a evangheliceştii vieţii... cei de opşte, de la sfinţii părinţi în scurt adunată dintru o carte pecetluită în Vilna în anul.

1. f. 8. Intrare în cea de obşte şi evangheliciască viiaţă.

Inc. Aicea scopiţii cei păzitori de curăţiia feciorii.
Sf. Şi să-şi tămăduiască boala păcatului.

2. f. 8-8v. Cu cea desăvîrşit sărăcie şi cu golirea vieţii.

Inc. Intru aciastă viiaţă de obşte împlinesc pre cea apostolească viiaţă.
Sf. Adecă sărăciia, curăţiia şi rugăciunea.

3. f. 8v-10v. Pentru cea de obşte viiaţă...

Inc. Intrebare. Pentru ce cu chip rătund viiaţa de obşte s-au scris. Răspuns. Pentru aceaia căci că asemînare cerească poartă.
Sf. In zioa judecăţii înnaintea Domnului Dumnezeu să vor afla.

II. f. 10v-27v. *[Paisie Stareţul],* Tituluşul cărţii aceştiia au fost într-acest fealiu: Următoriului de faptele lui Avraam şi lucrătoriului celui osîrdnic al poruncilor lui Dumnezeu, prea scumpului mieu priiaten părintelui Chir Dimitrie preotului scrisă în anul [15] = *Adunarea a cuvintelor celor pentru ascultare* de la mulţi sfinţi şi dumnezeeşti părinţi... şi viiaţa cuviosului părintelui nostru stareţului Paisie, împreună cu oarecare din Trimiterile sfinţiei sale, acum întîiu tipărite... în sfînta M[onastire] Neamţ[u] la anul 1817, p. 296a-334.

III. f. 28-28v. Cuvinte de suflet folositoare scoasă din viiaţa marelui Vasilie = *Vieţile sfinţilor,* Volumul V, cărticica I din luna Ianuarie, Bucureşti, 1904, p. 26-28.

IV. f. 29-31. *[Fapte şi graiuri din Pateric].*

V. A celui întru sfinţi părinte[lui] nostru *Isaac Sirul Posnicul şi Sihastrul,* carele a fost episcop iubitorilor de Hristos cetăţii Ninevii, Cuvinte pusniceşti scrise adecă de dînsul pre a sa limbă, iar tălmăcite pre limba cea elinească de cuvioşii părinţii noştri, de avva Patrichie şi de avva Avramie filosofii şi sihastrii care au pusnicit în lavra celui întru sfinţi părintelui nostru Savvei = Τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἰσαὰκ ἐπισκόπου Νινευῖ τοῦ Σύρου· Τὰ εὑρεθέντα ἀσκητικά, ἀξιώσει μὲν τοῦ μακαριωτάτου καὶ θειοτάτου καὶ σοφωτάτου πατριάρχου τῆς ἁγίας πόλεως Ἱερουσαλὴμ Κυρίου Κυρίου Ἐφραίμ, ἐπιμελείᾳ δὲ Νικηφόρου ἱερομονάχου τοῦ Θεοτόκου, Leipzig, 1770.

1. f. 32-39. Cuvînt 1 = *Op. cit.,* p. 1-11.

2. f. 39-42. Cuvînt 2 = *Op. cit.,* p. 12-16.

3. f. 42-46. Cuvînt 3. Pentru depărtare şi cum că nu să cuvine a ne spăimînta şi a ne teame, ci a ne întări cu nădeajdea spre Dumnezeu şi

---

14. Numele sfîntului Maxim Mărturisitorul, pus în fruntea lucrării, este o greşeală de copist, care copiind textul după ms 52 din Biblioteca noastră, a luat colontitlul: «*A sfîntului Maxim Mărturisitorul*» drept autor al lucrării.

15. Lipseşte sfîrşitul scrisorii. Avem în acest ms o altă traducere decît traducerea din ediţia tipărită şi din ms 23.

a cuteza cu neîndoită credinţă ca unii ce avem sprijinitoriu şi păzitoriu pre Dumnezeu = *Op. cit.*, p. 16-20.

4. f. 46-49. Cuvînt 4 = *Op. cit.*, p. 21-25.

5. f. 49-65v. Cuvînt 5 = *Op. cit.*, p. 25-45.

6. f. 65v-66v. Cuvînt 6 = *Op. cit.*, p. 45-46.

7. f. 66v-70v. Cuvînt 7. Pentru rînduiala noilor începători şi pentru aşăzarea şi pentru ceale ce sînt cuviincioase lor = *Op. cit.*, p. 46-51.

8. f. 70v-75v. Cuvînt 8. Pentru rînduiala cea supţire a socotelii = *Op. cit.*, p. 51-58.

9. f. 75v-77v. Cuvînt 9. Pentru orînduiala vieţii cei călugăreşti şi pentru scurtare şi osebire ; şi cum şi prin care chip să nasc bunătăţile unele dintru altele = *Op. cit.*, p. 59-62.

10. f. 77v-79. Cuvînt 10. Pentru ca în ce să păzaşte frumseaţa vieţii cei călugăreşti şi care iaste chipul slavoslovii lui Dumnezeu = *Op. cit.*, p. 62-64.

11. f. 79v-84. Cuvînt 22. Pentru chipurile nădejdii cei spre Dumnezeu şi cui i să cuvine a nădăjdui spre Dumnezeu şi cine iaste cela ce cu nebunie şi cu neînţăleagere are nădeajde = *Op .cit.*, p. 126-130.

12. f. 84-99. Cuvînt 23. Pentru dragostea lui Dumnezeu şi pentru lepădarea şi pentru odihnirea cea întru dînsul = *Op. cit.*, p. 131-151.

13. f. 99v-100v. Cuvînt 24. Pentru seamnele şi lucrîrile dragostii lui Dumnezeu = *Op. cit.*, p. 152-153.

14. f. 101-103v. Cuvînt 28. Pentru privighiiarea nopţilor şi pentru chipurile ceale multe fealiuri ale lucrării eii = *Op. cit.*, p. 176-179.

15. f. 103v-108v. Cuvînt 29. Pentru căile ceale ce ne fac a ne apropiia spre Dumnezeu şi care să arată omului din lucrurile ceale dulci ale privigheri[i] ceii de noapte ; şi cum că cei ce lucrează întru petreacerea aciasta, cu miiare să hrănesc întru toate zilele vieţii lor = *Op. cit.*, p. 180-185.

16. f. 109-118. Cuvînt 43. Pentru păzirea şi ferirea despre cei leaneşi şi trîndavi şi cum că din apropiiarea acestora înpărăţeaşte întru noi lenevirea şi trîndăvirea şi să umple de toată necurata patimă ; şi pentru a păzi pre sineşi despre apropiiarea celor mai tineri pentru ca să nu să spurce mintea în gîndurile ceale curveşti = *Op. cit.*, p. 259-269.

17. f. 118v-125v. Cuvînt 58. Pentru vătămarea răvnii cei nebune acei ca întru faţa cei dumnezăeşti ; şi pentru ajutoriul cel din blîndeaţe şi pentru alte chipuri = *Op. cit.*, p. 346-357.

18. f. 126-126v. Cuvînt 59. Pentru schimbările ceale multe care urmează cugetului şi care prin rugăciune să ispitesc = *Op. cit.*, p. 357-359.

19. f. 127-128. Cuvînt 80. Carele cuprinde aduceri aminte de zi prea de nevoie şi foarte folositoare = *Op. cit.*, p. 449-451.

f. 128v. Albe.

20. f. 129-130v. Cuvînt 51. Pentru fealiuri de chipuri ale războiului celui de la diiavolul cătră cei ce călătoresc în calea cea strîmtă ceaia ce iaste mai înnaltă decît lumea[16] = *Op. cit.*, p. 309-311.

f. 131-132v. Albe.

16. Cuvîntul acesta a rămas neterminat.

21. f. 133-142. Cuvînt 85. Pentru fealiuri de pricini dupre întrebări şi răspunsuri [17] = *Op. cit.*, p. 482-497.

f. 143. Albă.

VI. f. 143v-154v. Rînduiala chipului celui mic, adică al mantiii = *Molitfelnic,* Bucureşti, 1937, p. 579-593 [18].

Insemnări posterioare:

f. 8, pe marginea de jos a foii: *De [o]pşte a sf[intei] Mon[astiri] Căld[ărușani].*

f. 155v. Din însemnările de pe această pagină, fragmente de cîntări bisericeşti, culeg pe aceasta: *În zilele prea luminatului şi prea înălţatului Domn Io Grigore Dimitriu Ghica Voevod, în anii de la Hristos 1828, fevr[ua]re 5.*

Pr. D. FECIORU

17. Lipseşte sfîrşitul cuvîntului.

18. Pentru deosebirile tipiconale ale începutului şi sfîrşitului slujbei dintre acest manuscris şi textul tipărit al Molitfelnicului, reproduc următoarele:

f. 143 v *«După ce toacă în toaca cea mică şi încep fraţii ceasurile, aduce eclisiarhul precel va să se tunză şi face închinăciunii înnaintea sfintelor dvere şi spre strane, cîte una, apoi la cel mai mare; şi atunci eşind în tinda bisiricii să dezbracă de hainele lui. Şi începind dumnezeiasca Leturghie stă întnaintea uşi[i] cei împărăteşti descins, desculţ, cu capul gol; iar după ce cîntăm antifonele şi să face văhod, zicem tropariul zili[i], Slavă, condacul, iar Şi acum să cîntă acest tropariu, glas 1,... Braţăle părinteşti grăbeşte...*

f. 144 *Şi aceasta cîntîndu-să de trei [ori], să aduce de eclisiarhul fratele, făcînd în trei locuri căte o închinăciune pînă la sfintele dveri şi sculîndu-l îl învaţă egumenul într-acestaş chip».*

f. 154 *«Hristos adevăratul Dumnezeul nostru pentru rugăciunile Prea Curatei Maicii Sale, ale sfinţilor slăviţilor şi întru tot lăudaţilor Apostoli, ale prea cuvioşilor şi de Dumnezeu purtătorilor părinţilor noştri Antonie celui Mare, Evtimie, Save[i] cel Sfinţit,*

f. 154 v *Onofrie, Teodosie începătoriului de obşte şi ale altor care au | strălucit în pustnicii şi dle tuturor sfinţilor săi să ne miluiască şi să ne mîntuiască pre noi ca un bun şi de oameni iubitoriu».*

CATALOGUL MANUSCRISELOR DIN BIBLIOTECA PATRIARHIEI ROMÎNE*

42 II 170

TEODORET AL CIRULUI, Tîlcuire la Cîntarea Cîntărilor

Sec. XVIII (înainte de 1798); hîrtie; 190 foi; 23×17; scriere cursivă cu cerneală neagră; titlurile şi iniţialele cu roşu; 17-20 rînduri pe pagină; două condeie; corecturi făcute de prima mînă şi de alte mîini; legătură veche în piele. A aparţinut Mînăstirii Căldăruşani. Pe cotor, cu litere chirilice, titlul cărţii: *Tîlcuirea la Cîntarea Cîntărilor.* Numere vechi de bibliotecă: pe cotor, 50; în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2286.

f. 1. Albă, cu o însemnare.

f. 1v. Albă.

A fericitului *Teodorit episcopului Chirului,* Tîlcuire la Cîntarea Cîntărilor.

1. f. 2-24v. Prea iubitoriului de Dumnezeu episcopului Ioann, Teodorit = MG, vol. 81, col. 28-48.

2. f. 25-28v. A fericitului Teodorit episcopul Chirului Tîlcuire la Cîntarea Cîntărilor = MG, vol. 81, col. 49-53.

3. f. 28v-63v. Cap 1 = MG, vol. 81, col. 53-85.

4. f. 63v-70v. Cap al doilea = MG, vol. 81, col. 85-92.

5. f. 70v-88v. Cuvînt al doilea = MG, vol. 81, col. 92-112.

6. f. 88v-103v. Cap al treilea = MG, vol. 81, col. 112-128.

7. f. 103v-110v. Cap al patrulea = MG, vol. 81, col. 128-136.

8. f. 110v-121. Cuvînt al treilea = MG, vol. 81, col. 136-148.

9. f. 121-138. Cap al cincelea = MG, vol. 81, col. 148-165.

10. f. 138-148. Cap al şaselea = MG, vol. 81, col. 165-173.

11. f. 148-158. Cuvînt al patrulea = MG, vol. 81, col. 173-184.

12. f. 158-174v. Cap al şaptelea = MG, vol. 81, col. 184-200.

13. f. 174v-189. Cap. 8 = MG, vol. 81, col. 200-213.

f. 189. Sfîrşitul tălmăcirii Cîntării Cîntărilor şi lui Dumnezeu fie-I lauda.

f. 189v. Albă.

---

* Continuare din nr. 5-6, anul XIII (1961)

f. 190. Insemnări.

f. 190v. Albă.

Însemnări posterioare:

f. 1: *Levites, limbrici, grecește levites, elinește elmintes. Și am scris eu cel mult păcătos Toma Crețulescu și cel ce va ceti aici să zică Dumnezeu să-i iarte păcatele și să-l înveredniciască dorinții lui, amin, facă-se, facă-se [17]98 maiu 3, luni dimineața.*

f. 2, pe marginea de jos a foii: *De obște a sf[intei] Mîn[ăstiri] Că[l]d[ărușani].*

f. 190. *Cercat acest condeiu. Omul iscusit și făr de cuțit cînd șade la masă foarte rău îi pasă. Smeritul Pandeleimon, monah[ul] cel obraznic și mult păcătos.*

43 f. 1h7

SF. MAXIM MĂRTURISITORUL, Patru sute capete pentru dragoste

Anul 1826; hîrtie; 110 foi; 21×15; scris cursiv, de caligraf, cu cerneală neagră; titlurile, colontitlurile și inițialele cu cerneală roșie; un frontispiciu liniar pe foaia 2; 19 rînduri pe pagină; un singur condei, al lui Acachie ieromonahul; legătură veche în piele. A aparținut Mînăstirii Căldărușani. Numere vechi de bibliotecă: pe cotor, «Manus 90»; în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2356.

f. 1-1v. Albă.

A celui întru sfinți părintelui nostru *Maxim Mărturisitoriul,* Patru sute de capete pentru dragoste.

1. f. 2-3v. Cuvînt înnainte către Elpidie = MG, vol. 90, col. 960-961.

2. f. 3v-25v. Suta întîiu din capetele ceale pentru dragoste ale sfîntului Maxim Mărturisitoriul = MG, vol. 90, col. 961-984.

3. f. 25v-57. Suta a doa = MG, vol. 90, col. 984-1017.

4. f. 57-85v. Suta a treia pentru dragoste = MG, vol. 90, col. 1017-1048.

5. f. 85v-108. Suta a patra = MG, vol. 90, col. 1048-1073.

f. 108. Sfîrșit al celor patru sute de capete ale sfîntului Maxim Mărturisitoriul.

f. 108v-110v. Albe.

Însemnări de la prima mînă:

f. 2, sub frontispiciu: *1826 Iunie 12.*

f. 108. *1826, sept[emvrie] 2. S-au prescris în sf[inta] Mănăst[ire] Căldărușani Acachie Ieromonah.*

Însemnări posterioare:

f. 2v și 3, pe marginea de jos a paginilor: *Această sf[intă] carte este a sf[intei] M[ănăstiri] Căldărușani 1869.*

44

Miscelaneu

Sec. XIX; hîrtie; 149 foi; 23×17; scriere cursivă cu cerneală neagră; titlurile, colontitlurile și inițialele cu cerneală roșie; 20 rînduri pe pagină; mai multe condeie; corecturi făcute de prima mînă; legătură veche în piele. A aparținut Mînăstirii Căldărușani. In Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2309.

La legat s-a folosit ca hîrtie de Vorsatz la tartașul din față o foaie dintr-un manuscris grec, care a fost lipită de tartaș, și două foi dintr-o tipăritură, paginile 123-126 din *Descoperire cu amăruntul a pravoslavnicii credințe* de Sfîntul Ioan Damaschin, tipărită la Iași în 1806. Pe pag. 124, în josul paginii, o semnătură: *Teona monah.*

I. Sf. Simeon Noul Teolog. Capete.

1. f. 1-85. *[Sf. Simeon Noul Bogoslov,* Capete 181 lucrătoare și de Dumnezeu grăitoare][1] = Τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν Συμεὼν τοῦ Νέου Θεολόγου. Τὰ εὑρισκόμενα διῃρημένα εἰς δύω..... Μεταφρασθέντα εἰς τὴν κοινὴν διάλεκτον παρὰ..... Διονυσίου Ζαγοραίου[2], Veneția, 1798, I, p. 531-558.

2. f. 85-104. Alte capete care în cărțile dupre care s-au tălmăcit cuvintele și capetele sfîntului Simeon nu s-au aflat, care s-au tălmăcit din cea slovenească[3].

Inc. Dumnezeu adecă celor ce văd trupește nicăiri nu iaste.
Sf. Moștenitori adecă ai lui Dumnezeu, dar împreună moștenitori ai lui Hristos.

II. f. 104v-135v. *Sf. Simeon Studitul,* Cuvîntul cest de față carele iaste pustnicesc și în multe părți năravnic și în capete nu iaste dintru ale sfîntului Simeon Noului cuvînt[ătoriu] de Dumnezeu, ci al lui Simeon Evlavistul, carele au fost stareț noului Cuvîntătoriu de Dumnezeu; pentru aceaia s-au adăugat aicea[4] = Dionisie Zagoreu, *Op. cit.,* I, p. 559-568.

Cuvîntul are 40 de capete.

III. *Sf. Dimitrie arhiepiscopul Rostovului.* Invățătură duhovnicească a omului celui din lăuntru. Omul cel din lăuntru în cămara inimii osebindu-se să învață și să roagă în taină.

1. f. 136-137. Innainte cuvîntare.

Inc. De vreame ce mulți sînt întru noi neștiind ce iaste lucrul cel din lăuntru al omului.
Sf. A să povățui Domnul ajutînd.

2. f. 137-141. Duhovnicească învățătură a omului celui din lăuntru să înceape din cuvintele lui Hristos aceastea: «Cînd te rogi intră în cămara ta și închide ușa ta, roagă-te Părintelui tău în taină. Capul 1. Pentru că îndoit iaste omul și pentru învățătura rugăciunii ceii în cămară.

Inc. Indoit iaste omului cel din afară și cel dinlăuntru.
Sf. Ca să poată a creaște în bărbatul cel desăvîrșit.

---

1. Aceeași ordine a capetelor și aceeași traducere, a lui Isaac Dascălul, ca și în nis 12 al Bibliotecii Patriarhiei Romîne.
2. Citată mai jos: Dionisie Zagoreu.
3. Traducerea lui Isaac Dascălul.
4. Traducerea lui Isaac Dascălul.

3. f. 141v-143v. Cap. 2. Pentru rugăciunea carea încălzeaşte pre om spre dragostea aceaia carea îl uneaşte cu Dumnezeu.

Inc. întîiu să cuvine să ştii aceasta cum că unui om creştin.
Sf. Şi de acolo scoţînd dulceaţa cea duhovnicească.

4. f. 143v-145v. Cap. 3. Cum că rugăciunea carea să grăiaşte cu buzele iar fără de luare aminte nimic iaste.

Inc. Cu cale iaste să aducem aminte aicea oareşicare ziceri.
Sf. Aciasta într-alt loc scrie sfîntul.

5. f. 145v-149. Cap. 4.

Inc. S-au cunoscut din cei isousiţi întru cugetarea de Dumnezeu.
Sf. Innaintea lui Dumnezeu şi să priveşti la El.

f. 149v. Insemnări.

Insemnări posterioare.

f. 1. In locul unde trebuia să fie frontispiciul şi titlul cuvîntului, o mînă a scris :

La leat 1789, noemvrie 14 au venit nemţii în ţară şi s-au dus la 1792.
La 1798 fevruarie 20 au fost văcăritul în zilele Agearlăului.
La leat 18[0]2 octomvrie 14, s-au cutremurat pămîntul.
La leat 18[0]6, dechemvrie 12, au venit muscali[i] şi s-au dus la 1812.
La leat 1799 s-au ars Craiova de Cărjalii dechemvrie 24 la ajunul Crăciunului.

Pe marginea de jos a foii, o altă mînă însemnează :

De opşte a sf[intei] M[ănăstiri] Căld[ărușani].

f. 101, în josul paginii : *Iacov monah Căldărușani.*

f. 131v, pe marginea din stînga : *La leat 1825, fevruarie 5 zile, s-au cutremurat pămîntul joi seara.*

f. 149v. Dintre însemnările de pe f. 149v, în majoritate fragmente de rugăciuni şi texte scripturistice, scrise de diferite mîni, culeg pe următoarele :

Doamne, Iisuse Hristoase Fiiul lui Dumnezeu miluiaşte-mă pre mine păcătosul ЗАНѢЗ КЗПѢѰЛW [5].

La leat 1826, mai 2, în Dumineca Mironosiţelor popa Dionisie s-au dus către Domnul, Duminecă seara la unsprăzece ciasuri.

Pe foaia albă de pe tartaşul din spate :

La leat 1826, iulie 15, s-au întîmplat o frică mare în Bucureşti pentru care s-au şi răsipit tărgul ; însă unii zic | | | | | pentru ciumă, iară alţii au zis că pentru frica turcilor, fiindcă vin în ţară.

45 II 99

CALIST ŞI IGNATIE XANTOPOLII ŞI ALŢII

Sec. XVIII (după 1779) ; hîrtie ; 348 foi ; 21×15 ; scriere cursivă, de caligraf, cu cerneală neagră ; titlurile şi iniţialele cu cerneală roşie ; 18 rînduri pe pagină ; paginile cu versuri (f. 310-315 ; 326-331) între 19 şi 25 rînduri pe pagină ; un singur condei ;

5. Scriitorul şi-a ascuns numele într-o criptogramă. Vezi şi manuscrisele 29 şi 32.

corecturi și scurte glose pe margine; legătură veche în piele. A aparținut Mînăstirii Căldărușani. Pe cotor, cu litere chirilice, stă scris: *Din cartea sfintului Simeon Tesalonic. Urmare adecă bisericească slujbă*[6]. Numere vechi de bibliotecă: pe cotor, «Manus 15»; în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2346.

f. 1-5v. Albe.

I. *Calist și Ignatie Xantopolos*, Raiu.

1. f. 6-16. Capetele ceale pre rînd ale acestui cuvînt.

2. f. 16v-19v. Mărturii pentru sfîntul Callist.

a. f. 16v-17. A lui *Meletie al Atinelor*, Din Bisericiasca Istorie, cartea 14, cap 15, numărul 8.

b. f. 17. A lui *Simeon Arhiepiscopul Tesalonicului*, list 210.

c. f. 17-19v. Din cartea lui *Simeon al Tesalonicului*, întru cea pentru dumnezeiasca urmare, (adecă bisericeasca slujbă), cap 295, list 210.

f. 20. Al celor prea mici întru pustnici, al lui *Callist și Ignatie Xantopolii*, Meșterșug și îndreptariu cu ajutoriul lui Dumnezeu prea cu deadinsul și dela sfinți avînd mărturiile, pentru cei ce aleg și priimesc cu liniștire a vieții și călugărește și pentru chipul traiului vieții și petrecerea și hrana lor; și pentru a cît de mari bunătăți iaste pricinuitoare liniștirea celor ce cu socoteală o unelțesc pre dînsa. Si să zice numirea cărții Raiu, căci mai că din toată dumnezeeasca Scriptură cuprinde întru sineși mărturiile[7].

2. f. 20v-21v. Innainte cuvîntarea cuvîntului, carea și a capului dintîiu numărul îl are. Pentru dăruirea și darul cel dumnezăesc și mai pre sus de fire, carele prin Sfîntul Duh iaste întru cei credincioși. Cap. 1 = MG, vol. 147, col. 636-637.

3. f. 21v-23. Că pentru întrebarea a oareșcăruia frate, încă și pentru păzirea poruncii părintești, și după scoposul aceluia așa s-au întins aciastă pricină a cuvîntului. Cap. 2 = MG, vol. 147, col. 637.

4. f. 23-23v. Cum că decît tot lucrul, scoposul mai întîiu povățuiaște; deci și scoposul aceștii osteneli iaste ca să ne învățăm carea adecă iaste temeliia zidirii ceii după Hristos și lucrării, și carea easte înplinirea și cum că să cuvine mai întîiu de tot alt lucru aciasta a cunoaște noi. Cap. 3 = MG, vol. 147, col. 637.

5. f. 23v-24v. Că început a toată lucrarea cea după Dumnezeu aceaia iaste adecă după porunciile Mîntuitoriului a petreace; iară sfîrșit aceaia adecă să ne întoarcem cătră cel ce din început ni s-au dăruit noaoă prin dumnezăescul botez desăvîrșit dar al Prea Sfîntului Duh. Cap 4 = MG, vol. 147, col. 637-640.

6. f. 24v-28. Pentru aceaia adecă carele easte darul și cum ni s-ar fi făcut noaoă să-l dobîndim pre acesta, și care sînt ceale ce-l fac pre

6. Titlul cărții este indicat greșit, după cum se va vedea din descrierea manuscrisului.

7. Traducerea acestei lucrări (vezi însemnarea de la f. 225v) este făcuta în anul 1779 de *Ilarion Dascălul*, unul din cei mai de seamă ucenici ai starețului Paisie. In multe locuri, traducerea romînească prezintă fie lecturi deosebite, fie amplificări față de textul grec editat în MG, vol. 147, col. 636-812. Nu mai departe, chiar în titlul lucrării, în ediția din MG lipsește textul din partea finală a titlului: «Și să zice numirea cărții... întru sineși mărturiile». — Ms 39, descris mai sus, ne prezintă tot traducerea lui Ilarion Dascălul.

acesta turbure, și care iarăși ceale ce de a doaoară îl curățesc. Cap. 5 = MG, vol. 147, col. 640-641.

7. f. 28-29. Cum că adecă întru sfîntul botez în dar pre dumnezăescul dar desăvîrșit îl priimim și pre acesta după ce cu patimile l-am acoperit iarăși prin împlinirea poruncilor de a doaoară îl curățim. Cap. 6 = MG, vol. 147, col. 641-644.

8. f. 29-31. Că să cuvine cel ce viețuiaște după Dumnezeu pre toate poruncile să le unelteaască, iară parte[a] cea mai multă a lucrării să o dea oarecum celor întîiu decît altele și ca cum mai cuprinzetoare. Cap. 7 = MG, vol. 147, col. 644.

9. f. 31-31v. Că a toată lucrarea cea de Dumnezeu iubită început îi iaste chiemarea cea cu credință a numelui Domnului Iisus Hristos și împreună cu dînsa pacea ceaia ce răsare dintr-însa și dragostea. Cap. 8 = MG, vol. 147, col. 644-645.

10. f. 31v-32v. Că prin fieștecare dintru aceastea și împreună prin cîte treale, grămădirea a tuturor bunătăților cu îndestulare ni să dă noaoă. Cap. 9 = MG, vol. 147, col. 645.

11. f. 32v-35v. Că și Domnul Iisus Hristos în vreamea mîntuitoarei patimi aceastea le-au lăsat ucenicilor săi ca pre niște porunci de eșire și moștenire dumnezeească, încă așișderea și după înviiare. Cap. 10 = MG, vol. 147, col. 645-648.

12. f. 35v-36v. Că întru aceaste trei împreună să țes toate faptele ceale bune. Cap. 11 = MG, vol. 147, col. 648-649.

13. f. 36v-37. Că și darul Sfîntului Duh, cel prin Dumnezeu Tatăl cătră cei credincioși și venirea întru Hristos Iisus și întru prea sfîntul Lui nume să dă. Cap. 12 = MG, vol. 147, col. 649.

14. f. 37-38v. Că cu cuviință s-au hotărît de sfinții noștri părinți și cu Sfîntul Duh Cela ce lăcuia întru dînșii să ne rugăm noi întru Domnul nostru Iisus Hristos, Fiiul lui Dumnezeu și de la Dînsul să cearem mila. Cap. 13 = MG, vol. 147, col. 649.

15. f. 38v-44. Că să cuvine cel ce fără de greșală voiaște a călători drumul cel după Domnul al liniștii mai întîiu de toate să aleagă împreună cu lepădarea cea a tot cuprinzetoare și supunere desăvîrșit. Cap. 14 = MG, vol. 147, col. 649-653.

16. f. 44-56. Care sînt seamnele supunerii ceii adevărate pre care ținîndu-le cel întru adevăr ascultătoriu ar fi fost fără de greșală supuindu-să. Cap. 15 = MG, vol. 147, col. 653-664.

17. f. 56v-71. Că împreună cu pravoslavnica credință să cuvine a purta grijă să fie plin și de lucrurile ceale bune cel ce curat voiaște să se liniștească și după Dumnezeu ; și cum că credința îndoită iaste ; și cum că împreună cu aciasta să cuvine iarăși a fi cel ce să liniștește pacinic, nesmult, neîngrijat, adecă fără de griji, tăcut, liniștit, mulțămit întru toate și binecunoscătoriu neputinții sale și vitejaște a răbda ispitele și cătră Dumnezeu a nădăjdui și de la Dînsul a aștepta folosul. Cap. 16 = MG, vol. 147, col. 664-676.

18. f. 71-74. Pentru frica lui Dumnezeu și cum că îndoită iaste, una adecă începătorilor, iară alta a celor desăvîrșit. Cap. 17 = MG, vol. 147, col. 676-677.

19. f. 74-75v. Încă cum că pentru porunci și pentru credința cea după dînsele a Domnului Iisus Hristos, vreamea chiemînd, datori sîntem nici pre însăși viața noastră a o cruța. Cap. 18 = MG, vol. 147, col. 677.

20. f. 75v-78. Meșterșugire firească pentru cea înlăuntrul inimii întrarea și eșirea prin tragerea înlăuntru a sufflării prin nas; și pentru rugăciunea carea înpreună cu dînsa să lucrează de noi, carea iaste aceaia, adecă Doamne Iisuse Hristoase Fiiule al lui Dumnezeu, miluiaște-mă Și folosește oarecum o meșterșugire ca aciasta și spre adunarea către sineși a gîndului. Cap. 19 = MG, vol. 147, col. 680.

21. f. 78-78v. Încă pentru firească meșterșugire cea prin sufflarea înlăuntru a nasului și pentru chiemarea cea înpreună cu aciasta a Domnului Iisus Hristos. Cap. 20 = MG, vol. 147, col. 681.

22. f. 78v-79v. Cum că și dumnezăescu Gură de Aur pre cum și altul din cei vechi sfinți părinți întru Hristos Iisus Domnul nostru hotărăște a ne ruga înlăuntrul inimii; și pre aciasta o zice rugăciune, adecă pre Doamne Iisuse Hristoase Fiiule al lui Dumnezeu, miluiaște-mă. Cap. 21 = MG, vol. 147, col. 681.

23. f. 79v-80. Încă pentru pomenirea lui Iisus cea prin sufflarea înlăuntru a nasului cu luare aminte înlăuntrul inimii. Cap. 22 = MG, vol. 147, col. 681.

24. f. 80-81v. Cum că să cuvine cel ce voiaște a să trezvi gînditoriu și mai vîrtos începătoriul a șădea în vreamea rugăciunii în căscioară liniștită și neluminoasă, pentru căci întru acest chip și mintea și gîndirea oarecum din parte să adună firește. Cap. 23 = MG, vol. 147, col. 681-684.

25. f. 81v-82v. Cum că mai întîiu de toate prin Domnul nostru Iisus Hristos și prin chiemarea sfîntului Lui nume cu credință în inimă nerăsipirea să dăruiaște minții; și ajutorează oarecum și firească meșterșugire cea în inimă prin înlăuntru sufflarea nasului; și șădearea cea în loc liniștit și neluminos și ceale aseamenea. Cap. 24 = MG, vol. 147, col. 684.

26. f. 82v-85. In ce chip trebuiaște a treace sihastru măsura cea de seara pănă dimineața și începătură a învățăturii ceii pre larg. Cap. 25 = MG, vol. 147, col. 684-685.

27. f. 85-87v. In ce chip trebuiaște a treace vreamea de la mînecate pănă dimineața. Cap. 26 = MG, vol. 147, col. 685-688.

28. f. 87v-88v. In ce chip să cuvine a petreace de dimineața pănă la prînz. Cap. 27 = MG, vol. 147, col. 688-689.

29. f. 88v-90v. Pentru ferirea despre nelucrare și cum că de nevoe iaste a păzi și sihastrul pre predaniia cea bisericească. Cap. 28 = MG, vol. 147, col. 689-692.

30. f. 90v-96. Încă pentru rugăciune și cum că să cuvine a ne ruga deapururea. Cap. 29 = MG, vol. 147, col. 692-696.

31. f. 96-100v. Pentru hrana cea trupească, adecă cum trebue a să hrăni sihastrul. Cap. 30 = MG, vol. 147, col. 696-697.

32. f. 100v-101. În ce chip să cuvine a să hrăni nevoitoriul lunea, miercurea și vinerea. Cap. 31 = MG, vol. 147, col. 697-700.

33. f. 101v-103v. În ce chip să cuvine a să hrăni marți și joi. Cap. 32 = MG, vol. 147, col. 700.

34. f. 103v-106v. În ce chip să cuvine a să hrăni sîmbăta. Și pentru priveghieri. Și în ce chip să cuvine a mînca în vreamea lor. Cap. 33 = MG, vol. 147, col. 700-704.

35. f. 106v-108. În ce chip să cuvine a mînca în dumineci; și pentru altele oarecare; încă și pentru osteneală și smerenie. Cap. 34 = MG, vol. 147, col. 704.

36. f. 108-108v. În ce chip să cuvine a să hrăni și a petreace în sfintele posturi și mai vîrtos întru cel mare. Cap. 35 = MG, vol. 147, col. 704.

37. f. 108v-110v. Pentru dreapta socoteală; și cum că lucrării ceii pre măsură preț nu-i iaste; și pentru supunere. Cap. 36 = MG, vol. 147, col. 704-705.

38. f. 110v-114v. În ce chip să cuvine nevoitoriul a treace măsura vremii cea de după prînz pănă la apusul soarelui; și cum că să cuvine a creade că după osteneala și măsura lucrării noastre ni să dă noaoă și înpărțirea dumnezăeștilor daruri. Cap. 37 = MG, vol. 147, col. 705-709.

39. f. 114v-118v. Că mai mare decît toată lucrarea iaste rugăciunea cea curată. Cap. 38 = MG, vol. 147, col. 709-712.

40. f. 118v-119v. Pentru suma plecării genunchelor ceii în fiește carea zi cu noaptea. Cap. 39 = MG, vol. 147, col. 712-713.

41. f. 119v-121v. Că nu numai (precum mai întîiu s-au zis) după nevoința și măsura lucrării noastre înpărțirea dumnezăeștilor daruri ni să dă, ci și după putința și îndemînarea și credința și așăzămîntul cel firesc carele să află întru noi. Cap. 40 = MG, vol. 147, col. 713.

42. f.121v-123. Pentru cea a totcuprinzetoare și prea desăvîrșit dreaptă socoteală; și carele iaste cel ce viețuiaște afară de fire și trupeaște? și carele cela ce după fire și sufleteaște; și carele cela ce mai presus de fire și duhovniceaște petreace. Cap. 41 = MG, vol. 147, col. 713-716.

43. f. 123-125. Încă pentru dreapta socoteală, ca în chip de pildă. Cap. 42 = MG, vol. 147, col. 716-717.

44. f. 125-129v. Pentru schimbarea și prefacerea cea întru fiește-carele; și pentru slava carea covîrșaște a smereniei. Cap. 43 = MG, vol. 147, col. 717-720.

45. f. 129v-131v. Pentru pocăința, curățeniia și săvîrșirea. Cap. 44 = MG, vol. 147, col. 720-721.

46. f. 131v-133v. Pentru ceale cinci lucrări ale întîiei și ca cum înlăuntru aducătoarei liniștiri a începătorilor, adecă pentru rugăciune, pentru cîntarea de psalmi, pentru cetire, pentru cugetare și pentru lucrul mîinilor. Cap. 45 = MG, vol. 147, col. 721-724.

47. f. 133v-135. De unde să cuvine a începe cei ce voesc după socoteală a să liniști; și care iaste începutul și creașterea și sporirea și săvîrșirea. Cap. 46 = MG, vol. 147, col. 724.

48. f. 135-136. Încă pentru rînduiala liniștirii începătorilor. Cap. 47 = MG, vol. 147, col. 724-725.

49. f. 136v-137. Pentru cea în inimă rugăciune prin luare aminte și trezvire și pentru lucrarea eii. Cap. 48 = MG, vol. 147, col. 725.

50. f. 137-142. În ce chip dumnezăeștii părinți prin învățătură ne-au dat noaoă să zicem rugăciunea și cum că în multe feliuri; și carea iaste rugăciunea. Cap. 49 = MG, vol. 147, col. 725-729.

51. f. 142-146v. Încă cum că nu numai de la cei zișI sfinți părinți, ci și de la însuși cei mai aleși apostoli Petru și Pavel și Ioann s-au aflat date în oarescare chip prin învățătură cu tainä, întru Duhul, graiurile sfințitei și de Dumnezeu făcătoarei rugăciuni. Cap. 50 = MG, vol. 147, col. 729-733.

52. f. 146v-147v. Cum că cu putință iaste și începătorilor uneori adecă cu toate graiurile rugăciunii, iară alte ori în parte a aceștiia a să ruga, însă înlăuntru inimii și deapururea; și pentru aceaia adecă a nu schimba des pre graiuri. Cap. 51 = MG, vol. 147, col. 733.

53. f. 147v-149v. Că aceaia adecă pururea înlăuntrul inimii a să ruga și de lungă vreame are trebuință și de nevoință și silă și mai pre scurt, tot binele prin multă vreame și osteneală să îndreptează. Cap. 52 = MG, vol. 147, col. 733-736.

54. f. 149v-151. Pentru rugăciunea cea în inimă nu curată; și în chip vine cineva întru cea curată și fără de rîsipirea a minții rugăciune. Cap. 53 = MG, vol. 147, col. 736.

55. f. 151-153v. Pentru cea fără de rîsipire și curată rugăciune în inimă; și pentru fierbințeala carea să naște dintr-însa. Cap. 54 = MG, vol. 147, col. 736-737.

56. f. 153v-154. Cum că și fierbințeala în multe fealiuri are nașterea; însă mai adevărat cea din rugăciunea cea curată în inimă. Cap. 55 = MG, vol. 147, col. 737-740.

57. f. 154-155v. Ce iaste lucrul cel prea de aproape al fierbințealii ceii în inimă. Cap. 56 = MG, vol. 147, col. 740.

58. f. 155v-156. Pentru dumnezeiasca dorire și îndrăgire, carea să naște din fierbințeal[ă] și din luarea aminte și din rugăciune. Cap. 57 = MG, vol. 147, col. 740-741.

59. f. 156-157. Pentru lacrămi din inimă și încă pentru dumnezeiasca dorir[e] și îndrăgire. Cap. 58 = MG, vol. 147, col. 741.

60. f. 157v-158. Sfătuire pentru a nu căuta ceale mai presus de măsură și încă pentru cea deapururea pomenire în inimă a Domnului nostru Iisus Hristos îndemnare. Cap. 59 = MG, vol. 147, col. 741.

61. f. 158-159v. Pentru rîvna cea fierbinte și pentru dumnezeiasca arătare cea întru noi și pentru luminarea darului cea înființată. Cap. 60 = MG, vol. 147, col. 741-744.

62. f. 159v-160. Pentru lucrarea cea dumnezeiască și cea înprotivnică. Cap. 61 = MG, vol. 147, col. 744.

63. f. 160-161. Pentru învățătoriu luminat și nerătăcit. Cap. 62 = MG, vol. 147, col. 744.

64. f. 161-161v. Pentru luminarea cea adevărată și cea mincinoasă, adecă pentru lumina cea dumnezeiască și cea vicleană. Cap. 63 = MG, vol. 147, col. 744-745.

65. f. 161v-163v. Pentru nălucirea cea necuviincioasă și cea cu bună cuviință și în ce chip să cuvine a le unelti pre dînsele. Cap. 64 = MG, vol. 147, col. 745.

66. f. 163v-167. Că nu numai cea necuviincioasă nălucire, ci și cea cu bună cuviință, lepădată iaste de sfinți întru rugăciunea cea curată și întru cea proastă și sînguratecă lucrare a minții. Cap. 65 = MG, vol. 147, col. 745-748.

67. f. 167-169v. Pentru mintea, sufletul și inima, ceale curate și desăvîrșit. Pentru mintea cea curată a sfîntului Maxim. Pentru sufletul cel curat a aceluiași. Pentru inima cea curată a aceluiași. Cap. 66 = MG, vol. 147, col. 748-749.

68. f. 169v-170v. In ce chip prorocii năluciia. Cap. 67 = MG, vol. 147, col. 749-752.

69. f. 170v-177. Incă pentru năluciri și pentru multe și de multe fealiuri vederi. Cap. 68 = MG, vol. 147, col. 752-756.

70. f. 177-180. Pentru ceale cinci puteri ale sufletului; aseamene încă și pentru năluciri, care sînt ale însuși sufletului și ale minții; și cum că să cuvine cu totul a fugi de năiucire și de închipuiri și de tipăririle în minte și de forme în vreamea rugăciunii ceii curate și întru cea proastă și singuratică lucrare a minții. Cap. 69 = MG, vol. 147, col. 756-757.

71. f. 180-184. Incă pentru minte. Cap. 70 = MG, vol. 147, col. 757-760.

72. f. 184v-185. Incă pentru rugăciunea cea curată a sfîntului Nil. Cap. 71 = MG, vol. 147, col. 761.

73. f. 185-187. Cum că alt lucru iaste nepătimirea minții și altul rugăciunea cea adevărată, care lucru și mai mare iaste. A sfîntului Maxim. Cap. 72 = MG, vol. 147, col. 761-764.

74. f. 187-192v. Incă pentru năluciri și închipuiri ale minții... Cap. 73 = MG, vol. 147, col. 764-765.

75. f. 192v-196. Pentru mîngîiarea cea dumnezeiască și cea amăgitoare. A sfîntului Diadoh. Cap. 74 = MG, vol. 147, col. 765-768.

76. f. 196-196v. Pentru dulciața cea dumnezeiască, ceaia ce să izvoraște din inimă. Cap. 75 = MG, vol. 147, col. 768-769.

77. f. 197-202. Cum că aciastă dulceață duhovnicească și cu multe însămnări iaste și nenumită. Cap. 76 = MG, vol. 147, col. 769-772.

78. f. 202-203. Cum că să cuvine, după toată nevoia, blînd a fi cu inima cel ce voiaște deplin a să liniști. Cap. 77 = MG, vol. 147, col. 772-773.

79. f. 203-204v. In ce chip ar fi putut a să îndrepta de noi blîndeața; și pentru ceale trei părți ale sufletului, cea iuțoasă, cea poftitoare și cea cuvîntătoare. Cap. 78 = MG, vol. 147, col. 773.

80. f. 204v-205v. Că degrab să cuvine a să pocăi întru abaterile ceale dupre întîmplare și așa deaciia înnainte înțălepțeaște a să întemeia. Cap. 79 = MG, vol. 147, col. 773-776.

81. f. 205v-207v. Pentru alunecarea și pocăința. Cap. 80 = MG, vol. 147, col. 776.

82. f. 207v-210v. Încă pentru pocăința, frica și dragostea, plîngerea, lacrămile și de sineși prihănirea. Cap. 81 = MG, vol. 147, col. 777-780.

83. f. 210v-211v. Pentru luarea aminte și pentru aceaia, adecă înțălepțeaște a să întemeia. Cap. 82 = MG, vol. 147, col. 780.

84. f. 211v-212v. Că la toate ceale zise să cuvine a să sîrgui; iară mai întîiu de toate ca să fie liniștit și blind și să se sîrguiască curat a chiema pre Domnul Iisus Hristos înlăuntrul inimii cel ce să liniștește. Cap. 83 = MG, vol. 147, col. 780.

85. f. 212v-213v. Pentru cea bună și uimitoare îndrăgire și dumnezeiască frumseață. Cap. 84 = MG, vol. 147, col. 780-781.

86. f. 213v-217v. Pentru... pedepsitoarea depărtare... și cea cu urăciune părăsire. Cap. 85 = MG, vol. 147, col. 781-784.

87. f. 217v-222. Pentru nepătimirea și aceaia ce iaste omenească nepătimire. Cap. 86 = MG, vol. 147, col. 784-788.

88. f. 222-223. Încă pentru nepătimirea și săvîrșirea. A sfîntului Efrem. Cap. 87 = MG, vol. 147, col. 788.

89. f. 223-223v. Pentru înpătimirea, dulce pătimirea, spre pătimirea și nepătimirea. A sfîntului Ilie Ecdicul. Cap. 88 = MG, vol. 147, col. 788.

90. f. 223v-224v. Ce iaste empatis (adecă trupeaște pătimașul), idipatis (adecă sufleteaște dulce pătimașul), prospatis (adecă cătră ceva pătimașul cu mintea) și apatis (adecă nepătimașul) și pentru lecuirea tuturor. A aceluiași. Cap. 89 = MG, vol. 147, col. 788-789.

91. f. 224v-229v. Pentru credința, nădeajdea și dragostea. Cap. 90 = MG, vol. 147, col. 789-792.

92. f. 229v-232. Pentru sfînta înpărtășire și pentru aceaia adecă a cîte bunătăți ne iaste noaoă pricinuitoare cea adease ori cu curată știință luare a aceștiia și înpărtășire. Cap. 91 = MG, vol. 147, col. 793-796.

93. f. 232v-240v. Cum că de nevoie iaste să ne învățăm minunea sfintelor taini și ce sînt și pentru ce s-au dat și carele iaste folosul. Cap. 92 = MG, vol. 147, col. 796-801.

94. f. 240v-241v. Sfîrșit a tuturor pricinilor celor pre larg. Și cîtăva sfătuire cătră cel ce l-au întrebat. Cap. 93 = MG, vol. 147, col. 801.

95. f. 241v-243. In ce chip să cuvine a auzi și a înțăleage graiurile părinților ceale duhovnicești. Cap. 94 = MG, vol. 147, col. 801-804.

96. f. 243-247. Adunare în scurt a toate capetele ceale zise și în ce chip să cuvine a să ruga și pentru luminarea cea adevărată și dumnezeiasca puteare. Cap. 95 = MG, vol. 147, col. 804-805.

97. f. 247-248v. Altă cuprindere în scurt a capetelor. Cap. 96 = MG, vol. 147, col. 805-808.

98. f. 248v-250. Cum că aciasta cu adevărat iaste cea nerătăcită și adevărată și de părinți prin învățătură dată și dupre Dumnezeu petreacere, adecă liniștirea cea din ascultare, carea și în Hristos ascunsă viață dupre cuviință de părinți s-au numit. Cap. 97 = MG, vol. 147, col. 808.

99. f. 250-251. Că măcar de sînt și alte căi de mîntuire, însă aciasta iaste cea mai aleasă și la pune[re] de fii aducînd. Cap. 98 = MG, vol. 147, col. 808-809.

100. f. 251-252. Că pentru înălțimea lucrării și mult numilă iaste aciastă petreacere. Cap. 99 = MG, vol. 147, col. 809.

101. f. 252-255v. Că cu ajutoriul și darul lui Dumnezeu să cuvine și noi pre putință a ne sîrgui și a ne nevoi ca să ne învrednicim de acum ca întru o parte de arvonă unor daruri ca acestora mai pre sus de firi și prea mari și ca nu pentru puțină trîndăvire aceastea, vai! să nu le dobîndim, care să nu fie. Cap. 100 = MG, vol. 147, col. 809-812.

f. 256-283v. Albe.

II. f. 284-306. *Sf. Ioan Scărarul,* Cuvînt 27. Pentru sfințita a trupului și a sufletului liniștire = MG, vol. 88, col. 1096-1117.

f. 307-309v. Albe.

III. *Sf. Grigore Teologul,* Versuri.

1. f. 310-313v. Cătră al său suflet, stihuri de giumătate iambicești[8] = MG, vol. 37, col. 1435-1442.

2. f. 314-315. Cuvinte cătră Hristos = MG, vol. 37, col. 508-510.

f. 315v. Albă.

IV. f. 316-325v. *Sf. Simeon Noul Teolog,* Pentru liniștire. Și ce fealiu de lucrare iaste datoriu să lucreaze acela carele sufere bărbățește întru dînsa.

Inc. Avînd osîrdie să zic puține oarecare pentru cea mai de pre urmă din faptele bune, adecă pentru liniștire.

Sf. Ca să dea fiește căruia după lucruri și după aducerile aminte și după cuvintele lui. Căruia să cuvine... Amin.

V. f. 326-328. Vreadnic de milă călugăr, cu numele *Teofan,* Scară așăzătoarea dumnezăeștilor daruri, pre carea cercarea au făcut-o cunoscută purtătorilor de Dumnezeu = Φιλοκαλία τῶν ἱερῶν νηπτικῶν, Veneția, 1782, p. 549-550.

VI. *Sf. Grigorie Teologul,* Versuri și epistole.

1. f. 328-329v. [Stihuri despre sine însuși] = MG, vol. 37, col. 778-781.

2. f. 329v-330. Stihuri după alfa-vita = MG, vol. 37, col. 908-909.

3. f. 330v-332v. Fericiri ale fealiuri de vieți = MG, vol. 37, col. 781-786.

4. f. 332v-334. Mîngîiare oarecarea. Scrisoarea 222 către Tecla = MG, vol. 37, col. 361-364.

5. f. 334-335. Cătră Timotei episcopul = MG, vol. 37, col. 272-273.

6. f. 335-337. Stihuri pre mormîntul sfîntului Vasilie.

Inc. O Vasilie slujitoriule al lui Hristos.

Sf. Aciastă scrisoare de doaoăsprezece.

7. f. 337v-338v. Abatere a vicleanului de la sineși și chiemare a lui Hristos = MG, vol. 37, col. 1399-1401.

8. Pe f. 310, glose pentru explicarea numelor proprii: «*Ghigul Lideanul*» și «*Mida*».

8. f. 338v-339v. Pentru pofta cea către Dumnezeu = MG, vol. 37, col. 1433-1435.

9. Către Paladie[9] = MG, vol. 37, col. 1436.

Inc. De m-ar fi întrebat pe mine cineva.

f. 340-348. Albe.

f. 348v. Un fragment din cap. 65 al unei lucrări neidentificate.

Însemnări de la prima mînă:

f. 255v. *S-au tălmăcit din limba elinească de Ieromonah Ilarion Dascal. 1779, Iun[ie].*

Însemnări posterioare:

Pe foaia albă a tartaşului din faţă o reţetă în limba greacă:

Καθάρσιον εἰς κάθε καιρὸν ἄβλαβον.

Ἔπαρε συγα////μκὴν παστρεμμένην 4 δράμια καὶ χλίνε νερό, καὶ βάλλε την ἀπὸ βράδυ, καὶ μούσκεψε ἕως τὸ προυνὸ (în o notă din josul textului corectat astfel: καὶ τὸ προυνό) βράσε την, καὶ στρανχίσε την ἀπὸ ψιλὸν πανί καλὰ, καὶ ἔπαρε μανα: 24 δράμια, καὶ λύωσε την, καὶ δύο δράμια λεοπάρπαρο, καὶ ἔνωσε τα, καὶ πίε τα καὶ καθαρίζεσαι.

f. 6. pe marginea de jos a paginii: *Căldăruşani.*

46

Ţ82

Cuvîntări la dumineci şi sărbători

Sec. XVIII; hîrtie; 515 foi (ultima foaie lipită de tartaşul din spate); 22×16; scriere cursivă, de caligraf, cu cerneală neagră; 18-19 rînduri pe pagină; un singur condei; corecturi făcute de prima mînă şi scurte glose de o mînă posterioară; legătură veche în piele. A aparţinut Mînăstirii Căldăruşani. Pe cotor, cu litere chirilice, titlul cărţii: *«Prăznicar»*. Numere vechi de bibliotecă: pe cotor, «Manus 49»; în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2358.

1. f. 1-1v. Scara cărţi[i] aceştiia.

2. f. 2-14. A celui întru sfinţi părintelui nostru *Ioann Gură de Aur*, Cuvînt la Întîmpinarea Domnului nostru Iisus Hristos şi pentru Născătoarea de Dumnezeu şi pentru Simeon = MG, vol. 50, col. 807-812.

3. f. 14v-20v. A celui întru sfinţi părintelui nostru *Proclu, Patriarhul Ţarigradului*, Cuvînt la dumnezeeştile Arătări = MG, vol. 65, col. 757-764.

4. f. 21-35. A celui întru sfinţi părintelui nostru *Ioann Gură de Aur Patriarhul Ţarigradului*, Cuvînt la sfîntul Ioann înnainte Mergătoriul = MG, vol. 50, col. 801-806.

f. 35v. Albă.

5. f. 36-56. A celui întru sfinţi părintelui nostru *Grigorie Arhiepiscopul cetăţii lui Costandin, Cuvîntătoriul de Dumnezeu, Naziianzul*, Cuvînt la dumnezeeştile Arătări sau la Naşterea Mîntuitoriului. Cuvînt 31 = MG, vol. 36, col. 312-334.

f. 56v. Albă.

9. Numai începutul scrisorii. Lipseşte sfîrşitul.

6. f. 57-73v. A celui întru sfinți părintelui nostru *Ioann Gură de Aur Arhiepiscopul Țarigradului,* Cuvînt la preaslăvita Naștere a Domnului nostru Iisus Hristos. Blagoslovește Părinte a ceti = MG, vol. 56, col. 385-394.

7. f. 74-80v. A celui întru sfinți părintelui nostru *Ioann Gură de Aur Arhiepiscopul Țarigradului,* Cuvînt la dumnezăiasca luminare [10]. Blagoslovește părinte a ceti = MG, vol. 61, col. 761-764.

8. f. 81-95. A celui întru sfinți părintelui nostru *Grigorie episcopul Neo Chesariei Făcătoriul de Minuni,* Cuvînt la sfintele dumnezăeștile arătări. Blagoslovește părinte a ceti = MG, vol. 10, col. 1177-1189.

9. f. 95-114v. Avgust în șasă zile, Cuvînt la Schimbarea la Față a Domnului nostru Iisus Hristos. Blagoslovește părinte a ceti.

Inc. Lucrarea Schimbării la Față a Domnului nu numai sfinții evangheliști de ajuns o au scris.

Sf. Carea au gătit de la alcătuirea lumii celora ce-L iubesc pre El.

10. f. 115-124v. A celui întru sfinți părintelui nostru *Ioann Arhiepiscopul cetății lui Costandin celui cu gura de aur,* Cuvînt la Lazar cel mort de patru zile. Blagoslovește părinte a ceti = MG, vol. 48, col. 779-784.

11. f. 125-134v. A celui întru sfinți părintelui nostru *Grigorie Episcopul Nisis,* Cuvînt la sfînta și cea de mîntuire Înviiare a Domnului nostru Iisus Hristos [11]. Blagoslovește părinte a ceti = MG, vol. 46, col. 681-684.

12. f. 135-148v. A celui întru sfinți părintelui nostru *Ioann Gură de Aur, Patriarhul Țarigradului,* Cuvînt la Stîlpări. Blagoslovește părinte a ceti = MG, vol. 61, col. 715-720.

13. f. 149-164. A celui întru sfinți părintelui nostru *Ioann Gură de Aur Patriarhul Țarigradului,* Cuvînt adecă la aceaia: «Părinte, de iaste cu putință, să treacă de la Mine păharul acesta», în sfînta și marea Vineri. Blagoslovește părinte a ceti = MG, vol. 61, col. 751-756.

14. f. 164-208v. A celui întru sfinți părintelui nostru *Grigorie Cuvîntătoriul de Dumnezeu Naziianzinu,* Cuvînt la Sfintele Pasti = MG, vol. 36, col. 624-664.

15. f. 209-223v. A celui întru sfinți părintelui nostru *Grigorie Cuvîn-[tă]toriului de Dumnezeu Nazianzinu, Arhiepiscopul Țarigradului,* Cuvînt la Dumineca cea Noao și la primăvară și la mucenicul Mamant = MG, vol. 36, col. 608-621 [12].

---

10. Textul acestei traduceri prezintă lecturi deosebite și amplificări față de textul grec editat în Migne.

11. In MG este publicată numai partea de la început a acestui cuvînt (f. 125-125v); restul cuvîntului, f. 128v-134v, mai mult de jumătate deci, nu este tipărit în Migne. In cazul cînd restul cuvîntului e inedit și autentic, ar merita să fie publicat.

12. In ms, acest cuvînt al sfîntului Grigore Teologul este precedat de următoarea
f. 209 introducere: «Noima cuvîntului în scurt prinsă. Și acest cuvînt iaste al chipului de cuvinte celui dovediloriu, însă în oareși care chip amestecat iaste într-însul și chip de sfătuire, pentru că sfătuire are; și despre o parte îndeamnă pre ascultători spre a îmbrățișa pre fapta bună, iar despre altă parte îl trage înnapoi de la rău. Iara Dumineca
f. 209 v. noao zioa aciasta să chiamă ori pentru căci întru aceaia să sevărșesc / îmtoirile învierii

16. f. 224-254v. *A lui Damaschin monahul ipodiiaconul și Studitul,* Cuvînt la Dumineca Tomei. Cuvînt 28. Blagosloveaşte părinte a ceti = Βιβλίον ὀνομαζόμενον θυσαυρός, ὅπερ συνεγράψατο ὁ ἐν μοναχοῖς Δαμασκηνὸς ὁ ὑποδιάκονος καὶ Στουδίτης ὁ Θεσσαλονικεύς..... Veneţia, 1667, p. 412—426.

17. f. 255-287. *A lui Damaschin monahu ipodiacon și Studitul,* Cuvînt la Dumineca Mironosiţilor. Blagosloveaşte părinte a ceti = Damaschin Studitul, *Op. cit.,* p. 426-440.

f. 287v. Albă.

18. f. 288-316v. *A lui Damaschin monahul ipodiaconul și Studitul,* Cuvînt la Dumineca slăbănogului. Cuvînt 30 = Damaschin Studitul, *Op. cit.,* p. 441-454.

19. f. 317-348v. *A lui Damaschin monahului ipodiaconului și Studitului,* Cuvînt 31 la Dumineca Samarineancii. Blagosloveaşte părinte a ceti = Damaschin Studitul, *Op. cit.,* p. 455-469.

20. f. 349-369. A celui întru sfinţi părintelui nostru *Ioann Gură de Aur Patriarhul Ţarigradului,* Cuvînt la Samarineanca şi la aceaia adecă: «Au venit Iisus în cetatea Samariei, ce să numeaşte Sihar = MG, vol. 59, col. 535-542.

f. 369v. Albă.

21. f. 370-397v. *A lui Damaschin monahul ipodiiaconul și Studiul,* Cuvînt la Dumineca Orbului celui din naştere. Blagosloveaşte părinte a ceti = Damaschin Studitul, *Op. cit.,* p. 470-484.

22. f. 398-405v. A celui întru sfinţi părintelui nostru *Ioan Gură de Aur, Arhiepiscopul Ţarigradului,* Cuvînt la Innălţarea Domnului nostru Iisus Hristos, Blagosloveaşte părinte a ceti = MG, vol. 52, col. 793-796.

23. f. 406-413v. A celui întru sfinţi părintelui nostru *Ioann Gură de Aur Arhiepiscopul Ţarigradului,* Cuvînt la Innălţarea Domnului nostru Iisus Hristos. Blagosloveaşte părinte a ceti = MG, vol. 52, col. 799-802.

24. f. 414-419. A celui întru sfinţi părintelui nostru *Ioan Gură de Aur,* Cuvînt la Dumineca Pogorîrei Duhului Sfînt. Blagosloveaşte părinte a ceti = MG, vol. 52, col. 809-812.

f. 419v. Albă.

25. f. 420-434. A celui întru sfinţi părintelui nostru *Ioan Gură de Aur Arhiepiscopul cetăţii lui Costandin,* Cuvînt la sfînta zi a Cincizecilea. Blagosloveaşte părinte a ceti = MG, vol. 52, col. 803-808.

26. f. 435-444. A celui întru sfinţi părintelui nostru *Ioan Gură de Aur Arhiepiscopul cetăţii lui Costandin,* Cuvînt la sfînta Inviiarea cea de a triia zi a Domnului nostru Iisus Hristos. Blagosloveaşte părinte a ceti = MG, vol. 50, col. 821-824.

---

noastre, ori şi pentru căci chip al zilii ceii de a opta poartă, întru carea toate noao vor fi. Insă pre acest cuvînt în cetatea Nazianzului adecă l-au scris Grigorie, dar în bisearica sfîntului mucenic Mamant, carea iaste aproape de cetate, l-au grăit. Care lucru şi atuncea şi pînă în zioa aciasta în dumineca cea aproape de Paşti a Tomei cu nespusa mulţime a lăcuitorilor să sevărşeaşte şi să prăznuiaşte. Şi pentru aciastă pricină acest cuvînt, ca cel ce s-au grăit către mulţime amestecată şi de oameni proşti, mai mult
L 210 către descoperire iaste şi lesnire măsurat iaste / şi mai multă parte din chipul cel sfătuitoriu are decît din cel doveditoriu.

27. f. 444-457v. A celui întru sfinți părintelui nostru *Ioan Gură de Aur Arhiepiscopul Țarigradului,* Cuvînt la sfînta înviiare a Domnului nostru Iisus Hristos. Blagosloveaște părinte a ceti = MG, vol. 52, col. 765-772.

28. f. 458-463v. A celui întru sfinți părintelui nostru *Proclu Arhiepiscopul Țarigradului,* Cuvînt la sfînta cea de mîntuire înviiare a Domnului nostru Iisus Hristos. Blagosloveaște părinte a ceti = MG, vol. 65, col. 789-796.

29. f. 464-471. A celui întru sfinți părintelui nostru *Atanasie*[13] *cel Mare Arhiepiscopul Alexandriei,* Cuvînt la sfînta cea de mîntuire Inviiare a Domnului nostru Iisus Hristos. Blagosloveaște părinte a ceti = MG, vol. 28, col. 1073-1081.

f. 471v. Albă.

30. f. 472-481. A celui întru sfinți părintelui nostru *Ghermano Patriarhul Țarigradului,* Cuvînt de laudă la Prea Sfînta de Dumnezeu Născătoarea, care s-au grăit la Adormirea eii. Blagosloveaște părinte a ceti = MG, vol. 98, col. 348-357.

f. 481v. Albă.

31. f. 482-504. A celui întru sfinți părintelui nostru *Ioan Gură de Aur Arhiepiscopul Țarigradului,* Cuvînt la Innălțarea cinstitei și de viață făcătoarei Cruci. Blagosloveaște părinte a ceti = MG, vol. 62, col. 747-754.

32. f. 505-515. A celui întru sfinți părintelui nostru *Ioan Gură de Aur,* Cuvînt la fiiul văduvei. Blagosloveaște părinte a ceti = MG, vol. 61, col. 789-794.

Insemnări posterioare:

f. 1, pe marginea de jos a foii: *De opște a sf[intei] Mi[năstiri] Căld[ărușani].*

f. 3, pe marginea de jos a foii: *De obște a sf[intei] Min[ăstiri] Căl[dărușani].*

f. 515. *Toma monahul.*

Pr. D. FECIORU

13. In ms: Talanasie.

PATRIARHIA ROMÂNĂ BIBLIOTECA SFÂNTUL SINOD

sate, precum am văzut, nu numai preoțimii, ci și obștii creștinești în general, îndeplinind totodată și rolul de catehism sau cărți de edificare sufletească, în învățăturile pe care le dau despre păcat, răutatea lui, alungrea păcatului și săvîrșirea faptelor bune, urmarea lui Iisus Hristos și altele. Desigur că pentru acele timpuri, cînd deabia preoții știau să citească aceste învățături, cele adresate credincioșilor au fost transmise lor tot de preoți. Cărțile de învățătură pentru preoți cuprind multe îndrumări care sînt valabile și de care trebuie să țină seama și azi preoțimea în desfășurarea misiunii sale sfinte. Aceasta, în primul rînd datorită faptului că ele dau învățături bazate pe Sf. Scriptură și pe Sf. Tradiție, cele două izvoare ale Revelației, care nu-și vor pierde valabilitatea și vor fi totdeauna de actualitate. Multe din aceste învățături aparțin tradiției de veacuri a Bisericii Ortodoxe, de care de asemenea nu poate să facă abstracție preoțimea de azi.

In aceste cărți sînt și unele chestiuni care nu-și mai au astăzi valabilitate. Ele au fost însă în concordanță cu stările sociale de atunci. Amintim de exemplu, interzicerea cununiei unui țigan care era «rob», cu o romîncă, pentru ca să nu devină prin cununie și ea în aceeași stare înjositoare; sau întocmirea «foițelor de zestre» ori a «dieților» lucruri care nu mai cad în sfera atribuțiilor persoanelor bisericești.

Intr-un cuvînt, în epoca apariției lor, cărțile de învățătură pentru preoți au constituit un ghid valoros pentru desfășurarea misiunii lor pastoral-liturgice. Chiar și astăzi, cînd nivelul de pregătire a preoțiimi nu se mai poate compara cu cel din vechime, lectura unor astfel de cărți nu ar aduce preoților noștri decît o reîmprospătare a cunoștințelor, dacă nu chiar cunoștințe noi, și un puternic imbold pentru împlinirea cu conștiinciozitate a sfintelor datorii preoțești.

PATRIARHIA ROMÂNĂ
BIBLIOTECA
SFÂNTUL SINOD

DOCUMENTAR

CATALOGUL MANUSCRISELOR DIN BIBLIOTECA PATRIARHIEI ROMÎNE*

47

II 132

Miscelaneu

Sec. XVIII (f. 208-265), XIX (f. 1-207); hîrtie; 265 foi; sînt legate la un loc două corpuri de manuscrise; primul corp, f. 1-207; al doilea corp, f. 208-265; 23×17; scriere cursivă, de caligraf, cu cerneală neagră; titlurile, colontitlurile[1] şi iniţialele[2] cu cerneală roşie; două frontispicii, unul cu cerneală roşie (f. 3), altul cu cerneală neagră (f. 208); rînduri pe pagină: 20 (f. 3-206v) şi 18 (208-264); mai multe condeie, dintre care unul aparţine şcolii de caligrafi din care a făcut parte Acachie Ieromonahul; corecturi făcute de prima mînă; legătură veche în piele. A aparţinut Mînăstirii Căldăruşani. Numere vechi de bibliotecă: pe cotor, «Manus 77»; în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2304.

f. 1-2v. Albe.

I. 1. f. 3-45. A smeritului *Nichitei Stitat* monahul şi preotul prea sfinţitului lăcaş al Studiţilor. Suta dintîi a capetelor celor lucrătoare = MG, vol. 120, col. 852-900.

2. f. 45-96. *A acestuiaşi,* A doa sută a fireştilor capete pentru curăţirea minţii = MG, vol. 120, col. 900-952.

3. f. 96-151v. *A acestuiaş,* A treia sută a capetelor celor pentru dragoste şi pentru săvîrşirea vieţii = MG, vol. 120, col. 953-1009.

II. f. 152-154. *A acestuiaş.* Capete altele = Orientalia Christiana, 12 (1928), XXXIV-XXXV.

III. f. 154-159v. *A acestuiaş Nichita* monahul şi preotul Studitului, Pentru aceaia adecă, carele iaste raiul cel gînditoriu şi care sînt sadurile ceale într-însul şi rodurile ceale dumnezăeşti ale acestora. Prea înţăleaptă -i înnaltă alligoricească vedeare.

Inc. Lemnul cunoştinţii Duhul Sfînt iaste, carele lăcuiaşte întru omul cel credincios.

Sf. Şi să se păgubească Dumnezeu de lăcuinţa cea întru noi.

---

* Continuare din numărul 7-8, anul XIII (1961).

1. Colontitluri are numai corpul al doilea al manuscrisului.

2. Unele iniţiale din corpul întîi al manuscrisului sînt ornamentate în maniera iniţialelor din manuscrisele scrise de Acachie Ieromonahul.

IV. f. 160-196v. A prea cuviosului părintelui nostru *Ioann episcopul Carpatiilor*, Cătră călugării cei din Indiia carii îi scrisease lui, Mîngîitoare capete 100 = MG, vol. 85, col. 1837-1856.

V. f. 197-204. A acestuiași fericitului *Ioann al Carpatiului*, Cuvînt postnicesc și foarte mîngîitoriu cătră călugării cei din Indiia, carii l-au îndemnat (a scrie) = MG, vol. 85, col. 1857-1860.

VI. f. 204v-206v. A sfîntului *Ioann Gură de Aur*, Cuvînt fiește căruia om folositoriu de suflet.

Inc. Omule, toate le-ai luat de la Dumnezeu, înțăleagerea și priceaperea.
Sf. Că așa nimic nu le vei folosi întru acel cias, ci mai nainte fraților să ne pocăim... Amin.

f. 207-207v. Albă.

VII. f. 208-264. A celui întru sfinți părintelui nostru *Grigorie Mitropolitul Tesalonicului*, Cătră prea cinstita între călugărițe Xeni, pentru patimi și pentru faptele ceale bune și pentru ceale ce să nasc din îndeletnicirea minții = MG, vol. 150, col. 1044-1088.

f. 264v-265 v. Albe.

Insemnări de la prima mînă:

f. 204. *S-au tălmăcit din limba ellinească de Ieromonah Irinarh.*

Insemnări posterioare:

f. 1. Cu litere latine: *Petrus Fejer.*

f. 3. Pe marginea de jos a foii: *De opște a s[fintei] M[înăstiri] Căld[ă]r[ușani].*

48 JJ 190

SF. VASILE CEL MARE, Hotărîri în scurt și Epitimii

Sec. XIX (1816); hîrtie; 196 foi; 22×17; scris cursiv, de caligraf, cu cerneală neagră; titlurile, colontitlurile și inițialele cu cerneală roșie; frontispiciul și inițiala de pe foaia 3v colorate, în trei culori; 19-20 rînduri pe pagină; două condeie, din care unul cel dintîi (f. 2-80v) pare a fi al lui Acachie Ieromonahul sau al unui copist din școala de caligrafi din care face parte și Acachie; corecturi și glose de la prima mînă; broșat; se cunosc urmele unei legături vechi în piele. Provine de la Mînăstirea Căldărușani. In Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2315.

f. 1-1v. Albe.

1. f. 2-3. Innainte cuvîntare a hotărîrilor celor în scurt = MG, vol. 31, col. 1080.

2. f. 3v-189. A celui întru sfinți părintelui nostru *Vasilie arhiepiscopul Chiesariei Capadochiei*, hătărări în scurt, dupre întrebare și răspundere = MG, vol. 31, col. 1080-1305.

3. f. 189-195v. *Același*, Epitimii, adecă certări = MG, vol. 31, col. 1305-1313.

4. f. 195v-197v. *Același*, Epitimii spre călugărițe = MG, vol. 31, col. 1313-1316.

Insemnări de la prima mînă:

f. 3v, sub frontispiciu: *Mart[ie] 12, 1816.*

Insemnări posterioare:

f. 2, în josul paginii: *De obște a sf[intei] Min[ăstiri] Căld[ărușani].*

II 122

49

SF. IOAN GURĂ DE AUR, Comentar la Psalmi[3]

Sec. XIX (1817-1818); hîrtie; 80 foi+2 foi, hîrtie de Vorsatz, la început și la sfîrșit; paginație originală; 23×17; scriere cursivă, de caligraf, cu cerneală neagră; titlurile, colontitlurile, inițialele și indicațiile textelor scripturistice de pe margine, cu cerneală roșie; un frontispiciu din peniță (f. 1), cu cerneală roșie; inițiale ornamentate la fel cu cele din manuscrisele scrise de Acachie Ieromonahul; 19 rînduri pe pagină; un singur condei, poate al lui Acachie Ieromonahul sau al unui copist din școala de caligrafi din care face parte și Acachie; corecturi de la prima mînă; legătură în hîrtie și piele la colori și colțuri. A aparținut Mînăstirii Căldărușani. Numere vechi de bibliotecă: în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2313.

1. f. 1-37. A celui întru sfinți părintelui nostru *Ioan Gură de Aur, Arhiepiscopul Țarigradului,* Tîlcuire la Psalmul 140 = MG, vol. 55, col. 426-442.

2. f. 37-48v. *Același,* Tîlcuire la Psalmul 141 = MG, vol. 55, col. 442-446.

3. f. 48v-58v. *Același,* Tîlcuire la Psalmul 129 = MG, vol. 55, col. 373-377.

4. f. 58v-59v. *Același,* Tîlcuire la Psalmul 116 = MG, vol. 55, col. 327-328.

5. f. 59v-80v. *Același,* Tîlcuire la Psalmul 144 = MG, vol. 55, col. 464-472.

Insemnări de la prima mînă:

f. 1, deasupra frontispiciului: *1817, oct[omvrie] 29.*

f. 80v. *1818, Ian[uarie] 15, Măn[ăstirea] Căl[dărușani].*

Insemnări posterioare:

f. 1, pe marginea de jos a foii: *De obște a sf[intei] Min[ăstiri] Că[l]d[ărușani].*

II 83

50

Miscelaneu

Sec. XVIII (1785) și XIX (1802); hîrtie: sînt legate la un loc mai multe corpuri de manuscrise; 176 foi; au fost rupte foi între foile 100-101 și 161-162; 23×16; colontitlurile cu cerneală roșie; unele titluri și inițiale cu cerneală roșie, altele cu cerneală

3. Nici o însemnare nu confirmă spusele lui D. Furtună *(Ucenicii starețului Paisie în mănăstirile Cernica și Căldărușani,* București, p. 99), că acest Comentar la psalmi este traducerea lui Macarie dascălul. Probabil că Pr. D. Furtună a luat știrea din altă parte și n-a mai indicat sursa.

roşie şi neagră, altele cu cerneală roşie şi verde; chenarul porţii primului corp executat cu ajutorul unei forme, în două culori, negru şi roşu; culoarea neagră e dată cu fum; tot cu o formă cu fum a executat şi frontispiciul de pe f. 3; frontispicii din peniţă cu cerneală neagră şi roşie pe f. 16v, 20v, 26, 56 şi 122; cu roşie şi verde pe f. 73; cu cerneală neagră pe f. 7v şi 65v; un frontispiciu colorat, în patru culori: negru, roşu, galben şi verde pe f. 67; podoabe finale din peniţă, cu cerneală neagră şi roşie pe f. 7 şi 16; 20 rînduri pe paginä; mai multe condeie; corecturi şi glose de la prima mînă; legătură veche în piele. A aparţinut Mînăstirii Căldăruşani. Numere vechi de bibliotecă: pe cotor «Manus 86»; în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2322.

f. 1-1v. Albă.

I. f. 2. *Tîlcurile scării din ellinie,* tălmăcite pre limba rumînească de cuvioşiia sa Chir Macarie Ierom[ona]h Dascalul Evangheliei, 1785, Avgust 4.

f. 2v. Albă.

1. f. 3-7. Tîlcuri la viaţa sfîntului = MG, vol. 88, în notele din josul coloanelor 596-608.

2. f. 7v-16. Tîlcuri la cuvîntul cel dintîiu = MG, vol. 88, col. 644-653.

3. f. 16v-20v. Tîlcuri la cuvîntul al doilea = MG, vol. 88, col. 657-664.

4. f. 20v-26. Tîlcuri al cuvîntul al 3 = MG, vol. 88, col. 672-677.

5. f. 26-56. Tîlcuri la cuvîntul al 4 = MG, vol. 88, col. 728-764.

6. f. 56-65v. Tîlcuri la cuvîntul al cincilea = MG, vol. 88, col. 781-793.

7. f. 65v. Tîlcuri la cuvîntul al 6[4] = MG, vol. 88, col. 800.

f. 66-66v. Albă.

II. f. 67-70. *Adunare din minunile Prea Sfintei Născătoarei de Dumnezeu.* Pentru iudeii care au orbit, iar unuia i s-a tăiat mîinile= Ἀγαπίου Μοναχοῦ τοῦ Κρητός, Βιβλίον ὠφελιμώτατον καλούμενον Ἁμαρτωλῶν σωτηρία, Veneţia, 1817, p. 294-296.

f. 70v-72v. Albe.

III. *[Ilie Miniat, Didahii].*

1. f. 73-79. Din cazaniia de la Dumineca a treia a sfîntului post. De la Ilie Miniat, Pentru judecată = Ἠλιοῦ Μηνιάτη, Διδαχαὶ εἰς τὴν ἁγίαν καὶ μεγάλην Τεσσαρακοστὴν καὶ εἰς ἄλλας ἐπισήμους ἑορτάς, Veneţia, 1720, p. 36-40.

2. f. 79-84v. Din cuvîntul al patrulea de la Ilie Miniat, Pentru iad = *Op. cit.*, p. 44-47.

3. f. 85-98v. Pentru judecata cea viitoare. Din cuvîntul al treilea de la Ilie Miniat = *Op. cit.*, p. 29-36.

IV. *[Felurite istorii].*

1. f. 99-100. Pentru un arhiereu ce s-au turcit şi pentru un om ce l-au fost afurisit.

Inc. Era un arhiepiscop în ţinuturile turceşti, carele fiind la eparhiia sa.

Sf. Şi arhiereul lui Hristos adevăratului Dumnezeu.

2. f. 101. Partea finală a unui «Cuvînt».

Sf. Cînd au scos pre israileteani din Eghipet de supt robiia lui Farao împăratul.

4. Lipsă sfîrşitul.

3. f. 101-102v. Istoriia pentru acei doi tîlhari.

Inc. Cînd căuta Irod pre Domnul nostru Iisus Hristos.
Sf. Iar celalalt tîlhariu au hulit şi nu s-au mîntuit, ci au pierit... Amin.

4. f. 102v-105v. Pentru minunea ce au făcut sfîntul Nicolae cu un om cimpoeriu.

Inc. Era la răsărit un oraş creştinesc cu multe bisearici.
Sf. Cătră cei ce îi chiiamă într-ajutor cu credinţă.

5. f. 106-110v. Capete a oareşcăruia stareţ de multe fealiuri şi foarte de folos.

Inc. Un stareţ oarecare sfînt dintru sihastri avea multă îndrăznire cătră Dumnezeu.
Sf. Drept eşti, Doamne, şi drepte sînt judecăţile Tale.

6. f. 110v-114. Altă istorie a aceluiaş stareţ.

Inc. Alt sihastru lăcuind în pustiiu rugîndu-să lui Dumnezeu.
Sf. Şi întorcîndu-să la chiliia lui nu mai cercetă nimica.

7. f. 114-115. Istorie minunată ce s-au întîmplat pentru un tîlhariu ucigaş, cum i-au răsplătit Dumnezeu.

Inc. Un tîlhariu şi ucigaş într-o vreame mearse de să culcă în umbra unui zid.
Sf. Aicea vai de ei că să vor munci în veaci.

8. f. 115-117. Altă istorie asemenea a lui *Dionisie ieromonahul*, foarte de folos.

Inc. Au fost un om şi n-au fost făcut copii.
Sf. Carele auzi de la mortul zicînd judecată.

9. f. 117v-119v. A aceluiaş *Dionisie ieromonah*, Invăţătură creştinească foarte de folos.

Inc. Văzînd eu nepriceaperea ce aveţi blagoslovitilor creştini.
Sf. Ci voi veţi avea a da răspuns în zioa înfricoşatei judecăţi... Amin.

f. 120-121v. Albe.

V. f. 122-153v. In luna lui Dechemvrie în 24 de zile, *Viiaţa şi pătimirea sfîntei şi prea cuvioasei muceniţei Evgheniei* a fecioarei Rîmleancăi = MG, vol. 116, col. 609-652.

VI. f. 154-169v. Cartea *sfîntului Teodor ce au fost episcop Edesului*, Capete a faptelor celor bune[5] = Φιλοκαλία τῶν ἱερῶν νηπτικῶν, Veneţia, 1782, p. 265-273.

VII. f. 170. Numele şi viaţa în scurt a sfinţilor pria cuvioşilor părinţi şi a noilor cuvioşi mucenici, carii au strălucit întru nevoinţe, întru acest de Dumnezeu păzit sfînt munte al Atonului.

1. f. 170-170v. La sfînta şi marea lavră înlăuntrul ei şi întru împrejururile ei.

Inc. Prea cuv[iosul] Petru sihastr.
Sf. Sfîntul Constandin cuv[iosul] mucenic slovan, la aceiaş carte.

5. Copistul a uitat să scrie cu cerneală roşie iniţialele şi capetele cu numerele lor a unei părţi din textul lucrării sfîntului Teodor. Intre foile 161 şi 162 lipsesc foile pe care erau scrise capitolele 25-41. De la cap. 48 înainte ms are altă distribuţie a materiei pe capitole decît în Filocalie. Ms a rămas neterminat; au fost scrise numai 60 capete, rămînînd nescrise ultimele 40.

2. f. 171-171v. La sfînta Măn[ăstire] Vatoped.
Inc. Prea cuviosul acela igumen, care rugându-se.
Sf. Agapie cuviosul. Vezi pentru dînsul în minunele Maicii Domnului.

3. f. 171v. La sfînta Mănăst[ire] Ivirul.
Inc. Cuv[iosul] Ioan Ivirul.
Sf. Cuv[iosul] Ierotei Dascalul... la Noul Ecloghion.

4. f. 172. La sfînta Mănăst[ire] Hilindru.
Inc. Cel întru sfinţi Savva.
Sf. Prea cuv[iosul] Simeon... tot la aceiaşi carte.

5. f. 172. La sfînta Mănăstire a Dionisului.
Inc. Prea cuv[iosul] Dionisie sihăstrind.
Sf. Cuv. Filotei. Viaţa lui la Neos Paradisos.

6. f. 172. La sfînta Mănăst[ire] Cutlumusi.
Inc. Cuv[iosul] mucenic Chiprian la una din chiliile.
Sf. La a noilor mucenici.

7. f. 172v. La sfînta Mănăst[ire] Pandocratoru.
Inc. Cel întru sfinţi Teona.
Sf. La chiliia ce şi până acum aşa să numeşte.

8. f. 172v. La sfînta Măn[ăstire] Xeropotami.
Inc. Prea cuv[iosul] Pavel.
Sf. Ce să numeşte sfîntul Pavel.

9. f. 172v-173. La sfînta Mănăst[ire] Zografu.
Inc. Cuv[iosul] Cozma.
Sf. Închizîndu-i în pîrg i-au ars.

10. f. 173. La sfînta Mănăst[ire] Dohiariu.
Inc. Prea cuv[iosul] Eftimie.
Sf. Vezi în filadra sa.

11. f. 173-173v. La sfînta Mănăst[ire] Filoteu.
Inc. Prea cuv[iosul] Filotei Ivirul.
Sf. Prea cuv[iosul] Dometie făcătoriul de minuni.

12. f. 173v-174. La sfînta Mănăst[ire] Simopetra.
Inc. Prea cuv[iosul] Simon.
Sf. Şi au adormit în Domnul.

13. f. 174-174v. La sfînta Mănăst[ire] Sfigmenu.
Inc. Cel întru sfinţi Atanasie.
Sf. S-au aflat la uşa chiliei sale.

14. f. 174v. La sfînta Mănăstire Grigoriul.
Inc. Cuv[iosul] Grigorie ziditoriul.
Sf. Vechia icoana sa.

15. f. 174v-175. La schitul Protatul.
Inc. Cuv[iosul] Nectarie.
Sf. Ceia ce să înţelege capete.

16. f. 175. *[In alte locuri din Sfîntul Munte].*
Inc. Intru acest Sfînt Munte.

Sf. Ilarion au mărturisit în cetatea lui Constandin.

f. 175v-176. Albe.

f. 176v. Insemnări.

Insemnări de la prima mînă:

f. 73, sub frontispiciu: *1802, ianuarie 10.*

Insemnări posterioare:

f. 1. *1821 au venitu Todor cu Ipselantu in Bucureşte şi s-au făcut [t]ulburare mare. Dometie, martie 13 zele.*

f. 2, în josul paginii: *De obşte a sf[intei] Mîn[ăstiri] Că[l]d[ăruşani].*

f. 176v. *Aciastă carte este de la cămară şi este folositoare pentru viaţa călugărească adică. Doseteiu 1821 deche[m]vree 20 zele.*

Altă însemnare:

S-au însemnatu de cându s-au sculatu Tudor cu olteni şi au intratu în Bucureştete şi s-au spartu toto oraşul spre pomenire leat 1821 martie 17 zele. Dometie monahul cojocarul şi păcătosul.

II 113

51

CALIST ŞI IGNATIE XANTOPOLII, Raiul

Sec. XIX (1811-1812); hîrtie; 194 foi; manuscrisul e fără sfîrşit; s-a pierdut cam o coală; 23×17; scriere cursivă, cu cerneală neagră; titlurile, colontitlurile, iniţialele şi indicaţiile textelor scripturistice de pe marginea foilor, cu cerneală roşie; pe f. 3 şi 6 frontispicii simple liniare cu cerneală neagră şi roşie; corecturi făcute de prima mînă; legătură veche în piele; avusese păftăluţe. A aparţinut mitropolitului Ungro-Vlahiei, Calinic Miclescu. Numere vechi de bibliotecă: pe cotor, «Manus 75»; în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2310.

f. 1-2v. Albe.

1. f. 3-5v. Mărturii pentru sfîntul Calist.

a. f. 3-3v. A lui *Meletie al Atinilor,* Din Bisericeasca Istorie, cartea 14, cap. 15, numărul 8.

b. f. 4. A lui *Simeon Arhiepiscopul Tessalonicului,* list 210.

c. f. 4-5v. Din cartea lui *Simeon Tesalonicului,* întru cea pentru dumnezeiasca urmare, adecă bisericeasca slujbă, cap 295, list 210.

f. 6. Al acelor întru pustnici, mici, a lui *Calist şi Ignatie, Xantopolii,* Meşteşug şi îndreptariu cu ajutoriul lui Dumnezeu prea cu deadinsul şi de la sfinţi avînd mărturiile, pentru cei ce aleg şi priimesc cu liniştire a vieţui şi călugăreaşte şi pentru chipul traiului vieţii şi petrecerea şi hrana lor; şi pentru a cît de mari bunătăţi iaste pricinuitoarea liniştirea celor ce cu socoteală o uneltesc pre dînsa. Şi să zice numirea cărţii Raiul, căci că mai din toată dumnezeiasca Scriptură cuprinde întru sineşi mărturisire.

2. f. 6-7. Innainte cuvîntarea cuvîntului, carea şi a capului dintîiu numărul îl are. Pentru dăruirea şi darul cel dumnezeesc şi mai pre sus de fire, carele prin Sfîntul Duh iaste întru cei credincioş[i]. Cap. 1 = MG, vol. 147, col. 636-637.

3. f. 7-8v. Că după pentru întrebarea oare căruia frate, încă și pentru păzirea poruncii părintești, și după scoposul aceluia așa s-au întins aciastă pricină a cuvîntului. Cap. 2 = MG, vol. 147, col. 637.

4. f. 8v-9. Cum că decît tot lucrul, scoposul mai întîiu povățuiaște; deci și scoposul aceștii osteneli iaste ca să ne învățăm care adecă iaste temeliia zidirii cei du pă Hristos și lucrării, și care iaste împlinirea și cum că să cuvine mai întîiu de cît alt lucru aciasta a cunoaște noi. Cap. 3 = MG, vol. 147, col. 637.

5. f. 9-9v. Că început a toată lucrarea cea du pă Dumnezeu aceia iaste adecă du pă poruncile Mîntuitorului a petrece; iar sfîrșit aceia adecă să ne întoarcem către cel ce din început ni s-au dăruit noao prin dumnezeescul botez de săvîrșit dar al Prea Sfîntului Duh. Cap. 4 = MG, vol. 147, col. 637-640.

6. f. 9v-12v. Pentru aceia adecă carele iaste darul și cum ni s-ar fi făcut noao să-l dobîndim pre acesta, și care sînt ceale ce-l fac pre acesta turbure, și care iarăși ceale ce de a doaooară îl curățesc. Cap. 5 = MG, vol. 147, col. 640-641.

7. f. 12v-13v. Cum că adecă întru sfîntul botez în dar pre dumnezeescul dar de săvîrșit îl priimim și pre acesta du pă ce cu patimile l-am acoperit iarăși prin plinirea poruncilor de a doa.oară îl curățim. Cap. 6 = MG, vol. 147, col. 641-644.

8. f. 13v-15. Că să cuvine cel ce viețuiaște du pă Dumnezeu pre toate poruncile să le unelteaască, iară partea cea mai multă a lucrării să o dea oareș cum celor întîiu decît altele și ca cum mai cuprinzătoare. Cap. 7 = MG, vol. 147, col. 644.

9. f. 15-15v. Că toată lucrarea cea de Dumnezeu iubită început iaste chiemarea cea cu credință a numelui Domnului Iisus Hristos și împreună cu dînsa pacea ceaia ce răsare dintr-însa și dragostea. Cap. 8 = MG, vol. 147, col. 644-645.

10. f. 15v-16v. Că prin fiește care dintru acestea și împreună prin cîte treale, grămădirea a tuturor bunătăților cu îndestulare ni să dă noao. Cap. 9 = MG, vol. 147, col. 645.

11. f. 16v-19. Că și Domnul Iisus Hristos în vremea mîntuitoarei patimi, acestea le-au lăsat ucenicilor săi ca pre niște porunci de eșire și moștenire dumnezeiască, încă așijderea și du pă învițiare. Cap. 10 = MG, vol. 147, col. 645-648.

12. 19-19v. Că întru aceastea trei împreună să țin toate faptele ceale bune. Cap. 11 = MG, vol. 147, col. 648-649.

13. f. 19v-20. Că și darul Sfîntului Duh, cel prin Dumnezeu Tatăl către cei credincioși și venirea întru Iisus Hristos și întru sfîntul Lui nume să dă. Cap. 12 = MG, vol. 147, col. 649.

14. f. 20-21v. Că cu cuviință s-au hătărît de sfinții părinții noștri și cu Sfîntul Duh cela ce lăcuia întru dînșii să ne rugăm noi întru Domnul nostru Iisus Hristos, Fiiul lui Dumnezeu și de la Dînsul să cerem mila. Cap. 13 = MG, vol. 147, col. 649.

15. f. 21v-26. Că să cuvine cel ce fără greșală voiaște a călători drumul cel du pă Domnul al liniștii mai întîiu de toate să aleagă împreună

cu lepădarea cea a tot cuprinzătoare şi supunere de săvîrşit. Cap. 14 = MG, vol. 147, col. 649-653.

16. f. 26-36. Care sînt seamnele supunerii cei adevărate pre care ţiindu-le cel adevărat ascultătoriu ar fi fost fără de greşală supuindu-să. Cap. 15 = MG, vol. 147, col. 653-664.

17. f. 36-48v. Că înpreună cu pravoslavnica credinţă să cuvine a purta grijă să fie plin şi de lucrurile ceale bune cel ce curat voiaşte să să liniştească şi du pă Dumnezeu; şi cum că credinţa îndoită iaste; şi cum că înpreună cu aciasta să cuvine iarăşi a fi cel ce să linişteşte pacinic, ne zmult, ne îngrijat, adecă fără de grijă, tăcut, liniştit, mulţămit întru toate şi binecunoscătoriu neputinţei sale şi vitejaşte a răbda ispitele şi cătră Dumnezeu a nădăjdui şi de la Dînsul a aştepta folosul. Cap. 16 = MG, vol. 147, col. 664-676.

18. f. 49-51. Pentru frica lui Dumnezeu şi cum că îndoită iaste, una adecă a începătorilor, iar alta a celor desăvîrşit. Cap. 17 = MG, vol. 147, col. 676-677.

19. f. 51-52. Incă cum că pentru porunci şi pentru credinţa cea du pă dînsele a Domnului Iisus Hristos, vreamea chiemînd, datori sîntem nici pre însuş viaţa noastră a o cruţa. Cap. 18 = MG, vol. 147, col. 677.

20. f. 52-54v. Meşteşugire firească pentru cea înăluntru inimii intrare şi eşire prin tragerea înlăuntru a suflării prin nas; şi pentru rugăciunea care înpreună cu dînsa să lucrează de noi înlăuntru care iaste aciasta, adecă Doamne Iisuse Hristoase Fiiul lui Dumnezeu, mi[lu]iaşte-mă. Şi foloseşte oareşcum o meşteşugire ca aciasta şi spre adunarea cătră sineş a gîndului. Cap. 19. A lui Nichifor prea minunatul = MG, vol. 147, col. 680.

21. f. 54v-55. Incă pentru firească meşteşugire cea prin suflarea înlăuntru a nasului şi pentru chiemarea cea înpreună cu aciasta a Domnului Iisus Hristos. Cap. 20 = MG, vol. 147, col. 681.

22. f. 55-56. Cum că şi dumnezeescul Zlatoust pre cum şi altul din cei vechi sfinţi părinţi întru Hristos Iisus Domnul nostru a ne ruga hotăraşte înlăuntru inimii; şi pre aciasta o zice rugăciune, adecă pre Doamne Iisuse Hristoase Fiiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă. Cap. 21 = MG, vol. 147, col. 681.

23. f. 56. Incă pentru pomenirea lui Iisus cea prin suflarea înlăuntru a nasului cu luare aminte înlăuntrul inimii. Cap. 22 = MG, vol. 147, col. 681.

24. f. 56v-57v. Cum că să cuvine cel ce voiaşte a să trezvi gînditoriul şi mai vîrtos începătoriul a şedea adecă în vremea rugăciunii în chilioară liniştită şi neluminoasă, pentru că într-acest chip şi mintea şi gîndirea oare cum din parte să adună fireaşte. Cap. 23 = MG, vol. 147, col. 681-684.

25. f. 57v-58v. Cum că mai întîiu de toate prin Domnul nostru Iisus Hristos şi prin chiemarea sîntului Lui nume cu credinţă în inimă nerăsipirea să dăruiaşte minţii şi ajutorează oareş cum şi meşteşugirea firească cea în inimă prin suflarea nasului înlăuntru; şi şedearea cea în loc liniştit şi neluminos şi celea asemene. Cap. 24 = MG, vol. 147, col. 684.

26. f. 58v-60v. In ce chip trebueşte a treace sihastru măsura cea de sara pînă dimineaţa şi începătură a învăţăturii cei pre larg. Cap. 25 = MG, vol. 147, col. 684-685.

27. f. 60v-62v. In ce chip trebueşte a trece vremea de la mînecate pînă dimineaţa. Cap. 26 = MG, vol. 147, col. 685-688.

28. f. 62v-63. In ce chip să cuvine a petrece [de] dimineaţa pînă la prînz. Cap. 27 = MG, vol. 147, col. 688-689.

29. f. 63-65. Pentru ferirea de spre nelucrare şi cum că de nevoe este a păzi şi sihastrul pre aşezarea bisericii. Cap. 28 = MG, vol. 147, col. 689-692.

30. f. 65-69. Incă pentru rugăciune şi cum că să cuvine a ne ruga deapururea. Cap. 29 = MG, vol. 147, col. 692-696.

31. f. 69-73. Pentru hrana cea trupească, adecă cum trebueşte a să hrăni sihastrul. Cap. 30 = MG, vol. 147, col. 696-697.

32. f. 73-73v. In ce chip să cuvine a să hrăni nevoitorul Lunea, Miercurea şi Vinerea. Cap. 31 = MG, vol. 147, col. 697-700.

33. f. 73v-75v. In ce chip să cuvine a să hrăni marţi şi joi. Cap 32 = MG, vol. 147, col. 700.

34. f. 75v-78. In ce chip să cuvine a să hrăni sîmbăta; şi pentru priveghieri. Şi în ce chip să cuvine a mînca în vremea lor. Cap. 33 = MG, vol. 147, col. 700-704.

35. f. 78-79. In ce chip să cuvine a minca în dumineci; şi pentru alte oare care; încă şi pentru osteneală şi pentru smerenie. Cap. 34 = MG, vol. 147, col. 704.

36. f. 79-79v. In ce chip să cuvine a ne hrăni şi a treace sfintele posturi şi mai vîrtos cel mare. Cap. 35 = MG, vol. 147, col. 704.

37. f. 79v-81v. Pentru dreapta socoteală; cum că lucrării cei pre măsură preţ nu iaste; şi pentru supunere. Cap. 36 = MG, vol. 147, col. 704-705.

38. f. 81v-84v. In ce chip să cuvine nevoitoriul a treace măsura vremii cea de după prînz pînă la apusul soarelui; şi cum să cuvine a creade că du pă osteneala şi măsura lucrării noastre ni să dă noao şi împărţirea darurilor dumnezeeşti. Cap. 37 = MG, vol. 147, col. 705-709.

39. f. 84v-87v. Că mai mare decît toată lucrarea este rugăciunea cea curată. Cap. 38 = MG, vol. 147, col. 709-712.

40. f. 87v-88. Pentru soma plecării genuchelor (adecă metaniilor) cei în fieşte care zi cu noapte. Cap. 39 = MG, vol. 147, col. 712-713.

41. f. 88v-90. Că nu numai (precum mai întîiu s-au zis) du pă nevoinţa şi măsura lucrării noastre împărţirea dumnezeeştilor daruri ni să dă, ci şi du pă putinţa şi îndemnarea şi credinţa şi aşezămîntul cel firesc carele să află întru noi. Cap. 40 = MG, vol. 147, col. 713.

42. f. 90-91. Pentru cea atotcoprinzătoare şi prea de săvîrşit dreaptă socoteală; şi carele iaste cela ce vieţuiaşte afară de fire şi trupeşte şi carele cela ce du pă fire şi sufleteşte şi carele ce'a ce mai presus de fire şi duhovniceaşte petrece. Cap. 41 = MG, vol. 147, col. 713-716.

43. f. 91-93. Incă pentru dreaptă socoteală, ca în chip de pildă. Cap. 42 = MG, vol. 147, col. 716-717.

44. f. 93-97. Pentru schimbarea şi prefacerea cea întru fieştecarele; şi pentru slava care covîrşaşte a smereniei. Cap. 43 = MG, vol. 147, col. 717-720.

45. f. 97-98v. Cap. 44. Pentru pocăinţă, curăţeniia şi săvîrşirea. = MG, vol. 147, col. 720-721.

46. f. 99-100v. Cap. 45. Pentru cele 5 lucruri ale întîiei şi ca cum înlăuntru aducătoare liniştiri a începătorilor, adecă pentru rugăciune, pentru cîntarea de psalmi, pentru cetire, pentru cugetare şi pentru lucrul mîinilor. Cap. 45 = MG, vol. 147, col. 721-724.

47. f. 100v-102. De unde să cuvine a începe cei ce voesc du pă socoteală a să linişti; şi care iaste începutul şi creşterea şi sporirea şi săvîrşire Cap. 46 = MG, vol. 147, col. 724.

48. f. 102-103. [Î]ncă pentru rînduiala liniştirii începătorilor. [Cap. 47] = MG, vol. 147, col. 724-725.

49. f. 103-103v. Pentru cea în inimă rugăciune prin luarea aminte şi trezvire şi pentru lucrarea ei. Cap. 48 = MG, vol. 147, col. 725.

50. f. 103v-108. În ce chip dumnezeeştii părinţi prin învăţătură ne-au dat noao să zicem rugăciunea şi cum că în multe feliuri; şi care iaste rugăciunea. Cap. 49 = MG, vol. 147, col. 725-729.

51. f. 108v-112v. Încă cum că nu numai de la cei ziş[i] sfinţi părinţi, ci şi de la însuşi cei mai aleş[i] apostoli Petru şi Pavel şi Ioan s-au aflat date în oareş care chip prin învăţătură cu taină, întru Duh, graiurile sfinţitei şi de Dumnezeu făcătoarei rugăciuni. Cap. 50 = MG, vol. 147, col. 729-733.

52. f. 112v-113v. Cum că iaste cu putinţă şi începătorilor uneori adecă cu toate graiurile rugăciunii, iar alte ori în parte a aceştiia a să ruga, însă înlăuntru inimii şi deapururea; şi pentru aceia adecă a nu schimba des pre graiuri. Cap. 51 = MG, vol. 147, col. 733.

53. f. 113v-115v. Că aceia adecă pururea înlăuntru inimii a ne ruga şi de lungă vreme are trebuinţă şi de nevoinţă şi de silă şi mai pre scurt, tot binele prin multă vreme şi osteneală să îndreptează. Cap. 52 = MG, vol. 147, col. 733-736.

54. f. 115v-116v. Pentru rugăciunea cea în inimă nu curată; şi în ce chip vine cineva întru cia curată şi fără de rîsipirea a minţii rugăciune. [Cap. 53] = MG, vol. 147, col. 736.

55. f. 116v-118v. Pentru cia fără de rîsipire şi curată rugăciune în inimă; şi pentru fierbinţeala care să naşte dintr-însa. [Cap. 54] = MG, vol. 147, col. 736-737.

56. f. 118v-119. Cum că şi fierbinţeala în multe feliuri are naşterea; însă mai adevărată cia din rugăciunea cia curată în inimă. Cap. 55 = MG, vol. 147, col. 737-740.

57. f. 119-120v. Ce iaste lucrul cel prea de aproape al fierbinţeli[i] cei în inimă. Cap. 56 = MG, vol. 147, col. 740.

58. f. 120v-121. Pentru dumnezeiasca dorire şi îndrăgire, care să naşte din fierbinţeala şi din luarea aminte şi din rugăciune. Cap. 57 = MG, vol. 147, col. 740-741.

59. f. 121-122. Pentru lacrămi din inimă şi încă pentru dumnezeiasca dorire şi îndrăgire. Cap. 58 = MG, vol. 147, col. 741.

60. f. 122-123. Sfătuire pentru a nu căuta ceale mai pre sus de măsură şi încă şi pentru cia deapururea pomenire în inimă a Domnului nostru Iisus Hristos îndemnare. Cap. 59 = MG, vol. 147, col. 741.

61. f. 123-124. Pentru rîvna cia fierbinte şi pentru dumnezeiasca arătare cea întru noi şi pentru luminarea darului cea înfiinţată. Cap. 60 = MG, vol. 147, col. 741-744.

62. f. 124-124v. Pentru lucrarea cia dumnezeiască şi cea înprotivnică. Cap. 61 = MG, vol. 147, col. 744.

63. f. 124v-125. Pentru învăţător luminat... Cap. 62 = MG, vol. 147, col. 744.

64. f. 125v-126. Pentru luminarea cia adevărată..., adecă pentru lumina cia dumnezeiască... Cap. 63 = MG, vol. 147, col. 744-745.

65. f. 126-127v. Pentru nălucirea cea necuviincioasă şi cia cu bună cuviinţă şi în ce chip să cuvine a le unelti pre dînsele. Cap. 64 = MG, vol. 147, col. 745.

66. f. 127v-130. Că nu numai cea necuviincioasă nălucire, ci şi cia cu bună cuviinţă, lepădată iaste de sfinţi întru rugăciunea cia curată... Cap. 65 = MG, vol. 147, col. 745-748.

67. f. 130-132. Pentru mintea, sufletul şi inima, ceale curate şi de săvîrşit. Pentru mintea cia curată a sfîntului Maxim. Pentru sufletul cel curat al aceluiaş. Pentru inima cia curată al aceluiaş. Cap. 66 = MG, vol. 147, col. 748-749.

68. f. 132-133. In ce chip prorocii năluciia. Cap. 67 = MG, vol. 147, col. 749-752.

69. f. 133-138. Încă pentru năluciri şi pentru multe şi de multe feliuri vederi. Cap. 68 = MG, vol. 147, col. 752-756.

70. f. 138v-140v. Pentru ceale 5 puteri ale sufletului; încă asemenea şi pentru năluciri...; şi cum să cuvine cu totul a fugi de nălucire şi de închipuiri... Cap. 69 = MG, vol. 147, col. 756-757.

71. f. 140v-144. Încă pentru minte. Cap. 70 = MG, vol. 147, col. 757-760.

72. f. 144-145. Încă pentru rugăciunea cea curată a sfîntului Nil. Cap. 71 = MG, vol. 147, col. 761.

73. f. 145-146v. Cum că alt lucru iaste nepătimirea minţii şi altă rugăciunea cea adevărată, care lucru şi mai mare iaste. A sfîntului Maxim. Cap. 72 = MG, vol. 147, col. 761-764.

74. f. 147-151v. Încă pentru năluciri şi închipuiri ale minţii şi pentru semnele rătăcirii şi ale adevărului. Care sînt semnele rătăcirii. Cap. 73 = MG, vol. 147, col. 764-765.

75. f. 151v-154v. Pentru mîngîerea cea dumnezeiască şi cia amăgitoare. Cap. 74 = MG, vol. 147, col. 765-768.

76. f. 154v-155. Cap. 75. Pentru dulciaţa cia dumnezeiască, ceia ce să izvoraşte în inimă. = MG, vol. 147, col. 768-769.

77. f. 155-159v. Cum că aciastă dulciaţă duhovniciască şi cu multe însemnări iaste şi nenumită. Cap. 76 = MG, vol. 147, col. 769-772.

78. f. 159v-160v. Cum că să cuvine, după toată nevoia a fi blînd cu inima cel ce voiaşte deplin a să linişti. Cap. 77 = MG, vol. 147, col. 772-773.

79. f. 161-162. In ce chip ar fi putut a să îndrepta de noi blîndeţea; şi pentru ceale trei părţi ale sufletului, cea iuţoasă, cea poftitoare şi cea cuvîn[tă]toare. Cap. 78 = MG, vol. 147, col. 773.

80. f. 162-163. Că degrab să cuvine a să pocăi întru abaterile ceale du pă întîmplare şi aşa deaciia înnainte înţelepţeşte a să întemeia. Cap. 79 = MG, vol. 147, col. 773-776.

81. f. 163-164v. Pentru alunecarea şi pocăinţa. Cap. 80 = MG, vol. 147, col. 776.

82. f. 165-167v. Incă pentru pocăinţa, frica şi dragostea, plîngerea, lacrămile şi de sineş prihănirea. Cap. 81 = MG, vol. 147, col. 777-780.

83. f. 167v-168v. Pentru luarea aminte şi pentru aceia, adecă înţelepţeşte a să întemeia. Cap. 82 = MG. vol. 147, col. 780.

84. f. 168v-169. Că la toate cele zise să cuvine a să sîrgui; iar mai întîiu de toate ca să fie şi liniştit şi blînd şi să se sîrguiască curat a chiema pre Domnul Iisus Hristos înlăuntrul inimii cel ce să linişteşte. Cap. 83 = MG, vol. 147, col. 780.

85. f. 169-169v. Pentru cea bună şi uimitoare îndrăgire şi dumnezeiască frumseaţă. Cap. 84 = MG, vol. 147, col. 780-781.

86. f. 169v-172v. Pentru războiu... şi cea cu urîciune părăsire. Cap. 85 = MG, vol. 147, col. 781-784.

87. f. 172v-175v. Pentru nepătimirea şi aceia adecă ce iaste omeneasca nepătimire. Cap. 86 = MG, vol. 147, col. 784-788.

88. f. 176-176v. Incă pentru nepătimirea şi săvîrşirea. Cap. 87 = MG, vol. 147, col. 788.

89. f. 176v-177. Pentru înpătimirea, dulce pătimirea, spre pătimirea. A sfîntului Ilie Ecdicul. Cap. 88 = MG, vol. 147, col. 788.

90. f. 177-177v. Ce iaste empatis (adecă trupeşte pătimaşul), idipatis (adecă sufleteşte dulce pătimaşul), prospatis (adecă cătră cevaş pătimaşul cu mintea) şi apatis (adecă nepătimaşul) şi pentru lecuirea tuturor. Al aceluiaş. Cap 89 = MG, vol. 147, col. 788-789.

91. f. 177v-181v. Pentru credinţa, nădejdea şi dragostea. Cap. 90 = MG, vol. 147, col. 789-792.

92. f. 182-184. Pentru sfînta înpărtăşire şi pentru aceia adecă a cîte bunătăţi ne iaste noao pricinuitoare cea adese ori cu curată ştiinţă luarea aceştiia şi înpărtăşirea. Cap. 91 = MG, vol. 147, col. 793-796.

93. f. 184v-191v. Cum că de nevoe iaste să ne învăţăm minunea sfintelor taine şi ce sînt şi pentru ce s-au dat şi carele iaste folosul. Cap. 92 = MG, vol. 147, col. 796-801.

94. f. 192-192v. Sfîrşit a tuturor pricinilor celor pre larg. Şi cîteva sfătuiri cătră cel ce l-au întrebat. Cap. 93 = MG, vol. 147, col. 801.

95. f. 192v-193v. In ce chip să cuvine a auzi şi a înţelege graiurile părinţilor ceale duhovniceşti. Cap. 94 = MG, vol. 147, col. 801-804.

96. f. 193v-194v. Adunare în scurt a toate capetele cele zise şi în ce chip să cuvine a să ruga şi pentru luminarea cea adevărată şi dumnezeiasca putere[6]. Cap. 95 = MG, vol. 147, col. 804.

Insemnări de la prima mînă:

f. 8v în iniţiala D: *1811.*

f. 145 în iniţiala D: *1812 Nov[emvrie].*

Insemnări posterioare:

f. 3, pe marginea de jos a foii, cu litere latine: *Calinicu Mitropolitulu Ungro-Vlahiei.*

II 270 52

Cartea pentru ascultare

Sec. XVIII (1792) şi XIX; hîrtie; 301 foi; au fost legate la un loc două corpuri: corpul întîi (f. 1-246v), scris în anul 1792; corpul al doilea (f. 247-301), scris la începutul secolului XIX; 23×17; scriere cursivă cu cerneală neagră; titlurile, colontitlurile, iniţialele, indicarea textelor scripturistice şi majoritatea corecturilor de pe margine, cu cerneală roşie; corpul al doilea are la început un frontispiciu floral din peniţă, cu cerneală neagră; 20 rînduri pe pagină; trei condeie; corecturi făcute de prima mînă şi de mîini posterioare; legătură în hîrtie şi piele la cotor şi colţuri. A aparţinut Mînăstirii Căldăruşani. Numere vechi de bibliotecă: pe cotor, «Manus 99»; în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2284.

f. 1. *Cartea pentru ascultare din fealiuri de cărţi adunată în scurt.*

I. f. 1. A celui întru sfinţi părintelui nostru *Vasilie cel Mare, Arhiepiscopul Chesariei Capadochiei.*

1. f. 1-17. Cuvînt Postnicesc şi sfătuire... pentru săvîrşirea duhovniciască = MG, vol. 31, col. 625-648.

2. f. 17-21v. Către călugării cei ce vieţuesc în mănăstiri după rînduiala şi aşezămîntul vieţii de obşte. Capul 18 = MG, vol. 31, col. 1381-1388.

3. f. 21v-22v. Că să cuvine călugărului cu întemeeată judecată a să apropiia de nevoinţă şi pentru ascultare. Cap. 19 = MG, vol. 31, col. 1388.

4. f. 23-28v. Că să cuvine călugărului a nu să tăia din frăţimea cea duhovniciască. Cap. 21 = MG, vol. 31, col. 1393-1401.

5. f. 28v-34. Pentru ascultare mai deplin. Cap. 22 = MG, vol. 31, col. 1401-1409.

6. f. 34v-35. Că să cuvine şi ceale proaste din lucruri cu multă osîrdie a le priimi călugărul. Cap. 23 = MG, vol. 31, col. 1409-1412.

7. f. 35-36v. Cum că pre cel ce priveaşte spre săvîrşire nimic nu va putea să-l vatăme eşirea afară. Cap. 26 = MG, vol. 31, col. 1416-1417.

8. f. 36v-37. Cum că nu se cade a avea osebite griji ale sale. Cap. 27 = MG, vol. 31, col. 1417.

6. Lipseşte sfîrşitul.

9. f. 37. Cum că să cuvine celui mai mare cu părintească dragoste a rîndui pre ale ascultătorilor. Cap. 28 = MG, vol. 31, col. 1417.

10. f. 37-38v. Cum că nu să cuvine să se facă întru adunarea cea călugărească însoţiri de doi sau de trei fraţi. Cap. 29 = MG, vol. 31, col. 1417-1420.

11. f. 39. Că nu să cuvine a căuta călugărul aleagere a înbrăcămintelor sau a încălţămintelor. Cap. 30 = MG, vol. 31, col. 1420.

12. f. 39-39v. Că să cuvine cel mai mare după măsura putearii trupului a hotărî poruncile şi pentru ceia ce ascund despre dînsul pre a sa puteare. Cap. 31 = MG, vol. 31, col. 1420-1421.

13. f. 39v-40. Că nu să cuvine a să scîrbi fraţii cînd cei mai neputincioşi să învrednicesc cruţării. Cap. 32 = MG, vol. 31, col. 1421.

14. f. 40-41v. Că nu să cuvine cei mari a da îndrăzneală celor ce să îndepărtează de la adunarea sa sau pre aceştea la înpărtăşirea vieţii a-i priimi. Cap. 33 = MG, vol. 31, col. 1421-1424.

15. f. 41v-44v. Că nu să cuvine ca cel carele petreace întru înpreună adunare deosebi vreun lucru din ceale materiialnice a avea. Cap. 34 = MG, vol. 31, col. 1424-1428.

II. f. 45-85. A prea cuviosului părintelui nostru *Ioan Scărariul*, Pentru fericita şi pururea pomenita ascultare[7]. Cuvînt 4 = MG, vol. 88, col. 677-728.

f. 85v. Albă.

III. f. 86. A prea cuviosului părintelui nostru *Simeon Noul Bogoslov*, carele au fost igumen mănăstirii sfîntului Mamant.

1. f. 86-97. Pentru a vieţii învăţătură prea folositoare şi prea cuviincioasă de mîntuire... şi învăţătură prea folositoare la cei noi începători. Cuvînt 1 = Τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Συμεὼν τοῦ Νέου Θεολόγου Τὰ εὑρισκόμενα διῃρημένα εἰς δύω..... μεταφρασθέντα εἰς τὴν κοινὴν διάλεκτον παρὰ .... Διονυσίου Ζαγωραίου, Veneţia, 1790, I, p. 383-387.

2. f. 97-100. Iarăş a sfîntului *Simeon*, din cuvîntul al doilea.

Inc. Au nu de multe ori să întîmplă a fi înpreună doi fraţi, de un meşteşug săpători de piiatră.

Sf. Şi cu dinţii scîrşnind să va trimite în focul cel veacinic[8].

3. f. 101. Din capetele sfîntului *Simeon Noului Bogoslov* pentru ascultare.

a. f. 101. [Cap] 5 = MG, vol. 120, col. 605.

b. f. 101. [Cap] 8 = MG, vol. 120, col. 608.

c. f. 101v-102. [Cap] 12 = MG, vol. 120, col. 608-609.

---

7. Textul cuvîntului sfîntului Ioan Scărarul, transmis de acest manuscris, spre deosebire de textul editat, e împărţit în 5 stări: starea întîia începe cu cuvintele: Εἶδον ἐγὼ παρὰ τοῖς ὁσίοις (f. 50v = MG, vol. 31, col. 685 A); starea a doua începe: Κόκτηται πᾶσα τάξις κτιστῶν (f. 60 = MG, vol. 31, col. 697 B); starea a treia începe: Ἐν τῇ σήχῃ πολλάκις (f. 63v = MG, vol. 31, col. 701 B); starea a patra începe: Πρόσεχε σεαυτῷ τοῖς ἀδελφοῖς σου (f. 72v = MG, vol. 31, col. 712 D); starea a cincea începe: Ἀγωνισώμεθα δυνάμει πάσῃ (f. 81 = MG, vol. 31, col. 724 B).

8. Fragmentul acesta din sfîntul Simeon Noul Teolog, pe care nu l-am putut găsi în ediţia lui Dionisie Zagoreul, se află tipărit în: *Adunarea cuvintelor celor pentru ascultare de la mulţi sfinţi şi dumnezeeşti părinţi*, Mînăstirea Neamţu, 1817, p. 240-247.

d. f. 102-103v. [Cap] 15-20 = MG, vol. 120, col. 609-612.
e. f. 103v-108. [Cap] 29-46 = MG, vol. 120, col. 615-621.
f. f. 108 [Cap] 53 = Cap. 55, MG, vol. 120, col. 628.
g. f. 108v. [Cap] 54 = Cap. 56, MG, vol. 120, col. 628.
h. f. 108v-109. [Cap] 63 = Cap. 65, MG, vol. 120, col. 637-640.
i. f. 109. [Cap] 64 = Cap. 66, MG, vol. 120, col. 640.
j. f. 109-109v. [Cap] 120 = MG, vol. 120, col. 668-669.
k. f. 109v-110. [Cap] 124 = Cap. 127, MG, vol. 120, col. 672.
l. f. 110. [Cap.] 125 = Cap. 128, MG, vol. 120, col. 672.
m. f. 110. [Cap] 126 = Cap. 129, MG, vol. 120, col. 672.
n. f. 110-110v. [Cap] 127 = Cap. 130, MG, vol. 120, col. 672-673.
o. f. 110v-111. [Cap] 128 = Cap. 121, MG, vol. 120, col. 669.
p. f. 111-111v. [Cap] 129 = Cap 122, MG, vol. 120, col. 669.
r. f. 111v-112. [Cap] 133 = Cap. 125, MG, vol. 120, col. 672.
s. f. 112. [Cap.] 136 = Cap. 134, MG, vol. 120, col. 673.
t. f. 112-112v. [Cap] 138 = Cap. 135, MG, vol. 120, col. 673.
u. f. 112v. [Cap] 139 = Cap. 136, MG, vol. 120, col. 673.
v. f. 112v-113. [Cap] 141 = Cap. 138, MG, vol. 120, col. 676.
w. f. 113-113v. [Cap] 149 = Cap. 146, MG, vol. 120, col. 681.

4. f. 114-121. A prea cuviosului părintelui nostru *Simeon Noul Bogoslov,* Pentru lepădarea și tăiarea voii ; și cum iaste datoriu cineva a săvîrși viiața cea pustniciască ; și cum că bun lucru și de folos iaste la aciasta a avea iscusit povățuitoriu, adecă părinte duhovnicesc spre a să învăța lucrarea cea cu nelesnire isprăvită a faptei bune adecă și a meșteșugului celui pustnicesc ; și pentru credința cea către părinții ceii duhovnicești ; și pentru vedearea luminii de la carea tot sufletul luminîndu-se sporeaște întru dragostea lui Dumnezeu. Cuvîntul 23, din cartea a 2 = Τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν Συμεὼν τοῦ Νέου Θεολόγου Τὰ εὑρισκόμενα διῃρημένα εἰς δύω .... μεταφρασθέντα εἰς τὴν κοινὴν διάλεκτον παρὰ . . . . . Διονυσίου Ζαγωραίου, Veneția, 1790, I, p. 388-391.

IV. f. 121. *A sfîntului Doroteiu.*

1. f. 121-125v. Din învățătura întîia = MG, vol. 88, col. 1636-1640.

2. f. 125v-126. Din a doaoa învățătură a sfîntului = MG, vol. 88, col. 1640-1641.

3. f. 126-132v. Din învățătura a patra = MG, vol. 88, col. 1664 D-1665 C ; 1668 D-1676 A.

4. f. 132v-139. Învățătura a cincea. Pentru că nu să cuvine să-și alcătuiască cineva înțeleagerea sa = MG, vol. 88, col. 1676-1685.

5. f. 139-142. Din învățătura a noaoa = MG, vol. 88, col. 1717 A-1720 C.

6. f. 142-143v. Din a unsprezeacea învățătură = MG, vol. 88, col. 1740 B-1740 D.

7. f. 143v-144. Din învățătura a șapteasprezeace = MG, vol. 88, col. 1804 A-1804 B.

8. f. 144-144v. Din învățătura a noaosprezeace = MG, vol. 88, col. 1808 C-1809 A.

9. f. 144v-145v. Din învățătura a doaozecilea[9] = MG, vol. 88, col. 1817 B-1820 A.

V. f. 145v. Din cartea prea cuviosului părintelui nostru *Teodor Studitul.*

1. f. 145v-146. Din învățătura a doaoa = Κατηχητικὸν τουτέστιν αἱ κατηχήσεις τοῦ ἁγίου Θεοδώρου Στουδίτου, μεταγλωττισθεῖσαι μὲν εἰς ἁπλῆν φράσιν ὑπὸ ἐναρέτων ἀνδρῶν, ... , Veneția, 1676, p. 7.

2. f. 146-147. Dintru a patra învățătură = *Op. cit.*, p. 13-14.

3. f. 147-148v. Din a opta învățătură = *Op. cit.*, p. 22-23.

4. f. 148v-149v. Dintru învățătura a doaosprezeacea = *Op. cit.*, p. 30-31.

5. f. 149v-151v. Din învățătura a doaozeci și șaselea = *Op. cit.*, p. 59.

6. f. 151v-152v. Din învățătura a doaozeci și noaolea = *Op. cit.*, p. 65-66.

7. f. 152v-153. Din învățătura a treizeci și noaolea = *Op. cit.*, p. 88.

8. f. 153. Din învățătura a patruzeci și una = *Op. cit.*, p. 92.

9. f. 153v-157v. Învățătură cum că să cuvine noao a flămînzi și a însetoșa și toată altă strîmtorare a suferi pînă la moarte, precum ne-am făgăduit cînd ne-au călugărit pre noi = *Op. cit.*, p. 160-163.

VI. f. 157v-158v. Din cartea prea cuviosului părintelui nostru *Nicon de la Muntele Negru.* Din cuvîntul al doilea.

Inc. Însă pentru aciasta s-au tins cuvîntul, căci cu fealiuri de patimi fiind noi turburați.

Sf. Carele să înțeleage rînduiala povățuitoriului adecă a înnainte stătătoriului.

VII. f. 158v-161v. Din ceale pustnicești ale *marelui Vasilie.*

Inc. Și aiurea iarăși grăesc părinții că cel întîiu zidit întru ceia ce au zis el către Dumnezeu că muiarea pre carea mi-ai dat mie.

Sf. Intru fiește carele loc al său cu iubire de osteneală ne vor lumina pre noi.

VIII. f. 161v-169v. A sfîntului *Isaac.*

Inc. Că nu numai, ci și altul din părinți, întărindu-ne pre noi zice că Hristos.

Sf. Deci pentru unele ca aceastea marele Ioan Gură de Aur învață.

IX. f. 169v-173. Din cuvîntul al 46. Din *viiața sfîntului Pahomie.*

Inc. Odinioară pre vreamea fericitului părintelui nostru Pahomie, fiind foamete.

Sf. Și toată lauda lucrurilor celor bune întru sineși arătîndu-o.

X. f. 173-190. Voroave de suflet folositoare a prea cuviosului părintelui nostru *Zosima*[10].

---

9. In MG, textul acesta nu se află în «Învățătura XX», ci în «Intrebări și Răspunsuri», Intrebarea a șasea.

10. Pe foaia 175, o mînă posterioară, o mînă de femeie, a intervenit în textul «voroavelor de suflet folositoare» ale lui Zosima; a șters cu o linie 7 rînduri și a scris pe deasupra rîndurilor șterse un text francez, începutul celebrei opere a lui Fénelon:

Inc. Ne povestiia noao ucenicul părintelui Zosima zicînd: Odinioară, zice, şezînd eu cu părintele mieu[11] Zosima.

Sf. Ci numai îşi petreace anii şi nimic unul ca acesta nu sporeaşte[12].

XI. f. 190-190v. Din cartea prea cuviosului părintelui nostru *Efrem Siriianul.* Din cuvîntul al 14 pentru smerita înţelepciune.

Inc. Un frate oarecarele au zis: Că am cerut dela Domnul[13] acest cuvînt al smeritei înţelepciuni.

Sf. Ci sîrguinţa noastră să fie pentru lucrul la care am eşit.

XII. f. 191-193. A prea cuviosului părintelui nostru *Varsanufie.*

Inc. Intrebare. Cum pociu înţeleage de iaste slujba mea bine priimită lui Dumnezeu.

Sf. Şi cu smerita înţelepciune să va îndrepta pre sineşi[14].

XIII. f. 193. Din cartea sfîntului *Grigorie Sinaitul.*

1. f. 193-193v. Cap. 106 = MG, vol. 150, col. 1276.
2. f. 193v-194. Cap. 120 = MG, vol. 150, col. 1284.
3. f. 194-195v. Cap. 121 = MG, vol. 150, col. 1284-1285.

XIV. f. 195v-197v. Din cartea prea cuviosului părintelui nostru *Teodor Edesul,* Pentru ascultare. Cap. 40-46 = Φιλοκαλία τῶν ἱερῶν νηπτικῶν, Veneţia, 1782, p. 270-271.

XV. f. 197v-198. *A sfintului Diadoh,* Cap. 41 = Λόγος ἀσκητικὸς, διῃρημένος εἰς ρ' κεφάλαια πρακτικὰ γνώσεως καὶ διακρίσεως πνευματικῆς, în: Φιλοκαλία τῶν ἱερῶν νηπτικῶν, Veneţia, 1782, p. 214[15].

«Les aventures de Télémaque», un text cu totul străin vechiului text. Iată cele două texte. Intîi, textul lui Zosima, apoi textul francez:

«*Precum şi cel ce voiaşte să să înveaţe la meşteşug şi deaca de multe ori va răbda şi nu să va lenevi atuncea şi Dumnezeu va căuta spre osteneala înaintei voirii lui şi-i va da lui precum am zis, fără de silă pre toate a le face. Şi aciasta iaste că adecă cînd va cădea să nu să împuţineze cu sufletul, ci iarăşi să înceapă*».

«*Callypço ne pouvoit se conceler du departe d'Oulysse; dans sa douleur elle se trouvoit mal'heureuse d'être immortelle; sa grotte ne resonnoit plus de son châ[n]t; les Nymphes qui la servoit n'osoit lui parler; elle se promenoit souvent seulle sur les gazons fleurts dont un printemme bordoit son ille; mais ses beaux lieux loin de moderer sa douleur ne fesoit que lui rappeler le triste souvenir d'Oulysse qu'elle il y avoit vu tânt des fois aupres d'elle mais il etoit inmobile sur la rivage de la mere*».

Ce rost a avut acest text, înserat aşa fără rost într-o carte de pietate creştină, cu circulaţie numai în mînăstiri? Cu puţină imaginaţie, cred că-i putem găsi rostul şi putem împleti cu ajutorul textului francez un roman de dragoste dintre doi oameni de aleasă cultură de la începutul secolului XIX.

11. «*mieu*» adăugat de o mînă posterioară.

12. O parte din acest text, partea de la început (f. 173-188) este publicată în: *Adunarea cuvintelor celor pentru ascultare de la mulţi sfinţi şi dumnezeeşti părinţi,* Mînăstirea Neamţu, 1817, p. 177-213.

13. «*Domnul*» scris pe margine de o mînă posterioară.

14. Nefiindu-mi accesibilă ediţia lui Varsanufie, am dat începutul şi sfîrşitul textului.

15. O nouă ediţie a acestei lucrări a dat: J. E. Weis-Liebersdorf, Lelpzig, 1912.

XVI. f. 198-203v. A prea cuviosului părintelui nostru *Casian Rimleanul*, Din cuvîntul pentru dreapta socoteală = Φιλοκαλία τῶν ἱερῶν νηπτικῶν, Veneţia, 1782, p. 83-87.

XVII. f. 203v-205. Din viiaţa prea cuviosului *Evtimie* = MG, vol. 114, col. 632-633 [16].

XVIII. f. 205. A prea cuviosului *Maxim Mărturisitoriului*. Din suta a patra.

1. f. 205. Cap. 38 = MG, vol. 90, col. 1056.

2. f. 205. Cap. 65 = MG, vol. 90, col. 1064.

XIX. f. 205v. Din cartea ce să numeaşte *iconion* sau închipuire a evangheliceştii vieţii... ceii de obşte de la sfinţi părinţi în scurt adunată dintru o carte pecetluită în Vilna în anul 1618.

1. f. 205v. Intrare în cea de obşte şi evangheliciască viiaţă.

Inc. Aicea scopiţii cei păzitori de curăţiia fecioriei.
Sf. Să-şi tămăduiască boala păcatului.

2. f. 206. Cu cea desăvîrşită sărăcie şi cu golirea vieţii.

Inc. Intru aciastă viiaţă de obşte înplinesc pre cea apostoliciască viiaţă.
Sf. Adecă sărăciia, curăţiia şi rugăciunea.

3. f. 206-208v. Pentru cea de obşte viiaţă şi pentru slava ei.

Inc. Întrebare. Pentru ce cu chip rătund viiaţa de obşte s-au scris.
Sf. În zioa judecăţii înnaintea Domnului Dumnezău să vor afla.

XX. f. 208v. Din cartea celui dintru sfinţi părintelui nostru *Calist patriarhul Ţarigradului*.

1. f. 208v-212. Cap. 14. Că să cuvine cel ce fără de greşală voiaşte a călători drumul cel după Domnul al liniştii, mai întîi de toate să aleagă înpreună cu lepădarea cea de tot cuprinzătoare şi supunere desăvîrşit = MG, vol. 147, col. 649-653.

2. f. 212-220. Care sînt seamnele supunerii ceii adevărate pre carele ţiindu-le cel întru adevăr ascultătoriu ar fi fost fără de greşală supuindu-să. Cap. 15 = MG, vol. 147, col. 653-664.

XXI. f. 220. A prea cuviosului *Nichita Stitat*.

1. f. 220-221v. Din întîia sută. Cap. 72-73 = MG, vol. 120, col. 884-885.

2. f. 221v-223. Cap. 75-77 = MG, vol. 120, col. 885-888.

3. f. 223-223v. Dintru a doao sută. Cap. 53 = MG, vol. 120, col. 925.

4. f. 223v. Cap. 54 [17] = MG, vol. 120, col. 925.

XXII. f. 224-243v. *[Paisie Stareţul]*, Tituluşul cărţii aceştiia au fost într-acest fealiu. Următoriului de faptele lui Avraam şi lucrătoriului celui osîrdnic al poruncilor lui Dumnezeu, prea scumpului mieu priiaten, părintelui chir Dimitrie preotului, scrisă în anul 1766 = *Adunare a cuvin-*

16. Manuscrisul ne dă o variantă mai dezvoltată decît MG.
17. În ms: *74*.

telor celor pentru ascultare de la mulți sfinți și dumnezeești părinți, Mănăstirea Neamțu, 1817, p. 296a-334.

XXIII. f. 243v. Din cartea sfîntului *Nil Sinaitul*. Din cuvîntul cel pustnicesc.

1. f. 243v-246. Cap. 41-44 = MG, vol. 79, col. 769-773.

f. 246-246v. Însemnare.

XXIV. f. 247. Credința și obiceaiurile ovreilor.

1. f. 247-249. Cap. 1. Cuvînt înnainte trebuincios pentru ca să înțeleagă neștine acealea ce să cuprind într-această carte.

2. f. 249-253v. Pentru nașterea ovreilor. Cap. 2.

3. f. 253v-266. Cap. 3. Pentru obrezaniia ovreilor.

4. f. 266-268. Capul al 4. Pentru răscumpărarea celor întîiu născuți.

5. f. 268v-270v. Cap. al 5. Pentru creașterea și învățătura, adecă a cărții copiilor ovreești.

6. f. 271-279. Cap. al 6. Pentru talmut al ovreilor.

7. f. 279-281. Cap. al 7. Pentru zidirea a tot și pentru socoteaola ravinilor la aciasta.

8. f. 281-284v. Cap al 8. Pentru sinagogă și pentru casele de rugă alocurea și pentru casele ovreilor.

9. f. 284v-286v. Cap al 9. Pentru preoții și leviții ovreilor.

10. f. 286v-295v. Cap al 10. Pentru înbrăcămintea ovreilor, atît a celora ce poartă în casă, cît și acelora ce poartă în sinagoga.

11. f. 295v-298v. Cap al 11. Pentru rugăciunile ovreilor și pentru gătirea mai nainte ce fac mai nainte pănă a nu începe rugile.

12. f. 298v-301. Cap. al 12. Pentru neguțătoriile și meșteșugurile lor [18].

f. 301v. Insemnări posterioare fără de valoare.

Insemnări de la prima mînă:

f. 246-246v. *Sfîrșit și lui Dumnezeu laudă Celui ce pururea să proslăvește întru sfinții Săi și mi-au ajutat după început de am și sfîrșit. Bine iaste cuvîntat Cela ce deschide ușa îndurărilor și a darurilor neamului creștinesc. Bine iaste cuvîntat Domnul nostru Iisus Hristos, Cela ce au dat pre Maica Sa folositoare neamului creștinesc. Bine iaste cuvîntat Mîngîitoriul Duhul Sfînt, Cela ce luminează pre tot omul ce vine în lume. Amin. 1792, Deche[mvrie] 18.*

Insemnări posterioare:

f. 1, pe marginea de jos a foii: *De obște a sf[întei] Mîn[ăstiri] Că[l]d[ărușani]*.

---

18. Lipsindu-mi materialul documentar pentru identificarea acestei lucrări, dau începutul primului capitol și sfîrșitul ultimului capitol:

Inc. Pentru ca să înțeleagă cineva aceaia ce voiu să spuiu în cuprinderea scrisorii meale aceștiia.

Sf. Precum învață Maimonid fără de leage și cu greșală.

II 264

53

PATERIC

Sec. XIX (1819); hîrtie; 117 foi; 23×17; scris cursiv; întreg manuscrisul scris cu cerneală neagră; 23 rînduri pe pagină; un singur condei, al lui Gherasim episcopul Buzăului (1819-1824); corecturi de la prima mînă; legătură veche în piele, cu păftăluţe. A aparţinut Mînăstirii Căldăruşani. Nummere vechi de bibliotecă: în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2303.

f. 1-1v. Albă.

I. f. 2. *Capete din Pateric,* adecă din graiurile prea cuvioşilor părinţi, cuvinte spre îndreptarea vieţii celui ce voeşte a să mîntui, pline de folosul sufletesc.

1. f. 2-10. Cap. 1.

Inc. Prea cuviosul părintele nostru Antonie cel Mare, la începutul pustniceştii vieţii sale.
Sf. Fac pre om desăvîrşit şi făr de păcate.

2. f. 10-14v. Cap al doilea. Pentru făr de grija şi liniştea cu tăcerea.

Inc. Zis-a avva Antonie, precum peştele zăbovindu-să la uscat moare.
Sf. Gata e inima mea. Că Ţie să cuvine slava în veci.

3. f. 14v-24. Cap. 3. Pentru umilinţă.

Inc. Spunea părinţii pentru avva Arsenie că în toate zilele vieţii sale.
Sf. Ci după mare mila sa, să ne învrednicească şi pre noi a le cîştiga, întru Hristos... Amin.

4. f. 24-25v. Cap al 4. Pentru grija şi umilinţa.

Inc. Zis-au avva Evagrie: Amar sufletului carele păcătueşte.
Sf. Ci încă şi cu cununa mucenicească te va încununa.

5. f. 25v-28. Cap. al 5. Pentru smerenie şi plîngere.

Inc. Zis-au un bătrîn: De-ţi va trimite ţie Dumnezeu lacrămi.
Sf. Mult o vom cerca şi o vom dori şi nu o vom găsi.

6. f. 28-35. Cap. 6. Pentru postul şi înfrînarea nu numai de bucate, ci şi de alte patimi vătămătoare de suflet.

Inc. Spunea părinţii pentru avva Agaton că au ţinut o piiatră în gura lui.
Sf. Iar inima lui pururea plînge, că iaste rănită făr de vindecare.

7. f. 35-45. Cap. al 7. Pentru feliuri de patimi şi războae ale curviei, ce să ridică asupra robilor lui Dumnezeu.

Inc. Zis-au avva Nil: Măcar de şi cu Dumnezeu ţi s-ar părea a fi.
Sf. Iar el eşind au mers cu pace la chiliia sa.

8. f. 45-60v. Cap. al 8. Pentru multe feliuri de năluciri şi de înşălăciuni dievoleşti cu care amăgeşte şi înşală vrăjmaşul pre mulţi, vrînd ca să-i depărteze de Dumnezeu şi să le fie în zadar truda şi osteneala lor, precum pre mulţi din părinţii şi sihastrii cei mari i-au amăgit şi i-au înşălat, carii nu s-au păzit pre sine bine.

Inc. Zis-au avva Casiian Rîmleanul: Aduceţi-vă aminte, fraţilor toţi.
Sf. Pentru răutăţile mele cele fără de număr a pătimi.

9. f. 60v-65. Cap. al 9. Pentru gîndurile cele de hulă, care vin în inima omului...

Inc. Întrebare. Oare de unde se întîmplează de vin şi intră în inima omului.
Sf. De spurcatele şi dievoleştile gînduri.

10. f. 65v-71. Cap. al 10. Pentru patimile care scriu sfinţii părinţi că nu poate călugărul cu dînsele să se mîntuiască, nici priimeşte Dumnezeu rugăciunile lui.

Inc. Patru lucruri sînt care opresc şi nu lasă.
Inc. Şi mila lui Dumnezeu în munci vom merge.

11. f. 71-77. Cap. al 11. Graiuri şi cuvinte de învăţătură ale prea cuvioşilor şi purtătorilor de Dumnezeu părinţi pentru smerenie.

Inc. Zis au prea cuviosul părintele nostru Antonie: Eu, fiilor, am văzut toate mreajile.
Sf. Şi ne va feri pre noi de toate laţurile vrăjmaşului... Amin.

12. f. 77-80. Cap. al 12. Pentru răbdarea scîrbelor.

Inc. Zis au un părinte oarecarele: Stejariul de nu va fi clătit.
Sf. Nimica acelea nu pot folosi.

13. f. 80-83. Cap. al 13. Pentru dragostea frăţască şi iubirea unul pre altul.

Inc. Zis-au Domnul: Iată poruncă noao dau voao.
Sf. Şi oprită rugăciunea ta cînd o trimi[i] către Dumnezeu.

14. f. 83-87v. Pentru că nu să cade a-ş[i] arăta neştine viiaţa sa şi faptele sale cele bune înnaintea oamenilor, pentru lauda şi fericirea de la oameni, ci să le ascunză şi să le tăinuiască cît va putea.

Inc. Zis au un staret oarecarele: Cela ce-ş[i] descopere şi-ş[i] arată faptele sale cele bune.
Sf. Şi-ş[i] ascundea lucrurile sale cele bune despre slava oamenilor.

15. f. 87v-89v. Pentru prea dulce mîngîerea lui Hristos.

Inc. Zis-au Domnul: Nimenea nu va putea sluji la doi domni.
Sf. Cu toate deşărtăciunile şi grijile ei.

16. f. 89v-90. Doaosprezece porunci ce s-au dat călugărului să le păzească.

Inc. Întîiu, nu avea prieteşug cu muere.
Sf. Păzindu-le te vei mîntui întru Domnul.

17. f. 90v-93. Pentru pravila călugărului cum iaste datoriu să şi-o păzească.

Inc. Un frate au întrebat pre un bătrîn oarecarele zicînd: Rogu-te, părinte, spune-mi mie cum mi să cade să fiu şi să-mi cîtesc pravila.
Sf. Va fi nepomenitoriu de rău[19].

18. f. 93-97. Pentru zadarnica deşărtăciunea şi nepriceperea a celor ce doresc şi să silesc ca să fie mai mari preste alţi fraţi.

Inc. Zis-au Domnul celor doi ucenici ai săi, fiilor lui Zevedeiu.
Sf. Şi cu nepurtare de grijă de mîntuirea supuşilor tăi.

19. În această «Pravilă» este cuprinsă şi «Pravila care o au dat sfîntul îngerul marelui Pahomie».

II. f. 97-104v. *Viiața sfîntului Filimon pusnicul.*

Inc. Spuseră de părintele Filimon sihastru că lăcuia întru oare carea peșteră.

Sf. Să ne desparță pre noi de la Dumnezeu, Carele iaste binecuvîntat în veci.

III. f. 104v-107. A celui întru sfinți părinelui nostru *Vasilie celui Mare,* Cuvînt pentru pusnicie.

Inc. Să cade călugărului mai nainte de toate neagoniselnică viiață a avea.

Sf. Și cu mărturisitorii și cu to[i] cei ce din veac bine au plăcut lui Dumnezeu.

IV. f. 107-108v. A prea cuviosului părintelui nostru *Isaac Siriianul,* Cuvînt 80, carele cuprinde de zi aducere aminte, prea trebuincios și folositoriu celuia ce șade în chiliia sa și singur de sineș, voește a lua aminte Τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἰσαὰκ ἐπισκόπου Νινευὶ τοῦ Σύρου Τὰ εὑρεθέντα ἀσκητικὰ ἀξιώσει μὲν τοῦ μακαριωτάτου . . . . . πατριάρχου τῆς ἁγίας πόλεως Ἱερουσαλὴμ . . . . . Κυρίου Κύριου Ἐφραιμ, ἐπιμελείᾳ δὲ Νικηφόρου ἱερομονάχου τοῦ Θεοτόκου, Leipzig, 1770, p. 449-451.

V. f. 108v-116. A sfîntului *Anastasie Sinaitul,* Pentru semnele și facerile de minuni și prorociile ce să întîmplează de să face de eretici și nevrednici...[20] = MG, vol. 89, col. 517-525.

VI. f. 116-117. Alte puține cuvinte folositoare de suflet.

Inc. Să adoarmă cu tine în toate serile pomenirea focului de veci.

Sf. Și cu aciasta îți vei birui firea ta și o vei înfrîna.

f. 117. Sfîrșit și lui Dumnezeu laudă.

f. 117v. Însemnări fără valoare.

Însemnări de la prima mînă:

Pe foaia albă a tartașului din spate: *Aciastă carte ce să cheamă Pateric iaste a smerenii mele, care mai jos mă voiu iscăli și o am scris în Mînăstirea Sinaia din sud Prahova, la leat 1819, iunie în opt, iar acum la leat 1820, fevru[arie] în șapte o am dat de au legat-o. Pentru pomenirea mea aciasta scriu. † Gherasim episcopul Buzăului.*

Însemnări posterioare:

f. 2, pe marginea de jos a foii: *De opște a s[fintei] mon[astiri] Căld[ărușani].*

54 II 38

Crinii Țarinii

Sec. XIX și XVIII[21]; hîrtie; 187 foi+2 foi hîrtie de Vorsatz; par a lipsi foi între foile 20 și 21; 20×15; scris cursiv cu cerneală neagră; colontitlurile (colontitluri numai pe f. 1-20), titlurile și inițialele cu cerneală roșie; un frontispiciu în peniță cu cerneală neagră și roșie (f. 1); flori finale din peniță cu cerneală neagră (f. 32. 101v, 187v) sau cu cerneală roșe (f. 79); 18-20 rînduri pe pagină; două condeie; corecturi de la prima mînă; legătură veche în piele. Provenit de la Mînăstirea Căldărușani. Numere vechi de bibliotecă: în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2352.

20. Textul manuscrisului prezintă deosebiri mari față de ediția din M.G.

21. Foile 1-20 scrise în sec. XIX; foile 21-187 în sec. XVIII.

I. f. 1. Carte ce să chiamă *Crinii Ţarinii* sau flori prea frumoase care s-au adunat din dumnezeiasca Scriptură pentru mîntuirea sufletească şi s-au aşezat prin osteneala oareşcăruia bărbat binecredincios.

1. f. 1-3v. Cuvînt înnainte. = Ioan Bianu şi R. Caracaş, *Catalogul manuscriptelor romineşti*, Tomul II, Bucureşti, 1913, p. 300-301.

2. f. 3v-4. Rugăciune.

Inc. Doamne Iisuse Hristos, Fiiul lui Dumnezeu celui adevărat, Tu Cel ce Te-ai pogorît din ceriu pre pămînt.

Sf. Pre mine nevreadnicul robul Tău, carele strig cătră Tine... Amin.

3. f. 4v-5v. Mulţămeşte Domnului că pentru puţintică osteneală şi nevoinţă au gătit viiaţă vecinică şi pentru aciasta cu dragoste şi cu lacrămi, zi cătră Domnul.

Inc Mulţămescu-Ţi, Doamne Dumnezeul mieu, dătătoriule de bine, cel prea îndurat.

Sf. Şi prea înţelepciunii iubitoriule de oameni, Doamne, ...Amin.

4. f. 5v-32. Pentru răbdarea şi pati[mi]le lui Hristos şi ale altor sfinţi părinţi, cum au petrecut pre calea cea strîmtă şi cu scîrbe la înpărăţiia ceriului ; şi pentru sfînta pocăinţă. Partea cea dintîiu...

Inc. Nu îndelungi, suflete al mieu iubite, sfînta pocăinţă şi zdrobirea inimii.

Sf. Acela să va mîntui întru Hristos Iisus, Domnul nostru... Amin.

5. f. 32-79. Aducere aminte pre scurt pentru vieţile sfinţilor părinţi ; şi pentru osteneale[le] lor şi patimile marilor mucenici ; şi pentru răbdarea fericiţilor părinţi... Partea a 2.

Inc. Adu-ţi aminte, suflete al mieu, de viaţa şi de nevoinţele sfinţilor părinţi.

Sf. Pănă voiu afla locul Domnului, lăcaşul Dumnezeului lui Iacov.

II. f. 79v. Pentru poruncile lui Dumnezeu şi pentru faptele ceale bune ale sfinţilor cu care poate creştinul cel bine credincios a birui patimile ceale sufleteşti şi trupeşti...

1. f. 79v-81. Biruinţă asupra trîndăvirii minţii şi lenevirii şi slăbirii. Cap. 1.

Inc. Cînd să va întîmpla noaă aceastea atuncea pune în mintea ta aducerea aminte de moarte.

Sf. Şi va învliia sufletul tău ca din morţi cu darul lui Hristos.

2. f. 81-88v. Punere întreit alcătuită. Pentru că umilinţa tae toată înnălţarea şi trufiia omenească şi preface sufletul întru izvor de lacrămi. Cap. 2.

Inc. Dar de te înveţi adease ori pentru aceastea.

Sf. In zioa cea de apoi ne va dărui viaţa cea fără de moarte şi înpărăţiia cea fără de sfîrşit în veaci, Amin.

3. f. 88v-89v. Intrebăciune pentru darul lui Dumnezeu. Cap. 3.

Inc. Pe ce va cunoaşte cineva de au ajuns la săvîrşire.

Sf. Acesta cu adevărat iaste sfînt şi fără patimă.

4. f. 89v-91v. Pentru simţirile ceale sufleteşti şi trupeşti şi pentru faptele ceale bune şi care faptă bună din care să naşte ? Cap. 4.

Inc. Dintru început au fost iubirea de oameni a lui Dumnezeu cea nespusă.
Sf. Aceastea toate să şi le aducă aminte, adecă să să îndeletniciască întru aceastea.

5. f. 91v. Pentru ceale mai mari şi cap faptelor celor bune; de va săvîrşi cineva aceaste fapte bune şi cealelalte toate să să supue. Care sînt aceastea. Pentru credinţă. Cap. 5.

Inc. Cea mai dintîiu iaste credinţa.
Sf. Sau să înpuţinează sau creşte credinţa noastră.

6. f. 91v-92. Pentru dragoste. Cap. 6.

Inc. Cea de a dooa iaste dragostea cea nefăţarnică către Dumnezeu.
Sf. Şi unde iaste dragostea, acolo iaste Dumnezeu.

7. f. 92-96. Pentru post. Cap. 7.

Inc. Cea de a triia iaste postul, postul zic acesta a mînca odată în zi.
Sf. Omoară păcatul carele zace întru adîncul inimii.

8. f. 96-97. Pentru înfrînare. Cap. 8.

Inc. Cea de a patra iaste înfrînarea, carea este dinpreună maică.
Sf. Să va lipsi de toate bunătăţile şi va fi de batjocură tuturor.

9. f. 97-98. Pentru privighiere. Cap. 9.

Inc. Cea de a cincea iaste privighiiarea cea cu socotire întru măsură.
Sf. Că priveghiiarea cea cu măsură veseleşte inima.

10. f. 98-98v. Pentru rugăciune. Cap. 10.

Inc. Cea de a şase iaste rugăciunea lui Iisus.
Sf. Ca o lepădătură şi cenuşă.

11. f. 98v-99. Pentru smerenie şi pentru smerita înţălepciune. Cap. 11.

Inc. Cea de a şaptea iaste smereniia şi smerita înţălepciune.
Sf. Viaţa cea duhovniciască şi o păzeaşte de căderare.

12. f. 99-100. Pentru lineşte şi pentru tăceare. Cap. 12.

Inc. Cea de a opta iaste lineştia carea iaste osebită.
Sf. Bărbatul înţelept lineşte poartă.

13. f. 100-100v. Pentru neagonisire. Cap. 13.

Inc. Cea de a noa iaste neagonisirea lucrurilor.
Sf. Aceastea îl fac pre cel om ca o fiară cumplită.

14. f. 100v-101v. Pentru socotire. Cap. 14.

Inc. Cea de a zăcea iaste socotirea cea cu bună înţălegere.
Sf. A săvîrşi voia lui şi sfintele porunci şi faptele ceale bune, căruia... Amin.

15. f. 101v-105v. Pentru patimi şi pentru răutăţile ceale cumplite şi care din care să naşte. Cap. 15.

Inc. Mai nainte de tot păcatul slobod dracii.
Sf. Să ne izbăvească pre noi de toate asuprealele şi patimile... Amin.

16. f. 105v-106. Pentru patimile ceale trupeşti din ce să fac şi cu ce să le biruim pre iale. Cap. 16.

Inc. Pofta cea trupească să face omului.
Sf. Şi slăbiria degrab va afla încetarea patimilor.

17. f. 106-107. Pentru că să cade în toată vreamea a petrece cu luâre aminte. Cap. 17.

Inc. In toate sările ni să cade a ne cerca pre noi.
Sf. Ci dinpreună să bolnăveşte şi sufletul şi trupul.

18. f. 107-109. Spunere pre scurt pentru toate patimile, pentru ceale sufleteşti şi pentru ceale trupeşti. Cap. 18.

Inc. Mai întîiu să cade a curăţi casa cea înpărătească.
Sf. Şi vor slăbi toate armele şi meşterşugurile lui.

19. f. 109-110. Întrebare: Ce iaste nepătimirea? Răspuns. Cap. 19.

Inc. Nepătimirea iaste nu numai a fi afară de lucrarea patimilor.
Sf. Şi petreace fără osteneală întru toate.

20. f. 110-113. Pentru curăţiia inimii şi a minţii şi a sufletului. Cap. 20.

Inc. Intru viaţa cea cu multe osteneale şi cu blîndeaţa sa.
Sf. Iară fără de aciasta vei sămîna începutul în mare şi 1[l] vei înneca.

21. f. 113-114. Pentru înnegurirea minţii adecă întunecarea minţii. Cap. 21.

Inc. Întunecarea minţii să face din patimi.
Sf. Şi uită ce face şi doarme mult.

22. f. 114-118. Pentru trezvirea minţii, adecă pentru luminaria minţii. Cap. 22.

Inc. Trezvirea minţii adecă luminaria priceperi..
Sf. Sufletului celui cu întreagă înţălepciune.

23. f. 118v-121v. Pentru a nu ne griji de nimică nici odată. Cap. 23.

Inc. Tot fealiul de asuprire şi de năcaz.
Sf. Şi întru toate a păzi ce iaste porunciă. Amin.

24. f. 121v-122. Întrebăciune: Pentru neîncetata rugăciune. Cap. 24.

Inc. Ce să cade a face ca să să îndeletniciască neîncetat totdeauna.
Sf. Va descoperi prin Sfîntul Duh ceale de sus şi ceale de jos. Amin.

25. f. 122-122v. Rugăciunea începătoarei de viaţă Troiţă.

Inc. Părinte prea bunule şi Fiiule prea sfinte.
Sf. Mîntueşte-mă pre mine păcătosul.

26. f. 122v-126. Legătura tuturor faptelor celor bune sînt aceste patru fapte bune. Cap. 25.

Inc. Temeliia tuturor bunătăţilor iaste a şădea în chiliia sa.
Sf. Liniştia pustiei şi folosul sihăstriei.

27. f. 126-133v. Pentru cum să cade a ne griji pentru trebuinţele ceale trebuincioase şi a nu ne lăsa spre ceale de prisosit, ci a ne ruga cătră Dumnezeu neîncetat. Cap. 26.

Inc. Caută şi le ia aminte pre tine..
Sf. Ci în minte să cuprinde Dumnezeirea şi în tot locul stăpînirii lui.

28. f. 133v-134v. Întrebăciune. Cuvînt 27.

Inc. De unde să păzăşte trezvirea minţii?
Sf. Să naşte golirea adecă dezbrăcarea de laptele ceale bune.

29. f. 135-142. Pentru somn. Cum să cade a să lupta cu dinsul cel ce va vrea să să nevoiască bine pentru Dumnezeu întru viaţa cea singuratecă. Cap. 28.

Inc. La pustietate, la viaţa cea singuratică.
Sf. Trebuiaşte a ne înbărbăta şi ne va întări Domnul Dumnezeu... Amin.

30. f. 142-145. Pentru că să cade a ne ruga cu mare păzire întru psalmi şi întru rugăciune. Cap. 29.

Inc. Omule, lucrează şi păzăşte adecă roagă-te cu luare aminte.
Sf. Cu atîta mai mult şi Dumnezeu ne ajută noaă.

31. f. 145-146. Pentru întunericimea[22] şi turburarea cea drăciască. Cap. 30.

Inc. In vreamea întunericimii şi turburării minţii, cînd să face vremea.
Sf. De vreame ce văd arma aceaia că sfarmă putearea lor şi să tem şi să cutremură... Amin.

32. f. 146-152. Pentru că să cade a răbda ceale ce ne vor veni asupră şi toate necazurile şi ocărîle pentru Dumnezeu. Cap. 31.

Inc. Păzeaşte dar cu dinadinsul şi te ia aminte, suflete al mieu.

33. f. 152-156. Pentru că să cade a răbda scîrbele. Cap. 32.

Inc. Celuia ce va vrea să să mîntuiască nu să cade a să teame.
Sf. Iară pre noi păzeaşte-ne, Dumnezeule, de patimi.

34. f. 156-165. Pentru multe fealiuri de războ[ai]e ale vrăjmaşilor, a cărora iaste a tăia (adecă a nu priimi nici de cum) începutul bîntuelii gîndului şi a toată pofta. Cap. 33.

Inc. Ia-te aminte pre tine cu înţălegere şi cu dinadinsul.
Sf. Meşterşugirile vrăjmaşilor şi de faptele ceale cu patimă... Amin.

35. f. 165-170v. Pentru scrîrbele ceale de multe fealiuri şi pentru greutăţile drăceşti. Cap. 34.

Inc. Nu să cade călugărului mai înnainte de cercarea.
Sf. Şi să ne întăriască de către toate scîrbele ceale de la draci... Amin.

36. f. 170v-172v. Pentru înspăimîntare adecă înfricoşare. Cap. 35.

Inc. De te va înfricoşa cineva nu te înspăimînta.
Sf. Dar frica lui Dumnezeu izgoneaşte frica drăciască.

37. f. 172v. Spunere ce iaste înfricoşată dracilor. Cap. 36.

Inc. Să tem dracii foarte de şase fapte bune.
Sf. Nu iaste armă mai înfricoşată asupra dracilor.

38. f. 173-176v. Cuvinte alesă pre scurt pentru lucrurile ceale mai de trebuinţă şi pentru înţălegerea răbdării părinţilor. Cap. 37.

Inc. Cînd va veni asupra ta năpaste de la ispitirea lui Dumnezeu.
Sf. Că nu iasă afară prin buză ceaia ce nu are inima.

39. f. 176v-178. Intrebăciune (ce iaste călugărul) şi răspuns. Cap. 38.

Inc. Călugărul este înplinitoriu poruncilor lui Hristos.
Sf. Deslipindu-să de tine să face vrăjmaş.

22. Pe margine, corectat: *Intunecarea.*

40. f. 178-184 [23]. Pentru că iaste de folos a fugi... Cap. 39.

Inc. Mai bine iaste.
Sf. Toate patimile sînt cu zăbavă.

41. f. 184-185v. Întrebare. Ce iaste îndreptarea cea de la Dumnezeu... Cap. 40.

Inc. Pe ce va înțelege cineva bunăvoința lui Dumnezeu.
Sf. Iară cu lucrul cearcă credința cea adevărată... Amin.

42. f. 185v-186. Pentru credința cea neîndoită. Cap. 41.

Inc. Cel ce crede neîndoit nu-ș[i] alege lui cu ce feliu de moarte să să săvîrșască.
Sf. Sufletele noastre și cel ce va răbda pănă în sfîrșit acela să va mîntui.

43. f. 186-187. Sfătuire.

Inc. Rogu-vă pre voi și vă sfătuesc, iubiții miei părinți.
Sf. Și vei fi neam al Evangheliei și fiiu al învierii și moștenitoriu vieții întru Hristos... Amin.

f. 187. Sfîrșit și lui Dumnezeu laudă.
f. 187v. Albă.

Însemnări posterioare:

f. 1, pe marginea de jos a foii: *De oaste a s[fintei] M[ănăstiri] C[ălărușani].*

Pr. D. FECIORU

23. Din neatenția copistului au rămas albe foile 179v și 180. Textul continuă normal.

NOTE BIBLIOGRAFICE

Friedrich Wilhelm Eltester, *Eikon im Neuen Testament.* (Beihefte zur «Zeitschrift für die Neutestamentliche Wissenschaft», 23). Berlin, Töpelmann, 1958, în 4°, XVI+166 pp.

Capitolele mari ale acestei lucrări sînt: o cercetare filologică detaliată asupra etimologiei, atestării și folosirii cuvîntului *eikon* în greaca clasică și elenistică, în iudaismul elenistic și în Noul Testament; semnificația cosmologică și antropologică a *eikon*-ului în afara Noului Testament. Autorul definește noțiunea de chip, mai întîi la Platon, Filon, Plutarh, Numenius de Apamea, în scrierile ermetice și la Plotin pentru a trata pe baza acestor date, conținutul eikon-ului din punct de vedere formal (Τέχνη εἰκών, φύσει εἰκών, eikoni, = chipuri inteligibile etc) și material; omul ca chip (εἰκών) direct și indirect al lui Dumnezeu.

Ultimul capitol îl formează concluziile autorului referitoare la conținutul hristologic și antropologic al noțiunii de chip — εἰκών —în Noul Testament: Hristos și omul ca εἰκών al lui Dumnezeu, omul ca εἰκών al lui Hristos.

Lucrarea prezintă interes pentru teologia chipului lui Dumnezeu în om (în «Irénikon», 1961, nr. 1, p. 108). *(D. R.)*

Johannes Quastasen, *Initiation aux Pères de l'Église.* Traduction de l'anglais, par I. Laporte, tome II, Paris, «Édition du Cerf», 1957. In 8°, 548 pp.

Lucrarea aceasta este un instrument de muncă de mare însemnătate. Tomul II, care a apărut curînd după tomul I — abia un an și jumătate —, confirmă această impresie. Aci se poate găsi fără nici o greutate bibliografia oricărei chestiuni importante, relativ la Patristică, ceea ce este extrem de prețios.

Mai mult, analizele teologiei Părinților și citațiile din operele lor permit o apreciere rapidă asupra rolului lor în istoria gîndirii creștine.

Tomul II trece în revistă autori creștini din secolul III, clasîndu-i geograficeșle: alexandrinii, scriitorii din Asia Mică, din Siria și din Palestina; romanii, africanii și alți scriitori din Occident. Titlul englez de *Patrology* este mai potrivit decît cel francez de *Initiation*, căci nu este vorba de o inițiere, ci mai degrabă de un «aide-mémoire», de un repertoriu bibliografic. Opera este de un folos real și trebuie să urăm ca tomul al III-lea să apară cît mai repede posibil. (Cf. Benoit, în «Revue d'histoire et de philosophie», 1960, nr. 4).

Corpus christianorum. Series Latina XCIV. Anici Manlii Severini Boethii Philosophiae Consolatio edidit Ludovicus Bieler Turhont, Brepols, 1957. In 8°, 124 pp.

Corpus Christianorum vizează să ia locul *Patrologiei* lui Migne, învechită și depășită. Inceput în 1953, publicarea sa urmează regulat. «*De Consolatione philosophiae*»,

In pravile a intrat, cum am văzut, și obiceiul juridic bisericesc, deoarece pravilele au fost, deopotrivă coduri politice și bisericești cu aplicare la nevoile vieții sociale și bisericești și reclamau această introducere, și în același timp au fost documente ale vremii, la fel de importante pentru viața bisericească, ca și pentru cea socială și de stat.

Dăinuirea dreptului cutumiar s-a sfîrșit odată cu introducerea codurilor de imitație occidentală, cînd dreptul obișnuelnic s-a retras la umbra legiuirilor care își proclamau suveranitate și exclusivitate, timp care marchează și încetarea rezistenței împotriva introducerii instituțiilor străine vechilor noastre obiceiuri.

In sfîrșit, nu trebuie să cădem în greșeala unora care poetizează chestiunea obiceiului juridic însușit, socotindu-l o producție populară exclusivă, deoarece încă din cele mai vechi timpuri obiceiul a păstrat un puternic caracter de clasă, fiind «aprobăluit» de domn, pentru a i se asigura practica lui continuă.

PATRIARHIA ROMÂNĂ
BIBLIOTECA
SFÂNTUL SINOD

CATALOGUL MANUSCRISELOR DIN BIBLIOTECA PATRIARHIEI ROMÎNE*

55

Ff 166

Prolog pe lunile martie, aprilie şi mai

Sec. XIX; hîrtie; 293 foi; 23×17; scriere cursivă, de caligraf, cu cerneală neagră; colontitlurile, titlurile şi iniţialele cu cerneală roşie; iniţiale ornate; frontiscipii şi podoabe finale în două culori; 20 rînduri pe pagină; un singur condei, din şcoala de caligrafi din care a făcut parte Acachie Ieromonahul; corecturi de la prima mînă; legătură veche în piele, acum deterioratã; tartaşul din spate, desprins. A aparţinut Mînăstirii Căldăruşani. Numere vechi de bibliotecă: pe color, 124; în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2318.

f. 1-1v. Albă.

I. f. 2. *Luna lui Martie are zile 31; zioa are ciasuri 12 şi noaptea 12.*

1. f. 2-5. In zioa dintîiu, sfînta cuvioasa muceniţă Evdochiia. Intru aceaiaş zi, Cuvînt pentru Ioann episcopul Ierusalimului, Cum sfîntul Epifanie au luat cu meşteşug de la dînsul argint şi l-au înpărţit de milostenie la săraci şi scăpătaţi = *Intru Slava Sfintei şi ceii de o fiinţă şi de viiaţă făcătoarei şi Nedespărţitei Treimi, s-au tipărit acest P r o l o g adecă Adunare în scurt din Viețile Sfinţilor în zilele prea Înnălţatului nostru Domn Grigorie Alexandru Ghica vv cu Blagosloveniia Innalt prea osfinţitului Arhiepiscopului şi Mitropolitului Moldavei şi Sucevei i Cavaler Chiriu Chir Sofronie. Prin osîrdiia prea Cuviosului Arhimandrit şi Staret al sfintelor M<ănă>s<tiri> Neamţul i Secul Chir Natanail. Cu cheltuiala sfintei M<ănă>s<tiri> Neamţul, acum întîiaşi dată din nou tipărită întru însăşi a sa Tipografie. Anul 1855* <Prologul pe lunile martie, aprilie şi mai>, f. 1v-2v.

2. f. 5-9. Intru aceaiaşi zi, Cuvînt pentru cum adecă să cade ca să fie învăţătoriul = *Op. cit.*, f. 2v-4.

3. f. 9-9v. Luna lui Martie în 2 zile, pomenirea sfîntului sfinţit mucenic Teodot episcopul Chirineii. Intru aceaiaşi zi, Cuvînt pentru mutarea sfîntului părintelui nostru Agaton = *Op. cit.*, f. 5.

---

* Continuare din nr. 9-10, anul XIII (1961)

4. f. 9v-11. Intru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Atanasie*, Ca să nu osîndim pre nimenea din cei ce greşesc = *Op. cit.*, f. 5-5v.

5. f. 11v-12. Luna lui Martie în 3 zile, pomenirea sfinţilor mucenici Evtropie, Cleonic şi Vasilesc. Intru aceaiaşi zi, Cuvînt pentru Teodor năimitul = *Op. cit.*, f. 7-7v.

6. f. 12v-14. Intru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Efrem*, Cum că nu să cade a asculta pre cei ce rău să jură = *Op. cit.*, f. 8-8v.

7. f. 14-14v. Luna lui Martie în 4 zile, pomenirea cuviosului părintelui nostru Gherasim cel de la Iordan. Intru aceaiaşi zi, Cuvînt din *Liomonariu* = *Op. cit.*, f. 12.

8. f. 14v-15. Luna lui Martie în 5 zile, pătimirea sfîntului mucenic Conon grădinariul. Intru aceaiaşi zi, Cuvînt pentru vedeniia îngerului carele scriia pre cei ce întra în besearică la rugăciune = *Op. cit.*, f. 13.

9. f. 15-17. Intru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Ioan Gură de Aur*, Pentru cei ce zic că nu să pot mîntui în lume = *Op. cit.*, f. 13-13v.

10. f. 17-18. Luna lui Martie în 6 zile, pătimirea sfinţilor 42 de mucenici cei din Amoreia, Teodor, Costandin, Callist, Teofil, Vasoa şi cei împreună cu ei. Intru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Patrichie* episcopul, Pentru focul ce iasă din pămînt în fealiuri de locuri = *Op. cit.*, f. 14-14v.

11. f. 18-19. Intru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Efrem*, Pentru folosul sufletului şi pentru smerenie = *Op. cit.*, f. 14v-15.

12. f. 19-19v. Intru aceaiaşi zi, Învăţătură pentru milostenie, cum că nimic adecă nu să împrotiveaşte milosteniei = *Op. cit.*, f. 15.

13. f. 19v-21v. Intru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Antioh*, Pentru împărăţiia ceriului şi pentru rugăciune = *Op. cit.*, f. 15-15v.

14. f. 21v-23v. Luna lui Martie în 7 zile, pătimirea sfinţilor sfinţiţi mucenici, ce au fost episcopi în Herson, Vasilie, Efrem, Evghenie, Elpidie, Agatodor, Eterie şi Capiton. Intru aceaiaşi zi, Cuvînt pentru un sihastru, căruia i-au descoperit Dumnezeu pentru cei ce iau daruri = *Op. cit.*, f. 17v-18.

15. f. 23v-25. Intru aceaiaşi zi, Învăţătură a sfîntului *Vasilie*, Pentru cei ce es din lumea aciasta spre călugărească rînduială = *Op. cit.*, f. 19v-20.

16. f. 25-26v. Luna lui Martie în 8 zile, pomenirea cuviosului părintelui nostru şi mărturisitoriul Teofilact episcopul Nicomidiei. Intru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Efrem*, Cum că nu să cade călugărului ca să aibă haine multe.

Inc. Intru viaţa mirenească, cela ce-ş<i> miluiaşte trupul său.
Sf. Şi să nu o ia pre ia nimenea.

17. f. 26v-28v. Intru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Vasilie*, Pentru poruncile ceale legiuite creştinilor = *Op. cit.*, f. 21-22.

18. f. 28v-30. Intru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Ioann Gură de Aur*, Pentru mîndrie = *Op. cit.*, f. 22-22v.

19. f. 30-32v. Luna lui Martie în 9 zile, pomenirea sfinţilor ai lui Hristos marilor mucenici celor 40, carii s-au muncit în iazerul Sevastiei. Intru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Ioann Gură de Aur*, Pentru cei ce-ş<i> tămăduesc boalele cu vrăji şi cu descîntece = *Op. cit.*, f. 23v-24.

20. f. 33-35. Intru aceaiași zi, Cuvînt pentru Pafnutie monahul și pentru bunătățile unui mai mare în sat, pentru carele i-au spus Dumnezeu lui = *Op. cit.*, f. 24-25.

21. f. 35-36v. Luna lui Martie în 10 zile, pomenirea sfîntului mucenic Codrat și cei înpreună cu dînsul Chiprian, Anect și Crischent. Intru aceaiași zi, Cuvînt din *Pateric*, Pentru Marco monahul și pentru mai nainte vedearea lui = *Op. cit.*, f. 27-27v.

22. f. 36v-39. Intru aceaiași zi, Cuvînt al sfîntului *Ioann Gură de Aur*, Pentru cinstea preoțească = *Op. cit.*, f. 27v-28v.

23. f. 39-41v. Luna lui Martie în 11 zile, pomenirea celui dintru sfinți părintelui nostru Sofronie prea înțeleptul, patriarhul Ierusalimului. Intru aceaiași zi, Invățătură a sfinților părinți pentru nevoia morții = *Op. cit.*, f. 29v-30.

24. f. 41v-42v. Intru aceaiași zi, Cuvînt al sfîntului *Grigorie*, Pentru milostenie = *Op. cit.*, f. 30-30v.

25. f. 42v-44v. Luna lui Martie în 12 zile, pomenirea cuviosului părintelui nostru Teofan mărturisitoriul Sigrianul. Intru aceaiași zi, Cuvînt al sfîntului *Ioann Gură de Aur*, Pentru cei ce să jură cu minciună = *Op. cit.*, f. 32v-33.

26. f. 44v-45v. Intru aceaiași zi, Cuvînt al sfîntului *Ioann Scărariul*, Pentru răbdarea lui Chir monahul = *Op. cit.*, f. 33v.

27. f. 45v-46. Intru aceaiași zi, Cuvînt al sfîntului *Ioann Gură de Aur*, Din Evangheliia cea de la Matei = *Op. cit.*, f. 33v-34.

28. f. 46-47. Luna lui Martie în 13 zile, aducerea moaștelor celui dintru sfinți părintelui nostru *Nichifor* patriarhul Țarigradului. Intru aceaiași zi, Cuvînt pentru un preot cu carele înpreună slujiia îngerii = *Op. cit.*, f. 35v-36.

29. f. 47-48. Intru aceaiași zi, Invățătură a sfîntului *Simeon* făcătoriul de minuni cel din Muntele Minunat = *Op. cit.*, f. 36.

30. f. 48-49v. Luna lui Martie în 14 zile, pomenirea cuviosului părintelui nostru Venedict. Intru aceaiași zi, Cuvînt al cuviosului părintelui nostru *Paladie*, Pentru nevoință = *Op. cit.*, f. 38-38v.

31. f. 49v-52. Intru aceaiași zi, Spunere din *Pateric* = *Op. cit.*, f. 38v-39v.

32. f. 52-52v. Luna lui Martie în 15 zile, pomenirea sfinților mucenici Agapie, Puplie, Timolae, Romil și doi Alexandri și doi Dionisii și alții. Intru aceaiași zi, Cuvînt pentru mai nainte văzătoriul Serghie pustnicul = *Op. cit.*, f. 40-40v.

33. f. 53-54. Intru aceaiași zi, Cuvînt, Ce iaste semnul creștinului celui desăvîrșit = *Op. cit.*, f. 40v-41.

34. f. 54-55. Luna lui Martie în 16 zile, pătimirea sfîntului mucenic Savin eghipteanul. Intru aceaiași zi, Cuvînt al sfîntului *Efrem Sirianul*, De învățătura bogaților = *Op. cit.*, f. 42-42v.

35. f. 55-57. Intru aceaiași zi, Cuvînt al sfîntului *Ioan Gură de Aur*, Cum că pre carele îl iubește Domnul îl și ceartă = *Op. cit.*, f. 42-43v.

36. f. 57-59v. Luna lui Martie în 17 zile, Cuviosul părintele nostru Alexie omul lui Dumnezeu. Intru aceaiași zi, Cuvînt din *Pateric* = *Op. cit.*, f. 48v-49.

37. f. 59v-60v. Intru aceaiași zi, Cuvînt pentru Gheorghe egumenul muntelui Sinaii, cum de îngeri răpindu-se s-au aflat în Ierusalim și cum iarăși în chiliia sa s-au pus = *Op. cit.*, f. 51-51v.

38. f. 61-61v. Luna lui Martie în 18 zile, pomenirea celui dintru sfinți părintelui nostru Chirill arhiepiscopul Ierusalimului. Intru aceaiași zi, Cuvînt pentru Daniil monahul, carele au fost clevetit de curvie = *Op. cit.*, f. 49v-50.

39. f. 61v-63v. Intru aceaiași zi, Cuvînt al sfîntului *Ioan Gură de Aur*, Pentru stăpînirea de sineși a omului = *Op. cit.*, f. 50-50v.

40. f. 63v-65v. Luna lui Martie în 19 zile, pomenirea sfinților mucenici Hrisant și Darie. Intru aceaiași zi, Cuvînt pentru o muiare ce ș-au junghiiat pre doi copii ai săi = *Op. cit.*, f. 53-53v.

41. f. 65v-67. Intru aceaiași zi, Cuvînt al lui *Anastasie* egumenul Sinaii, Pentru ca să nu avem mînie = *Op. cit.*, f. 53v-54.

42. f. 67-69. Luna lui Martie în 20 de zile, cuvioșii noștri părinții noștri cei din mînăstirea sfîntului Savvei ce s-au ucis de sarațini. Intru aceaiași zi, Cuvînt al sfîntului *Anastasie* igumenul de la Sinai, pentru a nu osîndi = *Op. cit.*, f. 54v-55v.

43. f. 69-69v. Intru aceaiași zi, Cuvînt pentru doi frați carii au avut vrajbă între sineși = *Op. cit.*, f. 55v-56.

44. f. 70-74. Luna lui Martie în 21 de zile, cuviosul părintele nostru Iacov episcopul și mărturisitoriul. Intru aceaiași zi, Cuvînt al presviterului *Cozma*, pentru cei ce voesc în haine negre să iasă de la lume = *Op. cit.*, f. 56-57v.

45. f. 74-75v. Intru aceaiași zi, Cuvînt din *Pateric* = *Op. cit.*, f. 57v-58.

46. f. 75v-77v. Luna lui Martie în 22 de zile, pomenirea sfîntului sfințit mucenic Vasilie prezviterul besearecii ceii din Anghira. Intru aceaiași zi, Cuvînt al sfîntului *Ioann Gură de Aur*, Pentru judecată = *Op. cit.*, f. 58v-59v.

47. f. 77v-79. Luna lui Martie în 23 de zile, pomenirea sfîntului cuvios mucenic Nicon și cu dînsul doao sute noaozeci și noao de ucenici ai lui ce s-au muncit cu el = *Op. cit.*, f. 60v-61.

48. f. 79v-80. Intru aceaiași zi, Cuvînt pentru un negustătoriu ce au venit la călugărie și s-au mîntuit = *Op. cit.*, f. 61-61v.

49. f. 80v-81v. Intru aceaiași zi, Cuvînt pentru năprasnica moarte și pentru judecată și pentru întrebarea lui Alexandru = *Op. cit.*, f. 61v-62.

50. f. 81v-83. Luna lui Martie în 24 de zile, Innaintea prăznuirea Bunei Vestiri a Prea Sfintei Născătoarei de Dumnezeu și pomenirea cuviosului părintelui nostru Artemon episcopul Selevchiei Pisidiei. Intru aceaiași zi, Cuvînt, Pentru ca adecă nu prost a erta păcatele = *Op. cit.*, f. 64-64v.

51. f. 83-85. Intru aceaiași zi, învățătură la innaintea prăznuirea Bunei Vestiri a Prea Sfintei de Dumnezeu Născătoarei = *Op. cit.*, f. 62-63.

52. f. 85-88. Luna lui Martie în 25 de zile, Cuvînt la Buna Vestire a Prea Sfintei Stăpînii noastre de Dumnezeu Născătoarei și Pururea Fecioarei Mariei = *Op. cit.*, f. 65-66v.

53. f. 88v-89v. Intru aceaiași zi, Cuvînt al sfîntului *Ioan Damaschin*, Pentru înpărtășirea trupului lui Hristos = *Op. cit.*, f. 64v-65.

54. f. 89v-93v. Luna lui Martie în 26 de zile, soborul sfîntului arhistratig Gavriil, Intru aceaiași zi, Povestire folositoare pentru Malh monahul cel robit de sarațini = Versiune prescurtată a povestirii din *Op. cit.*, f. 72-75v.

55. f. 93v-102v. Luna lui Martie în 27 de zile, pomenirea sfintei muceniță Matrona cea din Tessalonic. Intru aceaiași zi, povestirea cuviosului părintelui nostru *Daniil*, pentru Evloghie tăietoriul de piatră = *Op. cit.*, f. 76v-79.

56. f. 102v-104. Intru aceaiași zi, Cuvînt pentru cela ce mai mult au ales pre Dumnezeu decît averile = *Op. cit.*, f. 79-79v.

57. f. 104-105v. Intru aceaiași zi, Cuvînt al sfîntului *Ioann Gură de Aur*, Pentru milostenie și pentru slugi = *Op. cit.*, f. 79v-80.

58. f. 105v-107v. Luna lui Martie în 28 de zile, Cuviosul părintele nostru Ștefan făcătoriul de minuni, egumenul de la mînăstirea Tricliei. Intru aceaiași zi, Cuvînt din *Pateric*... = *Op. cit.*, f. 81-82.

59. f. 107v-110v. Intru aceaiași zi, Cuvînt pentru un ostaș anume Taxiot, carele au înviiat din morți = *Op. cit.*, f. 82-83.

60. f. 110v-112. Luna lui Martie în 29 de zile, pomenirea cuviosului părintelui nostru Marco episcopul Aretusiei și Chiril diaconul și alții mulți. Intru aceaiași zi, Cuvînt pentru patima lui Hristos, pre carea o au priimit pentru toată lumea = *Op. cit.*, f. 75v-76.

61. f. 112-114v. Luna lui Martie în 30 de zile, pomenirea cuviosului părintelui nostru Ioann scriitoriul Scării. Intru aceaiași zi, Cuvînt pentru o fecioară Mononiia, cum o au mîntuit pre ia sfîntul Macarie, fiindcă era nemilostivă = *Op. cit.*, f. 86v-87v.

62. f. 114v-117v. Intru aceaiași zi, Învățătură din *Pateric* = *Op. cit.*, f. 87v-88v.

63. f. 117v-120v. Luna lui Martie în 31 de zile, Pătimirea sfîntului sfințit mucenic Ipatie făcătoriul de minuni, episcopul din Gangra. Intru aceaiași zi cuvînt, Cum că să cade a să întreba înnaintea lui Dumnezeu cu putearnicii lumii aceștiia, carii asupresc aicea pre cei mai mici = *Op. cit.*, f. 90-91.

II. f. 121. *Luna lui Aprilie are zile 30; zioa are ciasuri 13, și noaptea 11.*

1. f. 121-123v. In zioa dintîiu, pomenirea cuvioasei maicii noastre Mariei Eghipteancii. Intru aceaiași zi, Cuvînt pentru pocăința păcătoșilor.

Inc. Fericitul părintele nostru Pavel cel prost, ucenicul sfîntului avva Antonie.
Sf. Moartea păcătosului, ci întoarcerea spre viață.

2. f. 123v-125v. Intru aceaiași zi, Cuvînt al sfîntului *Ioann Gură de Aur*, Pentru cei ce fac multe răutăți, iar nu să primejduiesc aicea = *Op. cit.*, f. 95v-96.

3. f. 125v-126v. Întru aceaiași zi, Cuvînt al sfîntului *Ioann Gură de Aur*, Ca să nu ne lenevim a ceti cărțile = *Op. cit.*, f. 96-96v.

4. f. 126v-128. Luna lui Aprilie în 2 zile, pomenirea cuviosului părintelui nostru și mărturistoriul Nichita egumenul lăcașului Midichiei. *Limonariu*, Pentru tîlharii cei ce au luat lucrurile unui stareț și iarăși i le-au întors lui și s-au pocăit = *Op. cit.*, f. 98-98v.

5. f. 128-128v. Întru aceaiași zi, Cuvînt pentru a ne mărturisi păcatele la preoți = *Op. cit.*, f. 99.

6. f. 128v-130v. Luna lui Aprilie în 3 zile, pomenirea cuviosului părintelui nostru și mărturisitoriul Nichita egumenul lăcașului Midichiei. Întru aceaiași zi, Cuvînt din *Pateric*, Pentru un frate ce să smintise la sfînta înpărtășire = *Op. cit.*, f. 99v-100.

7. f. 130v-133. Întru aceaiași zi, Cuvînt al sfîntului *Ioann Gură de Aur*, Pentru cei ce zic cum că nu iaste muncă păcătoșilor.

Inc. Cum dar vom scăpa noi, fraților, de munci.
Sf. Să ajutează spre îngrozirea păcătoșilor... Amin.

8. f. 133-135.Luna lui Aprilie în 4 zile. Cuviosul părintele nostru și mărturisitoriul Iosif cîntărețul și făcătoriul de canoane. Întru aceaiași zi, Cuvînt al sfîntului părintelui nostru *Casian*, pentru ca să nu ne înnălțăm = *Op. cit.*, f. 101v-102v.

9. f. 135-135v. Luna lui Aprilie în 5 zile, pătimirea sfinților mucenici Teodul cetețul și Agatopod diaconul. Întru aceaiași zi, Cuvînt pentru cutremurul ce s-au făcut în cetatea Antiohiei, ca și noi auzind să ne teamem de cutremurul ce ne munceaște pentru păcatele noastre = *Op. cit.*, f. 104.

10.. f. 135v-136v. Întru aceaiași zi, Cuvînt pentru o muiare ce să ruga lui Dumnezeu, căriia nici o ispită nu-i veniia = *Op. cit.*, f. 104-104v.

11. f. 136v-137. Întru aceaiași zi, Cuvînt din *Pateric*, Pentru rugăciune = *Op. cit.*, f. 104v.

12. f. 137-138v. Întru aceaiași zi, Cuvînt al sfîntului *Anastasie* igumenul muntelui Sinaii, Ca să nu osîndim pre nimenea, iar mai vîrtos pre preot pentru sfînta înpărtășire = *Op. cit.*, f. 104v-105.

13. f. 138v-140v. Întru aceaiași zi, Istoriia lui avva Serapion, pentru avva Marco frîncescul = Versiune prescurtată a povestirii din *Op. cit.*, f. 105v-108v.

14. f. 141-142v. Luna lui Aprilie în 6 zile, pomenirea celui dintru sfinți părintelui nostru Evtihie patriarhul Țarigradului. Întru aceaiași zi, Cuvînt pentru călugării cei înpăcați de un frate pentru chilie = *Op. cit.*, f. 109v-110.

15. f. 142v-144. Întru aceaiași zi, Cuvînt al sfinților părinți, ca să nu asuprim pre văduve și pe săraci = *Op. cit.*, f. 110-111.

16. f. 144v-145. Luna lui Aprilie în 7 zile, pomenirea celui dintre sfinți părintelui nostru Gheorghie mitropolitul Melitinii. Întru aceaiași zi, Cuvînt din *Pateric* = *Op. cit.*, f. 112.

17. f. 145-148. Întru aceaiași zi, Învățătură spre înpărați și boiari, spre episcopi și preoți și spre toți creștinii ca să nu să înbeate = *Op. cit.*, f. 112-113v.

18. f. 148-150v. Luna lui Aprilie în 8 zile, pomenirea sfinților apostoli, din cei șaptezeci, Irodion, Agav, Ruf, Flegont, Asincrit, Erma și ceialalți. Intru aceaiași zi, Cuvînt pentru o fecioară carea au făcut milă cu unul ce vrea să se sugrume pentru datornici = *Op. cit.*, f. 114v-115v.

19. f. 150v-151. Luna lui Aprilie în 9 zile, pătimirea sfîntului mucenic Evpsihie cel din Chesariia. Intru aceaiași zi, Cuvînt pentru Lunghin monahul, carele cu cuvîntul vindeca bolnavi = *Op. cit.*, f. 117v-118.

20. f. 151-152v. Intru aceaiași zi, Cuvînt al sfîntului *Pafnutie* pustnicul, Pentru un tîlhariu ce s-au mîntuit = *Op. cit.*, f. 118-118v.

21. f. 152v-153v. Luna lui Aprilie în 10 zile, pomenirea sfinților mucenici Terentie, African, Maxim, Pompia și alți treizeci și șase și cei împreună cu dînșii. Intru aceaiași zi, Învățătură pentru avva Ilie pustnicul, cum au biruit patimile = *Op. cit.*, f. 119.

22. f. 153v-154v. Intru aceaiași zi, Cuvînt din *Pateric* pentru ascultare = *Op. cit.*, f. 119v.

23. f. 154v-156. Intru aceaiași zi, Învățătură a sfîntului *Varlaam* = *Op. cit.*, f. 119v-120.

24. f. 156-158v. Luna lui Aprilie în 11 zile, pomenirea sfîntului sfințit mucenic Antipa episcopul Pergamului Asiei, carele are dar de la Dumnezeu a tămădui durearea de dinți. Intru aceaiași zi, Cuvînt pentru Evagrie filosoful, pre carele l-au botezat Sinesie episcopul și i-au dat lui zapis pentru milosteniia.

Inc. In zilele fericitului Evloghie patriarhul Alexandriei, au venit un stareț din Pentapoli.

Sf. Iisus Hristos, adevăratul Dumnezeul nostru.

25. f. 158v-161. Luna lui Aprilie în 12 zile, pomenirea cuviosului părintelui nostru Vasilie mărturisitoriul episcopul Parisului. Intru aceaiași zi, Cuvînt al sfîntului *Ioann Gură de Aur*, Cum să ne sculăm noaptea la rugă = *Op. cit.*, f. 123-124.

26. f. 161-161v. Luna lui Aprilie în 13 zile, sfîntul sfințit mucenic Artemon. Intru aceaiași zi, Cuvînt din *Pateric*, Pentru Daniil monahul, cum au înviiat pre omul cel ucis = *Op. cit.*, f. 126v.

27. f. 161v-162. Intru aceaiași zi, Cuvînt al sfîntului *Ioann Gură de Aur*, Pentru milostenie = *Op. cit.*, f. 126v.

28. f. 162-162v. Luna lui Aprilie în 14 zile, cel dintru sfinți părintele nostru Martin mărturisitoriul papa Romii. Intru aceaiași zi, Cuvînt din *Pateric*, pentru vedeniia lui avva Siluan = *Op. cit.*, f. 128v-129.

29. f. 162v-164. Intru aceaiași zi, Cuvînt al sfîntului *Macarie celui Mare* = *Op. cit.*, f. 129-129v.

30. f. 164-164v. Intru aceaiași zi, Învățătură a sfîntului *Evagrie* spre călugări = *Op. cit.*, f. 129v-130.

31. f. 165-165v. Luna lui Aprilie în 15 zile, sfinții apostoli din cei șaptezeci, Aristarh, Pud și Trofim. Intru aceaiași zi, Cuvînt din *Pateric* pentru doi călugări care s-au fost însurat = *Op .cit.*, f. 130v-131.

32. f. 166-167. Intru aceaiași zi, Cuvînt al sfîntului *Evagrie*, Pentru mărirea deșartă = *Op. cit.*, f. 131-131v.

33. f. 167-170. Luna lui Aprilie în 16 zile, pomenirea sfintelor mueri muceniţe, Irina, Agapi şi Hionia. Intru aceaiaşi zi, Pilda stareţului Varlaam, pentru cei trei priiateni = *Op. cit.*, f. 132-133.

34. f. 170-171v. Intru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Nifon*, Pentru ispitirea cea de la Dumnezeu = *Op. cit.*, f. 133-133v.

35. f. 171v-172. Luna lui Aprilie în 17 zile, Pomenirea sfîntului sfinţit mucenic Simeon episcopul de la Persida şi cei înpreună cu dînsul. Intru aceaiaşi zi, Cuvînt din *Pateric*, Pentru smerenie, carea pre toată putearea diavolului o biruiaşte.

Inc. Doi călugări fraţi adevăraţi petrecea în dragoste, iar diavolul au voit. *Sf.* Va surpa atuncea toată putearea vrăjmaşului.

36. f. 172v-173v. Intru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Moisi*, Pentru îndrăzneala întru rugăciunea cea cătră Dumnezeu = *Op. cit.*, f. 134v-135.

37. f. 173v-175v. Luna lui Aprilie în 18 zile, pomenirea cuviosului părintelui nostru Ioann ucenicul sfîntului Grigorie Decapolitul. Intru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Ioann Gură de Aur*, Pentru cea în tot locul ascultarea de rugăciune a celor ce cu credinţă să roagă = *Op. cit.*, f. 136v-137.

38. f. 175v-176. Intru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Ioann Gură de Aur*, Pentru frica lui Dumnezeu şi pentru cum să stăm în sfînta besearica lui Dumnezeu cu frică şi cu bună rînduială şi pre feţele noastre să facem chipul crucii = *Op. cit.*, f. 137-137v.

39. f. 176v-177v. Luna lui Aprilie în 19 zile, cuviosul părintele nostru Ioann din Lavra Vechie. Intru aceaiaşi zi, Cuvînt din *Pateric*, Pentru o văduvă pre carea o au miluit boiarul pentru smereniia fiiului eii = *Op. cit.*, f. 139v-140.

40. f. 177v-179. Intru aceaiaşi zi, Învăţătură pentru mîntuirea sufletului = *Op. cit.*, f. 140-140v.

41. f. 179-180v. Luna lui Aprilie în 20 de zile, pomenirea cuviosului părintelui nostru Teodor Trihina adecă Părosul. Intru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Anastasie* egumenul Sinaii = *Op. cit.*, f. 142-142v.

42. f. 180v-182. Intru aceaiaşi zi, Cuvînt al aceluiaşi *Anastasie* egumenul, Pentru mărturisirea păcatelor la părinţi cunoscători cu duhul, iar nu la toţi = *Op. cit.*, f. 142v-143.

43. f. 182-183v. Luna lui Aprilie în 21 de zile, pomenirea sfîntului sfinţit mucenic Iannuarie episcopul şi cei înpreună cu dînsul. Intru aceaiaşi zi, Învăţătură din *Pateric*, Pentru vedeniile drăceşti, ca nimenea să nu să înşale de arătarea năluciriloi drăceşti = *Op. cit.*, f. 146-146v.

44. f. 183v-185. Luna lui Aprilie în 22 de zile, pomenirea cuviosului părintelui nostru şi făcătoriului de minuni Teodor Sicheastul episcopul Anastasiupoliei. Intru aceaiaşi zi, Cuvînt pentru cuviosul Vitalie monahul, cum ş-au lăsat chiliia sa şi ducîndu-să în Alexandriia pre multe curve le-au mîntuit = Versiune prescurtată a povestirii din *Op. cit.*, f. 147-149v.

45. f. 185-185v. Intru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Chirill* arhiepiscopul Alexandriei, Pentru frica lui Dumnezeu = *Op. cit.*, f. 149v.

46. f. 186-188v. Luna lui Aprilie în 23 de zile, pomenirea sfîntului slăvitului marelui mucenic purtătoriului de biruinţă şi făcătoriului de minuni Gheorghie. Intru aceaiaşi zi, Minunea sfîntului Gheorghie, Pentru un tînăr ce l-au muşcat şarpele = *Op. cit.*, f. 152v-153.

47. f. 188v-191. Luna lui Aprilie în 24 de zile, Pomenirea sfîntului mucenic Savva Stratilatul. Intru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Ioann Gură de Aur,* Cum că să cade... a mearge creştinul la besearică, cînd soseaşte vreamea = *Op. cit.*, f. 156-156v.

48. f. 191-192. Luna lui Aprilie în 25 de zile, pomenirea sfîntului apostol şi evanghelistului Marco. Intru aceaiaşi zi, Cuvînt din *Pateric* = *Op. cit.*, f. 157-157v.

49. f. 192v-194v. Intru aceaiaşi zi, Învăţătură la pomenirea sfîntului apostol şi evanghelist Marco = *Op. cit.*, f. 157v-158v.

50. f. 195-196. Luna lui Aprilie în 26 de zile, pomenirea celui dintru sfinţi părintelui nostru Vasilie episcopul Amasiei. Intru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Efrem,* Pentru deşărtăciunea lumii şi pentru veacul ceva să fie = *Op. cit.*, f. 159-159v.

51. f. 196v-198. Luna lui Aprilie în 27 de zile, pomenirea sfîntului sfinţit mucenic Simeon fratele Domnului după trup episcopul Ierusalimului. Intru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Ioann Gură de Aur,* Cum că să cade a face milă mai întîiu cu cei de casă ai săi = *Op. cit.*, f. 161v-162.

52. f. 198-200. Luna lui Aprilie în 28 de zile, pomenirea sfinţilor apostoli Iason şi Sosipatru. Intru aceaiaşi zi, Cuvînt din *Limonariu,* Pentru un călugăr ce vindea căciulite = *Op. cit.*, f. 164-164v.

53. f. 200-201v. Intru aceaiaşi zi, Învăţătură a sfîntului *Anastasie,* Pentru a lui Dumnezeu pedeapse şi războae şi foameţi = *Op. cit.*, f. 164-165.

54. f. 201v-202v. Luna lui Aprilie în 29 de zile, sfinţii mucenici ceinoao din Chizic. Intru aceaiaşi zi, Învăţătură a sfîntului *Nil* = *Op. cit.*, f. 167-167v.

55. f. 202v-203. Intru aceaiaşi zi, Cuvînt pentru făgăduinţe şi jărtveşi rugăciuni = *Op. cit.*, f. 167v.

56. f. 203-204. Intru aceaiaşi zi, Cuvînt pentru călugărul cel ce s-au învăţat de la o muiare = *Op. cit.*, f. 167v-168.

57. f. 204v-206. Luna lui Aprilie în 30 de zile, Pomenirea sfîntului şi întru tot lăudatului apostol Iacov fratele sfîntului Ioann Bogoslovul. Intru aceaiaşi zi, Cuvînt pentru maghistrianul cel ce au acoperit cu cămaşa sa pre un mort ce zăcea gol = *Op. cit.*, f. 170-170v.

58. f. 206-208. Intru aceaiaşi zi, Cuvînt din *Pateric,* Cum că nu să cade a să duce de la besearică cînd cîntă slujba = Versiune prescurtată a povestirii din *Op. cit.*, f. 170v-172.

f. 208. Sfîrşitul lunii lui Aprilie.

III. f. 208v. *Luna lui Mai are zile 31; zioa are ciasuri 14, iar noaptea 10.*

1. f. 208v-209. In zioa dintîiu pomenirea sfîntului proroc Ieremia. Intru aceaiaşi zi, Cuvînt pentru dragoste, pentru carea Dumnezeu iartă păcatul = *Op. cit.*, f. 174-174v.

2. f. 209-209v. Intru aceaiași zi, Cuvînt din proorociia sfîntului *Ieremia prorocul,* Pentru calea cea plăcută lui Dumnezeu, pre carea umblînd toți ne vom mîntui = *Op. cit.,* f. 174v.

3. f. 210-211. Luna lui Mai în 2 zile, Cel dintru sfinți părintele nostru Atanasie cel Mare arhiepiscopul Alexandriei. Intru aceaiași zi, Cuvînt din *Pateric,* Cum că mai mare este ascultarea decît viața pustnicească.

Inc. Doi frați adevărați au mers ca să viețuiască întru o mînăstire.
Sf. Osteneala ta cea postniciască.

4. f. 211-211v. Luna lui Mai în 3 zile. Pomenirea sfinților mucenici Timotei cetețul și Mavra soția lui. Intru aceaiași zi, Cuvînt pentru sfîntul Sisoe, Cum au înviiat cu cuvîntul pre un om mort = *Op. cit,* f. 182.

5. f. 211v-212. Luna lui Mai în 4 zile, sfînta mucenită Pelaghiia cea din Tars. Intru aceaiași zi, Cuvînt din *Pateric,* Pentru avva Visarion, Cum goniia pre draci cu cuvîntul = *Op. cit.,* f. 183v.

6. f. 212-213v. Luna lui Mai în 5 zile, pomenirea sfintei slăvitei marei mucenită Irina. Intru aceaiași zi, Cuvînt pentru pocăință și pentru ertarea păcatelor = *Op. cit.,* f. 186-186v.

7. f. 213v-217. Luna lui Mai în 6 zile, pomenirea sfîntului și dreptului Iov mult pătimitoriului. Intru aceaiași zi, Cuvînt din *Pateric* = *Op. cit.,* f. 188-189v.

8. f. 217-218. Intru aceaiași zi, Cuvînt din *Limonariu,* Pentru Ioann pustnicul, pre carele vrea dracul să-l înșele prin înpărtășire.

Inc. Au fost, zice, întru o pustie depărtată părintele nostru Ioann cel înbunătățit.
Sf. Ca să aflăm milă în zioa judecății... vecii vecilor.

9. f. 218-220. Luna lui Mai în 7 zile, pomenirea semnului cinstitei și de viață făcătoarei cruci, carea s-au arătat pre ceriu în cetatea Ierusalimului, în ciasul al treilea din zi. Intru aceaiași zi, Cuvînt al sfîntului *Petru Alexandreanul* = *Op. cit.,* f. 191v-192.

10. f. 220-221. Intru aceaiași zi, Cuvînt din *Limonariu,* Pentru Cassian episcopul = *Op. cit.,* f. 192-192v.

11. f. 221-223v. Luna lui Mai în 8 zile, pomenirea sfîntului slăvitului apostol și evanghelistul, cel ce s-au răzimat pre pieptul, iubitoriului, de feciorie păzitoriul Ioann Bogoslovul. Intru aceaiași zi, Cuvînt pentru un pustnic carele lua pîine de la Dumnezeu.

Inc. Au fost oarecarele călugăr, carele au viețuit înlăuntrul pustiiului mulți ani.
Sf. Mai era să sălășluiască în iad sufletul mieu.

12. f. 223v-225. Intru aceaiași zi, Cuvînt din *Pateric* = *Op. cit.,* f. 195-195v.

13. f. 225-226. Intru aceaiași zi, Cuvînt din *Pateric* = *Op. cit.,* f. 195v-196.

14. f. 226-229v. Luna lui Mai în 9 zile, sfîntul proroc Isaia. Intru aceaiași zi, Cuvînt la aducerea cinstitelor moaște ale celui dintru sfinți părintelui nostru Nicolae episcopul Mirelor făcătoriului de minuni = Versune prescurtată și modificată a povestirei din *Op. cit.,* f. 197v-199v.

15. f. 229v-231v. Minunea sfîntului și făcătoriului de minuni Nicolae pentru o mînăstire săracă, pre carea o au înbogățit cu mult aur = *Op. cit.*, f. 200-201.

16. f. 231v-232v. Luna lui Mai în 10 zile, pomenirea sfîntului apostol Simon Zilot. Intru aceaiași zi, Cuvînt pentru un călugăr ce eșiia din mînăstire = *Op. cit.*, f. 204.

17. 232v-233. Intru aceaiași zi, Cuvînt pentru folosul sufletului = *Op. cit.*, f. 204-204v.

18. f. 233v-234v. Luna lui Mai în 11 zile, înnoirea Țarigradului. Intru aceaiași zi, Cuvînt din *Pateric* = *Op. cit.*, f. 205-205v.

19. f. 234v-236. Luna lui Mai în 12 zile, pomenirea celui dintru sfinți părintelui nostru Epifanie arhiepiscopul Chiprului. Intru aceaiași zi, Cuvînt din viața sfîntului Epifanie pentru un vînzătoriu de grîu = *Op. cit.*, f. 208-209.

20. f. 236. Intru aceaiași zi, Învățătură pentru viață și pentru moarte și pentru judecată = *Op. cit.*, f. 209.

21. f. 236v-238v. Luna lui Mai în 13 zile, pătimirea sfintei muceniță Glicheria. Intru aceaiași zi, Cuvînt pentru năravuri bune și reale.

Inc. Frica lui Dumnezeu gonește toată răutatea, iar lenevirea goneaște pre frica lui Dumnezeu.

Sf. Că eu mai păcătos sînt decît toți oamenii... vecilor.

22. f. 238v-241. Luna lui Mai în 14 zile, pătimirea sfîntului mucenic Isidor cel din ostrovul Hiiului. Intru aceaiași zi, Cuvînt pentru avva Serapion = Versiune prescurtată a povestirii din *Op. cit.*, f. 212v-214v.

23. f. 241-242. Luna lui Mai în 15 zile, pomenirea cuviosului părintelui nostru Pahomie cel Mare. Intru aceaiași zi, Cuvînt din *Limonariu*, Pentru un cimpoiaș carele huliia pre Sfînta Născătoarea de Dumnezeu = *Op. cit.*, f. 216-216v.

24. f. 242-243. Luna lui Mai în 16 zile, pomenirea cuviosului părintelui nostru Teodor sfințitul, ucenic al sfîntului Pahomie. Intru aceaiași zi, Cuvînt pentru avva Teodor = *Op. cit.*, f. 218.

25. f. 243-244v. Intru aceaiași zi, Cuvînt al sfîntului *Grigorie Dialog*, pentru oarecarea fecioară = *Op. cit.*, f. 218-219.

26. f. 245-247. Luna lui Mai în 17 zile, pomenirea sfinților apostoli din cei șaptezeci, Andronic și cei cu dînsul. Intru aceaiași zi, Cuvînt al sfîntului Dionisie Areopaghitul, Cum că nu să cade a blestema pre cei ce greșesc, măcar de ar și greși cătră Dumnezeu.

Inc. Marele Dionisie Areopaghitul au zis: Cum că mergînd eu odinioară în Crit.

Sf. Și cu bunii și iubitorii de oameni îngerii lui.

27. f. 247-247v. Intru aceaiași zi, Cuvînt pentru beție și pentru pocăință = *Op. cit.*, f. 220.

28. f. 247v-248. Intru aceaiași zi, Cuvînt, Cum că se cade cu frică și cu osteneală să stăm în besearică = *Op. cit.*, f. 220.

29. f. 248-248v. Luna lui Mai în 18 zile, pomenirea sfîntului mucenic Teodot cel din Anghira și împreună cu dînsul șapte fecioare. Intru aceaiași zi, Cuvînt din *Pateric*, pentru pocăință = *Op. cit.*, f. 220v-221.

30. f. 248v-249v. Intru aceaiași zi, Cuvînt al sfîntului *Efrem*, Cum că să cade cu tot deadinsul a ceti sfintele cărți = *Op. cit.*, f. 221-221v.

31. f. 250-251. Intru aceaiași zi, Cuvînt al sfîntului *Ioann Gură de Aur*, Pentru rugăciune, ca adecă să nu lungim rugăciunile, ci în scurt să ne rugăm cu umilință = *Op. cit.*, f. 221v-222.

32. f. 251-252v. Intru aceaiași zi, Cuvînt din *Pateric* = *Op. cit.*, f. 222-222v.

33. f. 252v-253. Luna lui Mai în 19 zile, pomenirea sfîntului sfințit mucenic Patrichie episcopul Prusiei și cei împreună cu dînsul Acachie, Menandru și Polien. Intru aceaiași zi, Cuvînt cătră judecători, ca adecă cu dreptate să judece = *Op. cit.*, f. 223.

34. f. 253-254. Intru aceaiași zi, Cuvînt din pildele lui *Solomon* = *Op. cit.*, f. 223-223v.

35. f. 254-254v. Intru aceaiași zi, Cuvînt pentru cei chiemați la împărăția cea cerească = *Op. cit.*, f. 223v.

36. f. 254v-256v. Luna lui Mai în 20 de zile, pomenirea sfîntului mucenic Talalei. Intru aceaiași zi, Cuvînt din *Pateric* = *Op. cit.*, f. 224v-225.

37. f. 256v-258v. Luna lui Mai în 21 de zile, sfîntul întocma cu apostolii marele împărat Constandin și de Hristos iubitoarea maica sa Împărăteasa Elena. Intru aceaiași zi, Cuvînt din *Pateric*, Pentru Costandin împăratul, cum s-au pogorît din ceriu de au vorbit cu Paisie pustnicul și aciasta auzindu-o Ioann Colov o au scris spre folosul celor ce aud = *Op. cit.*, f. 227-227v.

38. f. 258v-259. Intru aceaiași zi, Cuvînt din *Pateric* = *Op. cit.*, f. 228-228v.

39. f. 259v-261. Luna lui Mai, în 22 de zile, pomenirea sfîntului mucenic Vasilisc. Intru aceaiași zi, Cuvînt din *Pateric* = *Op. cit.*, f. 225-226.

40. f. 261-265v. Intru aceaiași zi, Cuvînt pentru Melhisedec, al sfîntului *Atanasie celui Mare* arhiepiscopul Alexandriei = Versiune prescurtată a povestirii din *Op. cit.*, f. 229-232.

41. f. 266-267. Luna lui Mai în 23 de zile, pomenirea cuviosului părintelui nostru Mihail episcopul Sinadiei. Intru aceaiași zi, Cuvînt al sfîntului *Grigorie Dialog* = *Op. cit.*, f. 233v.

42. f. 267-270. Intru aceaiași zi, Cuvînt din *Pateric*.

Inc. Zis-au avva Dula, ucenicul lui avva Visarion, cum că au întrat la dînsul avva Milo.

Sf. Și cu liniște să slujască lui Dumnezeu.

43. f. 270-270v. Luna lui Mai în 24 de zile, pomenirea cuviosului părintelui nostru Simeon cel din Muntele Minunat. Intru aceaiași zi, Cuvînt din *Limonariu*, Pentru un călugăr ce umbla la cîrciumă = *Op. cit.*, f. 234 v.

44. f. 270v-272. Intru aceaiași zi, Cuvînt din *Limonariu*, Pentru milostenie = *Op. cit.*, f. 234v-235.

45. f. 272-273. Luna lui Mai în 25 de zile, a treia aflare a cinstitului cap al sfîntului slăvitului proroc Innainte Mergătoriului și Botezătoriului Domnului Ioann. Intru aceaiași zi, Cuvînt din *Limonariu*, Pentru

chiezăşuirea unii mueri cătră Prea Sfînta Născătoarea de Dumnezeu = *Op. cit.*, f. 238-238v.

46. f. 273v-274. Luna lui Mai în 26 de zile, Pătimirea sfîntului apostol Carp, unul din cei şaptezeci. Intru aceaiaşi zi, Cuvînt, Cum scoate diavolul pre oameni din besearică pănă a nu sfîrşi cîntarea = *Op. cit.*, f. 239.

47. f. 274-275. Intru aceaiaşi zi, Cuvînt din *Pateric* = *Op. cit.*, f. 239--239v.

48. f. 275-276. Luna lui Mai în 27 de zile, sfîntul sfinţitul mucenic Terapont. Intru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Ioann Gură de Aur.* Pentru cei ce iau camătă de la cei săraci = *Op. cit.*, f. 243-244.

49. f. 276-277v. Intru aceaiaşi zi, Cuvînt pentru preuţi = *Op. cit.*, f. 243v-244.

50. f. 277v-280. Luna lui Mai în 28 de zile, Cuviosul părintele nostru Nichita, episcopul Halchidonului, Intru aceaiaşi zi, Cuvînt pentru un ciobotariu, pre carele l-au aflat un logofăt înpărătesc în miezul nopţii rugîndu-să în besearica Sfintei Născătoarei de Dumnezeu în Halcopratiia = *Op. cit.*, f. 244v-245v.

51. f. 280-280v. Luna lui Mai în 29 de zile, sfînta cuvioasa muceniţă Teodosiia fecioara. Intru aceaiaşi zi, Cuvînt de la *Iisus Sirah,* spre boiarii cei nemilostivi carii cu nedreptate judecă = *Op. cit.*, f. 247.

52. f. 280v-283v. Intru aceaiaşi zi, Cuvînt din *Pateric* = *Op. cit.*, f. 247-248.

53. f. 283v-285. Intru aceaiaşi zi, Istorie din viaţa celui dintru sfinţi părintelui nostru Ioann Milostivul = *Op. cit.*, f. 248-249.

54. f. 285-289. Luna lui Mai în 30 de zile, Pomenirea cuviosului părintelui nostru Isaachie mărturisitoriul igumenul Dalmaţilor. Intru aceaiaşi zi, Cuvînt pentru o muiare pre carea o au aflat fericitul părintele Marco într-un ostrov al mării înpreună cu fiiul eii = *Op. cit.*, f. 249-250v.

55. f. 289-290. Luna lui Mai în 31 de zile, pomenirea sfîntului apostol Ermia şi pătimirea sfîntului mucenic Ermei. Intru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Efrem Sirul,* Pentru frică şi pentru nefrică = *Op. cit.*, f. 251-251v.

56. f. 290-290v. Intru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Ioann Gură de Aur,* Pentru smerenie = *Op. cit.*, f. 251.

57. f. 290v-292v. Intru aceaiaşi zi, Cuvînt de laudă celor ce dau milostenie la săraci = *Op. cit.*, f. 251v-252v.

f. 293-293v. Albă.

Insemnări posterioare:

f. 2, pe marginea de jos a foii: *De opşte a sf<intei> M<înăstiri> Căld<ăruşani>.*

f. 293v, printre alte însemnări: *Viiaţa Măriei Sale lui Matei Voevod. Matei Voevod era din neamul său ungur.* Mai tîrziu, o altă mînă face următoarea remarcă: *Dacă a fost ungur, de ce îi zice Basarab şi nu-i zice Unguru? Mai bine zi: Dumnezeu să-l erte şi pă el şi pă noi.*

56

381

Cuvîntări la Sărbători şi Praznice Împărăteşti

Sec. XVIII; hîrtie; 372 foi; au fost rupte foi între foile 330 şi 331; 23×17; scris cursiv cu cerneală neagră; titlurile, colontitlurile, iniţialele, corecturile primei mîini, indicarea textelor scripturistice şi notele explicative de pe margine, cu cerneală roşie; frontispicii în două culori; 20 rînduri pe pagină; un singur condei, acelaşi care a scris şi manuscrisul 52; corecturi făcute de prima mînă şi de mîini posterioare; legătură veche în piele. A aparţinut Mînăstirii Căldăruşani. Numere vechi de bibliotecă: pe cotor, «Manus 84»; în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2306.

f. 1-1v. Albă.

1. f. 2-17. Luna lui Dechemvrie în 25 de zile, Cuvînt la Naşterea Domnului Dumnezeului şi Mîntuitoriului nostru Iisus Hristos. Dintru dumnezeeasca Evanghelie şi de la sfinţii părinţi şi de la povestitorii cei vreadnici de credinţă adunat. = Кнїга жи҃тїй сты҃хъ на трй̀ мца̀ вторы̀м їжѣ, ѥ҆сть, Декéмврїй, Іанна́рїй, ѝ февра́рїй, Moscova, 1762, f. 162-172.

2. f. 17-33. Cuvînt la Naşterea Domnului Hristos = *Op. cit.*, f. 172-176.

3. f. 33-43. Intru aciastaşi zi, Cuvînt pentru închinarea maghilor = *Op. cit.*, f. 176-179.

4. f. 43-50. In luna lui Dechemvrie în 26 de zile. Cuvînt pentru fugirea Prea Curatei Fecioarei Născătoarei de Dumnezeu cu tînărul născut, dumnezeescul Prunc în Eghipet. Dintru dumnezeeasca Evanghelie şi de la sfinţii părinţi şi de la povestitorii cei vreadnici de credinţă adunată = *Op. cit.*, f. 179-180v.

5. f. 50-53. Intru aciastă zi, pomenirea sfîntului Iosif, logodnicul Prea Curatei Fecioarei, Născătoarei de Dumnezeu = *Op. cit.*, f. 181-181v.

6. f. 53v-61. In luna lui Dechemvrie în 29 de zile, pomenirea sfinţilor celor patrusprezece mii de prunci, carii fuseră în Vitleem omoriţi despre Irod = *Op. cit.*, f. 195v-197v.

7. f. 61v-68. Luna lui Ianuarie în zioa dintiiu, Cuvînt la tăearia împrejur a Domnului nostru Iisus Hristos = *Op. cit.*, f. 214-215v.

8. f. 68-71. Luna lui Ianuarie în 6 zile. Cuvînt la Botezul Domnului = *Op. cit.*, f. 245v-246v.

9. f. 71-75. Cuvînt a celui întru sfinţi părintelui nostru *Ioan Gură de Aur*, arhiepiscopul cetăţii lui Costantin, la Sfînta Luminare = *Op. cit.*, f. 246v-247v.

10. f. 75-91. Cuvînt tot la acestaşi praznic al dumnezeeştii Arătării Domnului = *Op. cit.*, f. 248-252.

11. f. 91-92. In luna lui Ianuarie în 7 zile, Cuvînt la soborul sfîntului Ioan Innainte Mergătoriului şi Botezătoriului Domnului = *Op. cit.*, f. 252v.

12. f. 92v-98. Intru aciastă zi, Cuvînt pentru cinstita mîna ceiia ce au botezat pre Domnul, a prea cinstitului între proroci a sfîntului Innainte Mergătoriului şi Botezătoriului Domnului. De la Metafrast luată = *Op. cit.*, f. 252v-254.

13. f. 98v-106v. În luna lui Fevruarie în 2 zile, Cuvînt pentru Întîmpinarea Domnului şi pentru curăţeniia Prea Curatei Născătoarei de Dumnezeu Fecioarei = *Op. cit.*, f. 406-408v.

14. f. 107-122. În luna lui Martie în 25 de zile, Cuvînt la Buna Vestire a Prea Sfintei Născătoarei de Dumnezeu Fecioarei. Din dumnezeeasca Scriptură şi de la sfinţii părinţi şi de la cei vreadnici de credinţă povestitori adunat = Кнїга жи҃тїй сто҃ых на трй̀ мца̀ третїм, їже є҃сть, Мартъ, Апрілїй, и̂ Маїй, Moscova, 1762, f. 114-119.

15. f. 122-129v. A celui întru sfinţi părintelui nostru *Ioan Gură de Aur*, arhiepiscopul cetăţii lui Costantin, Cuvînt la Buna Vestirea Prea Sfintei Născătoarei de Dumnezeu = *Op. cit.*, f. 119-121.

16. f. 130-134. Luna lui Iunie în 24 de zile. Cuvînt la naşterea sfîntului slăvitului proorocului Innainte Mergătoriului şi Botezătoriului Ioan = Кнїга жи҃тїй сто҃ых на трй̀ мца̀ четвёртъмъ, їже є҃сть, Їѡ҃нїй и̂ Їѡ҃лїй и̂ Йгѵстъ, Moscova, 1762, f. 155-156v.

17. f. 134-144. Cuvînt la aceeaşi naştere a sfîntului Ioan Innainte Mergătoriului. Al celui dintru sfinţi părintelui nostru Ioan Gură de Aur = *Op. cit.*, f. 156v-159v

18. f. 144-161v. În luna lui Iunie în 29 de zile, Viiaţa şi luptele şi muceniia sfîntului slăvitului şi întru tot lăudatului Verhovnic şi apostol Petru. Adunată din sfînta Scriptură, de la Metafrast şi de la ceialalţi = *Op. cit.*, f. 186v-191v.

19. f. 161v-184v. Viaţa, luptele şi pătimirile sfîntului slăvitului şi întru tot lăudatului verhovnicului apostol Pavel. Din Faptele Apostolilor prin scurtare şi de la alţi istoriografi bisericeşti = *Op. cit.*, f. 191v-198.

20. f. 185-188v. În luna lui Iunie în 30 de zile. Soborul sfinţilor slăviţilor şi întru tot lăudaţilor apostoli celor doisprezece = *Op. cit.*, f. 198-199.

21. f. 189-200v. Luna lui Avgust în 6 zile, Cuvînt la Schimbarea la Faţă a Domnului nostru Iisus Hristos = *Op. cit.*, f. 432-435v.

22. f. 201-210. Învăţătură a sfîntului părintelui nostru Efrem Sirul la Schimbarea la Faţă a Domnului şi Dumnezeu şi Mîntuitoriul nostru Iisus Hristos = *S. P. N. Ephraem Syri Opera omnia quae exstant graece, syriace, latine in sex tomos distributa... Opera et studio Josephi Assemani*, Romae, 1743, II, p. 41-49.

23. f. 210-243. În luna lui Avgust în 15 zile, Adormirea Prea Sfintei Stăpînei noastre Născătoarei de Dumnezeu şi pururea Fecioarei Mariei. Povestire pentru cea fără de moarte adormire a Prea Sfintei Născătoarei de Dumnezeu, adunată de la sfinţi părinţi şi vreadnici de credinţă scriitori, de la Meliton episcopul Sardiei şi de la Iovinalie patriarhul Ierusalimului şi de la Nichifor, cartea a 2, cap. 22 şi 23 şi de la Metafrast şi de la alţi mulţi = Кнїга жи҃тїй сто҃ых на трй̀ мца̀ четвёртъмъ, їже є҃сть, Їѡ҃нїй, Їѡ҃лїй и̂ Йгѵстъ, Moscova, 1762, f. 474v-484.

f. 243v. Albă.

24. f. 244-252v. În luna lui Septemvrie în 8 zile, Cuvînt la Naşte-

rea Prea Curatei Născătoarei de Dumnezeu = Кнїга жйтїй стыхъ на дванáсмть мцев, їжи ёсть, Сентéмврїй..... їїгрéстъ, Moscova, 1762, f. 38v-40v.

25. f. 253-261v. In luna lui Septemvrie în 14 zile. Cuvînt la Innălţarea cinstitei şi de vieaţă făcătoarei Crucii Domnului = *Op. cit.*, f. 67-69v.

26. f. 262-275v. Cuvînt la Dumineca după Innălţarea cinstitei şi de vieaţă făcătoarei Cruci. Ce folos va fi omului de va dobîndi lumea toată şi sufletul său îl va pierde. Marco, cap. 8, zaci<ala> 37.

Inc. Amîndoao sînt iubite şi sufletul şi lumea aciaşta.
Sf. De va dobîndi lumea toată şi-şi va păgubi sufletul său.

27. f. 276-288. In luna lui Noemvrie în 21 de zile. Arătare pentru Intrarea în bisearica Domnului a Prea Curatei şi Prea Blagoslovitei Stăpînei noastre de Dumnezeu Născătoarei şi pururea Fecioarei Mariei şi pentru vieţuirea ei întru dînsa. De sfinţi părinţi şi vreadnici de credinţă scriitori adunată = *Op. cit.*, f. 385v-389.

f. 288v. Albă.

28. f. 289-298. Al celui întru sfinţi părintelui nostru *Ioan Gură de Aur*, patriarhul cetăţii lui Costantin, Cuvînt la Dumineca Stîlpărilor = MG, vol. 61, col. 715-720.

29. f. 298-308. Al celui întru sfinţi părintelui nostru *Ioan Gură de Aur*, arhiepiscopul cetăţii lui Costantin, Cuvînt la sfînta Inviere a Domnului nostru Iisus Hristos = MG, vol. 52, col. 765-772.

30. f. 308-314v. A celui întru sfinţi părintelui nostru *Ioan Gură de Aur*, arhiepiscopul cetăţii lui Costantin, Cuvînt la Innălţarea Domnului nostru Iisus Hristos = MG, vol. 52, col. 793-796.

31. f. 315-330. Al celui întru sfinţi părintelui nostru Grigori Cuvîntătoriul de Dumnezeu, arhiepiscopul Ţarigradului Nazianzul, Cuvînt la sfînta zi a Cincizecilea = MG, vol. 36, col. 428-452.

f. 330v. Albă.

II. f. 331-352. *A Ioanului monahului şi presviterului, a Damaschinului*, Pentru cei adormiţi întru credinţă. Cum că liturghiile şi facerile de bine, ceale ce să fac pentru dînşii acestora le sînt de folosinţă = MG, vol. 95, col. 247-277.

III. f. 352v. Inlăuntraducere dogmaticiască prin capete, dintru glasul *Ioanului a presviterului, monahului a Damaschinului, cătră Ioanul* prea cuviosului şi prea sfinţitul episcop al Laodichiei.

1. f. 352v-353. <Introducere> = MG, vol. 95, col. 100.

2. f. 353-353v. Cap. 1 = *Op. cit.*, col. 100-101.

3. f. 353v-354. Cap. 2. Pentru ipostas şi pentru faţă şi pentru stat = *Op. cit.*, col. 101.

4. f. 354-354v. Cap. 3. Pentru osibenie şi pentru felime şi pentru asaime = *Op. cit.*, col. 101.

5. f. 355-356. Cap. 4. Pentru osebimea cea înfiinţalnică şi pentru cea preste înfiinţalnică, adecă pentru osebimea cea firească şi pentru întîmplare = *Op. cit.*, col. 101-104.

6. f. 356-356v. Cap. 5. Pentru cea despărţicioasă şi pentru cea nedespărciţioasă întîmplare = *Op. cit.*, col. 104.

7. f. 356v-357. Cap. 6. Pentru ceale de o ființă și pentru ceale de altă ființă = *Op. cit.*, col. 104-105.

8. f. 357-360v. Cap. 7. Pentru neam și pentru chip = *Op. cit.*, col. 105-109.

9. f. 360v-361. Cap. 8. Pentru lucrare = *Op. cit.*, col. 109.

10. f. 361-361v. Cap. 9. Pentru patimă = *Op. cit.*, col. 109.

11. f. 361v-362v. Cap. 10. Pentru voire = *Op cit.*, col. 109-112.

IV. f. 363-369. Aici în sfîrșitul acestii cărți scriem Cuvîntul *Evagrie* Monah din Prologul slovenesc, Pentru întregimea minții și pentru înfrînarea și părăsirea de vorbirea cu mueri și pentru a nu căuta în fața lor, pentru lăcomiia pîntecelui și pentru curvie.

Inc. Intregimea minții să zideaște din înfrînare; înfrînarea să face din frica lui Dumnezeu.

Sf. Ca să te izbăvești de veacinicile munci... Amin.

V. f. 369v-371v. Istorie foarte îndulcitoare și de folos sufletului Βιβλίον ὡραιότατον καλούμενον Ἁμαρτωλῶν σωτηρία, συντεθὲν εἰς κοινὴν τῶν Γραικῶν διάλεκτον παρὰ Ἀγαπίου τοῦ Κρητός.... Veneția, 1681, Partea II, cap. 20, p. 298-300.

f. 372-373v. Albă.

Însemnări posterioare:

f. 2, pe marginea de jos a foii: *De obște a sf<intei> Mîn<ăstiri> Că<l>d<ărușani>.*

Pr. D. FECIORU

viața concretă a credincioșilor ortodocși din acea vreme, nemărginindu-se a copia tipare vechi ale altor Morale, ci actualizînd în chip creator învățămintele morale la realitățile pe care epoca respectivă le ridica.

Cele trei manuale de Teologie Morală sînt la un nivel teologic destul de ridicat pentru secolul XIX, cînd de-abia se înfiripaseră primele școli de teologie în Biserica Ortodoxă Română.

Față de manualele de Teologie Morală din zilele noastre, cele trei Morale prezintă unele lipsuri, explicabile datorită progresului teologic, în fața căruia s-au ridicat noi probleme în decursul timpurilor și noi date ale psihologiei, ale sociologiei, ale filozofiei și în genere, un nou material bibliografic datorită disciplinelor auxiliare Teologiei Morale.

Astfel, primelor trei manuale de Teologie Morală ortodoxă în limba română le lipsesc capitolele despre binele și răul moral, despre ordinea morală, despre persoana morală (individ, individualitate, persoană, caracter, personalitate morală), despre raportul dintre persoană și comunitate; iar din partea moralei speciale, învățătura moral-creștină despre pace și război, despre tehnică, despre rolul social al Bisericii, despre desăvîrșirea creștină ș.a.m.d.

PATRIARHIA ROMÂNĂ
BIBLIOTECA
SFÂNTUL SINOD

CATALOGUL MANUSCRISELOR DIN BIBLIOTECA PATRIARHIEI ROMÎNE [1]

II 115

57

Miscelaneu

Sec. XIX; hîrtie; 64 foi; 23×17; scriere cursivă cu cerneală neagră; 21-25 rînduri pe pagină; două condeie; legătură veche în piele şi hîrtie. Numere vechi de bibliotecă: pe color, 87; în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2275.

f. 1-1v. Albe.

I. f. 2-46v. A celui întru sfinţi părintelui nostru *Dimitrie arhiepiscopului Rostovului,* Întrebări şi răspunsuri scurte pentru credinţă şi pentru cealelalte care sînt de nevoe a fieşte care creştin.

Inc. Intrebare: Ce iaste simbolul? Răspuns: Simbolul iaste mărturisirea credinţei cei sfinte.

Sf. Care vor să fie şi a' şta înnaintea Fiiului omenesc. Amin.

f. 47-47v. Albe.

II. f. 48-63v. A celui întru sfinţi părintele nostru *Atănasie* Arhiepiscopul Alexandr<i>ei, Alte oarecare întrebări.

Inc. Intrebarea 1. Ce iaste Dumnezeu? Răspuns: Dumnezeu este fiinţă de gînd [2].

f. 64-64v. Albe.

II 60

58

SF. IOAN GURĂ DE AUR, Dumnezeeasca Liturghie

Sec. XIX; hîrtie; 66 foi+la început 3 foi, hîrtie de Vorsatz; 20,5×14; scriere cursivă, cu cerneală naegră; iniţialele şi indicaţiile tipiconale cu cerneală roşie; 19 rînduri pe pagină; un singur condei; corecturi de la prima mînă; legătură veche în

1. Continuare din numărul 1-2, anul XIV (1962).
2. Lipseşte sfîrşitul manuscrisului. Si-au păstrat numai primele 20 de întrebări.

piele; manuscrisul a fost legat cu o tipăritură, un liturghier grec[3]. A aparţinut Mînăstirii Căldăruşani. Numere vechi de bibliotecă: pe cotor «Manus. 25»; în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2293.

3 foi albe, hîrtie de Vorsatz.

I. f. 1. Dumnezeiasca Liturghie a celui dintru sfinţi Părintelui nostru Ioan Zlatoust. Scoasă după grecie.

f. 2v-4v. Albe[4].

1. f. 5-11v. <Rînduiala Vecerniei>.

2. f. 12-15v. <Litia>.

3. f. 15v-26v. Rînduiala Utrenii.

f. 27. Dumnezăiasca Liturghie a celui dintru sfinţi Părintelui nostru Ioan Zlatoust. Scoasă dupre grecie.

4. f. 27-27v. Molitfa punerii înnainte.

5. f. 27v-28. <Rînduiala pregătirii sfinţiţilor slujitori pentru începutul Dumnezeeştii Liturghii>[5].

6. f. 28-58. <Rînduiala Dumnezeeştii Liturghii>.

f. 58. Sfîrşitul Dumnezăeştii Liturghii a sfîntului Ioan Zlatoust.

7. f. 58v. <Troparul şi condacul sfîntului Ioan Gură de Aur>.

8. f. 58v-59v. Molitva colivei.

9. f. 59v-62. O<t>pusturile praznicelor înpărăteşti ce să zic la vecernie, la utrenie, la liturghie.

10. f. 62-63. Vozglaşeniile în dumineca cia luminată a Paştilor după fieşte care peaznă la canon.

f. 63v-66v. Albe.

Urmează apoi Liturghierul grecesc tipărit la Veneţia în 1814.

Insemnări posterioare:

f. 1, îndată după titlu: *A sfintei Mănăstire.*

59

1145

Despre surparea sfintei cetăţi a Ierusalimului

Sec. XIX; 71 foi; 21×18; scriere cursivă cu cerneală neagră; titlurile şi iniţialele cu cerneală roşie; 24 rînduri pe pagină; un singur condei; corecturi de la prima mînă; legătură veche în piele. A aparţinut Mînăstirii Căldăruşani. Numere vechi de bibliotecă: pe cotor, 110; în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2273.

f. 1-1v. Albe.

I. f. 2-43. Istoria pentru surparea sfintei cetăţi a Ierusalimului, după pror<o>ciia Domnului Hristos, care s-au făcut după întruparea Sa la

3. Αἱ θεῖαι λειτουργίαι τῶν ἐν ἁγίοις πατέρων ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου καὶ Βασιλείου τοῦ Μεγάλου σὺν τῇ τῶν Προηγιασμένων Γρηγορίου τοῦ Διαλόγου. Ἔκδοσις δευτέρα, Veneţia, 1814.

4. Manuscrisului îi lipseşte începutul. La legat s-au pus aceste 4 foi, pentru a se completa lipsurile; dar lipsurile n-au mai fost scrise şi au rămas foile albe.

5. Am adoptat titlul din *Liturghierul Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian*, Bucureşti, 1956, p. 106-108.

şaptezeci şi doi de ani, adunată pe scurt din cartea a şasea a istoricului *Iosif Flavie*... pentru războiul...

Inc. Vespasiian deacă numai decît luo cinstea chesariceştii vrednicii şi să întări poruncitoriu a toată lumea.

Sf. Că ei nici acum nu voesc a numi pre chesariul Domn, zicînd: că unul iaste Domnul Dumnezeul tuturor.

II. f. 43v-68. Viaţa şi proorociile sfîntului proroc Ieremiei, cîte s-au prorocit pentru prada şi sfănămarea cetăţii Ierusalimului de Navohodonosor înpăratul Vavilonului.

Inc. Sfîntul proroc Ieremia au fost din Anatot, cetatea preoţilor, în partea lui Veniiamin.

Sf. Precum au ajutat sfîntul Ieremia lui Iuda Macaveului asupra protivnicilor. Ale căruia sfinte rugăciuni... Amin.

f. 68v-71v. Albe.

Insemnări posterioare:

f. 2, pe marginea de jos a foii: *De opşte a sf<intei> mon<astiri> Căld<ăruşani>.*

Pe foaia de Vorsatz de la sfîrşit, următoarea însemnare: *Plecăciune Domnului Costache... Leat <1>850 Ianuore 9 zile au răposat părintele stareţu Meletie arhimand<ritul> Căldăruşani şi s-au înfiinţat în loc părintele Ie<f>timi. Iară răpo<s>atu Meletie au fost stareţ noo aici. Şi Dumnezeu să-l pomenească întru înpărăţiia cerească şi pre noi să ne miluiască şi cele de folos să ne dăruiască.*

II 123 60

Cuvinte în cinstea sfîntului marelui mucenic Dimitrie

Sec. XIX (1809); hîrtie; 95 foi[6]; 23×17; scriere cursivă, cu cerneală neagră; titlurile şi iniţialele cu cerneală roşie; un frontispiciu din peniţă, cu cerneală roşie şi neagră pe f. 1; 21 rînduri pe pagină; un singur condei; al lui *Natanail*; corecturi făcute de prima mînă; legătură veche în piele. A aparţinut Mînăstirii Căldăruşani. Numere vechi de bibliotecă: pe color, «Manus 16»; în Biblioteca Internatului Teologic a a avut numărul 2296.

1. f. 1-15. In luna lui Octomvrie în 26 de zile, pătimirea sfîntului slăvitului marelui mucenic al lui Hristos Dimitrie. De la Simeon Metafrast şi de la alţii, adunată de sfîntul *Dimitrie Mitropolitul Rostovului*

6. Ca hîrtie de Vorsatz s-au folosit foi din alte manuscrise. Astfel, la început, pe cele două foi ale hîrtiei de Vorsatz (pe foaia lipită de tartaş şi pe prima pagină a foii a doua) avem începutul următoarei lucrări: *«Cuvînt înnainte pentru înşălăciunea cea o<a>rbă... de la satana, adecă acoperită cu vicleşugul satanei, iară lumina aciasta o descopere şi o dă la gol şi adevărul vine la iveală prin descoperirea luminii aceştiia; care iaste făcută şi alcătuită din sfintele Scripturi, de oare care bărbat credincios; Pentru tutun şi tabac.* Inc. *Zis-au Domnul nostru Iisus Hristos precum scrie la Matei Evanghelistul, cap. 18, stih 7: Vai lumii de sminteale<le> ei».* — La sfîrşit, pe cele două foi ale hîrtiei de Vorsatz, avem fragmente din slujba de la înmormîntare (pe foaia lipită de tartaş) şi rînduieli tipiconale pentru pomenirea morţilor (pe prima şi a doua pagină a foii celeilalte).

Книга жи҃тїй сты҃хъ на дванадесѧтъ мцⷭ҃й, їже ѥсть Сентéврїй, Октѡ́врїй, Ноемврїй, Moscova, 1762, f. 235-238v.

2. f. 15-38v. Cuvînt la minunile izvorîtoriului de mir marelui mucenic Dimitrie (alcătuită) de Ioan Hartofilax Stavrichie Tessallonicheanul. Din care ceale mai din nainte s-au scris de cel dintre monaşi *Damaschin Ipodiiaconul şi Studitul,* iar cealelalte (adecă care nu le-au scris) sînt acestea.

Inc. Intr-acea vreme s-au pornit avarii cu oaste de o sută de mii şi jăfuind locuri multe.

Sf. Ii izbăvea de primejdii, întru slava şi lauda lui Hristos, adevăratului nostru Dumnezeu, Căruia... Amin.

3. f. 39-49. Al prea înţeleptului *Ioan de la Lindu,* arhiepiscopul *Mirelor,* Cuvînt de laudă la slăvitul marele mucenic Dimitrie.

Inc. Nu straluceşte atîta ceriul înpodobit fiind cu luminoasele steale.

Sf. Pentru ca şi Dumnezeu să să proslăvească şi sfîntul să se veselească şi noi să ne mîntuim şi să dobîndim... Amin.

4. f. 49v-66. A lui *Macarie Hristiianupol,* Laudă la sfîntul marele mucenic al lui Hristos Dimitrie.

Inc. Ceriurile povestesc slava lui Dumnezeu.. Proimion. Străluceaşte ceriul cu luminătoriul cel mare.

Sf. Pleacă-ţi genuchele şi apucă-te de genuchele Fiului lui Dumnezeu, Căruia... Amin.

5. f. 66-88. Al celui întru sfinţi părintelui nostru *Dimitrie Mitropolitului Rostovului,* Cuvînt la pomenirea sfîntului marelui mucenic Dimitrie.

Inc. Eu ranele Domnului Iisus pre trupul mieu le portu.

Sf. Şi pre iubitul nostru Domnu a-l vedea ne învredniceşte, prin rugăciunile tale, întru a lui împărăţie, Amin.

6. f. 88-95v. Lăsate oareşcare din cuvîntul cel de la sfîntul marele mucenic Dimitrie Octovr<ie> 26.

Inc. Altele sînt patimile ceale trupeşti şi altele ceale sufleteşti.

Sf. Carii pre ranele Domnului Iisus pre trupul lor le poartă.

Însemnări de la prima mînă:

f. 95v, la sfîrşitul manuscrisului: *1809, f<e>vr<uarie> 7. Natanail.*

Însemnări posterioare:

f. 1, pe marginea de jos a foii: *De opşte a sf<intei> Mîn<ăstiri> Căld<ărușani>.*

Ὦ ἅγιε Δημήτριε, παρακάλεσαι τὸν Θεὸν διὰ ἐμένα τὸν ἁμαρτωλόν.

T 80 61

Miscelaneu

Sec. XVIII şi XIX; hîrtie; 58 foi[7]; 21×15; scriere cursivă, cu cerneală neagră; titlurile şi iniţialele cu cerneală roşie; mai multe condeie; corecturi făcute de prima mînă şi de mîini posterioare; legătură mîncată de carii, în hîrtie, cu piele la

7. Sînt legate la un loc două corpuri: primul corp, foile 1-40v; al doilea corp, foile 41-58v. Primul corp a fost scris înainte de 1799, al doilea corp în 1813.

cotor şi colţuri. A aparţinut Mănăstirii Căldăruşani. Numere vechi de bibliotecă: în Biblioteca Internatuiui Teologic a avut numărul 2292.

I. 1. f. 1-32v. In luna lui Octomvrie în 21 de zile, viiaţa prea cuviosului părintelui nostru Ilarion cel Mare, scrisă de sfîntul Ieronim = Кнїги жїтїй сты́хъ на двана́десѧтъ мцⷭ́й, їже є́сть Генте́мврїй, Окто́врїй, Ноемврїй, Moscova, 1762, f. 212v-220.

2. f. 33-39v. In luna Iunie în 6 zile, pomenirea prea cuviosului părintelui nostru Ilarion cel Nou, igumenul lăcaşului Dalmaţilor şi Mărturisitoriul = Кни́га жїтїй сты́хъ на трѝ мцⷭ́а четве́ртыѧ, їже є́сть Ію́нїй, Ію́лїй и А҃вгу́стъ, Moscova, 1762, f. 39v-40v.

3. f. 39v-40. Tropariul <şi> condacul <prea cuviosului Ilarion cel Nou>.

4. f. 40-40v. Tropariul <şi> condacul sfîntului sfinţitului Mucenic Antipei episcopul Pergamului.

II. f. 41-58v. A celui întru sfinţi părintelui nostru Simeon Noul Bogoslov, 1: Pentru ceale trei chipuri ale luirii aminte şi ale rugăciunii. 2: Pentru întiiul chip. 3: Pentru al doilea. 4: Pentru al treilea. Cuvîntul 102 = Editat de Irénée Hausherr cu o traducere în limba franceză, în *Orientalia Christiana*, vol. IX, 2, Num. 36, Roma, 1927.

Insemnări de la prima mînă:

f. 58: *1813, August 23.*

Insemnări posterioare:

f. 1, pe marginea de jos a foii: *De obşte a sf<intei> M<ănăstiri> Căld<ăruşani>.*

f. 32, pe marginea de jos a foii: *Anul 1799, Martie 14, Lazar von Siebenbürgen* [8].

II 49

62

Miscelaneu

Sec. XIX (1823; 1825); hîrtie; 82, foi+1 foaie hîrtie de Vorsatz la început[9]; 21×17; scriere cursivă, cu cerneală neagră; titlurile, colontitlurile şi iniţialele, cu cerneală roşie; pe f. 1 şi 19, frontispicii din peniţă, cu cerneală neagră; pe f. 4, o floare finală din peniţă, în două culori, negru şi roş; 20 rînduri pe pagină; manuscrisul e scris de *Acachie Ieromonahul*; corecturi de la prima mînă; legătură veche în p'ele[10]. A aparţinut Mînăstirii Căldăruşani. Numere vechi de bibliotecă: pe cotor, «Manus 165»; în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2294.

I. f. 1-4. Viiaţa şi muceniia ce i s-au întîmplat sfîntului mucenic Anastasie de la tatăl lui, chir Daniil în cetatea Telvinul.

8. Cu litere chirilice: *Anul 1799, Martie 14,* şi cu litere gotice: *Lazar von Siebenbürgen.*

9. Manuscrisul este alcătuit din două corpuri. Amîndouă scrise de Acachie Ieromohanul. Primul corp (f. 1-18) a fost scris între 4 şi 24 noiembrie 1825; al doilea corp (f. 19-82) între 28 august şi 28 septembrie 1823.

10. Impreună cu manuscrisul a fost legată şi o carte tipărită: *Doao cuvinte ale*

Inc. Patrida mucenicului Anastasie şi a lui Daniil iaste Telvinul.
Sf. Şi au mers la Ţarigrad bine sporind întru Domnul.

II. f. 4-16. Vedeniia lui chir Daniil. La anul 1763 s-au întîmplat vederea aciasta în Ţarigrad.

Inc. Eu cel prea mic între monahi Daniil petreceam în Chirchira [11].
Sf. Şi cetiia atunci Psaltirea.

III. f. 16. Rugăciune către Prea Sfînta Născătoare de Dumnezeu = *Ceaslov*, Bucureşti, 1945, p. 10.

f. 16v. Albă.

IV. f. 17-17v. Rugăciune a sfîntului *Simeon Noul Bogoslov*, din cuvîntul al 8.

Inc. Stăpîne, Doamne Iisus Hristoase... ştiu că am păcăluit înaintea Ta înfricoşatului.
Sf. Eu cel de acum înnainte robul Tău, Bunule.

V. f. 18. Rugăciune a sfîntului Ioan Gură de Aur.

Inc. Slavă Ţie, Dumnezeul nostru, slavă Ţie... Carele deapururea treci cu vederea păcatele.
Sf. Slavă Ţie, Doamne Dumnezeul nostru, pentru toate, Amin.

f. 18v. Albă.

VI. 1. f. 19-20. A prea cuviosului părintelui nostru *Efrem Sirul*, către Prea Sfînta Născătoarea de Dumnezeu, Rugăciune 1 = S. P. N. Ephraem Syri Opera omnia quae exstant graece, syriace, latine in sex tomos distributa... Opera et studio Josephi Assemani, Tomus tertius, graece et latine, Romae, 1746, p. 524.

2. f. 20-23. *Acelaşi*, Către Născătoarea de Dumnezeu, Rugăciune 2 = *Op. cit.*, p. 524-526.

3. f. 23-26. *Acelaşi*, Către Născătoarea de Dumnezeu, Rugăciunea 3 = *Op. cit.*, p. 526-528.

4. f. 26-33v. *Acelaşi*, Către Născătoarea de Dumnezeu, Rugăciunea 4 = *Op. cit.*, p. 528-532.

5. f. 33v-40. *Acelaşi*, Către Prea Sfînta Născătoarea de Dumnezeu, Rugăciunea 5 = *Op. cit.*, p. 532-536.

6. f. 40-45v. *Acelaşi*, Către Născătoarea de Dumnezeu, Rugăciunea 6 = *Op. cit.*, p. 536-539.

7. f. 45v-52. *Acelaşi* Către Prea Sfînta Născătoarea de Dumnezeu, Rugăciunea 7 = *Op. cit.*, p. 539-543.

8. f. 52-55v. *Acelaşi*, Către Prea Sfînta Născătoarea de Dumnezeu, Rugăciunea 8 = *Op. cit.*, p. 543-545.

9. f. 55v-59v. *Acelaşi*, Către Prea Sfînta Născătoarea de Dumnezeu, Rugăciunea 9 = *Op. cit.*, p. 545-548.

10. f. 60-64. *Acelaşi*, Către Prea Sfînta Născătoarea de Dumnezeu, Rugăciunea 10, Mărturisitoare = *Op. cit.*, p. 548-550.

---

sfîntului Casian Rimleanul pline de tot fealul de folos duhovnicesc, Bucureşti, 1825.

11. Pe margine: *adecă Corfus.*

11. f. 64-66v. *Acelaşi*, Către Prea Sfînta Născătoarea de Dumnezeu, Rugăciunea 11 = *Op. cit.*, p. 551-552.

VII. f. 67-72. Rugăciune de obşte către Domnul şi către toţi sfinţii.

Inc. Doamne Domnul mieu, prea dulcele mieu Iisuse Hristoase, Dumnezeul îndurărilor, adîncul milii.

Sf. Intru carea mă aşază împreună cu toţi sfinţii cei ce din veac... Amin.

f. 72v. Albă.

VIII. f. 73-74. Istorie pentru hotărîrea carea au dat Pilat domnul Iudeii boiariu al lui Tiberie chesariul asupra Mîntuitoriului Hristos, adecă ca să se omoare pre cruce. Care hotărîre cu ceale întru dînsa scrise s-au aflat în anii aceştea, la 1580.

Inc. Patrierşind în Ţarigrad Ieremiia, s-au adus hotărîrea cea dată de Pilat.

Sf. Şi să iasă pe poarta Gabarola, care acum să chiamă Antoniiana.

f. 74v. Albă.

IX. f. 75-79v. Pomealnic pre carele cu datorie iaste călugărului şi mireanului în toate zilele după săvîrşirea pravilii ceii din chilie, cu toată umilinţa şi cu osîrdie a-l ceti.

Inc. Adu-ţi aminte, Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeul nostru de milele şi de îndurările Tale ceale din veac.

Sf. Şi le fă lor veacinica pomenire. Aciasta de trei ori să o zici.

f. 80-81. Albe.

f. 81v-82v. Însemnări.

Însemnări de la prima mînă :

f. 1, în frontispiciu : *1825, noemvrie 4.*

f. 1, în litera iniţială P : *Acachie Ieromonah.*

f. 4, deasupra florii finale : *noem<vrie> 8.*

f. 16, pe marginea de jos a foii : *noemvrie 24.*

f. 19, în frontispiciu : *1823, av<gust> 28.*

f. 79v, la sfîrşitul manuscrisului : *1823, septe<m>vr<ie> 28. Acachie Ieromonah, în sf<înta> Mănăstire Căld<ărușani>.*

Însemnări posterioare [12] :

Pe foaia albă lipită de tartaşul din faţă :

1831, am zăcut de lingoare, Sept<emvrie> 2.

1831, Iul<ie> 22, Mier<curi> dimin<eaţa> la unsprezeace fără un sfert, s-au cutremurat pămîntul.

1832, Ianuarie 28, joi sara s-au înnecat părintele Dositei.

1832, Iunie, s-au învălit chiliia aciasta.

1834, aprilie 24, Marţi seara, la trei ciasuri din noapte s-au cutremurat pămîntul.

1835, april<ie> 9, marţi seara, la un ceas şi jum<ătate> din noapte s-au cutremurat pămîntul.

1847, Iulie 28, au răposat părintele Protasie.

1849, Ianuarie 15, au răposat pări<ntele> Varlaam.

12. Unele din însemnările posterioare par a fi scrise de Acachie Ieromonahul.

1850, Ianuar<ie> 9, au răposat păr<intele> stareț Meletie.

1852, aprilie 4, au răposat păr<intele> arhim<andrit> Grigorie.

1852, au răposat părint<ele> Evsevie Monah, iulie 4.

Pe pagina I la foii de Vorsatz de la început:

Anul de la Hristos 1453, s-au luat Țarigrad<ul>, care pînă la anul 1826 sînt 373.

1826, Mai 2, au răposat părintele Dionisie, dumineca Mironosițelor seara la 12 ceasuri.

1825, dechemvrie 23, au răposat maica Nichifora.

1841, fev<ruarie> 18, au răposat păr<intele> Nazarie eclisiarh.

1841, Martie 6, au răposat păr<intele> stareț Daniil la 5 ciasuri din zi, joi.

Cel ce zice și nu face, să aseamănă dupre cuviosul Pafnutie cu pîinea cea ne sărată, carea iaste fără de gust și rea la stomah, dupre cum zice Iov, cap. 6, stih 6: Au să va mînca pîinea fără de sare? sau iaste gust în graiuri deșarte. Iar sf<întul> Nil zice, să cade a zice ceale bune și cel ce nu lucrează ceale bune ca să se apuce de ceale bune de cuvinte rușinîndu-să.

1827, oct<omvrie> 2, duminecă seara, la doaă ciasuri și jum<ătate> din noapte s-au cutremurat pămîntul.

1829, octom<vrie> 5, simbătă dimineața, la un cias din zi, s-au cutremurat pămîntul.

Pe pagina a doua a foii întîia a hîrtiei de Vorsatz:

Sfîntul Vasilie, cap. 21: Că nimic nu iaste mai lesne decît a să amăgi cineva pre sineș.

1834, Iun<ie> 20, Miercuri am priimit ciasornicul de masă.

1837, Ian<uarie> 28 joi la cinci ciasuri din zi, au răposat părinte<le> stareț Dositei.

1841, april<ie> 14, păr<intele> Nar... s-au născt prin sf<întul> bo<tez>.

Insemnări pe f. 81v:

Însemnare pentru cărțile ce le-am dat spre păstrare la popa Dumitru: Sf<întul> Efrem, Sf<întul> Ioan Scărar, Sf<întul> Ioan Damaschin, Minun<ile> Maicii Domnului, Sf<întul> Maxim, Ușa pocăinții, Biblie, Sept<emvrie>, Oct<ovrie>, Noem<vrie>, Sf<întul> Teofilact, Antologhion, Psaltire, Tîlc Apost<olului>.

Sf<întul> Vasilie cel Mare:

Că îngreoeroare sînt mustrările la cei ce pătimesc cu sufletul de mîhnire și împreună cu anevoe de priimit și fără de puteare spre mîngăiare la cei necăjiți sînt cuvintele celor ce nu au nici o simțire de dureare. — Nu fii greu întru mustrări, nici de grab, nici cu patimă mustrînd, că acest lucru iaste dîrz și semeț, nici pentru mici osîndind, ca cum tu ai fi desăvîrșit drept.

Insemnări pe f. 82:

Sirah, cap. 27, stih 21:

Că rana să poate lega și pentru vrajbă iaste pace, iar cel ce au descoperit tainile s-au desnădăjduit.

1828, Iunie 13, Mierc<uri> la 9 ciasur<i> s-au făcut furtună înfricoşată.

1829, noem<vrie> 14, joi dimineaţa la 12 ciasuri s-au cutremurat pămîntul f<o>arte tare.

1845, Iun<ie> 16 simbătă au răposat părintele Chiril.

1846, fev<ruarie> 16, simbătă, la doaă ceasuri din zi s-au cutremurat pămîntul.

1846, Iunie 25, au răposat părintele Isac.

1847, Iulie 28, au răposat părintele Protasie.

Însemnări pe f. 82v:

Sf<întul> Grigorie Bogoslov:

Că cel ce iaste slobod de răotate, şi a prieape răotatea laste mai zăbavnic.

Sf<întul> Ioan Gură de Aur:

Să ne păzim gura noastră, uşă şi zăvor să punem deasupra, ca nimic din ceale ce nu plac lui Dumnezeu să nu grăim.

1838, Ian<uarie> 11, Marţi seara, la patru ciasuri din noapte, s-au făcut mare cutremur.

Sf<întul> Ioan Gură de Aur: Că nimic nu iaste mai cu primejdie decît cel ce are măcar numai un vrăjmaş. Că şi slava vieţii noastre să vatămă cu nenumărate acela prihănindu-ne către toţi şi mintea noastră să turbură şi ştiinţa să învăluiaşte şi vifor neîncetat al gîndurilor pătimim.

1843, Sept<emvrie> 20, la 4 ciasuri din zi, s-au cutremurat pămîntul.

1844, Sept<emvrie> 15, la 7 ciasuri făr un sfert s-au cutremurat pămînt<ul>.

II 171

63

Miscelaneu

Sec. XVIII; hîrtie; 172 foi; 23,5×16,5; scriere cursivă de caligraf, cu cerneală neagră; titlurile, colontitlurile şi iniţialele cu cerneală roşie; iniţiale artistic lucrate şi ornamentate; frumoase podoabe finale; 20 rînduri pe pagină; manuscrisul e scris în întregime de *Antonie*; corecturi de la prima mînă; legătură veche în piele, cu păltăluţe. A aparţinut Mînăstirii Căldăruşani. Numere vechi de bibliotecă: pe cotor, 116; în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2287.

f. 1-1v. Albe.

1. f. 2-3. <Povestire din Pateric, din viaţa sfîntului Antonie>.

E dezvoltată povestirea nr. 14 din capitolul «Pentru avva Antonie» = *Patericul ce cuprinde în sine cuvinte folositoare ale sfinţilor bătrîni*. Râmnicul Vâlcea, 1930, p. 9.

2. f. 3v-5v. <Întrebări şi răspunsuri ale sfîntului *Antonie cel Mare*>.

Inc. Întrebare. Ce-lucrare e datoriu călugărul a avea în inimă.

Sf. Aseamenea iaste cu cei trei prunci.

3. f. 6-57. In luna lui Ianuarie în 17 zile, Viaţa prea cuviosului părintelui nostru Antonie celui Mare, scrisă de sfîntul *Atanasie Arhiepisco-*

pul Alexandriei, iară aicea din parte scurtată = Кнїга жи҃тїй сѵ҃ѭхъ на трй҃ мцⷯ вторы҃мъ, їже є҃сть, Декéмврїй, Їанвáрїй, и҃ Феврáрїй, Moscova, 1762, f. 297-307v.

4. f. 57v-69v. In luna lui Ianuarie în 15 zile, viața prea cuviosului părintelui nostru Pavel Tiveul. De la *Ieronim* și dintru cetirea *Lunovnicului celui Mare* = *Ibidem,* f. 287-289v.

5. f. 70-76v. Pentru Pavel cel Prost = Paladie, *Lausaicon,* MG, vol. 34, col. 1076-1084.

6. f. 76v-95. Insemnare dintîiu pentru prea cuviosul avva Antonie. A. Sub acest titlu sînt grupate 19 povestiri din viața sfîntului Antonie cel Mare. In ms nu sînt numerotate. Le-am numeroat pentru identificare. In majoritatea lor, aceste povestiri, cu oarecare modificări, se găsesc în *Paterîcul ce cuprinde în sine cuvinte folositoare ale sfinților bătrîni,* Râmnicul Vâlcii, 1930, în captolul: Inceputul slovei A, Pentru avva Antonie (p. 7-15). Iată corespondenta dintre cele două texte: novestirea 1 din ms = povestirea 1 din Pateric; 2=2; 3=3; 4=29; 5=32; 6=8 din capitolul: Pentru avva Ammona, p. 32-33; 8=8; 9=21; 10=12; 11=13; 15=25; 16=9; 17=34; 18=17. Celelalte novestiri în număr de 5, numerele: 7, 12, 13, 14 și 19 nu sînt în Pateric. Dau începuturile acestor novestiri: nr. 7: *Intrebat-au fericita Teodora pre marele Antonie... să mă mîntuesc muiere fiind:* nr. 12: *Zis-au avva Antonie: Fraților aciasta iaste streinătatea;* nr. 13: *Zis-au avva Antonie: Trei pricini sînt:* nr. 14: *Zis-au avva Antonie: Măcar de vor și spune voaoă vicleanii diavoli:* nr. 19: *Marele întru părinții cei desăvîrșiți prea cuviosul Antonie fiind cunoscătoriu cu duhul.*

7. f. 95-98. Indemnare părintească.

Inc. Iată, prea iubite întru Hristos frate, că ț-am scris și ț-am arătat învățăturile.

Sf. Așa fă, prea iubite frate, și te vei mîntui întru Domnul.

8. f. 98v-101v. Al sfîntului Isaac Sirul[13] Cuvînt 13, Pentru cum că iaste de folos sihastrilor a fi deșerți despre griji, și de iaste vătămare întrarea și eșirea = Τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἰσαὰκ ἐπισκόπου Νινευῖ τοῦ Σύρου Τὰ εὑρεθέντα ἀσκητικὰ, ἀξιώσει μὲν τοῦ Μακαριωτάτου, καὶ θειοτάτου καὶ σοφωτάτου πατριάρχου τῆς ἁγίας πόλεως Ἱερουσαλὴμ ... κυρίου Ἠσαΐα, ἐπιμελείᾳ δὲ Νικηφόρου ἱερομονάχου τοῦ Θεοτόκου, Atena, 1895, p. 50-53.

9. f. 102-150. Acelui întru sfinți părintelui nostru *Antonie celui Mare.* Invățături pentru năravul oamenilor și pentru buna viețuire, întru capete 170. <Traducere de ieromonah Macarie> = Φιλοκαλία τῶν ἱερῶν νηπτικῶν. Veneția, 1782, p. 11-30.

f. 150. Sfîrșit și lui Dumnezeu laudă. S-au tîlmăcit din limba elinească de Ieromonah Macarie.

II. f. 150v-160. Al lui chir *Callistul Tilicudul,* Pentru iscusirea liniștii = Φιλοκαλία τῶν ἱερῶν νηπτικῶν, Veneția, 1782, p. 1103-1107.

13. *Al sfîntului Isaac Sirul,* scris de o altă mînă decît a lui Antonie.

III. f. 160v-166. Cuvînt pentru păzirea inimii plin de folos a lui Nichifor celui din singurătate = Φιλοκαλία τῶν ἱερῶν νηπτικῶν Veneția, 1782, p. 869-870; 875-876.

IV. f. 166v. Cap. 63 al sf<întului> *Isihie Preotul* = Ησυχίου Πρεσβυτέρου Πρὸς Θεόδουλον, λόγος ψυχωφελὴς περὶ νήψεως καὶ ἀρετῆς κεφαλαιώδης, τὰ λεγόμενα ἀντιρρητικὰ καὶ εὐκτικά, Πρώτη ἑκατοντάς, MG, vol. 93, col. 1500. În MG, capitolul acesta are numărul 62.

V. f. 167-171. Cuvînt al 7, Pentru rînduiala noilor începători; și pentru așăzarea; și pentru ceale ce sînt cuviincioase lor = Isaac Sirul, *Op. cit.*, p. 46-51.

VI. f. 171v-172v. A sf<întului> *Isihie Preotul*, Cap. 64 și 65 = *Op. cit.*, MG, vol. 93, col. 1500-1501. În MG capitolele acestea poartă numerele 63 și 64.

f. 172v. Sfîrșit și lui Dumnezeu laudă.

Insemnări de la prima mînă:

f. 172v. *Antonie.*

Insemnări posterioare:

f. 1. *Noi cele ce amu fostu în chiliia părintele Antonii maicile Mavara, Teodora, Medoiiia, Gherasima, Atanasiia, Xiniia, Teopisita, Pareteniia, Siglitichiia, Stavrofili, Serafima, Axsentia.*

II 22

64

SF. EFREM SIRUL, Rugăciuni

Sec. XIX (1818); hîrtie; 126 foi[14]; 20×15; scriere cursivă de caligraf, cu cerneală neagră; titlurile, colontitlurile, inițialele cu cerneală roșie; frontispicii și podoabe finale din peniță; unele cu cerneală neagră, altele cu cerneală neagră și roșie; 19 rînduri pe pagină; două condeie, dintre care unul (foile 15-126), ale lui *Acachie Ieromonahul*; corecturi de la prima mînă; legătură veche în piele; tartașul din față mîncat complet de carii. A aparținut Mînăstirii Căldărușani. Numere vechi de bibliotecă: pe cotor «Manus 47»; în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2291.

f. 1-1v. Albe.

1. f. 2-2v. *Sfintul Nifon.*

Inc. Odată făcînd eu un lucru fără de leage mare și alergînd la biserică.
Sf. Și să nu te mai supăr cu ale meale năravuri și obiceaiuri reale întru adevăr nimic.

2. f. 2v-4. Rugăciune a *sfintului Efrem* = *S. P. N. Ephraem Syri Opera omnia quae exstant graece, syriace, latine, in sex tomos distributa... Opera et studio Josephi Assemani*, Tomus tertius, graece et latine, Romae, 1746, p. 486.

3. f. 4-7v. A sfintului părintelui nostru Efrem, Rugăciune = *Op. cit.*, p. 487-489.

14. Au fost legate la un loc două corpuri: primul, foile 1-14; al doilea, foile 15-126. Paginația originală a corpului al doilea, cel scris de Acachie Ieromonahul, ne arată că acest corp era mai mare: îi lipsesc cele 29 de foi de la început. Manuscrisul a fost legat înainte de 1827.

4. f. 7v-8. A aceluia rugăciune = *Op. cit.*, p. 489.
5. f. 8-8v. Alta = *Op. cit.*, p. 489-490.
6. f. 8v-9. Alta aceluiaș = *Op. cit.*, p. 490.
7. f. 9-9v. *A sfîntului Nifon.*

Inc. Doamne, dă milă tuturor celor ce drept ne clevetesc pre noi.
Sf. Și mărirei cei veacinice îi învrednicească pre toți ca un bun și de oameni iubitor.

8. f. 9v. De ale aceluiaș.

Inc. Scoală-Te, Doamne, și ia aminte la judecata mea.
Sf. Să mă apuce pre mine mîna Ta, ca să nu pieiu.

9. f. 9v-10. Blagoslovească.

Inc. Stăpîne Doamne, cu rugăciunile sfinților Tăi, iartă păcatele meale.
Sf. Ia armă și pavăză și te scoală întru ajutoriul mieu.

10. f. 10-12. *Al sfîntului Efrem,* Cuvînt = *Op. cit.*, p. 490-491.
f. 12v-13v. Albe.
f. 14-14v. Însemnări posterioare.
11. f. 15-24. Rugăciuni adunate din dumnezeiasca Scriptură. Ceale mai multe din Scripturile *sfîntului Efrem,* Celor ce voesc să silească și să nevoiască pre a loruși voire, ceaia ce iaste plecată, către patimi și către dulceți. Plînsul de Luni seara = *Op. cit.*, p. 492-494.
12. f. 24v-34. Plînsul de Marți seara = *Op. cit.*, p. 497-502.
13. f. 34-43v. Plînsul de Miercuri seara = *Op. cit.*, p. 502-507.
14. f. 43v-52v. Plînsul de Joi seara = *Op. cit.*, p. 507-512.
15. f. 52v-59v. Plînsul de Vineri = *Op. cit.*, p. 512-516.
16. f. 59v-65v. Plînsul de Simbătă seara = *Op. cit.*, p. 516-519.
17. f. 65v-67. Altă rugăciune. Fiind că nu să face plecare a genunchilor Simbătă seara, s-au adăugat aciastă rugăciune = *Op. cit.*, p. 520.
18. f. 67v-72. Plînsul de Duminecă seara = *Op. cit.*, p. 521-523.
19. f. 72v-73v. A aceluiași, Către Prea Sfînta Născătoarea de Dumnezeu. Rugăciunea 1 = *Op. cit.*, p. 524.
20. f. 73v-76v. Către Născătoarea de Dumnezeu, Rugăciunea 2 = *Op. cit.*, p. 524-526.
21. f. 76v-80. Către Născătoarea de Dumnezeu, Rugăciunea 3 = *Op. cit.*, p. 526-528.
22. f. 80-87v. Către Născătoarea de Dumnezeu. Rugăciunea 4 = *Op. cit.* p. 528-532.
23. f. 88-94v. Către Prea Sfînta Născătoarea de Dumnezeu. Rugăciunea 5 = *Op. cit.*, p. 532-536.
24. f. 94v-100v. Către Prea Sfînta Născătoarea de Dumnezeu. Rugăciunea 6. La Sfînta Pricestanie = *Op. cit.*, p. 536-539.
25. f. 100v-102. Către Prea Sfînta Născătoarea de Dumnezeu. Rugăciunea 7 = *Op. cit.*, p. 539.
26. f. 102-107v. Altă rugăciune = *Op. cit.*, p. 539-543.
27. f. 108-109v. Către Prea Sfînta Născătoarea de Dumnezeu. Rugăciunea a opta = *Op. cit.*, p. 543-544.
28. f. 109v-112. Altă rugăciune = *Op. cit.*, p. 544-545.

29. f. 112-116v. Către Prea Sfînta Născătoare de Dumnezeu. Rugăciunea 9 = *Op. cit.*, p. 545-548.

30. f. 116v-121v. Rugăciunea a zecea, mărturisitoare către Prea Sfînta Născătoarea de Dumnezeu = *Op. cit.*, p. 548-550.

31. f. 121v-124v. Către Prea Sfînta Născătoarea de Dumnezeu. Rugăciunea 11 = *Op. cit.*, p. 551-552.

32. f. 125-126. Rugăciune de umilință a sfîntului *Efrem.*

Inc. Iarăș îndrăznesc cu gură necurată a Te ruga pre Tine.
Sf. După ce ne vom izbăvi din mîna celor mîndrii.

f. 126v. Albă.

Însemnări de la prima mînă:

f. 124v. *1818, Sept<emvrie> 20. S-au prescris în sfînta Mănăst<ire> Căldărușani. Acachie Ieromonah. Și s-au dăruit părintelui Chiprian, din bună voința mea. Amin.*

Însemnări posterioare:

Pe foaia albă lipită pe tartașul din față, însemnări din anul 1827, dar nu se pot citi din pricina mîncăturilor de cari.

f. 2, pe marginea de jos a foii: *De opște a s<fintei mon<astiri> Căld<ărușani>.*

f. 14. *latiri, mazăre; na scasis, na plantaxis: să crăpi, să plesnești.*

1821, Iul<ie> 14, joi dimineața, la unsprăzeace ciasuri și jum<ătate>, s-au cutremurat pămîntul.

Avgust 26, la șapte și zeace minute iar s-au cutremurat.

Noem<vrie> 5, sîmbătă seara, la zeace ciasuri și un sfert, iar s-au cutremurat foarte tare.

1822, Ian<uarie> 21, sîm<bătă> la 7 ciasuri și jum<ătate> s-au cutremurat pămîntul.

1823, Ian<uarie> 28, dum<inecă> seara, la un cias și jum<ătate>, s-au cutrem<urat> pămîntul.

April<ie> 25, miercuri, săpt<ămîna> cea lum<inată> seara, la zeace ciasuri iar s-au cutremurat.

f. 14v. *1823, Iul<ie> 29, duminecă la opt ciasuri și un sfert, s-au cutremurat pămîntul.*

II 142

65

Sfîntul Grigorie Sinaitul

Sec. XIX; hîrtie; 55 foi; 21×15,5; scriere cursivă, cu cerneală neagră; titlurile și inițialele cu cerneală roșie; 20 rînduri pe pagină; un singur condei; corecturi de la prima mînă; legătură veche în piele. A aparținut Mînăstirii Căldărușani. Numere vechi de bibliotecă: în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2295.

f. 1-1v. Albe.

I. f. 2. *A sfîntului Grigorie Sinaitul,* Innainte cuvîntare asupra cărții aceștiia.

1. f. 2-3. Pentru că nu este lupta noastră către sînge şi către trupu şi ce este războiul şi ce iaste ostaşul şi toată arma lui Dumnezeu.

Inc. Gazdă este a bunătăţilor despărţirea; iar privelişlea adunare este a îngerilor şi oamenilor.

Sf. Şi odihnesc şi au sfîrşitu lucrul lui Dumnezeu.

2. f. 3-3v. Pentru cele 3 părţi ale sufletului.

Inc. Sufletul să înparte spre (partea) cea cuvîntătoare.

Sf. Voire de înpărăţiia lui Dumnezeu, iubirea de punerea de fii.

3. f. 3v-4v. Pentru gînduri prin care totu păcatul să săvîrşaşte.

Inc. Deci optu sîntu gîndurile cele cuprinzătoare.

Sf. Cu sfinţii îngeri în vecii cei lăr de sfîrşitu strălucindu-se.

II. f. 5-51v. A celui întru sfinţi părintelui nostru *Grigorie Sinaitul,* Capete prin acrostihidă, foarte folositoare, ale cărora margenoslovia la greci sîntu greceşte scoase cuvintele acestea: Cuvinte falnice pentru porunci, dogme, înfricoşări şi făgăduinţe, încă şi pentru gînduri şi patimi şi bunătăţi, încă şi pentru linişte şi rugăciune[16] = MG, vol. 150, col. 1240-1300.

f. 51v. Sfîrşitul al acrostihidei.

III. Alte capete al acestuiaş *Grigorie Sinaitul.*

1. f. 52-52v. Cap. 1<-3>[16] = MG, vol. 150, col. 1300.

2. f. 52v-53. <Pentru schimbarea cea pătimicioasă. Cap. 4>[17] = MG, vol. 150, col. 1301.

3. f. 53-53v. <Pentru schimbarea cea bună. Cap. 5>[18] = MG, vol. 150, col. 1301.

Insemnări posterioare:

f. 2, pe marginea de jos a foii: *De obşte a sf<intei> Min<ăs-tiri>. Că<l>d<ăruşani>.*

Pe foaia albă lipită de tartaşul din spate: *Această carte au fost la mine Grigorie cel mai prost între monahi.*

66

SF. TEODOR AL EDESEI ŞI SF. EFREM SIRUL

Sec. XVIII; hîrtie; 46 foi; 24×17; scriere cursivă, cu cerneală neagră; titlurile şi iniţialele cu cerneală roşie; 20 rînduri pe pagină (foile 5-37) şi între 23 şi 26 rînduri pe pagină (foile 37v-42v); un singur condei; corecturi de la prima mînă; legătură

15. Ca şi în ms 35 şi în acest ms, lucrarea este împărţită pe problemele indicate în titlu, astfel: <Pentru porunci>, Cap. 1-25 (f. 5-11); Pentru dogme, Cap. 26-32 (f. 11-12v); Pentru munci, Cap. 33-40 (f. 12v-14v); Pentru făgăduinţe, Cap. 41-59 (f. 14v-17v); Pentru gînduri, Cap. 60-74 (f. 17v-20v) — Cap. 70 este intitulat: Pricina şi naşterea —; Pentru patimi, Cap. 75-82 (f. 20v-24); Pentru bunătăţi, Cap. 83-98 (f. 24-30); Pentru linişte, Cap. 99-110 (f. 30-34v); Pentru rugăciune, Cap. 111-130 (f. 34v-48); Pentru înşălare, Cap. 131-137 (f. 48-51v).

16. Copistul a uitat să mai scrie cu cerneală roşie, în locul lăsat alb, numărul capitolelor 2 şi 3, ca şi iniţialele capitolelor.

17. La fel, copistul a uitat să mai scrie cu roşu titlul capitolului şi iniţiala. Locul a rămas alb şi pentru titlu şi pentru iniţială.

18. Aceeaşi uitare ca şi mai sus şi acelaşi loc alb.

veche în piele. A aparţinut Mînăstirii Căldăruşani. Numere vechi de bibliotecă: pe color «Manus 82»; în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2283.

f. 1-5. Albe.

I. f. 5v-37. Cartea *sfîntului Teodor ce au fost episcop Edesului,* Capete a faptelor celor bune = Φιλοκαλία τῶν ἱερῶν νηπτικῶν, Veneţia, 1782, p. 265-281 [19].

II. f. 37v-42v. Dintru ale prea cuviosului părintelui nostru *Efrem Sirul,* Sfătuiri. Sfătuirea 21 = Λόγοι καὶ παραινέσεις τοῦ ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Ἐφραὶμ τοῦ Σύρου Veneţia, 1721, p. 134-139.

f. 43-46v. Albe.

Insemnări posterioare:

f. 6, pe marginea de jos a foii: *De obşte a sf<intei> Min<ăstiri> Că<l>d<ăruşani>.*

67

II 81

Miscelaneu

Sec. XVIII şi XIX [20]; hîrtie; 199 foi; 22×17; scris cursiv, cu cerneală neagră; colontitlurile [21], titlurile, numerele capitolelor şi iniţialele (cele scrise de Nicodim, frumos ornamentate) cu cerneală roşie; cîteva frontispicii şi podoabe finale (f. 91, 152v, 155, 197 şi 199v) din cerneală neagră şi roşie; 22 rînduri pe pagină (f. 1-96) şi 21 rînduri pe pagină (f. 97-199); două condeie, al doilea (f. 97-199) al lui *Nicodim;*

19. Manuscrisul nostru se deosebeşte întrucîtva de ediţia din «Filocalie» şi în ce priveşte titlul lucrării — *«Capete 100 foarte folositoare»,* în «Filocalie» — şi în ce priveşte împărţirea pe capitole. Comparînd cele două texte, avem următoarea sinopsă. In prima coloană vom înscrie numărul de ordine al capitolelor din manuscris, în coloana a doua, numărul de ordine al capitolelor din «Filocalie».

Cap. 1-46 = Cap. 1-46.
„ 47-48 = „ 47.
„ 49-59 = „ 48.
„ 51 = „ 49.
„ 52 = „ 50-51.
„ 53 = „ 52.
„ 54 = „ 53.
„ 55 = „ 54.
„ 56 = „ 55.
„ 57 = „ 56.
„ 58-59 = „ 57.
„ 60 = „ 58-59.
„ 61 = „ 60.
„ 62 = „ 61-62.
„ 63-65 = „ 63-65.
„ 66 = „ 66 şi primele trei rînduri din cap. 67.
„ 67 = restul capitolului 67.
„ 68 = Cap. 68 şi primele nouă rînduri din cap. 69.
„ 69 = restul capitolului 69.
„ 70-75 = Cap. 70-75.
„ 76 = „ 77
„ 77 = „ 76.
„ 78-80 = „ 78-80.
„ 81 = primele nouă rînduri din cap. 81.
„ 82 = restul capitolului 81.
„ 83 = Cap. 82-83.
„ 84-99 = „ 84-99.
„ 100-101 = „ 100.

20. Foile 1-96 sînt scrise în sec. XVIII; foile 97-199, în anul 1812, de Nicodim.
21. Numai foile 97-145 şi 155-199 au colontitluri.

corecturi de la prima mînă şi de mîini posterioare; legătură veche în piele[22], perforată aproape în întregime de cari. A aparţinut Mînăstirii Căldăruşani. Numere vechi de bibliotecă: pe cotor, 115; în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2305.

I. 1. f. 1-42. A smeritului *Nichita Stitat* monahul şi preotul prea sfinţitului lăcaşi al Studiţilor, Suta dintîiu a capetelor celor lucrătoare = MG, vol. 120, col. 852-900.

2. f. 42v-91. *A acestuiaşi*, A doa sută a fireştilor capete, pentru curăţiia minţii = MG, vol. 120, col. 900-952.

3. r. 91-145. *A acestuiaşi*, A treia sută a capetelor celor pentru dragoste şi pentru săvîrşirea vieţii = MG, vol. 120, col. 953-1009.

II. r. 145v-147. *A acestuiaşi*, Capete altele = *Orientalia Christiana*, 12 (1928), XXXIV-XXXV.

III. f. 147v-152v. *A acestuiaşi Nichita* monahul şi preotul Studitului, Pentru aceaia adecă: carele iaste raiul cel gînditoriu şi care sînt sadurile ceale într-însul şi rodurile ceale dumnezeeşti ale acestora. Prea înţeleaptă şi înnaltă alligoricească vedere.

Inc. Lemnul cunoştinţii Duhul Sfînt iaste, carele lăcuiaşte întru omul cel credincios.

Sf. Şi să se păgubească Dumnezeu de lăcuirea cea întru noi.

f. 153-154v. Albe.

IV. f. 155-190v. A prea cuviosului părintelui nostru *Ioann episcopul Carpatiilor*, Cătră călugarii cei din I<n>diia, carii îi scrisease lui. Mîngietoare capete 100. <Traducere de Ieromonah Irinarh> = MG, vol. 85, col. 1837-1856.

V. f. 190v-197. A acestuiaşi fericit *Ioann al Carpatiului*, Cuvînt postnicesc şi foarte mîngîitoriu cătră călugării cei din I<n>diia carii l-au îndemnat a (scrie). <Traducere de Ieromonah Irinarh> = MG, vol. 85, col. 1857-1860.

f. 197. S-au tîlmăcit din limba elinească de Ieromonah Irinarh.

VI. f. 197v-199v. *A sfîntului Ioann Gură de Aur*, Cuvînt fieştecăruia om folositoriu de suflet.

Inc. Omule, toate le-ai luat de la Dumnezeu, înţeleagerea şi priceaperea.

Sf. Că aşa nimic nu ne va folosi întru acel cias, ci mai nainte, fraţilor, să ne pocăim... Amin.

f. 199v. Sfîrşit şi lui Dumnezeu slavă.

Însemnări de la prima mînă:

f. 147v, în iniţiala L: *Octomvrie 8 zile, 1812.*

f. 152v, într-o floare finală: *Nicodim.*

f. 155, în iniţiala C: *1812, octomvrie 13 zile.*

f. 197v, în jurul unei flori finale: *dechemvrie 26, 1812.* Apoi urmează criptograma lui Nicodim, pe care am mai întîlnit-o în manuscrisele 29 şi 30: нвплдвд длноχ.

22. Pe cotor este imprimat cu caractere chirilice: *Nichita Stitat.*

II 85

68

Vieţi de sfinţi

Sec. XVIII; hîrtie; 255 foi[23]; 22×16,5; scriere cursivă, cu cerneală neagră; colonţitlurile[24], titlurile şi iniţialele cu cerneală roşie; un frontispiciu stîngaci, din peniţă, cu cerneală roşie şi neagră, pe f. 95; rînduri pe pagină: 20 (f. 3-74) şi 21 (f. 75-254); mai multe condeie; corecturi de la prima mînă şi de la mîini posterioare; legătură veche în piele. A aparţinut Mînăstirii Căldăruşani. Numere vechi de bibliotecă: pe cotor, «Manus 17»; în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2282.

f. 1. Însemnări.

f. 1v-2v. Albe.

1. f. 3-28v. In luna lui Ianuarie în 14 zile, povestire a lui Amonie monahul, Pentru omorîrea prea cuvioşilor părinţi celor din Sinaia şi din Rait, carea au fost în anul de la facerea lumii 5796 întru înpărăţiia lui Dioclitiian = Кни́га жи́тїй сты́хъ на трѝ мца́ вторы́мъ, ѣ́же ѣ́сть, Декéмврїй, Іанна́рїй, ѝ Февра́рїй, Moscova, 1762, f. 279v-284v.

2. f. 28v-41. Intru aciastaşi zi omorîrea a doaoă a prea cuvioşilor părinţilor celor în Sinaia şi în Rait, carea să făcu pă vreamea fericitului Nil Postnicului. Dintru cuvintele lui Nil = *Ibidem,* f. 284v-287.

f. 41v-42v. Albe.

3. f. 43-74. In luna lui Ianuarie în 26 de zile, viiaţa prea cuviosului părintelui nostru Xenofont şi a soţiei lui Mariei şi a amînduror fiilor săi, Ioan şi Arcadie = *Ibidem,* f. 385v-391v.

f. 74v. Albă.

4. f. 75-94v. Viaţa sfîntului mucenic Evstafie Plachida şi a muerii lui, Teopistiia, şi a feciorilor lui, Agape şi Teopist = MG, vol. 105, col. 376-418.

5. f. 95-154. Luna lui Dechemvrie în zioa dintîiu, viaţa sfîntului dreptului Filaret cel Milostiv = Кни́га жи́тїй сты́хъ на трѝ мца́ вторы́мъ, ѣ́же ѣ́сть, Декéмврїй, Іанна́рїй, ѝ Февра́рїй, Moscova, 1762, f. 1-8v.

6. f. 154v-253. Intru aciastaş zi Iul<ie> 9[25], viaţa celui întru sfinţi părintele nostru Teodor episcopul Edesului şi pre lîngă dînsul şi a altor plăcuţi ai lui Dumnezeu, carii să pomenesc = Кни́га жи́тїй сты́хъ на трѝ мца́ четвéртымъ ѣ́же ѣ́сть Ісаі́и, Ісаі́и, ѝ Ѳ҃ургста, Moscova, 1762, f. 260-273v.

f. 253v-255. Albe.

f. 255v. Însemnări.

---

23. Au fost legate la un loc patru corpuri cu aceeaşi tematică: Vieţi de sfinţi. Corpul I, f. 3-42; corpul II, f. 43-74; corpul III, f. 75-94; corpul IV, f. 95-254. Ultimul corp are paginaţie originală, de la 1-159, scrisă cu cerneală roşie. După ce au fost legate la un loc aceste patru corpuri, întreg manuscrisul a fost paginat pe coale, de cîte 4 foi coala. Numărul coalelor (67) a fost scris în josul foii.

24. Colontitluri numai pe foile 95-253.

25. *Iul<ie> 9,* scris de o mînă posterioară pe marginea foii.

Insemnări posterioare:

Insemnări pe foaia albă lipită de tartaşul din faţă:

Eu săntu cel fără de smerenie şi f<ă>ră de răbdare, că nu putu<i> să rabd nici un cuvînt. Înnapoi întorcu... 1822, aprilie 12.

1823.

Călugăru cel ce umblă mul<t> prin lume toată roada călugărească o pearde; iară omul cel ce are cuvintele Domnului şi le păzeaşte pre iale acela fericit iaste. Ego Basilius Şerban [26].

Insemnări pe f. 1:

Călugărul cel ce umblă mult prin lume toată roada călugărea<scă> şi-o pierde. Călugărul cel ce umblă mult în lume şi î<i> va plăcea vinu şi rachiu, mai bine i-ar fi fost lui de n-ar fi mai cucuscut şi să fie fost mai auzit de călugărie [27]*; iară omul cel ce are cuvintele Domnului şi le păzeaşte pre iale acela fericit este.*

Acest Teodosie monah de la.

La leat 1822 Ghenarie 29. Ghenadie.

Am scris eu Dumitru fratele, ucenicul părintelui Calenic. Eu voi mori şi degetele mele va putrezi şi cine va citi mă va pomene. Dumitru păcătosul i proci.

Insemnări pe f. 255v:

Aicea am scris pentru ca să stric hărtie, dar nu pentru altă ceva; că de va fi fost de trebuinţă, eu iată că o am mînjit-o şi acum nu poţi mai face nimic cu dînsă. Aşa este omul cel leneşi, că fiindu-i leane să lucreze la lucrul cel bun şi-l strică. Aşa sînt şi eu netreabnicul. Dar vei zice cine sînt eu? Eu sînt cela ce nu plătesc nici piine<a> care o mănănc şi straele ce le port î proci. Dechemv<rie> 21, 1816.

Fraţilor şi părinţelor vă rog pentru Domnul, cine va citi pă aceste rănduri să ziceţi şi să blagosloviţi: Dumnezeu să-l erte şi să-l miluiască. Dar vreţi să ştiţi cine săntu eu. Eu săntu acela lenevosul care nici păinea cea de toate zilele nu săntu vrednic să o iau i proci.

Insemnări pe foaia tartaşului din spate:

Aciastă care minunată iaste din cărţile părinţăşti ceale de suflet folositoare; să o cetească cineva cu luare aminte şi va afla mare folos. O, blagoslovite şi pline de Duhul Sfînt cuvintele ei sînt! Cu adevărat multă umilinţă aduc sufletului şi minunat iaste Dumnezeu întru sfinţii săi!

Mă rog nu mai scrieţi slove eritiveşti în cărţile părinteşti.

Bucuraţi-vă întru Domnul toţi voi măntuiţi că aţi scăpat de grijă şi aţi dobîndit totdeauna a vă bucura şi neîncetat a vă veseli.

Pr. D. FECIORU

26. *Ego Basilius Serban*, cu caractere latine.

27. Probabil că a vrut să spună: Mai bine i-ar fi fost lui de nu s-ar fi născut şi să nu mai fi fost auzit de călugărie.

NOTE BIBLIOGRAFICE

Ch. Picard, *Le prétendu «baptême d'initiation» éleusinien et le formulaire (σύνθημα) des mystères des Deux-déesses,* în «Revue de l'Histoire des religions», t. CLIV, nr. 2, oct.-dec. 1958, pp. 129-145.

Discuția asupra unui pretins «Botez de inițiere» eleusinic datează din 1905, cînd H. G. Pringsheim, cercetînd un ex-voto de la muzeul din Eleusis, cunoscut încă din 1898, a exagerat valoarea acestui document figurat, crezîndu-se îndreptățit să vorbească despre existența unui «Botez eleusinic». Această interpretare îndrăzneață a unui document fragmentar și rău datat n-a fost aproape deloc contrazisă pînă în 1954-1955, fiind admisă chiar de savanți ca L. Deubner, M. P. Nilsson și alții. Profesorul Ch. Picard, a cărui competență în materie de arheologie greacă este îndeobște recunoscută, dărîmă însă teoria greșită a existenței unui «Botez de inițiere eleusinic». El izbutește acest lucru cu ajutorul unei noi și pătrunzătoare analize a formulei «Crezului» σύνθημα eleusinic, formulă divulgată de Clement Alexandrinul după convertirea sa la creștinism. Acest simbol eleusinic, dat în vileag de marele scriitor bisericesc creștin, are o deosebită importanță, deoarece practicile misterelor de la Eleusis din Grecia au fost păstrate secrete cu mare strictețe. Dezvăluirea făcută de Clement Alexandrinul a adus deci importante servicii studiului istoriei religiilor grecești. O cercetare mai atentă a formulei de credință eleusinică nu numai că infirmă teoria pretinsului «Botez eleusinic», dar face ca, în general, să slăbească zelul celor care se grăbesc să descopere asemănări și chiar identități între elenism și creștinism. «Se pare — spune Ch. Picard — că a fost încă de multă vreme o oarecare tendință de a abuza de credința în frecvența purificărilor păgîne cu ajutorul apei. Și aceasta în scopul de a stabili punți mai mult sau mai puțin imaginare între misterele păgîne și misterul credinței creștine» (p. 144). «Noi — spune în continuare Ch. Picard — nu știm decît puține lucruri despre diferitele purificări eleusinice. Cei care s-au grăbit să afirme, urmînd pe H. G. Pringsheim, că relieful necomplet de la muzeul de la Eleusis le arăta un Botez și mai ales cei care au repetat, ca urmare a primei greșeli, că acest Botez *corespundea perfect unui Botez creștin,* nu măsuraseră îndeajuns riscul afirmației lor doctrinale și nesiguranța cercetărilor lor».

De asemenea Ch. Picard condamnă pe cei care țin să constituie «în chip arbitrar», aparte, un ideal de artă *eleusinică* și, cum se zice, «un fel de artă bisericească alături de arta liberă». El observă că «toată arta grecească era sacră» (p. 145) și conchide că nu trebuie să se treacă dincolo de fapte nici în ce privește studiul religiei, nici în ce privește studiul artei. *(Em. V.).*

Hammerschmidt Ernst, *Äthiopische liturgische Texte der Bodleian Library in Oxford,* Berlin-Verlag, 1960, 72 pp.+3 pl. *(Deutsche Akademie der Wissenschaften zu Berlin. Institut für Orientforschung Veröffentlichung,* nr. 38).

Din fondurile de manuscrise etiopiene ale Bibliotecii Bodleiene, recent analizate de E. Ullendorf *(Catalogue of Ethiopian manuscripts in the Bodleian Library,* vol. II, Oxford, 1951, Himmerschmidt a ales 4 texte pentru a da o ediție critică, versiunea germană și un comentar, ce reprezintă ideile religioase și probleme de lingvistică. Primele trei texte, împrumutate din Ms. Aet. f. 16 și 13, sînt rugăciuni. Două ce se găsesc în primul volum, sînt adresate Mîntuitorului, iar alta invocă pe Maica Domnului. Aceste texte, după cît se pare, destinate nevoilor individuale de rugăciune, sînt inedite, în afară de cea de a doua rugăciune din Ms. Aet. f. 16, care deja a fost publicată de S. Grébant («Aethiopica», 3 (1935), 13-19), după un text puțin diferit, din ms. etiopian, nr. 68, din *Biblioteca Națională din Paris.* Importanța acestor texte constă îndeosebi

CATALOGUL MANUSCRISELOR DIN BIBLIOTECA PATRIARHIEI ROMÎNE [1]

II 77

69

PROLOG PE LUNILE IUNIE, IULIE ŞI AUGUST

Sec. XIX (1801); hîrtie; 250 foi; 23×16,5; scriere cursivă, de caligraf, cu cerneală neagră; colontitlurile, titlurile, iniţialele şi locurile scripturistice de pe marginea foilor cu cerneală roşie; iniţiale ornate; frontispicii şi podoabe finale în două culori, roşu şi negru; 20 rînduri pe pagină; un singur condei, din şcoala de caligrafi din care a făcut parte Acachie Ieromonahul; corecturi de la prima mînă; legătură veche în piele. A aparţinut Mînăstirii Căldăruşani. Numere vechi de bibliotecă: pe cotor, 122; în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2314.

f. 1-1v. Albă.

I. 1. f. 2. *Luna lui Iunie are zile 30; zioa are ciasuri 15 şi noaptea 9. Întru Slava Sfintei şi ceii deofiinţă şi de viiaţă făcătoarei şi Nedespărţitei Treimi, s-au tipărit acest Prolog adecă Adunare în scurt din Vieţile Sfinţ[ilor] în zilele prea Înnălţatului nostru Domn Grigorie Alexandru Ghica vv cu Blagosloveniia Înnalt prea osfinţitului Arhiepiscopului şi Mitropolitului Moldavei şi Sucevei i Cavaler Chiriu Chir Sofronie. Prin osîrdiia prea Cuviosului Arhimandrit şi Stareţ al sf[i]n[telor] M[ăn]s[tirî] Neamţul i Secul Chir Natanail. Cu cheltuiala sf[i]n[tei] M[ăn]s[tiri] Neamţul, acum întîiaşi dată din nou tipărîtă întru însăşi a sa Tipografie. Anul 1855* [Prologul pe lunile iunie, iulie şi august], f. 1.

2. f. 2. In zioa dintîiu pătimirea sfîntului mucenic Iustin filosoful = *Ibidem*, f. 1.

3. f. 2-3v. Intru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Ioann Gură de Aur*, Cum să cade a cinsti pre preot = *Ibidem*, f. 1v-2.

4. f. 3v. Iuna lui Iunie în 2 zile, pomenirea celui întru sfinţi părintelui nostru Nichifor Mărturisitoriul, patriarhul Ţarigradului = *Ibidem*, f. 3v.

5. f. 3v-4v. Intru aceaiaşi zi, Învăţătură a sfîntului *Ioann Gură de Aur* = *Ibidem*, f. 6-6v.

1. Continuare din numărul 3-4, anul XIV (1962).

6. f. 4v. Luna lui Iunie în 3 zile, pomenirea sfinților mucenici Luchilian și Pavel și a pruncilor celor împreună cu dînșii, Clavdie, Ipatie și Dionisie = *Ibidem*, f. 6v.

7. f. 4v-5v. Intru aceaiași zi, Învățătură a sfîntului *Efrem*, cum că nu i să cade călugărului a umbla din loc în loc = *Ibidem*, f. 7-7v.

8. f. 5v-6v. Intru aceaiași zi, Cuvînt al sfîntului *Vasilie*, Pentru multa aveare = *Ibidem*, f. 7v.

9. f. 6v-7v. Intru aceaiași zi, Cuvînt de învățătură către mueri, ca să fie tăcute = *Ibidem*, f. 7v-8.

10. f. 7v-10v. Intru aceaiași zi, Cuvînt din *Pateric*, Pentru un postnic carele au greșit și s-au pocăit = *Ibidem*, f. 8-9.

11. f. 10v. Luna lui Iunie în 4 zile, pomenirea celui dintru sfinți părintelui nostru Mitrofan patriarhul Țarigradului = *Ibidem*, f. 9.

12. f. 10v-11v. Intru aceaiași zi, Cuvînt al sfîntului *Ioann Gură de Aur*... = *Ibidem*, f. 10-10v.

13. f. 11v-12v. Intru aceaiași zi, Cuvînt al sfîntului părintelui nostru Moisi, Pentru jurămînturi și blestemuri = *Ibidem*, f. 10v-11.

14. f. 12v. Luna lui Iunie în 5 zile, pomenirea sfîntului sfințit mucenic Dorotei episcopul Tirului = *Ibidem*, f. 11.

15. f. 12v-14v. Intru aceaiași zi, Cuvînt de la *Înțelepciune*, Pentru învățătura fiilor = *Ibidem*, f. 11v-12.

16. f. 14v-17v. Intru aceaiași zi, Cuvînt al sfîntului *Vasilie*, Pentru moarte = *Ibidem*, f. 12-12v.

17. f. 17v. Luna lui Iunie în 6 zile, Cuviosul părintele nostru Ilarion noul egumen al Dalmaților = *Ibidem*, f. 15.

18. f. 17v-20. Intru aceaiași zi, Cuvînt pentru slujbă, la carea să stăm în besearică cu frica lui Dumnezeu = *Ibidem*, f. 16v-17.

19. f. 20-20v. Intru aceaiași zi, Cuvînt al sfîntului *Vasilie*, pentru ca să nu asuprească robii... = *Ibidem*, f. 17-17v.

20. f. 20v. Luna lui Iunie în 7 zile, pătimirea sfîntului sfințitu mucenic Teodot din Agkira = *Ibidem*, f. 17v.

21. f. 20v-23. Intru aceaiași zi, Cuvînt pentru un părinte Daniil = *Ibidem*, f. 19-20.

22. f. 23-23v. Intru aceaiași zi, Învățătură a lui *Grigorie Monahul*, Pentru milostenie = *Ibidem*, f. 20.

23. f. 24. Luna lui Iunie în 8 zile, pomenirea sfîntului mucenic Teodor Stratilat = *Ibidem*, f. 20.

24. f. 24-24v. Intru aceaiași zi, Cuvînt din *Pildele lui Solomon*, Pentru învățătura fiilor = *Ibidem*, f. 22-22v.

25. f. 25. Luna lui Iunie în 9 zile, pomenirea celui dintru sfinți părintelui nostru Chirill arhiepiscopul Alexandriei = *Ibidem*, f. 22v.

26. f. 25-26 v. Intru aceaiași zi, Cuvînt din *Pateric* = *Ibidem*, f. 24-24v.

27. f. 26v. Luna lui Iunie în 10 zile, pomenirea sfîntului sfințit mucenic Timotei episcopul Prusiei = *Ibidem*, f. 24v.

28. f. 26v-27v. Intru aceaiași zi, Cuvînt de la *Iisus Sirah* = *Ibidem*, f. 25v.

29. f. 27v-30. Intru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Ioann Gură de Aur,* Pentru ca să nu ne jurăm, căci că înfricoşat lucru iaste = *Ibidem,* f. 25v-26v.

30. f. 30. Luna lui Iunie în 11 zile, pomenirea sfinţilor apostoli Vartolomei şi Varnava = *Ibidem,* f. 26v.

31. f. 30-33. Intru aceaiaşi zi, Cuvînt din Evanghelia cea de la Luca, pentru bogatul cel fără de nume şi pentru săracul Lazăr = *Ibidem,* f. 28-29.

32. f. 33-34. Intru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Ioann Gură de Aur,* Pentru aleagerea episcopilor şi cum că de multă nelesnire plină iaste episcopiia = *Ibidem,* f. 29-29v.

33. f. 34. Luna lui Iunie în 12 zile, pomenirea cuviosului părintelui nostru Onufrie cel Mare = *Ibidem,* f. 29v.

34. f. 34-35v. Intru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Vasilie,* Pentru viaţa... lumii aceştiia = *Ibidem,* f. 30v-31.

35. f. 35v. Luna lui Iunie în 13 zile, pomenirea sfintei muceniţă Achilina = *Ibidem,* f. 31v.

36. f. 35v. Intru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului proroc *Ieremia,* Pentru curvari = *Ibidem,* f. 32v.

37. f. 36-36v. Intru aceaiaşi zi, Cuvînt din *Pateric* = *Patericul* ce *cuprinde în sine cuvinte folositoare ale sfinţilor bătrîni,* Rîmnicul Vîlcii, 1930, p. 301-302.

38. f. 36v-38. [Cuvînt din Limonarul lui Moshu] = MG, vol. 87, pars tertia, col. 2889-2892.

39. f. 38v. Luna lui Iunie în 14 zile, pomenirea sfîntului proroc Elissei = *[Prologul pe lunile iunie, iulie şi august],* M-rea Neamţu, 1855, f. 33v.

40. f. 38v. Intru aceaiaşi zi, Cuvînt din *Limonariu* = *Ibidem,* f. 34.

41. f. 38v-41v. Intru aceaiaşi zi, Cuvînt pentru un neguţătoriu = *Ibidem,* f. 34-35.

42. f. 41v. Luna lui Iunie în 15 zile, Pomenirea sfîntului proroc Ammos = *Ibidem,* f. 37.

43. f. 41v-42v. Intru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Teodorit,* Pentru cea dreaptă socoteală şi înţeleagere a tot lucrul = *Ibidem,* f. 39-39v.

44. f. 42v-44v. Intru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Ioann Gură de Aur,* De învăţătură pentru beţiia = *Ibidem,* f. 35-36.

45. f. 44v. Luna lui Iunie în 16 zile, cel dintru sfinţi părintele nostru Tihon făcătoriul de minuni episcopul Amatundei = *Ibidem,* f. 39v.

46. f. 44v-46. Intru aceaiaşi zi, Cuvînt din *Pateric* = *Ibidem,* f. 40v-41.

47. f. 46-47v. Intru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Ioann Gură de Aur,* Pentru cei ce zic cum că nu iaste muncă celor ce greşesc = *Ibidem,* f. 41-41v.

48. f. 47v.Luna lui Iunie în 17 zile, sfinţii mucenici Manuil, Savel şi Ismail = *Ibidem,* f. 41v.

49. f. 47v-48v. Intru aceaiaşi zi, Cuvînt pentru... putearea preoţască = *Ibidem,* f. 42-42v.

50. f. 48v-49v. Intru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Efrem*, Pentru călugării cei ce nu să supun igumenului şi fraţilor = *Ibidem*, f. 42v-43.

51. f. 49v-50v. Intru aceaiaşi zi, Cuvînt pentru cetirea cărţilor... = *Ibidem*, f. 43-43v.

52. f. 50v. Luna lui Iunie în 18 zile, Pomenirea sfîntului mucenic Leontie şi cu dînsul Ipatie şi Teodul = *Ibidem*, f. 41.

53. f. 51-52. Intru aceaiaşi zi, Cuvînt pentru oareşcarele preot duhovnicesc, carele au văzut pre draci lîngă chiliia unui călugăr leaneş şi silindu-l pre el ca să se roage noaptea au gonit pre draci = *Ibidem*, f. 44v-45.

54. f. 52-53. Intru aceaiaşi zi, Învăţătură pentru dragoste = *Ibidem*, f. 45-45v.

55. f. 53. Luna lui Iunie în 19 zile, pomenirea sfîntului apostol Iuda fratele Domnului după trup = *Ibidem*, f. 45v.

56. f. 53-53v. Intru aceaiaşi zi, Cuvînt pentru cinstea preoţească = *Ibidem*, f. 48v.

57. f. 53v-55. Intru aceaiaşi zi, Cuvînt din Pateric = *Ibidem*, f. 48v-49.

58. f. 55. Luna lui Iunie în 20 de zile, pomenirea sfîntului sfinţitului mucenic Metodie episcopul Patarălor, carele au ars eresul lui Orighen = *Ibidem*, f. 49.

59. f. 55-55v. Intru aceaiaşi zi, Cuvînt din *Pateric*, Ca să nu ne izbîndim singuri despre cei ce ne asupresc pre noi = *Ibidem*, f. 49v-50.

60. f. 55v-57. Intru aceaiaşi zi, Cuvînt din *Pateric* = *Ibidem*, f. 50.

61. f. 57-58v. Intru aceaiaşi zi, Învăţătură cătră fieştecarele creştin = *Ibidem*, f. 50-51.

62. f. 58v. Luna lui Iunie în 21 de zile, pomenirea sfîntului mucenic Iulian Tarseneanul = *Ibidem*, f. 51.

63. f. 58v-60. Intru aceaiaşi zi, Cuvînt pentru un stareţ duhovnicesc, carele multe istorii de mîntuire ne-au scris noaoă = *Ibidem*, f. 51v-52.

64. f. 60-61. Intru aceaiaşi zi, Cuvînt pentru sfîntul Savva, cum au tămăduit pre un leu în cale = *Ibidem*, f. 52-52v.

65. f. 61. Luna lui Iunie în 22 de zile, pomenirea sfîntului sfinţit mucenic Evsevie episcopul Samosatelor = *Ibidem*, f. 52v.

66. f. 61-62v. Intru aceaiaşi zi, Cuvînt din *Pateric* = *Ibidem*, f. 53-53v.

67. f. 62v-63v. Intru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Varsanufie*, Cum că să cade a răbda şi a suferi pre fieştecarele frate ce umblă fără de rînduială = *Ibidem*, f. 53v-54.

68. f. 63v. Luna lui Iunie în 23 de zile, pomenirea sfintei muceniţă Agripina = *Ibidem*, f. 54v.

69. f. 63v-65v. Intru aceaiaşi zi, Cuvînt din voroavele sfîntului *Grigorie şi ale lui Petru* = *Ibidem*, f. 57-58.

70. f. 65v-67. Intru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Efrem*, Pentru învăţători, Cum că li să cade a face aşa precum şi învaţă = *Ibidem*, f. 54-54v.

71. f. 67. Luna lui Iunie în 24 de zile, Naşterea cinstitului, slăvitului proroc Innainte Mergătoriului şi Botezătoriului Domnului Ioann = *Ibidem*, f. 58.

72. f. 67-69. Invățătură întru aceaiași zi = *Ibidem*, f. 59v-60v.

73. f. 69. Luna lui Iunie în 25 de zile, pomenirea sfintei cuvioasei muceniță Fevronia = *Ibidem*, f. 60v.

74. f. 69-69v. Intru aceaiași zi, Cuvînt pentru a lumii fii = *Ibidem*, f. 61v.

75. f. 70-70v. Intru aceaiași zi, Cuvînt al sfîntului *Ioann Gură de Aur*, Pentru pocăință = *Ibidem*, f. 61v-62.

76. f. 71. Luna lui Iunie în 26 de zile, pomenirea cuviosului părintelui nostru David cel din Tesalonic = *Ibidem*, f. 62.

77. f. 71-73v. Intru aceaiași zi, Cuvînt din *Pateric* = *Ibidem*, f. 62v-63.

78. f. 73v-75. Intru aceaiași zi, Cuvînt al sfîntului *Vasilie*, Pentru ca nimenea să nu să deznădăjduiască de mîntuire, căzînd întru multe păcate, ci să se pocăiască de dînsele = *Ibidem*, f. 63-63v.

79. f. 75. Luna lui Iunie în 27 de zile, pomenirea cuviosului părintelui nostru Sampson priimitoriul de streini = *Ibidem*, f. 63v.

80. f. 75-76v. Intru aceaiași zi, Cuvînt din învățăturile sfîntului Grigorie = *Ibidem*, f. 64-64v.

81. f. 77-77v. Intru aceaiași zi, Cum că bun lucru iaste ca să cercetăm pre cei boinavi = *Ibidem*, f. 64v-65.

82. f. 77v. Luna lui Iunie în 28 de zile, întoarcerea moaștelor sfinților fără le arginți și de minuni făcătorilor, Chir și Ioann = *Ibidem*, f. 65v.

83. f. 77v-78v. Intru aceaiași zi, Cuvînt pentru iubirea de streini = *Ibidem*, f. 66v.

84. f. 78v. Luna lui Iunie în 29 de zile, sfinții slăviții întru tot lăudații și căpeteniile apostolilor, Petru și Pavel = *Ibidem*, f. 67v.

85. f. 79-81. Intru aceaiași zi, Cuvînt pentru pricirea lui Petru cu Simon vrăjitoriul = *Ibidem*, rezumat din foile 68-70v.

86. f. 81-82v. Intru aceaiași zi, Invățătură la pomenirea siinților și mai marilor apostoli Petru și Pavel = *Ibidem*, f. 73-73v.

87. f. 82v. Luna lui Iunie în 30 de zile, soborul sfinților slăviți și întru tot lăudaților apostoli celor doisprăzeace = *Ibidem*, f. 74.

88. f. 82v-83v. Intru aceaiași zi, Cuvînt către bogații cei ce nu fac milostenie = *Ibidem*, f. 80-80v.

89. f. 83v-86. Intru aceaiași zi, Cuvînt pentru un creștin ce luasă aur de la un iudeu și să certa cu el jurîndu-să lui că n-au luat.

Inc. Un iudeu în Alexandria neguțătoriu fiind.
Sf. Dobîndindu-și ertarea prin sfîntul mucenic Mina, Amin.

f. 86. Sfîrșitul lunii lui Iunie.

II. 1. f. 86v. *Luna lui iulie are zile 31 ; zioa are ciasuri 14, iară noaptea 10* = *Ibidem*, f. 79.

2. f. 86v. In zioa dintîiu pomenirea sfinților fără de arginți și de minuni făcătorilor Cozma și Damian, carii în Roma au pătimit = *Ibidem*, f. 79.

3. f. 86v-88. Intru aceaiași zi, Cuvînt pentru folosul sufletului = *Ibidem*, f. 79v-80.

4. f. 88-89. Intru aceaiași zi, Învățătură a sfîntului *Nil* = *Ibidem*, f. 80.

5. f. 89. Luna lui Iulie în 2 zile, punerea cinstitului veșmînt în besearica Prea Sfintei Stăpînei noastre de Dumnezeu Născătoarei cea din Vlaherna = *Ibidem*, f. 80v.

6. f. 89-89v. Intru aceaiași zi, Învățătură, Ca nimenea să nu să nădăjduiască spre sineși... ci spre Dumnezeu = *Ibidem*, f. 83.

7. f. 89v-90v. Intru aceaiași zi, Cuvînt pentru milostenie și pentru smerenie = *Ibidem*, f. 83.

8 f. 90v. Luna lui Iulie în 3 zile, sfîntul mucenic Iachint Cuviculariе = *Ibidem*, f. 83v.

9. f. 90v-92. Intru aceaiași zi, Cuvînt al lui *Isaia Monahul*, Pentru nerăutate adecă a nu pomeni răul = *Ibidem*, f. 83v-84.

10. f. 92. Luna lui Iulie în 4 zile, cel dintru sfinți părintele nostru Andreiu, arhiepiscopul Critului Ierusalimleanul = *Ibidem*, f. 85.

11. f. 92-92v. Intru aceaiași zi, Cuvînt al sfîntului *Ioann Gură de Aur*, Că nu să cade rău pentru rău a răsplăti, nici a ținea vrajbă = *Ibidem*, f. 85v.

12. f. 92v-93v. Intru aceaiași zi, Cuvînt al sfîntului *Ioann Gură de Aur*, Pentru episcopii cei ce nu să grijesc de oameni, nici învață pre ei spre mîntuire = *Ibidem*, f. 85v-86.

13. f. 93v. Luna lui Iulie în 5 zile, pomenirea cuviosului și de Dumnezeu purtătoriului părintelui nostru Atanasie al Atonului = *Ibidem*, f. 86v.

14. f. 93v-96v. Intru aceaiași zi, Cuvînt al sfîntului *Ioann Gură de Aur*... ca cineva auzind aceastea să nu calce poruncile lui Dumnezeu = *Ibidem*, f. 87v-88v.

15. f. 96v-97v. Intru aceaiași zi, Cuvînt al lui *Iisus Sirah* = *Ibidem*, f. 88v.

16. f. 97v. Luna lui Iulie în 6 zile, pomenirea cuviosului părintelui nostru Sisoe cel Mare = *Ibidem*, f. 89.

17. f. 97v-99. Intru aceaiași zi, Cuvînt din *Pateric*, Pentru Pavel prostul și pentru Ammonie și Orsisie = *Ibidem*, f. 90v-91.

18. f. 99v. Luna lui Iulie în 7 zile, pomenirea cuviosului părintelui nostru și făcătoriul de minuni Toma cel din Muntele Malea = *Ibidem*, f. 91.

19. f. 99v-100v. Intru aceaiași zi, Învățătură, Cum că bine iaste a alerga la besearică și ceale folositoare a ceare de la Dumnezeu = *Ibidem*, f. 92v.

20. f. 100v. Luna lui Iulie în 8 zile, pomenirea sfîntului marelui mucenic Procopie = *Ibidem*, f. 93.

21. f. 100v-101. Intru aceaiași zi, Cuvînt pentru grija lumii acestiia = *Ibidem*, f. 93v.

22. f. 101-102. Intru aceaiași zi, Cuvînt al sfîntului *Ioann Gură de Aur*, Cum că să cade celuia ce învață să facă așa precum și învață = *Ibidem*, f. 93v-94.

23. f. 102. Luna lui Iulie în 9 zile, pomenirea sfîntului sfințit mucenic Pangratie episcopul Tavromeniei cel din Sichelia = *Ibidem*, f. 94v.

24. f. 102-103. Intru aceaiași zi, Cuvînt din *Pateric* = *Patericul ce cuprinde în sine cuvinte folositoare ale sfinților bătrîni*, Rîmnicul Vîlcii, 1930, p. 103-104, 120.

25. f. 103v-104v. Intru aceaiași zi, Cuvînt pentru doi megiiași, carii zicea: Că bine este a umbla la besearică și a să ruga.

Inc. Era doi clirici, fiind cismari.

Sf. Căci că vreadnic era și de Dumnezeu cinstitoriu.

26. f. 104v. Luna lui Iulie în 10 zile, sfinții mucenici patruzeci și cinci, carii au pătimit în Nicopolia Armeniei = *[Prologul pe lunile iunie, iulie și august]*, Mănăstirea Neamțu, 1855, f. 98v.

27. f. 104v-106v. Intru aceaiași zi, Cuvînt din învățăturile sfîntului *Grigorie* = *Ibidem*, f. 100-101.

28. f. 106v-107v. Intru aceaiași zi, Cuvînt pentru cei măreți și îngîmfați de trufie = *Ibidem*, f. 101.

29. f. 107v. Luna lui Iulie în 11 zile, pomenirea sfintei întru tot lăudatei marei muceniță Eufimia = *Ibidem*, f. 101v.

30. f. 107v-110v. Intru aceaiași zi, Cuvînt din *Pateric*, Pentru un stareț înbunătățit.

Inc. In cetatea Alexandriei iaste o besearică spre porțile despre răsăritul soarelui.

Sf. Și bunul Dumnezeu îți va ajuta ție.

31. f. 110v. Luna lui Iulie în 12 zile, pomenirea sfinților mucenici Proclu și Ilarie = *Ibidem*, f. 103v.

32. f. 110v-111v. Intru aceaiași zi, Cuvînt pentru călugării cei dintîiu și cei de acum și cei de pre urmă = *Ibidem*, f. 106v-107.

33. f. 111v. Luna lui Iulie în 13 zile, soborul sfîntului arhanghel Gavriil = *Ibidem*, f. 107.

34. f. 111v-112v. Intru aceaiași zi, Invățătură a sfîntului *Vasilie*, Pentru toată fapta bună = *Ibidem*, f. 108v-109.

35. f. 113-114v. Intru aceaiași zi, Cuvînt al sfîntului Teodor Studitul, Pentru mînie = *Ibidem*, f. 109-109v.

36. f. 114v. Luna lui Iulie în 14 zile, pomenirea sfîntului apostol Achila, unul din cei șaptezeci = *Ibidem*, f. 109v.

37. f. 114v-115v. Intru aceaiași zi, Cuvînt pentru pocăință, Cum că Dumnezeu nu numai pre cei ce-ș mărturisesc păcatele îi priimește, ce și pre cei ce să întorc de la păcate spre pocăință = *Ibidem*, f. 111-111v.

38. f. 115v-117. Intru aceaiași zi, Din capetele sfîntului *Nil*, Invățătură pentru ceale opt gînduri = *Ibidem*, f. 111v-112.

39. f. 117. Luna lui Iulie în 15 zile, pomenirea sfinților mucenici Chiric și Iulitta maica lui = *Ibidem*, f. 112.

40. f. 117. Intru aceaiași zi, Cuvînt din *Pateric*, Pentru meșteșugul Scripturii și pentru răutate = *Ibidem*, f. 113v.

41. f. 117-118v. Intru aceaiași zi, Cuvînt pentru rugăciune, Cum să cade a sta în besearică cu frică = *Ibidem*, f. 114.

42. f. 118v. Luna lui Iulie în 16 zile, pomenirea sfîntului sfințit mucenic Atinoghen cu 10 ucenici ai lui = *Ibidem*, f. 114v.

43. f. 118v-120. Intru aceaiași zi, Cuvînt ai oareșcăruia stareț, Pentru ascultare, Cum să cade fieștecăruia = *Ibidem*, f. 114v-115.

44. f. 120v-121. Intru aceaiași zi, Cuvînt al sfîntului *Efrem*, Pentru îndelunga răbdare = *Ibidem*, f. 115-115v.

45. f. 121. Luna lui Iulie în 17 zile, pătimirea sfintei marii mucenițâ Marina = *Ibidem*, f. 116.

46. f. 121-122v. Intru aceaiași zi, Cuvînt al sfîntului Teodor *Studitul* = *Ibidem*, f. 116v-117.

47. f. 122v-124. Intru aceaiași zi, Cuvînt pentru cei ce greșesc și nu vor să se pocăiască = *Ibidem*, f. 117v-118.

48. f. 124. Luna lui Iulie în 18 zile, pătimirea sfîntului mucenic Emelian = *Ibidem*, f. 118.

49. f. 124-124v. Intru aceaiași zi, Invățătură de pocăință, ca să nu lăsăm rugăciunile = *Ibidem*, f. 120.

50. f. 124v-125v. Intru aceaiași zi, Cuvînt pentru oamenii cei răi la limbă = *Ibidem*, f. 120-120v.

51. f. 125v. Luna lui Iulie în 19 zile, pomenirea cuvioasei maicii noastre Macrina sora marelui Vasilie = *Ibidem*, f. 120v.

52. f. 125v-127. Intru aceaiași zi, Cuvînt al monahului *Petru* = *Ibidem*, f. 120v-121.

53. f. 127v-129. Intru aceaiași zi, Cuvînt al sfîntului *Ioann Gură de Aur*, Pentru milostenie, Cum că și după moarte iaste bună milosteniia = *Ibidem*, f. 121v-122.

54. f. 129. Luna lui Iulie în 20 de zile, cea înfocată suire la ceriu a sfîntului slăvitului proroc Ilie Tesviteanul = *Ibidem*, f. 123.

55. f. 129-130v. Intru aceaiași zi, Cuvînt al sfîntului *Ioann Gură de Aur*, Pentru muerile ceale reale = *Ibidem*, f. 125-125v.

56. f. 130v-131v. Intru aceaiași zi, Cuvînt pentru pocăință = *Ibidem*, f. 127-127v.

57. f. 131v. Luna lui Iulie în 21 de zile, pomenirea cuviosilor părinților noștri Ioann Pustnicul și Simion cel nebun pentru Hristos = *Ibidem*, f. 125v.

58. f. 131v-132v. Intru aceaiași zi, Cuvînt al sfîntului *Atanasie*, Cum că mulți drepți cu rea moarte mor, iară păcătoșii cu bună.

Inc. Era un călugăr sihastru, cu seamne și cu minuni strălucind.
Sf. Și purtările lui de grijă întru toate lucrurile lui.

59. f. 133-134v. Intru aceaiași zi, Cuvînt din *Pateric*.

Inc. Pre oarecarele din stareți l-au dus îngerul lui Dumnezeu la un loc.
Sf. Apoi acolo m-aș fi aflat unde iaste bubosul... Amin.

60. f. 134v. Luna lui Iulie în 22 de zile, pomenirea sfintei mironosițe întocma cu apostolii Mariia Magdalina = *Ibidem*, f. 127v.

61. f. 134v-135. Intru aceaiași zi, Minunea sfîntului Foca = *Ibidem*, f. 128.

62. f. 135-136. Intru aceaiași zi, Cuvînt din *Pateric*, Pentru un călugăr ce au căzut în curvie = *Ibidem*, f. 132-132v.

63. f. 136. Luna lui Iulie în 23 de zile, pătimirea sfinților mucenici Trofim, Teofil și cei împreună cu ei treisprăzeace = *Ibidem*, f. 131.

64. f. 136-137. Intru aceaiași zi, Cuvînt din *Pateric=Ibidem*, f. 131v.

65. f. 137v-138. Intru aceaiași zi, Cuvînt pentru muerile ceale bune și tăcute și blînde = *Ibidem*, f. 131v-132.

66. f. 138. Luna lui Iulie în 24 de zile, pomenirea sfintei muceniță Hristina = *Ibidem*, f. 133.

67. f. 138-139v. Intru aceaiași zi, Cuvînt pentru milostenie, Cum că prin ia de toate ispitele scăpăm și înpărățiia ceriului o dobîndim = *Ibidem*, f. 133-134.

68. f. 140-140v. Intru aceaiași zi, Invățătură de la sfintul apostol *Pavel*, Pentru dragoste și smerenie = *Ibidem*, f. 134.

69. f. 140v. Luna lui Iulie în 25 de zile, Adormirea sfintei Annii, maica Prea Sfintei Născătoarei de Dumnezeu = *Ibidem*, f. 134v.

70. f. 140v-141v. Intru aceaiași zi, Cuvînt pentru un diacon ce au căzut în curvie și iarăși au venit întru a sa rînduială prin pocăință = *Ibidem*, f. 134v-135.

71. f. 141v-142. Intru aceaiași zi, Cuvînt al sfîntului *Efrem*, Pentru cei ce nu să tem de Dumnezeu = *Ibidem*, f. 135-135v.

72. f. 142. Luna lui Iulie în 26 de zile, sfîntul sfințit mucenic Ermolae și cei înpreună cu dînsul = *Ibidem*, f. 136.

73. f. 142-145. Intru aceaiași zi, Cuvînt al sfîntului *Ioann Damaschin*, Pentru cei adormiți = *Ibidem*, f. 138v-139v.

74. f. 145-146. Intru aceaiași zi, Invățătură de la *Pilde*, Pentru pedepsirea fiilor = *Ibidem*, f. 139v.

75. f. 146. Luna lui Iulie în 27 de zile, sfîntul marele mucenic și tămăduitoriul cel fără de argint Pantelеimon = *Ibidem*, f. 140.

76. f. 146-147v. Intru aceaiași zi, Cuvînt al sfîntului *Vasilie*, Pentru beție = *Ibidem*, f. 140v.

77. f. 147v-149. Intru aceaiași zi, Cuvînt al sfîntului *Nil* = *Ibidem*, f. 140v-141v.

78. f. 149. Luna lui Iulie în 28 de zile, pomenirea sfinților apostoli și diaconi Prohor, Nicanor, Timon și Parmena = *Ibidem*, f. 141v.

79. f. 149-151. Intru aceaiași zi, Cuvînt din *Pateric*, Pentru ascultare = *Ibidem*, f. 142v-143.

80. f. 151-152v. Intru aceaiași zi, Invățătură a sfîntului părintelui nostru Teodor Studitul, Pentru ascultarea cea cu credință la toate slujbele = *Ibidem*, f. 143-144.

81. f. 152v. Luna Iulie în 29 de zile, pomenirea sfîntului mucenic Callinic = *Ibidem*, f. 144.

82. f. 152v-153v. Intru aceaiași zi, Cuvînt, Cum că să cade a să supune la stăpînitori și cinste a le da lor și a-i asculta = *Ibidem*, f. 144v.

83. f. 153v-155v. Intru aceaiași zi, Cuvînt al lui *Petru Monahul*, Pentru trezvirea minții, adecă pentru rugăciune din învățăturile lui Zlatoust = *Ibidem*, f. 144v-145v.

84. f. 156-157. Intru aceaiași zi Cuvînt din *Pateric*, Pentru cela ce au biruit pre vrăjmașul și cunună de la Dumnezeu au luat = *Ibidem*, f. 145v-146.

85. f. 157. Luna lui Iulie în 30 de zile, sfinții apostoli Sila, Siluan, Crischent, Epenet și Andronic = *Ibidem*, f. 146.

86. f. 157-158. Intru aceaiași zi, Cuvînt al sfîntului *Ioann Gură de Aur*, Pentru turburările vieții aceștiia și pentru pocăință = *Ibidem*, f. 147-147v.

87. f. 158. Luna lui Iulie în 31 de zile, Innainte prăznuirea scoaterii cinstitei și de viață făcătoarei crucii Domnului și sfîntul și dreptul Evdochim = *Ibidem*, f. 147v.

88. f. 158v-160. Intru aceaiași zi, Invățătură a sfîntului *Vasilie*, Cătră cei leneși, de nu vor să lucreaze cu mîinile sale, și laudă celor lucrători la tot binele = *Ibidem*, f. 148-148v.

89. f. 160-161v. Intru aceaiași zi, Cuvînt din *Pateric*, Pentru un călugăr ce ș-au dat haina sa unui sărac, cum că însuși lui Hristos o au dat = *Ibidem*, f. 148v-149.

III. 1. f. 162. *Luna lui Avgust are zile 31; zioa are ciasuri 13, iar noaptea 11* = *Ibidem*, f. 150.

2. f. 162. Intîia zi, scoaterea cinstitelor leamne ale cinstitei și de viață făcătoarei cruci și pomenirea sfinților șapte mucenici Macavei și muma lor Solomoni și dascalul lor Eleazer = *Ibidem*, f. 150.

3. f. 162-163. Intru aceaiași zi, Cuvînt al sfîntului *Vasilie*, Pentru aducerea aminte de firea omenească = *Ibidem*, f. 153-153v.

4. f. 163. Luna lui Avgust în 2 zile, aducerea moaștelor sfîntului întîiul mucenic și arhidiacon Ștefan = *Ibidem*, f. 153v.

5. f. 163-164v. Intru aceaiași zi, Cuvînt al sfîntului *Ioann Milostivul*, Pentru dragoste și pentru îndelungă răbdarea lui Dumnezeu = *Ibidem*, f. 154v-155.

6. f. 164v. Luna lui Avgust în 3 zile, pomenirea cuvioșilor părinților noștri Dalmat, Favst și Isaachie = *Ibidem*, f. 155.

7. f. 164v-166. Intru aceaiași zi, Cuvînt pentru doi călugări și pentru o curvă = *Ibidem*, f. 155v-156v.

8. f. 166-167. Intru aceaiași zi, Cuvînt al lui *Iisus Sirah*, Pentru milostenie = *Ibidem*, f. 156v.

9. f. 167. Luna lui Avgust în 4 zile, pomenirea sfinților șapte tineri celor din Efes: Maximilian, Exacustodion, Iamvlih, Martinian, Dionisie, Ioann și Constantin = *Ibidem*, f. 157v.

10. f. 167-168. Intru aceaiași zi, Cuvînt din *Pateric*, Pentru călugării cei ce mînîncă la masă = *Ibidem*, f. 158-158v.

11. f. 168. Luna lui Avgust în 5 zile, înnainte prăznuirii stăpînești Schimbări la Față a Domnului Dumnezeu și Mîntuitoriului nostru Iisus Hristos și sfîntul mucenic Evsignie = *Ibidem*, f. 159.

12. f. 168-169. Intru aceaiași zi, Cuvînt al sfîntului *Nil*, Pentru faptele bune ceale trupești = *Ibidem*, f. 160-160v.

13. f. 169-170. Pentru patimile ceale sufletești = *Ibidem*, f. 160v.

14. f. 170-170v. Pentru trupeștile patimi = *Ibidem*, f. 160v-161.

15. f. 170v-171v. Intru aceaiași zi, Invățătură la înnaintea prăznuirea Schimbării la față a Domnului = *Ibidem*, f. 159-159v.

16. f. 171v. Luna lui Avgust în 6 zile, Sfînta Schimbarea la Față a Domnului Dumnezeu și Mîntuitoriului nostru Iisus Hristos = *Ibidem*, f. 161v.

17. f. 171v-175. Intru aceaiași zi, Învățătură a sfîntului *Climent* la Schimbarea la Față a Domnului = *Ibidem*, f. 162v-163v.

18. f. 175. Luna lui Avgust în 7 zile, pomenirea sfîntului cuvios mucenic Dometie Perseanul cu doi ucenici ai lui = *Ibidem*, f. 165.

19. f. 175-181. Intru aceaiași zi, Cuvînt al sfîntului *Ioann Gură de Aur*, Cum că trebuincioase sînt ispitele și cum că nu totdeauna ni să face noao dracul pricinuitoriu la răutăți = *Ibidem*, f. 165v-167v.

20. f. 181. Luna lui Avgust în 8 zile, cel dintru sfinți părintele nostru Emilian Mărturisitoriul episcopul Chizicului = *Ibidem*, f. 167v.

21. f. 181v-183. Intru aceaiași zi, Cuvînt al sfîntului *Vasilie celui Mare* = *Ibidem*, f. 170v-171.

22. f. 183-183v. Intru aceaiași zi, Cuvînt al sfîntului *Ioann Gură de Aur*, Spre lauda celor milostivi = *Ibidem*, f. 171.

23. f. 183v. Luna lui Avgust în 9 zile, sfîntul apostol Mattia = *Ibidem*, f. 171.

24. f. 183v-185v. Intru aceaiași zi, Cuvînt al sfîntului *Vasilie cel Mare* = *Ibidem*, f. 172-172v.

25. f. 185v-186v. Intru aceaiași zi, Învățătură cum să cade copiilor a-și cinsti pre părinții săi = *Ibidem*, f. 172v-173.

26. f. 187. Luna lui Avgust în 10 zile, pomenirea sfinților mucenici Lavrentie arhidiaconul, Xist și Ipolit = *Ibidem*, f. 173v.

27. f. 187-188. Intru aceaiași zi, Cuvînt din viața sfîntului Nifon, Pentru iubirea de argint = *Ibidem*, f. 173v-174.

28. f. 188-189. Intru aceaiași zi, Învățătură a sfîntului *Vasilie*, Pentru Zavistie = *Ibidem*, f. 174-174v.

29. f. 189. Luna lui Avgust în 11 zile, pomenirea sfîntului mucenic Evpl diaconul = *Ibidem*, f. 176v.

30. f. 189-192. Intru aceaiași zi, Cuvînt al sfîntului *Vasilie celui Mare* = *Ibidem*, f. 178-179.

31. f. 192-193. Intru aceaiași zi, Învățătură a sfîntului *Efrem*, Pentru folosul sufletesc = *Ibidem*, f. 179-179v.

32. f. 193. Luna lui Avgust în 12 zile, pomenirea sfinților mucenici Fotie și Anichit = *Ibidem*, f. 179v.

33. f. 193-194v. Intru aceaiași zi, Cuvînt pentru un curvariu, carele făcea milostenie, iar de curvie nu să lăsa = *Ibidem*, f. 180-180v.

34. f. 194v-196. Intru aceaiași zi, Învățătură a sfîntului *Ioann Gură de Aur*, Pentru umilința sufletului = *Ibidem*, f. 181-181v.

35. f. 196. Luna lui Avgust în 13 zile, pomenirea cuviosului părintelui nostru Maxim Mărturisitoriul = *Ibidem*, f. 181v.

36. f. 196-197. Intru aceaiași zi, Cuvînt din Pildele lui *Solomon* = *Ibidem*, f. 181v-182.

37. f. 197-199. Intru aceaiași zi, Cuvînt al sfîntului *Simeon celui Nou* = *Ibidem*, f. 182-182v.

38. f. 199v-200v. Intru aceaiași zi, Pentru viața călugărească și pentru canoane = *Ibidem*, f. 183.

39. f. 200v. Luna lui Avgust în 14 zile, Innaintea prăznuirea Adormirii Prea Sfintei Născătoarei de Dumnezeu şi pomenirea sfîntului proroc Mihei = *Ibidem*, f. 183, 183v.

40. f. 200v-203. Intru aceaiaşi zi, Cuvînt din *Pateric* = *Ibidem*, f. 184-184v.

41. f. 203-204. Intru aceaiaşi zi, Invăţătură la înnaintea prăznuirea Adormirii Prea Sfintei Născătoarei de Dumnezeu = *Ibidem*, f. 183-183v.

42. f. 204. Luna lui Avgust în 15 zile, cinstita mutare a Prea Slăvitei Stăpînii noastre de Dumnezeu Născătoarei şi Pururea Fecioarei Marici = *Ibidem*, f. 185.

43. f. 204-204v. [Intru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Grigorie Dialog*, Pentru Carp episcopul] = *Ibidem*, f. 189v.

44. f. 205-207v. Intru aceaiaşi zi, Invăţătură la cinstita mutare a Prea Sfintei Născătoarei de Dumnezeu = *Ibidem*, f. 189v-190v.

45. f. 207v. Luna lui Avgust în 16 zile, aducerea chipului celui nefăcut de mînă al Domnului Dumnezeu şi Mîntuitoriului nostru Iisus Hristos din Edes în Ţarigrad = *Ibidem*, f. 190v.

46. f. 207v-209v. Intru aceaiaşi zi, Cuvînt din proroceştile învăţături cătră episcopi şi cătră toată sfinţita rînduială... = *Ibidem*, f. 195-196.

47. f. 210. Luna lui Avgust în 17 zile, pomenirea sfîntului mucenic Miron prezviterul = *Ibidem*, f. 196.

48. f. 210-211v. Intru aceaiaşi zi, Invăţătură a sfîntului *Vasilie celui Mare* = *Ibidem*, f. 196v-197.

49. f. 211v-213. Intru aceaiaşi zi, Arătare a sfîntului *Grigorie Dialog*, Pentru acea prosfora cu carea slujesc în sărindariu pentru sufletele celor adormiţi = *Ibidem*, f. 197-197v.

50. f. 213v. Luna lui Avgust în 18 zile, pomenirea sfinţilor mucenici Flor şi Lavr = *Ibidem*, f. 198.

51. f. 213v-214v. Intru aceaiaşi zi, Invăţătură pentru calea cea strîmtă carea duce întru viaţa cea veacinică şi pentru cea largă carea duce la pierzare şi în munca veacinică = *Ibidem*, f. 199-199v.

52. f. 214v-215v. Intru aceaiaşi zi, Invăţătură a sfîntului *Vasilie celui Mare* = *Ibidem*, f. 199v-200.

53. f. 215v-216v. Intru aceaiaşi zi, Invăţătură din leage, pentru neînfrînarea limbii = *Ibidem*, f. 200.

54. f. 216v-217v. Intru aceaiaşi zi, Invăţătură, Pentru pace şi dragoste, cum că decît toate mai bune sînt = *Ibidem*, f. 200v..

55. f. 217v. Luna lui Avgust în 19 zile, pomenirea sfîntului marelui mucenic Andrei Stratilat şi a celor ce cu dînsul s-au săvîrşit 2593 = *Ibidem*, f. 200v.

56. f. 217v-218v. Intru aceaiaşi zi, Invăţătură pentru rugăciune, cum că printr-însa de toată ispita scăpăm şi milă căştigăm = *Ibidem*, f. 201-201v.

57. f. 218v-219v. Intru aceaiaşi zi, Cuvînt pentru un episcop călcătoriu de leage, scris spre folosul celor ce aud = *Ibidem*, f. 201v.

58. f. 219v-221. Intru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Nil*, Pentru nepătimirea sufletului şi a trupului = *Ibidem*, f. 201v-202.

59. f. 221v. Luna lui Avgust în 20 de zile, pomenirea sfîntului slăvitului proroc Samuil = *Ibidem*, f. 202v.

60. f. 221v-224. Întru aceaiași zi, Cuvînt al sfîntului *Nil* = *Ibidem*, f. 202v-203v.

61. f. 224. Luna lui Avgust în 21 de zile, pomenirea sfîntului apostol Tadei al lui Levvi = *Ibidem*, f. 203v.

62. f. 224-227. Întru aceaiași zi, Cuvînt din *Pateric* = *Ibidem*, f. 206-207.

63. f. 227. Luna lui Avgust în 22 de zile, pomenirea sfîntului mucenic Agatonic și cei împreună cu dînsul Zotic, Teoprepia, Achindin și Severian = *Ibidem*, f. 207.

64. f. 227-228v. Întru aceaiași zi, Cuvînt pentru un sihastru carele s-au jurat către dracul = *Ibidem*, f. 208v-209.

65. f. 228v. Luna lui Avgust în 23 de zile, pomenirea sfîntului mucenic Lupp = *Ibidem*, f. 209.

66. f. 228v-229v. Întru aceaiași zi, Cuvînt din *Pateric* = *Ibidem*, f. 211v-212.

67. f. 229v. Luna lui Avgust în 24 de zile, sfîntul sfințit mucenic și apostol Evtihie ucenicul sfîntului Ioann Bogoslov = *Ibidem*, f. 212.

68. f. 230-231v. Întru aceaiași zi, Cuvînt din *Pateric* = *Ibidem*, f. 212v-213.

69. f. 231v-233. Întru aceaiași zi, Cuvînt pentru însurarea și pentru curvie = *Ibidem*, f. 213-214.

70. f. 233. Luna lui Avgust în 25 de zile, întoarcerea moaștelor sfîntului apostol Vartolomei = *Ibidem*, f. 214.

71. f. 233v-234v. Întru aceaiași zi, Cuvînt... = *Ibidem*, f. 215v-216.

72. f. 234v. Luna lui Avgust în 26 de zile, pomenirea sfinților mucenici Andrian și Nataliia și cei împreună cu dînșii carii au pătimit în Nicomidia = *Ibidem*, f. 216.

73. f. 234v-236. Întru aceaiași zi, Cuvînt pentru un Teodor iudeu, pre carele fiind bolnav l-au botezat cu năsip pre cale și s-au făcut sănătos = *Limonariul lui Ioan Moshu*, MG, vol. 87, pars tertia, col. 3044-3045.

74. f. 236. Luna lui Avgust în 27 de zile, pomenirea cuviosului părintelui nostru Pimen cel Mare = *[Prologul pe lunile iunie, iulie și august]*, Mănăstirea Neamțu, 1855, f. 218v.

75. f. 236-237v. Întru aceaiași zi, Cuvînt din *Pateric* = *Ibidem*, f. 219v-220.

76. f. 237v. Luna lui Avgust în 28 de zile, pomenirea cuviosului părintelui nostru Moisi Arapul = *Ibidem*, f. 220.

77. f. 238-240. Întru aceaiași zi, O istorie a unui stareț. Din *Pateric* = *Ibidem*, f. 221-222.

78. f. 240. Luna lui Avgust în 29 de zile, Tăiarea cinstitului cap al sfîntului slăvitului proroc Înnainte Mergătoriu și Botezătoriului al Domnului Ioann = *Ibidem*, f. 222v.

79. f. 240-242. Întru aceaiași zi, Cuvînt din *Pateric* = *Ibidem*, f. 222-222v.

80. f. 242-243v. Intru aceaiași zi, Învățătură a sfîntului *Grigorie,* Pentru mînie = *Ibidem,* f. 227v-228.

81. f. 243v. Luna lui Avgust în 30 de zile, pomenirea sfinților și pururea pomeniților părinților noștri patriarșii Țarigradului, Alexandru, Ioann și Pavel cei Nou = *Ibidem,* f. 228v.

82. f. 243v-245. Intru aceaiași zi, Cuvînt din viața și ostenealele cuviosului părintelui nostru Hristofor = *Ibidem,* f. 228v-229.

83. f. 245-245v. Luna lui Avgust în 31 de zile. Aducerea aminte de punerea în sfînta raclă a cinstitului brîu al Prea Sfintei de Dumnezeu Născătoarei = *Ibidem,* f. 230v.

84. f. 245v-247v. Intru aceaiași zi, Cuvînt pentru milostivul Sozomon, Cum că cel ce dă săracului milostenie lui Dumnezeu îi dă împrumut și însutit va lua = *Ibidem,* f. 233v-234.

85. f. 247v-249v. Intru aceaiași zi, Cuvînt din *Limonariu,* Pentru tîlharîul Chiriac, carele au izbăvit de la tîlhari pre niște mueri cu copii și pentru aciasta l-au izbăvit pre el Dumnezeu de la moarte = *Ibidem,* f. 234-234v.

f. 250-250v. Albă.

Insemnări de la prima mînă:

f. 2, în inițiala S: *1801, avgust 23.*

f. 249v. *Slavă lui Dumnezeu ce m-au învrednicit de am început și am și săvîrșit cu ajutorul Său.*

f. 2, pe marginea de jos a foii: *Carte a opștei sf[intei] Măn[ăstiri] Căl[dărușani].*

Ł 76 70

EFREM SIRUL şi alţii

Sec. XVIII; hîrtie; 126 foi; 22×17,5; 20 rînduri pe pagină; scriere cursivă cu cerneală neagră; titlurile cu cerneală roșie; inițialele, în majoritatea lor, cu cerneală roșie, dintre care unele artistic lucrate; cîteva în două culori, roșu și negru, înflorate cu stîngăcie; mai multe condeie; corecturi de la prima mînă; legătură veche în piele. A aparținut Mînăstirii Căldărușani. Numere vechi de bibliotecă: în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2311.

f. 1. Insemnări.

f. 1v. Albă.

1. 1. f. 2-3. *[Rugăciune a sfîntului Efrem]* = *S. P. N. Ephraem Syri Opera omnia quae exstant graece, syriace, latine, in sex tomos distributa... Opera et studio Josephi Assemani,* Tomus tertius, graece et latine, Romae, 1746, p. 486.

2. f. 3-6v. A sfîntului părintelui nostru Efrem, Rugăciune = *Ibidem,* p. 487-489.

3. f. 6v-7. A aceluia rugăciune = *Ibidem,* p. 489.

4. f. 7-7v. Alta = *Ibidem,* p. 489-490.

5. f. 8. Alta = *Ibidem,* p. 490.

6. f. 8-10. Al aceluiași părinte Efrem, Cuvînt = *Ibidem,* p. 490-491.

7. f. 10-18. Rugăciuni adunate din dumnezeiasca Scriptură. Ceale mai multe din scripturile sfîntului Efrem celor ce voesc să silească şi să nevoiască pre a lor.şi voire ceaia ce iaste plecată cătră patimi şi cătră dulceţi. Plînsui de luni seara = *Ibidem*, p. 492-494.

8. f. 18-26v. Plînsul de marţi seara = *Ibidem*, p. 497-502.

9. f. 26v-33v. Plînsul de miercu[ri] seara = *Ibidem*, p. 502-507.

10. f. 33v-39v. Plînsul de joi seara = *Ibidem*, p. 507-512.

11. f. 39v-45. Plînsul de vineri seara = *Ibidem*, p. 512-216.

12. f. 45-49v. Plînsul de sîmbătă seara = *Ibidem*, p. 516-519.

13. f. 49v-50v. Fiindcă sîmbătă seara nu să face plecare genunchielor, s-au adăuogat aciastă rugăciune = *Ibidem*, p. 520.

14. f. 50v-54v. Plînsui de dumineca seara = *Ibidem*, p. 521-523.

15. f. 55. Altă rugăciune, aceluiaş = *Ceaslov*, Bucureşti, 1945, p. 21.

16. f. 55-56. Aceluiaşi, Cătră Prea Sfînta Născătoarea de Dumnezeu, Rugăciune, I = *S. P. N. Ephraem Syri, Op. cit.*, p. 524.

17. f. 56-59 (f. 56v albă; textul rugăciunii urmează normal), Cătră Născătoarea de Dumnezeu, Rugăciunea a 2 = *Ibidem*, p. 524-526.

18. f. 59-61v. Cătră Născătoarea de Dumnezeu, Rugăciunea a 3 = *Ibidem*, p. 526-528.

19. f. 61v-67v. Cătră Născătoarea de Dumnezeu, Rugăciunea 4 = *Ibidem*, p. 528-532.

20. f. 67v-73. Rugăciunea a 5 cătră Născătoarea de Dumnezeu = *Ibidem*, p. 532-536.

21. f. 73-78. Rugăciunea a 6 cătră Prea Sfînta Născătoarea de Dumnezeu = *Ibidem*, p. 536-539.

22. f. 78-79v. Rugăciunea a 7 cătră Prea Sfînta Născătoarea de Dumnezeu = *Ibidem*, p. 539.

23. f. 79v-85. [Altă rugăciune] = *Ibidem*, p. 539-543.

24. f. 85-86v. Rugăciunea a 8 cătră Prea Sfînta Născătoarea de Dumnezeu = *Ibidem*, p. 543-544.

25. f. 86v-88v. [Altă rugăciune] = *Ibidem*, p. 544-545.

26. f. 88v-92v. Rugăciunea a 9 cătră Prea Sfînta Născătoarea de Dumnezeu = *Ibidem*, p. 545-548.

27. f. 92v-96v. Rugăciunea a 10 mărturisitoare cătră Prea Sfînta Născătoarea de Dumnezeu = *Ibidem*, p. 548-550.

28. f. 96v-99. Rugăciunea a 11 cătră Prea Sfînta Născătoarea de Dumnezeu = *Ibidem*, p. 551-552.

II. *Diferite scrieri anonime cu conţinut isihast.*

1. f. 99-100. Pentru faptele bune şi patimile ceale sufleteşti trupeşti.

Inc. A şti ni să cuvine că îndoit fiind omul.

Sf. Şi pofta împărăţiei lui Dumnezeu şi pofta punerii de fii.

2. f. 100-100v. Faptele bune ceale trupeşti [1].

Inc. Iară faptele bune ceale trupeşti sînt aceastea.

Sf. Şi pentru adecă trupeştile fapte bune ajunge.

---

1. Scrierea aceasta este publicată în *Prologul pe lunile iunie, iulie şi agusut*, M-rea Neamţu, 1855, f. 100-100v, sub numele sfîntului Nil.

3. f. 100v-101v. Pentru patimile sufleteşti [1].

Inc. Deci datori sîntem să zicem şi pentru patimile ceale sufleteşti.
Sf. Iubirea de argint, reaoa obicinuiţă şi răotatea.

4. f. 101v-102. Patimile trupeşti [2].

Inc. Iară patimile trupeşti sînt lăcomiia de pîntece.
Sf. Iubirea de slavă şi iubirea de argint, dintru care răul tot să naşte.

5. f. 102-114v [Scriere fără titlu].

Inc. Şi nu păcătuieşte omul nici un păcat.
Sf. Şi următori să ne facem ai celor ce din veac bine au plăcut lui Hristos. Amin.

6. f. 114v-115. Despărţirea patimilor.

Inc. Din patimi unele adecă sînt trupeşti.
Sf. Şi pre Dumnezeu fără de împiedicare îl veade.

7. f. 115-116. Chipurile providiţii lui Dumnezeu [3].

Inc. Toate sînt de la Dumnezeu şi ceale bune şi ceale reale.
Sf. Să se învîrtoşeaze pentru nesupunerea lui.

8. f. 116-117. Pentru de însine stăpînirea noastră şi cum că de sineşi stăpînitoriu s-au zidit omul [4].

Inc. Dumnezeu pre om de sineşi stăpînitoriu l-au zidit cu cuvînt.
Sf. Căci pre al lui Chip nedreptăţeaşte.

9. f. 117-118v. Pentru smerita cugetare.

Inc. Ale celui ce are smereniia cea adevărată.
Sf. Şi Dumnezeu s-au sălăşluit întru dînsul şi al împărăţiei ceriurilor moştenitoriu s-au făcut, Amin.

III. f. 118v. Al sfîntului *Isac Sirul,* Cuvînt 73= Τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἰσαὰκ ἐπισκόπου Νινευῖ τοῦ Σύρου, Τὰ εὑρεθέντα ἀσκητικὰ ἀξιώσει μὲν..... ἐπιμελεία δὲ Νικηφόρου ἱερομονάχου τοῦ Θεοτόκου, Atena, 1895, p. 288.

IV. f. 119-126. Pentru împărtăşirea sfintelor taini.

Inc. Să se ispitească omul pre sine.
Sf. Şi obicinuitele molitfe de mulţămire.

Scrierea are următorul cuprins:

a) O introducere, fără titlu, prin întrebări şi răspunsuri (f. 119-121v).
b) Socoteală a dumnezeeştii împărtăşiri, adecă cela ce nu socoteaşte judecată luişi mănîncă şi bea (f. 121v-123).
c) Socoteala a doao, vindecare la deznădăjduire (f. 123-123v).
d) Închinăciune către cinstitele taine ale lui Hristos (f. 123v-125).
e) După sfărîmarea părţilor Trupului lui Hristos (f. 125).
f) După obicinuitele molitfe ale împărtăşirii, zi cu mintea (f. 125-125v).
g) După potrivirea trupului lui Hristos (f. 125v-126).
h) Innaintea sfîntului potiriu (f. 126).

1. Publicată în aceeaşi lucrare (f. 100v), sub acelaşi nume.
2. Publicată în aceeaşi lucrare (f. 100v-161), sub acelaşi nume.
3. In ms. 35 al Bibliotecii noastre, f. 162-163v, scrierea aceasta este atribuită sfîntului Grigorie Sinaitul.
4. Acelaşi ms, f. 163v-164, o atribuie tot sfîntului Grigorie Sinaitul.

i) După gustarea sfîntului Sînge (f. 126).

f. 126. Sfîrșit și lui Dumnezeu slavă.

f. 126v. Albă.

Însemnări posterioare:

f. 2, pe marginea de jos a foii: *De a obște a sf[intei] Mîn[ăstiri] Că[l]d[ărușani].*

71

II 97

VIEȚI DE SFINȚI

Sec. XIX; hîrtie; 96 foi — sînt legate la un loc două corpuri: primul corp f. 1-64, al doilea corp f. 65-96; fiecare cu paginație originală: 1-62—[64] și 1-32—; 22×16; rînduri pe pagină: 21 rînduri corpul întîi, 20 rînduri corpul al doilea; scriere cursivă de caligraf cu cerneală neagră; titlurile, colontitulrile și inițialele cu cerneală roșie; inițiale simple în corpul întîi, inițiale înflorate în corpul al doilea; un frontispiciu liniar, în două culori, roșu și negru, la începutul corpului al doilea; trei condeie; al treilea, copistul corpului al doilea, face parte din școala de caligrafi din care a făcut parte Acachie Ieromonahul; corecturi de la prima mînă; legătură veche în piele. A aparținut Mînăstirii Căldărușani. Numere vechi de bibliotecă: pe cotor, «Manus 36»; în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2336.

I. f. 1-62. In luna lui Ianuarie în 5 zile, Viața și petreacerea cuvioasei maicii noastre Sinclitichiei, scrisă de *Marele Atanasie arhiepiscopul Alexandriei* = MG, vol. 28, col. 1488-1557.

f. 62v-64v. Albe.

II. f. 65-96. In luna lui Ianuarie în unsprăzeace zile, Viața prea cuviosului și de Dumnezeu purtătoriului părintelui nostru Teodosie, începătoriului de obște = MG, vol. 114, col. 469-553.

f. 96v. Albă.

Însemnări posterioare:

f. 1, pe marginea de jos a foii: *De obște a sf[intei] Mîn[ăstiri] Că[l]d[ărușani].*

II 79

72

MISCELANEU

Sec. XIX; hîrtie; 94 foi — sînt legate la un loc șase corpuri; corpul întîi, f. 1-24; corpul al doilea, f. 25-58; corpul al treilea, f. 59-64; corpul al patrulea, f. 65-82[1]; corpul al cincilea, f. 83-84; corpul al șaselea, f. 85-94 —; 23×17; 20 rînduri pe pagină; scriere cursivă de caligraf, cu cerneală neagră; titlurile, colontitulrile și inițialele cu cerneală roșie; colontitluri numai la corpurile doi și cinci; mai multe condeie; unele din școala de caligrafi din care a făcut parte Acachie Ieromonahul; legătură veche în piele. A aparținut Mînăstirii Căldărușani. Numere vechi de bibliotecă: pe cotor, «Manus 74»; în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2302.

I. f. 1-21v. Luna lui Noemvrie în 30 de zile, pomenirea sfîntului slăvitului și o tot lăudatului apostolului Andrei celui dintîiu chiemat = A. D u

1. Acestui corp îi lipsesc foile de la sfîrșit.

Saussay, *Andreas frater Simonis Petri seu de gloria S. Andreae apostoli libri XII*, Parisiis, 1656, p. 309-328; Stegmüller (Friedr.), *Repertorium Biblicum Medii Aevi*, tom. I, Madrid, 1940, 169—nr. 198, 5 (cf. *Bibliotheca hagiographica graeca*, Bruxellis, 1909, nr. 101, și Chrysostomus Baur, *Initia patrum graecorum*, Città del Vaticano, 1955, Vol. I, p. 96.

II. f. 22-24v. Capete ale ceii dumnezeești și duhovnicești legi, alĕ prea cuviosului *Marco Pustnicul.*

Inc. Bescarica lui Dumnezeu celui viu, după glasul marelui Pavel sîntem.
Sf. Ajunge în cel duhovnicesc raiu al dragostii, Amin.

III. f. 25-51. Luna lui Octomvrie în doao zile, Viiața sfîntului Andreiu celui nebun pentru Hristos = Кнйги жйтїй сткіуѣ на двадѣсать мцей, їжѕ їсть Септéмврїй, Октѡ́врїй, Ноéмврїй, Moscova, 1762, f. 144-150v.

IV. f. 51v-53. Cuvînt al noaolea al avvei *Isaiia Postnicul*, Porunci... = Oratio IX, MG, voi. 40, col. 1133-1134.

V. f. 53v-54v. Al celui dintru sfinți părintelui nostru *Ioann Gură de Aur*, arhiepiscopul Țarigradului.

Inc. Nu să cuvine ție, iubitule, deaciia fără de grijă a viețui.
Sf. Și alcătuindu-ne mai pre sus de laturile diiavolului vom afla bunătățile... Amin.

VI. f. 54v-56. Din viiața aceluiaș.

Inc. Și văzîndu-l călugării din mînăstire că petreace întru acest fealiu de bună întocmire.
Sf. Și izvora din gura lui dumnezeeștile învățături.

VII. f. 56-58. Al celui dintru sfinți părintelui nostru *Vasilie cel Mare*, Învățătură către călugări.

Inc. Acum mulți din oameni de poruncile Mîntuitoriului.
Sf. Căruia nu iase vicleșug din guna lui.

f. 58v. Albă.

VIII. f. 59-61. Întrebări și răspunsuri foarte folositoare ale lui *Ioan episcopul Mirelor de la Lichiia*, cel de la Lind [1].

Inc. Intrebare 1: Carea faptă bună poate ca să-l înpodobească pre omul?

f. 61v-64v. Albe.

IX. 1. f. 65-67v. Ale cuviosului părintelui nostru *Isaiei Pustnicul*, Porunci... Cuvînt 1 = Oratio 1, MG, vol. 40, col. 1105-1107.

2. f. 67v-69v. Cuvînt 2, Pentru leagea cea dupre fire = Oratio II, MG, vol. 40, col. 1107-1108.

3. f. 69v-76. Cuvînt 3, Pentru așăzarea începătorilor și a celor de prin chilii = Oratio III, MG, vol. 40, col. 1108-1112.

4. f. 76-82v. Cuvînt 4. Pentru știința celor ce șăd în chilii = Oratio IV, MG, vol. 40, col. 1112-1121.

X. f. 83-84v. A sfîntului *Ioan Gură de Aur*, Cuvînt fieștecăruia om folositor de suflet.

Inc. Omule, toate le-ai luat de la Dumnezeu înțeleagerea și priceaperea.
Sf. Ci mai nainte, fraților să ne pocăim... Amin.

1. Manuscrisul a rămas neterminat. Se oprește la întrebarea a cincea.

f. 85-94v. Albe.

Insemnări posterioare:

f. 1, pe marginea de jos a foii: *De obște a sf[intei] Mîn[ăstiri] Că[l]d[ă]rușani].*

73

SF. NICODIM AGHIORITUL, Slujba sfîntului Simeon Noul Teolog

Sec. XIX (1813); hîrtie; 28 foi; 22×16; 21 rînduri pe pagină; scriere cursivă de caligraf, cu cerneală neagră; titlurile, inițialele și indicațiile tipiconale cu cerneală roșie; inițialele înflorate; două frontispicii florale din peniță, cu cerneală neagră și roșie; manuscrisul a fost scris de *Natanail;* legătură veche în piele și hîrtie[1]. A aparținut Mînăstirii Căldărușani. Numere vechi de bibliotecă: pe cotor, 106; în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2298.

f. 1-27v. In luna lui Octomvrie în 12 zile, prăznuim pomenirea prea cuviosului părintelui nostru Simeon Noului Cuvîntătoriul de Dumnezeu = Ἀκολουθία εἰς τὴν μνήμην τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν Συμεὼν τοῦ Νέου Θεολόγου, μηνὶ ὀκτωβρίῳ δωδεκάτῃ, ἥτις μετετέθη ἀπὸ τὴν δωδεκάτην τοῦ μηνὸς Μαρτίου διὰ τὸ αἰδέσιμον τῆς ἁγίας τεσσαρακοστῆς. Συντεθεῖσα μὲν αὐτὴ πρώην παρὰ τοῦ ἐν μοναχοῖς Νικοδήμου Ἁγιορείτου τοῦ θεοσεβεστάτου διδασκάλου, ἀντεγράφη ἤδη ἀπαραλλάκτως παρά τινος μοναχοῦ, δι' ἐπισταοίας καὶ δαπάνης τοῦ παναοσιωτάτου γέροντος κυρίου Ἰωάννου τοῦ ἱεροδιακόνου ὡρολογιστικοῦ, τοῦ ἐν τῇ Κοτλουμουσιανῇ σκήτῃ, εἰς ἀΐδιον εὐλαβείας τεκμήριον πρὸς τὸν αὐτὸν ἅγιον. Ἐν Ἐρμουπόλει Σύρου, 1877.

Slujba sfîntului Simeon Noul Teolog cuprinde: f. 1-3v, vecernia cea mică; f. 4-8v, vecernia cea mare, fără paremii, dar cu trimiteri la paremiile sfîntului Nicolae; f. 8v-27v, utrenia, fără sinaxar, dar cu această scurtă notiță după pesna a șasea: «*Intru aciastă lună în 12 zile, pomenirea prea cuviosului și de Dumnezeu purtătorului părintelui nostru Simeon Noului Bogoslovul, care s-au mutat din 12 ale lunii lui Martie, întru care s-au săvîrșit, pentru căci zioa aceia cade în postul patruzecimei cei mari*» (f. 20).

f. 28-28v. Albe.

Insemnări de la prima mînă:

f. 27v: *1813 oc[tom]v[rie] 8 s-au scris, Natanil p[ă]c[ătosul].*

Insemnări posterioare:

f. 1, pe marginea de jos a foii: *De obște a sf[intei] Mînăstiri Căldărușani.*

Pr. D. FECIORU

1. La legat s-a întrebuințat ca hîrtie de Vorsatz foi dintr-un manuscris autograf al unuia din traducătorii noștri din slavonește: două foi cu traducere din Lunovnicul cel mare.

NOTE BIBLIOGRAFICE

Testuz M., *Les Idées religieuses du Livre de Jubilée.* Genève, Droz; Paris, Minard, 1960, 208 pp., fig.

Cartea «Jubilée» ori «Mica Geneză», cum i se mai spune, este una din acele cărți numite «apocrife», resturi ale literaturii religioase iudaice vechi, rămase în afară de Canonul biblic, după ce au fost venerate mai mult ori mai puțin în timpul unei lungi perioade. Cartea «Jubilée» parafrazează relatările biblice asupra originii lumii și poporului evreu, după Geneză și după Exod, adăugînd oarecare detalii și mai ales interpretînd faptele istorisite, conform concepțiilor unui mediu ideologic, cu totul diferit. Scrisă în ebraică, fără dubiu, din vechime cartea a fost tradusă și în greceşte. Textul complet a fost conservat în o versiune etiopiană, făcută după cel grec, iar aproape un sfert din traducere este în latinește. Din textul grecesc n-au fost conservate decît cîteva citate, iar la Qumran au fost găsite numai cîteva fragmente minime.

Dl. Testuz a reluat sistematic toate chestiunile puse de această prețioasă carte. După o introducere generală asupra problemelor literare, ce ies la iveală, el consacră capitole mari asupra doctrinelor cărții «Jubilée». Testuz arată că această operă a fost influențată profund de ideile grecilor (în geografie, în filozofia matematică, în domeniul foarte important al calendarului), idei împrumutate, cîteodată, din Babilonia, precum și din ideile mazdeene (îngeri și demoni). După un examen îngrijit, dl. Testuz respinge tezele care văd în cartea «Jubilée» o operă emanînd dintr-un mediu fariseic ori saducean. In lumina cunoștințelor noastre, reînnoite și îmbogățite de către descoperirea de la Qumran, el dă motive serioase să ne gîndim că «Jubilée» sînt o operă eseniană, datînd cam de pe la 110 înainte de Hristos («Bulletin critique du Livre français», nr. 175, Juillet, 1960.)

Renou A. et Renou L., *Au temps des Patriarches,* tome II (Isaac et Jacob), Paris, «Éd. de l'Ecole», 1960, 174 pp. (Coll. «La vie aux pays bibliques»). Cu numeroase ilustrații.

Acest volum este continuarea celui numit *Abraham* al aceloraşi autori. Volumul acesta nu se mulțumește numai cu o reconstituire probabilă a cadrului în care au evoluat patriarhii, ci el urmărește studii solide de istorie și arheologie orientală. Două campanii de cercetări arheologice pe teren au permis autorilor să regăsească, cu o bogăție de detalii, etapele sociale pe care le-au parcurs în special Iacob și Isaac, și pe care Biblia, după obiceiul său, nu le semnalează decît în cîteva rînduri. Cartea este o excelentă ilustrație a lumii antice, în care au trăit patriarhii Bibliei. (A. Donot, *Livres et Lectures,* nr. 52, sept. 1960. *(Pr. Ath. N.).*

R. De Vaux, *Les institutions de l'Ancien Testament,* tome II, *Les institutions militaires, Les institutions religieuses,* Paris, 1960.

Acest volum este continuarea unei lucrări de același autor, apărută în 1958, care se ocupa de instituțiile familiale și civile ale israeliților, reflectate, între altele, în literatură și Biblie.

Autorul (care este director al Școlii arheologice franceze din Ierusalim), prezintă în volumul II, în primul rînd instituțiile militare din Israel: organizarea armatelor, cetățile întărite, viața soldaților, războaiele «sfinte» etc.

pentru grija şi binefacerile revărsate asupra poporului cu care încheiase Legămînt veşnic.[41]

Sabatul următor, cînd se începea din nou citirea Pentateuhului, era numit «sabbat bereşit».[42]

Din cele arătate mai sus, putem constata că sărbătorile introduse după exil îşi au locul bine stabilit în cadrul cultului. De ele sînt legate amintirile unor evenimente, fapte şi persoane pe care istoria evreilor le-a consemnat cu litere mari. Mardoheu, vestita Estir, Matatia, Iuda Macabeul şi Simon Macabeul au rămas eroii cei mai populari şi mai iubiţi. Dăruirea lor dezinteresată şi faptele de vitejie pe care le-au săvîrşit pentru dezrobirea conaţionalilor, au rămas o moştenire scumpă pentru urmaşi şi un exemplu demn de urmat.

De aceea zilele de sărbătoare în care se face pomenirea lor, sînt serbate de către tot poporul cu multă evlavie şi voioşie, alături de Paşti şi Cincizecime, cele mai mari sărbători, legate şi ele tot de evenimente extraordinare din viaţa neamului evreu.[43]

41. Tarnavschi Dr. I., *op. cit.*, p. 659; Bezinger Dr. I., *op. cit.* p. 404.
42. Bezinger Dr. I., *op. cit.*, p. 404.
43. Tarnavschi Dr. Vasile, *op. cit.*, pag. 659; Onciul Isidor, *Manualu de Arheologie Biblică*, 1884, p. 523.

CATALOGUL MANUSCRISELOR DIN BIBLIOTECA PATRIARHIEI ROMÎNE [1]

II 78 74

Miscelaneu

Sec. XVIII şi XIX [2]; hîrtie; 126 foi [3]; 23×16; 20 rînduri pe pagină; scriere cursivă, cu cerneală neagră; în corpul întîi, titlurile, colontitlurile şi iniţialele cu cerneală neagră; în corpul al doilea, titlurile şi iniţialele cu cerneală roşie; colontitlurile lipsesc; în corpul a treilea, colontitlurile cu cerneală neagră, iar titlurile şi iniţialele, la începutul corpului, f. 97—98, cu cerneală verde, apoi cu cerneală neagră; trei condeie; corecturi de la prima mînă; legătură veche în piele. Numere vechi de bibliotecă: pe cotor 81; în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2312.

f. 1-1v. Cu însemnări posterioare.

f. 2-2v. Albe.

I. *Viaţa şi minunile sfîntului Nicolae făcătorul de minuni.*

1. f. 3-4. Arătare pre scurt predoslovie pentru minunile a celui dintru sfinţi părintelui nostru făcătoriul de minuni Nicolae din Mira Lichiei.

Inc. Pentru naşterea şi creşterea acestui minunat şi prea mult minunat.
Sf. Sfintei apostoleştii soborniceşti biserici.

f. 4v. Albă.

2. f. 5-11v. În luna lui Dechemvrie în 6 zile, lăcuinţa şi viaţa şi arătare din parte pentru minunile a celui dintru sfinţi părintelui nostru Nicolae arhiepiscopul din Miralichiia făcătorul de minuni.

Inc. Oarecare lucru înţelept iaste a celor ce zugrăvesc cu mîna.
Sf. Şi credinţa să nu te lase pre tine nici odinioară.

3. f. 11v-15v. Arătare pentru trei fecioare.

Inc. Deaicea cu cuviinţă iaste a arăta şi după partea bunătăţilor sfîntului.
Sf. Pre cel îndurat Dumnezeu şi Domnul nostru Iisus Hristos.

---

1. Continuare din numărul 5-6, anul XIV (1962).

2. Au fost legate la un loc trei corpuri de manuscrise. Corpurile întîi şi al doilea scrise la începutul secolului XIX, al treilea la sfîrşitul secolului XVIII.

3. Corpul întîi, f. 1-68; corpul al doilea, f. 69-96; corpul al treilea, cu paginaţie originală de la 1 la 29, f. 97-126.

4. f. 15v-18v. Pentru mergerea părintelui nostru Nicolae în Palestina.

Inc. Întîmplatu-s-au odinioară sfîntului părintelui nostru Nicolae.
Sf. L-au împodobit Dumnezeu.

5. f. 19-22. Pentru punerea în episcopie a sfîntului părintelui nostru Nicolae.

Inc. Purtarea de grijă cea de sus care toate le toarnește.
Sf. Luminatului făcătoriu Dumnezeul și Domnul nostru Iisus Hristos.

6. f. 22v-24v. Pentru sfîntul Nicolae cum au priimit temnița și multe răutăți au răbdat...

Inc. Sporind în cuvînt și celelalte să zicem.
Sf. Izbăvitorului tuturor scîrbelor și Mîntuitorul Dumnezeu.

7. f. 24v-25v. Pentru spargerea bisericii Artemidei dumnezeoaei elinești.

Inc. Și era multe și capiști idolești.
Sf. Ci să stingea în veci prin rugăciunile sfîntului.

8. f. 25v-26v. Pentru mergerea sfîntului Nicolae la Nicheia la soborul cel dintîi a toată lumea.

Inc. Atuncea întîiul creștin împărat Constantin.
Sf. Că au dobîndit pre cela ce l-au trimis pre dînsul.

9. f. 27-27v. Pentru foametea ce s-au întîmplat în țara Lichiei.

Inc. Odinioară ținutul Lichiei nu puțină foamete.
Sf. Solitoriu minunat către Dumnezeu.

10. f. 27v-30v. Arătare pentru trei bărbați, cum sfîntul Nicolae i-au izbăvit de moartea cea năprasnică.

Inc. Odinioară s-au ridicat furbiurare în Frighiia cea Mare.
Sf. Ci au mărturisit că este a sa.

11. f. 31-38. Minunea sfîntului Nicolae, pentru trei voevozi, cum i-au izbăvit pre dînșii de moarte.

Inc. Iară voevozii aceî trimiși.
Sf. De la Dumnezeu cel cu totul puternic.

12. f. 38-40. Minunea sfîntului părinte Nicolae, cum au izbăvit corabiia de potop.

Inc. Făcînd odinioară corăbieri călătorie din Eghipet.
Sf. Și priimiia cuvîntul cel drept adevărat în inimă.

13. f. 40-41. Pentru mutarea sfîntului Nicolae făcătoriul de minuni.

Inc. Și așa plăcutul lui Dumnezeu, marele arhiereu Nicolae.
Sf. Sufletele drepților Săi în mîna lui Dumnezeu... ...Amin.

14. f. 41-45. Pentru îngroparea sfîntului Nicolae și cum au izbăvit corabiia de pornirea dracilor.

Inc. Adunați-vă părinți de luminați biserica.
Sf. Ca să ne slobozim de toate răotățile și să dobîndim. ...Amin.

15. f. 45-50. Lauda a celui dintru sfinți părintelui nostru și marelui întru minuni Nicolae arhiepiscopul Miralichiei făcătorul de minuni.

Inc. Cine va putea din oamenii cei pămînteni să te laude pre tine.
Sf. Care au curs din coasta lui Hristos Dumnezeului nostru... Amin.

16. f. 50v-56v. În luna lui Mai în 9 zile, arătarea povestirii pentru mutarea cinstitelor moaşte a celui dintru sfinţi părintelui nostru Nicolae arhiepiscopul cetăţii din Miralichiia.

Inc. Pururea a avea pre Dumnezeu întru pomenire bine iaste şi foarte bine.
Sf. Sfintele lui moaşte a lua prin darul... Amin.

17. f. 56v-59v. Lauda spre mutarea cinstitelor moaşte ale sfîntului părintelui nostru Nicolae arhiepiscopul din cetatea Mira în cetatea Bar.

Inc. Cu adevărat singură fapta bună iaste vrednică a toată lauda.
Sf. Şi să ne arătăm moşteni împărăţii cerului, prin darul... Amin.

18. f. 59v-63v. Povestea pentru minunea sfîntului părinte Nicolae, pentru Vasilie feciorul Agrippei.

Inc. Nu socotesc a fi cu dreptul, nici nu să cade aciasta a o tăcea.
Sf. Praznic cinstit i-au făcut, slăvind pre Prea Sfînta Troiţă... Amin.

19. f. 63v-65. Minunea pentru preotul Hristofor, cum l-au izbăvit sfîntul Nicolae de tăerea sabii.

Inc. In vremile cele de demult au fost oarecare preot aravitean.
Sf. Au mărturisit minunile ceale mari ale sfîntului părinte... Amin.

20. f. 65v-68v. Minunea pentru oare care sarachin pre carele l-au răpit sfîntul Nicolae din temniţă.

Inc. Cuvânt minunat să arată al propoveduirii.
Sf. Iară noi credincioşii auzind nişte minuni mari ca acestea ale sfîntului... Amin[4].

II. f. 69-75v. Poveastea părintelui Loghin, Cum i s-au ispovedit un drac înnaintea lui.

Inc. Spusu-ne-au ava Pior, că fiind eu, zice, tînăr ne-am dus cu stareţul mieu.
Sf. Şi umplu chiliia de fum, ca de nişte piiatră pucioasă.

III. f. 76-84. Poveastea Pelaghiei curvei.

Inc. Părintele Iacov ne-au spus noao: Incă fiind eu diiacon.
Sf. Şi odihnă la zioa judecăţii. Amin.

IV. f. 84v-94. Povestirea părintelui Eliseiu însuşi pentru sine.

Inc. Părintele Eliseiu spunea noao, că fiind eu (zice) tînăr m-am bolnăvit de moarte.
Sf. Cu părintele Isaiia şi m-am plecat lui întru toate. Amin.

f. 94v-96v. Albe.

V. f. 97-125. Urmarea marelui şi îngerescului chip = *Molitfelnic*, Bucureşti, 1937, p. 595-623.

f. 125v-126v. Albe.

Însemnări posterioare:

Pe f. 1, printre alte însemnări citim:

Cu plecăciune mă închin eu sfinţii sale ci[n]stite părinte Teofilo. Eu părintile Icnatie.

4. După cum arată cuvîntul «Minunea» din josul foii 68 v, indicaţie pentru primul cuvînt de pe foaia următoare, compul acesta cu viaţa şi minunile sfîntului Nicolae era mai bogat.

Posidet Librum hunc Ego Basilius Serban. 1811.

f. 126v: *Am citit şi eu cel zmerit între ieromonahi Ioanichie păcătos.*

II 71

75

Miscelaneu

Sec. XVIII; hîrtie; 56 foi[5]; 20×15; 19—20 rînduri pe pagină; scriere cursivă cu cerneală neagră; titlurile, capitolele şi iniţialele cu cerneală roşie; frontispiciul de pe f. 3 şi poarta manuscrisului din peniţă, cu cerneală neagră şi roşie; mai multe condeie; legătură deteriorată în hîrtie, cu piele la cotor şi colţuri. Numere vechi de bibliotecă: pe cotor, «Manus 76»; în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2331.

f. 1-1v. Albă.

f. 2, poarta cărţii: Cartea sfîntului Teodor ce au fost episcop Edesului, Capete a faptelor celor bune. Cap. 1.

f. 2v. Albă.

I. f. 3-42v. Cartea sfîntului Teodor ce au fost episcop Edesului, Capete a faptelor celor bune = Φιλοκαλία τῶν ἱερῶν νηπτικῶν, Veneţia, 1782, p. 265-281[6].

II. 1. f. 42v-50. Dintru ale prea cuviosului părintelui nostru *Efrem Sirul,* Sfătuiri. Sfătuirea 21 = Λόγοι καὶ παραινέσεις τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἐφραὶμ τοῦ Σύρου εἰς ἁπλῆν φράσιν μεταγλωττισθέντες, Veneţia, 1721, p. 134-139.

2. f. 50-50v. A sfîntului Efrem Sirul.

Inc. Cela ce întru ocara altora să îndulceaşte.

Sf. Nu ocărătorii zicînd, nu rîpitorii împărăţia lui Dumnezeu o vor moşteni.

III. f. 51-54v. A cărţii a treia a lui *Everghetinos. Pricina 1.* Că nu trebue din prepusuri a osîndi sau cumvaşi a crede prepusurilor. Din viiaţa sfîntului Ioan Milostivul = Συναγωγὴ τῶν θεοφθόγγων ῥημάτων καὶ διδασκαλιῶν τῶν θεοφόρων καὶ ἁγίων πατέρων, ἀπὸ πάσης Γραφῆς θεοπνεύστου συναθροισθεῖσας..... παρὰ Παυλου τοῦ ὁσιωτάτου μοναχοῦ καὶ κτήτορος μονῆς τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου τῆς Εὐεργέτιδος καὶ Εὐεργετινοῦ ἐπικαλουμένου.... Veneţia, 1783, p. 575-578[7].

f. 55. Însemnare posterioară.

f. 55v-56v. Albe.

Însemnări posterioare:

f. 55: *Aprilie 14 1803 am venit eu la călugărie, aprilie au fost sfînta Înviare.*

---

5. Manuscrisul a avut mai multe foi; se cunosc în legătură urmele sustragerii a două sau trei fascicole de la sfîrşitul manuscrisului.

6. Aceeaşi traducere şi aceeaşi dispoziţie a capitolelor ca şi în manuscrisul 66, cu deosebirea că manuscrisul acesta are 100 capitole ca şi ediţia din Filocalie, integrînd în cap. 100 capitolele 100 şi 101 din manuscrisul 66.

7. Manuscrisului i s-au sustras foile de la sfîrşit.

II 94

76

ISIHIE PREOTUL. Despre trezvie şi virtute.

Sec. XVIII; hîrtie; 56 foi; 22×18; 22 rînduri pe pagină; scriere cursivă, cu cerneală neagră; unele din numerele capitolelor cu cerneală roşie; cu cerneală roşie şi titlul celei de a doua sute de capete; un singur condei; coreoturi de la prima mînă; legătură veche în hîrtie cu piele la cotor şi colţuri. A aparţinut Mînăstirii Căldăruşani. Numere vechi de bibliotecă: pe cotor: «Manus 12»; în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2327.

I. f. 1. [*Isihie preotul,* Despre trezvie şi virtute, 200 capete] [8].

1. f. 1-28v [Suta întîia] = MG, vol. 93, col. 1480-1512.

2. f. 28v-56v. A acelue, Altă sută de capete = MG, vol. 93, col. 1512-1544 [9].

---

8. Partea superioară a acestei pagini a rămas albă; copistul a uitat să mai scrie cu cerneală roşie autorul şi titlul lucrării, ca şi titlul primei sute de capete.

9. Manuscrisul acesta este o copie a unei traduceri mai vechi, după cum se vede din greşelile de copiat. Traducerea este făcută după un izvod slavon. Faţă de ediţia din MG, manuscrisul nostru are o altă împărţire pe capitole. Dau mai jos un tabel sinoptic al capetelor celor două texte. În prima coloană numărul de ordine al capetelor din manuscris, în coloana a doua numărul de ordine al capetelor din MG:

SUTA INTIIA.

Cap.	1-2	= Cap.	1.
„	3	= „	2 (partea dintîi a capitolului).
„	4	= „	4 şi partea a doua a cap. 2.
„	5	= „	3.
„	6-7	= „	5.
„	8	= „	6.
„	9	= „	7.
„	10	= „	8.
„	11	= Ultimele trei rînduri din cap. 9.	
„	12	= „	10.
„	13	= „	11.
„	14	= „	12.
„	15	= „	13.
„	16	= „	14.
„	17	= „	15.
„	18	= „	16.
„	19	= „	17-18.
„	20	= „	19.
„	21	= „	20.
„	22	= „	21.
„	23	= „	22.
„	24	= „	23.
„	25	= „	24. În ms. lipsesc ultimele rînduri din acest capitol.
„	26	= „	25.
„	27-28	= „	26.
„	29	= „	27.
„	30	= „	28.
„	31	= „	29.
„	32	(copistul scrie 22) = Cap.	30.
„	33	= Cap.	32.
„	34	= „	33.
„	35	= „	34.
„	36	= „	35.
„	37	= „	36.
„	38	= „	37.
„	39	= „	38.
„	40	= „	39.
„	41	= „	40.
„	42	(copistul scrie 41) = Cap.	41.
„	43	= Cap.	42.
„	44	= „	43.
„	45	= „	44.
„	46	= „	45.
„	47-48	= „	46.
„	49	= „	47.
„	50	= „	48-49.
„	51	= „	50.
„	52	= „	51.
„	53	= „	52.
„	54	(copistul scrie 55) = Cap.	53.
„	55	= Cap.	54.
„	56	= „	55.
„	57	= „	56.
„	58	= „	57.
„	59	= „	58.
„	60	= „	59.
„	61	= „	60
„	62	= „	61.
„	63	= „	62.
„	64	= „	63.
„	65	= „	64.
„	66	= „	65.

Insemnări posterioare:

f. 1, pe marginea de jos a foii: *A lui Nichifor pocăpiceriu.*

f. 2, pe marginea de jos a foii: *De obşte a s[fintei] Mîn[ăstiri] C[ăldăruşani].*

„ 67 = „ 66.
„ 68 = „ 67.
„ 69 = „ 68.
„ 70 = „ 69.
„ 71 = „ 70.
„ 72 = „ 71.
„ 73 = „ 72.
„ 74 = „ 73-74.
„ 75-76 = „ 75-76.
„ 77 (copistul scrie 78) = Cap. 77.
„ 78 (copistul scrie 77) = Cap. 78.
„ 79 = Cap. 79.
„ 80 = Partea de la începutul capitolului 80.
„ 81 = Sfîrşitul capitolului 80.
„ 82 = Cap. 81.
„ 83 = „ 82.
„ 84 = „ 83.
„ 85-95 = „ 85-95.
„ 96 = ?
„ 97 = ?
„ 98 = Cap. 96.
„ 99 = „ 97.
„ 100 = „ 98-99.

SUTA A DOUA

Cap. 1 = Cap. 100 din suta întîia.
„ 2 = „ 1.
„ 3 = „ 2.
„ 4 = „ 3.
„ 5-7 = „ 4.
„ 8 = „ 5.
„ 9 = „ 6.
„ 10 = „ 7.
„ 11 = „ 8.
„ 12 = „ 9.
„ 13 = „ 10.
„ 14 = „ 11.
„ 15 = „ 12.
„ 16 = „ 13.
„ 17 = „ 14.
„ 18 = „ 15 (textul capitolului 18 este amplificat la sfîrşit faţă de textul din M.G.).
„ 19 = „ 16.
„ 20 = „ 17.
„ 21 = „ 18.
„ 22 = ?
„ 23 = Cap. 19.
„ 24 = „ 20.
„ 25 = „ 21.
„ 26 = „ 22
„ 27 = „ 23.
„ 28 = „ 24.
„ 29 = „ 25.
„ 30 = „ 26.
„ 31 = „ 27.
„ 32 = „ 28.
„ 33 = „ 29.
„ 34 = „ 30.
„ 35 = „ 31.
„ 36 = „ 32.
„ 37 = „ 33.
„ 38 = „ 34.
„ 39 = „ 35.
„ 40 = „ 36.
„ 41 (copistul scrie 42) = Cap. 37.
„ 42 = Cap. 38.
„ 43 = „ 39.
„ 44 = „ 40.
„ 45 = „ 41.
„ 46 = „ 42.
„ 47 = „ 43.
„ 48 = „ 44.
„ 49 = „ 45.
„ 50 = „ 46.
„ 51 = „ 47.
„ 52 = „ 48.
„ 53 = „ 49.
„ 54 = „ 50 (lipsă sfîrşitul).
„ 55 = „ 51.
„ 56 = „ 52.
„ 57 = „ 53.
„ 58 = „ 54.
„ 59 = „ 55.
„ 60 = „ 56.
„ 61 = „ 57.
„ 62 = „ 58.
„ 63 = „ 59.
„ 64 = „ 60.
„ 65 = „ 61.
„ 66 = ?
„ 67 = Cap. 62.
„ 68 = „ 63.
„ 69 = „ 64.
„ 70 = „ 65.
„ 71 = „ 66.
„ 72 = „ 67.
„ 73 = „ 68.
„ 74 = „ 69.
„ 75 = „ 70.
„ 76 = „ 71.
„ 77 = „ 72.
„ 78 = „ 73.
„ 79 = „ 74.

77

Antologhion adică Floarea Cuvintelor.

Sec. XVIII (1785; 1799); hîrtie; 149 foi[10]; 23×18; foile 1—89, 23 rînduri pe pagină; foile 90—147, între 14 şi 17 rînduri pe pagină; scriere cursivă cu cerneală neagră; titlurile, colontitlurile, iniţialele şi indicaţiile tipiconale, cu cerneală roşie; în prima parte a manuscrisului (f. 1—89), frontispicii şi podoabe finale din peniţă cu cerneală neagră şi roşie; două condeie; primul condei (f. 1—89), condei de caligraf; al doilea condei (f. 90—147), condei neiscusit, al lui *Gheorghe Almori*; legătură veche în hîrtie, cu piele la cotor şi colţuri. A aparţinut Mînăstirii Căldăruşani. Numere vechi de bibliotecă: pe cotor, 89; în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2297.

f. 1. *Antologhion*[11] *adecă Floarea Cuvintelor,* care cuprinde în sine slujba praznicilor dumnezeeşti şi ale Sfintei Născătoarei de Dumnezeu şi ale altor sfinţi ce să prăznuesc foarte pre scurt, pentru zăbava scrisori[i].

1. f. 1-7. Luna lui Septemvrie în zioa dintăi începutul indictului adecă a anului nou şi pomenirea cuviosului părintelui nostru Simeon Stălpnicul şi arhimandritul.

2. f. 7v-11v. Luna lui Septemvrie în 8 zile, Naşterea Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu.

3. f. 12-20. Septemvrie în 14 zile, A toată lumea înnălţarea cinstitei şi de viiaţă făcătoare cruci.

4. f. 20v-26. Septemvrie 26, Pristăvirea sfîntului slăvitului şi întru tot lăudatului apostol şi evanghelistului Ioan Bogoslov.

5. f. 26-32. Octomvrie 26 de zile, Sfîntul marele mucenic Dimitrie Izvorîtoriul de mir şi pomenirea înfricoşatului cutremur.

6. f. 32v-38. Noemvrie 8 zile, Soborul mai marilor şi ceatelor începători a lui Mihail şi Gavriil şi al tuturor puterilor cereşti.

7. f. 38-43v. Noemvrie 13 zile, Cel dintru sfinţi părintele nostru Ioan arhiepiscopul Ţarigradului Zlatoust.

8. f. 44-49. Noemvrie 21, Intrarea în Biserică a Prea Sfinţei Stă[pî]nii noastre de Dumnezeu Născătoarei.

„ 80 = „ 75.
„ 81 = „ 76.
„ 82 = „ 77.
„ 83 = „ 78.
„ 84 = „ 79.
„ 85 = „ 80.
„ 86 = „ 81.
„ 87 = „ 82.
„ 88 = „ 83.
„ 89 = „ 84.
„ 90 = „ 85.
„ 91 = „ 86.
„ 92 = „ 87.
„ 93 = „ 88.
„ 94 = „ 89.
„ 95 = „ 90.
„ 96 = „ 91.
„ 97 = „ 92.
„ 98 = „ 93.
„ 99 = partea întîia a capitolului 84 din suta I (col. 1505 C).
Cap. 100 = partea a doua din capitolul 84 din suta I (col. 1505 CD).

10. Foile 1-89 sînt scrise în anul 1785, iar restul, f. 90-147, sînt scrise în anul 1799.

11. In acest Antologhion, ca de altfel în toate Antologhioanele de slujbă, avem o prescurtare a slujbelor sărbătorilor mari de peste an; sînt lăsate afară: unele stihuri de la vecernie şi utrenie, paremiile, canoanele şi sinaxarele. Ar fi interesant un studiu comparativ între traducerea cîntărilor din acest Antologhion şi traducerile romîneşti din cărţile de slujbă tipărite.

9. f. 49-55v. Dechemvrie 6 zile, Cel dintru sfinţi părintele nostru Nicolae arhiepiscopul de la Mira Lichie făcătorul de minuni.

10. f. 56-56v. Începerea slujbei ciasurilor Naşterii lui Hristos.

11. f. 57-64. Dechemvrie 25 de zile, Naşterea cea după trup a Domnului şi Dumnezeului şi Mântuitoriului nostru Iisus Hristos.

12. f. 64v-71. Ianuarie în zioa dintâi, Cea după trup tăiare împrejur a Domnului nostru Iisus Hristos şi pomenirea celui dintru sfinţi părintele nostru Vasilie cel Mare.

13. f. 71-73. Întru aciastă lună în 2 zile, Înnainte prăznuirea Botezului Domnului şi cel dintru sfinţi părintele nostru Silvestru papa de la Roma.

f. 73v. Albă.

14. f. 74-79v. Ianuarie 6 zile, Sfînta dumnezeiasca arătare a Domnului Dumnezeu şi Mîntuitoriului nostru Iisus Hristos.

15. f. 80-84v. Ianuarie 30 de zile, Sfinţi slăviţi ierarşi Vasilie cel Mare, Grigorie Bogoslov şi Ioan Zlatoust.

16. f. 84v-89v. Fevruarie 2 zile, Streteniia, adecă Întimpinarea Domnului nostru Iisus Hristos.

17. f. 90-97. Luna lui Martie în 25 de zile, Buna Vestire a Prea S[fintei] S[tăpînei] noastre [Născătoare] de Dumnezeu şi p[uru]rea F[ecioarei] Marii.

18. f. 97v-103v. Luna lui Aprilie în 23 de zile.

19. f. 103v. Luna lui Iunie în 24 de zile.

20. f. 103v-111. Luna lui Iunie în 29 de zile, Sfinţii apostoli Petru şi Pavel.

21. f. 111-121v. Întru aciastă lună în 20 de zile sfîntul slăvitul proroc Ilie Tesviteanul.

22. f. 121v-130. Luna lui Avgust în 6 zile, Sfînta Schimbarea la Faţă a Domnului şi Dumnezeului şi Mîntuitoriului nos[tru] Iisus Hristos.

23. f. 130v-135v. Luna lui Avgust. Întru aciastă lună în 15 zile, Adormirea Prea S[fintei] Stăp[înei] no[astre] de Dumnezeu Născătoare.

24. f. 136-144. Întru aciastă lună în 29 de zile, Tăiarea cinstitului cap al c[institului] slăv[itului] proroc Înnainte Merg[ătoriului] şi Botezătoriului Ioan.

25. f. 144v-145v. Listu rltare ceva rămăşiţă însemnate. De la 6 zile a lui Avgust.

26 f. 146-147 De la 15 Avgust.

f. 147v-149v. Însemnări posterioare.

Însemnări de la prima mînă:

f. 64v, în frontispiciu: *1785.*

f. 134v: *1799.*

f. 144: *Dumnezeu milostivindu-se m-au învrednicit şi Duhul Sfînt m-au luminat de acest lucru; cu osteneală, dar cu drag l-am şi gătat, Prea S[fintei] Născătoarei lui Hristos şi mie nevread[nicului]; adecă Preacistii mă voi ruga şi mie la mai multe ca aceastea lucruri voesc a-mi ajuta rugîndu-mă cu plecăciune, închinîndu-mă Cei de Dumnezeu*

blagoslovitei Preacistei. Eu cel smerit Gheorghe Almori iberaiter fiind în crăiasca Hătinţie de la Ibaşfalău. La anul 1799 luna lui Maiu 31... May 1799. Elisabetopoli[12].

f. 144v: *Almori Gheorg.*

Însemnări posterioare:

f. 147v: *Să-mi trimeţi haine pre Iordache, că vine în vamă dară de-ţi putea să viniţi voi Graţa şi cu Niva şi să-mi aduceţi şi bani pentru să-mi scoţ oile, că eu viu în vamă şi să-mi aduceţi şi haine.*

f. 148-149v, consideraţii cu privire la deosebirea dintre legea veche şi legea nouă, adică Vechiul Testament şi Noul Testament.

f. 1, pe marginea de jos a foii: *De obşte a sf[intei] Mîn[ăstiri] Că[l]d[ăruşani].*

Pr. D. FECIORU

PATRIARHIA ROMÂNĂ
BIBLIOTECA
SFÂNTUL SINOD

12. Cuvintele: *May 1799 Elisabetopoli*, scrise cu litere latine.

III. Mitropolia Ardealului cu eparhiile :
6. Arhiepiscopia Alba-Iuliei şi Sibiului, cu reşedinţa în oraşul Sibiu.
7. Episcopia Vadului, Feleacului şi Clujului cu reşedinţa în oraşul Cluj.
8. Episcopia Oradiei, cu reşedinţa în oraşul Oradea.

IV. Mitropolia Olteniei cu eparhiile :
9. Arhiepiscopia Craiovei, cu reşedinţa în oraşul Craiova.
10. Episcopia Rîmnicului şi Argeşului, cu reşedinţa în oraşul Rîmnicul-Vîlcea.

V. Mitropolia Banatului, cu eparhiile :
11. Arhiepiscopia Timişoarei şi Caransebeşului, cu reşedinţa în oraşul Timişoara.
12. Episcopia Aradului, Ienopolei şi Hălmagiului, cu reşedinţa în oraşul Arad.

În ceea ce priveşte titulatura de mitropolit în Biserica Ortodoxă Romînă, aceasta are precădere faţă de cea de arhiepiscop : «Titlul mitropoliţilor, arhiepiscopilor şi episcopilor este al eparhiei pe care o păstoresc» (art. 17).

*

Din analiza sumară a originii şi dezvoltării istorice a demnităţii de arhiepiscop în Biserica Ortodoxă, se pot reţine drept concluzii următoarele precizări :

Arhiepiscopul apare sporadic înainte de veacul IV. Se generalizează începînd cu Sinodul IV Ecumenic, intrînd în titulatura patriarhilor istorici cu excepţia celui de Ierusalim.

Arhiepiscopul apare ca titlu onorific la început, apoi ca episcop eparhiot exempt, alte dăţi în calitate de căpetenie al unei Biserici autocefale, sau a unei simple eparhii, al unei Biserici autonome sau în fruntea unei unităţi monastice.

De fapt, în privinţa raportului dintre demnitatea de arhiepiscop şi cea de mitropolit nu există o practică şi o rînduială constantă în întreaga ortodoxie, ceea ce se explică prin faptul că atît cuprinsul canonic al acestor două demnităţi cît şi numele lor n-au fost şi nu sînt lucruri stabilite în chip deplin printr-o hotărîre general valabilă în ortodoxie.

În privinţa funcţiunii arhiepiscopale, sînt observate două tradiţii : o tradiţie greacă, potrivit căreia titlul de arhiepiscop ca demnitate bisericească este superioară celui de mitropolit şi o a doua tradiţie existentă în Biserica noastră şi Bisericile slave, în care, demnitatea de arhiepiscop este inferioară celei de mitropolit.

Tocmai datorită acestei practici, Conferinţa Panortodoxă de la Rodos a găsit că analizarea şi precizarea înţelesului şi rostului demnităţii de arhiepiscop trebuie să fie făcută prin hotărîrea unui viitor Sinod Ecumenic şi de aceea a înscris-o în lista de teme care vor fi dezbătute mai întîi în Prosinod şi apoi în Sinodul Ecumenic viitor.

CATALOGUL MANUSCRISELOR DIN BIBLIOTECA PATRIARHIEI ROMÎNE*

II 89

78

Prolog pe lunile Martie, Aprilie şi Mai.

Sec. XVIII şi XIX; hîrtie; 347 foi; 22,5×16; 20 şi 21 rînduri pe pagină; scriere cursivă, cu cerneală neagră; titlurile, colontitlurile, iniţialele cu cerneală roşie; iniţiale ornate; unele iniţiale în două culori; frontispicii şi podoabe finale, fie într-o singură culoare, roşie, fie în două culori, negru şi roşu; mai multe condeie, condeie de caligrafi; unul din copişti din şcoala de caligrafi din care a făcut parte Anachie Ieromonahul; corecturi de la prima mînă; legătură veche în piele. A aparţinut Mînăstirii Căldăruşani. Numere vechi de bibliotecă: pe cotor, 111; în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2355.

I. 1. f. 1. *Luna lui Martie are zile 31; zioa are ciasuri 12 şi noaptea 12 = Întru Slava Sfintei şi ceii deofiinţă şi de viiaţă făcătoarei şi Nedespărţitei Treimi, s-au tipărit acest Prolog adecă Adunare în scurt din Vieţile Sfinţ[ilor] în zilele prea Înnălţatului nostru Domn Grigorie Alexandru Ghica vv cu Blagoslovenііa Înnalt prea osfinţitului Arhiepiscopului şi Mitropolitului Moldavei şi Sucevei i Cavaler Chiriu Chir Sofronie. Prin osîrdiia prea Cuviosului Arhimandrit şi Stareţ al sfintelor M[ănă]s[tiri] Neamţul i Secul Chir Natanail. Cu cheltuiala sfîntei M[ănă]s[tiri] Neamţul, acum întîiaşi dată din nou tipărită întru însăşi a sa Tipografie. Anul 1855 [Prologul pe martie, aprilie şi mai], f. 1.*

2. f. 1. În zioa dintîiu, sfînta cuvioasa muceniţă Evdochiia = *Ibidem,* f. 1.

3. f. 1-3v. Întru aceaiaş zi, Cuvînt pentru Ioann episcopul Ierusalimului, Cum sfîntul Epifanie au luat cu meşteşug de la dînsul argint şi l-au înpărţit de milostenie la săraci şi scăpătaţi = *Ibidem,* f. 1-2v.

4. f. 3v-7. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt pentru cum adecă să cade ca să fie învăţătoriul = *Ibidem,* f. 2v-4.

5. f. 7. Luna lui Martie în 2 zile, pomenirea sfîntului sfinţit mucenic Teodot episcopul Chirineii = *Ibidem,* f. 5.

6. f. 7-7v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt pentru mutarea sfîntului părintelui nostru Agaton = *Ibidem,* f. 5.

* Continuare din numărul 7—8, anul XIV (1962).

7. f. 7v-9. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Atanasie,* Ca să nu osindim pre nimenea din cei ce greşesc = *Ibidem,* f. 5-5v.

8. f. 9. Luna lui Martie în 3 zile, pomenirea sfinţilor mucenici Evstropie, Cleonic, Vasilesc = *Ibidem,* f. 7.

9. f. 9-10. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt pentru Teodor Năimitul = *Ibidem,* f. 7-7v.

10. f. 10-11. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Efrem,* Cum că nu să cade a asculta pre cei ce rău să jură = *Ibidem,* f. 8-8v.

11. f. 11v. Luna lui Martie în patru zile, pomenirea cuviosului părintelui nostru Gherasim cel de la Iordan = *Ibidem,* f. 12.

12. f. 11v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt din *Liomonariu* = Ibidem, f. 12.

13. f. 11v. Luna lui Martie în 5 zile, pătimirea sfîntului mucenic Conon grădinariul = *Ibidem,* f. 13.

14. f. 11v-12. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt pentru vedeniia îngerului carele scriia pre cei ce întra în besearică la rugăciuni = *Ibidem,* f. 13.

15. f. 12-13v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Ioann Gură de Aur,* Pentru cei ce zic că nu să pot mîntui în lume = *Ibidem,* f. 13-13v.

16. f. 13v. Luna lui Martie în 6 zile, pătimirea sfinţilor 42 de mucenici cei din Amoreia, Teodor, Costandin, Callist, Teofil, Vasoa şi cei înpreună cu ei = *Ibidem,* f. 14.

17. f. 13v-14v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Patrichie* episcopul, Pentru focul ce iasă din pămînt în fealiuri de locuri = *Ibidem,* f. 14-14v.

18. f. 14v-15v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Efrem,* Pentru folosul sufletului şi pentru smerenie = *Ibidem,* f. 14v-15.

19. f. 15v. Întru aceaiaşi zi, Învăţătură pentru milostenie, cum că nimic adecă nu să înpotriveaşte milosteniei = *Ibidem,* f. 15.

20. f. 15v-17v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Antioh* = *Ibidem,* f. 15-15v.

21. f. 17v. Luna lui Martie în 7 zile, pătimirea sfinţilor sfinţiţi mucenici, ce au fost episcopi în Herson, Vasilie, Efrem, Evghenie, Elpidie, Agatodor, Eferie şi Capiton = *Ibidem,* f. 17v.

22. f. 17v-19. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt pentru un sihastru, căruia i-au descoperit Dumnezeu pentru cei ce iau daruri = *Ibidem,* f. 17v-18.

23. f. 19v-20v. Întru aceiaşi zi, Învăţătură a sfîntului *Vasilie,* Pentru cei ce es din lumea aciasta spre călugărească rînduială = *Ibidem,* f. 19v-20.

24. f. 20v. Luna lui Martie în 8 zile, pomenirea cuviosului părintelui nostru şi mărturisitoriul Teofilact episcopul Nicomidiei = *Ibidem,* f. 20.

25. f. 20v-22. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Efrem,* Cum că nu să cade călugărului ca să aibă haine multe.

Inc. Intru viiaţa mirenească, cela ce-şi miluieşte trupul său.
Sf. Şi să nu o ia pre ia nimenea.

26. f. 22-23v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Vasilie.* Pentru poruncile ceale legiuite creştinilor = *Ibidem,* f. 21-22.

27. f. 23v-25. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Ioann Gură de Aur,* Pentru mîndrie = *Ibidem,* f. 22-22v.

28. f. 25. Luna lui Martie în 9 zile, pomenirea sfinţilor ai lui Dumnezeu Hristos marilor mucenici celor 40, carii s-au muncit în iazerul Sevastiei = *Ibidem,* f. 23v.

29. f. 25-27v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Ioan Gură de Aur,* Pentru cei ce-şi tămăduesc boalele cu vrăji şi cu descîntece = *Ibidem,* f. 23v-24.

30. f. 27v-29v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt pentru Pafnutie monahul şi pentru bunătăţile unui mai mare în sat, pentru carele i-au spus[1] Dumnezeu lui = *Ibidem,* f. 24-25.

31. f. 29v. Luna lui Martie în 10 zile, pomenirea sfîntului mucenic Codrat [şi] cei înpreună cu dînsul Chiprian, Anect şi Crischent = *Ibidem,* f. 27.

32. f. 30-31. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt din *Pateric,* Pentru Marc[o] monahul şi pentru mai nainte vedearea lui = *Ibidem,* f. 27-27v.

33. f. 31-34. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Ioann Gură de Aur,* Pentru cinstea preoţească = *Ibidem,* f. 27v-28v.

34. f. 34. Luna lui Martie în 11 zile, pomenirea celui dintru sfinţi părintelui nostru Sofronie, prea înţeleptul, patriarhul Ierusalimului = *Ibidem,* f. 29v.

35. f. 34-36. Întru aceaiaşi zi, Învăţătură a sfinţilor părinţi pentru nevoia morţii = *Ibidem,* f. 29v-30.

36. f. 36-37. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntul[ui] *Grigorie,* Pentru milostenie = *Ibidem,* f. 30-30v.

37. f. 37. Luna lui Martie în 12 zile, pomenirea cuviosului părintelui nostru Teofan, mărturisitoriul Sigrianul = *Ibidem,* f. 32.

38. f. 37-39v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Ioann Gură de Aur,* Pentru cei ce să jură cu minciună = *Ibidem,* f. 32v-33.

39. f. 39v-40v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Ioann Scărariul,* Pentru răbdarea lui Chir monahul = *Ibidem,* f. 33v.

40. f. 40v-41v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Ioann Gură de Aur,* Din Evangheliia cea de la Matei = *Ibidem,* f. 33v-34.

41. f. 41v. Luna lui Martie în 13 zile, aducerea mo[a]ştelor celui dintre sfinţi părintelui nostru Nechifor patriarhul Ţarigradului = *Ibidem,* f. 35v.

42. f. 41v-42v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt pentru un preot cu carele înpreună [slujiia] îngerii = *Ibidem,* f. 35v-36.

43. f. 42v-43v. Întru aceaiaşi zi, Învăţătură a sfîntului *Simion* făcătoriului de minuni cel din Muntele Minunat = *Ibidem,* f. 36.

44. f. 43v. Luna lui Martie în 14 zile, pomenirea cuviosului părintelui nostru Venedict[2] = *Ibidem,* f. 38.

45. f. 43v-45. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt al cuviosului părintelui nostru Palladie, Pentru nevoinţă = *Ibidem,* f. 38-38v.

46. f. 45-48. Întru aceaiaşi zi, Spunere din *Pateric* = *Ibidem,* f. 38v-39-v.

---

1. In ms.: *spun.*
2. In ms.: *Venedint.*

47. f. 48. Luna lui Martie în 15 zile, pomenirea sfinţilor mucenici Agapie, Puplie, Timolae, Romil şi doi Alexandri şi doi Dionisii şi alţii = *Ibidem,* f. 40.

48. f. 48-49. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt pentru mai înnainte văzătoriul Serghie pustnicul = *Ibidem,* f. 40-40v.

49. f. 49-50. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt, Ce iaste semnul creştinului celui desăvîrşit = *Ibidem,* f. 40v-41.

50. f. 50. Luna lui Martie în 16 zile, pătimirea sfîntului mucenic Savin eghipteanul = *Ibidem,* f. 42.

51. f. 50-51v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Efrem Sirianul,* De învăţătură bogaţilor = *Ibidem,* f. 42-42v.

52. f. 51v-54. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Ioann Gură de Aur,* Cum că pre carele îl iubeaşte Domnul îl şi ciartă = *Ibidem,* f. 42v-43v.

53. f. 54. Luna lui Martie în 17 zile, Cuviosul părintele nostru Alexie omul lui Dumnezeu = *Ibidem,* f. 48v.

54. f. 54-56v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt din Pateric = *Ibidem,* f. 48v-49.

55. f. 56v-58. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt pentru Gheorghie egumenul muntelui Sinaii, cum de înger răpindu-se s-au aflat în Ierusalim şi cum iarăşi în chiliia sa s-au pus = *Ibidem,* f. 51-51v.

56. f. 58. Luna lui Martie în 18 zile, pomenirea celui dintru sfinţi părintelui nostru Chirill arhiepiscopul Ierusalimului = *Ibidem,* f. 49v.

57. f. 58-59. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt pentru Daniil Monahul carele au fost clevetit de curvie = *Ibidem,* f. 49v-50.

58. f. 59-61. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Ioann Gură de Aur,* Pentru stăpînirea de sineşi a omului = *Ibidem,* f. 50-50v.

59. f. 61. Luna lui Martie în 19 zile, pomenirea sfinţilor mucenici Hrisant şi Darie = *Ibidem,* f. 53.

60. f. 61v-63v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt pentru o muiare ce ş-au junghiiat pre doi copii ai ei = *Ibidem,* f. 53-53v.

61. f. 63v-65. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt al lui *Anastasie* egumenul Sinaii, Pentru ca să nu avem mînie = *Ibidem,* f. 53v-54.

62. f. 65-65v. Luna lui Martie în 20 zile, cuvioşii părinţii noştri cei din mînăstirea sfîntului Savvei ce s-au ucis de saraţini = *Ibidem,* f. 54v.

63. f. 65v-67v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Anastasie* igumenul de la Sinai, pentru a nu osîndi = *Ibidem,* f. 54v-55v.

64. f. 67v-68v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt pentru doi fraţi carii au avut vrajbă între sineşi = *Ibidem,* f. 55v-56.

65. f. 68v. Luna lui Martie în 21 de zile, cuviosul părintele nostru Iacov episcopul şi mărturisitoriul = *Ibidem,* f. 56.

66. f. 68v-73v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt al presviterului *Cozma,* pentru cei ce voesc în haine neagre să iasă de la lume = *Ibidem,* f. 56-57v.

67. f. 73v-74v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt din *Pateric* = *Ibidem,* f. 57v-58.

68. f. 75. Luna lui Martie în 22 de zile, pomenirea sfîntului sfinţit mucenic Vasilie prezviterul besearicii ceii din Anghira = *Ibidem,* f. 58v.

69. f. 75-77. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Ioan Gură de Aur,* Pentru judecată = *Ibidem,* f. 58v-59v.

70. f. 77. Luna lui Martie în 23 de zile, pomenirea sfîntului cuvios mucenic Nicon şi cu dînsul doao sute noazeci şi noao de ucenici ai lui ce s-au muncit cu el = *Ibidem,* f. 60v.

71. f. 77-79. Întru aceaiaşi zi, învăţătură... = *Ibidem,* f. 60v-61.

72. f. 79-80. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt pentru un neguţătoriu ce au venit la călugărie şi s-au mîntuit = *Ibidem,* f. 61-61v.

73. f. 80-81v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt pentru năprasnica moarte şi pentru judecată şi pentru întrebarea lui Alexandru = *Ibidem,* f. 61v-62.

74. f. 81v-82. Luna lui Martie în 24 de zile, înnaintea prăznuirea Bunei Vestiri a Prea Sfintei Născătoarei de Dumnezeu şi pomenirea cuviosului părintelui nostru Artemon episcopul Selevchiei Pisidiei = *Ibidem,* f. 64.

75. f. 82-83v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt, Pentru ca adecă nu prost a erta păcatele = *Ibidem,* f. 64-64v.

76. f. 83v-85v. Întru aceaiaşi zi, învăţătură la înnaintea prăznuirea Bune Vestiri a Prea Sfintei de Dumnezeu Născătoarei = *Ibidem,* f. 62-63.

77. f. 85v-89v. Luna lui Martie în 25 de zile, Cuvînt la Buna Vestire a Prea Sfintei Stăpînii noastre de Dumnezeu Născătoarei şi Pururea Fecioarei Mariei = *Ibidem,* f. 65-66v.

78. f. 89v-91. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Ioan Damaschin,* Pentru înpărtăşirea trupului lui Hristos = *Ibidem,* f. 64v-65.

79. f. 91. Luna lui Martie în 26 de zile, soborul sfîntului arhistratig Gavriil = *Ibidem,* f. 72.

80. f. 91-95. Întru aceaiaşi zi, Povestire folositoare pentru Malh monahul cel robit de saraţini = Versiune prescurtată, *Ibidem,* f. 72-75v.

81. f. 95v. Luna lui Martie în 27 de zile, pomenirea sfintei muceniţe Matrona cea din Tessalonic = *Ibidem,* f. 76.

82. f. 95v-106. Întru aceaiaşi zi, povestirea cuviosului părintelui nostru *Daniil,* pentru Evloghie tăietoriul de piatră = *Ibidem,* f. 76v-79.

83. f. 106-108. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt pentru cela ce mai mult au ales pre Dumnezeu decît averile = *Ibidem,* f. 79-79v.

84. f. 108-109v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Ioan Gură de Aur,* Pentru milostenie şi pentru slugi = *Ibidem,* f. 79v-80.

85. f. 109v. Luna lui Martie în 28 de zile, cuviosul părinte[le] nostru Ştefan făcătoriul de minuni egumenul de la mînăstirea Tricliei = *Ibidem,* f. 81.

86. f. 109v-112. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt din *Pateric...* = *Ibidem,* f. 81-82.

87. f. 112-115v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt pentru un ostaş anume Taxiot, carele au înviiat din morţi = *Ibidem,* f. 82-83.

88. f. 115v-116. Luna lui Martie în 29 de zile, pomenirea cuviosului părintelui nostru Marco episcopul Aretusiei şi Chiril diaconul şi alţii mulţi = *Ibidem,* f. 75v.

89. f. 116-117. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt pentru patima lui Hristos, pre carea o au priimit pentru toată lumea = *Ibidem,* f. 75v-76.

90. f. 117. Luna lui Martie în 30 de zile, pomenirea cuviosului părintelui nostru Ioan scriitoriul Scării = *Ibidem,* f. 86v.

91. f. 117-120. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt pentru o fecioară Mononiia, cum o au mîntuit pre ia sfîntul Macarie, fiindcă era nemilostivă = *Ibidem,* f. 86v-87.

92. f. 120-124. Întru aceaiaşi zi, învăţătură din *Pateric* = *Ibidem,* f. 87v-88v.

93. f. 124. Luna lui Martie în 31 de zile, pătimirea sfîntului sfinţit mucenic Ipatie făcătoriul de minuni, episcopul din Gangra = *Ibidem,* f. 90.

94. f. 124-127. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt cum că să cade a să întreba înnaintea lui Dumnezeu cu putearnicii lumii aceştiia, carii asupresc aicea pre cei mai mici = *Ibidem,* f. 90-91.

II. f. 127v. *Luna lui Aprilie are zile 30, zioa are ciasuri 13 şi noaptea 11* = *Ibidem,* f. 92.

1. f. 127v. În zioa dintîiu pomenirea cuvioasei maicii noastre Marie[i] Eghipteancii = *Ibidem,* f. 92.

2. f. 127v-130v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt pentru pocăinţa păcătoşilor.

Inc. Fericitul părintele nostru Pavel cel prost ucenicul sfîntului avva Antonie.

Sf. Moartea păcătosului, ci întoarcerea spre viaţă.

3. f. 130v-133. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Ioan Gură de Aur,* Pentru cei ce fac multe răutăţi, iar nu să primejduesc aicea = *Ibidem,* f. 95v-96.

4. f. 133-134v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Ioan Gură de Aur,* Ca să nu ne lenevim a ceti cărţile = *Ibidem,* f. 96-96v.

5. f. 134v. Luna lui Aprilie în 2 zile, pomenirea cuviosului părintelui nostru şi făcătoriul de minuni Tit = *Ibidem,* f. 98.

6. f. 134v-136. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt din *Limonariu,* pentru tîlharii cei ce au luat lucrurile unui stareţ şi iarăşi i le-au întors lui şi s-au pocăit = *Ibidem,* f. 98-98v.

7. f. 136-136v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt pentru a ne mărturisi păcatele la preoţi = *Ibidem,* f. 99.

8. f. 136v. Luna lui Aprilie în 3 zile, pomenirea cuviosului părintelui nostru şi mărturisitoriul Nichita egumenul lăcaşului Midichiei = *Ibidem,* f. 99v.

9. f. 136v-139. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt din *Pateric,* pentru un frate ce să smintisă la sfînta înpărtăşire = *Ibidem,* f. 99v-100.

10. f. 139-141v. Întru aceaiaşi zi, cuvînt al sfîntului *Ioan Gură de Aur,* Pentru cei ce zic cum că nu iaste muncă păcătoşilor.

Inc. Cum dar vom scăpa noi, fraţilor, de munci.

Sf. Să ajutează spre îngrozirea păcătoşilor... Amin.

11. f. 141v-142. Luna lui Aprilie în 4 zile. Cuviosul părintele nostru şi mărturisitoriul Iosiv cîntăreţul şi făcătoriul de canoane = *Ibidem,* f. 101v.

12. f. 142-144. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului părintelui nostru *Casian,* Pentru ca să nu ne înnălţăm = *Ibidem,* f. 101v-102v.

13. f. 144. Luna lui Aprilie în 5 zile, pătimirea sfinţilor mucenici Teodul ceteţul şi Agatopod diaconul = *Ibidem,* f. 104.

14. f. 144v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt pentru cutremurul ce s-au făcut în cetatea Antiohiei ca şi noi a[u]zind să ne teamem de cutremurul ce ne munceaşte pentru păcatele noastre = *Ibidem,* f. 104.

15. f. 144v-146. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt pentru o muiare ce să ruga lui Dumnezeu căruia nici o ispită nu-i veniia = *Ibidem,* f. 104-104v.

16. f. 146-146v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt din *Pateric* pentru rugăciune = *Ibidem,* f. 104v.

17. f. 146v-148v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Anastasie* egumenul muntelui Sinaii, Ca să nu osîndim pre nimenea, iar mai vîrtos pre preot pentru sfînta înpărtăşire = *Ibidem,* f. 104v-105.

18. f. 148v-151. Întru aceaiaşi zi, Istoriia lui avva Serapion, pentru avva Marco frîncescul = Versiune prescurtată, *Ibidem,* f. 105v-108v.

19. f. 151. Luna lui Aprilie în 6 zile, pomenirea celui dintru sfinţi părintelui nostru Evtihie patriarhul Ţarigradului = *Ibidem,* f. 109v.

20. f. 151-153. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt pentru călugării cei înpăcaţi de un frate pentru chilie = *Ibidem,* f. 109v-110.

21. f. 153-155v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfinţilor părinţi, ca să nu asuprim pre văduve şi pe săraci = *Ibidem,* f. 110-111.

22. f. 155v. Luna lui Aprilie în 7 zile, pomenirea celui dintre sfinţi părintelui nostru Gheorghie mitropolitul Melitinii = *Ibidem,* f. 112.

23. f. 155v-156v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt din *Pateric* = *Ibidem,* f. 112.

24. 156v-160. Întru aceaiaşi zi, Învăţătură spre înpăraţi şi boiari, spre episcopi şi preoţi şi spre toţi creştinii ca să nu să înbeate = *Ibidem,* f. 112-113v.

25. f. 160. Luna lui Aprilie în 8 zile, pomenirea sfinţilor apostoli, din cei şaptezeci, Irodion, Agav, Ruf, Flegont, Asincrit, Erma şi ceialalţi = *Ibidem,* f. 114v.

26. f. 160v-163. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt pentru o fecioară carea au făcut milă cu unul ce vrea să se sugrume pentru datornici = *Ibidem,* f. 114v-115v.

27. f. 163. Luna lui Aprilie în 9 zile, pătimirea sfîntului mucenic Evpsihie cel din Chesariia = *Ibidem,* f. 117v.

28. f. 163-164. Întru aceaia[şi] zi, Cuvînt pentru Lunghin monahul, carele cu cuvîntul vindeca bolnavii = *Ibidem,* f. 117v-118.

29. f. 164-165v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Pafnutie* pustnicul, Pentru un tîlhariu ce s-au mîntuit = *Ibidem,* f. 118-118v.

30. f. 165v. Luna lui Aprilie în 10 zile, pomenirea sfinţilor muce-

nici Terentie, African, Maxim şi alţi treizăci şi şase şi cei înpreună cu dînşii = *Ibidem,* f. 119.

31. f. 165v-166v. Întru aceaiaşi zi, învăţătură pentru avva Ilie pustnicul, cum au biruit patimile = *Ibidem,* f. 119.

32. f. 166v-168. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt din *Pateric* pentru ascultare = *Ibidem,* f. 119v.

33. f. 168-170. Întru aceaiaşi zi, învăţătură a sfîntului *Varlaam* = *Ibidem,* f. 119v-120.

34. f. 170. Luna lui Aprilie în 11 zile, pomenirea sfîntului sfinţit mucenic Antipa episcopul Pergamului Asiei, carele are dar de la Dumnezeu a tămădui durerea de dinţi = *Ibidem,* f. 121.

35. f. 170-173 Întru aceaiaşi zi, Cuvînt pentru Evagrie filosoful, pre carele l-au botezat Sinesie episcopul şi i-au dat lui zapis pentru milosteniia.

Inc. In zilele fericitului Evloghie patriarhul Alexandriei, au venit un stareţ din Pentapoli.
Sf. Iisus Hristos, adevăratul Dumnezeul nostru.

36. f. 173. Luna lui Aprilie în 12 zile, pomenirea cuviosului părintelui nostru Vasilie mărturisitoriul, episcopul Parisului = *Ibidem,* f. 123.

37. f. 173v-176. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Ioann Gură de Aur,* Cum să ne sculăm noaptea la rugă = *Ibidem,* f. 123-124.

38. f. 176. Luna lui Aprilie în 13 zile, sfîntul sfinţit mucenic Artemon = *Ibidem,* f. 126v.

39. f. 176-177. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt din *Pateric,* Pentru Daniil monahul, cum au înviiat pre omul cel ucis = *Ibidem,* f. 126v.

40. f. 177-177v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Ioann Gură de Aur,* Pentru milostenie = *Ibidem,* f. 126v.

41. f. 177v. Luna lui Aprilie în 14 zile, cel dintru sfinţi părintele nostru Martin mărturisitoriul papa Romii = *Ibidem,* f. 128v.

42. f. 177v-178. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt din *Pateric,* pentru vedeniia lui avva Siluan = *Ibidem,* f. 128v-129.

43. f. 178-180. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Macarie celui Mare* = *Ibidem, f.* 129-129v.

44. f. 180-181. Întru aceaiaşi zi, învăţătură a sfîntului *Evagrie* spre călugări = *Ibidem,* f. 129v-130.

45. f. 181. Luna lui Aprilie în 15 zile, sfinţii apostoli din cei şaptezeci, Aristarh, Pud şi Trofim = *Ibidem,* f. 130v.

46. f. 181-182. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt din *Pateric* pentru doi călugări carii s-au fost însurat = *Ibidem,* f. 130v-131.

47. f. 182-183v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Evagrie,* Pentru mărirea deşartă = *Ibidem,* f. 131-131v.

48. f. 183. Luna lui Aprilie în 16 zile, pomenirea sfintelor mueri muceniţe, Irina, Agapi şi Hioniia = *Ibidem,* f. 132.

49. f. 183v-187v. Întru aceaiaşi zi, Pilda stareţului Varlaam, pentru cei trei priiateni = *Ibidem,* f. 132-133.

50. f. 187v-189v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Nifon,* Pentru ispitirea cea de la Dumnezeu = *Ibidem,* f. 133-133v.

51. f. 189v. Luna lui Aprilie în 17 zile, Pomenirea sfîntului sfinţit mucenic Simeon episcopul de la Persida şi cei înpreună cu dînsul = *Ibidem,* f. 134.

52. f. 190-190v. Întru [aceaiaşi zi, Cuvînt din *Pateric,* Pentru smerenie carea pre toată putearea diavolului o biruieşte].

Inc. Doi călugări fraţi adevăraţi petrecea în dragoste, iar diiavolul au voit.
Sf. Va strica atuncea toată putearea vrăjmaşului.

53. f. 190v-192. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Moisi,* Pentru îndrăzneala întru rugăciunea cea către Dumnezeu = *Ibidem,* f. 134v-135.

54. f. 192v. Luna lui Aprilie în 18 zile, pomenirea cuviosului părintelui nostru Ioann ucenicul sfîntului Grigorie Decapolitul = *Ibidem,* f. 136v.

55. f. 192v-194v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Ioann Gură de Aur,* Pentru cea în tot locul ascultarea de rugăciune a celor ce cu credinţă să roagă = *Ibidem,* f. 136v-137.

56. f. 194v-195v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Ioann Gură de Aur,* Pentru frica lui Dumnezeu şi pentru cum să stăm în sfînta besearica lui Dumnezeu cu frică şi cu bună rînduială şi pre feaţele noastre să facem chipul crucii = *Ibidem,* f. 137-137v.

57. f. 195v. Luna lui Aprilie în 19 zile, cuviosul părintele nostru Ioann din Lavra cea Veachie = *Ibidem,* f. 139v.

58. f. 195v-197v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt din *Pateric,* Pentru o văduvă pre carea o au miluit boiarul pentru smereniia fiiului eii = *Ibidem,* f. 139v-140.

59. f. 197v-199. Întru aceaiaşi zi, învăţătură pentru mîntuirea sufletului = *Ibidem,* f. 140-140v.

60. f. 199. Luna lui Aprilie în 20 de zile, pomenirea cuviosului părintelui nostru Teodor Trihina adecă Părosul = *Ibidem,* f. 142.

61. f. 199-201. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Anastasie* egumenul Sinaii = *Ibidem,* f. 142-142v.

62. f. 201-203. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt al aceluiaşi *Anastasie* egumenul, Pentru măr[turisirea] păcatelor la părinţi cunoscători cu duhul, iar nu la toţi = *Ibidem,* f. 142v-143.

63. f. 203. Luna lui Aprilie în 21 de zile, pomenirea sfîntului sfinţit mucenic Ianuarie episcopul şi cei înpreună cu dînsul = *Ibidem,* f. 146.

64. f. 203-204v. Întru aceaiaşi zi, învăţătură din *Pateric,* Pentru vedeniile drăceşti, ca nimenea să nu se înşale de arătarea nălucirilor drăceşti = *Ibidem,* f. 146-146v.

65. f. 204v. Luna lui Aprilie în 22 de zile, pomenirea cuviosului părintelui nostru şi făcătoriului de minuni Teodor Sinaitul episcopul Anastasiupoliei = *Ibidem,* f. 147.

66. f. 205-207. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt pentru cuviosul Vitalie monahul, cum ş-au lăsat chiliia sa şi ducîndu-să în Alexandriia pre multe curve le-au mîntuit = Versiune prescurtată, *Ibidem,* f. 147-149v.

67. f. 207-208. Întru aceaiași zi, Cuvînt al sfîntului *Chirill* arhipiscopul Alexandriei, Pentru frica lui Dumnezeu = *Ibidem,* f. 149v.

68. f. 208. Luna lui Aprilie în 23 de zile, pomenirea sfîntului slăvitului marelui mucenic purtătoriului de biruinţă şi făcătoriulu[i] de minuni Gheorghie = *Ibidem,* f. 152v.

69. f. 208-212. Întru aceaiași zi, Minunea sfîntului Gheorghie, Pentru un tînăr ce l-au muşcat şarpele = *Ibidem,* f. 152v-153.

70. f. 212. Luna lui Aprilie în 24 de zile, Pomenirea sfîntului mucenic Savva Stratilatul = *Ibidem,* f. 156.

71. f. 212-215. Întru aceaiași zi,. Cuvînt al sfîntului *Ioann Gură de Aur,* Cum că să cade... a mearge creştinii la besearică, cînd soseaşte vreamea = *Ibidem,* f. 156-156v.

72. f. 215. Luna lui Aprilie în 25 de zile, pomenirea sfîntului apostol şi evanghelistului Marco = *Ibidem,* f. 157.

73. f. 215-216v. Întru aceaiași zi, Cuvînt din *Pateric* = *Ibidem,* f. 157-157v.

74. f. 216v-220. Întru aceaiași zi, Învăţătură la pomenirea sfîntului apostol şi evanghelist Marco = *Ibidem,* f. 157v-158v.

75. f. 220. Luna lui Aprilie în 26 de zile, pomenirea celui dintru sfinţi părintelui nostru Vasilie episcopul Amasiei = *Ibidem,* f. 159.

76. f. 220-221v. Întru aceaiași zi, Cuvînt al sfîntului *Efrem,* Pentru deşărtăciunea lumii şi pentru veacul ce va să fie = *Ibidem,* f. 159-159v.

77. f. 222. Luna lui Aprilie în 27 de zile, pomenirea sfîntului sfinţit mucenic Simeon, fratele Domnului după trup episcopul Ierusalimului = *Ibidem,* f. 161v.

78. f. 222-224. Întru aceaiași zi, Cuvînt al sfîntului *Ioann Gură de Aur,* Cum că să cade a face milă mai întîiu cu cei de casă = *Ibidem,* f. 161v-162.

79. f. 224v. Luna lui Aprilie în 28 de zile, pomenirea sfinţilor apostoli Iason şi Sosipatru = *Ibidem,* f. 164.

80. f. 224v-227. Întru aceiași zi, Cuvînt din *Limonariu,* Pentru un călugăr ce vindea căciuliţe = *Ibidem,* f. 164-164v.

81. f. 227-228v. Întru aceaiași zi, învăţătură a sfîntului *Anastasie,* Pentru a lui Dumnezeu pedeapse şi războaie şi foameţi = *Ibidem,* f. 164-165.

82. f. 228v. Luna lui Aprilie în 29 de zile, sfinţii mucenici cei noao din Chizic = *Ibidem,* f. 167.

83. f. 228v-229v. Întru aceaiași zi, Învăţătură a sfîntului Nil = *Ibidem,* f. 167-167v.

84. f. 230. Întru aceiași zi, Cuvînt pentru făgăduinţe şi jertve şi rugăciuni = *Ibidem,* f. 167v.

85. f. 230-232. Întru aceaiași zi, Cuvînt pentru călugărul cel ce s-au învăţat de la o muiare = *Ibidem,* f. 167v-168.

86. f. 232. Luna lui Aprilie în 30 de zile, Pomenirea sfîntului şi întru tot lăudatului apostol Iacov fratele sfîntului Ioann Bogoslovul = *Ibidem,* f. 170.

87. f. 232-234v. Întru aceaiași zi, Cuvînt pentru maghistrianul cel ce au acoperit cu cămașa sa pre un mort ce zăcea gol = *Ibidem,* f. 170-170v.

88. f. 234v-237. Întru aceaiași zi, Cuvînt din *Pateric,* Cum că nu să cade a să duce de la besearică cînd cîntă slujba = Versiune prescurtată, *Ibidem,* f. 170v-172.

f. 237. Sfîrșitul lunii lui Aprilie.

III. f. 237v. *Luna lui Mai are zile 31; zioa are ciasuri 14, iar noaptea 10* = *Ibidem,* f. 174.

1. f. 237v. În zioa dintîiu pomenirea sfîntului proroc Ieremia = *Ibidem,* f. 174.

2. f. 237v-238v. Întru aceaiași zi, Cuvînt pentru dragoste, pentru carea Dumnezeu iartă păcatele = *Ibidem,* f. 174-174v.

3. f. 238v-239v. Întru aceaiași zi, Cuvînt din prorociia sfîntului Ieremia prorocul, Pentru calea cea plăcută lui Dumnezeu, pre carea umblînd toți ne vom mîntui = *Ibidem,* f. 174v.

4. f. 239v. Luna lui Mai în 2 zile, Cel dintru sfinți părintele nostru Atanasie cel Mare arhiepiscopul Alexandriei = *Ibidem,* f. 175.

5. f. 239v-241. Întru aceaiași zi, Cuvînt din *Pateric,* Cum că mai mare iaste ascultarea decît viața pustniciască.

Inc. Doi frați adevărați au mers ca să viețuiască întru o mănăstire.
Sf. Osteneala ta cea pustniciască.

6. f. 241. Luna lui Mai în 3 zile, Pomenirea sfinților mucenici Timoteiu cetețul și Mavra soția lui = *Ibidem,* f. 182.

7. f. 241-242. Întru aceaiași zi, Cuvînt pentru sfîntul Sisoe, Cum au înviat cu cuvîntul pre un om mort = *Ibidem,* f. 182.

8. f. 242. Luna lui Mai în 4 zile, sfînta mucenițe Pelaghiia cea din Tars = *Ibidem,* f. 183v.

9. f. 242-243. Întru aceaiași zi, Cuvînt din *Pateric,* Pentru avva Visarion, Cum goniia pre draci cu cuvîntul = *Ibidem,* f. 183v.

10. f. 243. Luna lui Mai în 5 zile, pomenirea sfintei slăvitei marei mucenițe Irina = *Ibidem,* f. 186.

11. f. 243-244v. Întru aceaiași zi, Cuvînt pentru pocăință și pentru ertarea păcatelor = *Ibidem,* f. 186-186v.

12. f. 244v. Luna lui Mai în 6 zile, pomenirea sfîntului și dreptului Iov mult pătimitoriului = *Ibidem,* f. 188.

13. f. 244v-249. Întru aceiași [zi], Cuvînt din *Pateric* = *Ibidem,* f. 188-189 v.

14. f. 249-250v. Întru aceaiași zi, Cuvînt din *Limonariu,* Pentru Ioann pustnicul, pre carele vrea dracul să-l înșale prin înpărtășire.

Inc. Au fost, zice, întru o pustie depărtată părintele nostru Ioann cel înbunătățit.
Sf. Ca să aflăm milă în zioa judecății... veacii veacilor.

15. f. 250v. Luna lui Mai în 7 zile, pomenirea semnului cinstitei și de viață făcătoarei cruci, carea s-au arătat pre ceriu în cetatea Ierusalimului în ciasul al treilea din zi = *Ibidem,* f. 191v.

16. f. 250v-253. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Petru Alexandreanul* = *Ibidem,* f. 191v-192.

17. f. 253-254. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt din *Limonariu,* pentru Casian episcopul = *Ibidem,* f. 192-192v.

18. f. 254v. Luna lui Mai în 8 zile, pomenirea sfîntului slăvitului apostol şi evanghelistul cel ce s-au răzimat pre pieptul iubitoriului de feciorie păzitoriul Ioann Bogoslovul = *Ibidem,* f. 193.

19. f. 254v-257v. Întru aceaiaşi [zi], Cuvînt pentru un pustnic carele lua pîne de la Dumnezeu.

Inc. Au fost oarecarele călugăr, carele au vieţuit înlăuntrul pustiiului mulţi ani.

Sf. Mai era să săläşluiască în iad sufletul mieu.

20. f. 257v-259v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt din *Pateric* = *Ibidem,* f. 195-195v.

21. f. 259v-261. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt din *Pateric* = *Ibidem,* f. 195v-196.

22. f. 261. Luna lui Mai în 9 zile, sfîntul proroc Isaia = *Ibidem,* f. 197v.

23. f. 261-265v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt la aducerea cinstitelor moaşte ale celui dintru sfinţi părintelui nostru Nicolae episcopul Mirelor făcătoriului de minuni = Versiune prescurtată, *Ibidem,* f. 197v-199v.

24. f. 265v-268v. Minunea sfîntu[lui] şi făcătorului de minuni Nicolae pentru o mînăstire săracă pre carea o au înbogăţit cu mult aur = *Ibidem,* f. 200-201.

25. f. 269. Luna lui Mai în 10 zile, pomenirea sfîntului apostol Simon Zilot = *Ibidem,* f. 204.

26. f. 269-270. Întru aceaiaşi zi, cuvînt pentru un călugăr ce eşiia din mînăstire = *Ibidem,* f. 204.

27. f. 270-271. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt pentru folosul sufletului = *Ibidem,* f. 204-204v.

28. f. 271. Luna lui Mai în 11 zile, înnoirea Ţarigradului = *Ibidem,* f. 205.

29. f. 271-272v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt din *Pateric* = *Ibidem,* f. 205-205v.

30. f. 272v-273. Luna lui Mai în 12 zile, pomenirea celui dintre sfinţi părintelui nostru Epifanie arhiepiscopul Chiprului = *Ibidem,* f. 208.

31. f. 273-275. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt din viiaţa sfîntului Epifanie, pentru un vînzătoriu de grîu= *Ibidem,* f. 208-209.

32. f. 275-275v. Întru aceaiaşi zi, învăţătură pentru viaţă şi pentru moarte şi pentru judecată = *Ibidem,* f. 209.

33. f. 275v. Luna lui Mai în 13 zile, pătimirea sfintei muceniţă Glicheriia = *Ibidem,* f. 210.

34. f. 275v-279. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt pentru năravuri bune şi reale.

Inc. Frica lui Dumnezeu goneaşte toată răutatea, iar lenevirea goneaşte pre frica lui Dumnezeu.

Sf. Că eu mai păcătos sînt decît toţi oamenii... vecilor.

35. f. 279. Luna lui Mai în 14 zile, pătimirea sfîntului mucenic Isidor cel din ostrovul Hiiului = *Ibidem,* f. 212v.

36. f. 279-282. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt pentru avva Serapion = Versiune prescurtată, *Ibidem,* f. 212v-214v.

37. f. 282-282v. Luna lui Mai în 15 zile, pomenirea cuviosului părintelui nostru Pahomie cel Mare = *Ibidem,* f. 216.

38. f. 282v-283v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt din *Limonariu,* pentru un cimpoiaşi carele huliia pre Sfînta Născătoarea de Dumnezeu = *Ibidem,* f. 216-216v.

39. f. 283v. Luna lui Mai în 16 zile, pomenirea cuviosului părintelui nostru Teodor Sfinţitul, ucenic al sfîntului Pahomie = *Ibidem,* f. 218.

40. f. 283v-284v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt pentru avva Teodor, = *Ibidem,* f. 218.

41. f. 284v-286v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului Grigorie Dialogul, Pentru oarecarea fecioară = *Ibidem,* f. 218-219.

42. f. 286v-287. Luna lui Mai în 17 zile, pomenirea sfinţilor apostoli din cei şaptezeci, Andronic şi cei cu dînsul = *Ibidem,* f. 220.

43. f. 287-289v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Dionisie Areopaghitul,* Cum că nu să cade a blestema pre cei ce greşesc, măcar de ar şi greşi cătră Dumnezeu.

Inc. Marele Dionisie Areopaghitul au zis: Cum că mergînd eu odinioară în Orit.

Sf. Şi cu bunii şi iubitorii de oameni îngerii lui.

44. f. 289v-290. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt pentru beţie şi pentru pocăinţă = *Ibidem,* f. 220.

45. f. 290-290v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt, Cum că să cade cu frică şi cu osteneală să stăm în besearică = *Ibidem,* f. 220.

46. f. 291. Luna lui Mai în 18 zile, pomenirea sfîntului mucenic Teodor cel din A[n]ghira şi înpreună cu dînsul şapte fecioare = *Ibidem,* f. 220v.

47. f. 291-291v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt din *Pateric* Pentru pocăinţă = *Ibidem,* f. 220v-221.

48. f. 291v-293. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Efrem,* Cum că să [cade] cu totdeadinsul a ceti sfintele cărţi = *Ibidem,* f. 221-221v.

49. f. 293-294v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Ioan Gură de Aur,* Pentru rugăciume, ca adecă să nu lungim rugăciunile, ci în scurt să ne rugăm cu umilinţă = *Ibidem,* f. 221v-222.

50. f. 294v-296v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt din *Pateric* = *Ibidem,* f. 222-222v.

51. f. 296v-297. Luna lui Mai în 19 zile, pomenirea sfîntului sfinţitului mucenic Patrichie episcopul Prusiei şi cei înpreună cu dînsul Acachie, Menandru şi Polien = *Ibidem,* f. 223.

52. f. 297-297v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt cătră judecători, ca adecă cu dreptate să judece = *Ibidem,* f. 223.

53. f. 297v-298v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt din pildele lui *Solomon* = *Ibidem,* f. 223-223v.

54. f. 298v-300. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt pentru cei chiemaţi la înpărăţiia cea cerească = *Ibidem,* f. 223v.

55. f. 300. Luna lui Mai în 20 de zile, pomenirea sfîntului mucenic Talalei = *Ibidem,* f. 224v.

56. f. 300-302v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt din *Pateric* = *Ibidem,* f. 224v-225.

57. f. 302v. Luna lui Mai în 21 de zile, sfîntul întocma cu apostolii marele înpărat Constandin şi de Hristos iubitoarea maica sa înpărăteasa Elena = *Ibidem,* f. 227.

58. f. 302v-305. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt din *Pateric,* Pentru Constandin înpăratul, cum s-au pogorît din ceriu de au vorbit cu Paisie pustnicul şi aciasta auzindu-o Ioan Colov o au scris spre folosul celor ce aud = *Ibidem,* f. 227-227v.

59. f. 305-306. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt din *Pateric* = *Ibidem,* f. 228-228v.

60. f. 306. Luna lui Mai în 22 de zile, pomenirea sfîntului mucenic Vasilisc = *Ibidem,* f. 225.

61. f. 306-308v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt din *Pateric* = *Ibidem,* f. 225-226.

62. f. 308v-314v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt pentru Melhisedec, al sfîntului *Atanasie celui Mare* arhiepiscopul Alexandriei = Versiune prescurtată, *Ibidem,* f. 229-232.

63. f. 314v. Luna lui Mai în 23 de zile, pomenirea cuviosului părintelui nostru Mihail episcopul Sinadiei = *Ibidem,* f. 233v.

64. f. 315-316. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Grigorie Dialog* = *Ibidem,* f. 233v.

65. f. 316v-319v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt din *Pateric.*

Inc. Zis-au avva Dula, ucenicul lui avva Visarion, cum că au intrat la dînsul avva Milo.

Sf. Ca cu linişte să slujască lui Dumnezeu.

66. f. 319v-320. Luna lui Mai în 24 de zile, pomenirea cuviosului părintelui nostru Simeon cel din Muntele Minunat = *Ibidem,* f. 234v.

67. f 320-320v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt din *Limonariu,* pentru un călugăr ce umbla la cîrciumă = *Ibidem,* f. 234v.

68. f. 320v-322. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt din *Limonariu,* Pentru milostenie = *Ibidem,* f. 234v-235.

69. f. 322. Luna lui Mai în 25 de zile, a treia aflare a cinstitului cap al sfîntului slăvitului proroc înnainte Mergătoriului şi Botezătoriului Domnului Ioann = *Ibidem,* f. 238.

70. f. 322-323. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt din *Limonariu,* Pentru chezăşuirea unii mueri cătră Prea Sfînta Născătoarea de Dumnezeu = *Ibidem,* f. 238-238v.

71. f. 323v. Luna lui Mai în 26 de zile, pătimirea sfîntului apostol Carp, unul din şaptezeci = *Ibidem,* f. 239.

72. f. 323v-324v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt, Cum scoate diavolul pre oameni din besearică pînă a nu sfîrşi cîntarea = *Ibidem,* f. 239.

73. f. 324v-325v. Întru aceaiași zi, Cuvînt din *Pateric* = *Ibidem,* f. 239-239v.

74. f. 325v. Luna lui Mai în 27 de zile, sfîntul sfinţitul mucenic Terapont = *Ibidem,* f. 243.

75. f. 325v-326v. Întru aceaiași zi, Cuvînt al sfîntului *Ioann Gură de Aur,* Pentru cei ce iau camătă de la cei săraci = *Ibidem,* f. 243-244.

76. f. 327-328v. Întru aceaiași zi, Cuvînt către preoţi = *Ibidem,* f. 243v-244.

77. f. 328v. Luna lui Mai în 28 de zile, Cuviosul părintele nostru Nichita, episcopul Halchidonului = *Ibidem,* f. 244v.

78. f. 328v-331v. Întru aceaiași zi, Cuvînt pentru un ciobotariu, pre carele l-au aflat un logofăt înpărătesc în miezul [nopţii] rugîndu-să în bes[earica] Sfintei Născătoarei de Dumnezeu în Halcopratiia = *Ibidem,* f. 244v-245v.

79. f. 332. Luna lui Mai în 29 de zile, sfînta cuvioasa muceniţe Teodosiia fecioara = *Ibidem,* f. 247.

80. f. 332-332v. Întru aceaiași zi, Cuvînt de la *Iisus Sirah,* spre boiarii cei nemilostivi, carii cu nedreptate judecă = *Ibidem,* f. 247.

81. f. 332v-335. Întru aceaiași zi. Cuvînt din *Pateric* = *Ibidem,* f. 247-248.

82. f. 335v-337. Întru aceaiași zi, Istorie din viaţa celui dintru sfinţi părintelui nostru Ioann Milostivul = *Ibidem,* f. 248-249.

83. f. 337v. Luna lui Mai în 30 de zile, pomenirea cuviosului părintelui nostru Isaachie Mărturisitoriul igumenul Dalmaţilor = *Ibidem,* f. 249.

84. f. 337v-341v. Întru aceaiași zi, Cuvînt pentru o muiare pre carea o au aflat fericitul părintele Marco într-un ostrov al mării înpreună cu fiiul eiei = *Ibidem,* f. 249-250v.

85. f. 342. Luna lui Mai în 31 de zile, pomenirea sfîntului apostol Ermia şi pomenirea sfîntului mucenic Ermii = *Ibidem,* f. 251.

86. f. 342-343. Întru aceaiași zi, Cuvînt al sfîntului *Efrem Sirul,* Pentru frică şi pentru nefrică = *Ibidem,* 251-251v.

87. f. 343-343v. Întru aceaiași zi, Cuvînt al sfîntului *Ioann Gură de Aur,* Pentru smerenie = *Ibidem,* f. 251.

88. f. 344-346. Întru aceaiași zi, Cuvînt de laudă celor ce dau milostenie la săraci = *Ibidem,* f. 251v-252v.

f. 346v. Însemnări posterioare.

f. 347. Albă.

f. 347v. Un fragment din sfîntul *Atanasie cel Mare.*

Însemnări posterioare:

f. 1, pe marginea de jos a foii: *De opst[e] a [s]f[intei] m[ănăstiri] Căld[ăruşani].*

Pr. D. FECIORU

CATALOGUL MANUSCRISELOR DIN BIBLIOTECA PATRIARHIEI ROMÎNE [1]

II 44 79

Crinii ţarinii şi alte lucrări

Sec. XVIII; hîrtie; 389 foi; 21×15; 20 rînduri pe pagină; scris cursiv, cu cerneală neagră; titlurile şi iniţialele cu cerneală roşie; un singur condei, al ieromonahului Teoclit din schitul Dălhăuţi; legătură veche în piele. A aparţinut Mănăstirii Căldăruşani. Numere vechi de bibliotecă: pe cotor, Manus 68; în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2359.

f. 1. Însemnări.

f. 1v—3v. Albe.

I. f. 4—8. *A sfîntului Isaac Sirul,* Trimitere întîi scrisă către oareşcarele frate carele iubea mîlcomirea = Τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἰσαὰκ ἐπισκόπου Νινευῖ τοῦ Σύρου, Τὰ εὑρισθέντα ἀσκητικά, ἀξιώσει μὲν ..... ἐπιμελείᾳ δὲ Νικηφόρου ἱερομονάχου τοῦ Θεοτόκου, Atena, 1895, p. 356—360.

f. 8v. Albă.

II. f. 9. [Carte ce să chiamă *Crinii Ţarinii* s] [2] au flori prea frumoase, care s-au adunat din dumnezeiesca Scriptură, pentru mîntuirea sufletească şi s-au aşăzat prin osteneala oarecăruiia bărbat bine credinciosu.

1. f. 9—10v. Cuvîntu înnainte = *Ioan Bianu şi R. Caracaş. Catalogul manuscriselor romîneşti,* Tomul II, Bucureşti, 1913, p. 300—301.

2. f. 10v—11. Rugăciune.

Inc. Doamne Iisuse Hristoase, Fiiul lui Dumnezeu celui adevărat, Tu Cela ce Te-ai pogorît din ceriu pre pămîntu.

Sf. Pre mine nevrednicul robul Tău care strig către Tine.., Amin.

3. f. 11—11v. Mulţumeşte Domnului că pentru puţintică osteneală şi nevoinţă au gătit viaţa cea vecinică şi pentru aciasta cu dragoste şi cu lacrămi, zi către Domnul.

---

1. Continuare din numărul 9—10, anul XIV (1962).
2. Textul din paranteze lipseşte în ms.; trebuia scris cu cerneală roşie şi s-a uitat

Inc. Mulţămescu-Ţi, Ţie Doamne Dumnezeul mieu, dătătorule de bine, cel prea înduratu.
Sf. Şi prea înţelepciunii iubitorule de oameni, Doamne... Amin.

4. f. 12—14v. Scară de cele ce să află întru aciastă folositoare carte.

5. f. 15—30v. Pentru răbdarea şi patimile lui Hristos şi a celorlalţi sfinţi părinţi, cum au trecutu pre calea cea strîmtă şi cu scîrbe la înpărăţiia ceriului ; şi pentru sfînta pocăinţă. Partea dintîiu.

Inc. Nu îndelunga, suflete al mieu iubite, sfînta pocăinţă şi zdrobirea inimii.
Sf. Acela să va mîntui întru Hristos Iisus. Domnul nostru... Amin.

6. f. 31—58. Aducere aminte pentru vieţile pre scurtu ale sfinţilor părinţi ; şi pentru ostenelile şi patimile marilor mucenici ; şi pentru răbdarea fericiţilor părinţi... Partea a 2.

Inc. Adu-ţi aminte, suflete al mieu, de viiaţa şi de nevoinţele sfinţilor părinţi.
Sf. Pînă ce voiu afla locul Domnului, lăcaşul Dumnezeului lui Iacov... Amin.

7. f. 58v. Pentru poruncile lui Dumnezeu şi pentru faptele cele bune ale sfinţilor cu care poate creştinul cel bine credincios a birui patimile cele sufleteşti şi trupeşti... Partea a 3.

8. f. 58v—59v. Birunţă asupra trîndăvirii minţii şi lenevirii şi slăbirii. Cap. 1.

Inc. Cîndu să va întîmpla noaoă acestea atunci pune în mintea ta aducerea aminte de moarte.
Sf. Şi va învііa sufletul tău ca din morţi cu darul lui Hristos.

9. f. 59v—64. Spunere întreit alcătuită. Pentru că umilinţa taie toată înnălţarea şi trufia omenească şi preface sufletul întru izvor de lacrămi. Cap. 2.

Inc. Dar de te înveţi adesea pentru acestea.
Sf. In zioa cea de apoi ne va dărui viaţa cea fără de moarte şi înpărăţiia cea făr de sfîrşit în veci. Amin.

10. f. 64—64v. Întrebăciune pentru darul lui Dumnezeu. Cap. 3.

Inc. Pă ce va cunoaşte cineva de au ajunsu la săvîrşire.
Sf. Acesta cu adevărat este sfînt şi fără patimă.

11. f. 64v—65v. Pentru simţirile cele sufleteşti şi trupeşti şi pentru faptele cele bune şi care faptă bună din care să naşte. Cap. 4.

Inc. Dintru început au fostu iubirea de oameni cea nespusă a lui Dumnezeu.
Sf. Acestea toate să şi le aducă aminte, adecă să să îndeletniciască întru acestea.

12. f. 65v—66. Pentru cele mai mari şi cap faptelor celor bune ; de va săvîrşi cineva aceste fapte bune şi celelalte toate să supun. Cele ce sînt acestea. Pentru credinţă. Cap. 5.

Inc. Cea dintîiu iaste credinţa.
Sf. Sau să înputinează sau creşte credinţa noastră.

13. f. 66. Pentru dragoste. Cap. 6.

Inc. Cea de a dooa este dragostea cea nefăţarnică către Dumnezeu.
Sf. Şi unde este dragoste, acolo este şi Dumnezeu.

14. f. 66—68v. Pentru postu. Cap. 7.

Inc. Cea de a treiia este postul. Postul zic acesta a mînca odată în zi.
Sf. Omoară păcatul care zace întru adîncul inimii.

15. f. 68v—69. Pentru înfrînare. Cap. 8.

Inc. Cea de a patra este înfrînarea, carea este dinpreună mumă.
Sf. Să va lipsi de toate bunătăţile şi va fi de batjocoră tuturor.

16. f. 69—70. Pentru priveghiere. Cap. 9.

Inc. Cea de a 5 iaste priveghierea cea cu socotire întru măsură.
Sf. Că priveghierea cea cu măsură veseleşte inima.

17. f. 70. Pentru rugăciune. Cap. 10.

Inc. Cea de a 6 este rugăciunea lui Iisus.
Sf. Ca o lepădătură şi cenuşă.

18. f. 70v. Pentru smerenie şi pentru smerita înţelepciune. Cap. 11.

Inc. Cea de a 7 iaste smerenia şi smerita înţelepciune.
Sf. Viiaţa cea duhovnicească şi o păzeşte de cădere.

19. f. 70v—71. Pentru linişte şi pentru tăcere. Cap. 12.

Inc. Cea de a 8 este liniştea care este osebită.
Sf. Bărbatul înţeleptu linişte poartă.

20. f. 71—71v. Pentru neagonisire. Cap. 13.

Inc. Cea de a 9 este neagonisirea lucrurilor.
Sf. Acestea. îl fac pre acel om ca o fiară cumplită.

21. f. 71v—72. Pentru socotire. Cap. 14.

Inc. Cea de a 10 este socotirea cea cu bună înţelegere.
Sf. A săvîrşi voia lui şi sfinţitele porunci şi faptele cele bune, a căruia... Amin.

22. f. 72—74. Pentru patimi şi pentru răutăţile cele cumplite şi care din care să naşte. Cap. 15.

Inc. Mai nainte de totu păcatul slobod dracii.
Sf. Să ne izbăvească pre noi de toate asuprelile şi patimile... Amin.

23. f. 74v. Pentru patimile cele trupeşti, din ce să fac şi cu ce să le birueşti pre ele. Cap. 16.

Inc. Pohta cea trupească să face omului.
Sf. Şi slăbirea degrab va afla încetarea patimilor.

24. f. 74v—75v. Pentru că să cade în toată vremea a petrece cu luare aminte. Cap. 17.

Inc. In toate serile ni să cade a ne cerca pre noi.
Sf. Ci dinpreună să bolnăveşte şi sufletul şi trupul.

25. f. 75v—76v. Spunere pă scurtu pentru toate patimile, pentru cele sufleteşti şi pentru cele trupeşti. Cap. 18.

Inc. Mai întîi să cade a curăţi casa cea înpărătească.
Sf. Şi vor slăbi toate armele şi meşteşugurile lui.

26. f. 76v—77. Întrebăciune : Ce este nepătimirea ? Cap. 19.

Inc. Răspunsu. Nepătimirea este nu numai a fi de lucrarea patimilor afară.
Sf. Şi petrece fără osteneală întru toate.

27. f. 77—79. Pentru curăţia inimii şi a minţii şi a sufletului. Cap. 20.

Inc. Intru viaţa cea cu multe ostenele şi cu blîndeţea sa.
Sf. Iar făr de aciasta vei semăna începutul în mare şi va fi înnecatu.

28. f. 79—79v. Pentru înnegurirea minţii adecă întunecarea minţii. Cap. 21.

Inc. Întunecarea minţii să face din patimi.
Sf. Şi uită ce face şi doarme multu.

29. f. 79v—82v. Pentru trezvirea minţii, adecă pentru luminarea minţii. Cap. 22.

Inc. Trezvirea minţii adecă luminarea priceperii.
Sf. Sufletului celui cu întreagă înţelepciune.

30. f. 82v—85. Pentru a nu ne griji de nimic nici odată. Cap. 23.

Inc. Totu felul de asuprire şi de necaz.
Sf. Şi întru toate a păzi ce este poruncit. Amin.

31. f. 85. Întrebăciune : Pentru neîncetata rugăciune. Cap. 24.

Inc. Ce să cade a face ca să să îndeletniciască neîncetat totudeauna.
Sf. Va descoperi prin Sîntul Duh cele de sus şi cele de jos. Amin.

32. f. 85—85v. Rugăciunea începătoarei de viaţă Troiţe.

Inc. Părinte prea bunule şi Fiiule prea sfinte.
Sf. Milueşti-mă pre mine păcătosul.

33. f. 85v—88. Legătura tuturor faptelor celor bune sîntu aceste patru fapte bune. Cap. 25.

Inc. Temeliia tuturor bunătăţilor este a şădea în chilia sa.
Sf. Liniştea pustiei şi folosul sihăstriei.

34. f. 88—92v. Pentru cum să cade a ne griji pentru trebuinţele cele trebuincioase şi a nu ne lăsa spre cele de prisosit, ci a ne ruga lui Dumnezeu neîncetatu. Cap. 26.

Inc. Caută şi te ia aminte pre tine.
Sf. Şi în totu locul stăpînirii lui.

35. f. 92v—93. Întrebăciune. Cap. 27.

Inc. De unde să păzeşte trezvirea minţii.
Sf. Să naşte golirea adecă dezbrăcarea de faptele cele bune.

36. f. 93v—98. Pentru somnu. Cum să cade a să lupta cu somnul cel ce va vrea să să nevoiască bine pentru Dumnezeu întru viiaţa cea singuratecă. Cap. 28.

Inc. La pustietate, la viaţa cea singuratecă.
Sf. Trebueşte a ne înbărbăta şi ne va întări Domnul Dumnezeu în veci. Amin.

37. f. 98—99v. Pentru că să cade a ne ruga cu mare păzire întru psalmi şi întru rugăciune. Cap. 29.

Inc. O, omule, lucrează şi păzeşte adecă roagă-te cu luare aminte.
Sf. Cu atîta mai mult şi Dumnezeu ne va ajuta noaoă.

38. f. 99v—100. Pentru întunerecimea şi turburarea cea drăciască. Cap. 30.

Inc. In vremea întunericimii şi turburării minţii, cînd să face vremea.
Sf. De vreme ce vădu arma aceia că sfăramă puterea lor şi să tem şi să cutremură, Domnul Dumnezeu să ne păzească pre noi cu darul său în veci. Amin.

39. f. 100—103v. Pentru că să cade a răbda cele ce ne vor veni asupră şi toate necazurile şi ocările pentru Domnul. Cap. 31.

Inc. Păzeşte dar cu denadinsul şi te ia aminte o, suflete al mieu.
Sf. Iar Domnul Dumnezeu să ne întărească pre noi...

40. f. 104—106v. Pentru că să cade a răbda scîrbele. Cap. 32.

Inc. Celui ce va vrea să să mîntuiască nu să cade a să teme.
Sf. Iar pre noi păzeşte-ne, Dumnezeule, de patimi. Amin.

41. f. 106v—112. Pentru multe feluri de războaie ale vrăjmaşilor, a cărora este a tăia (adecă a nu priimi nici de cum) începutul bîntuelii gîndului şi a toată pohta. Cap. 33.

Inc. Ia-te aminte pre tine cu înţelegere şi cu denadinsul.
Sf. Meşteşugirile vrăjmaşului şi de faptele cele cumplite... Amin.

42. f. 112—115v. Pentru scîrbele cele de multe feluri şi pentru greutăţile drăceşti. Cap. 34.

Inc. Nu să cade călugărului mai înnainte de cercarea.
Sf. Şi să ne întărească de către toate scîrbele cele de la draci... Amin.

43. f. 115v—116v. Pentru înspăimîntare adecă înfricoşare. Cap. 35.

Inc. De te va înspăimînta cineva sau te va înfricoşa, nu te înspăimînta.
Sf. Dar frica lui Dumneezu izgoneşte frica drăciască.

44. f. 116v. Spunere ce este înfricoşat dracilor. Cap. 36.

Inc. Să tem dracii foarte de 6 fapte bune.
Sf. Nu este armă mai înfricoşată asupra dracilor.

45. f. 116v—119. Cuvinte alese pă scurtu pentru lucrurile cele mai de trebuinţă şi pentru înţelegerea răbdării părinţilor. Cap. 37.

Inc. Cîndu va veni asupra ta năpaste de la ispitirea lui Dumnezeu.
Sf. Că nu ese afară prin buze ceia ce nu are inima.

46. f. 119—119v. Întrebăciune : ce este călugărul. Răspunsu. Cap. 38.

Inc. Călugărul este înplinitor poruncilor lui Hristos.
Sf. Deslipindu-se de tine să face vrăjmaş.

47. f. 120—122v. Pentru că este de folosu a fugi... Cap. 39.

Inc. Mai bine este.
Sf. Toate patimile sîntu cu zăbavă.

48. f. 122v—123v. Învăţătură. Ce este îndreptarea cea de la Dumnezeu... Cap. 40.

Inc. Pă ce va înţelege cineva bunăvoinţa lui Dumnezeu.
Sf. Iar cu lucru ciarcă credinţa cea adevărată... Amin.

49. f. 123v—124. Pentru credinţa cea neîndoită. Cap. 41.

Inc. Cel ce crede neîndoit nu-ş[i] alege luiş[i] cu ce moarte vasă să săvîrşească.
Sf. Sufletele noastre şi cel ce va răbda pînă în sfîrşit acela să va mîntui,

50. f. 124—124v. Sfătuire.

Inc. Rogu-vă pre voi şi vă sfătuesc, iubiţii miei părinţi.
Sf. Şi vei fi neam al Evangheliei şi fiiu al învierii şi moştenitor vieţii întru Hristos... Amin.

f. 124v. Sfîrşit, lui Dumnezeu slavă.

III. f. 124v—125v. *A sfîntului Nil,* Cuvîntu pentru cele 8 gînduri = S. P. N. EPHRAEM SYRI, *Opera omnia quae exstant graece, syriace, latine in sex tomos distributa...* opera et studio Josephe Assemani, Romae, 1743, vol. II, p. 321—322.

IV. f. 125v—126. Învăţătură *a sfîntului Efrem.*

Inc. Precum socotescu, fraţilor, trei sîntu dormitările.
Sf. A să nevoi cineva pre sine totudeauna spre lucrul Domnului.

f. 126. Sfîrşit, lui Dumnezeu slavă.

f. 126v.. Însemnare.

f. 127—127v. Albe.

V. f. 128—159. [Ale sfîntului *Teodor episcopul Edesului,* Capete a faptelor celor bune][3] = Φιλοκαλία τῶν ἱερῶν νηπτικῶν, Veneţia, 1782, p. 265—281[4].

f. 159v. Albă.

VI. f. 160—178v. Ale lui *Filotei monahul* egumenul lăcaşului Rugului Prea Sfintei de Dumnezeu Născătoarei a Sinai, Capete pentru trezvire şi rugăciune[5] = Φιλοκαλία τῶν ἱερῶν νηπτικῶν, Veneţia, 1782, p. 515—525.

f. 179. Sfîrşitul al celor treizeci şi şapte de capete ale Sfîntului Filotei Sinaitul.

f. 179v. Albă.

VII. f. 180—191v. Cuvîntu înnainte la cartea fericitului Nil de la Sorsca.

Inc. Sfinţii părinţi carii învaţă cu singure poruncile lui Hristos.
Sf. Şi deprindere spre cea sfinţită lucrare cu mintea, întru Hristos Iisus... Amin.

VIII. 1. f. 192—193. De cele ce să află întru aciastă folositoare carte a fericitului Nil de la Sorsca.

f. 193v. Albă.

2. f. 194—196v. *A fericitului Nil de la Sorsca Pustnecul,* Cuvîntu înnainte întru a sa carte. Întru care să arată de la carii s-au zis pentru lucrarea cea de gîndu şi cum vom să ne învăţăm aciasta.

3. f. 197—200. Pentru multe fealuri de războaie ale gîndului care sîntu asupra noastră şi pentru că să cade cu nevoinţă a ne înprotivi patimilor. Cuvînt 1.

---

3. Şi aici, copistul a uitat să mai scrie cu cerneală roşie autorul şi titlul lucrării.
4. Aceeaşi dispoziţie pe capitole ca şi în ms. 66, cu deosebirea că are 100 capete ca şi în ediţia din Filocalie, integrînd în Cap. 100 capetele 100 şi 101 din ms. 66.
5. Manuscrisul acesta are aceeaşi structurare a capitolelor ca şi ms. 22, 6, f. 23—38v.

4. f. 200v—210v. Pentru lupta noastră către cele ce vor să să zică înnainte, că cu aducerea aminte de Dumnezeu şi prin paza inimii adecă prin rugăciune şi prin liniştea minţii vom birui pre acestea şi pentru daruri. Cap. 2.

5. f. 210v—212v. Pentru cum şi cu ce ne vom întări întru supărarea războiului luptei gîndului. Cuvîntu 3.

6. f. 213—214v. Pentru întăi irea a toată lucrarea în viiaţa noastră. Cuvîntu 4.

7. f. 214v—215. Închipuirea celor dintîi şi tîlcuirea celor dupre urmă. Cuvîntu 5.

8. f. 215—216. Pentru multele feluri de biruinţe ale luptei noastre, care să înpartu spre optu gînduri mai mari ale patimilor. Cuvîntu 6.

9. f. 216—218v. Cel dintîi gîndu de patimă al lăcomiei pîntecelui. Cuvînt 7.

10. f. 218v—221v. Gîndul al doilea, al curviei. Cuvînt 8.

11. f. 221v—222v. Gîndul al treilea, al iubirii de argintu. Cuvîntu 9.

12. f. 222v—224. Al patrulea gîndu, al mîniei. Cuvîntu 10.

13. f. 224—225. Al cincilea gîndu, al grijii. Cuvîntu 11.

14. f. 225—228. Al şaselea gîndu, al mîhnirii. Cuvîntu 12.

15. f. 228v—229v. Al şaptelea gîndu, al măririi deşarte. Cuvîntu 13.

16. f. 229v—234. Al optulea gîndu, al mîndriei. Cuvîntu 14.

17. f. 234—241. Pentru aducerea minte de moarte şi pentru înfricoşata judecată şi cum să ne învăţăm pentru aciasta ca să cîştigăm acest gîndu în inimă. Cuvîntu 15.

18. f. 241—244. Pentru lacrămi. Cum să cade să facă cel ce voeşte să le dobîndească. Cuvîntu 16.

19. f. 244v—247. Al sfîntului Efrem. Cuvîntu 17.

20. f. 247—248v. Pentru paza lacrămilor. Cuvîntu 18.

21. f. 248v—252v. Pentru lepădarea negrijirii cei adevărate adecă omorîre de toate. Cuvîntu 19.

22. f. 252v—258. Pentru ca nu mai nainte de vreme şi cu asemene cumpătare să cade a face aciastă lucrare. Cuvîntu 20.

23. f. 258—268v. Al aceluiaş *Nil*, Aşezămîntu ucenicilor lui.

IX. f. 268v—270. Cuvîntu de învăţătură al sfîntului *Ioan Gură de Aur*. Prolog.

Inc. Iată eu, iubiţilor, adesea făcîndu învăţătură, nădăjduindu-mă a opri.
Sf. Dintru aciasta să ne izbăvească pre noi Domnul cu darul Său şi cu iubirea de oameni.

X. f. 270—270v. [Însemnare de părinţii care au grăit de rugăciunea inimii].

XI. f. 271—277v. Arătare carea adeverează pentru cea cuprinzătoare înpărtăşire de bucate şi de băutură, după sfătuirea sfinţilor părinţi, carii bine au plăcut lui Dumnezeu.

Inc. Încă acestu fericit bătrîn Nil, arălîndu măsura cea de mijloc.
Sf. Darul socotinţii că aciasta are tărie a păzi.

XII. f. 277v—287. Adevărată arătare din sfintele Scripturi și din spunerile sfinților părinți pentru calea cea înpărătească și cine au fostu chip și asemănare aceștiia.

Inc. Din cartea părinților, Cap. 13.

Sf. Ca să ne ajute și să ne întărească la aciastă viață, Căruia să cade... Amin.

XIII. f. 287. Din Pateric adăogire.

XIV. f. 287v. Printr-aceste lucruri să face ertare păcatelor celui ce să pocăește.

XV. f. 287v—289v. Cuvînt înnainte pentru viețile și poveștile sfinților părinți ai Scripturilor.

Inc. Dintru început era cu Dumnezeu Dumnezeu Cuvîntul.

Sf. Și glasul al bucuriei cei curate, întru Hristos Iisus, Domnul nostru, Căruia... Amin.

XVI. f. 289v—295v. Din cartea a dooa a lui Petru Damaschin, Pentru cum că cu cuviință e... a liniști înpreună cu unul sau cu doi.

Inc. Iar acum de vreme ce nu voim nici cei întru supunere.

Sf. Pentru că începătura înțelepciunii, zice David, e frica Domnului.

f. 296—296v. Albe.

XVII. *[Din scrierile sfîntului Grigore Sinaitul].*

1. f. 297—309. Cuvîntu înnainte sau înnainte călătorie celor ce vor vrea să citească aciastă carte a sfîntului Grigorie Sinaitul și să nu greșască înțelegerea ceia ce este într-însa. Făcută și alcătuită din sfintele scripturi cele de Duhul Sfîntu însuflate de prea cuviosul shimonah Vasilie de la Poiana Mărului din Țara Muntenească.

Inc. Mulți citindu aciastă sfîntă carte a sfîntului Grigorie Sinaitul și neștiindu cercarea.

Sf. Rugînd pre Dumnezeul nostru Iisus Hristos, ca să ne fie ajutor și învățător la aciasta... Amin.

f. 309v. Albă.

2. f. 310—313v. A celui întru sfinți părintelui nostru Grigorie Sinait, Capete alese[6] din Acrostihidă = MG, vol. 150, col. 1240 și urm.

3. f. 314. Ale aceluiaș Grigorie Sinaitul, Pentru liniștire, Capete 15.

a) f. 314—314v. Pentru cele doaoă chipuri ale rugăciunii. Cap. 1 = MG, vol. 150, col. 1313.

b) f. 314v—315v. Pentru cum să cuvine a lucra rugăciunea. Cap. 2 = MG, vol. 150, col. 1313—1316.

c) f. 316—317. Pentru răsuflare. Cap. 3 = MG, vol. 150, col. 1316—1317.

d) f. 317—317v. Pentru cum să cuvine a cînta. Cap. 4 = MG, vol. 150, col. 1317.

6. Capetele: 4, 6, 12, 13, 63, 74, 88 (cifra 88 scrisă cu arabe), 99, 100—103, 106, 111 (tot cu arabe), 113, 116.

e) f. 317v—318. Pentru osebirea celora ce cîntă. Cap. 5 = MG, vol. 150, col. 1317—1320.

f) f. 318—319. Înprotivă grăire. Cap. 6 = MG, vol. 150, col. 1320.

g) f. 319—319v. Cap. 7 = MG, vol. 150, col. 1320.

h) f. 319v—320v. Cap. 8 = MG, vol. 150, col. 1320—1321.

i) f. 320v—321v. Cap. 9 = MG, vol. 150, col. 1321—1324.

j) f. 321v—322v. Pentru înşălare. Cap. 10 = MG, vol. 150, col. 1324.

k) f. 322v—323. Pentru cetire. Cap. 11 = MG, vol. 150, col. 1324—1325.

l) f. 323—324. Cap. 12 = MG, vol. 150, col. 1325.

m) f. 324—324v. Cap. 13 = MG, vol. 150, col. 1325.

n) f. 324v—326. Cap. 14 = MG, vol. 150, col. 1325—1328.

o) f. 326—326v. Cap. 15 = MG, vol. 150, col. 1328—1329.

4. a—i) f. 327—333. Ale aceluiaş *Grigorie Sinaitul,* Ştiinţă cu deamăruntul pentru linişte şi rugăciune. Şi încă şi pentru semnile darului şi ale înşălării şi care e osebirea căldurii şi a lucrării ? Şi cum că făr de povăţuitor lesne înpreună vine rătăcirea. Cap. 1—10 = MG, vol. 150, col. 1304—1312.

f. 333. Pînă aicea întru cea grecească. Iar întru cea slovenească scoatere încă să află şi aceste cuvinte :

j) f. 333—333v. [Sfîrşitul capitolului 10].

Inc. Şi prea curveşte întru ascuns înfierbîntîndu şi aprinzîndu mădulările.
Sf. Ca să aprinză pre om spre lucrarea înşălării sale.

k) f. 333v—334. Cap. 11.

Inc. Să cade a şti că înşălarea este aprinderea păcatului.
Sf. Pre lucrarea cea de ruşine ca pre o îndulcire cea prea pururea dobîndindu-o.

l) f. 334—335. Cap. 12.

Inc. Războiu adecă a doi oareşcărora să face în vremea rugăciunii.
Sf. Cu putinţă e pre fieşte care a înţelege şi a afla.

m) f. 335—336. Pentru căldura darului.

Inc. Căldura darului este focul Duhului pre carele au venit Domnul.
Sf. Şi mai vîrtos de la bîntuitori amestecată să fie.

n) f. 336—337. [Sfîrşitul lucrării].

Inc. Acestea s-au zis după cît era cu putinţă pentru semnele darului.
Sf. Şi al lumînării săvîrşaşte pre cei ce întru smerenie sporesc înnainte.

5. Ale aceluiaş *Grigorie Sinaitul,* Pentru linişte şi cum întru aciasta să cade a şădea.

a) f. 337—337v. Cap. 1 = MG, vol. 150, col. 1329.

b) f. 337v—338. Pentru cum să cade a grăi rugăciunea. Cap. 2 = MG, vol. 150, col. 1329—1332.

c) f. 338v—339. Pentru cum să cade a ţinea pre minte. Cap. 3 = MG, vol. 150, col. 1332.

d) f. 339—340. Pentru cum să cade a goni pre gînduri. Cap. 4 = MG, vol. 150, col. 1332—1333.

e) f. 340—342v. Pentru cum să cuvine a cînta. Cap. 5 = MG, vol. 150, col. 1333—1336.

f) f. 342v—344. Pentru cum să cuvine a ne hrăni. [Cap. 6] = MG, vol. 150, col. 1336—1337.

6. f. 344—350. Ale acestuiaş, Pentru înşălăciune întru care e şi pentru alte multe pricini = MG, vol. 150, col. 1337—1345.

7. f. 350—350v. Chipurile proniei lui Dumnezeu.

Inc. Toate sîntu de la Dumnezeu şi cele necăjitoare şi cele nevrednice.
Sf. Au slobozitu a să aspri pentru nesupunerea lui.

8. f. 350v—351. Pentru însuşi desine stăpînirea noastră.

Inc. Dumnezeu au zidit pre omu singur de sine stăpînitoru.
Sf. Către bunătate şi către răutate grăescu stăpînirea abaterii am luatu.

9. Ale lui *Grigorie Sinaitul,* Pentru cele 4 sfinţite începătorii.

a) f. 351v—352. De cîte ori sfinţita începătorie să grăeşte şi de cîte ori să înparte cea cu aşăzămîntu vedere.

Inc. Pricină adecă tuturoru fiindu Troiţa.
Sf. Cele cugetătoare şi nematerialnice şi dumnezeeşti.

b) f. 352—352v. Pentru numirea şi rînduiala fieşte căriia din cele sfinţite începătorii.

Inc. Precum adecă cea îngerească sfinţită începătorie.
Sf. După ascultare au cîştigatu viiaţă.

c) f. 352v—353. Pentru a bisericii sfinţită începătorie.

Inc. Iar biserica sfinţită începătură.
Sf. Începătorii preoţilor mai vîrtosu a proorociior.

d) f. 353—353v. Cel fel iaste aşăzarea vieţii cei sînguratece de mijloc.

Inc. Şi cei dintîi adecă sîntu ai aşăzării cei lucrătoare de mijlocu.
Sf. Cele proaste, zice scaune sînt simţirii.

e) f. 354—354v. Tîlcu pentru sfinţita începătorie.

Inc. Sfinţita începătorie săborniceşte a zice.
Sf. Străjar te-am dat pre tine casii lui Iisus.

f) f. 354v—355. Ce este şi cum să săvîrşaşte cea după bunătate începătură de sfinţenie a cei singuratice vieţuiri.

Inc. Sfinţita începătorie adecă a rînduielii cei bisericeşti.
Sf. De sfinţenie să fac şi desăvîrşitu să lucrează.

g) f. 355—357. Tîlcuire pentru felul sfinţitei aşăzări.

Inc. Să căutăm cum înnainie au judecatu cuvîntul.
Sf. Mie s-au răstignit lumea şi eu lumii.

h) f. 357—357v. Care este cea după călugăreasca vieţuire de sfinţenie începătorie şi cum după bunătate să face.

Inc. Cea închipuitoare adecă sfinţită începătorie.
Sf. Dîndu graiu întru altele voni zice.

i) f. 357v—358. Pentru chipul închipuirii înbrăcămintei cei călugăreşti.

Inc. Iar înbrăcămintea cea înnegrită.
Sf. Al bunătăţilor totu chipul călugăresc.

j) f. 358—359v. Ce sîntu chipurile aşăzării sfinţitei începătorii cei bisericeşti.

Inc. De vreme ce rînduelile amîndurora închipuitoare sîntu.
Sf. Şi înpărăţia ceriurilor vrednici însemnează.

k) f. 359v. Aşăzămînturile cele cu chip dumnezeesc.

Inc. Păharul este, carele este fără de durerea morţii.
Sf. Cea întru veselie uimire a cugetului celui de fire.

l) f. 359v—360v. Pentru supunere şi ascultare.

Inc. Supunerea este slujire lui Hristosu.
Sf. Dumnezeeştii părinţii au aşăzatu.

10. f. 360v—362. Pentru ispitele cele din somnu = MG, vol. 150, col. 1301—1304.

11. f. 362. Precum să cade a lua milostenie cel ce liniştează = MG, vol. 150, col. 1304.

f. 362. Sfîrşitu, lui Dumnezeu slavă.

XVIII. f. 362v—366. Ale sfîntului *Grigorie Sinaitul* întrebare cătră sfîntul Maxim Cavsocalivitul[7] = Φιλοκαλία τῶν ἱερῶν νηπτικῶν, Veneţia, 1782, p. 1198—1201.

XIX. f. 366v—369. Din prodosloviia sfîntului *Filotei Sinait.*

Inc. Vine căldură din coapse sau rărunchi.
Sf. Cu carele şi pre altele putem din sufletele noastre a le pierde.

XX. f. 369v—370v. Din viaţa a prea cuviosului părintelui nostru Filimon Postnicul. Cuvîntu pentru făr de grija minţii.

Inc. Un frate oarecarele cu numele Ioan de la locul ce să zice Paramot.
Sf. Cu limba la aminte unile a grăi cu gura şi spre altele a zbura cu mintea.

XXI. f. 370v—371. Cuvîntu al sfîntului *Varsanufie.*

Inc. De nu va ajuta omului lucrarea cea din lăuntru cu Dumnezeu.
Sf. Şi varsă rugăciuni înnaintea Domnului Căruia... Amin.

XXII. f. 371—374v. Întrebări şi răspunsuri ale sfîntului *Varsanufie.*

Inc. Întrebare: Cum să cade a tăcea în chilie.
Sf. Că au zis: Nu osîndireţi ca să nu fiţi osîndiţi.

f. 375—389v. Albe.

Însemnări posterioare.

---

7. Textul din manuscrisul nostru se deosebeşte puţin de ediţia din Filocalie. Incepe direct cu întrebarea: «*Spune-mi, te rog*» şi sfîrşeşte cu răspunsul sfîntului Maxim, lăsînd la o parte partea introductivă şi finală din Filocalie. Distribuie apoi materia pe întrebări şi răspunsuri, iar răspunsul la ultima întrebare a sfîntului Grigorie Sinaitul îl împarte în două capitole, cărora le dă următoarele titluri: *Semnele înşălării* şi *Semnele Darului.*

f. 1. *Aciastă sf[întă] carte iaste scrisă de părintele Teoclit ierom[onahul] cînd şedea la sf[întul] schit Dălhăuţi şi s-au dăruit de sf[inţia] sa spre cel de opşte folos.*

f. 4, pe marginea de jos a foii : *De obşte a sf[intei] Mîn[ăstiri] Că[l]d[ăruşani].*

II 120

80

NIL PUSTNICUL şi NICHIFOR TEOTOCHI

Sec. XIX (1811); hîrtie; 128 foi; 23×17; 20 şi 23 rînduri pe pagină; scris cursiv, cu cerneală neagră; titlurile, colontitlurile, iniţialele ornamentate cu cerneală roşie; două condeie; corecturi de la prima mînă; legătură veche în piele. A aparţinut Mănăstirii Căldăruşani. Numere vechi de bibliotecă: pe cotor, 120; în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2344.

f. 1—1v. Albe.

I. f. 2—92v. A celui dintru sfinţi părintelui nostru *Nil,* Cuvînt postnicesc pentru filosofiia cea întru Hristos şi ce fealiu să cuvine să fie cei ce vin la aciasta. Şi cum că mai nainte de deprinderea cea desăvîrşit întru fapta bună priimejduicios lucru iaste a priimi asupră începătorie a altora = MG, vol. 79, col. 720—809.

f. 93—93v. Albe.

II. f. 94. Cuvinte patru pentru tundere în zioa întru carea să îmbracă omul în chipul îngeresc. Ale prea înţeleptului arhiepiscop al Hersonului Chir *Nichifor Teotoc,* care l-au făcut încă cînd era preot.

1. f. 94—101v. [Cuvîntul întîi].

2. f. 101v—109v. Alt cuvînt carele s-au grăit iarăşi la aceaiaşi pricină.

3. f. 109v—116. Alt cuvînt al treilea, care s-au zis la aceiaşi pricină.

4. f. 116—124. Cuvînt al patrălea carele s-au grăit iarăşi la aseamenea pricină.

f. 124v—128v. Albe.

Însemnări de la prima mînă :

f. 2. *Fev[ruarie] zile 1, leat 1811.*

f. 92v. *S-au început a să scrie în Fevruarie în 1 zi şi s-au sfirşit în Iulie în 2 zile. Dumnezeului nostru slavă. 1811. Sfîrşit cărţii sfîntului Nil Pustnicul.*

Însemnări posterioare :

Pe faţa interioară a tartaşului din faţă : *Petrus Fejer... monah ex Pago Buzas Dotiard natus... 1849 Sept[emvrie] 9 zile* [8].

8. Insemnarea e scrisă cu litere latine afară de cuvintele *monah* şi *zile* care sînt scrise cu chirilice.

Pe marginea de jos a foii 2: *De obşte a sf[intei] Mîn[ăstiri] Că[l]d[ăruşani].*

II 112

81

VIEŢI DE SFINŢI ŞI UN CATEHISM

Sec. XIX; hîrtie; 147 foi; 23×16,5; 20 rînduri pe pagină; scris cursiv cu cerneală neagră; titlurile, colontitlurile, iniţialele şi indicaţia locurilor scripturistice de pe margine, cu cerneală roşie; trei condeie; corecturi de la prima mînă; legătură veche în piele. A aparţinut Mănăstirii Căldăruşani. Numere vechi de bibliotecă: pe cotor, «Manus 93»; în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2345.

f. 1—2. Albe.

f. 2v. O icoană în două culori, negru şi albastru, a sfîntului Petru Atonitul.

I. f. 3—34v. Viiaţa şi petreacerea a cuviosului părintelui nostru Petru Atonitul. Iunie 12 = C. DUKAKIS, Μέγας συναξαριστής, Volumul de pe Iunie, p. 110—131, cf. *Bibliotheca hagiographica graeca,* Bruxellis, 1909, Nr. 1505.

f. 35—35v. Albe.

II. f. 36—65. Luna lui Ianuarie în 23 de zile, Viiaţa şi muceniia în scurt a sfîntului sfinţitului mucenic Climent episcopul Anghirei şi a sfîntului mucenic Agatanghel. Tălmăcită din limba proastă grecească, a lui Metafrast = MG, vol. 114, col. 816—893.

f. 65v—67v. Albe.

III. f. 68—78v. Plîngerea şi tînguiala unui călugăr streinu şi păcătosu, carele îş[i] mustra sufletul său.

Inc. O suflete, pentru ce şăzi, pentru ce eşti fără de grijă.
Sf. Ca pre Dumnezeu şi ziditorul mieu şi să cîntu numele Tău cel mare şi înfricoşat, Carele... Amin.

f. 79—79v. Albe.

IV. f. 80. Învăţătură creştinească întru mărirea iubitoriului de oameni Dumnezeu Părintele, a lui Iisus Hristos şi a Sfîntului Duh şi întru cinstea şi ajutoriul a iubitorilor de Dumnezeu creştinilor. Scrisu-s-au de *Zahariia Gherganul* din oraşul Arta.

1. f. 80—84. [Cuvînt înainte].

Inc. Lepădătoriule papa, aţapoc voiu sa fiu în ochiul tău. Cătră buni credincioşii şi iubitorii de Hristos, prea înnalţii domni.

2. f. 84—84v. Dăscălie pre scurt carea cuprinde cîteva capete a credinţii noastre. În carea dăscălie întîiu fiiul întreabă, iar părintele răspunde.

3. f. 84v—86v. Cartea 1. Întrebarea 1, pentru sfînta Scriptură.

4. f. 87—93. Întrebarea 2. Pentru Dumnezeire.

5. f. 93—93v. Întrebarea 3. Pentru unul Dumnezeu.

6. f. 93v—95v. Întrebarea a 4. Pentru unul Dumnezeu în trei staturi...

7. f. 95v—96v. Întrebarea a cincea. Pentru faţa Părintelui.

8. f. 96v—99. Întrebarea a 6. Pentru trei sfinte feţe a Dumnezăirii.

9. f. 99—102v. Întrebarea a şaptea. Pentru îngeri.

10. f. 102v—104. Întrebarea a 8. Pentru zidirea omului.

11. f. 104—104v. Întrebarea a 9. Pentru slobozăniia omului.

12. f. 104v—105. Întrebarea a 10. Pentru mai n[ai]nte grijirea (sau) gîndirea lui Dumnezeu.

13. f. 105—106v. Întrebarea a 11. Pentru mai înnainte orînduiala (sau) alegirea.

14. f. 106v—107. Întrebarea a 12. Pentru chiemarea.

15. f. 107—107v. Întrebarea a 13. Pentru păcat.

16. f. 108—109v. Întrebarea a 14. Pentru credinţă.

17. f. 109v—110v. Întrebarea a 15. Pentru mîn[tui]rea oamenilor.

18. f. 111—113v. Cartea a 2. Pentru Mesie... Întrebarea întîiu.

19. f. 113v—123v. Întrebarea a 2. Pentru Mesie.

20. f. 124—125v. Întrebarea a 3...

21. f. 125v—126. Întrebarea a patra... Pentru tăerea înprejur.

22. f. 126—127. Întrebarea a cincea. Înpotriva ţinerii adecă contenirii de pohte, postirei...

23. f. 127v—129. Cartea a 3. Pentru întruparea Fiiului lui Dumnezeu asupra înprotiva eriticilor.

24. f. 129—129v. Întrebarea a dooa pentru zămislirea Mîntuitoriului nostru Iisus Hristos.

25. f. 129v. Întrebarea a triia pentru zămislirea Mîntuitoriului nostru Hristos.

26. f. 130. Întrebarea a 4.

27. f. 130—130v. Întrebarea a cincea. Pentru începutul trupului lui Hristos.

28. f. 130v—131v. Întrebarea a şasea. Pentru naşterea lui Hristos.

29. f. 131v. Întrebarea a şaptea. Pentru sufletul lui Hristos.

30. f. 131v—132. Întrebarea a opta. Pentru înpreunarea Cuvîntului cu fiinţa omenească.

31. f. 132v. Întrebarea a nooa. Pentru voinţile vrerile lui Hristos.

32. f. 132v—133. Întrebarea a zecea. Pentru fără păcatul lui Hristos.

33. f. 133—134. Cartea a 4. Pentru închinăciunea adecă slujirea trupului lui Hristos. Întrebarea întîiu.

34. f. 134v—135. Cartea a 5. Pentru sfinţirea lui Hristos. Întrebarea 1.

35. f. 135—135v. Întrebarea a dooa. Pentru putearea lui Hristos.

36. f. 135v—136. Întrebarea a triia. Pentru dăscăliia lui Hristos.

37. f. 136—137v. Cartea a şasea. Pentru sfintele munci a Domnului nostru Iisus Hristos.

38. f. 137v—138v. Întrebarea a dooa. Pentru muncile lui Hristos.

39. f. 138v—139v. Întrebarea a triia. Pentru moartea lui Hristos.

40. f. 139v—140. Întrebarea a patra. Pentru îngroparea lui Hristos.
41. f. 140—140v. Întrebarea a cincea. Pentru pogorîrea lui Hristos în iad.
42. f. 140v—141. Cartea a şasea (sic). Pentru înviiarea lui Hristos. Întrebarea 1.
43. f. 141—142. Întrebarea a dooa. Pentru cum şi în ce chip au înviiat Hristos.
44. f. 142—143. Întrebarea a triia. Pentru înnălţarea lui Hristos.
45. f. 143—144. Întrebarea a patra. Pentru şădearea lui Hristos deadreapta Părintelui.
46. f. 144—144v. Întrebarea a cincea. Pentru putearnica judecată a lui Hristos.
47. f. 144v—146v. Cartea a şaptea. Pentru besearică.
f. 147—147v. Albe.

Însemnări posterioare :

Pe foaia de Vorsatz de la început : *Aciastă cărticică iaste a sf[intei] Mănăstiri Căldăruşanii.*

f. 3, pe marginea de jos a foii : *De obşte a sf[intei] Mîn[ăstiri] Că[l]d[ăruşani].*

II 95

82

CUVINTE ÎN CINSTEA SFÎNTULUI MARELUI MUCENIC DIMITRIE

Sec. XIX (1817); hîrtie; 91 foi; 23×17; 21 şi 22 rînduri pe pagină; scriere cursivă cu cerneală neagră; titlurile, colontitlurile, iniţialele cu cerneală roşie; pe f. 1 un frontispiciu floral din cinci culori: negru, roş, galben, verde şi albastru; în mijlocul frontispiciului, în medalion, sfîntul mucenic Dimitrie; tot pe aceeaşi pagină, iniţială artistic lucrată din trei culori: negru, roş şi verde. Un singur condei, din şcoala de caligrafi din care a făcut parte Acachie Ieromonahul; corecturi de la prima mînă. A aparţinut Mănăstirii Căldăruşani. Broşat. Numere vechi de bibliotecă: în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2333.

1. f. 1—16. În luna lui Octomvrie în 26 de zile, pătimirea sfîntului slăvitului marelui mucenic al lui Hristos Dimitrie. De la Simeon Metafrast şi de la alţii, adunată de sfîntul Dimitrie Mitropolitul Rostovului = Кнйги жйтїй стыхъ нь двáдесмтъ Мцéй, їжѕ їсть, Сентéмврїй, Óктώврїй, Ноемврїй.... Moscova, 1762, f. 235—238v.

2. f. 16v—39. Cuvînt la minunile izvorîtoriului de mir, marelui mucenic Dimitrie (alcătuite) de *Ioann Hartofilax Stavrichie Tessalonichianul.* Din care ceale mai dinainte s-au scris de cel dintre monahi *Damaschin Ipodiiaconul şi Studitul.* Iar celelalte (adecă care nu le-au scris) sînt aceastea.

Inc. Intr-acea vreame s-au pornit varvarii cu oaste de o sută de mii şi jăfuind locuri multe.

Sf. Îi izbăvea de primejdii, întru slava şi lauda lui Hristos, adevăratului nostru Dumnezeu, Căruia... Amin.

3. f. 39v—48v. Al prea înţeleptului *Ioann de la Lindu, arhiepiscopului Mirelor,* Cuvînt de laudă la slăvitul marele mucenic Dimitrie.

Inc. Nu străluceaşte atîta ceriul, înpodobit fiind cu luminoasele steale.
Sf. Pentru ca şi Dumnezeu să se proslăvească şi sfîntul să se veselească şi noi să ne mîntuim şi să dobîndim pre veacinica fericire. Amin.

4. f. 48v—63v. A lui *Macarie Hristiianupol,* Laudă la sfîntul marele mucenic al lui Hristos Dimitrie.

Inc. Ceriurile povestesc slava lui Dumnezeu.., Proimion. Străluceaşte ceriul cu luminătoriul cel mare.
Sf. Pleacă-ţi genunchiele şi apucă-le de genunchiele Fiiului lui Dumnezeu, Căruia... Amin.

5. f. 64—84. Al celui întru sfinţi părintelui nostru *Dimitrie Mitropolitul Rostovului,* Cuvînt la pomenirea sfîntului marelui mucenic Dimitrie.

Inc. Eu ranele Domnului Iisus pre trupul mieu le port...
Sf. Şi pre iubitul nostru Domnu a-l vedea ne învredniceaşte, prin rugăciunile tale, întru a lui înpărăţie, Amin.

6. f. 84—91v. Lăsate oareşcare din cuvîntul cel de la sfîntul marele mucenic Dimitrie Octo[vrie] 26.

Inc. Altele sînt patimile ceale trupeşti şi altele ceale sufleteşti.
Sf. Carii pre ranele Domnului Iisus pre trupul lor le poartă.

Însemnări de la prima mînă :

f. 91v. *1817, fev[ruarie]* 28.

Însemnări posterioare :

f. 1, pe marginea de jos a foii : *De opşte a sf[intei] Mîn[ăstiri] Căld[ăruşani].*

Pr. D. FECIORU

Regretat de popor şi domn, acest vlădică a lăsat în urma sa o prea frumoasă amintire şi prin munca sa susţinută în toate domeniile activităţii sale, şi-a dăltuit în piatra neuitării numele, înscriind pe lista celor mai vrednici ierarhi ai noştri şi numele său.

Pe lîngă activitatea sa cărturărească, marele său merit este că a ştiut să aleagă elementele meritorii pe care să le instruiască în vederea continuării tradiţiilor cultural-naţionale, ducînd mai departe opera începută în timpul păstoriei sale.

Pentru toate meritele sale, Biserica Ortodoxă Romînă aduce obolul său de recunoştinţă vrednicului arhipăstor, Grigorie al II-lea, aşezîndu-l pe prima pagină a istoriei sale, alături de figurile luminoase ale mitropoliţilor, Ştefan Teodosie, Antim în Ţara Romînească, — Varlaam şi Dosoftei în Moldova.

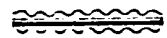

Bucureşti 1941, pp. 217—218: «La această sfîntă mînăstire<...> fiindu-ne îngroparea neamului<...>, unde şi pe mine învrednicindu-mă Dumnezeu, după sfîrşitul vieţii mele, tot acolo să mi se aşeze şi trupul meu» spune Grigorie la 1 martie 1779, despre locul său de înmormîntare. *Ibidem.*

CATALOGUL MANUSCRISELOR DIN BIBLIOTECA PATRIARHIEI ROMÎNE[1]

II 55

83

Sfîntul Simeon Noul Teolog şi alţii

Sec. XIX; hîrtie; 158 foi; 21,5×16; 16—21 rînduri pe pagină; scriere cursivă cu cerneală neagră; două condeie; un condei scrie f. 2—5, celălalt restul foilor; corecturi de la prima mînă; a fost legat în piele; s-a pierdut tartaşul de la sfîrşit ca şi sfîrşitul manuscrisului. A aparţinut mînăstirii Căldăruşani. Numere vechi de bibliotecă: în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2347.

1. Pe foaia albă a tartaşului din faţă un fragment de la sfîntul *Ioan Damaschin,* pentru mîhnire.

2. f. 1. [Fragment] de la sfîntul *Iisaac,* Cuvînt 23.

3. f. 1v. [Fragment] de la *Tîlcul Psaltiri*[*i*].

4. f. 2—5. Sîmbătă seara la vecernia cea mare... glas 1=*Octoih mare* Bucureşti, 1942, p. 9—10, 16.

5. f. 5v. [Fragment] de la sfîntul *Isac.*

6. f. 6—8. [Fragment] de la sfîntul *Simeon Noul Bogoslov.*

7. f. 8—8v. [Fragment] de la *Tîlcul Psaltiri*[*i*], de la catizma 9.

8. f. 9. [Fragment] de la sfîntul *Efrem Sirul,* Cu[vînt] că să cade a să ru[ga].

9. f. 9v. [Fragment de la sfîntul *Efrem Sirul*].

10. f. 10—13v. A celui dintru sfinţi părintelui no[stru] *Iisaac Sirul,* Cuvînt pentru smerita cugetare. Cuvio[a]sa învăţătură.

Inc. Sîrguiaşte-te... şi te vei umplea de cinstea lui Dumnezeu.
Sf. Arătare a dragosti şi a cunoştinţi iaste smereniia, carea să naşte din ştiinţă bună întru Hristos Iisus... Amin.

11. f. 14—18v. [Sfîntul *Isaac Sirul*], Cuvînt 7 pentru rînduiala noilor începători şi pentru aşăzarea şi pentru ceale ce sînt cuvi[in]cio[a]selor = Τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἰσαὰκ ἐπισκόπου Νινευῖ τοῦ Σύρου Τὰ εὑρεθέντα ἀσκητικά, ἀξιώσει μὲν τοῦ Μακαριωτάτου... Πατριάρχου τῆς ἁγίας πόλεως Ἰε-

1. Continuare din numărul 1—2, anul XV (1963).

ροσαλὴμ... Κυρίου Κυρίου Ἐφραίμ, ἐπιμελείᾳ δὲ Νικηφόρου ἱερομονάχου τοῦ Θεοτόκου, Atena, 1895, p. 32—36.

12. f. 19—26v. [*Sfîntul Isaac Sirul*], Cuvînt 43. Pentru păzirea şi ferirea despre cei leaneşi şi trîndavi şi cu[m] că din apropiiarea acestora înpărăţeaşte întru noi lenevirea şi trîndăvirea şi să u[m]ple de toată necurata patimă şi pentru a păzi pre sineş despre apropiiarea celor tineri, pentru ca să nu să spurce mintea în gîndurile ceale curveşti = *Ibidem*, p. 176—180.

13. f. 26v—27v. [Fragment] de la sfîntul *Simeon Noul Bogoslov*.

14. f. 27v—28. [Fragment din Acatistul sfinţilor Arhangheli Mihail şi Gavriil. Condacul 1 şi icosul 1]=*Orologiu*, Bucureşti, 1896, p. 625.

15. f. 28v—29. [Fragment] de la sfîntul *Efrem Sirul*.

16. f. 29—29v. [Fragment] de la sfîntul *Varsanufie*.

17. f. 29v. [Fragment] de la sfîntul *Simeon Noul* [*Bogoslov*].

18. f. 30—36. A sfîntului *Simeon Noului de Dumnezeu Cuvîntătoriul*, Carii sînt aceaia cari întru adevăr iubesc pre Dumnezeu şi de unde să face dragostea cea către Dumnezeu şi cum să arată. Şi carii sînt lucrurile dragosti cei dupre Dumnezeu către apr[o]apele. Şi cum că capul legi cei vechi şi cei noaă iaste dragostea. Cuvîntul 87 [2] = Τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν Συμεὼν τοῦ Νέου Θεολόγου τὰ εὑρισκόμενα διῃρημένα εἰς δύω... μεταφρασθέντα εἰς τὴν κοινὴν διάλεκτον παρὰ... Διονυσίου Ζαγοραίου, Veneţia, 1790, I, p. 112—114.

19. f. 36—37v. [Fragment despre lepădarea de sine].

20. f. 38—44. A sfîntului *Simeon de Dumnezeu Cuvîntătoriul*, 1. Cum că doaă sînt pricinile, una adecă a peirii, iară altă a mîntuirii. 2. Şi cum că mîndriia înpreună creaşte cu o[a]meni. 3. Şi cum că sămnul creştiinilor iaste smerita cugetare. 4. Şi cum că de nevoe iaste să să cuno[a]scă fieşte carele pre sineş, că iaste un nimic. 5. Şi cum că doaă jărtfe sînt bine priimite lui Dumnezeu : întîia şi a doaă fără de care nu iaste mîntuire. Şi carele iaste sămnul celui ce să apropie de Dumnezeu. Cuvîntul 35 = Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 157—160.

21. f. 44v—45. [Fragment] de la sfîntul *Simeon Noul Bogoslov*, Pentru cetire.

22. f. 45. [Fragment despre] seamnele înpărtăşiri sfinţenii lui Dumnezeu.

23. f. 45v. [Fragment] de la sfîntul *Isaac*.

24. f. 46. [Fragment despre buna cugetare].

25. f. 46v. Al aceluiaş sfînt *Simeon Noului Cuvîntătoriu de Dumnezeu*, Cum că patru sînt pricinile prin care greşăsc o[a]meni, de voe, fără de voe, întru cunoştinţă şi întru necunoştinţă. Şi cum că doftoriia carea tămăduiaşte pre suflet una iaste şi nu multe. Şi cum că nici unul din o(a]menii nu po[a]te cu leznire ca să să mîntuiască, căci întru singur Dumnezeu iaste mîntuirea = Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 84.

26. f. 47—53. [Sfîntul *Simeon Noul Cuvîntătoriu de Dumnezeu*], Cuvî[n]t 83 = Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 174—177.

2. In toate cuvintele sfîntului Simeon Noul Teolog din acest manuscris avem traducerea lui Isaac Dascălul.

27. f. 53v. [Fragment] de la *Isaac.*

28. f. 54—62. Al aceluiaşi [sfînt *Simeon Noului Cuvîntătoriu de Dumnezeu*], 1. Ce ceare Dumnezeu de la creştin. 2. Şi ce au pătimit omul şi ce pătimeaşte de la diiavolul şi nu cunoaşte. 3. Şi cum că toţi o[a]menii bolesc sufleteaşte şi nu înţeleg, nici cunosc. 4. Şi cum că să cuvine mai întîiu aceştea să şi cunoască bo[a]lele sale ca să caute pre doftor. 5. Şi cum vicleanul pre a sa lucrare ca pre o amăgire o pune înnainte. 6. Şi pentru care pricină nu sînt toţi creştini înbunătăţiţi. Cuvîntul 85 = Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 87—90.

29. f. 62—63v. *Al aceluiaş,* [Fragmente] dintru alte cuvinte.

30. f. 63v. [Fragment] de la *Nil Sorsca,* Pentru paza lacrămilor.

31. f. 64. [Fragment] de la sfîntul *Efrem,* Pentru patimi trupeşti şi su[fleteşti].

32. f. 64v—65v. De la sfîntul *Ioan Damaschin,* Pentru botezuri = Sf. Ioan Damaschin, *Dogmatica,* traducere de Pr. D. Fecioru, ediţia II, Bucureşti, 1943, p. 294—296.

33. f. 66—72. Aceluiaş sfînt *Simeon Noului Bogoslov,* Cum că în şapte chipuri să zice credinţa. Cum că prin credinţă vine darul lui Dumnezeu în om. Şi cum că fără de credinţă cu neputinţă iaste să placă cineva lui Dumnezeu. Cuvîntul 93 = Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 104—106.

34. f. 72v—73. [Două fragmente] de la sfîntul *Ion Gură de Aur,* Pentru pocăinţă.

35. f. 73v. [Fragment] a sfîntului *Ioan Gură de Aur,* Tîlcuire la Tatăl nostru.

36. f. 74—81. [A] sfîntului *Simeon Noului Bogoslov,* 1. Cum că tot orice bine face omul pentru sineşi îl face. 2. Şi de unde să cunoaşte postul, milosteniia şi rugăciunea, că le-au prii[mi]t Dumnezeu şi cum să cuvine să cînte cineva. 3. Şi cum că sfi[n]ţirea şi slobozeniia prin credinţă să dăruesc. 5. (sic) Şi cum că chiiar cîntare de psalmi iaste smerita cugetare. Şi care sînt acealea care stîng darul lui Dumnezeu. Cuvînt 39 = Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 100—103.

f. 81v. Albă.

37. f. 82—88v. Al aceluiaşi sfînt *Simeon Noului de Dumnezeu Cuvîntătoriu,* Cum că ceia ce iaste trupului boala aciasta iaste sufletului păcatul. Şi precum avem simţire trupească aşa să cade să avem şi sămţire gîndită a sufletului şi să simţim cu mintea şi bo[a]la şi sănătatea. Şi cum că creştinul carele nu are simţire gîndită, încă nu iaste creştin, deşi creştin să numeşte. Că terminul[3] credinţi creştinilor sănătatea sufletului iaste. Cuvîntul 95 = Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 52—55.

38. f. 88v—89v. [Fragment din Pateric].

39. f. 89v. [Fragment] de la sfîntul *Simeon Noul Cuv[întătoriu],* din cuvîntul 4.

3. In ms : *termiminul.*

40. f. 90—98. Al aceluiaş [sfînt *Simeon Noul Cuvîntătoriu de Dumnezeu*], 1. Cum că sufletul prin credinţă şi prin lucrarea poruncilor lui Hristos să curăţeaşte. Şi cum că să înbracă cu putearea cea dintru înnălţime a Prea Sfîntului Duh şi să învredniceaşte a vedea pre Dumnezeu. Şi cum că cei ce voesc să dobîndească bunătăţile lui Dumnezeu să cuvine să rabde cu bucurie tot necazul şi reao pătimire şi ispita care le vi[ne] asupră-le. Şi cum că să cade fieştecarele să să cerceteaze pre sineş de iaste vreadnic să între întru înpărăţiia lui Dumnezeu. Cuvîntul 91 = Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 107—111.

41. f. 98v—112v. *Al aceluiaş*, Cum că moartea sufletului iaste despărţirea şi depărtarea Sfîntului Duh. Şi boltul morţi iaste păcatul. Şi cum că mo[a]rtea trupului iaste asemănare a morţi şi a stricăciuni sufletului. Şi care sînt seamnele sufletului celui mort şi ale celui viu. Şi cum să face surpare a stricăciuni şi a morţi. Şi cum că moartea nu s-au omorît acum, ci s-au călcat şi s-au defăimat. Şi cum că după mo[a]rte să proslăvesc trupurile sfinţilor celor adormiţi. Şi pentru înviiare şi pentru dreapta judecata lui a lui Dumnezeu. Cuvîntul 99 = Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 41—48.

42. f. 113. [Fragment] de la bogoslovie, din cuvîntul 9.

f. 113v. Albă.

43. f. 114—122. A aceluiaş sfînt *Simeon Noului Cuvîntător de Dumnezeu*, Cum că şapte rîndueli sînt ale celor ce au trebuinţă de rugăciune pentru mîntuirea lor. Şi cum că cei ce cer de la Dumnezeu acealea care nu le ştiu nu sînt auziţi. Şi cum că acum iaste ceasul cînd să cade a ne închina lui Dumnezeu cu duhul şi cu adevărul. Şi cum că cei ce nu să roagă cu duhul ca nişte neluminaţi de la Dumnezeu în zadar să ostenesc. Cuvîntul 96 = Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 91—94.

44. f. 122v. [Fragment] a sfîntului *Simeon Noului Cuvîntător de Dumnezeu*, din cuvîntul 37.

45. f. 123—123v. [Fragment] de la sfîntul *Isaac*, pentru tăceare şi linişte.

46. f. 124—131v. Al aceluiaş [sfînt *Simeon Noul Cuvîntătoriu de Dumnezeu*], Ce iaste de sineş stăpînirea a omului carea i-o au dăruit Dumnezeu dintru început şi după călcarea de poruncă ce au rămas omului dintru stăpînirea de sineş. Cuvîntul 97 = Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 48—51.

47. f. 132—138v. Al aceluiaş, Pentru cum să cade fieşte care a să cerceta pre sineş şi cu sîrguinţă a să iscodi pe sineş deosebi. Şi cum să cuvine pre lucrurile sale să le alăture cu poruncile lui Hristos. Cuvînt 25. Tîlcuire la fericiri = Dionisie Zagoreu, *Op. cit.*, I, p. 380—382.

48. f. 138v. [Fragment]dintru alt cuvînt al sfîntului *Simeon Noului Bogoslov*, 44.

49. f. 138v—139. [Fragment] de l[a] s[fîntul] *Grigore Sinaitul*.

50. f. 139v. [Fragment] de la sfîntul *Simeon Noul Cuvîntătoriu de Dumnezeu*, din cuvîntul al cincilea, pentru fecioarele ceale nebune.

51. f. 140—141v. [Fragment] de la *Molitfealnic*, pentru ispovedanie.

52. f. 142. [Fragment] Noao porunci ale Bisericii Mari.

53. f. 142v—143v. [Fragment] de la Patiricul cel mare. List 249.
54. f. 143v. Stihirea glas 6 : Înfricoşat eşti, Doamne.
55. f. 144. [Fragment] de la sfîntul *Isaac,* pentru patimi.
56. f. 144v. [Fragment] de la sfîntul *Varsanufie.*
57. f. 145 [Fragment] de la sfîntul *Diadoh episcopul Fotichis.*
58. f. 145v—147v. [Fragment] dintru alt cuvînt al sfîntului *Simeon Noului Cuvîntătoriu de Dumnezeu,* Cuvîntul 94.
59. f. 148—158v[4]. [Fragment din întrebările şi răspunsurile sfîntului Varsanufie].

Însemnări posterioare :

Pe foaia albă a tartaşului din faţă, poate mîna celui de al doilea copist : *Isihie m[o]nah 188 1088.* Cred că a vrut să scrie 1808. Multor copişti din jurul anului 1800 zerul din cifrele arabe le făcea greutăţi.

f. 2, pe marginea de jos a foii : *D[e o]pşte a sf[intei] M[înăstiri] Căld[ăruşani].*

zerul.

I 82

84

Molitfe din Aghiazmatar

Sec. XIX; hîrtie; 24 foi; 19,5×14; 21 rînduri pe pagină; scriere cursivă cu cerneală neagră; colontitlurile, titlurile şi iniţialele cu cerneală roşie; frontispicii simple liniare în două culori, roş şi negru; un singur condei; legătură veche în piele[5]. A aparţinut Mănăstirii Căldăruşani. Numere vechi de bibliotecă: pe cotor: «Manus 51»; în Biblioteca Internatului Teologic a avut nr. 2353.

f. 1—2v. Albe.

1. f. 3—14. Rînduiala osfeştanii cei mici = *Aghiazmatar,* Bucureşti, 1937, p. 139—156.
2. f. 14—17v. Rînduiala ce să face la locul sau casa ce iaste supărată de farmece sau de niscareva descîntece = *Ibidem,* p. 237—240.

f. 18—18v. Albă.

3. f. 19—21. [Rugăciunea care o citeşte arhiereul sau duhovnicul, de iertarea tuturor păcatelor celor de voe şi celor fără de voe şi la tot jurămîntul şi blestemul] = *Ibidem,* p. 207—209.
4. f. 21—22. Rugăciune pentru cei ce sînt întru blestemuri şi presine cu jurămînt s-au legat = *Ibidem,* p. 209—210.
5. f. 22v. Rugăciune la dezlegarea de blestem = *Ibidem,* p. 210—211.

f. 23—24. Albe.

6. f. 24v. Molitva de ertăciune = *Ibidem,* p. 64—65.

Însemnări posterioare :

f. 3, pe marginea de jos a foii : *De opşte a s[fintei] mon[astiri] Căl[dăruşani].*

4. Foile de la sfîrşitul manuscrisului s-au pierdut.
5. Manuscrisul este legat cu o tipăritură : *Prăvălioară cu învăţătură besearicească de taina ispovedanii,* Bucureşti, 1781.

Filos

85

Sf. Nicodim Aghioritul, Carte folositoare de suflet

Sec. XIX (înainte de 1834); hîrtie; 23 foi[6]; 22,5×15,5; 20 rînduri pe pagină, la paginile fără note în josul paginii; scriere frumoasă de caligraf cu cerneală neagră; notele din josul paginii scrise cu un scris mai mic, despărțite de text cu două linii, una neagră și una roșe; colontitlurile, titlurile, literele de la începutul aliniatelor, semnele de notă și cifrele textelor scripturistice, cu cerneală roșie; frontispicii și inițiale artistic lucrate, majoritatea în două culori; un singur condei; legătură veche în hîrtie, cu piele la color. A aparținut mînăstirii Căldărușani. Numere vechi de bibliotecă: pe color, 126; în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2357.

f. 1. Carte folositoare de suflet, împărțită în trei părți. Cea mai întîi cuprinde învățătură pe scurt și lucrătoare către duhovnic, cum să ispoveduiască cu rodire. A doaoa cuprinde canoanele sfîntului Ioan Postitoriului tălmăcite cu amăruntul și cu altele de folos. Iar a treia sfătuire supțire și pe scurt către cel ce să pocăiaște cum să se ispoveduiască cum să cade. Adunată de la mulți dascali și pusă la bună orînduială de cuvîntărețul cuvios între monași Chir Nicodim[7] = Ἐξομολογητάριον ἤτοι βιβλίον ψυχωφελέστατον περιέχον διδασκαλίαν σύντομον πρὸς τὸν πνευματικὸν πῶς νὰ ἐξομολογῇ μὲ καρπόν, Veneția, 1835.

f. 1v. Albă.

f. 2—4. Celor întru Hristos cuvioșilor părinți duhovnici, fiiască plecăciune = *Ibidem*, p. IX—XIV.

f. 4v. [Textul scripturistic din Galateni, 6, 1] = *Ibidem*, p. XVI.

f. 5—8. Partea întîiu. Învățătură pă scurt lucrăcioasă, către duhovnic, înregulată din multe. Capul 1. Ce să cade ca să se aibă cineva mai nainte de a să face duhovnic. Și mai întîi pentru înbunătățirea duhovnicului = *Ibidem*, p. 1—6.

f. 8v—9. Capul al 2. Pentru știința duhovnicului și mai întîi pentru știința dumnezeeștilor Scripturi, a dogmelor și a sfintelor canoane = *Ibidem*, p. 7—8.

f. 9v—15v. Cap. 3. Pentru păcatele de moarte, ceale de ertare și dinlăsare = *Ibidem*, p. 9—19.

f. 16—24[8]. Cap. 4. Pentru ceale zece porunci = *Ibidem*, p. 20—30.

Însemnări posterioare:

f. 1, pe marginea de jos a foii: *De opște a sf[intei] M[ănăstiri] Căld[ărușani].*

f. 1v, cu cerneală roșie: *Aciastă cărticică ce să numește prăvilioară este a sfîntului Schit Cărnu.*

f. 23v. *Să să știe că la leat 1834 au fost iarna foarte bună, nedînd zăpadă mai nimic decît numai înghiețu și ploae. Cam noroio[a]să calea.*

6. Hîrtia de Vorsatz de la început este o foaie de manuscris, al cărui text are capitolele acestea: *Zioa 2: Pentru neadeveritul cias al morții. Zioa a 3: Pentru înștiințarea morții. Zioa a 4: Pentru gătirea de moarte.*

7. Este o altă traducere decît traducerea romînească tipărită la București, în 1799 și reeditată apoi de mai multe ori.

8. Restul manuscrisului s-a pierdut. A fost legat atît cît s-a găsit.

86

II 101

Viaţa sfîntului Epifanie al Ciprului

Sec. XIX (înainte de 1816); hîrtie; 70 foi; 22×16; 20 rînduri pe pagină; scriere cursivă cu cerneală neagră; titlurile şi iniţialele cu cerneală roşie; un frontispiciu din cerneală roşie şi neagră; un singur condei; corecturi de la prima mînă, notate pe margine şi încercuite cu cerneală roşie; legătură veche în hîrtie cu piele la cotor şi colţuri. A aparţinut Mănăstirii Căldăruşani. Numere vechi de bibliotecă: pe cotor, 114; în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2354.

f. 1. Viaţa celui întru sfinţi părintelui nostru Epifanie arhiepiscopul Chiprului, scrisă de Ioan, de Poluvie şi de Savin, ucenicii lui.

1. f. 1—45. [Viaţa sfîntului Epifanie scrisă de Ioan ucenicul său] = Кнйга жйтїй стѣ҃ыхъ на трй мца трéтїм, їже ёсть Мáртъ, Апрілаїй и Маїй, Moscova, 1762, f. 385—394.

2. f. 45—69v. Pînă aicea viiaţa prea cuviosului Epifanie o au scris-o Ioann, carele din saraţini au fost ucenic lui, pentru că s-au prestăvit întru Domnul fiind întru dregătoriia preoţiei, iar pre ceaialaltă după acesta o au scris-o ucenicul celalalt al sfîntului, *Poluvie,* cel numit mai sus, şi începe acela aşa = *Ibidem,* f. 394—399.

La sfîrşitul vieţii sînt adaose următoarele cuvinte: *Bucură-te Epifanie, bucură-te în ceriuri întru dumnezeiasca veselie, lumina cea prea strălucită a besearicii, tămăduitoriule al bolnavilor, făcătoriule de minuni. Şi te roagă pentru noi păcătoş[ii].*

f. 70. Albă.

f. 70v. Însemnări.

Pe f. 1 sus, chiar pe frontispiciu este pusă o pecete cu inscripţia aceasta: *Peceta opştii Schitului Cernichi, 1819.*

Însemnări posterioare:

f. 1, pe marginea de jos a foii: *De opşte a s[fintei] mo[nastiri] Că[l]d[ă]r[uşani].*

f. 70v, printre alte însemnări: *Cu frăţească dragoste mă închin sfinţiei sale părinte Timoftei*[9] *arhimandritu Cernicăi cu plecată scrisoare te înştiinţez pă sfinţiia sa, Scris-am eu logofătu Nicolae.*

II 72

87

Canoanele Născătoarei de Dumnezeu de la Pavecerniţă, Glasul 1

Sec. XIX; hîrtie; 35 foi; 21×16; 17 rînduri pe pagină; scriere cursivă cu cerneală neagră; cu cerneală roşie titlurile şi iniţialele; un singur condei; corecturi şi completări de mîni posterioare; legătură în carton. In Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2361.

1. f. 1—6v. Sîmbătă seara la pavecerniţă, Canon a Prea[10] Sfinteî Născătoarei de Dumnezeu.

9. Arhimandritul Timotei a fost stareţ la mănăstirea Cernica între anii 1807 şi 1816 (cf. D. Furtună, *Ucenicii starețului Paisie în mănăstirea Cernica şi Căldăruşani,* Bucureşti, p. 15).

10. In ms.: *a Prea Prea.*

2. f. 6v—12. Duminecă seara la pavecerniţă, Canon de rugăciune.
3. f. 12—16v. Luni seara la pavecerniţă, Canon a Precistii.
4. f. 16v—21v. Marţea seara, Canon.
5. f. 21v—26. Miercuri seara, Canon.
6. f. 26—30v. Joi seara, Canon.
7. f. 30v—35v. Vineri seara, Canon.

T 56

88

Agapie Landu, Minunile Maicii Domnului

Sec. XVIII (înainte de 1780); hîrtie; 158 foi[11]; 19×16; 16 rînduri pe pagină; scriere cursivă cu cerneală neagră; colontitlurile (numai pe unele pagini), titlurile şi iniţialele cu cerneală roşie; ornamente finale florale; un singur condei; corecturi de la prima mînă; legătură veche în piele. Numere vechi de bibliotecă: în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2362.

f. 1—1v. Însemnări.
f. 2—2v. [Textul din II Timotei, 2, 1—10].
f. 3. [Un fragment din istoria apostolilor].
f. 3v—4v. [Slava glasul 5: Şezut-au Adam atuncea şi au plîns înnaintea desfătării raiului].

1. f. 5—6. [Minunile Preacistii]. [Sfîrşitul minunei a doua] = Βιβλίον ὠραιότατον καλούμενον Ἁμαρτωλῶν σωτηρία, Veneţia, 1681, p. 341.
2. f. 6—9. Pentru oarecarele Ioan, Vedeare foarte de folos. Minunea 3 = *Ibidem*, p. 341—343.
3. f. 9—12. Pentru bisearica Preacistii de la Neoriia. Minunea 4 = *Ibidem*, p. 343—344.
4. f. 12v—14. Pentru orbul care l-au tămăduit şi l-au luminat apa ce să numeşte izvor priimitor de viiaţă. Minunea 5 = *Ibidem*, p. 344—345.
5. f. 14—16. Pentru prea înţeleptul Leon. Minunea a şasea = *Ibidem*, p. 345—346.
6. f. 16—18. Pentru soluneanul cel ce s-au înviat din apa izvorului celui de viaţă priimitoriu. Minunea 7 = *Ibidem*, p. 346—347.
7. f. 18—19v. Pentru sfîntul Roman cântăreţul carele au făcut condacile tuturor sfinţilor. Minunea 8 = *Ibidem*, p. 347—348.
8. f. 19v—23v. Pentru sfîntul Grigorie arhiepiscopul Neochisariei... Minunea 9 = *Ibidem*, p. 348—350.
9. f. 23v—30. Pentru Ion Damaschin... Minunea 10 = *Ibidem*, p. 350—353.

---

11. Foile 1—4 şi 153—158 sînt foi adăugate la legat. Textul manuscrisului, Minunile Maicii Domnului, f. 5—152, este fără început şi fără sfîrşit; i s-au pierdut 8 foi de la început şi foile de la sfîrşit. Cel ce l-a dat la legat a pus la început şi la sfîrşit foi albe cu nădejdea că va completa lipsurile. N-a mai făcut-o, iar cei de după el au scris altceva pe unele din aceste foi albe.

10. f. 30v—39v. Pentru înpărăteasa ţării frănceşti... Minunea 11 = *Ibidem*, p. 353—358.

11. f. 40—45v. Pentru ceaia ce ş-au scos ochii... Minunea 12 = *Ibidem*, p. 358—362.

12. f. 45v—48. Pentru ceaia ce ş-au tăiat buzele şi nasul... Minunea 13 = *Ibidem*, p. 362—364.

13. f. 48v—51. Pentru nevinovate fecioare... Minunea 14 = *Ibidem*, p. 364—365.

14. f. 51—52. Pentru călugărul... Minunea 15 = *Ibidem*, p. 365—366.

15. f. 52v—55 [12]. Pentru cela ce era supărat... Minunea 16 = *Ibidem*, p. 366—368.

16. f. 55—56. Pentru ... prea cinstitul nume al Pururea Fecioarei Mariei... Minunea 17 = *Ibidem*, p. 368—369.

17. f. 56—57v. Altă minune aseamene. Minunea 18 = *Ibidem*, p. 369.

18. f. 57v—59v. Pentru nestorianul... Minunea 19 = *Ibidem*, p. 369—371.

19. f. 59v—62. Pentru sfîntul Ioann Cucuzel. Minunea 20 = *Ibidem*, p. 371—373.

20. f. 62—67v. Pentru sfînta lavră a St. Gorei şi pentru apa prea cuviosului părintelui nostru Atanasie Atonchiei. Minunea 21 = *Ibidem*, p. 373—377.

21. f. 67v—76v. Pentru sfînta mănăstire a Ivirului şi pentru cinstita icoană a Portăriţii. Minunea 22 = *Ibidem*, p. 377—383.

22. f. 77—80. Pentru celà ce s-au lepădat... Minunea 23 = *Ibidem*, p. 383—386.

23. f. 80—84v. Alta aseamene pentru Teofil... Minunea 24 = *Ibidem*, p. 386—389.

24. f. 85—86v. Pentru cel ce au văzut pe Preacista... Minunea 25 = *Ibidem*, p. 389—390.

25. f. 86v—89. Pentru ceaia ce au născut copilul negru... Minunea 26 = *Ibidem*, p. 390—392.

26. f. 89—90. Pentru oarecarea mănăstire... Minunea 27 = *Ibidem*, p. 392—393.

27. f. 90—91v. Pentru rămleanul... Minunea 28 = *Ibidem*, p. 393.

28. f. 91v—93. Pentru cel ce n-au putut să înveaţe carte, fără numai : Bucură-te, Marie. Minunea 29 = *Ibidem*, p. 394—395.

29. f. 93—94v. Pentru copilul Irinicosului... Minunea 30 = *Ibidem*, p. 395—396.

30. f. 94v—96. Pentru iudeul carele s-au izbăvit din legătură... Minunea 31 = *Ibidem*, p. 396—397.

31. f. 96—98. Pentru copilul iudeului... Minunea 32 = *Ibidem*, p. 397—398.

32. f. 98—99. Pentru bolnavul cel bătrăn... Minunea 33 = *Ibidem*, p. 398—399.

---

12. f. 54v a rămas albă, fără să fie sărit textul.

33. f. 99—100v. Pentru fraţii ce s-au certat... Minunea 34 = *Ibidem*, p. 399—400.

34. f. 100v—102v. Pentru ostaşul... Minunea 35 = *Ibidem*, p. 400—401.

35. f. 102v—104v. Pentru nespusa frumuseaţe a pururea Fecioarei... Minunea 36 = *Ibidem*, p. 401—402.

36. f. 104v—106. Pentru copilul... Minunea 37 = *Ibidem*, p. 403—404.

37. f. 106—107. Pentru copilul iudeului carele s-au cumenecat... Minunea 38 = *Ibidem*, p. 404.

38. f. 107—110v. Pentru cea amestecătoare de sînge şi omorătoare de copil... Minunea 39 = *Ibidem*, p. 404—407.

39. f. 110v—112v. Pentru cel ce l-au dat mumă-sa... Minunea 40 = *Ibidem*, p. 407—408.

40. f. 113—114. Pentru cel ce s-au îndoit de fecioriia Maicii lui Dumnezeu... Minunea 41 = *Ibidem*, p. 408—409.

41. f. 114—115v. Buiguire minunată... Minunea 42 = *Ibidem*, p. 409—410.

42. f. 115v—118. Pentru cel ce s-au îndoit la tainile Precistaniei... Minunea 43 = *Ibidem*, p. 410—412.

43. f. 118—118v. Pentru cel omorât... Minunea 44 = *Ibidem*, p. 412.

44. f. 118v—119v. Pentru că icoana Născătoarei de Dumnezeu... Minunea 45 = *Ibidem*, p. 412—413.

45. f. 119v—120v. Pentru minunea carea s-a făcut cu zugravul. Minunea 46 = *Ibidem*, p. 413—414.

46. f. 120v—122v. Pentru oarecare muiare cucearnică... Minunea 47 = *Ibidem*, p. 414—415.

47. f. 122v—125. Pentru o fecioară... Minunea 48 = *Ibidem*, p. 415—417.

48. f. 125—126. Pentru ceaia ce s-au învrednicit... Minunea 49 = *Ibidem*, p. 417—418.

49. f. 126—128. Pentru un bărbat cu muiarea lui... Minunea 50 = *Ibidem*, p. 418—419.

50. f. 128—130v. Pentru vătaful tălharilor... Minunea 51 = *Ibidem*, p. 419—421.

51. f. 130v—131v. Pentru oarecarele hulitor... Minunea 52 = *Ibidem*, p. 421—422.

52. f. 131v—132. Pentru oarecarile hulitoriu... Minunea 53 = *Ibidem*, p. 422—423.

53. f. 132—135. Pentru ceaia ce au înviat... Minunea 54 = *Ibidem*, p. 423—425.

54. f. 135—136v. Pentru cliricul... Minunea 55 = *Ibidem*, p. 425—426.

55. f. 136v—138v. Pentru un ostaş... Minunea 56 = *Ibidem*, p. 426—427.

56. f. 138v—139v. Pentru văduva cea săracă... Minunea 57 = *Ibidem*, p. 427—428.

57. f. 140—140v. Pentru cel rănit... Minunea 58 = *Ibidem*, p. 428—429.

58. f. 141—142. Pentru bubosul... Minunea 59 = *Ibidem*, p. 429—430.

59. f. 142—142v. Pentru copilul de un an... Minunea 60 = *Ibidem*, p. 430.

60. f. 142v—144. Pentru orbul... Minunea 61 = *Ibidem*, p. 430—431.

61. f. 144—144v. Pentru cel ce s-au izbăvit din apele mării. Minunea 62 = *Ibidem*, p. 431—432.

62. f. 145—145v. Aseaminea pentru ceice s-au mântuit din furtună. Minunea 63 = *Ibidem*, p. 432.

63. f. 145v—148v. Vedeare şi uimire... Minunea 64 = *Ibidem*, p. 433—435.

64. f. 148v—152. Minune înfricoşată pentru ascultarea către părinţi... Minunea 65 = *Ibidem*, p. 435—438.

65. f. 152—152v. Pentru cei doi copii... Minunea 66 = *Ibidem*, p. 438—439.

f. 153. Însemnări.

f. 153v—157. Albe.

f. 157v—158v. Însemnări.

Însemnări posterioare:

f. 1. *La anul 1802 au fost mare cutremur octovre 14, la 7 ceasuri din zi şi multe biserici au căzut şi case şi oameni s-au primejduit de au murit.*

f. 21v şi 50. *Popa Niculae.*

f. 32v. 1780 april.

f. 45. *Aciastă sfîntă şi dumnezeiască carte este a lui Tănase Cojocaru de la Cămpina...*

I 179

89

Miscelaneu

Anul 1803; hîrtie; 260 foi[13]; 23×16; 20 şi 21 rînduri pe pagină; scriere cursivă cu cerneală neagră; colontitlurile, titlurile şi iniţialele cu cerneală roşie; mai multe condeie; corectat de prima mînă şi de mîni posterioare; legătură veche în piele. A aparţinut Mănăstirii Căldăruşani. Numere vechi de bibliotecă: pe cotor, 80; în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2346.

1. f. 2—90v. Luna lui Iunie în 19 zile. Viiaţa prea cuviosului părintelui nostru Paisie cel Mare, scrisă de prea cuviosul *Ioan Colova* = Кни́га жи́тій сты́хъ на три́ мца́ четве́ртым, є́же є́сть Ію́нїй, Ію́лїй и̃ А҃вгꙋ́стъ, Moscova, 1762, f. 126v—137.

2. f. 90v—103v. Sfătuire a cuviosului şi prea înţăleptului *Damaschin ipodiiaconul şi Studitul,* Către monaşii cei ce vor să se călugărească.

13. Au fost legate la un loc mai multe corpuri: corpul întîi, f. 2—137; corpul al doilea, f. 138—151 (corpul acesta ar putea aparţine secolului XVIII); corpul al treilea, f. 152—216 (paginaţie originală, f. 1—65); corpul al patrulea, f. 217—235 (paginaţie originală, f. 1—17 [—19]; corpul al cincilea, f. 236—260 (paginaţie originală, f. 1—23[—25]).

Pre scurt. A celui ce s-au făcut pre urmă episcop Litis şi Rendinis şi mai nainte rînduit de Poliani.

Inc. Fraţilor şi părinţilor, de vreame ce am... poftit viiaţa cea îngerească.
Sf. Şi-ţi va da şi necerînd de vom petreace viiaţa noastră întru acest chip fraţilor şi părinţi... Amin.

3. f. 104—115. Cuvînt al *Marelui Vasile,* Pentru ce să face şi să zice chipul călugăresc îngeresc şi la ceale ce zice călugărul cînd să călugăreaşte şi cum că să făgăduesc toţi să le păzească şi ce au a pătimi de nu le vor păzi.

Inc. Intăiu chipul îngeresc să chiamă cinul călugărilor.
Sf. Ca să păzim cu toţii chipul îngeresc curat... Amin.

4. f. 115v—131. A celui întru sfinţi părintelui nostru *Vasilie arhiepiscopul Chesariei Capadochiei cel Mare,* Cuvînt foarte de folos pentru viiaţa călugărească.

Inc. Auziţi, fraţii miei blagosloviţi, pre Domnul grăind: Cine au lăsat tată.
Sf. De voi gătită împărăţia ceriurilor, de la începutul lumii... Amin.

5. f. 131—136. Cazanie sihăstrească *a sfîntului Vasilie* = MG, vol. 31, col. 648—652.

6. f. 136—137v. Pentru chinovie, adecă pentru obştimea călugărilor *al Marelui Vasilie.*

Inc. Cei ce poartă sfîntul chip călugăresc, nu numai nu să cade a avea vreun lucru usebit fieştecarele.
Sf. Şi învăţăturilor sfinţilor părinţi ca viiaţa veacinică să o moştenim... Amin.

7. f. 138—148v. Al celui întru sfinţi părintele nostru *Ioan Gură de Aur,* Arhiepiscopul Ţarigradului. Trimitere cătră călugări plină de tot folosul şi privirea. Cuvînt 2. Din tomul 7.

Inc. Zice dumnezeescul apostol: Neîncetat vă rugaţi.
Sf. Ci încetează şi pre toată sîrguinţa sa spre căştigarea a veacinicilor bunătăţi a adaoge... Amin.

f. 149—151v. Albe.

8. f. 152—167. Floare de cuvinte sfătuitoare a iubitorilor de înţelepciune celor sîrguitori, sîrguită şi făcută de prea micul *Ilie prezviterul şi Ecdicul,* izvor ce curge roaă de cuvinte de năravuri învăţătoare, aicea vei afla, deaca vei trece curat[14] = Φιλοκαλία τῶν ἱερῶν νηπτικῶν, Veneţia, 1782, p. 529—536.

---

14. Textul lui Ilie presviterul transmis de manuscrisul nostru este altfel structurat decît textul editat de sf. Nicodim Aghioritul în Filocalia sa. Ediţia din Filocalie are 109 capete faţă de 100 de capete din manuscrisul nostru. Sînt de părere că textul romînesc prezintă o mai bună tradiţie manuscris decît textul grec editat de sf. Nicodim Aghioritul. Dau mai jos o sinopsă a celor două texte. In prima coloană numărul de ordine a capetelor manuscrisului nostru, în a doua coloană numărul capetelor din Filocalie.

Cap.	1—19	= Cap.	1—19	Cap.	24— 73	= Cap.	30— 79
„	20	= „	21	„	74— 90	= „	82— 98
„	21	= „	23	„	91—100	= „	100—109
„	22—23	= „	27—28				

9. f. 167—190. Ale aceluiaş, Capete [15] = *Ibidem*, p. 537—548.

10. f. 190v—216v. Pentru lucrare şi vedenie şi pentru preoţie, a cărora acrostihida: Prea cuvioşilor părinţi, lui Lazăr şi Varlaam, *Teognost* cel cu totul prost şi nevreadnic a toată lumea [16] = Φιλοκαλία τῶν ἱερῶν νηπτικῶν, Veneţia, 1782, p. 499—511.

11. f. 217—233v. Al celui întru sfinţi părintelui nostru *Grigorie episcopul Nissis*, Cuvînt la începătura sfîntului marelui post [17] = MG, vol. 40, col. 369—389.

f. 234—235v. Albe.

12. f. 236—249. Vedeaniia lui Chir Daniil.

Inc. Eu cel prea mic întru monahi Daniil,, petreceam în Chirchira (adecă Corfus).

Sf. Şi cetiia atunci Psaltirea.

13. f. 249v—252v. Viaţa şi muceniia ce i s-au întîmplat sfîntului mucenic Anastasie, de tatăl lui, Chir Daniil, în cetatea Telvinul.

Inc. Patrida mucenicului Anastasie şi a lui Daniil iaste Telvinul.

Sf. Şi au mers la Ţarigrad bine sporind întru Domnul. De la anul 1763 de cînd s-au întîmplat vedearea aceasta în Ţarigrad.

14. f. 253—254. Trimiterea lui Publie Lentul romanului celui ce odinioară au fost proconsul prea slăvit întru care Iisus Hristos minunat să ia înscris (adecă ca cum să zugrăveaşte) pre carea cînd petrecea El (adecă Publie) în Ierusalim către sinatul obştiei romanilor cu deamăruntul o au scris (precum mărturiseaşte Evtropie). Prosografiia lui Hristos.

Inc. S-au arătat în vremile aceale ale noastre şi încă iaste un om.

Sf. Prea frumos şi chipeş între fii oamenilor.

15. f. 254v—255. Pentru doftoriia sufletească. Din Pateric.

---

15. Şi aceste capete sînt structurate altfel decît în ediţia din Filocalie. Iată sinopsa lor. În prima coloană capetele din manuscrisul nostru, în a doua cele din Filocalie.

Cap.	1—38	= Cap.	1—38	Cap.	79— 80	= Cap.	89— 90
„	39—59	= „	40—60	„	81— 83	= „	92— 94
„	60—67	= „	62—69	„	84— 86	= „	96— 98
„	68—72	= „	71—75	„	87— 91	= „	100—104
„	73—75	= „	77—79	„	92	= „	106
„	76	= „	81	„	93— 96	= „	111—114
„	77	= „	83	„	97—119	= „	116—138
„	78	= „	86	„	120	= „	140

16. În manuscrisul nostru lucrarea aceasta are 84 de capitole în loc de 85 cîte are ediţia din Filocalie. Deosebirea vine de acolo, că în versiunea romînească nu este capitolul 26 din Filocalie, care de altfel nici nu trebuie să fie în text, întru cît litera începătoare a acestui capitol nu este cuprinsă în acrostihidă; sau dacă acest capitol, al 26, face parte din textul originar, atunci trebuia integrat capitolului precedent. Mai mult, nici versiunea romînească, nici ediţia din Filocalie nu reprezintă integral lucrarea lui Teognost: are numai 74 capitole, respectiv 75, în loc de 79 de capitole cîte trebuia să aibă, potrivit celor 79 de litere ale acrostihidei. Îi lipsesc ultimele cinci capitole pentru ultimele cinci litere din cuvîntul κόσμου, cuvîntul final al acrostihidei.

17. Cuvîntul nu este al sfîntului Grigore al Nisei, ci al lui Asterie al Amasiei (vezi D. Fecioru, *Asterie episcopul Amasiei. Viaţa şi opera*, Bucureşti, 1938, p. 67—71, extras din revista *Biserica Ortodoxă Romînă*, anul LV, nr. 11—12, 1937). O nouă traducere în romîneşte a acestui cuvînt: Asterie al Amasiei, *Omilii şi predici*, Traducere de Pr. D. Fecioru, Bucureşti, 1946, p. 257—277 («Izvoarele Ortodoxiei», 8).

Inc. Grăia părinții că trecînd oarecarele frate prin Eghipet au venit la doftorie.
Sf. Şi vei fi sănătos, ca nicicînd ai fi fost bolind.

16. f. 255v—258. Pentru că cela ce va vrea şi va dori să se îndulciască de prea dulcea mîngăiarea lui Dumnezeu... Din Mineiul cel mare ce să chiiamă Cet.

Inc. Zis-a Domnul: Nimenea nu va putea sluji la doi domni.
Sf. Cu toate deşărtăciunile şi grijile ei.

f. 258v—260. Albe.

f. 260v. Însemnări.

Însemnări de la prima mînă :

f. 90v, la sfîrşitul vieţii sfîntului Paisie cel Mare : *1803, septem[vrie] 17. Scoasă în Căldăruşani.*

f. 103v. *1803, sept[emvrie] 30.*

f. 137v. *1803, dechem[vrie] 30.*

Însemnări posterioare :

f. 1, *Partenie, Zosima ieromonah şi cu tot neamul lor.*

f. 2, pe marginea de jos a foii : *De opşte a sf[intei] [Mănăstiri] Căld[ăruşani].*

90

II 25

Grighentie, Dialog cu Ervan

Sec. XVIII; hîrtie; 160 foi[18]; 20×15; 21 rînduri pe pagină în corpul întîi; 29 de rînduri în corpul al doilea; scriere cursivă cu cerneală neagră; colontitlurile, titlurile, iniţialele, numele persoanelor dialogului (în corpul întîi) şi textele scripturistice (în corpul al doilea) cu cerneală roşie; două condeie; corecturi de la prima mînă şi de mîni posterioare; legătură veche în piele. A aparţinut mînăstirii Căldăruşani. Numere vechi de bibliotecă; pe cotor, «Manus 57»; în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2370.

f. 1—3v. Albe.

1. f. 4—146v. Dialogos a celui dintru sfinţi părintelui nostru *Grighentie,* arhiepiscopul Kifro cetate, carea s-au făcut cu un ovreiu oare carele anume Ervan[19] = MG, vol. 86, I, col. 621—784.

2. f. 147—153v. Cazaniia la dumnezeiasca îngropare a trupului Domnului şi Mîntuitorului nostru Iisus Hristos, în sămbătă cea mare şi plîngerea şi tînguirea a Maicii lui Hristos Dumnezeu şi pentru pogorîrea lui Hristos la iadu şi cum au scos pre cei din temniţile iadului.

Inc. Ce poate fi aciastă taină minunată şi tuturora oamenilor, straşnică.
Sf. Acolo în veci să petreci, acolo în veci să împărăţeşti întru bucurie neîncetată... Amin.

---

18. Au fost legate la un loc două corpuri de manuscris: corpul întîi, f. 4—146 şi corpul al doilea, f. 147—158. Corpul al doilea a fost legat fără sfîrşit.

19. Introducerea acestei lucrări este mai dezvoltată în manuscrisul nostru (f. 4—5v; decît în ediţia din MG, col. 621.

3. f. 154—158v. Cazaniia la dumnezeiasca înnălţare a Domnului şi Mântuitorului nostru Isusu Hristos [20].

Inc. Toţi oamenii au obiceaiu a face cinste şi mărire celor ce-i izbăvesc de vrăjmaşii lor.

f. 159—160v. Albe.

Însemnări posterioare :

f. 4, în josul paginii : *De opşte Căld[ăruşani].*

f. 27. *Şi am scris eu Istodor rob lui Dumnezeu.*

f. 100. *Şi am scris eu Istodor Copt (?) rob lui Dumnezeu carele să-l erte Dumnezeu la judecată. Istodor Copt.*

f. 103. *Istodor Copt (?) carele Dumnezeu să-l erte din ce au greşit către stăpă*[21] *şi încă cine va ceti să zic[ă] Dumnezeu la scaun[ul] [de] judecată să-l tămăduiască.*

91

II 59

Crucea Domnului

Sec. XVIII (1791) ; hîrtie ; 315 foi ; 20,5×16 ; 17—19 rînduri pe pagină ; scriere cursivă cu cerneală neagră ; titlurile şi iniţialele cu cerneală roşie ; un frontispiciu, artistic lucrat, din 4 culori : verde, galben, roş şi negru (f. 3) ; cîteva ornamente florale finale ; pe marginea foilor, indicaţiile locurilor din Scriptură şi corecturile ; un singur condei ; corecturi de la prima mînă ; legătură veche în piele. A aparţinut mănăstirii Căldăruşani. Numere vechi de bibliotecă : pe cotor, 135 ; în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2360.

f. 1. Însemnare.

f. 1v—2v. Albe.

I. f. 3. Întîia carte a Crucii Domnului.

1. f. 3—8v. Din naintea uşilor pînă la calea crucii. Cap. 1.

Inc. Aciastă vale largă şi cu multă plîngere, stăpînirea lumii şi împărăţiile.

2. f. 8v—14v. Cap. 2. Crucia adevărată cale pînă la ceriu pre carea să cuvine tuturor a umbla.

3. f. 14v—16v. Cap. 3. Ce iaste crucia şi adease ori.

f. 17—18v. Albe [22].

4. f. 19—24v. Cap. 4. Toate chipurile crucii le-au purtat Hristos.

5. f. 25—31v. Cap. 5. Prea blagoslovitei Fecioarei chipul crucii i să cuvine a-l lua.

6. f. 31v—40. Cap. 6. Pentru ce iaste crucia de bună trebuinţă.

7. f. 40v—45v. Cap. 7. După a fieşte căruia puteare, crucia de la Domnul fieşte căruia să însărcinează.

---

20. Sfîrşitul manuscrisului s-a pierdut.

21. Restul cuvîntului a fost tăiat la legat.

22. Pe marginea foii 16v, la sfîrşitul textului această însemnare : *Zic, aceaste doao foi iaste lipsă, din întîmplarea tipăririi, fiind altele tipărite în locul celor ce era trebuinţă şi s-au lăsat loc slobod.*

8. f. 45v—52. Cap. 8. A avea tare voire spre purtarea crucii, cănd grăiaşte Hristos : De va vrea cineva să vie după mine.

9. f. 52v—59. Cap. 9. Cei ce s-au învăţat cu dulceţurile fuge de cruce.

10. f. 59—67v. Cap. 10. Cei ce pohtesc cinste, crucia nu o cinsteaşte.

11. f. 67v—74. Cap. 11. Celor păcătoşi mai mult decît diavolului să însărcinează crucia.

12. f. 74—80v. Cap. 12. Iubitorii de îndulciri, iubitorii de argint, iubitorii de mărire, dvoritorii înpărăteşti, crucia sa o pătimesc.

13. f. 81—88. Cap. 13. Crucia celor [23] ce vieţuesc întru căsătorie.

14. f. 88—97v. Cap. 14. Bine iaste până la luarea crucii a face înnainte gătire pentru lepădarea de sine.

15. f. 97v—98v. Cap. 15. Spre purtarea crucii, Hristos chip se pune pre Sine înnainte.

II. f. 99, Cartea a doao. Calea cea înpărătească a crucii.

1. f. 99—105v. Cap. 1. Crucea ne lepădîndu-o să cade a o purta.

2. f. 105v—112v. Cap. 2. Fieşte carele să-şi poarte crucia sa nealegînd alta.

3. f. 112v—120v. Cap. 3. A purta crucia, iar nu a o-ş trage nici a o trece cu vederea, pentru carea să întîmplă ocară.

4. f. 121—127. Cap. 4. A dezrădăcina purtarea crucii cea cu mărire deşartă.

5. f. 127v—132v. Cap. 5. Nu a alerga înnainte, ci cu crucia urmînd după Hristos.

6. f. 133—138. Cap. 6. Întru asămînarea lui Hristos să cade a purta crucia.

7. f. 138—144. Cap. 7. Lăpădarea scărbelor crucii cei mari, adecă lungimea vremii şi cu greutate.

8. f. 144—152v. Cap. 8. Crucea a purta în toate zilele şi nici odată a o lăpăda.

9. f. 152v—159v. Cap. 9. Purtătoriului de cruce nu i să cade a avea mărire deşartă.

10. f. 159v—165v. Cap. 10. Cu ce socotinţă a purta crucia : întîi pentru facerea păcatelor, apoi pentru izbăvirea muncilor din gheena.

11. f. 166—171v. Cap. 11. Nădăjduind de plată crucia a purta.

12. f. 171v—178v. Cap. 12. Pentru dragostea lui Hristos a purta crucia.

13. f. 178v—185. Cap. 13. Întru cruce să ne rugăm.

14. f. 185v—193v. Cap. 14. Să ne bucurăm de cruce.

15. f. 193v—202. Cap. 15. De cruce şi pentru dînsa mulţămită a trimite.

---

23. In ms. : *celor celor.*

16. f. 202—209v. Cap. 16. Mai mult întru întîmplări reale decît întru întâmplări bune a aduce mulţămită şi nu numai lui Dumnezeu, ci şi celui ce poartă crucia.

17. f. 210—215v. Cap. 17. În cruce a ne lăuda.

18. f. 215v—220v. Cap. 18. Sfărşitul căi crucii este risticnirea trupului.

19. f. 221—226. Cap. 19. Să se risticnească lumea.

20. f. 226—232v. Cap. 20. Celui risticnit să cade înpreună să ne risticnim.

III. f. 233. Cartea a treia. Calea înpărătească a crucii.

1. f. 233—240. Cap. 1. Cuvîntul crucii este celor ce să mîntuesc putearea lui Dumnezeu.

2. f. 240—246v. Cap. 2. Crucia îndreptează şi curăţă de păcate.

3. f. 246v—251v. Cap. 3. Crucea deşchide ochii şi mintea.

4. f. 251v—256. Cap. 4. Crucia iaste anghiră şi sămn de mîntuinţă.

5. f. 256—260. Cap. 5. Din cruce must duhovnicesc.

6. f. 260—267v. Cap. 6. Crucea face pre om lăcaş lui Dumnezeu.

7. f. 268—272v. Cap. 7. Crucia este cunună mainainte numită.

8. f. 272v—279. Cap. 8. Au mai bună iaste cununa crucii şi a patimilor decît a faptelor celor bune ?

9. f. 279—287. Cap. 9. Crucia cu Hristos să înpreună şi să asamînă.

10. f. 287—293v. Cap. 10. Cu apărarea crucii marea lumii a treace.

11. f. 293v—301. Cap. 11. Cu încălecarea crucii la cerescul Ierusalim să ne suim.

12. f. 301—306v. Cap. 12. Crucia iaste scară cu carea să sue în casa lui Dumnezeu.

13. f. 306v—312v. Cap. 13. Crucia deşchide uşa înpărăţiei ceriului.

f. 313. Însemnare de la prima mînă.

f. 313v. Albă.

f. 314. Însemnări.

f. 314v—315v. Albe.

Însemnări de la prima mînă.

f. 312v. *Slăvesc pre Dumnezeu Ţatăl, că m-au îndemnat de am început, pre Dumnezeul Fiiul că mi-au ajutat de am lucrat, pre Dumnezeu Duhul Sfînt că printr-însul s-au săvîrşit.*

f. 313. *Către cetitori. Pre toţi cei binecredincioşi, carii vă veţi îndeletnici a ceti, vă rog cu toată plecăciunea, ori ce greşală veţi găsi să îndreptaţi cu duhul blîndeaţelor şi să ertaţi-i, ca şi voi să luaţi ertăciune de la Stăpînul cel fără de greşală. Fiindcă aciastă de suflet folositoare carte au fost slovenească tipărită de rosiiani*[24]. *Şi nu că doară am avut*

24. La Chiev, în 1632, cf. D. Furtună, în: *Revista Ortodoxă*, 1914, II, nr. 6—7, p. 215—218.

vreo iscusinţă de învăţătură academiciască, sau ritor la înfrumuseţarea cuvintelor spre a tîlmăci în limba rumînească, ci din rîvnă, silit fiind de dumnezăeştile cuvinte, care să cuprinde într-însa pentru mîntuirea sufletului m-am îndemnat şi cu prostimea neînvăţăturii şi a nepriceaperii o am dat în scris spre folosul cel de obşte.

La metohul sfintei episcopii în Craiova 1791.

Însemnări posterioare :

f. 1. *Cel mai mic între fraţi şi mai păcătosu între părinţi, amu citit şi eu aciastă sfîntă carte şi cine va ceti va pomeni zicînd Dumnezeu să-l erte şi să-lu odihniască cu drepţii. Ieromonah Visarion.*

f. 3, pe marginea de jos a foii : *De opşte a sf[intei] mo[nastiri] Căld[ăruşani].*

f. 314. O însemnare din 1875.

Pe faţa interioară a tartaşului de la urmă o însemnare din 1826, alta a lui *Visarion ieromonahul* şi alta din *1840, septembrie 14* a lui *Ioiil smeritul între monahi.*

Pr. D. FECIORU

NOTE BIBLIOGRAFICE

Silburn Lilian, *Vātūlanātha Sūtra avec le Commentaire d'Anantasáktipāda,* Publications de l'Institut de Civilisation Indienne, Paris 1959, fasc. 8.

In istoria spirituală indiană, şi mai cu seamă în secolele din preajma anului 1000, Kaşmirul are un mare rol. Din Kaşmir pornesc primele încercări mai serioase de istoriografie indiană, legate de numele lui Bilhanas şi Kalhanas ; Kaşmirul este centrul de activitate al unei serii întregi de învăţaţi ca Kşemendra şi Abhinavagupta, ultimul fiind, nu numai o autoritate în domeniul teoriei dhvani a esteticei indiene, ci şi reprezentantul însemnat al şcolii Pratyabhijna a şivaismului din Kaşmir. Tot aici şivaismul a suferit o fundamentare dezvoltată filozofico-teologică care se poate compara numai cu Saiva-Siddhauta a Tamililot. Întîlnirea dintre şivaism şi budismul tantric — Madhyamikas şi Yogacaras — cu sufismul, a dat naştere în Kaşmir unei vieţi spirituale mereu vii, care, datorită bogăţiei şi varietăţii învăţăturilor sale, nu a putut fi cuprinsă în ansamblu nici pînă astăzi.

Vatulanathasutrani, adică proverbele lui Vatulanatha, care sînt redate în traducerea franceză, paralel cu textul sanscrit, împreună cu comentariul dezvoltat al lui Anantasáktipada, reprezintă doar o mică probă dintr-o literatură bogată abia cunoscută. Ea este totodată însemnată pentru filozofia şivaistă din Kaşmir şi tendinţa ei de mîntuire.

După introducere urmează traducerea sutrelor şi a comentariului lui Anantasáktipada şi, legat de acestea, explicaţii pentru fiecare din cele 13 aforisme. Se completează cu reproducerea textului original al sutrelor şi comentariului şi de o listă de termeni.

Valutanatha propovăduieşte realizarea absolutului pe drumul cel mai scurt, şi aceasta o vede înfăptuindu-se prin «coborîrea energiei divine» (sákti pata) într-un mod brusc şi nemijlocit, în intuiţia adeptului. Mijlocitorul indispensabil al acestei iluminări este «maestrul spiritual» (guru), care acţionează ca făurilor de drumi, nu atît prin cuvînt, cît prin tăcere şi prezenţă. Din păcate, lipsesc date asupra timpului în care a trăit Vatulanatha şi asupra originii sale. Comentariul lui Anantasaktipada se poate considera că a apărut după anul 1300 d. Hr. Vatulanatha şi Anantasáktipada se leagă cu siguranţă de tradiţia şcolii Pratyabhijna, care predică în mod asemănător «imitaţia inimii» şi ale cărei lucrări, operele tîrzii ale lui Abhinavagupta, au influenţat probabil pe Anantasáktipada. (Cf. Siegfried Lienhard, în «Orientalistische Literaturzeitung», Berlin, 1961, nr. 5/6, col. 294—296). — (Aug. B.).

***Tagore en Roumanie. Bibliographie sélective avec un avant-propos de *Tudor Vianu, de l'Academie de la R. P. Roumaine.* Présentation bibliographique par Virgil Gândea. Bucarest, Commission nationale de la R. P. Roumaine pour l'UNESCO, 1961, gr. in-8°, 38 p.**

Se ştie că, în 1961, marele poet şi gînditor indian Rabindranath Tagore a fost sărbătorit în lumea întreagă, din iniţiativa Consiliului Mondial al Păcii, cu prilejul împliniriii a 100 de ani de la naşterea sa. În cadrul acestei sărbătoriri, Comisia Naţională a R. P. Romîne pentru U.N.E.S.C.O., a publicat prezenta bibliografie selectivă, pentru a arăta ecoul pe care opera ilustrului scriitor indian l-a avut în Romînia. În acelaşi timp s-a urmărit prin publicarea acestei bibliografii să se contribuie la cunoaşterea valorilor culturale ale Orientului, în spiritul Proiectului Major Orient-Occident, elaborat şi publicat de U.N.E.S.C.O.

În bibliografie sînt indicate traducerile romîneşti ale operei lui Rabindranath Tagore şi principalele scrieri în care se găseşte ceva despre opera sa literară şi despre activitatea sa socială, apărute în Romînia. Pentru fiecare traducere s-a făcut descrierea bibliografică şi s-au dat indicaţii cu privire la versiunile după care s-au făcut traducerile.

CATALOGUL MANUSCRISELOR DIN BIBLIOTECA PATRIARHIEI ROMÎNE[1]

F 26

92

AVA ISAIA ŞI SF. SIMEON NOUL TEOLOG

Sec. XVIII (1797); hîrtie; 253 foi[2]; 20×14; 20 rînduri pe pagină; scriere cursivă cu cerneală neagră; cu cerneală roşie titlurile şi unele iniţiale; un singur colontitlu — cu cerneală roşie — pe f. 161v; copist: *ieromonah Teofan;* corecturi de la prima mînă şi de la mîni posterioare; legătură veche în piele. A aparţinut Mănăstirii Căldăruşani. In Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2351.

f. 1—3v. Albe.

I. 1. f. 4—131v. Cartea a dooă a *avei Isaia.* Cartea prea frumoasă a Elenii Cazeluziinoaei Doamnei a Mariei Enii, care s-au trimis de părintele cătră o prea dulce fiică, arătînd, dojinind şi zicînd[3].

Inc. Deaca voeşti fiică a înţelege cuvintele mele, şezi întru linişte.
Sf. Iar cel ce acestea le lucrează pănă la răsuflarea lui cia mai de pre urmă întru împărăţiia ceriurilor să află, căruia... Amin.

2. f. 131v—142v. Epistolie [a] *avei Isaie sihastrului* cătră cia de bun neam Teodora monahiia Focheliia.

Inc. Pentru aciasta sînt întru noi mulţi bolnavi.
Sf. Rugaţi-vă unii pentru alţii ca să vă vindecaţi.

3. f. 142v—145v. Altă epistolie a păcătosului *monah Isaiaia* cătră monahiia Teodora Anghelina cia de bun neam.

Inc. Imi aduc aminte de tine căte odată.
Sf. Şi mă pomeneşte totdeauna pentru Domnul.

4. f. 145v—148. Altă epistolie aceluiaşi.

Inc. Pune-ţi, Doamna mea, mintea ta.
Sf. Inpreună cu tine, păzindu-te de tot răul. Amin.

---

1. Continuare din numărul 3—4, anul XV (1963).
2. Paginaţia originală a manuscrisului e cu multe greşeli.
3. Lucrarea aceasta este un fel de Pateric, destinat călugăriţelor, în care sînt adunate graiuri ale sfintelor femei.

5. f. 148—151v. Altă epistolie.

Inc. Voiam până viind să înceteze cuvîntul.
Sf. Şi mă închin lui şi îi mulţumescu întru Iisus Hristos... Amin.

6. f. 151v—156v. [Altă epistolie].

Inc. Cînd ţeget pre viaţa ceiace lesne să cheltueşte.
Sf. Griji avînd şi răspindiri.

7. f. 156v—159. Altă e[pis]tolie.

Inc. Să nu te temi de a nu pune începătură bună la casa lui Dumnezeu.
Sf. Să nu cazi din partea celor mîntuiţi.

8. f. 159—179v. Cartea a treia. Trimiterea a monahului Isaie către cia de prea bun neam monahina Teodora [1].

Inc. Deci de vreme ce trupeşte la puţină vreme ne-am despărţit de tine.
Sf. In vremea cia scurtă a pusniciei tale şi vei întra în raiu... Amin.

9. f. 179v—191v. [2].

Inc. Petrecerea cia afară din chilie.
Sf. Fericiţi cei ce plîngu că aceia să vor mîngîia... Amin.

10. f. 191v—201. [3].

Inc. Destătarea trupului cia întru moliciune.
Sf. Şi de dracul cel de amiază zi. Amin.

11. f. 201—238. [4].

Inc. Ascultă încă şi pre dumnezeescul Gură de Aur.
Sf. Pentru aciasta ia aminte cu [dea]dinsul pre cele scri[se] ţie. Amin.

f. 238. Sfărşit şi lui Dumnezeu laudă.

f. 238v. Însemnare.

II. f. 239—252v. A cuviosului şi de Dumnezeu purtătorului părintelui nostru *Simeon Noului Bogoslov.* Cuvânt pentru credinţa şi învăţatura. Către cei ce zic cum ca nu iaste cu putinţă cei ce să află în lume şi au griji lumeşti să ajungă la săvîrşirea faptei cei bune. Şi povestire pentru aciasta la început foarte folositoare. Şi s-au tălmăcit pre limba cia proastă ca să înţeleagă fieşte carele[4] = Τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν Συμεὼν τοῦ Νέου Θεολόγου Τὰ εὑρισκόμενα διῃρημένα εἰς ὄυω... μεταφρασθέντα εἰς τὴν κοινὴν διάλεκτον παρὰ.... Διονυσίου Ζαγοραίου, Veneţia, 1810, I, p. 285—290.

Însemnări de la prima mînă :

f. 238v. *Şi eu ticălosul scriitor bucuratu-m-am căci m-au învrednicit Domnul de am scris şi eu atîta de puţin lucru ; dar ştiindu-m[i] multa ticăloşie crez cum că nenumărate greşale în fel de fel de chipuri am făcut printr-însă ; unile din neputinţă, iar altele şi vrînd să mai tocmescu cuvîntul puţin oareşce după obicinuitul graiu al ţării noastre ceşti rumăneşti că izvodul avea aşăzămînt cuvintelor cam după cia slovenească stare ; ci însă la mai puţine locuri ştiu că am îndrăznit, iar mai mult am urmat. Dar închinăciune pravoslavnicilor cititori, n-am nădejde că va putea fi nicidecum, ci numai din duhovniciască dragostea*

4. Altă traducere decît traducerea lui Isaac Dascălul.

cine va fi tras, căci aceia neştiind pre niminea a blestema şi de minc nu să va îndura, Dumnezeu să-l erte bine va cuvînta. Deci numai de ertăciune sînt dorit. Însemnaiu voinţa mea aicea, tuturor rugîndu-mă. Fevruarie în 12 zile, 1797 s-au sfărşit de scris.

f. 252v. *Şi am scris aciastă carte în sfănta mănăstire Căldoraşan în zilele prea înălţatului nostru Io Alixandru Ipsilat voevod fiind stareţu prea sfinţiia sa arhiemandrit Gheorghie povăţuitor obştejitiei de aici, aflîndu-mă şi eu aici nevrednicul între ieromonaş[i] Teofan, veleat 1797.*

Însemnări posterioare :

Pe faţa interioară a tartaşului din faţă : *Doftorie de plè||||||. Să pui rachiu să să spele pănă de trei ori pă[nă] va face spume, să curăţe bine şi să stropească cu rachiu de drojdii şi să pue seu de oae pe o cărpă şi să să lege pă unde va fi bubele. Aciasta să facă păn[ă] de trei ori.*

f. 3v, cu creion negru şi cu litere latine : *De obşte a sfintei mânăstiri Căldăruşani.*

f. 4, cu creion negru : *De obşte a sf[in]tei m[ănăsti]ri Căld[ăruşani].*

f. 4v—5, tot cu creion negru : *Această carte este deobşte a sf[in]tei m[ănăsti]ri Căld[ăruşani].*

93

165

MISCELANEU

Sec. XIX (1807) ; hîrtie ; 138 foi ; 20×15 ; 18 şi 20 de rînduri pe pagină ; scriere cursivă cu cerneală neagră, cu note subliniare în lucrarea de la început (f. 1—80) ; titlurile şi iniţialele cu cerneală roşie ; la început (f. 1), un frontispiciu floral, artistic lucrat, în patru culori ; un singur condei ; corecturi de la prima mînă ; legătură veche în piele[5]. A aparţinut Mănăstirii Căldăruşani. Numere vechi de bibliotecă : pe cotor, «Manus 73» ; în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2323.

I. f. 1. Cuvînt pentru pocăinţă, carele cuprinde pentru primejdiia celor ce păcătuesc că să v[6] cu nadeajde că să vor mărturisi şi să vor pocăi.

1. f. 1—2. Înnainte cuvîntare.

Inc. Oare pentru care pricină, omul întru toate adecă lucrurile sale ceale trupeşti.

Sf. Şi o pocăinţă adevărată.

2. f. 2v—5v. Partea dintîi.

Inc. Nu s-au aflat vreodată prea cu a[de]vărat vreun neguţătoriu.

Sf. Privelişte să face însuş diavolului...

---

5. Ca hîrtie de Vorsatz s-au întrebuinţat foi din alte manuscrise ; la început din *Catavasiile Botezului*, la sfîrşit din *Slujba înmormîntării*.

6. *Că să v*, greşală de copist.

3. f. 5v—11v. Partea a doaoa. [C]are pagube îşi pricinuesc mîntuiri[i] lor ceice păcătuesc, cu nădeajde cum că au să se mărturisească şi să se pocăiască.

Inc. Dar cine poate să pue de faţă cu îndestulare.
Sf. Pricină şi îndemnare dă de a greşi.

4. f. 11v—79. Partea a treia pentru tămăduirea acelora ce păcătuesc cu nădeajde cum că au să se mărturisească şi să se pocăiască.

Inc. Bun eşti Tu, Doamne, şi întru bunătatea Ta învaţă-mă.
Sf. Şi pre noi întru pocăinţă şi mărturisire ne primeaşte... Amin.

II. f. 79v. Alte învăţături în scurt ce să numesc strejuiri ale sufletului.

1. f. 79v—80. Zioa dintîi. Pentru vredniciia mîntuirii.

Inc. Mîntuirea mea iaste o neguţătorie toată a mea.

2. f. 80—81. Zioa 2. Pentru neadeveritul cias al morţii.
3. f. 81—81v. Zioa a 3. Pentru înştiinţarea morţii.
4. f. 81v—82. Zioa a 4. Pentru gătirea de moarte.
5. f. 82—82v. Zioa a 5. Pentru aşăzarea celui ce moare.
6. f. 82v. Zioa a 6. Pentru ciasul cel de pre urmă al vieţii.
7. f. 83—83v. Zioa a 7. P[e]ntru a doao venire.
8. f. 83v—84. Zioa a 8. Pentru starea sufletului după moarte.
9. f. 84—84v. Zioa a 9. Pentru aşezarea trupului după moarte.
10. f. 84v—85. Zioa a 10. Pentru viaţa cea judecată.
11. f. 85—85v. Zioa a 11. Pentru pocăinţă.
12. f. 86—86v. Zioa a 12. Pentru judecata cea de la sfîrşit.
13. f. 86v—87. Zioa a 13. Pentru învierea morţilor.
14. f. 87—88. Zioa a 14. Pentru venirea lui Hristos.
15. f. 88—88v. Zioa a 15. Pentru vădirea... la judecata cea viitoare.
16. f. 88v—89. Zioa a 16. Pentru despărţirea drepţilor şi a păcătoşilor.
17. f. 89—89v. Zioa a 17. Pentru hotărîrea cea mai de pre urmă.
18. f. 89v—90v. Zioa a 18. Pentru cinstea vremii.
19. f. 90v—91. Zioa a 19. Pentru ale muncilor.
20. f. 91—91v. Zioa a 20. Pentru starea celor ce să muncesc.
21. f. 91v—92. Zioa a 21. Pentru neadeverirea mîntuirii.
22. f. 92—92v. Zioa a 22. Pentru numărul celor ce să muncesc.
23. f. 92v—93v. Zioa a 23. Pentru mărturisirea unui osîndit.
24. f. 93v—94. Zioa a 24. Pentru munca cea veacinică.
25. f. 94—94v. Zioa a 25. Pentru mutarea vreamii.
26. f. 94v—95. Zioa a 26. Pentru raiu.
27. f. 95—95v. Zioa a 27. Pentru calea raiului.
28. f. 95v—96. Zioa a 28. Pentru căştigarea raiului.
29. f. 96—96v. Zioa a 29. Pentru cea după înviiare nemurire a sufletului şi a trupului.
30. f. 96v—97v. Zioa a 30. Pentru răspunsul ce dă ştiinţa fieştecăruia.

Sf. Şi cu simţirile trupului tău.

III. f. 97v—121v. A celui întru sfinţi părintelui nostru *Dimitrie arhiepiscopul şi Mitropolitul Rostovului.* Cuvînt pentru păstoriia duhov[ni]-ceştilor păstori.

Inc. Fost-am zioa arzind de zăduh... Cuvintele sînt ale sfîntului şi dreptului Iacov.

Sf. Cuvîntul cel mai dupre urmă al sfîntului Ioan Scărariul către păstori.

IV. f. 121v—137v. A celui întru sfinţi părintelui nostru *Vasilie cel Mare, arhiepiscopul Chesariei Capadochiei.* Voroava a patrusprezeacea împrotiva celor ce să înbată = MG, vol. 31, col. 444—464.

f. 138. Albă.

f. 138v. Însemnări.

Însemnări posterioare :

f. 1, pe marginea de jos a foii : *De obşte a sf[intei] Mîn[ăstiri] Că[l]d[ăruşani].*

94

EUSTRATIE ARGHENTIE, DESPRE BOTEZ

Sec. XVIII (1792) ; hîrtie ; 44 foi ; 23×17 ; 20 rînduri pe pagină ; scriere cursivă, cu cerneală neagră ; un singur condei ; corecturi făcute de prima mînă şi de mîni posterioare ; legătură veche, deteriorată, în hîrtie cu piele la colţ. A aparţinut Mănăstirii Căldăruşani. Numere vechi de bibliotecă : pe colţ, 138 ; în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2307.

f. 1—1v. Albe.

f. 2—2v. Carte prea frumoasă pentru sfîntul botezu, despărţită în 32 de capete, ce să numeaşte povătuitoare celor rătăciţi, alcătuită de doftorul filosoful *Chir Evstratie Arghentie Hiotul,* de dumnezeiasca rîvnă fiind pornit, ca luminat întru dînsa să arate cum că cu neputinţă iaste într-alt fealiu oarecum a să săvîrşi botezul cel de la Dumnezeu dat apostolilor, fără numai în trei afundări, dupre cum de la aceaia dogmaticeaşte sfînta lui Hristos soborniciasca, apostoleasca şi a răsăritului pravoslavnica Bisearică au priimit şi pănă acum face. Iară acum în tipariu fiind dată cu chieltuiala prea sfinţitului a toată lumea Patriarhului Chiriu Chir Chiril, în Ţarigrad, în anul mîntuirii 1756, Martie în 1 [7].

f. 2v—4. Celor ce vor ceti adevăraţilor fii ai sfintei lui Hristos Bisearici a Răsăritului, Să se bucure.

f. 4v—43. Pentru taina sfîntului botezu celui dupre Hristos. Cap. 1—32.

f. 43v. Însemnări de la prima mînă.

f. 44—44v. Albe.

Însemnări scrise de prima mînă :

f. 43v. *Sfîrşii şi Celui în Troiţă slăvit şi de toate făpturile închinat, prea bunului şi prea milostivului Dumnezeului nostru slavă acum şi pu-*

7. Despre Evstratie Arghentie şi lucrarea aceasta, vezi : *Const. Satha,* Νεοελληνική φιλολογία Atena, 1868, p. 469—470.

rurea şi în veaci amin. S-au tălmăcit la anul 1791 în sfînta Mănăstire Neamţul. Şi o am prescris eu mult păcătosul Savva ieroshimonah în sfînta sihăstrie Pocrovul, întru acestaş an 1791, în luna lui avgust s-au sfîrşit în 26. Amin. Şi după acea prescriere am scris şi noi pre aciasta aici în schitul Cernica la leat 1792 fevr[uarie] 1.

Însemnări posterioare :

Pe faţa interioară a tartaşului din faţă : *Bună eşti întru toate, o, carte, şi folositoare!*

f. 2, pe marginea de jos a foii : *De opşte a sf[intei] M[ă]n[ăstiri] Căld[ăruşani].*

II 43

95

MISCELANEU

Sec. XIX; hîrtie; 60 foi[8]; 21×17; 19—21 rînduri pe pagină; scriere cursivă cu cerneală neagră; titlurile şi iniţialele cu cerneală roşie; un singur condei; legătură deteriorată în hîrtie, cu piele la cotor şi colţuri. A aparţinut Mănăstirii Căldăruşani. Numere vechi de bibliotecă: pe cotor, «Manus 26»; în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2335.

I. f. 1. Cuvinte patru pentru tundere, în zioa întru care să înbracă omul în chipul îngeresc. Ale prea cuviosului arhiepiscop al Hersonului chir *Nichifor Teotochi,* carele le-au făcut încă cînd era preot.

1. f. 1—10v. [Cuvîntul întîi].

Inc. Parimii. Cap. 23. Dă-mi, fiiule... Cerească privelişte şi prea veselitoare.
Sf. Să te veseleşti cu sfinţii cei din veac întru cea negrăită... Amin.

2. f. 10v—20. Alt cuvînt, carele s-au grăit iarăşi la aceiaşi pricină.

Inc. Mateiu, Cap. 11. Pentru că jugul... Prea înnalte Ziditorule, mai dulce decît mierea cu adevărat sînt toate dumnezeeştile Tale cuvinte.
Sf. Şi la cele prea veselitoare bunătăţi ale fericirii. Amin.

3. f. 20—28v. Alt cuvînt, al treilea, care s-au zis la aceiaşi pricină.

Inc. Isaiia. Cap. 56. Voi da lor loc... Mari sînt nevoinţele, mari sînt plăţile.
Sf. Nume vecinic voiu da lor şi nu vor lipsi.

4. f. 28v—38. Cuvînt al patrulea, carele s-au grăit iarăşi la asem[e]nea pricină.

Inc. Mateiu. Cap. 17. Pentru căci carele ar vrea să-şi mîntuiască... Tatăl tău şi maica ta te-au părăsit pre tine.
Sf. Ca să trăiască vecinic sufletul tău. Amin.

II. f. 38v. Pentru poruncile lui Dumnezeu şi pentru faptele cele bune ale sfinţilor, cu care poate creştinul cel bine credincios a birui patimile cele sufleteşti şi trupeşti şi înşălăciunile dievoleşti[9].

---

8. Sfîrşitul manuscrisului s-a pierdut.

9. Lucrarea aceasta face parte din *Crinii Ţarinii,* care are 41 de capitole şi o sfătuire. Manuscrisul nostru merge numai pînă la capitolul 23; restul s-a pierdut.

1. f. 38v—39v. Biruiţă asupra trîndăvirii minţii şi levenirii şi slăbirii. Cap. 1.

Inc. Cînd să va întîmpla noao acestea, atunci pune în mintea ta aducerea aminte de moarte.

Sf. Şi va învia sufletul tău ca din morţi cu darul lui Hristos.

2. f. 39v—43v. Spunere întreit alcătuită. Pentru că umilinţa tae toată înnălţarea şi trufiia omenească şi preface sufletul întru izvor de lacrimi. Cap. 2.

Inc. Dar de te înveţi adeseori pentru acestea.
Sf. Ne va dărui viiaţa cea fără de moarte şi împărăţiia cea fără de sfîrşit.. Amin.

3. f. 44—44v. Întrebare pentru darul lui Dumnezeu. Cap. 3.

Inc. Pă ce va cunoaşte cinevaşi de au ajuns la săvîrşire.
Sf. Iaste sfînt şi fără de patimă.

4. f. 44v—45. Pentru simţirile cele sufleteşti şi trupeşti şi pentru faptele cele bune şi care faptă bună din care să naşte. Cap. 4.

Inc. Dintru început au fost iubirea de oameni a lui Dumnezeu cea nespusă.
Sf. Adică să să îndeletnicească întru acestea.

5. f. 45v. Pentru cele mai mari şi cap faptelor celor bune ; de va săvîrşi cineva aceste fapte bune şi celelalte toate să supue. Care sînt acestea. Pentru credinţă. Cap. 5.

Inc. Cea mai dintîiu iaste credinţa.
Sf. Sau creşte credinţa noastră.

6. f. 45v. Pentru dragostea. Cap. 6.

Inc. Cea de a doa iaste dragostea.
Sf. Şi unde iaste dragostea, acolo iaste Dumnezeu.

7. f. 46—48. Pentru post. Cap. 7.

Inc. Cea de a treia iaste postul.
Sf. Omoară păcatul carele zace întru adîncul inimii.

8. f. 48—48v. Pentru înfrînare. Cap. 8.

Inc. Cea de a patra iaste înfrînarea.
Sf. Să va lipsi de toate bunătăţile şi va fi de batjocură tuturor.

9. f. 48v—49. Pentru priveghiere. Cap. 9.

Inc. Cea de a cincea iaste priveghierea.
Sf. Că priveghierea cea cu măsură veseleşte inima.

10. f. 49v. Pentru rugăciune. Cap. 10.

Inc. Cea de a şasea iaste rugăciunea lui Iisus.
Sf. Ca o lepădătură şi cenuşă.

11. f. 49v—50. Pentru smerenie şi pentru smerita înţelepciune. Cap. 11.

Inc. Cea a şaptea iaste smerenia.
Sf. Viiaţa cea duhovnicească şi o păzeşte de cădere.

12. f. 50—50v. Pentru linişte şi pentru tăcere. Cap. 12.

Inc. Cea de a opta iaste liniştea.
Sf. Bărbatul înţelept linişte poartă.

13. f. 50v. Pentru neagonisire. Cap. 13.

Inc. Cea de a noao iaste neagonisirea.
Sf. Acestea îl fac pre acel om ca o hiară cumplită.

14. f. 50v—51. Pentru socotire. Cap. 14.

Inc. Cea de a zecea iaste socotirea.
Sf. A săvîrşi voia lui şi sfintile porunci şi faptile cele bune, Căruia... Amin.

15. f. 51v—53v. Pentru patimi şi pentru răutăţile cele cumplite ; şi care din care să naşte. Cap. 15.

Inc. Mai nainte de tot păcatul slobod dracii.
Sf. Să ne izbăvească pre noi de toate asuprelile şi patimile... Amin.

16. f. 53v. Pentru patimile cele trupeşti, din ce să fac şi cu ce să le biruim pre iale. Cap. 16.

Inc. Pohta cea trupească să face omului.
Sf. Şi slăbirea degrab va afla încetarea patimilor.

17. f. 53v—54v. Pentru că să cade în toată vremea a petrece cu [lu]ar[e] aminte. Cap. 17.

Inc. In toate serile ni să cade a ne cerca pre noi.
Sf. Ci dinpreună să bolnăveşte şi sufletul şi trupul.

18. f. 54v—55v. Spunere pre scurt pentru toate patimile ; pentru cele sufleteşti şi pentru cele trupeşti. Cap. 18.

Inc. Mai întîiu să cade a curăţi casa cea înpărătească.
Sf. Şi vor slăbi toate armele şi meşteşugurile lui.

19. f. 55v—56. Întrebare : Ce iaste nepătimirea ? Răspuns. [Cap. 19].

Inc. Nepătimirea iaste nu numai a fi afară de lucrarea patimilor.
Sf. Şi petrece fără de osteneală întru toate.

20. f. 56—57v. Pentru curăţiia inimii şi a minţii şi a sufletului. Cap. 20.

Inc. Intru viiaţa cea cu multe osteneli.
Sf. Iar fără de aciasta vei sămăna începutul în mare şi-l vei înneca.

21. f. 57v—58. Pentru întunecarea minţii. Cap. 21.

Inc. Intunecarea minţii să face din patimi.
Sf. Şi uită ce face şi doarme mult.

22. f. 58—60v. Pentru trezvirea minţii, adică pentru luminarea minţii. Cap. 22.

Inc. Trezvirea minţii adi[că] luminarea priceperii.
Sf. Sufletului celui cu întreagă înţelepciune.

23. f. 60v. Pentru a nu ne griji de nimic niciodată. Cap. 23.

Inc. Tot felul de asuprire şi de necaz[10].

Însemnări posterioare :

f. 1, pe marginea de jos a foii : *De opşte a sf[intei] Mon[astiri] Căl[dăruşani].*

— ——— —

10. Sfîrşitul capitolului ca şi capitolele următoare s-au pierdut.

96

II 92

IRMOLOGHION

Sec. XVIII; hîrtie 190 foi+2 foi hîrtie de Vorsatz la început şi 1 foaie la sfîrşit; 22×16; 17 rînduri pe pagină; scriere cursivă cu cerneală neagră; titlurile, colontitlurile, iniţialele şi însemnările tipiconale de pe margină, cu cerneală roşie; două frontispicii florale în două culori, roş şi negru, pe foile 1 şi 159; un condei; corecturi de la prima mînă; legătură veche în piele. A aparţinut Mănăstirii Căldăruşani. Numere vechi de bibliotecă: pe cotor, «Manus 46»; în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2267.

I. f. 1. Irmologhion cu Dumnezeu, care cuprinde dogmati şi toate irmoasele a opt glasuri şi la prazdnice stăpîneaşti şi a Maicii lui Dumnezeu preste tot anul [11].

1. f. 1—8. Slujba înviiarii, glas întîiu.
2. f. 8—27v. Începutul irmoaselor a întîiului glas.
3. f. 28—31. Slujba învierii, glas 2.
4. f. 31—47v. Începutul irmoaselor a glasului 2.
5. f. 47v—51. Slujba înviiarii, glas 3.
6. f. 51—60v. Începutul irmoaselor al treilea glas.
7. f. 60v—65. Slujba înviiarii, glas 4.
8. f. 65—82. Începutul irmoaselor a glasului al patrulea.
9. f. 82v—86. Slujba înviiarii, glas 5.
10. f. 86—92v. Începutul irmoaselor a glasului a cincilea.
11. f. 93—96v. Slujba înviiarii, glas 6.
12. f. 96v—106v. Începutul irmoaselor a glasului al 6.
13. f. 106v—109v. Slujba înviiarii, glas 7.
14. f. 109v—117v. Începutul irmoaselor a glasului al 7.
15. f. 117v—122. Slujba înviiarii, glas 8.
16. f. 122—138. Începutul irmoaselor al glasului a optulea.

II. f. 138—138v. Troparele învierii ce să cîntă după slavoslovie în toate duminecile preste tot anul.

III. f. 138v—155v. Rînduiala întru sfînta şi marea Duminecă a Paştelor şi întru toată luminata săptămînă.

f. 156—158v. Albe.

IV. f. 159—172v. Pripeale la prazdnice dumnezeeşti şi la toţi sfinţii carii au polilei.

f. 173—174v. Albe.

V. f. 175—188. Slavele la toţi sfinţii de obşte.

VI. f. 188v—190. [Antifoanele 1—3].

f. 190v. Albă.

Însemnări posterioare:

f. 1, pe marginea de jos a foii: 1863. *De opşte a sf[i]n[tei] M[ănăstiri] Căldăruşan[i].*

---

11. In oarecare măsură deosebit de *Irmologhiul* tipărit la Mănăstirea Neamţu în 1827.

II 1100

97

MISCELANEU

Sec. XVIII şi XIX[12]; hîrtie; 61 foi; 22×16; 15—20 rînduri pe pagină; scriere cursivă cu cerneală neagră; două condeie (primul corp scris de Neofit de la Mănăstirea Neamţu); pe marginea manuscrisului indicarea textelor scripturistice sau corecturi de la prima mînă; legătură veche în hîrtie cu piele la cotor şi colţuri. A aparţinut Mănăstirii Căldăruşani. Numere vechi de bibliotecă: în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2332.

f. 1—1v. Albe.

I. f. 2—31. Catihisi. Cum să cade să catihisească duhovnicul pre iudeul cel ce voiaşte a priimi sfînta credinţă cea pravoslavnică prin sfîntul botez. Duhovnicu adecă să-l întreabe şi el să răspunză.

Inc. Duhovnicul. Pentru ce ai venit la besearica lui Hristos, de vreame ce talmudul vostru porunceaşte voaă.

Sf. Şi prin credinţă va căştiga şi fapte bune şi să va învrednici înpărăţiei ceriurilor... Amin.

f. 31v. Albă.

II. f. 32—61. Întrebări şi răspunsuri pentru leagea a treia ce s-au izvodit şi s-au numit, adecă uniia în ţara Ardealului.

Inc. Uniţii grăesc. Molitvelor voastre, cinstiţilor preoţi şi ieromonahi şi a toată rînduiala Besearicii greceşti.

Sf. Fares, să despărţi înpărăţiia ta şi să deate Mideanilor şi Persilor.

f. 61v. Albă.

Însemnări de la prima mînă:

f. 31. *Eu scriitoriul cărticealii aceştiia la anul măntuirii 1803 mai 23, cel mai mic în sfîntul sobor al Mănăstirii Neamţului Neofit.*

f. 61. *S-au scris, precum însemnează aici; de popa Vasilie, care o au fost trimis în Ţara Rumînească din ponctori în ponctori.*

Însemnări posterioare:

f. 2, pe marginea de jos a foii: *De obşte a s[fintei] Mîn[ăstiri] Că[l]d[ăruşani].*

II 181

98

MISCELANEU

Sec. XIX, XVIII; hîrtie; 86 foi[13]; 23×17; 16—20 rînduri pe pagină; scriere cursivă, cu cerneală neagră; două condeie[14]; corecturi făcute de prima mînă şi de mîni posterioare; legătură veche, înainte de 1806, deteriorată, în hîrtie. A aparţinut Mănăstirii Căldăruşani. Numere vechi de bibliotecă: pe cotor, «Manus 44»; în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2330.

12. Au fost legate la un loc două corpuri: primul, foile 2—31, scris în anul 1803; al doilea, foile 32—61, scris în secolul XVIII.

13. Sînt legate la un loc două corpuri de manuscrise: primul corp, foile 1—68, scris între 1800 şi 1806; al doilea corp, foile 69—86, scris în a doua jumătate a secolului XVIII.

14. Felul scrisului celui de al doilea condei (f. 69—86), scris necaligrafic şi nestilizat, grăbit şi neîngrijit, este, după părerea mea, scrisul traducătorului.

I. f. 1—56v. Viiața celui întru sfinți părintelui nostru Dimitrie, mitropolitul Rostovului, făcătoriului de minuni.

Inc. Pre aciastă ramură de raiu, pre sfinţitorul şi de minuni făcătoriul Dimitrie.
Sf. Intru pocăinţă petrecîndu-le şi cu dumnezeiască plăceare vieţuind, să ne învrednicim... Amin.

II. f. 57—58. Aceastea-s deasupra gropii, pre care prea sfinţitul *Ştefan* după îngroparea sfîntului Dimitrie le-au scris. Stihuri de moarte pomenitoare tuturor trebuitoare.

Inc. Cetitoriule cel cu înţeleagere frumoasă.
Sf. Căruia şi de la noi veacinică să-i fie pomeanirea.

III. f. 58v—61v. Duhovnicească scrisoare a sfîntului Dimitrie mitropolitul Rostovului, noul făcătoriul de minuni, pre carea el mai nainte de moartea sa, cu mîna sa o au scris aşa : În numele Tatălui şi al Fiiului şi al Sfîntului Duh. Amin.

Inc. Iată eu smeritul arhiereu Dimitrie mitropolitul Rostovului.
Sf. In casa arhierească, în anul 1707, la aprilie în 4 zile.

IV. f. 62—67. Pentru aceaia adecă că să întîmpla şi sfinţilor întru scripturile sale a greşi din adevăr ; şi pentru aciasta să cuvine să ne ţinem de sobornicească înţeleagere a toată sfînta sobornicească[15] şi apostolească besearică, iar nu întărindu-ne la cea greşită înţeleagire a unuia sau doi sau a trei sfinţi, să cădem de la sobornicească besearică şi de la a eii sobornicească înţeleagire şi socoteală.

Inc. Numai la singur Dumnezeu să mărturiseaşte de sfînta Scriptură fără de greşală.
Sf. Şi apostoleştii Beserici, întru toate să-i urmeaze şi să se supue.

f. 67v—68v. Albe.

V. f. 69—74v. Luminare a prea înţăleptului Chir *Evghenie Vulgariul,* Pentru unde iaste raiul şi unde munca şi ce sînt aceastea.

Inc. Am văzut întrebarea pentru care întrebi pentru sufletele dreptilor.
Sf. Aşa creade şi te vei mîntui. Amin.

VI. f. 75—85. Al lui Chir *Callistul Tilicudi,* Pentru iscusirea liniştii = Φιλοκαλία τῶν ἱερῶν νηπτικῶν, Veneţia, 1782, p. 1103—1107.

f. 85v—86v. Albe.

Însemnări de la prima mînă :

f. 61v. *S-au tălmăcit în anul 1800, iulie 2, de păcătosul Ştefan, rugaţi-vă pentru dînsul.*

Însemnări posterioare :

Pe foaia interioară a tartaşului din faţă, cu cerneală roşie, cu scris de caligraf : *La anul 1806, care mai jos mă voi*[16].

f. 1, pe marginea de jos a foii : *De opşte a sf[intei] Mo[nastiri] Căld[ăruşani].*

---

15. *Înţeleagere a toată sfînta sobornicească,* corectură pe margine.
16. Însemnarea ne arată că manuscrisul în forma, în care îl avem azi, a fost legat în 1806, sau între 1800 şi 1806.

f. 68v. *Pomelnicu fratelui Teodor din Căldăruşani.*

f. 74v. 1767 : καθα[17] μηνὰ Ἰουνίου ἐν λητουίᾳ.[18] Εὐγενιος ἱεροδιακονος ὁ Βούλγαρις.[19]

11.75

99

PATERIC

Sec. XVIII; hîrtie; 287 foi; 23×16; 20 şi 19 rînduri pe pagină; scriere cursivă cu cerneală neagră; titlurile şi unele iniţiale cu cerneală roşie; un frontispiciu floral pe f. 1, în patru culori; în mijlocul frontispiciului, într-un cerc colorat cu albastru, este scris: ὁ Θεός ; două condeie; corecturi de la prima mînă; legătură veche în piele. A aparţinut Mănăstirii Căldăruşani. Numere vechi de bibliotecă; în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2281.

I. f. 1. Scrisoare de învăţăturile şi de viiaţa prea cuvioşilor şi celor de Dumnezeu purtători părinţii noştri. Blagosloveaşte Părinte.

1. f. 1—5v. Poveastea părintelui Paladie de un Evloghie[20].

Inc. Spusu-ne-au noao părintele Paladie de un filosof dintru părinţi.
Sf. Sîintul Antonie, că degrab s-au umplut.

2. f. 5v—14. Iar a aceluiaşi părinte Daniil, de o poveaste a lui Andronic şi a muerii lui.

Inc. Ne spunea noao părintele Daniil că au fost, zice, un bărbat pre nume Andronic.
Sf. In măsura părintelui Andronic şi a părintelui Atanasie... Amin.

3. f. 14—15. [Pentru părintele Patermuftie].

Inc. Spusu-ne-au noao oare care din părinţi grăind... acesta vru să se leapede.
Sf. In locul lui egumen mînăstirii.

4. f. 15—15v. [Pentru smerenia unui fecior de bun neam].

Inc. Şi pre alt frate am văzut.
Sf. Să se facă următoriu smereniei şi posluşanii lui Hristos.

5. f. 15v—18. [Pentru doi neguţători].

Inc. Spusu-ne-au noao oarecare din părinţi... că doi neguţători... avea dragoste întru ei.
Sf. Şi am proslăvit pre Dumnezeu.

6. f. 18—19v. [Pentru un bătrîn care a căzut în curvie].

Inc. Un bătrîn oarecarele petrecea departe în pustie.
Sf. Pînă ce iarăşi îşi veni în cinul lui cel dintîiu.

7. f. 19v—21. [Pentru un călugăr pe care l-a cuminţit o fată de la ţară] = Ioan Moshu, *Limonariu,* MG, vol. 87, III, col. 2889—2892.

8. f. 21—22. [Pentru smerenia unui frate din Schit].

Inc. Grăiră de un bătrîn oarecarele.
Sf. Imi luoai osteneala mea.

17. Pentru κατὰ.
18. Probabil că a vrut să scrie: ἐν Λειψίᾳ. Nici un indiciu că însemnarea aceasta ar fi scrisă în 1767. Poate a vrut să noteze un eveniment din viaţa lui Evghenie Vulgaris petrecut în iunie 1767.
19. Scrisul este al altei mîni decît a traducătorului.
20. Pe marginea manuscrisului.

9. f. 22—24v. [Pentru un frate din Alexandria care se dusese la bac].
Inc. Văzut-am şi pre părintele Paladie.
Sf. Şi îndreptarea celor ce vor ceti.

10. f. 25—31. [Sfatul lui ava Visarion].
Inc. Văzut-am şi pre marele postnic, pre Visarion.
Sf. Şi mă duseiu în Schit.

11. f. 31—32v. [Pentru cei trei orbi ; cum au orbit] = Ioan Moshu, *Op. cit.*, MG, vol. 87, III, col. 2929—2932.

12. f. 32v—34. [Pentru înţelepciunea unui ucenic].
Inc. Spusu-ne-au noao oarecarii din părinţi că au fost un sihastru.
Sf. Amîndoao sufletele fură spăsite.

13. f. 34—38v. [Pentru părintele Daniil].
Inc. Să sui odată părintele Daniil cu ucenicul său la Schit.
Sf. Şi după moarte îi proslăveaşte pre ei.

14. f. 38v—41v. [Pentru un călugăr rîmlean].
Inc. Odată veni un călugăr oare carele rîmlean de fusease domn mare.
Sf. Şi plin de buna mireazmă a Duhului Sfînt.

15. f. 41v. [Pentru leul care a luat blagoslovenie de la părintele Serghie].
Inc. Spusu-ne-au noao şi aciasta de părintele Serghie.
Sf. Şi să duse.

16. f. 42. [Pentru un bătrîn care dormea cu un pardos].
Inc. Şi aciasta ne-au spus noao părintele Savastie.
Sf. Şi să duse.

17. f. 42v—43v. [Pentru doi fraţi gemeni, care n-au vrut să stea despărţiţi nici în mormînt].
Inc. Spusu-ne-au noao şi aciasta că sînt şasă prăpăşti.
Sf. Să zacă aşa aproape de ei.

18. f. 43v—46v. [Pentru Evagrie filosoful creştinat de Sinesie episcopul Chirinei] = Ioan Moshu, *Op. cit.*, MG, vol. 87, III, col. 3077—3080.

19. f. 46v—48v. [Pentru smerenia părintelui Pavel].
Inc. Părintele Siluan ne-au spus noao.
Sf. Şi răposă întru Domnul.

20. f. 48v—53v. [Pentru un bătrîn care se trufea cu postul].
Inc. Fost-au un călugăr în Vitaida.
Sf. Intru măsura crescutului împlinirii lui Hristos.

21. f. 54—57v. [Pentru părintele Macarie].
Inc. Un bătrîn oarecarele ne spunea noao.
Sf. Ci ca să se arate lucrul lui Dumnezeu spre el.

22. f. 57v—60. [Pentru un tînăr din Ţarigrad].
Inc. Auzit-am şi aciasta de oarecarii spuind.
Sf. Şi voiu da plată cum să cade.

23. f. 60v—62. [Pentru sfîntul Marchel].
Inc. Spusu-ne-au noao părintele Teona.
Sf. Şi te vei odihni.

24. f. 62—64. [Pentru un maghistriian din Ţarigrad].
Inc. Grăiia oarecarele din părinţi.
Sf. I-au dat lui vindecare ca aceaia.

25. f. 64—65v. [Pentru părintele Ioan din Lavra Huziva].
Inc. Aproape de lavra sîntului Savvei.
Sf. De-l puse în groapa părinţilor.

26. f. 65v—68v. [Vorbirea părintelui Macarie cu diavolul].
Inc. Odată umblînd părintele Macarie prin lăuntrul pustici.
Sf. Şi Spăsitoriu celor ce aleargă la Tine.

27. f. 68v—70v. [Pentru părintele Macarie şi fratele Teopent].
Inc. Spuseră iar de acel părinte Macarie.
Sf. Mulţemind lui Dumnezeu.

28. f. 70v—73v. [Pentru părintele Pavel cel prost].
Inc. Fericitul părintele Pavel cel prost.
Sf. Ci să se întoarcă şi să fie viu.

29. f. 73v—102. Cuvinte de folosul sufletului a părintelui Zosim.
Inc. Ne spunea noao ucenicul părintelui Zosim.
Sf. Şi să urmeaze sfinţilor părinţi.

30. f. 102—102v. [Pentru iconomul din lavra Pirghia] = Ioan Moshu, *Op. cit.*, MG, vol. 87, III, col. 2856—2857.

31. f. 102v—103v. [Pentru un ucigaş care învinuia pe un tînăr de omor] = Ioan Moshu, *Op. cit.*, MG, vol. 87, III, col. 2924—2925.

32. f. 103v—106. [Pentru cei zece călători în pustie, între care şi un evreu] = Ioan Moshu, *Op. cit.*, MG, vol. 87, III, col. 3044—3045.

33. f. 106—107. [Pentru un oare care părinte Toma şi pentru mi nunea făcută după moartea lui] = Ioan Moshu, *Op. cit.*, MG, vol. 87, III, col. 2945.

34. f. 107—109. [Pentru doi fraţi care s-au jurat să nu se despartă unul de altul] = Ioan Moshu, *Op. cit.*, MG, vol. 87, III, col. 2956.

35. f. 109—111. [Pentru părintele Leontie care s-au vîndut ca să slobozească pe alţii] = Ioan Moshu, *Op. cit.*, MG, vol. 87, III, col. 2976—2977.

36. f. 111—113. [Pentru un dregător din Tir care strîngea haraciu împărătesc] = Ioan Moshu, *Op. cit.*, MG, vol. 87, III, col. 3061—3064.

37. f. 113—113v. [Pentru Zinon împăratul] = Ioan Moshu, *Op. cit.*, MG, 87, III, col. 3044.

38. f. 113v—114v. [Răspunsul unui bătrîn].
Inc. Veni oarecînd un frate oarecarele cătră un stareţ.
Sf. In perire vom mearge.

39. f. 114v—116. [Pentru un episcop care şi-a lăsat episcopia şi s-a tocmit zidar] = Ioan Moshu, *Op. cit.*, MG, vol. 87, III, col. 2885—2888.

40. f. 116—117. [Pentru un ucenic care a călcat învăţătura stareţului său].

Inc. Un stareţ petrecea într-o peşteră.
Sf. Şi Dumnezeu îţi va ajuta ţie.

41. f. 117—119. [Judecata lui Dumnezeu pentru un om milostiv, dar curvar].

Inc. Auzit-am pre alt părinte spuind că în zilele, zice, lui Arcadie.
Sf. Nu va vedea pre Dumnezeu.

42. f. 119—121v. [Pentru o fată din Alexandria, care a avut ca naşi la botez pe îngeri] = Ioan Moshu, *Op. cit.*, MG, vol. 87, III, col. 3097—3100.

43. f. 121v—122v. [Pentru un bărbat cu numele Hristofor].

Inc. Oarecarele din părinţi ne spuse noao.
Sf. Şi-i spăseaşte pre dînşii.

44. f. 122v—126v. [Pentru copilul unui evreu care a fost botezat de nişte copii creştini].

Inc. Un diiacon, numele lui Ioan.
Sf. Celor luptători de Dumnezeu ovrei.

45. f. 126v—127v. [Pentru o fată ce era muncită de dracul].

Inc. Auzit-am şi pre alt părinte spuind că un mirean.
Sf. Era cătră călugăr.

46. f. 127v—130. [Pentru Apolinarie patriarhul Alexandriei] = Ioan Moshu, *Op. cit.*, MG, vol. 87, III, col. 3072—3076.

47. f. 130—131. [Fapta plină de mirare a unei călugăriţe] = Ioan Moshu, *Op. cit.*, MG, vol. 87, III, col. 2912—2913.

48. f. 131—133v. [Pentru un bogat care s-a călugărit].

Inc. Veni un mirean să se călugărească.
Sf. Vas ales lui Dumnezeu.

49. f. 133v—139v. De viiaţa sfîntului Antonie cel Nou.

Inc. Acest prea cuvios părintele nostru Antonie fiind de rudă slăvită.
Sf. Şi dobîndi cununa poslușaniei.

50. f. 139v—140v. [Viaţa părintelui Antim].

Inc. Mearsem odată în lavra sfîntului Savvei.
Sf. Şi deateră gropii cinstitele lui moaşte.

51. f. 140v—143v. Din poveştile sfîntului Grigorie Voedslova.

Inc. Acesta dară fericitul întru adevăr.
Sf. Să-şi poată dobîndi şi spăseniia sa .

52. f. 143v—161v. Din viiaţa sfîntului Ioan Milostivul.

Inc. Ne-au spus noaă părintele Sofronie.
Sf. Şi milă în zioa de judecată.

53. f. 161v—162v. Pentru un călugăr ce au fost în muntele Sinaiului, după aceaia s-au dus de s-au făcut ovreaiu.

Inc. Spusu-ne-au noao oarecare din părinţi, un călugăr.
Sf. Să despărţi sufletul lui de trup.

54. f. 163—165v. Pentru un tîlhariu ce s-au spăsit cu pocăinţa.
Inc. Fost-au zice în zilele lui Mavrichie înpăratul.
Sf. Faţa lui cu ispovedaniia.

55. f. 165v—167. De o călugăriţă ce au fugit în pustie = Ioan Moshu, *Op. cit.*, MG, vol. 87, III, col. 3049.

56. f. 167—174. De un om anume Serghie carele au fost vătaf de curve, după aceaia au luoat chipul călugăresc şi s-au spăsit.
Inc. Un călugăr oarecarele cu numele Avacum.
Sf. Mulţemind de aciasta bunului Dumnezeu.

57. f. 174—176. Poveaste pentru o călugăriţă ce s-au aflat sihăstrind în pustie într-o peşteră.
Inc. Ne-au spus noao părintele Chiriil.
Sf. Şi ne-am dus slăvind pre Dumnezeu.

58. f. 176—182v. De o călugăriţă ce s-au aflat în pustietăţile Iordanului.
Inc. Oarecarele din cei mari şi de Dumnezeu purtătoriu părinte pre nume Sila.
Sf. Unuia socotitoriu lui Dumnezeu.

59. f. 182v—186. De altă călugăriţă ce o au aflat în pustie.
Inc. Un sihastru oarecarele ne-au spus noao.
Sf. Am proslăvit pre Dumnezeu.

60. f. 186—187. Pentru milostenie.
Inc. Spuse-oarecarele stareţ, că umblînd eu pre uliţa cetăţii.
Sf. Cu multe fealiuri de chipuri sau judecăţi.

61. f. 187—192. [Pentru copiii care au săvîrşit sfînta jertfă] = Ioan Moshu, *Op. cit.*, MG, vol. 87, III, col. 3080—3084 [21].

62. f. 192—194v. [Pentru adîncul milosîrdiei lui Dumnezeu].
Inc. Un bătrîn oarecarele şăzu în pustie 70 de ani.
Sf. Şi slăvind pre Dumnezeu.

63. f. 195—198. [Viaţa părintelui Evstatie].
Inc. Ne spunea noao părintele Evstatie.
Sf. Şi deaci petrecui întru toată pacea.

64. f. 198v—203. [Şi pe diavol îl primeşte Dumnezeu dacă s-ar pocăi].
Inc. Deacii să ascultaţi aciasta.
Sf. Că vei fi dus de luminaţii îngeri... Amin.

65. f. 203—210v. Pentru sfîntul Vasilie cel Mare.
Inc. Spusu-ne-au noao oarecarele din părinţi: Mă duseiu, zice.
Sf. Nici acum n-ai fi murit.

---

21. Mai dezvoltată decît în Limonariu; cu elemente noi în plus.

66. f. 210v—219v. [Pentru părintele Elisei, fiul lui Procopie].
Inc. Părintele Elisei ne spunea noao, că fiind eu tînăr.
Sf. De m-am plecat lui întru toate.

67. f. 219v—225[22]. [Pentru părintele Pavel].
Inc. Ne spunea noao părintele Ioan: Dusu-ne-am, zice, odată.
Sf. Intru folosul celor ce vor auzi.

68. f. 225—231v. [Pentru spăsenie].
Inc. Părintele Isaiia ne-au spus noao, că şezînd oarecînd.
Sf. In ziua de judecată a Domnului.

69. f. 231v—232v. [Pentru o călugăriţă îndrăcită].
Inc. Iară a acelui ucenic al părintelui Isaiei, anume Petru.
Sf. Şi-i trimise bătrînul la părintele Daniil.

70. f. 232v—233v. [Pentru părintele Cosma din lavra Fara] = Ioan Moshu, *Op. cit.*, MG, vol. 87, III, col. 2892—2893.

71. f. 233v—234. [Pentru părintele Irinei] = Ioan Moshu, *Op. cit.*, MG, vol. 87, III, col. 2909.

72. f. 234—235v. [Cum a întors patriarhul Efrem la credinţă pe un stîlpnic care era eretic] = Ioan Moshu, *Op. cit.*, MG, vol. 87, III, col. 2884—2885.

73. f. 235v—236. De trei sihastri poveaste.
Inc. Părintele Matei ne-au spus noao.
Sf. Pre nişte luminători ca aceia.

74. f. 236—236v. De alţi trei sihastri poveaste.
Inc. Părintele Misail ne-au spus noao.
Sf. Şi deacii fură nevăzuţi.

75. f. 236v—237v. [Pentru doi părinţi din muntele Sinaiului].
Inc. In chipul aceştiia ne-au spus noao părintele Anastasie.
Sf. Să închinară în sfînta bisearică şi să duseră.

76. f. 237v—239. [Pentru un călugăr Ioan din Antiohiia].
Inc. Un călugăr oarecarele anume Ioan.
Sf. Făgăduiala lui Dumnezeu cea nemincinoasă.

77. f. 239—240. [Pentru un sholastic milostiv din Ascalon].
Inc. Fost-au, zice, oarecare iubitoriu de Hristos sholastic.
Sf. Şi făcînd aşa, vom dobîndi spăsenie.

78. f. 240v—241v. [Pentru părintele Marchian iubitorul de străini].
Inc. Un bătrîn oarecarele ne-au spus noao de părintele Marchiian.
Sf. Să urmăm pre urma sfinţilor părinţi.

79. f. 241v—243. [Pentru bătrînul care vindea coşniţe la uşa bisericii].
Inc. Auzit-am spunînd oarecarii că în Alexandriia.
Sf. Unde zăcea şi celalalt bătrîn.

80. f. 243—244. [Pentru un tînăr care spunea că are inimă curată] = Ioan Moshu, *Op. cit.*, MG, vol. 87, III, col. 3076—3077.

22. f. 223v—224 rămase albe din neatenţia copistului. Textul continuă normal.

81. f. 244—244v. [Pentru smerenia unei femei de bun neam].
Inc. Alt părinte ne-au spus noao că o jupîneasă.
Sf. Ci şi de oameni.

82. f. 244v—245. [Pentru doi sihaştri cari intrau nevăzuţi în biserică] = Ioan Moshu, *Op. cit.*, MG, vol. 87, III, col. 2983—2986.

83. f. 245v—246. [Pentru sfîntul Ioan Zlatoust] = Ioan Moshu, *Op. cit.*, MG, vol. 87, III, col. 2992—2993.

84. f. 246—247. [Pentru părintele Sisenie] = Ioan Moshu, *Op. cit.*, MG, vol. 87, III, col. 2952.

85. f. 247. [Pentru un bătrîn pe nume Antim] = Ioan Moshu, *Op. cit.*, MG, vol. 87, III, col. 2957.

86. f. 247v—254v. [Pentru părintele Nil].
Inc. Spusu-ne-au noao părintele Ioan şi părintele Sofronie.
Sf. Să slujim Spăsitoriului nostru lui Iisus Hristos... Amin.

87. f. 255—256. [Pentru părintele Serapion].
Inc. Spuseră de părintele Serapion.
Sf. Intru mai mare îndrăznire către Dumnezeul nostru.

88. f. 256—257. [Pentru un frate care era ispitit de demonul curviei].
Inc. Un frate oarecarele petrecînd cu multe năpăşti.
Sf. Il va spăsi sau nu-l va spăsi.

89. f. 257—258. [Pentru un frate cu care a făcut Domnul milă].
Inc. Un frate şedea tot într-aceaiaşi mînăstire.
Sf. Şi lăuda pre Dumnezeu.

90. f. 258—263v. [Pentru umilenie şi pocăianie].
Inc. O mare dar a lui Dumnezeu iaste umileniia.
Sf. Spre folosul celor ce vor ceti să se îndrepteaze.

91. f. 263v—268. Îndreptările sfinţilor părinţilor noştri.
Inc. Odată nişte sihastri înţelepţi şi duhovnici de număr 12.
Sf. Să ne izbăvească pre toţi de munca de veaci.

92. f. 268—270. Viiaţa prea cuviosului părintelui nostru Atanasie din munţii Atonului = *Sinaxarul din Mineiul lunii Iulie, ziua a cincea.*

93. f. 270—271. Viiaţa prea cuviosului părintelui nostru Ioan Psihaist = *Sinaxarul din Mineiul lunei Mai, ziua a şaptea.*

94. f. 271—272v. Viiaţa preacuviosului părintelui nostru Pahomie Tavenisiot = *Sinaxarul din Mineiul lunii Mai, ziua a cincisprezecea.*

95. f. 272v—275v. Viiaţa preacuviosului părintelui nostru patriarhului de la Ţarigrad Ioan Pusnicul = *Sinaxarul din Mineiul lunii Septembrie, ziua a doua.*

96. f. 275v—279. Viiaţa prea cuviosului părintelui nostru Ioan petrecătoriul în tăcere = *Sinaxarul din Mineiul lunii Decembrie ziua a treia.*

97. f. 279—280v. În luna lui Octomvrie în 30 de zile, Cuvînt la eşirea sufletului şi meargerea către ceriu după moarte.
Inc. Fericitul Ioan Milostivul pentru pomenirea morţii.
Sf. Pre aiurea treace pre nicăirea. Amin.

98. f. 280v—283v. Viiața preacuviosului părintelui nostru Pavel cel smerit.

Inc. Acesta preacuviosul părintele nostru Pavel în lume fiind.
Sf. Acolo și adormi spre Dumnezeu.

99. f. 283v—284v. Viiața preacuviosului părintelui nostru Iacov Schiteanul.

Inc. Acest preapodomnic făcutu-ș-au saamă la toate ale lui moșii.
Sf. Să săvîrși spre Dumnezeu.

100. f. 284v—287. Viiața preacuviosului părintelui nostru Martiniian = *Sinaxarul din Mineiul lunii Februarie, ziua a treisprezecea.*

f. 287v. Albă.

Însemnări posterioare :

f. 1, pe marginea de jos a foii : *De obște a sf[intei] Mîn[ăstiri] Că[l]d[ărușani].*

Pr. D. FECIORU

NOTE BIBLIOGRAFICE

Iosif Flaviu, *«De Bello Judaico» (Despre războiul iudaic)*, ediţie bilingvă a celor 7 cărţi, vol. I, editată şi prescurtată de O. Michel şi O. Bauernfeind, Bad Hamburg, 1960, XXXVI + 464 pag.

Cartea este împărţită astfel: Introducerea (pag. XI—XXXVI), tratează despre viaţa lui Iosif Flaviu, compoziţia, izvoarele cărţii De Bello Judaico, manuscrisele păstrate şi colecţiile tipărite ale textului grecesc, precum şi traducerile vechi şi noi. Tot aici se accentuează importanţa ediţiei lui Niese a operelor lui Iosif Flaviu, în care ediţie apare în anul 1894, vol. VI cuprinzînd Războiul Iudaic. Autorii consideră ediţia lui Niese ca hotărîtoare şi indică în aparatul critic al textului «orice îndepărtare mai importantă de la textul ei».

De la pagina 2 la 399 este redat paralel textul grec şi traducerea lui germană. Paginile 401—464 cuprind observaţii asupra primelor 3 cărţi.

Lucrarea aduce un real aport în cercetarea istoriei iudaice şi neo-testamentare. (Cf. «Orientalistiche Literaturzeitung», Berlin 1961, Nr. 9/10, col. 505—506).

W. G. Lambert, *Babylonian Wisdom Literature (Literatura babiloniană de înţelepciune)*. Oxford, Londra 1960, 358 pag. + XIX.

Autorul este cunoscut prin multiple publicaţii de texte literare akadiene apărute în diverse reviste de specialitate.

Textele cuprinse în paginile acestei lucrări aparţin unui gen foarte asemănător cărţilor de înţelepciune vechi-testamentare (Iov, Proverbe, Judecătorii, Înţelepciunea lui Iisus fiul lui Sirah şi înţelepciunea lui Solomon). Asemănările existente au dus în decursul timpului la diverse ipoteze. Adesea textele akadiene au fost considerate ca predecesoare literaturii vechi-testamentare. Lambert, în introducere, atinge tangenţial această problemă făcînd observaţia că babilonianul înţelegea prin «înţelepciune» cu totul altceva decît iudeul. Pentru primul «înţelepciune» însemna cunoaşterea practicilor şi riturilor magice pe cînd pentru iudeu avea sensul de frică de Dumnezeu.

Trecînd la problema propriu-zisă a textelor, autorul aminteşte că, începînd cu perioada kasită, babilonienii şi asirienii sînt preocupaţi tot mai intens de problema morală. Ei îşi pun întrebarea dacă moralitatea are sau nu vreo valoare şi dacă practicată aduce vreo recompensă din partea zeilor. Tot acum încep să se întocmească colecţii de reguli de viaţă.

Cele mai vechi texte sînt acelea care cuprind discuţii contradictorii sau proverbe referitoare la ordinea lumii. Tema de bază a acestor texte e «cum se trăieşte şi cum trebuie să se trăiască».

Textele şi grupele de texte publicate în această lucrare sînt următoarele: 1. Ludlul bel nemeki, 2. teodicea babiloniană, 3. reguli morale, 4. imne cu reguli morale, 5. stăpînul şi sclavul, 6. fabule sau discuţii (tamariscul şi palmierul, Niraba şi înţeleptul, boul şi calul, vulpea, măgarul de călărie, Varia), 7. expresii populare şi mici fabule, 8. proverbe.

Cea mai mare parte a textelor, în special cele mai bine conservate, au fost deja publicate şi în parte prelucrate de către Langdon (Babylonian Wisdom) şi în special de către Ebeling. Lambert a reluat însă întregul material, l-a întregit printr-o serie de duplicate şi fragmente găsite la textele cunoscute, le-a copiat şi tradus din nou. (Cf. «Orientalistiche Literaturzeitung», 1961 nr. 9/10 col. 489—492). *(Aug. B.)*.

9

CATALOGUL MANUSCRISELOR DIN BIBLIOTECA PATRIARHIEI ROMÎNE [1]

III 33

100

SF. DIMITRIE AL ROSTOVULUI, Cronograf [2]

Sec. XIX (1832—1833); hîrtie; 2 f. hîrtie de Vorsatz + 280 f. + 2 foi hîrtie de Vorsatz; 28×19; 25 rînduri pe pagînă; scriere cursivă, cu cerneală neagră; titlurile, colontitlurile şi iniţialele cu cerneală roşie; un singur condei al *monahului Rafail* de la Căldăruşani; corecturi de la prima mînă; legătură veche în piele. A aparţinut Mănăstirii Căldăruşani. Numere vechi de bibliotecă: pe cotor, «Manus. 91», în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2262.

1. f. 1—5. Scară a lucrurilor care întru aciastă carte să află.

f. 5v—8v. Albe.

2. f. 9—14v. Predoslovie = *Hronograf*, p. 1—7.

3. f. 15—36. Întru slava lui Dumnezeu unuia în Troiţă, întru cinstea Prea Sfintei Născătoarei de Dumnezeu şi a tuturor sfinţilor, o începem cărţuliia Scrierii anilor, carea le spune în scurt faptele şi lucrurile de la începutul facerii lumii pînă la naşterea lui Hristos, fiind adunată din dumnezeiasca Scriptură de la feluri de scriitori de ani şi scriitori de istorii, greceşti, slaveneşti, rîmleneşti, leşeşti, ovreeşti şi alţii = *Ibidem*, p. 9—39.

f. 36v. Albă.

4. f. 37—41. Hronologhia sau numărare a anilor după bibliile cele slovenească şi după hronografurile cele ruseşti scrise cu mîna; aşijderea

1. Continuare din numărul 5—6, anul XV (1963).

2. Peste trei ani, în 1837, harnicii tîlcuitori de la Mînăstirea Neamţu tipăresc Hronograful sfîntului Dimitrie al Rostovului: *Intru slava Sfintei şi Ceii deoşiinţă şi de Viiaţă Făcătoarei şi nedespărţitei Treimi: a Tatălui, a Fiiului şi a Sfintului Duh, s-au tiparit acest Hronograf, adecă numărare de ani, în zilele binecredinciosului Domn Mihail Grigorie Sturza Voevod, cu blagoslovenііa Preaosfinţii sale Chirio Chir Veniamin Mitropolit Sucevii şi Moldaviei, prin osîrdiia preacuvioşiei sale Chir Mardarie arhimandritul şi stareţul sfintelor Monastiri Neamţul şi Secul, În tipografia sfintei Monastiri Neamţul, la anul 1837, Aprilie 14.* 2 f.+428 p.+54 p. Tipăritura aceasta are altă traducere decît manuscrisul nostru. În lipsa originalului Cronografului, identificările le fac după ediţia de la Neamţu, citată mai jos: *Hronograf*.

şi după cele grecești şi după cele rîmlenești, de la începutul facerii lumii pînă la naşterea lui Hristos, întru care arătată să face neunirea sau înpreună glăsuirea scriitorilor anilor şi să dovedeşte cum că nu iaste desăvîrşită cunoaştere şi înoredinţare în care an naşterea lui Hristos au fost = *Ibidem,* p. 40—46.

5. f. 41—46. După trecerea prin Marea Roşie = *Ibidem,* p. 46—53.

6. f. 46—47. Înpărăţiia Israiltenilor = *Ibidem,* p. 53—55.

7. f. 47—52v. Începutul bisericii lui Solomon = *Ibidem,* p. 55—62.

8. f. 52v—55v. Cea întru Vavilon mai de pre urmă robire şi a Ierusalimului rîsipire = *Ibidem,* p. 62—65.

9. f. 55v—56v. Înpăraţii Persidei = *Ibidem,* p. 66—67.

10. f. 56v—58. Înpăraţii Eghipetului = *Ibidem,* p. 67—69.

11. f. 58—59. Altă numărare a anilor = *Ibidem,* p. 70—72.

12. f. 59—61. Iarăşi înpăraţi în Ierusalim = *Ibidem,* p. 72—74.

13. f. 61v—62v. Întru întîia mie, faptele sau lucrurile sutei întîia = *Ibidem,* p. 74—76.

14. f. 63—65. Întru întîia mie, faptele sau lucrurile sutei a doao = *Ibidem,* p. 76—79.

15. f. 65—72v. Întru întîia mie, faptele sau lucrurile anilor sutei a treia = *Ibidem,* p. 79—87.

16. f. 72v—75v. Întru întîia mie, faptele sau lucrurile anilor sutei a patra = *Ibidem,* p. 87—91.

17. f. 76—77v. Întru întîia mie, faptele sau lucrurile anilor sutei a cincea = *Ibidem,* p. 91—93.

18. f. 78—80v. Întru întîia mie, faptele anilor sutei a şase = *Ibidem,* p. 93—96.

19. f. 81—87. Întru întîia mie, faptele anilor sutei a şaptei = *Ibidem,* p. 97—104.

20. f. 87v—92. Întru întîia mie, faptele anilor sutei opta = *Ibidem,* p. 104—109.

21. f. 92v—96. Întru întîia mie, faptele anilor sutei a noao = *Ibidem,* p. 109—113.

22. f. 96—98v. Întru întîia mie, faptele anilor sutei a zece = *Ibidem,* p. 113—116.

23. f. 99—102. Întru a doa mie, faptele anilor sutei întîia = *Ibidem,* p. 116—120.

24. f. 102v—106v. Întru a doao mie, faptele anilor sutei a doao = *Ibidem,* p. 120—125.

25. f. 106v—108v. Întru a doa mie, faptele şi lucrurile sutei a treia = *Ibidem,* p. 125—127.

26. f. 109—110v. Întru a doa mie, faptele [şi] lucrurile anilor sutei a patra = *Ibidem,* p. 128—130.

27. f. 111—112v. Întru a doaoă mie, faptele şi lucrurile anilor sutei a cincea = *Ibidem,* p. 130—132.

28. f. 113—116v. Întru a doa mie, faptele şi lucrurile anilor sutii a şasea = *Ibidem,* p. 132—136.

29. f. 117—119v. Întru a doa mie, faptele sau lucrurile anilor sutii a şaptea = *Ibidem,* p. 137—140.

30. f. 119v—126v. Întru a doaoă mie faptele sau lucrurile anilor sutei a opta = *Ibidem,* p. 140—148.

31. f. 126v—134. Întru a doa mie, faptele anilor sutei a noao = *Ibidem,* p. 148—156.

32. f. 134—136. Întru miia a doa, faptele anilor sutei a zecea = *Ibidem,* p. 156—159.

33. f. 136v—139v. Întru a treia mie, faptele anilor sutei întiia = *Ibidem,* p. 159—163.

34. f. 140—143. Întru a treia mie, faptele anilor sutei a dooa = *Ibidem,* p. 163—167.

35. f. 143—155v. Întru a treia mie, faptele anilor sutei a treia = *Ibidem,* p. 167—182.

36. f. 155v—156v. Întru a treia mie, faptele anilor sutei a patra = *Ibidem,* p. 182—184.

37. f. 157—158. Întru a treia mie, faptele anilor sutei a cincea = *Ibidem,* p. 184—186.

38. f. 158v—160. Întru a treia mie, faptele anilor sutei a şase = *Ibidem,* p. 186—188.

39. f. 160—164v. Întru a treia mie, faptele anilor sutei a şaptea = *Ibidem,* p. 188—193.

40. f. 165—170v. Întru a treia mie, faptele anilor sutei a opta = *Ibidem,* p. 194—200.

41. f. 170v. De aicea îndoită istorie să începe : bisericiască şi dinafară adecă mireneaşcă sau politiciască = *Ibidem,* p. 200.

42. f. 170v—171v. Începutul Vaviloneştii înpărăţii şi al monarhiii Asiriianilor = *Ibidem,* p. 201.

43. f. 171v—173v. Întru miia a treia, faptele anilor sutei a noao = *Ibidem,* p. 202—204.

44. f. 173v—176v. Întru miia a treia, faptele anilor sutei a zecea = *Ibidem,* p. 204—207.

45. f. 176v—179v. Întru miia a patra, faptele anilor sutei întiia = *Ibidem,* p. 208—211.

46. f. 179v—183. Întru a patra mie, faptele anilor sutei a doaă = *Ibidem,* p. 211—216.

47. f. 183—188v. Întru a patra mie, faptele anilor sutei a treia = *Ibidem,* p. 216—222.

48. f. 188v—207. Întru a patra mie, faptele anilor sutei a patru = *Ibidem,* p. 222—243.

49. f. 207—280v. Întru miia a patra, faptele anilor sutei a cincea = *Ibidem,* p. 243—324 [3].

---

3. Cronograful sfînţului Dimitrie al Rostovului continuă cu «*Faptele anilor de la miia a patra şi suta a şasea*» (*op. cit.*, p. 324—412) şi cu «*Istorie din afară şi vasne elleneşti spre mustrarea păgînătăţii lor; ce să afla în zilele lui Avraam, Isaac şi Iacov şi mai încoace*» (*Op. cit.*, p. 412—428), pe care manuscrisul nostru nu le are traduse.

Însemnări de la prima mînă :

f. 108v. *Rafail monahu am scris, 1832 maiu 20.*

f. 280v, la sfîrşitul manuscrisului : *Scrisă de Rafail monahul din porunca Sfinţiei Sale părintelui arhim[andrit] şi staritu al sfintei mînăstiri Căld[ăruşani] Chirio Chir Dositie, la l[ea]t 1833, fevr[uarie] 17.*

101

f. 173

Pentru botezul ereticilor

Sec. XVIII (1796); hîrtie; 138 foi; 23×16,5; 16 rînduri pe pagină; scriere cursivă cu cerneală neagră; titlurile şi iniţialele cu cerneală roşie; un frontispiciu simplu, din peniţă, cu cerneală neagră pe foaia 2; pe marginea manuscrisului, indicaţia izvoarelor; un singur condei; legătură veche în piele. A aparţinut Mînăstirii Căldăruşani. Numere vechi de bibliotecă: pe cotor, 119 şi 158; în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2301.

f. 1—1v. Albă.

1. f. 2—2v. Că pre toţi eriticii să cuvine a-i boteza pre cei ce nu s-au botezat dupre amîndoaoă stăpîneştile porunci, dupre cea înnaintea învierii adecă, şi dupre cea după înviiare.

Inc. Drept iaste cuvîntul cel pentru a boteza pre cei ce nu s-au botezat.
Sf. Pentru a boteza pre unii ca aceştea.

2. f. 2v—4. Porunca stăpînească cea mai nainte de înviiare.

Inc. De nu să va naşte cineva din apă.
Sf. Că întocma iaste paguba. Şi cealealalte.

3. f. 4—10v. Porunca stăpînească cea după înviiare.

Inc. Deci mergînd învăţaţi toate neamurile.
Sf. Cu ajutoriul lui Dumnezeu să vor dezlega.

4. f. 10v—21v. [Răspuns către cea dintîi].

Inc. Deci de la cea dintîi începînd aşa zicem: Cum că multe sînt însemnările graiului acestuia, botez.
Sf. Din destul sînt ceale către punerea înnainte cea dintîi.

5. f. 21v—56v. Răspuns către cea de a doaoa.

Inc. Iară către cea de a doaoa, carea era că de să va da că sînt de nevoe.
Sf. Carele face voia Domnului decît nuii carii fac fără de leage.

6. f. 56v—63v. Răspuns către cea de a treia.

Inc. Mai leasne ar fi a răspunde către cea de a treia pricină.
Sf. Aceastea adecă în scurt şi către cea de a treia.

7. f. 63v—95v. Răspuns către cea de a patra.

Inc. Iară către cea de a patra, care era că şi soboară.
Sf. Că nu sînt de nevoe ceale trei afundări.

8. f. 95v—121. Răspuns la a cincea pricină.

Inc. A cincea carea ne pun noaoă înnainte spre surparea.
Sf. Ceale aseamenea arătat va rîndui.

9. f. 121—124v. Răspuns către punerea înainte cea de a şasea.

Inc. Iară a şasea ce să pune înnainte de cei protivnici.
Sf. Fieşte carele ce întru dînsa să nădăjduiaşte va zice.

10. f. 125—137v. Răspuns către a şaptea punere înnainte.

Inc. Iară a şaptea după toate şi mai pre urmă de la cei înprotivuici.
Sf. Spre întărirea stropirii şi a turnării aciastă pricină a celor ce aduc cuvinte înprotivă.

f. 138—138v. Albă.

Însemnări de la prima mînă :

f. 137v la sfîrşitul manuscrisului : *1796 Oct[omvrie]*, apoi în criptogramă numele copistului : ăθичво Чєцăчапл.

Însemnări posterioare :

f. 2, pe marginea de jos a foii : *De obşte a sf[intei] Mîn[ăstiri] Că[l]d[ăruşani].*

102 II 121

Viaţa sfîntului Vasile cel nou şi Vămile văzduhului [4]

Sec. XVIII ; hîrtie ; 1 f. hîrtie de Vorsatz+126 foi [5]+1 f. hîrtie de Vorsatz ; 23×17 ; 20 rînduri pe pagină ; scriere cursivă, cu cerneală neagră ; titlurile, colontitlurile, iniţialele, numerele paginaţiei şi majoritatea corecturilor de la prima mînă, cu cerneală roşie ; un singur condei ; corecturi de la prima mînă şi de la mîini posterioare ; legătură veche în piele. A aparţinut Mănăstirii Căldăruşani. Numere vechi de bibliotecă : pe cotor, 103 ; în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2328.

f. 1. Însemnări posterioare.

f. 1v. Albă.

I. f. 2—28. Viaţa prea cuviosului părintelui nostru Vasilie cel Nou, scrisă de Grigorie ucenicul lui, cel din cetatea cea mare a Ţ[a]rigradului, a căruia [6] pomenire să săvîrşaşte în luna lui Martie în 25 de zile.

Inc. În zilele bine credincioşilor împăraţi ai grecilor Leon prea înţeleptul.
Sf. Şi Vasilie de la moarte am fost izbăvit.

f. 28. Pînă aicea Grigorie.

II. f. 28—29. Pomenirea sfintei Teodorei, dechemvrie în 30 de zile au adormit. Din prolog slovenesc tipărit la Steliţa Moscului, list 90, 80 (sic) la anii 7802 (sic).

Inc. Intru acea vreame, cea mai sus pomenită fericita Teodora.
Sf. Unde o va vedea pre ceia ce s-au mutat de la noi.

III. 1. f. 29—37. Videniia sfîntului Grigorie pentru Teodora.

Inc. Deci întru aceaia noapte culcîndu-mă eu pre patul meu.
Sf. Ceale din văzduh ai vămii cei dintîiu.

2. f. 37—38. Vama 1. Pentru vorbe deşarte.

Inc. La carea să întreabă păcatele cuvintelor.
Sf. Părintelui nostru Vasilie şi m-au răscumpărat.

---

4. Altă versiune decît versiunea românească a lui Rafail Protosinghelul, tipărită la Rîmnic în 1816, şi retipărită apoi în mai multe rînduri.
5. Ms. are şi paginaţie originală, de la 1 la 123.
6. Pe marginea foii : *Adecă Vasilie cel Nou.*

3. f. 38—39. Vama 2. Pentru minciuni.

Inc. Şi am purces de acolo mai sus.
Sf. In dreptul acelor păcate puind m-au răscumpărat.

4. f. 39—40. Vama 3. De judecată şi de clevetire.

Inc. Şi suindu-ne mai sus fără de primejdie.
Sf. M-au răscumpărat sfinţii îngeri.

5. f.40—43. Vama 4. Pentru înbuibarea pîntecelui.

Inc. Şi îndată să suiră cu mine mai sus.
Sf. La altă vamă ce să zice lenevire.

6. f. 43—43v. Vama 5. De lenevire.

Inc. Unde să întreabă toate zilele şi ciasurile.
Sf. Fiind eu răscumpărată, am fost luată mai sus.

7. f. 43v. Vama 6. De furtişag.

Inc. Şi am mers pă la vama furtişagului.
Sf. Foarte mici din nepriceapere.

8. f. 44. Vama 7. De iubirea de argint.

Inc. De acolo am venit la vama iubirii de argint.
Sf. Cu toată inima celor ce trebuia.

9. f. 44—44v. Vama 8. De camătă.

Inc. Şi încă suindu-ne mai sus.
Sf. Mulţămind lui Dumneezu.

10. f. 44v. Vama 9. A nedreptăţii.

Inc. Şi ajunsem la vama nedreptăţii.
Sf. Puţin cevaşi dînd, reapede trecurăm.

11. f. 44v—45. Vama 10. De zavistie.

Inc. Şi ajunsem la vama ce să numeaşte de zavistie.
Sf. Şi ne-am suit mai sus bucurîndu-ne.

12. f. 45—45v. Vama 11. De mîndrie.

Inc. Prin acelaşi chip trecurăm şi vama mîndriei.
Sf. Şi am fos slobodă.

13. f. 45v—46. Vama 12. De mînie şi de iuţime.

Inc. Deci am ajuns la altă vamă.
Sf. Prea cuviosului părîntelui nostru Vasilie.

14. f. 46—48. Vama 13. De pizmă.

Inc. După aciasta ne-au stătut noao înnainte.
Sf. Am intrat în vama cea de ucidere, adecă tîlhărească.

15. f. 48v. Vama 14. A uciderii.

Inc. Intru carea să întreabă nu numai tîlhăriia.
Sf. Şi trecurăm nevătămaţi.

16. f. 48v—50v. Vama 15. De farmece, de descîntece şi de şopte drăceşti.

Inc. Şi trecînd noi vama farmecilor.
Sf. Căruia mult i-au sluijt cu osîrdie.

17. f. 50v—51v. Vama 16. A curviei.

Inc. Aşa vorbind noi am ajuns la vama curviei.
Sf. Am scăpat de primejdiia cea cumplită şi am purces.

18. f. 51v—52. Vama 17. De preacurvie.

Inc. De acii am ajuns la vama cea de preacurvie.
Sf. Şi luîndu-mă m-au dus mai sus.

19. f. 52—53v. Vama 18. De sodomie.

Inc. Şi ne-am apropiiat de vama cea de sodomie.
Sf. Acestea grăind îngerii către mine.

20. f. 53v—54. Vama 19. A eresurilor.

Inc. Intrăm în vama eresurilor.
Sf. Nu eram departe de porţile ceale cereşti.

21. f. 54—61v. Vama 20. A nemilostivirii şi a înpietririi.

Inc. Ci şi încă ne-au mai întîmpinat duhuri reale.
Sf. Şi de nevoile ce li să întîmpla îi izbăviia.

IV. f. 61v—124v. Îndoinţa sau cugetarea sfîntului Grigorie pentru evrei, cum că binecred şi putea-vor aceiia să se mîntuiască au peri-vor ? S-au scris din mineiul cel slovenesc.

1. 61v—67. [Predoslovie].

Inc. Intru una din zile şezînd eu în chiliia mea şi tăcînd.

2. f. 67. Întrebarea lui Grigorie către Vasilie cel Nou.

3. f. 67v—69. Vedeniia lui Grigorie cea foarte minunată şi înfricoşată. Pentru judecată.

4. f. 69v—70v. Pentru aceaia cum au văzut Grigorie Ierusalimul cel de sus, carele iaste Sionul maica tuturor cetăţilor cea nefăcută de mînă.

5. f. 70v—75v. Tîlcuire de la înger pentru cetate.

6. f. 75v—76. Evreii carii dupre leage au slujit.

7. f. 76—79. Aceştea sînt evreii cei închinători de idoli.

8. f. 79—82v. Creştinii văzînd cinstita cruce să bucură.

9. f. 82v—85v. Aicea iaste mîniia lui Dumnezeu...

10. f. 85v—86. Întîiu au întrat Prea Sfînta Născătoarea de Dumnezeu.

11. f. 86. Ciata apostolilor celor doisprezeace.

12. f. 86—86v. Ciata apostolilor celor şaptezeci.

13. f. 86v. Tînguirea păcătoşilor.

14. f. 86v—87. Ciata mucenicilor.

15. f. 87. Ciata mărturisitorilor lui Hristos.

16. f. 87. Ciata ierarhilor.

17. f. 87—87v. Ciata înfrînătorilor.

18. f. 87v. Ciata preacuvioşilor călugări.

19. f. 87v. Ciata preacuvioaselor mueri.

20. f. 87. Ciata sfintelor mueri cernite.

21. f. 87v—88. Ciata sfintelor muceniţe.

22. f. 88. Ciata sfinţilor şi dreptţilor, de bărbaţi şi de mueri.
23. f. 88. Ciata sfinţilor strămoşi.
24. f. 88—88v. Ciata feciorealnicilor.
25. f. 88v. Ciata prorocilor.
26. f. 88v—89. Cei ce s-au mîntuit prin pocăinţă.
27. f. 89—89v. Moisi şi Aaron.
28. f. 89v. Cei ce înnaintea potopului au plăcut lui Dumnezeu.
29. f. 89v. Dreptii cei din limbi.
30. f. 89v—90. Cei nebuni pentru Hristos.
31. f. 90. Cei ce au plîns.
32. f. 90. Cei smeriţi cu inima.
33. f. 90. Cei ce drept au judecat şi fără de mită.
34. f. 90—90v. Milostivii.
35. f. 90v. Blînzii.
36. f. 90v—91. Cei izgoniţi pentru dreptate.
37. f. 91. Cei ce au păzit curăţiia cea trupească.
38. f. 91—92v. Creştinii cei căsătoriţi, carii nu şi-au spurcat patul lor.
39. f. 92v. Aicea iaste mîniia lui Dumnezeu...
40. f. 92v—93. Cei ce s-au lepădat...
41. f. 93. Tîlharii şi ucigaşii.
42. f. 93. Preacurvarii.
43. f. 93—93v. Curvarii cei prea spurcaţi.
44. f. 93v—94. Fermecătorii şi vrăjitorii şi cei ce fac păcatul Sodomului şi cei ce fac malachiia şi descîntecele.
45. f. 94. Creştinii cei ce au făcut curvie cu dobitoace.
46. f. 94. Carii s-au omorît însuşi pre sine.
47. f. 94—94v. Pizmătareţii cei mînioşi şi furii şi luîtorii de mită.
48. f. 94v. Preoţii cei clevetitori.
49. f. 94v—95. Lacomii cei mînioşi.
50. f. 95v. Mincinoşii şi călcătorii de jurămînt, jurătorii şi clevetitorii.
51. f. 95v—96v. Iubitorii de curvii, cei din cinul cel sfinţit, episcopii, preoţii, diiaconii, ipodiiaconii, ceteţii, cîntăreţii.
52. f. 96v—98. Călugării cei neplecaţi şi negrijelivi pentru mîntuire, sau şi curvie făcînd, slujind patimilor.
53. f. 98—99. Cei ce au făcut milostenie, iară de păcate nu s-au pocăit.
54. f. 99—99v. Pruncii creştinilor cei nebotezaţi.
55. f. 99v—100. Blestematul Arie şi cei de un cuget cu el.
56. f. 100—100v. Machedonie.
57. f. 100v—101v. Nestorie hulitoriul Născătoarei de Dumnezeu.
58. f. 102—105v. Cei ce au răstignit pre Hristos.
59. f. 105v—106v. Tiranii cei păgîneşti, Diocliţiian şi alţii.

60. f. 106v—107. Sfîrşitul judecăţii lui Dumnezeu ceii înfricoşate şi tuturor celor ce s-au zis mai sus.

61. f. 107—107v. Darul Preacestii.

62. f. 107v—108. Dăruirea apostolilor celor 12.

63. f. 108. Dăruirea apostolilor celor 70.

64. f. 108—109v. Vedearea cum au văzut Sfînta Sfinţilor cea cerească.

65. f. 109v—119. Taina cea noao.

66. f. 119—121v. Aicea au venit întru sineşi sfîntul Grigorie.

67. f.121v—124v. [Sfîrşitul lucrării].

Sf. Unul ca acela va cîştiga odihna bunătăţilor şi îndulcirea cea veacinică, cu darul... Amin.

V. f. 125—125v. Adaosul pentru încredinţarea vedeniei.

Inc. Vă rog dară pre voi fraţilor şi părinţi.

Sf. Şi să fa folos dintru acestea. Amin.

Însemnări posterioare :

Pe foaia albă de pe hîrtiea de Vorsatz de la început, pe f. 1 şi pe f. 126, o mînă ne-a lăsat nişte stihuri, nu lipsite de frumuseţe :

Foaia albă de pe hîrtiea de Vorsatz :

Domnul Hristos porunceşte,
Către apostoli grăeşte :
Poruncă întîiu şi noao
O dau tuturora voao,
Ca-ntre voi să vă iubiţi
De veţi să-mi fiţi ucenici.
Mai zice la o-ntrebare
Ce i-au făcut oarecare,
Că legea şi proroci
Să-nchee-n doao porunci :
Să iubeşti pre Dumnezeu
Şi pre aproapele tău.

f. 1

De vei legea să-nplineşti
Ĉată ca să dobîndeşti
Dragostea lui Dumnezeu
Printr-a vecinului tău.
Să-l cinsteşti pururе-n faţă,
Să-l lauzi cînd nu-i de faţă,
Să-i slujeşti la trebuinţă
Cu cinste şi cu credinţă.
Acestea de le-i păzi
Foarte te vei folosi.
Apr[ilie] 24.

f. 126

Omul ca iarba, zilele lui
Să trece ca floarea cîmpului.
O, omule, creştinule,
Adu-ţi aminte de moarte!
Şî-i să dai seama de toate
Cîte-ai făcut în viiaţă,
C-or să stea toate de faţă.
Ci iartă pre fieşcare
Dă greşala cît dă mare,
Ca să fii şi tu iertat
De Dumnezeu cel prea-nalt.
Pre altul nu osîndi
Ori de ce stare va fi,
Ca să nu fii osîndit
De cela ce te-au zidit.
Nici odată c-am tăcut
Ieu unul nu m-am căit;
Iar pentru căci am vorbit
De multe ori m-am căit.
1812, April[ie] 24.

Urmează iscălitura versificatorului, pe care D. Furtună, *Op. cit.*, p. 98, o citeşte: «*Dositeiu Arhimandrit*».

Altă mînă:

f. 125, pe marginea de jos a foii: *1813 maiu 17, scris-am în zilele măriii sale Ioan Gheorghiu Caragia vvd, întru întaia domnie.*

Pe foaia albă a hîrtiei de Vorsatz de la sfîrşit: *1813 iunie 20, scris-am în zilele măriei sale Ioan Caragia vvd, la întăia domnie, căndşi dumneaiu ban Const. Filipescu s-au făcut vel vist[ernic] în locul lui Brancovanu Grigoraş, iar vel ban s-au făcut Radu Golescu. Mănа cu care am scris va putrezi, iar care va ceti va zice Dumnezeu să-l erte; şi de mine păcătosul să fie eriată toată zidirea lui Dumnezeu. Cănd mă aflam la moşiia mea Moara Dascălul, Proh[o]v[a].* Urmează iscălitura, pe care o dau în lectura lui D. Furtună: *Barbu Vist.* (*Op. cit.*, p. 98).

Alte mîni:

Pe foaia albă a hîrtiei de Vorsatz de la început: *Cartea sfîntului Vasilie celui Nou. Amar, amar, că mă lîsaşi singur pre mine cel fără de ajutor.*

f. 1. *Cartea sfîntului marelui Vasilie celui Nou.*

f. 2, pe marginea de jos a foii: *De opşte a sf[intei] Mîn[ăstiri] Că[l]d[ăruşani].*

f. albă a hîrtiei de Vorsatz de la sfîrşit: *Să ştie că aciastă carte este a lui Movilă şi cine să va găsi să o fure să fie afurisit.*

103 II 153

Judecata Viitoare şi Vieţi de sfinţi

Sec. XVIII; hîrtie; 182 foi[7]; 25×17; 20 rînduri pe pagină; scriere cursivă cu cerneală neagră; titlurile, iniţialele şi unele cuvinte din text cu cerneală roşie; un frontispiciu floral în peniţă, cu cerneală neagră şi roşie (f. 46); un singur condei; legătură nouă, cu pînză la cotor şi colţuri. Numere vechi de bibliotecă: pe cotor, 145; în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2341.

I. [Judecata viitoare].

1. f. 1—15. [Începuturile judecăţii viitoare şi chemarea sfinţilor şi dreptilor].

Inc. * * * * Iar a zeacea zi vor fi toţi oamenii într-un chip.
Sf. Băgîndu-i în sfînta cetate.

2. f. 15v—27v. Apoi va întoarce Domnul Hristos faţa Sa spre cei păcătoşi.

Inc. Iară mulţimea păcătoşilor.
Sf. Căci n-au grăbit să-i fie botezat.

3. f. 27v—33v. După aceaste soboară...

Inc. Intîi va veni soborul lui Arie.
Sf. In iazerul cel de foc la ceialalţi eretici.

4. f. 33v—41v. După aceaste soboară de eretici, vor veni evreii un sobor mare.

Inc. Şi vor sta înnaintea judecăţii mulţime nenumărată.
Sf. Şi ţipetile lor să vor auzi pănă la ceriu.

5. f. 41v—45v. Şi aşa să vor sfîrşi săboarele...

Inc. După acesta săbor să vor auzi cîntări îngereşti.
Sf. Şi întru împărăţiia ceriului să vor veseli... Amin.

f. 45v. Sfîrşitul judecăţii viitoare.

II. f. 46—69v. Pilde filosofeşti, după limba greciască tălmăcite rumîneaşte.

Inc. Frica lui Dumnezeu iaste la om săvîrşirea cea mai mare.
Sf. Vremii lor vrăjmaşii tăi.

III. Învăţături din vieţile sfinţilor părinţi.

1. f. 70—92. Viaţa sfîntului marelui mucenic Evstatie Plachide şi a muerii lui Teopistiia şi a feciorilor lui, Agapie şi Teopist = MG, vol. 105, col. 376—418.

2. f. 92v—94v. Viaţa preacuviosului părintelui nostru David care au fost tîlhariu.

Inc. Acest preacuvios şi sfînt părinte David era mai nainte tîlhariu.
Sf. Şi să pristăvi întru Domnul. Amin.

---

7. Manuscrisul e fără început şi fără sfîrşit. Paginaţia originală, f. 5—187, ne arată că la început îi lipsesc 4 foi, şi o altă foaie între foile 4 şi 5 după paginaţia mea, respectiv foaia 9 după paginaţia originală.

3. f. 94v—98v. Viaţa preacuvioasii Paisiei care au fost curvă.

Inc. In latura Eghipetului era oarecare muiare cu nărav rău.
Sf. Au apucat înnaintea noastră în cereasca împărăţie. Amin.

4. f. 99—102v. Viaţa celor 3 sfinte fămei care s-au aflat întru munte în pustie.

Inc. Pavel episcopul Monovasiei spunea: Cînd eram eu, zice, mirean.
Sf. Pre Hristos Dumnezeu cel minunat întru sfinţii săi. Amin.

5. f. 103—130v. Viaţa sfîntului Andreiu celui nebun pentru Hristos = Кнйга жйтїй стыхъ на трй мца пéрвыя, їже їсть Сентéмврїй, Окт҃врїй й Ноéмврїй, Moscova, 1767, f. 144—150v.

6. f. 130v—133v. [Pentru Carp ucenicul sfîntului apostol Pavel].

Inc. Marele Dionisie Ariopaghit scriind poslanie la monarhul Demofil.
Sf. Şi pre păcătoşi miluiaşte, a căruia... Amin.

7. f. 133v—139. Viaţa sfîntului Nichitei robul lui Dumnezeu celui ascuns Hartulariul.

Inc. Fericitul Nichita, carele să numea Hartularie.
Sf. Şi între valurile lumi, aşa bine plăcu lui Dumnezeu. Amin.

8. f. 139—145v. Viaţa sfîntului Petru care fusească vameş.

Inc. In laturea Africăi, era un vameş anume Petru, foarte nemilostiv.
Sf. Pănă să mută la cereştile lăcaşuri. Amin.

9. f. 145v—152v. Viaţa cuviosului părintelui nostru Pavel cel prost = Кнйга жйтїй стыхъ на трй мца пéрвыя, їже їсть Сентéмврїй, Октѡ́врїй й Ноéмврїй, Moscova, 1767, f. 154v—156.

10. f. 153—172. Viaţa şi pătimirea sfîntului sfinţitului mucenic Chipriian şi a sfintei mucenițe Iustinei fecioarei = Кнйга жйтїй стыхъ на трй мца пéрвыя, їже їсть Сентéмврїй, Октѡ́врїй й Ноéмврїй, Moscova, 1767, f. 139v—143v.

11. f. 172v—182v. Videniia Preacestii pentru muncile iadului.

Inc. Sfînta proslăvita Maica Domnului nostru Iisus Hristos să sui în muntele Eleonului.
Sfîrşitul lipseşte. Textul merge pînă la cuvintele: Şi stătu Preacesta cu arhan

Însemnări posterioare:

f. 19. *Aciastă sfăntă carte este... dăruită de băbaca cănd au fost în viiaţă spre pomenire, 844 mai...*

II 261

104

Slujbe din Triod şi alte slujbe

Sec. XVIII; hîrtie; 166 foi[8]; 23×19; între 21 şi 28 rînduri pe pagină; de la f. 66 înainte, textul pe două coloane; scriere cursivă cu cerneală neagră; titlurile, stihurile şi indicaţiile tipiconale cu cerneală roşie; mai multe condeie; legătură nouă în piele la

8. Intre foile 89 şi 90, lipsesc un număr de foi.

color şi hîrtie. Numere vechi de bibliotecă: pe color, 125; în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2300.

f. 1. Albă.

f. 1v. Însemnare.

1. f. 2—2v. În sfînta şi marea Sîmbătă = *Triodul adecă Trei Cîntări,* Ediţia IV-a, Bucureşti, 1930, p. 650.

2. f. 2v—14. [Prohodul Domnului. Starea întîia] = *Ibidem,* p. 650—656.

3. f. 14—23. A doao stare = *Ibidem,* p. 657—662.

4. f. 23—29v. A treia stare = *Ibidem,* p. 662—664.

5. f. 30—38v. [Canoanele şi laudele din sfînta şi marea Sîmbătă] = *Ibidem,* p. 666—671.

6. f. 39. [Începutul Canonului învierii] = *Penticostarul,* Ediţia V, Bucureşti, 1936, p. 4.

f. 39v—41v. Albe.

7. f. 42—65. Întru aciastă lună în 27 de zile, aducerea moaştelor celui dintru sfinţi părintele nostru Ioan Arhiepiscopul[9] Ţarigradului, Gură de Aur = *Mineiul lunei lui Ianuarie,* Ediţia a III-a, Sf. Monastire Cernica, 1926, p. 409—432.

8. f. 66—89. Întru aciastă lună în 6 zile cel dintru sfinţii Părintelui nostru Nicolae arhiepiscopul de la Mira Lichie făcătoriul de minuni = *Mineiul lunei lui Decembrie,* Ediţia 3-a, Mănăstirea Cernica, 1927, p. 64—88.

9. f. 89—89v. Slujba ceasurilor Naşterii lui Hristos = *Ibidem,* p. 385—386.

10. f. 90—105. [Slujba de Sîmbătă seara şi de Duminecă dimineaţa, glasul al cincilea] = *Octoih Mare, care cuprinde slujba învierii pe opt glasuri,* Ediţia IV-a, Bucureşti, 1942, p. 370—388.

11. f. 105v. [Antifonul al 15: «Astăzi s-a spînzurat pe lemn»] = *Triodul adecă Trei Cîntări,* Ediţia IV-a, Bucureşti, 1930, p. 613.

12. f. 106—110v. [Slujba de Miercuri seara din a cincea săptămînă din post] = *Ibidem,* p. 402—406.

13. f. 111—112. [Pesna a noua din slujba de Miercuri seara din Săptămîna Patimilor] = *Ibidem,* p. 584—585.

14. f. 112—113v. [Diferite stihiri din slujba Sfintelor Patimi] = *Ibidem,* p. 581, 611.

15. f. 114—148. [Canonul cel mare al sfîntului Andrei Criteanul] = *Ibidem,* p. 407—437.

16. f. 148—154. [Canonul sfîntului Andrei Criteanu din Vinerea Stîlpărilor] = *Ibidem,* p. 514—521.

17. f. 154—157. [Tricîntarea sfîntului Andrei Criteanu din Duminica Stîlpărilor] = *Ibidem,* p. 547—550.

18. f. 157—159v. [Tricîntarea sfîntului Andrei Criteanu din sfînta şi marea Luni] = *Ibidem,* p. 560—563.

9. In ms.: *arhihiepiscopul.*

19. f. 159v—161v. [Tricîntarea sfîntului Andrei Criteanu din sfînta şi marea Marţi] = *Ibidem,* p. 570—573.

20. f. 161v—164v. [Tricîntarea sfîntului Andrei Criteanu din sfînta şi marea Miercuri] = *Ibidem,* p. 582—585.

21. f. 164v—165. Troparul sfîntului Varlam şi al lui Iosaf. Glas 4.
Inc. De la duhovnicescul învăţătoriu.

22. f. 165. Condac. Glas 8.
Inc. Bună vrearea Ta cea din tinereţe.

23. f. 165. Alt tropariu al sfîntului Iosaf. Glas 4.
Inc. Din pîntecele maicii tale.

24. f. 165v. [Cele opt vîrste ale lumii].
Inc. Pentru ca să ne învăţăm cum că a şaptea zi.
Sf. Cea de a opta vărstă, veacul cel veacinic şi fără de sfîrşit.

f. 166—166v. Albe.

Însemnări de la prima mînă :

f. 164v. *Mărirea lui Dumnezeu atotputearnicul Celui slăvit în Troiţă, Carele mi-au ajutat de am început şi am şi sfîrşit.*

Însemnări posterioare :

f. 1v. *Aciastă carte iaste a lui Irinei monah.*

T 37 **105**

Patimile Domnului nostru Iisus Hristos

Sec. XIX (1860); hîrtie: 115 foi; 19×12,5; 14 rînduri pe pagină; scriere cursivă cu cerneală neagră; titlurile, colontitlurile, iniţialele şi unele cuvinte din text cu cerneală roşie; un frontispiciu floral, f. 3, în trei culori; un singur condei; legătură veche în piele. Numere vechi de bibliotecă: pe cotor, «Manus. 71»; în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2363.

f. 1. Însemnare.

f. 1v—2v. Albe.

I. f. 3. Patimile Domnului Dumnezeului şi Mîntuitorului nostru Iisus Hristos. Blagosloveaşte, Părinte, să cetim.

1. f. 3—25. [Partea 1].
Inc. Sîntul apostol şi Evanghelistul Mateiu.
Sf. Şi înpietrire de inimă, ca să-Ţi fie de la noi slavă... Amin.

2. f. 25—38v. Partea 2. Patimile Domnului Dumnezeului şi Mîntuitoriului nostru Iisus Hristos. Blagosloveaşte, Părinte, să cetim.
Inc. Intru acel cias Domnul nostru Iisus Hristos, întorcîndu-să la iubita Maica Sînţii Sale.
Sf. Ca şi noi să nu dăm rău pentru rău, de ne este voia... Amin.

3. f. 38v—50v. Partea 3. Pentru muncile Domnului Dumnezeului şi Mîntuitoriului nostru Iisus Hristos. Blagosloveaşte, Părinte.

Inc. Intru acel cias, iubiţilor creştini, umblînd Domnul nostru Iisus Hristos prin grădină.
Sf. Şi nădejdea noastră a o arunca spre Domnul Dumnezeul nostru... Amin.

4. f. 51—64. Partea a 4. Pentru muceniciia Domnului Dumnezeului şi Mîntuitoriului nostru Iisus Hristos. Maica lui Dumnezeu, ajută-ne noao. Blagosloveaşte, Părinte.

Inc. Fraţii miei cei dumnezeeşti, cei ce auziţi o muncă ca aciasta fără de milă.
Sf. Căci că era foarte muncit pentru noi păcătoşii, Căruia... Amin.

5. f. 64v—93v. Partea 5. Pentru muceniia Domnului Dumnezeului şi Mîntuitoriului nostru Iisus Hristos. Blagosloveaşte, Părinte.

Inc. Iubiţilor şi blagosloviţilor creştini, cei ce sînteţi cu inimă bună.
Sf. Vrînd să ne izbăvească pre noi de moartea cea veacinică... Amin.

6. f. 93v—102. Partea 6. Pentru pogorîrea de pre cruce a trupului Domnului Dumnezeu şi Mîntuitoriului nostru Iisus Hristos. Blagosloveaşte, Părinte.

Inc. Văzînd ticăloşii... şi ostaşii că Domnul nostru Iisus Hristos.
Sf. Cu căpitănie preste dînşii, Dumnezeului nostru slavă... Amin.

II. f. 102—112. A Prea Sfintei Fecioarei Mariei.

Inc. Cu ce cîntări de laude vom încununa pre Fecioara Maica Mariia.
Sf. Şi mă închin de vreme ce Te laudă ceriul şi pămîntul, O, Fecioară Marie

f. 112v—116v. Albe.

Însemnări de la prima mînă.

f. 112. *1860, Septemvrie 5.*

106 157

Cartea fericitului Nil de Sorsca

Sec. XVIII; hîrtie; 252 foi; 16,5×11,5; 13 rînduri pe pagină; scriere cursivă cu cerneală neagră; titlurile, colontitlurile şi indicarea izvoarelor, de pe margine, cu cerneală roşie; două condeie; primul scrie foile 1—247v, al doilea foile 247v—252; corecturi de la prima mînă; legătură veche în piele. Numere vechi de bibliotecă: în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2366.

I. f. 1—34v. Cuvînt înnainte la Cartea Fericitului Nil de Sorsca (ce iaste alcătuit de cuviosul între monaşi *stareţul Vasilie*).

Inc. Sfinţii părinţi carii învaţă cu sîngure poruncile lui Hristos.
Sf. Şi deprindere spre cea sfinţită lucrare cu mintea, întru Hristos Iisus... Amin.

II. 1. f. 35—43. A fericitului *Nil dela Sorsca Pustnicul,* Cuvînt înnainte întru a sa carte, întru carele să arată de la carii s-au zis pentru lucrarea cea de gînd şi cum vom să ne învăţăm aciasta. Cuvînt 1.

2. f. 43—53. Pentru fealiuri de războae ale gîndului care sînt asupra noastră, biruinţe şi biruiri, şi pentru că să cade cu nevoinţă a ne împotrivi patimilor. Cuvînt 1.

3. f. 53—82. Pentru lupta noastră cea către ceale zise mai nainte. Că cu aducerea aminte de Dumnezeu şi cu păzirea inimii, adecă prin rugăciune şi prin liniştea minţii, a birui pre aceastea. Întru carele şi pentru daruri. Cuvînt 2.

4. f. 82v—88v. Pentru cum şi cu ce ne vom întări întru supărarea războiului luptei ceii de gînd. Cuvînt 3.

5. f. 89—94. Pentru întărirea [10] a toată lucrarea, întru vieţuirea noastră. Cuvînt 4.

6. f. 94—95v. Închipuirea celor dintîiu spuneri şi pentru ceale ce sînt după aceastea. Cuvînt 5.

7. f. 95v—98. Pentru luptarea noastră cea de multe fealiuri şi biruinţa asupra acelora opt gînduri mai mari pătimaşe. Cuvînt 6.

8. f. 98—105. Cel dintîiu gînd de patimă, al prea săturării pîntecelui. Cuvînt 7.

9. f. 105v—114v. Gîndul al doilea, al curviei. Cuvînt 8.

10. f. 114v—117. Gîndul al 3, al iubirii de argint. Cuvînt 9.

11. f. 117v—121v. Gîndul al patrulea, al mîniei. Cuvînt 10.

12. f. 121v—124v. Gîndul al cincelea, al întristării. Cuvînt 11.

13. f. 124v—133. Gîndul al şaselea, al trîndăvirii. Cuvînt 12.

14. f. 133—136v. Gîndul al şaptelea, al măririi deşarte. Cuvînt 13.

15. f. 137—149v. Gîndul al optulea, pentru mîndrie. Cuvînt 14.

16. f. 149v—169. Pentru aducerea aminte de moarte şi pentru înfricoşata judecată şi cum să ne învăţăm pentru aceastea ca să căştigăm acest gînd în inimă. Cuvînţ 15.

17. f. 169—185. Pentru lacrămi. Cum să cade a face celui ce voiaşte a le afla pre aceastea. Cuvînt 16.

18. f. 185—189v. Pentru paza lacrămilor. Cuvînt 17.

19. f. 189v—200. Pentru lepădarea negrijirii ceii adevărate, adecă omorîrea de către toate. Cuvînt 18.

20. f. 200—214v. Pentru că nu să cade mai nainte de vreame şi cu aseamenea măsuri aciastă lucrare a o face. Cuvînt 19.

21. f. 215—233. A aceluiaşi *Nil,* Aşăzămînt ucenicilor lui. Cuvînt 20.

f. 233v. Albă.

III. f. 234—247v. Cuvînt pre urmă la Cartea sfîntului Nil de la Sorsca, tot de acelaşi stareţ Vasilie alcătuit.

Inc. Dînd dar răspuns cît au fost după putinţă.
Sf. Pentru aciastă sfinţită lucrare a minţii. Amin.

IV. f. 247v—252. Învăţătură pentru a păzi sufletul de patimile cele purtătoare de moarte.

Inc. Fraţilor şi părinţilor, de vreame ce săptămîna o amu postit.
Sf. Să ne aflăm gătiţi şi curaţi şi să ne învrednicim... Amin

f. 252v. Însemnări.

Însemnări posterioare :

Pe foaia albă a tartaşului din faţă : *1809* [11] *Isihie monah.*

10. Pe margine: *cuprinderea.*
11. In ms.: *1089,* grafie greşită, curentă la sfîrşitul secolului XVIII şi începutul secolului XIX.

107

Miscelaneu

Sec. XIX; hîrtie; 183 foi[12]; 17×11; între 16 şi 20 rînduri pe pagină; scriere cursivă cu cerneală neagră; în filadele 1—3 titlurile, iniţialele şi indicaţiile tipiconale cu cerneală roşie; un frontispiciu simplu din peniţă cu cerneală violetă şi roşie pe f. 2; mai multe condeie; legătură în hîrtie cu piele la colţ şi colţuri. Numere vechi de bibliotecă: pe cotor, «Manus. 54»; în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2367.

f. 1. Albă.

f. 1v. Însemnare.

I. f. 2—2v. Tănguirea Prea Sfintii Stăpînii noastre de Dumnezeu Născătoarea şi pururea Fecioara Mariia, cînd au răstignit evrei pre Domnul nostru Iisus Hristos pre cruce.

Sînt scrise numai 18 rînduri din această lucrare al cărei început este: *Stînd lîngă cruce prea curata... Fecioară.*

II. [Slujbe bisericeşti].

1. f. 2v—6v. [Tropare din slujba înmormîntării călugărilor] = *Molitfelnic,* Bucureşti, 1937, p. 255—256, 252—255.

2. f. 6v—8. [Tropare din slujba înmormîntării mirenilor] = *Ibidem,* p. 212—213.

3. f. 8—9. [Tropare din slujba înmormîntării călugărilor] = *Ibidem,* p. 253.

f. 9v. Albă.

4. f. 10—17v. Catavasiia la botezul Domnului nostru Iisus Hristos = *Catavasier (Octoih mic)...* tipărit acum pentru a noua oară, Bucureşti, 1959, p. 236—241.

5. f. 18—18v; 24—24v; 25v—28v; 29—29v; 19; 34—34v; 20—23v; 30—33v; 35—35v; 35. Slujba ciasurilor Naşterii lui Hristos = *Mineiul lunei Decemvrie,* Ediţia 3-a, Mînăstirea Cernica, 1927, p. 385—386; 386—387; 387—389; 389—390; 390—391; 391; 391—395; 395—398; 399; 402.

6. f. 24v—25. [Graiuri de ale bătrînilor].

7. f. 36—43. Catavasii ale Naşterii Domnului nostru Iisus Hristos = *Catavasier (Octoih mic)...* tipărit acum pentru a noua oară, Bucureşti, 1959, p. 230—235.

f. 43v. Albă.

8. f. 44—56. Viiaţa sfîntului Macarie Sihastru.

Inc. În vremile lui cînd să afla în pustie la sihăstrie.
Sf. Oricine va vrea să zică şi să ţie minte. Amin.

9. f. 57. [Două cîntări în cinstea sfîntului marelui mucenic Dimitrie].

---

12. Au fost legate la un loc mai multe filade: Filada 1, f. 1—89; filada 2, f. 90—105; filada 3, f. 106—129; filada 4, f. 130—152 şi filada 5, f. 153—183. La legat au fost tăiate foile filadelor mai mari. Lipsesc foi între foile 18 şi 19, 59 şi 60, 89 şi 90, 170 şi 171. Foile 18—35 sînt amestecate.

10. f. 57v—59v. [Idiomelele 1—4 ale sfîntului Ioan Damaschin de la înmormîntarea mirenilor] = *Molitfelnic,* Bucureşti, 1937, p. 211—212.

11. f. 60—73v. Slujba ciasurilor sfintei şi dumnezeeştii Arătări = *Mineiul lunei lui Ianuarie,* Ediţia a III-a, Sf. Monastire Cernica, 1926, p. 108—122 ; 125.

12. f. 74—81v. Întru această lună în 6 zile sfînta şi dumnezeiască arătarea Domnului Dumnezeu şi Mîntuitoriului nostru Iisus Hristos = *Ibidem,* p. 125—131.

13. f. 82—83v. Catavasiia la Streteniia Domnului nostru Iisus Hristos = *Catavasier (Octoih Mic)*... tipărit acum a noua oară, Bucureşti, 1959, p. 241—244.

14. f. 84—89v. Catavasiă la Duminica Floriilor = *Ibidem,* p. 247—251.

15. f. 90—102v. Sfînta şi Marea Vinerii = *Triodul adică Trei Cîntări,* Ediţia IV-a, Bucureşti, 1930, p. 620—638.

16. f. 103—103v. [Slava de la Vecernia cea mare din Dumineca a cincea după Paşti, a Samarinencei] = *Penticostarul,* Ediţia V, Bucureşti, 1936, p. 166.

f. 104—105v. Albe.

17. f. 106—128v. Acatistul sfîntului marelui mucenic Gheorghie purtătorului de biruinţă.

Acatistul, f. 111—124 = *Acatistier,* Sf. Mănăstire Cernica, 1930, p. 185—209, este încadrat de rugăciunile începătoare şi canonul acatistului sfîntului marelui mucenic Gheoghie.

f. 129—129v. Albe.

III. [Capete din Crinii Ţarinii].

1. f. 130—131. Pentru sămţirile cele sufl[eteşti] şi trupeşti şi pentru faptele [cele] bune şi care faptă bună din [ca]re să naşte. Cap. 4.

Inc. Dintru început au fostu iubire de oameni cea nespusă a lui Dumnezeu.
Sf. Adecă să să îndeletniciască întru aceste.

2. f. 131—131v. Pentru cele mai mari şi cap faptelor ce[lor] bune ; de va săvîrşi cineva aceste fapte bune şi celelalte toate să su[pue] ; cele ce sînt aceste. Pentru credinţă. Cap. 5.

Inc. Cea dintîiu iaste credinţă.
Sf. Sau creşte credinţa noastră.

3. f. 131v—132. Pentru dragoste. Cap. 6.

Inc. [Cea] de a doo este dragoste.
Sf. Acolo este şi Dumnezeu.

4. f. 132—136. Pentru postul. Cap. 7.

Inc. Cea de a treiia este postul.
Sf. Care zace întru adîncu inimii.

5. f. 136—136v. Pentru înfrînarea. Cap. 8.

Inc. Cea de a patra este înfrînarea.
Sf. Şi va fi de batjocură tuturor.

6. f. 137—138. Pentru priveghiere. Cap. 9.

Inc. Cea de a cînce iaste privigherea.
Sf. Cea cu măsură veseleşte inima.

7. f. 138—139. Pentru rugăciune. Cap. 10.

Inc. Cea de a 6 este rugăciune.
Sf. Ca o lepădătură şi cenuşe.

8. f. 139. Pentru smereniia. Cap. 11.

Inc. Cea de a şapte iaste smereniia.
Sf. Şi o păzăşte de căd[ere].

9. f. 139v—140. Pentru linişte. Cap. 12.

Inc. Cea de a 8 linişte.
Sf. Linişte poartă.

10. f. 140. Pentru neagonisire. Cap. 13.

Inc. Cea de a 9 neagonisirea.
Sf. Ca o fieră cum[plită].

11. f. 140v—141v. Pentru socotire. Cap. 14.

Inc. Cea de a 10 iaste socotirea.
Sf. Şi faptele cele bune... Amin.

12. f. 141v—145. Pentru patimi şi pentru răutăţile cele cumplite şi care din care să naşte. Cap. 15.

Inc. Mai nainte de tot păcatul.
Sf. De toate asupreIele şi patemele... Amin.

13. f. 145v—146. Pentru patemele cele trupeşti din ce să fac şi cu ce să le biruim pre ele. Cap. 16.

Inc. Pohta ce trupească să face omului.
Sf. Va afla încetarea patemilor.

14. f. 146—147v. Pentru că să cade în toată vreme a petrece cu luare aminte. Cap. 17.

Inc. In toată serile ni să cade a ne cerca pre noi.
Sf. Să bolnăveşte şi sufletul şi trupul.

15. f. 147v—149. Spunere pă scurt pentru toate patimile, pentru ceale sufleteşti şi pentru cele trupeşti. Cap. 18.

Inc. Mai întăi să cade a curăţi casa cea trupească.
Sf. Şi vor slăbi toate armele şi meşteşugurile lui.

16. f. 149—150v. Întrebăciune: Ci este nepătimire. Cap. 19.

Inc. Răspuns. Nepătimire este nu numai a fi de lucrarea patemilor.
Sf. Şi petrece fără osteneală întru toate.

17. f. 150v—152. Pentru curăţiia inimii şi a minţii şi a sufletului. Cap. 20.

Inc. Intru viiaţa cea cu multe ostenele.
Sf. Şi vesăleşte inima şi goneşte gîndurile cele * * * * * *

f. 152v. Albă.

IV. f. 153—155v. [Sentinţe morale] [13].

Inc. * * * * * Indrăgeşte săracii ca pentru dînşii tu să fii miluit. 10. Iubeşte pre sfinţi.
Sf. A-ţi păzi gura ta * * * * * *

13. De la sfîrşitul sentinţei 9 pînă la sentinţa 39.

V. 1. f. 156—167. Cap. 77. Cuvînt cu stihuri al aceluiaşi ce este [întru] sfinţi Părintele nostru Atanasie [ma]rele patriarh al Alexandriei... Blagosloveşte Părinte.

Inc. O, fraţilor mei, să ne sprijinim.
Sf. De acum, fraţilor, întru acestea să petreceţi, cu acestea să vă învăţaţi, nu vă întristaţi, ca să ne învrednicească Dumnezeu... Amin.

2. f. 168—168v. Iar a lui învăţătură.

Inc. Călugărul grijindu-se nu ştie de dulceaţa sufletească.
Sf. Şi o curăţeşte de grija păcatului.

3. f. 169—170v. Cap. 88.

Inc. Şi pre altul din părinţi am văzut.
Sf. Iar la mănăstirea lui a lăcui aco * * * * *

VI. f. 171[14], 172v—180v. Cinstitul Paraclis al Prea Sfintei [Născă]toarei de Dumnezeu = *Ceaslov*, Bucureşti, 1945, p. 309—319 ; 321—322.

f. 181. Albă.

VII. f. 181v—182. [Începutul Acatestului Bunei Vesteri] = *Ibidem*, p. 265—266.

f. 182v. Însemnări.

f. 183—183v. Albă.

Însemnări posterioare :

f. 1v. *Aciastă cărticică iaste a lui Irinei Monah.*

Pr. D. FECIORU

PATRIARHIA ROMÂNĂ
BIBLIOTECA
SFÂNTUL SINOD

14. f. 171v, un fragment de cîntare bisericească ; f. 172, albă.

PATRIARHIA ROMÂNĂ
BIBLIOTECA
SFÂNTUL SINOD

CATALOGUL MANUSCRISELOR DIN BIBILOTECA PATRIARHIEI ROMÎNE [1]

II 90

108

PROLOG PE LUNILE IUNIE, IULIE ŞI AUGUST

Sec. XIX (1804); hîrtie; 263 foi; 22×16; scriere cursivă de caligraf cu cerneală neagră; colontitlurile, titlurile, unele din iniţiale şi locurile scripturistice de pe marginea foilor cu cerneală roşie; trei frontispicii, din care unul în două culori; 20 rînduri pe pagină; un singur condei; corecturi de la prima mînă; legătură veche în piele. A aparţinut Mănăstirii Căldăruşani. Numere vechi de bibliotecă: pe cotor «Manuscript 14»; în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2288.

f. 1. Albă.

f. 1v. Partea întîia a rugăciunii : *Cuvine-se cu adevărat.*

f. 2—2v. Albe.

I. 1. f. 3. Luna lui Iunie are zile 30 ; zioa are ciasuri 15 şi noaptea 9 = *Întru Slava Sfintei şi ceii deofiinţă şi de viiaţă făcătoarei şi Nedespărţitei Treimi, s-au tipărit acest Prolog adecă Adunare în scurt din Vieţile Sfinţilor în zilele prea Înnălţatului nostru Domn Grigorie Alexandru Ghica vv cu Blagosloveniia Înnalt prea osfinţitului Arhiepiscopului şi Mitropolitului Moldavei şi Sucevei i Cavaler Chiriu Chir Sofronie. Prin osîrdiia prea Cuviosului Arhimandrit şi Stareţ al sf[intelor] M[ănă]s[tiri] Neamţul i Secul Chir Natanail. Cu cheltuiala sf[intei] M[ănă]s[tiri] Neamţul, acum întiiaşi dată din nou tipărită întru însăşi a sa Tipografie. Anul 1855.* (Prologul pe lunile iunie, iulie, şi august), f. 1.

2. f. 3. În zioa dintîi pătimirea sfîntului mucenic Iustin filosoful = *Ibidem,* f. 1.

3. f. 3—4v. Întru aceaiaş zi, Cuvînt al sfîntului *Ioan Gură de Aur,* Cum să cade a cinsti pre preot = *Ibidem,* f. 1v—2.

4. f. 4v. Luna lui Iunie în 2 zile, pomenirea celui dintru sfinţi părintelui nostru Nichifor Mărturisitoriul, patriarhul Ţarigradului = *Ibidem,* f. 3v.

---

1. Continuare din numărul 7—8, anul XV (1963).

5. f. 4v—6. Întru aceaiași zi, învățătură a sfîntului *Ioan Gură de Aur* = *Ibidem*, f. 6—6v.

6. f. 6. Luna lui Iunie în 3 zile, pomenirea sfinților mucenici Luchilian și Pavel și a pru[n]cilor celor înpr[e]ună cu dînșii, Clavdie, Ipatie și Dionisie = *Ibidem*, f. 6v.

7. f. 6—7. Întru aceaiași zi, învățătură a sfîntului *Efrem*, cum că nu să cade călugărului a umbla din loc în loc = *Ibidem*, f. 7—7v.

8. f. 7—8. Întru aceaiași zi, Cuvînt al sfîntului *Vasilie*, Pentru multa aveare = *Ibidem*, f. 7v.

9. f. 8—9v. Întru aceaiași zi, Cuvînt de învățătură către mueri, ca să fie tăcute = *Ibidem*, f. 7v—8.

10. f. 9v—12v. Întru aceaiași zi, Cuvînt din *Pateric*, Pentru un postnic carele au greșit și s-au pocăit = *Ibidem*, f. 8—9.

11. f. 12v. Luna lui Iunie în 4 zile, pomenirea celui dintru sfinți părintelui nostru Mitrofan patriarhul Țarigradului = *Ibidem*, f. 9.

12. f. 12v—13v. Întru aceaiași zi, Cuvînt al sfîntului *Ioann Gură de Aur*... = *Ibidem*, f. 10—10v.

13. f. 13v—14v. Întru aceaiași zi, Cuvînt al sfîntului părintelui nostru Moisi, Pentru jurămînturi și blestemuri = *Ibidem*, f. 10v—11.

14. f. 14v. Luna lui Iunie în 5 zile, pomenirea sfîntului sfințitului mucenic Doroteiu episcopul Tirului = *Ibidem*, f. 11.

15. f. 14v—16v. Întru aceaiași zi, Cuvînt de la *Înțelepciune*, Pentru învățătura fiilor = *Ibidem*, f. 11v—12.

16. f. 16v—20. Întru aceaia[și] zi, Cuvînt al sfîntului *Vasilie*, Pentru moarte = *Ibidem*, f. 12—13.

17. f. 20. Luna lui Iunie în 6 zile, Cuviosul părintele nostru Ilarion, noul egumen al Dalmaților = *Ibidem*, f. 15.

18. f. 20—23. Întru aceaiași zi, Cuvînt pentru slujba, la carea să stăm în besearică cu frica lui Dumnezeu = *Ibidem*, f. 16v—17.

19. f. 23—24. Întru aceaiași zi, Cuvînt al sfîntului *Vasilie*, pentru ca să nu asuprească robii... = *Ibidem*, f. 17—17v.

20. f. 24. Luna lui Iunie în 7 zile, pătimirea sfîntului sfințitului mucenic Teodor din Anchira = *Ibidem*, f. 17v.

21. f. 24—26v. Întru aceaiași zi, Cuvînt pentru un părinte Daniil = *Ibidem*, f. 19—20.

22. f. 26v—27. Întru aceaiași zi, învățătură a lui *Grigorie Monahul*, Pentru milostenie = *Ibidem*, f. 20.

23. f. 27v. Luna lui Iunie în 8 zile, pomenirea sfîntului mucenic Teodor Stratilat = *Ibidem*, f. 20.

24. f. 27v—28v. Întru aceaiași zi, Cuvînt din *Pildele lui Solomon*, Pentru învățătura fiilor = *Ibidem*, f. 22—22v.

25. f. 28v. Luna lui Iunie în 9 zile, pomenirea celui dintru sfinți părintelui nostru Chiril arhiepiscopul Alexandriei = *Ibidem*, f. 22v.

26. f. 28v—30v. Întru aceaiași zi, Cuvînt din *Pateric* = *Ibidem*, f. 24—24v.

27. f. 30v. Luna lui Iunie în 10 zile, pomenirea sfîntului sfințit mucenic Timoteiu episcopul Prusiei = *Ibidem*, f. 24v.

28. f. 30v—31v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt de la *Iisus Sirah* = *Ibidem*, f. 25v.

29. f. 31v—34v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Ioann Gură de Aur*, Pentru ca să nu ne jurăm, că înfricoşat lucru iaste = *Ibidem*, f. 25v—26v.

30. f. 34v. Luna lui Iunie în 11 zile, pomenirea sfinţilor apostoli Vartolomeiu şi Varnava = *Ibidem*, f. 26v.

31. f. 34v—37v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt din Evangheliia cea de la Luca, pentru bogatul cel fără de nume şi pentru săracul Lazăr = *Ibidem*, f. 28—29.

32. f. 37v—39. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Ioann Gură de Aur*, Pentru aleagerea episcopilor şi cum că de multă neleznire plină iaste episcopiia = *Ibidem*, f. 29—29v.

33. f. 39. Luna lui Iunie în 12 zile, pomenirea cuviosului părintelui nostru Onufrie cel Mare = *Ibidem*, f. 29v.

34. f. 39—40v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Vasilie*, Pentru viaţa... lumii aceştiia = *Ibidem*, f. 30v—31.

35. f. 40v. Luna lui Iunie în 13 zile, pomenirea sfintei muceniţe Achilina = *Ibidem*, f. 31v.

36. f. 40v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului proroc *Ieremiei*, Pentru curvari = *Ibidem*, f. 32v.

37. f. 41—41v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt din *Pateric* = *Patericul ce cuprinde în sine cuvinte folsitoare ale sfinţilor bătrîni*, Rîmnicul Vîlcii, 1930, p. 301—302.

38. f. 41v—43v. [Cuvînt din Limonariul lui Moshu] = MG, vol. 87, pars tertia, col. 2889—2892.

39. f. 43v. Luna lui Iunie în 14 zile, pomenirea sfîntului proroc Elisei = *[Prologul pe lunile iunie, iulie şi august]*, M-rea Neamţu, 1855, f. 33v.

40. f. 43v—44. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt din *Limonariu* = *Ibidem*, f. 34.

41. f. 44—47. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt pentru un neguţetoriu = *Ibidem*, f. 34—35.

42. f. 47. Luna lui Iunie în 15 zile, Pomenirea sfîntului proroc Amos = *Ibidem*, f. 37.

43. f. 47—48. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Teodorit*, Pentru cea dreaptă socoteală şi înţeleagere a tot lucrul = *Ibidem*, f. 39—39v.

44. f. 48—50. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Ioann Gură [de] Aur*, De învăţătură pentru beţiia = *Ibidem*, f. 35—36.

45. f. 50. Luna lui Iunie în 16 zile, cel dintru sfinţi părintele nostru Tihon făcătoriul de minuni episcopul Amatu[n]dei = *Ibidem*, f. 39v.

46. f. 50v—51v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt din *Pateric* = *Ibidem*, f. 40v—41.

47. f. 51v—53v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Ioann Gură de Aur*, Pentru cei ce zic cum că nu iaste muncă celor ce greşesc = *Ibidem*, f. 41—41v.

48. f. 53v. Luna lui Iunie în 17 zile, sfinţii mucenici Manuil, Savel şi Ismail = *Ibidem,* f. 41v.

49. f. 53v—54v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt pentru... putearea preoţească = *Ibidem,* f. 42—42v.

50. f. 54v—56. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Efrem,* Pentru călugării cei ce nu să supun egumenului şi fraţilor = *Ibidem,* f. 42v—43.

51. f. 56—57. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt pentru cetirea cărţilor... = *Ibidem,* f. 43—43v.

52. f. 57. Luna lui Iunie în 18 zile, Pomenirea sfîntului mucenic Leontie şi cu dînsul Ipatie şi Teodul = *Ibidem,* f. 44.

53. f. 57—58v. Întru aceaia[şi] zi, Cuvînt pentru oreşcarele preot duhovnicesc, carele au văzut pre draci lîngă chiliia unui călugăr leaneş şi silindu-l pre el ca să se roage noaptea au gonit pre draci = *Ibidem,* f. 44v—45.

54. f. 58v—59. Întru aceaiaşi zi, Învăţătură pentru dragoste = *Ibidem,* f. 45—45v.

55. f. 59. Luna lui Iunie în 19 zile, pomenirea sfîntului apostol Iuda fratele Domnului după trup = *Ibidem,* f. 45v.

56. f. 59—59v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt pentru cinstea preoţească = *Ibidem,* f. 48v.

57. f. 59v—61. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt din *Pateric* = *Ibidem,* f. 48v—49.

58. f. 61—61v. Luna lui Iunie în 20 de zile, pomenirea sfîntului sfinţitului mucenic Metodie episcopul Patarălor, carele [au] ars eresul lui Orighen = *Ibidem,* f. 49.

59. f. 61v—62. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt din *Pateric,* Ca să nu ne izbîndim singuri despre cei ce ne asupresc pre noi = *Ibidem,* f. 49v—50.

60. f. 62—63. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt din *Pateric* = *Ibidem,* f. 50.

61. f. 63—65. Întru aceaiaşi zi, Învăţătură cătră fieştecarele creştin = *Ibidem,* f. 50—51.

62. f. 65. Luna lui Iunie în 21 de zile, pomenirea sfîntului mucenic Iulian Tarseneanul = *Ibidem,* f. 51.

63. f. 65—66v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt pentru un stareţ duhovnicesc carele multe istorii de mîntuire ne-au scris noaoă = *Ibidem,* f. 51v—52.

64. f. 66v—67v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt pentru sfîntul Savva, cum că au tămăduit pre un leu în cale = *Ibidem,* f. 52—52v.

65. f. 67v. Luna lui Iunie în 22 de zile, pomenirea sfîntului sfinţit mucenic Evsevie episcopul Samosatelor = *Ibidem,* f. 52v.

66. f. 67v—69. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt din *Pateric* = *Ibidem,* f. 53—53v.

67. f. 69—70. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Varsanufie,* Cum că să cade a răbda şi a suferi pre fieştecare frate ce umblă fără de rînduială = *Ibidem,* f. 53v—54.

68. f. 70. Luna lui Iunie în 23 de zile, pomenirea sfintei muceniţe Agripina = *Ibidem,* f. 54v.

69. f. 70—72. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt din voroavele sfîntului *Grigorie şi ale lui Petru* = *Ibidem,* f. 57—58.

70. f. 72—73. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Efrem,* Pentru învăţători, Cum că li să cade a face aşa precum şi învaţă = *Ibidem,* f. 54—54v.

71. f. 73v. Luna lui Iunie în 24 de zile, Naşterea cinstitului slăvitu[lui] proroc Înnainte Mergătoriului şi Botezătoriului Domnului Ioann = *Ibidem,* f. 58.

72. f. 73v—75v. Învăţătură întru aceaiaşi zi = *Ibidem,* f. 59v—60v.

73. f. 75v. Luna lui Iunie în 25 de zile, pomenirea sfintei cuvioasei muceniţe Fevronia = *Ibidem,* f. 60v.

74. f. 75v—76. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt pentru ai lumii fii = *Ibidem,* f. 61v.

75. f. 76—77. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Ioann Gură de Aur,* Pentru pocăinţă = *Ibidem,* f. 61v—62.

76. f. 77. Luna lui Iunie în 26 de zile, pomenirea cuviosului părintelui nostru David cel din Tesalonic = *Ibidem,* f. 62.

77. f. 77—80. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt din *Pateric* = *Ibidem,* f. 62v—63.

78. f. 80—81v. Întru aceaiaşi zi. Cuvînt al sfîntului *Vasilie,* Pentru ca nimenea să nu să deznădăjduiască de mîntuire, căzînd întru multe păcate, ci să se pocăiască de dînsele = *Ibidem,* f. 63—63v.

79. f. 81v. Luna lui Iunie în 27 de zile, pomenirea cuviosului părintelui nostru Sampson priimitoriul de streini = *Ibidem,* f. 63v.

80. f. 81v—83. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt din învăţăturile sfîntului Grigorie = *Ibidem,* f. 64—64v.

81. f. 83—83v. Întru aceaiaşi zi, Cum că bun lucru iaste ca să cercetăm pre cei bolnavi = *Ibidem,* f. 64v—65.

82. f. 83v—84. Luna lui Iunie în 28 de zile, întoarcerea moaştelor sfinţilor fără de arginţi şi de minuni făcătorilor, Chir şi Ioann = *Ibidem,* f. 65v.

83. f. 84—85. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt pentru iubirea de streini = *Ibidem,* f. 66v.

84. f. 85. Luna lui Iunie în 29 de zile, sfinţii slăviţii întru tot lăudaţii şi căpeteniile apostolilor, Petru şi Pavel = *Ibidem,* f. 67v.

85. f. 85—87v. Întru aceaia[şi] zi, Cuvînt pentru pricirea lui Petru cu Simon vrăjitoriul = *Ibidem,* rezumat din foile 68—70v.

86. f. 87v—88v. Întru aceaiaşi zi, Învăţătură la pomenirea sfinţilor mai marilor apostoli Petru şi Pavel = *Ibidem,* f. 73—73v.

87. f. 88v. Luna lui Iunie în 30 de zile, soborul sfinţilor slăviţilor şi întru tot lăudaţilor apostoli celor doisprăzeace = *Ibidem,* f. 74.

88. f. 89—89v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt cătră bogaţii cei ce nu fac milostenie = *Ibidem,* f. 80—80v.

89. f. 89v—92v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt pentru un creştin ce luasă aur de la un iudeu şi să certa cu el jurîndu-să lui că n-au luat.

Inc. Un iudeu în Alexandria neguţătoriu fiind.
Sf. Dobîndindu-şi ertare prin sfîntul mucenic Mina, Amin.

f. 92v. Sfîrşitul lunii lui Iunie.

II. 1. f. 93. Luna lui Iulie are zile 31 ; zioa are ciasuri 14, iară noaptea 10 = *Ibidem*, f. 79.

2. f. 93. În zioa dintîiu pomenirea sfinţilor celor fără de arginţi şi de minuni făcătorilor Cozma şi Damian, carii în Roma au pătimit = *Ibidem*, f. 79.

3. f. 93—94v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt pentru folosul sufletului = *Ibidem*, f. 79v—80.

4. f. 94v—95. Întru aceaiaşi zi, învăţătură a sfîntului *Nil* = *Ibidem*, f. 80.

5. f. 95v. Luna lui Iulie în 2 zile, punerea cinstitului veşmînt în besearica Prea Sfintei Stăpînei noastre de Dumnezeu Născătoarei cea din Vlaherna = *Ibidem*, f. 80v.

6. f. 95v—93. Întru aceaiaşi zi, învăţătură, Ca nimenea să nu să nădăjduiască spre sineşi... ci spre Dumnezeu = *Ibidem*, f. 83.

7. f. 93—97. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt pentru milostenie şi pentru smerenie = *Ibidem*, f. 83.

8. f. 97. Luna lui Iulie în 3 zile, sfîntul mucenic Iachint Cuvicularie = *Ibidem*, f. 83v.

9. f. 97—98v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Isaiia Monahul*, Pentru nerăutate adecă a nu pomeni răul = *Ibidem*, f. 83v—84.

10. f. 98v—99. Luna lui Iulie în 4 zile, cel dintru sfinţi părintele nostru Andreiu, arhiepiscopul Critului Ierusalimleanul = *Ibidem*, f. 85.

11. f. 99—99v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Ioann Gură de Aur*, Că nu să cade rău pentru rău a răsplăti, nici a ţinea vrajbă = *Ibidem*, f. 85v.

12. f. 99v—100v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Ioann Gură de Aur*, Pentru episcopii cei ce nu să grijesc de oameni, nici învaţă pre ei spre mîntuire = *Ibidem*, f. 85v—86.

13. f. 100v. Luna lui Iulie în 5 zile, pomenirea cuviosului şi de Dumnezeu purtătoriului părintelui nostru Atanasie al Atonului = *Ibidem*, f. 86v.

14. f. 100v—103v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Ioann Gură de Aur*... ca cineva auzind aceastea să nu calce poruncile lui Dumnezeu = *Ibidem*, f. 87v—88v.

15. f. 103v—104v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt al lui *Iisus Sirah* = *Ibidem*, f. 88v.

16. f. 104v. Luna lui Iulie în 6 zile, pomenirea cuviosului părintelui nostru Sisoe cel Mare = *Ibidem*, f. 89.

17. f. 104v—106. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt din *Pateric*, Pentru Pavel prostul şi pentru Amonie şi Orsisie = *Ibidem*, f. 90v—91.

18. f. 106v. Luna lui Iulie în 7 zile, pomenirea cuviosului părintelui nostru şi făcătoriul de minuni Toma cel din Muntele Malea = *Ibidem*, f. 91.

19. f. 106v—107v. Întru aceaiaşi zi, învăţătură, Cum că bine iaste a alerga la besearică şi ceale folsitoare a ceare de la Dumnezeu = *Ibidem*, f. 92v.

20. f. 107v. Luna lui Iulie în 8 zile, pomenirea sfîntului marelui mucenic Procopie = *Ibidem,* f. 93.

21. f. 107v—108. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt pentru grija lumii aceştiia = *Ibidem,* f. 93v.

22. f. 108—109. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Ioann Gură de Aur,* Cum că să cade celuia ce învaţă să facă aşa şi precum şi învaţă = *Ibidem,* f. 93v—94.

23. f. 109v. Luna lui Iulie în 9 zile, pomenirea sfîntului sfinţit mucenic Pangratie episcopul Tavromeniei cei din Sicheliia = *Ibidem,* f. 94v.

24. f. 109v—110v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt din *Pateric* = *Patericul ce cuprinde în sine cuvinte folositoare ale sfinţilor bătrîni,* Rîmnicul Vîlcii, 1930, p. 103—104, 120.

25. f. 110v—112. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt pentru doi megiaşi, carii zicea : Că bine este a umbla la besearică şi a să ruga.

Inc. Era doi clirici, fiind cismari.
Sf. Căci că vreadnic era şi de Dumnezeu cinstitoriu.

26. f. 112. Luna lui Iulie în 10 zile, sfinţii mucenici patruzeci şi cinci, carii au pătimit în Nicopoliia Armeniei = *[Prologul pe lunile iunie, iulie şi august],* Mănăstirea Neamţu, 1855, f. 98v.

27. f. 112—114. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt din învăţăturile sfîntului *Grigorie* = *Ibidem,* f. 100—101.

28. f. 114—115. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt pentru cei măreţi şi îngîmfaţi de trufie = *Ibidem,* f. 101.

29. f. 115. Luna lui Iulie în 11 zile, pomenirea sfintei marei muceniţe Eufimiia = *Ibidem,* f. 101v.

30. f. 115—118v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt din *Pateric,* Pentru un stareţ îmbunătăţit.

Inc. Iu celatea Alexandriei iaste o besearică spre porţile despre răsăritul soarelui.
Sf. Şi bunul Dumnezeu îţi va ajuta ţie.

31. f. 118v. Luna lui Iulie în 12 zile, pomenirea sfinţilor mucenici Proclu şi Ilarie = *Ibidem,* f. 103v.

32. f. 118v—119v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt pentru călugării cei dintîiu şi cei de acum şi cei de pre urmă = *Ibidem,* f. 106v—107.

33. f. 119v. Luna lui Iulie în 13 zile, soborul sfîntului arhanghel Gavriil = *Ibidem,* f. 107.

34. f. 119v—120v. Întru aceaiaşi zi, Învăţătură a sfîntului *Vasilie,* Pentru toată fapta bună = *Ibidem,* f. 103v—109.

35. f. 121—122v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Teodor Studitul,* Pentru mînie = *Ibidem,* f. 109—109v.

36. f. 122v. Luna lui Iulie în 14 zile, pomenirea sfîntului apostol Achila, unu[l] din cei şaptezeci = *Ibidem,* f. 109v.

37. f. 122v—123v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt pentru pocăinţă, Cum că Dumnezeu nu numai pre cei ce-şi mărturisesc păcatele îi priimeaşte, ci şi pre cei ce să întorc de la păcate spre pocăinţă = *Ibidem,* f. 111—111v.

38. f. 123v—125. Întru aceaiaşi zi, Din capetele sfîntului *Nil,* Învăţătură pentru ceale opt gînduri = *Ibidem,* f. 111v—112.

39. f. 125. Luna lui Iulie în 15 zile, pomenirea sfinţilor mucenici Chiric şi Iulitta maica lui = *Ibidem,* f. 112.

40. f. 125—125v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt din *Pateric,* Pentru meşteşugul Scripturii şi pentru răutate = *Ibidem,* f. 113v.

41. f. 125v—127. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt pentru rugăciune, Cum să cade a sta în besearică cu frică = *Ibidem,* f. 114.

42. f. 127. Luna lui Iulie în 16 zile, pomenirea sfîntului sfinţit mucenic Atinoghen cu 10 ucenici ai lui = *Ibidem,* f. 114v.

43. f. 127—129. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt al oareşicăruia stareţ, Pentru ascu[l]tare, Cum să cade fieştecăruia = *Ibidem,* f. 114v—115.

44. f. 129—129v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Efrem,* Pentru îndelunga răbdare = *Ibidem,* f. 115—115v.

45. f. 129v. Luna lui Iulie în 17 zile, pătimirea sfintei marii muceniţă Marina = *Ibidem,* f. 116.

46. f. 129v—131. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Teodor Studitul* = *Ibidem,* f. 116v—117.

47. f. 131v—133. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt pentru cei ce greşesc şi nu vor să se pocăiască = *Ibidem,* f. 117v—118.

48. f. 133. Luna lui Iulie în 18 zile, pătimirea sfîntului mucenic Emelian = *Ibidem,* f. 118.

49. f. 133—133v. Întru aceaiaşi zi, Învăţătură de pocăinţă, ca să nu lăsăm rugăciunile = *Ibidem,* f. 120.

50. f. 133v—134v. Întru aceaia[şi] zi, Cuvînt pentr[u] oamenii cei răi la limbă = *Ibidem,* f. 120—120v.

51. f. 134v. Luna lui Iulie în 19 zile, pomenirea cuvio[a]sei maicii noastre Macrina sora marelui Vasilie = *Ibidem,* f. 120v.

52. f. 134v—136v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt al monahului *Petru* = *Ibidem,* f. 120v—121.

53. f. 136v—138v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Ioann Gură de Aur,* Pentru milostenie, Cum că şi după moarte iaste bună milosteniia = *Ibidem,* f. 121v—122.

54. f. 138v. Luna lui Iulie în 20 de zile, cea înfocată suire la ceriu a sfîntului slăvitului proroc Ilie Tesviteanul = *Ibidem,* f. 123.

55. f. 138v—140. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Ioann Gură de Aur,* Pentru muerile ceale reale = *Ibidem,* f. 125—125v.

56. f. 140—141. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt pentru pocăinţă = *Ibidem,* f. 127—127v.

57. f. 141—141v. Luna lui Iulie în 21 de zile, pomenirea cuvioşilor părinţilor noştri Ioann Pustnicul şi Simion cel nebun pentru Hristos = *Ibidem,* f. 125v.

58. f. 141v—142v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Atanasie,* Cum că mulţi drepţi cu rea moarte mor, iară păcătoşii cu bună.

Inc. Era un călugăr sihastru, cu seamne şi cu minuni strălucind.
Sf. Şi purtările lui de grije întru toate lucrurile lui.

59. f. 142v—144v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt din *Pateric.*

Inc. Pre oarecarele din stareţi l-au dus îngerul lui Dumnezeu la un loc.
Sf. Apoi acolo m-aş fi aflat unde iaste bubosul... în veacii vecilor.

60. f. 144v. Luna lui Iulie în 22 de zile, pomenirea sfintei mironosiţe întocma cu apostolii Mariia Magdalina = *Ibidem,* f. 127v.

61. f. 144v—145. Întru aceaiaş zi, Minunea sfîntului Foca = *Ibidem,* f. 128.

62. f. 145—146. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt din *Pateric,* Pentru un călugăr ce au căzut în curvie = *Ibidem,* f. 132—132v.

63. f. 146—146v. Luna lui Iulie în 23 de zile, pătimirea sfinţilor mucenici Trofim, Teofil şi cei înpreună cu ei treisprăzeace = *Ibidem,* f. 131.

64. f. 146v—147v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt din *Pateric* = *Ibidem,* f. 131v.

65. f. 147v—148. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt pentru muerile ceale bune şi tăcute şi blînde = *Ibidem,* f. 131v—132.

66. f. 148. Luna lui Iulie în 24 de zile, pomenirea sfintei muceniţă Hristina = *Ibidem,* f. 133.

67. f. 148v—150. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt pentru milostenie, Cum că prin ia din toate ispitele scăpăm şi înpărăţiia ceriului o dobîndim = *Ibidem,* f. 133—134.

68. f. 150—151. Întru aceaiaşi zi, Învăţătură de la sfîntul *apostol Pavel,* Pentru dragoste şi smerenie = *Ibidem,* f. 134.

69. f. 151. Luna lui Iulie în 25 de zile, Adormirea sfintei Annei, maica Prea Sfintei Născătoarei de Dumnezeu = *Ibidem,* f. 134v.

70. f. 151—152. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt pentru un diacon ce au căzut în curvie şi iarăşi au venit întru a sa rînduială prin pocăinţă = *Ibidem,* f. 134v—135.

71. f. 152—152v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Efrem,* Pentru cei ce nu să tem de Dumnezeu = *Ibidem,* f. 135—135v.

72. f. 152v. Luna lui Iulie în 26 de zile, sfîntul sfinţit mucenic Ermolae şi cei înpreună cu dînsul = *Ibidem,* f. 136v.

73. f. 152v—156. Întru aceaiaş zi, Cuvînt al sfîntului *Ioann Damaschin,* Pentru cei adormiţi = *Ibidem,* f. 138v—139v.

74. f. 156—157. Întru aceaiaş zi, Învăţătură de la *Pilde,* Pentru pedepsirea fiilor = *Ibidem,* f. 139v.

75. f. 157—157v. Luna lui Iulie în 27 de zile, sfîntul marele mucenic şi tămăduitoriul cel fără de argint Pa[n]teleimon = *Ibidem,* f. 140.

76. f. 157v—158v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Vasilie,* Pentru beţie = *Ibidem,* f. 140v.

77. f. 158v—160v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Nil* = *Ibidem,* f. 140v—141v.

78. f. 160v. Luna lui Iulie în 28 de zile, pomenirea sfinţilor apostoli şi diaconi Prohor, Nicanor, Timon şi Parmena = *Ibidem,* f. 141v.

79. f. 160v—162v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt din *Pateric,* Pentru ascultare = *Ibidem,* f. 142v—143.

80. f. 162v—164v. Întru aceaia[şi] zi, Învăţătură a sfîntului părintelui nostru Teodor Studitul, Pentru ascultarea cea cu credinţă la toate slujbele = *Ibidem,* f. 143—144.

81. f. 164v. Luna lui Iulie în 29 de zile, pomenirea sfîntului mucenic Callinic = *Ibidem*, f. 144.

82. f. 164v—165v. Întru aceaiaş zi, Cuvînt, Cum că să cade a să supune la stăpînitori şi cinste a le da lor şi a-i asculta = *Ibidem*, f. 144v.

83. f. 165v—168. Întru aceaiaş zi, Cuvînt al lui *Petru Monahul*, Pentru trezvirea minţii, adecă pentru rugăciune din învăţăturile lui Zlatoust = *Ibidem*, f. 144v—145v.

84. f. 168—169. Întru aceaiaş zi, Cuvînt din *Pateric*, Pentru cela ce au biruit pre vrăjmaşul şi cunună de la Dumnezeu au luat = *Ibidem*, f. 145v—146.

85. f. 169. Luna lui Iulie în 30 de zile, sfinţii apostoli Sila, Siluan, Crischent şi A[n]dronic = *Ibidem*, f. 146.

86. f. 169—170v. Întru aceaiaş zi, Cuvînt al sfîntului *Ioann Gură de Aur*, Pentru turburările lumii aceştiia şi pentru pocăinţă = *Ibidem*, f. 147—147v.

87. f. 170v. Luna lui Iulie în 31[2] de zile, înnainte prăznuirea scoaterii cinstitei şi de viaţă făcătoarei crucii Domnului şi sfîntul şi dreptul Evdochim = *Ibidem*, f. 147v.

88. f. 170v—172v. Întru aceaiaşi zi, Învăţătură a sfîntului *Vasilie*, Cătră cei leaneş[i], de nu vor să lucreaze cu mîinile sale, şi laudă celor lucrători la tot binele = *Ibidem*, f. 148—148v.

89. f. 172v—174. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt din *Pateric*, Pentru un călugăr ce ş-au dat haina sa unui sărac, cum că însuşi lui Hristos o au dat = *Ibidem*, f. 148v—149.

III. 1. f. 174v. *Luna lui Avgust are zile 31; zioa are ciasuri 13, iar noaptea 11* = *Ibidem*, f. 150.

2. f. 174v. Întîia zi, scoaterea cinstitelo[r] leamne ale cinstitei şi de viaţă făcătoarei cruci şi pomenirea sfinţilor şapte mucenici Macavei şi muma lor Solomoni şi dascalul lor Eleazar = *Ibidem*, f. 150.

3. f. 174v—175v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Vasilie*, Pentru aducerea aminte de firea omenească = *Ibidem*, f. 153—153v.

4. f. 175v. Luna lui Avgust în 2 zile, aducerea moaştelor sfîntului întîiul mucenic şi arhidiacon Ştefan = *Ibidem*, f. 153v.

5. f. 175v—177. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Ioann Milostivul*, Pentru dragoste şi pentru îndelungă răbdarea lui Dumnezeu = *Ibidem*, f. 154v—155.

6. f. 177. Luna lui Avgust în 3 zile, pomenirea cuvioşilor părinţilor noştri Dalmat, Favst şi Isachie = *Ibidem*, f. 155.

7. f. 177—179. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt pentru doi călugări şi pentru o curvă = *Ibidem*, f. 155v—156v.

8. f. 179—179v. Întru aceaiaş zi, Cuvînt al lui *Iisus Sirah*, Pentru milostenie = *Ibidem*, f. 156v.

9. f. 179v. Luna lui Avgust în 4 zile, pomenirea sfinţilor şapte tineri celor din Efes: Maximilian, Exacustodion, Iamvlih, Martinian, Dionisie, Ioann şi Constantin = *Ibidem*, f. 157v.

---

2. In ms.: *21*.

10. f. 180—180v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt din *Pateric,* Pentru călugării cei ce mînîncă la masă = *Ibidem,* f. 158—158v.

11. f. 181. Luna lui Avgust în 5 zile, înnainte prăznuirii stăpînestii Schimbări la Faţă a Domnului Dumnezeu şi Mîntuitoriului nostru Iisus Hristos şi sfîntul mucenic Evsignie = *Ibidem,* f. 159.

12. f. 181—181v. Întru aceaiaş zi, Cuvînt al sfîntului *Nil,* Pentru faptele bune ceale trupeşti = *Ibidem,* f. 160—160v.

13. f. 181v—182v. Pentru patimile ceale sufleteşti = *Ibidem,* f. 160v.

14. f. 183—183v. Pentru trupeştile patimi = *Ibidem,* f. 160v—161v.

15. f. 183v—184v. Întru aceaiaşi zi, Învăţătură la înnainte prăznuirea Schimbării la faţă a D[o]mnului = *Ibidem,* f. 159—159v.

16. f. 184v. Luna lui Avgust [în] 6 zile, Sfînta Schimbare la Faţă a Domnului Dumnezeu şi Mîntuitoriului nostru Iisus Hristos = *Ibidem,* f. 161v.

17. f. 184v—188. Întru aceaiaşi zi, învăţătură a sfîntului *Climent* la Schimbarea la Faţă a D[o]mnului = *Ibidem,* f. 162v—163v.

18. f. 188. Luna lui Avgust în 7 zile, pomenirea sfîntului cuvios mucenic Dometie Perseanul cu doi ucenici ai lui = *Ibidem,* f. 165.

19. f. 188—194. Întru aceaiaş zi, Cuvînt al sfîntului *Ioann Gură de Aur,* Cum că trebuincioase sînt ispitele şi cum că totdeauna ni să face noao dracul pricinuitoriu la răutăţi = *Ibidem,* f. 165v—167v.

20. f. 194. Luna lui Avgust în 8 zile, cel dintru sfinţi părintele nostru Emilian Mărturisitoriul episcopul Chizicului = *Ibidem,* f. 167v.

21. f. 194—196. Întru aceaiaş zi, Cuvînt al sfîntului *Vasilie celui Mare* = *Ibidem,* f. 170v—171.

22. f. 196—196v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Ioann Gură de Aur,* Spre lauda celor milostivi = *Ibidem,* f. 171.

23. f. 196v. Luna lui Avgust în 9 zile, sfîntul apostol Mattia = *Ibidem,* f. 171.

24. f. 196v—198v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Vasilie cel Mare* = *Ibidem,* f. 172—172v.

25. f. 198v—199v. Întru aceaiaşi zi, învăţătruă cum să cade copiilor a-şi cinsti părinţii săi = *Ibidem,* f. 172v—173.

26. f. 200. Luna lui Avgust în 10 zile, pomenirea sfinţilor mucenici Lavrentie arhidiaconul, Xist şi Ipolit = *Ibidem,* f. 173v.

27. f. 200—201. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt din viaţa sfîntului Nifon, Pentru iubirea de argint = *Ibidem,* f. 173v—174.

28. f. 201—202. Întru aceaiaşi zi, învăţătură a sfîntului *Vasilie,* Pentru zavistie = *Ibidem,* f. 174—174v.

29. f. 202. Luna lui Avgust în 11 zile, pomenirea sfîntului mucenic Evpl diaconul = *Ibidem,* f. 176v.

30. f. 202—204v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Vasilie celui Mare* = *Ibidem,* f. 178—179.

31. f. 204v—205v. Întru aceaiaşi zi, învăţătură a sfîntului *Efrem,* Pentru folosul sufletesc = *Ibidem,* f. 179—179v.

32. f. 206. Luna lui Avgust în 12 zile, pomenirea sfinţilor mucenici Fotie şi Anichit = *Ibidem,* f. 179v.

33. f. 206—207v. Întru aceaiași zi, Cuvînt pentru un curvariu, carele făcea milostenie, iară de curvie nu să lăsa = *Ibidem,* f. 180—180v.

34. f. 207v—209. Întru aceaiași zi, învățătură a sfîntului *Ioann Gură de Aur,* Pentru umilința sufletului = *Ibidem,* f. 181—181v.

35. f. 209. Luna lui Avgust în 13 zile, pomenirea cuviosului părintelui nostru Maxim Mărturisitoriul = *Ibidem,* f. 181v.

36. f. 209—210. Întru aceaiași zi, Cuvînt din Pildele lui *Solomon* = *Ibidem,* f. 181v—182.

37. f. 210—212. Întru aceaiași zi, Cuvînt al sfîntului *Simeon celui Nou* = *Ibidem,* f. 182—182v.

38. f. 212—213v. Întru aceaiași zi, Cuvînt pentru viața călugărească și pentru canoane = *Ibidem,* f. 183.

39. f. 213v. Luna lui avgust în 14 zile, înnaintea prăznuirea Adormirii Prea Sfintei Născătoarei de Dumnezeu și pomenirea sfîntului proroc Mihei = *Ibidem,* f. 183, 183v.

40. f. 213v—216. Întru aceaiași zi, Cuvînt din *Pateric* = *Ibidem,* f. 184—184v.

41. f. 216—217. Întru aceaiași zi, Învățătură la înnainte prăznuirea Adormirii Prea Sfintei Născătoarei de Dumnezeu = *Ibidem,* f. 183—183v.

42. f. 217. Luna lui Avgust în 15 zile, cinstita mutare a Prea Slăvitei Stăpînei noastre de Dumnezeu Născătoarei și Pururea Fecioarei Mariei = *Ibidem,* f. 185.

43. f. 217v—218. [Întru aceaiași zi, Cuvînt al sfîntului *Grigorie Dialog,* Pentru Carp episcopul] = *Ibidem,* f. 189v.

44. f. 218—220v. Întru aceaiași zi, Învățătură la cinstita mutare a Prea Sfintei Născătoarei de Dumnezeu = *Ibidem,* f. 189v—190v.

45. f. 220v—221. Luna lui Avgust în 16 zile, aducerea chipului celui nefăcut de mînă al Domnului Dumnezeu și Mîntuitoriului nostru Iisus Hristos din Edesa în Țarigrad = *Ibidem,* f. 190v.

46. f. 221—223. Întru aceaiași zi, Cuvînt din proroceștile învățături cătră episcopi și cătră toată sfințita rînduială... = *Ibidem,* f. 195—196.

47. f. 223. Luna lui Avgust în 17 zile, pomenirea sfîntului mucenic Miron prezviterul = *Ibidem,* f. 196.

48. f. 223—225. Întru aceaiași zi, Învățătură a sfîntului *Vasilie celui Mare* = *Ibidem,* f. 196v—197.

49. f. 225—226v. Întru aceaiași zi, Arătare a sfîntului *Grigorie Dialog,* Pentru acea prosfora cu carea slujesc în sărindariu pentru sufletele celor adormiți = *Ibidem,* f. 197—197v.

50. f. 226v. Luna lui Avgust în 18 zile, pom[en]irea sfinților[3] mucenici Flor și Lavr = *Ibidem,* f. 198.

51. f. 226v—228. Întru aceaiași zi, Învățătură pentru calea cea strîmtă carea duce întru viața cea veacinică și pentru cea largă carea duce la pierzare și în munca veacinică = *Ibidem,* f. 199—199v.

52. f. 228—229. Întru aceaiași zi, Învățătură a sfîntului *Vasilie celui Mare* = *Ibidem,* f. 199v—200.

---

3. În ms.: *sfinților sfinților.*

53. f. 229—229v. Întru aceaiași zi, Învățătură din leage, pentru neînfrînarea limbii = *Ibidem,* f. 200.

54. f. 229v—230v. Întru aceaiași zi, Învățătură, Pentru pace și dragoste, cum că decît toate mai bune sînt = *Ibidem,* f. 200v.

55. f. 230v. Luna lui Avgust în 19 zile, pomenirea sfîntului marelui mucenic Andreiu Stratilat și a celor ce cu dînsul s-au săvîrșit 2593 = *Ibidem,* f. 200v.

56. f. 230v—231v. Întru aceaiași zi, Învățătură pentru rugăciune, cum că printr-însa de toată ispita scăpăm și milă căștigăm = *Ibidem,* f. 201—201v.

57. f. 231v—232v. Întru aceaiași zi, Cuvînt pentru un episcop călcătoriu de leage, scris spre folosul celor ce aud = *Ibidem,* f. 201v.

58. f. 232v—234. Întru aceaiași zi, Cuvînt al sfîntului *Nil,* Pentru nepătimirea sufletului și a trupului = *Ibidem,* f. 201v—202.

59. f. 234. Luna lui Avgust în 20 de zile, pomenirea sfîntului slăvitului proroc Samuil = *Ibidem,* f. 202v.

60. f. 234—236v. Întru aceaiași zi, Cuvînt al sfîntului *Nil* = *Ibidem,* f. 202v—203v.

61. f. 236v. Luna lui Avgust în 21 de zile, pomenirea sfîntului apostol Tadei al lui Levvi = *Ibidem,* f. 203v.

62. f. 236v—239. Întru aceaiași zi, Cuvînt din *Pateric* = *Ibidem,* f. 206—207.

63. f. 239—239v. Luna lui Avgust în 22 de zile, pomenirea sfîntului mucenic Agatonic și cei împreună cu dînsul Zotic, Teoprepia, Achindin și Severian = *Ibidem,* f. 207.

64. f. 239v—240v. Întru aceaiași zi, Cuvînt pentru un sihastru carele s-au jurat cătră dracul = *Ibidem,* f. 208v—209.

65. f. 240v. Luna lui Avgust în 23 de zile, pomenirea sfîntului mucenic Lupp = *Ibidem,* f. 209.

66. f. 240v—241v. Întru aceaiași zi, Cuvînt din *Pateric* = *Ibidem,* f. 211v—212.

67. f. 241v—242. Luna lui Avgust în 24 de zile, sfîntul sfințit mucenic și apostol Evtihie ucenicul sfîntului Ioann Bogoslov = *Ibidem,* f. 212.

68. f. 242—243v. Întru aciastă zi, Cuvînt din *Pateric* = *Ibidem,* f. 212v—213.

69. f. 243v—245. Întru aceaiași zi, Cuvînt pentru însurarea și pentr[u] curvie = *Ibidem,* f. 213—214.

70. f. 245. Luna lui Avgust în 25 de zile, întoarcerea moaștelor sfîntului apostol Varto[lo]mei = *Ibidem,* f. 214.

71. f. 245—246. Întru aceaiași zi, Cuvînt... = *Ibidem,* f. 215v—216.

72. f. 246. Luna lui Avgust în 26 de zile, pomenirea sfinților mucenici Adrean și Nataliia și cei împreună cu dînșii carii au pătimit în Nicomidiia = *Ibidem,* f. 216.

73. f. 246—247v. Întru aceaiași zi, Cuvînt pentru un Teodor iudeu, pre carele fiind bolnav l-au botezat cu nisip pre cale și s-au făcut să-

nătos = *Limonariul lui Ioan Moshu,* MG, vol. 87, pars tertia, col. 3044—3045.

74. f. 247v. Luna lui Avgust în 27 de zile, pomenirea cuviosului părintelui nostru Pimen cel Mare = *[Prologul pe lunile iunie, iulie şi august]*, Mănăstirea Neamţu, 1855, f. 218v.

75. f. 247v—249v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt din *Pateric* = *Ibidem,* f. 219v—220.

76. f. 249v. Luna lui Avgust în 28 de zile, pomenirea cuviosului părintelui nostru Moisi Arapul = *Ibidem,* f. 220.

77. f. 249v—251v. Întru aceaiaşi zi, Istorie a unui stareţ, Din *Pateric* = *Ibidem,* f. 221—222.

78. f. 251v. Luna lui Avgust în 29 de zile, Tăiarea cinstitului cap al sfîntului slăvitului proroc înnainte Mergători şi Botezătoriului al Domnului Ioann = *Ibidem,* f. 222v.

79. f. 251v—253v. Întru aceiaş zi, Cuvînt din *Pateric* = *Ibidem,* f. 222—222v.

80. f. 253v—255. Întru aceaiasi zi, învăţătură a sfîntului *Grigorie,* Pentru mînie = *Ibidem,* f. 227v—228.

81. f. 255. Luna lui Avgust în 30 de zile, pomenirea sfintilor şi pururea pomeniţilor părinţilor nostri patriarşii Ţarigradului, Alexandru, Ioann si Pavel cel Nou = *Ibidem,* f. 228v.

82. f. 255—256v. Întru aceaiasi zi, Cuvînt din viaţa şi ostenealele cuviosului părintelui nostru Hristofor = *Ibidem.* f. 228v—229.

83. f. 257. Luna lui Avgust în 31 de zile, Aducerea aminte de punerea în sfînta raclă a cinstitului brîu al Prea Sfintei de Dumnezeu Născătoarei = *Ibidem.* f. 230v.

84. f. 257—259. Întru aceaiasi zi, Cuvînt pentru milostivul Sozomon, Cum că cel ce dă săracului milostenie lui Dumnezeu îi dă înprumut şi însutit va lua = *Ibidem,* f. 233v—234.

85. f. 259—260v. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt din *Limonariu,* Pentru tîlhariul Chiriac, carele au izbăvit de la tîlhari pre nişte mueri cu copii şi pentru aciasta l-au izbăvit pre el Dumnezeu de la moarte = *Ibidem,* f. 234—234v.

f. 261—263. Albe.

f. 263v. Însemnări.

Însemnări de la prima mînă :

f. 3, în iniţiala S : *1804.*

f. 260v. *Slavă lui Dumnezeu ce m-au învrednicit de am început şi am şi săvîrşit cu ajutoriul Său.*

Însemnări posterioare :

f. 3, pe marginea de jos a foii : *Carte a opştii sf[intei] Măn[ăstiri] Căld[ăruşani].*

f. 263v. *Întind şi eu robul lui Dumnezeu pă aciastă cărticică. Mult m-am folosit. Costandin. 1825, Deche[m]v[rie] 24.* Apoi mai jos : *Rafail.*

II 40

109

ISTORIA UNIVERSALĂ. ISTORIA MOLDOVEI

Sec. XIX (înainte de 1844); hîrtie; 220 foi; 21×17; scriere cursivă cu cerneală neagră; între 18 şi 20 rînduri pe pagină; un singur condei; legătură în hîrtie, cu piele la colţ şi colţuri. A aparţinut Episcopului Melchisedec al Romanului; de la acesta a trecut în Biblioteca Seminarului de la Huşi, iar de acolo în Biblioteca Internatului Teologic. Numere vechi de bibliotecă: pe colţ 148; în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2350. Manual şcolar la Seminarul din Socola.

I. f. 1. Istoria universală de la facerea lumei pănă la căderea împărăţiei romane de apus.

f. 1v. Albă.

1. f. 2—9. Introducere în istoria universală.

§ 1. Ideia şi difiniţia istoriei particulare şi universală (f. 2—3). § 2. Isvoarăle istoriei (f. 3—4). § 3. Ştiinţele trebuitoare istoriei (f. 4—4v). § 4. Critica (f. 4v—5v). § 5. Inpărţirea istoriei în general (f. 5v—6v). § 6. Inpărţirea istoriei în parte (f. 7—7v). § 7. Socoteala anilor de la facere—Hristos (f. 7v—9).

Inc. Cuvîntul istorie de la grecescul verb *istoreo*, care acum însămnează: povestire de orice întămplări. Insă întămplările sănt de multe feluri.

2. f. 9—12. Periodul I a istoriei universale. De la facerea omului — potop.

§ 1. Introducere (f. 9—9v). § 2. Rămăşiţe di la istoria cea mai veche (f. 9v—12).

3. f. 12—48v. Periodul II-le. De la diluviu — înpăratul Cir. 558 în[ainte] d[e] H[ristos].

Introducere. § 1. Vatra întămplărilor şi caracterurilor în cursul acesta (f. 12—13). § 2. Inceputul staturilor (f. 13—16). Istoria staturilor celor mai vechi după potop. § 3. Babilonia seau Haldea (f 16—17v). § 4. Intăea înpărăţie asiriană (f. 17v—18v). § 5. Inpărăţia asiriană noaă (f. 19—19v). § 6. Media (f. 19v—20). § 7. Haldea (f. 20—21). § 8. Istoria evreilor (f. 21—26). § 9. Fenicia (f. 26—27). § 10. Indiea (f. 27—28). § 11. Egiptul (f. 28—31) § 12. Asia Mică (f. 31—32). § 13. Africa (f. 32—32v). § 14. Etiopia (f. 32v—33). § 15. Cartagul (f. 33—33v). § 16. Europa (f. 33v—34). § 17. Colonizarea Europii şi cele de căpitenie ale ei popoară în vechime (f. 34—36). § 18. Grecia. Inceputurile grecilor (f. 36—38v). § 19. Intreprinderile obşteşti ale grecilor (f. 38v—40). § 20. Spartanii şi Licurg (f. 40v—42). § 21. Atena şi Solon (f. 42v—44). § 22. Italia şi latinii (f. 44—45v). § 23. Incepûtul Romei şi cei 7 rigi a romanilor (f. 45v—48v).

4. f. 49—119v. Periodul III-le a Istoriei Universale de la anii 558—30 d. H. De la Cir pănă la înpăratul Octavian August.

§ 24. Introducere (f. 49—49v). § 25. Cir şi monarhia persică (f. 49v—50v). § 26. Cambiz (f. 50v—51). § 27. Darie Istispu (f. 51—52v). § 28. Cserces (f. 52v—53v). § 29. Cialalţi înpăraţi perşi pînă la căderea înpărăţiei (f. 54—55). § 30. Istoria grecilor din lăuntru pănă la războiul peloponezian (f. 55—57v). § 31. Războiul peloponezian (f. 57v—59v). § 32. Sparta şi Teba (f. 60—61). § 33. Macedonia şi Filip (f. 61—63v). § 34. Alexandru numit Marele. Caracterul şi faptele lui (f. 64—68). § 35. Războaele între generalii lui Alexandru, împărţirea împărăţiei, soarta familiei lui Alexandru şi soarta Greciei (f. 68—70v). Istoria romanilor. § 36. Introducere (f. 71—71v). Partea II-a a istoriei romanilor de la inceputul republicei pînă la cuprinderea Tarentului. § 37. Intăele războaie ale republicii cu tarvinii. Frămîntările între plebei şi patrizi. Dictatura. Tribunii. Casiu cade pentru dragostea către plebe, earu Coriolan pentru mîndria aristocraţiei (f. 71v—73v). § 38. Cele 12 legi. Zece bărbaţi. Triumful plebei, cîştigînd tribuni cu putere de consuli şi apoi chear consuli. Cvintie Cincinatul, Furie Camil şi galii (f. 74—76). § 39. Răsboaele

cu samniții și tarentinii, seau mai bine cu Pirhus. Cultura romanilor (f. 76—80). Istoria războaelor punice. § 40. Intăiul războiu punicu (f. 80—83). § 41. Intinderea puterei romane până la al 2-le răsboiu punichesc (f. 83—83v). § 42. Al doilea războiu punic de la anul 218—201 (f. 84—91). § 43. Războaele romanilor în Macedonia, Siria, Grecia. Căderea Greciei și a Macedoniei. Moartea lui Scipion și a lui Anibal (f. 91—94v). § 44. Strîcarea virtuței romane. Al 3-le răsboiu punic (f. 94v—98). § 46. Războaele din Spania cu Viriat și cu Numanția. Pergamul. Tracii. Scăderea caracterului romanilor (f. 98v—102). § 47. Mitridat. Intăiul războiu țivil. Marie și Sila. Răsboiul cu Sertorie și cu șărbii (f. 102v—104). § 48. Marele Pompeiu. Al 3-le războiu cu Mitridat. Conjuratia lui Catelina. Cicero (f. 104v—106v). § 49. Intăiul triumvirat. Pompeiu, Crasus și Cesar. Virtuosul Cato. Răsboiul din Galia (f. 106v—108v). § 50. Al doilea răsboi civil. Bătălia de la Farzal. Moartea marelui Pompeiu (f. 108v—111). § 51. Cezar în Egipet și în Azia. In Africa. Moartea lui Cato. In Spania dictator vecinic. Brut. Moartea lui Cezar (f. 111—114). § 52. Al doile triumvirat: Octavian, Antonie și Lepidus. Noaă măcilării în Roma. Moartea lui Cicero. Bătălia de la Filipi. Moartea lui Brut și a lui Casie (f 114—117). § 53. Impărtirea republicei între Octavian, Antonie și Lepid. Răsboiul cu Secstus Pompeiu. Bătălia dela Acțium și încetarea republicei (f. 117—119v).

5. f. 120—147v. Periodul IV-le. Dela August până la căderea împărăției romane de apus. De la 30 î. H.—476d. H.

§ 54. Introducere (f. 120—120v). § 55. Octavian August (f. 120v—123). § 56. Nasterea lui Iisus Hristos (f 123—124v). § 57. Cialalți împărati din casa lui August (f. 124v—127). § 58. Cei trei Flavii: Vespasianu, Tit și Domitian. Căderea evreilor. Războiul cu dacii (f. 127—130). § 59. Traian și răsboaele lui cu dacii. Incepulul romînilor de astăzi (f. 130—133v). § 60. Adrian și Antoninii (f. 133v—136). § 61 Trista stare a împărăției romane de la Comodus până la Aurelian. de la 192—275 (f. 136—139). § 62. De la Aurelian până la Deoclitian. 275—284 (f. 139—139v). § 63. De la Deocliția pănă la Constantin Marele. Constantin că creștin și ca împărat. Istoria legii crestinești până la dînsul (f. 139v—146). § 64. Impărații din familia lui Constantin (f. 146—147v).

f. 148—163v. Albe.

II. f. 164. Istoria Prințipatului Moldaviei.

1. f. 164—166. Introducere.

2. f. 166v—186. Istoria veche.

Periodul I. De la cele întăi înstiințări ce înfățișază istoria despre Dacia până la căderea ei sub romani (f. 166v—168v). Periodul II-le. De la căderea Daciei sub romani și prefacerea ei în provincie romană până la Aurelian, când o parte a coloniilor aduse acolo de Traian au trecut preste Dunăre în Misia unde mai aducându-să si alte noaă colonii să înființă Dacia Aureliană la 272 d. H. (f. 169—173). Periodul III-le. De la trecerea a o parte de romani din Dacia preste Dunăre până la năvălirea bulgarilor, adecă de la anul 274 până la 500 d. H. (f. 173—176). Periodu[l] IV-le. De la năvălirea bulgarilor în hotarăle imperiei romane și încetarea emigrației neamurilor nordice până la venire[a] pecenegilor și așăzarea ungurilor în Panonia, adecă de la 500—893 (f. 176—177v). Periodul V-le. De la năvălirea pecenegilor și așăzarea ungurilor în Panonia până la întemeiarea rigatului romînilor prin fratii Petru și Asan în zilele împăratului Isachie Anghel, de la 893—1187 (f. 177v—180v). Periodul VI-le. De la întemeiarea statului românobulgăresc prin fratii Petru și Asan până la pogorărea românilor de pin munții Carpați la șăsuri... (f. 181—186).

3. f. 186—218v. Istoria de mijlocu.

f. 219—220v. Abe.

Insemnări posterioare:

f. 1, un autograf al episcopului Melchisedec al Romanului: *Ex libris Ierodiaconi Melhisedek. 1844 Noemvr[ie] 13.*

O altă mînă pe aceeași foaie: *A Seminariei de Huși.*

II 42

110

Geografie

Sec. XIX; hîrtie; 113 foi[4]; 21×17; scriere cursivă cu cerneală neagră; între 19 şi 23 rînduri pe pagină; mai multe condeie; cu comentarii marginale posterioare; legătură în hîrtie, cu piele la cotor şi colţuri. A aparţinut episcopului Melchisedec al Romanului; de la acesta a trecut în Biblioteca Seminarului din Huşi, iar de acolo în Biblioteca Internatului Teologic. Numere vechi de bibliotecă: pe cotor, 58; pe foaia 1, cu cerneală violetă, 539; în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2324. Manual şcolar la Seminarul din Socola.

f. 1v. Albă.

I. [Geografia fizică şi politică].

1. f. 2—5v. [Introducere].

Despre gheografie în deobştie (f. 2). Despre gheografia astronomică (f. 2v—3). Despre trupurile cereşti (f. 3—4). Despre pămînt (f. 4—5v).

Inc. Gheografiea este descriirea pămîntului după felurimea obiecturilor sale. Gheografiea să împarte în trei părţi adică: în Astronomică, Fizică şi Politică.

2. f. 6—59v. [I. Europa].

Despre Evropa în deobştie (f. 6). Inpărăţiea Rosiei (f. 6—12). Inpărăţie[a] Turchiei (f. 12v—18v). Inpărăţiea Austriei (f. 19—28). Staturile Prusiei (f. 28—30). Rigatul Daniei (f. 30v—31v). Rigatul Sfediei şi a Norveghiei (f. 32—33). Rigatul Marei Britaniei (f. 33—35v). Rigatul Olandei (f. 35v—36v). Rigatul Belghiei (f. 36v—37v). Rigatul Franţiei (f. 38—42v). Rigatul Spaniei (f. 42v—44v). Rigatul Portogaliei (f. 44v—45). Italiea (f. 45—46). Rigatul Sardiniei (f. 46—46v). Statul Bisericesc (f. 46v—48). Rigatul ambelor Siţilii (f. 48—49). Malta, Gozo şi Comino (f. 49). Rigatul Grechiei (f. 49—50). Inzulele Ponice (f. 50v). Elveţiea sau Sfiţăra (f. 50v—52). Ghermaniea (f. 52—59). Republica Cracoviea (f. 59v).

3. f. 60—68. II. Asiea.

Rosiea Asieatică (f. 60—61). Turchiea Asieatică (f. 61—63). Tartariea (f. 63v). Inpărăţia Hinei (f. 63v—65v). Iaponul (f. 65v). Ost Indiia (f. 65v—67). Persiia (f 67—67v). Arabiia (f. 67v—68).

4. f. 68v—72v. III. Africa.

[Africa de răsărit] (f. 68v—70). Africa mijlocie (f. 70—71v). Sud Africa (f. 71v—72). Inzulile Africane (f. 72—72v).

5. f. 73—78v. IV-le[5]. America.

Nord America (f. 73—75v). Sud America (f. 75v—77v). Vest Indiia (f. 78—78v).

6. f. 79—80v. V. Australiia.

f. 81—84. Scara materii cuprinsă aice.

f. 84v—86v. Albe.

II. f. 87—112. Geografia Astronomică.

§ 1. Pămîntul în univers (f. 87). § 2. Pămîntul către firmament seau tărie (f. 87—89). § 3. Pămîntul în lume (f. 89—89v). § 4. Pămîntul între planeţi (f. 90—91v). § 5. Pămîntul între cometi (f. 91v—92v). § 6. Pămăntul către lună (f. 92v—94). § 7. Figura pămîntului (f. 94v—95v). § 8. Pămêntul măsurat (f. 95v—96). § 9. Pămêntul către soare în mişcare

4. Au fost legate la un loc două corpuri: primul corp, f. 1—86, scris înainte de 1844; al doilea corp, f. 87—113, scris după 1844, cu două feluri de scriere: cu litere chirilice, textul manuscrisului şi cu litere latine majoritatea titlurilor capitolelor.

5. In ms.: *III-le.*

(f. 96v). § 10. Pămîntul în rotaţie (f. 96v—97v). § 11. Pămîntul în revoluţie (f. 97v—100). § 12. Pămêntul către căldura soarelui. Timpurile (f. 100—101v). § 13. Zonile (f. 101v—102v). § 14. Pămêntul către lumina solară. Clime (f. 102v—104v). § 15. Pămîntenii către soare (f. 104v—105v). § 15[6]. Pămêntul către ceriu (f. 105v—106). § 16. Pămêntul către alţi locuitori (f. 106—107). § 17. Omul către firmament (f. 107—109). § 18. Poziţia globului sau a mapii către lume (f. 109). § 19. Poziţia unui loc sau ţări pe glob (f. 109—110). § 20. Poziţia pămêntului în lume (f. 110—110v). § 21. Aflarea oarelor zilei (f. 110v—111). § 22. Aflarea mărimei zilelor (f. 111v—112).

f. 112. Finit.

f. 112v—113v. Albe.

Însemnări posterioare :

f. 1. un autograf al episcopului Melchisedec al Romanului : *Ex libris Ierodiaconi Melchissedek.*

f. 2 : *A Seminariei de Huşi.*

II 58

111

Iconomul COSTACHE CATEHETUL, Istorie Bisericească pe scurt, după Istoria Bisericească a lui Meletie al Atenei

Sec. XIX (1837); hîrtie; 271 foi; 21×17; scriere cursivă, cu cerneală neagră; între 15 şi 20 rînduri pe pagină; mai multe condeie, din care unul, cel dintîi, al episcopului Melchisedec al Romanului; legătură deteriorată în hîrtie, cu piele la colţ şi colţuri. A aparţinut episcopului Melchisedec al Romanului; de la acesta a trecut în Biblioteca Seminarului din Huşi, iar de acolo în Biblioteca Internatului Teologic. Numere vechi de bibliotecă: în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2264. Manual şcolar la Seminarul din Socola.

f. 1—1v. Albă.

f. 2. Istoriea Besericiască întocmită în scurt în Siminariea Socolii di Iconomul Costache Catihetul din alta pre carea Preosfinţitul Mitropolitul Moldavii Chirio Chir Venieamin o au tălmăcit din ce[a] elenească spre folosul şi luminarea Patriei Romaneşti. La anul 1837[7], Mihail Stefanescu cliric din Seminariea Socolii, începută Fevr[uarie] 10.

f. 2v. Albă.

1. f. 3—19v. Introducere în Besericeasca Istorie.

Cap. 1. Pentru ce este istoriea şi pentru împărţirea ei (f. 3—3v). Cap. 2. Pentru că una este Beserica lui Dumnezeu de la începutul lumii pînă în sfîrşit (f. 3v—4). Cap. 3. Pentru Avraam şi pentru tăerea împrejur cea dată lui (f. 4—4v). Cap. 4. Pentru Moisi şi pentru legia cea scrisă (f. 5). Cap. 5. Pentru sinagoga ce[a] din Testamentu[l] Vechi a fiilor lui Israil, adică pentru iudaizmos (f. 5—6). Cap. 6. Pentru însuflatele de Dumnezeu cărţi ale Vechiului Testament (f. 6—7). Cap. 7. Pentru prorociile prorocilor şi pentru felurile lor (f. 7—7v). Cap. 8. Pentru cunoştinţa fermecătoriei, a vrăjitoriei şi pentru cavala a

6. Capitolul 15 e repetat în ms.

7. Traducerea mitropolitului Veniamin Costache a Istoriei Bisericeşti a lui Meletie apare la Iaşi între 1841—1842; Iconomul Costache Catehetul — Constantin Teodorescu — a făcut deci rezumatul său după traducerea în manuscris a marelui mitropolit al Moldovei. Nevoia unui rezumat a voluminoasei lucrări a lui Meletie au simţit-o şi teologii greci. Un astfel de rezumat a făcut Ştefan Comita. Au apărut mai multe ediţii: a treia apare la Smirna în 1861.

evreilor (f. 7v—8) Cap. 9. Cum că nimic este mai cinstit la oameni precum adevărul şi că de la Părintele luminii să dă celor vrednici (f. 8—8v). Cap. 10. Pentru Beserica lui Dumnezeu cea sunt Noul Testament (f. 9—9v). Cap. 11. Pentru de Dumnezeu însuflatele cărti a Noului Testament şi pentru nescrisa predanisire (f. 9v—10v). Cap. 12. Pentru lucrul şi folosul besericeştii istorii şi pentru conscriitorii ei (f. 10v—11v). Cap. 13. Pentru înpărţirea besericeştii istorii, pentru rînduiala ei, pentru cele ce să pun în ia, încă şi pentru dezvălirea oarecărora hotară şi pentru înpăraţi (f. 11v—12v). Cap. 14. Pentru episcopi, prezviteri, diaconă şi pentru cele alte tagme ale Besericii (f. 12v—13). Cap. 15. De unde au luat apostolii rînduiala hirotoniei (f. 13v). Cap. 16. Pentru patriearhi, mitronoliti, arhiepiscopi şi ecsarhi (f. 13v—14v). Cap. 17. Pentru eres, shizmă (dizbinare) nelegiuită adunare, sobor, certări besericeşti a soborului ş. a. (f. 14v—15v). Cap. 18. Pentru vremestile lungimi (f. 15v—18v). Cap. 19. În care an au binevoit milostivul Dumnezeu a trimete pre Fiiul Său în lume (f. 18v—19v).

f. 19v. Sfîrşit înainte cuvîntării.

2. f. 20—49v. Besericeasca Istorie. Cartea 1. Veacul 1.

Cap. 1. Pentru Avgust Chesarul aftocratorul Romii şi pentru Irod înpăratul Ierusalimului, întru a cărora vreme s-au făcut întrupeasca iconomie a lui Dumnezeu Cuvîntului (f. 20—21v). Cap. 2 Pentru zămislirea şi naşterea Botezetoriului Ioan şi a Fecioarei Marii şi a cei din Duhul Sfînt zămislire a Domnului Hristos (f. 21v—23). Cap. 3. Pentru naşterea şi tăerea împrejur a Domnului Hristos, pentru închinarea maghilor, pentru întîmpinarea, pentru fuga, pentru uciderea pruncilor de Irod şi pentru întoarcerea Domnului Hristos iarăş în pămîntu[l] lui Israil (f. 23—24v). Cap. 4. Pentru Tiverie Chesariul şi cele ce s-au făcut de el şi pentru propoveduirea lui Hristos ce[a] din anul întăi (f. 24v—26). Cap. 5. Pentru propoveduirea şi minunile lui Hristos ce le-au făcut în anul a[l] doilea de la botez (f. 26—27). Cap. 6. Pentru propoveduire[a] şi minunile lui Hristos întru al triile[a] an de la botezul Său (f. 27v—29). Cap. 7. Pentru anul al patrîle[a] şi cel mai de pre urmă al propoveduirei Lui Hristos, a minunelor şi a patemilor lui Hristos (f. 29v—30v). Cap. 8. Pentru învierea lui Hristos şi pentru cele ce s-au făcut după înviere (f. 31—31v). Cap. 9 Pentru propoveduirea apostolilor în Iudeia si în cele de prin prejurul ei (f. 32—34v). Cap. 10. Pentru Gaie Caligola si pentru Tit Clavdie însuşi stăpînitorii şi pentru cele ce s-au făcut de ei în beserica lui Hristos (f. 34v—38). Cap. 11. Pentru Neron aftocratorul şi pentru cele ce de el s-au făcut în beserică (f. 38—39). Cap. 12. Pentru întăia goană ce s-au pornit de Neron asupra hristiianilor şi pentru felurile de prihane zise asupra lor (f. 39—40). Cap. 13. Pentru Simon vrăiitoriul şi pentru simonieni şi necolaiteni (f. 40—42v). Cap. 14. Pentru Galva, Oton şi Uitelie aftocratorii şi pentru întăia moştenire a apostolilor (f. 42v—43v). Cap. 15. Pentru Flavie şi Tit, Uespasiian şi pentru cele făcute de ei în beserica lui Hristos (f. 43v—44v). Cap. 16. Pentru Menandru şi Evion ereticii şi pentru eresul lor (f. 44v—45v). Cap. 17. Pentru Flavie Dometiian aftocratorul şi pentru a doaă goană asupra hristiianelor ce[a] de el pornită (f. 45v—46v). Cap. 18. Pentru Nerura Cochiniul şi pentru cele făcute de el în beserică (f. 46v—47). Cap. 19. Pentru Chirint ereticul şi pentru eresul lui (f. 47—47v). Cap. 20. Pentru învăţătorii besericii lui Dumnezeu cei ce s-au aflat în anii aceştiia zişi şi deosebitele scripturile lor (f. 48—49v).

f. 49v. Sfîrşit veacului întăiu al besericeştii istorii.

3. f. 50—65. Besericiasca Istorie. Cartea a doa. Veacul al doile.

Cap. 1. Pentru Traian însuşi stăpînitoriul şi pentru cele de el făcute în beserică (f. 50—50v) Cap. 2. Pentru a triia goană rîdecată asupra hristiianelor de Traian monarhul (f. 50v). Cap. 3. Ce chip întrebuinţa ighimonii păgîneşti asupra hristiianelor în vremea goanei (f. 50v—51). Cap. 4. Pentru casele de rugăciune a vremii aceia a goanelor, în care să făce adunările şi cu ce chip să săvîrşa cinstitele taine a hristiianelor (f. 51—52v). Cap. 5. Pentru Elie Andriian aftocratorul şi pentru episcopii cei ce în vreme[a] lui s-au făcut în besericile lui Dumnezeu cele mai însămnate (f. 52v—53v). Cap. 6. Pentru goana rîdicată asupra hristianilor de către Andriian (f. 53v—54). Cap. 7. Pentru încunjurarea iudeilor de oşti ce[a] de pe urmă din timpul lui Andriian şi pentru Achila Ponticianul ce au tălm[ăcit] Scriptura şi pentru Luchiian Samosateul (f 54—54v). Cap. 8. Pentru Satornin, Vasilid şi Carpocrat ereticii şi pentru cei ce dintr-aceştea s-au arătat cunoscători numiţi (f. 54v—57). Cap. 9. Pentru Antonin Pius binecinstitorul afto-

crator, şi pentru cele ce în vreme[a] sa s-au făcut în besărică (f. 57). Cap. 10. Pentru episcopii ce s-au făcut în cele mai însămnate beserici şi pentru învăţătorii ce au strălucit în vreme[a] împărăţii lui Antonie Pius (f. 57v). Cap. 11. Pentru Ualentin, Cherdon, Marchion şi Apellis ereticii (f. 58—59v). Cap. 12. Pentru Marcu Avrilie, carele şi Antonin s-au zis şi pentru Lichie cel ce împreună cu el au împărăţit şi pentru a cincea goană asupra hristiianilor (f. 59v—60). Cap. 13. Pentru episcopii ce s-au făcut în besericile cele mai însămnate şi pentru dascalii ci au strălucit în anii aceştiia (f. 60—60v). Cap. 14. Pentru ereticii ci s-au arătat în anii aceştiia: Tatiian şi următorii lui înfrănaticii: Montanos şi catafrighii cei ci de la dînsul s-au arătat, adică pepuziianii şi pentru Ermoghen (f. 60v—61v). Cap. 15. Pentru Lucchius Comod, Eliudie Pertinacul şi Didius, Iuliian autocratorii şi pentru cele ce în beserică s-au făcut în anii acestora (f. 61v—62). Cap. 16. Pentru episcopii ce s-au făcut în beserecile cele mai însămnate şi pentru dascalii ce au strălucit în stăpînirea monarhilor acestora (f. 62v). — Cap. 17. Pentru Sevtimie Sevirul monarhul şi pentru a şasa goană ce[a] de el pornită asupra hristiianelor (f. 63). Cap. 18. Pentru episcopii ce au strălucit în eparhiile cele mai însămnate şi pentru învăţătorii besericii din vremea împărăţiei lui Sevir (f. 63—63v). Cap. 19. Pentru Teodot Vizanteanul, Artemam şi Pracsiul, ereticii (f. 63v—64). Cap. 20. Pentru neînvoirea şi pentru dizbinarea ceiace din ia s-au ridicat între răsăritenii şi apusenii episcopi pentru praznicul Pashăi (f. 64v—65v).

f. 65v. Sfîrşit veacului al doilea.

4. f. 66—91. Besericeasca Istorie. Cartea a treia. Veacul III.

Cap. 1. Pentru Antonin Caracal şi Opilie Macrin aftocratorii şi pentru cele ce în timpul lor s-au făcut în beserică (f. 66—66v). Cap. 2. Pentru Antonin Iliogabal aftocratorul şi cele ce de el s-au făcut în beserică şi pentru episcopii şi dascalii din acei ani (f. 66v—67). Cap. 3. Pentru Alecsandru Sevir autocratorul şi pentru cele ce s-au făcut de el în beserică (f. 67—69). Cap. 4. Pentru Macsimin Tracul şi pentru a şaptea goană asupra hristieanelor (f. 69—69v). Cap. 5. Pentru Gordiean şi Filip Arapul monarhii şi pentru dumnezeeştii bărbaţi carii au strălucit în beserică (f. 69v—71). Cap. 6. Pentru erchesaiţii şi ualesienii ereticii (f. 71—71v). Cap. 7. Pentru Dechie aftocratorul şi pentru cele ce de el s-au făcut în beserică (f. 71v—72). Cap. 8. Pentru shizma (dezbinarea) carea s-au rădicat în Carhidon pentru cei căzuţi din credinţă, între Chipriean şi între Navat şi Filichisim, încă şi între Cornilie episcopul Romii şi între navatiani şi pentru eresul navaptiianilor şi pentru soboarăle, ce asupra lor s-au adunat (f. 72—74v). Cap. 9. Pentru Gallus, Emilieanu, Ualerie şi Galiin împăraţii şi pentru cele ce în anii lor s-au făcut în beserică (f. 74v—75v). Cap. 10. Indoiala ce s-au rădicat în beserică, de să cade pre cei ce din eretici vin către beserică a-i mai boteza (f. 75v—76v). Cap. 11. Pentru Noitos, Savelie şi Pavel Samosateul ereticii (f. 76v—77v). Cap. 12. Cuprinde a prea sîntului patriarhului Alecsandriei Dionisie epistolie proglăsuitoare spre îndreptarea făcută către Pavel Samosateul episcopul Anitohiei (f. 78). Cap. 13. Pentru aftocratorii Clavdie, Chintiliian, Avriliian, Tachit şi Florian şi pentru cele ce în anii lor s-au făcut în beserică (f. 78—79). Cap. 14. Pentru Manent şi pentru ereticii manihei, cei de la el numiţi (f. 79—83). Cap. 15. Pentru aftocratorii Avriliu-Prov, Avriliu-Car, Dioclitiian, Macsimin şi pentru cele ce în anii lor s-au făcut în besărică (f. 83v—84v). Cap. 16. Pentru goana a zăcea şi cea mai de pe urmă, carea de Dioclitiian şi de Macsimiian s-au pornit asupra hristieanelor (f. 84v—85v). Cap. 17. Pentru învăţătorii cei prea slăviţi carii au înouviinţat în beserica lui Hristos în anii aceştiia (f. 86—86v). Adunare în scurt de învăţătura, de bună rînduială şi de moralul besericii din aceste dintăi trei veacuri (f. 87—91)

5. f. 91—153v. Cartea a patra. Veacul IV-le.

Cap. 1. Pentru Constandie Buhabul, Galerie Săvir, Macsimin şi Macsentie aftocratorii şi pentru cele ce de dînşii s-au făcut în beserică (f. 91v—94v). Cap. 2. Pentru mai urmarea goanii a zăcea în vremea împărăţiei lui Galerie, a lui Macsimin şi a lui Macsentie a tiraniior hristiianeştii credinţă (f. 94v—95v). Cap. 3. Pentru Marele Constandin întăiul aftocrator al hristieanelor şi pentru cele ce s-au făcut de el în besărica lui Hristos (f. 96—100). Cap. 4. Pentru shizma donatistenilor (f. 100—101). Cap. 5. Pentru shizma militienilor celor din Eghipt (f 101—102). Cap. 6. Pentru Arie şi pentru eresul lui (f. 102—104v). Cap. 7. Pentru soboarăle făcute în vremea marelui Constandin (f.

104v—107). Cap. 8. Pentru dascalii besericii cei mai însămnaţi, carii au strălucit în anii aceştiia (f. 107—109 v). Cap. 9. Pentru fiii marelui Constandin autocratorii şi pentru cele de dînşii făcute în besărică (f. 109v—113). Cap. 10. Pentru Fotino, Machedonie, Aetie, Eunomie, Eudocsie, Acachie şi Audeu ereticii (f. 113—116v). Cap. 11. Pentru soboarăle cele adevărate şi cele mincinoase, care în anii aceştea s-au făcut (f. 116v—119). Cap. 12. Pentru bărbaţii ce au strălucit în cuvioşie în vremele pomeniţilor împăraţi (f. 119—120v). Cap. 13. Pentru înpăratul Iuliian Paravatul şi pentru cele ce în vremea lui s-au făcut în beserică (f. 120v—121v). Cap. 14. Pentru Ioviian înpăratul şi pentru cele ce de el s-au făcut în beserică (f. 121v—122). Cap. 15. Pentru Ualentiian şi Ualent înpăraţii şi pentru cele ce de dînşii s-au făcut în beserică (f. 122—125). Cap. 16. Pentru shizma lui Luchiferiian şi a lui Ursachiian (f. 125—126v). Cap. 17. Pentru Apolinarie, Aerie şi mesaliianii ereticii (f. 126v—129). Cap. 18. Pentru soboarăle şi minciuno-soboarăle cele ce de înpăraţii aceştea s-au făcut (f. 129—130v). Cap. 19. Pentru bărbaţii ce au încuviinţat în besărică cu cuvioşiia şi cu ştiinţa în timpul pomeniţilor înpăraţi (f. 130v—132v). Cap. 20. Pentru înpăraţii Gratiian, Ualentiian cel mai Nou şi Teodosie şi pentru cele ce de ei s-au făcut în beserică (f. 133—135v). Cap. 21. Pentru ereticii Prischiliian, Eluidie, Ioviian şi Colliridienii (f. 135v—137v). Cap. 22. Pentru înprotivă zicerele şi osebitele înpreună nevoinţele între Ioan episcopul Ierusalimului şi între Epefanie episcopul Costandiei Chiprului, precum şi între Rufim şi între Ieronim despre greşalele lui Orighen (f. 137v—138v). Cap. 23. Pentru soboarăle ce s-au adunat în anii înpăraţilor acestora (f. 139—142v). Cap. 24. Pentru bărbaţii ce au strălucit în anii aceştea cu învăţătura şi cu cuvioşiia şi pentru oarecare femei cuvioase (f. 143—147). Adunare pre scurt a învăţăturii, a bunii rînduieli şi a moralului besericii în veacul al 4 (f. 147—153v).

f. 153v. Sfărşit veacului al 4-lea a tomului I.

6. f. 154—156v. Indecsul [8].

7. f. 157—185. Besericeasca Istorie. Cartea V. Veacul V.

Cap. 1. Pentru Arcadie şi Onorie înpăraţii şi pentru cele ce de ei s-au făcut în beserică (f. 157—159v). Cap. 2. Pentru feluri de prigoniri ale besericeştilor dascali (f. 159v—162). Cap. 3. Pentru Pelaghie ereticul şi pentru cei de la ei numiţi pelaghieni şi jumătate pelaghieni (f. 162—164). Cap. 4. Pentru soboarăle cele mai însemnate care s-au adunat în timpul înpăraţilor acestora (f. 164—164v). Cap. 5. Pentru bărbaţii ce au strălucit în timpul înpăraţilor acestora întru sfinţenie şi învăţătură (f. 165—166v). Cap. 6 Pentru înpăraţii Teodosie cel Mic şi Ualentiean al triilea şi pentru cele de ei făcute în beserică (f. 166v—169). Cap. 7. Pentru shizma ce s-au ridicat în Roma între Bonifatie şi între Eulalie (f. 169—169v). Cap. 8. Pentru Nestorie şi Eutihie eriticii (f. 170—172v). Cap. 9. Pentru soboarăle făcute în timpul înpăraţilor acestora (f. 172v—174v). Cap. 10. Pentru înţăieptii şi sfinţii bărbaţi şi femeile ce au încuviinţat în aceşti ani (f. 174v—177). Cap. 11. Pentru Marchiean, Leon Tracul şi Zinon înpăraţii şi pentru cele ce de ei s-au făcut în beserică (f. 177—177v). Cap. 12. Pentru ereticii ce în anii aceştiea s-au făcut (f. 177v—179). Cap. 13. Pentru soboarele făcute în vremea înpăraţilor zişi (f. 179—182). Cap. 14. Pentru bărbaţii cei ce în anii aceştiea au încuviinţat întru cuvioşie şi învăţătură (f. 182—183). Adunare în scurt de învăţătura, buna rînduealâ şi moralul besericii în veacul al V (f. 183v—185).

f. 185. Sfîrşit veacului V.

8. f. 185v—218. Besericeasca Istorie. Cartea VI. Veacul VI.

Cap. 1. Pentru Anastasie Dicorul însuşi stăpînitoriul răsăritului şi pentru varvarii înpăraţii apusului şi pentru cele ce s-au făcut în beserică în anii aceştiea (f. 185v—189v). Cap. 2. Pentru shizma urmată în Roma între Lavrentie şi Simah cei aleşi de episcopii ei (f. 189v—190v). Cap. 3. Pentru Iustin Tracul înpăratul şi pentru cele ce de el sau făcut în beserică (f. 190v—191). Cap. 4. Pentru shizma ce s-au făcut între beserica apuseancă şi răsăriteancă şi pentru unirea lor (f. 191—192v). Cap. 5. Pentru filonichiea ce s-au scrîlat, care din doaă să cade a crede din Sf. Treime au pătimit unul sau nu (f. 193—194). Cap. 6. Pentru ereticii ce s-au ivit în anii aceştiea (f. 194—195v). Cap. 7. Pentru soboarele cele ce în anii aceştiea s-au făcut (f. 195v—197). Cap. 8. Pentru bărbaţii carii

8. Adică: *Tabla de materie.*

au încuviinţat întru fapta bună şi întru sfinţenie în anii aceştiea (f. 197—198). Cap. 9. Pentru Iustiniian cel Mare împăratul şi pentru cele ce de el s-au făcut în beserică (f. 198v—200v). Cap. 10. Pentru shizmele urmate în Roma, una între Bonifatie 2 şi între Dioscor şi alta între Silverie şi Vighilius (f. 200v—202v). Cap. 11. Pentru gîlceava ce s-au rădicat pentru stricatele de minte abaterile lui Orighen şi pentru cele trii capete (f. 202v—204v). Cap. 12. Pentru ereticii cei din anii aceştea: Antim, Teodos.e, Gaian, Iacov şi Ioan Filiponul (iubitoriu de osten[eală], f. 204v—205v). Cap. 13. Pentru soboarăle ce în vremea lui Iustinian s-au adunat şi mai ales pentru cel în Constantinopol, V-lea lumnic sobor (f. 205v—206). Cap. 14. Pentru bărbaţii ce în anii aceştea au încuviinţat cu învăţătura şi cuviosiia (f. 206v). Cap. 15. Pentru Iustin cel mai tînar şi pentru Tiberie 2 împăraţii şi pentru cele ce de ei s-au făcut în beserică (f. 207—209). Cap. 16. Pentru shizma episcopilor Iverniei şi pentru prigonirea besericilor din Galiea şi din Ispaniia, pentru praznicul Paştilor (f. 209—209v). Cap. 17. Pentru soboarăle ce s-au adunat în zilele împăraţilor Iustin şi Tiberie (f. 209v). Cap. 18. Pentru bărbaţii cei ce au strălucit în anii aceştiea cu cuviosiea şi cu învăţătura (f. 209v—210). Cap. 19. Pentru Mavrichie împăratul şi pentru cele ce de el s-au făcut în beserică (f. 210—212v). Cap. 20. Pentru filonichiia lui Pelaghie 2-lea şi Grigorie 1, episcopilor Romii, pentru titlu[l] după care arhiepiscopul Constantinopoliei Icomenicos să scrie (f. 212v—214). Cap. 21. Pentru soboarăle adunate în vremea lui Mavrichie (f. 214—215v). Cap. 22. Pentru bărbaţii cari au încuviinţat în anii aceştiia cu sfinţenia şi cu învăţătura (f. 215v—216v). Adunare în scurt a învăţăturii, a bunii rînduieli şi a moralului besericii din veacul VI (f. 217—218).

9. f. 218v—244v. Besericeasca Istorie. Cartea VII. Veacul al VII.

Cap. 1. Pentru Foca şi Iraclie împăraţii şi pentru cele ce s-au făcut de ei în beserică (f. 218v—221v). Cap. 2. Pentru protiea dată de Foca besericii romane (f. 221v—222). Cap. 3. Pentru mincino-prorocul Mohamet şi pentru eresul lui (f. 222—225). Cap. 4. Pentru eresul monofeliţilor (f. 225v—226v). Cap. 5. Pentru shizma ce s-au făcut în Ispaniia pentru una şi întrinta afundare (f. 226v—228). Cap. 6. Pentru soboarăle ce în anii aceştea s-au făcut (f. 228—229). Cap. 7. Pentru bărbaţii ce în anii aceştea au încuviinţat (f. 229—231). Cap. 8. Pentru Constandin IV, fiiul lui Iraclie, pentru Ieracliona şi pentru Constandin II, nepotul lui Ieraclie împăraţii şi pentru cele ce s-au făcut în beserică în anii acestora (f. 231—233v). Cap. 9. Pentru Pir şi voroava lui cia vătămătoare cu Macsim pentru Pavel dieadohul lui şi pentru filonichiia cea în Angliea pentru praznicul Paştilor (f. 233v—235). Cap. 10. Pentru soboarăle făcute în vremea lui Constand monarhul (f. 235). Cap. 11. Pentru bărbaţii ce au încuviinţat în anii aceştea (f. 235—236). Cap. 12. Pentru Constandin Bărbosul şi pentru cele ce de el s-au făcut în beserică (f. 236—237v). Cap. 13. Pentru soboarăle ce în vremea lui Constandin Bărbosul s-au adunat şi mai ales pentru lumnicescul 6-lea sobor cel adunat în Constandinopoli (f. 237v—239). Cap. 14. Pentru împăraţii Iustiniean II-le[a] cu nasul tăeat Leotie şi Tiverie Apsimar şi pentru starea besăricii în timpul lor (f. 239—240). Cap. 15. Pentru shizmele cele 2-ă ce s-au făcut în Roma (f. 240—241v). Cap. 16. Pentru soboarăle ce s-au făcut în zilele împăraţilor acestora (f. 241v—243). Adunare în scurt de învaţătura, buna rinduealâ şi moralul besăricii în veacul al 7-le[a] (f. 243—244).

f. 244. Sfîrşit v[eacul] 7.

10. f. 244v—269. Besericiasca Istorie. Cartea VIII. Veacul VIII.

Cap. 1. Pentru monarhii Iustiniean al doilea Filipic Vardan, Artemie şi Teodosie 3-lea şi pentru cele ce s-au făcut în beserică în timpuriie lor (f. 244v—246v). Cap. 2. Pentru soboarăle ce s-au făcut în timpul împăraţilor acestora (f. 246v—247). Cap. 3. Pentru Leon 3-le[a] Isavrul luptătoriul de icoane şi pentru cele ce de el s-au făcut în besăricâ (f. 247—248v). Cap. 4. Pentru pricina din carea Leon au venit la luptare[a] icoanelor şi ce au pătimit prin ia (f. 248v—250). Cap. 5. Pentru soboarăle făcute în timpul lui Leon Isavrul (f. 250—250v). Cap. 6. Pentru bărbaţii carii au încuviinţat cu fapta bună şi cu sfinţeniea în anii aceştiea (f. 250v—252). Cap. 7. Pentru Constandin 6-le[a] celui zis Copronim şi pentru Leon 4-le[a], fiiul lui ce să zi[ce] Porfiroghenit şi pentru cele ce de ei s-au făcut în beserică (f. 252—256). Cap. 8. Pentru shizmele cele 2-ă ce s-au făcut în Roma (256—256v). Cap. 9. Pentru soboarăle făcute în anii aceştiia (f. 257—258). Cap. 10. Pentru eresul pavlichiianelor (f. 258v—259v). Cap. 11. Pentru Constandin 7-le[a]

Porfiro-născutul şi pentru Irina maica lui şi pentru cele ce de ei s-au făcut în beserica răsăriteneasc㠄 (f. 259v—263v). Cap. 12. Pentru gîlceava pornită de Filics episcopul Urgheliei cum că Hristos după trup este fiiu făcut a lui Dumnezeu (f. 263v—264). Cap. 13. Pentru sf. şi luminicul 7-lea sobor cel adunat în Niclıea Vitiniei (f. 264—265). Cap. 14. Pentru soboarăle şi minciuno-soboarăle făcute de apuseni în anii aceştiia (f. 265v—167). Cap. 15. Pentru bărbaţii ce au încuviinţat cu învăţătura în anii aceştea (f. 267—268). Adunare în scurt de învăţătura, buna rînduială şi de moralul besericii în veacul acesta (f. 268—269).

f. 269v—271. Albe.

Însemnări posterioare :

f. 2 : *A Seminariei de Huşi.*

f. 185 cu creion negru : *Aciastă istorie s-au scris de un autoriu anume Meletie Mitropolitul Atinii, în suta trecută.*

II 53

112

VENIAMIN POPESCU, Retorică

Sec. XIX (1838—1839) ; hîrtie ; 102 f. + 2 foi hîrtie de Vorsatz la început ; 21 × 17 ; scriere cursivă cu cerneală neagră ; între 15 şi 21 rînduri pe pagină ; mai multe condeie, dintre care unul al episcopului Melchisedec al Romanului ; legătură deteriorată, mîncată de cari, în hîrtie, cu piele la cotor şi colţuri. A aparţinut episcopului Melchisedec al Romanului ; de la acesta a trecut în Biblioteca Seminarului din Huşi ; iar de acolo în Biblioteca Internatului Teologic din Bucureşti. Numere vechi de bibliotecă : pe cotor, 59 ; pe foaia întîia a hîrtiei de Vorsatz, 538, scris cu cerneală violetă ; în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2329. Manual de şcoală la Seminarul din Socola.

f. 1. Ritorică paradosită în Seminariia Socolii de D. D. Veniiamin Popescu. A lui Mihail Stefanescu, 1838, oct[omvrie] în 10, luni.

f. 1v. Albă.

1. f. 2—4v. Innainte gătiri cătră cuprinderea retoricii. Despre natura, sfîrşitul, materiia, părţile, vredniciia şi despre ajutoriurile către cîştigarea elocvenţei povăţuitoare.

2. f. 5—22. Partea întăi. Despre aflare.

Cap. I. Despre gînduri (excogitatio) (f. 5—5v).

Cap. II. Despre adeveriri (argumenta). A. Hotărîrea (Definitio). B. Numerarea părţilor (Enumeratio partium). C. Pricina şi lucratul (Causa et effectus). D. Asămănarea. E. Neasămănarea. F. Inpotrivirea (f. 5v—18v).

Cap. III. Despre deduceri (f. 19—22).

3. f. 22—74v. Partea a doa. Despre orînduire.

Cap. I. Despre intrare. Despre însuşirile intrării. Despre propunerea şi despărţirea materiei. Despre regulile înpărţirei (f. 23—31).

Cap. II. Despre povestire. Despre cuvîntările paneghiriceşti (f. 31—34).

Cap. III-lea. Despre întărire (Confirmatio). Despre însuşirea dovezilor. Dezvăluirea dovezilor. Legătura dovezilor. Rînduirea dovezilor. Despre plan. Despre refutaţie ori răsturnare (f. 34—42v).

Cap. IV. Despre patimi. Despre imaginaţie. Pentru simţiciune. Despre judecată (f. 42v—49).

Cap. V. Despre peroraţie sau epilog (f. 49—54v).

Cap. VI. Despre vredniciia stilului. Intăia închietură. Despre tropuri. Metafora. Aligoriia. Hiperbola. Antitesul. Ieroniia. Perifrasis. A doa închietură. Despre figurile părerii. Figurile către adeveriri ajutătoare. Inpărtăşirea. Răspunderea. Ingăduirea. Indrep-

tarea. Prefacerea. Figurile părerii către înfrumusețare ajutătoare. Descrierea. Despre demonstrație. Despre ipolipozie. De itopie. Asămănarea. Punere protivnică. Figurile ce slujesc spre ațițarea patemelor. Apostrofuł. Intrebarea. Repetiția. Gradația. Rugarea. Dorirea. Indoeala. Prosopopiea sau personificația (f. 54v—74v).

4. f. 74v—94. Partea a triea. Despre elocuție.

Cap. 1. Despre armoniea stilului. Pentru curățănia stilului. Pentru dislușirea stilului. Pentru cuviința sau potrivirea stilului (f. 76v—84v).

Cap. I (sic !). Pentru idei și sentimenturi (f. 84v—87v).

Cap. II. Cum subiecturile care dau ideile și sentimenturile hotărăsc și stilul lor. Despre elocvența amvonului (f. 88—94).

5. f. 94—100v. Partea a patra. Despre pronunție.

Cap. I. Pentru mișcări (f. 95v—97v).
Cap. 2. Pentru memorie (Ținerea aminte) (f. 97v—98).
Cap. 3. Despre unime (f. 98—100v).

f. 101—102v. Albe.

Însemnări de la prima mînă :

f. 100v : *Ende der Rhetorik in Jahre 1839, Mai 29.*

Însemnări posterioare :

f. 1 : *A Seminariei de Huși.*

II 68

113

Arheologie biblică

Sec. XIX (1842) ; hîrtie ; 175 foi[9] + 1 foaie hîrtie de Vorsatz la început și 1 foaie la sfîrșit ; 21 × 17 ; scriere cursivă cu cerneală neagră ; între 18 și 21 rînduri pe pagină ; tabla de materie are între 24 și 28 rînduri ; un singur condei, al episcopului Melchisedec al Romanului ; legătură în hîrtie, cu piele la cotor și colțuri. A aparținut episcopului Melchisedec al Romanului ; de la acesta a trecut în Biblioteca Seminarului din Huși, iar de acolo în Biblioteca Internatului Teologic. Numere vechi de bibliotecă : pe cotor : 180, 141 ; în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2274. Manual de școală la Seminarul din Socola.

1. f. 1—12v. Preliminare în Arheologhia Biblică.

§ 1. [Ințălesul arheologhiei] (f. 1—1v). § 2. Trebuincioase teologului (f. 1v—2). § 3. Izvoarăle arhiologhiei (f. 2—4v). § 4. Timpul la Palestina (f. 4v—7v). § 5. Inbelșugarea pămîntului (f. 8—9). § 6. Nevoile Paiestinei (Calamitates Palestinae) (f. 9—12v).

2. f. 12v—29. Cap. I. Despre lăcașuri.

§ 7. (f. 12v—13). § 8. Traglodiții seau lăcuitorii din peștere, cei mai din urmă (f. 13—14). § 9. Colibi (f. 14v—15). § 10. Corturile (f. 15—15v). § 11. Informarea corturilor (f. 15v—16v). § 12. Intocmirea corturilor (f. 16v—17). § 13. Despre casă (Domus) (f. 17—17v). § 14. Mărimea caselor (f. 17v—18). § 15. Cuprinderea și acoperemîntul caselor (f. 18—19v). § 16. Ușa, tinda, ograda, harem (f. 19v—21). § 17. Odăi și sale (f. 21—22v). § 18. Ușile și încuetorile (f. 23—23v). § 19. Ferestile (f. 24). § 20. Materialurile zidiurilor (f. 24—26). § 21. Acareturile (f. 26—27v). § 22. Sate, tărguri și orașe (f. 27v—29).

9. Manuscrisul are și paginație originală : 341 pagini. Patru foi de la sfîrșit au rămas nepaginate.

3. f. 29—40. Cap. II-lea. Despre nomazi.

§ 23. Vechimea şi cinstea nomazilor (f. 29—30). § 24. Păşunele (f. 30v). § 25. Migraţiile nomazilor (f. 30v—31). § 26. Fântânile şi gropile (f. 31v—32v). § 27. Vitele cele mai mici a nomazilor (f. 33—34v). § 28. Despre boi (f. 34v—35v). § 29. Despre asini (f. 35v—36). § 30. Despre cămile (f. 36—37v). § 31. Despre cai (f. 37v—38). § 32. Despre căni (f. 38—39). § 33. Despre vânatu (f. 39—39v). § 34. Despre pradă (f. 39v—40).

4. f. 40v—58v. Cap. al III-lea. Despre agricultură.

§ 35. Folosul agriculturii (f. 40v). § 36. Legile moisaiceşti despre cultură (f. 41—41v). § 37. Despre cinstirea agriculturei (f. 41v—42). § 38. Despre a dobândi mijloace de înbelşugarea pământului (f. 42—42v). § 39. Genul semînţelor (f. 43). § 40. Instrumentele agriculturei (f. 43—44). § 41. Vite pentru agricultură (f. 44—44v). § 42. Pregătirea ogorului (f. 45—45v). § 43. Secerişul (f. 45v—46v). § 44. Despre arie (f. 46v—47). § 45. Trieratul (f. 47—47v). § 46. Vânturarea (f. 47v—48v). § 47. Viile (f. 48v—49). § 48. Aşăzarea şi împărţirea viilor (f. 49v—50). § 49. Culesul viilor (f. 50—50v). § 50. Culesul şi călcatul viilor (f. 50v—51v). § 51. Despre grădini (f. 52—53). § 52. Despre măslini (f. 53—54). § 53. Despre smochini (f. 54—54v). § 54. Balzamul (f. 54v—55). § 55. Palmele (f. 55v—56v). § 56. Despre albine (f. 56v—57v). § 57. Pescuitul (f. 57v—58). § 58. Verbahtum (f. 58—58v).

5. f. 59—70. Capu IV-lea. Despre iscusinţă. Origina iscusinţii.

§ 59. (f. 59). § 60. Iscusinţa de la potop până la Moisi (f. 59—59v). § 61. Iscusinţele între evrei sub Moisi (f. 59v). § 62. Iscusinţa evreilor în Palestina (f. 60—60v). § 63. Iscusinţa după robie (60v—61). § 64. Vechimea iscusinţei scrierii (f. 61—62v). § 65. Lăţirea literelor (f. 62v—63v). § 66. Materie şi instrumentele scrisorii (f. 63v—65). § 67. Despre cărţi (f. 65—65v). § 68. Despre epistole (f. 65v—66). § 69. Despre poezie (f. 66—66v). § 70. Indule a poeziei evreeşti (f. 66v—68). § 71. Despre muzică (f. 68). § 72. Întrebuinţarea muzicei la evrei (f. 68—69). § 73. Instrumenturile muzicale (f. 69—69v). § 74. Despre săltare (f. 69v—70).

6. f. 70—80v. Capu V-lea. Despre ştiinţe.

§ 75. Origina ştiinţelor (f. 70—71). § 76. Despre istoria ghenealoghiei şi a hronologhiei (f. 71—72). § 77. Aritmetica, matematica, astronomia şi astrologhia (f. 72—72v). § 78. Împărţirea zilii şi a nopţii (f. 72v—75). § 79. Despre săptămâni (f. 75—75v). § 80. De lunele şi anii (f. 76—77v). § 81. Despre gheometrie, mehanică şi gheografie (f .77v—78). § 82. Mediţina (f. 78—78v). § 83. Fizica, istoria naturală şi filosofia (f. 79—80v).

7. f. 80v—89v. Cap. VI. Despre neguţitorie.

§ 84. Vechimea neguţitoriei (f. 80v). § 85. Comerţul finicienelor, arabilor şi a eghiptenelor (f. 81—81v). § 86. Drumurile neguţitorilor (f. 81v—82). § 87. Despre transportaţia mărfurilor pe uscat (f. 82—83). § 88. Comerţul evreilor (f. 83—84). § 89. Despre măsuri, cumpene şi cântare (f. 84—84v). § 90. Măsura lunginei (f. 84v—85v). § 91. Măsuri cave (deşerte) (f. 85v—86v). § 92. Despre cantare şi bani (f. 86v—87v). § 93. Preţul banilor şi a cumpenilor înnainte de robie (f. 87v—88). § 94. Cumpenele şi monetele după robie (f. 88—89v).

8. f. 89v—101. Capu VII-lea. Despre înbrăcăminte.

§ 95. Materia hainelor (f. 89v—90). § 96. Despre colorul hainelor (f. 90v—91). § 97. De tunica (straiul cel de deasupra) (f. 91—92). § 98. De straiul cel deasupra (f. 92—94). § 99. Incălţămintea picioarelor (f. 94—95). § 100. Despre barbă (f. 95v—96). § 101. Despre păr (f. 96—96v). § 102. Despre acoperemântul capului (f. 96v—97v). § 103. Despre acoperemântul feţii (f. 97v—98v). § 104. Toeagul, pecetea şi inelul (f. 98v—99v). § 105. Enelele muerilor (f. 99v—100). § 106. Despre gherdane, brăţele şi cercei (f. 100—100v). § 107. Haina de sărbători şi de tânguire (f. 100v—101).

9. f. 101—114. Capu VIII-lea. Despre hrană şi ospeţe.

§ 108. Despre hrana în deobște (f. 101—101v). § 109. Pregătirea bucatelor (f. 102). § 110. Despre moară (f. 102—103). § 111. Despre măcinatu (f. 103—103v). § 112. Coacerea pănii în cuptoriu (f. 104—105). § 113. Despre bucate (f. 105—106). § 114. Despre friptură (f.106—107). § 115. Bucatele oprite (f. 107—108). § 116. Băutura (f. 108v—109v). § 117. Timpul și împrejurările cinării (f. 109v—110v). § 118. Masa și șăderea la masă (f. 110v—111). § 119. Despre chipul mâncării (f. 111—112). § 120. Ospețele (f. 112—113v). § 121. Priimire de ospeți (f. 113v—114).

10. f. 114v—133v. Capu IX-lea. Despre soțietatea domestică.

§ 122. Întîmpinările în contra precurviei (f. 114v—115). § 123. Poligheneție (mai multe mueri) (f. 115v—116). § 124. Alegerea mireselor (f. 116—117). § 125. Logodna (f. 117—118). § 126. Nunta (f. 118—119). § 127. Țiitoarea (f. 119—119v). § 128. Plodirea matrimonilor (f. 119v—120). § 129. Leviratul. Rădicarea seminții (f .120—120v). § 130. De precurvie (f. 120v—121). § 131. Muerea cu pripusul (f. 121—122). § 132. Cartea de despărțenie (f. 122v—123). § 133. Naștrea pruncelor (f. 123—124). § 134. Tăerea împrejur (f. 124). § 135. Numirea pruncului (f. 124—125). § 136. De cel întâi născut (f. 125—126). § 137. Creștirea (f. 126—127). § 138. Puterea părintască (f. 127—127v). § 139. Testamentul (f. 128—128v). § 140. Slugele (f. 128v—129). § 141. Calea spre servitute (f. 129—130). § 142. Starea slugilor la evrei (f. 130—132). § 143. Condițiile robilor pe la alte ginte (f. 132—133v).

11. f. 133v—143. Capu X-lea. Despre purtări și conversație.

§ 144. Purtările evreilor (f. 133v—134v). § 145. Eleganța purtărilor (f. 134v—135). § 146. Salutațiile (f. 135—137). § 147. Vizitațiea (f. 137—137v). § 148. Darurile (f. 137v—138). § 149. Condițiile și ducerea darurilor (f. 138—138v). § 150. Cinstiri publice (f. 138v—139). § 151. Conversație și feredee (f. 139—140v). § 152. Purtările către streini (f. 140v—141). § 153. Săracii și cerșitorii (f. 141v). § 154. Necurățănie (f. 142—143).

12. f. 143—158. Capu XI-lea. Despre boală.

§ 155. De boale îndeobștie (f. 143—143v). § 156. Boala filistenilor (f. 143—144). § 157. Boala inpăratului Ioram (f. 144). § 158. Moară vântoasă (f. 144—144v). § 159. Patria leprii (f. 144v—145). § 160. Începutul și lățirea leprii (f. 145—146v). § 161. Ciuma (Pestie) (f. 146v—147). § 162. Boala lui Saul (f. 147). § 163. Boala lui Navuhodonosor (f. 147—147v). § 164. Despre paralitici (f. 147v—148). § 165. Despre cei cuprinși de duhuri necurate (f. 148—149). § 166. Despre acomodația lui Hristos și a apostolilor (f. 149—150). § 167. Fost-au demoniacii numai bolnavi sau ba (f. 150—151). § 168. Critică asupra socotinței că demoniacii ar fi fost numai bolnavi (f. 151—156v). § 169. Demoniacii au fost cu adevărat îndrăciți (f. 156v—158).

13. f. 158v—168. Capu XII-lea. Despre moarte, îngropare și tănguire.

§ 170. Despre moarte (f. 158v—159v). § 171. Modul așezerii trupului mort (f. 159—160v). § 172. Înmormântarea (f. 160v—161v). § 173. Așăzarea mormântului (f. 161v—162v). § 174. Mormânturile (f. 162v—163v). § 175. Despre cele ce să pun în mormânt pentru morți (f. 163v). § 176. Monumenturile mormânturilor (f. 164—164v). § 177. Arderea mortului (f. 164v—165). § 178. Tânguirea (f. 165—167v). § 179. Alte cauze a tânguirei (f. 167v—168).

II. 1. f. 168v—169. Notiții despre ortografia ebraică.

2. f. 169v—171. Despre vocale.

f. 171v. Albă.

f. 172—175v. Indicea objectelor din arhiologhia biblică.

Însemnări de la prima mînă :

Pe fața întîia a hîrtiei de Vorsatz de la început : *Din cărțile mele. Ierod. Melhisedec.*

f. 168. *Finis Archiologiae Biblicae, 1842 decembrius 26. M. Ştefănescu.*

II.73.

114

Logica

XIX

Sec. XVIII (1838); hîrtie; 207 foi + 1 foaie hîrtie de Vorsatz la început; 21 × 17; scriere cursivă, cu cerneală neagră; între 20 şi 27 rînduri pe pagină; mai multe condeie, din care unul este al episcopului Melchisedec al Romanului; legătură deterioratâ, în hîrtie cu piele la cotor şi colţuri; lipsă tartaşul din spate. A aparţinut episcopului Melchisedec al Romanului; de la acesta a trecut în Biblioteca Seminarului din Huşi, iar de acolo în Biblioteca Internatului Teologic. Numere vechi de bibliotecă: pe cotor, 218, 157; în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2272. Manual de şcoală la Seminarul din Socola.

I. 1. f. 1—5. Cap. 1-iu. Cunoştinţă înainte (§ 1—19).

f. 5. Finis Capitis primi et initium Capitis Secundi.

2. f. 5v—12v. Cap. II-le. Despre puterile şi lucrările sufletului (§ 20—36).

f. 12v. Finis Capitis secundi et initium Capitis tercii.

3. f. 13—21v. Cap. III-le. Introducere în filosofie (§ 37—54).

Inceputul filosofiei (f. 13—13v). Priceperea etimologhiciască a filosofiei (f. 13v—14v). Despărţirea filosofiei (f. 14v—15). Obiectul filosofiei (f. 15). Izvorul filosofiei (f. 15v). Scoposul filosofiei (f. 15v—16v). Legătura filosofiei cu alte ştiinţe (f. 16v—18). Folosul filosofiei (f. 18—18v). Insuşirile adevăratului filosof (f. 18v—20). Ajutătoarele ştiinţe filosoficeşti (f. 20—21). Istoria literarie a filosofiei (f. 21—21v).

4. f. 21v—40v. Cap. IV. Istoria literarie a filosofiei (§ 55—89).

f. 21v—28. Periodul 1. Istoria filosofiei a veacului celui mai vechiu (§ 55). Starea filosofiei la neamurile varvare (§ 56). Starea filosofiei la greci (§ 57—62).

f. 28—33. Periodul al II-le. Isloria veacului de mijloc. Starea filosofiei la romani (§ 63). Starea filosofiei la creştini (§ 64—66). Starea filosofiei la arabi (§ 67—68). Starea filosofiei la scolastici (§ 69—71).

f. 33—35v. Periodul III. Istoriia veacului mai proaspăt. Cercările cele dintăi pentru înaintarea filosofiei (§ 72). Schimbarea filosofiei sholastice (§ 73). Mai norocoasă îndreptarea filosofiei în veacul 17 (§ 74). Filosofia lui Volf (§ 75). Filosofia lui Hume (§ 76—77).

f. 35v—40v. Periodul IV. Istoria filosofiei veacului de faţă. Chipul filosofiei sintetico-dogmatice (§ 78—79). Metodul filosofiei embirice (§ 80). Metodul filosofiei Kantiano-critice (§ 81). Sistema 1-a a lui Kant (§ 82). Sistema 2-a a lui Kant (§ 83—84). Supra Kantienii (§ 85—88). Cele mai de căpitenie sisteme filosoficeşti (§ 89).

II. f. 41. Partea întăi. Filosofia formală. Loghica.

1. f. 41—43v. Introducere în loghică.

Priceperea loghicii (§ 90). Obiectul şi scoposul loghicii (§ 91). Folosul şi neapărata trebuinţă a loghicii (§ 92). Despărţirea loghicii (§ 93—94).

2. f. 43v—51. Cap. II-le. Istoriia loghicii.

Secţiia I-a. Loghica veacului de demult (§ 95—99). Secţiia II-a. Loghica veacului de mijloc la romani (§ 100). La creştini (§ 101). La arabi (§ 102). La sholastici (§ 103). Secţiia III. Loghica veacului mai de curînd (§ 104—108). Secţia IV-a. Loghica veacului de faţă. La eclectici (§ 109). La critici (§ 110—111).

III. f. 51. Partea întăi analitică.

1. f. 51—61. Cap. I-u. Despre puterea cugetării în genere şi despre legile ei cele mai înnalte.

Despre puterea cugetării în genere (§ 112—114). Despre cele mai înnalte legi ale cugetării (§ 115) Despre legile cugetării cei problematice (§ 116—123). Despre legile cugetării cei neapărate (§ 124—125). Despre legile cugetării cei întîmplătoare (§ 126—130).

2. f. 61—61v. Cap. II. Despre cele mai de frunte lucrări ale minţii (§ 131).

f. 61v. Finis legium cogitationis et initium conceptorum.

3. f. 62—75. Secţiia I-a. Despre conţepturi. Priceperea părţilor alcătuitoare şi naşterea conţepturilor.

Priceperea conţepturilor (§ 132—133). Părţile alcătuitoare ale conţeptului (§ 134). Naşterea conţepturilor (§ 135—138). Despărţirea conţăpturilor (§ 139). Despărţirea conţepturilor laolaltă părecheţi (§ 140). Despărţirea conţepturilor după cîtăţimea lor cea dinafară (§ 141—142). Despărţirea conţepturilor în privirea cîtăţimei cei dinlăuntru (§ 143—148). Despărţirea conţepturilor încît să cumpănesc cu mintea noastră (§ 149—151). Despre semnile conţepturilor. Priceperea şi despărţirea semnilor (§ 152—153). Întrebuinţarea terminelor (§ 154—155). Legile folosirei terminului (§ 156—159).

4. f. 75v—93. Secţiia II-ă. Despre judeţuri. Priceperea şi părţile alcătuitoare ale judeţurilor.

Priceperea judeţilor (§ 160). Părţile alcătuitoare ale judeţilor (§ 161—163). Despărţirea judeţilor (§ 164). Despărţirea judeţilor în privirea cea dinlăuntru (§ 165). Despărţirea judeţilor în privirea cîtăţimei (§ 166—169). Despărţirea judeţilor în privirea cvalităţii (§ 170—171). Despărţirea judeţilor în privirea relaţiei (§ 172—174). Despărţirea judeţilor în privirea modalităţii (§ 175). Despărţirea judeţilor în privirea cea dinafară (§ 176—179). Despre legile judecăţilor (§ 180). Legi speţiale ale judeţilor (§ 181). Legea judeţilor ipotitice (§ 182). Legea judeţilor definitive (§ 183). Legea judeţilor compuse (§ 184). Legea judeţelor întîmplătoare şi neapărate (§ 185). Legea judeţilor identice (§ 186). Legea judeţilor suptrînduite (§ 187). Legea judeţilor prefăcătoare (§ 188). Lege judeţilor contrazicătoare (§ 189). Legea judeţilor contrarie (§ 190).

5. f. 93v—119. Sectiea III-a. Despre socoate.

Priceperea socoatelor (§ 191). Alcătuitele socoatelor (§ 192). Despărţirea socoatelor (§ 193). Despre socoatele cele simple şi depline (§ 194). Despre siloghizme. Urzirea siloghizmului (§ 195). Alcătuitele siloghizmului (§ 196). Despărţirea siloghizmului (§ 197). Despre socoatele simple şi nedepline. Despre entimimă sau suptăcere (§ 198). Despre siloghizmul cel cu scădere (§ 199). Despre socoatele cele depline şi compuse (§ 200—202). Despre socoatele compuse nedepline. Despre soritis (§ 203). Despre dilemă (§ 204). Despre epiherimă (§ 205). Despre înducere (§ 206). Despre analoghie sau asămănare (§ 207). Răducerea socoatelor (§ 208). Răducerea entimimii (§ 209). Răducerea siloghizmilor celor cu scădere (§ 210). Răducerea soritului (§ 211). Răducerea epihirimii (§ 212). Răducerea inducerei şi a analoghiei (§ 213). Despre legile socoatelor (§ 214). Legi generale ale socoatelor (§ 215). Legi speţiale ale socoatelor. Legile siloghizmului catigoric. Despre termini (§ 216). Despre premise (§ 217). Despre închiere (§ 218). Legile siloghizmului ipotetic (§ 219). Legile siloghizmului dejunctiv (§ 220). Legile entimimii (§ 221). Legile soritului (§ 222). Legile dilemii (§ 223).

f. 119. Finis partis primae Logicae et initium parti[s] secund[ae].

f. 119v. [Un exemplu de] soritis propăşitoriu.

f. 120—121v. Albe.

IV. f. 121. Partea a doaă. Metodica.

1. f. 121—123. Cap. introducătoriu. Despre metod metodologhie şi speţiile lor.

Priceperea şi despărţirea metodului (§ 224). Pricepere şi despărţirea metodologhiei (§ 225).

2. f. 123—128v. Secţia întăi. Despre deplinitea cunoştinţelor în privirea cvalităţii.

Cap. I. Despre hotărîri. Priceperea şi despărţirea hotărărei (§ 227—231). Legile hotărîrei (§ 232). Chipul de a afla hotărîrile (§ 233).

Cap. II-le. Despre despărţiri. Inţălegirea despărţirei (§ 234—235). Legile despărţirei (§ 236).

f. 128. Fin du praimiere Secse.

3. f. 128v—144v. Secţia a doa. Despre deplinitea cunoştinţelor în privirea relaţiei.

Cap. I-iu. Despre adevărul cunoştinţilor. Despre adevărul cunoştinţelor îndeopştie şi despre speţiile lui (§ 238—239). Despre critiriul adevărului loghicesc (§ 240).

Cap. II. Despre neadevărul cunoştinţe'or. Despre greşală îndeopşte şi despre speţiile ei (§ 242). Izvorul şi pricina greşalelor îndeopşte (§ 243—244). Pricini speţieale ale greşalelor. Firească îngrădire a minţii. Boalele minţii. Afecturile cele rele ale voinţei. Prejudeţurile sau credinţa deşartă. Lipsele grăirei. Smintita alcătuire a trupului. Creşterea ce[a] răzvrătită. Reaoa obi[ş]nuire cu a'ţii (§ 245—252). Măsuri asupra greşalelor. Obştească măsură asupra greşalelor (§ 253). Măsuri speţieale asupra greşalelor (§ 254). Măsuri foarte speţieale asupra greşalelor. Inprotiva fireştii mărginiri a înţălegerii noastre. Inprotiva pre[a] marei iubiri... Inprotiva afecturilor voinţei. Inprotiva prejudeţelor. Inprotiva smintitei alcătuiri a trupului. Inprotiva creştirii cei rele. Inprotiva relii soţietăţi (§ 255).

f. 144v. Fin du second secse.

4. f. 145—160. Secţiea a treea. Despre deplinitea cunoştinţelor în privirea modalităţii.

Cap. I-iu. Despre ţărtitudinea cunoştinţelor. Pricepirea şi despărţirea ţărtitudinei (§ 256—259). Despre înviderare îndeopştie (§ 260). Despre înviderarea mijlocită îndeosebi (§ 261). Priceperea dovedirei (§ 262). Prinţipiile dovedirei (§ 263). Despărţirea dovedirei (§ 264). Legile dovedirei (§ 265). Greşa'ele dovedirei şi relele întrebuinţări (§ 266—267). Despre ipolesuri (§ 268). Isprava ţărtitudenii (§ 269).

Cap. II. Despre neţărtitudinea cunoştinţelor. Pricepere[a] şi despărţirea neţărtitudinei (§ 270—275). Treapta probabelităţii şi legile pentru hotărîrea ei (§ 276—277). Folosul părerilor (§ 278—281).

f. 160. Finis sectiae terciae et initium sectiae quartae.

5. f. 160v—198. Secţiia a patra. Pentru deplinime[a] cunoştinţilor noastre în privirea cîtăţimii.

Cap. I. Despre orizonul cunoştinţelor. Orizonul cunoştinţelor îndeopşte şi hotărîrea lui (§ 283). Despre orizonul cel loghicesc al cunoştinţelor (§ 284—288). Legi pentru întinderea şi mărginirea orizonului (§ 289). Despre neştiinţă şi despre speţiile şi pricinile ei (§ 290—293).

Cap. II. Despre mijloacele deplinirii cunoştinţelor prin lăţimea lor (§ 294). Articulul I. Despre chipurile cele orighinarie pentru cîştigarea cunoştinţelor. Despre ecsperienţă. A. Priceperea şi despărţirea ecsperienţii (§ 295—297). B. Legi generale ale ecsperienţiei (§ 298). C. Legile ecsperienţiei cei din'ăuntru (§ 299). D. Legile ecsperienţiei cei dinafară (§ 300) E. Legile obsărvaţiei şi a ecsperimentelor (§ 301). Despre cugetare. A. Priceperea şi despărţirea cugetării (§ 302—303). B. Legile cugetării (§ 304). a. Legi obştişti ale cugetării (§ 305). b. Legi speţieale pentru dezlegarea întrebărilor (§ 306). Articulul II. Despre chipurile derivative pentru cîştigarea cunoştinţelor (§ 307). Despre mărturia altora. A. Priceperea şi despărţirea mărturiei (§ 308—311). B. Legi generale pentru mărturie vrednică de credinţă (§ 312—317). C. Legi speţieale pentru mărturiea vrednică de credinţă (§ 318). Despre învăţarea altora (§ 319). A. Despre autori (§ 320). B. Despre cărţi (§ 321—325). C. Despre cetirea cărţilor (§ 326). a. Innainte de cetire

(§ 327). b. In vremea cetirii (§ 328). c. După cetire (§ 329). D. Despre dascali (§ 330). E. Despre ascultători (§ 331). F. Despre conţertaţiile literale (§ 332). a. Despre împreună vorbirile literale (§ 333). b Despre răsuflare (§ 334). c. Despre cîrtire (§ 335). d. Despre desputaţie (§ 336)[10]. 1. Legi generale (§ 337). 2. Legile întîmpinătoriului (§ 338). 3. Legile apărătoriului (§ 339).

f. 198v. Albă.

f. 199—206v. Scara în care să cuprinde toate titlurile din loghică, spre mai lesnicioasă aflare, căutîndu-să numai faţa.

f. 206v. Finis Logicae.

f. 207—207v. Albe.

Însemnări de la prima mînă :

f. 198 : *Logica finita est ano 1838 majus 28. A Deo gloria in seculum seculorum amen.*

f. 206v. *Deus qui juvit mihi discere et scribere. L. Deo et gloria ei.*

Însemnări posterioare :

f. 1 : *A Seminariei de Huşi.*

II 20 115

Teologie dogmatică

Sec. XIX (1841) : hîrtie ; 193 foi + 2 foi hîrtie de Vorsatz la început ; 21 × 17 ; scriere cursivă, cu cerneală neagră ; între 12 şi 27 rînduri pe pagină ; mai multe condeie, din care unul al lui Melchisedec, episcopul Romanului ; legătură deterioratâ, mîncată de cari, în hîrtie cu piele la cotor şi colţuri. A aparţinut episcopului Melchisedec al Romanului ; de la acesta a trecut în Biblioteca Seminarului din Huşi, iar de acolo în Biblioteca Internatului Teologic. Numere vechi de bibliotecă : pe cotor 100, 179 ; în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2320. Manual şcolar la Seminarul Veniamin.

1. f. 1. Teologhiea dogmatică.

1. f. 1—18. Prolegomena teologhiei deopşte (§ 1—24).

Cap. I. Despre hotărîrea şi împărţirea teologhiei deopşte. Hotărîrea şi împărţirea teologhiei descoperite (§ 3—6).

Cap. II. Pentru temeiul şi metodul teologhiei. A. Pentru temeiul. 1. Cunoaşterea temeiului teologhiei. 2. Sf. Scriptură este Cuvîntul lui Dumnezeu. III-le[a]. Împărţirea Sfintei Scripturi. IV-le[a]. Cărţile Testamentului Vechiu. V-le[a]. Cărţile Testamentului Nou. VI-le[a]. Cărţile ce să află în Biblie nu sunt toate Cuvîntul lui Dumnezeu. I. Cărţile cele canonicești, întîi din Testamentul Vechiu. II. Cărţile apocrife sunt numai din Testamentul Vechiu. Întăiu. Despre aşăzămînturile sfintelor sobară. Al doilea. Despre predanie sau tradiţie. Al treilea. Despre scrisorile Sf. Părinţi. B. Despre metodul teologhiei. Metodul teologhiei dogmatice (§ 7—24).

2. f. 18v—48v. Teologhiea dogmatică. Partea întăea. Despre Dumnezeu singur în sine socotit (§ 25—70).

Cap. I. Despre fiinţa lui Dumnezeu. Intăia închietură a simbolului. 1. Cum că este Dumnezeu. 2. Ce este Dumnezeu. 3. Numirele lui Dumnezeu. 4. Dumnezeu este numai unul. 5. Dumnezeu este nematereealnic (§ 25—39).

Cap. II-le[a]. Despre însuşirile lui Dumnezeu. 1. Despre însuşirile lui Dumnezeu deopşte. 2. Despre însuşirile lui Dumnezeu deosăbi. 3. Despre necuprindere sau fiinţa lui Dumnezeu pretutindene. 4. Dumnezeu este neschimbat. 5. Dumnezeu este prea înţălept.

10. In ms. : *367.*

6. Dumnezeu este atotputernic. 7. Voea lui Dumnezeu. 8. Bunătatea lui Dumnezeu. 9. Viiața și nemurirea lui Dumnezeu. 10. Fericirea lui Dumnezeu (§ 40—62).

Cap. II-lea. Pentru taina Sfintei Treimi deobște. I. În Dumnezeu sînt trei, ce sînt între sine osebite. A. În Dumnezeu nu sînt numai una, ci mai multe fețe. B. Fețele Sfintei Treimi sînt între sine osebite. C. În Dumnezeu sînt trei, iară nu mai multe sau mai puține fețe. II. Acele ce sînt în Dumnezeu osăbite sînt fețe, iară nu lucruri (§ 63—70).

3. f. 49—180v. Partea a doa. Despre Dumnezeu împreună cu alte lucruri ce au săvărșit în lumea aceasta (§ 71—188).

Tăerea întăi. Despre întăia față a Sfintei Treimi, carea este Dumnezeu Tatăl, dimpreună cu acele lucruri ce să însușesc în sf. Scriptură feții aceștiia.

Cap. I. Despre Dumnezeu Tatăl.

Cap. II. Despre zidirea lumii. A. Despre zidirea lumii deobște. B. Despre zidirea unor făpturi mai osăbite. a. Despre zidire[a] omului. b. Despre zidirea anghelului. Despre anghelii cei buni. Despre anghelii cei răi (§ 71—76).

Cap. III. Despre purtarea de grijă a lui Dumnezeu (§ 77—78).

Cap. IV-le[a]. Despre statul omului celui nevinovat și fericit seau întreg. A. Fericirea omului celui întăi. a. Fericirea omului despre partea dinlăuntru sau sufletească b. Fericire[a] omului despre parte[a] ce[a] din afară. B. Ce chip au avut Adam în statul cel întreg de a cinsti pre Dumnezeu, ca să poată veni la fericirea cea cerească (§ 79—83).

Cap. V. Despre statul omului cel stricat, căzut și nefericit. 1. Despre păcatul lui Adam deosebi. A. Păcatul lui Adam s-au cuprins din mîncarea pomului celui oprit. B. Urmările ce au tras păcatul acesta după sine în Adam. 2. Păcatul cel strămoșesc în toți următorii lui Adam s-au săvășluit. 3. Mărimea păcatului strămoșesc în următorii lui Adam. 4. Din păcatul strămoșesc să nasc toate păcatele agonisite (§ 84—89).

Cap. VI. Despre darul lui Dumnezeu cel deobștie către toți oamenii arătat. I. Despre hotărîrea cuvîntului acestuea dar. II. Despre aceia cum că darul lui Dumnezeu întru acest înțăles este deobștie către toți oamenii arătat. III. Despre osăbite lucruri ale darului lui Dumnezeu. IV. Despre legătura darului. 1. Deosebire între legătura darului și a legii. 2. Temeiul legăturii darului. 3. Chipul prin care să priimesc oamenii în legătura darului. 4. Osebite vremi în care s-au făcut acastă legătură a darului (§ 90—98).

Tăerea a doa. Despre a doa față a Sfintei Treimi, carea este Dumnezeu Fiiul.

Cap. I. Despre firea Fiiului lui Dumnezeu cea dumnezeească. 1. Fiiul lui Dumnezeu este a doa față a Sf. Treimi. II. Fiiul lui Dumnezeu iaste adevărat Dumnezeu. 1. Dumnezeirea Fiiului lui Dumnezeu să arată din însămnarea numelor care să însușăsc Fiiului lui Dumnezeu. 2. Dumnezeire[a] Fiiului lui Dumnezeu să arată din însușirile cele dumnezeești. 3. Dumnezeirea Fiiului lui Dumnezeu să arată și din lucrurile acele care numai unuia Dumnezeu să cuvin. III. Fiiul lui Dumnezeu este deoființă cu Tatăl, adică are însuș acea ființă cum are și Tatăl (§ 99—106).

Cap. II. Despre întrupareа Fiiului lui Dumnezeu. 1. Despre naștereа lui Hristos cea trupească. II. Despre pricina întrupării lui Iisus Hristos. III. Despre împreunarea firii cei dumnezeești cu cea omenească întru o față sau ipostas. IV. Despre chipul răscumpărării noastre, încît să cuvine tuturor fețelor Sf. Treimi și încît numai Fiiului lui Dumnezeu deosăbi (§ 107—112).

Cap. III. Despre diregătoriile ce au săvîrșit Mîntuitoriul. 1. Despre diregătoriia prorocească a Mîntuitoriului. II. Despre dregătoriia preoțască a Mîntuitoriului. III. Despre dregătoriia împărătească a Mîntuitoriului (§ 113—116).

Cap. IV. Despre statul Mîntuitoriului cel micșurat. 1. Cuprinsul statului celui micșurat al Mîntuitoriului. 2. Treptele statului lui Hristos celui micșurat. A. Despre patimile lui Iisus Hristos. I. Lupta lui Hristos în grădină. II. Durerile ce au suferit Mîntuitoriul nostru pre cruce. B. Despre moartea lui Iisus Hristos. C. Despre îngroparea lui Iisus Hristos (§ 117—123).

Cap. V. Despre statul Mîntuitoriului cel proslăvit. 1. Cuprinsul statului proslăvit al Mîntuitoriului. II. Treptele statului proslăvit al Mîntuitoriului. I.Despre învierea Domnului nostru Iisus Hristos. A. Despre adeveririle învierii lui Hristos. B. Despre puterea cu carea au înviat Hristos. C. Pricina pentru ce a triea zi au înviat Hristos. 2. Despre înnălțarea lui Hristos la ceriuri și șederea deadreapta Tatălui. I. Despre înnălțarea lui

Hristos la ceriuri. II. Despre şăderea lui Hristos deadreapta Tatălui. III. Despre a doa venire a lui Hristos. A Venirea lui Hristos în chip văzut pre pămînt. B. Adiveririle despre judecata lui Dumnezeu. C. Chipul prin care să va face aciastă judecată (§ 124—137).

Tăerea a treia. Despre a triea faţă a Sf. Treimi, Dumnezeu Duhul Sfînt.

Cap. I. Despre Dumnezăirea Duhului Sfînt şi despre darurile ce să însuşăsc lui. A. Despre Dumnezăirea Sfîntului Duh. I. Despre purcederea Duhului Sfînt. II. Despre Dumnezăirea Sfîntului Duh. B. Despre darurile Sfîntului Duh (§ 138—146).

Cap. II. Despre mijloacirile prin care cuprindem facerea din destul a lui Hristos pentru noi. I. Pricina pentru ce au dat Dumnezeu în scris cuvîntul Său. II. Sfîrşitul Sf. Scripturi. III. Însuşirele Sf. Scripturi. IV. Cuprinsul sau miezul Sf. Scripturi. — Despre cuvîntul lui Dumnezeu încît să atinge lucrul ce-l cuprinde. I. Despre lege. 1. Legea ţirimoniială. 2. Legea politicească. 3. Legea morală. II. Despre Evanghelie. 1. Însămnarea cuvîntu'ui Evanghelie. 2. Asămănarea între lege şi între Evanghelie. 3. Osăbire între lege şi Evanghelie. 2. (sic) Despre tainele legii noaă. I. Despre taina botezului. II. Despre taina sf. mir. III. Despre taina sf. euharistii sau cuminicătura_IV. Despre taina pocăinţii sau a mărturisirii. V. Despre taina preoţiei. VI. Despre taina căsătoriei. VII. Despre taina sf. maslu (§ 138—163).

Cap. III. Despre besărică. Închietura a noa a simbolului. 1. Despre besărică deobşte. A. Hotărîrea besăricii. B. Împărţirea besăricii. C. Semnile besăricii adevărate. 2. Despre capul besăricii. 3. Despre păstorii besăricii. A. Puterea de a lega şi a dislega. B. Treptele preoţiei. 4. Despre soboară şi tradiţii. A. Despre soboară. B. Despre tradiţii (§ 164—181).

Cap. IV. Despre îndreptarea păcătosului dinpreună cu cele ce vin înnainte şi după îndreptare. 1. Despre chemare. 2. Despre naşterea de a doa. 3. Despre îndreptare. 4. Despre înnoire (§ 182—187).

Cap. V-le. Despre credinţă (§ 188).

4. f. 181—193. Partea a trea. Despre lucrurile ce ne vor întimpina după ce vom săvărşi cursul vieţii aceştia (§ 189—203).

Tăere[a] I. Despre înviere[a] morţilor dinpreună cu cele ce vin înnainte şi după înviere.

Cap. I-iu. Despre moartea cea vremelnică (§ 191)

Cap. II-'e[a]. Despre statul sufletului după moarte (§ 192).

Cap. III-le[a]. Despre învierea morţilor. 1. Trebue să fie învierea morţilor. 2. Sfîrşitul pentru ce trebue să fie. 3. Modul învierii aceştie (§ 193—196).

Tăerea II. Despre statul vieţii de veci.

1. Despre fericire[a] ce[a] vecinică a celor drepţi. a. Depărtarea relelor ce sănt cu putinţă. b. Dobăndirea tuturor bonurilor (§ 197—200).

2. Despre moartea cea vecinică a păcătoşilor. A. Lipsa bunătăţilor. B. Primire[a] unor pedepse (§ 201—203).

f. 193. Finitu Teologhiei Dogmatice.

f. 193v. Albă.

Însemnări de la prima mînă :

f. 193 : *1841, octom[vrie] 23. Seminaria Veniamina.*

Însemnări posterioare :

Pe foaia a doua a hîrtiei de Vorsatz : *Al doilea calif, Omar, au ars bibliotica Alexandriei.*

f. 1, pe marginea de jos a foii : *A Seminariei de Huşi.*

Pr. D. FECIORU

DOCUMENTAR

CATALOGUL MANUSCRISELOR DIN BIBLIOTECA PATRIARHIEI ROMÎNE [1]

II 69

116

MANUALE DE TEOLOGIE MORALĂ

Sec. XVIII (1838); hîrtie; 203 foi [2]; 20×17; scriere cursivă cu cerneală neagră; între 15 şi 21 rînduri pe pagină; mai multe condeie, din care unul al lui Melchisedec, episcopul Romanului; legătură deteriorată, mîncată de cari, în hîrtie, cu piele la cotor şi colţuri. A aparţinut episcopului Melchisedec al Romanului; a fost una din cărţile lui de şcoală; de la el a trecut în Biblioteca Seminarului din Huşi, apoi în Biblioteca Internatului Teologic. Numere vechi de bibliotecă: în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2271.

f. 1—1v. Albe.

f. 2—2v. Însemnări.

I. Filosofia morală.

1. f. 3—4. Introducţie în filosofiia morală (§ 1—3).

2. f. 4—5. [Filosofiia morală] (§ 4—5).

3. f. 5—9v [3]; 18—40. [Partea întîi]. Filosofiia morală gheneralâ (§ 6—37).

[Cap.] I. Despre legea morală (§ 6—11) (f. 5—9). [Cap.] II. Despre despoziţia către moralitate (§ 12—17) (f. 9—9v; 18—21v). [Cap.] III [4]. Despre lucrările omului cele slobode (§ 18—25) (f. 21v—27v). [Cap.] IV. Despre înputaţie (§ 26—37) (f. 28—40).

f. 40. Sfîrşit.

4. f. 40v—53. Partea a doa. Filosofiia morală speţieală (§ 38).

---

1. Continuare din nr. 9—10, anul XV (1963).

2. Au fost legate la un loc trei manuscrise şi o coală de 8 foi dintr-un manual de dogmatică (între foile: 10—17v): 1. *Filosofia morală* (f. 1—9v; 18—53). 2. *Teologia morală* (f. 54—152v); acest manuscris are paginaţie originală, 195 pagini; manuscrisul a fost mai întins; s-a legat fără sfîrşit. 3. *Etica aplicată* (f. 153—203v).

3. Între foile 10 şi 17v, după cum aminteam mai sus, a fost legată o fascicolă dintr-un manual de dogmatică, cu următorul cuprins: Demonstraţii seau dovezi despre ecsistenţia lui Dumnezeu (f. 10—11). 2. Demonstraţia cozmologhică (f. 11—12). 3. Demonstraţia fizico-teleologhică pentru Dumnezeu (f. 12—13). 4. Demonstraţia istorică pentru Dumnezeu (f. 13—13v). 5. Demonstraţia lui Kant pentru Dumnezeu (f. 13v—15). f. 15v—17v. Albe.

4. În ms.: II.

[Cap.] I. Despre prinţipiul moralic (§ 39—43). (f. 40v—44v). [Cap.] II-le. Despre datorii (§ 44—52) (f. 45—53).

f. 53v. Albă.

II. Teologhiia morală.

f. 54. Teologhiia morală paradosită în Seminariia Socolii de *D. D. Andrei Teodorescul,* a lui Mihail Ştefănescu, 1838, oct[omvrie] 10, luni.

f. 54v. Albă.

1. f. 55—71. Întroducere în Teologhiia morală.

§ 1. Trebuinţa desăvîrşitei antropologhii (p. 55—55v).

Cap. I-iu. Despre deosebite puteri sufleteşti a omului. § 2. Despărţirea puterei sufleteşti (f. 55v—56). § 3. Despre puterea cunoaşterii (f. 56—57v). § 4. Despre aceiaşi materie (f. 57v—58). § 5. Despre puterea simţirei (f. 58—58v). § 6. Despre puterea pohtei (f. 58v—59). § 7. Despre aceiaş materie (f. 59—59v). § 8. Despre puterea poftei mai înnainte (f. 59v—60). § 9. Despre moralnica slobozenie a omului (f. 60—62). § 10. Despre aceiaş materie (f. 62—63).

f. 63. Sfîrşit.

Cap. II. Teologhiea Morală. § 11. Cunoştinţa ei (f. 63v—64). § 12. Folosul Teologhiei Morale (f. 64—68). § 13—14. Izvoarîle Teologhiei Morale (f. 68v—70v). § 15. Învăţătura moralului înnainte de Hristos (f. 70v—71).

2. f. 71v—145v. Itica hristienească ghenerală.

Secţiia întăi. De legea veşnică în privirea obiectivă.

Cap. I. Fiinţa şi lucrarea legii veşnice. § 16. Cunoştinţa legii (f. 71v—72). § 17. Estimea sau ecsistenţiia legii morale (f. 72—73v). § 18. Despre aceiaş materie (f. 73v—75).

Cap. II. Despre cel mai înnalt prinţipiu a moralităţii. § 19. Cunoştinţa şi însuşirile celui mai înnalt prinţipiu (f. 75—75v). § 20. Despre prinţipiul real sau al fiinţăi (f. 76). § 21. Principiul cunoaşterii (f. 76—76v). § 22. Principiul formal (f. 76v). § 23. Principiul material (f. 76v—77v).

Cap. III. Despre plecările sau motivile către lucrare. § 24. Ideia perfecţiei morale (f. 77v—78v). § 25. Condiţiile şi gradurile moralităţii (f. 78v—79v). § 26. Despre aceiaş materie (f. 79v—80v)

Cap. IV. Deosebite soiuri a legilor. § 27. Legi fireşti şi dumnezeeşti, pozitive sau poronci (f. 80v—81v). § 28. Legile absolute şi ipotetice (f. 81v—82v). § 29—30. Datorinţile izvorîtoare din dri[p]t (f. 82v—86v).

Cap. V. Despre legile omeneşti. § 31. Cunoştinţa şi îndatorirea legilor omeneşti (f. 86v—87). § 32. Urmare asupra aceliiaş materii (f. 87—88). § 33. Despre cunoştinţă (aidcă cuget) (f. 88—90). § 34. Regulile practice (f. 90—92). § 35—36. Despre conştiinţa îndoelnică (f. 92—93v).

Secţiea a doa. Despre împlinirea legii dumnezeeşti.

Cap. I. Pricinile care să întrunesc spre împlinirea legii dumnezeeşti. § 37—38. Despre darul dumnezeesc (f. 94—94v).

Cap. II. Despre virtute. § 39. Cunoştinţa virtuţii (f. 95—95v). § 40. Despre virtutea creştenească (f. 95v—96). § 41. Felurite trepte a virtutei (f. 96v—97). § 42. Urmare despre curăţăniia virtuţii (f. 97—98). § 43—44. Despre vredniciia sau preţul virtuţii (f. 98—99v).

Secţiia a treia. Despre călcare[a] legii.

Cap. I. Despre păcat îndeobşte. § 45. Ce este păcatul (f. 99v—100). § 46—47. Despre răul izvorîtoriu din păcat în privire către Dumnezeu (f. 100—103v).

f. 103v. Ende des erste Kapitels.

Cap. II. Pentru felurite soiuri a păcatelor. § 48. Despărţirea păcatelor (f. 104—104v). § 49. Despărţirea păcatului lucrător (f. 105—105v). § 50. Păcatele de voe şi fără de voe (f. 105v—106). § 51. Păcatele noastre şi cele streine (f. 106v—107). § 52. Păcatele din lăuntru şi din afară (f. 107). § 53. Păcatele lăsării şi a facerii (f. 107v—110). § 54. Despre păcatele de moarte (f. 110—110v). § 55. Despre treptele păcatului (f. 110v—111v).

§ 56. Despre prilejul păcătuirei (f. 111v—113). § 57. Regulile ce trebuie păzite la osebite prilejuri (f. 113—114). § 58. Urmare asupra aceluiaş obiect (f. 114v—116v). § 59. Despre prilejul depărtat (f. 116v—117v). § 60[5]. Despre ispită (tentatio) (f. 118—121).

Secţiea IV. Despre pocăinţă sau întoarcerea păcătosului.

§ 61. Cunoştinţa pocăinţii (f. 121—121v). § 62. Părţile neapărate a pocăinţii sînt. I. Neapărata cunoştinţă de sineşi (f. 121v—123). § 63. II. Durerea pentru păcat (f. 123—124). § 64. III. Statornică propunere sau hotărîre de a să îndrepta (f. 124—124v). § 65. IV. Îngrijirea de a face îndestulare pentru păcat (f. 124v—125). § 66. V. A nu urni vremea pocăinţii (f. 125—127). § 67. VI. Mărturisirea păcatelor (f. 127—129v).

Secţiea V. Judecarea faptelor omeneşti.

Cap. I. Prinţipii gheneralnice. § 68. Moralicescul preţu (f. 129v—133v). § 69. Despre vrednica răsplătire (f. 133v—137).

Cap. II. Despre înputăciune[a] moralicească. § 70. Ce este înputăciunea moralicească? (f. 137—139). § 71. Prinţipiile negative a înputăciunii (f. 139—140). § 72. Prinţipiile pozitive în privire către înputăciunea faptelor bune (f. 140—141v). § 73. Despre înputăciunea păcatelor (f. 141v—142v). § 74. Despre înputăciunea urmărilor din păcate (f. 142v—143v). § 75. Înputăciunea lucrărilor streine (f. 144—145v).

f. 145v. Finis Ethicae generalis.

3. f. 146—152v. Itica practică.

Scurtă întroducere. § 76. Cunoştinţa şi cuprinderea iticei practice (f. 146—147). § 77. Căpitelnică despărţire a datorinţilor (f. 147—147v).

f. 147v. Finis praefationis.

Partea întăi a iticii practice. Despre datorinţele nemijlocite către Dumnezeu.

Secţiea I-a. Despre virtuţele teologhiceşti.

§ 78. A. Despre credinţa teologhicească. Cap. I. Aşăzarea aceştii datorii (f. 148). § 79. Cunoştinţa credinţii îndeopşte (f. 148—151). § 80. Cunoştinţa credinţei teologhiceşti (f. 151v—152v). § 81. Folosul şi neapărata trebuinţă a credinţei hristiiane (f. 152v)[6].

III. Etica Aplicată[7].

1. f. 153—154v. Scurtă întroducere. Difiniţiia şi cuprinderea eticii aplicate. Despărţirea ofiţiilor.

2. f. 155. Partea întăi. Etica aplicată. Despre nemijlocitele ofiţii către Dumnezeu.

Secţia I. Despre virtuţile teologhice. Preţul lor (f. 155—156).

Despre credinţa teologhică. Capul I. Dizvolvirea[8] ofiţiilor aceştîia. Cuprinderea ei în gheneral (f. 156—159v). Cuprinderea credinţii teologhice (f. 159v—160v). Folosul şi neţăzitatea credinţii hristieane (f. 161—163v). Obiectul credinţii hristiiane (f. 163v—165). Credinţa noastră să fie vie şi lucrătoare (f. 165—168). Stăruire spre lăţirea credinţii (f. 168v—170v). Cap. II-le. Despre păcatele înprotiva credinţii. Despre ateizm şi panteizm (f. 171—172). Naturaliştii (f. 172—173). Indiferentizmul (f. 173—175v). Despre cei ce stau la îndoială în lucrurile relighiei (f. 175v—176v). Prejudeţul relighiozu (f. 176v—177v). Urmare (f. 177v—178v).

B. Despre nădejdea cea teologhică. Cap. I. Dezvălirea ofiţiului acestula. Cuprinderea nădejdii teologhice (f. 179). Titulu şi îndemnul a nădejdii hristiiane (f. 179—182v). Urmare (f. 182v—183v). Ce să cuvine noaă a nădăjdui (f. 184—184v). Despre sfinţenia nădejdii hristiane (f. 184v—185v). Despre orînduirea nădejdii (f. 185v—187). Despre tăria nădejdii (f. 187—188v). Cap. II. Despre păcatele înprotiva nădejdii. Depărtarea de sfinţenie (f. 188v—189). Credinţa deşartă (f. 189—191v). Urmare (f. 191v—192v). Păcate înprotiva tăriei nădejdii (f. 192v).

---

5. In ms.: 90.
6. Manuscrisul a fost legat fără sfîrşit.
7. Această *«Etică aplicată»* este o altă redacţie a *«Iticii Practice»* de la f. 146—152v.
8. Ar fi trebuit să fie scris: ***dezvălirea,*** ca mai jos la f. 179.

192v. Finis spei christianae.

C. Despre dragostea teologhică. Cuprinderea dragostii teologhice (f. 193—193v). Titlu ofiţiului acestuia (f. 194—196). Însuşirile şi condiţiile dragostii teologhice (f. 196—197). Despre frica fiiască (f. 197—197v). Sîrguinţa către desăvîrşire (f. 197v—198v).

Secţia II. Despre cinstirea dumnezăiască.

Ofiţiul cinstirei de Dumnezeu (f. 198v—200). Despre... şi împărţirea ofiţiului acestuia (f. 200—201). A. Ofiţiile ordinare a relighiei. Cap. I. Despre slujba dumnezăiască de obşte. Cuprinderea rugăciunii[9] (f. 201—201v).

f. 202—203v. Albe.

Însemnări de la prima mînă :

f. 2 : *Mihail Ştefănescu* (iscălitura de elev a episcopului Melchisedec al Romanului).

Însemnări posterioare :

Pe marginea de jos a foii 3 : *A Seminariei de Huşi.*

R 56 117

FIZICĂ. ECONOMIE RURALĂ. ISTORIE NATURALĂ

Sec. XIX (înainte de 1850) ; hîrtie ; 152 foi + 1 foaie hîrtie de Vorsatz la început ; 21×17 ; scriere cursivă cu cerneală neagră ; între 19 şi 22 rînduri pe pagină ; mai multe condeie ; legătură în hîrtie, cu piele la colţ şi colţuri. A făcut probabil parte dintre manualele de şcoală ale episcopului Melchisedec al Romanului. Din Biblioteca Seminarului din Huşi a trecut în Biblioteca Internatului Teologic. Numere vechi de bibliotecă : pe colţ, 262 şi 152 ; în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul : 2317. Manual şcolar.

I. f. 1—73v. [Fizică].

1. f. 1—8. Introducere în fizică (§ 1—15).

f. 8. Finis praefationis.

f. 8v. Albă.

2. f. 9—65. Secţia întăi. Despre trupuri îndeobşte (§ 16—81).

Cap. I. Despre însuşirile trupurilor (§ 16—31). Cap. al doile. Deosăbirile trupurilor în genere (§ 32—81). A. Despre starea agregaţiei trupurilor (§ 33—35). B. Despre starea hemică a trupurilor (§ 36—81).

f. 65. Finis chemiae.

3. f. 65v—73v. Secţia II. Ecvilibria puterelor. Statica (§ 82—92).

Capul I. Compunerea şi disfacerea puterilor (§ 83—86). Cap. II-le. Teoria greolăţii şi ecvilibria trupurilor grele solide (§ 87—92).

f. 74—75v. Albe.

II. f. 76—123. [Economiea rurală].

1. f. 76—77. Introducere în economiea rurală.

2. f. 77v—101v. Partea I-ea. Despre cultura veghetabililor.

Cap. I. Despre disclinirea pămînturilor şi a lor bunătate (f. 77v—78). Capul al II. Despre deregirea pămîntului necultivat (f. 78v—79v). Cap. III. Despre emendarea pămîntului cu lut (f. 80—81v). Cap. IV. Despre facerea sămînţii peste tot (în genere) (f. 81v—82). Cap. V. Despre disclinite genuri a sămînţii şi despre speţiala lor cultură (f.

9. Aici se opreşte manuscrisul. S-au scris numai titlurile şi nu s-a mai continuat.

82—85). Cap. VI. Despre vătămarea seminţilor (f. 85—86). Cap. VII. Despre săceriş, trierat şi conservarea grîului (f. 86—88v). Cap. VIII. Despre cultura fănaţului (f. 88v—89v). Cap. IX. Despre cultura viilor (f. 89v—93). Cap. X-le. Despre cultura grădinilor (f. 93—96v). Cap. XI-le. Despre pomi (f. 96v—99). Cap. XII-le. Despre cultura pădurilor (f. 99—101v).

3. f. 102—123. Parte[a] II-a. Despre cultura animalelor.

Cap. I-iu. Despre cultura dobitoacelor peste tot (f. 102—104v). Cap. II-le. Despre cultura cailor (De cultura Equorum) (f. 104v—107v). Cap. III-le. Despre cultura boilor (De cultura Boum) (f. 107v—110). Cap. IV-le. Despre cultura oilor şi a caprelor (f. 110—112). Cap. V. Despre cultura porcilor (De cultura suum). Prăsirea şi educarea porcilor (f. 112—113v). Cap. VI-le. Despre cultura paserilor domestice (f. 113v—116). Cap. VII-le. Despre cultura peştilor (f. 116—117). Cap. VIII-le. Despre cultura albinelor (f. 117—122). Cap. IX-le. Despre cultura vermilor de mătasă (f. 122—123).

f. 123v. Albă.

III. f. 124—132. Leacuri pentru osebite boale de casă.

1. Pentru ca să crească părul. 2. Pentru rematismos. 3. Pentru beşica cea ră. 4. Pentru tăstură. 5. Pentru vermi. 6. Pentru scoaterea răutăţii din bolfe. 7. Pentru obrintit. 8. Pentru tusă. 9. Pentru giunghiu. 10. Pentru răceală. 11. Pentru friptură. 12. Pentru stricare de stomah. 13. Pentru durere de cap, carea vine din boale. 14. Cînd nu poate omul eşi afară. 15. Pentru durere de pept. 16. Pentru trănzi. 17. Pentru rosuri. 18. Pentru gălbănare. 19. Pentru răe. 20. Pentru muşcătura de şerpe. 21. Pentru durere de măsele. 23[10]. Pentru oprirea sîngelui din nas. 24. Cum să lucreze vizicătoarea. 25. Pentru cum să nască femea lesne. 26. Pentru rast. 27. Pentru rematismos, carele şi de dănsele să zice. 28. Cum să scrii cu aur. 29. Cerneală verde. 30. Cerneală roşie. 31. Cerneală neagră. 32. Lucrurile de fer să nu ruginească. 33. Scrisorile în care nu să cunosc literile, cum să faci a să cunoaşte. 34. Cum să scrii pe hărtie şi să rămăe albă precum au fost. 35. Stecle, felegene stricate cum să pot încleia. 36. Pentru pete de cerneală. 37. Pentru pete de ceară. 38. Pentru pete de grăsime. 39. Cum să faci o apă pentru pete, căria nici una nu-i stă împrotivă. 40. Cum să faci sopon care să înălbească mănile.

f. 132. Finit.

f. 132v—133v. Albe.

IV. f. 143—151v. [Istoria naturală].

1. f. 134—134v. Introducţie în istoria naturală.

2. f. 135—143v. Istoria animalelor.

Clasul dintăi sugătoarele (Lactantia). Despre brute. Despre fiară. Despre cîine. Despre genul mîţesc (De genere filino). Despre gusgani (De gliribus). Despre vite (De pecoribus). Despre sălbatice. Despre ţete (chiţi). Despre pasări (De avibus). Soiul pasărilor cîntătoare. Despre amfibii. Despre peşti (De piscibus). Despre insecte. Despre vermi.

3. f. 143v—151v. Istoriea Veghetabililor.

1. Arborii. 2. Despre palme. 3. Despre erburi. 4. Liliecii. 5 .Despre grăunţă. 6. Iarba calului. 7. Muşchii. 8. Modrajile. 9. Ciupercile.

4. f. 151v. Istoriea mineralilor.

f. 152—152v. Albe.

Însemnări posterioare :

Pe foaia de hîrtie de Vorsatz de la început : *Propi[etate]a Seminariei de Huşi.*

10. 22 lipseşte.

II 57

118

ELEMENTE DE ARITMETICĂ

Sec. XIX (înainte de 1850); hîrtie; 76 foi+1 foaie hîrtie de Vorsatz la început şi 1 foaie hîrtie de Vorsatz la sfîrşit; 21×17; scriere cursivă cu cerneală neagră; între 18 şi 22 rînduri pe pagină; două condeie; legătură în hîrtie, cu piele la cotor şi colţuri; legătura mîncată de cari. A făcut probabil parte dintre manualele de şcoală ale episcopului Melchisedec al Romanului. Din Biblioteca Seminarului din Huşi a trecut în Biblioteca Internatului Teologic. Numere vechi de bibliotecă: pe cotor, numerile 167 şi 294; în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2319. Manual de şcoală.

I. f. 1—59. Elementuri despre aritmetică.

Hotărîrea 1-a (f. 1). Hotărîrea 2 (f. 1v—2v). Hotărîrea 3 (f. 2v—3). Hotărîrea 4 (f. 3—3v). Hotărîrea 5 (f. 3v—4). Hotărîrea 6 (f. 4—21). Problema 1 (f. 7v—8). Problema 2 (f. 8—11). Problema 3 (f. 11—13v). Problema 4 (f. 13v—14v). Problema 5 (f. 14v—16v). Problema 6 (f. 16v—25). Hotărîrea 7 (f. 21v). Hotărîrea 8 (f. 21v—22). Hotărîrea 9 (f. 22—22v). Hotărîrea 10 (f. 22v—23v). Hotărîrea 11 (f. 23v—32). Problema 7 (f. 25—25v). Problema 8 (f. 25v—26v). Problema 9 (f. 26v—27). Problema 10 (f. 27v—28). Problema 11 (f. 28—30). Problema 12 (f. 30—36). Hotărîrea 12 (f. 32—32v). Hotărîrea 13 (f. 32v). Hotărîrea 14 (f. 32v—34v). Hotărîrea 15 (f. 34v—59). Problema 13 (f. 36—40). Problema 14 (f. 40—44). Problema 15 (f. 44—44v). Problema 16 (f. 44v—50v). Problema 17 (f. 50v—52v). Problema 18 (f. 52v—55v). Problema 19 (f. 55v—59).

f. 59. Sfîrşit.

II. f. 59v—76v. Socoteala părţilor zăcimali.

Hotărîrea (f. 59—60). Intăiul temeiu (f. 60—61). A doilea temeiu (f. 61v—62). Problema I (f. 62—63v). Problema II (f. 63v—64). Problem[a] III (f. 64—66v). Problema 4 (f. 66v—69). Intrebuinţarea frăngerilor zăcimale. Problema 1 (f. 69v—71). Problema a doa (f. 71—71v). Problema a 3 (f. 71v—72). Problema 4 (f. 72—72v). Problema 5 (f. 72v—73v). Problema 6 (f. 73v—76v).

f. 76v. Sfîrşit.

Însemnări posterioare:

Pe marginea de jos a foii 2: *A Seminariei de Huşi.*

II 104

119

TEOLOGIE DOGMATICĂ

Sec. XIX (1839); hîrtie; 104 foi[11]; 22×18; scriere cursivă cu cerneală neagră; între 19 şi 23 de rînduri pe pagină; un singur condei; broşat. Numere vechi de bibliotecă: în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2339. Manual şcolar.

f. 1. Teologiea dogmatică. Anul 1839 luna Noemvrie.

f. 1v. Albă.

f. 2. Iscălituri.

f. 2v. Albă.

I. f. 3. Teologiea dogmatică.

1. f. 3—23v. Introducere.

§ 1. Cunoştiinţe fundamentale de teologie (f. 3). § 2. Omul (f. 3—6v). § 3. Dumnezeu (f. 7—9). § 4. Relaţiile omului (f. 9—10v). Cunoştiinţa religii şi împărţirea ei (f. 10v—12). § 6. Religiea cea adevărată şi cea mincinoasă (f. 12v—13v). § 7. Impărăţiea lui Dumnezeu morală (f. 14—15). § 8. Cunoştiinţa teologii (f. 15v—16). § 9. Cunoştiinţa

11. Paginaţia originală a manuscrisului merge de la pagina 1 la pagina 191.

teologii dogmatice (f. 16v—18v). § 10. Ajutoarele teologhii dogmaticii (f. 18v—20). § 11. Sfîrşitul teologhii dogmatice (f. 20v). § 12. Datoriea teologhii dogmatice (f. 21—21v). § 13. Cunoştiinţa dogmii (f. 21v—23). § 14. Cunoştiinţa tainii (f. 23—23v).

2. f. 24—98. Partea I. Despre Dumnezeu unul întreit, făcătorul, ţiitorul şi cîrmuitorul a toate.

Despărţirea întîi. Despre Dumnezeu unul întreit. § 15. Suma despărţirii (f. 24).

Cap. I. Despre Dumnezeu unul. Cunoştiinţa de Dumnezeu biblică (f. 24—25). § 16. Chipul de a cunoaşte pe Dumnezeu (f. 25v—26). § 17. Desăvîrşirile lui Dumnezeu şi împărţirea lor (f. 26). § 18. Dumnezeu este un îns trebuincios (f. 26v—27). § 19. 2. Dumnezeu este vecinic (f. 27—27v). § 20. 3. Dumnezeu este neschimbat (f. 27v—28). § 21. 4. Dumnezeu este neatîrnat (f. 28v). § 22. 5. Nemărginirea (f. 28v—29v). § 23. 6. Dumnezeu este duh desăvîrşit (f. 29v—30v). § 24. 7. Dumnezeu este atotştiitor (f. 31). § 25. 8. Înţelepciunea (f. 31v—32). § 26. 9. Voea lui Dumnezeu (f. 32v—33). § 27. 10. Slobozeniea voi lui (f. 33—33v). § 28. 11. Atotputerniciea (f. 33v—34). § 29. 12. Sfinţeniea (f. 34v—35). § 30. 13. Dreptatea lui Dumnezeu (f. 35—36v). § 31. 14. Bunătatea lui Dumnezeu (f. 36v—37v). § 32. 15. Fericirea, mărirea şi slava lui Dumnezeu (f. 37v—38v). § 33. Dumnezeu unul (f. 39—40v).

Cap. II. Despre Dumnezeu în trei feţe. § 34. Suma capului (f. 41—41v). § 35. Cunoştiinţe pregătitoare (f. 41v—42v). § 36. Se dovedeşte că Tatăl, Fiiul şi Duhul Sfînt sînt trei feţe despărţite (f. 42v—44v). § 37. Tatăl este Dumnezeu adevărat (f. 44v—45). § 38. Fiiul este Dumnezeu adevărat (f. 45v—57). § 39. Duhul Sfînt este Dumnezeu adevărat (f. 57—60v). § 40. Temeiul despărţirii feţilor (f. 61—61v). § 41. Tatăl, Fiul, Duhul Sfînt este un Dumnezeu, iar nu trei Dumnezei (f. 62—62v).

Despărţirea II.

Capul I-iu. De Dumnezeu făcătorul. § 42. Suma capului (f. 62v—63v). Articolul I. Cosmologhia. § 43. Cunoştiinţa lumii (f. 63v). § 44. Ce va să zică facere (f. 63v—64). § 45. Făcătorul lumii (f. 64—66). Articol II. Demonologhia. § 46. Biblica cunoştiinţă a îngerilor (f. 66)..§ 47. Estimea îngerilor (f. 66v—69). § 48. Inceputul, firea, starea şi numărul îngerilor (f. 69—71v). § 49. Inclinările îngerilor cu oamenii (f. 71v—72v). § 50. Deosibirea între îngerii cei buni şi între cei răi (f. 73—73v). § 51. Îngerii cei răi cari în înţeles strîns se numesc demoni (f. 73v—74). § 52. Firea şi starea demonilor (f. 74—76). Articolul al treilea. § 53. Inceputul omului (f. 76v—77). § 54. Firea, darurile şi scopu[i] omului de curînd făcut (f. 77v—79). § 55. Formarea părechii cei dintîi pentru dobîndirea scopului (f. 79v—85v). § 56. Păcatul strămoşesc (f. 85v—88v). [§ 57]. Urmările păcatului în privinţa părinţilor noştri celor dintîi (f. 89—90v). § 58. Urmările păcatului strămoşesc în privinţa a tot neamul omenesc (f. 91—95v).

Despre pronie. § 59. De cît folos este aducătoare învăţătura despre pronie (f. 95v—96v). § 60. Ce este pronia şi cum se împarte (f. 97). § 61. Ţinerea sau conzervaţia (f. 97v—98).

f. 98v—104v. Albe.

Însemnări posterioare :

Pe f. 2, două iscăliturі : una, *Ioan Bidea, 1858, Avg[ust] 22* ; alta, *Preotul Ştеffan Sudeţianu, 1861, Aprilie 10.* Amîndouă iscăliturile scrise cu litere latine.

II 141 120

COSTACHE PROTOPOPESCU, Istoria Bisericească

Sec. XIX (înainte de 1850) ; hîrtie ; 2 foi de hîrtie de Vorsatz la început + 154 foi[12] ; 22×18 ; scriere cursivă cu cerneală neagră ; între 18 şi 22 de rînduri pe pagină ; un

12. Paginaţia originală a manuscrisului merge de la pagina 1 al pagina 301.

singur condei; broşat. A aparţinut Seminarului din Buzău. Numere vechi de bibliotecă: în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2308. Manual de şcoală.

I. f. 1. Istoriea Besericească a D. D. Costache Protopoescul. Septemvrie 14.

f. 1v—2v. Albe.

1. f. 3—6v. Întroducere. § 1.
2. f. 7—8v. Înnălţarea. § 1.
3. f. 8v—14v. § 2. Propoveduirea apostolilor.
4. f. 14v—18. § 3. Minunata întindere a Evangheliei.
5. f. 18—21v. § 4. Virtuţile celor dintîi creştini.
6. f. 21v—25v. § 5. Soborul din Ierusalim.
7. f. 25v—27. § 6. Întîiea goană împrotiva creştinilor subt împăratul Nero la anul 54.
8. f. 27v—29v. § 7. Prorocii înfricoşate împrotiva Ierusalimului.
9. f. 29v—33. § 8. Stricarea Ierusalimului. Anul 70.
10. f. 33v—36. § 9. A doa goană subt Domiţian. Anul 93.
11. f. 36v—39. § 10. A treia goană subt Traian. Anul 106.
12. f. 39—42. § 11. Apologhiea sf. Iustin. Anul 105.
13. f. 42—44v. § 12. A patra goană subt Marcu Aurelie. Anul 166.
14. f. 45—51. § 13. Apologhiea lui Tertulian.
15. f. 51—59. § 14. A cincea goană subt Sever. Anul 202.
16. f. 59v—61. § 15. A şasea goană subt Macsimin.
17. f. 61—62v. § 16. Goana a şaptea sub Dechie. Anul 249.
18. f. 63—64v. § 17. A opta goană subt Valerian.
19. f. 65—65v. § 18. Goana a noa subt Aurelian.
20. f. 65v—67v. § 19. A zecea şi cea din urmă goană subt Deocleţian. Anul 303.
21. f. 67v—71. § 20. Băgare de seamă asupra goanelor.
22. f. 71v—74. § 21. Constanţie Cloro ocroteşte pe creştini. Anul 305.
23. f. 74—76. § 22. Întoarcerea sf. Constantin. Anul 312.
24. f. 76—78v. § 23. Triumful religii creştineşti.
25. f. 79—80v. § 24. Aflarea Sf. Cruci. Anul 326.
26. f. 81—83. § 25. Întemeerea monahilor. Sf. Antonie. 306.
27. f. 83v—86. § 26. Sf. Ilarion întemeiază mănăstiri în Palestina.
28. f. 86v—88. § 27. Viiaţa monahilor.
29. f. 88v—91. § 28. Eresul lui Arie. Anul 318.
30. f. 91—92v. [§ 29]. Soborul general de la Nicheia. Anul 325.
31. f. 93—94v. § 30. Împăratul se amăgeşte şi surghiuneşte pe sf. Atanasie.
32. f. 95—97. § 31. Groasnica moarte a lui Arie.
33. f. 97—99. § 32. Chemarea îndărăt a sf. Atanasie. 337.
34. f. 99v—101v. § 33. Împăratul Iulian va să restatornicească păgînismu[l]. Anul 363.
35. f. 102—103v. § 35[13]. Iulian întreprinde a zidi biserica Ierusalimului. Moartea lui. Anu[l] 363.

13. § 34 nu figurează în manuscris.

36. f. 104—106. § 36. Iovian ocroteşte credinţa pravoslavnică. Anul 363.
37. f. 106—108. § 37. Valens preînoeşte turburările ararismului.
38. f. 108—109v. § 38. Neînfricoşarea sf. Vasilie episcopul Chesarie[i]. Anul 370.
39. f. 110—111. § 39. Valens tremură înnaintea sf. Vasilie.
40. f. 111v—113. § 40. Virtutea sf. Grigorie Nazians.
41. f. 113—115. § [41]. Eresul machidonenilor.
42. f. 115—116. § 42. Soborul a toată lumea din Constantinopol. Anul 381.
43. f. 116v—118. § 43. Milostivirea lui Teodosie. Anul 387.
44. f. 118v—123. § [44]. Virtuţile şi suferilile sf. Ioan Gură de Aur (Hrisostom).
45. f. 123—124v. § 45. Eresul lui Nestorie.
46. f. 125—127. § 46. Soborul a toată lumea, al treilea din Efes. Anul 431.
47. f. 127—129. § 47. Eresul lui Eutihie.
48. f. 129v—132. § 48. Soborul a toată lumea din Halchidon. Anul 451.
49. f. 132v—134v. § 49. Mahomet se face proroc. Anul 612.
50. f. 134v—136v. § 50 [14]. Soborul al cincilea.
51. f. 136v—139. § 51 [15]. Coprinderea Ierusalimului sub Hosroe, împăratul Persii. Anul 614.
52. f. 139—141. § 52 [16]. Aducerea îndărăt la Ierusalim a sfintii Cruci şi înălţarea ei. Anul 628.
53. f. 141—142. § [53]. Eresul monoteliţilor.
54. f. 142—143v. § [54]. Soborul general al 6-lea. Anul 680.
55. f. 143v—145. § 55. Eresul iconoclastilor, adică a stricătorilor de icoane.
56. f. 145v—147v. [§ 56]. Cruzimile iconoclastilor.
57. f. 147v—149v. § 57. Al 7-lea sobor a toată lumea şi al doilea de la Nicheia. Anul 787.
58. f. 150—153. [§ 58]. Băgări de seamă asupra eresurilor.
f. 153v—154. Albe.
f. 154v. Însemnare.
Însemnări posterioare:
f. 154v: *Cartea Simenarului sf[intei] E[piscopii] Buzeul este.*

II 86

121

RETORICA

Sec. XIX (înainte de 1850); hîrtie I 1 foaie hîrtie de Vorsatz la început+92 foi [17]; 23×19; scriere cursivă cu cerneală neagră; între 15 şi 22 rînduri pe pagină; două

14. In ms.: 40.
15. In ms.: 41.
16. In ms.: 42.
17. Paginaţia originală a manuscrisului merge de la pagina 1 la pagina 180.

condeie; corecturi dela mîni posterioare; broşat. A aparţinut Seminarului din Buzău. Numere vechi de bibliotecă: în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2338. Manual de şcoală.

f. 1. Însemnări.

f. 1v. Albă.

I. [Retorică].

1. f. 2—4. Introducere.

§ 1 (f. 2—2v). § 2. Cele trei feluri (f. 3—3v). § 3. Condiţiile ce se cer oratorului (f. 3v—4).

2. f. 4—41. Partea I[18]. Invenţia.

Articolu[l] 1-lu. Despre argumenturi (dovezi). § 1—17 (f. 4—13v). Articolul II. Despre naravuri. § 18 (f. 13v—14). § 19. Pentru năravuri privite în orator despre sineşi (f. 14—14v). § 20—24 (f. 14v—20). Pentru năravuri privite în orator după împrejurările locului. § 25—33 (f. 20v—25v). Articolul al treilea. Pentru patimi. § 34—35 (f. 25v—28v). Pentru imaginaţie. § 36 (f. 29—31). § 37. Pentru simţiciune (f. 31—33). § 38. Pentru judecată (f. 33—33v). § 39—44 (f. 33v—41).

3. f. 41v—72v. Partea II. Dispoziţia.

§ 45—47 (f. 41v—42v). Articolul I. § 48. Părţile unui cuvînt (f. 42v—43v). Ecsordu[l]. § 49—58 (f. 43v—55v). § 59. Pentru propoziţie (f. 55v—56v). § 60. Regulele împărţirei (f. 56v—57). Confirmaţiea § 61—68 (f. 57—64v). Peroraţiea § 69 (f. 64v—65). Pentru naraţie şi refutaţie § 70—73 (f. 65v—69v). Pentru calităţile trebuincioase despre întocmirea unui plan § 74—76 (f. 70—72v).

4. f. 72v—82v. Partea III. Pentru elocuţie.

§ 77—78 (f. 72v—73v). § 79. Pentru cualităţile stilului (f. 73v). § 80. Corecţiea (f. 73v—75). § 81. Frumuseţea stilului (f. 75—76). § 82—95 (f. 76v—80v). Pentru idei şi sentementuri § 96—97 (f. 80v—82v).

5. f. 83—91v. Partea IV.

§ 98 (f. 83—84). Articolul I. Pronunţiea § 99 (f. 84—85v). Articolul II. Pentru mişcări § 100 (f. 85v—88). Articolul III. Pentru memorie § 101 (f. 88—88v). Pentru unime § 102 (f. 89—91v).

f. 92—92v. Însemnări.

Însemnări posterioare:

f. 1. *I. Doveditor sau arătător. Funebre la morţi; panighirice, la laude şi la defăimări. II. Sfătuitor sau chibzuitor, trebuincioasă la predicator. III. Judecătoresc, a apăra sau a pîrî. Acţia, lucrare.*

f. 92v. *Această Retorică este a semenarului sf. Episcopii Buzăul şi am luat-o eu cel mai jos iscălit ca să meditez pe dînsa, fiind că vreme n-am ca să scriu. 855 Octomvrie 12. Preotul Nicolae Rădulescu.*

Altă mînă: *Santei Episcopii Buzăul.*

I 106

122

ISTORIA FIRII

Sec. XIX (înainte de 1850); hîrtie; 2 foi hîrtie de Vorsatz+76 foi+2 foi de hîrtie de Vorsatz; 19×12; scriere cursivă, cu cerneală neagră; între 20 şi 22 rînduri pe pagină; un singur condei; legătură în hîrtie, cu piele la cotor şi colţuri. A aparţinut

18. In ms.: II.

arhiereului Narcis Crețulescu, care a dăruit-o Seminarului din Huși, iar de acolo a trecut în Biblioteca Internatului Teologic. Numere vechi de bibliotecă: pe cotor, 27; în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2364. Tot pe cotor, lipită o hîrtie cu titlul manuscrisului: *Istoria Firii.* Manual de școală.

I. f. 1. Istoria Firii.

1. f. 1—40v. Cap. I. Privirea istoriei firești.

Soarele (f. 1v—3). Luna (f. 3—4). Stelile (f. 4—4v). Planetele de căpetenie (f. 4v—6). Pămîntul (f. 6—7v). Apa (f. 7v—9). Marea (f. 9—10). Aerul (f. 10—11v). Vîntul (f. 11v—12). Focul (f. 12v). Lumina (f. 13—13v). Iviri de apă în aer (f. 13v—14v). Iviri de foc în aer (f. 14v—15). Iviri sclipicioase în aer (f. 15—15v). Munții (f. 15v—16v). Metalurile (f. 16v—17). Petrile (f. 17v—18v). Sadurile (f. 18v—19). Copacii (f. 19—19v). Roadele pămîntului (f. 19v—20). Florile (f. 20v). Despre om (f. 21—24). Nasul (f. 24—24v). Gura (f. 24v—25). Dinții (f. 25—25v). Urechile (f. 25v—26). Crierii (f. 26—27). Grumazii (f. 27—28). Trupul sau trunchiul lui (f. 28—28v). Brațele (f. 28v—29). Pîntecele și picioarele (f. 29—29v). Inima și singele (f. 30—33v). Plămînele (f. 33v—34v). Pîntecele (f. 34v—35v). Oasele (f. 35v—38v). Pentru suflet (f. 38v—40v).

2. f. 41—74v. Cap. II. Despre dobitoace.

Clas întîiu. Despre dobitoacele cele cu patru picioare în deobște § I—XVI (f. 42—58v). Clas al doilea. Despre paseri deobște § I—II (f. 59—60v). Despre paserile domestice § III—V (f. 60v—64). Despre paserile înnotătoare § VI—VII (f. 64—65). Despre paserile cele ce umblă prin apă § VIII—IX (f. 65—66). Despre paserile rîpitoare § X—XI (f. 66—68v). Despre paserile rîpitoare noaptea § XII (f. 68v—69v). Despre buhnă § XIII (f. 69v—70). Despre paserile fugătoare § XIV (f. 70—71). Despre paserile glăsuitoare și altele § XV—XVI (f. 71—72v). Despre paserile călătoare § XVII (f. 73—74v).

f. 75—76. Albe.

Însemnări posterioare:

f. 1: *Am dat-o bibliotecii Seminarului de Huși.* † *Narcis.* —
O altă mînă: *No. 543.*

I 40

123

ABATELE DELAPORTE, A toată lumea călătorie

Sec. XVIII (1785); hîrtie; 266 foi [19]+2 foi de hîrtie de Vorsatz, una la început și alta la sfîrșit; 19×13; scriere cursivă cu cerneală neagră; colontitluri și frontispicii simple din peniță la începutul fiecărui capitol; 19 rînduri pe pagină; un singur condei; corecturi de mîni posterioare; legătură veche în piele. Numere vechi de bibliotecă: pe cotor, 65; în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2365.

f. 1—3. Albe.

f. 3v. Însemnare.

f. 4. A toată lumia călătorie sau înștiințare dă lumia cia venche și cia noao adecă istorie dă toate pămănturile ce pănă acum sănt ştiute la 4 părți ale lumi, dată în limba franțozească dă abată Delaportă. S-au tălmăcită în limba rusiască la Sactă Petresburgă la 1[ea]t 1780. S-au ecos pă limba rumăniască la 1[ea]t 1785. Tomu[l] 3.

1. f. 4v. Cuprindere istorii.

2. f. 4v. Pămănturile ce să coprind în tomu[l] al 3.

19. Manuscrisul are și paginație originală: pagina 1 pînă la 540.

3. f. 5—25v. Înștiințare. Aravia cia bogată.
f. 25v. Sfărșătu[l] Aravii cei bogate.
4. f. 26—50v. 26 : Înștiințare pentru Aravia cia pietroasă.
f. 50v. Sfărșitu[l] Aravii cei pietroase.
5. f. 51—74v. Înștiințare pentru Aravia cia pustie.
f. 74v. Sfărșătu[l] Aravii cei pustii.
6. f. 75—93v. Înăștiințare pentru Palestina sau Pămîntul Făgăduinți.
f. 93v. Sfărșătu[l] Palestinii.
7. f. 94v—119. Înștiințare pentru Ormusă, Diu și Suratu.
f. 119. [S]fărșătulu, Ormus, Diu și Suratu.
8. f. 119v—241v. Înăștiințare pentru imperiu[l] lu[i] Gran Mogolă.
f. 241v. Sfărșitu[l] Mogulului.
9. f. 242—264v. Înștiințare pentru Golconda.
f. 264v. Sfărășitu[l] Golcondii și al tomulu[i] celu[i] dă al 3.
10. f. 265—266. Scara [20].
f. 266v. Albă.

Însemnări posterioare :

f. 3v, cu litere latine și cerneală violetă : *Proprietatea mea* 1898, *Ian[uarie]* 8. *Pr. L. Poenaru.*

124

II 157

ARHIEP. IOAN MAXIMOVICI, Crucea Domnului [21]

Sec. XIX (la începutul secolului) ; hîrtie ; 180 foi+1 foaie de hîrtie de Vorsatz la început și 1 foaie la sfîrșit ; 24×20 ; scriere cursivă de caligraf, cu cerneală neagră ; titlurile, inițialele, indicația izvoarelor de pe marginea foilor, cu cerneală roșie ; 26 rînduri pe pagină ; corecturi de la prima mînă ; corecturile sînt făcute pe hîrtie lipită pe locul greșit ; legătură veche în piele. A aparținut Mănăstirii Căldărușani. Numere vechi de bibliotecă : pe cotor, 136 ; în Biblioteca Internatului Teologic a avut numărul 2346.

I. f. 1. Întîia carte a Crucii Domnului = Цѣрскїй пѕть крⷭтѣ гⷭдня воводмщїй ѳ жнкѡтѣ вѣчный, трⷭдомѣ й ѩждкнїямѣ..... Їѡа҃ннѣ Маѯймовнчѣ Прхіеп : Чрн : Новгор : й всегѡ Сѣвер :..... Cernigov, 1709.

1. f. 1—4. Din naintea ușilor pînă la calea crucii. Cap. 1 = *Ibidem*, f. 1—4.

20. Scrisă pe două coloane.

21. Lucrarea aceasta «*Crucea Domnului*», opera arhiepiscopului Ioan Maximovici — și nu opera mitropolitului Petru Movilă, cum susținea D. Furtună în articolul : «*Crucea Domnului (Stavrofilia)*» în : «Revista Ortodoxă», II, 1914, p. 215—216 — a avut o largă răspîndire în țara noastră. Fondurile de manuscrise, numai a două din bibliotecile noastre — Biblioteca Academiei R.P.R. și Biblioteca Patriarhiei Romîne — ne-au păstrat cinci manuscrise cu această lucrare : Biblioteca Academiei R.P.R. trei, manuscrisele 3545, 2130 și miscelaneul 1228, iar Biblioteca Patriarhiei Romîne, două, manuscrisele 91 și 124. Manuscrisele acestea, deși ne transmit aceeași traducere, au totuși unele deosebiri de topică și lexic, care ne-ar putea sugera ipoteza a două traduceri, sau cel puțin ipoteza revizuirii unei traduceri mai vechi. Mai mult, între manuscrise sînt și deosebiri structurale. Iată aceste deosebiri. Miscelaneul 1228, datat sec. XIX, are printre

2. f. 4—7. Cap. 2. Crucea adevărată cale pînă la ceriu pre carea să cuvine tutulor a umbla = *Ibidem,* f. 4—7v.

3. f. 7—11v. Cap. 3. Ce iaste crucea şi adease ori = *Ibidem,* f. 7v—12.

4. f. 12—15. Cap. 4. Toate chipurile crucii le-au purtat Hristos = *Ibidem,* f. 13—16.

5. f. 15—18v. Cap. 5. Prea blagoslovitei Fecioarei chipul crucii i să cuvine a-l lua = *Ibidem,* f. 16—19v.

6. f. 18v—23v. Cap. 6. Pentru ce iaste crucea de bună trebuinţă = *Ibidem,* f. 19v—24v.

7. f. 23v—26. Cap. 7. După a fieşte căruia puteare, crucea de la Domnul fieşte căruia să însărcinează = *Ibidem,* f. 24v—27.

---

alte lucrări şi părţi din «Crucea Domnului»: la foile 22—47, extrase din prima carte, începînd cu capitolul 1, inclusiv extrase din întreg capitolul 3, aşezate în continuare fără vreo indicaţie de capitole, iar la foile 144—147 şi 181—230, un alt condei, textul integral al capitolelor 14 din cartea II şi 1—13 din cartea III. — Manuscrisul 3545, din 1793, este caracterizat: a) prin lipsa sfîrşitului capitolului 3 din cartea I, la care copistul a făcut această însemnare: *«Aceaste doo foi, fiind că în cel slovenesc s-au greşit de s-au tipărit din altă Istorie, iar nu din care ne este vorba, am lăsat şi eu loc slobod»*; (trebuie amintit că exemplarul slavon pe care îl are Biblioteca Academiei R.P.R. — II 148.989 — şi după care am făcut identificările, are aceeaşi lipsă a sfîrşitului capitolului 3 din cartea I, adică foile 9—12, în locul cărora au fost legate alte foi din altă carte, cu aceeaşi paginaţie; mai mult, exemplarul acesta, potrivit unei însemnări din 1762 de pe foaia albă lipită pe tartaşul din spate, a aparţinut lui Sofronie eclesiarhul Mănăstirii Cozia, care a dat-o vistieriei sfintei mănăstiri ca să-i fie de pomenire); b) prin o postfaţă *«Către cetitori»* (f. 235), la sfîrşitul căreea este semnătura lui Dionisie Eclesiarhul. Postfaţa a fost publicată de Ion Vîrtosu, *Date noi despre Dionisie Eclesiarhul,* Bucureşti, 1937, p. 9 (extras din revista «Biserica Ortodoxă Romînă», LV, 1937, nr. 5—6). — Manuscrisul 2130, datat sec. XVIII, provenit de la mănăstirea Cernica şi scris de Iachint stareţul Cernicăi (cf. G. Strempel, *Copişti de manuscrise romineşti pînă la 1800,* vol. I, Bucureşti, 1959, p. 105), are tot textul lucrării «Crucea Domnului», cu întreg capitolul 3 din cartea I. Manuscrisul acesta nu are nici prefaţă, nici postfaţă. — Manuscrisul 91, din 1791, se caracterizează: a) prin lipsa sfîrşitului capitolului 3 din cartea I, cu o notiţă explicativă a copistului, într-o altă redacţie decît redacţia notiţei din manuscrisul 3545: *«Aceste doao foi iaste lipsă din întîmplarea tipăririi, fiind altele tipărite în locul celor ce era trebuinţă şi s-au lăsat loc slobod»* (f. 16v); b) prin prezenţa unei postfeţe nesemnate şi mult mai scurte decît postfaţa din manuscrisul 3545 (vezi revista «Studii Teologice», XV, 1963, p. 248—249). — Manuscrisul 124, datat începutul secolului XIX, descris mai sus, are în întregime capitolul 3 din cartea I şi postfaţa din manuscrisul 91, tot fără semnătură.

Doi cercetători: D. Furtună, *Art. cit.,* p. 215—216 şi Ion Vîrtosu, *Art. cit.,* p. 4 numai pe temeiul iscăliturii lui Dionisie Eclesiarhul de la sfîrşitul postfeţei din manuscrisul 3545, conchid că Dionisie Eclesiarhul e traducătorul lucrării «Crucea Domnului». Dar deosebirile structurale dintre aceste cinci manuscrise, ca şi deosebirile de lexic şi de topică, aruncă umbre de îndoială asupra concluziei celor doi cercetători. Pînă ce nu se vor cerceta cu deamănuntul cele cinci manuscrise şi pînă ce nu se vor confrunta între ele sau cu altele care s-ar mai găsi în alte depozite, pînă ce nu se va studia întreaga operă a lui Dionisie Eclesiarhul şi pînă ce nu se vor pune faţă în faţă traducerile romîneşti cu textul original al lucrării, nu se va putea accepta concluziile cercetătorilor Furtună şi Vîrtosu. Un studiu ca acesta ar merita osteneala.

8. f. 26—30. Cap. 8. A avea tare voire spre purtarea crucii, cînd grăiaşte Hristos: De va vrea cineva să vie după mine = *Ibidem*, f. 27v—31.

9. f. 30—33v. Cap. 9. Cei ce s-au învăţat cu dulceţile... = *Ibidem*, f. 31v—35.

10. f. 33v—38. Cap. 10. Cei ce poftesc cinste... = *Ibidem*, f. 35v—40.

11. f. 38—41v. Cap. 11. Celor păcătoşi mai mult decît diavolului să însărcinează crucea = *Ibidem*, f. 40—44.

12. f. 42—45v. Cap. 12. Iubitorii de îndulciri, iubitorii de argint, iubitorii de mărire, dvoritori înpărăteşti... = *Ibidem*, f. 44—47v.

13. f. 45v—49v. Cap. 13. Crucia celor ce vieţuiesc întru căsătorie = *Ibidem*, f. 48—52.

14. f. 50—55v. Cap. 14. Bine iaste pînă la luarea crucii a face înnainte gătire = *Ibidem*, f. 52v—58.

15. f. 55v—56. Cap. 15. Spre purtarea crucii, Hristos chip să pune pre Sine înnainte = *Ibidem*, f. 58v—59.

II. f. 56v. Cartea a doao. Calea cea înpărătească a crucii = *Ibidem*, f. 60v.

1. f. 56v—60v. Cap. 1. Crucea nelepădîndu-o să cade a o purta = *Ibidem*, f. 60v—64v.

2. f. 60v—64v. Cap. 2. Fieşte carele să-şi poarte crucea sa nealegînd alta = *Ibidem*, f. 64v—68v.

3. f. 64v—69. Cap. 3. A purta crucea, iar nu a o trage, nici a o treace cu vederea, pentru carea să întîmplă ocară = *Ibidem*, f. 69—73v.

4. f. 69—73. Cap. 4. A dezrădăcina purtarea crucii cea cu mărire deşartă = *Ibidem*, f. 74—77v.

5. f. 73—76. Cap. 5. Nu alerga înnainte, ci cu crucea urmează după Hristos = *Ibidem*, f. 77v—80v.

6. f. 76—78v. Cap. 6. Întru asemînarea lui Hristos să cade a purta crucea = *Ibidem*, f. 80v—83.

7. f. 78v—82. Cap. 7. Lepădarea scîrbelor crucii cei mari... = *Ibidem*, f. 83v—86v.

8. f. 82—86v. Cap. 8. Crucea a purta în toate zilele şi niciodată a o lepăda = *Ibidem*, f. 86v—91v.

9. f. 86v—90. Cap. 9. Purtătoriului de cruce nu i să cade... = *Ibidem*, f. 91v—95.

10. f. 90—93v. Cap. 10. Cu ce socotinţă a purta crucea... = *Ibidem*, f. 95v—98v.

11. f. 93v—96v. Cap. 11. Nădăjduind de plată crucea a purta = *Ibidem*, f. 99—102.

12. f. 96v—100v. Cap. 12. Pentru dragostea lui Hristos a purta crucea = *Ibidem*, f. 102—106.

13. f. 100v—104. Cap. 13. Întru cruce să ne rugăm = *Ibidem*, f. 106—109v.

14. f. 104—108v. Cap. 14. Să ne bucurăm de cruce = *Ibidem*, f. 109v—114.

15. f. 108v—113. Cap. 15. De cruce şi pentru dînsa mulţumită a trimite = *Ibidem,* f. 114v—119.

16. f. 113—117v. Cap. 16. Mai mult întru întîmplări reale decît întru întămplări bune a aduce mulţămită şi nu numai lui Dumnezeu, ci şi celui ce poartă crucea = *Ibidem,* f. 119—123v.

17. f. 117v—121. Cap. 17. În cruce a ne lăuda = *Ibidem,* f. 124—125v.

18. f. 121—124. Cap. 18. Sfîrşitul căii crucii iaste răstignirea trupului = *Ibidem,* f. 125v—128v.

19. f. 124—127. Cap. 19. Să să răstignească... = *Ibidem,* f. 128v—131v.

20. f. 127—131. Cap. 20. Celui răstignit să cade înpreună să ne răstignim = *Ibidem,* f. 132—136.

III. f. 131. Cartea a treia. Calea înpărătească a crucii = *Ibidem,* f. 137.

1. f. 131—135. Cap. 1. Cuvîntul crucii iaste celor ce să mîntuesc putearea lui Dumnezeu = *Ibidem,* f. 137—141.

2. f. 135—139. Cap. 2. Crucea îndreptează şi curăţă de păcate = *Ibidem,* f. 141v—145v.

3. f. 139—142v. Cap. 3. Crucea deşchide ochii şi mintea = *Ibidem,* f. 146—149.

4. f. 142v—145. Cap. 4. Crucea iaste anghiră şi semn de mîntuire = *Ibidem,* f. 149—152.

5. f. 145—147. Cap. 5. Din cruce must duhovnicesc = *Ibidem,* f. 152—154v.

6. f. 147v—152. Cap. 6. Crucea face pre om lăcaşi lui Dumnezeu = *Ibidem,* f. 154v—159.

7. f. 152—155. Cap. 7. Crucea iaste cunună mai nainte numită = *Ibidem,* f. 159v—162v.

8. f. 155—158v. Cap. 8. Au mai bună iaste cununa crucii şi a patimilor decît a faptelor bune ? = *Ibidem,* f. 162v—166v.

9. f. 159—163v. Cap. 9. Crucea cu Hristos să înpreună şi să asamănă = *Ibidem,* f. 166v—171v.

10. f. 163v—167v. Cap. 10. Cu apărarea crucii... = *Ibidem,* f. 171v—175v.

11. f. 167v—172. Cap. 11. Cu încălecarea crucii la cerescul Ierusalim să ne suim = *Ibidem,* f. 175v—180v.

12. f. 172—175v. Cap. 12. Crucea iaste scară cu care să sue în casa lui Dumnezeu = *Ibidem,* f. 180v—184.

13. f. 175v—179v. Cap. 13. Crucea deşchide uşa înpărăţiei ceriului = *Ibidem,* f. 184—188.

f. 179v. Însemnare de la prima mînă.

f. 180—180v. Albe.

Însemnări de la prima mînă :

f. 179v: *Slăvesc pre Dumnezeu Tatăl, că m-au îndemnat de am început*

Pre Dumnezeu Fiiul, că mi-au ajutat de am lucrat ;
Pre Dumnezeu Duhul Sfînt, că printr-însul s-au sfîrşit.

Către cetitori.

Pre toţi cei bine credincioşi, carii vă veţi îndeletnici a ceti, vă rog cu toată plecăciunea, orice greşală veţi găsi, îndreptaţi cu duhul blîndeaţelor şi să ertaţi, ca şi voi să luaţi ertăciune de l[a] Stăpînul cel fără de greşală. Fiind că aciastă de suflet folositoare carte au fost slovenească tipărită de rosiiani. Şi nu că doară am avut vreo iscusinţă de învăţătură academicească, sau ritor la înfrumuseţarea cuvintelor spre a tălmăci în limba rumînească, ci din rîvnă, silit fiind de dumnezeeştile cuvinte, oare să cuprinde într-însa pentru mîntuirca sufletului, m-am îndemnat şi cu prostimea neînvăţăturii şi a nepriceaperii o am dat în scris, spre folosul cel de obşte.

f. 179v. *45 de coale.*

Însemnări posterioare :

f. 1, pe marginea de jos a foii : *De opşte a sf[intei] Mîn[ăstiri] Căl[dăruşani].*

Pr. D. FECIORU

șirea cu Trupul și Sîngele Mîntuitorului se ajunge la mîntuire. De aici reiese că dumnezeiasca Euharistie nu este nici un simbol și nici o amintire a patimilor Mîntuitorului, sau numai o chezășie că cei aleși sînt iertați, ci o transformare lăuntrică de urmare a binelui și de lepădare a răului.

Deoarece creștinul se împărtășește cu Trupul și Sîngele Domnului, în calitate de membru al Trupului tainic al Mîntuitorului, reiese că el nu trebuie să caute numai binele personal, ci săvîrșind binele, să fie de folos comunității. Datoria lui este, nu ca să trăiască izolat, ci să colaboreze alături de toți oamenii de bine la progresul întregii omeniri. Să dovedească devotament și conștiinciozitate în munca sa și să acționeze cu hotărîre în construirea unei vieți mai fericite a omenirii, într-o lume fără de arme. Acesta este mesajul Evangheliei : «Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pămînt pace, între oameni bunăvoire» (Luca II, 14). Cel ce se împărtășește din «Cina păcii» trebuie să se dovedească și un luptător activ pentru cauza păcii (Evr. XII, 14 ; Rom. XII, 18). E o absurditate să te împărtășești cu Iisus Hristos, care este viața (Ioan XIV, 6) și care prin împărtășanie îți dă viață (Ioan VI, 53), și să urzești planuri de distrugere a omenirii. Creștinii înțeleg aceasta, și lupta lor este a «păstra unitatea duhului în legătura păcii» (Efes. IV, 3). Creștinilor le revine totodată datoria de a acționa în scopul împăcării tuturor celor ce cred în Iisus Hristos. «Biserica — a spus Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian — nu trebuie să întrețină focare de agitație și de vrajbă religioasă în mijlocul unei lumi care aspiră la pace universală. Pacea a devenit idealul uman comun și Biserica nu trebuie să-l zădărnicească prin neînțelegerea dintre creștini... Creștinii nu vor putea vorbi de pace, dacă nu va fi pace între Biserici... Biserica ar păcătui împotriva misiunii și interesului său, dacă în loc să contribuie la apropierea și împăcarea oamenilor, ar menține dezbinarea și învrăjbirea chiar în sînul său. Ea va putea deveni o mare forță morală și va aduce un mare serviciu umanității, atunci cînd va reuși să apropie pe oameni într-o comunitate frățească. Pentru aceasta, Biserica trebuie să fie întîi împăcată cu sine... Peste amintirea dureroasă a schismelor... și a luptelor religioase, să se aștearnă ca o bucurie, ca o mîngîiere, ca o lumină, dorința și nădejdea unirii bisericești» [44].

Unitatea vieții morale creștine va fi asigurată prin punerea dumnezeieștii Euharistii în centrul ei, așa cum a făcut Biserica Ortodoxă întotdeauna. Dar aceasta implică în primul rînd unitatea de credință a tuturor creștinilor.

44. *Una, Sfîntă, Sobornicească și Apostolească Biserică*, în «Ortodoxia», nr. 2—3, 1954, p. VI—VII.

CATALOGUL MANUSCRISELOR DIN BIBLIOTECA PATRIARHIEI ROMÎNE [1]

IV 19

125

DIACONUL CORESI, Tîlcul Evangheliilor şi Molitfelnicul [2]

La 400 de ani de la apariţia «Tîlcului Evangheliei şi a Molitvenicului» lui Coresi.

Sec. XVII (mijlocul secolului) [3]; hîrtie; 241 foi [4]; 30×20,5; scriere cu cerneală neagră; între 22 şi 27 de rînduri pe pagină; iniţiale majuscule, în general imitaţii după iniţialele tipăriturii; un frontispiciu pe f. 224 şi o rozetă cu cerneală neagră şi maro (simbol al literii iniţiale majuscule: O) pe f. 230; un singur condei, al diacului Ioan

1. Continuare din nr. 1—2, anul XVI, 1964.

2. Din tipăritura aceasta a lui Coresi, apărută în 1564, se cunosc numai două exemplare, amîndouă păstrate la Biblioteca Filialei din Cluj a Academiei Republicii Populare Romîne. Unul din exemplare, foarte prost conservat, cu multe foi rupte şi pierdute, a fost semnalat pentru prima oară de Timotei Cipariu şi din descrierile şi extrasele publicate de Cipariu a fost descris sumar în *Bibliografia Romînească Veche* a lui Ioan Bianu şi Nerva Hodos. Tomul I, 1508—1716, Bucureşti, 1903, p. 51—52. Al doilea exemplar, mai complet şi mai bine conservat, a fost descoperit de canonicul I. M. Moldovan, despre care Ioan Bianu spune că «Bibliografia romînească îi datoreşte atît de mult» (*Op. cit.*, p. 516). Canonicul Moldovan l-a donat Bibliotecii Centrale din Blaj, iar de acolo a trecut la Biblioteca Filialei din Cluj a Academiei R.P.R. Exemplarul acesta a fost descris de Bianu şi Hodoş, *Op. cit.*, p. 516—525. Biblioteca Academiei R.P.R. are o copie facsimilată. Din acest exemplar lipsesc: 1) coala I în întregime, adică 8 foi; 2) primele 2 foi din coala II; 3) foaia a treia din coala VIII; 4) foaia 5 din coala XV, ruptă pe jumătate; 5) coala XX în întregime; 6) foaia 8 din coala XXI; 7) mai multe foi din Molitfelnic. — Manuscrisul pe care îl descrim în paginele următoare este de o deosebită valoare, pentru că păstrează toate lipsurile din *Tîlcul Evangheliei* lui Coresi şi majoritatea lipsurilor din *Molitfelnic*. Cu acest manuscris s-au mai ocupat: Prot. Dr. Gh. Ciuhandu, cel care l-a şi descoperit, în: *Dieci şi manuscrise vechi din Bihor*, în ziarul *Tribuna* de la Oradea, 1919, nr. 46; Vladimir Drimba, în două studii: 1) *O copie din secolul al XVII-lea a «Tîlcului Evangheliilor» şi «Molitevnicului» Diaconului Coresi*, Bucureşti, 1955, 37 p. (Extras din: *Studii şi Cercetări de Istorie Literară şi Folclor*, Anul IV, 1955, p. 535—571); 2) *Un fragment inedit din Cazania I a lui Coresi*, Bucureşti, 1960, 11 p. (Extras din *Studii şi Cercetări Lingvistice*, Anul XI, nr. 4, 1960, p. 871—881). Vladimir Drimba publică în aceste studii, după manuscrisul nostru, unele din textele care lipsesc din exemplarul descoperit de Canonicul Ion M. Moldovan. Cel mai nou studiu asupra izvoarelor *Tîlcului Evangheliilor* lui Coresi ni l-a dat Prof. Pandele Olteanu, în: *Les originaux slavo-russes des plus anciennes collections d'ho-*

din Pocioveleşte [5]; legătură deteriorată, în table de lemn îmbrăcate în piele; primele 8 foi şi ultimele 15 desprinse din legătură [6]. Manuscrisul a fost găsit de Prot. Dr. Gh. Ciuhandu la biserica din Şumugiu, comuna Mierlău, raionul Oradea, regiunea Crişana; i-a fost dat de preotul Petru Bogdan de la acea biserică. In 1961 a fost cumpărat de Biblioteca Patriarhiei Romîne [7].

Lacuna de la începutul lucrării: «Tîlcul Evangheliilor»

1. f. 1—7. *În Duminica Paştilor. Ev[an]g[he]lion* [8].

De începutu era Cuvănt şi Cuvînt era la D[u]mn[e]z[e]u, şi D[u]mn[e]z[e]u era Cuvănt. Acela era di început la D[u]mn[e]z[e]u; toate prîn Elu făcute sănt şi fără Elu f. 1

melies roumaines, Bucureşti, 1963 (Extras din *Romanoslavica*, IX, p. 163—193). — Anul acesta se împlinesc 400 de ani de la apariţia *Tîlcului Evangheliilor* şi a *Molitevnicului* lui Coresi. Aş dori ca la acest popas de patru secole de la apariţia uneia din lucrările marelui Coresi, atît descrierea manuscrisului nr. 125 din Biblioteca Patriarhiei Romîne, care completează lipsurile din exemplarele existente, cît şi publicarea acestor lipsuri, să fie un omagiu adus muncii de cărturar şi meşter tipograf al neobositului diacon Coresi. Un gînd pios şi de recunoştinţă îndrept, în numele vechii literaturi romîne bisericeşti, şi memoriel protopopului Dr. Gh. Ciuhandu, care, îndrăgostit de cartea şi scrisul vechi romînesc, a salvat de la pieire manuscrisul descris în paginele acestea şi odată cu el textele de limbă romînească dispărute prin mutilarea celor două exemplare rămase din lucrarea lui Coresi.

3. Vladimir Drimba, *O copie din secolul al XVII-lea a «Tîlcului Evangheliilor» şi «Molitevnicului» Diaconului Coresi*, Bucureşti, 1955, p. 8—10; Dr. Gh. Ciuhandu, *Art. cit.*, plasează manuscrisul în jumătatea a doua a veacului XVII.

4. Manuscrisul n-a fost paginat de copist. După obiceiul timpului, copistul a numerotat numai coalele, cu signatură pe prima şi ultima faţă a coalei. Sînt puse signaturi pe primele 26 de coale; restul filelor, f. 211—241, nu mai au nici o signatură. In general coalele sînt din 8 foi, afară de colile 11 şi 25 care au cîte 10 foi şi de coala 17 care are 6 foi. Prot. Dr. Gh. Ciuhandu a paginat manuscrisul cu cerneală pînă la pagina 452, iar de la pagina 453 pînă la sfîrşit, pagina 482, cu creionul, adăugînd lîngă prima cifră, după o linie despărţitoare, o altă paginaţie, paginaţia Molitfelnicului (în care a înglobat şi *Dojana Celitorilor*), astfel că ultima pagină poartă numărul 482/30. Paginaţia nouă — 241 foi — am făcut-o cu maşina de numerotat.

5. Mai pe larg despre diacul Ioan şi localitatea Pocioveleşte vezi: Prot. Dr. Gh. Ciuhandu, *Art. cit.* şi *Vladimir Drimba*, Art. cit., p. 9—10.

6. Coalele au fost legate greşit; coala 24 este pusă între coala 25 şi 26.

7. Importanţa excepţională a acestui manuscris, care redă literaturii romîneşti texte coresiene socotite pierdute pe vecie, ne obligă ca, odată cu descrierea lui, să facem cunoscute cercetătorilor trecutului nostru şi toate textele sale inedite, atît din Tîlcul Evangheliei cît şi din Molitfelnic. E drept unele din ele au fost publicate şi de Vladimir Drimba în studiile amintite mai sus; totuşi, pentru a prezenta lucrarea ca un întreg, voi publica toate textele inedite; atît cele publicate de Vladimir Drimba *(Cazania la Dumineca Paştelor* şi părţi din *Molitfelnic)* cît şi cele nepublicate: a) f. 7—9, începutul cazaniei la Dumineca Tomei; b) f. 54—54v, lacuna din cazania la Duminica a treia după Rusalii (= foaia a treia din coala VIII din tipăritură); c) f. 106v—107v, lacuna din cazania la Dumineca a douăzecea după Rusalii (= foaia a cincea din coala XV din tipăritură); d) f. 140—144v, sfîrşitul cazaniei la Dumineca treizecea după Rusalii; e) f. 144v—147v, Cazania la Dumineca treizeci şi una după Rusalii, în întregime; f) f. 147v—148, începutul cazaniei la Dumineca treizeci şi doua după Rusalii (= coala XX din tipăritură în întregime); g) f. 153—154, lacuna din cazania la Dumineca a treizeci şi treia după Rusalii (= foaia a opta din coala 21 din tipăritură). — Şi pentru cîi partea a doua a lucrării lui Coresi, *Molitfelnicul*, are în cele două exemplare şi multe lipsuri şi foile amestecate, voi publica întregul text al Molitfelnicului din acest manuscris, care este şi unitar şi cu desfăşurare firească. — Textele inedite vor fi scrise cu litere cursive.

8. Cazaniile din *Tîlcul Evangheliilor* lui Coresi sînt structurate astfel: La începutul

nu-l făcut nemica ce iaste făcutu. În Elu viiața era și viiața era luminî oaminilor și lumina întru întunearecu luciia și întunearecul pre ia nu priînsî. Fu uîn om tremis de la D[u]mn[e]z[e]u, cui nume////ra Io[a]n. Acela vini întru mîrturie de se mărturisascî de
f. 1 v *lumin////* | *cum toți să creazî priîn El; nu era Acela lumina, ce sî mărtorosascî de lumină. Era lumină adeveritî, carea lumineazî totu omul ce vine întru lume. Intru lume era și lumea priîn Elu fu făcută; și lumea pre Elu nu cunoscu. Intru ai Lui vine și ai Lui pre El nu-L priimirî. Cîți am preimirî, diade lor puteare feții lui D[u]mn[e]z[e]u sî fie, acelora carii credu în numele Lui, carii nu de sînge, nice diîn voia trupului, nice diîn voia bîrbatului, ce diîn D[u]mn[e]z[e]u sănt nîscuți. Și Cuvîntul trup fu și lăcuiia întru noi, și văzum slava Lui, slavî ca unui născutu diîn Tatăl, pli/// de dulciață și de adevăru.*
f. 2 *Io[a]n* | *mîrtorosi de elu și străgî grăiînd: Acela era ce-am zisu; cela ce va vini după mine înnaintea mia fu ficutu; că marele mieu era, diîn plutul Lui noi toți am luatu și dulciață derept dulciață. Că leagea priîn Moisie datătă fu, dulciața și adevărul priîn I[isu]s H[risto]s fu. Coneț pașțea.*

Tlăcul aceștii ev[an]g[he]lie a Paștilor.

Frații miei dragi, creștini și botezați, ascultați cu dragu aceaste s[i]nte cuvinte, ce nu sănțu a omului de pre cest pămăntu, ce a lui D[u]mn[e]z[e]u făcătoriul ceriului și a pămăntul[u]i, care-au scrisu s[i]ntul Io[a]n ap[o]s[to]l și ev[an]g[he]list, ucenicu
f. 2 v | *cel iubitu de I[isu]s, Io[a]n 67 de capete, și au scris priîn D[u]hul S[i]nt ev[an]g[he]lie după alalți trei ev[an]g[he]lesti. Deac-au cetitu ce era ei scris despre nîscutul trup[u]lui lui I[isu]s diîn s[i]nta Mariia prea curatî, plăcu lui scriptura lor și fu rugatu de episcupii diîn Asiia să scrie în aleanul eriticilor lui Cărint și lu Evion, hulitorii carii gicea că s-au începutu a fi H[risto]s Fiiul lu D[u]mn[e]z[e]u, atunci numai când au născutu diîn s[i]nta Mariia. Derept aceaia diîntăiu aciasta învițitura noastră scrie elu*
f. 3 *în ciastă s[i]ntă ev[an]g[he]lie depre născutul dumnezeiei* | *Fiiului lu I[isu]s H[risto]s diîn ve////, cum au nîscu/// de la Tatăl diîn vecie și unul cu Tatîl D[u]mn[e]z[e]u adeveritu, atotuțietoriul și ficătoriul. A doara scrie derep ce s-au înpelițat ș-au luatu trup de om pre sine diîn s[i]nta Mariia. A treia ora învață derep ce fu tremis Io[a]n Botezătoriul.*

Învățitura diîntîiu.

Gice Io[a]n ev[an]g[he]lest cum diînceput au fost Cuvănt sau Besadî; și Cuvăntul era la D[u]mn[e]z[e]u și D[u]mn[e]z[e]u era Acela Cuvănt; și Acela era diîncepul la D[u]mn[e]z[e]u; toate priîn El ficute sănt. Adevereazî cu aceastea cuvinte cum I[isu]s H[risto]s iaste D[u]mn[e]z[e]u diîn vecie, nu numai om, cum mînt eriticii Aria
f. 3 v *și soțiia lui* | *și Mahamet arap, prorocul turcilor și alții toți, carii holesc pre H[risto]s și zicu c-au fost numai om ca și alalți proroci, având începutul. Io[a]n cheamă pre H[risto]s Cuvănt și gice c-Acel Cuvănt iaște D[u]mn[e]z[e]u, și gice c-au fost fără început la D[u]mn[e]z[e]u, care lucru nice jidovii crezurî, cum vedem în Ev[an]g[he]lie și la Io[a]n, 33 de capete, de zic: Cinzeci de aii n-ai și pre Avram ai văzutu. Zis[e] lor I[isu]s: Adevăr, adevăr grăesc voao, ma-inte până n-au născut Avram Eu sănțu. Și luarî pietri să arunce pre însul. Așea aiurea, M[a]t[ei], 29, când gice slăbitului [de] vine: Erta-ți-să-vor ție păcatele tale, zic jidovii că huleaște; unde fiind om, așea grăiaște, așea*
f. 4 *se blăznesc, Io[a]n, 22,* | *unde grîiia I[isu]s: Eu sănt păine ce diîn ceriu am pogorăt. Și murguscu jidovii: Au n[u] iaste acesta I[isu]s, Fiiul lu Iosif, că lui tată-său și mumă-sa cunoaștem. Cum gice dară Elu, că di ceriu am pogoritu? Așijderea grăesc la M[a]t[ei], 56. După aceaia gice ev[an]g[he]lest Io[a]n: Toate priin Elu făcute sănt. La Colasini, 250; și în psalom 102, că nice îngerii, nice ceriul, nice nemică n-au fost când au fost H[risto]s, că Elu iaste diîn vecie. După aceaia adeverează Io[a]n cu aciastă d[u]mn[e]zeire a lu H[risto]s: în Elu viață era și viața era lumină oaminilor. Așea-i înțeleage făcătoriul vieții și lumiei sufletului, înțelegătoriul H[risto]s, la Rimleani, 80: însî mai vrătos H[risto]s viiața noastrî că ne-au înviat, slobozit și ne-au descumpărat diîn păca* | *te*
f. 4 v *și diîn ////////. Adevărăturile cum că I[isu]s iaste D[u]mn[e]z[e]u adeverit, sănt aceastea*

---

cazaniei textul pericopei evanghelice, apoi tîlcul Evangheliei. Tîlcul Evangheliei, la rîndul său, este uneori împărțit în două, trei, patru sau cinci învățături, alteori formează un singur tot.

mai gios. Io[a]n Botezătoriul gice: Acesta iaste Fiiul lu D[u]mn[e]z[e]u; în al treilea cap, Natanail răspuînde: Învățătoare, Tu ești Fiiul lu D[u]mn[e]z[e]u. Ceteaște depre acest lucru la Io[a]n, 15, 24, 29, 30, 32, 38, 47, 65 și la Isaiia, 9, 11, 38, 43, 46, 49, 54 și la Erimiia, 23; la Ezechel, 34; a doa carte în Tarsta, 7 capete; la Mihaie 5, 7; la Deanie, 44 și la Rimleani, 83, 99. Mai tare văz ce gice Io[a]n la poslanie, 74, la sfrășit; și iară adevcrează Io[a]n scriptura ev[an]g[he]liei lui cu ciudă și cu mienuni ce-au făcutu H[risto]s, cu apa de o au făcut vin, cu bolnavii vindecând ei și morții înviind, cum că-i Elu D[u]mn[e]z[e]u adeverit. Mai apoi adeverează cu aceia cum c-au învis și s-au scu|latu diîn moarte, strîcându și biruindu moartea, Io[a]n, 63, 64, 65, 66, 67. Dereptu f. 5
aceaia gice în vearia, că creadem în I[isu]s, D[u]mn[e]z[e]u derept diîn D[u]mn[e]z[e]u dereptu. Nu creadeți, fratii miei, a înșelătorilor și ereticilor, carii holesc pre H[risto]s, ce să creadeți cuvintelor acestora ce-am [spus] aice.

A doao învățătură.

Spune-ne noao ev[an]g[he]lest: Derep ce au născut ș-au vinitu în lume H[risto]s, așea zicând: Căți priimiră El, deade lor puteare să fie feții lu D[u]mn[e]z[e]u; însă celora carii crezură în numele Lui; și iară: Diîn plutul Lui noi toți am luatu și dulciață dereptu dulciață. Vedeți, frații miei, că H[risto]s pre noi au făcut cum carii eram cum gice Pavel la Efies[eo]m, 219: Toți diîn născut și diîn năvav feciorii măniei eram; cum că vom fi feciorii lu D[u]mn[e]z[e]u cu credința dereap|tî, deacă vom creade cum f. 5 v
H[risto]s cu nașterea Lui, cu moartea și cu învierea Lui, pre Tatăl S[f[i]nt au dezmîniiat ș-au înpăcat pre El și ne-au făcutu derepți, Io[a]n, 11, 22, 39, la Rimleani, 85, 88 și aiurea totă script[u]ra s[f[i]ntă. Nu ti teame, dereptu aceaia, oame păcătoase, părîseaște păcatele și priimeaște pre H[risto]s cu crediînța dereaptî și zău că nu-ți veri piearde sufletul tău, ce diîn moarte veri mearge în viață.

A treia învățătură.

Derep ce au fost tremis Io[a]n Botezătoriul, spune ev[an]g[he]lest: Acest-au vinit pre mărturisitură, să mărturisască de lumină, cum toți să crează priin El. Nu era El acea lumiră, ce era tremisu să mărturisască de lumiră. Era lumina aceaia, lumină adeverită, carea luminează pre totu omul ce vine în | lume. Diîntr-aceastea cuvinte învățămu f. 6
la ci au vinit Io[a]n. Vinit-au să fie măr[tu]risitoriu, deșteptătoriu, învățător, înnaintecurățitoriu și arătătoriu pre H[risto]s, mainte în pîntecele mine-sa, la Luc[a], 4. Deaciia învățătură, M[a]t[ei] 5, zicând: Acela va boteza pre voi cu D[u]hul S[f[i]nt și cu foc. Așea și Luc[a], 9: Și botegiune mărturisi când zise mie: trebuiaște de la tine se Mă botezu, iară tu vei la Mine. M[a]t[ei], 6 și Io[a]n, 3 gice: Adecă mielu lui D[u]mn[e]z[e]u, cerele luo păcatele lumiei. Așea Io[a]n, 2: Eu nu sănt H[risto]s, gice. Mai apoi mărturisi pre H[risto]s și diîn temniță, tremițind ucenicii lui la H[risto]s, M[a]t[ei], 40, Luc[a], 31. Iară unde gice: Nu era elu acea lumină, cum să înțeleagemu? Că aiuria gice
H[risto]s, Io[a]n, 17, depre Io[a]n: Acela era făclie arzând | și lucind. Și pre apostoli f. 6 v
cheamă H[risto]s, lumina lumiei. Și Pavel la Filipiseom, 241, gice a toți creștinilor: Luciti ca lumînările în lume. Și la Efes., 229: Acm seți lumină în Domnul, în Domnul: ca feciorii lumineei înblați. Aceastea scripturi așea să le înțeleagem: Io[a]n și s[f[i]nții și toți creștinii nu sintem de noișî lumină, ce luom de la cea lumină dereaptă, diîn plut[u]l Lui. S[f[i]nții a fost lumineei numai arătători, mărturisitori și slugi și învățători celui Mesie adeverit, cum gice ev[an]g[he]lest: Nu era elu luminî, ce era tremis, cum pre învățătura lui să crează oaminii în Elu. Deacă cela ce au fostu mai marele între născuti diîn mueri, ca Io[a]n, lumina nu era adeverită, mai | tare alalți s[f[i]nți de eiș[i] n-au f. 7
fost lumiinî, nice ispăsitori; ce unul H[risto]s [ia]ste numai cea lumină dereaptă. Trebuiaște a ci[n]sti și bine a grăi de s[f[i]nții lu D[u]mn[e]z[e]u, ce cîinstea lui H[risto]s; cum nu poftesc[9] sfinții, așea nu trebuiaște a da s[f[i]nților. Că Elu luminează pre tot omul ce vine în lume, că Elu numai Insuși săîngur ispăsitoriul nostru, Amin.

2. f. 7—11v. *Nedelea Tomina. Ev[an]g[he]lie Io[a]n, Glava 65.*

Era după aceaia, într-acea zi, într-una de simbete și ușile încuiate, unde era ucenicii adunați derept frica iudeilor, vini I[isu]s și stătu în mijloc și grăi lor: Pace voao.

9. Litera *f* din *poftesc* este redată prin litera **ϑ**.

Şi aciasta zisă, arătă lor mănule şi coastele Sale. Bucurară-să ucenicii deacă văzură
f. 7 v *Domnul. | Zise lor iară: Pace voao. Cum M-au tremis Părintele şi Eu tremiţ voi. Şi aciasta zise, suflă şi grăi lor: Priimiţi D[u]h[u]l Sf[i]nt. Cui veţi lăsa păcatele, lăsate vor fi lor; cui le veţi ţinea, ţinute-vor. Iară Toma, unul diin doisprăzeace, ce-l chema Giamănul, nu era cu nuşii cându vini I[isu]s. Grăiră lui alalţi ucenici: Văzut-am Domnul. Elu zise lor: De nu voiu vedea la mănule Lui ranele picioarelor şi să bag deagetul mieu în rana picioarelor şi să bagu mâna mea în coastele Lui, nu voiu creade. Şi după a opta zi iară era în lontr ucenicii Lui şi Toma cu nuşii. Vini I[isu]s, uşile încuiate fiind, şi stă[t][u] în mijlocu şi zise: Pace voao. După aceaia grăi Tomeei şi zis[e]: Adă-ţi deagetul tău*
f. 8 *| încoace şi vezi mănule mea //////// ta şi bagă în coastele Meale şi nu fii necredincios, ce crediincios. Şi răspunsî Thoma şi zis[e] Lui: Domnul mieu şi D[u]mn[e]z[e]ul mieu. Grăi lui I[isu]s: Ca Mă văzuşi Tomo crezuşi. Fericaţi de ceia ce n-au văzut şi-au crezut. Multe amu şi alte seamne făc[u] I[isu]s înnaintea ucenicilor Lui, ce nu sământ scrise în cartea aciasta; e accastea scrise sînt sî creadeţi că I[isu]s iaste Fiiul lu D[u]mn[e]z[e]u şi crezind viiaţă avea-veţi întru numele Lui. Koneţ.*

Aciasta iaste tlăcul aceştii Ev[an]g[he]lie.

Fraţii miei creştini, în ciastă Ev[an]g[he]lie, cum aţi auzit, vinit-au H[risto]s după
f. 8 v *învieria Lui diin moarte şi-au arătat lor mănule şi coastele; şi-au zis lor de trei ori: Pace voao. Suflă pre ei şi deade lor D[u]h[u]l Sf[i]nt şi puteare a lăsa păcatele şi a ţinea. Deaciia Toma nefii | nd acolo nu credea apostolilor, carii gicea că H[risto]s au învis diin moarte. Inn a opta zi iară printru Toma necredinciosul ieace arătaturî pre Sine, cum să fie credincios. Derept accaia avem diin ciastă Ev[an]g[he]lie aceaste învăţături.*

Învăţătura diintăiu.

Ce noao au folosit şi-au hăsnuitu învierea lui H[risto]s şi derept ce s-au arătatu după învitiaria lui diin moarte; aşea de multe ori căce că ne stă ispăseniia sufletului în viiaţia di moarte că noao n-au vrut folosi moartea Lui nemică sî nu s-au vrut scula diin moarte, cum gice Pavelu ap[o]s[to]l, că Corint 159: Deacă H[risto]s nu s-au sculat
f. 9 *diin moarte, deşartă iaste propovedaniia noastră, deşartă iaste crediînţa noastră; dea | că H[risto]s n-au învis, nice trupurile noastre nu să vor scula sau a învitia; încă*

3. f. 11v—16. Nedelea 3. Mironosiţă. Ev[an]g[he]lie M[a]r[cu], Glava 69.

4. f. 16—19. Nedelea 4. O raslableaneam. Io[a]n, 14.

5. f. 19—24v. Nedelea 5. Samareanina. Ev[an]g[he]lie Io[a]n, 12.

6. f. 25—32v. Nedelea 6. O sleapom. Glava 34.

7. f. 32v—35v. Vecetov văzneseniia. Ev[an]g[he]liia Luc[a], Glava 114.

8. f. 35v—38v. Nedelea 7. S[vea]tîh ot[e]ţ. Ev[an]g[he]liia Io[a]n, Gl[a]va 56.

9. f. 38v—44. Nedelea 8. Ev[an]g[he]lie Io[a]n, Gl[a]va 27.

10. f. 44—48v. Ned[elea] 1. Văseah s[vea]tîh. Ev[an]g[he]lie M[a]t[ei], Gl[a]va 38.

11. f. 48v—51v. Nedelea 2. Po văseah s[vea]tîh. Ev[an]g[he]lie M[a]t[ei], Gl[a]va 9.

12. f. 51v—56v. Ned[elea] 3. Ev[an]g[he]lie M[a]t[ei], Gl[a]va 18.

Foaia a treia din coala VIII din tipăritură

54 *veşminte; care lucru adevcrează cu aceastea lucruri; diintăe gice: ce lucru mai mare deac-au datu D[u]mn[e]z[e]u. Cumu-i viiaţa voastrî şi trupul vostru mai lesne poate da cel lucru mitutelu, cum iaste bucatele şi bearia şi înbrăcămintel[e]. A do-ara. Aduce pilda paserilor ceriului, cc sânt uîn lucru mitutelu, şi D[u]mn[e]z[e]u hrăneaşte pre iale fără lucrul lor. Aşea şi crinul cămpului, cătu-i frumosu el, veştezeaşte şi miroseaşte, ce a doa zi bagă-lu în cuptoriu să-l arză. Dară cu cîtu-i mai tare pre viiaţa şi pre hrana*

noastră carii sintem pre obrazul lui făcuți și mai scumpi decît paserile înnaintea lui D[u]mn[e]z[e]u. A treia oara. Arată-ne cum că nebunie facem când grijim așea făr samă. Căce că cu toată grijea noastrî, nu putemu adauge să fimu mai înnalți decât crescut[u]l nostru uîn coț. Și nu gândi, creștine, cum că cuntinează | să n-avem nice o f. 54 v
grije și cum să nu lucrăm. Că nime nu poate fi fără grije. Și Pavel Ap[o]s[to]l, la Efeseom 227, gice cum să lucrîm cu mînule noastre ce-i lucru bun, cum să putem înpărți celora ce n-au; și aiurea porânceaște cum cu toatî grijea să păzimu lucrurile noastre; ce cuntinează H[risto]s, grijea ce iaste diin necredință, căndu ne teamem că vom muri de foame deacă nu vom grîji și a bate și a strânge marhă, avuție zua și noaptea. De acea grije fereaște-te, creștine, căce nu putem sluji și lui D[u]mn[e]z[e]u și lu mamon. Derept aceaia că D[u]mn[e]z[e]u gice: Să miluim pre mișei; iară mamon gice: Ba. Ține avuția ție. D[u]mn[e]z[e]u gice: Adună ție comoară în ceriu; iară mamon gice: Pre pământ. D[u]mn[e]z[e]u gice: Să nădăjduimu și să creadem numai Lui; iară mamon gice: In bogăția ta. D[u]mn[e]z[e]u tocmează întru inima omului pace și veselie; iară mamon: Căștigă și grije și bănatul. D[u]mn[e]z[e]u duce pre om la

13. f. 56v—59v. Ned[elea] 4. Ev[an]g[he]lie M[a]t[ei], Gl[a]va 25.
14. f. 59v—64v. Ned[elea] 5. Ev[an]g[he]lie M[a]t[ei], Gl[a]va 28.
15. f. 64v—67v. Ned[elea] 6. Ev[an]g[he]lie M[a]t[ei], Gl[a]va 29.
16. f. 67v—71v. Ned[elea] 7. Ev[an]g[he]lie M[a]t[ei], Gl[a]va 33.
17. f. 71v—74. Ned[elea] 8. Ev[an]g[he]lie M[a]t[ei], Gl[a]va 58.
18. f. 74—77. Ned[elea] 9. Ev[an]g[he]le M[a]t[ei], Gl[a]va 59.
19. f. 77—80. Ned[elea] 10. Ev[an]g[he]le M[a]t[ei], Gl[a]va 72.
20. f. 80—83. Ned[elea] 11. Ev[an]g[he]le M[a]t[ei], Gl[a]va 77.
21. f. 83—87. Ned[elea] 12. Ev[an]g[he]lie M[a]t[ei], Gl[a]va 79.
22. f. 87—90. Ned[elea] 13. Ev[an]g[he]lie M[a]t[ei], Gl[a]va 87.
23. f. 90—94. Ned[elea] 14. Ev[an]g[he]lie M[a]t[ei], Gl[a]va 89.
24. f. 94—97v. Nedelea 15. Ev[an]g[he]lie M[a]t[ei], Gl[a]va 92.
25. f. 97v—100v. Nedelia 16. Ev[an]g[he]le M[a]t[ei], Gl[a]va 105.
26. f. 101—102v. Nedelea 1[10]. Novoleat: Ev[an]g[he]lie Luc[a], Gl[a]va 17.
27. f. 102v—105. Ned[elea] 2[11]. Ev[an]g[he]lie Luc[a], Glava 26.
28. f. 105—107. Ned[elea] 3[12]. Ev[an]g[he]lie, Luc[a], Gl[a]va 30.

Foaia a cincea din coala XV din tipăritură

nădeajde. Cum deacă să vor face prah și pământ; derept aceaia nu vor peri, ce bunii și f. 106 v
răii scula-sî-vor; necredincioșii și făcîtorii de rău întru înviiarea giudețului și de osânda veacului, Io[a]n, 16, iară credincioșii și cene au făcut bine întru învierea vieței. Și să vor bucura cu sfinții depreună înpărîția ceriului, | aceaia di-ne noao, Doamne pururea, f. 107
Amin.

29. f. 107—109v. *Ned[elea] 4*[13]. *Ev[an]g[he]le Luc[a], Gl[a]va 35.*

Zise Domnul pilda aciasta: Eși sămînătoriul a semîna sămînța lui și când sămînî una căz[u] pre cale; și călcatî f[u]; și paserile ceriului ciumelirî ia. Iară alta căzu spre piatrî și rîsări și săcî derepce nu av[u] vlagî. Și alta căzu în mijloc de mărăciuni; și crescurî mărîciunii și necarî ia. Și alta căz[u] pre pământ bun; și cresc[u] făc[u] rod ca o sutî. Aciasta grăind glăsi: Cine are urechi de ascultare să auzî. Intrebarî El ucenicii Lui grăirî: Ce iaste pilda aciasta? El zise: Voao iaste datî să știți ascuinsele înpă-

10. Pe margine, o mînă posterioară: *17.*
11. Pe margine, o mînă posterioară: *Ned[elea] 18.*
12. Pe margine, o mînă posterioară: *Ned[elea] 19.*
13. Pe margine, o mînă posterioară: *Ned[elea] 20.*

rîțici lui D[u]mn[e]z[e]u, altora în pildî de văd să nu vazî și aud nu înțeleg. Iaste aciasta pildă. Sămînța iaste cuvîntul lui D[u]mn[e]z[e]u, iarî ceia de pre cale sănt ceia ce aud cuvîntul, după aceaia vine dracul și ia cuvîntul diîn inima lor, să nu creazî se se
f. 107 v *ispăsescî. Iară ceia de pre piatrî, și cîndu | audu cu bucurie preimesc cuvîntul și aceia rădîcinî n-au, și în vreame cred și în vreame de nîpaște cad. Iară ceaia diîn mîrăciuni căzutî, aceia sănt ce aud și de grijea bogăției și în dulcțața vieției îmblî, neacă-sî și nu sfărșesc cu rodul. Iară ceaia de pre pămînt bun, cei cu inimî bunî și dulce aud cuvîntul și-l țin și rod fac în răbdare. Aciasta grăind glăsi: Cine are urechi de*

30. f. 109v—114. Ned[elea] 5 [14]. Ev[an]g[he]lie Luc[a], Gl[a]va 83.
31. f. 114—117. Ned[elea] 6 [15]. Ev[an]g[he]le Luc[a], Glava 38.
32. f. 117—121. Ned[elea] 7 [16]. Ev[an]g[he]lie Luc[a], Glav[a] 39.
33. f. 121—126v. Ned[elea] 8 [17]. Ev[an]g[he]lie Luc[a], Gl[a]va 53.
34. f. 126v—129. Ned[elea] 9 [18]. Ev[an]g[he]lie Luc[a], Gl[a]va 66.
35. f. 129—132v. Ned[elea] 10 [19]. Ev[an]g[he]lie Luc[a], Glava 71.
36. f. 132v—136v. Ned[elea] 11 [20] .Ev[an]g[he]lie Luc[a], Gl[a]-va 76.
37. f. 136v—139. Ned[elea] 12 [21]. Ev[an]g[he]liia Luc[a], Gl[a]-va 86.
38. f. 139—144v. Ned[elea] 13 [22]. Ev[an]g[he]lie Luc[a], Gl[a]va 91.

Coala XX din tipăritură

f. 140 *răi și nedereptî. Ei cu strîîmbătatea lor dobîîndesc avuție multî în ciastă lume; că răii nu găînndesc de frații lor și de oamini săraci și mișei; și derept avuțiia lor ei sănt în cîînste mare la alalți oamini. Cum vedem aciasta, cî cei oamini buni ei sănt lepădați și călcați, iară cei răi ei sănt în cinste mare, socotim așea, că D[u]mn[e]z[e]u iaste derept și, cu dereptatea Lui, Elu face celor oamini buni dereptate și bine, iară celor răi rău le va face lor. Dară cum vedem în ce chip? Că nu iaste în ciastî lume celor oamini*
f. 140 v *| buni bine, iară cei răi ei sănt în cinste mare. Ce derept aceaia, va fi altă lume, unde va face D[u]mn[e]z[e]u celor buni bine și celor răi rău. Și știm că noi în ciastî lume nu vom văcui, ce vom muri și vom mearge diîn ciastă lume înn ceaiaalaltî toți; avem cugete înntr inimile noastre, cum vom dobăndi viiața de vecie; și să nu cădem în măniia lui D[u]mn[e]z[e]u. Știm că vom vrea noi să dobăînndim viiața de vecie. Noi să slujim lui D[u]mn[e]z[e]u. Că așea au înntrebat și acest om pre H[risto]s: Ce bine să facî să dobînndeascî viiața de vecie. Zisă lui H[risto]s: Ce mă grăești bun? Nu-i nime bun fără Domnul D[u]mn[e]z[e]u. Leagea știi? Nu face curvie, nu ucide, nu fura, nu mărtorosi mîînciuni, cinsetașe tată-tău și muma ta. El zise: Aceclea toate eu le păzesc diîn tînărețel[e] meale. Auzi aciasta H[risto]s și zise lui: Încă una tu n-ai făc[u]tu, Pasă și tot cătu ai tu vinde și înparți mișeilor.*

A doao învățăturî.

f. 141 *Acicea învățăm că H[risto]s nu iaste numai om ca alalți oameni, | ce iaste și D[u]mn[e]z[e]u, cu Tatăl unul. H[risto]s gice nime nu-i bun fără unul D[u]mn[e]z[e]u. Și acest om diîn ciastî Ev[an]g[he]lie încă zise lui H[risto]s că-i învățîtoriu bun. Derept aceaia că H[risto]s iaste bun, opsă fie uîn D[u]mn[e]z[e]u cu Tatăl. Apoi unde gice H[risto]s: Leagea știi: Nu fura, nu curvi, nu ucide. Aicea învați H[risto]s pre noi, că n-au fost în ciastî lume*

14. Pe margine, o mînă posterioară: *Ned[elea] 21.*
15. Pe margine, o mînă posterioară: *Ned[elea] 22.*
16. Pe margine, o mînă posterioară: *Ned[elea] 23.*
17. Pe margine, o mînă posterioară: *Ned[elea] 24.*
18. Pe margine, o mînă posterioară: *Ned[elea] 25.*
19. Pe margine, o mînă posterioară: *Ned[elea] 26.*
20. Pe margine, o mînă posterioară: *Ned[elea] 27.*
21. Pe margine, o mînă posterioară: *Ned[elea] 28.*
22. Pe margine, o mînă posterioară: *Ned[elea] 29.*

nîce unul, nice va fi, să poatî ținea leagea lui D[u]mn[e]z[e]u deplin, fără unul H[risto]s, și să fie blagoslovit, pentru căce c-au ținut leagea lui D[u]mn[e]z[e]u cum au grăit H[risto]s, ș-au scris sluga sa s[f]nt Ioan ap[o]s[to]l și ev[an]g[he]list 26: Nime dîin voi nu face leage. Derept aceaia, cum grăi cest om cătră H[risto]s de zise c-au ținut toate acealea dîin tănăreatele lui. Învață H[risto]s pre el că n-au ținut încă nice una, că toatî leagia gice așea, M[a]t[ei] 92: Să iubim pre D[u]mn[e]z[e]u cu toatî inima și cu tot sufletul și cu tot cugetul și cu toată tăriia, și pre vecinii noștri ca și pre noi. Acmu în ciastî ev[an]g[he]liè vedem cum au iubit cest om avuțiia lui mai vrătos decăt pre D[u]mn[e]z[e]u, căce că n-au ascultat pre H[risto]s și șe-au mai iubit avuțiia lui | decît vecinii; că n-au vrut f. 141 v
să dea mișelor. Văz[u] H[risto]s pre el că trist f[u], zisă cum nu-i lesne având bogăție, în părăția lui D[u]mn[e]z[e]u să între. Mai lesne amu iaste cămileei pre lontrul urechilor acului a treace decăt bogatul în părăția lui D[u]mn[e]z[e]u să înntre. Zisără ceia ce auzirî: Cine poate mîntuit să fie? El zise: Nu-i puteare de la om, ce puterile sănt de la D[u]mn[e]z[e]u. Zise Pătr[u]: Adecă noi lăsat-am tot și după Tine meargem. El zise lor: Adevăr grăesc voao, că nime nu iaste, nici au lăsat casa sau părinții sau frații sau muiarea sau feciorii derept înpărîția lui D[u]mn[e]z[e]u, ce de nu va luoa mai mult în vreamea aciasta și în veacul ce vine viiața de veaci.

A treia învățătură.

Poate să mira omul cum grăi H[risto]s, că nu-i lesne bogatului înntru înpărîția ceriului a înntra. Că ce știm noi că mulți oamini bogați au fost s[f]nți, cum aă fost Avram, Iosif, D[a]v[i]d, Solomon și Iov și alți mulți de aceștea, știm noi cum sănt în ceriu acmu blagosloviți. Și Solomon gice că a | vuțiia iaste dîin blagosloveniia lui D[u]mn[e]z[e]u. f. 142
Darî acicea în ciastî ev[an]g[he]lie, cum grăiaște H[risto]s că nu iaste lesne să înntre bogatul în părîția ceriului acicea opsă trebuiaște să știm că oamînii iară ei înbogățesc cu doao fealiuri de lucruri; că unii înbogățesc cu dereptatea și cu muînca mănilor sale, dîin blagosloveniia și dîin datul lui D[u]mn[e]z[e]u; iară alții înbogățesc cu strămbătatea și cu furtușagul și cu minciunile, dîin datul dracului; iară cei oamini ce au dîin blagosloveniia lui Dum[ne]zeu, căce că ei știu că iaste dîin darul lui D[u]mn[e]zău, că ei mai iubesc pre D[u]mn[e]z[e]u decăt pre avuțiia lor; și căndu iaste voia lui D[u]mn[e]z[e]u să-și lase cei oamini avuțiia lor, ei [n]u lasă și nu găîndesc de ia nemica: căce că știu și credu că Dumn[e]zeu le poate da alți avuție. Așea au făcut și Avram cu fiiul său Isac; că el au știut că i-au dat D[u]mn[e]z[e]u pre fiiul său. Derept aceaia, căînd zise D[u]mn[e]z[e]u lui Avram să ucigă fiiul său, elu nemică n-au gîndit, ce cum i-au grăit D[u]mn[e]z[e]u elu așea feace | cu crediînnța lui cea mare; c-au știut el că-i poate da D[u]mn[e]z[e]u f. 142 v
alții. Așea zise și Iov; căînndu lăsî D[u]mn[e]z[e]u pre el beteșigul și boala, el așea grăi: D[u]mn[e]z[e]u mi i-au dat, D[u]mn[e]z[e]u i-au luoat, fie numele Domnului blagoslovit de acm[u] pănî în veccie. De acești oamini bogați și blagosloviți de D[u]mn[e]z[e]u și derepți nu grăiaște D[u]mn[e]z[e]u. Deaceia că nu-i lesne a înntra înntru înpăràția ceriului, ce grăiaște de ceiaalalți carii sănt bogați dîinn darul și dîin datul dracului și dîin sfatul lui, cu strămbătatea și cu furtușagul aceștea oamini, căce că n-au crediințî, că ei mai iubesc avuțiia lor de pre ciastă lume decăt înpărîția ceriului; și mai iubesc omul sărac să piarî decătu să-l înprumutează și să-l agiute înntru nevoia sărîciei lui. De cești oamini grăi H[risto]s că nu vor înntra înntru înpărăția ceriului. Iară de ceia ce grăiaște H[risto]s, că cine-ș va lăsa casa sau părinți sau frații sau muiarea sau feciorii derept înpărăția lui | D[u]mn[e]z[e]u, mai multu va lua în vreamea aciasta și f. 143
în veacul ce vine viiața de vecie. In ceaste cuvinte nu învați H[risto]s creștinii de să-și leapede ei avuțiia lor fărî dereptate; că avuțiia noastrî ia iaste dîin datul lui D[u]mn[e]z[e]u și cine va lepăda fără dereptate, cum nu iubește D[u]mn[e]z[e]u, iară lui D[u]mn[e]z[e]u nu-i pare bine cum darul Lui să-l lepădîm noi, cum nu iubește D[u]mn[e]z[e]u. Și noi căînd cinstim pre cineva și acela leapădî cinstea noastrî, e noao nu ne pare bine, așea și lui Dumn[e]z[e]u cu căt ma[i] vrătos de noi nu-l pare bine. Derept aceaia nu fac bine cătugării că fug în pădurez unde nu lucreazî nemicî, să lucreaze ca alalți oamini cu mănule lor, să-și mănîînce sudorile lor, ce înșă mănîîncă ei sudorile alăltor săraci și mișei. Derept accaia grăiaște H[risto]s la M[a]t[ei] 94: Vai de voi, cărturarilor și fariseilor, fățarnicilor, că mîîncați casele văduoălor și cu vină de departe rugăciuni | faceți; derept aceaia mai mare osîndî iua veți. Așijderea grăiaște și Pavel ap[o]s- f. 143 v
[to]l, că Efeseom 227: Cine au furat, de acm[u] să nu mai fure, ce mai vrătos să sî

muînciascî de să lucreaze cu mănule sale bine, ca să aibî să dea celuia ce n-are. Dară H[risto]s învaţî acicea unde gice: Cine va lăsa casa [s]a şi tată-său şi mumă-sa, au fraţii, au surorile şi muiarea şi feciorii derept Mine priînntru înpărîţiia ceriuui, mai mult va luoa. Să 'nu iubim aceastea toate mai vrătos decăt numele lui D[u]mn[e]z[e]u, aşea socotim, au să lepădîm aceastea toate, au numele lui D[u]mn[e]z[e]u şi voia Lui, ce mai bine să lepădîm accastea toate şi să facem voia lui D[u]mn[e]z[e]u. Să iară luaa turcii sau tătarăi, au macar ce liîmbi reale şi [m]acar ce înpăraţi păgîni de să ne ia avuţiia noastrî şi să ne ia feciorii şi muerile şi vă lăsaţi credinţa voastră să nu vă luom
f. 144 *avuţiia voastrî şi să zicî noao: Creadeţi în leagea noastrî; şi | muerile şi feciorii; iară noi să nu ne despărţim de credinţa şi de dragostea lui I[isu]s H[risto]s, a Domnului nostr[u] ce să lisăm şi avuţiia noastrî şi muerile şi feciorii, încă să dîm şi capetele noastrî derept numele lui D[u]mn[e]z[e]u şi derept înpărîţiia Lui, cum au grăit Însuşi I[isu]s H[risto]s ş-au scris sluga Sa s[f]înt M[a]t[ei] ap[o]s[to]l şi ev[an]g[he]lest, 38: Toţi amu ce Mî mărtorosesc înnaintea oaminilor, mărtorosi-l-voiu el şi Eu înnaintea Tatîlui Mieu ce-i în ceriuri; iară cine să va lepăda de Mine înnaintea oaminilor, lepăda-Mă-voiu ae el şi Eu înnaintea Tatălui Mieu ce-i înn ceriuri. Şi înntr-alt loc grăiaşte Dumnez[e]u la M[a]t[ei] 39: Cine-ş va iubi tată-său sau mumă-sa mai vrătos de Mine nu iaste Mie destoinic; şi cine-ş va iubi fcciorii sau featele mai vrătos de Mine nu iaste Mie destoinic. Derept aceaia, oamini buni şi fraţii miei creşti[n]i lui H[risto]s, bine sî socotiţi ce grăiaste*
f. 144 v *D[u]mn[e]z[e]u, de luoaţi aminte cu crediinţî mare de să nu fiţi | osîndiţi, ce să fiţi alduiţi şi blagosloviţi şi Domnul D[u]mn[e]z[e]u Cela ce pre toţi domneaşte şi să înpărîţeaşte să fie cu voi în veciia de veac, Amin.*

39. f. 144v—147v. *Ned[elea] 14*[23]. *Ev[an]g[he]lie Luc[a], Gl[a]va 93.*

În vreamea aceaia căndu sî apropie H[risto]s întru Erihon, uîn om orb şedea lăîngă cale, cerea; auzi nărodul trecîndu pre cale şi înntrebî: Ce iaste aciasta? Spusără-i lui că I[isu]s Nazarineanul treace. Şi străgî cu glas mare grăind: I[isu]se Fiiul lui D[a]v[i]d, miluiaşte-mî. Şi ceia ce mergea înnainte oprirî pre el să tacî şi să nu strîge. El mai vrătos şi mai mult străga: Fiiul lui D[a]v[i]d, miluiaşte-mî. Atuînci stăt[u] H[risto]s şi zise lor să-l aducî cătrî El. Apropie-să de el. Înntrebî pre el H[risto]s şi grăi: Ce veri de să-ti fac? El zis[e]: Vreare-aş, Doamne, de să văz. Şi H[risto]s zise lui: Cautî şi vezi. Crediinnţa ta măntui-te şi te vindecî. Şi aciia văz[u] omul acela. Şi după H[risto]s
f. 145 *elu să dusî; şi slăviia şi lăuda pre D[u]mn[e]z[e]u. Şi toţi oaminii văzurî; şi | deaderî laudî lui D[u]mn[e]z[e]u. Şi crezurî întru El mulţi oamini. Conet nedelea.*

Tlăcul aceştii Ev[an]g[he]lie

Fraţii miei, diînntr-acest om orb opsă să învăţîm cum vom face căndu lasî Dumnezeu pre noi boalele şi beteşigurile şi în tot chipul dosadî pre noi; e noi să nu ne mîniem pre D[u]mn[e]z[e]u sau pre oamini cum facem noi toţi căndu avem boale şi beteşiguri şi ticale şi nevoe; noi blăstîmăm atunci pre D[u]mn[e]z[e]u şi-Lu facem că iaste fîţarnic; aşijdere pre oamini iarăşi blăstămîm şi gicem că ne iaste de la ei perirca şi răul şi dosada şi chinul şi beteşigul. Şi de la D[u]mn[e]z[e]u noi nu căutăm agiutoriu, ce noi căutăm de la mueri descînntîtoare să ne agiute şi să ne foloseascî; deacă nu ne poate folosi una, iară noi meargem şi la doaozeci; şi înntru descînntecele lor nu iaste altî nemicî, ce numai cît iaste drăcie şi prelistiturî; iară cest om orb nu ş-au descînntat
f. 145 v *şi n-au făcut aşea şi lui nu i-au părut rău, căce că i-au dat Dumn[e]z[e]u | aşea atîta sluţie mare şi dosadî mare ca aceaia pre ciastî lume că elu n-au putut vedea făptura lui D[u]mn[e]z[e]u ceriul şi pămîntul, soarel[e] şi luna şi stealele şi rîndul lui D[u]mn[e]z[e]u cu frîmseaţa ceştii lumi, şi cumu să face zuoa şi noaptea şi pre cest pămînt cum face Dumnezeu rod de tot fealiul în tot chipul cu toate frămseaţele poamelor şi cu a florilor şi înn toate chipurile frămseaţea lumiei. Iară el derept aceaia n-au grăit lui D[u]mn[e]z[e]u rău, nice au căutat el alt agiutoriu; căce că înmbla pre ciastî lume totu cu dosadî şi cu sluţie mare. Derept aceaia el au aşteptat agiutoriu numai de la D[u]mn[e]z[e]u. Şi încă el n-au fostu numai orb, ce el au fost şi mişel, de n-au avut nice cc*

23. Pe margine, o mînă posterioară: *Ned[elea] 30.*

mîînca. Ce derept aceaia el nu s-au mîniat pre oamini, căce că nu i-au dat; și el n-au furat. Așea să facemu și noi înntr[u] toatî viiața noastrî și înntru toate nevoile și boalele noastre, de să nu ne mäniem pre D[u]mn[e]z[e]u, derept ce lasî pre noi dosadî și nevoe și sărîcie și slu | ție; că noi prîînntru greșcalele și păcatele noastre nu sintem deatori cu f. 146
sluție numai și cu boale, ce încî sintem deatori să lase și dracii pre noi să dea noi pre moarte de vecie. Derept aceaia iaste Dumnezeu derept, macar căce lasă boale reale pre noi și sluții grozave și cu dosadă mare cum grăiaște Mihaiu proroc 7: Că voiu purta mäniia lui D[u]mn[e]z[e]u, căce am greșit Lui. Așijderea prorocul D[a]v[i]d 50: Ție unuia greșiiu și hiclenșig înnaintea Ta feciu, ca să mî îndereptezi în cuvintele Tale și birui-veri cîîndu veri giudeca. Derept aceaia cändu dă Dumnezeu noao boale noi să nu ne mäniem, că nu vom fi derepți, ce să rugäm pre Dumn[e]z[e]u de să ne iarte El și să așteptîm cu credință mare agiutcriul Lui, cum așteptî și cestu om orb pänî vini H[risto]s și-i agiută lui. Auzi nărodul trecîndu; înntrebî ce iaste aciasta. Spusärî-i lui că I[isu]s Nazarineanul treace și strägî el și grăi: I[isu]se Fiiul lui David miluiaște-mî. Și ceia ce
mergea înnainte oprirî pre el să tacî, iară el mai vrătos | și mai tare strîga: Fiiul lui f. 146
D[a]v[i]d miluiaște-mî. Aceaste cuvinte învățîm de unde vine credința omului, cu care credinți ne putem ispäsi. Diîntru auzitul cuvăînntului lui D[u]mn[e]z[e]u, cändu ascultäm cum grăiaște Pavel ap[o]s[to]l la Rimleani 104: Doamne, cine creade prorocituriei noastre. Așijderea: amu credința diînntr[u] procituri, iară prorociia diînntru cuväntul Domnului. Așea și cest om orb nu știia de H[risto]s. Iară deacă auzi că iaste H[risto]s, elu dobändi credinți și așea strîgă: I[isu]se Fiiul lui D[a]v[i]d miluiaste-mä. Derept aceaia cui iaste voia să dobändească credinți, el va asculta pre I[isu]s H[risto]s și pre slugile lui, că nime nu poate creade de rändul ce n-au auzit și de cel lucr[u] ce n-au väzut și nu știiă el. Așea sänt și acești oamini ce fug de nu vin la besearecă; ei credința lui D[u]mn[e]z[e]u nu vor dobändi, căce că nu aud, că nu ascultă cuväntul lui D[u]mn[e]z[e]u. Derept aceaia vor fi cu dracul înntru loc în muînca de vecie, care credinți
iaste cu ca | rea vom fi derepți înnaintea lui D[u]mn[e]z[e]u. Să vedem ce credinți au f. 147
avut acest om orb. Că el strägî: I[isu]se Fiiul lui D[a]v[i]d miluiaște-mî. Dară derept ce gice: I[isu]se miluiaște-mä; că el crez[u] că H[risto]s iaste Domnu tuturora și putearnic a face ce iaste voia Lui și El miluiaște pre toți, pre ceia ce roagî pre El cu credinți. Dară unde zise: Fiul lui D[a]v[i]d, că el crez[u]; că H[risto]s au näscut cm diîn roada lu D[a]v[i]d, să plătească El cu trupul Său păcatel[e] noastre, cum gice prorocul Isaie, 53: Derept păcatele nărodului Mieu; bätut-am pre el. Stät[u] H[risto]s și zise lor să-l aducî cătră El. Apropie-se de El. Inntrebî El. Grăi: Ce veri de să fac ție? El zise: Doamne, vreare-aș de să văz. Și I[isu]s zise lui: Cautî, credința ta mäntui-te. Și aciia väz[u]. Și după El dusă-sî, slävi pre D[u]mn[e]z[e]u; și toți oamenii văzurî, deaderă laudî lui D[u]mn[e]z[e]u. Acicea vedem ce dobändi cu credința. Cänd auzi
H[risto]s pre cest om orb și väz[u] credința lui și- | lu chemî pre el și-i deade ce ceru f. 147
el și de ce-lu rugî el, nu derep ce făcusî el vruîn bine pre cest pämänt sau au fost vruuîn sf[i]nt, ce numai prîin credința lui, cum grăiaște aciastî Ev[an]g[he]lie: Credința ta mäntui-te. Așea și înntr-alt loc la M[a]t[ei] 17: Credința ta mäntui-te, pasă în pace. Așijdere de vom vrea noi să fim ertați de Dumnezeu și de vom vrea să nu fim cu boale și cu räu, în tot chipul de toate realele și să creadem c-au näscut H[risto]s derept păcatel[e] noastre, să plătească El cu trupul Său păcatele noastre, de să fim noi ertați prîînntr[u] El, nu pentr[u] faptele noastre cealea ce ne pare noao, că vom fi peînntr[u] iale în viiața de vecie. Să nu ne prelistim, ce să rugäm pre D[u]mn[e]z[e]u de să ne miluiască El pre noi. Și deacă ne miluiaște, noi să dăm har Lui, cum făcu și cest om orb; și toți oamenii cîți fură cu el deaderî laudî lui D[u]mn[e]z[e]u. Ce Tu, Domn I[isu]s H[risto]s, dă noao înpărăției Ta, Amin.

40. f. 147v—150v. *Ned[elea] 15*[24]. *Ev[an]g[he]liia Luc[a], Gl[a]va 9*[25].

24. Pe margine, o mînă posterioară: *Ned[elea] 31.*

25. In această cazanie nu sînt copiate foile 2 și 3 din coala 21 a tipăriturii. Lipsa este la rîndul 9 de pe foaia 149, între cuvintele *așea* și *casele izdraililor.* Aceasta se explică prin aceea că exemplarul, după care s-a făcut copia aceasta, era defect: îi lipseau foile 2 și 3 din coala 21.

f. 148 | *In vreamea aceaia mergea H[risto]s întru Erihon și iatî uîn bărbat ce-l chema Zakheiu. Și acela era mai mare vameșilor, și acesta era am bogat. Și căuta de să vazî pre H[risto]s cine iaste și ce omu-i și nu să pu*

41. f. 150v—154. Ned[elea] 16[26]. Ev[an]g[he]lie Luc[a], Gl[a]va 89.

Foaia a opta din coala 21 din tipăritură

f. 153 *cu putearia mănilor meale? Și grăi alte multe; ce D[u]mn[e]z[e]u plecî pre el, cum gice Scriptura, la Daniel în 3, că fu lepădat diîn domnie și în șapte ani el totu măincî iarbă ca boii și ca tot dobitocul. Așea smeri D[u]mn[e]z[e]u pre Avesalom, pre [fe]ciorul lui D[a]v[i]d, ce să rădicî pre tată-său. Caută la Deanie 30, cum înmblă Irod, deacî s-înnălță. Derept aceaia gice și Prea Curata Mariia, Luc[a] 4: Răsipi măriții diîn gândurile ini-*

f. 153 v *mi | lor; și pogorî putearnicii diîn scaunul lor și înnălți plecații. Așea gice și Petr[u] ap[o]s[to]l, 63: D[u]mn[e]z[e]u măriților protivește-să și smeriților dă-le bunătate. Iară acela om să smerească înnaintea lui D[u]mn[e]z[e]u, carii nu numai cu cuvinte smerite și cu înmbrăcăminte proaste și cu metanii multe arătă smeritura, ce mai vrătos acela ce veade păcatul său și are inimi frîmtă și plecatî peînntru păcatele lui și giudecă-și sine că-i destoinic morții de vecie, cum făc[u] acest mitariu. Și David în psalom 6, 59: Miluiaște-mî, Doamne, că eu sânt neputearnic; ce mă viinndecă, Doamne. Așea și Pavel să smeri, că Ftimoșei, 289: I[isu]s H[risto]s vini în lume cum păcătoșii să ispăsascî; diînntru aceaia sânt eu întâiu păcătos. Așea s-au smerit toți sf[i]nții; nu s-au ei lăudat cu lucruriie lor ceale bune, cum fac unii fițarnici în vreamea noastră de acm[u], ce s-au lăudat, cum gice Pavel ap[o]s[to]l, în Domnul și în cel restignit, I[isu]s H[risto]s, cela*

f. 154 *ce ne fu măindriia de la D[u]mn[e]z[e]u și dereptate și sf[i]nție și izbăvire, | ce ne fii T[u] noao în puteare pururea Doamne I[isus]e H[ristoas]e, Amin.*

42. f. 154—158. *Ned[elea] 17[27]. Oblădnea. Ev[an]g[he]lia Luca* 79.

Zise Domnul în pilda aciasta: Uîn om avea doi feciori; și zise cel mai tănăr părintelui său: Părintele meu, dă-mi ce mi să cade mie, partea di avuție. Și înpărți lor avuțiia. Și nu după multe zile adună tot cel fecior mai mic și să dusă înntr-o

43. f. 158—163. Ned[elea] 18[28]. Meas post. Ev[an]g[he]lie M[a]t[ei] 106.

44. f. 163—168. Nedelea Siria, 19[29]. Ev[an]g[he]liia la M[a]t[ei], Glava 17.

45. f. 168—171v. Ned[elea] 1[30]. Postu. Ev[an]g[he]lie Io[a]n, Gl[a]va 5.

46. f. 171v—175. Ned[elea] 2. Post. Ev[an]g[he]lie M[a]t[ei], Gl[a]va 7.

47. f. 175—177v. Ned[elea] 3. Post. Ev[an]g[he]lie la M[a]r[cu], Gl[a]va 37.

48. f. 177v—181v. Ned[elea] 4. Postu. Ev[an]g[he]lie M[a]r[cu], Gl[a]va 40.

49. f. 181v—184v, 195. Ned[elea] 5. Post. Ev[an]g[he]lie M[a]r[cu], Gl[a]va 47.

---

26. Pe margine, o mînă posterioară: *Ned[elea] 32.*
27. Pe margine, o mînă posterioară: *Ned[elea] 33.*
28. Pe margine, o mînă posterioară: *Ned[elea] 34.*
29. Pe margine, o mînă posterioară: *Ned[elea] 35.*
30. Pe margine, o mînă posterioară: *Ned[elea] 36.*

50. f. 195—197v. Ned[elea] 6. Pos[t]. Ţveatonsna. Ev[an]g[he]lie, Gl[a]va 41.

51. f. 198—202. Veceatoc velic [31], na leturghie. M[a]t[ei], Gl[a]va 107.

52. f. 202. La M[a]t[ei], [Glava] 110.

53. f. 202—202v, 185. Cetvrătoc velichi. Ev[an]g[he]liia sti strastiia. La M[a]t[ei], Gl[a]va 111.

54. f. 185—185v. Ev[an]g[he]lie M[a]t[ei], [Glava] 112.

55. f. 185v—187. Ev[an]g[he]lie la M[a]t[ei], [Glava] 113.

56. f. 187. Ev[an]g[he]liia M[a]t[ei], Gl[a]va 114.

57. f. 187—188. Ev[an]g[he]lie M[a]t[ei], Gl[a]va 115.

58. f. 188. Ev[an]g[he]lie văscreasna 1, M[a]t[ei], Gl[a]va 116.

59. f. 188v—190v. Ev[an]g[he]liia praznicelor. Demineaţa despre născutul lui I[isu]s H[risto]s, ceteaşte la Luc[a] 5 şi la M[a]t[ei] 2 şi 3. Ev[an]g[he]lie na leturghie, la M[a]t[ei] 3.

60. f. 190v—193. Na obrezanie Gnea. Na leturghiia, Ev[an]g[he]lie Luc[a], Gl[a]va 6.

61. f. 193—194v, 203—206v. Na Bogoiavleniia. Na leturghie Ev[an]g[he]le M[a]t[ei], Gl[a]va 6.

62. f. 206v—210. Na streteniia Gne. Na leturghie, Ev[an]g[he]lie Luc[a], [Glava] 7.

63. f. 210—213. Na preaobrajenie Gne. Na leturghie. Ev[an]g[he]le M[a]t[ei], Gl[a]va 70.

64. f. 213—216. Ev[an]g[he]lie măcinicilor, M[a]t[ei], Gl[a]va 36. Despre veseliia preuţilor şi mare cinstea lor căndu pat dosadî şi nevoe priîntru cuvăntulu lui Dumnezeu.

65. f. 216—222. Ev[an]g[he]lie na văse praznichi B[ogorodi]ţe. Luc[a], Gl[a]va 54.

66. f. 222—224. Mucinitam jinam. Ev[an]g[he]lie M[a]t[ei], Gl[a]va 104.

67. f. 224—226v. Scara în carea veri afla lucruri scumpe, adevărate în tălcurile ev[an]g[he]liiloru în ciastă carte.

68. f. 227. Dojana cetitorilor [32].

69. f. 227v—241v. [Molitivnic].

Polojenie rumîneaşte

f. 227 v

Am scris acestu molitivnic, cum să înţeleagă şi popa ce gice însuş şi oaminii ce ascultă, că alte limbi înţeleg. Şi D[u]mn[e]z[e]u aşea au fost lăsat şi pr[o]rocilor şi apostolilor să grăiască în limba cum înţeleg şi grăesc oaminii. H[risto]s încă aşea ne învaţă. Înţeles-aţi aceastea toate. M[a]t[ei] 60 [33]. Auziţi şi înţeleageţi. M[a]t[ei] 99. Cine ceteaşte să înţeleagî. Şi Pavel ap[o]s[to]l la Corint. 155: cum mai bine în besearecî

31. In tipăritură: «*Cetorătoc velicî*».

32. In *Dojana cetitorilor* acelaşi text ca şi în tipăritura coresiană, cu singura deosebire că în loc de: *eu diiaconul Coresi*, copistul manuscrisului a scris: *eu diiac[o]n Io[a]n diin Pociovealeşte.*

33. Pe margine: *M[a]t[ei] 55.*

cinci cuvinte a grăi cu înțeles să înveațe și alții decât un tunearec de cuvinte în limba streină. Și cu adevăr gici cum în vănt grăiaște popa cându nu înțeleage au el au oaminii. Incă și păcatu cum gici D[u]mn[e]z[e]u la Ishod 20 de capete: Numele Domnului D[u]mn[e]zăului tău să nu-l iai în deșert și nesocotit în gura ta, că nebintătuit nu veri fi.

Fraților miei popi, cu bun înțeles și mare frică și cu cinste pomeniți numele Domn[u]lui. Nu boscorodireți că va bate voi Domnul.

Botezul[u]lui cinul și tipicul luat-am de la Io[a]n Botezîtoriul și de la H[risto]s descalul nostru și de la ap[o]s[to]li, cautî la M[a]t[ei] 5, 6, 116, M[a]r[cu] 2, 71, Luc[a] 9, Io[a]n, 2, Deanie 1, 6, 20, 27, 37. Mirul și apa sf[i]nțiti, lumînare ei n-au avut și alte adiusături.

f. 228 | Cununiia. Scris-am cu înțeles, cum să lăcuiascî bărbatul cu muiarea în frica lui D[u]mn[e]z[e]u, să nu sî adune ca vite fără învățîturî giucărei și înciînsătura amu mähnit.

Cuminecătura beteagilor. Pănî vor mai învăța, scris-am așea cum și popa să știe ce dă și beteagul ce ia, nu dându sf[î]nta cănilor și mărgîritariul porcilor. M[a]t[ei] 20.

Leturghiia. Cinul și tipicul luat-am de la meșterul și descalul cel mare I[isus]s H[risto]s, M[a]t[ei] 108, M[a]r[cu] 64, Luc[a] 109, și de la ap[o]s[to]li, Deanie 6, Corint 48. Că leturghiia n-au tocmitu H[risto]s să fie slujba morților, ce viilor; să fie înpreunare trupului și săîngelui I[isu]s H[risto]s, cum gici Pavel la Corint 145, cautî la Deaanie 6. Trei lucruri au făcut ap[o]s[to]lii în leturghie. Că acol[o] iaste așea scris: Era răbdîndu întru învățăturaa apostolilor și înpreunare, întru frămtul păneei și întru rugăciuni.

Petrecîtura morților. Scris-am iaste, cum cu ciînste să-lu îngrupîm dusul cel de lume. Iară oaminii carii petrec să-i învățîm și să-i dojenim și la preveghetura ciasului morției să-i deșteptăm. Că cum aflîm în Scriptura Sf[î]ntî, dupî moarte morților nu putem folosi nemicî, cum poți vedea la Luc[a] 83, M[a]t[ei] 104, 69, M[a]r[cu] 71, Luc[a] 111, Io[a]n 16, la Corint. 179, Galat. 214.

Cîntece creștinești scoase diîn psalomi cu înțeles. Că cu înțeles bun trebuiaște a cănta, cum iaste scris la Efes. 229, La Col[o]saem 258, Corint 155, Ps[a]lom 88, 99.

f. 228 v | Vecerniia și slujba de demineațî. Aveți ca și mainte. Frații miei, căutați să nu ispitiți și să nu măniiați și să nu vî bateți gioc de Dumn[e]z[e]u și de creștinîtate proastî; ce înțelegându cu oaminii de înmpreunî lăudați pre D[u]mn[e]z[e]u și rugați cum pre voi și pre noi să înderepteaze pre cale și pre voia lui. Cum să înntrăm la înpărățiia lui Dumnezeu, ce Tu dă-ne noao, Doamne, Amin.

Molitivnic, în carele sănt rugăciunile de toate nișotele crești[ni]lor

1. Rugăciunea derept D[u]hul Sf[î]nt înnaintea propovedanieei

Să ne rugămu lui Dumnez[e]u.

In vecie atotputearnic D[u]mn[e]z[e]u, cine ești, înluminîtoriu a toate inimile ce sănt întunecate. Rugăm Tine înlumineazî inimile noastre cu milostea Ta cia sf[î]ntî. Cum cuvintele Tale ceale sf[i]nte să le putem cu drag mare asculta; ascultându să le putem înțeleage și învăța; învățîndu să le putem ținea pre cinstea numelui Tău și pre binele fraților și priiatnicilor noștri; noao iară păcîtoșilor, pre ertăciunea păcatelor și pre ispăseniia sufletelor. Așea fă, Tatîl Sf[î]nt cu noi priîn Fiiul Tău I[isu]s H[risto]s, Domnul nostru, Amin.

2. Rugăciunea de demineața

Inntr-una să ne rugăm lui Dumnezeu.

Putearnice, înnalt Domn Dumnezeu, noi dămu Tie har mare, unde pre noi pînă în
f. 229 ciasul | de acm[u] Tu ne-ai ținut și ne-ai hrănitu și ne-ai feritu. Rugăm Tine cu toatî inima, iartă-ne toate păcatele și greșealele noastre, cu ce-am greșit și în ce n-am înmblat după pofta Ta și poruncele Tale. Și nu ne lăsa și astăzi și pururile, ce ne dă să putem viia pre ispăseniia sufletelor noastre. Cum noi păcatel[e] păgubiturei să l[e] depărtămu și

nice înntr-o perire să nu cădem, ce priîn faptele sf[i]nte dereptăţile Tale. Bătîtura şi muînca noastrî pururea să sî întărească şi se se vodească priin Domnul nostru I[isu]s H[risto]s, Fiiul Tău cela ce-i unul cu Tine şi cu D[u]hul Sf[î]nt înntr-una împărăţeaşte şi domneaşte pănî în veciia veacului, Amin.

3. Rugîciunea de sara

Putearnice şi milostivnic, Tatîl, priîn I[isu]s H[risto]s Fiiul Tău preaiubitul, noi dăm har Ţie, unde pre noi în ciastî zi de astăzi priîn mila Ta feritu-ne-ai şi ne-al hrănit şi ne-ai ugălmăzuit, rugăm Tine cum să ne erţi toate păcatele cu carile am greşit astăzi Ţie şi ne dă cum şi în ciastî noapte să putem petreace fărî toatî dosada şi dodeiala drac[u]lui. Tu ferindu-ne şi să ne putem demineaţa scula la slujba măriei Tale, că Ţie noi dăm şi în mîna Ta punem şi läsăm pre noi cu trupul şi cu sufletul nostr[u] şi tot cu ce ne biruimu. Păzeaşte pre noi de ne agiutî derept I[isus]e H[risto]s Fiiul Tău cel unul *cu Tine şi cu Du[h]ul S[f[i]nt într-unä înpărîţeaşte şi domneaşte pănă în veciia vacului, Aminu.*

4. *Rugăciunea de păcate.* f. 229 v

Nu plăteaşte D[u]mn[e]z[e]u noao cum iaste slujba noastrî şi nu pedepsi pre noi cumu-s păcatele noastre. O Doamne D[u]mn[e]zeu, atotputearnicul, Tatîl diîn părîţiia ceriului, cine nu poftesti moartea păcătosului şi nu-l laşi bucurosu să piarî, însă veri să să întoarcî şi să viiaze cum Tine diîn toatî inima, cum păcatele noastre cu carile am greşit să le iai cu milî de pre noi, şi fii noao întru agiutoriu, cum să ne putem de acmu înnainte ţinea de cuvăntul Tău priîn Domnul nostru I[isu]s H[risto]s, Fiiul Tău, cela ce împărăţeaşte înntr-una cu Tine şi cu D[u]hul S[f[i]nt şi domneaşte pănă în vecia veacului. Amin.

5. *Rugăciune derept pace*

Aratî, Doamne, cătrî noi meserearea Ta şi Fiiul Tău ispăsitoriul dă-ne noao. Domn Dumn[e]zeu, Tatăl s[f[i]nt diîn părîţiia ceriului, cine tocmeaşte toate poftele s[f[i]nte si sfaturile dereapte şi lucrurile bune, dă slugilor Tale accaia pace carea nu poate da aciastă lume, cum inimile noastre să fie în ţietura poruîncelor Tale, cum în vreamea noastrî să putem viia, Tu ferindu-ne pre noi de aleînşiguri, în odihnî şi în pace, priîn Fiiul Tău I[isu]s H[risto]s, Domnul nostru, cela ce viiazî şi sî domneaşte cu Tine şi cu D[u]hul S[f[i]nt, pănă în veciia veacului. Amin.

6. *Rugăciunea pre răsăpa păgînilor*

Rugăm pre Tine, Doamne, răsipeaşte pre păgînl cu putearea Ta şi pune gios pre ei, agiutoriul nostru, Doamne, | putearnice în vecie Dumn[e]z[e]u, înn a cui mănî iaste f. 230 *putearea tuturora şi biruitura înpărîţiilor a toate. Rugămu Tine caută cu milî în agiutoriul creştinilor, cum păgînii ce să nedejduesc în mulţiia sa şi putearea sa, cu putearea ceii mîni dereapte ai Tale, să să răsipască priîn Fiiul Tău I[isu]s H[risto]s, Domnul nostru, cela ce viiazî şi să domneaşte cu Tine şi cu D[u]hul S[f[i]nt pănă în vecie. Amin.*

7. *Rugăciune cu ce blagoslovim masa şi prănzul*

Ochii tuturora spre Tine nădăjduescu, Doamne, şi Tu dai măincare lor în bună vreame şi deştizi Tu mîna Ta şi saturi toate viile cu bunî voe.

Apoi zică ocinaş[e]le şi aciastî rugăciune:

Domn a toatî putearea, bl[a]gosloveaşte pre noi şi ceaste măincări, carile vrom să luomu diîn binele Tău, priîn I[isu]s H[risto]s uîn Domn al nostr[u]. Amin.

8. *Rugăciunea sau datul de har, ce să gice după măîncare*

Ispovediţi-vă Domn[u]lui că-i bun, că pănî în veacu-l mila Lui, cine dă măîncare a totu trupului, cine dî vitelor măîncarea lor şi builor corbilor carii chieamî pre Elu. Nu în täriia calului, nice în fluer[e]le bărbatului, bunî vrearea lui va fi bunî vrearea Domnului spre ceia ce chiamî pre El şi spre ceia ce nădăjduesc spre meserearea Lui.

Apoi zi ocinaş[e]le şi aciastă rugăciune:

| Har dăm Ţie, Dumn[e]z[e]u, Tatîl, priîn Domnul nostru I[isu]s H[risto]s derept f. 230 v *totu binele Tău, ce viczi şi împărăţesti în veciia veac[u]lui. Amin.*

9. *Rugăciunea după propovedanie*

Doamne, rugăm Tine dă-ne darurile D[u]hului S[f[i]nt, cum ce amu auzit în ciastî propovedanie de acmu pre ciînstea Ta şi pre binele fraţilor noştri şi pre ispăseniia noastrî să le putem ţinea şi până în vecie să putemu rămânea în iale. Amin.

În ce chip trebuiaşte pre bolnav a ispovedi şi a-i cumineca

Popa la besearecî pururea să înveaţe pre oamini, cum să nu aşteapte cu ispovada şi cuminecătura la ciasul morţiei, cându-şi pierdu şi mintea şi graiul că atunci nu foloseaşte nemica cuminecătura, cum gice sf[î]nt Pavel ap[o]s[to]l, ce de vreame să sî gătească totu omul.

Innaintea bolnav[u]lui popa aşea să grăiascî: Drag frate, D[u]mn[e]z[e]ul nostru pre noi oaminii pedepseaşte şi ne bate derept păcatele şi greşealele noastre ceale multe cu aceaste beteşiguri şi boale multe. Că greşim Lui în tot ciasul şi nu ţinem poruîncele şi cuntiniturile Lui şi nu ne teamemu de D[u]mn[e]z[e]u, nice iubimu pre sf[i]nţiia Lui; nu avem nice o grije de El şi de leagea Lui, necumu să ţinemu leagea lui D[u]mn[e]-
f. 231 z[e]u. Incă nu ştimu ce trebuiaşte noao a face şi a ţinea | că ce noao pare bine. Multe facemu ce D[u]mn[e]z[e]u nu iubeaşte. Derept aceaia că nu iubim pre vecini şi fraţii noştri. Zău nu facemu altă ce numai păcate. Untămu-ne de pre binele lui D[u]mn[e]z[e]u, nice dămu Lui haru derept iale. Derept aceaia pre noi bate şi pedepseaşte Domnul să ne turnîm cătră Insul diîn păcate, cum cu tot să nu perim cu trupul şi cu sufletul. Aşea, frate drag, pre tine au tremisu Dumn[e]z[e]u aciastî boalî dereptu păcatele şi greşealele tale ceale multe. Ia-ni socoteaşte bine, diînn tînăreaţele tale tu cum ai viiat? Ce ai făcut? Cum ai slujitu Dumnezăului tău. Zău, caută numai doarî nice uîn bine n-ai făcut, ce faptele tale c-au fost reale toate până acm[u]. Iară D[u]mn[e]z[e]u gice: Cuin proclet şi blăstîmat totu omul care cine nu ţine toate poruncele Sale, carile săntu scrise în cartea legiei. Aşea, frate drag, pre tine au tremis D[u]mn[e]z[e]u aciastă boalî derept păcatele şi greşealele tale ceale multe. Aşea, frate drag, şi tu eşti unul diîn cei oamini blăstămaţi priîn ce eşti născut şi viiat în păcate. Smereaşte-te derept aceaia diîntru
f. 231 v inima | ta. Şi căindu păcatele tale, fă cum gice D[a]v[i]d proroc, 117: Ispovediţi-vî Domn[u]lui că Elu-i dulce şi bun.

Aciasta iaste şi la ispovadă şi la leturghie.

Zi cu mine depreună:

Ispovedescu-mă Ţie, Dumnezeul mieu dulce, că eşti Tu mie Domn, roditoriul şi făcătoriu mieu şi descumpărîtoriul mieu cel dulce. Eu sănt păcătos înnălţiei Tale şi sf[i]nţiei Tale în orbitura inimiei şi *suflet[u]lui mieu, în păcate nenumărate, în necrezuţiia mea, în rugătura mea către dumnezăi streini şi numele Tău nu l-amu chiematu; în nehărniciia mea cuvintele Tale ceale s[f[i]nte, cu inimî bunî şi cu suf[l[e]t bun bucuros nu le-amu învăţatu; şi în toatî neîngăduitura mea, în cuvinte-mi, în gânduri-m[i], în văzute-mi, în auzite-m[i], în vedite-mi, în sidalme-m[i], în clevete-mi, în blăstă-mi, în mânie-mi, în giurămînt strâmbu, în neţietura poruncelor Tale ceale s[f[i]nte, vare în ce chip amu greşit, cu voia mea sau fără voia mea, ştiute şi neştiute. Lasu-mî vinovatu Dumnezăiei Tale, căescu-mi toate păcat[e]le reale a meale. Ce Te rug ca Domnul mieu şi des-*
f. 232 *[cum]părătoriul mieu cel dulce, derept moartea cia scumpă | a Fiiului Tău, lui I[isu]s H[risto]s, fii milostivnic şi meserearnic mie păcîtos[u]lui de mine. Rogu-te iartă-mi păcatele meale şi lumineazî pre mine cu darurile D[u]hului S[f[i]nt şi clăteaşte Tu năravul mieu cel zdrobit, cum păcatele meale să le pociu urî şi căi cu ade[vă]ru, şi pre Tine, D[u]mn[e]z[e]u de vecie, asuprî de toate să te pociu iubi şi îndrăgi, şi pre fraţii şi vecinii miei ca şi pre mine. Dă-mi, Doamne D[u]mn[e]z[e]u, cum să pociu tocmi şi rândui viiaţa mea cum poftesc poruncele şi cuvintele Tale ceale s[f[i]nte şi cumu-i voia Ta cia s[f[i]ntî; şi să pociu viia în ciastă lume pre cinstea numelui Tău şi pre binele fraţilor miei. Mie iară pre ispăseniia suflet[u]lui şi tot să pociu sluji ţie până la moartea mea, şi după moartea mea înpărăţiia ceriului pre Tine să Te pociu vedea şi până în vecie să Te pociu lăuda cu îngerii şi cu s[f[i]nţii depreunî. Aşea fă, Tatîl s[f[i]nt şi milostiv, derept dragostea Fiiului Tău, derept I[isu]s H[risto]s, Amin.*

Apoi popa aşea să grăiascî:

Frate drag, eu auzu ce tu gici şi ulueşti, în ce chipu ai greşit Domnului nostru. Zău,
f. 232 v *tare te-ai greşitu şi cu dereptatea | Lui pre tine Dumn[e]z[e]u arî putea piarde şi a te*

bate în cel chinu și în mûnca nesfrășitî. Ce, frate drag, Dumn[e]z[e]u nu vrea perirea păcîtoșilor, ce cum să sî întoarne diîn păcate și fărîlegile sale, și să-l înviiaze. Tu încă, drag frate, întoarce-te cătrî Dumnezăul tău și te căiaște și te pocăiaște și bănuiaște de greșealele tale, cum așe-ai mîniiatu pre Domnul tău, și te roagî sf[i]nției Lui, că Elu au vinit derept păcătoșii și derept greșiții, cum gice Însuși I[isu]s H[risto]s, M[a]t[ei], 30: N-am vinitu a chiema dereptii, ce greșiții la pocanie. Purceade și te du cu credinți cătrî I[isu]s H[risto]s, cum și cheamî pre păcătoși, M[a]t[ei], 43: Viniți toți la Mine.

Derept aceaia, frate drag, deacă-ți pare rău ție de păcate și te căești depre păcatele tale ce-ai făcutu pănî acmu și să crezi că ție vor fi ertate derept I[isu]s H[risto]s, și deacî ți-i voia cum de acmu înnainte să te ferești cu voia de totu răul, zău că sănt ție toate ertate. Eu încă te dezleg în numele Tatălui și a Fiiului și a Duhului Sf[i]nt, frate drag, cum să crezi aceastea toate și cum să nu te temi nice de păcatele tale, nice dracul, nice de moarte. Domnul I[isu]s H[risto]s noao au tocmit cuminecătura, pomana mor-
ții, | să creadem cum trupul Său au datu pre cruce de lemn derept noi, săingele Său f. 233
au vărsatu derept curățiia și ertăciunea păcatelor noastre. Derept aceaia, drag frate, ascultî în ce chipu grăescu sf[i]nții ev[an]g[he]lesti M[a]t[ei], 108, M[a]r[cu], 64, Luc[a], 108 și sf[i]nt Pavel ap[o]s[to]l, depre cuminecăturî.

Popa să ia cuminecîtura în mîna sa și așea să grăiască:

Domn I[isu]s H[risto]s după cinî luo pita și bl[a]go[slo]vi și frămsî și deade ucinicilor Săi și zise: Luoați și măîncați, acesta iaste trupul Mieu ce sî dă derept voi. Căndu vreți face aciasta, faceți pre pomana mea. Așijdere și păharul luo după cinî și dede apostolilor Săi și zis[e]: Luoați și beați toți diînntr-înnsul; acesta iaste săngele Mieu de leage noao, ce să va vărsa derept voi derept mulți, să vi să iarte păcatele. Aciasta faceți pururile căndu beați pre pomana mea.

Apoi popa să dea cuminecîtura bolnav[u]lul. După aceaia popa așea să grîiascî:

Frate drag, dă har lui Dumn[e]zeu derept totu binele Lui și cum tine au făcut partnic cu trupul Său și cu săngele Lui dănăoarî pre cruce, acmu, cu aciastă cuminecăturî
de la | el tocmitî, nu ti teame, crezi cum ai măîncatu aciastî bucatî sf[i]ntî, așea deade- f. 233 v
văru, și zău derept tine au muritu I[isu]s H[risto]s. Tu ești al Lui și Elu iaste al tău, și cum au zis după moarte că te va duce în părătiia Lui, aceaia să fie; și cum să fie D[u]mn[e]z[e]u ție înntru agiutoriu, să ne rugăm Domn[u]lui. Zi și tu, frate drag, cu mine depreunî ocinaș[e]le rumăneaște: Tatîl nostru ce ești în ceriu.

Leturghiia lu I[isu]s H[risto]s, ce au făcut în gioi mari cu doisprîzeace ap[o]s[to]li

1. Popa deacî va întra în beseareci, zică ocinașele rumîneaște.

2. Ceteascî psalom 50 sau alt psalom. Afla-veți în slujba de demineați.

3. Zică aciastî molitfî:

Doamne Dumnezeul nostru, ispăseaște oaminii Tăi și bl[a]go[slo]veaște partea Ta. Împlerile beseareciei Tale fereaște; sf[i]nteaște ceia ce iubescu dulce frămseața caseei Tale. Tu accia măreaște-i cu dumnezăia[s]ca a Ta tărie, și nu lăsa noi ceia ce nădăjduimu pre Tine, Amin.

4. Zică cest căntec:

Innalt D[u]mn[e]z[e]u, Domnul tuturora. Afla-veri mai apoi în 12 foi.

5. Ceteascî ap[o]s[to]lul. După ap[o]s[to]l cănte:

6. Tatăl milostiv, ce Te noi uluimu, fii cu agiutoriu. Afla-vreți mai apoi, al 16 foae.

7. Ceteaște ev[an]g[he]liia. | După ev[an]g[he]lie să cănte: f. 234

Inmblăm noi să cearem D[u]hul Sf[în]t. Cautî înn a 13 foae.

Să veri să propovedueșți ev[an]g[he]liia, cautî la începutul ev[an]g[he]liei, carea sî înceape așea: Fratii miei creștini și botezați, ascultați cuvăntul lui D[u]mn[e]z[e]u, ce voiu să grăescu.

8. Deacă veri sfrăși propovedaniia, tu cântă cestu căntecu:

Har dăm Tie Dumn[e]zeu diîn vecie.

9. Și zică veruia rumăneaște cu nărodul; cautî înnainte în botezu.

10. Ia bine aminte învățîtura depre cuminecăturî. No amu, deacă ai grăi beteagului, și căndu veri cumineca beteagul, așea grăiaște cum iaste scris; iară la leturghie tu grăiaște a tot norodul; nu gice: frate, ce: fratii miei.

Deacă veri sfărşi înpărţitura pîneei şi vei gice ocinaş[e]le, zi cest cântecu: Pomeneaşte, D[u]mn[e]z[e]u, crezuţilor carii. Caută în 22 de foi. Otpus[t]: Blagoslovascî pre voi Tatîl Domn D[u]mn[e]z[e]u. Fereascî pre voi I[isu]s H[risto]s. Velească D[u]hul Domn[u]lui tutindinile, în toate lucrurile voastre, Amin.

Vecernia

Blagoslovit Domnul nostru în toatî vreamea şi acmu şi pururea şi în veciia de veac, Aminu.

Slavă Ţie, D[u]mn[e]z[e]ul nostru, slavă Ţie.

f. 234 v *Inpăratulu ceriului, măingăetoriu de suflete dereapte, | cela de pretutindinilea, toate înpli; vistiiariul dulceţilor şi viiaţî dătîtoriu, vino de te răpaus[ă] înntru noi şi curîţeaşte-ne de toate spurcăciunile şi măntuiaşte, dulce, sufletele noastre.*

S[f[i]nte Doamne, s[f[i]nte tare, s[f[i]nte fărî moarte, miluiaşte noi.

Sl[a]va i ninea.

Prea s[f[î]ntî Troiţî, miluiaşte noi; Doamne, curîţeaşte greşealele noastre, despuetoare, iartî fărîlegile noastre, s[f[i]nte, socoteaşte şi vindecă neputinţele noastre, derept numele Tău.

Sl[a]va i n[i]nea.

Tatăl nostr[u] ce eşti în ceriu, s[f[i]nţască-sî numele Tău, să viiae înpărîţiia Ta, fie voia Ta, c[u]mu-i în ceriu aşea şi pre pămăntu. Păinea-noastrî de toate zilele dă-ne noao astăzi. Şi iartî noao greşealele noastre, cum şi noi ertăm ale greşiţilor noştri. Şi nu ne duce pre noi în ispitî, ce ne izlîveaşte pre noi de hicleanul. Că a ta iaste înpărăţiia şi putear[ea] şi sl[a]va, în veciia veacului, Amin.

Psalom 103

Blagosloveaşte, sufletul mieu, Domnul, Doamne D[u]mn[e]zăul mieu, măritu-Te-ai
f. 235 *foarte. Intru ispovedire şi | în mare frămseaţe înveştişi-Te. Înveştitu-Te-ai cu luminî ca cu uîn veşmint. Intinseşi ceriul ca piialia. Coperişi cu apele mai susul lui. Puseşi nuorii suirea Ta. Ce înmblî spre arepile văntu]lui, ce faci îngerii Tăi d[u]hure şi slugile Sale foc aprins. Urziş[i] pămîntul în vărtutea sa. Nu se va pleca în veac de veac. Fără fundul ca cămeaşea înveştirei lui; spre codri stau ape. De certatul Tău fugi-vor, de glasul tunetului-Tău spămînta-se-vor. Sue-se codrii şi deştilagu-sî cămpii în loc ce-ai urzit lor. Hotaru puseşi, ce nu trec, nice să întorc să acoapărî pămîntul. Tremiseşi izvoare prîin dumbrăvi, pre mijloc de codri trec ape. Adapă-sî toate ganinele cămpilor. Aştaptî onagrii în seatea sa. Înn aceaia paserile ceriului lăcuesc, de mijloc de pietri dau glasuri. Adîpăndu codrii depre susul lui, de rodul faptelor Tale saturî-sî pămîntul. Ce rîrîrişi fănul vitelor şi iarba în slujba oaminilor. Să scoţi pâne diîn pămînt. Şi vinul veseleaşte inima omului. Să veselascî faţa cu unt şi pânea inima omului întăreaşte. Saturî-sî leamnele cămpilor, ce El au răsîdit; aciia paserile ceriului încuibui-sî-vor. Erodii casa biruiaşte ei. Codril înnalţii cerbilor, piatra scîpare epurilor. Fapt-ai luna în vremi, soarele cunosc apusul. Pus-ai untunearec şi fu noapte; înntru ia înmblă toate fierile lunciei. Puii leilor răcîescu-sî*
f. 235 v *să apuce şi să ciarî de ia Dumnezeu măincare lor. Răsare soar[e]le şi adunî-s[e] şi în straturile sale culcî-sî Iase omul în lucrul său şi în lucrul său pănî în sarî. Că mărirî-sî faptele Tale, Doamne. Toate în măndrie faptu-le-ai. Inplu-să pămîntul de faptele Tale. Acia mare mare şi largî, aciia gadine ce nu li-i numîru, jigînii mici şi mari; aciia corabiile înnoatî. Zmeul aciala ce fapt-ai să-şi batî gioc de-nsul. Toate de la Tine, aştaptî să dai măincare lor în bunî vreame; iară dând Tu, lor, aduna-vor; deştizîndu-Ţi mâna, toate se înplu de bunîtate. Intorcându Tu faţa, turbura-să-vor; iai d[u]hul lor şi pieru şi în pulberea sa întoarnî-sî. Tremiţi d[u]hul Tău şi zidi-se-vor şi înnoi-veri faţa pămînt[u]lui. Fie slava Domn[u]lui în veac. Veseleaşte-să Domnul de faptele Sale. Cautî spre pămîntu şi face-l a tremura, atinge codrii şi aţumî-sî. Cânta-voiu Domn[u]lui în viiaţa mea; cânt Domn[u]lui mieu pănî sânt. Să sî îndulciascî lui cuvântul mieu, iară eu veselescu-mî în Domnul. Sfrăşescu-sî păcîtoşii de pre pământ şi fărîlegiuitorii ca sî nu fie ei. Blagosloveaşte, sufletul mieu, Domnul.*

Psalom D[a]v[i]d 1

Fericat bărbat ce nu mearge în sfatul necuraților și în calea greșiților nu ști, și în ședерile pie[r]zătorilor nu șeade, ce întru leagea Domnului voia lui și în leagea Lui învață-sî zuoa și noaptea. Și fi-va ca uîn lemn răsădit lăîngî eșitul apelor, ce rodul său dă în vreamea sa și fruînza lui nu va cădea; și toa|te căte s-arî face sporesc. Nu f. 236
așea, necuraților, nu așea, ce ca prahul ce-l ia vântul diîn fața pămînt[u]lui. Derept aceaia, nu vor învиia necurații la giudeț, nice greșiții înntru sfatul dereptilor; că știe Domnul calea d[e]reptilor, și calea necuraților peri-va.

Psalom 2

Derep ce rănjirî limbile și oaminii gândirî în deșert? Innainte stătură înpărații pămînt[u]lui și domnii adunară-sî depreunî spre Domnul și spre Hristosul Lui: Să ruînnipem legăturile lor și să lepădîm de la noi giugul lor. Cela ce vie în ceriu răde-ș de ei, și Dumnezeu răde-ș de ei; atunci grăi-va cătrî ei cu mănîia Sa și cu urgiia Sa spămînta-va ei. Eu pus sănt înpărat de el spre Sion, măgurî sf[i]ntî a Lui, să vestesc porunca Domnului. Domnul zis[e] cătră Mine: Fiiul Mieu ești Tu, Eu astăzi născuiu-Te; ceare de la Mine și da-voiu limbile partea Ta; și ținearea Ta sconceniia pămănt[u]lui; paște-veri ei cu toiag de fier; ca uîn vas de lut zdrobi-veri ei. Și acmu, înpărați, înțeleageți, învățați-vî, giudecătorii pămînt[u]lui. Slujiți Domnului cu frică și bucurați-vă Lui cu cutremur. Luați învățăturî, să nu cândva mănîia-se Domnul. Și peri-veți diîn calea dereptului, când încinde-să-va de sărg urgiia Lui. Fericați toți ceia ce se nedejduesc spre El.

Psalom 3

Doamne, ce se mulțirî dodeitorii miei. Mulți se scoală pre mine, mulți grăesc sufletului mieu: Nu iaste spăseniia lui diîn Dumnezeul lui. Tu, Doamne, folositoriul mieu ești, slava mea și înnalț capul mieu. Cu glasul mieu cătră Domnul strigaiu și auzi-mî diîn măgurî sf[i]ntî a Lui. Eu adurmiiu | și ațipiiu; sculaiu că Dumnezeu folosi-m. f. 236 v
Nu mî tem de mii de oaminti ce cadu înmpregiurul mieu. Scoală, Doamne, spăsește-mî, Dumnezeul mieu, că Tu vătămași toți ceia ce vrăjbesc mie înndeșert; dinții greșiților zdrobit-ai. A Domnului iaste sp[ă]seniia și pre oaminii Tăi bl[a]goslovеniia Taa.

Psalom 140, glas 6

Doamne, chem cătră Tine, auzi-mî. Socotește glasul rugăciunieі meale când voiu striga cătră Tine, auzi-mî, Doamne. De să sî isprăvască rugăciunea mea ca o cadilî înnaintea Ta. Rădicarea mănilor meale giuînghearea de sara, auzi-mî, Doamne. Pune, Doamne, țineare rostului mieu și ușe îngrădește rostului mieu. Nu-m[i] plecaca inima mea[34] *în cuvinte hicleane, în păreare vine de păcate cu oaminii ce fac fărăleage, și numără-mî cu aleșii lor. Pedepsește-mî derept cu meserearea și oblicește-mî, iară untul păcătoșilor să nu ungî capul mieu. Că încă rugăciunea mea în bunî vreamea lor. Giuînghеați furî lângî piatrî giudecii lor. Audu-sî cuvintele meale, că puturî ca grasul pământ[u]lui pripădi-se; în pământ răsipiră-sî oasele lor întru iad. Că cîtrî Tine, Doamne, Doamne, ochiі miei. Spre Tine nedejduiiu. Nu lua sufletul mieu. Fereaște-mî de latul ce pusărî mie și de săblazne ce fac fărăleage. Cadu în mrejile sale păcătoșii, săîngur sănt eu până voiu treace.*

Psalom 141

Cu glasul mieu cătră Domnul strigaiu; cu glasul mieu cătră Domnul rugaiu-mî. Vărs între El rugăciunea mea. | Grijea mea înnaintea Lui spuiu. Când periia de la mine f. 237
sufletul mieu și Tu cunoscuș cărîrile meale. În calea aciasta ce pre însă înmbla, ascuînsîrî laț mie. Căutaiu d-a dereapta și văzuiu, și nu era știutoriu mine. Peri fugirea de la mine și nu e cine ceare sufletul mieu. Chemaiu cătrî Tine, Doamne, ziș: Tu ești nădeajdea mea, partea mea ești în pământul viilor. Socotește rugîciunea mea, că smeriiu-mî foarte; izbăvește-mî de gonitorii miei, că învârtoșarî-sî mai vârtos de mine. Scoate diîn temniță sufletul mieu, să să ispovedeascî numelui Tău. Mine aștaptî dereptii, până da-veri mie.

---

34. *mea*, pus de o mînă posterioară.

Psalom 129

Deîntru adânc strigaiu cătră Tine, Doamne, Doamne, auzi glasul mieu. Fie urechile Tale să socotească glasul rugăciunilor meale. Să spre fărîleage căuta-veri, Doamne, Doamne, cine va sta? Că de Tine curîţiia iaste şi derept numele Tău răbdaiu-Te, Doamne. Ca rabdî sufletul mieu în cuvântul Tău. Nedejdui sufletul mieu în Domnul. De strajea de demineaţa pănî la noapte, de strajea de demineaţî, să nădăjduiascî Izdrail în Domnul. Că la Domnul mesercare şi multî de El izbăvire; şi El izbăveaşte Izdrail de toate fărîlegile lui.

Psalom 116

Lăudaţi Domnul toate limbile. Lăudaţi Elu tiţi oaminii. Că întări-să mila Lui sore noi şi deadevărul Domnului rămînea-va în veac, Amin.

Diîn ev[an]g[he]liia lui s[î]nt Luc[a], 8 capet[e].

f. 237 v | *Acmu lasă robul Tău, Doamne, după cuvintele Tale cu pace, că că văzură ochii miei măntuitura Ta, ce-ai gătit înnaintea feaţeei a tuturor oaminilor. Luminî întru descoperitura limbilor şi slava oaminii Tăi, izdrailii.*

S[vea]ti[i] Boje. Sl[a]va i n[i]nea. Preas[ve]taia Troiţî. G[ospod]i pomiloi. Sl[a]va i n[i]nea. O[t]ce naş. Şi rugîciunea de sara: Putearnici şi milostivnic.

Eje na veaseac vreamea.

Ce înntru toatî vreamea şi în tot ciasul, în ceriu şi pre pămănt închinămu-ne şi slăvim, Doamne dulce, îndeluîng răbdătoriu şi mult milostiv; cela ce derepţii iubeaşte şi greşiţii miluiaşte, toţi cheamî cătrî ispăsenie, derept făgăduirea ce va fi dulciaţî. Însuţi Doamne, ia aminte în tot ciasul rugăciunile şi isprăveaşte viiaţa noastrî cătrî porîncele Tale. Sufletele noastre s[î]nţeaşte, trupurile curîţeaşte, cugetele isprîveaşte, gănduriile curîteaşte; izbăveaşte noi de toată scrăba şi răul şi boala; îngrădeaşte noi cu s[î]nţi îngerii Tăi; diîn glotirea lor să păzim şi ne înderepteazî să meargem înntru o credinţî şi cu înţeles neatins a Ta mărie. Că bl[a]goslovitu eşti în veac. Amin. Otpus[t].

Slujba de demineaţî. Utrăniia

Aicea zi, pop[o], mainte: bl[a]goslovi B[og] n[a]ş. Văsegda i n[i]nea. T[a]r[iu] n[e]bes[nîi]. S[vea]ti[i] B[o]je. Prea S[vea]ta[ia] Troiţî. Sl[a]va i n[i]nea. O[t]ce n[a]ş.

După aceastea, zi, pop[o]:

Doamne Dumnezeu, ia aminte pre agiutoriul nostru. Doamne Dumnezeu, grăbeaşte

f. 238 *pre noi de ne agiută în niştotele noastre | derept I[isu]s H[risto]s, Domnul nostr[u] şi descumpărîtoriul nostru. Răsîrindu astăzi soarele să ne rugîm Domnului cum toatî zua de astăzi de păcate noi să ne fereascî. Limbil[e] noastre să le ţie, cum pre păcate să nu sî clătească. Ochii noştri să-i acoapărî, spurcăciunea să nu caute. Curate să fie inimile noastre şi fărî reale păcate; truţiia să u trudească, măincarea şi bearea să u cumpănească, cum cînd scarele va vrea să apuîne şi noaptea să apropie, pre lume curaţi noi să fim, slăvindu pre mare Dumnezeu. Slava fie Tatălui şi cu S[î]nt H[risto]s Fiiu[l] Lui, într-una cu D[u]hul S[î]nt, pănî în veciia veacului. Amin.*

După aceaia:

Psalom 16

Auzi, Doamne, dereptatea mea, făgăduiaşte rugăciunea mea, socoteaşte în urechi ruga mea, nu întru rost înşelitoriu. Diîn faţa ta giudecarea mea iase. Ochii miei să vazî dereptatea. Ispitit-ai inima mea, cearceţiu noaptea cu foc. Înfierbăntatu-m-ai şi nu află-sî întru mine nedereptate. Ca să nu grăiască rostul mieu lucruri omineşti, derept cuvintele rostului Tău. Eu feriiu căile reale; sfrăşeaşte urmele meale înntru cărîrile Tale. Să nu să leagine urmele meale. Eu strigaiu, că auzişi-mî, Doamne. Pleacă ureachea Ta cătră

f. 238 v *mine şi auzi graiurîl[e] meale. Minunea meserearea Ta, cine spăseaşte ceia | ce nădăjduesc spre Tine. De protivitorii dereptăţiei Tale, fereaşte-mî, Doamne, ca lumea ochiului. Acoperi-mî supt umbra arepilor Tale. Coperi-mî de faţa necuraţilor ce m-au chinuit. Vrăjmaşii miei sufletul mieu încuîngiurarî; glasul său închisărî, rostul lor grăiia trufî. Cine mî înnteriia, acmu încungiurarî-mî; ochii săi puse plecaţi în pămînt. Încungiurarî-mî ca leul gata spre vănat şi ca puiul de leu ce lăcuiaşte în ascunsul său. Scoalî, Doamne,*

înnainte pre el și în piiadecî el. Izbăvește sufletul mieu de necurat cu arma Ta diîn leanișii mînilor Tale, Doamne, de nișcliit de pămînt, înparți ei în viiața lor și cu ascuînsul Tău înplu-sî trupul lor; săturar[î]-sî fiii și lăsarî rămișițele loru tinîrilor săi. Iară eu în dereptate ivescu-mî feațeei Tale; saturu-mî cîndu iveaște-mi-se sl[a]va Taa.

Psalom 24

Cătrî Tine, Doamne, rîdicaiu sufletul mieu, Dumnezeul mieu. Pre Tine nedejduiiu, să nu rușinezi-mî în veac, și să nu mî rîzî aleanișii miei. Că toți ce rabdî Tine nu să vor rușina. Să să rușineaze toți ce fac fărăleage în deșert. Căile Tale, Doamne, spune-mi și cărîrilor Tale, învați-m[î]. Dereage-mî spre adevărul Tău și învați-m[î] că Tu eștI | Dum- f. 239
nezeul măntuitoriul mieu și Tine răbdaiu în toatî zuoa. Pomenește meserearea Ta, Doamne, și milostea Ta, că de veac sănt. Păcatele tînăreațelor meale și neștiutul mieu nu poment; după milostea Ta, pomenește-mî Tu, derept dulciața Ta, Doamne. Dulce și derept Domnul. Derept aceaia leage dă greșiților în cale. Dereage blănzii în giudeț; învață blănzil în calea sa. Toate căile Domnului meserearea și deadevăr, cine ceru tocmala și leagea Lui. Derept numele Tău, Doamne, curî păcatul mieu, că mult amu iaste. Cine e om ce se teame de Domnul, leage pune lui în cale ce alease; sufletul lui în dulciați înntrî și sămînța lui dobăndescu pămîntul. T'ărie Domnul celora ce se tem de El și porînciia Lui iveaște lor. Ochii miei pururea cătrî Domnul, că El scoasă diîn laț picioarele meale. Cautî spre mine și miluiaște-mî că săingur și measer sănt eu. Scrăbiia inimiei meale mulți-sî. Diîn nevoile meale scoate-mî. Vezi plecarea mea și truda mea și lasî toate păcatele meale. Vezi vrăjmașii miei că mulțiră-sî și cu urîtul nederept urîră-mî. Fereaște sufletul mieu și izbăvește-mă,
să nu mî rușinezi, că nădăjduiiu spre Tine. | Nerăii și derepții lipirî-se mie, că răbdaiu-Tc, f. 239 v
Doamne. Izbăvește-mî, Dumnezeul lui Izdrail de toatî scărba lui.

Psalom 50 : Pomilui-me, Boje

Miluiaște-mî, Doamne, după mare mila Ta și dupî mulțimea milostivniciilor Tale. Curățeaște fărîlegile meale; ce mai vrătos spală-mî de fărăleagea mea și de păcatele meale curățeaște-mî. Că fărîlegile meale eu știu și păcatul mieu înnaintea mea iaste pururea. Tie unuia greșiiu și hicleșug înnaintea Ta feciu, ca să Te dereptezi în cuvintele Tale și să învingi cînd veri giudeca. Adecă dintru fărîleage început sănt și în păcate născu-mî muma mea. Adecî deadevăr iubit-ai fărî veaste și ascuînsul măndriei Tale ivit-ai mie. Stropiși-mî cu issopom și curățescu-mî; la-mă-veri și mai vărtos de zăpada înnălbi-mî-voiu. Auzitului mieu dai bucurie și veselie; bucur[î]-sî oasele plecate. Intoarce fața Ta de cătră păcatele meale și toate fărîlegile meale le curî. Inimî curată zideaște întru mine, Doamne, și d[u]hu derept înnoiaște în trupul mieu. Nu lepăda mine de fața Ta și D[u]hul Sf[i]nt al Tău nu luoa de la mine. Dă-mi bucuriia isp[ă]seniei Tale și cu d[u]hul biruitoriu întăreaște-mî. Învăța-voiu păcătoșii pre calea Ta și necurații cătră Tine înntoarce-să-vor
| izbăvește-mî de săînge, Doamne Dumnezeul sp[ă]senicei meale și bucura-să-va limba f. 240
noastră dereptății Tale. Doamne, usnele meale deschide și cu rostul mieu spune-voiu lauda Ta. Că s-ai vrut vrea jirtva, da u vreai amu; toate arsele nu bine vruș[i]. Jirtva Domnului, d[u]h frănt; inimî frămtî și plecatî Domnul nu ureaște. Bine fă, Doamne, în bunî voia Ta lui Sion și să sî zideascî pereții Erusalimului. Atunci bine veri luoa jirtva dereptății, înălțarea și spre ardere; atunci vor înnălța spre oltariul Tău viteii.

Și iară psalom 53

Doamne, în numele Tău spăseaște-mî și în tăriia Ta giudecă-mi. Doamne, auzi rugăciunea mea, ia aminte rugăciunile rostului mieu, că streinii sculară-sî spre mine și tarii cerurî sufletul mieu și nu pusărî Domnul înnaintea lor. Adecă Dumnezeu agiută mie și Domnul coapere sufletul mieu. Intoarce realele vrăjmașilor miei și cu deadevărul Tău piiarde ei. Și cu voe face-voiu jirtvî Tie; ispovedescu-mî numelui Tău, Doamne, că-l bine. Că de toatî grijea izbăvitu-m-ai și spre vrăjmașii miei caută ochii miei.

După aceaia, să vor fi oamini, ceteascî popa o epistolie rumăneaște diîn Praxiu sau diîn proroci.

Ceteascî și Veruia vă edinnago B[og]a.

După aceaia m[o]l[itva] eje na văseaco vreamea rumîneaşte.
Mai apoi, zică popa molitva de demineaţî.
Toţi într-una să ne rugăm lui Dumn[e]zeu:

f. 240 v *Putearnice înnalt Domn Dumn[e]zeu, noi dăm Ţie haru mare, | I[isu]s H[risto]s, ce Te-au Tatîl tremis derept descumpărîciunea noastrî; El Te-au tremis; rugăm pre Tine, fii-ne rugătoriu înnaintea Tatălui S[î]nt.*

Otpus[t]: Tatîl şi Fiiul şi D[u]hul S[î]nt şi S[î]nta Troiţă deplin să lăcuiascî înntru inimile voastre pănî în veciia veacului, Amin.

Cântecele creştineşti tocmite diîn Scriptura sf[î]ntî

Cântecul 1. Innaintea propovedaniei

Inmblăm noi să cearem D[u]hul S[î]nt, cu El depreunî credinţî dereaptî, cându vom treace diîn ciastî lume. Alduit Dumn[e]zeu, fereaşte pre noi de tot răul. I[isu]s, iartă noi.

O, luminî dereaptî, învaţî pre noi pre dereptate; necrezuţiia-ne înnapoi să u lăsăm. Fie voia lui Dumnezeu cia s[î]ntî, I[isu]s, iartî noi.

Diîn mila Ta cea mare şi diîn dragostele Tale, H[risto]s tremeseşi gios diîn naltul ceriului, pre noi să ne slobozascî de alenşigul nostr[u]. I[isu]s, iartî noi.

Ni derept aceaia, creştinilor să dăm har lui Dumnezeu, să gicem de aleanul păcatelor noastre, să fim fii dragi lui Dumnezeu, I[isu]s, iartă noi.

Nu lăsa pre noi, Dumnezeu, să rătăcim întunearec, ce învaţî pre noi credinţî dereaptî. Isp[ă]senie să aşteptîm numai de la Tine. I[isu]s, iartă noi.

f. 241 *| Har fie Ţie, Tatîl Dumnezeu şi Fiiului Tău lui I[isu]s H[risto]s şi bucurătoriului Duh[u]lui S[î]nt, diînn a cui s[i]nţie ne vrom toţi s[i]nti. I[isu]s, iartî noi. Koneţ.*

2. Cântec după propovedanie

Har dăm Ţie, Dumnezeu diîn vecie, ce în ceriu eşti în fericîciunea de veac; înnoi-neveri cu s[î]nt cuvântul Tău, cum să nu cădem în doao niştote.

Rugîm Tine în toatî rugîciunea noastrî, nu lăsa să perim în orbitura noastrî. Ţine pre noi în credinţî dereaptî, în cuvintele Fiiului Tău, lui H[risto]s. Nu căuta orbitura mare ceştii ţumi cătrî cuvînntul Tău, nehărnicie mare depărtatul în păcat[e]le noastre cuvântului Tău aciasta osândî. Ce tu cautî destoiniciia lui H[risto]s, s[î]nt Fiiului Tău, chinuri pre cruce, sângele cel s[î]nt şi scumpu vărsarî, crezuţilor pre în păcate bl[a]goslovit-au. Ţine între noi cuvântul Tău ce l-am auzit. Veseleascî D[u]hul S[î]nt inima noastrî. Innoiaşte zdrobit năravul nostr[u], să fericăm de veac înnălţiia Ta, până în vecie de veac, Amin.

Al 3 cântec

f. 241 v *Innalt Dumnezeu, Domnul tuturora şi oaminilor purtătoriu milostiv şi încă tuturora hrănitoriu milostiv şii ţietoriu. Tine uluim o, Tatîl milostiv, oamini pă|cătoşi, noao feritoriu derept I[isu]s H[risto]s hrănitoriu milostiv, grijitoriul nostr[u]. Acmu, Dumnezeu, în nevoile noastre cătră Tine strîgîm înn amarul nostr[u] nu lăsa pre noi în niştotă mare şi în sărăcie. Făgîduita Ta înmple-o pre noi, cum să sî laude numele Tău cel s[î]nt, să nu sî bucure păgânii pre noi. Tu fii cu noi. Frânge, Dumn[e]zeu, cine roagî idoli, carii cu puteare înnteresc sufletele noastre şi carii răd Fiiul Tău cel S[î]nt H[risto]s, Domnul nostr[u]. Ţine, Dumnezeu, crezuţii Tăi şi măreaşte credinţa de suflet. În vreamea morţiei să nu cădem în doao în mâna dracului. Tatîlui S[î]nt fericăciunea de veac şi lui H[risto]s aşijdere cinste, Duh[u]lui S[î]nt destoinicie, iară laudî în ceriu. Co[ne]ţ.*

Al 4 cântec, de ispovedanie

Putear[ni]ce Dumnezeu, noi oamini păcătoşi ispovada şi uluita facem ca trudiţii că tare ne-am noi greşit Domnezăireei Tale, ca roditoriul nostr[u] şi Tatălui S[î]nt în rândul vieţiei. Tare Te-am dodeit şi cu multe păcate tare Te-am ///gânat, cu cuvânt rău,

cu văzut şi cu auzit şi toate revnele cu gănduri reale, cu osănda Domnului, cu necrezuţiia şi în nevoia noastrî, cu fără de pace. Cuvăntul lui Dumnezeu [35]

Însemnări de la prima mînă :

f. 224, pe marginea laterală din afara foii, începînd de jos în sus : *Diîn mila lui Dumnezeu şi diîn agiutoriu lui I[isu]s H[risto]s, scris-am eu diiac Io[a]n diîn Pociovealeşte aciastă Ev[an]g[he]lie cu tălc, să fie de învăţîtură popilor rumăneşti. Derept aceaia cine va ceti într-ăînsă, voi căutaţi bine că n-au scris vruîn a[rha]ng[he]l, ce au scris mănă grea şi păcătoasă. De doară eu amu greşitu, au cu slova, au cu cuvăntul, voi căutaţi şi îndereptaţi bine, că vă rog.*

Pe aceeaşi margine, de sus în jos, începuse copistul un alt text, dar a scris numai cuvîntul : *Milosti.*

Însemnări posterioare :

Pe faţa interioară a tartaşului din faţă :

/// marc mesiţa ///// în 10 zile în zua de //// 1725.

Altă mînă :

/// frunză încă să găteşti că vine mor//// cumu nu şti[i] căndu vine furul să se //// vine morte la om ; ce să fi gata /////oamia, că de-i dobădi lumia aciasta nu ţi-o folosi nimică, că aciaste lumia ///// ca u vărtop de lotri.

Altă mînă posterioară celor de mai sus :

Sinatate de la H[risto]s sf[i]nţ[iei] tale, popa Ioa[n] din Sumugi.

Pe marginea de sus a foilor 43v, 44, 45, 46, 47, 48 şi 49 : *Aciastă cartea mi-o-[a]u dat tată-meu în măna mia, în a lui popa Giurcă şi s-au suduit să fii atotproclet cu trupul şi cu sufletul, că în măna ta* [36] *numai să mergi să lea scoţi din Beinş. Dară înn a cui mănă să nu va plini canonul, să fiia afurisit de 318 de părinţi svinţi.*

f. 80v. *Mihaiu diacu ot Curăţeale.*

Unele însemnări arată că exemplarul acesta a fost folosit şi de ortodocşi şi de calvini. Ortodocşii scriu pe marginea manuscrisului : *popo, lasă* (f. 146, 149v) sau simplu : *lasă* (f. 164, 165, 213, 214) sau încercuiesc textele neortodoxe (f. 62v, 63v, 66) cu indicaţia după încercuire : *Şi zi de aice* (f. 62v, 63v) sau : *zi* (f. 164, 164v, 214). Calvinii au pus alte însemnări, astfel la f. 23 : *Vezi că-i milostiv H[risto]s, că El grăi cătrî păcătoşi şi ară vrea să-i întoarcî cătrî Sine pre viiaţî de veac* ; la f. 68v : *Vezi credinţa dereaptă, că ispăseaşte omul* ; la f. 69 : *Vezi că sănt orbi carii se ţin că văd mai bine* ; la f. 211 : *Vezi credinţa ce face.*

35. Foile următoare ale manuscrisului s-au pierdut. Cred că pricini de slujire liturgică au dus la pierderea lor. Cuprindeau : *slujba botezului, slujba cununiei şi pretecătura morţilor ;* iar preoţii, pentru a nu umbla cu toată cartea, volum greu de purtat, au scos foile cu aceste slujbe — lucru obişnuit şi azi — şi odată scoase, pierdute au fost.

36. Inainte de *ta* fusese scris *lui,* care a fost şters şi s-a pus după el : *ta.*

Alte însemnări :

f. 164v : *Lasă că-s adevărăturile.*

f. 210v : *Vezi că ap[o]s[to]lii nu puturî înţeleage chiar cuvântul lui H[risto]s.*

Însemnări ale Prot. Dr. Gh. Ciuhandu :

f. 69v, 87v : iscălitura preotului Ciuhandu.

f. 132 : *De la Dum. X. Vezi reprodusă în Analectele lui Cipariu, pag. 21—22 (ediţia din 1916).*

f. 184v : *Legat greşit fascicolul 24, ce urmează, e legat după fasc. 25. Vezi după 10 foi.*

f. 202v : *Fascicolul 25 e legat mai la început, după foscicolul 23, vezi după pag. 368.*

Pr. D. FECIORU

În 1961, Patriarhia Ecumenică a confirmat alegerea episcopului Pavel Olmari, ca arhiepiscop al Bisericii Finlandeze. Acesta s-a născut în 1914 la Petersburg, a studiat la Viborg și Atena. A fost monah la Mînăstirea Valaam, apoi vicar și în sfîrșit episcop [75].

Relativ la relațiile Bisericii Ortodoxe Romîne cu Biserica Ortodoxă din Finlanda, se poate spune că ele s-au bucurat de o prețuire și o atenție deosebită din partea Bisericii Ortodoxe Romîne, căreia i s-a răspuns din partea credincioșilor finlandezi prin conducătorii lor, cu aceleași sentimente de prețuire și iubire frățească. Reamintim faptul că la Institutul teologic din București și-a făcut studiile V. K. Ihatsu, azi preot la o parohie lîngă Helsinki.

Problema păcii între popoarele lumii a devenit o preocupare de seamă și pentru clerul și credincioșii Finlandei. În acest sens, scria I.P.S. Gherman, Prea Fericitului Patriarh Justinian, într-o scrisoare cu prilejul sfintelor sărbători ale Nașterii Domnului în 1950, următoarele : «Lumea trăiește din nou sub imperiul psihozei războiului ; pacea lumii pare să atîrne de puțin lucru. Pentru aceasta, să ne unim în rugăciune puternică, pentru ca Dumnezeu să dea oamenilor de stat, care conduc destinele popoarelor întregi, înțelegerea și bunăvoința trebuitoare, pentru ca problemele internaționale litigioase să găsească o soluție, care să fie conformă cu demnitatea umană, pentru ca națiunile să nu mai fie tîrîte într-un masacru neuman și îngrozitor față de aproapele, căci iată este timpul de a se renunța odată pentru totdeauna la rezolvarea diferendelor pe calea armelor» [76].

Biserica Ortodoxă Finlandeză întreține relații de prietenie cu celelalte Biserici Ortodoxe fiind animată de Ecumenismul creștin.

75. «Mitropolia Olteniei», an. XIII (1961), nr. 7—9, iulie—sept., p. 603.
76. Pr. Prof. I. Rămureanu, *Dezvoltarea legăturilor cu celelalte biserici autocefale*, art. în «Biserica Ortodoxă Română», an. LXXVII (1954), nr. 8, aug., p. 415.

DOCUMENTAR

CATALOGUL MANUSCRISELOR DIN BIBLIOTECA PATRIARHIEI ROMÎNE[1]

III 187

126

Cazanie

Sec. XVIII (1730); hîrtie; 361 foi[2]; 30×19; între 23 şi 32 rînduri pe pagină; scriere îngrijită de caligraf, cu cerneală neagră; colontitlurile şi iniţialele cu cerneală roşie; uneori cu cerneală roşie şi neagră; iniţiale, frontispicii şi flori finale frumos ornamentate; ornamentaţia este originală, cu motive florale sau geometrice, noi şi variate, în trei sau patru culori; pentru culori s-a folosit vopseaua; în ornamentaţie se vădeşte o oarecare influenţă apuseană; titlurile cazaniilor cu litere majuscule stilizate; un singur condei, al lui *Ioan Mucaciovschii*[3] din Agiurîgd; corecturi de la prima mînă; legătură veche, deteriorată; scoarţă de lemn, îmbrăcată în piele; lipsă tartaşul din faţă. Manuscrisul a fost cumpărat de Biblioteca Patriarhiei Romîne în 1961 de la moştenitorii preotului Dr. Gh. Ciuhandu. Acesta, la rîndul său, «prin intervenirea binevoitoare a părintelui Dr. Nicolae Roxin din Micherechiu»[4] l-a primit în dar de la biserica din Inand[5].

1. f. 1—7. [Cazanie la Dumineca Feciorului celui curvariu][6] = *Cazanii ce cuprind în sine Evangheliile tîlcuite ale Duminicilor de preste an şi cu cazaniile sinaxarului prazniiclor împărăteşti şi ale sfinţilor celor de peste an,* Bucureşti, 1911, p. 10—16.

---

1. Continuare din numărul 3—4, anul XVI (1964).

2. Manuscrisul, fără început şi fără sfîrşit — la început îi lipsesc 6 foi — are paginaţie originală: f. 7—366[—367]. Foaia 7, respectiv foaia 1 după paginaţia noastră, este ruptă în partea de jos, iar scrisul, din pricina vremii, decolorat. Din foaia de la sfîrşit (f. 361) ni s-a păstrat numai un sfert, partea din interior.

3. Despre acest copist vezi: Pr. Dr. Gh. Ciuhandu, *Dieci şi manuscrise vechi din Bihor,* Tribuna, 1919, nr. 50. După părerea mea, Ioan Mucaciovschii a copiat şi manuscrise latineşti; aşa aş explica prezenţa însemnării în latineşte de la f. 230 şi influenţele apusene în ornamentaţie.

4. Pr. Dr. Gh. Ciuhandu, *Art. cit.,* Tribuna, 1919, nr. 50.

5. Tot la biserica din Inand (com. Cefa, raion Salonta, regiunea Crişana), se afla şi în 1815 manuscrisul acesta la preotul Nicolae Popovici, aşa că se poate spune, împreună cu Pr. Dr. Gh. Ciuhandu, că Ioan Mucaciovschii a copiat pentru biserica din Inand Cazania aceasta.

6. Manuscrisul începe cu sfîrşitul pericopei evanghelice din Duminica Fiului risipitor.

2. f. 7v—11. Cazanie la Duminica lăsatului de carne = *Ibidem,* p. 17—21.

3. f. 11v—17. Cazanie la Dumineca lesatului de brănză = *Ibidem,* p. 21—28.

4. f. 17v—23. Cazanie la Dumineca întăi a sf[î]ntului post = *Ibidem,* p. 28—35.

5. f. 23—25v. Cazanie la Duminica a doa a sf[î]ntului post = *Ibidem,* p. 35—38.

6. f. 26—31v. Cazanie la Dumineca a treia a sf[î]ntului post = *Ibidem,* p. 39—45.

7. f. 31v—33v. Cazanie la Dumineca a patra a sf[î]ntului post = *Ibidem,* p. 46—48.

8. f. 34—37. Cazanie la Dumineca a cincea a sf[î]ntului post = *Ibidem,* p. 49—52.

9. f. 37—40v. Cazanie la Sămbăta lui Lazar. Pentru înviiarea lui şi pentru putearea cea d[u]mnezăiască [a] lui H[risto]s = *Ibidem,* p. 53—58.

10. f. 41—46. Cazanie la Duminica Florilor = *Ibidem,* p. 58—65.

11. f. 46v—50v. Cazanie la Joi Mare, noaptea spre vineri. Pentru muncile Domnului nostru I[isu]s H[risto]s. Cum să cade noao a jelui şi a ne scîrbi pentru păcatele noastre, că pentru dînsele au răbdat munci Domnul H[risto]s = *Ibidem,* p. 65—70.

12. f. 50v—55v. Cazanie în Sămbăta cea Mare, la îngroparea d[u]mnezăescului trup al Domnului nostru I[isu]s H[risto]s. Şi iarăş plînsul şi tînguirea Preacinstei Maicii lui D[u]mnezău şi pentru pogorîrea lui Hr[i]stos la iad = *Ibidem,* p. 71—77.

13. f. 56—59. Cazanie la slăvita şi luminata zi a învierii Domnului nostru I[isu]s H[risto]s. Învăţătură pentru bucuriia zîlii. Şi de cîte ori s-au arătat întru aceaia zî ucenicilor Săi deaca au înviiat din morţi D[o]mnul H[risto]s = *Ibidem,* p. 78—82.

14. f. 59—65. Cazanie a 2 iarăş la Înviiarea Domnului nostru I[isu]s H[risto]s. Puind tema acesta : Grăiaşte fericitul Pavel apostol la Epistoliia cea către Rîmleani în 6 cap. s[ti]h 4, zicînd : Precum s-au sculat H[risto]s din morţi în slava Tatelui, aşa şi noi întru viiaţă noao să înblăm = *Ibidem,* p. 82—89.

15. f. 65—68. Cazanie la Duminica Tomina, a 2 după Paşt[i] = *Ibidem,* p. 90—94.

16. f. 68—71v. Cazanie la Dumineca Mironosiţelor, a treia după Paşti = *Ibidem,* p. 94—98.

17. f. 71v—74. Cazanie la Dumineca Slăbănogului a patra după Paşti = *Ibidem,* p. 99—102.

18. f. 74—78. Cazanie la Dumineca Samarineanei, a ceancea după Paşti = *Ibidem,* p. 103—108.

19. f. 78—81v. Cazanie la Dumineca Orbului, a șasa după Paști = *Ibidem,* p. 108—113.

20. f. 82—86. Cazanie la înnălțarea D[o]mnului nostru I[isu]s H[risto]s = *Ibidem,* p. 113—119.

21. f. 86v—90v. Cazanie la Dumineca a șapte după Paști. Pentru s[fi]nții părinți ce au fost la soobrul dintîi trei sute și optsprăzeace în Necheia = *Ibidem,* p. 119—124.

22. f. 91—95v. Cazanie la Duminica Rusaliilor, cînd s-au pogorît D[u]h[ul] S[fi]nt pre apostoli la al treilea cias de zî = *Ibidem,* p. 124—130.

23. f. 95v—99. Cazanie la Dumineca Mare, adecă a tuturor sfinților, căriia îi zicem și Dumineca întîi după Rusalii = *Ibidem,* p. 143—147.

24. f. 99—102v. Cazanie la Dumineca a dooa după Rusalii = *Ibidem,* p. 147—152.

25. f. 102v—106. Cazanie la Dumineca a 3-ia după Rusalii = *Ibidem,* p. 152—157.

26. f. 106—110v. Cazanie la Dumineca a 4 după Rusalii = *Ibidem,* p. 157—162.

27. f. 110v—114v. Cazanie la Dumineca a cincea după Rusalii = *Ibidem,* p. 162—168.

28. f. 115—118. Cazanie la Dumineca a șasă după Rusaili = *Ibidem,* p. 168—172.

29. f. 118—121v. Cazanie la Dumineca a șaptea după Rusalii = *Ibidem,* p. 172—176.

30. f. 121v—125v. Cazanie la Dumine[ca] a opta după Rusalii = *Ibidem,* p. 177—181.

31. f. 125v—130v. Cazanie la Dumineca a noa după Rusalii = *Ibidem,* p. 182—187.

32. f. 130v—135. Cazanie la Dumineca a zeacea după Rusalii = *Ibidem,* p. 188—193.

33. f. 135v—140. Cazanie la Dumineca a 11 după Rusalii = *Ibidem,* p. 194—200.

34. f. 140—144. Cazanie la Dumineca a 12 după Rusalii = *Ibidem,* p. 200—204.

35. f. 144—147v. Cazanie la Dumineca a 13 după Rusalii = *Ibidem,* p. 205—209.

36. f. 147v—153v. Cazanie la Dumineca a 14 după Rusalii = *Ibidem,* p. 210—216.

37. f. 153v—158. Cazanie la Dumineca a 15 după Rusalii = *Ibidem,* p. 216—221.

38. f. 158—163. Cazanie la Dumineca a 16 după Rusalii = *Ibidem,* p. 221—226.

39. f. 163—167. Cazanie la Dumineca a 17 după Rusalii = *Ibidem*, p. 226—231.

40. f. 167—172. Cazanie la Dumineca a 18 după Rusalii = *Ibidem*, p. 231—237.

41. f. 172—176v. Cazanie la Dumineca a 19 după Rusalii = *Ibidem*, p. 237—242.

42. f. 176v—180 [7]. Cazanie la Dumineca a 20 după Rusalii = *Ibidem*, p. 242—245.

43. f. 180—184v. Cazanie la Dumineca a 21 după Rusalii = *Ibidem*, p. 246—251.

44. f. 184v—188v. Cazanie la Dumineca a 22 după Rusalii = *Ibidem*, p. 251—257.

45. f. 188v—191v. Cazanie la Dumineca a 23 după Rusalii = *Ibidem*, p. 257—261.

46. f. 191v—195. Cazanie la Dumineca a 24 după Rusalii = *Ibidem*, p. 261—266.

47. f. 195—199v. Cazanie la Dumineca a 25 după Rusalii = *Ibidem*, p. 266—271.

48. f. 200—203v. Cazanie la Dumineca a 26 după Rusalii = *Ibidem*, p. 272—276.

49. f. 203v—207v. Cazanie la Dumineca a 27 [8] după Rusalii = *Ibidem*, p. 276—280.

50. f. 207v—212v. Cazanie la Dumineca a 28 după Rusalii = *Ibidem*, p. 280—286.

51. f. 212v—217v. Cazanie la Dumineca a 29 după Rusalii = *Ibidem*, p. 286—292.

52. f. 217v—222v. Cazanie la Dumineca a 30 după Rusalii = *Ibidem*, p. 292—298.

53. f. 222v—225v. Cazanie la Dumineca a 31 după Rusalii = *Ibidem*, p. 298—302.

54. f. 226—230. Cazanie la Dumineca a 32 după Rusalii = *Ibidem*, p. 302—306.

f. 230v. Însemnare.

55. f. 231—234. Cazanie la întăia zi a lu Septemvrie. Pentru viiața prea cuviosului părintelui nostru Simeon Stîlpnic = *Ibidem*, p. 307—311.

56. f. 234v—237. Cazanie la a opta zî a lui Septemvrie la Naşterea Prea Sf[i]ntei şi Prea Blagoslovitei Despuitoarei noastre Prea Curatei Fecioare Mariei = *Ibidem*, p. 311—315.

57. f. 237—240. Cazaniea la 14 zî a lui Septemvrie la rădicarea cinstitei cruci = *Ibidem*, p. 315—318.

---

7. f. 177v a rămas albă din neatenţia copistului.
8. In ms.: *26*.

58. f. 240—243v. Cazanie [la] 14 zî a lui Octovrie, Pentru viiața prea cuvioasei maicii noastre Paraschevei = *Ibidem,* p. 318—322.

59. f. 243v—247. Cazanie la 26 zî a lui Octovrie, Pentru muceniia s[fî]ntului și mareiui mucenic Dimitrie = *Ibidem,* p. 323—327.

60. f. 247—251. Cazanie la 8 zî a lui Noemvrie, La săborul s[fi]nților voevozilor îngerești Mihail și Gavril = *Ibidem,* p. 328—332.

61. f. 251—253v. Cazanie la 21 de zî a lui Noemvrie, La văvedeniia Preacistii cînd o au adus părinții ei în beseareca, de o au închinat lui D[u]m[ne]zău prunc de trei ani = *Ibidem,* p. 332—335.

62. f. 253v—260. Cazanie la 6 zî a lui Dechenvrie, Pentru viiața s[fî]ntului și făcătoriului de minuni Nicolae = *Ibidem,* p. 349—357.

63. f. 260v—265. Cazanie la 25 de zîle a lui Dechemvrie, La slăvita și luminata zî a Nașterii D[o]m[nu]lui nostru I[isu]s H[risto]s = *Ibidem,* p. 357—263.

64. f. 265—274. Cazanie la a 2 iarăș la Nașterea Domnului nostru I[isu]s H[risto]s. Scrie s[fî]ntul apostol Pavel la Cartea cătră iudei, în dooa capete grăind : Deci n-au luat oare cînd de la îngeri, ce dintru semînța lui Avraam au priimit = *Ibidem,* p. 363—374.

65. f. 274—277v. Cazanie la întăia zî a lui Ghennuarie, La Obrezaniia (adecă Tăiarea înpregiur a Domnului nostru I[isu]s H[risto]s = *Ibidem,* p. 375—379.

66. f. 278—283. Cazanie la 6 zî a lui Ghennuarie, La Botezul Domnului nostru I[isu]s H[risto]s = *Ibidem,* p. 379—385.

67. f. 283—291. Cazanie a 2 iarăș la Botezul Domnului nostru I[isu]s H[risto]s. Scris-au sf[î]ntul Matei bunul vestitoriu în 3 cap. s[tih] 13, grăind : Veni I[isu]s din Galilea la Iordan să să boteaze de la dînsul = *Ibidem,* p. 385—396.

68. f. 291—296. Cazanie la 2 zî a lui Fevuarie, La Străteniia Domnului nostru I[isu]s H[risto]s = *Ibidem,* p. 396—402.

69. f. 296—303v. Cazanie la 17 zî a lui Fevruarie, Pentru muceniia s[fî]ntului și marelui mucenic Teodor Tiron, ce să prăznuiaște și în sîmbăta dintîi a s[fî]ntului post = *Ibidem,* p. 402—411.

70. f. 303v—308v. Cazanie la 9 zî a lui Martie, Pentru muceniia sfi[n]ților patruzeci de mucenici, ce au pătimit în Sevastiia = *Ibidem,* p. 411—417.

71. f. 308v—312. Cazanie la 25 de zî a lui Martie, La Blagoveșteniia Pre[a] Sfintei Despuitoarei noastre și Prea Curatei Fecioare Mariei = *Ibidem,* p. 418—421.

72. f. 312—318. Cazanie la 23 de zî a lui Aprilie, Pentru muceniia s[fî]ntu[lu]i marelui mucenic Gheorghie și muncile cîte au răbdat pentru liubovul și numele lui I[isu]s H[risto]s = *Ibidem,* p. 422—430.

73. f. 318—323. Cazanie pentru muceniia s[fî]ntului și slăvitului marelui mucenic Ioan Novîi de la Sociava, ce să prăznuiaște Gioi după Rusalii = *Carte românească de învățătură, dumenecele preste an și la*

praznice înpărăteşti şi la svănţi mari. Cu sila şi cu toată cheltuiala lui Vasilie Voivodul şi Domnul Ţării Mol[dovei], diin multe scripturi tălmăcită diin limba sloveniască pre limba romeniascî de Varlam *Mitropolitul de Ţara Moldovei...* în Iaşi, de la H[risto]s 1643, [Partea II], f. 79—85.

74. f. 323v—327. Cazanie la 24 de zî a lui Iunie, Pentru Naşterea s[fî]ntului şi slăvitului proroc Ioann Pr[e]dteci = *Cazanii ce cuprind în sine Evangheliile tîlcuite ale Duminicilor de preste an şi cu cazaniile sinaxarului praznicilor împărăteşti şi ale sfinţilor celor de peste an,* Bucureşti, 1911, p. 430—435.

75. f. 327—332v. Cazanie a 29 de zî a lui Iunie, Pentru viiaţa s[fi]nţilor şi slăviţilor Petră şi Pavel = *Ibidem,* p. 435—441.

76. f. 332v—339v. Cazanie la 20 de zî a lui Iulie, La s[fî]ntul şi slăvitul proroc Ilie. Puind tema aciasta : Scrie la a patra carte a Înpăraţilor în doao capete în versul dintîi de zice : Şi au fost cînd vrea să rădice Domnul pre Ilie cu cutremur ca în ceriu = *Ibidem,* p. 441—450.

77. f. 339v—345. Cazanie la 6 zî a lui Avgust, Pentru Preaobrajeniia Domnului nostru I[isu]s H[risto]s = *Ibidem,* p. 450—456.

78. f. 345—351. Ca[za]nie la 15 zî a lui Agust, Pentru Adormirea Prea S[fi]ntei Fecioare Mariei, Născătoarea Domnului nostru I[isu]s H[risto]s = *Ibidem,* p. 456—463.

79. f. 351—357. Cazanie la 29 de zî a lui Avgust, Pentru Tăiarea cinstitului cap a lui Ioann Pr[e]dt[e]ci = *Ibidem,* p. 463—469.

80. f. 357v—361. Însemnare pentru toate cazaniile ce sînt în cartea aciasta.

Însemnări de la prima mînă :

f. 230 : *Anno Domini 1730*[9] *M[e]s[ea]ţ[a] Iunie 30*[10].

f. 230v : *Mărire şi luudă neîncetată Înpăratului ceresc, căce ne-au ajutat di-nceput pănă aicea cartea de-am scris şi a toate dumineci am săvîrşit. De aicea încă-L rugăm să ne spodobească şi cu ajutoriul Său să ne-nvredniciască ca şi a praznicelor să ajungem sfărşire şi iară să-l dăm slavă făcînd mulţămire.*

f. 357 : *Sfîrşit şi lui D[u]m[ne]zău laudă. Scris-au smeritul şi mult păcătosul robul lui D[u]m[ne]zeu Ioann Mucaciovschii înlăcuitor în Agiuriîgd, 1730. Inceput-am m[e]s[ea]ţa Fevruariia în 20 de zi şi săvîrşitu-l-am Avgusta în 31 de zile. 173[0]*[11]*. 1730.*

Însemnări posterioare :

f. 1 : o ştampilă ovală cu tuş violet, cu acest text : *Biblioteca Protopresv. Dr. Gh. Ciuhandu Arad.*

Pe marginea de jos a foilor 1—5 o însemnare ilizibilă, din pricina decolorării cernelii cu care a fost scrisă.

9. *Anno Domini 1730,* cu litere latine.
10. *Mst. Iunie 30,* cu litere chirilice.
11. *173[0],* cu litere latine.

Pe marginea de jos a foilor 60v, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67 : *Aciasta sfăntă Căzanie este a me Popovici Nicolae paroh în Inand şi a viţi sămănţi mele şi a pruncilor pruncilor mei în veci pururea..., dată... strămoşilor miei şi cine s-ar pune înprotivă să zică că-i a lui şi nu-i a mia Popovici Nicolae preot Inand să fie blăstămat şi şi afursit cu prunci cu tăt şi cu tot neamul lui... să fie blăstămat de toţi sfinţi lui Dumnezeu căţă-s în ceriu Herovim, Sarofim, Căpeţă[nii], Domni, Scaune cu tăto viţa lui să fie blăstămat în veci pururea cu tătă sămănţa lui şi să i să verse maţele ca lui Arie necridinciosul. Să fie blăstămat de sfănta şi dumnezăiasca Propogenie. Că adevăratu-i a me cartea... aciasta. Nicolae Popovici poroho în Inand am şi scris...*

f. 81 şi 82 : *Aciasta carte este a lui Popovici Niculae.*
f. 112v şi 113 : *Popovici Niculae 1815 zioa vineri.*
f. 177v : *Scris-am eu Popovici Nicolae.*
f. 253v : *1815.*
f. 254 : *1815. Popovici Nicolae.*
f. 255 : *...Popovici Nic[ulae], 1815.*
f. 273v : *Aciastă carte este a lui Nicolae Popovici preot Inand.*
f. 309 : *Popovici Niculae din Inand poroh.*
f. 310 : *Niculae Popovici.*
f. 322 : *Ioonu Popovici 1815.*
f. 345, 346, 347, 348, 349, 350 : *Aciastă sfăntă Cazanie este a lui Nicolae Popovici paroh în Inand şi cine o va fura s[ă] fie afurisit de toţi sfinţii lui Dumnezeu cătă-s în ceriu.*
f. 357 : Un pomelnic.

(127) **Minei la praznicile împărăteşti şi la sfinţii cei mari de peste tot anul** [12] IV 16

Sec. XVIII (1737) ; hîrtie ; 156 foi [13] ; 33×21 ; între 32 şi 40 rînduri pe pagină, pe două coloane ; scriere frumoasă de caligraf, lipsită de ornamentaţii ; textul cu cerneală neagră ; colontitlurile, iniţialele şi indicaţiile tipiconale cu cerneală roşie, decolorată în majoritatea cazurilor de vreme ; un singur condei, al *Dascalului Pavel Rus din Muncaci* [14] ; legătură deterioratâ, în scoarţe de lemn îmbrăcate în piele. Manuscrisul a fost cumpărat de Biblioteca Patriarhiei Romîne în 1961 de la moştenitorii preotului Dr. Gh. Ciuhandu. Acesta l-a răscumpărat, după cum însuşi spune, de la biserica din Bucea [15].

I. f. 1. Mineiu la prazniciele înpărăteşti şi la sv[i]nţi cei mari mai preste tot, începănd de la Septemvrie 1.

---

12. Pentru istoria traducerilor în romîneşte a cărţilor noastre de slujbă, importanţa acestui manuscris, ca şi a unora din cele ce vor fi descrise mai jos, este deosebit de mare, pentru că ne oferă traduceri mai vechi — cu cel puţin o sută de ani — decît traducerile tipărite.

13. Manuscrisul e fără sfîrşit ; are paginaţie originală (cu greşeli) : f. 1—140, apoi o altă paginaţie în continuare 1—16.

14. Despre acest copist : Pr. Dr. Gh. Ciuhandu, *Dieci şi manuscrise vechi din Bihor*, Tribuna, 1919, nr. 50.

15. Satul Bucea ţine de comuna Negem, raionul Huedin, regiunea Cluj.

1. f. 1—8. Începutul anului nou și pomenirea sf[ă]ntului Simeon Stălpnicul și săborul Preacistei și pomenirea a lui I[isu]s Navi și trei frați pătimitori Calist, Evod și Ermoghen.

2. f. 8—13. La Nașterea prea sv[i]ntei B[ogorodi]ți.

3. f. 13—19. La Înnalțarea cinstitei Crucii.

4. f. 19—24v. Pr[e]p[o]d[o]bn[a]ia Paraschevia, Octovria 14.

5. f. 24v—31v. Sv[ă]ntul mare mucenic Dimitrie și pomenirea cutremurului.

6. f. 31v—37v. Săbor arhanghela Mihaila și Gavriila.

7. f. 38—43v. La Vove[de]nie Precestii B[ogorodi]ți.

8. f. 43v—51v. La sv[ă]ntul Nicolae.

9. f. 52—58. La Nașterea Domnului nostru I[isu]s H[risto]s.

10. f. 58—63v. La Obrezaniia Domnului nostru a lui I[isu]s H[risto]s și pomenire părintelui nostru marele Vasilie.

11. f. 64—69. La Botezul Domnului nostru a lui I[isu]s H[risto]s.

12. f. 70—74. La Stretenia Domnului nostru I[isu]s H[risto]s, ce să zice zua cu lumina.

13. f. 74—78. La patruzeci m[u]cenici.

14. f. 78—82v. La Bl[a]goveoștenie B[ogorodi]ți.

15. f. 82v—86v. La marele mucenic Gheorghie.

16. f. 86v—92. La nașterea lui Ioan.

17. f. 92—97. La sv[i]nții ap[o]s[to]li Petr și Pavel.

18. f. 97—102v. La Preobrajeniia D[o]mnului nostru lui I[isu]s H[risto]s.

19. f. 102v—107. La Adurmiria Pr[e]cestii B[ogorodi]ți.

20. f. 107—109v. La Tăiaria cinstitului cap sv[ă]ntului Ioan.

21. f. 109v—114. La Ispas ce s[e] zice la Înnalțarea Domnului nostru a lui I[isu]s H[risto]s.

22. f. 114—118v. Rusalii ce se zice la Pogorirea D[u]hului Sv[ă]nt.

23. f. 118v—122. La Mutare lui Ioan B[o]goslov.

24. f. 122—125v. La parintele nostru Ioan Zlatoust.

25. f. 125v—128v. Luna Ghenvarie 30. Sv[i]nții trieh s[vea]tătele V[a]silie cel Mare, Grigori B[o]goslov, Ioan Zlataust.

26. f. 128v—131v. La aflarea cinstitului cap a sv[ă]ntului Ioan proroc și prediteci.

27. f. 131v—134v. Sv[ă]ntul și slăvitul marele pror[o]c Ilie.

28. f. 134v—138. La sv[i]nți șepte m[u]cenici Macavei și învățătoriul lor Eliazar și maica lor Solomiia și a cinstitei cruci. Proishojdenie.

29. f. 138v. Scara.

II. [Strastnic].

1. f. 139—143v. Sămbîta 6 a direptului Lazar.

2. f. 144—150. Duminica Florilor.

3. f. 150—154v. În Sf[î]nta Mare Gioi.

Însemnări de la prima mînă :

f. 46v : *1737, dnia 29 Iuliia.*

f. 51v : *Pavel dascal din Muncaci am scris aciastă carte în satul Volcov în an 1737 luna lui Iun[ie] în ziua întăia.*

f. 138 : *Dascal Pavel Rus din Muncaci am svărşit aciasta scrisoare anum mineu, luna lui avgust în zi[le] 5, 1737.*

f. 138v : *Pavel Dascal.*

Însemnări posterioare :

Pe foaia albă a tartaşului di nfaţă o însemnare a preotului Gh. Ciuhandu : *din Bucea, răscumpărată de. Gh. Ciuhandu* [16].

f. 94v—102v (pe marginea de sus a foilor) : *Aciasta cartea o u cupărată... de la... cu 5 florinţi şi o au dată la beesrică în Bucea şi purtătoru-i să fie poapa Ion Dogrichi până va fi de[n]su nimi să nu o po[a]tă luoa de aculă... i neamul, până va fi di ei, că cini să va afla să o ie să fie afurisit de 318 sf[i]nţi părinţi di la Nichia.*

f. 104v—105v (pe marginea de sus a foii) : *Scris-am eu poapa Tăodor... paroh în Feletuda (?), iunie 24 zile, ano 1797.*

Pr. D. FECIORU

16. Prin această însemnare preotul Dr. Gh. Ciuhandu a vrut să spună că manuscrisul provine din Bucea şi că a dat în schimbul lui o altă carte de slujbă.

Legături cu străinătatea. — Facultatea de teologie şi apoi Academia duhovnicească din Sofia a întreţinut şi întreţine şi azi legături cu facultăţile de teologie din ţările ortodoxe şi din occident. Aceste legături se manifestă prin schimburi de vizite între profesori, schimb de literatură teologică, schimb de studenţi şi felicitări reciproce cu ocazia marilor sărbători. Între acestea trebuie să amintim că în 1957, ca răspuns la vizita pe care au făcut-o la Institutele teologice din Bucureşti şi Sibiu, Profesorii Ştefan Ţancov şi Hristo Ghiaurov de la Academia duhovnicească din Sofia, Academia duhovnicească a avut ca oaspeţi pe Pr. Prof. Dr. Gheorghe Moisescu de la Institutul teologic din Bucureşti şi pe Pr. Prof. Sofron Vlad, rectorul Institutului teologic din Sibiu. În urma acestui contact s-a realizat şi primul schimb de studenţi după cel de-al doilea război mondial, între facultăţile celor două ţări vecine. De asemenea, la Sofia, se primesc toate publicaţiile Bisericii Ortodoxe Române.

În felul acesta organizată, Academia duhovnicească de la Sofia îşi desfăşoară activitatea sa normală sub îngrijirea Sfîntului Sinod al Bisericii Ortodoxe Bulgare în frunte cu Prea Fericirea Sa Patriarhul Chiril şi în colaborare cu Comitetul pentru treburile Biseircii Ortodoxe Bulgare şi ale cultelor religioase în frunte cu Dl. Mihail Kiciukov.

BUNEA HIN VICTOR

CATALOGUL MANUSCRISELOR DIN BIBLIOTECA PATRIARHIEI ROMÎNE[1]

I 39

128

Liturghier şi Molitve la toate trebile

Sec. XVIII (1700, 1699); hîrtie; 135 foi[2]; 19×15; 17 rînduri pe pagină; scrierea imită tiparul; cerneală neagră; indicaţiile tipiconale cu cerneală roşie; colontitlurile cu cerneală neagră; iniţialele cînd cu cerneală neagră, cînd cu cerneală roşie; frontispicii liniare simple din cerneală roşie, verde şi neagră; în corpul al doilea al manuscrisului, titlul cu cerneală roşie, verde şi neagră, iar iniţialele cu cerneală verde şi roşie; copist: *dascălul Vasilie Sturze Moldovanu*[3]; legătură veche, cu scoarţe de lemn îmbrăcate în piele. Manuscrisul a fost cumpărat în 1961 de Biblioteca Patriarhiei Romîne de la moştenitorii preotului Dr. Gh. Ciuhandu.

I. f. 1. Sv[ă]nta şi dumn[e]zăiasca liturghie cei întru sv[i]nţi părintele nostru Ioan Rost de Aur, arhiepiscopul cetăţii lui Costantin.

1. f. 1—15. [Proscomidiia].
2. f. 15v—55v. [Zlatoustova].

f. 55v. Svărşitul liturghiii lui Ioan.

3. f. 56—88. Sv[ă]nta liturghiia Marelui cei întru sv[i]nţi părintele nostru Vasilie arhiepisc[o]pul Chesariii Capadochiei.

f. 88. Svărşitul liturghiii Marelui Vasilie.

4. f. 88v—89. Învăţătură pentru sv[ă]nta liturghie Marelui Vasilie.
5. f. 89v—91. Învăţătură pentru sv[ă]ntul agneţ la Gioi Mari.

Inc. Popa mergea la proscomidiia şi aleage 2 prescuri şi le punia pre sv[ă]ntul jărtăvnic.

Sf. Apoi îl strănge forte bine cu socotială şi otpust.

---

1. Continuare din numărul 5—6, anul XVI (1964).

2. Au fost legate la un loc două corpuri de manuscrise, scrise de acelaşi copist: corpul întîi, *Liturghierul*, scris în anul 1700, iar corpul al doilea, *Molitve la toate trebile*, scris în anul 1699. Între corpul întîi şi al doilea se văd urmele mai multor foi rupte. Corpul întîi are paginaţie originală (f. 1—94) cu greşeli de paginaţie.

3. Despre *dascalul Vasilie Sturze Moldovanu* să se vadă: Pr. Dr. Gh. Ciuhandu, *Dieci şi manuscrise vechi din Bihor*, «Tribuna», Oradea, 1919, nr. 48—49.

6. f. 91—91v. Pentru sv[ă]ntul agneţ când să cade să-l potrivască.

Inc. Părţile să le usuci bine dechilin. Deacii den IS să cumineci până Sämpietriu.

Sf. Că vei să dai samă, preote, la înfricoşatul giudeţ.

7. f. 92—93. Molitva la bl[ago]s[lo]venie vinului când vei să cânţi liturghie.

Inc. Popa luînd patrahirul pune în grumazi şi zici: Bl[ago]s[lo]vit D[u]mn[e]zăul nostru.

Sf. D[oa]mne miluiaşte, 3. D[oa]mne bl[a]gosloveşte. Otpust.

8. f. 93v—95. Otpusturile pre zile proste.

9. f. 95v—100. Otpusturile la praznice domneşt[i] şi la sv[i]nţi mari.

10. f. 100v—101. Scara cărţii aceştie.

f. 101v—102. Albe, cu cîteva însemnări posterioare.

11. f. 102v. Rugăciunea vătfodului sara = *Rugăciunea vohodului de la vecernie.*

II. f. 103. Molitve la toate trebile.

1. f. 103—105. M[o]l[i]tva la Crăciun fiilor de duhovnicie = *Molitfelnic,* Bucureşti, 1937, p. 432—433.

2. f. 105—106v. Molitva la Paşti = *Op. cit.,* p. 450—451.

3. f. 106v—107. M[o]l[i]tva la Paşti spre brănză şi spre carne.

Inc. Unul Născut Fiiul lui D[u]mn[e]zău, arătat-ai ucinicilor slava D[u]mn[e]zăirei Tale.

Sf. Şi sp[ă]senie sufletului şi trupului nostru, că Tu eşti... Amin.

4. f. 107—108. Molitva la Simpietriu.

Inc. Biruitoriule D[oa]mne, iubitoriule de oameni, rugămu-ne Ţie pentru robii Tăi dă-le lor bucurie trecere zilelor postului.

Sf. Şi înpreunării binelui veacinic, pentru rugăciunile Pre Sv[i]ntei... Amin.

5. f. 108—109. Molitva a 2 la Simpietriu.

Inc. D[oa]mne D[u]mn[e]zău a toatea Ţiitoriule, Făcătoriul ceriului... şi ai adus dintru ce nu era întru să fie toate.

Sf. Că Tu eşti sv[i]nţire şi curăţire greşelelor noastre H[ristoa]se D[u]mn[e]zăul nostru şi Ţie... Amin.

6. f. 109—109v. Molitva când începi la casă = *Op. cit.,* p. 360.

7. f. 109v—110. M[o]l[i]tva la fântână noa.

Inc. Ziditoriul apelor şi Făcătoriul tuturor, D[oa]mne D[u]mn[e]zăule a toate Ziditoriule.

Sf. Şi de răpaos tuturor celora ce să vor apropiia de ia şi vor lua pre ia, că Ţie... Amin.

8. f. 110—111v. M[o]l[i]tva când cade ceva spurcat în fântână = *Op. cit.,* p. 368—369[4].

9. f. 111v—112v. M[o]l[i]tva celora ce să gioră însăşi pre sini.

Inc. D[u]mn[e]zău cel înfricoşat şi de oameni iubitoriu... tremis-ai pre Unul Născut Fiiul Tău în lumia.

4. Molitva din manuscrisul nostru este o versiune dezvoltată a molitvei a doua din Molitfelnicul tipărit.

Sf. Şi cu frică şi dragoste să slăvim D[u]mn[e]zăire Ta şi ca să dobândim înpărăţie Ta... Amin.

10. f. 112v—113v. M[o]l[i]tva a 2 a dezlega tot blăstămul.

Inc. Biruitoriule D[oa]mne D[u]mn[e]zău a toate Ţiitoriule, carele pentru măntuire neamului nostru.

Sf Că Tu eşti unul fără de păcate şi puternic a erta păcatele şi Ţie slavă... Amin.

11. f. 113v—115. M[o]l[i]tva de tote spurcăciunile.

Inc. D[oa]mne D[u]mn[e]zăul nostru unul iubitoare de oameni bunule, unul sv[i]nte şi pre sv[i]nţi Te odihneşte.

Sf. Că Tu eşti săngur carele bl[ago]s[lo]veşti şi sv[i]nţeşti toate cătea sănt... Amin.

12. f. 115—116v. M[o]l[i]tva când cade ceva spurcat în vasul cu vinul sau cu untul sau cu mieriia sau fie în ce vas = *Op. cit.*, p. 379—380.

13. f. 116v—117v. M[o]l[i]tva nevestii când va vre să margă la besiarică după nuntă.

Inc. Despuitoriule D[oa]mne D[u]mn[e]zăul nostru, carele ai grăit prorocilor şi ai propoveduit lumii lumina înţeliagerii Tale.

Sf. Să dobândească a Ta bunătate că eşti D[u]mn[e]zău m[i]l[o]stiv... Amin.

14. f. 117v—118. M[o]l[i]tva la urzirea besaricii.

Inc. Popa începe... apoi molitva aciasta. D[oa]mne D[u]mn[e]zăul nostru, carele vei să zideşti pre acesta loc besearica Ta.

Sf. Şi cuvăntătoare căntări să căntăm Ţie adevăratului D[u]mn[e]zăului nostru, că Ţie... Amin.

15. f. 118—119. M[o]l[i]tva la curăţire besaricii spurcată de eritici sau păgăni.

Inc. Biruitoriule D[oa]mne D[u]mn[e]zăul nostru... oarecare spurcăciune de au fost de eritici.

Sf. Şi slujba nostră cia cugetătoare, pentru rugăciunile... Amin.

16. f. 119—119v. M[o]l[i]tva pre scurt a sv[i]nţi apa.

Inc. Sv[i]nte D[oa]mne: după Tatăl nostru Molitva aciasta: D[u]mn[e]zău cel cu nume mare.

Sf. Măntuiaşte, D[oa]mne, oameni Tăi şi otpust.

17. f. 119v—120v. M[o]l[i]tva celor ce întră în post.

Inc. Nădejde tuturor marginilor pământului... care ai numit sv[i]nte aceste zile de post.

Sf. Dă lor şi noa tuturor bl[ago]s[lo]venie sufletiască pren I[isu]s H[risto]s... Amin.

18. f. 120v—123v. M[o]l[i]tva a doa în post.

Inc. D[oa]mne a toate Ţiitoriule Dumănezăul... carele au făcut ceriul şi pământul... pus-ai pocăinţă oamenilor întru sp[ă]senie.

Sf. Şi-i spodoveşte pre ei cu toţi sv[i]nţii Tăi, carii din veci Ţ-au îngăduit Ţie a sta de diriapta Ta, că Tu eşti... Amin.

19. f. 123v—134v. Rănduiala ispovedaniei [5].

Inc. Cela cia va vre a să pocăi de păcatele sale intră în besearică cu frică.

Sf. Ce toatia să ţi le iarte Domnul ca un bun şi de oameni iubitoriu.

5. Rînduiala spovedaniei din acest manuscris este cu totul altfel structurată şi întocmită decît în Molitfelnicul tipărit, *Op. cit.*, p. 52—68.

f. 135—135v. Însemnări.

Însemnări de la prima mînă :

f. 55v. *Scris-am eu dascalul Vasilie Sturze Mold[ovanu] Roj[destvo Hristova] 1700, iun[ie] 29.*

f. 88. *Scris-am eu mai mic și smerit Vasilie Sturze Mold[ovanu] Roj[destvo Hristova], 1700, iun[ie] 13, în Răbîgani* [6].

f. 100. *Roj[destvo Hristova] 1700, iulie 15.*

f. 101. *Aciastă sv[ă]ntă Liturghiia, scris-am eu dascalul Vasilie Sturze Mold[ovanu]. Roj[destvo Hristova] 1700, iunie 15 dni, în Răbăgani.*

f. 134v. *Scris-am eu dascalul Vasilie, anii din roj[destvo Hristova] 1699.*

Însemnări posterioare :

f. 1. *Vidi Traianu Moga 1881, 26/7* [7]. O ștampilă cu legenda : *Traian Moga.* Aceeași ștampilă și pe foile 72, 134v.

f. 23. *Traianu Moga, 1881, 26/7.*

f. 40. *Timoteiu Petru, 1836, 29/4* [8].

f. 42v. *Traianu Moga, 1878.*

f. 47. *Acésta carte este a lui Traianu Moga, 1881.*

f. 51. *T. M. 1863.*

f. 63. *Traianu Vasiliu Moga, 1881.*

f. 64 și 72. *Traianu Moga, 1881, Răbagani* [9].

f. 82. *Aurcliu Moga, 1876.*

f. 87v. *Traianu Moga, 2/6, 1878.*

f. 90v. *Terentiu Moga, 1873.*

f. 98v. *Aureliu Moga, 1876.*

f. 101v: *Cu mila lui Dumn[e]zău scris-amu eu Mihaiu în Dumineca Thtomei an lui Hristos 1722, Aminu și iaîră amin.*

f. 105. *Acésta e a mea, Dumnedeu e mărturia mea, cine o va fura, numele-mi va afla : Traianu sum nascutu Moga me numescu.*

f. 109v. *Aureliu Moga, 1876.*

f. 115. *Traianu Moga, 26/7, 1881.*

f. 119. *Traianu Moga în Răbagani, 1881.*

f. 135. *Fine per Traianu Moga,* 1853. 1881.

f. 135, o altă mînă : *Aciasta să s[ă] știia că bărăde Paștic și cu soțu său cu Flor și cu coconii lor au tatu 15 florinți pomană la preuțiia lui popa Tomîi să-i hiia izivoru de dulciață înnainte lui Dumnezău. Pomenește Doamne I[isu]s H[risto]s pre robul Tău Paștical, Floarea..., Mariia, ani 1738.*

6. Comuna Răbăgani se găsește în raionul Beiuș, regiunea Crișana.

7. Toate însemnările membrilor familiei Moga sînt scrise cu litere latine.

8. Cu litere latine.

9. După această însemnare și după aceea de la f. 119, urmează că manuscrisul acesta, scris de dascalul Vasilie în Răbăgani la 1699—1700, a rămas în Răbăgani. Păcat că Pr. Dr. Gh. Ciuhandu nu a lăsat pe acest manuscris o însemnare, ca în alte cazuri, de unde îl are.

129

I 88

Liturghier

Sec. XVIII (1717); hîrtie; 110 foi[10]; 19×15; 22 rînduri pe pagină; scrierea imită tiparul; cerneală neagră; iniţialele şi indicaţiile tipiconale cu cerneală roşie; textul încadrat într-un chenar simplu liniar; frontispicii şi flori finale cu cerneală neagră şi roşie; colontitlurile cu cerneală neagră; foile 1—104v scrise de *popa Chiril*; legătură veche deteriorată, cu scoarţe de lemn îmbrăcate în piele; scoarţa din faţă ruptă la jumătate, iar din cea de la sfîrşit a rămas numai o jumătate. Manuscrisul a fost cumpărat de Biblioteca Patriarhiei Romîne în 1961 de la moştenitorii Preotului Dr. Gh. Ciuhandu.

I. 1. f. 1—8v. [Proscomidiia Liturghiilor].

2. f. 9—32v. Dumnezăiasca leturghie a celui dintru sv[i]nţii părintele nostru Ioan Rost de Aur.

3. f. 33—52v. Rănduiiala dumnezăeştei leturghii a dintru sv[i]nţii părintele nostru Marele Vaselie arhiep[i]sc[o]pul Chesariei Capadochiei.

4. f. 52v—53v. Învăţătură pentru sv[ă]ntul agneţ în Gioi Mari.

Inc. Miergînd preotul la proscomidie aleage 2 prescuri şi le pune pre sv[ă]ntul j[ă]rtv[e]nic.

Sf. Să le stringi foarte cu socotinţă în vasul ce-i tocmit deaciia şi fă otpust.

5. f. 53v—54. Pentru carea cum şi cănd să potriveaşte sv[ă]ntul agneţ.

Inc. Părtile să le usuci chilin. Deci din IS să priceştueşti pănă s[ăn]ţi Petru.

Sf. Că zice Pavel ap[o]st[o]l: Straşno est văpasti vă rătea B[og]a jivago.

6. f. 54—54v. M[o]l[i]tva colivei la liturghie.

7. f. 55—55v. Aciastă ectenie şi m[o]l[i]tva să zice la părăstasul morţilor.

8. f. 55v—56v. M[o]l[i]tva bl[ago]s[lo]v[e]nii vînului cu carile faci sv[ă]nta lit[u]rghie.

Inc. Preotul luînnd ipatrafirul spre sine cădeaşte vinul zicănd: Bl[ago]s[lo]vit D[umne]zăul nostru.

Sf. Miluiaste-ne şi ne spăseaşte ca un D[umne]z[ă]u bun şi de oamini iubitoriu.

9. f. 56v—57v. Otpusturile peste toate zile.

10. f. 57v—59v. Otpusturile la praznice domneşti şi a Prea Sv[i]ntei Născătoarei de D[umne]zău şi la sv[i]nţi mari.

11. f. 59v—60v. Otpustul în zua de Paşti şi peste totî săptîmana lumi[na]tă.

---

10. Manuscrisul este fără început. După paginaţia originală a manuscrisului (f. 2—105), manuscrisului îi lipseşte la început numai o foaie. La sfîrşitul manuscrisului a fost cusut un alt manuscris cu Evangheliile utreniei, din care nu ne-au rămas decît 5 foi, scris probabil în sec. XVII (f. 106—110).

12. f. 61—68. Rînduiala cîndu iaste vecernie mare şi cînd iaste bden[i]e.

13. f. 68v—100v. Slujba sv[i]ntelor straste a D[o]mnului nostru I[isu]s H[risto]s.

14. f. 101. M[o]l[i]tva la Dumineca Filorilor.

Inc. D[oa]mne D[u]mn[e]zău a toate Ţietoriule, Tu arătaş corabiia în chipul besearecii.

Sf. Şi iarăş vei veni să giudeci în direptate, cu Tatăl... Amin.

15. f. 101—102. M[o]l[i]tva la înviiarea lui H[risto]s = *Molitfelnic*, Bucureşti, 1937, p. 450—451.

16. f. 102—102v. M[o]l[i]tva spre carne şi brînză la Paşti.

Inc. Unul Născut Fiiul lui D[umne]zău, arătat-ai ucinicilor sl[a]va D[umne]zăirei Tale.

Sf. Şi sp[ă]sănîia sufletelor şi trupurilor noastre, că Tu eşti D[u]mn[e]zăul nostru şi Ţie... Amin.

17. f. 103—104. Cuntiniturile în Dumi[ne]ca Florilor, precum iaste obiciaiul.

Inc. Rugăciunea noastră cu mare adevăr şi cu destoinicie şi cu mare direptate.

Sf. A noastră rugîciune să fie luoată la Domnul nostru I[isu]s H[risto]s, că Lui... Amin.

18. f. 104v. *[Cuvine-se cu adevărat* şi *Heruvicul* în greceşte, cu litere chirilice].

f. 105. Albă.

f. 105v. Însemnări.

II. [Evangheliile utreniei].

1. f. 106. [Sfîrşitul Voscresnei a treia].
2. f. 106—106v. V[ă]scr[ea]sna 4 de la Luca.
3. f. 106v—107v. V[ă]scr[ea]sna 5 de la Luca. [Fără sfîrşit].
4. f. 108. [Sfîrşitul voscresnei a şaptea].
5. f. 108—108v. V[ă]scr[ea]sna 8 de la Ioan.
6. f. 108v—109v. V[ă]scr[ea]sna 9 de la Ioan.
7. f. 109v—110. V[ă]scr[ea]sna 10 de la Ioan.
8. f. 110—110v. Văscreasna 11[11].

Însemnări de la prima mînă :

f. 32v. *Scris-am eu popa Chirilă, fevrar 11.*

f. 100v. *Scris-am eu popa Chirilă ot sclo Apatiu*[12] *anii 1717, în zil[e] 7 dni.*

Însemnări posterioare :

f. 105v. *Aciastă sf[ă]ntă cărticiao iaste a preotului Teodor, cine o fura de la el... Scris-am eu Teodor în Duşeşti paroh, Martie //// zile 1810.*

11. Sfîrşitul lipseşte.
12. Localitatea Apatiu se găseşte în raionul Gherla, regiunea Cluj.

11277

130

; 1716

Liturghier

Sec. XVIII; hîrtie; 88 foi[13]; 22×17; între 26 şi 28 rînduri pe pagină; scrierea imită tiparul; cerneală neagră; colontitlurile, iniţialele şi indicaţiile tiipconale cu cerneală roşie; frontispicii şi flori finale simple şi sîngace cu cerneală neagră; un singur condei; legătură modernă, cu recondiţionarea foilor rupte cu hîrtie de calc. Manuscrisul a fost cumpărat în 1961 de Biblioteca Patriarhiei Romîne de la moştenitorii preotului Dr. Gh. Ciuhandu.

1. f. 1—9. [Rănduiala vecerniei][14].
2. f. 9—17. Rănduiala la utrenii.
3. f. 17v—27. Rănduiala sf[i]ntei şi dumnezăeştii Liturghii[15], carea să face în Bisearica cea Mare şi la S[fe]tagora.
4. f. 27v—53. D[u]mnezăiasca liturghie a sf[ă]ntului părintelui nostru Ioann Zlatoust.

f. 53. Sfărşitul d[u]mnezăeştii liturghii a celui dintru sf[i]nţi părintele nostru Ioann Zlatoust.

5. f. 53v. [Cînd se face liturghia sfîntului Vasilie cel Mare].
6. f. 54—80v. D[u]mnezăiasca liturghie a sf[î]ntului părintelui nostru Vaselie cel Mare.
7. f. 80v—84. Învăţătură pentru d[u]mn[e]zăiasca liturghie a preaj-dessţenii.
8. f. 84v—88v. D[u]mne[ză]iasca [liturghie] a preaj[dessţenii].

Însemnări posterioare:

f. 9. *Domino Ignatio Unguraş magister... 1815...*

f. 22v. *Ignatie Unguraşu învăţător.*

f. 36v. *Senat-am cu roul lui D[umne]zeu Pavel Nincu servitor al s[fin]tei nóstre biserici din Ferendia la 16 april a[nul] 1907*[16].

f. 50v. *Numele şi proleca Unguraşu învăţător.*

f. 56. *Ignatio Unguraş Gataja*[17].

f. 63v. *...5 Iunio anno 1815 Ignatio Unguras.*

f. 73v. *Ignatio Unguras.*

131

Octoih mic[18]

Sec. XVII; hîrtie; 187 foi[19]; 19×16; 18 rînduri pe pagină; scrierea imită tiparul; cerneală neagră; titlurile şi iniţialele cu cerneală roşie; colontitlurile cu cerneală

13. Manuscrisului îi lipseşte începutul şi sfîrşitul. După paginaţia originală, cu foarte multe greşeli de paginaţie (f. 13—182), ar urma că la început îi lipsesc 12 foi.

14. Textul acestui manuscris reproduce aproape întocmai liturghierele în uz în bisericile noastre.

15. De fapt în aceste foi este rînduiala proscomidiei.

16. Cu litere latine şi cu creionul. Acelaşi Pavel Nincu se mai iscăleşte şi pe foile 53v şi 72v.

17. Însemnarea aceasta ca şi cele de pe foile 63v şi 73v sînt scrise cu litere latine.

18. Octoihul acesta ne transmite altă traducere şi altă structurare a rînduielii slujbei decît octoihurile mici tipărite.

19. Are şi paginaţie originală: f. 2—85 şi 1—115, cu greşeli de paginaţie. După

neagră; textul încadrat într-un chenar simplu liniar; frontispicii simple din cerneală neagră; la f. 73 și 103 titlurile glasurilor 1 și 4 încadrate în porți; cop'st: *diac. Ghiorghie*[20]; legătură veche deteriorată cu scoarțe de lemn îmbrăcate în piele. Manuscrisul a fost cumpărat în 1961 de Biblioteca Patriarhiei Romine de la moștenitorii preotului Dr. Gh. Ciuhandu.

I. [Slujba de peste săptămînă].
1. f. 1—3. [Duminecă sara].
2. f. 3v—11. Luni dem'neața [la utrenie].
3. f. 11—11v. Luni la liturghie.
4. f. 11v—14v. Luni sara la vecernie.
5. f. 15—20. Marți dem'neața [la utrenie].
6. f. 20—21. Marți blajeniile la liturghie.
7. f. 21—24. Marți sara.
8. f. 24—29. Miercuri demineața.
9. f. 29—30v. La liturghie.
10. f. 30v—35v. Miercuri sara.
11. f. 35v—39v. Gioi la utrenie.
12. f. 39v—40v. La liturghie.
13. f. 40v—43v. Gioi sara.
14. f. 43v—47v. Vineri la utrenie.
15. f. 47v—48v. La liturghie.
16. f. 48v—52. Vineri sara.
17. f. 52—58v. Sămbîtă demineața.
18. f. 58v—59v. Simbîtî la liturghie.

II. Psalmi aleși la praznice înpărătești și la sfinți mari[21].
1. f. 59v—60. M[ea]s[e]ța sept[emvrie] în 8 Naș'terea Pr[e]cistei.
2. f. 60—60v. Sept[emvrie] 14. La rădicaria crucii.
3. f. 60v—61. Noemvrie 8. Săborul îngerilor.
4. f. 61—61v. Noemvrie 21. La Vevedenie.
5. f. 61v—62. Dec[hemvr'e] 25. Nașteria Domnului.
6. f. 62—62v. La B[o]goiavlenie.
7. f. 62v—63. La Streteniia Domnului.
8. f. 63—63v. M[ea]s[e]ța Martie 25. La Bl[a]goveștenie.
9. f. 63v—64v. La Dumineca Florilor.
10. f. 64v—65. La Dumineca Tomei.
11. f. 65—65v. La înnălțaria D[o]mnului.
12. f. 65v—66. La Rusalii.
13. f. 66—66v. M[ea]s[e]ța iunie 24. Naștere lui Ioan.

---

paginația originală, manuscrisului îi lipsește o foaie la început. Între foile 10 și 11 lipsă o foaie. Foile de la sfîrșit desprinse din legătură.

20. Despre *diacul Ghiorghie* să se vadă: Pr. Dr. Gh. Ciuhandu, *Dieci și manuscrise vechi din Bihor*, «Tribuna», 1919, nr. 48—49.

21. Adică: pripelele sau mărimurile cu stihurile alese din psalmi.

14. f. 66v—67v. Iunie 29. La sf[i]nții ap[o]st[o]li.
15. f. 67v—68. M[ea]s[e]ța avgust 6. La Preobrejenie Domnului.
16. f. 68. Avgust 15. La Adormiria Pr[e]cistei.
17. f. 68—68v. Avgust 29 la //////// slavi[tului] Ioan.
18. f. 68v—71v. [Pripele la sfinți de peste an] [22].
19. f. 71v—72v. Alte pripele la 9 peasna.

III. [Cele opt glasuri].

1. f. 73—83. [Glas 1].

Sîmbătă sara la vecernie, f. 83v—86v ; [la utrenie], f. 86v—92 ; la liturghie, f. 82—83.

2. f. 83v—93. [Glas 2].

Simbătă sara la vecernie, f. 83v—86v ; [la utrenie], f. 86v—92 ; la liturghie, f. 92—93.

3. f. 93—103. [Glas 3].

Simbătă sara la vecernie, f. 93—95v ; [la utrenie], f. 95v—101v ; la liturghie, f. 101v—103.

4. f. 103v—116v. [Glas 4].

Simbătă sara la vecernie, f. 103v—108 ; [la utrenie], f. 108—114v ; la liturghie, f. 114v—116v.

5. f. 117—129v. [Glas 5].

Simbătă sara la vecernie, f. 117—121 ; [la utrenie], f. 121—128v ; [la liturghie], f. 128v—129v.

6. f. 129v—141. [Glas 6].

Simbătă sara la vecernie, f. 129v—133 ; [la utrenie], f. 133—140 ; [la liturghie], f. 140—141.

7. f. 141—153. [Glas 7].

Simbătă sara la vecernie, f. 141—144v ; [la utrenie], f. 144v—151v ; [la liturghie], f. 151v—153.

8. f. 153—165. [Glas 8].

Simbătă sara la vecernie, f. 153—156v ; [la utrenie], f. 156—163v ; la liturghie, f. 163—165.

IV. f. 165—175v. Svetealnele cu stihirile 11.

V. f. 176—187. Ev[an]g[he]lie Văscreasnoe 11.

f. 187v. [Dictoane din Sfinta Scriptură].

Însemnări de la prima mînă :

f. 175v. *Sfărșitul laudă începutul. Az mnogo greașnii diac Ghiorghie Vartolomeiu, Ioan, Maria, Isaac, Dumitrî.*

---

22. Anume : La Obretenie fev[ruarie] 24, la treliia Obretenie mai 25, m[ea]s[e]ța octovrie 26, martiia 9, aprilî 23 ; la s[fin]t Dimitrie ; dec[hemvrie] 13, la 5 m[u]cinici ; la 40 de m[u]cinici ; la Ghiorghie ; sveaștitele, noem[vrie] 13, dec[hemvrie] 6, ghen[arie] 25, 27, 30 ; la Ioann Zlatoust ; la s[fin]t Nicolae ; la s[fin]t Vasilie Velichi ; Grigorie ; la trei sveatitelia ; la dec[hemvrie] 5, ghen[arie] 17, 20, iunie 5 ; Parascheva, Sava, Antonie Velicago, Efimie Velicago ; Atanasie de Aton.

Însemnări posterioare :

f. 116v. *Aciasta carte anume hoctoi[h] au cunparat Puşcaş Ioan dină Lazuri şi ao datu pentru sufletul seu lui popa Ion din Calamare la duhovnicul...*

f. 117. *Atunce ao fost chendu ao p[l]atit aciasta carte anume bădа p[e]ntru Gavrila Ancul Ioan... Ioan din Lazuri.*

f. 153, 153v, 154, 154v, 155, 155v, 156. *Acesta ohtaicul a lui diiac Ion din ţara Mulduvi şi chind am şezutu eu în Husaseu atunce am cumpărat de la popa Toma ce au vinit di Ardel în 6 florinţi. Scris-am eu diiac Ion mesaţe marte în 22 de zile ani de la H[risto]s 1716.*

Pr. D. FECIORU

NOTE BIBLIOGRAFICE

M. I. Stève, *Auf den Wegen der Bibel* (Pe drumurile biblice), cu o prefață de M. Schneider, traducere în limba germană de I. Laubach, Mainz, 1961, 243 p., 132 reproduceri, 11 hărți, form. 8°.

Scopul lucrării e de a face mai accesibilă înțelegerii lumea Vechiului Testament.

Lucrarea începe cu o prefață de M. Schneider, urmată de un repertoriu de prescurtări din cărțile biblice și de introducerea autorului. Introducerea pregătește pe cititor pentru a înțelege textele biblice, lămurind problemele teologice și istorice legate de acestea. Primele 5 capitole intitulate «La început», «Un nomad aramaic», «Un popor deosebit», «Tu ești un popor dîrz» și «O nouă inimă și un nou spirit», aduc o culegere de texte din cărțile canonice și necanonice vechi-testamentare, caracteristice drumului parcurs de Israel în istoria dezvoltării sale religioase. Capitolul șase «Această țară care ți-e scumpă», dă diverse considerații geografice și istorico-culturale asupra Palestinei, texte vechi testamentare în legătură cu aceasta, reproduceri, schițe ale reliefului și hărți. La sfîrșit autorul prezintă considerații asupra evoluției religiei iudaice.

Hans Walter Wolff, *Dodekapropheton, Hosea,* Neukirchen, 1961, 83 p.

După o introducere autorul tratează următoarele probleme: «Epoca lui Osea», «Viața lui Osea», «Limbajul lui Osea», «Transmiterea cuvintelor lui Osea», și «Literatură». — *(Aug. B.).*

...*Illustrated World of the Bible Library* (Lumea ilustrată a cărților Bibliei), edited by M. Avi Ionah, M. Malamat et al. N. Y., McGraw-Hill Book Co, 1961, 5 vol., 1507 p.

Lucrarea cuprinde imagini furnizate de monumentele găsite *in situ* ori scoase la iveală de săpăturile arheologice, făcute pînă acum. Fiecare pagină conține una ori mai multe zugrăviri de obiecte sau scene aproape toate în culori, alături de planuri și schițe ale localităților amintite în Biblie, și figuri ale faunei și florei vechiului Orient Apropiat.

Imaginile sînt așezate după orînduirea cărților Scripturii, fiecare precedată sau urmată de un pasaj biblic, care ilustrează chipul zugrăvit, cum și de un comentar, ce scoate în evidență înțelesul și însemnătatea imaginii.

Patru din volumele acestei opere se ocupă de scrierile ebraice, adică de Vechiul Testament, cel de al cincilea volum se ocupă de Noul Testament. — *(At. N.).*

Mâhabhârata, traducere de A. E. Baconsky, Editura pentru literatură universală, București, 1964, 221 p.

Mâhabhârata, marea epopee indiană, este cel mai vechi monument al literaturii hinduse. Ea pledează necontenit «pentru puterea credinței și a virtuților spirituale». Influențele brahmanilor în text reflectă interesele de castă ale acestora. Brahma, Vișnu și Siva sînt zeitățile centrale ale unei lumi cu eroi întîlniți încă în literatura vedică.

Baconsky traduce aci legenda: *Arderea zeilor* din «Adiparva», prima carte a Mâhabhâratei.

cu Prea Fericitul Patriarh Apostolic al Antiohiei, cu prilejul marilor praznice ale Bisericii creștine. De asemenea Prea Fericirea Sa primește scrisori și telegrame de felicitare și din partea altor ierarhi din Patriarhia Antiohiei.

*

Din cele expuse rezultă că de-a lungul veacurilor țările romîne au acordat întotdeauna sprijin moral și material Bisericii antiohiene. Patriarhii de neam arab Ioachim V Dau, dar mai ales Macarie III Zaim, Atanasie III Dabbas și Silvestru Cipriotul, care au călătorit prin țările noastre, s-au bucurat de o atenție deosebită din partea voevozilor din Țara Romînească și Moldova, care le-au oferit găzduire, ajutoare materiale și sprijin în tipărirea cărților de cult în limba arabă.

Astăzi, legăturile frățești dintre Biserica Ortodoxă Romînă și Biserica Apostolică a Antiohiei s-au întărit tot mai mult prin strădaniile Prea Fericitului Patriarh Justinian și ale Prea Fericiților Patriarhi Apostolici Alexandru III și Teodosie VI. Deși îndepărtați unii de alții din punct de vedere geografic, preoții și credincioșii Bisericii Ortodoxe Romîne se simt apropiați sufletește de preoții și credincioșii arabi din Patriarhia Antiohiei, pe care-i socotesc drept frați ai lor și fii ai aceluiași Părinte ceresc. În felul acesta, Bisericile Ortodoxe surori Romînă și Antiohiană aduc o contribuție prețioasă la dezvoltarea legăturilor dintre Bisericile care formează marea familie a Ortodoxiei, la lucrarea de instaurare a păcii și a bunei înțelegeri între oameni și popoare.

PATRIARHIA ROMÂNĂ
BIBLIOTECA
SFÂNTUL SINOD

Porcescu, *Patriarhia Antiohiei*, în «Mitropolia Moldovei și Sucevei», an. XXXV (1959), nr. 7—8, p. 519—524; Pr. Olimp Căciulă, *Patriarhia din Antiohia. Organizarea ei administrativă actuală*, în «Mitropolia Olteniei», an. XII (1960), nr. 7—8, p. 502—503.

CATALOGUL MANUSCRISELOR DIN BIBLIOTECA PATRIARHIEI ROMÎNE[1]

132 I 38

Ceaslov mic

Sec. XVIII (1738); hîrtie; 191 foi[2]; 19×15; între 15 şi 19 rînduri pe pagină; scrierea, cu cerneală neagră, imită tiparul; titlurile, iniţialele şi indicaţiile tipiconale cu cerneală roşie; textul ceaslovului (f. 7—188v) scrise de Moga Toader din Soca[3]; restul scris de o altă mînă; corecturi de la prima mînă; legătură veche deteriorată; scoarţe de lemn, îmbrăcate în piele. Manuscrisul a fost cumpărat în 1961 de la moştenitorii preotului Dr. Gh. Ciuhandu.

f. 1. Alfabetul chirilic, cu numele literelor.
f. 1v. Albă.
I. f. 2—6v. Rănduiala sfintei şi d[u]mneze[e]ştii Liturghii.
II. [Ciasloveţ].
1. f. 7—22. Începutul polunoşniţei[4].
2. f. 22—29. Polunojniţa carea să ceteaşte sămbătă.
3. f. 29v—42v. Începutul iatrosului[5].
4. f. 42v—47. Începutul lui părvi cias[6].
5. f. 47v—51. Începutul al treile cias[7].
6. f. 51—56v. Începutul lui şesti cias[8].

---

1. Continuare din numărul 7—8, anul XVI (1964).
2. La începutul şi sfîrşitul manuscrisului au fost legate foi dintr-un alt manuscris, posterior anului 1738, dar tot din secolul XVIII; la început 6 foi, iar la sfîrşit 3 foi. Corpul manuscrisului — din care lipseşte o foaie între f. 173 şi 174 — pe lîngă paginaţia originală, are şi coalele cu signatură. Coalele, de cîte 8 foi; coala are următoarele signaturi: а, б, в, г, д, е, ж, ѕ, з, и, і, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф; ultima coală fără signatură. Lîngă signatura fiecărei coale pe foile 2, 3 şi 4 ale coalei sînt puse literele к, г, д; de pildă pe coala а: foaia 1, а; foaia 2, ак; foaia 3, аг; foaia 4, ад.
3. Localitatea Soca se află în comuna Budureasa, raionul Beiuş, regiunea Crişana.
4. In colontitlu: *Polunojni[a] de toate zile* (pe alte foi: *zele*).
5. In colontitlu: *Rănduiala demineţii.*
6. In colontitlu: *Părvi cias.*
7. In colontitlu: *Tretei cias.*
8. In colontitlu: *Sestii cias.*

7. f. 57—61. Începutul obeadniţei [9].
8. f. 61—66v. Începutul al 9 cias.
9. f. 67—73v. Începutul vecerniei [10].
10. f. 73v—80. Începutul pavecerniţei cei mici.
11. f. 80—96v. Începutul pavecerniţei cei mari, carele să cântă în postul mare.
12. f. 96v—101v. Troparele învierii.
13. f. 102—105v. Troparele învierii care să cântă după blajeni neporocini.
14. f. 105v—108v. Troparele şi condacele şi b[o]gorodicinele zilelor.
15. f. 108v—110. Ciasurele în zua de Paşti şi în toată săptămâna învierii.
16. f. 110—120. Cinstitul paraclis cătră Prea Sf[î]nta Despuitoaria noastră Născătoaria de D[u]m[n]ezeu.
17. f. 120—128v. Rugăciunile cătră d[u]m[ne]zeiasca cumenecătură [11].
18. f. 128v—130v. Rugăciunile după cuminecătură.
19. f. 130v—134. Rugăciunile de sara, când vei să te culci.
20. f. 134v—138. Rugăciunile demineţii.
21. f. 139—144. Luna lui septemvrie [12].
22. f. 144—146v. Luna lui octomvrie.
23. f. 146v—148v. Luna lui noemvrie.
24. f. 148v—154. Luna lui dechemvrie.
25. f. 154v—160. Luna lui ghenuarie.
26. f. 160—165. Luna lui fevruarie.
27. f. 165—178v. Luna lui martie [13].
28. f. 179—180v. Luna lui aprilie.
29. f. 180v—182. Luna lui Mai.
30. f. 182—183v. Luna lui iunie.
31. f. 184—185. Luna lui iulie.
32. f. 185v—188. Luna lui avgust.
33. f. 188—188v. Scara pre scurt a slujbelor ce sănt scris[e] într-acest ciasloveţ.

f. 188v. Slavă lui D[u]mnezeu celui ce ne-au agiutat după început de amu agiuns şi sfrăşit. Amin.

---

9. In colontitlu: *Rănduiala obeadniţei.*
10. In colontitlu: *Rănduiala vecernii.*
11. In colontitlu: *Rugăciunele priceştan[ei].*
12. In cadrul sinaxarului, în afară de troparele şi condacele praznicelor mari, mijlocii şi mici, sînt inserate şi catavasiile de peste an, aşa că acest *ceasloveţ*, cum îl numeşte copistul, este, la rîndul lui şi un catavasier. Astfel la 8 septembrie (f. 140—141), *catavasiile Bunei-Vestiri*; la 14 septembrie (f. 141v—142v), *catavasiile Înălţării sfintei Cruci*; la 25 decembrie (f. 151—154), *catavasiile şi pripelele Naşterii Domnului*; la 6 ianuarie (f. 156—159), *catavasiile şi pripelele Botezului Domnului*; la 2 februarie (f. 161v—164), *catavasiile şi pripelele Întîmpinării Domnului*; la sfîrşitul sinaxarului de pe luna martie s-au înserat: *slujba din Duminica Floriilor* (f. 167v—170), *slujba din Duminica Paştilor* (f. 170—176v) şi *catavasiile la Înălţarea Domnului* (f. 176v—178v).
13. In sinaxarul din luna martie s-a pierdut o foaie, între foile 173 şi 174.

III. f. 189--190. [Imne din Liturghier].
f. 190v—191v. Diverse însemnări.

Însemnări de la prima mînă :

f. 138v. *Preadosloviia către cetitori. Pre tine, cetitoriule pravoslavnice, cu umilinţe te rugăm, unde veri afla niscare greşuri în lucrul acesta al nostru în slove, în cuvinte, să nu blastemi, ce cu d[u]hul blăndeaţelor îndreptează, să vai pre cât amu putut cu nevoinţe amu lucrat şi precum amu aflat în izvod aşa amu silit. Ce te rugăm iartă, ca şi tu să dobândeşti ertăciun[e] de la D[o]mnul nostru I[isu]s H[risto]s, al căruia dar şi milă şi noi Îl rugăm să fie cu tine pururea iubitor de osteneale.*

f. 188v. *Scris-am eu mănă păcătoasă Moga Toader den Saca, mar[tie] 15, 1738.*

f. 191. La începutul unui început de rugăciune, data : *1770.*

133

I 32

Carte de slujbe pentru tot anul

Sec. XVIII ; hîrtie ; 438 foi [14] ; 13,5×7,5 ; între 20 şi 24 rînduri pe pagină ; scriere foarte frumoasă de caligraf — imită tiparul — cu cerneală neagră ; titlurile, colontitlurile, iniţialele şi indicaţiile tipiconale cu cerneală roşie ; iniţialele frumos ornamentate ; mai multe frontispicii florale, dintre care unul cu Maica Domnului rugătoarea în mijloc (f. 47), iar altul cu o cruce în mijloc (f. 113) ; textul încadrat în chenar liniar ; un singur condei ; legătură veche deteriorată ; scoarţe de lemn, îmbrăcate în piele ; legătura a avut păftăluţe. Manuscrisul a fost cumpărat în 1961 de la moştenitorii preotului Dr. Gh. Ciuhandu.

1. f. 1—3. [Rugăciunile dimineţii] [15].
2. f. 3v—28. Începerea polunoşniţii [16].
3. f. 28v—42. Începutul cu D[u]mnezeu a polunoşniţii celi de sîmbătă [17].
4. f. 42v—45v. Altă polunoşniţe a dumineci.
5. f. 46—46v. Stihiri de pocăinţe, care să cîntă pre postul cel mare, din Dumineca Vameşului, după Ev[an]g[he]lie.
6. f. 47—89. Începutul utr[e]niei [18].
7. f. 89v—96v. Începutul ciasului pervii [19].

---

14. Manuscrisul este fără început şi fără sfîrşit şi cu multe foi rupte în interior. Potrivit paginaţiei originale — cu greşeli de paginaţie — care merge de la f. 2 pînă la foaia 444 (ultimele 12 foi nepaginate), manuscrisului îi lipsesc la început şi în interior următoarele foi : la început, cel puţin o foaie ; între foile 4 şi 5 — vorbesc de paginaţia noastră — 2 foi ; între foile 8 şi 9, o foaie ; între foile 56 şi 57, 2 foi ; între foile 132 şi 133, o foaie ; între foile 174 şi 175, 11 foi.

15. Lipseşte începutul *Rugăciunilor dimineţii.* In colontitlu : *Polunoşniţa.*

16. In colontitlu : *Polunoşniţa din toate zilele.*

17. In colontitlu : *Polunoşniţa sîmbetii.*

18. In colontitlu : *Rînduiala Utr[e]nii.* In Rînduiala Utreniei sînt cuprinse : *Cîntări troicinice* (f. 60v—67), *Cîntarea lui Moisi* (f. 67v—77v), *Sveatilnele* (f. 77v—80v), *Hvalitele* (80v—83v) şi *Stavoslovia* (f. 83v—89).

19. In colontitlu : *Ciasul pervii.*

8. f. 97—103. Începutul lui tretii cias [20].
9. f. 103v—112. Şestăi cias.
10. f. 112v—124v. Începutul obeadniţii [21].
11. f. 125—132v. Începutul ciasului deveatăi [22].
12. f. 133—143. [Rînduiala vecerniei] [23].
13. f. 143v—144. Rugăciunea measii [de seară].
14. f. 144v—156. Începutul pavecerniţii cei m'ci [24].
15. f. 156v—174v. Începutul cu D[u]mnezeu a pavecerniţii ceii mari [25].
16. f. 175—180v. [Luna lui septemvrie] [26].
17. f. 181—194. Luna lui octomvriia.
18. f. 194—206. Luna lui noemvriia.
19. f. 206—224. Luna lui dechemvrie.
20. f. 224v—243. Luna lui ianuarie.
21. f. 243—250v. Luna lui fevruarie.
22. f. 251—264. Luna lui martiia.
23. f. 264—269v. Luna luj aprilie.
24. f. 269v—271v. Luna lui mai.
25. f. 272—285. Luna lui iunie.
26. f. 285—293. Luna lui iulie.
27. f. 293—310v. Luna lui avgust [27].
28. f. 311—319v. Opt glasuri. Începutul glasului pervăi.
29. f. 319v—327v. Glas 2.
30. f. 327v—337v. Glas 3.
31. f. 337v—349. Glas 4.

---

20. In colontitlu: *Ciasul tretii.*

21. In colontitlu: *Obeadniţa.* In Rînduiala obedniţei sînt cuprinse: Condacele de peste săptămînă (f. 117v—122) şi Rugăciunea mesei (f. 122—124v).

22. In colontitlu: *Deveatii cias.*

23. Lipseşte începutul *Vecerniei.*

24. In colontitlu: *Pavecerniţa cea mică.*

25. In colontitlu: *Pavecerniţa velicago* sau *cea mare.* Lipsa celor 11 foi, între foile 174 şi 175, face ca *Pavecerniţei celei mari* să-i lipsească sfîrşitul, iar *Sinaxarului pe luna septembrie* începutul.

26. In sinaxarul lunii septembrie sînt incluse slujba Naşterii Maicii Domnului şi slujba Înălţării Sfintei Cruci.

27. Ca şi în *Ceaslovcţul* descris la ms. 132 şi în această *carte de slujbă pentru tot anul,* în sinaxarul celor 12 luni, în afară de troparele şi condacele praznicelor mari, mijlocii şi mici, sînt înserate şi slujbele praznicilor mari: slujba *Naşterii Maicii Domnului* (se găsea în cele 12 foi rupte); slujba *Înălţării Sfintei Cruci* (f. 175—179v); slujba *cuvioasei Paraschiva* (f. 182—186v); slujba *sfîntului marelui mucenic Dimitrie* (f. 187v—193v); slujba *sfinţilor voevozi Mihail şi Gavriil* (f. 194v—199v); slujba *Intrării în Biserică a Maicii Domnului* (f. 201—205); slujba *sfîntului Nicolae* (f. 206v—213); slujba *Naşterii Domnului* (f. 214v—223v); slujba *Tăierii împrejur a Domnului şi sfîntului Vasile cel Marc* (f. 224v—231); slujba *Botezului Domnului* (f. 232—241); slujba *Întîmpinării Domnului* (f. 243—249); slujba *sfinţilor 40 de mucenici* (f. 251—255v); slujba *Bunei Vestiri* (f. 256v—264); slujba *sfîntului marelui mucenic Gheorghie* (f. 265v—269); slujba *Naşterii sfîntului Ioan Botezătorul* (f. 273v—278); slujba *sfinţilor apostoli Petru şi Pavel* (f. 278v—285); slujba *sfîntului prooroc Ilie* (f. 287—291); slujba *Schimbării la Faţă a Domnului* (f. 293v—298); slujba *Adormirii Maicii Domnului* (f. 298v—304v); slujba *Tăierii capului sfîntului Ioan Botezătorul* (f. 305—310).

32. f. 349—359v. Glas 5.
33. f. 359v—368v. Glas 6.
34. f. 368v—377v. [Glas 7].
35. f. 378—386v. [Glas 8].
36. f. 387—388. [Binecuvîntările învierii].
37. f. 388—389v. [Binecuvîntările morţilor].
38. f. 389v—398. Troparele sfinţilor de obşte.
39. f. 398—399v. Troparele peste toată săptămîna şi conda[cele].
40. f. 399v—408. Dumineca Florilor.
41. f. 408—424. În Sf[î]nta şi Marea Dumineca a Paştilor.
42. f. 424v—430v. Joi la înnălţarea lui H[risto]s.
43. f. 430v—432v. Polileul : Robii, robii D[o]mnului.
44. f. 433—438v. Începutul sveatilnelor, a voscreasnelor şi stihirile celor unsprăzece Ev[an]g[he]lii de dimineaţa ale înviiarii [28].

Însemnări posterioare :

Pe lemnul tartaşului din faţă, pe faţa interioară, cu litere latine, un preot al cărui nume e indescifrabil a scris : *Singura carte după care se făceau toate serviciile în sf. Biserici, alta nu mai era. S-a păstrat fiindcă se spune că s-a făcut mare blăstăm (în gheena(?)) pe acel care va înstrăina-o şi şi o icoană. N. B. Vezi...*

134

133

Carte de slujbe

Sec. XVIII ; hîrtie ; 204 foi [29] ; 14×9,5 ; 17 rînduri pe pagină ; scriere cursivă cu cerneală neagră ; titlurile, colontitlurile şi iniţialele cu cerneală roşie ; frontispicii liniare simple din peniţă, cu cerneală neagră ; flori finale simple ; un singur condei ; scoarţele legăturii s-au pierdut. Manuscrisul a fost cumpărat în 1961 de la moştenitorii preotului Dr. Gh. Ciuhandu.

I. Catavasii.

1. f. 1—6v. [Catavasiile Naşterii Domnului].
2. f. 7—17v. Catavasii la Botezul D[o]mnului nostru I[isu]s H[risto]s.
3. f. 18—21v. Catavasii la Streteniia D[o]mnului nostru I[isu]s H[risto]s.
4. f. 22—28v. Catavasii la Buna Vestire şi la alte praznice ale Preacistii.
5. f. 29—44. Catavasii la Dumineca Florilor.
6. f. 44v—45. Întru sf[î]nta şi marea Luni şi Marţi şi Miercuri la Alliluia.
7. f. 45—45v. În sf[î]nta şi marea Joi şi Vineri la Alliluia.
8. f. 45v—47. În sf[î]nta şi marea Vineri seara la stihovnă.
9. f. 47—47v. În sf[î]nta şi marea sămbătă la pogribanie, adecă la Fericiţi cei fără prihană.

28. Sfîrşitul lipseşte.
29. Manuscrisul e fără început şi fără sfîrşit. La început, potrivit paginaţiei originale (f. 4—207) îi lipsesc 3 foi.

10. f. 48—60v. La prea luminata înviiare a D[o]mnului nostru I[isu]s H[risto]s.

11. f. 61—63. Aprilie 23. La sf[î]ntul m[u]cenic Gheorghie.

12. f. 63v—65. Mai 21. La sf[i]nții înpărați Costantin și Elenna.

13. f. 65v—72. Catavasii la înnălțarea D[o]mnului nostru I[isu]s H[risto]s și la Sf[î]nta Troiță.

14. f. 72v—73. La Dumineca 7 după Paști, a sf[i]nților părinți.

15. f. 73v—78. La Sf[î]nța Troiță.

16. f. 78—80v. Iunie 24. La Nașteria sf[î]ntului Ioann Prediteci.

17. f. 81—84v. La sf[i]nții apostoli Petru și Pavel.

18. f. 85—87. Avgust 6. La Preobrajeniia D[o]mnului nostru I[isu]s H[risto]s.

19. f. 87v—91v. Avgust 15. La Adormirea Prea sf[i]ntei Născătoarei de D[u]mnezeu.

20. f. 92—98v. Catavasii la Uspenie [30].

21. f. 99—101. Septemvrie 8. La Nașterea Prea Sf[i]ntei de D[u]mnezeu Născătoare.

22. f. 101—107. Catavasii la Cinstita Cruce.

23. f. 107v—109v. Octomvrie la 14. La preapodobna Parascheva.

24. f. 110—113. Octomvrie 26. La sf[î]ntul marele m[u]cinic Dimitrie.

25. f. 113—115. Noemvrie 8. La Săborul îngerilor.

26. f. 115v—117. Noemvrie 21. La Văvedeniia Prea Sf[i]ntei Născătoarei de D[u]mnezău.

27. f. 117v—120v. Dechemvrie 6. La sf[î]ntul Nicolae.

II. f. 120v—132v. Începutul utrenii [31].

III. f. 133—148. Rănduiala sf[i]ntei și d[u]mn[e]zăeștii liturghii.

IV. f. 148v—156. Podobiile glasurilor.

V. f. 156v—175. Psalmi izbrani ce să cântă după polieleu, faceria fericitului Macarie și a cinstitului ritor chir Nichifor To Vlemida.

VI. f. 175v—178. La 9 peasnă cântaria Născătoarei de D[u]mnezeu [32].

VII. f. 178v. Sinaxar a celor 12 luni.

1. f. 178v—180v. Luna lui septemvrie.

2. f. 181—182. Luna lui octomvrie.

3. f. 182v—184v. Luna lui noevrie.

4. f. 185—187. Luna lui dechemvrie.

5. f. 187v—192. Luna lui ianuarie.

6. f. 192—193v. Luna lui fevruarie.

---

30. Copistul n-a înglobat *Catavasiile Adormirii Maicii Domnului* în capitolul precedent, ci le-a pus deosebit, dîndu-le frontispiciu.

31. In colontitlu: *Rănduiala utrenii.* In Rînduiala utreniei sînt cuprinse: *După canon troicinic* (f. 120v—121v); *Troparele ce să cântă după Fericiți cei fără prihană în cale, în toate Duminecile preste tot anul* (f. 122—123v); *Polieleul care să cântă la praznice d[o]mnești și ale sf[i]nților* (f. 124—129v); *Duminecă după Slava hvalitelor* (f. 129v—130); *Slavoslovlia cea mare* (f. 130—132v).

32. In colontitlu: *La 9 peasnă stihuri.*

7. f. 194—195v. Luna lui martie.
8. f. 196—197. Luna lui aprilie.
9. f. 197—198v. Luna lui maĭ.
10. f. 199—200v. Luna lui iunie.
11. f. 201—203v. Luna lui iulie.
12. f. 204—204v. Luna lui avgust [33].

Însemnări posterioare :

f. 44. *Budi ime gospodi blagosloveno nine i do vecom.*

f. 47v. Cu litere latine și cerneală violetă : *Tovie Popoviciu.*

T 24

135

Miscelaneu

Sec. XVIII [34]; hîrtie; 101 foi [35]; 15×9,5; 17 rînduri pe pagină; scrierea imită tiparul; corpul întîi este cu cerneală neagră, iar titlurile, inițialele și indicațiile tipiconale cu cerneală roșie; un frontispiciu liniar, din peniță, cu cerneală neagră, pe f. 1; corpul al doilea scris în întregime cu cerneală neagră; două condeie; legătură veche, scoarțe de lemn îmbrăcate în piele; legătura a avut păftăluțe. Manuscrisul a fost cumpărat în 1961 de la moștenitorii preotului Dr. Gh. Ciuhandu.

I. f. 1—32. Slujba sfintelor strate a D[o]mnului nostru I[isu]s H[risto]s.

f. 33. Epistoliia D[o]mnului nostru I[isu]s H[risto]s [36].

f. 33v. Albă.

II. f. 34—48v. Epistoliia D[o]mnului nostru I[isu]s H[risto]s.

Inc. Epistoliia ce amu tremis Eu D[o]mnul D[u]m[ne]ze[u] din ceriu și au căzut în cetatea Ier[u]s[a]limului.

Sf. Și bl[a]g[o]s[lo]veniia lui D[u]m[n]ezeu și mila sfinții Sale a D[o]mnului nostru I[isu]s H[risto]s să fie cu toți creștinii... Amin.

III. f. 49—63. Rugăciunia Prea Curatei.

Inc. Rugă-să Prea Curata Maică în numele Tatălui și a Fiului și a Duhului Sf[i]nt și să sui în Măgura Eleonului.

Sf. Adecă din zuoa învierii meale pănă în zuoa pogorîrei Duhului Sf[i]nt, ca să măriți pre Părintele... Amin.

IV. f. 63v—79. Poviastia lui Ioan Bogoslov după înnălțarea D[o]mnului nostru I[isu]s H[risto]s.

Inc. Eu Ioan suiiu-mî în Măgura Tavorului, în locul ce-ș arătî D[o]mnul H[risto]s slava Sa.

Sf. Cine va iubi pre Mine și cuvîntul Mieu, va feri de rău și eu voi dărui lui viața de veaci, amin.

---

33. Sfîrșitul lipsește.

34. Foile 1—32 sînt scrise la începutul secolului XVIII, dacă nu chiar la sfîrșitul secolului XVII.

35. Sînt legate la un loc două corpuri: primul corp, foile 1—32; al doilea corp, foile 33—100, cu paginație originală (f. 1, 1—67); sfîrșitul lipsește.

36. Este scris numai începutul Epistoliei.

V. f. 79v—85v. Poveastia sufletului celui drept.

Inc. Veniţi, fraţilor, veniţi creştinilor, veniţi, surorilor, de ascultaţi învăţăturî, cum zice Scriptura şi cum dau sufletelor.

Sf. Eu încă voiu dobîndi de la H[risto]s boerie, aşia zice îngerul către sufletul cel bun, măriria Tatălui... Amin.

VI. f. 86—92v. Altî poveaste al sufletului celui greşit.

Inc. Alta, iară să ascultaţi, fraţilor, şi poveastia sufletului celui greşit, cănd moare omul păcătos.

Sf. Că pentru aceaia dă D[u]m[ne]zeu zile mai multe unora ca să grijască vii pre cei morţi, al D[o]mnului măriria în veac, amin.

VII. f. 93—100v. Ertîciuni la prunci mici morţi [37].

Inc. Ascultaţi, fraţii miei creştinii lui D[u]m[ne]zeu, carii v-au adus m[i]l[o]stevul D[u]m[ne]zeu la petrearea acestui pristevit.

f. 101. Albă.

f. 101v. Însemnări.

Însemnări posterioare :

Pe faţa interioară a tartaşului din faţă, cu litere latine : *Cethit-au şi Georgiu Coru... Invaţiatoriu Roman in So...muşiu Petreasa* [38], *1 Aprelie an 855.*

f. 27v. Cu litere latine : *Este mie apoi sfetilna.*

f. 30. Cu litere latine : *Să plinim rugăciunile noastre cele de dimineaţa, apoi Evangelia.*

f. 33. Cu litere latine : *Am intrat în parohia din Feneriş* [39] *ca parohpreot la an 1892 Maiu 15. Cornel Foltuţiu, preot gr. or. rom. ort.*

f. 63. La sfîrşitul textului aceste litere chirilice mari : Ѳ, М, Т, А, Ѳ, Ѳ, Ѳ.

f. 79. Cu litere latine : *La an 1914 April 1-e am părisit parohia Feneriş concediat fiind de corporaţiunele parohiale pe 3 ani şi esmis de superioritătile bis. ca preot misionar în Philadelphia Pa. N. America. Cornel Foltuţiu. Preot.*

f. 101v. *Scris-am eu Mihail Popovici preot în ... în 27 aprelie an 1855.*

136 I 20

Slujbe şi rugăciuni din Molitfelnic

Sec. XVIII (1739) ; hîrtie ; 26 foi [40] ; 16×12,5 ; 21 rînduri pe pagină (foile 1—4) şi 17 rînduri pe pagină (foile 5—25v) ; scrierea, cu cerneală neagră, imită tiparul ; titlurile, iniţialele şi indicaţiile tipiconale cu cerneală roşie ; două frontispicii lineare (f. 7 şi 21) din peniţă, cu cerneală neagră ; copişti : popa Iosif din Beişu şi o altă mînă [41] ; broşat. Manuscrisul a fost cumpărat în 1961 de la moştenitorii preotului Dr. Gh. Ciuhandu.

1. f. 1—2v. Învăţătură pentru ispovedanii la oameni = *Molitfelnic*, Bucureşti 1937, p. 52—54.

37. Sfîrşitul lipseşte.

38. Petreasa se află în comuna Remetea, raionul Beiuş, regiunea Crişana.

39. Feneriş se află în comuna Pocola, raionul Beiuş, regiunea Crişana.

40. S-au broşat la un loc două filade ; prima filadă cuprinde foile 1—6, a doua filadă, foile 7—26.

41. Popa Iosif din Beişu scrie foile 7—25v, aşa precum însuşi spune în însemnarea de la f. 26 ; restul, f. 1—4 şi f. 26v este scris de o altă mînă, tot în secolul XVIII.

2. f. 3—3v. Molitva de blestemuri şi pre sine cu jurămănturi s-au legat = *Ibidem*, p. 319—320.

3. f. 3v—4. Deslegare de bestiame = *Ibidem*, p. 320—321.

f. 4v—5. Însemnări.

f. 5v—6v. Albe.

4. f. 7—20v. Rănduiala ispovedanii [42].

Inc. Cela ce va vria a să pocăi de păcatele sale, întră în besearecă cu frică şi cu smerenie.

Sf. Pentru acealia să nu fie străns în zioa judeţului, ce toate să ţi le iarte D[o]mnul ca unu bun şi de oameni iubitoriu.

5. f. 21—25v. Molitva la 40 de zile după ce naşte muiarea cocon.

Inc. Fiind de faţă şi naşul pop[a].

Sf. Dreptului Simeon... Amin.

f. 26. Însemnarea copistului.

6. f. 26v. Molitvă cănd să stăpeaşte de-şi leapădă muiarea pruncul [43].

Însemnări de la prima mînă :

f. 26. *Scris-amu eu popa Iosifu din Beişu aciastă puţină scrisoare a ispovedanii şi molitvele la muiarea căndu-şi plineaşte 40 de zile şi le-amu scris în anul de la Domnul H[risto]s 1739 întăe săptămănă în postul mare. Şi în anul de la H[risto]s 1738 au dat domnii banii popilor şi au făcut casa cea de piatră în Coştiiu* [44] *şi au făcut în Pocivealişte* [45] *cohul ceu de heru. Deci cine să va întămpla a ceti pre aciastă carte pă unde amu scrisu şi voiu fi greşit să nu ponosluşti ce să îndireptezi cu bine ca să dobăndiţi viiaţa veacinică şi înpărăţia cerului, care toţi creştinii să u dobăndească. Aminu.*

Însemnări posterioare :

f. 4. *Aciasta pravilă iaste a lui Popovici Dimitrie din Nand Hidişel* [46], *în luna lui Martie în 9 zile anul 1837.*

f. 4v. *Aciasta învăţă[tu]r[ă] este foarte folositoare şi ce[l] ce o va ceti cu bună luare aminte va afla de tot fealiu de orăndueli într-ănsa şi îndreptări de suflet mîntuitoare. Cela ce ascultă cuvintele Mele şi le păzeşte este neclătit întru toate zice H[risto]s în sfînta Evanghelie. Ioan Moga preot în Dobreşti* [47].

f. 5. Tot preotul Ioan Moga scrie cîteva canoane scoase din această pravilă.

f. 20v. *Aciasta carte foarte foositoare este a lui Moga Ioan preot din Dobreşti. Anul 1843, Apri[l] 27.*

---

42. Rînduiala tipicului şi a molitfelor este aceeaşi ca şi în Molitfelnicul lui Dosoftei, tipărit la Iaşi în 1681, f. 120—125v, dar o altă traducere decît traducerea mitropolitului Dosoftei.

43. Molitfa a rămas neterminată. Copistul a scris numai jumătate din ea.

44. Coştiiu se află în comuna Rona de Sus, raionul Sighet, regiunea Maramureş.

45. Pocivealişte se află în comuna Curăţele, raionul Beiuş, regiunea Crişana.

46. Comuna Hidişel este în raionul Beiuş, regiunea Crişana.

47. Comuna Dobreşti este în raionul Beiuş, regiunea Crişana.

f. 26v. *Aciasta sfăntă şi dumnezeiască pravilă este a lui Pop... Scris-am eu Pop... din Copăceni* [48].

137

I 13

Cazanii, cîntece, şi iertăciuni la oameni morţi

Sec. XVIII; hîrtie. 69 foi [49] + cîte o foaie de hîrtie de Vorsatz la început şi la sfîrşit; 16×10; 17 rînduri pe pagină; scrierea, cu cerneală neagră, imită tiparul; titlurile şi iniţialele cu cerneală roşie; un singur condei; legătură veche: scoarţe de lemn îmbrăcate cu hîrtie, cu piele la cotor şi colţuri. Manuscrisul a fost cumpărat de la moştenitorii preotului Dr. Gh. Ciuhandu.

1. f. 1—3v. [Cîntec la morţi] [50].

Inc. ...sute de ani încă şi mai mult, ce cîţi nu i-au cuprins cel potop de apă groaznic de să-i omoară. Ce cea moarte tristă, mreajea sa-şi întinsă.

Sf. Şi toţi au murit şi s-au petrecut dintr-aciastă lume. Şi de acum şi pînă în vecie, slavă Domnului să-I fie.

2. f. 4—6v. Cîntec la mueri moarte.

Inc. Deaştaptă-te, lume din păcatele tale, că vine judeţul lui D[u]mnezeu; şi vei vrea, oame, a te pocăi şi vreamea nu-ţi va veni.

Sf. Ce Te întoarce, D[oa]mne sfinte şi miluieşte suflete omilite. Şi de-acum pînă în vecie, slavă Domnului să fie.

3. f. 6v—19. Cazaniia la oameni morţi.

Inc. Scrie sf[î]ntul şi înpăratul D[a]v[i]d proroc în 88 de psalom st[i]h 49, zîcînd: Cine iaste omul acela carele să viețuiască.

Sf. Pentru aceaia şi acest pravoslavnic creştin pre voi pre toţi vă iartă, ca să fiţi ertaţi şi de D[u]mnezeu, Amin.

4. f. 19—33. Cazania la oameni morţi şi la mueri moarte.

Inc. Scris-au sf[î]ntul apostol Pavel la cartea către Soloneani în 4 cap. stih 14, grăind.

Sf. Odihneaşte sufletul acestui răpăusat frate al nostru întru înpărăţiia Tacu direpţii Tăi şi pre noi ne spodobeaşte, Doamne, acolo unde înpărăteşti cu Părintele... Amin.

5. f. 33—45v. Cazaniia la oameni morţi şi la coconi mlici morţi.

Inc. Zis-au Domnul nostru I[isu]s H[risto]s precum scrie Matelu Ev[an]g[he]list în 25 de capete, stih 13, grăind.

Sf. Să ne preveghiem şi să ne pocăim pentru ca să scăpăm de muncile de veaci şi să dobîndim împărăţiia ceriului pentru darul... Amin.

6. f. 46—62v. Ertăciune la oameni morţi.

Inc. Ştiut-au D[u]mnezeu că aciastă lume iaste zăpodiia plîngerii şi valea amărăciunii, pentru aceaia au zis D[u]mnezeu prin rostul proroculul D[a]v[i]d.

Sf. Şi cînd veţi vedea cîte un sărac gol şi flămînd, venind la casele voastre şi dînd voi pentru mine şi al vostru va fi. Aşea ne ajute Tatăl şi Fiiul... Amin.

---

48. Copăceni se află în comuna Sîmbăta, raionul Beiuş, regiunea Crişana.

49. Manuscrisului îi lipseşte începutul şi sfîrşitul. Preotul Dr. Gh. Ciuhandu l-a paginat: pagina 1—138.

50. Începutul lipseşte.

7. f. 62v. Ertăciune la prunci morţi [51].

Inc. Ştiut-au D[u]mnezeu că aciastă lume iaste zăpodiia plîngerii şi valea amărăciunii, pentru aceaia cu ocă au deprins a zice toţi sf[î]nţi lui D[u]mnezeu.

Însemnări posterioare :

Pe foaia de Vorsatz de la început, cu litere latine : *Cine a scris sau cine e autorul nu să ştie ; s-a aflat în s. bis. din Căzăneşti [52] 1914. Vasiliu Giurgiu preot.*

I 100 138

Epistolia Domnului şi Călătoria Maicii Domnului la iad

Sec. XIX (1821) ; hîrtie ; 41 foi [53] + 1 foaie hîrtie de Vorsatz la început ; 19,5×12 ; între 13—15 rînduri pe pagină ; scriere cursivă cu cerneală neagră ; un frontispiciu liniar (f. 1v) din peniţă cu cerneală neagră ; copist : Gheorghe Ţucra ; legătură veche în piele. Manuscrisul a fost cumpărat în 1961 de la moştenitorii preotului Dr. Gh. Ciuhandu.

f. 1. Însemnare.

1. f. 2—19. Epistolieia ce au trimes D[o]mnul D[u]mnezeu din ceriu şi au căzut în cetate Ierusalimului în beserecă.

Inc. Cu adevărat, creştini, să ştiţi şi să luoaţi aminte. Ascultaţi, creştini blagosloviţi, cu frică şi cu cutremur, că în sf[î]ntul Sion.

Sf. Şi blagoslovit să fie acela om cu to ată casa lui şi blagoslovenie lui D[u]mnezeu şi mila sf[i]nţii Sale să fie cu toţi creaştini, acum şi pururea... amin.

2. f. 19v—40v. Cazanie Precesti, cînd au mears să vază muntele păcătoşilor unde să muncesc tot feliul de păcătoşi.

Inc. Luoaţ aminte. Şi să sui Preacesta pre Măgura Eleonului şi să rugă D[o]mnului I[isu]s H[risto]s şi zisă aşa în numeale Tatălui şi a Fiiului.

Sf. Şi ne va mîntui de întunereacul iadului şi ne va trimeate întru împărăţiia ceriului care noi toţi să o dobîndim... Amin.

f. 41—41v. Însemnări.

Însemnări de la prima mînă :

f. 1. *Scrisu-s-au aciasta sf[î]ntă carte anume iepistolie de mine Gheorghie Ţucra, în zilele preluminatului şi stăpînitoriului nostru împărat şi crai al romanilor apostolicesc noao stăpînitoriu F[r]anţisc întîiele la anu D[o]mnului 1821, Bersa, luna lui I[a]nuarie în 22 zile* [54].

f. 19. *Anu 1821.*

f. 41. *Mulţămită lui D[u]mnezău că ne-au ajutat de-am agiuns şi săvîrşitul. Dară mă rog voao de opşte cetitori fiţi greşalelor meale lezne ert[ăt]ori. Anu 1821.*

51. Sfîrşitul lipseşte.
52. Căzăneşti se află în comuna Vaţa, raionul Brad, regiunea Hunedoara.
53. Manuscrisul are şi paginaţie originală, cu greşeli ; foaia 1—41.
54. Însemnarea este încadrată de o poartă liniară, din peniţă, cu cerneală neagră.

Însemnări posterioare :

Pe foaia de hîrtie de Vorsatz de la început, cu litere latine : *Terentii Raiz Protopresbiteri 1857* şi o însemnare cu creionul de la Pr. Dr. Gh. Ciuhandu : *De la G. Bogdan din Cărpinet* [55].

139

I 41

Cazanii la morţi şi Cazania lui Ioan

Sec. XVII—XVIII ; hîrtie ; 71 foi [56] ; 20×16 ; 18 şi 19 rînduri pe pagină ; scrierea, cu cerneală neagră, imită tiparul ; titlurile şi colontitlurile cu cerneală roşie ; iniţialele, pe fond negru, din cerneală neagră ; tot cu cerneală neagră frontispicii şi flori finale, artistic lucrate ; un singur copist ; corecturi de la prima mînă ; scoarţele vechii legături s-au pierdut. Manuscrisul a fost cumpărat în 1961 de la moştenitorii preotului Dr. Gh. Ciuhandu.

I. 1 f. 1—3. [Cazanie la preoţi morţi] [57].

Inc. ...lui Ilie ; şi de multe ori acest preut s-au şi betegit şi de multe ori ca şi Elisie de Ilie am dorit.

Sf. Şi vom da samă, feţii mei doară eu nu v-am învăţat bine, au voi n-aţi ascultatu şi aşa toţi vom lua plată cineşi după faptele sale de la H[risto]s D[u]mnezeul nostru, pentru ce am lucrat pre aciastă lume deşartă şi cu multe nevoi. Amin.

2. f. 3v—19v. Cazanie pentru moartu, ca să nu foarte plîngă creştinii pentru cei morţi.

Inc. Ascultaţi, boiari, învăţătură şi luaţi aminte. Ascultaţi cuvîntul lui D[u]mn[e]zău ca să iasă întristaria de la inimile voastre.

Sf. Ce acuma, o creştini bl[a]gosloviţi căţi aţi auzit care iaste tocmala şi lucrurile ceale creştineşti voi le şi faceţi, ca şi Domnul I[isu]s H[risto]s să odihnească şi sufletul acela ce s-au răpăosat acum, în braţele lui Avraam... Amin.

3. f.20—25v. Cazanie la oameni morţi ce-s pristeviţi.

Inc. Călătoriia noastră într-aciastă lume iaste foarte sărguitoare. Ca o apă reapede ce cură, aşa şi noi curăm.

Sf. Acolo în viaci să lăcuim şi pre Tine să proslăvim dinpreună cu Părintele... Amin.

---

55. Comuna Cărpinet se află în raionul Lunca Vaşcăului, regiunea Crişana.

56. Manuscrisul este fără început şi fără sfîrşit ; odată cu scoarţele legăturii s-au pierdut şi foile de la început şi de la sfîrşit ; s-au pierdut foi şi din interiorul manuscrisului ; astfel lipsesc foi între foile 2 şi 3, 33 şi 34, 40 şi 41, 46 şi 47, 53 şi 54, 56 şi 57, 63 şi 64, 65 şi 66. Repartizate pe coli — colile alcătuite din cîte 6 foi — avem următoarele foi lipsă : din coala 1 lipsesc foile 1, 2, 5 şi 6 ; din coala 7 lipseşte foaia 3 ; din coala 8 lipsesc foile 5 şi 6 ; din coala 9 lipseşte foaia 6 ; din coala 11 lipsesc foile 2 şi 6 ; din coala 13 lipsesc foile 2, 5 şi 6 ; din coala 14, lipseşte foaia 1, din coala 15 (ultima a manuscrisului) avem numai foaia 1.

57. Începutul s-a pierdut ; s-au mai pierdut şi încă alte două foi dinaintea sfîrşitului.

4. f. 26—33v. Cazanie la oameni morţi ce-s pristeviţi [58].

Inc. Scris-au sf[î]ntul ap[o]stol Pavel la Cartia cătră Soloniani în 4 cap. s[ti]h 14, zicând [59].

5. f. 34—40v. [Cazanie la oameni morţi] [60].

Inc. ...nci cătră D[u]mnezău. Trebuiaşte să ascultaţi cu inimi umilite, să ştim pentru ce iaste supus tot omul morţii.

Sf. Şi pre dumnevoastră creştinilor carii aţi ustenit, pe petrecanie acestui răpăosat să vă iarte Dumn[e]zău păcatele. Amin.

6. f. 41—46. [Cazanie la oameni morţi] [61].

Inc. ...precum fu împărăteasii Zavelii cându să împodobi într-acela cias muri giunghiată.

Sf. Ni să cade să fim gata în toate vreame şi în tot ciasul să ne pocăim, pentr-aceaia ca s[ă] scăpăm de muncile de veaci şi să ne dobîndim... Amin.

f. 46v. Însemnare a Preotului Dr. Gh. Ciuhandu.

7. f. 47—53v. [Cazanie la oameni morţi] [62].

Inc. ...arătat viiaţa de vecie, precum au şi scris aşa, că viiaţa de vecie iaste fără de duriare.

Sf. Sufletul robului D[u]mn[e]zău să-l trimiţă cu îngerii Săi la odihnă de vecie şi în lumină nestânsă şi viiaţă neputredă şi sfârşit. Amin.

8. f. 54—56v. [Ertăciune la oameni morţi] [63].

Inc. ...25. Când duci darul tău la oltariul şi acolo îţ vei aduce aminte.

9. f. 57—61. [Ertăciune la oameni morţi] [64].

Inc. ...Că acesta iaste lucru de înprumut. Astăzi iaste pre acesta, iară mâne sau poimâne poate fi şi pre unul dentre noi.

Sf. Cum să mă lăsaţi câte cu trii ertăciuni de ceale mari ca şi Domnul D[u]mn[e]zău să vă iarte şi pre voi pre toţi. Amin.

10. f. 61v—65v. Ertăciune la prunci cei mici ce-s pristeviţi.

Inc. Ascultaţi dumnevoastre pravoslavnicilor creştini, pre carii v-au adus miostivul D[u]mn[e]zău la petrecania acestui trup ce elu iaste acoma mort.

---

58. Sfîrşitul cazaniei lipseşte. A fost ruptă o foaie, foaia a treia din coala 7, care cuprindea pe prima faţă sfîrşitul cazaniei acesteea, iar pe a doua începutul cazaniei următoare. Foaia, după părerea mea, a fost ruptă de un copist posterior, care, îndrăgostit atît de frumuseţea florii finale a cazaniei acesteea, cît şi de a frontispiciului cazaniei următoare, nu s-a mai ostenit să le copie, ci le-a rupt, fără să mai stea pe gînduri. Aceeaşi explicaţie au şi alte lipsuri: lipsa foilor 5 şi 6 din coala 8 (între foile 40 şi 41), lipsa foii 6 din coala 9 (între foile 46 şi 47), lipsa foii 2 din coala 11 (între foile 53 şi 54), lipsa foii 6 din coala 11 (între foile 56 şi 57), lipsa foii 5 din coala 13 (între foile 65 şi 66).

59. Ultimele cuvinte ale foii 33v sînt următoarele: *de va şi muri tot va fi viu. Întorcând feaţele noastre cătră Tine, D[oa]mne I[isu]se H[ristoa]se ne rugăm sfinţii.*

60. Foaia cu începutul cazaniei lipseşte.

61. Lipseşte şi începutul şi sfîrşitul cazaniei. Sfîrşitul, însă, a fost scris de Pr. Dr. Gh. Ciuhandu, care l-a copiat pe o foaie, adăugată de el manuscrisului, foaia 46, lipită de foaia 47. Copia a făcut-o după un alt manuscris al său, manuscrisul de la Sacadat, care a intrat tot în fondul nostru de manuscrise, ms. nr. 140.

62. Foaia cu începutul cazaniei lipseşte.

63. Lipsă foaia cu începutul cazaniei. Lipseşte la fel şi sfîrşitul cazaniei. Foaia 56v se termină cu aceste cuvinte: *Şi a tot numelui mieu carele vă aflaţi aicia la petrecaniia mia şi carii nu să află aici la petrecaniia mia, să faceţi bine ca.*

64. Foaia cu începutul cazaniei lipseşte.

Sf. De eu m-aş ruga a boiari şi a boeriase, a mari şi a mici, cum să vă năstăvască şi pre dumnevoas[tră] D[u]mn[e]zău, să mă ertaţi ca să fiţi şi voi ertaţi. Amin.

II. f. 66—71. [Cazanie lui Ioan] [65].

Inc. ...Trimite-voiu îngerii miei de vor lua corn de berbiace şi vor şedea pre nuor [66].

Însemnări de la prima mînă :

f. 44. *Cercat-am cerneala şi hărtiia cum iaste de bună.*

Însemnări posterioare :

Pe diferite foi, note marginale şi glose scrise de preotul Dr. Gh. Ciuhandu.

140

I 102

Miscelaneu

Sec. XVIII (1726, 1728) [67]; hîrtie; 90 foi [68]; 19.5×15,5; între 19 şi 27 rînduri pe pagină; corpul al doilea (f. 4—48): scrierea, cu cerneală neagră, imită tiparul; titlurile, colontitlurile, iniţialele şi indicaţiile tipiconale scrise cu cerneală roşie; şapte frontispicii florale, artistic lucrate: două (f. 5 şi 47) numai din cerneală neagră, restul (f. 21, 24, 32, 40 şi 44v) din trei culori: negru, roşu şi maro; restul manuscrisului: scris în întregime cu cerneală neagră; două condee, unul al lui *Stanislav Maloglova* [69] (f. 4—48), iar altul al lui *popa Gabor* (restul foilor); legătură veche, cu scoarţe de lemn îmbrăcate în piele. Manuscrisul a fost cumpărat în 1961 de la moştenitorii preotului Dr. Gh. Ciuhandu.

f. 1—1v. Însemnări.

I. f. 2. Cuvăntu cumu s-au arătatu arhanghelu Mihailu lui Avramu la moarte [70].

f. 2v. Fragmente de texte biblice şi liturgice. Însemnări.

f. 3—4v. Însemnări.

II. f. 5—20. [Slujba din] sfînta şi marea Gioi.

III. f. 20—20v. Cântecu lui Adamu cându nu au fostu putându muri de dulciaţa raiului [71].

Inc. Şi Adamu aşe grăiiia: Raiu, raiu, dulcele mieu; duce-m-aşu, ce nu mă înduru.

65. Lipseşte foaia cu începutul cazaniei.

66. Sfîrşitul lipseşte. Ultimele cuvinte ale foii 71v, cu care se termină manuscrisul, sînt următoarele: *Dreptii vor moştini pământul în viaci de viaci. Zis, D[oa]mne, cât iaste mulţimia în.*

67. Data de 1726 priveşte foile 4—48, iar data de 1728 restul. Trebuie reţinut că în acest manuscris avem transmise texte anterioare secolului XVIII.

68. Au fost legate la un loc mai multe corpuri: corpul întîi, foile 1—3; corpul al doilea, foile 4—48; corpul al treilea, foile 49—90. Corpul al doilea are paginaţie originală: 1—16 şi în continuare f. 1—29. Lipsă o foaie, între foile 25 şi 26; foaia cuprindea sfîrşitul unei învăţături la morţi şi începutul celei următoare.

69. Despre Stanislav Maloglova să se vadă: Dr. Gh. Ciuhandu. *Dieci şi manuscrise vechi din Bihor*, Tribuna, Oradea, 1919, nr. 50.

70. Din acest cuvînt, copistul n-a scris decît o pagină.

71. *Cîntecul lui Adam* nu e scris de Stanislav Maloglova, ci de popa Gabor.

Sf. Nice suspinare, niee duroare; ce acoio säntu measele tinse şi pause; nedeşelate şi viaţă nesăvăşită. Aminu.

IV. [Învăţături la oameni morţi].

1. f. 21—25v. Învăţătură la oamini morţi [72].

Inc. Ascultaţi, creştini bl[a]g[o]sloviţi şi voi giupineasălor, învăţătură de tocmeală sufletului celui direpţ şi celui păcătos. H[risto]s are 2 ceate de îngeri.

2. f. 26—29. [Învăţătură la oamini morţi] [73].

Inc. ...letul mieu, cum v-au zis Domnul. Atunci grăesc îngerii fără de mili, de zic ei aşa.

Sf. Să le trimiţe cu îngerii săi, la odihnă de veaci în lumină nestinsă, în viaţă neputredă. Amin.

3. f. 29—31v. Învăţătură şi ertăciunea la oamini morţi.

Inc. Doamna voastră, fraţilor miel. Ascultaţi, creştini bl[a]g[o]sloviţi a lui H[risto]s, carii v-au adunat D[o]mnul H[risto]s astezi la petreacanie.

Sf. Şi cu 3 ertăciuni ca să vă iarte [74] şi pre dom[n]iia vo[a]stră D[o]mnul H[risto]s şi să dobîndim împărăţie de veaci şi nesfărşită, a căruia să cuvine... Amin.

4. f. 32—40. Cazanie la oameni morţi.

Inc. Toţi s-au dus întru loc înfricoşat şi pre ciudat, unde iaste giudecătoriui giudecătorilor.

Sf. Să odihnească sufletul acestui ce s-au răpăosat acumu, în braţăle lui Avraam şi întru împărăţiia sa, că a Lui iaste... Amin.

5. f. 40—44. Cazanie la oameni morţi.

Inc. Scrie sf[i]ntul pr[o]roc şi împărat D[a]v[i]d în psalmi 5 şi M[a]t[ei], zicînd, cine iaste omul acela carele să vieţuiască.

Sf. Că ei nu ştiu ce fac; pentr-aceaia şi aceast pravoslavnic creştin pre voi pre toţi vă iarte, ca să fiţi şi voi ertaţi de D[u]mnezeu, Amin.

6. f. 44v—47. Aciasta cazanie la prunci mici.

Inc. Dară aciasta floricia pentru ce o ai veştezit aşa de pripă şi far de vreame acest struguraş.

Sf. Să ne pocăim pentr-aceaia ca s[ă] scăpăm de mu[n]cile de veaci şi să ne dobîndim împărăţiia ceriului, pentru darul D[o]mnului... Amin.

V. [Rugăciuni].

1. f. 47—48v. Rugăciunea de ploi reale să o citească preotul de 4 ori la Duminecă Florilor şi la Sf[î]ntul Gheorghie şi la Ispas şi la Rusalii şi la Bobotează şi totdeuna cînd vedia vinind fortună şi ploae cu piatra.

Inc. Adevăr destoinic şi direpţ pentru frîmseaţa D[o]mnului nostru I[isu]s H[risto]s ce pusă pre arhanghel Mihail.

Sf. Şi cu a no[a]stre glasuri să fie luoate la D[u]mnezeu şi adusă în ispovedire, preste toate lumea, acum şi puriurea... Amin.

2. f. 49—52. Rugăci[un]ea demeneţei.

Inc. Să ne rugăm lui Dum[n]ezău de viecie Tatălu, putea[r]nicu Domnulu si Făcătoriu ceriului şi a pămăntului.

---

72. Sfîrşitul lipseşte.
73. Începutul lipseşte.
74. In ms.: *iarte iarte.*

Sf. Şi noi văzându mila Ta şi paza Sf[i]nţii Tale din neamu în neamu, să lăudămu şi înălţămu numele Tău celu sf[i]ntu de acmu şi până în veaci. Aminu.

3. f. 52—54. Rugăciunia de sara.

Inc. Să ne [rugăm] lui Dumnezău să ne miluiască. Do[a]mne putearnice Părinte, a toată mila carile ai răduitu noaptea spre odihneala ominilor.

Sf. Carile ne-ai făgăduitu noo aşla că vare de vomu ciare de la Tine întru numele Tău toate ne le vei da noo şi ne-ai poruncitu noo aşe zicându: Tatăl nostru carile eşti în ceriu.

VI. f. 54—56. Cântecul în Dumineca Floriloru.

Inc. Merge H[risto]s cu Sipetru de cătră mutelu Aratului, pă că[m]pi lui Taniosu şi în nacelu că[m]pu era de toate florile, verzi şi roşi şi galbini.

Sf. Carile erai viitoriu în lume şi eu crezu în Tine, Do[a]mne şi cu trupul şi cu sufletul până în veaci de veaci, Amin.

VII. f. 56—57v. Acesta cântecu-i în Vineria de Paşti pintru jelaniia Marii.

Inc. Iară în sara de gioi Marii muma lui H[risto]s iară ia fusease la celu birău mai micu în Irusalimu şi de cătră zuo.

Sf. Şi aşe să mai mă[n]găia Marieia şi surorile ei. Slava Ta, Do[a]mne H[risto]s, slava chinului Tău, H[risto]s, Do[a]mne, miluiaşte-ne pre noi, Aminu.

VIII. f. 58—59; 61—67v [75]. Cazaniia sf[i]ntei Barbure cându o tăiatu tată-său.

Inc. Sf[i]nta Barbură era din ţara Nicodii fată Deucuruşu, acela era omu păgânu.

Sf. Şi aşe voru dobândi cununa viiţe de vecie cumu gice H[risto]s: Răbdătorii până în sfârşitu aceia voru fi mântuiţi. Aminu.

f. 68. Însemnări.

IX. f. 68v. [Troparul, condacul şi otpustul praznicului Naşterii Domnului].

f. 69. [Rugăciunea de sfinţirea apei] = *Molitfelnic,* Bucureşti, 1937, p. 2.

X. f. 69v—77v. Învăţătura despre muîncile păcătoşilor în iadu.

Inc. Cându fu într-o vreame gândi sf[i]nta Marie cumu să meargă să vază muîncile păcătoşiilor.

Sf Zisă Mihail: Aceşte simntu cumătri ceia ce în faţă să cumătresc-u, iara în dosu să părăsăscu şi să vându, deci ei să voru mu[n]ci în veaci, Aminu.

XI. [Molitfe].

1. f. 78. [Rugăciune din slujba împărtăşirii grabnice] = *Molitfelnic,* Bucureşti, 1937, p. 175.

f. 78. Însemnare.

2. f. 79—82v. Moli[t]vă de postu ominiloru. Să să stia în genute. Popa zice: Domnu[lui] să ne rugămu = *Ibidem* p. 317—319.

75. Foile 59v—60v au fost lăsate albe de copist; el a continuat scrierea textului de pe f. 59 pe f. 61. Pe foile lăsate albe de copist, mîni posterioare au scris diferite însemnări.

XII. f. 82v—83v[76]. Pravila sf[i]nţiloru părinţi după învăţătura a marelui Vaseli.

Inc. Cela ce ucide, Veselie dă pocăinţă 15 ai negri, iară noi duhovnici dămu după Ioanu Milostivul a triia parte.

XIII. f. 84—86v. Cănteculu lui Adamu că[n]du muritu.

Inc. Aşea grăi Adamu celu bătrănu cându i să înplu vreamia lui să moară.
Sf. Şi să să poposască în dulciaţa pomilor, în mirosuniia floriloru şi în dulciaţia raiului, acolo Do[a]mne şi sufletele creştiniloru tăi acolo să să odihnească până în veciia veacului, Aminu.

XIV. f. 87—90v. Întrebări şi răspunsuri.

Inc. Întrebarea: Care bolă fu întâi pre pământu? Răspu[n]su: Durore de pântece.
Sf. Între[bare]: Cine zisă întâiu aminu pre lumea? Răs[puns]: Dumnezeu. Între[bare]: Cându[77].

Însemnări de la prima mînă:

f. 20. *Acest strastnic s-au scris 1726 m[esea]ţa Iannuariia d[e]n 29.* Apoi cu litere latine: *Skrys-am Stanislaw Maloglowa szy*[78] *Pekatos.*

f. 67v. *S[cr]isa-mu eu popa Gabor aciasta învăţătură să-m iarte Dum[n]ezău.*

f. 77v. *Ai Domnului 7236 în luna lui iulie şi anu gătatu 26 de zile. Scris-amu eu popa Gaboru di[n] Căbeşti*[79] *lăcuitoriu în Topa*[80]. *Cine o ceti într-ă[n]sa să încă să-i iarte Dum[n]ezău.*

Însemnări posterioare:

f. 1. *Aciastă sf[în]tă propovedanie este a mea Dimitrie Popovici preot în Cuejd*[81].

f. 1. Cu creion chimic şi litere latine: *De la Iosif Tărău Săcădat*[82] *(Bihor). G. Ciuhandu.*

f. 1v. *Scris-am eu Dimitrie Popovici din Săcădat, lăcuitoriu în satul Cuejd preot şi paroh, iunie în 16 zile an. 1847.*

f. 1v. *Ştefan Popo[vici] preot în Săcădat.*

f. 1v. Cu creion negru şi litere latine: *A Bisericei din Săcădat la anul 1874 prin Teodor Tarau preot.*

f. 2v. *Scris-am eu Ştefan Popovici în anul 1825.*

f. 3. *Scris-am eu Popovici Ştefan din satul Săcădat în luna lui Mai în 6 zile.*

f. 3. *Scris-am cu Dimitrie Popovici preut în satul Cuejd, feovrarie în 8 zile, an. 1847.*

f. 4v. Cu litere latine: *Spre eterna memorie m-am subscrisu cu mana de tiarana eu Arseniu Filipoviciu nascutu din Aradulu vechi. Scris-amu în 28 Ianuarie 1866, ca învetiatoriu în Sacadatu ş-era într-o zi de luni.*

76. Textul a rămas neterminat.
77. Textul a rămas neterminat.
78. szy = şi.
79. Căbeşti se află în raionul Beiuş, regiunea Crişana.
80. Satul Topa este în comuna Hidişel, raionul Beiuş, regiunea Crişana.
81. Cuejd (Cuieşd cu ortografia de azi) se află în raionul Aleşd, regiunea Crişana.
82. Comuna Săcădat se află în raionul Oradea, regiunea Crişana.

f. 4v. Cu litere latine şi creion negru : *Teodor Taranu, preot gr. ortodox din anul 1872, sfinţit în Caransebeş.*

f. 59v. *Scris-am eu Dimitrie Popovici preot în satul Cuejd, iunie în 16 zile, an 1847.*

f. 78v. *Aciastă sf[î]ntă carte este a mea Dimitrie Popovici preot în Cuejd.*

141

T 83

Octoih mic[83]

Sec. XVII ; hîrtie ; 29 foi[84] ; 19,5×15,5 ; 18 rînduri pe pagină ; scriere cu cerneală neagră ; titlurile cu cerneală neagră şi roşie ; iniţialele şi indicaţiile tipiconale cu cerneală roşie ; un singur condei ; din legătura veche, posterioară vîrstei manuscrisului, a rămas numai tartaşul din spate : scoarţă de lemn îmbrăcată în pînză. Manuscrisul a fost cumpărat în 1961 de la moştenitorii preotului Dr. Gh. Ciuhandu.

f. 1—1v. [Glas 3].
f. 2—4v. [Glas 4].
f. 5—13v. [Glas 5].
f. 13v—19. Sămbătă sara. Glas şeastii, 6.
f. 19—27. Sămbătă sara. Glas 7.
f. 27—29v. Sămbătă sara. Glas 8.

Pr. D. FECIORU

83. Manuscrisul este fără început, fără sfîrşit şi cu multe foi lipsă în interior. In starea lui iniţială, cuprindea şi alte slujbe de peste an — care anume nu putem şti — deoarece *Octoihul mic*, care ne-a mai rămas, umple foile celei de a doua jumătăţi a sutei a doua a manuscrisului.

84. Manuscrisul are şi paginaţie originală şi signatura colilor. Din manuscrisul care avea peste 210 foi, ne-au mai rămas numai 29 de foi. Prima foaie poartă numărul 157, iar ultima, 210. Signatura e pusă pe faţa primei foi a coalei şi pe faţa ultimei foi. Coalele, din cîte 8 foi coala, ni s-au păstrat în forma următoare : din coala 21 lipsesc 6 foi ; din coala 22 lipsesc 4 foi ; coala 23 este completă ; din coala 24 lipsesc 3 foi ; coala 25 este completă ; din coala 26 au mai rămas 2 foi.

NOTE BIBLIOGRAFICE

Diacon Gheorghe Papuc, *«Pavel, Apostol al lui Hristos» în viziune hrisostomică,* în «Mitropolia Ardealului», an. IX (1964), nr. 1—2, p. 99—117.

Semnalînd faptul că despre Sfîntul Apostol Pavel s-a scris foarte mult în literatura bisericească, autorul socoteşte nu lipsit de interes să prezinte unele pasaje din opera Sfîntului Ioan Gură de Aur, despre Sfîntul Apostol Pavel, despre care el afirma că «nu este cunoscut de tăţi creştinii aşa precum ar trebui să fie cunoscut».

Pasajele alese sînt grupate pe teme centrate pe interpretarea dată de Sfîntul Ioan Gură de Aur unora din textele Epistolelor Sfîntului Apostol Pavel, ca: *conştiinţa permanent vie a misiunii sau a lucrului pe care îl îndeplinea,* în legătură cu textul din Romani I, 1; *dragostea jertfelnică pentru binele celor cărora propovăduia,* în legătură cu textul din I Corinteni XII, 14—15: «Gata sînt a treia oară să viu la voi şi nu vă voi îngreuia pe voi, căci nu caut ale voastre, ci pe voi. Deci eu prea bucuros voi cheltui şi mă voi cheltui şi pe mine pentru sufletele voastre»; *înţelepciunea şi tactul activităţii pastorale a Sfîntului Apostol Pavel în acomodarea la situaţii şi împrejurări diferite,* urmărind interesul şi binele credincioşilor săi, în legătură cu textul din I Corinteni IX, 22: «tuturor toate m-am făcut»; *respectarea,* de către Sfîntul Apostol Pavel, a *adevărului fundamental pedagogic ca dascălul să fie model în cuvînt şi faptă pentru ucenicii săi,* în legătură cu textul din Fapte, XXIV, 16 şi, în special, I Corinteni IX, 27: «Îmi strunesc trupul meu şi-l robesc ascultării, ca nu cumva altora propovăduind, eu însumi să mă găsesc netrebnic.» Autorul încheie prezentarea pasajelor din Sfîntul Ioan Gură de Aur cu îndemnurile acestuia *de a urma pildei vii de viaţă neprihănită a Sfîntului Apostol Pavel,* pornind de la textul din I Corinteni IV, 16; XI, 1: «pentru aceea vă rog să-mi urmaţi mie, precum şi eu urmez lui Hristos.»

Actualizînd cuvintele Sfîntului Ioan Gură de Aur despre învăţătura, înţelepciunea, rivna spre tot lucrul bun şi despre neprihănirea vieţii Sfîntului Apostol Pavel, autorul găseşte, pe drept cuvînt, prilejul de a schiţa pentru activitatea pastorală a preoţilor ca dreptarul ce poate fi aflat din activitatea pastorală a Apostolului Pavel: «de a fi conştienţi de lucrul pe care îl îndeplinesc, de a-şi iubi poporul, de a iubi pacea, de a iubi munca, de a-şi iubi credincioşii, urmărindu-le încontinuu binele şi de a le pune permanent înainte o pildă vie de urmat.»

Prof. Dumitru Balu, *«Nu mai este iudeu, nici elin»,* în «Mitropolia Moldovei şi Sucevei», an. XXXIX (1963), nr. 1—2, p. 42—54.

Autorul tratează problema apariţiei raselor, analizînd factorii care au contribuit la precizarea particularităţii rasiale ale omenirii, care este unitară şi egală din punct de vedere biologic şi din punct de vedere al puterilor sufleteşti, întrucît «toate rasele posedă capacitatea de a se dezvolta şi toate îşi pot dobîndi o cultură şi o civilizaţie superioară cînd au condiţii corespunzătoare.»

În continuare este analizată teoria antiştiinţifică a rasismului, care susţine ideea inegalităţii raselor în privinţa dezvoltării particularităţilor lor fizice şi psihice, demascînd substratul social-politic al discriminării rasiale ca temei principal al exploatării omului de către om.

c. Expresia de «Mitropolit Primat» a exprimat, la noi în țară, o demnitate intermediară între cea de mitropolit și cea de patriarh, corespunzătoare celei de arhiepiscop și exarh din ierarhia administrativă a Bisericii Vechi. Cînd condițiile istorice, politice și geografice, au evoluat, au permis întîistătătorului Bisericii noastre să ia titlul de patriarh, atunci demnitatea de «Mitropolit Primat» a fost absorbită și depășită de cea de «Patriarh» și o dată cu aceasta și cuvîntul care exprima această noțiune a fost părăsit [77], rămînînd, astfel, ca demnități înalte în ierarhia jurisdicțională-administrativă a Bisericii Ortodoxe Române, numai cea de mitropolit și de patriarh. Titlul de arhiepiscop, intră în titulatura mitropoliților și a patriarhului.

În această perspectivă se pricepe mai bine înțelesul titulaturii oficiale a întîistătătorului Bisericii noastre, care, în text complet, este următoarea :«† Justinian, din mila lui Dumnezeu și voința clerului și dreptcredincioșilor creștini, Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, locțiitor al scaunului din Cezareea Capadociei, Mitropolit al Ungrovlahiei și Arhiepiscop al Bucureștilor» [78].

77. Niciodată primul ierarh ortodox al țării noastre nu s-a intitulat «Mitropolit al Ungrovlahiei, exarh Plaiurilor, *Primat al Munteniei, Patriarh al României*», așa cum susține Prof. Dr. Dumitru Stănescu, *Înțelesul cuvintelor Ungrovlahia din titulatura voevozilor și mitropoliților noștri*, București, 1910, p. 8.

78. *Pastorală la Nașterea Domnului*, 1963.

CATALOGUL MANUSCRISELOR DIN BIBLIOTECA PATRIARHIEI ROMÂNE[1]

II 106

142

Cazanii la morţi

Sec. XVIII ; hîrtie ; 71 foi[2] + 1 foaie de hîrtie de Vorsatz la început şi una la sfîrşit ; 24 × 19 ; între 22 şi 24 rînduri pe pagină ; scriere cursivă cu cerneală neagră ; în primele 19 foi sînt scrise cu cerneală roşie unele cuvinte din titlurile cazaniilor şi unele iniţiale ; mai multe condee ; legătură deteriorată, din carton cu pînză la cotor. Manuscrisul a fost cumpărat în 1961 de la moştenitorii preotului Dr. Gh. Ciuhandu.

I. 1. f. 1—10v. Cazanie la oa[meni] morţi la oma l mare şi de cinste.

Inc. Pravoslavnicilor creştini, pre care v-au adus milostivul D[u]mnezeu pă petrecanie acestui frate al nostru.

Sf. Deci D[u]mnezeu să-i iarte păcatele şi acestui frate al nostru, ce s-au mutat dintru aciasta lume. Amin.

2. f. 11—13. Cazanie a doa la morţi.

Inc. Stiut-au D[u]mnezeu că lume aciasta iastă zăpodie plîngeri şi amărăciunii.

Sf. Ca Domnul nostru I[isu]s H[risto]s să iarte şi păcatele domniilor voastre tuturor, că Acelue să cade... Amin.

3. f. 13—14v. Cazanie la omul mort, cînd merg sufletele, pre la cele doaozăci şi şasă de scaune drăceşti.

Inc. Veniţi, fraţilor, veniţi cr[e]ştinilor şi voi surorilor de ascultaţi învăţătură.

Sf. Pentru tine de la H[risto]s boerie şi cinste, aşe mulţămeaşte îngerul sufletului celui bun.

4. f. 15—16v. A doa parte pentru sufletul cel păcătos[3].

Inc. Cînd moare omul păcătos, are H[risto]s o ciată de îngeri ce să chiamă îngeri iuţi şi cumpliţi.

Sf. După cum le-au împărţit D[u]mnezeu darurile Sale, Căruia să cade.... Amin.

---

1. Continuare din numărul 9—10, anul XVI (1964).
2. S-au pierdut cîteva foi din corpul manuscrisului.
3. Socot că această «*A doa parte*» trebuie integrată cazaniei anterioare, deşi copistul o individualizează.

5. f. 17—19v. Cazanie la oameni morţi.

Inc. Domnie voastră, blagosloviţi creştini, pre cari v-au adus milostivul D[u]mnezeu la petrecanie acestue boeriu de cinste.

Sf. Să mă sloboziţi toţi căte cu dooă şi trii cuvinte de ertăciune, ca D[o]mnul nostru I[isu]s H[risto]s să vă iarte şi d[o]mniilor voastre păcatele, că Aceluia să cade... Amin.

6. f. 20—29. Ertăciuni la oameni morţi [4].

Inc. Cînd va să să ducă cineva în vrăo călătorie lungă şi departe de unde tîrziu socoteaşte că să va întoarce.

Sf. Iubiţi miei creştini, D[umne]zău să să milostivească şi pre dumneavoastră să vă erte păcatele, Amin.

7. f. 29v—32. Învăţătură la oameni morţi [5].

Inc. Rînduit iaste odată a muri. Evrei cap. 4, st. 7. Din lucrurile care să văd.

Sf. Si prin fapte bune să ne căpătăm înpărăţia ceriurilor, carea tuturor să ni-o dea D[umne]zău. Amin.

8. f. 32—36v. Învăţătură la prunci morţi [6].

Inc. Si întrînd le-au zis lor: Ce plîngeţi şi ce gîlceviţi? N-au murit feciaora, ci doarme.

Sf. Şi pre dumneavoastră, iubiţii miei ascultători, atotputearnicul D[umne]zău să vă erte.

9. f. 37—43. Învăţătură la oameni morţi [7].

Inc. Adevărat, adevărat zic voaă, că vine ciasul şi acuma este cînd toţi vor auzi glasul Fiului [lui] D[umne]zău.

Sf. Căştigîndu-ne vom dobîndi înpărăţia ceriurilor. Amin. Să ziceţi toţi pravoslavnici creştini ca milostivul D[umne]zău să erte pre acest răposat ca şi pre dumnevoastră D[umne]zău să vă erte.

10. f. 43v—54v. [Explicarea celor 10 porunci] [8].

Inc. Zăce învăţături sînt carele au poruncit D[umne]zău lui Moisi să le spue în lume.

Sf. Deci de ne vom păzi aici, vom trăi în viaţă cu pace şi acolo iarăşi ne vom învrednici înpărăţiei ceriurilor, carea toţi noi să dobîndim... Amin.

11. f. 54v—59v. Pentru vecinica şi fără sfîrşit muncă şi pentru înfricoşata şi dreapta judecată.

---

4. *Ertăciunile* acestea sînt structurate astfel: *[Introducere]* (f. 20—20v); *Cătră tată* (f. 20v—22); *Cătră mumă* (f. 22—23v); *Cătră muere* (f. 23v—25); *Cătră bărbat* (f. 25—26); *Tatăl cătră fiu* (f. 26—27); *Muma cătră fii săi* (f. 27—28); *Cătră fraţi şi cătră surori* (f. 28—28v); *Cătră toate rudeni[i]le şi cătră toţi cunoscuţi* (f. 28v—29).

5. Şi această *Învăţătură* este împărţită în: *[Introducere]* (f. 29v—30); *Partea int[ă]i* (f. 30—31v), *Partea a doa* (f. 31v—32) şi *[Concluzie]* (f. 32).

6. La fel împărţită în: *[Introducere]* (f. 32—33); *Partea întiia* (f. 33—34v); *Partea a doa* (f. 34v—36); *[Concluzie]* (f. 36—36v).

7. Împărţită în: *[Introducere]* (f. 37—37v); *Partea întiia* (f. 37v—40v); *Partea a doa* (f. 40v—43); *[Concluzia]* (f. 43).

8. Împărţită în: *[Introducere]* (f. 43v—44); *Intiia poruncă* (f. 44—46); *A doa poruncă* (f. 46v—47v); *A trea poruncă* (f. 47v—49v); *A patra poruncă* (f. 49v—50); *A cincea poruncă* (f. 50v—51); *A şasa poruncă* (f. 51v—52); *A şaptea poruncă* (f. 52—52v); *A opta poruncă* (f. 52v); *A noa poruncă* (f. 52v—53); *A zăcia poruncă* (f. 53—54v).

Inc. Fraţii miei, cîte lucrurile vieţi ceale deşarte şi pierdute aţi părăsit.
Sf. Celor păcătoşi şi nevrednici robi, că la Tine scăpăm şi Ţie marire şi închinăciune.

12. f. 59v—65. Pentru boala şi doftoria.

Inc. Cînd cazi în boală grea, oamene, să nu te mînii, nici să blestemi.
Sf. După cinstea şi vrednicia fieşte căruia, plăteaşte precum ştie El sîngur Domnul, a Căruia... Amin.

13. f. 65—69v. Pentru pocanie şi pentru cei ce rămîn de soaboară şi pentru s[fîn]tul prăstol şi pentru judecată.

Inc. Precum n-au folos sămănătorii cînd samănă sămînţa pre cale.
Sf. Ca şi viaţa aciasta să dobîndim şi bunătăţile cele vecinice, întru I[isu]s H[risto]s Domnul [nos]tru, a Căruia... Amin.

f. 70. Albă.

II. f. 70v—71. [Sărbătorile de peste an, de la septembrie la august].

Inc. In luna lui Septemvrie în 8 zile, Naşterea Născătoarei de D[umne] zău.
Sf. 29, Tăiarea capului Ioan al cinstitului măritului proroc Innainte Mărgătoriul şi Botezătoriul Ioan.

III. f. 71v. Cuvînt pentru oameni cei ce nu merg la s[fîn]ta Bisărică [9].

Inc. Care omu nu mearge într-o duminecă la bisărică.

Însemnări posterioare :

Pe faţa interioară a tartaşului din faţă, Preotul Dr. Gh. Ciuhandu a scris cu creion negru : *Miron Popovici, Ciumeghiu* [10], probabil antepenultimul proprietar al manuscrisului.

Pe foaia de hîrtie de Vorsatz de la început, următoarea poesie, scrisă probabil la sfîrşitul secolului XVIII sau începutul sec. XIX :

Acum ciasul mi-a venit
Şi lumea o am părăsit;
Acuma lumea o părăsescu
Şi indată mă oranduescu.
Si mă răpii dintre voi
Ca pre unu mielu dintre oi.
Eu mă duc în cale lungă
Si n-am nimica să-mi agiungă;
Numai singur fără soţie
Pre cale pustie.
Ducu-mă cale departe,
Sufletul mi să desparte
Si mă duc pre cale lungă
Neumblată niciodată.
Oh, tu lume dulce
De la tine nu m-aşi duce;
Mînile mi s-au legat
Si limba me-au încetat.
Oh, voi ochi cugetători
In lume veselitori,
Voi picioarele mele

9. Sfîrşitul lipseşte.
10. Localitate în raionul Solonţa, regiunea Crişana.

Carele am umblat eu cu ele;
'/////. am umblat cu ele desmerdat
///// moartea m-au apucat.
Oh, tu moarte înfricoşată
Pre pământ ai fost lăsată;
Puţin am vrut a trăi
Nu pociu cum s-ar cuveni.
Oh, cum mă duc la întunicare
Să fiu vermilor mîncare
Si la locul cel de gele
Si ingropaţi oasele mele.
Oh, tu sfinte arhanghele
Cu numele Mihaile,
Nu mă duce aşa îndată
Că n-am nici o bună faptă.
Acum mă întorc şi grăescu
Şi la toţi mă cucerescu,
La părinţi şi fraţi,
De la cari acum mă desparţi.
Oh, bieţii miei părinţi
Cum rămîneţi de amăriţi.
Oh, soţul meu cel iubit
Cum rămîi de amărît;
Că eu mă duc la giudecată
Să iau de la D[umne]zău plată.
'//// mă rog la faţă bărbătească
///// şi la cia femeiască,
Să vă rugaţi lui H[risto]s,
Ca să am şi eu folos.
Si vă rugaţi cu credinţă
Ca să am şi eu folosinţă.
Oh, ce moarte veninată
Pre tot omul eşti aruncată.
Oh, ce moarte veninată
Cum de la părinţi mă scoasă.
Oh, D[umnez]ău este
Si al nostru bun părinte,
Primeşte sufletul meu
In ceriul, lăcaşul tău.
Nu mă duce în muncă amară
Unde păcatele zboară;
De acolo ne fereşte
Si... dărueste.
De acuma pînă în vecie
Ertat sufletul lui să fie.

143 /// 53

Triod

Sec. XVII : hîrtie : 265 foi [11] + 2 foi de hîrtie de Vorsatz la început, iar la sfîrşit jumătăţile a două foi [12] : 29 × 18 : textul este scris pe două coloane [13], cu cîte

11. Manuscrisul are şi paginaţie originală (cu greşeli de paginaţie).
12. Ca hîrtie de Vorsatz a fost întrebuinţată o hîrtie pe care fuseseră desenate în 3 culori chipuri de sfinţi.
13. Fiecare coloană este încadrată într-un chenar lucrat dintr-o singură linie.

32 rînduri pe pagină; scrierea, cu cerneală neagră, imită tiparul; titlurile, inițialele și indicațiile tipiconale scrise cu cerneală roșie; titlul și începutul manuscrisului încadrat într-o poartă liniară, lucrată din peniță cu cerneală neagră; copist: *Preotul Ștefan*[14]; corecturi de la prima mînă; legătură veche cu scoarțe de lemn îmbrăcate în piele. Manuscrisul a fost cumpărat în 1961 de la moștenitorii preotului Dr. Gh. Ciuhandu.

f. 1. Cu mila lui D[u]m[ne]zău începutul Tripeasnițului sau carte de post ce să zice Triod[15].

1. f. 1—5. Sara la vecernie cea mare... la Dumineca Vameșului și a Fariseului.

2. f. 5—9v. Dumineca curvariului.

3. f. 9v—14. Vineri sara facem pomenire tuturor răpăosaților celor din veaci creștini pravoslavnici părinți și frații noștri.

4. f. 14—15. Sămbătă, la lăsatul săcului de carne.

5. f. 15—20. La utrănea, duminecă[16].

6. f. 20—21v. Intr-aceaiaș duminecă, sara.

7. f. 21v—22. Intr-aceaiaș luni, sara.

8. f. 22—23. Marți brănzei.

9. f. 23v. Intr-aceaiaș marți.

10. f. 23v—28v. Miercuri demineața.

11. f. 28v—29. Intr-aceaiaș miercuri, sara.

12. f. 29v—31. Gioia brănzii, demineața.

13. f. 31. Intr-aceaiași gioi, sara la vecernie.

14. f. 31—36. Vineri demineața.

15. f. 36—37. Într-aceaiaș vineri, sara.

16. f. 37—43. Sămbătă demineața.

17. f. 43—44. Sămbăta brănzei, la mare vecernie.

18. f. 44—48. Duminecă demineața[17].

19. f. 48—48v. Într-aceaiaș duminică, la lăsatul de brănză a secului, sara.

20. f. 48v—51. Luni întăe săptămănă de postul mare.

21. f. 51—52. Intr-aceaiaș luni, sara, la 6 cias.

22. f. 52—56v. Intr-aceaiaș luni, sara.

23. f. 56v—58v. Marți demineața, 1 săptămănă de post.

24. f. 58v—59v. Intr-aceaiaș marți, la 6 cias.

25. f. 59v—61. Intr-aceaiaș marți, sara.

26. f. 61—63. La pavecerniță.

27. f. 63—66. Miercuri întăe sămtîmănă de post, la utrăneia.

---

14. Despre copist vezi: *Dr. Gh. Ciuhandu, Dieci și manuscrise vechi din Bihor*, în: *Tribuna*, Oradea, nr. 48—49, anul 1919.

15. Pentru istoria traducerilor în românește a cărților noastre de slujbă, manuscrisul acesta este de o deosebită însemnătate; ne transmite o versiune românească a Triodului anterioară cu cel puțin 40 de ani celui dintîi Triod românesc tipărit (Rîmnic, 1731). În manuscrisul nostru lipsesc sinaxarele Triodului, iar slujbele sînt prescurtate prin eliminarea unor cîntări; sînt însă și cazuri cînd avem și cîntări în plus.

16. Dumineca lăsatului de carne.

17. În colontitlu: *Dumineca brănzei.*

28. f. 66—68. Intr-aceaiaş miercuri 1 săptămănă de post, la vecernie.
29. f. 68—70v. Intr-aceaiaş miercuri, la pavecerniţă.
30. f. 70v—72v. Gioi întăe săptămănă de post, la utrăneia.
31. f. 72v—73. Intr-aceaiaş gioi, la 6 cias.
32. f. 73—75. Intr-aceaiaş gioi, sara.
33. f. 75—77v. Intr-aceaiaş gioi, la pavecerniţă.
34. f. 77v—80. Vineri întăe săptămănă de post, la utrăne.
35. f. 80—81. Intr-aceaiaş vineri, la 6 cias.
36. f. 81—83v. Intr-aceaiaş vineri, sara.
37. f. 83v—87v. Sămbătă întăe săptămănă de post, la utrăneaia.
38. f. 87v—88. Intr-aceaiaş sămbătă, 1 sămptămănă, de post, la mare vecernie.
39. f. 88—91v. Dumenecă demineaţa [18].
40. f. 91v—92. Intr-aceaiaş duminecă, sara.
41. f. 92—95. Luni a doa săptămănă de post.
42. f. 95—95v. Luni, la 6 cias.
43. f. 95v—97. Intr-aceaiaş luni, sara.
44. f. 97—99v. Marţi demineaţa, a dooa săptămănă de post.
45. f. 99v—100. Intr-aceaiaş marţi, la 6 cias.
46. f. 100—101v. Intr-aceaiaş Marţi, sara.
47. f. 101v—104. Miercur[i], 2 săptămănă de post, la utrănee.
48. f. 104—104v. Intr-aceaiaş miercuri, la 6 cias.
49. f. 104v—106. Intr-aceaiaş miercuri 2 săptămănă, sara.
50. f. 106—108v. Gioi, 2 săptămănă de post, la utrăneaia.
51. f. 108v—109v. Intr-aceaiaş gioi, la 6 cias.
52. f. 109v—111. Intr-aceaiaş gioi, sara.
53. f. 111—113v. Vineri, 2 săptămănă de post, la utrăneia.
54. f. 113v—114v. Intr-aceiaş vineri, la 6 cias.
55. f. 114v—115v. Intr-aceaiaş vineri, sara.
56. f. 115v—118v. Sămbătă, 2 săptămănă de post, la utrăneaia.
57. f. 118v. Intr-aceaiaş sămbîtî, 2 săptămănă de post, la mare vecernie.
58. f. 118v—121v. Duminecă demineaţa [19].
59. f. 121v—122. Intr-aceaiaş duminecă, sara.
60. f. 122—124v. Luni, a 3 săptămănă de post, troicina.
61. f. 124v—125v. Intr-aceaiaş luni, la 6 cias.
62. f. 125v—127. Intr-aceaiaş luni, sara.
63. f. 127—129v. Marţi, a treia săptămănă de post, troicina.
64. f. 129v—130v. Intr-aceaiaş marţi, a 3 săptămănă de post, la 6 cias.
65. f. 130v—132. Intr-aceaiaş marţi, a 3 săptămănă de post, sara.
66. f. 132—134v. Miercuri, a 3 săptămănea de post, la utrăneia.
67. f. 134v—135. Intr-aceaiaş miercuri, la 6 cias.
68. f. 135—136v. Intr-aceaiaş miercuri, sara.
69. f. 136v—139. Gioi, 3 săptămă[nă] de post, la utrăneia.
70. f. 139—139v. Intr-aceaiaş gioi, la 6 cias.
71. f. 139v—142. Intr-aceaiaş gioi, sara.

18. În colontitlu : *Dumineca 1 de post.*
19. In colontitlu : *Dumineca 2 săp[tămănă] în post.*

72. f. 142—144v. Vineri, 3 săptămână de post, la utrănie.
73. f. 144v—145. Intr-aceaiaș vineri, la 6 cias.
74. f. 145—146v. Intr-aceaiaș vine[ri],.. sara.
75. f. 146v—149. Sămbătă, 3 săptămână de post, slujba pre obiceaiu.
76. f. 149—150. Dumineca a 3 săptămână de post, la închinaria cinstitei cruci. Sămbătă la mare vecernie, sara.
77. f. 150—154. Duminecă, a 3 în post, la utrăneaia.
78. f. 154—154v. Intr-aceaiaș duminecă, sara.
79. f. 154v—158. Luni, a 4 săptămă[nă] de post, demineața.
80. f. 158—158v. Intr-aceaia[ș] luni, la 6 cias.
81. f. 158v—160. Intr-aceaiaș luni, 4 săptămână în post, sara.
82. f. 160—163. Marți, 4 săptămâni în post.
83. f. 163—163v. Intr-aceaiaș marți, 4 săp[tămâni], în post la 6 cias.
84. f. 163v—165v. Intr-aceaiaș marți, 4 săp[tămâni] în post, sara.
85. f. 165v—168. Miercuri de demineața, a 4 săp[tămâni] în post.
86. f. 168—169. Intr-aceaiaș miercuri, la 6 cias.
87. f. 169—171. Intr-aceaiaș miercuri, 4, la G[ospod]i văz[z]vah.
88. f. 171—173v. Gioi, a 4 săp[tămână] în post, demineața.
89. f. 173v—174. Intr-aceaiaș gioi, la 6 [cias].
90. f. 174—175v. Intr-aceaiaș gioi, 4 săp[tămâni] în post, sara.
91. f. 175v—178v. Vineri, 4 săptămâni în post, la utrăneia.
92. f. 178v—179. Intr-aceaiaș vineri, 4 săptîmâni în post, la 6 cias.
93. f. 179—180. Intr-aceaiaș vineri, 4 săp[tămâni] în post, sara.
94. f. 180—183. Sămbătă, 4 săp[tămâni] în post, demineața.
95. f. 183—184. Duminecă, a 4 săptămână în post. Sămbătă sara, la mare vecernie.
96. f. 184—186v. Duminecă demineața.
97. f. 186v—187. Intr-aceaiaș duminecă, sara.
98. f. 187—189v. Luni, 5 săptămâni în post, demineața.
99. f. 189v—190. Intr-aceaiaș luni, 5 săptămână în post, la 6 cias.
100. f. 190—191v. Intr-aceaiaș luni, 5 săp[tămâni] în post, sara.
101. f. 191v—194. Marți, 5 săptă[mâni] în post, demineața.
102. f. 194—194v. La 6 cias într-aceaia zi.
103. f. 194v—196v. Intr-aceaiaș marți, 5 săptămâni în post, la G[ospod]i văz[z]vah.
104 f. 196v—199. Miercuri, 5 săptămâni în post, demineața.
105. f. 199—199v. Intr-aceaiaș miercuri, la 6 cias.
106. f. 199v—204. Intr-aceaiaș miercuri, 5 săp[tămâni] în post, sara.
107. f. 204—206v. Gioi, 5 săp[tămâni] în post, la utrăneia.
108. f. 206v—207. Intr-aceaiaș gioi, la 6 cias.
109. f. 207—209. Intr-aceaiaș gioi, 5 săp[tămâni] în post, sara.
110. f. 209—211v. Vineri, 5 săptămâni în post, demineața.
111. f. 211v—212. Intr-aceaiaș vineri, 5 săptămâni în post, la 6 cias.
112. f. 212—214v. Intr-aceaiaș vineri, 5 săptămâni în post, sara.
113. f. 215—225v. Sămbătă, 5 săptămâni în post, la utrăneaia [20].

20. Pentru o viitoare istorie a traducerilor în românește a cărților de slujbă,

114. f. 225v—226. Sămbătă, 5 săptămână în post, sara la mare vecernie.
115. f. 226—229. Duminecă, 5 săptămână în post, demineaţa.
116. f. 229—229v. Intr-aceaeş duminecă [21], 5 săptîmâni în post, sara.
117. f. 229v—232. Luni, 6 săp[tămâni] în post, la utrăneia.
118. f. 232—232v. Int[r]-aceaiaş luni, 6 săp[tămâni], în post, la 6 cias.
119. f. 232v—235. Intr-aceaiaş luni, 6 săp[tămâni] în post, la G[ospod]i văz[z]vah.
120. f. 235—237v. Marţi, 6 săptămâni în post, la utrăneia.
121. f. 237v—238. Intr-aceaiaş zi, la 6 cias.
122. f. 238—240. Intr-aceaiaş zi, la G[ospod]i văz[z]vah.
123. f. 240—242v. Miercuri, 6 săp[tămâni] în post, demineaţa.
124. f. 242v—243v. Intr-aceaiaş zi, la 6 cias.
125. f. 243v—246. Intr-aceaiaş miercuri, 6 săp[tămâni] în post, la G[ospod]i văz[z]vah.
126. f. 246—248v. Gioi dimineaţa, 6 săp[tămâni] în post.
127. f. 248v—249. Intr-aceaiaş gioi, la 6 cias.
128. f. 249—251. Intr-aceaiaş gioi, 6 în post, la G[ospod]i văz[z]vah.
129. f. 251—253v. Vineri, 6 săp[tămâni] în post, la utrăneia.
130. f. 253v—254v. Int[r]-aceaiaş vineri 6 cias.
131. f. 254v—264. Sedealnile din ohtaiu, care să cântă după cat[isme]le ceale dintăiu preste tot postul.
132. f. 264—265v. Troicinile de post, care cântăm după alliluia, în loc de tropare, peste tot postul.

Însemnări de la prima mînă :

f. 14 : *Ispitit-amu co[n]deiul.*

f. 265v. : *Sfărşitul laudă pre D[u]mn[e]zău. Siia gniga vizasia az mnog griaşnii erei Stefan ot selo Vima* [22].

Însemnări posterioare :

Pe marginea de jos a foilor 11, 12, 13 [23], 21, 22, 23, 24, 25, 26, 26v şi 27 : *Aciaste sf[î]ntî carte o au cumpărat Ciotîşu Îndreucă pentru unu seri-*

---

dau mai jos, după acest manuscris, două imne de largă circulaţie : *Porunca cea de taină* şi *Apărătoarei Doamnei :*

Luînd aminte Iosif porunca cia de taină, degraabî stătu cel fără de trup înnaintia umbrariului, grăind către cia neispititî de nuntî : Cela ce plecă ceriul cu pogorăre, încape cu totul neschimbat întru Tine, pre carele văzăndu-L în păntecele Tău, luînnd chip de rob, mă înfricoşez a-ţi striga Ţie : Bucură-Te, nevastă nenevestitî.

Apărătoarei D[oa]mnei, ceale ce sînt de biruinţă şi de mulţămire izbăvindu-mă din nevoi scriu Ţie Născătoare de D[u]mn[e]z[ă]u, eu robul Tău, ce ca ceaia ce ai ţineare nebiruitî, slobozeaşte-mă din toate nevoile, ca să-ţ strig Ţie : Bucură-Te, nevastă nenevestitî.

21. În ms. : *duduminecă.*

22. Satul Vima se află în raionul Lăpuş, regiunea Maramureş.

23. Pe foile 13v, 14, 14v, 15, 15v, 16, 16v, 17, 17v, 18, 18v, 19, 19v şi 20 fusese scrisă o altă însemnare, pe care o mînă posterioară a şters-o. Însemnarea aceasta este anterioară însemnării de pe foile 11—13 şi 21—27. Aceasta se poate deduce din aceea că cel ce a început însemnarea la foaia 11, cînd a văzut că dă de o altă însemnare, respectă această însemnare, nu o şterge, ci o depăşeşte, continuîndu-şi însemnarea de acolo de unde se terminase însemnarea celuilalt, adică de la foaia 21. Cel de mai tîrziu, care o şters însemnarea, a lăsat din ea, pe foaia 19, numai crucea, încadrată de textul IS HS NI KA.

dariu şi o au datu pomana în m[î]na mea lui popa Steifanu şi au datu şi femeaiu Găvrilă 4 florinţ într-î[n]sa într-acista chipu nime să nu vănză în bani că-i dată pomana pintru sufletu[l] lui Îndreucă şi Gavrilă nime să nu ducă de la pru[n]ci miei sau de la featele meale, de oru fii cineva să înveaţi carte, iară de nu o a fi nime, carte să fie la beserecă de Brusturi[24] *iară cine o a citi într-ăse au deaci au preoţii să roagia pre D[u]mn[e]zău să le iarte păcatele. Scris-amu eu popa Stefanu în martie 23 de zile 1740.*

Pe marginea de jos a foilor 258v, 259, 259v, 260, 260v, 261 : *Aciastî sfîntă carte o au cumpîrant Ciortîşi Indreucă pintru un seridariu şi o a dat în mănа mia lui popa Steſ[a]nu din Brusturi şi au dant în ia şi fentiaiu Găvrilă 4 florinţi pomană pintru sufletul dumisale şi cine o a centi pe aceste carte şe roage pre D[o]mnul H[risto]s să li se iarte păcatele lor. Scris-am mînă păcătoase popa Stefanu 1751, martie 8 zile.*

f. 265v : *Pisaz mnogo greşii diac Gheorghie.*

Ms. 14185

144

Miscelaneu

Sec. XVIII (1728) ; hîrtie ; 135 foi[25] ; 31 × 20 ; între 27 şi 33 rînduri pe pagină ; foile 101—113 sînt scrise pe două coloane ; scrierea cu cerneală neagră, imită tiparul ; titlurile, iniţialele şi indicaţiile tipiconale, cu cerneală roşie, afară de foile 82v—91, care sînt scrise în întregime cu cerneală neagră ; frontispicii, florale şi liniare, din două culori ; unele din o singură culoare ; pe foaia 59v desenat — destul de stîngaci — în două culori, sfîntul mucenic Gheorghe călare, omorînd balaurul ; mai mulţi copişti, dintre care, pe unul îl cunoaştem dintr-o însemnare : *Coşan Ştefan*, cel ce scris Sbornicul ; legătură veche deteriorată ; scoarţe de lemn, îmbrăcate în piele. Manuscrisul a fost cumpărat în 1961 de la moştenitorii preotului Dr. Gh. Cihandu.

Cihandu

f. 1. Însemnări şi un fragment din *Cîntecul lui Adam.*

f. 1v. Însemnări.

I. f. 2—5v. [Acatistul Bunei Vestiri][26].

f. 6. Însemnări

II. f. 6v. Săbornîc ales la praznice d[u]mnezăeşti şi la sfinţii mari[27].

1. f. 6v—12. M[ease]ţa septevriia perva dni, pomenire sv[î]ntului Simion Stîlpnic şi începeria anului nou.

---

24. Localitatea Brusturi se află în trei raioane din regiunea Crişana : Gurahonţ, Beiuş şi Marghita, şi într-un raion din regiunea Cluj : Jibou.

25. Manuscrisul e cu lipsuri între foile 5 şi 6, 35 şi 36, 44 şi 45, 53 şi 54, 66 şi 67 şi 130 şi 131.

26. Sfîrşitul lipseşte. — Tot în vederea unei viitoare istorii a traducerii în românește a cărţilor noastre de slujbă, reproduc, după acest manuscris, condacul *«Apărătoarei Doamnei»*, versiune romînească anterioară versiunii din manuscrisul 143 : *Ceaia ce eşti mai biruitoaria şi apărătoaria cu voevoda cel mai biruitoriu care ne izbăvit din putregiune ; deaci scriu Tie ceiia ce eşti cu bun dar tocmiti cetăţii şi oraşelor Tale, Născitoare lui D[u]mn[e]zău, precumu şi ai ţinerea nebiruite dintru toate grăotăţile ne slobozăşti, ca să strigim Tie : Bucură-Te, nevasta nenevestiti* (f. 5).

27. În acest *Sbornic* avem slujbele la praznice împărăteşti şi la sfinţi mari.

2. f. 12—16. Septevrie în 8 zile.
3. f. 16—22. Septevrie în 14 zile, la zua Crucii.
4. f. 22—25v. Octovrie 14. Vinere Mare [28].
5. f. 26—31. Meas[e]ţa togo 26, sf[î]ntul mare mucenic Dimitriia.
6. f. 31v—35v. M[ea]s[e]ţa noevrie 8, Arhanghel Mihail şi Gavril [29].
7. f. 36—39. [Noevriia 21, la Vevedeniia] [30].
8. f. 39—44. M[ea]s[e]ţa decheavrie 6. Niculaia.
9. f. 44—44v. La Naştere lui H[risto]s [31].
10. f. 45—47v. [Ghenarie 1] [32].
11. f. 48—51v. Mea[se]ţa togo 6, B[o]goiavlenie.
12. f. 51v—56. Mea[se]ţa fevrarie 2, Streniia lui H[risto]s.
13. f. 56—59v. Luna lui martiia, 9 zile, 40 sf[i]nţi.
14. f. 59v—66. Luna lui apriliia 23 de zil[e], slujba la sf[î]ntul şi marel[e] mucinic Gheorghie.
15. f. 66v—72. Duminecă a 6 după Paştii, miercuri sara, slujba spre zua de Ispas.
16. f. 72—78v. Sămbătî sara spre zua de Rusali.
17. f. 79—87. Iuniia 24 de zile, slujba la Naştere sf[î]ntului Ioan Predeteci.
18. f. 87v—93. Luna iunie 29 de zile, slujba la sf[i]nţii slăviţii ap[o]s[to]lilor mai mire Petr şi Pavel.
19. f. 93v—98v. La Preobrajeniia D[o]mnului nostru I[isu]s H[risto]s.
20. f. 99—102. La Uspenie Preacistăi.
21. f. 102—105v. La Tăiarea capului lui Ioan Botezătoriul.

f. 105v. Săvîrşit şi lui D[u]mnezău laudă.

f. 106. Insemnare.

f. 106v. Albă.

22. f. 107. Pinax adecă însemnare de ceale ce să află într-acest sf[î]nt Săbornic.

f. 107v. Albă.

II. 1. f. 108—112. Povestia sv[i]ntei Barbure, luna lui dechem[vrie] în zua 4.

Inc. Sv[i]nta Barbură era din ţara Nicodimiei, fata lui Dioscuruş.
Sf. Lui D[umne]zău să ne rugăm, pre sv[i]nţii lui D[umne]zău să-i cinstim şi înpărăţiia să u cerem, care noi toţi... Amin.

2. f. 112—116. Iară aciasta cînd [a] tăiat Irod cele 14 [mii] de prunci mici căte de 2 ani şi mai mici.

Inc. Iară Irod înpăratul Ier[u]s[a]limului după acesta lucru după toatî, de ca văzu el că l-au batgiocorit.
Sf. Direpţ aceaia aciasta iastă să ştim de precinstita zi de astăz, că a lui D[u]mn[e]zău iaste... Amin.

---

28. În colontitlu : *La sf[i]nta Parascheva.*
29. Sfîrşitul lipseşte.
30. Începutul lipseşte.
31. Din slujba Naşterii Domnului s-a păstrat numai începutul.
32. Începutul lipseşte.

3. f.116—118. M[ea]s[e]ța Martiia în 9 zile, Invățătura la patruzeci de sv[i]nți di Sevastiia.

Inc. D[o]mnul nostru I[isu]s H[risto]s așea grăi apostolilor.
Sf. Si miluitori unul cătră altul că așe văi dobîndim viața, Amin.

4. f. 118—122v. Invățătura cum au mers H[risto]s la iad să iae sufletele din iad.

Inc. Apropie-să ciasul lui să moară, iară diavolul învite pre mai mari Ier[u]s[a]limului.
Sf. Merge înnainte lui D[umne]zău slăvindu-L și lăudîndu-L pre ispasitoriul nostru pre I[isu]s H[ri]stos, Amin.

5. f. 123—126. Invățătura la s[vea]tîi Gheorghie când au izbîvit cia fata de cel balaur strașnic.

Inc. O mare ciude a sv[ă]ntului și slavitului mucenic Gheorghie lui H[risto]s, cine văzut sau cine au auzit.
Sf. Direpț aceia și noi, fraților, să ne rugîm todeuna... Amin.

6. f. 126v—129. Poveste lui s[vea]tîi Procopie mare m[u]cinic.

Inc. Intru zilele lui Deoclitian înpăratul din Roma era un ucenic foarte luminat.
Sf. Căută arma credinței sv[i]nților ș-au vără afla milă la D[o]mnul nostru la I[isu]s H[risto]s în veacii de veci, Amin.

7. f. 129—130v. Luna lui Avgust întăia zi la 7 m[u]cinici Macavei cum i-au muncit Antioh înpărat [33].

Inc. Antioh înpărat, feciorul lui Selevcuș, ucisă pre Potolomeiu.

8. f. 131—132v. [Sfîrșitul cazaniei Maicii Domnului la iad].

Sf. Că păntru ruga Preacuratei și a îngerilor și a tuturor, că s-au rugat pentru voi de sănteți de la zio de Paști până la Rusalii, ca să măriți numele Tatelui și Fiiului și D[u]hului Sănt, Amin.

III. f. 132v—135v. Poleleul care să cîntă la praznicele d[u]mnez[ăești] și ale sv[i]nților [34].

Însemnări de la prima mînă :

f. 51v. *Scris-am eu Coșa Stefanu.*

f. 6. *Sfărșit m[ease]ța maiu 19 de zile, scris-am eu Coșan Stefan în casa lui popa Dumitru din... Orăzăi. Amin. Rojdestvo Hristova 1728, văleț 7242.*

f. 106.*Pomeanicul cui au cumpărat aciastî sf[i]ntî și d[u]mnezăiască carte, viilor și morților în veaci să-i fie pomană. Si cine s-au milostivit și au făcut bine ca cesta de o au cumpărat cu agiutoriul lui D[u]mnezău. Si zice și el așa : Mărirea Sf[i]ntei deoființî și făcătoarei de viațî și nedespîrțitei Troițî, acum și pururea și întru veaci netrecuți și nesăvîrșiți, Amin. Să fie pomenit și ertat de D[o]mnul H[risto]s pururea : Voicul Cărbune, Dumitraș, Vaselie, Floare, Mărinca, Giurgiu, Mirie, Floare, Encii Peatiiu, Nuna, Mărca, Mîcinica, Catia, Trifan, Samfirî. Pomeanicul și viilor și morților cîți nu ș-au adus aminte, să-i pomenească D[o]mnul D[u]mnezău întru înpărățiia Sa totdcauna acum și pururea și în veacii veacilor, Amin.*

33. Sfîrșitul lipsește.
34. Sfîrșitul lipsește.

Si să să pomenască la sf[i]ntele liturghii neîncetat să să pomenească. Sau în ce mînă de preot aciastă sf[î]ntî carte să s[ă] pomenească la liturghii şi să zică să le erte D[u]mn[e]zău păcatele pînă la a şaptea sămînţi. Si cine să va afla om eretic de să o va fura să fie afurisit de cei 318 de părinţi sfinţi. 1730.

Însemnări posterioare :

Pe faţa interioară a tartaşului din faţă :

Scris-am eu popa Moisie din Răbăgani [35] *anul 1798.*

Altă mînă : *Scris-am eu diiacu Dumitru, cine o ceti pă aciastă carte să m[ă] pomeneacă şi pă mine şi să-mi zică,*

f. 1. *Scris-am eu popa Vasili din sat Răbăgani...*

f. 6. *Au în ce mînî de preut va cîde aciastă sf[î]ntă carte să să pomenească la sf[i]ntele beseareci cu tot norodul, să zicî să le erte păcatele cu toţii şi aşe să zicî D[u]mn[e]zău erte, D[u]m[e]zău eurte, D[o]mnul D[u]mn[e]zău ; şi cine au scris încî D[u]mn[e]zău şi popei ce au fost titor la ace sf[î]ntî besearicî.*

f. 7. *788, 30 octomvr[ie].*

f. 8, 9, 10. *Aciastă carte şi ////// aflat a besericii din Răbăgani prin noi...*

f. 78v. *Aciasta carte este a bisericii de Răbăgani. Scris-amu eu popa Moisi din Răbăgani în anu[l] 811* [36]*, în luna lui septevriia în 8 zile* [37].

f. 79. Cu creion negru şi litere latine : *Am însamnat eu Florian Papp învetiatoriu în Rabagani, 14/6, 861.*

f. 87. Cu litere latine : *Spre amintire, subscriu Stefan Sora, preot adm. paroh în Rotăreşti* [38]*, a. 1928.*

f. 107. *Aciasta carte este beserici de Răbăgani şi să fie tot la beserecă în anul 1810*[39]*, în luna lui agustu întăie.*

f. 110. *Scris-am eu popa Vasile.*

f. 115v—116. Cu creion negru şi litere latine : *Popa Florian, Invetiatoriu în Robogani, 10/4, 861.*

Pr. D. FECIORĂ

35. Răbăgani se află în raionul Beiuş, regiunea Crişana.
36. În ms. : *80011.*
37. Popa Moisi mai are însemnări şi pe foile 128v, 129 şi 134.
38. Rotăreşti se află în raionul Beiuş, regiunea Crişana.
39. În ms. : *180010.*

MANUSCRISE DE GRAMATICI SEMITE ÎN BIBLIOTECA PATRIARHIEI ROMÂNE

CITEVA CONSIDERAȚII DESPRE SEMIȚI ȘI LIMBILE VORBITE DE EI

Termenul «semit» este de origină oarecum nouă. El a fost ales de germanul A. L. Schlözer [1] din Göttingen, în anul 1781, ca să dea un singur nume popoarelor descendente din Sem[2], și anume : asiro-babilonenilor, ebreilor, aramenilor, arabilor, etiopienilor, etc. Termenul de «semit» al lui Schlözer nu este prea exact, căci Vechiul Testament arată ca descendenți ai lui Sem și pe elemiți și lidieni ; ori astăzi se știe că elemiții nu erau nici semiți și nici indoeuropeni, căci vorbeau o limbă aglutinantă [3], pe cît se pare în legătură cu grupul caucazian de limbi. Lidienii [4], de asemenea, vorbeau o limbă nesemită și neindoeuropeană. Pe de altă parte, Canaan, strămoșul epomim [5] al canaaniților, nu este considerat de Geneză ca descendent al lui Sem, adică nu este «semit», ci ca un fiu al lui Ham; deși expresia biblică «limba Canaanului» (Isaia XIX, 18) indică, în mod evident, limba ebraică. Din punct de vedere filologic modern, grupul «canaanit» al ramurei de nord-vest a limbii semite include ebraica și feniciana, care sînt ca două dialecte ale aceluiași limbaj [6].

Patria limbilor semite a fost fîșia de pămînt cuprinsă între Tigru și Eufrat, Golful Persic, Marea Mediterană și Marea Roșie. Limba din care au derivat aceste limbi nu se mai cunoaște azi. În această privință fenomenul se petrece invers de cum s-a petrecut cu limbile neolatine, unde s-a cunoscut mai întîi limba de origine și numai apoi, în comparație cu ea, s-au stabilit care sînt cele derivate din ea. Limba semită primară o reconstituim — desigur, cu foarte multe probabilități — cu ajutorul elementelor generale pe care le scoatem din celelalte limbi care au evoluat din ea.

Așa cum sînt cunoscute astăzi, geograficește, limbile semite se pot împărți în două mari grupe :

---

1. *Eichorns Repert.* Bd. 8, 161, Cf. Brockelmann, *Grundriss der Vergleichenden Grammatik der semitischen Sprachen,* 2 B. Berlin, 1908, p. 2.

2. Descendenții lui Sem sînt menționați în cap. X. din Geneză.

3. Limbile *aglutinante* sînt limbile care n-au flexiune și declinare, în sensul limbilor indoeuropene, ci locul acestora îl ia alipirea de noi cuvinte, adică la o rădăcină se alipește alta și așa se capătă noțiunile dorite.

4. Locuitori pe coasta de vest a Asiei Mici.

5. *Eponim* =poreclă ; persoana de la care se lua un nume. În documentele asiriene, anii se numeau, după anumite persoane, *eponimi.*

6. Pe pe altă parte, expresia biblică *bene Ham* (adică Hamiții) include nu numai pe egipteni și libieni, ci și pe etiopieni, hitiți și filisteni. Ori astăzi se știe că etiopienii n-au fost hamiți, ci semiți, iar hitiții și filistenii au fost indoeuropeni.

I. *Grupul Oriental*

constînd în *limba accadiană*, din care au ieşit *asiriana* şi *babiloneana*. În dialectul accadian avem documente scrise chiar din a doua jumătate a mi-

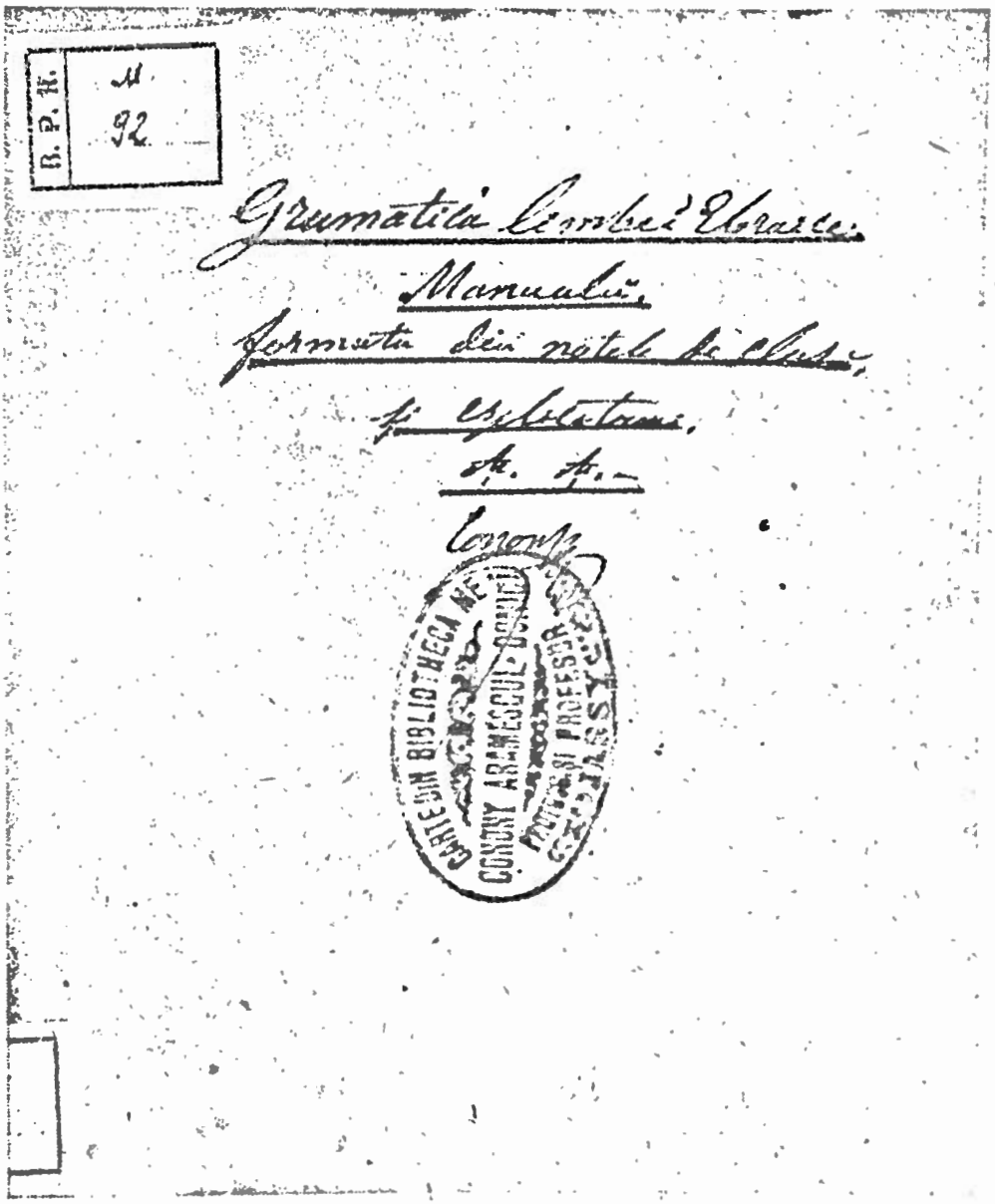

Foaia de titlu a Gramaticii limbii ebraice (ms. 92).

leniului al III-lea î.d.Hr., iar în asiro-babiloneană avem texte pînă în secolul al III-lea î.d.Hr., cînd aramaica şi siriaca au luat complet locul limbii babiloneene.

II. *Grupul Occidental*

A. *Nord-Occidental*

1. *Canaanita :*
a) moabita,
b) feniciana,
c) ebraica.

2. *Aramaica*

occidentală	*orientală*
a) neirabiana	a) siriaca
b) biblică	b) mandaică
c) palmireană	c) nestoriana
d) nabateana	d) iacobita
e) iudeo-palestină	e) a Talmudului babilonian
f) samariteana	f) chaldeana.

B. *Sud-Occidental*

1. *Araba*		2. *Etiopiana*
de nord	*de sud*	
a) safaitica	a) sabeana	a) Ge'ez
b) lyhyanita	b) mineana	b) abisiniana
c) talmudeană	c) adramotica	c) amharica
d) araba clasică (limba Coranului)	d) catabanica	d) tigrina
	e) dialectele de astăzi	e) dialectele de azi.

Limbile semitice au preocupat și pe români. Acum cîțiva ani, Dl. M. Guboglu a făcut un istoric al studiilor orientalistice din țara noastră, pe care l-a publicat atît în românește [7], cît și în franțuzește [8]. D-sa a îmbrățișat tot vastul domeniu oriental, care precum se știe se întinde pe două continente (Africa și Asia), căci pleacă de la apus de Egipt și ajunge pînă în Japonia. În istoricul său, Dl. Guboglu a amintit și de preocupările românești pe tărîmul semitologiei. D-sa vorbește însă numai de lucrările tipărite, și nu amintește nimic de cele aflate numai în manuscris.

Regesta Patriarhia

MANUSCRISELE DIN BIBLIOTECA PATRIARHIEI ROMÂNE

Printre manuscrisele pe care le posedă Biblioteca Patriarhiei Române se păstrează și cîteva cu specific semitic.

Vom prezenta bibliografic, în cele ce urmează, manuscrisele acestor gramatici semitice.

Gramatica limbii ebraice. Manual format din notele de clas și esplicațiuni, etc. etc., [1862].

Format 17 × 21 cm, nenumerotat, inventariat la Biblioteca Patriarhiei Române sub nr. 92.

7. *Orientalistica română*, «Studii și articole de istorie», I, publicat de societatea de științe istorice și filologice, București, 1965, p. 314—380 și extras.

8. *Contributions roumaines aux études orientales*, în «Archiv Orientalnîi», anul XXIV (1956), nr. 3, organul Institutului oriental din Praga.

Nu se menţionează autorul. Este, de fapt, numai un început de gramatică, căci n-are decît alfabetul, regulele de citire şi pronumele. Lipseşte tocmai partea principală : substantivul, verbul, precum şi celelalte

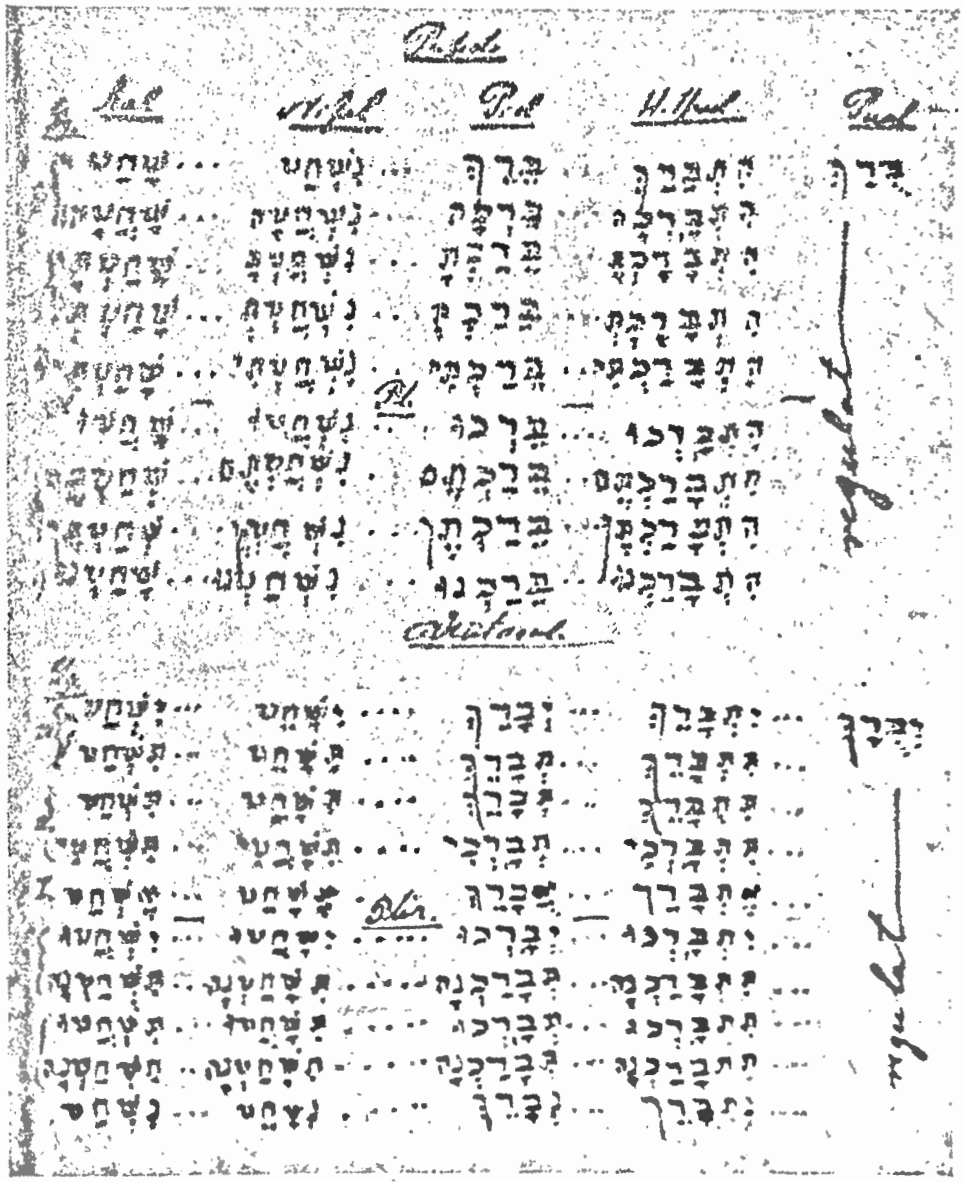

Pagină din Gramatica limbii ebraice, 1862.

elemente gramaticale, inclusiv sintaxa. Exemplarul acesta prim de gramatică ebraică a fost redijat la 12 octombrie 1862 şi, aşa cum se obişnuia pe atunci, este scris în alfabetul de tranziţie, adică chirilic amestecat cu

latin. După titlu urmează această însemnare : «*Aceasta apartenesce mie mai jos subscrisul*», și semnează cu un scris foarte frumos : «*I. Buchi*».

Un manual de gramatică ebraică scris la 1862 ne duce la întrebarea : în ce școală se preda pe atunci ebraica ? În timpul acela nu exista o facultate românească de teologie, în afară de faptul dacă se consideră ca atare încercarea făcută la Iași în anii 1860—1864 de a crea o astfel de instituție. Să se fi predat ebraica la vreunul din seminariile existente pe atunci ? [9].

După presupunerea noastră, gramatica aceasta provine totuși de la facultatea de teologie din Iași, care, după cum se știe, n-a funcționat decît trei ani. La această facultate de teologie funcționa ca profesor de ebraică ieromonahul Ieronim Buțureanu. Posesorul manuscrisului de gramatică ebraică, I. Buchi, se poate să fi fost unul dintre studenții acelei facultăți, căci se încuviințase elevilor din ultima clasă de seminar să frecventeze cursurile facultății [10].

Dar se mai poate ca manuscrisul de gramatică ebraică de care ne ocupăm să provină de la Cernăuți, unde, după unele informații, limba ebraică se preda în Institutul de teologie care ființa acolo cam de pe la 1830, institut devenit, după 1870, facultate de teologie.

2. *Manual de gramatică ebraică, Cernăuți, 1881.*

De același format ca și cel dintîi cu care a fost conexat în inventarul Bibliotecii Patriarhiei Române, datorită faptului că erau legate laolaltă, are 56 de file, adică 112 pagini, format caiet de școală și cu scris destul de citeț, cu mențiunea de la sfîrșitul textului : «Fine, 1881 iulie 17/29, Cernăuți».

Nu se menționează autorul, și nici de cine a fost scris.

După părerea noastră, manuscrisul este scris după prelegerile pe care le ținea profesorul de exegeza Vechiului Testament din acel timp, Isidor de Onciul [11]. Pentru ca să aibă după ce se pregăti la examene, studenții îl copiau, avînd astfel o largă răspîndire.

Legate, după cum am amintit, împreună, fiind considerate, după conținut, ca o unitate, cele două manuscrise de care ne-am ocupat în rîndurile de mai sus, poartă pe ele o ștampilă ovoidă, care are următorul cuprins: «Carte din biblioteca me. Conony Aramescul Donici și Profesor Iassy» [12]. Așadar, manuscrisul, (socotit ca unitate), a fost cîndva al fos-

---

9. Nu este exclus ca în seminarul de la Iași să se fi predat ebraica. Facem această supoziție bazați pe faptul că ieromonahul Ieronim Buțureanul, care a fost numit profesor de ebraică la Facultatea de teologie din Iași, în 1860, venea de la seminarul Veniamin.

10. Cf. T. G. Bulat, *Contribuții la istoricul Facultății de teologie...*, în «Biserica Ortodoxă Română», an. LXXV (1957), nr. 11—12, nov.-dec., p. 1073.

11. De altfel, pe așa numita copertă a manuscrisului este scris următorul titlu: «*Gramatica limbei ebraice. Manual formatu din notele de clas și explicațiuni etc., etc. Conon.*

12. Pe o filă a manuscrisului nr. 92 găsim aceeași ștampilă și cu același cuprins, dar care în loc de Aramescul Donici, are «*Conony Aranescul Doinici*». Nu ne putem explica această deosebire.

tului mitropolit al Ungrovlahiei, Conon. Lucrul acesta se vede din titlul de pe copertă, de care am amintit, care este scris chiar de mîna lui [13].

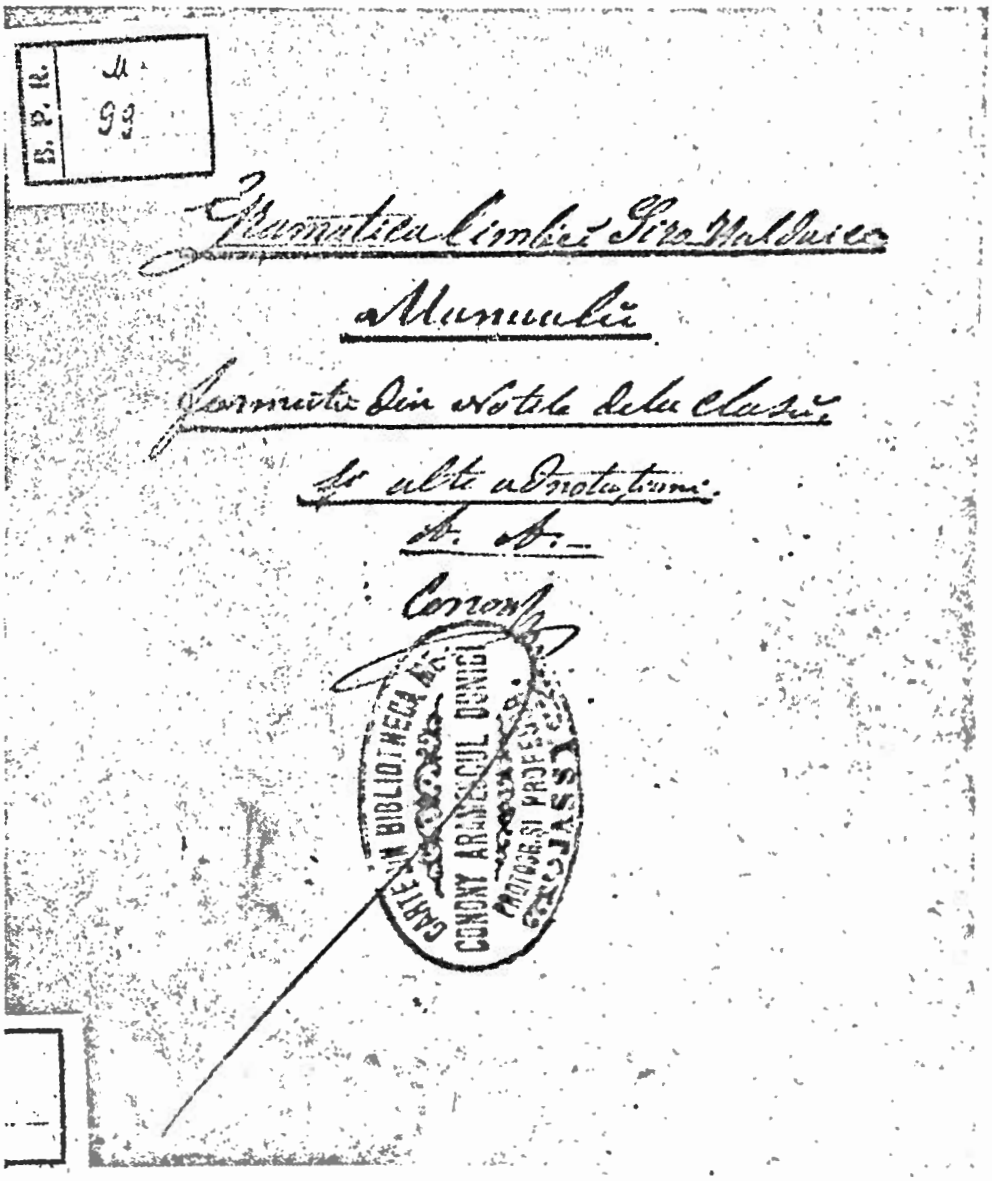

Foaie de titlu a Gramaticii limbii siro-haldaice (ms. 99).

13. Se mai vede lucrul acesta şi din însemnarea de pe verso-ul unei file adăugate, pe care se află alfabetul ebraic punîndu-se şi vocalele. Iată însemnarea: *«Autografa profesorului Sf. Sa Pc. V. Arhimandritului Heronim Buţureanul. Suvenir, scolasticul Conon»*. Alfabetul ebraic scris de Ieronim Buţureanul este foarte frumos, ceea ce înseamnă că el se orienta bine în domeniul ebraicei.

Manuscrisul celor două gramatici ebraice (nr. 92) nu este scris însă de Conon, ci de o altă mînă, cu scris mai frumos, mînă care a scris și manuscrisul nr. 99 (gramatica siro-chaldaică), și manuscrisul nr. 100 (gramatica arabă) [14], de care ne vom ocupa în rîndurile de mai jos.

Ceea ce am putea spune cu precizie este faptul că acest manuscris a fost cumpărat de Conon, fiindcă pe una din primele file găsim însemnarea aceasta : «Cumpărat de către subsemnatul pentru statile de servici. Conon Ar. Dn.» [15].

De asemenea, ceea ce am mai putea afirma cu siguranță este faptul că fostul mitropolit Conon, pe atunci ierodiacon, a citit cu toată sîrguința gramatica ebraică, căci foarte dese sînt paginile în care el corectează manuscrisul, făcîndu-l mai clar [16].

Fie că profesorul care preda limba ebraică făcuse un rezumat bun al gramaticii și-l dăduse studenților să-l copieze, fie că înșiși studenții și-l alcătuiseră, pe îndelete, și se multiplica prin copii, ca să aibă după ce învăța pentru examene, fapt cert este că manuscrisul nu este o gramatică, ci este un rezumat succint al ei, care s-ar fi putut intitula «Elementele gramaticii ebraice».

Cu toate că nu-i decît un rezumat al limbii ebraice, manuscrisul nr. 92 din Biblioteca Patriarhiei Române este destul de valoros.

3. *Gramatica limbii siro-haldaice. Manualu formatu din notile de la clas și qlte adnotațiuni etc., etc.*

Scrisul de pe copertă este al fostului mitropolit Conon. La fel și ștampila. despre care am făcut mențiune la manuscrisul precedent.

Lipsindu-i sfîrșitul, nu știm de cine a fost scris, locul și data. Prin deducții însă se poate afirma că gramatica siriacă a fost scrisă tot în cercurile facultății de teologie cernăuțene, în iulie ori iunie 1881.

Ce se înțelege prin determinativul *siro-chaldaic ?* Înțelegem limbile semite din Siria și din Chaldeea (Mesopotamia), în secolele de după Hristos. Se știe că limba aramaică a înlocuit atît limba asiro-babiloneană, cît și pe cea ebraică. Iudeii au învățat-o în Babilonia, și după reîntoarcerea din captivitate au adus-o și în Palestina. Mîntuitorul Hristos și Apostolii au vorbit aramaica.

Aramaica s-a diferențiat în două, după timpurile în care se vorbia. Cea din Canaan și Peninsula Sinaitică (chiar și în Egipt, la Elefantina) a fost denumită, de către savanți, aramaica de vest sau occidentală, iar cea din Siria și Mesopotamia a fost numită aramaica de est sau răsări-

---

14. Se poate să fi fost un copist de profesie, dar se poate să fi fost și vreun coleg de al lui Conon.

15. Nu ne putem explica ce voiește să spună expresia «*pentru statile de serviciu*».

16. Probabil că în timpul acela existau mai multe ediții ale cursului de gramatică ebraică, și Conon a adăugat în manuscrisul său ceea ce a găsit în plus în celelalte ediții. Se poate, iarăși, ca el să fi avut în față și vreo gramatică ebraică tipărită.

teană. Această aramaică orientală va fi limba Talmudului din Babilon, a literaturii manihеene şi mandaice. Din această aramaică răsăriteană va ieşi dialectul vorbit la Edesa, apoi siriaca, limba clasică a creştinilor si-

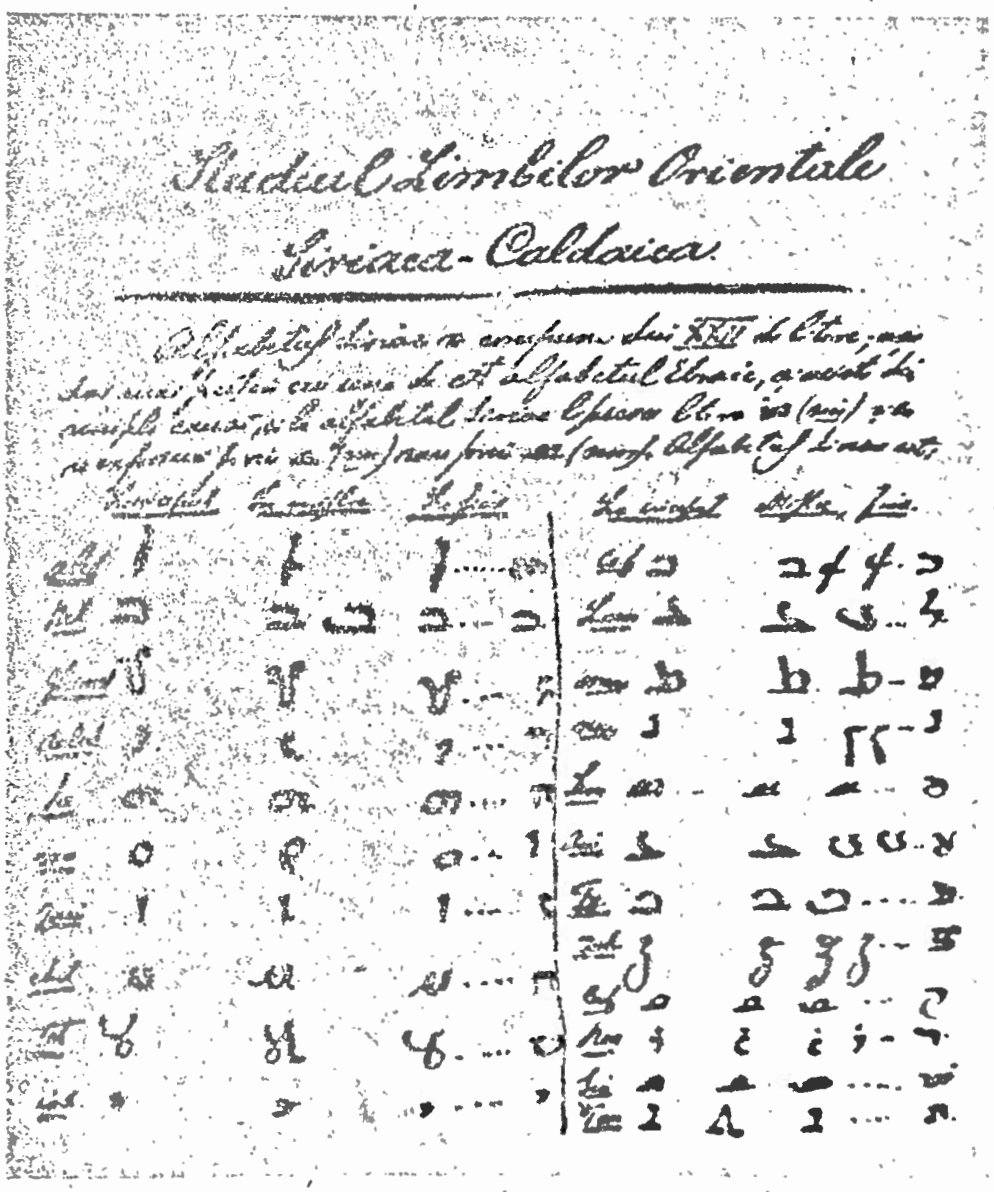
Studiul Limbilor Orientale

Siriaca-Caldaica

Pagină din Gramatica limbii siro-haldaice.

rieni. Cele două mari confesiuni religioase ieşite din controversa doctrinală a secolului al V-lea d. Hr. şi-au creat fiecare un dialect separat : cel al nestorienilor din imperiul persan, şi cel al iacobiţilor din imperiul bizantin. Prin misionarii nestorieni, siriaca a pătruns pînă în Turkestan

și în China. Există texte bilingve, în siriacă și în chineză. Ca și aramaica, limba siriacă a fost înnecată de limba arabă, căci pretutindeni unde se vorbeau altădată dialecte semite, azi se vorbește araba. Totuși, se mai aude și siriaca, în cîteva sate din munții Anti-Liban și din vecinătatea lacului Urmia. Liturghiile orientale au păstrat limba siriacă drept limbă sacră. Scrierea derivată din alfabetul aramaic, probabil prin intermediul palmireanei, s-a divizat în două tipuri, unul mai arhaic, *estranguelo*, altul mai cursiv, *serto* [17].

Folosirea scrierii siriace pentru arabă a făcut să ia naștere scrierea *karshuni* [18].

În ce privește valoarea științifică a manuscrisului gramaticii siriace din Biblioteca Patriarhiei Române, nu putem să ne pronunțăm, fiindcă este incomplet. Dacă nu i-ar lipsi capitolul cu verbe defective, adverbul și particolele, el ar fi, ca și manuscrisul gramaticii ebraice, un bun rezumat, care ar înlesni începătorilor să poată pătrunde în tainele limbii siriace.

4. *Gramatica limbii arabice. Manual format din notițele de la clas și alte adnotațiuni, etc., etc.* Constituie manuscrisul nr. 100 din Biblioteca Patriarhiei Române, avînd aceleași dimensiuni ca și celelalte două de care am amintit (17 × 21 cm). Scrierea arată aceeași mînă ca și la primele două manuscrise, și, după însemnarea de la urmă, «Finea gramaticii arabice, 1881, iuniu, 20/8, Cernăuți», se poate conclude că toate trei au fost scrise de aceeași persoană, în același timp (1881), în același oraș.

Manuscrisul numără 58 de file, adică 116 pagini, cu titlul scris de mîna aceluiași Conon, și cu aceeași ștampilă ca și precedentele.

Este un rezumat al gramaticii arabe, care ajută pe începători să poată pătrunde în tainele limbii arabe. Acest rezumat a fost întocmit fie de profesorul de exegeza Vechiului Testament, de la facultate, fie de studenții care aveau nevoie de acest curs, pentru examenul de limba arabă, de la sfîrșitul anului.

Limba arabă este una din limbile semite fiice, care s-a vorbit în Peninsula Arabică. Dar astăzi, cînd zicem limba arabă nu mai înțelegem acest lucru, ci limba vorbită din Maroc pînă în India. Călătorul care merge pe coasta Mediteranei, peste toată partea de nord a Africii, apoi trece în Asia, prin Peninsula Sinaitică și Arabă, și-și continuă drumul spre răsărit,

---

17. Nu știm pentru care rațiune, manuscrisului gramaticii siro-chaldaice i s-a atașat un alt manuscris, de zece file, care poartă titlul : *Dialectu ionic a lui Herodot comparatu cu ci' veche.* La finele acestui manuscris se află însemnarea : *Manualul prezent este după Gulielm Diandorfu, extrasu de G. Erbicinul, pentru I. Cononu Aramescul. An 865, octomv. 27, fiind eu în Semin. din M. Socola, cl. 7-a.*

Întreg manuscrisul este copiat de mîna fostului mitropolit Conon, care n-avea un scris prea frumos, totuși citeț. La finele acestui manuscris găsim ștampila cu textul cunoscut, dar care pentru numele său personal scrie, cum am semnalat și pentru ms. 29 Biblioteca Patriarhiei Române: *«Conony Aranescul Doinici»*. Se pune, de aceea, întrebarea : care era numele său adevărat : «Aramescul Donici» ? sau : «Aranescul Doinici» ? Se poate ca cea de a doua numire să fie o variantă intenționată, un joc de cuvinte.

18. P. Dhorme, *Langues et écritures sémitiques*, Paris, 1930, p. 38.

trecînd prin Siria, Irak şi Iran, pînă în coasta Indiei, aude vorbindu-se, cu mici excepţii, numai araba.

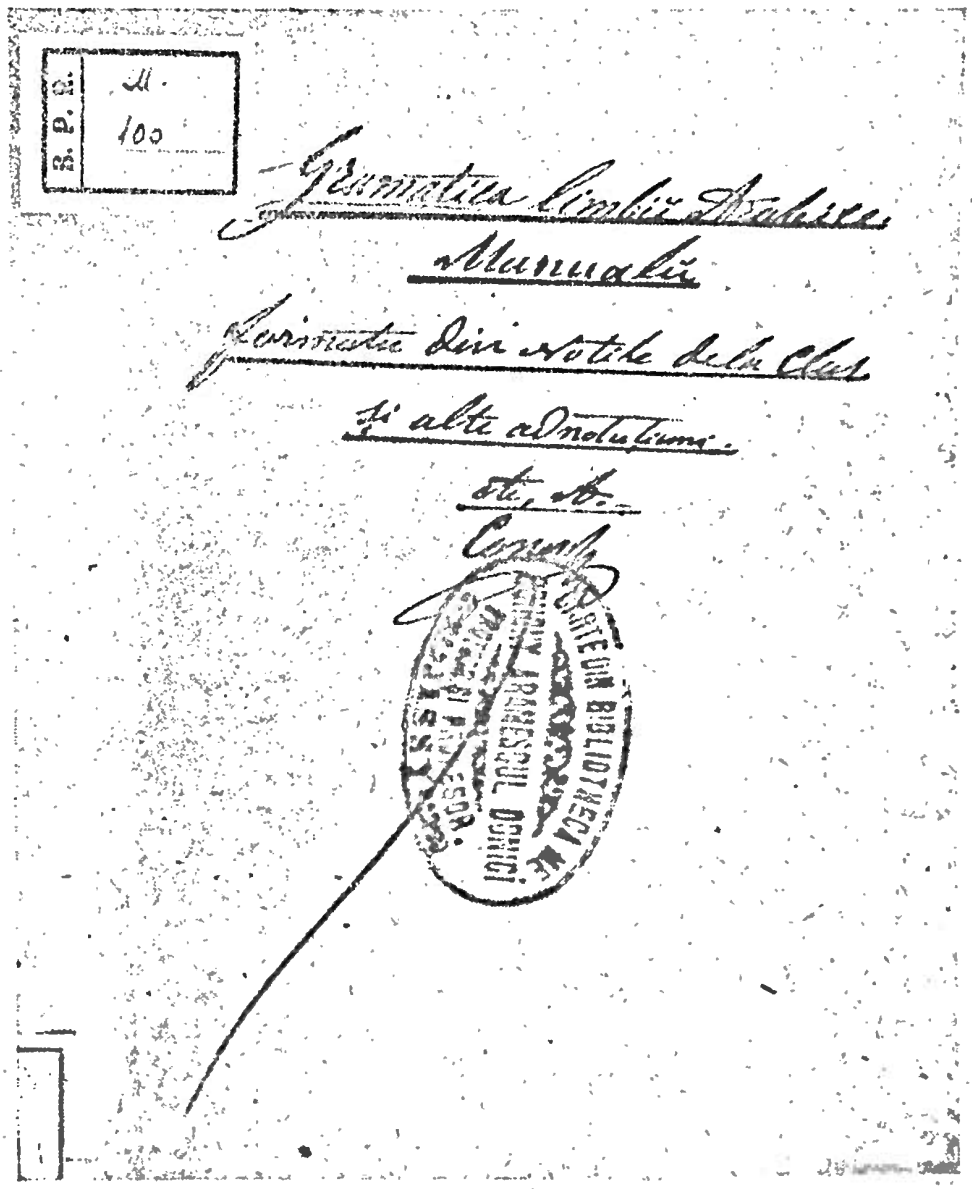

Foaia de titlu a Gramaticii limbii arabice (ms. 100).

Dintre toate limbile semite pe care le cunoaştem, cea mai grea este araba, pentru faptul că filologii arabi s-au forţat să facă o singură gramatică, pentru vasta întindere de la Atlantic pînă în India. Or, noi ştim

că fiecare regiune își formează limbajul său, și nu numai regiunile, dar chiar și ținuturile mai mici (uneori și sătulețele). De fenomenul acesta n-au fost scutite nici popoarele arabe. Tunisianul cu greu se înțelege cu sirianul, și tot așa iranianul cu marocanul.

Valoarea științifică a manuscrisului nr. 100 din Biblioteca Patriarhiei Române este relativ redusă, întrucît nu ajută decît în mică măsură la inițierea în limba arabă, datorită faptului că este numai un rezumat foarte succint al unei gramatici. Pentru noi, are totuși o deosebită valoare documentară.

5. *Gramatica limbii arabe* de Economul stavrofor Dr. Constantin I. Popescu, profesor la Seminarul Central, București.

Autorul acestei gramatici, preotul Constantin I. Popescu, s-a născut în Tîrgoviște, la 10 iulie 1862. Școala primară a făcut-o în orașul natal, iar studiile secundare la seminarul «Central» din București. În 1884 a fost numit profesor de religie la gimnaziul din Tîrgoviște, unde a funcționat pînă la 5 mai 1899. În februarie 1888 a fost hirotonit preot și numit paroh al bisericii «Mitropolia» din Tîrgoviște, și tot în același an a fost numit protoiereu al județului Dîmbovița, post pe care l-a deținut pînă la 1 aprilie 1894.

În anul 1892 a primit o bursă pentru studii în străinătate și, luîndu-și concediul legal, a plecat la Cernăuț, unde și-a luat doctoratul în teologie, la 19/31 iulie 1896.

În 1899 a fost transferat de la Tîrgoviște ca profesor de religie la școala normală de fete «Elena Doamna» din București, unde a funcționat pînă în septembrie 1904, cînd a trecut profesor, cu titlul definitiv, la seminarul «Central», unde a rămas pînă la ieșirea sa la pensie, funcționînd totodată ca profesor și la seminarul «Nifon Mitropolitul» din București.

Întors din străinătate cu titlul de doctor în teologie, la 27 martie 1898 Pr. Constantin Popescu cerea Ministerului Instrucțiunii să-i dea în suplinire catedra de teologie morală vacantă la Facultatea de teologie din București, la 17 mai 1902 cerea catedra de dogmatică vacantă prin alegerea lui Pimen Georgescu ca episcop titular la Dunărea de Jos, iar la 17 februarie 1920 cerea să fie numit profesor titular la catedra de omiletică.

Pr. Constantin Popescu a stăruit însă îndeosebi pentru ocuparea catedrei de exegeza Vechiului Testament, rămasă vacantă prin încetarea din viață a profesorului Nicolae Nițulescu, la 25 ianuarie 1904. Fiindcă la ocuparea unei catedre se cereau publicații de specialitate, Pr. Constantin Popescu a tipărit în același an o gramatică a limbii ebraice.

A apărut însă un contracandidat, diaconul Ioan Popescu-Mălăești, care-și făcuse studiile în specialitatea Vechiului Testament la Berlin și la Strassbourg și care tot în anul 1904 publicase și el o gramatică a limbii

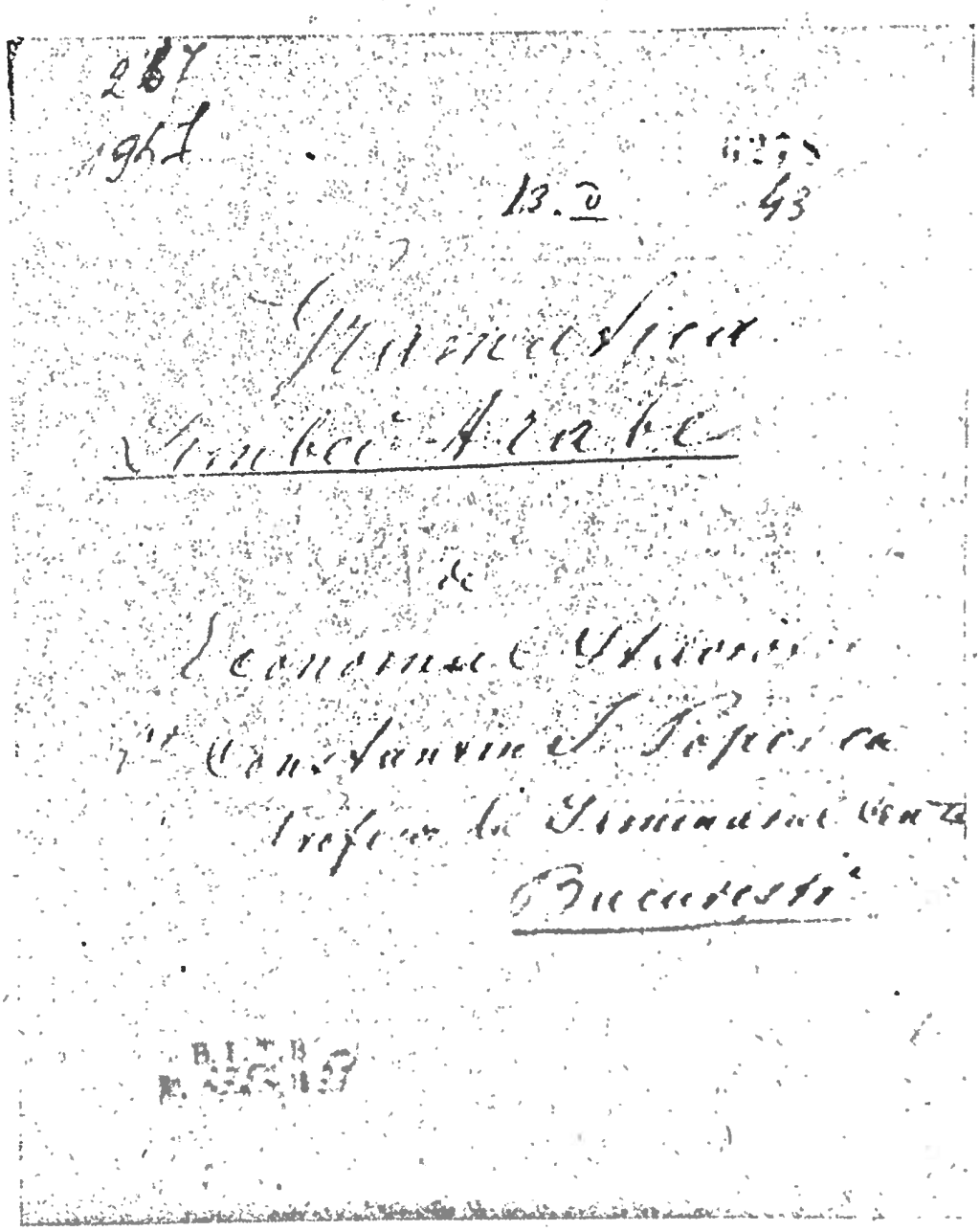

Foaie de titlu a Gramaticii limbii arabe, de Economul Stavrofor Dr. Constantin I. Popescu.

ebraice, mult mai amplă, care conţinea şi cîteva noţiuni de limbă aramaică [19], necesare traducerii capitolelor din cărţile Esdra şi Daniel, scrise în această limbă.

19. *Elemente de gramatica limbii ebraice şi biblic arameice*, Bucureşti, 1904.

Consiliul profesoral al facultății de teologie din București, a aprobat, în anul 1907 numirea ca profesor a diaconului Ioan Popescu-Mălăești, hirotonit mai tîrziu preot.

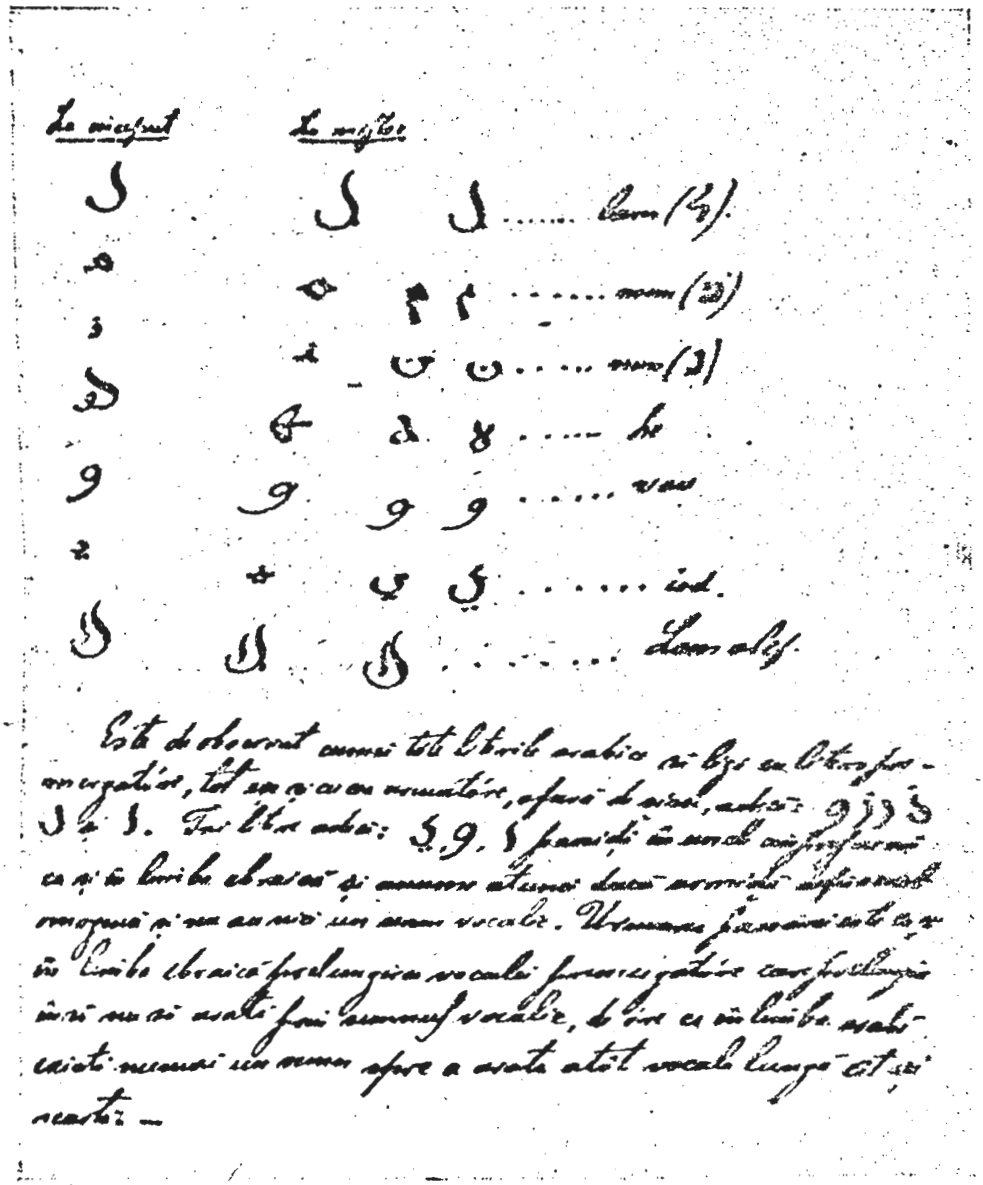

Pagină din Gramatica limbii arabe (Alfabetul).

Gramatica preotului Constantin Popescu era mai căutată de studenți, fiindcă pentru începători în cele ale ebraicii era de preferat o gramatică care să cuprindă numai elementele, și nu o gramatică în care să se trateze probleme mai complicate, ca, de pildă, abaterile și excepțiile de la regulile comune.

În afară de gramatica ebraică, preotul Constantin I. Popescu a alcătuit și o gramatică a limbii arabe, care a rămas în manuscris. După cum se vede din facsimilul pe care-l reproducem aci, manuscrisul preotului

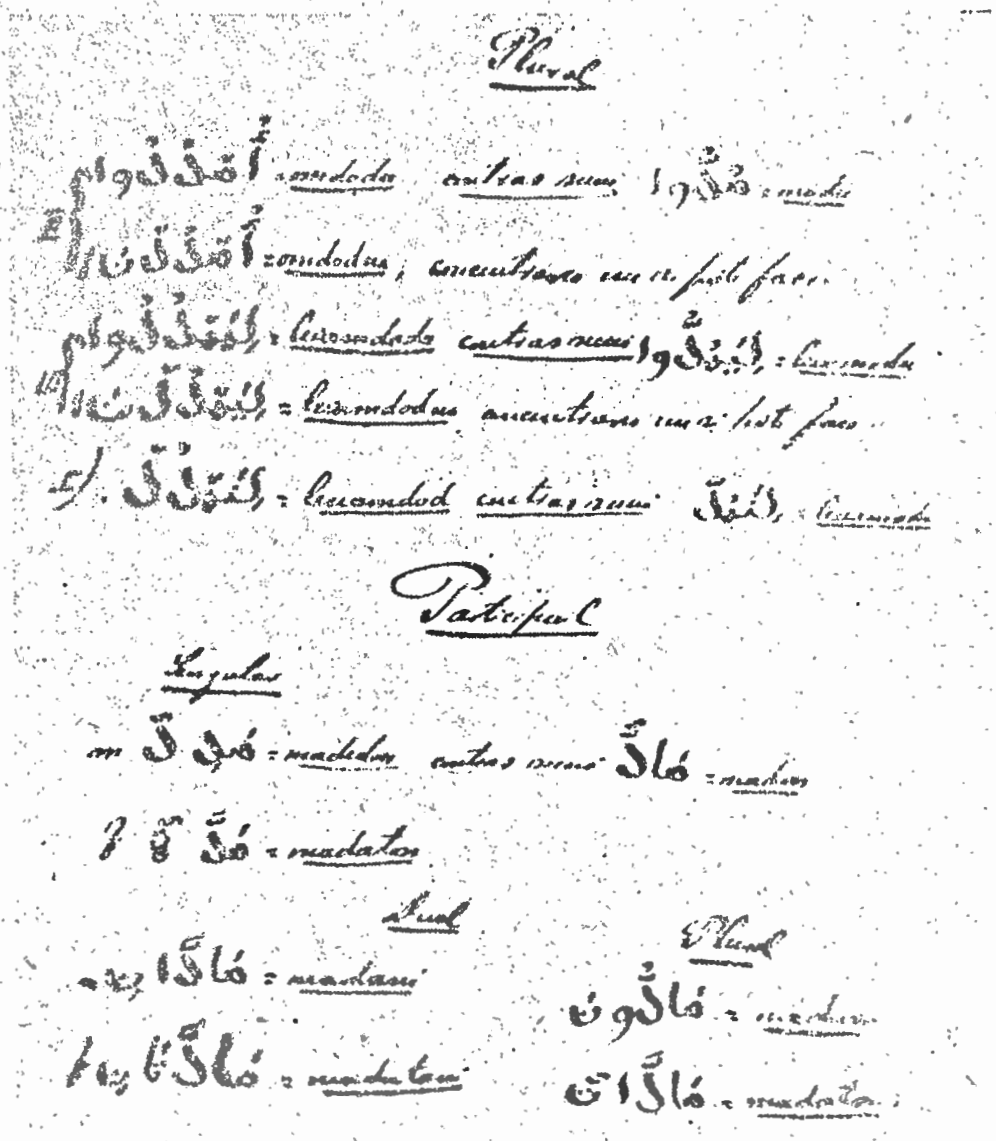

Pagină din Gramatica limbii arabe (Declinarea substantivului).

Constantin Popescu este intitulat *Gramatica limbii arabe*. El a fost donat bibliotecii seminarului «Central», care l-a inventariat sub nr. 6278 din 13 mai 1943.

În urma reorganizării învățămîntului religios din țara noastră în anul 1948, biblioteca fostului seminar «Central» a trecut în posesia Institutului teologic din București. Manuscrisul a fost înregistrat la biblioteca Institutului sub nr. 2752/1951. Astăzi manuscrisul se găsește în posesia Bibliotecii Patriarhiei Române, care este în curs de inventariere și clasificare.

Manuscrisul are formatul mic de 20 × 16 cm și constă din 198 de pagini scris mare și rar. Nu poartă nici o dată, așa că nu știm cînd a fost scris, și nu are nici prefață, de unde am fi putut afla geneza compunerii lui, dar mai ales am fi fost puși în situația de a cunoaște izvoarele de care s-a servit autorul pentru întocmirea lucrării, precum și timpul și locul compunerii.

Credem că autorul s-a servit îndeosebi de notițele pe care și le luase pe cînd era student după prelegerile de arabă ale profesorului respectiv, dar mai ales după un curs mai vechi, pe care îl copiau neîncetat studenții. Din confruntarea manuscrisului preotului Constantin Popescu cu cel inventariat în Biblioteca Patriarhiei Române sub Nr. 100, care-i scris în iunie 1881, deci cu aproape un sfert de secol mai înainte, se vede că asemănarea dintre ele merge pînă aproape la identitate. Modificările constau în «românizarea» expresiilor dialectale și în schimbarea cîtorva exemple (cuvintele arabe). În rest, aceeași structură, adică aceleași capitole și paragrafe [20].

Credem că Pr. Constantin Popescu a scris gramatica arabă în anul 1904 sau cel mai tîrziu în 1905, cînd era vacantă catedra de exegeza Vechiului Testament la Facultatea de teologie din București. În vederea examenului respectiv, fiecare concurent se ostenea să prezinte scrieri în specialitatea catedrei. Catedra fiind încredințată diaconului Ioan Popescu-Mălăești, șansa preotului Constantin Popescu de a mai ajunge profesor de Vechiul Testament la București a dispărut, și, ca atare, el nu și-a mai tipărit manuscrisul [21].

Manuscrisul preotului Constantin Popescu este așa de rezumativ întocmit, încît înclinăm să credem că autorul n-a folosit alte izvoare în afară de notițele luate la curs. Nu poate fi deci vorba de o gramatică arabă, în sensul propriu al acestui cuvînt. În ce privește morfologia substantivului, nu se vede acea diviziune clasică : nume derivate din verbe, nume derivate din alte nume și, în fine, substantivul propriu-zis. Apoi nu se vorbește despre : numele de acțiune, numele de mod, numele de timp și loc, numele instrumental, numele de activitate și pasivitate, numele de

20. De altfel, acesta este și cazul Gramaticii ebraice a preotului Constantin Popescu, pe care a tipărit-o în 1904.

21. Totuși, cauza cea mai plauzibilă a netipăririi gramaticii arabe este alta. La noi în țară, pe timpul acela, nu existau litere arabe. O asemenea lucrare nu se putea tipări decît în străinătate, și acest lucru nu l-a mai făcut preotul Constantin Popescu, căci nu mai prezenta un interes, după ocuparea catedrei de exegeza Vechiului Testament de către diaconul Ioan Popescu-Mălăești.

unitate, numele de abundenţă, numele abstracte şi de calitate, numele comun, numele propriu, numele colectiv. Despre formarea diminutivelor

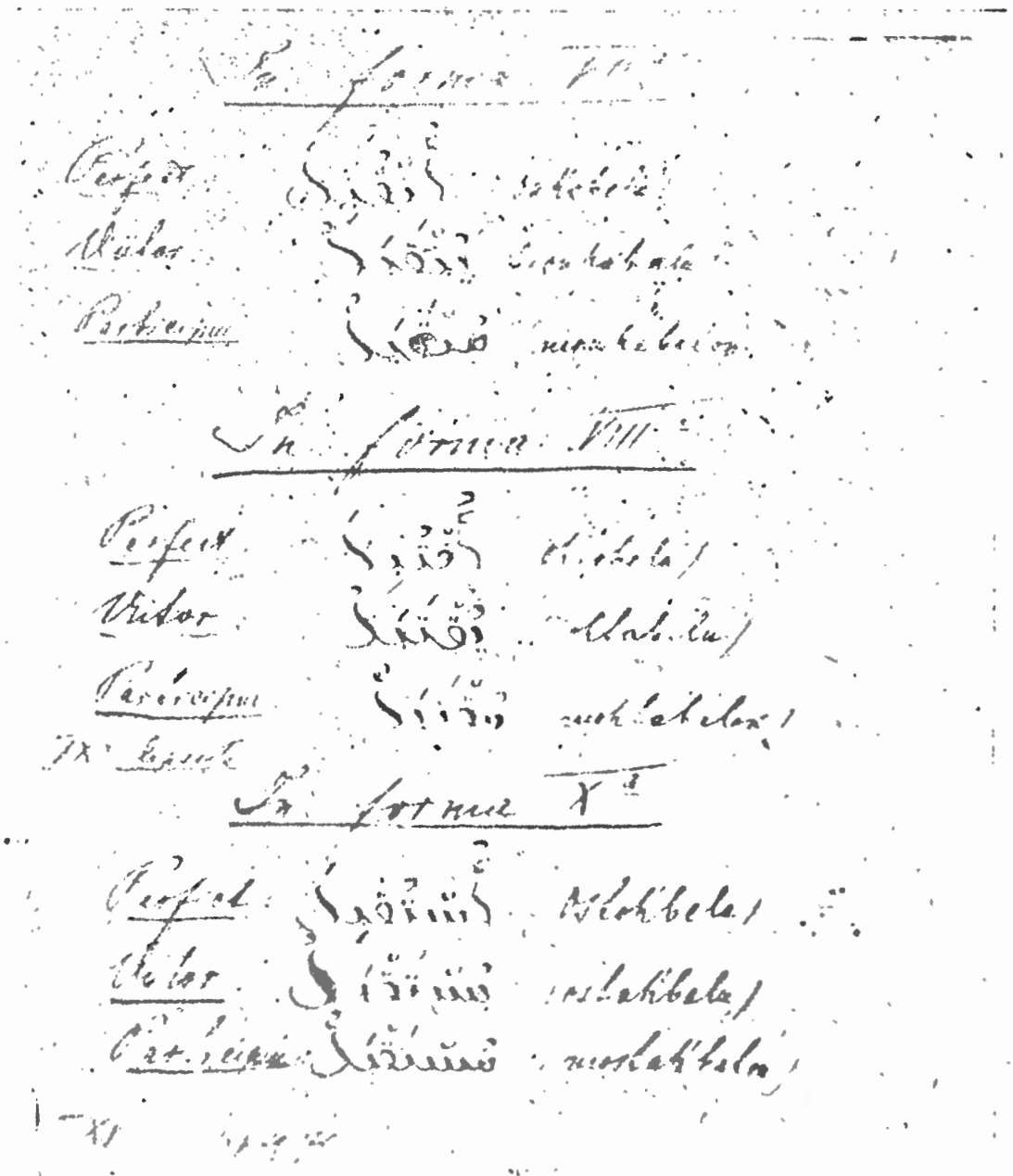

Pagină din Gramatica limbii arabe (Flexiunea verbului — pasivul formelor derivate).

şi mai ales despre complicata formare a pluralului spart şi pluralul pluralului, gramatica preotului Constantin Popescu nu tratează suficient. În

ce privește verbul, nu sînt arătate toate clasele respective, în special acele verbe asimilate și concave și mai ales defectuoase, care în limba arabă sînt întîlnite la tot pasul.

Manuscrisul preotului Constantin Popescu se ocupă numai de morfologie, și nu arată deloc regulile de sintaxă, fără de care cineva nu poate să pătrundă în spiritul limbii arabe.

După cît se știe, gramatica arabă este cea mai complicată dintre gramaticele limbilor semite. Gramaticii arabi, — cum am amintit — au vrut să facă o singură gramatică pentru toate dialectele arabe vorbite pe două continente (Africa și Asia), adică de la Oceanul Atlantic pînă la coastele Indiei. De aceea, un substantiv ajunge să aibă pînă la 32 de forme de plural, după felul cum este folosit pe acest întins spațiu.

Gramatica preotului Constantin Popescu ar putea fi folositoare într-o oarecare măsură, deși este prea elementară și în plus și greu de utilizat.

Cu tot scrisul frumos al autorului, literele arabe cu greu pot fi descifrate. Pe lîngă aceasta, manuscrisul conține și inexactități. Așa, de exemplu, litera arabă *uau* are totdeauna sunetul *u* și niciodată nu se pronunță *v* [22], cum este cazul în limba ebraică. În gramatica sa, autorul îl dă pe *uau* ca avînd totdeauna sunetul *v (vav)*, ceea ce nu-i exact.

Pr. AT. NEGOIȚĂ

22. Se știe că, ו (vav) în ebraică, atunci cînd este fără dagheș (punctul din mijlocul lui sau de deasupra), se pronunță *v*, și numai dacă are acest dagheș se pronunță *u* (sau *o*, cînd are punctul deasupra).

Se pare că *Rînduielile* Sfîntului Vasile au pătruns în creştinismul apusean şi prin Sfîntul Niceta de Remesiana, care, mai întîi pentru uzul propriilor sale mînăstiri, le-a tradus în latineşte şi apoi le-a transmis mai departe [51]. Din Capadocia, *Regulile* Sfîntului Vasile se întind puţin cîte puţin în toată Asia Mică, în părţile Caucazului, în nordul Siriei, iar prin Sfinţii Eftimie, Teodosie şi Sava, capadocieni şi ei, pătrund în Palestina. În inima împărăţiei bizantine ajung mai încet şi se amestecă adesea cu alte curente monahale venite din Siria, Egipt şi Frigia [52]. Rînduielile Sfîntului Vasile sînt în vigoare şi în mînăstirile care se întemeiază la Constantinopol în secolele al IV-lea—al VI-lea. Mai tîrziu, Sfîntul Teodor Studitul îşi organizează viaţa mînăstirească după *Regulile* Sfîntului Vasile ; de aci ele se răspîndesc în Sfîntul Munte şi prin mijlocirea Sfîntului Teodosie de Pecersca, se imprimă întregului monahism rusesc [53].

În mînăstirile de la noi, *Regulile* Sfîntului Vasile vin pe mai multe căi şi la date diferite.

Încă din timpul Sfîntului Vasile, regiunile de la Dunăre, creştinate de Sfîntul Niceta de Remesiana se împărtăşesc de *Regulile* Sfîntului Vasile şi-şi organizează monahismul după ele. Cu mult mai tîrziu, Sfîntul Nicodim de la Tismana († 1406), organizatorul vieţii monahale de la noi, venind din Sfîntul Munte, aduce orînduiala de obşte vasiliană şi o imprimă şi mai adînc coloniilor de pustnici, care vieţuiau răspîndiţi pe aci.

Reorganizarea monahismului românesc de către marele cuvios Paisie († 1794) este făcută, în general, tot pe temeiul *Regulilor* Sfîntului Vasile.

Deşi aplicate într-o epocă destul de îndepărtată de cea a noastră, *Regulile* sale monahale rămîn şi azi izvorul nesecat din care se adapă acei monahi care vor să trăiască o viaţă desăvîrşită. Fiind fundamentate pe Sfînta Scriptură şi pe experienţă personală, erau cele mai indicate să stea la baza orînduirilor noastre monahale. Ele au servit ca far călăuzitor la alcătuirea *Regulamentului pentru organizarea vieţii monahale şi funcţionarea administrativă şi disciplinară a mînăstirilor*, întocmit de Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian şi aprobat de Sfîntul Sinod în anul 1950.

Într-un cuvînt, *Regulile* monahale mari şi mici ale Sfîntului Vasile, constituie un document preţios atît pentru istoria monahismului în general, cît şi pentru istoria cultului creştin şi îndeosebi a laudelor bisericeşti zilnice.

51. *Patrologie*, Manual pentru uzul studenţilor Institutelor teologice..., p. 237.

52. Pargoire J., *Basile*, în «Dict. d'Archéologie chrétienne et de Liturgie», t. II, p. I, col. 505—506.

53. Stanislas Giet, *Les idées et l'action sociale de St. Basile*, Paris, 1941, p. 241, nota 1.

CATALOGUL MANUSCRISELOR DIN BIBLIOTECA PATRIARHIEI ROMÂNE[1]

IV40 145

Minei la Praznicile Împărăteşti şi la Sfinţii cei mari de peste tot anul

Sec. XVII; hîrtie; 213 foi[2]; 30×19; 29 rînduri pe pagină; scrierea, cu cerneală neagră, imită tiparul; titlurile, iniţialele şi indicaţiile tipiconale, cu cerneală roşie; flori finale din cerneală roşie şi neagră, la sfîrşitul slujbelor praznicelor sau la sfîrşitul lunilor; pe marginea foilor diferite trimiteri şi indicaţii tipiconale scrise cu cerneală roşie sau cu cerneală roşie şi neagră; un singur condei; corecturi de la prima mînă; legătură veche deteriorată; scoarţe de carton îmbrăcate în piele; cumpărat în anul 1962 de la Anticariatul de Stat.

I [Luna lui Septembrie].

1. f. 1[3]—12. Intăe zi[4].
2. f. 12 [Notiţe de sinaxar[5] pentru zilele 2—7 septembrie].
3. f. 12—24v. 8. Naşterea Priaci[n]stiteii Marii.
4. f. 24v. [Notiţe de sinaxar pentru zilele 9—13 septembrie].
5. f. 24v—38v. Innîlţarea ci[n]stitei Cruci în septevrie în 14 zil[e].
6. f. 38v. [Notiţe de sinaxar pentru zilele 15—25 septembrie].
7. f. 38v.—39. 26. Mutarea sf[î]ntului Ioan B[o]goslov.
8. f. 39. [Notiţe de sinaxar pentru zilele 27—30 septembrie].

---

1. Continuare din numărul 1—2 anul XVII (1965).

2. Manuscrisul este fără început, fără sfîrşit şi cu lipsuri în interior. La început îi lipsesc, potrivit paginaţiei originale, 3 foi; la sfîrşit, sfîrşitul slujbei praznicului împărătesc al Schimbării la Faţă a Domnului, slujba Adormirii Maicii Domnului şi probabil slujba Tăierii cinstitului cap al sfîntului Ioan Botezătorul; în interior lipseşte o foaie, între foile 204 şi 205, foaia 207 după paginaţia originală.

3. Din foaia întîi nu ne-a rămas decît o treime din partea de jos a foii.

4. Am dat colontitlul, pentru că prin pierderea primei foi s-a pierdut şi titlul. Poate că titlul ar fi sunat aşa: *«Inceputul anului nou şi pomenirea sfîntului Simeon Stilpnicul»*.

5. Prin notiţe de sinaxar înţeleg indicarea zilei şi a sfîntului ce se pomeneşte în acea zi. Copistul nostru dă numai numele primului sfînt din catalogul sfinţilor din sinaxarul zilei. De pildă pentru ziua 2 septembrie: *2, sf[i]ntul mucenic Mamant.*

II. f. 39v. Luna lui octovrie are 31 de zile. In zi 11 cias, noapte 13.

1. f. 39v. [Notiţe de sinaxar pentru zilele 1—13 octombrie].

2. f. 39v—50v. Pomeniria maiceii noastre Paras[che]veii.

3. f. 50v. [Notiţe de sinaxar pentru zilele 15—25 octombrie].

4. f. 50v—65. 26. Sf[î]ntul marele m[u]cinic Dimitrie şi pomenire cutremur, în m[e]s[ea]ţa octovrie 26 de zil[e].

5. f. 65. [Notiţe de sinaxar pentru zilele 27—31 octombrie].

III. f. 65. Luna lui noemvrie.

1. f. 65. [Notiţe de sinaxar pentru zilele 1—7 noembrie].

2. f. 65—76v. 8. Sîborul sf[i]nţilor îngeri arhanghel[i] Mihail şi Gavriil.

3. f. 76v. [Notiţe de sinaxar pentru zilele 9—20 noembrie].

4. f. 76v—86v. 21. Văvedenie. Inntrarea Mariei în b[e]serecă, în m[e]s[ea]ţa noemvrie 21 de zile.

5. f. 86v. [Notiţe de sinaxar pentru zilele 22—30 noembrie].

IV. f. 86v. M[e]s[ea]ţa dechevre.

1. f. 86v. [Notiţe de sinaxar pentru zilele 1—5 decembrie].

2. f. 87—99. [6]. Sf[î]ntul părint[e]le Niculae.

3. f. 99v. [Notiţe de sinaxar pentru zilele 7—24 decembrie].

4. f. 99v—116. 25. [Naşterea Domnului].

5. f. 116. [Notiţe de sinaxar pentru zilele 26—30 decembrie [6]].

V. f. 116. Luna lui ghenvar.

1. f. 116—126v. Intăe zi. Obrezanie Domnului nostru a lu[i] I[isu]s H[risto]s şi pomenirea părintelui nostru Vasilie.

2. f. 126v. [Notiţe de sinaxar pentru zilele 2—5 ianuarie].

3. f. 126v—155. 6. Zua Botezului Domnului nostru a lu[i] I[isu]s H[risto]s.

4. f. 155—155v. [Notiţe de sinaxar pentru zilele 7—31 ianuarie].

VI. f. 155v. Luna lui fevuraria are 28 de zile, iară căndu-i visect are 29. In zi 11 cias[u]ri, noapte 13.

1. f. 156. [Notiţe de sinaxar pentru ziua de 1 februarie].

2. f. 156—164. 2. Streteniia Domnului nostru a lui I[isu]s H[risto]s.

3. f. 164—164v. [Notiţe de sinaxar pentru zilele 3—29 februarie].

VII. f. 164v. M[e]s[ea]ţa martia are 31 de zile. În zi 12 cias[uri], în noapte are 12 cias[u]ri.

1. f. 164v—165. [Notiţe de sinaxar pentru zilele 1—8 martie].

2. f. 165—172. 9 zile m[e]s[ea]ţ[a] la 40 m[u]cin[i]ci.

3. f. 172—179v. M[e]s[ea]ţ[a] m[a]r[tie] 25 [7].

---

6. Ziua de 31 decembrie lipseşte.

7. Pentru pricina arătată la notele 20 şi 26 de la manuscrisele 142 şi 143 (nr. 1—2 din această revistă), dau mai jos textul condacului «Apărătoarei Doamnei» din acest manuscris: *D[oa]mnei cei apărătoare cu biruire, că diacă ni-am izbăvit din nevoi robi Tăi, N[ă]scătoare de D[u]mn[e]z[e]u, scriem Ţie ceale de bună mulţămită, carea ai ţineare nebiruită, slobozeaşte-ne din toate răo[tă]ţile ca să-Ţ[i] strigăm: Bucură-Te, nevastă neneves[ti]tă.*

VIII. f. 179v. Luna lui aprili.

1. f. 179v—187. 23 [La sfîntul Ghiorghie].

IX. f. 187. Luna lui iunie.

1. f. 187—196v. 24. Naşterea sf[î]ntului Ioan Botezătoriul.

2. f. 196v—204v. M[e]s[ea]ţ[a] iunie 29 de zile sf[i]nţii Petru şi Pavel.

X. f. 204v. Luna lui avgust.

1. f. 204v—214v. 6. Sf[î]ntă Preobrabrajenie a Domnului nostru a lui I[isu]s H[risto]s[8].

Însemnări posterioare :

f. 62v—63. Însemnare din 1819.

f. 166v. Însemnare din 1822.

146

II 108

Slujba Sfîntului Stelian

Sec. XVIII—XIX; hîrtie; 15 foi + cîte o foaie de hîrtie de Vorsatz la început şi la sfîrşit; 23×17; 22 rînduri pe pagină; scriere cursivă cu cerneală neagră; titlurile, colontitlurile, iniţialele şi indicaţiile tipiconale cu cerneală roşie; un frontispiciu floral (f. 2) din cerneală roşie, verde şi neagră; titlul manuscrisului, scris pe o pagină întreagă, încadrat într-un chenar floral simplu, din cerneală roşie şi neagră; un singur condei; corecturi de la prima mînă; legătură nouă din pînză şi hîrtie; cumpărat de la Anticariatul de Stat în 1961.

f. 1. Slujba cuviosului şi purtătoriului de D[u]mnezeu părintelui nostru Stilianu, acum întîiu tipărită în zilele prea înnălţatului nostru D[o]mn Io Nicolae Petru Mavroghene Voevod. Şi s-au tălmăcit de pre limba elinească pe limba rumînească de Prea Sf[i]nţiia Sa Părintele Chir Filaret Episcopul Rîmnicului. Dată la stambă în tipografiia Prea Sf[i]nţii Sale în anul de la naşterea lui H[risto]s 1786 Noem[vrie] 22. S-au tipărit de Climent Ierom[onahul] Tipograful Rîmniceanul[9].

f. 1v. Albă.

f. 2—5. Luna lui Noemvrie în 26 de zile cuviosul părintele nostru Stiliano al Paflagoniei. Seara.

f. 5.—14v. La utrenie.

f. 15—16. Intru aciastă lună, în 26 de zile, pomenirea cuviosului părintelui nostru Stiliianu al Paflagoniei — Sinaxarul sfîntului, *Mineiul*

8. Sfîrşitul lipseşte.

9. Manuscrisul este copia unei tipărituri rîmnicene, din care nu se cunoaşte nici un exemplar. *Bibliografia românească veche* de Ioan Bianu şi Dan Simonescu, vol. IV, Bucureşti, 1944, p. 266, o semnalează după manuscrisul Academiei Republicii Populare Române, fondul Gaster, nr. 40, f. 20—35. Manuscrisul din Biblioteca Patriarhiei Române ar fi a doua mărturie despre existenţa tipăriturii rîmnicene. Trebuie menţionat că manuscrisul nostru dă ca an al tipăririi anul 1786, pe cînd manuscrisul de la Academia Republicii Populare Române anul 1787.

lunei Noemvrie, ediția III-a, București, 1927, p. 415 (în ziua de 26 noembrie).

Însemnări posterioare :

f. 1, cu litere latine : *Hogea Ion.*

Pe foaia 15v, o ștampilă ovală, cu următoarea legendă : «*Graiul Românesc*» *Marcu Polack Anticuar, București.*

II 211

147

Miscelaneu

Sec. XVIII (1776); hîrtie; 331 foi [10] + cîte o foaie de hîrtie de Vorsatz la început și la sfîrșit; 20,5×15; între 18 și 24 rînduri pe pagină; scriere cursivă; corpul întîi și al doilea scrise în întregime cu cerneală neagră; corpul al treilea cu cerneală neagră, iar titlurile și inițialele cu cerneală roșie; corpul al patrulea, cu cerneală neagră; titlurile și colontitlurile cu cerneală roșie; frontispiciile și inițialele cu cerneală verde, roșie și neagră; mai multe condeie; corecturi de la prima mînă; legătură nouă, cu piele la cotor și colțuri; cumpărat în 1961 de la Anticariatul de Stat.

f. 1—2v. Albe.

I. f. 3—57. A celui întru sfinți părintelui nostru *Antonie celui Mare*, Învățături pentru năravul oamenilor și pentru buna viețuire, întru capete 170 = Φιλοκαλία τῶν ἱερῶν νηπτικῶν, Veneția, 1782, p. 11—30.

f. 57. Sfîrșit și lui D[u]mnezeu slavă. S-au tălmăcit din limba elinească de ieromonah Macarie.

f. 57v—60v. Albe.

II. f. 61—104v. A prea cuviosului părinteui nostru *Ioann episcopul Carpatiilor*, Către călugării cei din Indiia carii îi scrisease lui. Mîngîitoare capete 100 = MG, vol. 85, col. 1837—1856.

III. f. 105—113. Al acestuiași fericitului *Ioann al Carpatiului*, Cuvînt postnicesc și foarte mîngîitoriu, către călugării cei din Indiia, carii l-au îndemnat (a scrie) = MG, vol. 85, col. 1857—1860.

f. 113. S-au tălmăcit din limba ellinească de ieromonah Irinarh.

f. 113v—114v. Albe.

IV. 1. f. 115—151v. A smeritului *Nichitei Stitat* monahul și preotul prea sf[i]nțitului lăcaș al Studiților [11]. Suta dintîi a capetelor celor lucrătoare = MG, vol. 120, col. 852—900.

2. f. 152—199. *A acestuiași*, A doa sută a fireștilor capete, pentru curățirea minții = MG, vol .120, col. 900—952.

---

10. Au fost legate la un loc 4 corpuri : corpul întîi, f. 1—60; corpul al doilea, f. 61—114; corpul al treilea, f. 115—260; iar corpul al patrulea, f. 261—331. Corpul al doilea, al treilea și al patrulea au paginație originală; corpul al treilea are și signatura colilor.

11. O mînă posterioară, după cuvîntul Studiților, a pus o cruce, iar pe marginea de jos a foii a scris cu creion negru și cu litere chirilice de tipar : *Ucenic Sf. Simeon Noul Bogoslov.*

3. f. 199—251. *A acestuiaşi,* A treia sută a capetelor celor pentru dragoste şi pentru săvîrşirea vieţii = MG, vol. 120, col. 953—1009.

4. f. 251v—253. *A acestuiaşi,* Capete altele = Orientalia Christiana, 12 (1928), XXXIV—XXXV.

5. f. 253v—258v. *A acestuiaşi Nichita Monahul şi preotul Studitului,* Pentru aceaia adecă carele iaste raiul cel gînditoriu şi care sînt sadurile ceale într-însul şi rodurile ceale d[u]mnezeeşti ale acestora. Prea înţăleaptă şi înnaltă alligoricească vedeare.

Inc. Lemnul cunoştinţii, Duhul Sfînt iaste, carele lăcuiaşte întru omul cel credincios [12].

Sf. Şi să se păgubească D[u]mnezeu de lăcuinţa cea întru noi.

V. f. 259—260. A sf[î]ntului Ioann Gură de Aur, Cuvînt fieşte căruia om folositoriu de suflet.

Inc. Omule, toate le-ai luat de la D[u]mnezeu, înţăleagerea şi priceaperea şi mintea şi toate sînt plecate ţie supt picioare.

Sf. Că aşa nimic nu te vei folosi întru acel cias, ci mai nainte, fraţilor să ne pocăim... Amin.

f. 260v. Albă.

VI. f. 261. Ale lui *Isihie Preotul,* Cătră Teodul, Cuvinte folositoare de suflet pentru trezvire şi fapta bună, prin capete, începătură a luminării sufletului, adevărate învăţături [13], care să grăesc înprotivă cuvîntătoare şi rugătoare.

1. f. 261—292v. [Suta întiia] = MG, vol. 93, col. 1480—1512.

2. f. 293—327v. *A acestuiaş,* a doaoa sută = MG, vol. 93, col. 1512—1544.

3. f. 327v—329. *[A acestuiaş],* Cuvîntare de pre urmă prin capete. [5 capete].

Inc. 1. Deci întru cuvintele ceale dinapoi întru ceale din suta dintîiu şi în a doaoa.

Sf. De toată firea cea cuvîntătoare a îngerilor şi a oamenilor şi de toată zidirea pre carea o au zidit Treimea cea negrăită... Amin.

VII. f. 329v—331v. [Textul grec a 7 întrebări şi răspunsuri ale sfinţilor *Varsanufie şi Ioan*].

Însemnări de la prima mînă :

În frontispiciul de la f. 261: *1776.*

Însemnări posterioare :

Pe f. 331v, o ştampilă ovală, cu următoarea legendă, cu litere latine: *«Graiul Românesc» Marcu Polack, Anticuar, Bucureşti.*

---

12. Cf. P. Chrysostomus Baur O.S.B., *Initia patrum graecorum,* Città del Vaticano, 1955, vol. II, p. 564, în colecţia *Sources chrétiennes,* nr. 8 (1943), s-a publicat o lucrare a lui Nichita Stitatul: *Paradisus spiritualis.* N-aşi putea spune dacă este lucrarea din manuscrisul nostru, deoarece începutul este puţin deosebit; în loc de: «lemnul *cunoştinţei* Duhul Sfînt este» cum este în manuscrisul nostru, avem : «lemnul *vieţii* Duhul Sfînt este».

13. Pe margine : *sfătuiri.*

148

I 78

Sfîntul Teodor al Edesei, Sfîntul Efrem Sirul

Sec. XVIII; hîrtie; 75 foi + cîte o foaie de hîrtie de Vorsatz la început şi la sfîrşit; 19×13,5; 16 rînduri pe pagină; scriere cursivă, cu cerneală neagră; titlurile, colontitlurile şi iniţialele cu cerneală roşie; cîteva iniţiale ornamentate, cu cerneală roşie şi neagră; un frontispiciu floral din cerneală neagră (f. 2); un singur condei; corecturi de la prima mînă; legătură nouă, cu piele la cotor şi colţuri; cumpărat în anul 1961 de la Anticariatul de Stat.

f. 1. Albă, cu un otpust : *Pentru rugăciunile.*

f. 1v. Albă.

I. f. 2—60: Cartea sf[î]ntului *Teodor ce au fost episcop Edesului,* Capete a faptelor celor bune = Φιλοκαλία τῶν ἱερῶν νηπτικῶν, Veneţia, 1782, p. 265—273.

f. 60v. Albă.

II. f. 61—75. Dintru ale prea cuviosului părintelui nostru *Efrem Sirul,* Sfătuiri. Sfătuirea 21 = Λόγοι καὶ παραινέσεις τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἐφραὶμ τοῦ Σύρου, Veneţia, 1721, p. 134—139.

f. 75v. Albă.

Însemnări posterioare :

f. 75v, o ştampilă ovală, cu următoarea legendă, cu litere latine : «*Graiul Românesc*». *Marcu Polack, Anticuar. Bucureşti.*

II 16

149

Miscelaneu

Sec. XIX (1827); hîrtie; 23 foi + cîte o foaie de hîrtie de Vorsatz la început şi la sfîrşit; 20 × 12; 20—21 rînduri pe pagină; scriere cursivă, cu cerneală neagră; titlurile şi iniţialele cu cerneală roşie; un singur condei; legătură nouă din carton; cumpărat în anul 1961 de la Anticariatul de Stat.

f. 1. Însemnări.

I. f. 1v—6v. Aciastă mică cărticică să numeşte Alăută duhovniciască şi trîmbiţă cerească, care trimbiţind în urechile credincioşilor aprinde şi învăpăiază inimile lor spre dragostea lui D[u]mnezeu şi-i face pre ei a fi sîrguitori şi a împlini şi cu lucrul cele ce sînt scrise întru dînsa şi prin lucrarea acestora li se face lor suire la împărăţiia cerului.

Inc. Şi cei ce au dragoste către D[u]mnezeu şi Îl iubesc pre El din toată inima lor.

Sf. Că au cunoscut că toate sînt vremelnice şi amăgitoare şi împiedecătoare de mîntuirea sufletului.

II. f. 6v—22. Cuvinte adunate din Sfînta Scriptură.

Inc. Pentru rugăciunea lui I[isus] şi pentru cei ce voim a începe la aciastă sfîntă rugăciune.

Sf. Şi să înţăleagă fieştecine că acesta este semnul înşălăciunii cînd mintea este nelucrătoare. Amin.

f. 22. Sfîrşit şi lui D[u]mnezeu laudă.

f. 22v—23v. Însemnări.

Însemnări de la prima mînă :

f. 22. *1827, noemv[rie] 10.*

Însemnări posterioare :

f. 1. Cu litere latine şi cu creion negru : *86. H. Manuscris.* 1855.

f. 1. *Aciastă mică cărticică este a părintelui Teona şi să numeşte Alăută duhovnicească şi trimbiţă cerească.* 1855.

f. 22v. O ştampilă ovală, cu următoarea legendă, cu litere latine : *«Graiul Românesc». Marcu Polack. Anticuar. Bucureşti.*

f. 23. Cu creion negru : *Itimie Arhim[andrit] Stareţu M. Căldăruşani.*

f. 23v. *Au răposat nepotul Dumitru Podar, 1829, mai 12.* Altă mînă, aceeaşi de la foaia 23, cu creion negru : *Părintele sareţu Itimie au murit la anu 1863 Martie 3—4 nopte la M. Ţigăneşti.*

Pr. D. FECIORU

CATALOGUL MANUSCRISELOR DIN BIBLIOTECA PATRIARHIEI ROMÂNE[1]

150 II 201

Sfinţirea Bisericii

Sec. XIX (1813); hîrtie; 112[2] foi + cîte o foaie de hîrtie de Vorsatz la început şi la sfîrşit; 21×15; cîte 16 rînduri pe pagină; scrierea, cu cerneală neagră, imită tiparul; titlurile, colontitlurile, iniţialele, indicaţiile tipiconale, cu cerneală roşie; titlul cărţii, poarta (f. 4), încadrat într-un chenar floral, din cerneală roşie şi neagră; frontispicii florale din două culori: roşu şi negru; textul manuscrisului încadrat în chenar liniar: cîte două linii în partea de sus şi în exteriorul foii, cîte o linie în partea de jos şi în interiorul foii; un singur condei: *Shimonahul Chirîl de la mănăstirea Secul;* corecturi de la prima mînă; legătură veche în piele; a aparţinut obştei paisiene, apoi, mai tîrziu, mitropolitului Calinic Miclescu. A fost cumpărat în 1961 de la Anticariatul de Stat.

f. 1. Însemnări.

f. 1v—3v. Albe,

f. 4. Tîrnosaniia ce s-au scos de pre elenie în limba românească, cu toată osîrdiia şi cheltuiala a preaosfinţitului Chirio Chir Iacov mitropolit a toată Moldaviia, În zilele prea luminatului şi prea înnălţatului D[o]mnului nostru Io Constantin Mihail Racoviţe Voevod, de Duca Sotirioviciu, tipograf de la Tasos, întru a sa tipografie, la veleat 7260[3], iară acum s-au prescris în mănăstirea Secului, în zilele sf[i]nţiei sale Chir Silvestru Arhimandritului şi Stareţului a sf[i]ntelor Mănăstiri Neamţului şi Secului,

1. Continuare din numărul 3—4, anul XVII (1965).

2. Manuscrisul are şi paginaţie originală: pagina 1—208.

3. Vezi: ION BIANU şi NERVA HODOŞ, *Bibliografia românească veche,* tomul II, Bucureşti, 1910, p. 121.

veleat 7321, S-au scris aciastă cărticică, ce să numeşte Tîrnosirea Bisericii, de păcătosul Chiril shimonahul în Secul.

1. f. 4v—7. Învăţătură pentru tîrnosirea bisericii, care cuprinde întru sine toată rînduiala înnoirii sau sf[i]nţirii bisericii.

2. f. 7v—10v. Şi aşa fiind gătite toate precum trebuiaşte, mearge arhiereul decuseară, avînd sf[i]ntele moaşte cu sineşi.

3. f. 11. Începutul vecerniei ceii mici.

4. f. 11v—16v. Începutul vecernii ceii mari,

5. f. 16v—18v. La litie.

6. f. 18v—30. La utrine.

7. f. 30v—76v. [Tîrnosaniia sfinţirei bisearici].

8. f. 77—99, Arătare pentru bisearici, cînd să cuvine a le sf[i]nţi sau a nu le sf[i]nţi [4].

9. f. 99v—107. Arătare pentru că să cuvine a fi sf[i]nţire bisericii cu desăvîrşită tîrnosire, după predaniile Bisericii şi hotărîrile sfinţilor.

f. 107v—112v. Albe,

Însemnări posterioare :

f. 1. *Aciasta cărticică ce să numeşte tîrnosaniea, sfinţ[irea] bisăricii, îmi iaste dăruită de sf[i]nţiia sa păr[intele] Ghedeon monah spre a sf[i]nţiei sale pomenire, fiindu-i şi sf[i]nţ[iei] sale dăruită din cărţile săvîrşitului din viiaţă arhiereului Meletie Stavropoleos Burdujanul spre a lor pomenire. Varlaam arhimandrit 1852, april 28.*

Pe aceeaşi foaie, mai jos, o însemnare a lui Calinic Miclescu: *Această cărticică o păstrezu de suvenir dela Sf[inţia] sa Arhimandritul Varlaam Strătulat 1856, Ghenar 1.;* † *Calinic Episcop Haghiupoleos.*

Între aceste două însemnări o ştampilă: † *Calinic* (cu litere latine). Aceeaşi ştampilă pe pag. 5.

f. 4. O ştampilă: † *Kalinic Miclesco* (cu literere latine).

Pe marginea de jos a foilor 4, 5, 6, 7, 8, 9: *Aciastă cărticică cu slujba tîrnosirii este a Paiseştii obştimi şi cine o va înstrăina cu ori ce chip să fie neertat pănă o va întoarce înnapoi* [5].

f. 10v. *Varlaam Arhimandrit.*

I 89

151

Arhieraticon

Sec. XIX (1833); hîrtie; 105 foi [6] + 1 foaie hîrtie de Vorsatz la început; 19×14; 16 rînduri pe pagină; scriere cursivă cu cerneală neagră; titlurile, colontitlurile, iniţialele şi indicaţiile tipiconale cu roşu; un singur copist: *Rafail monah de la Mănăstirea Căldăruşani;* corecturi de la prima mînă; legătură veche în piele; a aparţinut Bibliotecii Seminarului Nifon Mitropolitul.

4. În colontitlu: *Tipicul tîrnosaniei.*

5. Peste însemnarea aceasta, de la cuvintele: *«cu slujba»* pînă la sfîrşit, o mînă posterioară a lipit hîrtie albă, cu intenţia de a acoperi scrisul. Dar hîrtia fiind subţire, se poate ceti textul în zare.

6. Manuscrisul nu are paginaţie originală, în schimb primele 23 de coale sînt cu signatură; coala din patru foi.

I. [Sfinţirea Bisericii].

1. f. 1—8. Tocmirea de sf[i]nţirea bisericii, a sf[i]nţirii cei mici.

2, f. 8v—10v. Învăţătură pentru orînduiala slujbii tîrnosaniei ceii mari.

3. f. 11—16. Începerea vecerniei a tîrnosaniei.

4. f. 16—24. La utrăne.

5. f. 24v—54v. [Slujba tîrnosirii ceii mari].

f. 54v. Sfîrşit şi lui D[u]mnezeu laudă.

6. f, 55—56v. Învăţătură pentru toate cele ce trebuiesc la tîrnosaniia bisericii.

f. 56—56v. Albe.

II. [Alte slujbe din arhieraticon].

1. f. 57—59. Rănduiala hirotesiei citeţului şi a ipodiaconului.

2. f. 59v—63, Rănduiala hirotoniei diaconului.

3. f. 63—66v. Rănduiala hirotoniei preotului.

4. f. 67—69v. Tipic de priimirea domnului.

f. 70—70v. Albe.

5. f. 71—79v. Rănduiala hirotoniei episcopului.

6. f. 80—83v. Rănduiala care să face la punerea arhimandritului.

7. f. 83v—84v. Rănduiala ce să face la punerea arhidiiaconului.

8. f. 85—86v. Rănduiala ce să face la punerea marelui iconom adecă dichiu.

9. f. 86—88v. Rănduiala ce să face la punerea eclisiarhului şi a chelarului şi a dichiului.

10. f. 88v—90v. Rănduiala ce să face la punerea protopopului.

f. 91. Albă.

III. f. 91v—101. [Cuvînt despre preoţie].

Inc. Nimic nu iaste pre pămînt asemenea lui făcut. Iov, Cap. 41, stih 23. O, mare şi cinstită dregătorie! O înnaltă şi sf[i]nţită slujbă iaste a preoţiei.

Sf. Aşa şi după moarte, unde iaste H[risto]s acolo va fi şi el în vecii vecilor.

f. 101v—105. Albe,

Însemnări de la prima mînă:

f. 8. *Aciastă cărticică este a mea Rafail monahu[l], scrisă de însumi în sf[i]nta monastire Căl[dă]rușani la anul 1833 Avg[ust].* Apoi o mînă posterioară continuă: *De la care mi-au rămas... Meletie Ieromonah,* apoi cu creion negru: *1862 mar[tie] 28.*

Însemnări posterioare:

Pe foaia de Vorsatz de la început, cu litere latine şi cerneală violetă: *părintele Meletie Duhovnicu 1896.*

f. 1. *Nr. 222. S[eminarul] Nifon.*

152

II 125

Sfinţirea Bisericii

Sec. XIX; hîrtie; 30 foi + cîte o foaie hîrtie de Vorsatz la început şi la sfîrşit; 23×19; cîte 20 rînduri pe pagină; scriere cursivă cu cerneală neagră; titlurile, colontitlurile, iniţialele şi indicaţiile tipiconale cu roşu; un frontispiciu floral şi cu insigne arhiereşti, artistic lucrat, din cerneală neagră (f. 3); textul încadrat într-un chenar liniar dintr-o singură linie; legătură din carton şi hîrtie. A fost cumpărată în 1961 de la moştenitorii preotului Dr. Gh. Ciuhandu.

f. 1—2v. Albe.
f. 3. Rînduiala sf[i]nţirei bisericii.
1. f. 3—6. La vecerniia mare.
2. f. 6—7v. La litie.
3. f. 7v—14v. La utrenie.
4. f. 14v—26. [Rînduiala sfinţirei bisericii].
f. 26v—30v. Albe.

153

II 116

Acatistier

Sec. XIX (1831); hîrtie; 50 foi + cîte o foaie de hîrtie de Vorsatz la început şi la sfîrşit; 23×16,5; 24 rînduri (f. 2—45) şi 20 rînduri (f. 46—50) pe pagină; scriere cursivă cu cerneală neagră; titlurile, iniţialele şi indicaţiile tipiconale cu cerneală roşie; unele iniţiale cu flori, din negru şi roşu, crescute din ele şi întinse uneori pe întreaga pagină; un frontispiciu floral din cerneală roşie şi neagră (f. 2); două icoane din o singură culoare, neagră: icoana Adormirii Maicii Domnului (f. 1v) şi icoana sfîntului Nicolae (f. 28v); două condeie[7]; legătură veche cu piele la cotor şi colţuri.

f. 1v. Icoana Adormirii Maicii Domnului.
I. f. 2. Acatistul Adormirii Prea Sfintei Născătoarei de D[u]mnezeu.
1. f. 2—4. La D[oa]mne strigat-am.
2. f. 4—5. La utrene.
3. f. 5—10. Canon.
4. f. 10—11v. La hvalite.
5. f. 12—14v. Rugăciune către Prea Sfînta Născătoarea de D[u]mnezeu şi Pururea Fecioara Maria = *Ceaslov*, Bucureşti, 1945, p. 276—279.
6. f. 15—27. Deci condacile şi icoasele.
II. f. 27v. Arătate pentru seamnele ce s-au pus la sinaxariul acesta = *Ceaslov*, Bucureşti, 1945, p. 396.
f. 28. Albă.
f. 28v. Icoana sfîntului Nicolae.

7. Primul condei scrie foile 1—45, al doilea foile 46—50.

III. f. 29. Acatistul celui dintru sf[i]nți părintelui nostru Nicolae Arhiepiscopul Mirelor de la Lichiia.

1. f. 29—31v. [La Doamne strigat-am].

2. f. 31v—35. Canon.

3. f. 35—36. La hvalite.

4. f. 36—36v. Rugăciune cătră sfîntul ierarh Nicolae = *Ceaslov*, București, 1945, p. 307—308.

5. f. 37—43v. Deci condacele și icoasele.

IV. f. 44—45. Rugăciune către Prea Sf[î]nta Născătoare de D[u]mnezeu.

Inc. O, Stăpîna mea prea blagoslovită, folositoarea neamului omenesc, scăparea și mîntuirea celor ce aleargă la Tine.
Sf. Și a Ta cea neînfruntată spre mine folosință, în viiața aciasta, și întru nesfîrșitul veac, Amin.

f. 45v. Albă.

V. f. 46—49. Molitfa către D[u]mnezeu Savaot foarte folositoare de suflet scoasă dupre crechie pre limba rumânească de dumnealui Costantin Cantacozino Stolnicul.

Inc. Doamne atotțiitoriule D[u]mnezeul Savaot, D[u]mnezeul lui Avraam, al lui Isaac și a lui Iacov.... carele în trei fețe ești cunoscut și slăvit.
Sf. Și daruește noo sfîrșit bun și mîntuitoriu și creștinesc, cu puterea făcătoare de viiață cruci... Amin.

VI. f. 49—50v. Altă rugăciune ce să citește după pravila călugărului.

Inc. Stăpîne D[oa]mne I[isu]se H[ristoa]se... cela ce ai făcut ceriul și pămîntul... iartă mie ticălosului... și tocmește folosul sufletului.
Sf. D[oa]mne rîiorează în inima mea roa darului Tău și mă pomenește... Amin.

Însemnări de la prima mînă:

f. 27v. *1831, iul[ie] 1. Sfîrșitul sinaxarului.*

Însemnări posterioare:

Pe foaia de Vorsatz de la început o însemnare din 23 aprilie 1843 despre tocmirea unui oarecare Dumitru la bivolii mănăstirii. Apoi cu litere latine: *Manuscris Nr. 27.*

f. 27v. *Să știe că aciastă sfănt orologhion am cumpărat eu Sofronie monah din tărg din București tal. 68 adecă șaizeci și optu lei, ca cât voi fi în viiața aciasta se cetescu și eu, iară pristevirea a mea ori cine va citi mă va pomeni și va zice D[u]mnezeu să-l erte. Sofronie monah.*

II 36

154

Canon către Născătoarea de Dumnezeu şi Acatistul Adormirii

Sec. XVIII[8]; hîrtie; 31 foi + cîte ,o foaie hîrtie de Vorsatz la început şi la sfîrşit; 20×16,5; 23 rînduri pe pagină, scriere cursivă cu cerneală neagră; un singur condei; legătură cu piele la cotor.

f. 1—1v. Albe.

I. f. 2—6v. Canonul Prea Sfintei Născătoarei de Dumnezeu ce să cântă sâmbătă siara şi când va vrea fieşte care creştin, mai ales la vreme de scârbă.

Inc. Mai întîi să înceapă: Blagoslovit e[s]te Dumnezeul nostru... şi să zică psalmul al 7 şi al 26 şi al 30[9].

Sf. Prea Sfântă Născătoare de Dumnezeu, ajută-mi, că pre Tine slăvindu-Te cântare sfârşesc.

f. 6v. *Sfârşîtul acestui canon care s-au tălmăcit dupe limba rusiască pre limba rumăniască.*

f. 7—8v. Albe.

II. f. 9. Acatistul Adormirii Născătoariei de Dumnezeu Prea Sfintei Stăpânii noastre şi Pururea Fecioarei Mariei.

1. f. 9—11. [La Doamne strigat-am].
2. f. 11—14v. Apoi începi canonul[10].
3. f. 14v—24. Dupe aciasta condacele şi icoasele ale Prea Sfintei Născătoarei de Dumnezeu.
4. f. 24—26v. [Pesnele VII—IX din canon].
5. f. 26v—27v. La hvalite.
6. f. 27v—31. Molitfa către Prea Sfânta Născătoarea de D[u]mnezeu = *Ceaslov*, Bucureşti, 1945, p. 276—279.

f. 31v. Albă.

155

Paraclis către Sfânta Ana

Sec. XIX (1860); hîrtie; 8 foi; 22×17; 22 rînduri pe pagină; scriere cursivă cu cerneală neagră; un singur condei, probabil al tălmăcitorului: *Teodosie Monahul;* legat împreună cu o tipăritură[11]; a aparţinut arhiereului Sofronie Craioveanul.

---

8. Însemnarea cu data anului 1789 de pe tartaşul din spate nu indică vîrsta manuscrisului; este o însemnare a unei mîini posterioare; manuscrisul este anterior anului 1789.

9. Începutul pesnei I din canon: *Ceiace una eşti în năpăşti şi în scârbă apărătoare.* Începutul pesnei III: *Armă tare şi zid pre Tine cu agonisindu-Te, biruesc taberile.*

10. Aici numai pesnele I—VI.

11. *Pannihidă împreună şi litiia mică, Carea cuprinde în sine toată rînduiala pentru cei morţi, ce să face Vinerile, după Vecernie, preste tot Anul. Cînd nu este înnainte Prăznuire, Praznic, sau după Praznic, sau Sfînt cu Polieleu sau cu Slavosloviе. Acum întru acestaşi chip Tipărită, prin oserdiia prea Cuviosiei Sale, Chir Neonil, Arhimandrit şi Stareţ Sf[i]nt[elor] Mon[astiri] Neamţului şi Secului. În Tipografiia S[fintei] Mon[astiri] Neamţul, La Anul 1848.*

ducerile care se fac acum, îndeosebi din greceşte, nu sînt lipsite totuși de importanță pentru dezvoltarea limbii scrise, și tocmai larga difuzare a literaturii religioase, care este și citită și ascultată, i-a asigurat rolul important, pe care îl va avea în formrea limbii literare.

Printre figurile ierarhilor români care au luptat pentru introducerea deplină a limbii române în biserică și înlăturarea ultimelor rămășițe ale limbii slavone din prima jumătate a secolului al XVIII-lea. alături de Antim Ivireanul sau Damaschin al Rîmnicului, se înscrie cu cinste și numele mitropolitului Daniil al II-lea al Ungrovlahiei. În activitatea sa tipografică el a fost ajutat de cîțiva iscusiți tipografi, ca: Dionisie ieromonahul, Sava Ieromonahul — egumenul Mînăstirii Antim, preotul Stoica Iacovici și fratele acestuia, Radu logofătul.

Cărțile sînt, în general, îngrijit tipărite, încadrate în chenare tipografice, iar o parte dintre ele au în interior frumoase vignete și gravuri.

Am căutat să aducem astfel o modestă contribuție la cunoașterea mai clară și mai precisă a acestei luminoase figuri de cărturar și bun gospodar, a unui arhipăstor din prima jumătate a secolului al XVIII-lea care a fost Daniil al II-lea al Ungrovlahiei.

CATALOGUL MANUSCRISELOR DIN BIBLIOTECA PATRIARHIEI ROMÂNE [1]

156

II 24

Acatistul şi viaţa sfintei muceniţe Varvara

Sec. XIX; hîrtie; 65 foi [2] + 1 foaie hîrtie de Vorsatz la început; 21 × 15; 16—20 rînduri pe pagină; scris de caligraf [3]; scriere cursivă cu cerneală neagră; titlurile, colontitlurile, iniţialele şi indicaţiile tipiconale cu cerneală roşie; două frontispicii, unul floral (f. 1) şi altul geometric (f. 42) din cerneală roşie şi neagră; textul manuscrisului încadrat în chenar liniar din două linii; un singur condei; legătură veche în piele; a aparţinut arhiereului Sofronie Craioveanu, apoi Seminarului Nifon Mitropolitul.

I. f. 1. Slujba cîntării acatistului al sf[i]ntei marei muceniţe Varvarei.

1. f. 1—5. [La Doamne strigat-am].

2. f. 5—8. Canon [4].

3. f. 8v—31. Condace şi icoase de laudă ale sf[i]ntei marei muceniţe Varvarei.

4. f. 31—31v. După aceaste să citeşte aceaste doao molitve cătră sf[î]nta mare muceniţa Varvara [5].

---

1. Continuare din Nr. 5—6, Anul XVII (1965).

2. Paginaţia originală a manuscrisului merge pînă la foaia 30; signatura coalelor pînă la coala a cincea; coala din 8 foi. Între foile 31 şi 32 (după paginaţia mea) au fost rupte 3 foi.

3. In intenţia copistului, manuscrisul trebuia să fie un exemplar de lux, ilustrat; în acest scop a lăsat, la fiecare condac şi icos al acatistului, ca şi la rugăciunea de la sfîrşitul acatistului un loc, dreptunghiular, de 6×5,5, încadrat în două linii, în care urma să se facă iconografia textului în care era aşezat; din păcate locul a rămas alb; copistul n-a găsit artistul care să împodobească cu miniaturi acatistul sfintei muceniţe Varvara.

4. Pesna I—VI din Canon.

5. Copistul a scris numai începutul primei rugăciuni: «*Sf[i]ntă slăvită şi întru*

5. f. 32—34v. [Continuarea canonului, pesna VII—IX].
6. f. 34v—36. La hvalite.
7. f. 36—39v. Molitva către sf[î]nta mare m[u]ceniţa Varvara.

Sf. Şi să auz glasul cel ce zice: «Slugă bună şi credincioasă întră întru bucuriia Domnului tău, Amin.

Inc. Către tine, ca la un adevărat izvor de vindecări şi grabnică tămăduitoare şi mult minunată sf[î]ntă fecioară.

f. 40—41v. Albe.

II. f. 42—64v. În patru zile ale lunii lui Dechemvrie viaţa şi pătimirea sf[i]ntei mare muceniţe Varvarii = *Vieţile Sfinţilor pe cari-i prăznuesce Biserica creştină ortodoxă de răsărit, tipărite... de un pios creştin*, Volumul IV, Cărticica II din luna Decembrie, Bucureşti, 1904, p. 117—148.

f. 65—65v. Însemnări.

Însemnări posterioare:

Pe foaia de Vorsatz de lá început printre alte însemnări: *Această cărticică este a lui Stefan dascălul de la Terchileşti ce să zice şi Dichiu şi pentru a fi ştiut am iscălit, 1850 ap[rilie] 26 mercuri.*

f. 1, cu litere latine: *Nr.223.S.Nifon.318.*

f. 2, o ştampilă cu cerneală roşie, cu acest text: *Arhiereul Sofronie Craioveanul, Lt. al Eparhiei «Rîmnicul-Noul Severin» Bucureşti.* Aceeaşi ştampilă şi pe f. 10, 26, 40.

f. 40, o ştampilă ovală, cu textul: *Arhiereul Sofronie Craioveanu. Bucureşti. Palatul Sfîntului Sinod.*

Pe faţa interioară a tartaşului din spate: *Această cărticică, viiaţa sfintei marei muceniţei Varvarii este a lui Stefanu Dascalu de la biserica Dichiului, ce se zice şi Tirchileşti şi pentru a fi ştiut amu iscălit eu singur cu mîna mea şi cine va ceti acela mă va pomeni şi să zică D[u]mnezeu să-i erte păcatele lui şi ale părinţilor şi ale tuturor creştinilor care vor crede în Dumnezeu. Si am scrisu eu Stefanu Dascălu cu mînă putrezătoare din pămînt zidită. 1850 april 4 marţi.*

II 182 **157**

Slujba şi paraclisul sfintei Filofteia

Sec. XVIII; hîrtie; 36 foi; 23 × 17,5; între 18 şi 20 rînduri pe pagină; scriere cursivă cu cerneală neagră; titlurile, iniţialele şi indicaţiile tipiconale cu roşu; o icoană cu două scene din viaţa sfintei Filofteia, lucrată din cinci culori; mai multe condeie; legătură deteriorată, cu piele la cotor. Manuscrisul a fost cumpărat de la Anticariatul de Stat în 1960.

f. 1. Însemnări.

f. 1v. Pomelnice de vii şi morţi.

---

tot lăudată mare muceniţă a lui Hr[is]tos Varvaro», şi a lăsat foaia albă; după această foaie mai urmau alte trei foi, care probabil erau tot albe şi pe care o mînă posterioară le-a rupt. Pe restul alb al foii 31v, o altă mînă, mai tîrziu, a scris o cîntare bisericească pe note psaltice: *Dumnezeu este Domnul.*

f. 2. Două scene din viaţa sfintei Filofteia. În jumătatea de sus a foii scena: *«Cînd au rîdicat moaştele sfintei de le-au pus în sicriu»*; în jumătatea de jos a foii scena: *«Cînd au adus moştele sfintei la Curtea de Argeş»*.

f. 2v. Albă.

I. f. 3. În şapte zile ale lunii lui Dechemvrie facem pomenirea sf[i]ntei muceniţei Filotiiei fecioarei, ale căriia sf[i]ntele moaşte să află întregi în Tara Rumânească, în Besearica Domnească din oraşu Argeşului.

1. f. 3—7. Seara la vecerniia cea mare.

2. f. 7—9. La utrenie.

3. f. 9—14. Canonul Născătoarei de Dumnezeu [6].

4. f. 14—18. În 7 zile ale lunii lui Dechemvre, pomenirea sfintei muceniţe Filotii fecioarii ale căriia sfintele moaşte să află în besearica D[o]-mească cea din oraşul Argeşului Ţării Rumâneşti.

5. f. 18v—22. [Continuarea canonului. pesna VII—IX].

6. f. 22v—23v. Hvalitele.

7« f. 23v. La Liturghie.

f. 23v. Sfîrşit şi lui D[u]mnezeu slavă.

II. f. 24—35 [7]. Cinstitul paraclis al slăvitei muceniţei Filotie.

f. 35v. Pomelnic de vii şi morţi.

f. 36. Albă.

f. 36v. Însemnări.

Însemnări posterioare:

f. 1. *Această carte este a unchiului popa Toader de la Curtea de Argeş, ce are înlăuntru viiaţa sfintei Filofteia, ce să află moaştele în biserica domnească. Si am scris eu cel mai jos iscălit, 1835..*

f. 36v. *Leat 1823 luna lui oc[to]v[rie] m-au făcut prea sfinţiia sa părintele episcop Grigorie rasofor şi în mai în 8 leat 824. fiind cu totu bolnav m-am făcut... Numindu-mă... şi la mai în 10 zile am venit aici la episcopie bolnav. Leat 24. Am fost la Bucureşti într-acest leat 824; am văzut facerea podului de piatră, căldărîmul.*

O altă mînă: *Intru aciastă sf[i]ntă carte am citit şi eu robul... 1828.*

II 282

158

Slujba sfintei muceniţe Tatiana

Sec. XIX (1839); hîrtie; 22 foi; 28 × 18; 26 rînduri pe pagină; scriere cursivă cu cerneală neagră; titlurile, iniţialele şi indicaţiile tipiconale cu cerneală roşie; un singur condei; legătură cu piele la cotor şi colţuri.

f. 1—1v. Albe.

I. f. 2. În 12 zile ale lunii lui Ianuarie să prăznueşte sfînta muceniţă Tatiiana diiaconiţa besericii Romei, a căriia slujbă la mineiu este aşăzată pre scurt. Si fiindcă aicea în episcopiia Argeş să află sfîntul ei cap adus

6. Pesnele I—VI.

7. O treime din partea de jos a foii 35 a fost tăiată cu lama.

de Neagul V[oe]v[o]d, ctitorul besericii, am socotit că i să cuvine slujba cu priveghiere pentru evlavia şi folosul ce cîştigă opştea de la aceste sfinte moaşte.

1. f. 2—4v. Seara la vecerniia mică.
2. f. 4v—9. La vecerniia cea mare.
3. f. 9—10v. La litie.
4. f. 10v—12. La stihovnă.
5. f. 12—15. La utrenie.
6. f. 15—17. La hvalite.
7. f. 17—19v. La Liturghie [8].

f. 19v—20. Însemnări de la prima mînă.

f. 20—21. [Din viaţa împăraţilor romani Iliogabal şi Alexandru Sever].

f. 21v—22v. Albe.

Însemnări de la prima mînă:

f. 19v—20, următoarele versuri:

Greşalele meale de nu să vor pomeni
Ertăciunii mă voiu învrednici;
Limba-mi este mică, mintea scurtă,
Arată-ţi minunile, ca o sfîntă,
Sîrgueşte-te cu bună voinţă
Izbăveşte-mă de orice neputinţă;
Eu sînt gunoiu şi putoare;
Izvor eşti tu, dă-mi vindecare.
Ertare de păcate de la Dumnezeu,
Roagă-te să dobîndesc şi eu;
Opreşte-mă de la rău, ca să fac bine,
Psalmistului să urmezu ca tine,
Ascultă-mă te rogu, muceniţă.
Laudă de la mine n-ai trebuinţă.
Tu eşti fierbinte ajutătoarea mea,
Uită-te degrab spre neputinţa mea.

f. 20. *Aciastă sfîntă muceniţă Tatiiana au priimit munci de la Alecsandru împăratul Romei şi s-au sfîrşit prin sabie înpreună cu tată-său la anul de la H[risto]s 218.*

Şi am scris eu cel mai sus iscălit [9] acestă slujbă la anul de la H[risto]s 1839, martie 23.

II, 51 **159**

Paraclisul Sfîntului Marelui Mucenic Dimitrie

Sec. XIX (1857); hîrtie; 12 foi; 21 × 16; 20 rînduri pe pagină; scriere cursivă cu cerneală neagră; titlurile, colontitlurile, iniţialele şi indicaţiile tipiconale cu cerneală roşie; un frontispiciu floral (f. 1) din trei culori; copist: *Ghimnasie Monahul;* legat

8. Apostolul de la Liturghie este pus pe note psaltice (f. 17—18v).
9. «*Mai sus*» n-am găsit iscălitura.

împreună cu alte două tipărituri [10]; a fost cumpărat în 1960 de la Anticariatul de Stat.

f. 1—11v. Canon al optulea nou ce să cîntă şi în fieşte carea sîmbătă de rînd preste an şi la toată nevoia ca un paraclis [11].

f. 12—12v. Albe.

Însemnări de la prima mînă:

f. 11v. *1857, octomvrie 8, Ghimnasie Monah.*

II 35

160

Prohodul Domnului

Sec. XIX (1860); hîrtie; 24 foi; 20 × 16; între 19 şi 22 rînduri pe pagină; scrierea, cu cerneală neagră, imită tiparul; titlurile, iniţialele şi unele stihuri cu cerneală roşie; copist: *Isac Monahul;* broşat; cumpărat în 1960 de la Anticariatul de Stat.

1. f. 1. Prohodul D[o]mnului D[u]mnezeu şi Mîntuitorului nostru Iisus Hristos, carele să cîntă la sf[î]nta şi marea Vineri seara la priveghiere, întocmit dupre cum să cîntă grecește fără scădere sau înmulţire de vreo silabă, Acum întîiu tipărită în zilele prea înnălţatului nostru Domn a toată Tara Românească Alecsandru Dimitrie Ghica Voivod, întru al doilea an al Domniei sale cu blagosloveniia şi cu toată cheltuiala iubitoriului de D[u]mnezeu Episcop al sf[i]ntei [12].

f. 1v. Albă.

1. f. 2. În sf[î]nta şi marea Sîmbătă.

2. f. 2—11. [Starea întîia].

3. f. 11—18. A doao stare.

4. f. 18—23. A treia stare.

f. 23. Sfîrşit şi lui D[u]mnezeu slavă.

f. 23—24. Albe.

f. 24v. Însemnări.

---

10. Manuscrisul a fost legat în urma următoarelor două tipărituri: Prima, *Slujba cuviosului Dimitrie celui nou ale căruia sf[i]nte Moaşte întregi să află în Sf[i]nta Mitropolie a Bucureştilor, care să prăznueşte în 27 zile ale lunii lui Octovrie, a treia oară dată în tipar, pă lingă care s-au adaos, Paraclisul şi Acatistul, i un cuvint şi nişte stihuri spre lauda sf[i]ntului, în zilele... prin osîrdiia şi cheltuiala Cuviosului Arhimandrit Chir Bonifatie Dumboviciu, în Bucureşti, în Tipografiia lui I. Iliiad, la anul 1852, iunie 16.* A doua, *Slujba sfintei Filotiei fecioarei, ale căriia sfinte Moaşte se află întregi în Ţara Românească, în Biserica Domnească din Oraşul Argeşului. A doă oară tipărită în zilele... Prin osîrdia şi cheltuiala Sfinţiei Sale Păr. Protopopul Constandin Sachelarie Brădeanul, din Piteşti, Bucureşti 1848, In Tipografia lui Anton Pann.* Între aceste tipărituri şi manuscris au fost legate şi 11 foi albe. Însemnările de pe aceste foi, ca şi însemnarea de pe foaia 2 a primei tipărituri, ne duc la concluzia că întregul volum a aparţinut shimonahei Filofteia de la Mănăstirea Pasărea. În 1857 îşi scrie pomelnicul de vii şi morţi pe foaia a treia a acestor foi albe.

11. În colontitlul: Paraclisul mucenic Dimitrie.

12. Aici se opreşte textul.

Însemnări de la prima mînă:

f. 23. *Aceasta cărticică ăi sc[r]isă în sf[î]nta Monastirea Slatina la anu 1860 de Isac Monah şi dăruită sfinteii Monastirii al Rarăului spre veacinica pomenire, Martie în 4.*

II 50

161

Miscelaneu

Sec. XIX; hîrtie; 15 foi; 21 × 17; între 19 şi 21 de rînduri pe pagină; scriere cursivă cu cerneală neagră; titlurile, iniţialele şi indicaţiile tipiconale cu cerneală roşie; un final floral (f. 9 v) şi unul geometric (f. 15) din cerneală roşie şi neagră; copist: *Monah Diomid;* legat cu o tipăritură [13]; a aparţinut arhiereului Sofronie Craioveanul, apoi Seminarului Nifon Mitropolitul.

nu există ac. tipăritură cf. ms. II 49

f. 1. Albă.

I. f. 1v—2v. Aciastă laudă a Prea Sfintei de D[u]mnezeu Născătoarei s-au tipărit în cartea ce să numeaşte Ceriu Nou, miniunea a şaptea, s-au arătat Prea Sf[î]nta Născătoare de D[u]mnezeu lui Toma arhiepiscopului şi l-au învăţat pre el zicînd: Deacă ţine-va aciastă laudă, înnaintea iconii meale o va grăi în toate zilele în vremea morţii sale singură îi voiu sta înnainte şi-l voiu mîngăia pre el şi din muncă îl voiu izbăvi.

Inc. Născătoare de D[u]mnezeu Fecioară, bucură-Te ceaiace eşti cu bun dar dăruit, Marie, că ai zămislit cu trup pe Fiiul lui D[u]mnezeu.
Sf. Şi îndreptare vieţii meale înnaintea sfîrşitului vieţii meale.

II. f. 2v—5v. Întru aceiaşi zi, Cuvînt pentru năravuri bune şi reale.

Inc. Frica lui D[u]mnezeu goneaşte toată răutatea, iar lenevirea goneşte pre frica lui D[u)mnezeu.
Sf. Că eu mai păcătos sînt decît toţi oamenii, D[u]mnezeului nostru slavă... veacilor.

III. f. 5v—8. Întru aceaiaşi zi, Cuvînt al sf[î]ntului *Ioan Gură de Aur,* Cum să ne sculăm noaptea la rugă.

Inc. Să iai, omule, o, omule, paväză adecă sf[î]nta rugăciunea şi să te îngrădeşti cu dînsa.
Sf. Pentru aceasta să nu ne lenevim a ne ruga Ziditoriului nostru, ca să mîntuiască... veacilor.

IV. f. 8v—9v. Intru aceaiaşi zi, Cuvînt al sfîntului *Nil.*

Inc. Şezînd în chiliia ta, adună-ţi mintea ta.
Sf. De gîndurilea ceale vătămătoare şi spurcate.

V. f. 9v—10v. A lui *Isaia Pustnicul.*

Inc. Deaca eşti în cetate sau în sat.
Sf. Şi să nu grăiască nicidecum de nefiind de nevoie.

VI. f. 10v—11v. A sf[î]ntului *Simeon Noul B[ogoslov].*

Inc. Scurgerea carea să face în somn din multe pricini să obicinuiaşte.
Sf. Dupre cum şi în capul cel pentru rugăciune am arătat.

13. *Doao Cuvinte ale sf[i]ntului Cassian Rîmleanul pline de tot fealul de folos d[u]hovnicesc,* Bucureşti, 1825.

VII. f. 11v—15. În 12 zile ale lunii lui Dechemvrie [14].
f. 15v. Albă.

Însemnări de la prima mînă:

f. 9v, în floarea finală: *Monah Diamid.*

Însemnări posterioare:

f. 3, o ştampilă cu următorul text: *Arhiereul Sofronie Craioveanul, 29 Str. Ţăranilor No. 29, Bucureşti. Telefon 22/94.* Aceeaşi ştampilă pe foile 6, 7, 10, 12, 13, 15.

II 159

162

Maxim Peloponisul, Carte sau lumină

Sec. XIX (1843—1845); hîrtie; 135 foi [15] + cîte două foi hîrtie de Vorsatz la început şi la sfîrşit; 24 × 18; cîte 24 rînduri pe pagină; scriere cursivă cu cerneală neagră; titlurile, colontitlurile şi iniţialele cu cerneală roşie; textul manuscrisului încadrat în chenar liniar: cîte două linii în partea de sus şi în exteriorul foii; cîte o linie în partea de jos şi în interiorul foii; în spaţiul liber dintre cele două linii din exteriorul foii, indicaţii de texte scripturistice sau de lucrări folosite; unele cu cerneală roşie; copist: *Duhovnic Petre Serdar din mahalaua Slobozieĭ;* corecturi de la prima mînă; legătură cu piele la cotor şi colţuri; a aparţinut Bibliotecii Societăţii Clerului Român «Ajutorul» din Bucureşti.

f. 1. Carte sau lumină cu drepte dovediri din dogmele bisericii răsăritului asupra dejghinării papistaşilor, descoperită şi aşezată de prea înţeleptul ieromonah Macsim Peloponiseanul. Acum întîiu tipărită pre limba românească cu porunca şi toată cheltuiala a prea luminatului şi înnălţatului nostru d[o]mn şi oblăduitoriu a toată Ţara Rumânească Ioan Constandin Basarab Voevod, purtînd cîrma pravoslaviei prea sfinţitul mitropolit chir Teodosie şi s-au tipărit în tipografia d[o]mnească în sfînta mînăstire Znagov la anul mîntuirii lumei 1699, în luna lui aprilie de smeritul între ieromonahi Antim Ivireanul, pentru ca să şă dea dar pravoslavnicilor [16]. Iară prescrierea aceştiia de mine suptiscălitul s-au făcut cînd era ani de la H[risto]s 1843. D[u]h[o]v[nic] Petru Serdar, Mah[a]l[aua] Sloboziei, luna oct[om]v[rie] 14 am început.

f. 1v. Versuri politice 8.

f. 2—4. Celor ce s-ar întîmpla a ceti pravoslavnici creştini, Bucurie.

I, f. 4. Carte făcută de prea învăţatul ieromonah Maxim Peloponisul, ucenicul prea vestitului chir Meletie Piga, papă şi patriarh Alecsandriei.

1. f. 4—4v. Cap. 1. Cum că turburata stăpînire a papei ieste pricină dejghinărei bisericilor.

---

14. Slujba sfîntului Spiridon cu alte cîntări decît în slujba din minei.

15. Paginaţie originală, corectă pînă la foaia 122. Manuscrisul are şi signatura colilor, 17 coli, pusă pe primele trei foi ale coalei; de pildă, coala întîia: А, АВ, АГ; coala a doua: Б, БВ, БГ; coala din 8 foi.

16. Vezi: Ioan Bianu şi Nerva Hodoş. *Bibliografia românească veche,* Tomul I, Bucureşti, 1903, p. 370—372.

2. f. 4v—5v. Cap. 2. Ce este păpistăşia, sau ce zice papa pentru dînsa că este şi pentru ce?

3. f. 5v—6. Cap. 3. Cum că stăpînirea ce zice papa că o au avut sîngur fericitul Petru şi pentru aceia să cade acum să o aibă el, o au dat Hristos în toată biserica Lui.

4. f. 6—10v. Cap. 4. Cum că nu numai singur lui Petru, ci şi celorlalţi apostoli tot o putere le-au dat D[o]mnul. Dovada întîia. Din chemarea apostolilor.

5. f. 10v—12. Cap. 5. A dooa dovadă. Din cele ce au zis H[risto]s apostolilor şi din darurile ce le-au dat şi din multe slujbe ce i-au trimis mai nainte de patimă.

6. f. 12—12v. Cap. 6. A treia dovadă. Din apostolie, adecă cînd au trimis D[o]mnul pre apostoli după patimă şi după înviere.

7. f. 12v—13v. Cap. 7. A patra dovadă. Cum că afară din vredniciia ce au dăruit Petru lui Climent, cînd l-au hirotonisit episcop în Rîm, n-are papa nici o vrednicie mai multă a sa osebită; iară nici altă biserică, nici una n-are nimic al său nume de cinste osebită mai mult decît al hirotoniei ce au hirotonisit între ele episcopi, singur apostoli.

8. f. 13v—16. Cap. 8. A cincia dovadă. Cum că de au murit Petru în Rîm, nu este papa pentru aciasta el singur diadoh lui Petru; aşijderea nici o biserică nu are vreo vrednicie a sa după moartea apostolilor ce au fost într-însăle. Şi cum că toţi episcopii tuturor apostolilor întocma sînt diadohi.

9. f. 16—17. Cap. 9. Pentru cîte aduc papistaşii spre întărirea începătoriei lui Petru şi întîiu pentru: Tu eşti Petru, adecă piatra, şi celelalte. Şi cum că H[risto]s ieste cel cu adevărat temeiu şi piatra cea adevărată şi ori ce să numesc apostolii de la H[risto]s le au toate.

10. f. 17—17v. Cap. 10. Cum că părţile cele întunecate ale Scripturii, să tîlcuesc de părţile ei cele cunoscute.

11. f. 17v—19. Cap. 11. Ce au fost gîndul Domnului de au întrebat pre apostoli pentru el, oare ce-i zic oameni a fi. Şi pentru ce întrebîndu-i şi pre ei pentru Dînsul au răspuns numai Petru.

12. f. 19—21v. Cap. 12. Pentru că ce au zis Zlatoust lui Petru: Gura apostolilor. Şi cum că ce s-au descoperit lui Petru aceia s-au descoperit şi celoralalţi apostoli.

13. f. 22—25. Cap. 13. Pentru ce au zis Zlatoust lui Petru: Vîrf cetii ucenicilor, şi cum că şi ceialalţi apostoli sînt vîrfuri şi stîlpi şi sare şi lumină şi pentru ce?

14. f. 25—26v. Cap. 14. La cuvintul ce zice: Fericit[17] eşti, Simone, fiiul lui Iona. Şi cum că fericirea lui H[risto]s spre Petru să înţelege întocma şi la ceialalţi apostoli.

15. f. 26v—30v. Cap. 15. Cum că din cîte s-au făgăduit H[risto]s lui Petru atuncia nu i-au dat nimica; iară cînd le-au dat, au dat tuturor apostolilor. Şi cînd le-au dat? Şi unde? Şi pentru ce? Şi cum că H[risto]s ieste piatra pre care s-au zidit biserica.

---

17. În ms.: *ferit.*

16. f. 31—33. Cap. 16. Cum că şi cealealalte ce au zis H[ristos] lui Petru: Şi luaţi D[u]h Sfînt; şi: Precum M-au trimis Părintele într-un chip le-au zis şi asemenea tuturor apostolilor.

17. f. 33v—40. Cap. 17. La cuvîntul ce zice: Paşte oile Mele. Şi cum că toţi apostolii sînt într-un chip păstori şi carele sînt oile ce pasc şi în ce chip să chiamă apostolii oi. Şi la cuvintele lui Zlatoust, unde au zis lui Petru: Alesul apostolilor. Şi cum să fie mai întîiul fraţilor.

18. f. 40—41v. Cap. 18. Cum că H[risto]s este singur adevărat temeiul bisericii, iar 12 apostoli sînt doaăsprezece pietri şi 12 temeiuri întocma întemeiate pre H[risto]s.

19. f. 42—44. Cap. 19. La cuvîntul ce zice: Iară Eu M-am rugat ca să nu scază credinţa ta şi celelalte.

20. f. 44—45. Cap. 20. Cum că altă începătorie n-are Petru afară din cît au şi ceialalţi apostoli.

21. f. 45—47. Cap. 21. Cum că latinii rău numind pre biserică văzută şi nevăzută şi cum că şi cei văzute şi cei nevăzute le este cap singur H[risto]s.

22. f. 47v—50v. Cap. 22. Cum că cele văzute mădulări ale bisericii n-au alt cap văzut fără numai pe H[risto]s. Şi în ce chip să chiamă apostolii şi episcopii capete bisericii.

23. f. 50v—51v. Cap. 23. Cum că în urma lui H[risto]s nu este cap mai mare papa al Rîmului.

24. f. 51v—55v. Cap. 24. Cum că Petru n-au fost niciodată epitrop lui H[risto]s pre pămînt precum zic latinii, ci asemenea cu ceialalţi apostoli. Şi iară în ce chip sînt apostolii stîlpi şi păstori şi capete.

25. f. 55v—56v. Cap. 25. Cîte fără cale urmează dintr-aciasta ce zic latinii, cum că biserica etse văzută şi are cap pre papa al lor.

26. f. 56v—59. Cap. 26. Cum că nici pentru aciasta căci a hirotonisit Petru pe Climent episcop în Rîm şi au murit şi el în Rîm, nu este papa cap bisericii.

27. f. 59v—62v [18]. Cap. 27 Cum că pre toţi apostolii H[risto]s i-a hirotonit. Şi cum că cel deplin şi adevărat şi singur cap al bisericii este H[risto]s. Şi în ce chip sînt apostolii păstori şi capete.

28. f. 62v—66v. Cap. 28. Cum că biserica n-are cap văzut şi dintr-aciasta ce zic latinii că are cap văzut, cîte fără cale urmează.

29. f. 66v—69v. Cap. 29 Cum că papa de nevoe şi bună seamă greşind, nu poate să fie cap bisericii.

30. f. 69v—72. Cap. 30. Cum că toţi episcopii sînt cap văzut a cei văzute biseri[ci]. Şi în ce chip se chiamă papa cap şi mai mare. Şi cîte fără de cale urmează dintr-aciasta ce ciarcă să fie cap bisericii mai mare, carea nici lui Petru, nici papilor celor vechi nu li s-au nălucit.

31. f. 72—73v. Cap. 31. Pentru patriarşii ce-i hirotoniseşte papa şi-i are la mincinoasele lui soboară. Că şi aciasta înnoire şi fără de lege este.

32. f. 73v—77v. Cap. 32. Cum că biserica răsăritului avînd nevoi să împreună cu sfiinţii şi se aseamănă lui H[risto]s. Pentru aceia cu mult este şi mai bună decît cea de la apus. Şi răspuns la cîte defăimează papis-

18. f 61v, din scăparea de vedere a copistului, a rămas albă.

taşii pe biserica răsăritului pentru robiia. Şi cum că latinii sînt împreunaţi cu ereticii şi însuşi ei sînt eretici.

33. f. 77v—79. Cap. 33. Dovadă tare, cum că de nevoe greşeşte papa.

34. f. 79v—81v. Cap. 34. Cum că înbunînd sholarii pre papă. multe laude fără dulceaţă şi fără lege îi zic. Şi cum că neasămînată este viaţa papistaşilor cu a sfinţilor, iar următoare lui H[risto]s este viaţa bisericii răsăritului.

35. f. 81v—85. Cap 35. Răspuns la cuvîntul ce zic, cum că biserica răsăritului, pentru căci nu să pleacă papii s-au dat de la D[u]mnezeu să se tirănească.

II. f. 85—87. Pentru purceaderea Sfîntului Duh.

III. f. 87. Pentru azime.

1. f. 87—90v. Partea întîiu.

2. f. 90v—97. Partea a doao.

IV. f. 97v—105. Pentru schimbarea, adecă prefacerea fiinţei tainelor.

V. f. 105—113v. Pentru focul cel de curăţenie.

VI. f. 113v—126. Pentru îndreptarea sfinţilor. adecă de ş-au luat făgăduinţa.

f. 126v—129. Scara cărţii aceştiia.

f. 129v—134v. Albe.

Însemnări de la prima mînă:

f. 126. *Cu ajutoriul D[o]mnului luat-au sfîrşit această carte, vrednică de papa ereticul, în luna lui aprilie în treizeci de zile, cînd era cursul aniior de la mîntuire o mie şasă sute noaozeci şi noao. Şi iară slavă D[o]mnului ce ne ajută noao. Iară prescrierea aceştiia s-au făcut de mine suptiscălitul, cu ajutorul Celui în Troiţă slăvit, Carele ne-au ajutat şi m-au luminat de am început în anul 1843, oct[om]v[rie] 14 şi am sfîrşit-o în anul 1845, ianuarie doaă. D[u]h[o]v[nic] Petru Serdar.*

Însemnări posterioare:

Pe foaia a doua a hîrtiei de Vorsatz de la început: *Manuscris Nr. 22.*

Pe foile 1, 2. 3 o ştampilă ovală cu următorul text: *Biblioteca Soc. Clerul Român «Ajutorul» Bucureşti.*

Pr. D. FECIORU

contin M. S. Teologie 1965 9—10.

163 — II 164

NOTE BIBLIOGRAFICE

Karl Georg Kuhn, *Konkordans zu den Qumrantexten*, Göttingen 1960, XII + 237 p.

Materialul oferit de manuscrisele de la Marea Moartă este atît de bogat, încît s-a impus necesitatea unui dicționar al termenilor și a unei concordanțe la textele qumraniene. În colaborare cu P. A. M. Denis, O. P. R. Deichrgräber, W. Eiss, G. Jeremias, K. Kuhn publică în Göttingen o astfel de concordanță. Concordanța aceasta nu este numai un mijloc auxiliar pentru studierea textelor de la Qumran, ci ea îmbie la desăvîrșirea studierii problemelor qumraniene. Sînt luate în considerare nu numai textul mai nou al așa-zisei *Scrieri de la Damasc*, ci și descoperirile mai vechi. Cuvintele sînt considerate independent, și nu în legătură cu copula, prepoziția ori particula. Se știe că în limba ebraică conjuncția, prepoziția, articolul etc. formează o unitate cu cuvîntul următor, ceea ce produce uneori greutate în identificarea radicalelor. Concordanța le separă. Verbele sînt rînduite după ordinea din diferitele manuscrise, pronumele e indicat independent de partea de cuvînt cu care este în legătură. O simplificare se observă și la redarea cu o citire diferită (scriptio plena sau scriptio defectiva). Concordanța nu numai că ușurează studierea manuscriselor, ci e chiar indispensabilă pentru adîncirea lor. — *(N. N.)*.

Vocabulary of the Bible (Vocabularul biblic), edited by J. J. Allmen. Introduction by H. H. Rowley. London, Lutterworth Press, 1964, 480 p., form. 14 × 23.

Prin vocabular biblic se înțelege o enciclopedie concisă asupra Sfintei Scripturi, căci o enciclopedie dezvoltată poartă numele de dicționar biblic, așa cum cunoaștem pe cea franceză a lui Vigouroux, cea engleză a lui Hastings, și cea germană a lui Bauer.

Vocabularul de care ne ocupăm aici a fost întocmit, în 1954, de către profesorii de studii biblice de la facultățile de teologie protestantă din Elveția și Franța, pentru cititorii de limbă franceză. Dovedindu-se a fi un bun instrument de lucru, în anul 1958, vocabularul a fost tradus în limba engleză, avînd un mare succes de librărie, în 1964 a ajuns la a șaptea imprimare, cea pe care o semnalăm aici.

Articolele sînt puse la curent cu datele cele mai noi, rezultate din studiile recente și din descoperirile arheologice.

Vocabularul este îndreptat nu spre specialiștii în studiile scripturistice, care sînt ținuți la curent de către revistele de specialitate, ci are în vedere în rîndul întîi pe preoți și pastori, ca și pe cititorii laici, doritori de a-și adînci cunoștințele biblice, cărora le pune la dispoziție informațiile succinte asupra chestiunilor de ordin scripturistic.

I. Finegan, *Handbook of Biblical Chronology* (Principii de calculare a timpului în lumea veche și probleme de cronologie în Biblie), Princeton University Press, 1964, XXVI, 338 p.

Cronologia biblică este una din cele mai dificile probleme. În vechime nu exista, ca astăzi, o numărătoare a anilor, folosită peste tot, ci fiecare țară și fiecare oraș își însemna anii de la persoanele proeminente (regi, eroi) sau de la anumite evenimente (cutremure de pămînt, ridicarea unor temple, etc.).

CATALOGUL MANUSCRISELOR DIN BIBLIOTECA PATRIARHIEI ROMÂNE[1]

II 164 163

Agapie Landu, Mîntuirea Păcătoşilor

Sec. XIX (1860—1861); hîrtie; 184 foi[2] + cîte o foaie de hîrtie Vorsatz la început şi la sfîrşit; 26 rînduri pe pagină; scriere cursivă cu cerneală neagră; titlurile şi iniţialele cu cerneală roşie; textul încadrat pe marginile din dreapta şi din stînga cu cîte o linie cu creion negru; un frontispiciu din peniţă în două culori, roşu şi negru (*f.* 4 v); copist: *Duhovnicul Petru Serdar de la biserica Slobozia din Bucureşti*; corecturi de la prima mînă; legătură cu piele la cotor şi pînză la colţuri; a aparţinut Bibliotecii Societăţii Clerului Român «Ajutorul» din Bucureşti.

I. [Mîntuirea Păcătoşilor. Cartea întîia][3].

1. f. 1—4v. Înnainte cuvîntare către cetitori.

2. f. 4v—6v. Amartolon sotiriia, adecă mîntuirea păcătoşilor. Doaă învăţături, care să cuvin aceştii mîntuitoare cărţii... Cap. întîiu = Βιβλίον ὠφελιότατον καλούμενον Ἁμαρτολῶν σωτηρία, συντεθὲν εἰς κοινὴν τῶν Γραικῶν διάλεκτον παρὰ Ἁγαπίου τοῦ Κρητός... Veneţia, 1817, Partea I, p. 1—3.

3. f. 6v—8. Pentru păcatul cel de moarte al tutulor, cîte pagube face celor ce-l facu. Cap. 2 = *Op. cit.*, Partea *I*, p. 3—4.

4. f. 8—16. Pentru greşalele cele mari deosebi. Cap. 3 = *Op. cit.*, Partea I, p. 4—8.

5. f. 16—22. Cap. 7. Pentru înprotivitoarea de D[u]mnezeu = *Op. cit.*, Partea I, p. 19—25.

6. f. 22—25v. Pentru mărirea deşarta. Cap. 8 = *Op. cit.*, Partea I, p. 25—28.

---

1. Continuare din numărul 7—8, an. XVII (1965).

2. Manuscrisul este paginat de copist (p. 1—357) şi are şi signatura colilor (23 de coli) pe primele două foi ale colii (coala din 8 foi) astfel: coala întîia: 1; 1, 2; coala a doua: 2; 2, 2; etc.

3. Identificările le fac după ediţia greacă de la Veneţia, 1817.

7. f. 25v—33v. Pentru iubirea de argint. Cap. 9 = *Op. cit.* Partea I, p. 28—36.

8. f. 34—45v. Pentru dobitociasca curvie. Cap. zece = *Op. cit.*, Partea I, p. 36—47.

9. f. 45v—49. Pentru urgie şi mînie. Cap. 11 = *Op. cit.*, Partea I, p. 47—50.

10. f. 49—54v. Pentru săturarea carea să cheamă îndrăcirea pîntecelui = *Op. cit.*, Partea I, p. 50—55.

11. f. 54v—58. Pentru pizma din carea să naşte uciderea. Cap. 13 = *Op. cit.*, Partea I, p. 55—59.

12. f. 58—65v. Pentru mîhnirea şi negrijirea. Cap. unsprezece [4] = *Op. cit.*, Partea I, p. 59—66.

13. f. 66—73v. Pentru nemulţămirea. Cap. 15 = *Op. cit.*, Partea I, p. 66—72.

14. f. 73v—79v. Pentru scîrbe de multe feliuri şi sărăcie şi purtarea crucii = *Op. cit.*, Partea I, p. 72—78.

15. f. 79v—83. Pentru că drepţii au scîrbe în lumea aciasta, iar păcătoşii uşurare. Cap. şaptesprezece = *Op. cit.*, Partea I, p. 79—82.

16. f. 83—91v. Pentru... folosul ce luăm = *Op. cit.*, Partea I, p. 82—89.

17. f. 91v—93. Mîngîere celor ce rabdă... Cap. 19 = *Op. cit.*, Partea I, p. 90—91.

18. f. 93—95. Pentru scîrbele cele trecătoare. Cel ce va răbda cu mulţămire să izbăveşte de muncile cele vecinice = *Op. cit.*, Partea I, p. 91—93.

19. f. 95—97v. A treia mîngîere a fericirii cereşti = *Op. cit.*, Partea I, p. 93—95.

20. f. 97v—99v. A patra mîngîiere; Pomenirea prea cinstitelor patimi ale Stăpînului = *Op. cit.*, Partea I, p. 95—96.

21. f. 99v—100v. Altă lecuire: Rugăciunea = *Op. cit.*, Partea I, p. 96—97.

22. f. 100v—102v. Altă învăţătură asupra scîrbelor foarte de folos = *Op. cit.*, Partea I, p. 98—99.

23. f. 102v—105 [5]. Pentru cele sfinte şapte daruri, pentru mîngîerea celor ce au scîrbe = *Op. cit.*, Partea I, p.100—101.

24. f. 105—107v. Mîngîere pentru cei săraci şi smeriţi. Cap. 25 = *Op. cit.*, Partea I, p. 101—104.

25. f. 107v—110. Mîngîerea celor ce au fostu bogaţi şi au sărăcitu. Cap. 26 = *Op. cit.*, Partea I, p. 104—106.

26. f. 110—112. Mîngîerea celor bolnavi şi slabi cu trupul = *Op. cit.*, Partea I, p. 106—108.

27. f. 112—117. Cia mai de apoi mîngîere a acelora carii plîng morţii săi. Cap. 29 = *Op. cit.*, Partea I, p. 108—113.

28. f. 117v—122. Pentru neînţelegerea acelora carii poftesc şederea mai sus la ospeţe şi cum lumea uită pe prietenii săi; iară pre vrăjmaşii săi îi laudă = *Op. cit.*, Partea I, p. 113—117.

4. De fapt: Cap. 14.

5. Foaia 103 v, din neatenţia copistului, a rămas albă. Textul continuă normal.

29. f. 122—125. Pentru deşertăciunea lucrurilor omeneşti... = *Op. cit.*, Partea I, p. 117—120.

30. f. 125—127. Pentru că îndulcirile lumii aceştiia... = *Op cit.*, Partea I, p. 120—122.

31. f. 127—130. Pentru nevoile şi scurtarea vieţii noastre. Cap. 33 = *Op. cit.*, Partea I, p. 122—125.

32. f. 130v—134v. Pentru că nu să cade ca să se laude cineva în zilele bune cele trupeşti, ci să-ş[i] socotească sfîrşitul său = *Op. cit.*, Partea I, p. 125—129.

33. f. 134v—139v. Pentru înşelătoarele închipuiri şi mincinoasăle făgăduinţă şi vicleana plată a lumii = *Op. cit.*, Partea I, p. 129—134.

34. f. 139v—143. Pentru deşertăciunea, nevoia şi scurtarea cinstei... = *Op. cit.*, Partea I, p. 134—137.

35. f. 143—148. Pentru a să cunoaşte singur pre sine şi pentru ticăloşiia firii omeneşti = *Op. cit.*, Partea I, p. 138—142.

36. f. 148—153. Pentru că streini şi nemernici sîntem... = *Op. cit.*, Partea I, p. 142—147.

f. 153v. Albă

II. f. 154. Mîntuirea păcătoşilor. Cartea a doao.

1. f. 154—161. Pentru datoriia carea sîntem datori făcătoriului de bine Dumnezeu. Cap. întîiu = *Op. cit.*, Partea II, p. 148—155.

2. f. 161—165v. Pentru dragostea carea este către vecin. Cap. al doilea = *Op. cit.*, Partea II, p. 155—159.

3. f. 166—170v. Pentru îndreptarea trupului şi pentru omorîrea poftelor. Cap. al treilea = *Op. cit.*, Partea II, p. 160—164.

4. f. 170v—177. Pentru luarea aminte şi bărbăţiia carea ne trebueşte întru aciastă începătură, către îndreptarea binelui. Cap. patru = *Op. cit.*, Partea II, p. 165—171.

5. f. 177—179. Pentru zdrobirea şi pentru umilinţa. Cap. cinci = *Op. cit.*, Partea II, p. 171—173.

f. 179 Sfîrşit şi lui Dumnezeu laudă.

f. 179v. Albă.

f. 180—181. [Tabla de materii].

f. 181—184v. Albe.

Însemnări de la prima mînă:

Pe faţa a doua a foii de la început a hîrtiei de Vorsatz: *Mîntuirea păcătoşilor.*

f. 3v. La sfîrşitul «Înainte cuvîntării către cititori», copistul continuă: *al iubirii voastre de D[u]mnezeu, cu totul smerit şi plecatu, Lavrentie Ieromonahul şi Dascăl, ot episcopiia Rîmnicu, anul 1764* [6]. *Iară acum s-au*

6. Această însemnare ne pune pe urmele unui alt traducător al Mîntuirii Păcătoşilor: *dascălul Lavrentie de la Episcopia Rîmnicului.* Nu este oare identic cu Lavrenie Dascălul, de care face menţiune G. Strempel în: *Copişti de manuscrise româneşti pînă la 1800*, vol. I, Bucureşti, 1959, p. 138—139?

prescris de mine suptînsămnatul, anul 1860. Am început în zioa marți luna maiu 17. Duh[ovnic] Petru Serdar b[iserica] Sloboziia din București.

f. 179. *Am început a scrie la anul 1860, în zioa marți luna maiu 17; însă am scris numai cînd am avutu timpu slobod și cu ajutoriul lui Dumnezeu am săvîrșit în anul 1861, iulie 13, zioa joi. Duh[ohvnic] Petre Serdar, biserica Sloboziia din București.*

Însemnări posterioare:

Pe fața întîia a foii de la început a hîrtiei de Vorsatz, cu litere latine: *Manuscris Nr. 21.*

Pe fața întîia a foii de la început a hîrtiei de Vorsatz și pe foile 1, 2 o stampilă ovală cu următorul text cu litere latine: *Biblioteca Soc. Clerul Român «Ajutorul» București.*

f. 179, cu litere latine și cu creion albastru: *Mîntuirea Păcătoșilor.*

164

Extrase din : Îndreptarea legii. Evstratie Arghentie, Despre botez

Sec. XIX (1838); hîrtie; 124 foi [7] + 2 foi hîrtie de Vorsatz la început și 3 foi la sfîrșit; 23×17; între 22 și 27 rînduri pe pagină; scriere cursivă cu cerneală neagră; titlurile, colontitlurile și inițialele cu cerneală roșie; textul manuscrisului încadrat în chenar liniar: cîte două linii în partea de sus și în exteriorul foii, cîte o linie în partea de jos și în interiorul foii; în spațiul liber dintre cele două linii din exteriorul foii, cu cerneală roșie, indicații de texte scripturistice sau de lucrări folosite; copist: *Preot Petru Duhovnic Mahalaua Sloboziei;* corecturi de la prima mînă; legătură cu piele la cotor și colțuri; a aparținut bibliotecii Societății Clerului Român «Ajutorul» din București.

f. 1. Însemnarea copistului.

f. 2—6v. Arătare a capetelor celor ce să coprind într-această cărticică.

f. 7—10v, [Sf. Ion Gură de Aur], Cuvînt 43, pentru cetirea d[u]mnezeeștilor scripturi — *Cartea ce să numește Împărțirea de grîu a sfîntului Ion Gură de Aur, cuprinzătoare de învățătură de năravuri. Carea s-au așezat în chip de cuvinte și s-au tîlmăcit din limba ellinească de cel de acum Arhiepiscop și Mitropolit a toată Ungrovlahiia Chiriu Chir Grigorie, spre folosul neamului nostru. Pentru carele s-au și tipărit în Eparhiia Sfintei Episcopii Buzeul, și să dau în daru, la anul 1833, iulie, de Gherontie ieroshimonahul din sfînta monastire Neamțul, p. 372—380.*

f. 11—12v. Albe.

I. f. 13. [Din Îndreptarea legii, Tîrgoviște, 1652] [8].

---

7. Manuscrisul are și paginație originală (prima parte, în afară de 12 foi nepaginate, 1—72 foi; a doua parte, 1—30 foi; restul de 10 foi albe nepaginate) și signatura colilor (coala din 4 foi) cu signatură pe primele 2 foi astfel: coala întîi: 1; 1, 2; coala a doua: 2; 2, 2; etc.

8. Identificările le fac după ediția din 1962: *Îndreptarea legii 1965,* București, Editura Academiei Republicii Populare Romînia.

1 f. 13. Pentru afurisitul cum să cunoaşte după moartea lui de unde s-au afurisit. Cap. 37 = *Îndreptarea Legii 1652*, Bucureşti, 1962, p. 92.

2. f. 13—14. Preoţii să nu afurisească pe nimenea fără voia arhiereului lor. Cap. 38 = *Ibidem*, p. 92—93.

3. f. 14—14v. Pentru cei afurisiţi, pre care-i afuriseaşte arhiereul, iară după moarte să află trupurile lor dezlegate. Cap. 39 = *Op. cit.*, p. 93.

4. f. 15. Pentru mortul ce să va afla întreg trupul lui şi păr neavînd nimica. Cap. 40 = *Op. cit.*, p. 94.

5. f. 15—15v. Pentru preotul ce-l va opri arhiereul lui de liturghie, iară el va îndrăzni de va sluji. Cap. 41 = *Op. cit.*, p. 94.

6. f. 15v. Pentru arhiereul de va face liturghie singur. Cap. 51 = *Op. cit.*, p. 102—103.

7. f. 15v—16. Pentru odejdiile arhiereşti cu carele se înbracă arhiereul cînd slujeşte, ce închipuesc una şi alta. Cap. 52 = *Op. cit.*, p. 103.

8. f. 16v—17. Pentru ce să cheamă patriarhul bogonoseţ şi ce închipuiaşte mantiia lui, leaspezile,rîurile, capasul şi tunderea capului şi lumina. Cap. 53 = *Op. cit.*, p. 103—104.

9. f. 17v. Pentru numele lui I[isu]s H[risto]s, unde este însămnat, în sfîntul trup al arhiereului şi ce închipueşte cînd blagosloveaşte cu amîndoaă mîinile. Cap. 54 = *Op. cit.*, p. 104.

10. f. 17v—18. Răspunsul protopopului de la Napplia chir Nicolaie preotul al lui Malaxu, carele au fost foarte înţelept = *Op. cit.*, p. 105.

11. f. 18—19. Pentru preotul carele să va afla în păcate şi oamenii să fugă de la dînsul; şi pentru să nu osîndească mireanul pă preot; şi pentru să nu osîndească neştine şi pentru cinstea preoţilor. Cap. 56 = *Op. cit.*, p. 106—107.

12. f. 19. Pentru vîrsta hirotoniei preoţilor. Cap. 58 = *Op. cit.*, p. 107—108.

13. f. 19—20[9]. Pentru podoaba preoţească ce închipueşte. Cap. 59 = *Op. cit.*, p. 108.

14. f. 20. Pentru preotul carele va sluji şi nu să va priceştui d[u]mnezeeştilor taini. Cap. 60 = *Op. cit.*, p. 108.

15. f. 20—20v. Pentru preotul ce va avea vrajbă cu cineva şi de va vărsa în zioa ce va face liturghie. Cap. 62 = *Op. cit.*, p. 109.

16. f. 20v—21. Pentru preotul să nu sărute mort cînd va vrea să slujească liturghie; nici deaca va sluji liturghie să nu sărute sfintele icoane. Cap. 63 = *Op. cit.*, p. 110.

17. f. 21. Pentru preotul de va sluji liturghie făr de antimis sau nu va purta grijă de besearica lui D[u]mnezeu, ci o va urgisi sau va arde vas sfînt al besearicii. Cap. 64 = *Op. cit.*, p. 110.

18. f. 21—21v. Pentru preotul de va fi vînător... Cap. 65 = *Op. cit.*, p. 110.

19. f. 21v. Pentru preotul de nu-ş va ceti ceasurile şi va face liturghie şi de va face singur maslu. Cap. 66 = *Op. cit.*, p. 111.

9. Foaia 19 v albă, cu această însemnare pe ea : *Aici cu greşală am trecut o faţă.*

20. f. 21v—22v. Pentru toţi sfinţiţii, adecă preoţii de nu-ş vor ceti toată pravila adecă slujba lor; şi pentru: De şapte ori în zi Te-am lăudat D[o]amne; şi carele sînt şapte laude. Cap. 72 = *Op. cit.*, p. 113—114.

21. f. 22v. Pentru mireanul ce se va sfii a să cumineca... Cap. 73 = *Op. cit.*, p. 114.

22. f. 23. Pentru preotul carele să va ruşina a-ş cumineca preoteasa lui. Cap. 74 = *Op. cit.*, p. 114.

23. f. 23. Pentru preotul ce e oprit şi despărţit de preoţie de i se va cădea să zică: Blagoslovit e D[u]mnezeul nostru şi: Boje uştedrini; şi pentru de va sluji preot cu preotul cela ce e oprit de liturghie. Cap. 83 = *Op. cit.*, p. 118—119.

24. f. 23—23v. Pentru că să fac preoţi şi ceia ce nu sînt de rudă de preoţie... Cap. 93 = *Op. cit.*, p. 126.

25. f. 23v—24. Pentru de să va hirotoni episcop sau altul din rîndul preoţiei şi va avea semn sau altă betejune pe trup. Cap. 94 = *Op. cit.* p. 126.

26. f. 24. Pentru preotul de va blag[o]slovi nuntă fără de leage. Cap. 95 = *Op. cit.*, p. 127.

27. f. 24. Pentru preotul de să va spăla în zioa ce va vrea să slujască liturghie sau mireanul ce va vrea să se cuminece şi va merge la bae. Cap. 96 = *Op. cit.*, p. 127.

28. f. 24—24v. Pentru preotul de-i va curge sînge din nas sau din dinţi cînd va vrea să slujească liturghie. Cap. 97 = *Op. cit.*, p. 127.

29. f. 24v. Pentru sfintele vasă şi de furarea sfintelor carele sînt ale besearicii. Cap. 102 = *Op. cit., p. 129.*

30. f. 25. Pentru bucatele ce va avea călugărul, cum să cade să să împarţă de nu va avea folos sau de va şi avea. Cap. 132 = *Op. cit.*, p. 153—154.

31. f. 25. Pentru tatăl ca să nu oprească partea fiului său de moşie de să va face călugăr. Cap. 133 = *Op. cit.*, p. 154.

32. f. 25—25v. Pentru preoţie şi pentru chipul călugăresc, care este mai mare. Cap. 134 = *Op. cit.*, p. 154.

33. f. 25—26. Pentru călugări şi călugăriţe, ca să nu să facă cumetri, nici ieromon[a]hu, adecă preotul călugăr, să nu cunune nunta. Cap. 135 = *Op. cit.*, p. 154—155.

34. f. 26. Pentru bisearica în carea nu să face slujba 40 de zile şi ce iaste bisearica. cap. 136 = *Op. cit.*, p. 155.

35. f. 26v. Pentru că şapte sînt darurile Sfîntului Duh şi şapte taini ale besearicii şi şapte bunătăţi mari şi şapte păcate de moarte. Cap. 137 = *Op. cit.*, p. 155.

36. f. 26v—27. Pentru să nu se îngroape mortul înlăuntru în biserică, nici să mute din mormînt trupul omului, nici macar ţărîna. Cap. 138 = *Op. cit.*, p. 156.

37. f. 27—27v. Pentru că prin bisearici să nu să facă băutură şi mîncări, nici cîrciume, nici vînzări prin sfintele grădini. Cap. 139 = *Op. cit.*, p. 156.

38. f. 27v—28. Pentru ca să nu bagi dobitoc în besearică, nici să mîie, nici să mănînce, nici să bea într-însa. Cap. 140 = *Op. cit.*, p. 156—157.

39. f. 28—28v. Pentru cum trebue să boteze preotul copilul mic. Cap. 141 = *Op. cit.*, p. 157.

40. f. 28v—29. Pentru preoţi care botează în trei Părinţi, în trei Fii şi în trei Duhuri şi pentru cei ce nu botează în trei afundări. Cap. 142 = *Op. cit.*, p. 157—158.

41. f. 29. Pentru că copilul cînd îl bagi în scăldătoare trebue cu faţa să caute spre răsărit. Cap. 143 = *Op. cit.*, p. 158.

42. f. 29—29v. Pentru ce închipuieşte cînd desfaşă copilul. Cap. 144 = *Op. cit.*, p. 158.

43. f. 29v—30. Ce închipuieşte întoarcerea carea întorc mortul spre apus? Cap. 145 = *Op. cit.*, p. 158—159.

44. f. 30—30v. Pentru unsoare. Cap. 146 = *Op. cit.*, p. 159.

45. f. 30v—31. Pentru ce ne botezăm întru numele Sfintei Troiţe? Cap. 147 = *Op. cit.*, p. 159—160.

46. f. 31. Pentru crucile coconului şi tunderea şi scutecile ceale noaă cu care îl îmbracă, ce închipuesc. Cap. 148 = *Op. cit.*, p. 160.

47. f. 31v. Pentru cei ce să botează, cum trebue să-i ungă cu sfîntul şi marele mir. Şi scăldătoarea ce închipueşte şi cînd trebue să se boteze copilul? Cap. 149 = *Op. cit.*, p. 160—161.

48. f. 31v—32. Pentru coconi de va fi îndoire de nu va şti botezaţi: Sînt au nu sînt botezaţi? Cap. 150 = *Op. cit.*, p. 161.

49. f. 32—32v. Pentru copilul de să va afla la sfîrşit să moară şi preotul îl boteza şi de nu va apuca să zică motivele ceale de lepădare, nici molitvele cealelalte, dar ce va face deaceia, zice-le-va după aceia de va trăi copilul au ba? Cap. 151 = *Op. cit.*, p. 161.

50. f. 32v—33. Pentru că de nevoie botează şi mireanul. Şi pentru copii creştinilor care mor nebotezaţi unde merg. Cap. 153 = *Op. cit.*, p. 162—163.

51. f. 33—33v. Pentru că îndoit iaste omul... Cap. 154 = *Op. cit.*, p. 163.

52. f. 33v. Pentr[u] preotu[l] de va boteza pre fiiul său ca un preot şi de va blagoslovi nunta fiiului său. Cap. 155 = *Op. cit.*, p. 163.

53. f. 33v—34. Pentru preotul, că nu i se cade deaca mănîncă şi bea să boteaze, ci să boteze mai nainte de d[u]mnezeiasca liturghie şi iară nici în postul cel mare să nu boteze. Cap. 156 = *Op. cit.*, p. 164.

54. f, 34. Pentru preotul ca să nu boteaze în casă şi pentru copilul de va muri nebotezat din leanea preotului sau a părinţilor. Cap. 157 = *Op. cit.*, p. 164.

55. f. 34v. Pentru care păcate să iartă după moarte, pentru liturghii, pentru rugi şi pentru milostenii, carele să fac pentru cei morţi. Cap. 158 = *Op. cit.*, p. 164—165.

56. f. 34v—36. Pentru că nu numai morţilor sînt de folos şi de iertarea păcatelor d[u]mnezeeştile liturghii, ci încă şi viilor. Cap. 159 = *Op. cit.*, p. 165—166.

57. f. 36—38v. Pentru liturghiile ce dau preoţilor pentru sărăcuste, pentru cei vii şi pentru cei morţi. Cap. 160 = *Op. cit.*, p. 166—168.

58. f. 38v—39v. Pentru ce lucru după moartea omului fac pomenire a treia zi şi a noao zi şi pentru patruzeci de zile şi cînd trebue să să facă şi cînd să opreşte să nu să facă. Cap. 162 = *Op. cit.*, p. 169.

59. f. 39v—40. Pentru sufletele drepţilor şi ale păcătoşilor, unde să află pănă în zioa de astăzi. Cap. 163 = *Op. cit.*, p. 169—170.

60. f. 40—40v. Pentru anafora drept ce o iau creştinii şi pentru cînd să află cu muerile lor să nu o ia, nici icoane să sărute. Cap. 166 = *Op. cit.*, p. 171—172.

61. f. 40v. Pentru bolnavi de vor muri necuminecaţi pentru leanea preoţilor. Cap. 167 = *Op. cit.*, p. 172.

62. f. 41. Pentru rînduelele spiţelor nuntei, carele arată la a cîte spiţe să fac însurările şi la a cîte să nu să facă. Cap. 189 = *Op. cit.*, p. 187.

63. f. 41—41v. Pentru împărţirea rudenii şi pentru rudeniia de sînge. Cap. 190 = *Op. cit.*, p. 187—188.

64. f. 41v—42. Pentru a şaptea spiţă de sînge. Ca să nu să facă. Cap. 191 = *Op. cit.*, p. 188.

f 42v—44v. Albe.

65. f. 45—45v. Pentru a opta spiţă de sînge, ca să se facă, adecă să se împreune la a opta spiţă deaca va ajunge. Cap. 192 = *Op. cit.*, p. 189.

66. f. 45v—46v. Pentru rudeniia despre cuscrie, carea iaste doaă neamuri. Cap. 193 = *Op. cit.*, p. 189—190.

67. f. 47—48v. Pentru numele unchiului, cum să înparte şi să grăeşte în trei chipuri şi pentru trei neamuri. Cap. 194 = *Op. cit.*, p. 190—192.

68. f. 49—50v. Pentru feciori de suflet şi ai sfîntului botez. Cap. 195 = *Op. cit.*, p. 192—194.

69. f. 50v—51. Pentru doi copii ce-i va priimi neştine de la sfîntul botez, de vor putea să să înpreune întru nuntă şi altele bogate de treabă pentru d[u]mnezeescul botez. Cap. 196 = *Op. cit.*, p. 194.

70. f. 51. Pentru robul ertat ca să nu ia pre stăpînă-sa, nici argaţii pre muerile stăpînilor lor. Cap. 197 = *Op. cit.*, p. 194.

71. f. 51—52. Pentru că la nunte trebue să căutăm ce e şi cum să cade şi de va curvi sau de va spurca neştine pre vreo muere. Cap. 198 = *Op. cit.*, p. 195.

72. f. 52—53. Pentru în ce chip să cumpără sau să socotesc naşterile şi spiţele. Cap. 201. = *Op. cit.*, p. 211—212.

73. f. 53. Pentru mulţii copii, carii să cheamă adevăraţi, carii hireşti, carii copil şi carii intunecaţi. Cap. 207 = *Op. cit.*, p. 215.

74. f. 53—53v. Pentru nunta fără de leage şi canonul ei şi pentru ceia ce ţin posadnice. Cap. 208 = *Op. cit.*, p. 215.

75. f. 53v—54. De să va întîmpla cuiva să să ducă într-alt loc şi acolo să ţie posadnice sau să nu trimiţă muerii lui cheltuială de hrana vieţii ei, acela să se desparţă. Cap. 235 = *Op. cit.*, p. 230.

76. f. 54—54v. Pentru muearea care va muri deacă va face... Cap. 377 = *Op. cit.*, p. 351.

77. f. 54v—55. Pentru sfintele icoane carele vor fi foarte stricate, ce trebue să se facă de dînsele. Cap. 389 = *Op. cit.*, p. 362—363.

78. f. 55—56. Porunca marelui Vasilie către preot, pentru d[u]mnezeiasca liturghie = *Op. cit., p. 564.*

79. f. 56. Învățătura lui Zlatoust către preot = *Op. cit.*, p. 564.

80. f. 56—56v. Pentru crucea carea facem pe trupurile noastre cînd ne închinăm și cum să cade să o facem și ce închipuește. Cap. 24 [10] = *Op. cit.*, p. 592.

II. f. 57. Teologhiia sfinților și d[u]mnezeeștilor părinți.

1. f. 57—57v. Pentru că lumea stă și să ține de 4 stihii și omul de 4 stihii s-au făcut. Și pentru ce să cheamă omul om și lui Adam pentru ce i s-au pus numele Adam. Cap. 7 = *Op. cit.*, p. 572.

2. f. 57v—58. Pentru trupul omului, în ce loc să află fieșticare stihie. Cap. 8 = *Op. cit.*, p. 572—573.

3. f. 58. Pentru cînd au zidit D[u]mnezeu pre Adam și în ce lună și în cîte zile ale lunii și cîtă vreame au făcut în raiu. Cap. 9 = *Op. cit.*, p. 573.

4. f. 58—58v. Deaca făcu D[u]mnezeu pre bărbatul din pămînt, căci nu făcu și prea muere, ci o scoasă din coasta lui. Cap. 10 = *Op. cit.*, p. 573.

5. f. 58v—59. Pentru blagorodiia și ce iaste blagorodiia. Cap. 11 = *Op. cit.*, p. 573—574.

6. f. 59v—60. Pentru că șapte vîrste are omul și carele sînt și cum să cheamă. Cap. 16 = *Op. cit.*, p. 578.

7. f. 60—60v. Pentru în ce loc de-al trupului lăcuește sufletul? Cap. 17 = *Op. cit.*, p. 578—579.

8. f. 60v—63v. Pentru sufletul omului, că iaste chipul lui D[u]mnezeu și ce lucru iaste și de unde să ție și cum lucrează în trup și deaca să desparte unde merge și unde așteaptă pănă la a doaă venire a lui H[risto]s, carele va să judece lumea. Cap. 18 = *Op. cit.*, p. 579—581.

9. f. 63v—67. Pentru morții. Putea-vor cunoaște unii pre alții acolo unde au mers? Și bogatul cum cunoscu de se rugă lui Avraam și lui Lazăr și-i aduce aminte și de cei cinci frați carii erea la casa lui. Și cum sufletul iaste fără de moarte și cum să fac înpreună sufletul și trupu. Cap. 19 = *Op. cit.*, p. 581—585.

10. f. 67—69v. Pentru noroc și de să va cădea creștinilor să mărturisească și să se laude în noroc. Cap. 29 = *Op. cit.*, p. 595—598.

11. f. 69v—70v. Pentru viiața omului; are vreme cu soroc, cîți ani va trăi; căci că unii zic că are, iară mulți zic că n-are. Cap. 30 = *Op. cit.*, p. 598—599.

12. f. 70v—71. Pentru cum trăia oamenii cei mai denainte vreme și ani mulți. Cap. 31 = *Op. cit.*, p. 599.

---

10. Face parte din: *Teologia sfinților și dumnezeieștilor părinți.*

13. f. 71—74v. De unde e, de să află mulţi oameni din ceputul[11] naşterilor şi din vîrsta tinereţii... Cap. 32 = *Op. cit.*, p. 600—602.

14. f. 74v—76. Pentru copii de să vor munci pentru părinţii lor. Cap. 33 = *Op. cit.*, p. 603—604.

15. f. 76. Pentru vise, carele sînt adevărate şi carele nu sînt adevărate. Cap. 34 = *Op. cit.*, p. 604.

16. f. 76—79v. Pentru ce iaste acel efud, prin carele întreba preotul pre D[u]mnezeu şi pentru podoaba preotului şi pentru 12 petre scumpe şi pentru cuvîntul carele zice D[o]mnul: Numele Meu şi nu l-am arătat lor. Cap. 35 = *Op. cit.*, p. 604—608.

17. f. 79v—81. Pentru ce vină nu făcu satana atîtea eresuri într-altă leage, ci numai într-a creştinilor. Cap. 41 = *Op. cit.*, p. 616—617.

18. f. 81. Oare diavolul iaste vinovat a tot păcatul... Cap. 42 = *Op. cit.*, p. 617.

19. f. 81v. Pentru care mol[i]tvă şi cuvînt din sfînta Scriptură... Cap. 43 = *Op. cit.*, p. 617—618.

20. f. 81v—82v. Pentru cei de altă credinţă care vor face multe bunătăţii putea-vor să ia împărăţia cerurilor au ba? Cap. 44 — *Op. cit.*, p. 618—619.

21. f. 82v—84. Pentru mulţi creştini pre care-i vedem că fac păcate şi lor li să dă vine de la D[u]mnezeu şi le este bine şi scapă şi de multe nevoi. Cap. 45 = *Op. cit.*, p. 619—621.

22. f. 84—84v. Pentru sfîrşitul lumii; are hotar, adecă soroc, în ce vreame să face. Cap. 52 = *Op. cit.*, p. 625.

III. f. 85. Carte prea frumoase pentru sfîntul botez, despărţită în 32 capete ce să numeşte povăţuitoarea celor rătăciţi, alcătuită de dohtorul filosoful chir *Evstratie Arghentie Hiotul*, din d[u]mnezeiasca rîvnă fiind pornit, ca luminat întru dînsa să arate cum că cu neputinţă iaste într-alt feliu oarecum a să săvîrşi botezul cel de la D[u]mnezeu dat apostolilor fără numai în trei afundări dupre cum de la aceia dogmatiseaşte sfînta lui H[risto]s sobornicească, apostolească şi a răsăritului pravoslavnica bisearică au priimit şi pănă acum face. Iară acum în tipariu fiind dată cu cheltuiala prea sfinţitului a toată lumea patriiarhului Chiriu Chir Chiril, în Ţarigrad, în anul mîntuirii 1756, mart[ie] în 1[12].

1. f. 85—86v. Cei ce vor ceti adevăraţii fii ai sfintei lui H[risto]s bisearici a răsăritului, să se bucure.

2. f. 86v—87. Pentru taina sf[î]ntului botezi celui după H]risto]s. Cap. 1.

3. f. 87—87v. Cap. 2.

4. f. 87v—88. Cap. 3.

5. f. 88—88v. Cap. 4.

---

11. În ms.: *din cetul.* Îndreptarea după textul din tabla de materii.

12. Aceeaşi lucrare în ms nr. 94 din Biblioteca Patriarhiei Române. Vezi: *Studii Teologice*, XV (1963), nr. 5—6, p. 369—370.

6. f. 88v. Cap. 5.
7. f. 88v. Cap. 6.
8. f. 89. Cap. 7.
9. f. 89—89v. Cap. 8.
10. f. 89v. Cap. 9
11. f. 89v—90. Cap. 10.
12. f. 90. Cap. 11.
13. f. 90—90v. Cap. 12.
14. f. 90v—93v. Cap. 13.
15. f. 93v—94v. Cap. 14.
16. f. 94v. Cap. 15
17. f. 94v—95. Cap. 16.
18. f. 95—96. Cap. 17.
19. f 96—96v. Cap. 18.
20. f. 96v—97. Cap. 19.
21. f. 97—98. Cap. 20.
22. f. 98—98v. Cap. 21.
23. f. 98v. Cap. 22.
24. f. 98v—99v. Cap. 23.
25. f. 100—100v. Cap. 24.
26. f. 100v—101. Cap. 25.
27. f. 101v—102. Cap. 26.
28. f. 102—102v. Cap. 27.
29. f. 102v—103. Cap. 28.
30. f. 103—104v. Cap. 29.
31. f. 104v—106. Cap. 30.
32. f. 106—110. Cap. 31.
33. f. 110—114. Cap. 32.

f. 114 [S]fîrşit şi Celui în Troiţă slăvit şi de toate făpturile închinat. prea bunului şi prea milostivului D[u]mnezeului nostru slavă, acum şi pururea şi în veaci, amin.

f. 114—124v. Albe.

Însemnări de la prima mînă:

f. 1. *Cu ajutoriul D[o]mnului am scris din Pravila sf[i]nţilor Părinţi 99 de capete din care mi s-a părut de trebuinţă noao pre[o]ţilor, adunîndu-le într-această cărticică, mai adăogînd şi alte 32 de capete pentru sfintul botez, ce să numeşte Povăţuitoarea celor rătăciţi. Scris-am cu mînă de ţărînă, însă mîna va putrezi, iară scrisoarea rămîne spre pomenire. Rog pre toţi cei întru H[risto]s fraţi, care vă veţi învrednici de veţ[i]ceti pă această cărticică orice greşeală veţi găsi cu d[u]hul blîndeţele să îndreptaţi şi pre mine păcătosul mă iertaţi, rugînd pre D[o]mnul D[u]mnezeu bine să voiască, ca toată înlesnirea tuturor să dăruiască; ca cel ce*

ştie ascunsurile inimilor, să ne învrednicească tuturor doririlor. Iară eu smeritul rămîi al frăţiilor voastre prea plecat preot Petru Duh[o]v[nic] Mah[alaua] Sloboziei, anul 1838 septemvrie în zioa dintîiu.

f. 114. Însemnare după manuscrisul care a servit ca izvod, transcrisă de prima mînă: *S-au tîlmăcit la anul 1791 în sfînta mănăstire Neamţul şi o am prescris eu mult păcătosul Savva ieroshimonahul în sfînta sihăstrie Pocrovul, în luna lui avgust în 26, amin. Şi după acea scriere au scris-o şi nişte părinţi din schitul Cernica la anul 1792, fevruar 30.*

Însemnări posterioare:

f. 2 a hîrtiei de Vorsatz de la început, faţa întîia, cu litere latine: *Manuscris Nr. 30.*

f. 1 şi 46, o ştampilă ovală, cu următorul text cu litere latine: *Biblioteca Soc. Clerul Român «Ajutorul» Bucureşti.*

Pr. D. FECIORU